

דף ג' תוס' בד"ה בתו פינון דאיתנא מדרשא כו' בסוף דבריהם ובתו אשתו היכא דנכנסה לחופה ולא נבעלה נראה לר"י דחייב על בטה עכ"ל.

ולא ידעתי למה הוצרכו לכניסה לחופה דפשוט דאפי' ע"י קדושין לחוד ג"כ מונהג הוא על בטה וכן מבואר בד' הרמב"ם ו"ל [וע' בשה"מ מה ששהשיג מד' התוס']. ושם יתבאר באריכות] ע"ב בד"ה לפי שאינה בצרת צרה כו'.

וי"ל פינון דלגבי בעל לא משפחת לה אין לנו להקמיר בבוועל יותר מבעל עכ"ל. ואין דבריהם מוכרחים בזה דמה חומרא היא זו.

פינון דבעל לא משפחת לה צרת צרה כולל. וי"ל דבלא"ה לא ניחא ליה לתנא דמתניתין למתני סוטה דע"כ יצטרף למיתני סוטה לבועל דלבעל ליכא צרת צרה ואי תני סוטה לבועל אתי למיטעי ונימא דלבעל לא פטרה כולל.

ובתירוץ השני של התוס' ו"ל יתבאר לקמן בעז"ה: בד"ה טעמא דכתב רחמנא עליה כו'. תימא לר"י כו' נכתבו דאי נימא דבעלמא לא דחי א"כ הוי ליה למיזרש עלי' להתיירא לגופא ולא לאיסורא לדיוקא.

אלא ש"מ דס"ל דבעלמא דחי. ולא איצטריך להתיירא.

ומש"ה דריש ליה לאיסורא. ויש לדקדק דאפתי אמאי לא דריש להתיירא להתיירא לו לגמרי להיות פאשתו לכל דבר.

דאפילו אי בעלמא דחי לא שמעינן אלא ביאה ראשונה. ולדברי התוס' לקמן לא אישתיי אלא העראה מש"ה איצטריך עליה להתיירא לגמרי.

וי"ל דדוקא היכא דאיכא למדרש לאיסורא לדיוקא ולהתיירא לגופא הוא דעדיף למדרש להתיירא לגופא אבל היכא דתרונוייהו איכא למדרש לגופא להתייר' להתייר ביאה שניה ולאיסורא לאסור ביאה ראשונה כל היכא דאיכא למדרש לקולא ולחומרא לחומרא דרשינו.

ועוד דקרא דיבמה יבא עלי' משמע דקאי אביאה ראשונה וק"ל: בד"ה ל"ת שיש בו פרת מי דחי. והקשו אמאי לא יליף מאשת אה כו'.

ולא הבנתי גושיתם דאטו אשת אה דחוי הוא הא התיירא הוא דהרי היא פאשתו לכל דבר. והיכי מציינו למילף מינה לשאר איסורא אם לא מטעמא דבעינן למילף לקמן מחמת סברא דהואיל ואישתיי אישתיי.

ומה שתי' דשאני אשת אה הואיל ומצותו בכף סברתם ו"ל צ"ע דא"כ פסח ותמיד לידחו שבת בלאו קרא דמועדו דהא מצותו בכף. להקריב התמיד.

דקא כל יומא מצונה אחריתי היא. ומה שכ' על עשה דוגלח את כל שערו הוא ג"כ דחוק.

ועוד דבמנחות דף ו' קרי לה הש"ס לכלאים בציצית מצותו בכף ע"ש: דף ד בד"ה דכתיב לא תלבש שעטנז וסמיה ליה גדילים כו'. הקשה הר"י דאורלני"ש ליקייבו נשים בציצית כו' ותי' דהקישא לתפילין עדיף מסמוכין.

וְלִמָּד דְתַפְּלִין לְאוּ זְמַן גְּרָמָא הוּא לְדִידִי בְּאַמַּת נְשִׁים חֲיִיבוּת בְּצִיצִית מְסֻמוּכִין. וְק"ק דא"כ בְּקִדּוּשֵׁין גַּבִּי הָא דְפָרְכִינָן לר' יְהוּדָה דְאָמַר בְּתַפְּלִין לְאוּ זְמַן גְּרָמָא הוּא מִנ"ל דְנִשְׁיִם פְּטוּרוֹת מִמְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁזְּמַן גְּרָמָא.

וְאִי מִשׁוּם דְּמַצָּה וְהִקְהֵל הָנִי ב' פְּתוּבִים. הָא ס"ל דב' פְּתוּבִים הִבְּאִים פְּאָחַד מְלַמְּדִין.

וְאִיצְטְרִיף לְמִימַר הֵתָם דְשִׁמְחָה הָנִי פְתוּב ג' וְאַמַּאי לָא מְשַׁנֵּי דלר' יְהוּדָה הָנִי צִיצִית פְּתוּב ג' דִּילְפִינָן מְסֻמוּכִין דְחֲיִיבִין פִּינּוּ דְלִיפָא אֲלִיבֵי הַקְּיָשָׁא דְתַפְּלִין. וּבְשַׁבַּת פָּרַק בְּמָה מְדַלִּיקִין מִשְׁמַע קֶצֶת דר' יְהוּדָה וְתַלְמִידֵיו ס"ל דְכֻסוֹת לִילָה פְטוּר מִצִּיצִית.

וְהַעֲיָקָר כַּמ"ש הַתּוֹס' ז"ל בְּמִנְחוֹת (דף מג) דְלָא דְרָשִׁינָן לְהַאי דְרָשָׁא דְכָל שְׁיִשְׁנוּ אֱלָא הִיכָא שְׁנַתְּחִיבִין בְּמִקְרָא אָחַד כְּמוֹ לָא תֹאכַל עָלְיוּ חֲמִץ. וְהָא דְאָמְרִינָן בְּעֶרְכִין וּבְמִנְחוֹת לְעִנְיָן פְּהַגִּים קַמ"ל נְהִי דְבַעֲיָדָן עֲבוּדָה כו' הוּא לְרוּחָא דְמִלְתָּא כְּדַמוּכַח הֵתָם עוֹד בְּכַמָּה דְבָרִים: בד"ה וְכִי מְפָנִי שְׁסַמְכוּ עִנְיָן לֹו כו' וְהַקְּשׁוּ מְהָא דְבְּקִדּוּשֵׁין דְרִשׁ ר' יְהוּדָה סְמוּכִין לְעִנְיָן חֲלֻקַּת קְדָשִׁים.

וְהִנֵּה אֶפְשָׁר לֹוּמַר דלר"י לִיפָא לְמִילַף מְסֻמוּכִין אֱלָא כְּמוֹ מִבְּנִין אָב. וּמִש"ה קָאָמַר וְכִי מְפָנִי שְׁסַמְכוּ כו' נוֹצִיא לְזָנָה לְסָקִילָה דְהָא אִין עוֹנְשִׁין מַה"ד.

אָבַל הֵתָם לְעִנְיָן חֲלֻקַּת קְדָשִׁים שְׁפִיר מְצִינָן לְמִילַף מְסֻמוּכִין אֱלָא דא"כ לָא הָנִי צְרִיכִין לְמִימַר לְעִנְיָן סְמִיכוֹת דְשַׁעֲטָנוּ דְדוּקָא בְּמִשְׁנָה תוֹרָה דְרִישׁ. וְכֵן מִשְׁמַע בְּבִרְכוֹת דר"י לָא דְרִישׁ סְמוּכִין לְשׁוּם דְרָשָׁא וְעִינּוּ בְּפִסְחִים פָּרַק כָּל שְׁעָה: ע"ב גְּמָרָא ה"א כָּל דְרָף הַעֲלָאָה אָסַר רַחֲמָנָא וְאַפְּלִי מוֹכְרֵי כְסוּת.

קֶצֶת קָשָׁה הָא אֲלִיפָא דר' יְהוּדָה קִיָּיִמִין הֶכָּא. וְלִרְבֵי יְהוּדָה מוֹכְרֵי פְסוּת נְמִי אָסוּר דְהָא ס"ל דְבָר שְׁאִין מִתְּפוּנִין אָסוּר.

וְרִיאִיתִי בְּרִשְׁב"א ז"ל שְׁהַרְגִישׁ בְּזָנָה. וּפִי' בְּשֵׁם הַרְמְב"ן ז"ל דְמִיָּרִי הִיכָא דְלִיפָא הַנָּאָה פְּלָל.

עִינּוּ שְׁם: תּוֹס' בד"ה וְאָמַר רַחֲמָנָא עֲבִיד לְהוּ תְכַלֵּת כו' וְהַקְּשׁוּ מְהָא דְאָמְרִינָן בְּמִנְחוֹת דְקָשָׁר עָלְיוֹן דְאוּרִיָּתָא מְדַשְׁרֵי רַחֲמָנָא פְּלָאִים בְּצִיצִית. וְא"כ מַאי פְּרִיף הַש"ס דְמִבְּגָדֵיהֶם לְחוּד הָנִי שְׁמַעִינָן דְאָמַר רַחֲמָנָא עֲבִיד לְהוּ תְכַלֵּת לְפִשְׁתִּים דְלָמָּא לָא אָמַר רַחֲמָנָא אֱלָא לְעֲשׂוֹת בְּלֹא קָשָׁר.

וְתִי' מְדַאֲצְטְרִיף לְמַכְתָּב יַחְדָּיו כו'. וְאִין דְבַרֵּיהֶם ז"ל מוֹכְרֵי חֲדָא לָא פְּתַב רַחֲמָנָא יַחְדָּיו ה"א דְהוֹתֵר פְּלָאִים.

אָבַל הַשְׁתָּא דְכְּתִיב יַחְדָּיו אָמְרִינָן דְבַהֲיָתְרָא. אָמַר רַחֲמָנָא.

אָבַל עֵיקַר דְבַרֵּיהֶם שְׁפָתְבוּ דְקָשָׁר עָלְיוֹן יִלְפִינָן מְדַאֲשְׁתְּרֵי פְּלָאִים לָא הִבְנִיתִי מִנ"ל הָא דְלָמָּא בְּאַמַּת לָא אִישְׁתְּרֵי פְּלָאִים וְסְמִיכוֹת דְצָמַר וּפְשָׁתִים אִיצְטְרִיף לְאִשְׁמַעִינָן לְרַבְּנָן דְצָמַר וּפְשָׁתִים פּוֹטְרִין בֵּין בְּמִינָן בֵּין שְׁלֹא בְּמִינָן.

ולתנא דר"י איצטריף דלא נימא עביד פשתים לפשתים ואפתי היכי שמעינן דקשר עליון דאורייתא. ע"כ נראה עיקר כמ"ש התוס' במנחות דקשר עליון מגדיל נפקא לו: גמרא ותנא דבי ר"י טעמא דכתב רחמנא.

לכאורה נראה דקושטא הש"ס לא קאי אלא לתנא דבי ר"י גופי' למה לי צמר ופשתים פנין דס"ל דשאר מינים פטורים. א"כ ממילא שמעינן דאמר רחמנא עביד להו תכלת.

אבל לר' יהודה דהסוגי' אזלא אליבין' לאוכוחי דמפנה הוי לא תיקשי דשפיר איצטריף צמר ופשתים דמבגדיהם לחוד לא שמעינן. דנראה דלר' יהודה שאר בגדים נמי חייבין בציצית מאשר תכסה בה דלא איצטריף לדידן' לכפות סומא דהא ס"ל דסומא פטור מכל המצות.

ולרבוני בת ה' פנפות ג"כ לא איצטריף דהא איהו דריש אפר בנבחים (דף מ) ועוד דמאי ראי' לרבוני בעלת חמש ולהוציא שאר בגדים. וא"כ לדידן' לא שמעינן מבגדיהם לחוד.

פנין דשאר מינים נמי חייבין. ושפיר איצטריף צמר ופשתים לאפנויי.

ושפיר הוי מפנה לדידיה דבגד דכלאים מודה דלא הוי אלא צמר ופשתים פתנא דבי ר"י. אבל לפי האמת נראה דלרבי יהודה נמי פריף הש"ס אפי' אי נימא דשאר בגדים נמי חייבין אליבין'.

מ"מ סתם לשון בגדיהם דקרא לא קאי אלא אצמר ופשתים. ושפיר שמעינן מדאמר רחמנא עביד לה תכלת ותכלת עמרא הוא.

אלא דאפתי יקשה מנ"ל לר' יהודה למילף מסמיכות דצמר ופשתים דאישתרי פלאים דלמא הסמיכות אתי לאורייתא דצמר ופשתים פוטריין בין במינן בין שלא במינן והיגו בשאר מינים אבל לא בפשתן היכא דאיכא פלאים.

ובשלמא לתנא דבי ר"י דלא מחייבי בציצית אלא צמר ופשתים א"ש פנין דשמעינן דפוטריין שלא במינן ממילא שמעינן דאישתרי פלאים. אבל לר"י ולשאר תנאי דמחייבי בשאר בגדים מנ"ל דאישתרי פלאים.

ולקמן יתבאר עוד: תוס' בד"ה דאפילו צמר לפשתים כו'. וצריף להבין מנ"ל הא דהיכא דאפשר בלא פלאי דאישתרי נמי בכלאים.

וי"ל פנין דכתב רחמנא סתמא צמר ופשתים גדילים תעשה לה משמע דהותר פלאים לגבי ציצית בכל גוונא. אלא דא"כ מאי פריף הש"ס טעמא דכתב רחמנא צמר ופשתים הא בלא"ה שמעינן לתנא דבי ר"י מדאמר רחמנא עביד לה תכלת.

דלמא איצטריף צמר ופשתים לאשמעינן התיירא אפי' דאפש' בלא פלאים. ועוד פנין דהכא היתרא הוא היכי ילפינן מינה בעלמא דעשה דוחה ל"ת.

וכ"ש לפי מש"כ התוס' במנחות דהא דאמרינן התם אפשר במינו כדר"ל לא הוי אלא מדרבנן ולגמרי אישתרי פלאים בציצית נדאי תיקשי היכי ילפינן מינה בעלמא דלא הוי אלא דיחוי לחוד.

ועיין בד' ה'רש"פ"א ו"ל שהאריה קצת בזה. ונדעתו דבאמת לא הותר לכן של צמר בשל פשתן או איפכא אלא היכא דליכא מינו אבל אי אית ליה מינו אסור משום דר"ל ועיין בזה בטור וב"י בא"ת הלכות ציצית: דף ה בד"ה לרבנן מנ"ל כו' ואומר ר"י דהיינו ההיא בריתא דפרק התכלת כו'.

והקשה מהרש"פ ו"ל דלמא בריתא דהתכלת נמי ס"ל פתנא דבי ר"י ושפיר הוי צמר ופשתים מןפנה. והא דמחייבי בשיראין הוא מריבוי דהפנה.

ותי' דה"פ דלמא יתורא דצמר ופשתים איצטריה דפוטרין בין במינן בין שלא במינן. ומנ"ל דכלאים אשתי.

ולא הבנתי דבריו ו"ל דא"כ מאי משני הש"ס לעולם מקרא קמא דא"כ לימא קרא ציצית תעשה לה גדילים למה לי ש"מ לאפנויי משמע דלדעת המקשה לאו מןפנה. ולדבריו ו"ל גם לדעת המקשה צמר ופשתים מןפנה הוא אלא דאיצטריה למלתא אחריתי.

וע"כ צ"ל דתיתי קראי מןפנה צו"פ וגדילים וחד אתי דפוטרין שלא במינן וחד אתי למישרי פלאים. והוא דוסק.

אבל הפשוט דהתוס' ו"ל הכא אזלי בשיטתם שם במנחות. דלתנא דבי ר"י א"א לרבויי שאר בגדים מהפנה.

להוציא לישנא דבגד ממשמעוּתא ע"ש. וע"כ בריתא דשיראין ס"ל דלא פתנא דבי ר"י בלישנא דבגד: בא"ד המ"ל דלא סברי כר"י.

והרש"פ"א ו"ל פתב דאפשר לענין למילף בעלמא דעשה דוחה ל"ת. לרבנן נמי בעינן דוקא סמוכים דמןפנה.

ולפ"ז יקשה מנ"ל דלר' יהודה ל"ל סמוכים בעלמא דלמא דוקא לענין עונשין לית ליה סמוכים. אבל לענין שאר מילי דמצינן למילף בבגין אב ילפינן נמי מסמוכים.

ע"כ נראה דמאן דגליף סמוכין אפי' דלאו מןפנה ילפינן לכל מילי ולמאן דלא גליף לא מצי למילף פלל אפי' מלתא דאתיא בבגין אב. וק"ל: בד"ה ואפתי איצטריה קרא כו' וא"ת אפתי לילף מכאן דעשה דוחה ל"ת ועשה שאינו שונה בכל כו'.

ונראה דגושפיתם לא אתי אלא למ"ד דראשו אתיא ללאו גרידא. אבל למאן דמוקי ראשו לנזיר אין פאן גושפית דהיכי מצינן למילף דעשה דוחה ל"ת ועשה שאינו שונה בכל דהא מצינו במצורע דדחיא אפי' עשה ול"ת השונה בכל כמו נזיר וכי אתית למילף בעלמא דלידחי עשה ול"ת דישנו בשאלה ג"כ ליכא למילף דהא דחיא אפילו היכא דלית' בשאלה כמו בפנהים וזיל הכא קמדחי ליה כו'.

ומטעם זה לא תיקשי נמי מה שהקשו לקמן לילף במה הצד משום דמ"מ יש לעשה דמצורע איזה חומרא על העשה הנדחית או דשונה בכל או דאינו בשאלה והיכי מצינן למילף דאם העשין שוין דידחה דמאי אולמין דהאי עשה מהאי עשה.

והיינו דאָמרינו בְּנִזִּיר וּבְעֵלְמָא לָא יִלְפִינן מִיַּנְיָהּ מִשּׁוּם דְּאִיפָא לְמִיפְרֵי פְּדֹאֲמֵרוּן: בַּד"ה שְׁפֹן יִשְׁנוּ בְּשֹׁאֵלָה וְא"ת וְנִגְמַר בְּמָה הִצַּד כּו' אַבְל קִשְׂיָא דְּנִיגְמַר מִכְּהֵן וְנִזִּיר וּמִיֵּלָה ע"י מָה הִצַּד.

דְּאִי תִימָא מַה לְמִיֵּלָה שְׁפֹן נִכְרְתוּ עֲלֵי שְׁלֵשׁ עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת. פֶּהֵן וְנִזִּיר יוֹכִיחוּ כו'. וּכְבָר פְּתַבְתִּי דְּלֹא שְׁיִיף הֵכָא לְמִיֵּלָה בְּמָה הִצַּד דְּכּוּלְהוּ הָעֵשָׂה שְׁדוּחָה חֲמוּר מִן הָעֵשָׂה הַגְּדוּחָתִי. וְלִיפָא לְמִיֵּלָה בְּעֵלְמָא הִיכָא דְּשִׁנְיָהֶם שְׁוִין.

וְהַתּוֹס' ז"ל תִּירְצוּ דְּהוּי ב' פְּתוּבִים מִשּׁוּם דְּחַד מִיְנֹתֵר אוּ פֶהֵן אוּ נִזִּיר. וְצ"ל דְּנִזִּיר מִיְנֹתֵר הוּא אַבְל פֶּהֵן לָאוּ מִיְנֹתֵר הוּא מִשּׁוּם דְּה"א פֶּהֵנִים שְׁאֵנִי דְּרִיבָה בְּהֵן הַכְּתוּב מְצוֹת יִתִּירוֹת. וְא"כ לְמָאן דְּדַרְשׁ רֵאשׁוּ לְהַקְפָּה גְּרִידָא. א"כ תִּיקְשָׁה לִילָף מִכְּהֵן וּמִיֵּלָה בְּעֵלְמָא דְּעֵשָׂה דוּחָה ל"ת וְעֵשָׂה.

וְעוֹד לר' יְהוּדָה דְּאָמַר ב' פְּתוּבִים הַבָּאִים פְּאָחַד מְלַמְדִין מְאִי אִיפָא לְמִימַר. וְנִרְאָה לֹא מִימַר עוֹד דְּבִלֹא"ה לִיפָא לְמִיֵּלָה בְּעֵלְמָא דְּעֵשָׂה דוּחָה ל"ת וְעֵשָׂה.

מִשּׁוּם דְּאִיפָא לְמִיפְרֵי מְשֻׁרְיַת קַדְשִׁים דְּלֹא דְחִיָּא יו"ט אִיפָא. דְּהָא מְצִינוּ דְּלֹא דְחִיָּא יו"ט מְקַרָּא דְּהוּא לְבָדוּ אַע"ג דְּאִתְּיָא בַּק"ו מְצַרְעַת וְא"כ הִיכִי מְצִינן לְמִיֵּלָה מִמִּיֵּלָה בְּצַרְעַת דְּעֵשָׂה דוּחָה ל"ת וְעֵשָׂה פִּינֵן דְּמְצִינוּ דִּיּו"ט לָא דְחִיָּא.

אַלָּא דְּאִתְּיָא תִּיקְשִׁי לְרַב אִשִּׁי דְּאָמַר שֵׁם בְּשֶׁפֶת דְּמִסְבְּרָא לָא דְחִיָּא יו"ט מִשּׁוּם דִּיּו"ט עֵשָׂה וְל"ת. הַדָּק"ל דְּאִמְרֵי לָא גִילָף מִכְּהֵן וְנִזִּיר וּמִיֵּלָה דְּדוּחָה.

אַבְל נִרְאָה דְּרַב אִשִּׁי לְטַעֲמִין דְּאִתְּיָא בְּזַבְחִים (דָּף צז ע"ב) יְקַדֵּשׁ לְהִיּוֹת כְּמוֹהוּ שְׁאֵם פְּסוּלָה הִיא תְּפֹסֵל. וְאִם כְּשִׁירָה תִּאֲכַל פְּחֲמוּר שְׂבָה.

וּפְרִיף הַש"ס גִּיתִי עֵשָׂה וְלִיְדַחִי ל"ת. וְאִי מִשּׁוּם דְּכְתִיב יְקַדֵּשׁ א"כ גִּילָף מְעֵלְמָא דְּעֵשָׂה לָא דְחִיָּא ל"ת.

וּמִשְׁנֵי רְבָא דְּאִין עֵשָׂה דוּחָה ל"ת שְׁבַמְקַדֵּשׁ. וְגִילָף לָהּ מְהָא דְּיִלְפִינן מְקַרָּא דְּעֵצָם לָא יִשְׁבְּרוּ בּוּ דְּכְתִיב בְּפֶסֶח שְׁנֵי דְּאִפִּי עֵצָם שְׁיִשׁ בּוּ מוֹחַ לָא יִשְׁבֵּר.

וְלֹא אָמַרְנוּ דְּאִתִּי עֵשָׂה וְדַחִי ל"ת. וְרַב אִשִּׁי אָמַר הֵתָם יְקַדֵּשׁ עֵשָׂה וְל"ת הוּא וְאִין עֵשָׂה דוּחָה ל"ת וְעֵשָׂה.

וְלֹא ס"ל לְחַלְקֵי בֵּין מְקַדֵּשׁ לְגַבּוּלִין וְהַשְׁתָּא א"ש דְּלִיפָא לְמִיֵּלָה מִכְּהֵן וּמִיֵּלָה דְּדוּחָה מִשּׁוּם דְּיִלְפִינן מִיְקַדֵּשׁ לְחוֹדָא. וְעַפ"ז יֵשׁ לִיִּישׁב גַּם לר"י דר' יְהוּדָה ע"כ ס"ל גַּמִּי דְּאִין חִילּוּק בֵּין מְקַדֵּשׁ לְגַבּוּלִין דְּלִיפָא לְמִיֵּלָה מְעֵצָם שְׁיִשׁ בּוּ מוֹחַ.

דְּדִלְמָא הֵתָם גַּמִּי טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּעֵשָׂה דְּאִכִּילַת פְּסַח אִינּוּ שְׁנָה בְּכָל דְּנִשְׁי' בְּשְׁנֵי רִשׁוֹת לר' יְהוּדָה. וּמִש"ה לָא דְחִיָּא עֵשָׂה אֶת הַל"ת וְכ"ת הָא בְּכִלְאִים בְּצִיצִית גַּמִּי הָעֵשָׂה אִינּוּ שְׁנָה בְּכָל דְּנִשְׁיִים פְּטוּרוֹת.

ז"א לְפִי מַה שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' לְעֵיל דְּלִמָּאן דְּאָמַר דְּתַפִּילִין לָאוּ מְצוֹת עֵשָׂה שְׁהִזְמֵן גְּרָמָא נְשִׁים חִיבּוֹת בְּצִיצִית מְדַרְשָׁא דְּסַמוּכִין וְא"כ לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאִיהוּ דְּאָמַר דְּתַפִּילִין לָאוּ מְצוֹת עֵשָׂה שְׁהִזְמֵן גְּרָמָא הִכִּי גַמִּי דְּנִשְׁיִים חִיבּוֹת בְּצִיצִית לְדִידָהּ.

ואם כן בכלאים בציצית לדידך' תרוננייהו שוין בכל העשה והל"ת אבל היכא דהעשה אינו שונה בכל לא שמעינו. וא"כ לא שמעינו לחלק בין מקדש לגבולין.

והא דתניא אם פסולה הפסל ע"כ משום דהוי עשה ול"ת ונשפיר ילפינו מינה דבעלמא נמי לא דחי: ונראה עוד דהא דאמרנו בגמרא דאי לאו דנזיר ישנו בשאלה הוי גמרינו מינה לעלמא הוא לרונקא דמלתא דאלת"ה א"כ למ"ד אין שאלה בהקדש ה"ה דאין שאלה בנזירות כדאיתא בנזיר.

והשתא למה לן קרא אליבניהו דמילה דוחה צרעת הא בלא"ה קיי"ל בעלמא דעשה דוחה ל"ת ועשה. ונהי דלגדול ובינוני איצטריף קרא פי היכי דלא גילף ממילה שלא בזמנה דלא דחיא יום טוב אבל לקטן למה לי קרא הא הוי מצנה שא"א לקיימה לאחר זמן.

אלא די"ל דלקטן באמת לא איצטריף קרא וכי איצטריף קרא לבינוני וכדאמרנו בשבת בפ' ר"א דמילה. ויתנישב בזה מה דקשיא לי ה"ה לרבא דאמר קטן לא איצטריף קרא משום ק"ו.

שבת חמורה דוחה צרעת לא כ"ש. דהתינח לרבנן דילפי דמילה דוחה שבת מקרא דביום השמיני שפיר איכא למילף בק"ו לצרעת.

אלא לר"א דאמר דמילה דחי שבת הלכה היא א"כ ליכא למילף מינה בק"ו לצרעת דאין דנין מהלכה. ונשפיר איצטריף קרא לקטן והדק"ל בינוני מנ"ל.

ולפי הנ"ל ניחא דלר"א דאמר אין שאלה בהקדש ה"ה דאין שאלה בנזירות וא"כ בלא"ה קטן לא צריף קרא. פיון דילפינו מינה בעלמא דעשה דוחה ל"ת ועשה.

אבל אחר העיון ז"א דהא בנזיר (דף מ') איתא דר' אליעזר יליף דעשה דוחה ל"ת מגדילים ואי נימא דיליף מנזיר דעשה דוחה ל"ת ועשה א"כ למה ליה קרא דגדילים לל"ת גרידא אלא ודאי ליכא למ"ד דעשה דוחה ל"ת ועשה.

וכנ"ל.

ועיין בזה בנזיר (דף מ) בתוס' באריכות שם: ע"ב תוס' בד"ה פולה משעטנו נפקא כו' וא"ת היכי ילפינו מפלאים הא הותר מפללו בבגדי פהונה ותי' דהתם נמי משום דאיתי עשה דבגדי פהונה ודחי ל"ת דכלאים.

ונראה דהתוס' ז"ל ס"ל הכא כשיטת הרמב"ם ז"ל דלא הותרו פלאים בבגדי פהונה אלא בעידן עבודה ובזה שייך לומר דאיתי עשה ודחי ל"ת. אבל לדעת הרמב"ם ז"ל דשלא בשעת עבודה נמי הותרה וכן כתבו התוס' במנחות פרק התכלת דאפילו במדינה ליכא אלא איסור דרבנן.

א"כ ע"כ צ"ל דהותרה ממש ולא מטעם דחוי וא"כ הדק"ל הא פלאים הותר מפללו בבגדי פהונה. אלא דהתוס' ז"ל שם כתבו דכלאים בציצית ג"כ הותר לגמרי אפילו לנשים.

וּכְבָר הַעֲרֹתַי בְּזֶה לְעֵיל דַּא"כ הִיכִי יִלְפִינוּ מִיָּנָה בְּעֵלְמָא פִּינוּ דְהִתְרָא הוּא אִפִּי הִיכָא דְלִיכָא מַצְנָה. וְלַעֲנֵנוּ קְוִשִׁית הַתּוֹס' ו"ל יֵשׁ לֹמֵר דְהַעֲשֶׂה נָמִי לֹא נֶאֱמָרָה בְּכָל דְהָא נְשִׁים פְּטוּרוֹת.

וְכִי הִיכִי דַהֲל"ת קִיל דְהֹתֵר בְּפִהֲנִים. ה"נ הַעֲשֶׂה קִיל דְלִיתָא בְּנְשִׁים: בַּא"ד וי"ל פִּינוּ דְלֹא בְטָלָה מַצְנָתוֹ בְּכַד כּו' וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק לְאַבְיִי שָׁם בְּשַׁבַּת דִּילִיף מַעוֹלָת שַׁבַּת בְּשַׁבְתּוֹ וְלֹא עוֹלָת חוֹל בִּיו"ט.

הָא אִם לֹא יִקְרַב בִּיו"ט יִבְטַל מַצְנָתוֹ. וַא"כ גִּילְף מִיָּנָה דְאִין עֲשֶׂה דוֹחָה ל"ת.

וַצ"ל פִּינוּ דְעִיקָר זְמַנָּה הָוִי בַעֲיו"ט תּוֹ לֹא דְחִיָּא יו"ט. וְלֹא יִלְפִינוּ אֲלֵא דְוּמִיָּא דְכִלְאִים דַּא"א לְקַיָּים הַמַּצְנָה אֲלֵא בְדַחֲיִית הַל"ת.

וּלפ"ז הִיָּה נִרְאָה דְבְּעֵלְמָא נָמִי אִין עֲשֶׂה דוֹחָה ל"ת הִיכָא דְעִיקָר קִיוּם הַעֲשֶׂה אֲפָשָׁר בְּלֹא דַחֲיָא אֲלֵא דְאִינְרַע מַחֲמַת אִינְרַע סִיבָה דַּא"א לְקַיָּים הַעֲשֶׂה אִם לֹא ע"י דְחִיָּית ל"ק כְּמוֹ אִם לֹא הִיָּה לוֹ שׁוֹפָר בַּר"ה וְצָרִיף הוּא לְעַבְרָר בַּל"ת כְּדִי לִיקַח אוֹתוֹ.

וְהָא דְאִמְרִינוּ בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה דְעֲשֶׂה דְשׁוֹפָר אִינוּ דוֹחָה יו"ט דְהָוִי עֲשֶׂה וּל"ת. וּמִשְׁמַע דְאִם לֹא הִיָּה אֲלֵא ל"ת גְּרִידָא הָוִי דַּחֲיָא.

הִינְנוּ לְרַב אֲשִׁי דְאָמַר בְּשָׂרִיפַת קְדָשִׁים נָמִי הַטַּעַם הוּא מְשׁוּם דִּיו"ט עֲשֶׂה וּל"ת הוּא נְאִינוּ מְחֻלַּק בֵּין עֲשֶׂה שְׁעִיקָר מַצְנָתוֹ הוּא ע"י דְחִיָּית לָאו וּבֵין עֲשֶׂה שְׁנַדְמָנָה לְדַחֲוֹת הַלָּאוּ וְאִין עִיקָר הַמַּצְנָה בְּכַד כְּמוֹ שְׂרִיפַת קְדָשִׁים שְׁאֲפָשָׁר לְאַחַר זְמַן אוֹ עוֹלָת חוֹל בִּיו"ט דְעִיקָר זְמַנָּה הוּא קוֹדֵם יו"ט.

אֲבָל לְהַנִּי דִּילְפִי מְקַרְאִי דְאִין שׁוֹרְפִין קְדָשִׁים בִּיו"ט שְׁפִיר יִלְפִינוּ מִיָּנָה בְּעֵלְמָא דְכָל כַּה"ג אִין עֲשֶׂה דוֹחָה ל"ת: וְעִי' בְּתוֹס' בְּזַבְחִים דָּף ל"ב שְׁפָתָבוּ בְּפִשְׁטוֹת דְעֲשֶׂה שְׁיֵשׁ בּוֹ פֶּרֶת דוֹחָה ל"ת וְעֲשֶׂה נְגַם לֹא בְעֵינוּ בְּעִידָנָא דְמִיעָק' לָאו מְקַיָּים עֲשֶׂה.

וְדַבְרִיהָ ו"ל צ"ע דַּא"כ לְמָה לִי בְּשָׂר דַּחֲתִי בְּמִילָה בְּגִדוֹל דְדוֹחָה צְרַעַת הָא בַּלֵּא"ה נָמִי דוֹחָה עֲשֶׂה שְׁיֵשׁ בּוֹ פֶּרֶת ל"ת וְעֲשֶׂה. וּכ"ת דְאִצְטְרִיף קָרָא כִּי הִיכִי דְלֹא גִילְף מְמִילָה שְׁלֵא בְזַמְנָה דְלֹא דְחִיָּא יו"ט.

אַ"כ תִּיקְשִׁי בְּעֵלְמָא אֲמַאי לֹא יִלְפִינוּ מְמִילָה שְׁלֵא בְזַמְנָה (בִּיו"ט) דְלֹא דְחִיָּא יו"ט אִפִּי בְּגִדוֹל דַּחֲיָת בָּהּ פֶּרֶת. וּכ"ת דְשָׂאֲנִי מִילָה דְאֲפָשָׁר לְקַיָּיְמָה לְאַחַר זְמַן דְהָא רַב אֲשִׁי לֹא מְחֻלַּק.

וְכַנ"ל וַצ"ע יוֹתֵר בְּזֶה: וְנִרְאִיתִי בְּתוֹס' בְּפִסְחִים פָּרַק אֵלוּ עוֹבְרִין דָּף מ"ז בַּד"ה אַחֲרִישָׁה לֹא לִיחֲסִיב שְׁפָתָבוּ שָׁם דְמִיָּרִי בְּעֵנִין שַׂא"א לְכַסּוֹת בַּע"א. וּבְתֵר הִכִּי שָׁם בַּד"ה כְּתִישָׁה בִּיו"ט מִי שְׂרִי הַקְשׁוּ הִיכִי בְעֵי לְמִימַר דַּחֲתִי עֲשֶׂה וְדַחֲי ל"ת הָא שְׂרִיפַת קְדָשִׁים לֹא דְחִיָּא יו"ט.

וְלְכַאֲוָרָה אִין קְוִשָׁא זֹו מוּבָנָת דְהָא שְׂרִיפַת קְדָשִׁים שְׂאֲנִי דְאֲפָשָׁר לְקַיָּיְמָה לְאַחַר זְמַן וּכְמוֹ שְׁפָתָבוּ כְּאֵן. אֲבָל לְפִי הַנ"ל יֵשׁ לִיִּשְׁב דְבַרְיָהֶם דְכִי הִיכִי דְשְׁמַעִינוּ דְשְׂרִיפַת קְדָשִׁים לֹא דְחִיָּא פִּינוּ דְאֲפָשָׁר לְקַיָּיְמָה לְאַחַר זְמַן א"כ עֲשֶׂה דְכַסּוּי נָמִי לֹא לִידְחִי פִּינוּ דְהִיָּה אֲפָשָׁר לְקַיָּיְמָה מַצְנָה זֹו לְהַכִּין אֲפָר מְעָרַב יו"ט.

וכמו עולת חול בשבת. וע"כ פינו דבְעֵי לְמִימַר דְעֵשָׂה דְכִסְוֵי לִידְחֵי ה"נ שְׁרִיפֵת קַדְשִׁים לִידְחֵי.

וממ"נ אין עֵשָׂה דְכִסְוֵי דוּחָה אוּ מְשוּם דְבְעֵינָן דְנוֹקָא עֵשָׂה שא"א לְקַיְימָה אֱלָא בְדַחֲזִית הֵלְאוּ. אוּ מְשוּם דִּיּו"ט הָוֵי עֵשָׂה וּל"ת כְּמוֹ שְׁרִיפֵת קַדְשִׁים.

ומש"ה פְּרָשׁוּ הֵתָם דְקָאֵי אַחֲרֵישָׁה בְּכִלְאִים דְלִיפָא אֱלָא לָאו גְרִידָא וּס"ל לְהָאֵי סוּגְיָא פְּרָבָא וּרְב אִשֵׁי דְלָא מְחַלְקִינָן בְּהִכֵּי נֹאפְיָי עֵשָׂה שְׁאֲפָשָׁר לְקַיְימָה בְּלֹא עֶקֶרֶת הֵלְאוּ ע"פ הָרֹב. מ"מ אִם אִירַע הַדְּבָר שְׁאִין לְקַיְימָה אֱלָא ע"י דַּחֲזִית הֵלְאוּ שְׁפִיר דְמִי: ועפ"ז נְתִיבֵשׁב לִי קֶצֶת מֵאֵי דַהֲוָה קִשְׁיָא לִיה בִּימֵי חֲנוּכָּה בְּהַד סוּגְיָא דְפְסָחִים הִיכֵי ס"ד לְמִימַר דְלָא לִקְלִי אַחֲרֵישָׁה מְחַמַּת הוּאִיל וְחֲזִי לְכִסְוֵי דָם צְפוּר פִּינוּ דְקִי"ל כְּר"ל דְאַפִּילוּ הִיכָא דְאִיפָא עֵשָׂה קָמָן אִם אֲפָשָׁר לְקַיְימָה בְּלֹא עֶקֶרֶת הֵלְאוּ אָסוּר לְדַחֲזוּת הֵלְאוּ א"כ כ"ש דְלִיפָא מְצוּהָ כָּלֵל פְּשִׁטָא דְלוֹקָה וְהִיכֵי שְׁיִיף לְמִיפְטָרֵי בְּזָה מְטַעַם הוּאִיל.

וּלְפִי הַגְּ"ל יֵשׁ לִינְשֵׁב קֶצֶת דְהָא דְר"ל נְמִי אֲזֵלָא כְּמ"ד דְבְעֵינָן דְנוֹקָא שא"א לְקַיְימָה הָעֵשָׂה בְּלֹא דַחֲזִית הֵלְאוּ וְכָל שְׁאֲפָשָׁר לְקַיְימָה בְּלֹא דַחֲזִינָה אִינְהָ דוּחָה הֵלְאוּ. אֲבָל לְרָבָא וּרְב אִשֵׁי דְלָא מְחַלְקִי בְּהִכֵּי לָא ס"ל נְמִי הָא דְר"ל וְכָל גְּוֹנָא עֵשָׂה דוּחָה ל"ת.

אֱלָא דְלִקְמָן בְּפ' פִּיצַד רָבָא גּוּפָא קְאָמַר לְהָא דְר"ל וְשָׁם יִתְבָּאָר עוּד בְּזָה בְעוּז"ה: תוּס' בְּד"ה וּמְכַלְהוּ נְמִי שְׁפֹן יִשְׁנֹן לְפָנֵי הַדְּיָבוּר כו' ע"ש שְׁהִקְשׁוּ נִילַף מְשָׁאָר קְרַבְנוֹת. וְלַעֲנֵן ד' נְרָאָה דְהָא דְקְאָמַר הַש"ס הָנִי פְּרָכֵי הוּא לְרוּחוֹתָא דְמִלְתָא דְבִלָא"ה לִיפָא לְמִילַף מְפָסַח וְתַמִּיד וּמְשָׁאָר קְרַבְנוֹת צְבוּר דְהֵתָם הִתְרָא הוּא פְּדֵאִיתָא לְהַדְיָא בְּיוֹמָא שְׁלֵהִי פְּרָק טְרַף בְּקִלְפֵי דְשַׁבַּת הַוְתֵּרָה אֲצֵל צְבוּר.

וּא"ש בְּזָה מַה דְמִקְשׁוּ הַתוּס' לְקָמָן לְמֵאֵי דְבְעֵי לְמִימַר דְעֵשָׂה דוּחָה ל"ת שְׁיֵשׁ בְּהָ פְּרַת א"כ לְמָה לִי קְרָא לְפָסַח וְתַמִּיד. וּלְפִי הַגְּ"ל לָא תִיקְשֵׁי דְבְעֵינָן קְרָא לְהִתְרָא גְמוּר.

אֱלָא דְאִפְתִּי אִיצְטְרִיף לְהָנִי פְּרָכֵי דְלָא נִילַף דְבְעֵלְמָא נְמִי הַוְתֵּרָה ל"ת שְׁיֵשׁ בּוּ פְּרַת לְגַבֵּי עֵשָׂה. וְעוּד דְאִפְתִּי אִיפָא לְמִילַף מְפָסַח וְתַמִּיד דְדַחֲזֵי טוּמְאָה דְהוּא ג"כ ל"ת שְׁיֵשׁ בּוּ פְּרַת: וְהִנֵּה צְרִיף לְדַקְדָּק מ"ש לְעַנְנֵי עֲבוּדָה דְאֲמַרִּינָן דְהַוְתֵּרָה שַׁבַּת אֲצֵלָה וּלְעַנְנֵי מִילָה בְּשַׁבַּת מְשַׁמַּע בְּפ' ר"א דְמִילָה דְדַחֲזֵי הִיא.

גַּבֵּי הָא דְפְלִיגֵי תַנְאֵי הֵתָם מְנַלְן דְמִילָה דוּחָה צְרַעַת ח"א דְכְתִיב בְּשָׂר אִף בְּמִקוּם בְּהֵרַת יְקוּץ וּח"א אִינוּ צְרִיף שַׁבַּת חֲמוּרָה דוּחָה צְרַעַת לָא כ"ש. וְקְאָמַר הַש"ס לְמָה לִי קְרָא הָא הָנִי דְבָר שְׁאִין מְתַכְּוִין וּמְשַׁנֵּי בְּאוּמַר לְקוּץ בְּהֵרַתוֹ קְמַכְוִין וּפְרִיף וְאִי אִיפָא אַחַר לִיעֲבַד אַחַר כְּדֵר"ל אֱלָמָא דְלִמָּאן דִּילִיף מְבַשֵּׁר דַּחֲזִינָה הִיא דְאִי הִתְרָא אִפִּי' פִּי אִיפָא אַחַר מֵאֵי הָנִי.

וּמְמִילָא לְמָאן דִּילִיף מְק"ו מְשַׁבַּת נְמִי דַּחֲזִינָה הִיא וּש"מ דְמִילָה אֲצֵל שַׁבַּת דַּחֲזִינָה הִיא וְלֹא הַוְתֵּרָה וְהָא בְּשַׁמְעֵתִין מְשַׁמַּע דְמִילָה וְעֲבוּדָה בְּשַׁבַּת שְׁנִינָהן שְׁוִין לְהִתְרָא. וְכֵן מְשַׁמַּע נְמִי הֵתָם בְּשַׁבַּת דְבְעֵי לְמִילַף בְּק"ו דְמִילָה דַּחֲזֵי שַׁבַּת מְק"ו דְמִילָה דוּחָה צְרַעַת חֲמוּרָה דְדַחֲזֵי עֲבוּדָה.

וְעֲבוּדָה דַּחֲזֵי שַׁבַּת. שַׁבַּת שְׁנַדְחִית בְּפָנֵי עֲבוּדָה אִינוּ דִין שְׁמִילָה דוּחָה אוּתָה.

משמע דמילה נעבודה שוין הו וע"כ צ"ל דהא דאמרין אי איפא אחר ליעבד אחר היינו משום דקיי"ל פהאי לישנא ביומא דף ו' דאפילו למ"ד טומאה הותרה בצבור היינו דלא בעינו להדורי אטהורין אבל היכא דאיפא טמאין וטהורין טהורין עבדי טמאין לא עבדי.

והיינו דאמרין נמי אי איפא אחר ליעבד אחר. אלא דקצת קשה לפ"ז הא דמיתי להא דר"ל ור"ל בדחויין איירי: ועוד צ"ע לפ"ז הא דאמר רב אשי התם דהא דלא דחיא עבודה לצרעת אע"ג דאיפא למילף בק"ו שבת חמורה עבודה דוחה אותה אינו דין דעבודה תדחה צרעת.

וקאמר רב אשי דע"כ לא אמרין דאמי עשה ודחי ל"ת אלא היכא דבעידנא דמיעקר לאו מקנים עשה. אבל לדחות צרעת מפני עבודה הא לא מקנים עשה.

והשתא פינו דגילף דצרעת הותרה לענין עבודה כמו שבת. מנ"ל דבעינו בעידנא דמיעקר לאו כו'.

ולקמן בסוגיין גבי הא דדרשינן לא תבערו לשריפת בת פהו יתבאר יותר בזה בעז"ה. עכ"פ זה נ"ל ברור דמילה בשבת הותרה ולא דחוייה.

ומזה תראה דדברי הכ"מ ו"ל בפ"ב מהלכות שבת שכתב דכי היכי דפליגי בטומאה אי דחוי' אי הותרה ה"נ פליגי בפיקוח נפש צ"ע דהא פבר נתבאר לעיל דמילה הותרה בשבת. וראב"ע גילף פקוח נפש בק"ו ממילה וש"מ דפקוח נפש נמי התיירא הוא.

ועיין בספר חוסן ישועות שהביא בשם, שעה"מ דמילה דחוייה היא בשבת ולענ"ד נראה כמש"כ ודו"ק: שם לא מסיק מידי למ"ד עולה שהקריבו ישראל במדבר עולת ראיה הנאי. ולי נראה דמאן ס"ל עולת ראיה הנאי ב"ש.

וב"ש לא דרשי דרשא דעלי' פלל. והא דדרשינן עליה לאסור צרות ועריות ב"ה היא דאוסרין את הצרות לאחין ומש"ה קאמר הש"ס דלב"ה למה לי קרא להכי.

הא מפסח ותמיד ליכא למילף שפן ישנן לפני הדבור: והנה פתבתי לעיל דהוי מצי למילף מטומאה דפסח ותמיד דחיא טומאה ואיצטריך למדחי דכרת או תדיר או ישנן לפני הדבור שאני.

וא"כ קשה לי על הא דאמרין בזבחים בקרא דעצם לא תשברו בו אחד עצם שיש בו מוח כו' והיינו מטעם דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש. ואמאי לא ילפינו מעשה דפסח דדחיא טומאה דהוי ל"ת שיש בה פרת במקדש.

ואמאי לא ידחה עשה דפסח ל"ת דשכירת עצם. וי"ל דעשה דאכילת פסח לאו עשה שיש בה פרת היא דאכילת פסחים לא מעכבא וליכא אלא עשה דואכלו את הבשר בלילה הזה: ומהו דשמעתין משמע פדברי התוס' בזבחים שהבאתי לעיל דעשה דפסח שיש בו פרת דחיא אפי' עשה ול"ת דהא בשבת איכא נמי עשה ול"ת כמש"כ התוס' לקמן ואפ"ה דחיא ולפי מאי דס"ד למילף מפסח ותמיד דבעלמא נמי דחיא ה"ה דהוי ילפינו לעשה ול"ת אלא דאחר שכתב רחמנא עליה דבעלמא לא דחיא עשה ל"ת שיש בה פרת ה"ה דלא דחיא עשה ול"ת: ויש לשאול עוד שאלה קטנה בהו דשמעתין היכי בעינו למילף מפסח ותמיד דדחיא שבת דעשה דיבום דחיא ל"ת דעריות הא ל"ת דעריות חמורה

דְּחִיָּא עֲבוּדָה הַדּוּחָה שְׁבֵת פְּדוּתָנָן בְּבִכּוּרוֹת הַנוֹשֵׂא נְשִׁים בְּעֵבֶרָה פְּסוּל לְעֲבוּדָה וְהָכִי פְּרָכִינוּ בְּשֵׁבֶת גְּבִי הָא דְּבַעֵי לְמִילָף דְּמִילָה דּוּחָה צָרַעַת מַק"ו מִשְׁבֵּת.

וּי"ל דְּמִדְּרַבְּנָן בְּעֲלָמָא הוּא דְּפָסוּל לְעֲבוּדָה: גַּמ' אֵלָא סד"א תִּיתִי מְכִיבוּד אָב וְאָם דְּתַנִּיא יְכוּל יְהֵא פְּכִיבוּד אָב וְאָם דּוּחָה שְׁבֵת כּו' מֵאִי לָאו דְּאָמַר לִיהָ שְׁחֻט לִי בְּשַׁל לִי וְטַעְמָא כּו' הָא בְּעֲלָמָא דְּחִי.

וְיֵשׁ לְדַקְדָּק לְפִי מַש"כ הַתּוֹס' ז"ל דְּעֵיקַר הַפְּרָכָא גְּבִי פְּסַח וְתַמִּיד הוּא שְׁפָן תְּדִיר פִּינוּ דְּהוּי בְּכָל הַשָּׁנָה א"כ מנ"ל לְמִדְּק דְּבַעֲלָמָא דְּחִי אֲפִילוּ הֵיכָא דְּלָאו תְּדִיר הוּא כָּלֵל דְּלָמָא לָא שְׁמַעִינוּ דְּבַעֲלָמָא דְּחִי אֵלָא דּוּמִיא דְּמַצָּה דְּכִיבוּד דְּהוּי מַצָּה הַמְּצוּי' וּמְצוּי הוּא דּוּמִיא דְּתִדִיר וְכוּ מִילָה מְצוּי הוּא פְּדַאמְרִינוּ בְּזַבְּחִים פְּרָק כָּל הַתְּדִיר.

וְכַש"כ לְפִי מַש"כ הַתּוֹס' דְּעֵיקַר קָרָא אֲתָא לְאֲשְׁמַעִינוּ דְּבַעֲלָמָא דְּחִי א"כ לָא שְׁמַעִינוּ אֵלָא דּוּמִיא דְּכִיבוּד. וְעֵינָן מְהַרְשֵׁ"א ז"ל שְׁפַתָּב עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' שְׁפַתָּבו דְּכִיבוּד לָא אֲתִי מְפָסַח וְתַמִּיד מִשּׁוּם דְּכִיבוּד הוּא הַכָּשֵׁר מַצָּה וְלֹא פְּתָבוּ שְׁפָן יִשְׁנֵן לְפָנֵי הַדִּיבוּר מִשּׁוּם דְּכִיבוּד נְמִי יִשְׁנָה לְפָנֵי הַדִּיבוּר וּבְמָרָה נְצַטּוּ.

וְלֹא הוּצָרָף לְזָה דְּאֲפִתִי אֵיכָא לְמִילָף מְשַׁאָר קַרְבָּנוֹת וְע"כ אֵיזְטָרִיף לְפְרָכָא דְּתִדִיר וְכִיבוּד נְמִי תְּדִיר הִיא. וְשִׁפִיר מְצִינָן לְמִילָף מְפָסַח וְתַמִּיד אֵי לָאו פְּרָכָא דְּהַכָּש' מַצָּה.

וּלְדַבְּרֵי מְהַרְשֵׁ"א ז"ל דְּכִיבוּד נְמִי יִשְׁנֵנוּ לְפָנֵי הַדִּיבוּר מִשּׁוּם דְּבְמָרָה נְצַטּוּ א"כ שְׁבֵת נְמִי יִשְׁנֵנוּ לְפָנֵי הַדִּיבוּר. דְּשֵׁבֶת נְמִי נְצַטּוּ בְּמָרָה.

וְא"כ מֵאִי אֲהֵנִי חוּמְרָא דְּמִילָה וּפְסַח דְּיִשְׁנֵנוּ לְפָנֵי הַדִּיבוּר הָא ל"ת דְּשֵׁבֶת נְמִי יִשְׁנֵנוּ לְפָנֵי הַדִּיבוּר. וּי"ל דַּמ"מ לֵיכָא לְמִילָף לַעֲשֶׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה דְּלֹאֲחַר הַדִּיבוּר וְעֵינָן בְּתוֹס' קְדוּשִׁין סוּף פְּרָק קָמָא שְׁפַתָּבוּ בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי הַסְּבָרָא לְהִזְפֹּף דְּאִין עֲשֶׂה דְּלִפְנֵי הַדִּיבוּר דּוּחָה ל"ת דְּלֹאֲחַר הַדִּיבוּר.

וְעֵינָן עוֹד תּוֹס' בַּר"ה: עַכ"פ מַש"כ וְדֹאֵי קְשִׁיָּא. וְנִרְאֶה דְּכָל הַנִּי דְּמִיִּיתִינוּ בְּשִׁמְעָתִין הוּא לְהוֹכִיחַ דְּאִין לְחַלְק בֵּין חוּמְרָא רַבָּא לְחוּמְרָא זוּטָא.

וּמַש"ה אֵיזְטָרִיף קָרָא לְכִיבוּד דְּלֹא דְּחִי. אָבֵל בְּעֲלָמָא שִׁפִיר דְּחִי אֲפִילוּ חוּמְרָא רַבָּא דְּשִׁאֲנֵי פְּכִיבוּד דְּהוּי הַכָּשֵׁר מַצָּה כַּמ"ש וְכַמוֹ שְׁאֲכַתּוּב לְקַמְּן אוּ דְּכוּלְכֶם חִיבִין בְּכַבּוּדֵי.

אָבֵל עֲשֶׂה דְּעֲלָמָא דְּחִי מְסַבְּרָא אֲפִי חוּמְרָא רַבָּא מַש"ה פְּתַב רַחֲמָנָא עֲלֵי דְּלֹא דְּחִיָּא חוּמְרָא רַבָּא וְיִלְפִינוּ מִינָהּ בְּעֲלָמָא דְּלֹא דְּחִיָּא חוּמְרָא רַבָּא הֵינּוּ ל"ת שְׁיֵשׁ בּוּ פְּרַת אוּ עֲשֶׂה וּל"ת וְהִשְׁתָּא לָא תִיקְשִׁי קָרָא דְּכִלְאִים בְּצִיצִית לְפָה לִי מִשּׁוּם דְּאֵי לָאו קָרָא דְּכִלְאִים בְּצִיצִית לָא הוּי יְדַעִינוּ כָּלֵל דְּעֲשֶׂה דּוּחָה ל"ת וְכוּ לֹא יְקֻשָּׁה דְּלֹא פְּרִיף נְגַמַר מְהֵכָא דְּדוּחָה אֲפִי לֹא תַעֲשֶׂה וְעֲשֶׂה מִשּׁוּם דְּלִפִי הָאָמֶת דְּכָתִיב עֲלֵי לְאִיסוּרָא תּוּ לָא יִלְפִינוּ אֵלָא חוּמְרָא זוּטָא דּוּמִיא דְּכִלְאִים בְּצִיצִית.

אֵלָא דְּעַדִּינוּ אֵינוּ מִינְשֵׁב חַדָּא דְּהָא אֲפִתִי לֹא יְדַע מְסַבְּרָא דְּהַכָּשֵׁר מַצָּה. וְאֵי נִימָא דְּקָרָא דְּכִיבוּד אֵיזְטָרִיף לְגוֹפִי' א"כ גִּילָף מִינָהּ בְּעֲלָמָא דְּלֹא דְּחִי וְכַדְפְּרִיף הַש"ס לְקַמְּן.

וְעוֹד הִשְׁתָּא דְּכָתִיב עֲלֵיהָ קָרָא דְּכִיבוּד לְפָה לִי. וּי"ל דְּאֵי לָאו קָרָא דְּכִיבוּד לָא הוּא יְדַעִינוּ דְּאִין לְחַלְק בֵּין הַחוּמְרוֹת.

וכי איצטריף עליה לאיסורא. ועיין בזה בדברי הרשב"א ז"ל: דף ו' גמרא הא תנא
בפעלמא קאי ולא פריף.

והקשו התוס' דלמאי דס"ד בשחיטה ובישול מי ניחא. ובד"ה נגמר כו' הקשו עוד דמאי
פריף נגמר מהכא דלא דחי הא במחמר איכא עשה ולא מעשה.

ועוד דמנ"ל דאין עשה דכיבוד דוחה ל"ת גרידא. וכן הקשו עוד דמאי ס"ד לאוקמי
בשחוט לי בשל לי פיון דאיכא לאוקמי בלאו דמחמר.

ולענ"ד נראה לפרש דברי הש"ס דס"ד דקרא דאת שבתותי תשמרו אתי לאשמעין
דעשה דכיבוד אינו דוחה כל דיני שבת בין ל"ת שיש בו פרת בין ל"ת גרידא. ובפעלמא
ליכא למילף מינה דלא לידחי עשה ל"ת משום דע"כ שמעין דעשה דכיבוד שאני פיון
דפעלמא דוחה עשה אפי' ל"ת שיש בו פרת והכא לא דחי תו ליכא למילף נמי לל"ת
גרידא ודברי מהרש"א ז"ל לא הבנתי בזה.

וברייתא ד יכול אמר לו היטמא כו' נמי אתיא שפיר דנדאי שמעין מקרא דאת שבתותי
תשמרו דאפי' ל"ת גרידא לא דחי. פיון דאכל מילי דשבת קאי ואיכא מחמר דלית ביה
אלא ל"ת גרידא פגון מחמר בבקמת חבירו דלית בה עשה דלמען ינוח.

אבל למאידמשני דאתי ללאו דמחמר, א"כ לית לן הכרח דעשה דכיבוד קיל פיון
דאיצטריף לגופא שפיר פריף הש"ס ליגמר מינה בפעלמא דלא דחי וכ"ת שאני לאני
דשבת דחמירי והא תנא בפעלמא קאי ולא פריף כו' ומשני דגם לפי המסקנא לא ילפיון
מינה משום דעשה דכיבוד קיל דלא הוי אלא הכשר מצוה.

כלל דמלתא הא פשיטא לן דאת שבתותי תשמרו קאי אכל מילי דשבת מל"ת שיש בו
פרת עד ל"ת גרידא. אלא דס"ד דהמקשה דבל"ת שיש בו פרת ג"כ אתי קרא לאשמעין
דפעלמא דחי.

ולפ"ז עשה דכיבוד אפי' ל"ת גרידא לא דחי. ועשה דפעלמא דוחה אפי' ל"ת שיש בו
פרת.

ומדחי הש"ס דעיקר קרא דאת שבתותי אתי לעשה ול"ת או לל"ת גרידא. ואפ"ה לא
ילפיון מינה בפעלמא משום דמסברא פשיטא לן דעשה דכיבוד קיל משום דהוי הכשר
מצוה.

ונתיישבו בזה כל קושיות התוס' ז"ל. ובזה א"ש נמי מה דקשיא לכאורה בהא דפריף
התם בב"מ אהא ד יכול אמר לו אביו היטמא הא עשה ולא מעשה הוא ואמאי לא פריף
אקרא דאת שבתותי גופא הא עשה ולא מעשה הוא.

ולפי הנ"ל ניחא דשבת איכא נמי ל"ת גרידא ובקמת חבירו ולהכי לא פריף אלא אהא
דקאמר יכול היטמא כו' ועיין ברשב"א ז"ל שכתב ג"כ דבמחמר ליכא עשה דתשבות.
אלא דאפתי איכא עשה דשבתת בהמתו וצ"ל בבקמת חבירו וכמ"ש.

ועוד איכא לאשכוחי ל"ת גרידא בשבת בתחומין ואלקבא דר"ע אלא די"ל דשבו איש
תחתיו הוי עשה: ובילדותי רציתי לישב קושית קושית התוס' הא במחמר איכא לאו

ועשה. ע"פ דברי הריב"א ז"ל ב' שילוח העם דבעשה ול"ת נמי הלאו נדחה ולא ישאר אלא העשה לבד ואינו לוקה.

וא"כ ה"א דכתב רחמנא את שבתותי תשמרו וכל היכא שנאמר השמר כו' אינו אלא ל"ת. ואי נימא דל"ת גרידא נדחית בפני עשה דכיבוד א"כ ליכא ה"א אלא עשה ולמה נאמר פאן לשון שמירה שהיא ל"ת אלא ש"מ דל"ת גרידא נמי אינה נדחית בפני עשה דכיבוד.

אבל אחר העיון ז"א דהא בלא"ה ליכא מלקות בלאו דמחמר פדאית' בפרק מי שהחשיף. וא"כ ע"כ שמירה דה"א לא הוי ל"ת מדלא לקי.

אם לא שנאמר דמ"מ עובר בלאו אע"ג דלא לקי מדכתיב תשמרו וכדאי' בפרק הנ"ל: ועפ"ז נתיישב לי מאי דקשיא לי על דברי הריב"א ז"ל הנ"ל מהא דפריף הש"ס בב"מ על ה"א דאמר לו אביו היטמא כו' ולמה לי קרא ה"א עשה ול"ת הוא.

ולדברי הריב"א ז"ל ה"א איצטריף לאשמעינן דעובר בלאו ולקי עלה (ושמעתי שקושיא זו נכתב בספר) ולפי הנ"ל ניחא דמקרא דאת שבתותי תשמרו לא שמעינן מלקות פיון דאין מלקות באיסורי שבת.

וא"כ ליכא למילף מינה בעלמא דלקי ולאיסורא בעלמא לא איצטריף קרא. ובספר חוסן ישועות כתב דלהכי לא פריף הש"ס משבת גופא משום דקרא אחי למלקות.

וז"א כמ"ש דבאיסורי שבת ליכא מלקות וכנ"ל. ומ"מ דברי הריב"א ז"ל צ"ע מהא דאמר רב אשי גבי שריפת קדשים.

(דלא צריף קרא) די"ט עשה ול"ת ולפי דברי הריב"א ז"ל ה"א איצטריף קרא למלקות וגם זה יש ליישב ודו"ק: תוס' בד"ה וְהָא תָּנָא בְּעֶלְמָא קָאֵי כו'. וי"ל פיון דגלי קרא כו' ולפי מ"ש לעיל בד"ה טעמא ולקמן בד"ה שפן הכשר מצוה דלענין שבת שפיר ילפינן מינה דשאר מצות נמי לא דחיא שבת אלמא דשבת חמירא.

והדק"ל מנ"ל דעשה דכיבוד לא דחיא שאר מצות דלמא דוקא שבת הוא דלא דחיא דבעלמא נמי לא דחי. ע"כ נראה כמ"ש דפסח ומילה איצטריף קרא למימרא דהתירא הוא: גמרא שפן הכשר מצוה ענין תוס' שפי' דקאי אלאו דמחמר ומש"ה לא ילפינן מינה בעלמא.

וכתבו תוס' דאפי' עוסק בגוף מצוה לא דחי. פיון דרוב פניבוד הכשר מצוה הוא.

ולי ה"ה נראה דכל פניבוד הכשר מצוה הוא דהמעשה גופא לאו מצוה הוא אלא הכיבוד הוא המצוה. וכן בגין בהמ"ק הכשר מצוה הוא להיות מקום משפן שכינתו ית"ש.

אבל הבגין עצמו לאו עיקר המצוה הוא. וק"ק אמאי לא דחי הש"ס דמה לכיבוד שפן הוא ואביו חייבין בכבודו.

וכדאיתא בקדושין. וכן מאי קאמר הש"ס לקמן גבי בגין בהמ"ק תיפוק ליה מכיבוד.

דלכאורה בגין בהמ"ק חמור בזה מכיבוד דבגין בהמ"ק ומצנה לעשות בגין בהמ"ק קודם:
והנה מתוך הלכה זו משמע דאי לא קרא דאת שבתותי תשמרו הנה ילפינן מפלאים
בציצית אפי' לעגן הקשר מצנה.

וא"כ הא דקי"ל בעלמא דבעינן בעידנא דמייעקרא לאו מקינים עשה מקרא דאת שבתותי
תשמרו שמעינן וכן הא דפליגי רבנן אר"א במכשירי מילה ג"כ מהכא שמעינן לה. אבל
לר"א דיליף מקרא דמכשירין דוחה א"כ קשה למה לן קרא דאת שבתותי דהקשר מצו'
אין דוחה את השב' הא מדאיצטריף קרא בפסח ומילה למכשירין ש"מ דבעלמא מכשירין
לאו פגוף המצנה.

וצ"ל דאיצטריף כי היכי דלא גילף מהתם דמכשירין פגוף המצנה דמי וילקמן בכואר עוד
בזה. ולשון הרשב"א ז"ל בחדושי פאן צ"ע שפכת דמחמר בתרנונייהו הקשר מצנה הוא
אבל גוף הבגין משמע מדבריו ז"ל דחשיב גוף המצנה וא"כ קשה מנ"ל דאין בגין בית
המקדש דוחה יו"ט אמאי לא ידחה עשה ל"ת נעשה דיו"ט: עב תוס' בד"ה טעמא דכתב
רחמנא לא תבערו כו'.

והקשו אפתי רציחה עצמה מנ"ל דמלא תבערו לא שמעינן אלא בישול פתילה דהני
הקשר מצנה. ותי' דמכשירין דא"א לעשותן מאתמול הני כמצנה עצמה.

ודבריהם ז"ל צ"ע דהא אמרינן בכמה דוכתי דבעינן דוקא בעידנא דמייעקרא לאו מקינים
עשה. אבל מכשירי מצנה לכ"ע אין דוחין ל"ת.

וכן מוכח בתוס' גופה בכמה דוכתי. ועוד דא"כ בכיבוד נמי ידחה ל"ת אפי' הקשר מצנה
היא דלא אפשר לקיומיה מאתמול.

גם מש"כ לעגן מכשירי מילה ופסח דהיא דא"א לעשותן מאתמול לכ"ע דוחה את
השבת אינו מוכרח וכמ"ש בזה בפ' ר"א דמילה ובעירובין פרק המוציא. והנכון בזה
כמ"ש התוס' בגליון דאם אינו ענין לבישול פתילה דהני הקשר מצנה דכבר שמעינן
מכבוד דהקשר מצנה אינו דוחה תגהו ענין לרציחה עצמה.

ומ"ש בגליון בתי' קמא וי"ל פיון דגלי לן כו' בהקשר מצנה אין הבנה לדברים אלו.
ומש"כ מהרשב"א ז"ל דס"ד השתא דאת שבתותי תשמרו מיירי בשיחטה ובישול הוא
דחוק דא"כ למה ליה לאוכחי מהבערה נעשה דוחה ל"ת שיש בו פרת הא בלא"ה
שמעינן נעשה דוחה ל"ת שיש בו פרת מקרא דכיבוד ודו"ק.

דלפי המסקנא דבעי למילף מק"ו מעבודה ע"כ צ"ל דאם אינו ענין קאמר ג"כ מהאי
טעמא דלמכשירי רציחה ליכא למילף בק"ו מעבודה דבעבודה גופא מכשירי לא דחיא
שבת: דף ז' גמרא ומה עבודה שהיא חמורה רציחה דוחה אותה כו'.

יש להקשות אמאי לא קאמר מילה שלא בזמנה יוכיח דחמירא מעבודה מדדחי צרעת
שדוחה את העבודה ואפ"ה אינו דוחה את השבת ה"ה רציחה. וי"ל דבריימא דהכא ס"ל
כמ"ד דצרעת לא חמירא מעבודה.

והא דדחיא עבודה הוא משום דגברא לא חזי. ופלוגמא דתנאי היא התם בשבת.

אָלָא דַאֲפֹתֵי יִקְשָׁה לְהָאֵי תַנָּא דַס"ל דְּצַרְעַת חֲמוּרָה וְא"כ אִיכָא לְמִיכְרָה הָאֵי ק"ו וְלָמָּה לִי קָרָא דְלָא תִבְעֵרוּ לְדִידְנָי. וְצ"ל דַּכ"ע מוֹדִים דְּלִיכָא לְמִימַר יוֹכִיחַ מְצַרְעַת דְּחֲמִירָא מְעַבְוּדָה מְשׁוּם דְּסִבְרָא הוּא וְלָא פְּסִיקָא לַכ"ע וְכַמ"ש הַתּוֹס' ו"ל הֵתָם בַּפ' ר"א דְּמִילָה: וְעֵינִי בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ל"ו דְּקֶאֱמַר הַש"ס בְּפִשְׁיטוֹת דְּרַצִּיחָה אֵינָה דוֹחָה יו"ט.

וְיַשׁ לְדַקְדָּק מַנ"ל דְּלָא דַחֵי יו"ט הָא מַשְׁמ' הֵכָא דָּאֵי לָאו דַּשַׁב' הָוֵי ל"ת שְׁיַשׁ בּוֹ פֶּרֶת ה"א דְּעֵשָׂה דְּרַצִּיחָה דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת כְּמוֹ לֹא תִבְעֵרוּ אֶלְיָכֶּא דַר' יוֹסִי וְא"כ מַנ"ל דְּלָא דְּחִיָּא יו"ט וְעֵינִי תוֹס' שָׁם בְּסִנְהֶדְרִין.

וּי"ל דְּיִלְפִינּוּ מִמִּילָה שְׁלֹא בְּזַמְנָה דְּאֵינָה דוֹחָה יו"ט אַע"פ שְׁחֲמוּרָה שְׁנִכְרְתוּ עָלֶיהָ י"ג בְּרִיתוֹת כ"ש רַצִּיחָה דְּאֵינָה דוֹחָה יו"ט. אָלָא דְּלִפִּי מַש"כ הַתּוֹס' לְעִיל בַּד"ה פְּנִלָה מַשְׁעֻטְגָּז נִפְקָא דְּמִיתַת ב"ד אֵי אֶפְשָׁר לְהַמְתִּין לְאַחַר שַׁבָּת וְיו"ט א"כ לִיכָא לְמִילָה מִמִּילָה שְׁלֹא בְּזַמְנָה דְּאֶפְשָׁר לְקַיְימָה לְאַח' זְמַן.

וְצ"ל דִּיו"ט עֵשָׂה וּל"ת הוּא וְאֵין עֵשָׂה דְּמִיתַת ב"ד דוֹחָה ל"ת וְעֵשָׂה. וְאֵי תִימָא הָא פְּתַבּוּ הַתּוֹס' לְעִיל דְּעֵשָׂה דְּשָׂרִיפַת בַּת פֶּהֶן עֲדִיפָא דְּעֵשָׂה דְּשַׁבָּת כְּמַאן דְּלִיתָא הָא לֹא תִיִקְשִׁי דְּלָא פְּתַבּוּ הַתּוֹס' כֵּן אָלָא לְמַאי דַס"ד דְּקָרָא דְּלָא תִבְעֵרוּ אִיִּצְטְרִיךְ דְּלָא נִימָא דְּעֵשָׂה דוֹחָה ל"ת שְׁיַשׁ בּוֹ פֶּרֶת וּמַש"ה צ"ל דְּעֵשָׂה דְּשָׂרִיפַת בַּת פֶּהֶן עֲדִיפָא דַאל"כ הָא בַּלֵּא"ה לֹא דְּחִי דְּשַׁבָּת עֵשָׂה וּל"ת הוּא אָבְל לְמַסְקָנָא דְּקָרָא דְּלָא תִבְעֵרוּ אִיִּצְטְרִיךְ פִּי הִיכִי דְּלָא נִילִף בַּק"ו מְעַבְוּדָה תּוֹ לֹא צָרִיכִין לְמִימַר דְּעֵשָׂה דְּשָׂרִיפַת בַּת פֶּהֶן עֲדִירָה.

וְכֵן פְּתַב מְהַרְשֵׁ"א ו"ל. וְאֶפֶתֵי קִשָּׁה דְּהָא תִינַח לְמַאן דַּס"ל דִּיו"ט עֵשָׂה וּל"ת הוּא אָבְל לְהֵנִי אֲמוּרָאֵי דַס"ל דִּיו"ט לֹא הָוֵי אָלָא ל"ת גְּרִידָא מַנ"ל דְּאֵין רַצִּיחָה דוֹחָה יו"ט.

וְהֵתָם בְּסִנְהֶדְרִין רְבָא הוּא דְּקֶאֱמַר לָה דְּאֵין רַצִּיחָה דוֹחָה יו"ט. וְהַתּוֹס' ו"ל בְּשַׁבָּת פְּתַבּוּ דְּרָבָא ס"ל דִּיו"ט לָאו ל"ת וְעֵשָׂה הוּא וְעֵינִי צ"ע: וְהֵנָּה רַש"י ו"ל פִּי פֶּהֶן דְּהָא דְּרַצִּיחָה דוֹחָה עֲבֻדָה הֵינּוּ בְּאֵם רוּצָה לְעַבְדוֹ עֲבֻדָה.

אָבְל אִם כְּבָר הוּא עַל גַּגוּ שֶׁל מְזַבַּח וְעֲבֻדָה בְּיָדוֹ אֵין רַצִּיחָה דוֹחָה עֲבֻדָה שְׁנִיִּמָּא מֵעַם מְזַבְּחֵי וְלֹא מֵעַל מְזַבְּחֵי. וְהִכִּי אֵיתָא לְהַדְּרָא בְּסוּף יוֹמָא דְּדַרְיָשׁ ר"ע מֵעַם מְזַבְּחֵי וְלֹא מֵעַל מְזַבְּחֵי.

וְאֶמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה ל"ש אָלָא לְהַמִּית אָבְל לְהַחְיֹת אֶפְיִלוּ מֵעַל מְזַבְּחֵי. וּמִינָּה גְּלִיף ר"ע דְּפִיקוּם נְפֶשׁ דוֹחָה שַׁבָּת דְּהַשְׁתָּא עֲבֻדָה דוֹחָה שַׁבָּת לֹא כ"ש דְּפִיקוּם נְפֶשׁ דוֹחָה שַׁבָּת: אָבְל מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל בַּה' רוּצַח וְשְׁמִירַת נְפֶשׁ נִרְאָה דְּאֶפֶי פֶּהֶן וְעֲבֻדָה בְּיָדוֹ לְוִקְחִין אוֹתוֹ לְמוֹת אִם עֵשָׂה בְּמִזִּיד.

וְכַבֵּר תַּמָּה ע"ז הַמַּשְׁל"מ ו"ל דְּהוּא נֶגֶד ש"ס מְפֻרָשׁ דִּיוֹמָא וְלֹא אֶשְׁכַּחַן מַאן דְּפְלִיג עַל ר"ע בְּהָא. וּבְאֶמַת הוּא תַּמְיָה גְּדוּלָה.

וְאֶבְרַךְ אֶת ה' שְׁהָאִיר עֵינֵי וּמְצַאתִי ת"ל תַּנָּאֵי דְּפְלִיגֵי אַר"ע וְהוּא בְּמַכִּילְתָּא שָׁם בְּקָרָא דְּמַעַם מְזַבְּחֵי תַקְחֻנוּ לְמוֹת. דְּאֶמְרִינּוּ הֵתָם רַצִּיחָה דוֹחָה אֶת הָעֲבֻדָה וְאֵין פְּקוּם נְפֶשׁ דוֹחָה אֶת הָעֲבֻדָה שְׁהִי בְּדִין מַה שַׁבָּת שְׁאֵין רַצִּיחָה דוֹחָה אוֹתָהּ פְּקוּם נְפֶשׁ דוֹחָה אוֹתָהּ.

עבודת שרציתיה דוחה אותה אינו דיושפיקות נפש דוחה אותה ת"ל מעם מזבחי תקחנו
למות בא הפתוב ללמדך על העבודה שאין פיקוח נפש דוחה אותה. והיגו דרשינו למות
הוא דמעם מזבחי תקחנו.

אבל לא להסיות. הרי מבואר דפליג על ר"ע.

והיגו דר"ע ס"ל דדייקינן מעם מזבחי ולא מעל מזבחי. ומש"ה ילפינן ממיעוטא דלמות
דלהסיות אפילו מעל מזבחי.

ויליף מינה שפיר בק"ו דדוחה את השבת. וליכא למימר רציתה תוכיח דדחיא את
העבודה ואינו דוחה את השבת משום דלר"ע רציתה לא דחיא עבוד'.

דמעם מזבחי ולא מעל מזבחי. אבל האי תנא דמכילת' לא ס"ל דרשא דמעם מזבחי ולא
מעל מזבחי.

וא"כ ע"כ מיעוטא דלמות הוא להיפך דלמות הוא דדחיא עבודה. אבל להסיות אינו דוחה
עבוד' והכי איתא התם להדיא מעם מזבחי תקחנו למות.

מגיד שמבטלין עבודה מידו. ויוצא ליהרג.

אלמא דאפי' עבודה בינו רצית' דוחה אותה. והיגו דקא' התם א"כ גיליף בק"ו דרצית'
תדחה שבת.

פינן דדוחה עבוד' הסמוך'. משום ר"י אמר תלמיד אחד כו' מדכתיב לא תבצרו.

וכו נמי סוגיא דמפות דאמרינן התם דאינו קולט אלא גגו של מזבח ועבוד' בינו אנלא
נמי פהאי תנא דמעם מזבחי היגו מעל מזבחי. וע"ז דרשינן למות ולא לגלות דלגלות
קולטתו אם הוא על המזבח.

וכדאי' התם במכילתא האי דרשא להדיא למות ולא לגלות. ודלא כמ"ש המל"מ ז"ל
לישב סוגיא דמכות אליבא דר"ע דדריש ולא מעל מזבחי.

וילפינן שוגג ממזיד. דהא מבואר במכילתא דדרשינן למות ולא לגלות.

אלמא דלא מדמינן שוגג למזיד. וי"ל בזה דמש"ה לא חשיב רב שם (דף יב) להאי טעות'
דבעינן דוקא עבודה בינו.

משום דלר"ע דדריש ולא מעל מזבחי היגו פשעבודה בינו. וא"כ פי דרשינן מיעוטא
דלמות ולא לגלות היגו אפילו מעם מזבחי פשוטא לעבוד ג"כ קולטתו.

ואפיי חשיב לה טעותא פינן דלא קיי"ל כר"ע בזה: ומעתה דברי הרמב"ם ז"ל ברוריים
דבמזיד אפילו עבודה בינו לוקחין אותו למות ועיין משל"מ שם שכתב סעד לדברי
הרמב"ם ז"ל מהא דקאמר אפיי בסנהדרין דרציתה אינו דוחה קרבן ציבור.

ואלא הא דכתיב מעם מזבחי בקרבן יחיד. ואי נימא דולא מעל מזבחי א"כ איצטריף קרא
למקדש ולא מעל מזבחי.

ואין דבריו ז"ל מובנים. דהא אפיי קאמר א"כ למה נאמר מעם מזבחי פינן דאין רציתה
דוחה עבודה.

ואי נימא דכוננתו אם נדרוש ולא מעל מזבחי אם פן ממילא אין רציחה דוחה עבודה. זה לא הוי צריף לאוכחי מהא דאבוי דמפולח סוגיא התם מוכח דרציחה דוחה עבודה: והא דאמרינו במכות דאינו קולט אלא מזבח בית עולמים פי' רש"י ו"ל דמזבחי פתיב מזבחי המיוחד לי היינו בית עולמים.

וא"כ קשיא לי אמאי לא נימא נמי דוקא מזבחי המיוחד לי היינו קרבן ציבור הוא דקולט אבל לא קרבן יחיד ולשיטת רש"י ו"ל נימא דבקרפון יחיד אפילו מעל מזבחי גם גבי מזיד. ולפי מש"כ ניתא דלגלות אינו קולט אלא קרבן ציבור דבהא הוא דדרשינו ולא לגלות.

ועדיין צ"ע יותר בזה. ועוד קשה לי דלפי מש"כ אין פקוח נפש דוחה עבודה.

ובש"ס דילן לא משמע פן דאין לה דבר שעומד בפני פקוח נפש. גם מש"כ הרמב"ם ו"ל דמי שנתחייב מיתה למלכות או לב"ד בהוראת שעה קולטו המזבח אפילו זר.

לא נודע מנין לו. זה ועיין כ"מ ו"ל שם.

ועיין במשל"מ ו"ל בפ"ג מהל' ביאת מקדש מש"כ שם. ודו"ק (ועיין בזית רענן גוססא אחרת במכילתא): דף ח תוס' בד"ה רבא אמר ערוה גופא כו' וא"ת הא איצטריף לנשא כו' ואח"כ נשא חי כו' ועיין בזבחים ריש פ' כל הפסולין דמשמע דרבא לא ס"ל האי סברא דהואיל ואישתרי אישתרי אלא בדחויין והואיל ואדחי להא אידחי נמי להא.

אבל בהתיירא אמרינו להא אישתרי ולהא לא אישתרי. והתוס' פתבו לעיל דבדחויי לא מחלקינן בין חד איסורא לתרי איסורי.

ולי נראה פללו של דבר בזה דכל היכא דכל חד לחודין נדחה ה"ה פשפאים שניהם יחד ג"כ נדחין. והיכא דאיכא אחד שאינו נדחה בפ"ע פשפא ביחד עם האיסור שנדחה בזה אמרינו הואיל ונדחה ידחה.

ובאופן שפכר היתה שעה אחת שפכר נדחה הראשון ואח"כ ניתוסף האיסור השני שאינו נדחה בפ"ע. אבל במילי דהתיירא לא אמרינו פלל הואיל ואישתרי אישתרי לרבא: ע"ב גמ' אלא אמר רב הונא בר תחליפא כו' ולהאי שינויא פתיבי ג' קראי אנשא אל אחותה כו' לצרור.

דמשמע דשניהם אסורות היא וצרתה. וכתיב לגלות ערונה דמשמע דחדא לחודה אסורה היינו הערוה.

וכתיב עליה לאורוי דקרא איירי במקום מצנה. ואם לא נאמר אלא לצרור ולגלות ערונה ה"א דשלא במקום מצנה שתייהם אסורות.

ובמקום מצנה הערוה אסורה והצרה מותרת. להכי פתיב עליה לאורוי דבמקום מצנה שתייהן אסורות ושלא במקום מצנה צרתה מותרת.

ואי לא פתב רחמנא לגלות ערונה ה"א דשניהם לא אסירי אלא במקום עליה היינו במקום מצנה. אבל שלא במקום מצנה שתייהן מותרות להכי איצטריף לגלות ערונה.

והתוס' ז"ל בד"ה למישרי צרה כו' הקשו להנה שינויי דערוה גופא בעי קרא מנא להו למישרי צרה שלא במקום מצוה. וכוננתם כיון דעליה אינו מיותר א"כ אימא איפכא דשלא במקום מצוה שתיקה אסורות.

ובמקום מצוה הוא דשרני צרה ותי' דנפקא ליה מהא דרבי. ומתא דרבי לחוד לא שמעינן כמ"ש התוס' לקמן משום דהנה דרשינן לה לאסור הערוה.

ולתכי איצטריף עליה לאסור הערוה. ולפ"ז כי פריף הש"ס לקמן ורבי האי עליה מאי עביד ליה הוי מצי למימר דאיצטריף לאסור הערוה.

ולא תיקשי למ"ד ערוה צריף קרא ולרבי נמי איצטריף עליה לאסור ערוה א"כ היכי דריש גז"ש דעליה לענן סטאת י"ל דלרבי אין גז"ש למחצה. אבל לרבנן ליכא למימר דתרונייהו דרשי דא"כ תיקשי אפוד אנא כיון דעליה לאו מותר הוא דאיצטריף לגז"ש דסטאת.

ועפ"ז לא הבנתי קושית התוס' דף ט בד"ה ורבנן האי סברא מנ"ל ע"ש ומ"ש דעליה דאחות אשה לאו מופנה לא משמע כן בד' הברייתא דלעיל עלי נאמר. וע"ש במהרש"א ומת"ם ז"ל: דף ט תוס' בד"ה מה עבודת פוכבים דבר כו' עיין מש"כ בזה בחידושי הוריות ומש"כ התוס' ז"ל בסוף דבריהם דא"ש לרבי דלא חשיב פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים בהדי ל"ו פרייתות משום דלא אשפחן בהו לאו.

אינו מוכן דהא בפסח ג"כ ליכא לאו ואפ"ה חשיב ליה ומ"ש עוד דרבנן לית להו פרת בפורק עול ומפר ברית ג"כ תמוה כמ"ש המהרש"א ז"ל: בד"ה ונהרי איסור מצוה כו' ע"ש שנשארו בתמימה אמאי לא אמרינן לר"ע דאתי עשה ודחי ל"ת.

והי' ליישב דלכאורה ע"כ רבי עקיבא גליף איסור צרות ועריות מדרשא דרבי דולקחה לו לאשה דדרשא דעלי' איצטריף לסטאת משום דמהיקשא דתורה אחת לא מצי גליף דהא ר"ע ס"ל דמגדף היינו מברך ה'.

אבל באמת ז"א דבהדיא אמרינן בשפת דר"ע גליף לה מתורה אחת וע"כ ממברך את ה' הוא דגליף לה. ועיין בתוס' שבת ועי' בתוס' סנהדרין דף ס"ה בד"ה מאן תנא השתחוואה ר"ע מה שהקשו שם.

ולפמש"כ דלר"ע הוקשה פל התורה למברך אין פאן קושיא. עכ"פ ע"כ ר"ע נמי מעליה גליף לה.

והדק"ל לית עשה ולידחי ל"ת. ואפ"ל עוד דאפילו אי נימא דעשה לידחי ל"ת מ"מ נפקא בלא גיטא כיון דלא תפסי בה קדושין.

וא"כ בלא"ה לא תיקשי דהדר הוי ליה עשה ול"ת לשיטת הרמב"ם ז"ל פ"א מהל' אישות דהבא על הפנוי עובר בעשה. כי יקח איש אשה דתפסי בה קדושין משמע.

וגם בזה יש לפקפק. אבל אחר העיון בדברי הרמב"ם ז"ל א"ש קושית התוס' ז"ל דבפ"ו מהלכות יבום כתב דה"ט דערוה אסורה ליכם משום שנאמר ולקחה לו לאשה מי שיש לו בה ליקוחין פרט לערוה דאין לו בה ליקוחין וא"כ ה"ה לר"ע דבח"ל נמי לא תפסי בהו קדושין שפיר אימעיטו מקרא דולקחה דאין בהם זיקה כלל.

וכ"ת א"כ לר"ע גילף מינה דבעלמא אין עשה דוחה ל"ת. הא לא תיקשי פנין דהתורה פתבה בפירושו דעשה דיבמה יבא עליה לא שייכא אלא בהני שיש לו בהן ליקוחין א"כ ליכא עשה כלל בחיבוי לאוין והתורה לא רצתה להתיר פאן הלואו.

וע"פ סברא זו לא הבנתי נמי מה שכתבו התוספות בכתובות דף מ' בד"ה ניתי עשה כו' דכתבו שם דהש"ס פריה התם פנין דאמרה תורה ולו תהיה לאשה אשה הראוי' לו א"כ גילף בעלמא דאין עשה דוחה ל"ת.

ולפי הנ"ל לא שייך למילף מינה לעלמא פנין דבח"ל אין פאן עשה כלל. וגבי מחמר לעיל הוא דפריה הש"ס ליגמר מינה בעלמא משום דעשה דמצנות פניבד היא מצנה מצד עצמה.

ובעלמא נאמרה. וכי אמרה תורה דלא דחיקא לאו דמחמר שפיר מצנין למילף בעלמא דלא דחיקא.

אבל ה"כ דהעשה לא נאמרה לאשה שאינה ראויה ליכא למילף מינה בעלמא וסברא זו נכונה היא. אבל צריכה עיון בכמה מקומות בש"ס.

ולפי הנ"ל עלה לנו משמעתינ סיעתא לדעת הרמב"ם ז"ל דיליף מולקחה. ומ"מ קשה דהיא דרשה מחודשת דלא אתמר בש"ס.

ועוד תיקשי דעלי' מאי עביד ליה. וכן לענין צרה פתב הרמב"ם ז"ל דילפינן לה מבית אחד ע"ש.

ובפ"י המשניות הביא לערנה דרשא דעליה ולצרה דרשא דבית ע"ש. וכ"ז צ"ע.

וענין בפירושילמי בפרקין משמע דלר"ע ילפינן בח"ל מק"ו מאחות אשה שיש לה היתר אינה מתניבמ' כ"ש חייבי לאוין שאין להם היתר ע"ש: דף ע"ב תוס' בד"ה לפי שאין בצרת צרה הקשה כו'.

פגון שנוולדו אחין להם אחר שחלץ וקדשה דלא קיימין עליה בלא יבנה. עכ"ל: ואין זה מדוקדק דלר"ל לאו משום לא יבנה הוא דאתנין עלה אלא פרת ג"כ הוא דאיכא: בד"ה החולץ ליבמתו וחסר וקדשה כו' דאמרינן בקדושין הפל מודים במחזיר גרושתו שאם קדש ולא בעל אינו לוקה דרף בגין אסרה תורה עכ"ל וננסחא זו ליתא שם בקדושין וצ"ל כמ"ש מהר"ם ז"ל דהתוס' ז"ל מדמי לה פי היכי דבמחזיר גרושתו אמרינן דרף הוי' אסרה תורה ה"נ אמרינן בתלוצה דרף בגין בית אסרהתורה עכ"פ מוכח מכולי' דלר"י נמי איכא לאו בתלוצה וצרת' בין לו בין לאחיו.

והרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' ביום פתב דבתלוצה וצרתה ליכא אלא איסורא מדברי סופרים פשניות. וכבר הקשו עליו מפרשי דבריו דבסוגיין ובפ' ר"ג משמע דחייבי לאוין היא: ונראה לומר לדעתו ז"ל דסמך אסוגיא דפרק החולץ דדרשינן קרא דלא יבנה דלא לחלוץ לחדא ונניבם לחדא.

ויקרא לאו מיותר היא והשתא לא שמעינן מהאי קרא אלא דאין עליו חיוב לניבם השניה. אבל איסורא ליכא.

פינו דכבר הותרה לו דאי בעי מייבם לה. ולא ס"ל כמ"ש התוספות ז"ל דמסבא ה"א דכרת נמי איפא אפילו בתלוצה גופא.

אלא אדרבה מסבא ליפא איסורא לא בתלוצה לר"ל ולא בצרות לר"י פינו דמותרות היו לו לאחר מיתת אחיו תו לא הדר וחייל עליה איסור אשת אח אפילו לאחר חליצה ויבום ובזה פליג ר"ל עליה וס"ל דצרות פדקיימי קיימי פינו דלא חלץ להו הרי הם פאילו אינו זקוקות לו כלל.

ובירושלמי איפא למ"ד דלמאן דמחייל על הצרה פרת תפסי בה קדושין [לשוד] למפרע לאחר שחלץ לתברתה משום דהוי פאילו לא היתה זקוקה לו. ולר' יוחנן בכלהו מצנה הוא דליפא דכבר איפטריו כולהו ביבום וחליצה של אחת מהם.

אבל איסור' לא הדר חייל עליהו: ועפ"ז א"ש נמי מש"כ הרמב"ם ז"ל דאחר יבום הצרה בעשה דיבמה יבא עליה ולא על חברתה ולמה האי קרא תיפוק ליה מקרא דבית אחד הוא בונה ואינו בונה ב' בתים כמו שכתב הוא ז"ל שם להאי דרשא.

ולפי ה"ל ניחא דמקרא דבית אחד הוא בונה לא שמעינו רק דליפא חיובא ליבם שניהם. אבל איסור' לא שמעינו.

להכי איצטריו למילף מקרא דעליה אלא דלא מצאתי מקום מוצא לדרשא זו. והוא לטעמי' אגיל דצרות ועריות גליף מקרא דולקחה.

ולא איצטריו ליה עליה לצרות ועריות. אבל כ"ז אינו מבואר בש"ס: ולענון מאי דאמרינו דלר"ע אין קדושין תופסין בתלוצה לא לו ולא לאחיו.

כדאמרינו עמד אחד מן האחין וקדשה אין לה עליו כלום. לענון אחיו י"ל דטעמא אחרין הוא לר"ע משום דס"ל לקמן דהפתוב קראה ביתו.

וא"כ אסורה על האחין מחמת החולץ דהוי בגרושת אחיו. ועינו בירושלמי בסוגיון ותמצא סעד לזה.

וי"ל דרב ששת דמוקי לסיפא דעמד אחד מן האחין כו' כר"ע ג"כ מהאי טעמא הוא. ולא תיקשי עליו מאי דמסיק הש"ס בקושיא ליתני לדברי ר"ע אין לו עליו כלום.

דז"א דברי שא דהחולץ קידשה מודה ר"ע דצריכה חליצה כמו בגרושת אחיו ואח"כ נשא. ומש"ה תני עמד אחד מן האחין וקדשה אין לה עליו כלום: אבל הא דמוכח ממתניתין דפ' ר"ג דהוא עצמו ג"כ עובר בלאו על החלוצה וצרתה ולר"ע אין קדושין תופסין בה ודאי תמיה גדולה היא לדעת הרמב"ם ז"ל.

וראיתי בפ"י המשנה שלו שם בפ' ר"ג שכתב וז"ל אמנם זהו דעת ר"ע דאמר אין קדושין תופסין בתלוצה לפי שפשוט חזרה להיות ערוה כמו שהיתה קודם מיתת אחיו עכ"ל. הרי הדברים מבוארים דהולך הוא לשיטתו דלאו בעלמא ליפא בתלוצה.

והא דאין קדושין תופסין בתלוצה לר"ע הוא משום דס"ל דחזרה להיות פערונה. אבל דבריו ז"ל נפלאו בזה דהיכן מצינו לר"ע דסובר כן.

ומצאתי בקידושי הרשב"א ו"ל שם כפ' הנ"ל שתמה ג"כ על לשונו בפ' המשניות ויותר
הי' לו לתמוה על עיקר הדין שכתב בחיבורו דליכא לאו בתלוצה. דלשיטתו מוכרח הוא
לפרש פן שם בפרק ר"ג.

ולענן מש"כ לדבריו ו"ל דמסברא לא יחול עליו איסור אשת אח לאחר שהותרה לו
שעה אחת צ"ע בזה לקמן בפלוגתא דיבמה שהותרה ונאסרה ונזרה והותרה. ושם
יתבאר עוד אי"ה ודו"ק היטב.

ולישנא דרבי פרק ר"ג דאמר שר"ע הי' עושה תלוצה כערוה מסייע ליה קצת דמשמע
דהי' עושה אותה כערוה ממש. אבל בפרק החולץ (דף מה) מבואר דרבי מטעם חייבי
לאוין הוא דקאמר עיניו שם: דף יא בד"ה צריף תליצה מן האחין.

מתניבמת אינה מק"ו דהשתא במותר לה אסירא כו' ולי נראה דכאן לא צריכינן להק"ו.
דבלא"ה אסורה להתניבם דטעמא דר"ש דמתיר באחין הילודין אחר היבום הוא משום
דכבר פקע איסור אשת אח של הראשון.

והיינו היכא דבהיתרא יבם השני. משא"כ הכא דעל השני גם פן נשאר קצת זיקת
הראשון לאוסרה עליו בלאו.

וממילא חל האי איסורא גם על אחין הילודין כיון דלא פקע שם אשת אחיו הראשון
מינה. ומ"מ דברי התוס' ו"ל ג"כ פשוטים דדמי למחזיר גרושתו.

ונה פשוט דלר"ש נמי לא הותר אלא אחר קדושין של שני. אבל לאחר תליצה לחוד
פשיטא דהוי כנולד ולבסוף יבם דאסור גם לר"ש.

ודברי החוסן ישועות שרצה לומר דאחר תליצה לחוד ג"כ מותרין לנולדו אחר תליצה
המה תמוהים: גמ' עמד אחד מן הילודים וקידשה אין לה עליו פלוס. כמאן פרבנן משמע
דאפי' קידשו אחר תליצה [וקדושין] של אח השני תפסי בה קדושין לאחין הנולדין.

וכן לר"ש אפילו באחין הילודין וש"מ דאפי' זו דלא חזיא ליבום מקידושי השני מ"מ
כיון דבת תליצה היא פשאר חייבי לאוין ליכא עליה איסור אשת אח ולא אמרינן כיון
דלא חזיא ליבום ממילא אסורה היא משום אשת אח.

אלא כל דחזיא לתליצה לית בה איסור אשת אח. ולקמן בשמעתי דאיסור מצוה ואיסור
קדושה צידדתי שם לומר איפקא.

ושם יתבאר אי"ה: תוס' בד"ה חד אמר בעשה כו'. וגרסינן שפיר נחזר וקא הוא או אחד
מן האחין.

אבל לפ"ה דגרסינן בעשה ע"כ לא פליגי אלא באחין. אבל איהו לכ"ע אינו אלא בעשה
עכ"ל.

וכוננתם דלגר"ח ור"ת ו"ל דגרסינן בלאו דלא יבנה בדידה נמי היינו פלוגתייהו דלר"ל
לא נאמר לא יבנה אלא בתלוצה עצמה. אבל לא בצרה.

ולר"י בכולי' ביתא הוא דלא קאי אלא בלא יבנה. אבל לרש"י ו"ל דגרס בעשה דבית
אחד א"כ בדידה לכ"ע ליכא אלא עשה ולא פליגי אלא באחין.

וְרֵאִיתִי בְּדַבְרֵי הַרְשָׁבָא וְ"ל בְּחִידוּשָׁיו שְׁפַתְבּוֹ לְהִיפּוֹף וְהוֹכִיחַ דְּלֹא כְפִירֵשׁ"י וְהָרִי"ף וְ"ל מְדַגְרְסִי נְמִי אֶחָד מִן הָאֲחִין שׁ"מ דְּגַרְסִינּוּ בְּלֹא. דְּאֲחִין פְּשִׁיטָא דְקָאִי עֲלִי בְּלֹא דְלֹא יִבְנֶה.

וְע"כ לְגִירְסַת רִשׁ"י וְהָרִי"ף וְ"ל לֹא פְּלִיגִי אֲלֵא בְּדִידְוּהָ. וְנִשׁ לְדַקְדָּק לְדַבְרֵי וְ"ל מֵאִי קָאֲמַר הַשׁ"ס מֵר כִּר"י וּמֵר כִּר"ל מִמ"נ אִי עֲשֶׂה דְבֵית אֶחָד מְוֹפְנָה לְנִתְקוּ מִפְּרַת א"כ רְבִינָא דְמִיקַל מְצִי סָבַר בְּאֲחִין כִּר"ל דְּבִכְרַת.

וְדוֹקָא בְּדִידְוּהָ דְכְּתִיבָא עֲשֶׂה הוּא דְקָאֲמַר דְּאִינוּ אֲלֵא בַעֲשָׂה. וְאִם הַעֲשֶׂה אִינוּ מְוֹפְנִית א"כ רַב אֶחָד דְּמִתְמִיר מְצִי סָבַר בְּחִלּוּצָה כִּר"י דְּהֵתָם פְּתִיב לֹא יִבְנֶה.

וְע"כ צ"ל לְשִׁיטַת הַרְשָׁבָא וְ"ל ג"כ דְּבִסְבָּרָא בְּעֲלָמָא פְּלִיגִי לִר"י פִּינּוּ דְּאִישְׁתְּרִי לְהוּ קוֹדֵם חִלּוּצָה וְיָבוּם. וְאִי בְּעִי הָאִי חֲלִיץ וּמִיִּיב'.

וְאִי בְּעִי לְהָאִי חֲלִיץ וּמִיִּיב' תּוּ לֹא הָדַר חֲנִייל עֲלִינְהוּ אִיסוּר אֲשֶׁת אַח וְר"ל ס"ל דְּצָרָה לְאֲחִין כְּדִקְדִּימִי קִינְיָמִי. וּבְאֲמַת צָרִיף לְדַקְדָּק מִנ"ל דְּאֲחִין נְמִי קָאִי בַעֲשָׂה דְלָמָּא עֲשֶׂה דְבֵית אֶחָד אוֹ עֲשֶׂה דְעֲלִי לְדַבְרֵי הַרְשָׁבָא וְ"ל לֹא קָאִי אֲלֵא דְאֶחָד לֹא לִינְיָבָם שְׁנִינְיָהִם.

אַבְל אִידָּף אַח דְּיִלְמָא מְצִי מִינְיָבָם. וְלִקְמָן יִבְנֹאָר יוֹתֵר בְּזָנָה אִי"ה: גִּמ' צָרַת סוּטָה אִיסוּרָה. טוֹמְאָה פְּתִיב בְּהָ פְּעֻרִיּוֹת כו'. הַתּוֹס' וְ"ל וְכָל הָרֵאשׁוֹנִים הָאֲרִיכוּ לִינְיָבָם סוּגִיָא זֹו עִם סוּגִיָא דְסוּטָה.

דְּמִסְקִינּוּ שָׁם עַל הָא דְתַנּוּ וְאִם מֵת חוֹלְצָת וְלֹא מִתְיַבְבְּמַת מְשׁוּם דְּכְּתִיב לְאַחַר וְלֹא לִינְיָבָם אַבְל חִלּוּצָה בְּעִי. דְּמִבְעַל נְמִי מִי נְפָקָא בְּלֹא גִיטָא.

וְקִשְׂיָא בְּתַרְתִּי. חֲדָא לְמָה לִי קָרָא דְלֹאֲחַר וְלֹא לִינְיָבָם.

פִּינּוּ דְסוּטָה וְדֹאִי לֹא בַת חִלּוּצָה וְיָבוּם דְּטוֹמְאָה פְּתִיב בְּהָ פְּעֻרִיּוֹת. א"כ מִמִּילָא סוּטָה סָפַק חוֹלְצָת וְלֹא מִתְיַבְבְּמַת מְסָפַק.

וְעוֹד דְּאֲמַאי נְפָקָא סוּטָה וְדֹאִי בְּלֹא חִלּוּצָה הָא מִבְעַל בְּעֵינָא גִיטָא. וְכְּתָבוּ הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש וְ"ל לְתַרְזַן דְּהָא דְקָאֲמַר רַב טוֹמְאָה פְּתִיב בְּהָ פְּעֻרִיּוֹת הִינּוּ דוֹקָא סוּטָה וְדֹאִי דְכְּתִיב בְּהָ טוֹמְאָה בְּלִשׁוֹן לֹא פְּעֻרִיּוֹת.

וּמִשׁ"ה חִלּוּצָה נְמִי לֹא בְּעֵינָא פְּעֻרִיּוֹת. אַבְל סוּטָה סָפַק אַע"ג דְּכְּתִיב בְּהָ וְנִטְמָאָה פִּינּוּ דְלֹא פְּתִיב בְּלִשׁוֹן לֹא לֹא חֲשִׁיבָא פְּעֻרִיּוֹת וּמִן הַדִּין הִי' לָהּ לְהִתְיַבְבֵּם אֲלֵא דְנִפְקָא לָן מִלְּאַחַר וְלֹא לִינְיָבָם דְּאִינָה מִתְיַבְבְּמַת.

אַבְל חִלּוּצָה בְּעֵינָא מִטְעַם דְּמִבְעַל נְמִי לֹא נְפָקָא בְּלֹא גִיטָא. וּמְהַרְשָׁ"ל וְ"ל הִיפּוֹף דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת וְ"ל בְּסוּף ג"כ לְכַוֵּנָה זֹו.

וּלפ"ז בְּסָפַק סוּטָה צָרְתָה מְוֹתֵרַת אֲפִילוּ לְהִתְיַבְבֵּם. פִּינּוּ דְלֹא בְּכָלל עֲרִיּוֹת הִיא.

וְכֵן לְבוֹעַל פְּתָבוּ הַתּוֹס' לְעֵיל לִפ"ז דְּצָרִיכָה חִלּוּצָה. וְלֹא שְׁיָיָף בְּהָ אִיסוּר צָרָה.

וְקוֹשֵׁיָא לִי טוֹבָא לְשִׁיטָה זֹו דְלִדְבְרֵיהֶם וְ"ל רַב לָא קְאָמַר אֱלָא לְרַבְּנָן דְר"י בְּן כְּנִיפֵי דַס"ל
דְסוּטָה וְדַאי קְאִי בְלָאוּ. אַבְל לְר"י בְּן כְּנִיפֵי דְלָא ס"ל לָאו בְסוּטָה וְדַאי הִיא חוֹלְצָת וְצָרְתָה
מִןתְּרַת א"כ מַאי פְרִיף הַש"ס לְעִיל לְרַב לִיתְגִּיהוּ הָא אָמְרִינוּ לְעִיל דְבַפְלוּגְתָא לָא קְמִירִי.

וְקוֹשֵׁיָא זֹו מְצָאֵתִי בַמַּל"מ וְ"ל פ"ו מַהֲל' יְבוּם. וְעוֹד דְמַאי פְרִיף הַש"ס מְהָא דְר"ש אוֹמַר
בִּיאָתָה כּו' דִּילְמָא סְבַר ר"ש כְר"י בְּן כְּנִיפֵי דְסוּטָה וְדַאי ג"כ חוֹלְצָת וְלָא מְתִיבְמַת.

וּמַש"ה בְסוּטָה דְרַבְּנָן אֶפִּילוּ מְתִיבְמַת. וְכִמּוֹ שְפָתְבוּ הַתּוֹס' וְ"ל דְעִיקַר הַפְּיֻרְכָא לְרַב הוּא
דְאָמַר דְלָא בְעֵיָא חְלִיצָה ג"כ.

וְהִיּוֹתַר קָשָׁה לִי פִינוּן דְבְסוּטָה וְדַאי פְשִׁיטָא לֹן דְנִפְקָא בְלָא חְלִיצָה א"כ הַדְק"ל מַאי פְרִיף
בְסוּטָה סְפַק וְתִתִּיבְבִים יְבוּמִי הִיכִי מְצִי לְיְבוּמִי שְמָא נְטֻמָּאָה וְאִסוּרָה הִיא עַל הַיָּבָם בְּאִסוּר
אֲשֶׁת אַח.

דְהָא פְתָבוּ הַתּוֹס' בְסוּטָה דְהָא דְאִצְטְרִיף וְנְטֻמָּאָה לְאַסוּר לְכַהֲנָה וְלִתְרוּמָה הִינּוּ מְשׁוּם
דְמַסְפַּק לָא הוּי אָסְרִינוּ מְשׁוּם דְהוּי מוֹקְמִינוּ לָהּ אַחְזָקָה וְלָא הוּי יִלְפִינוּ מְהָא דְאִסוּרָה
לְבִיתָהּ מְשׁוּם דְהוּי אִסוּר שְׁיֵישׁ בּוֹ מִיתַת ב"ד.

אַבְל הַשְּׁתָא דְקִי"ל דְעֵשָׂה הַתּוֹרָה סְפַק' כְּנֻדַאי וְלָא מוֹקְמִינוּ אַחְזָקָה א"כ מְמִילָא דְאִסוּרָה
לְהַתִּיבְבִים מְסַפַּק כְּמוֹ כָּל סְפַק עֲרֻנָה וְאִילוּ בְּאוּ ב' עֲדִים וְאָמְרוּ שְנֻטְמָאָה הִיּוֹתָה אִסוּרָה עַל
הַיָּבָם בְּאִסוּר פְּרַת.

כִּי חֲזוּרוּ וְכָאוּ ב' עֲדִים הַמְכַחֲשִׁים וְאָמְרוּ שְלָא נְטֻמָּאָה הוּיָא סְפַק סוּטָה וּפְשִׁיטָא דְאִסוּרָה
לְהַתִּיבְבִים מְסַפַּק: וְהַרְשָׁפ' א"א וְ"ל פְתַב לְתַרְץ בְּאוּפֹן אַחַר. דְרַב אִצְטְרִיף לְתַרְנִיגְהוּ לְדְרָשָׁא
דְלֵאחַר וְלָא לַיָּבָם וְלֵהָא דְטֻנְמָאָה כְּתִיב בָּהּ כְּעֲרִיּוֹת.

דְמַטְנְמָאָה לְחוּד לָא הוּהּ פְטְרִינוּ לָהּ אֱלָא מִיְבוּם. כְּמוֹ לְקַמֵּן בְּמַחְזִיר גְרוּשָׁתוֹ.

לְהִיכִי גְלִי רַחֲמָנָא לְאַחַר וְלָא לַיָּבָם לְפִנוּטְרָה לְגַמְרִי. וּמְלֵאחַר לְחוּד לָא הוּי דְרָשִׁינוּ וְלָא
לַיָּבָם אִי לָאו דְכְתַב רַחֲמָנָא טֻנְמָאָה גְבַהּ.

ע"ש בְּאוּרְף. וְגַם ע"ז קוֹשֵׁיָא לִי חֲדָא דַא"כ מַנ"ל דְסְפַק סוּטָה אִסוּרָה לְהַתִּיבְבִים דְהָא קְרָא
דְלֵאחַר מִיְיָרִי בְסוּטָה וְדַאי כַמ"ש הַתּוֹס' שְׁם בְסוּטָה.

וְלִדְבְרֵיו וְ"ל לִיכָא לְתַרוּצֵי כַמ"ש הַתּוֹסְפוֹ' וְ"ל שְׁם בְּאִם אִינוּ עֲנִינוּ. וְעוֹד דַמַּנ"ל לְהַש"ס
הָא דְרַב פּוּטַר גַּם מְחִלְצָה דִּילְמָא מִיְבוּם לְחוּד הוּא דְאוּסַר הִיא וְצָרְתָה מְדַכְתִּיב בָּהּ
טֻנְמָאָה.

וְלִית לִיָּה כָּלֵל דְרָשָׁא דְלֵאחַר וְלָא לַיָּבָם כִּי הִיכִי דְמַשְׁמַע הַתָּם בְסוּטָה דְרַבָּא לִית לִיָּה ג"כ
לְדְרָשָׁא דְלֵאחַר. וְעִיקַר רְבוּתָא דְרַב דְצָרָה נְמִי אִסִּירָא מְדַכְתִּיב בָּהּ טֻנְמָאָה כְּעֲרִיּוֹת.

וְאִינוּ לוֹמַר דְמַדְאָסַר צָרְתָה ש"מ דְהִיא אִינָה חוֹלְצָת דְלָא מְצִינוּ אִסוּר צָרָה אֱלָא הִיכָא
דְהִיא אִסוּרָה כְּעֲרֻנָה. דַּז"א דְהָא מְצִינוּ לְקַמֵּן בְּמַחְזִיר גְרוּשָׁתוֹ דְכְעִינוּ לְמִימַר דְלְרַבְּנָן
שְנִיָּהֶם חוֹלְצָת וְצָרָה אִסִּירָא.

אע"ג דהיא נמי בת חליצה. ועוד דלשיטתו ג"כ תיקשי מאי פריה הש"ס התם ותתיב' ביומי הא אסורה ליבום מטעם שעשתה התורה ספק פנדאי: ע"כ נראה היותר נכון בזה שיטת הראב"ד ז"ל דסוגיא דהכא פליגא עם סוגיא דסוטה.

אלא דלא כטעמיה דהוא ז"ל פתב דשניהם בעו חליצה וליבום אסורה גם צרתה. ובאמת לפום סוגיא דסוטה משמע דצרה מותרת ליבומי ג"כ דרבא דאמר התם טעמא דהיא לא מתניבמת משום ק"ו פשיטא דצרה שריא ליבומי.

דקא לא אלים ק"ו למידחי צרה. וה"ה דלרב יוסף דיליף מלאיש אחר נמי לא שמענו איסור בצרה.

כיון דלא ס"ל הך סברא דטומאה פתיב בה פעריות. אבל לסוגיא דילן לרב דסוטה נדאי הרי היא כצרה גמורה א"כ לסוטה ספק נמי לא איצטריה שום קרא וסברא אלא מספיקא תרונניהו אסירי להתניבם בחליצה בעו.

והלח"מ ז"ל פתב דהראב"ד ז"ל ג"כ מטעם טומאה דכתיב בה הוא דאסר צרתה וכבר הקשיתי בזה לעיל דא"כ דילמא רב נמי הכי ס"ל דחולצת. וכ"ש לגירסת הרי"ף ז"ל דרב יוסף גופא הוא דפריה לרב מהא דנכנסה עמו לבית הסתר.

ורב יוסף הוא דאמר התם בסוטה דחליצה בעיא מטעם דמבעל לא נפקא בלא גיטא. ומאי פריה לרב דילמא רב נמי הכי קאמר ואיסור צרה אתי לאשמענו אלא ש"מ דלמאן דס"ל הך סברא דטומאה פתיב בה הרי היא פטורה לגמרי.

וכיון דפסק דלא כפנותי' אלא כסוגי' דסוטה דלא ס"ל הך סברא דטומאה פתיב בה פעריות א"כ מנ"ל דצרה נמי אסירא: והעולה לפי מ"ש דלרב סוטה נדאי שניהם פטורות מן החליצה היא וצרתה.

וסוטה ספק ליבום אסורה היא וצרתה מספיקא. וחליצה בעו כמתניתין בסוטה.

ולרב יוסף דמותיב הכא לרב ולא ס"ל לסברא דרב כדיליף התם מלאחר ולא ליבם אין איסור ליבם אלא היא אבל צרתה מותרת להתניבם. ומה אעשה שדברי הרמב"ם ז"ל חלוקים עלי דהוא ז"ל פסק בסוטה נדאי כרב דפטורות מן החליצה.

ובסוטה ספק פסק דצרתה מתניבמת. הרי דמקינים לשני הסוגיות.

ולדידיה תיקשי למה לא תיאסר הצרה מטעם שעשתה התורה ספק פנדאי והוא ז"ל לא ס"ל ג"כ סברת הרא"ש ז"ל דבעינו דוקא טומאה בלשון לאו כמבואר בדבריו ז"ל שם שכתב טומא' דכתיב בה היא.

ונסתרה והיא נטמאה וא"כ אמאי לא יאסר הספק פנדאי. ועוד לדבריו ז"ל הוי מצי הש"ס למימר לעיל בריש מכילתין דלרב נמי אתי למעוטי צרת ספק סוטה דהיא אסורה להתניבם מה"ת וצרתה מותרת פי היכי דקאמר התם למעוטי צרת מחזיר גרושתו.

ועיין פרש"י ז"ל שם ובחידושי הרשב"א ז"ל שם ובירושלמי דסוטה נמי משמע דכל צרת סוטה אסורה בין סוטה נדאי בין סוטה ספק. דאמתניתין דאם מת חולצת ולא

מתניבמת קאמר הָתָם דְּצַרְת סוּטָה ג"כ אַסוּרָה: וּבְעֵינֵי קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' ו"ל מָהָא דְּפָרִיךְ הַש"ס בְּסוּטָה וְתַתְּיָבָם נְמִי יְבוּמִי.

נְרַאִין דְּבָרֵי הַרְשָׁבָ"א ו"ל דְּרַב נְמִי אִי לָאו דְּכַתְב רַחֲמֵנָא דְּסוּטָה אַסוּרָה לִיָּבָם. מָהָא דְּטוּמְאַה פְּתִיב בָּהּ לַחֲוּד לָא הוּי שְׁמַעִינּוּ דְּאַסוּרָה לִיָּבָם.

דְּנָהִי דְּנִמְאַה בָּהּ טוּמְאַה לְבַעַל אֲבָל לִיָּבָם מְנִין לְנוּ. וְע"כ הוּא נְמִי אַקְרָא דְּלֹאֲחַר וְלֹא לִיָּבָם סְמִיךְ.

אוּ אַפְשָׁר ס"ל כְּשִׁיטַת הִירוּשְׁלָמִי דְּמוֹנְטְמָאָה שְׁמַעִי נְמִי לִיָּבָם. וְכִינּוּ דְּשְׁמַעִינּוּ דְּאִיפָּא אִיסוּרָא לִיָּבָם שְׁפִיר יִלְפִינּוּ מָהָא דְּטוּמְאַה פְּתִיב בָּהּ דְּצַרְתָּהּ נְמִי אַסוּרָה.

וְהִיא לָא בְּעֵינֵי חֲלִיצָה. אֲלֵא דְּלִקְמֵן גַּבִּי מַחְזִיר גְּרוּשָׁתוּ מִשְׁמַע דְּמִטוּמְאַה דְּכַתִּיב בָּהּ לַחֲוּד שְׁמַעִינּוּ דְּאַסוּרָה לִיָּבָם.

מְדָלָא קְמִיבְעִי לִיהָ אֲלֵא צַרְתָּהּ אֲבָל הִיא פְּשִׁיטָא לִיהָ דְּאַסוּרָה מִשּׁוּם דְּכַתִּיב בָּהּ טוּמְאַה. אֲבָל י"ל דְּהָתָם נְמִי הִיא פְּשִׁיטָא מִשּׁוּם הַק"ו וְכִינּוּ דְּמַק"ו שְׁמַעִינּוּ דְּאַסוּרָא לִיָּבָם מִיבְעִי לִיהָ אִי אַסְרִינּוּ צַרְתָּהּ מִלְּשׁוֹן טוּמְאַה דְּכַתִּיב בָּהּ.

וְעַדִּין צ"ע. וְלַעֲנִין מַש"כ הַתּוֹס' ו"ל דְּהָא דְּעָשָׂה הַתּוֹרָה סְפַק פְּנּוּדָאֵי בְּסוּטָה הִינּוּ לַחֲוּמָרָא אֲבָל לָא לְקוּלָּא.

א"כ הָא דְּיִלְפִינּוּ מִינְהָ סְפַק טוּמְאַה בְּרַה"י דְּסְפִיקוּ טְמָא ג"כ גִּימָא הָכִי דְּאִינוּ אֲלֵא לַחֲוּמָרָא אֲבָל לָא לְקוּלָּא. וּבְכָל דְּוֹכְתִי מִשְׁמַע דְּכַנּוּדָאֵי טְמָא הוּא לְכָל מִילֵי וְאִין פָּאן מְקוּמוּ בְּזָה: ע"ב גְּמָרָא אֲלִיבָא דְּר"י בְּן פִּיפֶר לָא תִיבְעִי לָךְ כו'.

פְּתָבוּ הַתּוֹס' ו"ל לְפָרֵשׁ דְּלָרִיב"כ הִיא פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיָּבוּם. וְלִשְׁיטָתָם צָרִיךְ לְפָרֵשׁ הָא דְּפְשִׁיט לִיהָ תַנְיִתוּהָ הִינּוּ לְמִיפְשִׁט בְּעֵינֵי קְמִיִּיתָא דְּכָרִיב"כ וְדָאֵי לָא אֲתִיָּא.

אֲבָל הַרְשָׁבָ"א ו"ל פְּתַב דְּזִנְקָא גַּבִּי סוּטָה הוּא דְּפְטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה מִשּׁוּם דְּכַתִּיב לַאֲחַר וְלֹא לִיָּבָם. אֲבָל בְּמַחְזִיר גְּרוּשָׁתוּ אִין טוּמְאַה פּוּטְרַת מִן הַחֲלִיצָה.

וּלפ"ז רְבָא דְּפְלִיג הָתָם בְּסוּטָה אַדְרָשָׁא דְּלֹאֲחַר וְלֹא לִיָּבָם וּס"ל דְּהָא דְּאִין מְתִיבְמַת הוּא ג"כ מְחַמַּת הַק"ו בְּמִוֹתֵר לָהּ כו'. ע"כ פְּלִיג אֲהָא דְּרַב דְּפּוּטֵר אוֹתָהּ מִן הַחֲלִיצָה דְּהָא בְּמַחְזִיר גְּרוּשָׁתוּ נְמִי אִיפָּא הַק"ו וְאִפ"ה אִין מָה שְׁנִנְאַמֵּר בָּהּ טוּמְאַה פּוּטְרַת אוֹתָהּ מִחֲלִיצָה.

וּא"כ הִיָּה לְנוּ לְפִסְקוּק הַלְכָה פְּרָבָא דְּבַתְרָא הוּא. וּכְבָר פְּתַבְתִּי לַעֲלִיל בְּזָה.

וְכַתְב הַרְשָׁבָ"א ו"ל דְּהַשְׁתָּא מְצִינּוּ לְמִימֵר דְּלְמִיפְשִׁט בְּעֵינֵי בְּתַרְיִיתָא אֲתִי וְלֹא מוֹקְמִי לָהּ בְּרַבְנָן. מִשּׁוּם דְּלְרַבְנָן פְּשִׁיטָא לִיהָ וְלֹא אִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמַעִינּוּ.

וְכִן אִידָךְ פְּשִׁיטוּתָא מְבַרְיִיתָא דְּהַמְחַזִּיר גְּרוּשָׁתוּ הִינּוּ לְמִיפְשִׁט בְּעֵינֵי בְּתַרְיִיתָא דְּלְקַמִּיִּיתָא מְצִינּוּ לְאוּקְמָא בְּרִיִּיתָא כְּר"י ב"כ. וְלִשְׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל גַּם זֹו לְמִיפְשִׁט בְּעֵינֵי קְמִיִּיתָא אֲתִיָּא אֲלִיבָא דְּרַבְנָן.

דְּלָר"י בְּן פִּיפֶר הִיא וְדָאֵי לָאו בַּת חֲלִיצָה הִיא: בְּעֵי ר"י הַמְחַזִּיר גְּרוּשָׁתוּ צַרְתָּהּ מַהוּ. וְתִיבְעִי לָךְ הִיא כו'.

וּלְאִידֵךְ לִישָׁנָא מִיבְעִי לִיָּהּ הִיא גּוּפָא וְצָרְתָּהּ פְּשִׁיטָא לִיָּהּ דְּמַתְיַבְבַּת. וְכַתְּבֵהּ רַבִּי שְׁבַ"א ז"ל דר' יוחנן ע"כ אַלְיָבָא דְרַבִּינָן קְמִיבְעִי לִיָּהּ דְּטוּמְאַה בְּסוּטָה הוּא דְּכַתִּיב דְּלִרִיב"כ פְּשִׁיטָא דְּהִיא וְצָרְתָּהּ חוֹלְצָת פִּינּוֹן דְּטוּמְאַה פְּתִיב בְּהָ עֵי"ש.

וּלְעַנ"ד נְרָאָה דר' יוחנן לְטַעְמֵי דְּפְלִיג בִּירוּשְׁלָמִי סוּטָה אַהָּא דְּאָמַר רַב דְּצָרַת סוּטָה אַסוּרָה מְשׁוּם שְׁנֵאָמַר בְּהָ טוּמְאַה. וְאָמַר הֵתָם טַעְמָא אַחְרֵינָא דְּמַרִּיחַ עֲרֻנָּה נִגְעוּ בְּהָ.

פִּינּוֹן דְּאִסוּרָה נַעֲשֶׂה ע"י אִסוּר עֲרֻנָּה מִש"ה צָרְתָּהּ נְמִי אַסוּרָה. וְהִינּוּ דְּמִיבְעִי לִיָּהּ בְּמַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ לְכ"ע.

וְעֵינָן בְּק"ע שְׁפַתְּב דר"י מִש"ה קְאָמַר מַרִּיחַ עֲרֻנָּה נִגְעוּ בְּהָ מְשׁוּם דְּס"ל דְּטוּמְאַה בְּמַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ הוּא דְּכַתִּיב. וְז"א דְּהָא מְשַׁמַּע הָכָא דְּלִיבָא טַעְמָא לר"י אַפִּילוּ לְאַסְרָה הִיא עֲצָמָה אֶלָּא מְשׁוּם ק"ו בְּמִנְחָה לְהָ נְאֻסְרָה כּו' וְע"כ צ"ל דְּלָא ס"ל.

כִּלְלֵהּ הוּא סְבָרָא דְּטוּמְאַה נְאֻמְרָה בְּהָ. וְהָא דְּמְשַׁמַּע לְקַמְן דְּבְּצָרַת סוּטָה מוֹדָה דְּאִסוּרָה הִינּוּ מְשׁוּם דְּמַרִּיחַ עֲרֻנָּה נִגְעוּ בְּהָ.

וְכַדְאִיתָּא בִּירוּשְׁלָמִי שָׁם בְּהִדְנָא: וְהִנֵּה הַתּוֹסֵף ז"ל בְּד"ה מִי אֶמְרִינָן ק"ו בְּמַקּוּם מְצֻנָּה הַקְּשׁוֹ תִּיפְשׁוּט לִיָּהּ מִפ"ק דְּסוּטָה דְּקַתְּנִי חוֹלְצָת. וּמְפָרֵשׁ בְּגִמְרָא הֵתָם מַחְמַת הַק"ו.

וּלְדִידֵי קְשִׁיָּא אִיפְכָּא דְּהָא מְשַׁמַּע הֵתָם דְּלָא אָסַר רַבָּא מַחְמַת הַק"ו אֶלָּא הִיכָּא דְּנְאֻסְרָה עָלָיו אַחַר הַנְּיֻשׁוּאִין אֲבָל הָכָא דְּאִסְרָא עָלָיו קוֹדֵם הַנְּיֻשׁוּאִין הַשְּׁנַיִם. לָא אֶמְרִינָן בְּזָה ק"ו וְהִנֵּי פָּמוּ אֶלְמָנָה לְכַה"ג וַיֵּשׁ לוֹ אֶחָא פְּהוּ הַדְּיוּט.

דְּלָא שְׁיִיף בְּזָה הַק"ו. וְאִין לּוֹמַר דְּשִׁאֲנִי אֶלְמָנָה לְכַה"ג דְּהִתִּירָא הוּא לְכַהֵן הַדְּיוּט.

דא"כ אַמַּאי לָא מְשַׁנֵּי הֵתָם בְּסוּטָה תְּיַכְרֵה אַפְרָכָא דְּאֶלְמָנָה לְכַה"ג. אֶלָּא וְדַאי פְּשִׁיטָא דְּרַבָּא סְבִירָא לִיָּהּ דְּלָא אֶמְרִינָן הִיא ק"ו אֶלָּא הִיכָּא דְּנְאֻסְרָה אַחַר הַנְּיֻשׁוּאִין שְׁנוּפְלַת מַחְמַתוֹ לִיבּוּם.

אֲבָל אִם נְאֻסְרָה קוֹדֵם הַנְּיֻשׁוּאִין הוּנָּא פְּשָׁאָר חֵיבִי לְאוּיָן וּר"י ע"כ צ"ל דְּס"ל אִפִּי נְאֻסְרָה קוֹדֵם נִישׁוּאִין כֹּל הִיכָּא דְּשְׁיִיף אִסוּר זָה גַבִּי יָבֵם גַּם כֵּן אֶמְרִינָן הִיא ק"ו. אֶלָּא דְּלִפ"ז תִּיקְשִׁי פִּינּוֹן דְּרַבָּא דְּבִתְרָא הוּא ס"ל דְּלָא אֶמְרִינָן הַק"ו בְּמַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ א"כ לְמָה פְּסָקִינָן כּר' יוֹחָנָן לְקַמְן דְּמַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ הִיא עֲצָמָה אַסוּרָה.

וְאַמַּאי פִּינּוֹן דְּלְרַבָּא לִיבָּא ק"ו א"כ הִיא עֲצָמָה מִנ"ל דְּאִסְרָה. וְעוֹד דְּכַרְיִיתָּא דְּתַנִּיָּא חוֹלְצָת תִּיקְשִׁי מַאי טַעְמָא.

וְצ"ל דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּאִין מְקַרָּא יוֹצֵא מִיַּדֵּי פְּשׁוּטוֹ וְנְאֻמְרָה בְּהָ טוּמְאַה. וְזָה דְּלָא כַּמ"ש לְעֵיל לְצַדָּד דְּרַבָּא לָא ס"ל הִיא סְבָרָא דְּטוּמְאַה נְאֻמְרָה בְּהָ מְדַאִיצְטְרִיף לְמִימַר הֵתָם בְּסוּטָה טַעְמָא מְשׁוּם הַק"ו.

וְעֵינָן צ"ע: וּלְפִי מ"ש לר"י דְּלָא ס"ל כִּלְלֵהּ הִיא סְבָרָא דְּנְאֻמְרָה בְּהָ טוּמְאַה יֵשׁ לְדַקְדָּק קְרָא דְּהִיא תּוֹעֵבָה מַאי דְּרִישׁ בִּי. דְּלִבְנֵיהָ לָא אִיצְטְרִיף כְּדִאֶמְרִינָן לְקַמְן מַה לְאֶלְמָנָה שְׁכּוֹן הִיא עֲצָמָה מַתְחַלְלָת וּלְצָרְתָּהּ נְמִי לָא אִיצְטְרִיף דְּמַהִיכָּא תִּיתִי לְאֻסְרָה מ"ש מְשָׁאָר חֵיבִי לְאוּיָן.

ומטעם הק"ו ג"כ לא איצטריוף דלא אלם ק"ו למדחי צרה. ועוד דלדין דקיי"ל דאחרי אשר הוטמאה קאי אסוטה אמאי לא נדרוש היא תועבה ג"כ אסוטה.

דאין צרתה תועבה. ולזה י"ל דדוקא לשון טומאה הוא דמוקמינן אסוטה משום דבמחזיר גרושתו לא שייף לשון טומאה אבל היא תועבה מסתבר יותר לאוקמי כפושטיה במחזיר גרושתו.

אלא דלמה לי קרא למחזיר גרושתו מהיכא תיתי יאסר צרתה. שוב מצאתי בתוס' נדה (דף ע) שהקשו פן על ר' יהושע דאמר התם היא תועבה ואין בניה תועבין למה לי קרא לזה דמה לאלמנה כו'.

ותי' דאיצטריוף משום שגאמרה ביה טומאה או תועבה. ולמ"ש דר"י לית ליה הך דגאמרה ביה טומאה נראה דה"ה תועבה דלא משמע ליה והדק"ל למה לי מיעוטא דהיא תועבה: ובעיקר דברי התוס' ז"ל דאיצטריוף היא משום שגאמר ביה תועבה א"כ אמאי לא נאסר צרתה ג"כ מטעם זה.

והרמב"ם ז"ל בפ"ט מהל' א"ב כתב ביחוד דנולד מח"ג מותר. וכתב הכ"מ דמשה פרט לה דלא גילף מתועבה דבני' אסורין [וכן כתב הר"י ז"ל להדיא דרשא דהיא תועבה ואין בני' כו'].

ולפ"ז תיקשי מנ"ל דצרתה מותרת. וכ"ש למ"ש דהיא אסורה מטעם דטומאה נאמרה ביה דאין מקרא יוצא מידי פשוטו.

א"כ מנ"ל דצרתה מותרת דמדברי ר"י אין ראיה דאיהו לא ס"ל פלל הך סברא דגאמרה ביה טומאה כדמוכח מדברי הירושלמי שהבאתי לעיל [וע' בפ"ו מהל' ביום הלקה י"ג בדברי הה"מ ז"ל ובדברי הכ"מ שם] ובאמת הוא ז"ל השמיט הך דצרת מח"ג ומשמע דבכלל חייבי לאוין היא.

ועיין בתוס' ז"ל לקמן (דף מד) שהקשו לר"ע מהיא תועבה מאי דריש ביה דבניה ממזרים הם וצרה לא שייף ביה פיון דלא תפסי ביה קדושין. ולפי הנ"ל יש לומר דר"ע דריש לה אסוטה דתפסי ביה קדושין גם לר"ע כדאמרין לקמן או אפשר דריש לה אצרת סוטה: והנה למה שנתבאר לעיל דלדין לא ס"ל האי ק"ו אלא אם נאסרה אחר הנישואין א"כ לעגנן בועל לא שייף איסור צרה לפמ"ש התוס' ז"ל דלבוועל לא נאמרה ביה טומאה.

ועיי' במשל"מ ז"ל פ"ו מהלכות ביום: ויש עוד לדקדק בהא דקיי"ל דכל חייבי לאוין צרתן מתניבמות אפי' אלמנה לכה"ג דלאו בת ביום היא מה"ת מ"מ צרתה מותרת. מזה משמע דאין הח"ל אסורה עליו משום אשת אה אע"ג דליכא מצוה דיבמה יבוא עליה ואם עבר ובא עליה אינו עובר אלא בלאו שיש ביה דאי נימא דאיסור' אשת אה חל עליה א"כ צרתה נמי היא צרת ערוה אלא ודאי איסור אשת אה הותר היכא דמת בלא בני'.

ואם יש עליה איזה איסור לאו. האיסור הזה לבדו הוא דאית ביה.

והיינו טעמא דזקוקה לו לחליצה פיון דאיסור אשת אה הותר לו. והא דמשמע לעיל בצרת מחזיר גרושתו דאסורה.

אע"ג דהיא צריכה חליצה היינו משום דנאמרה בה טומאה. ואיסור דמחזיר גרושתו גופי' ג"כ אוסר צרתה כמו עריות.

אבל בכל חייבי לאוין לא שייך בהן איסור צרה. וא"כ קשיא לי מהא דאמר רב יוסף בסוטה בטעמא דלא מתיבמת כיון דאמרה תורה והייתה לאיש אחר דלא ליסתריה לביתה' ואת אמרת תתיבם דלא מסתבר לומר שיהיה מצנה מן התורה ליבם אשה שאינה ראוי' לו.

ולפי הנ"ל אפתי תיקשי איסורא מנ"ל נהי דליכא מצנה מ"מ אם בא עליה מאי איסורא קעבד. ורש"י ז"ל פתב ושם דעובר באיסור אשת אח שלא במקום מצנה.

ולמאי דכתיבנא ע"כ ליכא עלה איסור אשת אח מדבצינא חליצה. וכבר כתבתי לעיל ג"כ להוכיח דליכא פרת בהני דאסורות ליבם ובעו חליצה גבי הא דעמד אחד מן האחין וקדשה.

ולקמן במקילתין בנאר עוד בזה אי"ה ודו"ק: דף יב תוס' בד"ה מאי לאו צרת איילונית כו' וא"ת אמאי לא פריף למאן דאסר צרת מחזיר גרושתו כו'. ועיין מהרש"א ז"ל שיקשה עוד מצרת ממאנת וצרת סוטה.

ולא הבנתי קושיותם בזה דה"ק הברייתא זו היא צרת אשת אח מאב שאיסור נפילה גרם לה. היינו דמן הדין אין לאסור הצרה כיון דאין כאן צרת ערוה.

דאין כאן אלא צרת אשת אח ולא מצינו בכל התורה שתאסר מחמת צרת אשת אח דאשת אחיו שלא היתה בעולמו שאני דלא היתה להם ישיבה אחת בעולם ולמעוטי מאי. ע"כ צרת אשת אח מאב דכנותה קממעט.

והיינו צרת איילונית דג"כ אינה אסורה אלא משום צרת אשת אח וקמ"ל דמותרת. לאפוקי צרת סוטה ומחזיר גרושתו דצרתה אסורה מחמת איסור סוטה ומחזיר גרושתו דטומאה פתיב בהו בעריות.

ולא שייך למימר פלל למעוטי הני. וכן צרת ממאנת לאו משום צרת אשת אח אסרינן לה אלא משום גזירת צרת בתו וק"ל: ע"ב גמרא אלא לעולם שמה תתעבר ושמא תמות ובנים הרי הם פסימנים ואיכא דאמרי עדפי מסימנים דאפ"ל לר' יהודה כו'.

השיטות בזה רבו באשר אבאר. שיטת רש"י ז"ל הוא דלרב ספרא כל שילדה בקטנותה הרי היא גדולה לכ"ע.

ורב זביד דאמר אין בנים בלא סימנים פי' דס"ל כמאן דאמר תוך, הפך פלאחר הפך. ולפי' הא דרב זביד דאמר אין בנים בלא סימנים אין זה אלא סימנא בעלמא דכל שילדה מסתמא הביאה סימנים.

אבל עיקר הגדלות תליא בסימנים. ומש"ה למאן דאמר תוך זמן פלפני זמן עדיין קטנה היא.

דאפ"י הביאה סימנים שומא הם ולשיטתו תיקשי הא דפריף הש"ס וניבדוק דלמא רב זביד קאמר דא"א בלידת בנים בלא סימנים פלל דל"ל דא"כ היינו דרב ספרא כמ"ש

התוס' דהא טובא איכא בינייהו דלרב ספרא לכ"ע הרי היא גדולה אפי' למ"ד תוך זמן פלפני זמן ולרב זביד ונאקא למ"ד תוך זמן פלאחר זמן.

ועוד דהא פליגי תנאי בזה בנדה אי תוך זמן פלפני זמן. וא"כ אפתי תיקושי למ"ד תוך זמן פלפני זמן משפחת לה חמותו ממאנת.

ומתניתין בפלוגתא לא קמירי: והתוס' ו"ל פתבו דלרב זביד נמי בנים עם סימנים כ"ע מודו דאפי' תוך זמן גדולה היא והאריכו בשיטתם דמשעת עיבור גדולה היא פדי לישב הא דרבה בר לינאי דאמר דאם נתעברה בקטנות היא ועוברה מת.

והא דרב ביבי דאמ' שמה תמות היינו דאם נתעברה בקטנות הולד אינו של קיימא והיא ג"כ מתה. אבל אפ"ש שמתעב' בגדלות וחקדים זמן גדלותה בתוך י"ב וכי ילדה ולד של קיימא איגלאי מלתא למפרע דגדולה היא משעת עיבור.

ורב ספרא ללישנא קמא קאמר דבנים הרי הם פסימנים. ואיכא דאמרי עדיפי מסימנים באפילו לר' יהודה כו'.

והקשה הרשב"א ו"ל אפי' בנים פסימנים אינה ממאנת לר"י דהא ר"י לא קאמר אלא פסימני נערוות. אבל בבגרות מודה ובין עיבור ללידה הוי יותר מבין נערוות לבגרות.

ותי' דלמ"ד בנים פסימנים יכולה למאן בין עיבור ללידה. ולמ"ד בנים עדיפי מסימנים משעת העיבור אינה יכולה למאן.

וכן פתב הגימוקי יוסף ו"ל. ודברי הרשב"א ו"ל נראה לפרש דאליבא דר' יהודה קאמר דלמ"ד בנים פסימנים יכולה למאן בשעת העיבור דנהי דגדולה היא משעת העיבור הא לר"י יכולה היא למאן אפי' בגדלותה קודם ריבוי השחור אבל מדברי הגימוקי יוסף משמע דלהילכתא פתב כן אפי' לדין דקיי"ל דלאחר שהביאה שתי שערות אינה יכולה למאן.

וקשה לי טעמא מאי פיון דכבר גדולה היא משעת העיבור דהא אפי' לר"י פתב הרשב"א ו"ל דהא דאמרינו דלמ"ד בנים פסימנים יכולה היא למאן בשעת העיבור היינו למ"ד דאפי' בפעל פליג ר"י אבל למ"ד בפעל מודה ר"י ודאי דאין לחלק דהא ה"א דבעל לאחר גדלות פיון שנתעברה וכמו שכתבו התוס' ג"כ.

וא"כ לדין פשיטא דאינה יכולה למאן בשעת העיבור. דהא הוי ספיקא דאורייתא שמה בעל לשם קדושין.

וצריך לפרש דברי הגימוקי יוסף ג"כ פדברי הרשב"א ו"ל דאליבא דר"י פתב כן: ועוד נראה לענן קושית התוס' והרשב"א ו"ל מהא דמודה ר"י פשבועל י"ל דהא ע"כ זה הוא מלתא ולא שכיחא שתקדים הגדלות קודם זמנה וכמ"ש הרשב"א ו"ל מהא דנדריה נבדקים ומיעוט הם אלו שמקדימים בגדלות ולא ידעינו זאת אלא מהוכחת העיבור והלידה בו של קיימא.

א"כ מנ"ל דבשעת בעילה גדולה היתה ולמה לא מוקים לה בחזקת קטנותה עד שעת ריעותא של חזקתה היינו ההריון ומאן ימר לן דבשעת בעילה גדולה היתה. דלמא אס"כ נתגדלה וקלטה ההריון דג' ימים לקליטה.

ומש"ה לאו ספיקא דאורייתא היא אפי' אחר בעילה ושפיר ממאנת לר"י בפשעת הריון ואפי' לדין יש מקום לומר דיכולה למאן בפשעת הריון משום דמוקמינן לה בחזקת קטנות ועיבורה הוא ולד שאינו של קיימא דשכיחי טפי קודם זמנה.

ואין לומר דכל שנתעברה מוקמינן הולד בחזקת של קיימא כמו רוב ולדות דז"א דהא אפי' בשנה שלפני גדלות יכולה להתעבר ולד שאינו של קיימא וא"כ השתא נמי מנ"ל למיזל בטר רוב ולדות.

ונהי דאחר שילדה אנגלאי מלתא למפרע דמשעת הריון גדולה הוי. מ"מ אם כבר יצתה במיאון מיאונה מיאון פינו דאין פאן ספיקא דאורייתא דאפי' בעל בפשעת הריון לא פסיקא ליה לבעול לשם קדושין פינו דבחזקת קטנה היא כל עוד שלא ילדה: ועיין בב"ש סי' קנ"ה מש"כ על ד' הרמ"א ז"ל ולפ"ז אפי' למ"ד בנים עדיפי מסימנים קודם לידה יכולה היא למאן משום דמוקמינן לה בחזקת נפל.

וא"ש לפ"ז מאי דאמרינן אפי' לר"י כו' ולא תיקשי קושית הרשב"א ז"ל דהא כבר בגר. עכ"פ לרב ספרא כל שילדה ולד של קיימא בשנת י"ב ודאי גדולה היא.

ורב זביד אמר אין בנים בלא סימנים ופי' התוס' ז"ל דע"כ לא קאמר דא"א לבנים בלא סימנים דא"כ היינו דרב ספרא אלא ע"כ אינו מצוי שיהו, בלא סימנים קאמר אבל אפשר שיהו בלא סימנים ג"כ וכיון דאינו מצוי לא מציינו תמותו ממאנת דחוששין שמא נשרו.

וצ"ל ג"כ דעיבור בנים של קיימא אינו מצוין בלא סימנים מהא דרבה בר לינאי. וכיון דמיעוטא יש שילדין של קיימא בלא סימנים א"כ הא דקאמר רבה בר לינאי שמא תתעבר ותמות ודאי כשהיא יולדת בקטנות אע"ג דאיכא מיעוטא ופעמים חיה אפי' כשילדת בלא סימנים היינו בקטנותה פינו דלא שכיח.

ורב ביבי דאמר שמא תמות כשתתעבר בקטנותה היינו משום דאיכא מיעוטא דחיה. ובשלמא לרב ספרא מציינו לפרש הא דרבה בר לינאי דנדאי תמות כשתתעברת בקטנותה היינו בשנה שלפני גדלות אבל לרב זביד א"א לפרש הכי דהא איכא מיעוטא דחיה אפי' בקטנות.

וע"כ צ"ל הא דקאמר ותמות היינו משום דזו שחיה לא שכיח. ורב ביבי דאמר שמא תמות ע"כ משום מיעוטא הוא דקאמר הכי דנדאי מיעוטא הוא שתלד של קיימא ותחי' בשנת י"ב וכמו שכתבתי לעיל מהא דנדריה גבדקים.

וה"ה דהוי מצוי לפרושי הכי לרב ספרא דרבה בר לינאי אנשנת י"ב קאי. והא דקאמר ותמות משום מיעוטא דלא שכיח הוא שתחי' אלא דעדיפא מפרשי דקודם זמן שלפני גדלות ונדאי תמות.

והמהרש"א ז"ל כתב דתוך י"ב מלתא דשכיחא היא שתלד ולד של קיימא ותחי'. ולענ"ד לא נראה פן כדמשמע בכוליה תלמודין דבחזקת קטנה היא כל שנת י"ב ונדריה גבדקין ואם אינה יודעת לשם מי נדרה נדריה לאו פלוס הם.

ולא חיישינן לה שמא גדולה היא אם לא שנאמר כל שנתעברה שכיחא יותר שתחי' אבל גם זה כתבתי לעיל דאינו מוכרח: ומסיק הש"ס דבדיקה לא מהני דמשום צער לידה

תְּיָשִׁינּוּ שְׂמָא נְשָׂרוּ וּמִשׁ"ה אֵינָה יְכוּלָה לְמַאן וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת ו"ל נְבִדּוֹק אוֹתָהּ בְּשַׁעַת הָעֵיבוֹר.

וְאִי לִיכָא סִימְנִים לִיכָא לְמִיחֻשׁ שְׂמָא נְשָׂרוּ וְכִי יְלִידָה אַחֲרֵי כֵן וְנִדְאֵי קִטְנָה הִיא וּמְצִינּוּ תְּמוֹתוֹ מְמַאֲנָת. וְפִי' דל"ד צַעַר לִידָה אֲלָא צַעַר הָעֵיבוֹר קְאָמַר וְנִקְטַט צַעַר לִידָה מְשׁוּם דְּעֵיבָר הַפִּינְרָא הוּא דִּיבְדּוֹק תְּמוֹתוֹ שְׂתַמְאָן דְּהֵינּוּ אַחַר לִידָה.

וְהִקְשָׁה מְהֵרָשׁ"א ו"ל מְעֵיקְרָא מֵאֵי קִשְׁיָא לְהוּ דְלָמָּה נְבִדּוֹק אוֹתָהּ קוֹנְדָם לִידָה. וְכַתְּבָא בְּשֵׁם הַנְּיֻמוֹקֵי יוֹסֵף דְּאֵי נִימָא דְצַעַר לִידָה דְּוֹנְקָא.

א"כ אֶפְתִּי מְצִינּוּ תְּמוֹתוֹ מְמַאֲנָת אִם נְבִדּוֹק אוֹתָהּ קוֹנְדָם לִידָה וְאִין לָהּ סִימְנִים דְּוִנְדְּאֵי קִטְנָה הִיא וְקוֹדֶשׁ אוֹתָהּ כְּשֵׁהֲנֹפֶר הָעוֹבֵר ע"ש. מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הַנְּמַק"י דְּאִם בְּדַקוּהָ וְיֵשׁ לָהּ סִימְנִים אֵינָה יְכוּלָה לְמַאן בְּשַׁעַת הָעֵיבוֹר.

וְנָה דְלָא כְּמוֹ שְׂפִתְבְּתִי לְצַדִּד לְעֵיל דְּבִשְׁעַת עֵיבוֹר לִכ"ע יְכוּלָה לְמַאן מְשׁוּם דְּמוֹקְמִינּוּ לָהּ בְּחֻזְקַת קִטְנוֹת וְהוּלָד אֵינּוּ שֶׁל קִינְיָא. וְגַם לְעֵנִין לְאַסְוֹר תְּמוֹתָהּ מְסַפְקָא לִי דְהָא אֵיכָא סְפִיקָא שְׂמָא יְהִיָה הָעוֹבֵר זָכָר וְאֶפְלִי אִם נְקִיבָה הִיא שְׂמָא יְהִיָה וְלֹד שְׂאִינּוּ שֶׁל קִינְיָא וְא"כ לְמַפְרַע נָפֵל הוּא וְאִין לוֹ בְּהַ קִידּוּשִׁין וְדו"ק: וְעֵינִי בְּמְהֵרָשׁ"א ו"ל בְּרִישׁ פִּינְרָקִין בְּמַתְנִיתִין בְּתוֹס' בְּד"ה וְאִי אַתָּה יְכוּל לֹמַר שְׂכ' עַל ד' הַתּוֹס' ו"ל שֶׁם שְׂפִתְבוֹ דְּר' יִשְׁמַעְאֵל מִיִּירֵי בְּקִידּוּשֵׁי קִטְנוֹת.

וּמְשַׁפְּחַת לָהּ תְּמוֹתוֹ מְמַאֲנָת. וְכַתְּבָא שֶׁם דְלָמ"ד תְּמוֹתוֹ לְאַחַר מֵיתָה בְּלָאוּ, א"כ ע"כ צ"ל דְּהַבַּת הֵייתָה מֵאִישׁ אַחַר.

וְאַח"כ נְשָׂאָה אַחִיו. וְא"כ אִמְאֵי הָנִי קִידּוּשֵׁי קִטְנוֹת הָא גְדוּלָה הִיא דְקִטְנָה אֵינָה יוֹלְדָת. וְכַתְּבָא דְלִפִּי הַמְּסַקְנָא נִיחָא דְמְסַקִּינּוּ שְׂמָא תַתְּעַבֵּר וְשְׂמָא תְּמוֹת וְאֵיכָא קִטְנָה דְמִיעֵבְרָא. וּמְצִינּוּ תְּמוֹתוֹ מְמַאֲנָת לְר' יִשְׁמַעְאֵל בְּקִידּוּשֵׁי קִטְנוֹת אֶפְלִי בְּבַת שֵׁישׁ לָהּ מֵאִישׁ אַחַר ע"ש. וְאִין דְּבָרֵיו ו"ל מוֹבְנִים דְהָא לְמַסְקָנָא נְמִי ע"כ בְּשַׁעַת קִידּוּשֵׁי אַחִיו גְדוּלָה הִיא פִּינּוּ דְכֹבֵר יְלִידָה וּבְנִים הָרִי הֵם וּמְדַבְּרֵי הַתּוֹס' נִרְאָה דְלָרַב זְבִיד נְמִי מִקְעוּטָא דְלָא שְׂכִיחַ שְׂתַלְד בְּלֵא סִימְנִים.

וְא"כ יֵשׁ לֹמַר דְלִכְל מִקְלֵי הָרִי הִיא כְּגְדוּלָה בֵּין לְחִלְיָצָה וְלְעוֹנָשִׁין. אֲבָל הָרָא"ש ו"ל כְּתַב דְלִקְדוּשִׁין וְלְעוֹנָשִׁין הָנִיא סְפַק גְדוּלָה.

וּמְשַׁמַּע לִיה הֵכִי דַאל"כ אֲלָא דְלִכְל מִקְלֵי גְדוּלָה מְשׁוּי לָהּ. אֶפְתִּי תִיקְשֵׁי מֵאֵי אֵיכָא בֵּין רַב סְפָרָא לְרַב זְבִיד.

וּמִשׁ"ה כְּתַב דְלָרַב זְבִיד לָא אֲמַרִינּוּ גְדוּלָה אֲלָא לְעֵנִין מִיֵּאוּן לְחוּמְרָא. אֲבָל לְעֵנִין קִידּוּשִׁין וְעוֹנָשִׁין הָנִי סְפַק.

אֲלָא דְלִפִּי תִיקְשֵׁי מְהָא דְכְתוּבוֹת דְמִיבְעֵי לָן אִי יֵשׁ בְּגָר בְּקָבֵר וְדַבְּנָה הָנִי וּפְרַכִּינּוּ הֵתָם קִטְנָה מִי קָא יְלִידָה. וְאִי נִימָא דְסְפִיקָא הָנִי א"כ שְׁפִיר קְמִיבְעֵי לִיה דְּאִי אִין בְּגָר בְּקָבֵר מְסַפִּיקָא דְאֶבִי הוּא אוֹ הֵי חוֹלְקִין הוּא וְהָאֵב פִּינּוּ דְמְסַפְקָא לָן אִי כְּבָר בְּגָרָה אוֹ לֵא.

אָבֵל אַם יֵשׁ בְּגֵר בְּקָרָב כְּנֹלָה דְבָנָה הָוּי. וְכֵן הָא דְפָרְכִינֵנוּ בַפ' אִין בֵּין הַמְּוֹדָר גַּבֵּי הָא דְאָמְרִינֵנוּ זֹאת תּוֹרַת הַיְוֹלָדֹת בֵּין גְּדוּלָה בֵּין קִטְנָה וּקְטָנָה מִי מְעַבְרָא.

וְאִי סְפִיקָא הוּא מְאִי קוּשְׁיָא הָא אִיזְצִטְרִיף קָרָא דְאָפִילוּ אַם הִיא סְפִיקָא קְטָנָה תְּבִיא קְרָבֵנוּ: וְהִנֵּה לְעִנְיָן קָטָן אִי מוֹלִיד פְּלִיגִי בְּהָ אַמְוֹרָאִי בְּרִישׁ פְּרָק בֵּן סוּרָר וּמוֹרָה. וְלֹא מְצִינּוּ שָׁם לְחַלֵּק בְּקָטָן בְּשָׁנָה שְׁלֹפְנֵי גְדֻלוֹת.

אַלָּא כ"ז שְׁלֹא הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת אִינוּ מוֹלִיד הָרִי דְיֵשׁ חִילּוּק בֵּין קָטָן לְקִטְנָה דְקִטְנָה לְכ"ע יֵשׁ לָהּ פַּח הַהוֹלָדָה בְּשָׁנָה שְׁלֹפְנֵי גְדֻלוֹת. אַלָּא דְהוֹלָד אִינוּ שְׁל קִינְמָא וְקָטָן אִין לוֹ פַּח הַמוֹלִיד כְּלָל: וְהַרְמַב"ם ז"ל פָּתַב בַּפ' ב"מ מֵהַל' אִישׁוֹת אַם יְלָדָה אַחַר י"ב אַע"פ שְׁלֹא הִבִּיאָה שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת.

הָרִי הִיא גְּדוּלָה דְבָנִים הָרִי הֵם פְּסִימְנִים. וְכַתֵּב הַרְשָׁב"א ז"ל לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו ז"ל דְּהָא דְאָמְרִינֵנוּ בָּנִים הָרִי הֵם פְּסִימְנִים הִינְנוּ בְּזִמְנָן סִימְנִים שְׁהוּא אַחַר י"ב.

וְהָא דְאָמְרִינֵנוּ שְׁמָא תַתְּעַבֵּר וְשְׁמָא תַמּוֹת הוּא מְשׁוּם דְּמִשְׁמַשְׁתׁ בְּמוֹד אַפִּי' לְאַחַר י"ב כ"ז שְׁלֹא הִבִּיאָה שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת. וּבְזָה הוּא דְאָמַר שְׁמָא תַמּוֹת.

וְכַתֵּב עוֹד דַּע"כ צָרִיף לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו שְׁנַתְּעַבְרָה ג"כ אַחַר י"ב דְּאִם נִתְּעַבְרָה תּוֹף י"ב הָא נּוֹדָאִי מֵתָה לְמ"ד שְׁמָא תַתְּעַבֵּר וְתַמּוֹת. וְכֵן לְפִי שִׁיטַת יְרוּשְׁלָמִי עַכ"פ וְלָדָה מֵת אַם נִתְּעַבְרָה בְּקִטְנּוּתָהּ.

וַע"כ הָא דְאָמְרִינֵנוּ בָּנִים הָרִי הֵם פְּסִימְנִים הִינְנוּ פְּשַׁנְתְּעַבְרָה לְאַחַר י"ב. וְא"כ קָשָׁה בְּלֹא"ה אִינְהָ יְכוּלָה לְמָאן מַחְמַת חִזְקָה דְרָבָא.

וְתִי' דְאָתָא לְאַשְׁמַעִינֵנוּ אַפִּי' לְמ"ד אִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא נְשָׂרוּ וְכִי בְּדִקְיָנָהּ וּקְטָנָה הִיא וְלֹא נִמְצְאוּ לָהּ סִימְנִים ה"א דִּיכּוּלָה לְמָאן וּמְצִינּוּ תַמּוֹתוֹ מְמַאֲנַת קַמ"ל דְּבָנִים פְּסִימְנִים. וְלְפִי זֶה קָשָׁה רַב זַבִּיד לְמָה לִיָּה לְמִימַר אִין בָּנִים בְּלֹא סִימְנִים הָא בְּלֹא"ה אֲזַלִּינֵנוּ בְּתַר חִזְקָה דְרָבָא וְהִבִּיאָה סִימְנֵי' וְחוֹשְׁשִׁין שְׁמָא נְשָׂרוּ מְשׁוּם צַעַר לִידָה.

וְעוֹד יִפְלֵא בְּעִינֵי עַל הַרְשָׁב"א ז"ל אִיף יִפְרֵשׁ הָא דְכַתֵּב הַרְמַב"ם ז"ל בַּפ' י"ט מֵהַל' הַנְּז"ל בַּת מְמַאֲנַת אֲלֵמָא דִּיכּוּלָה לְמָאן בְּשַׁעַת עֵיבּוּרָה. וְאִי מִיָּרִי דוּוּקָא דְנִתְּעַבְרָה לְאַחַר י"ב שָׁנִים.

א"כ הִיאָף יְכוּלָה לְמָאן פִּינּוּן שְׁבַעַל לְאַחַר י"ב שׁוּב אִינְהָ יְכוּלָה לְמָאן מַחְמַת חִזְקָה דְרָבָא. כְּמַבְנֹאֵר בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל בַּפִּי' א' מֵהַלְכוֹת גִּירוּשִׁין: וַע"כ צָרִיף לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל דְּהַפֵּל תְּלוּי בְּלִידָה וְאִם יְלָדָה בְּתוֹף י"ב הִיא מֵתָה וְעוֹפְרָה מֵת.

וְהִינְנוּ דְרָבָה בַּר לִינְאִי. וְעִיקַר הַפִּירְכָּא בְּש"ס הוּא מְלִידָה לְאַחַר י"ב וְלֹא הִבִּיאָה שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת.

וְעַלָּה מְסִיק שְׁמָא תַתְּעַבֵּר וְשְׁמָא תַמּוֹת דְּפַעְעָמִים חָיָה אַם יוֹלָדָת וְלָד שְׁל קִינְמָא מְשׁוּם דְּבָנִים הָרִי הֵם פְּסִימְנִים. וְלֹא מְצִינּוּ תַמּוֹתוֹ מְמַאֲנַת בְּשׁוּם אַנְפּוֹן.

ורב זביד אמר אין בנים בלא סימנים. ומש"ה נמי אינה יכולה למאן דמסתמא הביאה סימנים ונאשרו אבל בלא לידת בנים שפיר היתה יכולה למאן אפילו לאחר י"ב דחזקה דרבא לא אמרינן אלא כשבעל לאחר י"ב דהוי ספיקא דאורייתא.

אבל כשלא בעל יכולה למאן כ"ז שאין לה שערות וסימנים. ומשמע ליה להרמב"ם ז"ל לפרושי הכי משום דבנים הרי הם פסימנים משמע דכזמן של סימנים כד זמן של בנים והפל לאחר י"ב.

וע"כ הלידה היא עיקר הסימן. ועוד דלפי מה שביאר הרד"ך ז"ל בש"ד מהל' אישות הא דאינה יכולה למאן כשבעל לאו משום דבעיל לשם קדושין אלא טעמא דגמרו קדושין הראשונים ואפי' לא בעל לשם קדושין.

א"כ אי נימא דמשעת הריון גדולה היא הדק"ל מאי קאמר ואפילו לר"י דאמר עד שירבה כו'. הא כשבעל אינה יכולה למאן לר"י.

ולפיא לתרוצי כמו שכתבו התוס' ז"ל דבעל בפירוש שלא לשם קדושין. וע"כ משעת לידה הוא דקאמר דבנים פסימנים.

אלא דלשיטתו תיקשי מפ' נושאין על האנוסה. וכמשה"ק הה"מ ז"ל וכן מהא דיש בגר בקבר משמע דגם אינה מתעבר' בקטנות.

ודו"ק היטיב בכל הנ"ל: דף יג משנה שש עריות חמורות מאלו מפני שגשואות לאחרים. עיי' בפ' המשניות להרמב"ם ז"ל שפי' דאם נישאו לאחים בעבירה הצרה מותרת משום דלא תפסי בהו קדושין.

וכש"כ אם גשואות לאחרים דהצרות מותרות. ומש"כ וכש"כ אינו מוכן דאם נישאו לאחים בעבירה פשיטא דהצרות מותרות כיון דאין בהם קדושין.

אבל אם גשואות לאחרים אי לא קרא דעל' ה"א דאסירא צרה אפי' שלא במקום מצנה. וא"כ איך כתב וכש"כ.

ובק"ע הקשה עליה מהא דאמרינן לעיל דאמו היינו אנוסת אביו וכו' ונאי מייירי מתניתין בנשאו לאחים בעבירה א"כ אנוסת אביו בת חליצה ויבום היא דהא לא הניא אלא חייבי לאוין: ע"ב גמרא החוצה לרבנות ארוסה.

והקשה בק"ע מהא דפרכינן בקדושין ואימא ואיש אחר יקחנ' מנו יבם דא"כ תיקשי למה לי קרא לרבנות הארוסה <וי"ל דה"א דגשואה מצנה בארוסה רשות כדאמרינן לקמן בפ' הבא על יבמתו לעגן אין לה בנים בחיי בעלה.

ובאמת בלא"ה אין כאן קושיא דקרא דאיש אחר יקחנה אינו מותר ואי לא כתיב החוצה הוי שמעינן מאיש אחר דמיתת הבעל מתיר. אבל השתא דכתיב החוצה בארוסה בת יבום היא אימא דאיש אחר היינו יבם ומיתת הבעל מנ"ל דמתיר וק"ל: רבא אמר היינו טעמא דב"ש דאין איסור חל על איסור וכי נשא מת ואח"כ נשא חי אין בה אלא איסור אשת אח.

ומש"ה אינה פוטרת צרתה דלא חשיבא צרת ערוה וכי נשא חי ואח"כ נשא מת אין בה אלא איסור אחרת אשה והיא צרת ערוה שלא במקום מצוה. ונראה דרבא לטעמיה דאמר דצרת בתו אינלונית הוי צרת ערוה שלא במקום מצוה וה"נ דכנותה.

ויש לדקדק היכא דבאו שניהם בבת אחת פגון שנעשה היבם בן י"ג נגמרו קידושיו וכלין עליו איסור אחרת אשה ואשת אח ביחד או דשוו שליח כו' יאסרו הצרות לב"ש. וי"ל דכינן דלא משפחת איסור הצרה אלא בגוונא דלא שכיחא לא ניחא להו לב"ש לאוקמי דרשא דלצורר להכי וכן כת' הרשב"א בשם הראב"ד ו"ל: מגילה נקראת כו' איקרי פאן לא תתגודדו לא תעשו אגודות.

ונראה מדברי רש"י ו"ל דעיקר הפירכא הוא מכרפים ועיירות דאלו קורין בי"ד ואלו בט"ו. וכן כתב הרשב"א ו"ל דיום הפניסה דכפרים בכלל מנהגא הוא ואע"ג דבמגילה נאמר כ"א בטעמולפרזים הנה יום מנוחה בי"ד ובמקופים בט"ו מ"מ לא הנה להם לכנה"ג לתמן ימים מחולקים כדי שלא יעשו אגודות אגודות.

וס"ל לר"ל דאפילו בב' מקומות הוי בכלל לא תתגודדו. ונראה דר"ל ס"ל דטעמא דלא תתגודדו הוא משום שלא יאמרו שיש ח"ו שתי תורות.

ומש"ה השיב לר"י אמינא לך אנא איסורא ואת אמרת לי מנהגא דבמנהגא ליכא חיש דשתי תורות. ולפי האי טעמא אפילו בשתי מקומות שנייה איסורא דלא תתגודדו.

ור"י ס"ל דהטעם הוא מפני המחלוקת. מש"ה פריה ליה במקום שנהגו דבמנהגא נמי שנייה מפני המחלוקת ומזה הוכיח דבשני מקומות לא שנייה לא תתגודדו.

דאין פאן חיש מפני המחלוקת וכן כתב הרמב"ם ו"ל דהטעם הוא מפני המחלוקת. וכי שני ליה ר"ל לחלק בין איסורא למנהגא חזר והשיב לו מהא דתנן הלילה ב"ש אוסרין והא דלא פריה ליה מרישא דמתניתין התיב דתנן וחקמים אומרים ביהודה היו עושין ובגליל לא היו עושין דאיסורא קאמרי י"ל דבאמת סמיה ארישא דמתניתין אלא דמהא דב"ש אוסרין מוכח דמתניתין איסורא קאמר.

כדאימא בפסחים בפ' מקום שנהגו. וא"ש בזה הא דמשני התיב הרואה אומר מלאכה הוא דלית ליה.

ולא קאמר דלא עשו ב"ש כדבריהם פמו שהקשה המהד"ב משום דמרישא קפריה מיהודה וגליל. ויש לדקדק לר"ל מאי אירי דקאמר לא עשו ב"ש כדבריהם הא בכל היכא דפליגי תנאי ע"כ נמי צ"ל דחד לא עשה כדבריו משום לא תתגודדו.

וצ"ל דנודאי אי פליגי יחיד ויחיד זה עושה כדבריו וזה עושה כדבריו. אבל היכא דדיעה אחת הוי רובא בזה קאמר ר"ל דהמיעוט לא יעשה כדבריו משום לא תתגודדו.

והיינו דקאמר לא עשו ב"ש כדבריהם משום דב"ה הוי רובא וכדמסקינן בגמרא. והיינו דפרכינן לקמן מהא דבמקומו של ר"א כו'.

משום דרבנן דפליגי אר"א הוי רובא. ויש לישוב עפ"ז מה שהקשו התוס' ו"ל מהלל שהביא עולתו לעזרה וחברו עליו תלמידי ב"ש משום דבמחלוקת של סמיכה הלל ושמיא עצמן נחלקו ויחידים היו וכ"א עשה דבריו.

וגם מחלוקת ישנה הוא מן הזוגות. ולקמן אמרינו בגמרא דמ"ד עשו פי אזלינן בתר רבא היכא דכי הדדי נינהו.

אבל הכא ב"ש מחדדי טפי משמע דאי לא הוי מחדדי לכ"ע לא הוי עושין פדבריהם והוי אזלי בתר רבא. וא"כ קשה אמאי עשה ר"א וריה"ג פדבריהם הא יחידים הם ולא אזלי בתר רבא.

ואפשר לומר דבעי לאוקמי מ"ד עשו אפי' אליבא דר"ל דס"ל דאיכא לא תתגודדו בשתי הוראות היכא דחד הוי רבא. מש"ה קאמר דמחדדי טפי והוי פשוין.

ומ"ד לא עשו ע"כ כר"ל ס"ל דאיכא בזה לא תתגודדו. וי"ל דבזה נחלקו שני האיבעית אימא לקמא קאמר דרב ושמואל ס"ל כר"ל דאיכא לא תתגודדו ואיבעית אימא בתרא קאמר דרב ושמואל ס"ל כר"י דאין פאן לא תתגודדו.

ומ"ד לא עשו הוא משום בת קול ומ"ד עשו דאין משגיחין בבת קול. אבל משום לא תתגודדו לא חיישינן.

ולחאי לישינא הוא דפריף הש"ס ומ"ד עשו קרינן פאן לא תתגודדו. ונהי דאין משגיחין בבת קול מ"מ הוי להי להו בתר רבא משו' לא תתגודדו ומשני אבני פי אמרינן כו' פגון שתי בתי דינים בעיר אחת הללו מורים כו'.

ופריף ליה רבא והא ב"ש וב"ה כב' בתי דינים בעיר אחת דמי. וצ"ל לאבני דלהורות לאחרים אסור אפי' ב' בתי דינים בעיר אחת וב"ש עצמן עשו פדבריהם אבל לא הורו לאחרים משום דעיקר מחלוקת הוא בין העם אבל לא בין ת"ח עצמן ורבא לא ס"ל לחלק בהכי.

ועי' ברשב"א ז"ל שפי' הא דאמר ר"י עשו ועשו היינו שעשו הם עצמן והורו לאחרים לעשות. והרמב"ם ז"ל פסק פאבני דאפי' ב' בתי דינים בעיר אחת אסורין.

וכתבו המפרשים דפסק כמ"ד לא עשו ב"ש פדבריהם. ולפמש"כ אין צורך לזה.

דאבני קפיד אהוראה לעם שיהיו שונים מפני המחלוקת. וע"פ מש"כ דלמאי דשני אבני ורבא דעיקר לא תתגודדו הוא במקום אחד הוא מטעם שלא יבאו לידי מחלוקת אפשר לישוב קושית התוס' ממגילה דהתם לא שייכא מחלוקת דקדימת הפפרים לטובת פרכים תיקנו להם.

ובאמת מסתבר לומר פן דעיקר איסורא דלא תתגודדו הוא בהוראה לעם. דהא מצינו בכמה מקומות דת"ח ובעל נפש מחמיר על עצמו.

להנהיג א"ע באיזה חומרא אין פאן שש איסורא. והיינו דקאמר רבא לאבני והא ב"ש וב"ה כב' בתי דינים.

פינן דלכל אחד הנה תלמידים רבים וזה נוהג פדברי ב"ש וזה נוהג פדברי ב"ה הוי דומיא דב' בתי דינים אע"ג דלא עשו אלא לעצמן. ומש"ה ס"ל לרבא דכל שיש ב' בתי דינים מפורסמים אין פאן חשש מחלוקת: דף י"ד גמרא ורבי אבהו היכי עביד הכא הכי כו'

נראה לפרש דקושיא זו שייכא ג"כ להא דלא תתגודדו דכמו אסור פלג להורות פן ופלג להורות פן ה"נ אסור לחקם לאדם אחד לנהוג במקום הזה פן ובמקום הזה פן.

דזה נמי פשטי תורות הוא לעשות פעם פן ופעם פן. ומשני דלא עשה פן אלא משום כבודו של ר' יוחנן.

ופריד נהא איכא שמעא שאינו יודע דמשום כבודו של ר"י הוא עושה. ולפניו נראה פשטי תורות ומשני דמודע ליה לשמעא ועי' רשב"א ז"ל: ע"ב תוס' בד"ה בשלמא כו'.

ולגרסת ר"ח פריד מהא דב"ש לא נמנעו מב"ה ואפילו למ"ד לא עשו היינו היכא דשייך אגודות. אבל היכא דליכא אגודות ונדאי עשו ונהיה להם לב"ש למנוע מלעשות טהרות בכלים דב"ה.

ונראה מדבריהם דמ"ד לא עשו הוא מחמת לא תתגודדו. ולפמש"כ לעיל אין זה מוכרח אלא אפי' אי נימא דלא שייך לא תתגודדו בב' בתי דינים מ"מ ס"ל לב"ש דלא עשו משום ב"ת קול וכמ"ש לעיל.

אלא דלקמן בכולה שמעתין ונדאי משמע כדברי התוס' ז"ל. ועי' תוס' לעיל שהקשו מהא דהלל שהביא עולתו כו' וכתבו עליו תלמידי ב"ש אלמא דעשו.

ואין זה מוכרח דסמיכה מחלוקת ישנה היא בין הזוגות ולא שייך בזה טעמא דבת קול או רבא: גמרא פשיטא בני ח"ל פשרים נינהו. עיין תוס' ז"ל.

וי"ל דהוי פשיטא ליה דב"ש ס"ל דלא כר"ע משום דאי כר"ע ס"ל א"כ לרבא דאמר בטעמא דב"ש דמתירין הצרות לאחין הוא משום דאין איסור חל ע"א ולא הוי צרת ערוה או הויא שלא במקום מצנה.

וא"כ התינוח צרת ערוה אבל צרת חל ליתסרי דהא תרנוייהו איתנוייהו דאיסור חמור דאשת אח חל על איסור קל דח"ל אלא ונדאי לא ס"ל לב"ש כר"ע. ויש לדחות.

וע"י מש"כ לעיל: תוס' בד"ה בגט ישן למה שהקשו למ"ד בהזורק דתנשא לכתחיל' למה היה להם למנוע. ולפי מה שפי' רש"י ז"ל ה"תם בהזורק דדווקא אם ה'לף למדינת הים הוא דתנשא לכתחילה.

אבל אם הוא פאן צריכה גט אחר א"ש וקצת סיוע מפאן לשיטת רש"י ונה"ן ז"ל. ועי' ב"ש בסי' קמ"ח: בד"ה נעשה כדברי ב"ה כו'.

ועוד י"ל דשפיר כו'. ומ"מ הולד פסול מדאיצטריף במחזיר גרושתו היא תועבין דלגופה לא איצטריף אלא למידקי הא פיוצא בזאת בניה תועבין.

ויש לדקדק לב"ש דאמרי לא יגרש את אשתו אלא א"כ מצא בה ערות דבר. א"כ דילמא פיוצא בה דווקא דומיא דמחז"ג דהיא עצמה נמי פסולה דהא הוי' זונה.

אבל יבמה לשוק מנ"ל. ועוד דילמא איצטריף לגופא למח"ג דליכא למימר מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת דהא מחזיר גרושתו נמי חלולה ועומדת היא.

ועוד דלכאורה מסתברא דב"ש ס"ל כר' יוסי בן פיפא דטומאה במח"ג הוא דכתיב דלדידהו שפיר שייך לישנא דאחרי אשר הוטמאה גם אמח"ג. ועי' בזה בתוס' שם בסוף

גיטין שְׁהֵבִיאוּ דְבָרֵי הִירוּשָׁלַיִם דְּפָרִיךְ לַב"ש לְמָה לִי קָרָא דְלֹא יוּכַל בְּעֵלְהָ הָרֵאשׁוֹן ע"ש בתוספות ובגירסת הירושלמי.

וא"כ שפיר איצטריך היא תועבה לגופא דבניה פשירים אע"ג דכתיב ביה טומאה וצ"ע: בא"ד וק"ק דקאמרינן לקמן כו'. והיכי איכא למיפשט מינה כו'.

ונ"ל דשפי' איכא למיפשט דאי נימא דבני יבמה לשוק פסולין ולא ס"ל האי פירכא שפן היא עצמה מתחללת. א"כ ה"נ בני מח"ג פסולין והיא תועבה דרשינן דאין צרתה תועבה.

אבל אי בני יבמה לשוק פשירים ולא ילפינן מאלמנה לכה"ג משום האי פירכא שפן היא עצמה מתחללת ניחא לן לאוקמא טפי היא תועבה למעט בניה מצרתה דצרה לא הונוכרה פאן. אבל לעיל לב"ש פתבו שפיר דהיא תועבה אחי לדיוקא משום דלב"ש לא איצטריך לצרה דאפי' צרת ערוה מותרת לב"ש ודו"ק: דף טו גמרא והא תאבני קאמר כו'.

ע' בתוספתא דגירסין ואשיאנה לכהונה ואין זה מוכן. דמאי קמ"ל בזה (וע' לקמן מ"ש בזה): הפיר ביה ולא הפיר ביה איכא בינייהו.

ופי' רש"י ז"ל דאחרים ס"ל דאפילו הפיר ביה צרתה מותרת. ובירושלמי איתא דר"מ ס"ל דצרת איילונית אסירא דכל שאין את מיבמני אין את מיבם צרתי ואחרים היינו ר"מ.

ועוד לפי' רש"י ז"ל מאי קמ"ל ביהאי מעשה הא מתניתין היא או שנומצאו איילונית צרותיהן מותרות. ע"כ נראה לפרש איפכא דת"ק ס"ל דאפילו הפיר ביה מותרת צרתה ואחרים אומרים איילונית היתה היינו שנומצאת איילונית ולא הפיר ביה ואתי לאיפלוגי את"ק דמתיר אפילו בהפיר ביה.

ולפ"ז הוי דברי אחרים לחומרא גם ביהאי שינויא כמו לאידך שינויא וק"ל: תוס' בד"ה מה לאלמנה כו'. האריכו להקשות בזה דהיא גופא גילף דתתחלל בק"ו.

וכן לקמן לענן חייבי פרייתו' למה ליה להש"ס טעמ' דעשאא זונה תיפוק לי' מק"ו ותוכן דבריהם ז"ל בתירוצם הוא דלענן לפסול עצמה ליכא למילף בק"ו משום דמתחללה יתירא ילפינן דאין חללה אלא מאיסורי כהונה ולא ילפינן בק"ו.

אלא פסול בניה ומש"ה שפיר פריך הש"ס האי פירכא שפך היא עצמה מתחללת אפי' לענן חייבי פרייתות והא דמשני הש"ס התיב פיון דעשאא זונה כו' אע"ג דאיסור חללה לא שייכא בת"פ מ"מ פיון דפסלה משום זונה תו ליכא חומר באלמנה לכה"ג דהתיב ליכא אלא חללה לחוד והכא איכא איסור זונה.

ושפיר ילפינן ק"ו לענן שיהיה ולדה פגום. ולפ"ז בח"ל הזרים אצלה דמיפסלא בביאתן גמי ילפינן בק"ו דבני פגומין לכהונה ודווקא בהני תרי ולד יבמה וולד מח"ג דהיא עצמה פשירה לכהונה עלה הוא דפרכינן מה לאלמנה שפן היא עצמה מתחללת: והרמב"ם ז"ל בפ"ק י"ח מהל' א"ב פתב דמפל חייבי לאוין ששוין בכל נעשית זונה וגם יבמה לשוק בכלל.

וא"כ קשיא טובא מאי פריך הש"ס מה לאלמנה שפן היא עצמה מתחללת הא יבמה לשוק גמי נעשית זונה. וכבר עמד ע"ז השער המלך ז"ל.

ואמאי פשיט להו ר' יהושע דבבליה פשיירי. ולפום ריהטא רציתי לומר דהא דאמרין
הא בטעמא דמיקבעי ליה בבבלי יבמה היינו משום דאין היא עצמה מתחללת סוגיא זו
אזלא לר"ל דס"ל לקמן בפ' הערל דבת גר עמוני ומואבי ומצרי פסולה לכהונה מק"ו
מאלמנה.

וא"כ ע"כ הא דמיקבעי ליה בבבלי יבמה היינו משום דהיא עצמה אינה מתחללת אבל לר'
יוחנן דאמר לקמן דבת גר עמוני פשרה לכהונה. א"כ י"ל שפיר דהיבמה עצמה מתחללת
ואפ"ה קמיקבעי ליה על בני אי גילף בק"ו מאלמנה או אמרינן גר עמוני יוכיח דאיסורה
שנה בכל ובתה פשרה לכהונה פדיליף לה מקרא התם.

אבל לענין פסול עצמה שפיר ילפינן בק"ו מאלמנה. והיינו טעמא דר"י בן נורי לעיל
דאמר דבבלי יבמה נמי פגומים הם משום דס"ל דהיא עצמה ג"כ פגומה וליכא למיפרך
מה לאלמנה כו': אלא דלפ"ז קשה מהיכא פשיטא ליה לר"י דבבלי ח"פ פגומים הם מק"ו
מאלמנה לכה"ג הא איכא למימר גר עמוני יוכיח דאע"ג דהיא נעשית זונה מ"מ בבליה
פשיירי לכהונה.

וה"נ חייבי פרייתות ואפ"ל דמה לגר עמוני דקדושין תופסין בה. אבל בח"פ דאין קדושין
תופסין אפילו לר"י שפיר ילפינן בק"ו מאלמנה.

וכ"ת א"כ יבמה לשוק נמי ליפסלו בבליה דהא פתיבנא להוכיח מקדושין פ' האומר דר'
יהושע ס"ל דאין קדושין תופסין ביבמה דז"א דהשתא מצינו למימר דר"י נמי ס"ל
דקדושין תופסין ביבמה ונהא דאין קדושין תופסין בח"פ ילף מאחות אשה משום
דלחומרא מקשינו לענין שיהיה הנולד פגום דאי קדושין תופסין אין הנולד פגום משום
דליכא למילף בק"ו מאלמנה דאיכא למימר גר עמוני יוכיח.

והיינו טעמא דאמרין בהחולץ דכולהו אמוראי מודו דמכותי ועבד הנולד פגום משום
דלא תפסי קדושין בהו. ועיין בסי' ד' בב"ש שפתיב פן בשם הב"ח ז"ל: אבל לפ"ז אפתי
קשיא מאי דפשיטא ליה לר"י דבבלי יבמה לשוק פשיירי הם הא לכ"ע הוי ספק אי קדושין
תפסי בה.

וא"כ יהיה פגום מספק. ועוד דהרמב"ם ז"ל דעתו דאפילו פותי ועבד הפא על בת ישראל
אין הנולד פגום אלמא דלא ס"ל האי ק"ו דאלמנה אפי' בהנהגה דלא תפסי בה קדושין.

והמענין בדבריו ז"ל בפי"ט שם בהל' א"ב נראה מבואר מדבריו ז"ל דפגום לכהונה לא
הוי אלא דנוקא מאיסורי כהונה לחוד. אבל מאיסור השנה בכל אפילו פא עליה כהן
נעשאה זונה מ"מ אין הנולד פגום מביאה זו ודנוקא אם חזר ופא עליה נעשית חללה
ונלדה חלל.

אבל מביאה זו שנעשית זונה ולא חללה אין הנולד פגום. ונראה דמפרש הכי להו פירכא
מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת בבאה זו וכיון שהיא עצמה חללה ונלדה חלל אבל
פל שלא נעשית חללה אין ונלדה חלל ופגום.

ואפשר דסמוך בזה על הא דר' יוחנן בגר עמוני. וכן בסתמא דהש"ס דבכותי ועבד הנולד
פשר עי' בפ' החולץ בדברי הרי"ף ז"ל ונהרא"ש ז"ל.

וילשיטה זו ונדאי תיקושי מהיכא פשיטא ליה לר' יהושע דמחייבי פרייתות הני הולד פגום דקא זונה משוני לה חללה לא משוני לה: ועל הטור ז"ל ג"כ יש לתמונה שכ' בסי' ה' דיבמה לשוק נעשית זונה משום דאין קידושין תופסין בה.

וא"כ מה נעשה בעדותו של ר' יהושע דבניה פשירים. ואמאי לא גילף בק"ו מאלמנה פיון דעשא זונה כמו חייבי פרייתות לר"י.

נהלא מד' התוס' ורש"י ז"ל פאן מבואר דלא נפסלה משום דלא חייבי זר אצלה מעיקרא ונדוןקא ח"כ דחמירי הוא דהוי בכלל לאיש זר. כמו שכתבו התוס' ז"ל לקמן בפרק אלמנה.

אבל יבמה לשוק אע"ג דאין קדושין תופסין בה פיון דלא הויא אלא בלאו אינה נפסלת מן הפקונה. וכדמוכח מסוגין ודברים אלו צ"ע גדול בד' הפוסקים: והשער המלה ז"ל פתב דבמח"ג ג"כ ס"ל להרמב"ם ז"ל דעשא זונה.

ואין זה מוכרח די"ל דהרמב"ם ז"ל נמי ס"ל דרשא דלאיש זר מי שזר אצלה מעיקרא ומפרש דהינו מתחילת גישואי ליה. והינו דלא מפקינן אלא מח"ג דלא הוי זרה לו מעיקרא בגישואין הראשונים.

אבל יבמה לשוק שפיר הוי זרה אצלו בגישואי. וכן הוא דעת הה"מ ז"ל דמודה הרמב"ם ז"ל במח"ג דלא נפסלה מן התרומה.

אלא דלפ"ז קשה מאי קאמר הש"ס ה"כא למאי נפ"מ למיפשט ולד מח"ג והיכי מצינו למיפשטא ולד מח"ג דכשרה היא לתרומה מולד יבמה דפסולה היא לכהונה ולתרומה. וע' במשנה למלה שם בפ' הג' שכתב ג"כ דהרמב"ם ז"ל ס"ל דרשא דלאיש זר.

אלא שכתב דהפוסט צרת פנוסתו לא הוי זרה אצלו מעיקרא דקודם היבום הויא חזינא ליה. ולפמ"שכ גם זו חשיבא זרה אצלו מעיקרא פיון דתחילת הגישואין בעבירה הוא.

ונקא מחזיר גרושתו דמתחילה היתה נשואה לו בהיתר זו לא הויא זרה אצלו מעיקרא ולא קרינן בה לאיש זר: אף אם נאמר דמח"ג נמי מיפסלא מן התרומה. יש לישוב בזה קושית התוס' בנדה דקאמר ר"י ה"תם דבני משולחת פשירים מקרא דהיא תועבה ואין בניה תועבין ולמה ליה קרא הא ליכא למילף מאלמנה שכן היא עצמה מתחלת.

אבל אם נימא דהיא נמי פסולה א"ש. אבל אין נראה פן פיון דבהדיא אמרו לקמן בפרק אלמנה דמח"ג לא הוי בכלל לאיש זר.

ויקצת ראיה נראה להביא למש"כ דאע"ג דהיא פסולה מ"מ בני פשירים מהא דאמר ר"א לעיל אע"פ שפחלקו ב"ש וב"ה בצרות מודים שאין ממזר אלא מי שאיסורו איסור ערוה וע"כ אחי לאשמעינן דמש"ה לא נמנעו ב"ש מלישא נשים מב"ה והשתא לר"א דאמר פנוי הבא על הפנוי עשא זונה א"כ ביבמה דאין קדושין תופסין בה היא עצמה נפסלה משום זונה פיון דאין בה קידושין ואפתי בניה פגומים הם.

ולמה לא נמנעו. אלא ע"כ בניה פשירים הם לכ"ע.

וניש לדחות: ומפרק הערל לקמן (דף פ) ג"כ מוכח דלא פשיטת הרמב"ם ז"ל ונהטור ז"ל דיבמה לשוק נפסלה מן הפהונה. מהא דדייקינן התם טעמא דבעלה הוא היינו הסרים. אבל אחר לא פסלה לימא תהוי תיובתא דרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבם כו'. משמע דלדין לא מיפסלא.

ויתבאר בזה עוד לקמן במכילתין בס"ד: וניש להסתפק בהני יבמות דאין זקוקות אלא לחליצה ולא ליבום מה דינן אם בא עליהן אחד מן השוק אם גם בהם אין קדושין תופסין ונפסלת מן הפהונה או לא פיון דאינה זקוקה אלא לחליצה.

ולרב המנונא דאמר שומרת יבם נאסרה ליבמה ע"י ביאת אחר. משמע דאין קדושין תופסין דקרא סתמא כתיב לא תהיה דמשמע כל הניות אפי' אם קודשה בביאה אע"ג דנאסרה על יבמה.

ואין פאן מקומו בזה: שוב ראיתי בספר אבני מילואים שהאר"י ג"כ בדברי הרמב"ם ז"ל בהא דיבמה נפסלה לכהונה. ומתוך דבריו נראה דאישתמיט ליה עיקר דברי הרמב"ם ז"ל שכתב להדיא בפ"ח.

וכן יבמה שבה עליה זר עשאה זונה. והוא דייק לה מדיוקא מדבריו שבפ' י"ט שהבאתי לעיל.

ואחרי כל האריכות שם לא ביאר הדברים ככל הצורך. וע"כ צריכין אנו לומר כמו שכתבתי לעיל דאין הבנים פסולין אלא אם האם נעשית חללה.

וכמבואר להדיא בדברי הרמב"ם ז"ל. וא"כ הסוגיא מתיישבת כפשטא.

גם זה נראה לי ברור דיבמה לשוק הוא דהוי בכלל לאיש זר וכן נאמר ביבמה גופה לא תהיה כו' החוצה לאיש זר. ולמה לא תהיה ג"כ בכלל כי תהיה לאיש זר.

ומה שהביא שם ונעשה פצוע דכה דלא הוי זר אצלה מעיקרא. וכמו שכתב הרשב"א ז"ל.

גם בזה נראה לענ"ד דלא דמי למח"ג דהכא נעשה בו השתנות בגופו ומה לי אם הוא פצוע דכה מתחילתו או אם נעשה אח"כ ודוקא מח"ג הוא דלא הוי זר אצלה מעיקרא. פיון שהיתה שלו ולא נאסרה עליו אלא ע"י גירושין.

ודו"ק היטיב (וע' בק"ע פ"ו דף י"ט בד"ה בלא כף שכ' בדברי הרמב"ם ז"ל דולד יבמה פסול הוא. ואישתמיט ליה דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ט שהבאתי): דף טז גמרא שעל מדוכה זו ישב חגי הנביא ואמר ג' דברים צרת הבת אסורה כו' עי' מהרש"ל ז"ל שכתב שנסאת לכהן ירושלמי עכ"ל.

ולא ידעתי פנונתו בזה דבירושלמי איכא גוססא אחריתא על צרת הבת שתנשא לכהן. וכגירסת התוספתא (הירושלמי) בדברי ר' טרפון שהבאתי לעיל.

אבל בש"ס דילן פהונה מאן דכר שמה. וגם ליכא שום רבותא בזה שמתרת להינשא לכהן.

וצ"לע פנונת הירושלמי. ונראה דקמ"ל דאפילו חליצה לא בעי ולאפוקי מר"י ב"נ.

ומש"ה מותרת להינשא לכהן וק"ל. וכן פירש הק"ע ע"ש: ע"ב תוס' בד"ה אמוראי גינהו כו'.

האריכו בדבריהם ו"ל פאן ובד"ה קסבר פותין עבד כו' דאין הנלד ממזר בכותי ועבד אלא לר"ע דאמר אין קדושין תופסין בח"ל וסמכו על הא דאמרינו בפ' עשרה יוחסין וסבר לה כר"ע דאמר פותי ועבד הבא על בת ישראל הנלד ממזר.

ושיטתן נפלאה ממני וכי אפשר לומר דכל הגי אמוראי דסברי בפ' החולץ דהנלד ממזר סברי להו כר"ע דאמר אין קדושין תופסין בח"ל ולא מצינו מי שיספור כר"ע בזה. אלא ונדאי פשטא דשמעתא דפ' החולץ דאליבא דידן פליגי פדאמרינו התם ושניהם לא למדוה אלא מאשת אב.

וכן מוכח בירושלמי פ"ק האומר בסופו ע"ש. וכן איתא להדיא לקמן פ' אלמנה בסופו דר"י קאמר אפילו תימא רבנן.

וכן הקשה מהרש"א ו"ל: וכתבו עוד בסוף דבריהם ו"ל דניחא ליה למיפרך מסתמא דנדה דמוכח מהתם דלא באו עליהם עובדי פוכבים דאי באו עליהם אמאי כתמיהם טהורים וליכא למימר משום דסבר דהנלד פשר ובתר עובדי פוכבים הווי שדינו ליה כו'. וכוונת דבריהם ברור כמש"כ מהרש"א ו"ל דמ"ד פשר הנה פעובד פוכבים משום דבתריה שדינו ליה. וכמו שכתבו התוס' ו"ל בפ' עשרה יוחסין.

וכן משמע מדבריהם לקמן דף כ"ג בד"ה קסבר רבינא ע"ש. ומ"ש דאי נימא דבתר עבד שדינו ליה אתי שפיר דכתמיהם טהורין.

לא הבנתי דהא שפחה דמי טמאים פאשה גמורה. וכמבואר בד' הרמב"ם ו"ל בהל' א"ב. ומדברי התוס' בד"ה בשלמא משמע דס"ל דעבדים גמורים היו ע"י מילה וטבילה ע"ש: אף עיקר דבריהם ו"ל שכתבו דלמ"ד פשר הרי הוא פעובד פוכבים ג"כ קשה. ונדא.

דא"כ מאי אמרינו בטעם פלוגתניהו משום דלמדוה מאשת אב הא טעמא אחרניא הוא משום דבתר עובד פוכבים שדינו ליה. ועוד דא"כ אפילו לר"ע מנ"ל דממזר הוא.

פינו דבתר עובדי פוכבים שדינו ליה. ונהרי הוא פבן הבא מן השפחה דלכ"ע פשר הוא.

ועוד דאמאי אמרינו בפ' החולץ דלמ"ד פשר הוי פגום לכהונה ואי נימא דבתר עובדי פוכבים שדינו ליה פשיטא דהוי פגום לכהונה משום דהוי גר וגירות בנים קדמוני'. ומה שפ"ל לקמן (דף כג) הא דאמרינו בבכורות לא מיבעי למ"ד אין מזהמין היינו מאן דס"ל דהוי ממזר.

ומ"ד מזהמין היינו מ"ד פשר דטעמא דמכשרינן ליה הוא משום דבתר עובד פוכבים שדינו ליה ג"כ קשה דא"כ פשיטא דפטור מה' סלעים. פינו דעובד פוכבים הוא וע"כ צ"ל גם לדבריהם דאיכא אמוראי דס"ל דכשר גמור וישראל הוא.

אלא דכתבו פן דאיכא מ"ד נמי דס"ל דכשר הוא משום דבתר עובד פוכבים שדינו ליה. וא"כ אפתי תיקשי למה אמרינו בעשרה יוחסין דס"ל כר"ע ולא קאמר דס"ל כמ"ד פשר

גמור הוא וכן מי הכריחם לפרש בבכורות דמ"ד אין מזהמין היינו מאן דס"ל דממזר הוא
למה לא פירשו דהינו מ"ד דכשר גמור הוא.

ובאמת בירושלמי שם איכא תלתא חלוקות בזה ח"א דהנולד ממזר. וריב"ל אמר הנולד
לא פשר ולא פסול אלא מזהם.

וח"א דכשר גמור הוא. והינו דאמרינן בבכורות לא מיבעי למ"ד אין מזהמין היינו מ"ד
כשר גמור הוא.

אלא אפי' מ"ד מזהמין היינו שמרחיקין אותו לא פסול מיקרי. ומה שאמרו בש"ס דילן
דריב"ל אמר הנולד מקולקל בירושלמי קרי לה מזהם אלא דבש"ס דילן אמרינן לכהונה
קאמר.

ובירושלמי משמע דלענין להרחיק ממנו קאמר כדאמר לא פשר ולא פסול. ועוד יתבאר
בזה לקמן בשמעתין בעז"ה.

ומדברי הירושלמי הנ"ל יש קצת סיוע לשיטה זו דמ"ד פשר הוא פשר לגמרי אפי'
לכהונה ועיין ברי"ף וברא"ש ז"ל בפ' החולץ: תוס' בד"ה עובד פוכבים שקידש כו'
חוששין לקדושיו כו'.

והקשו לפרש"י ז"ל מכמה משניות דתנן דנולד שפחה נכותית פמותה. ותי' דהני מתניתין
ס"ל כמ"ד פותי ועבד הבא על בת ישראל הנולד פשר וה"ה איפכא דמפותית לא הני
ממזר.

ורב אסי ס"ל כמ"ד דכותי ועבד הבא על בת ישראל הנולד ממזר ה"ה בנולד שפחה
נכותית. ודבריהם ז"ל סתומים ואפשר לפרשם בשני פנים או דאזלי בשטיטתו דלמ"ד
פשר היינו דאזלינן בותר פותי ועבד דשדינן ליה בותר דידיה.

והינו דלא שייכא ביה ממזרות. וה"ה בנולד הבא מכותית דשדינן ליה בותר דידיה ואין בו
שייכות ממזרות.

דכל שיש צד עובד פוכבים אין בזה משום ממזרות אלא שדינן ליה בותר צד העובד
פוכבים ולמ"ד דהנולד ממזר אלמא דשדינן ליה בותר צד הישראל. א"כ ה"ה בנולד הבא
מפותית.

וכבר דקדקתי לעיל דלפ"ז מה ענין פלוגתא זו לפלוגתא דר"ע ורבנן בקידושין תופסין.
וי"ל משום דקי"ל הלך אחר פסולן.

וא"כ לרבנן דלא שייכא ביה חשש ממזרות הלך אחר פסולן למישדי' בותר צד העובד
פוכבי' ועובד פוכבים הוא. אבל לר"ע דשייכא ביה ממזרות מסתבר יותר למיזל בותר
צד ישראל ולפסולו משום ממזרות דתנן ויהו א"א לקיים בו דאם עובד פוכבים הוא אין
בו חשש ממזרות ואם יפסלו אותו משום ממזרות ע"כ צריף לדוננו פישראל.

וכיון דלמאי דס"ל לרב אסי ע"כ אין לנו מקרא מן התורה על שם מי יקרא הנולד דשמואל
הוא דאמר בנף הבא כו'. ע"כ הולכין אחר פסולן ומליא בפלוגתא דר"ע ורבנן: או אפשר

לפרש דברי התוס' ו"ל כפשטן דלמ"ד כשר היינו דשינו לה בטר האם ה"נ בכותית שדינו ליה בטר האם.

נהרי הוא עבד וכותי כמותה. ולמ"ד דהנלד ממזר אלמא דשינו ליה בטר שני הצדדים. ה"נ בנלד הבא מפותית שדין ליה בטר תרנוניהו וממזר הוא. אלא דזה הוא נגד מה שכתבו התוס' ו"ל דלמ"ד דהוי ממזר שדינו ליה יותר בטר דינה מלמ"ד הנלד כשר.

ולכולהו פירושי דבריהם ו"ל תמוהים ממתניתין דלקמן פ' אלמנה דס"ל דנלד שפחה כמותה וכותי הבא על בת ישראל הנלד ממזר ע"ש. אלמא דלאו הא בהא תליא.

וכן הקשה השער המלך ז"ל. ויש לישב קצת בדוחק דהתוס' ו"ל לא כתבו פן אלא בכותית דמשמע דרב אסי לא ס"ל הני דרשות דאינו קרוי בכך.

ושמואל הוא דחדיש להאי דרשא. וע"ז כתבו דהא בהא תליא אבל בנלד שפחה מודה רב אסי דהרי הוא כמותה לכ"ע פדכתיב האשה וילדיה.

וכעין זה כתב בס' אבני מילואים. אלא דראיתי שם שהאריה לקיים דברי התוס' אכל אפילו בטר דרשא דקראי דאינו קרוי בנה ומ"מ לרב אסי הוי ממזר בדברי ר"א בסוף פ' האומר.

דממזר שבא על השפחה הרי זה עבד ממזר. ופ' שם דהיינו שיש לו דין ישראל וקידושיו קדושין.

ומסיק שם דבכותית אפילו רבנן מודו דהלף אחר פסולן והנלד ממזר ישראל וקידושיו קידושין. ולענ"ד לא קרא זא"ז דבשלמא התם מקיימין קרא דהאשה וילדיה כו' בעלמא.

והיכא דנולד מממזר אמרינו דלו אפקי'. אבל הכא אי נימא דבכל כותית הנלד ממזר וישראל הוא א"כ אפיקתיה לגמרי לקרא דכי תהיין וילדו לו ונהרי אמרה תורה בפירוש דהבנים אחריהם.

ועוד לדבריו דלר"א ישראל הוא וקידושיו קידושין מאי קאמר ר"א הרי זה עבד ממזר. מ"מ אם ישראל הוא לאו עבד הוא.

והיכן מציינו עבד שהיה פישאל. ומש"כ דהוי כמו חצי עבד וחצי בן חורין.

הוא דבר מתמיה וכי עדיף הוא ממזר מישראל גמור דמישראל אין בהנלד שום צד נהדות. ובשביל שהוא ממזר יוליד בו צד ישראלי אתמקה אין זה אלא לפום חורפא.

ועוד דאצל כותית מי שניף חצי כותי וחצי כו'. אלא ע"כ ישראל גמור הוא.

וא"כ התם אמאי הוי עבד. ע"כ נראה פשטן של דברים איפכא דר"א לא קאמר אלא בעבד דשניף קצת במצות בזה אמר דהוא עבד וממזר לאתר שישתחרר משום דרשא דלו הלף אחר פסולן.

אבל ממזר הבא על הפותית גם ר"א מודה דעובד פוכבים גמור הוא. ואם נתגייר בנים הקדמונים הרי זה כשר.

והיינו דלא פליגי אלא בשפחה. ודברי התוס' ו"ל פאן הם הפל לדברי רב אסי דלא ס"ל
הך דרשא דבנה הבא מן הפותית אינו קרוי בנה: ומש"כ שם עוד לדמות עבד עברי
בשפחה לכותי.

למש"כ התוס' ו"ל דאין בו איסור תורה ואפ"ה הוי ממזר. ה"נ בעבד עברי בשפחה ג"כ.
אינו נראה דעבד עברי התורה התירה אם אדוננו יתן לו ולא מיקרי ביאת זנות. ומה
שתייר על קושית מהרש"ל ו"ל משום דהוי ספק ממזר יפה כתב בזה ע"ש: בא"ד
ואע"ג דרב יהודה אית ליה בהחולץ דכותי ועבד הבא על בת ישראל הנולד פשר הכא
משמיה דרב אסי קאמר.

לא ידענא מאי קשיא להו דכש"כ אם הנולד פשר שפיר קאמר דחוששין לקדושין. והנה
נראה דהדברים אלו שייכין לעיל דפי' התוס' לשיטת רש"י ו"ל דרב אסי ס"ל דהנולד
ממזר ע"ז פתבו דמשמיה דרב אסי קאמר וק"ל: דף יז גמרא איכא דאמרי.

א"ל לא יזו משם עד שעשאום פעובדי כוכבים גמורים. ואפשר לומר דלענין קדושין
קאמר דעשאום פעובדי כוכבים דלענין זה הפקיעו הקדושין אבל לשאר מילי לכאורה
א"א לעשות פעובד כוכבים כיון שמן הדין ישראלים הם.

אבל מלישנא דקרא דמייחתי פי בני זרים ילדו משמע דלכל מילי פעובד כוכבים שוינהו
וע"פ הנביאים ורוה"ק נעש' זאת. ואפשר דכל שנטמע בימים הקדמונים בין עובדי
כוכבים הנה דינו לגמרי פעובד כוכבים ויש לקיים בזה דברי מהרש"ל ו"ל שכתב לעיל
בתוס' ד"ה אמוראי ניהו דכל שנהג מעצמו פעובד כוכבי לא הנה לו דין ישראל
ומהרש"א ו"ל הקשה עליו דהא ישראל מומר הנה.

ולפי הנ"ל י"ל דכל שנטמע בין העובדי כוכבים הרי הנה בכלל תקנה זו להעשות פעובדי
כוכבים גמור. ולענין מה שאמרו ו"ל עלהפותים דעשאום פעובדי כוכבים נחלקו
הפוסקים אי גם לכל מילי שוינהו פעובדי כוכבים.

ומפאן ראיה דעובדי כוכבים גמורים הם. ויש לחלק ודו"ק.

ועיין בזה במרדכי פ"ק החולץ לענין יבם מומר דדעת הגאונים ו"ל דאינה צריכה חליצה
נדברי הר"ר אברהם הגדול שם. ומהא דקאמר לקמן רב כהנא קמיה דרב יהודה עתידי
ישראל דעבדי יומא טבא פי חרבה תרמוד ופרש"י ו"ל משום שיש בהם ממזרים ומטמעי
בישראל ופוסלין אותן משמע דדוקא ההוא דרא שוינהו פעובדי כוכבים אבל לא בשאר
הנטמעים.

דהא תרמוד ג"כ נטמעו בין העמים ואפ"ה יש בהם חששות ממזרות. אלא דבלא"ה יש
לדקדק בדברי רש"י ו"ל דהא פסולי דתרמוד הוא משום עבדי שלמה ולמ"ד דכותי ועבד
הבא על בת ישראל הנולד ממזר.

אבל רב יהודה ס"ל דהנולד פשר וא"כ פשרים הם. וי"ל דמ"מ מתערבין זה בזה וזה
נושא אחותו וזה נושא בתו כמ"ש רש"י ו"ל לעיל בהא דאמר ר"י וכולן לפסול ע"ש:
הדרן עלה פירקא קמא פ"ק פיצד גמרא מאן דתני ראשונה כו' עי' רשב"א ו"ל שדקדק
לפרש"י ו"ל אמאי לא קאמר איכא דתני ראשונה כו' ועיין בפ"ה ריש פ"ק משילין

איכא כה"ג מאן דתני משירין כו' מאן דתני מנשירין כו' ומאן דתני משחילין ע"ש: ע"ב תוס' בד"ה אשת אחיו כו'.

וא"ת תיפוק ליה משום דרכיה דרכי נועם דמהאי טעמא עבדינן מתים פתיים כו'. ותי' דאיצטריך אם תמותה מעונפת דאינה צריכה להמתין וכו' מבואר באמת בירושלמי.

אבל קשה לי אפתי לר' יהושע דאמר לקמן דאפי' יצתה מליאה אינה חוששת מא"ל. והרשב"א ז"ל תי' עוד דאיצטריך היכא דהיו לו אחים ואח"כ נולד לו אח.

וגם ע"ז יש לדקדק דלקמן אמרינן דלר"ש לא משפחת לה אלא בחד אחא. וא"כ קשה קרא למה לי איברא דאיצטריך נמי לתרי אחי ולא ניבם ולא מית כדאמרינן לקמן.

מ"מ לענ"ד יש לישוב קושיותם בפשיטות. דלנה ונדאי לא איצטריך קרא שתמתין ואם נישאת לאחר ונדאי פטורה היא משום דרכיה דרכי נועם.

אבל היכא דלא נישאת ונולד האח אי לאו קרא מהיכא תיתי לאוסרה על זה האח אם הוא רוצה לניבמה דאין לאוסרה משום יבמה שנאסרה שעה אחת דעל מי נאסרה פיון שלא הנה בעולם להכי איצטריך קרא דאסורה היא עליו.

וכ"ת גבי מתים פתיים נמי נימא הכי דאם לא נישאת עד שמת הנולד תתייבם בתורת רשות. דז"א דהתם כ"ז שהנולד חי הרי היא אסורה עליו ומותרת להנשא לאחר משום דרכיה דרכי נועם.

וכיון שנאסרה עליו שעה אחת אסורה עליו לעולם. אבל הכא לא נאסרה עליו מעולם.

ומנ"ל דאסורה היא עליו אם מצאה פנויה עדיין להכי ונדאי איצטריך קרא. ועל מה שפי' רש"י ז"ל לקמן גבי מתים פתיים דאין דרכיה דרכי נועם דאם נשאת לאחר ליקבעי חליצה ותתגנה על בעלה.

יש לדקדק לפי מה שכתבו התוס' ז"ל לעיל דמש"ה צריכה חליצה היכא דנתקדשה לאחר ולא אמרינן דפקע זיקה ע"י קדושין. משום דכתיב לא תהנה אפילו ע"י הוי'.

אבל הכא דקדושין בהיתר היו אמאי לא תפקע הזיקה. ויש לישוב: והנה לקמן (דף קיא) פריך הש"ס קטן אמאי שרי ליבומי קרי פאן להקים לאחיו שם.

אמר רבא א"כ לכי גדיל היכי שרי ליבומי הא הו'א יבמה שנאסרה עליו שעה אחת ופריך ואימא ה"נ ומשני אמר קרא כי ישבו אחים יחדיו אפי' יום א'.

ופירשו התוס' ז"ל מדאיצטריך למעט אשת אחיו שלא הנה בעולמו ש"מ דכל שהנה לו ישיבה אחת אפי' יום אחד מותר לייבם. ולפ"ז א"ש ג"כ דאיצטריך קרא לאשת אחיו שלא הנה בעולמו לדיוקא דקטן מייבם.

אלא למאי דכתבנא דלא שייך האי פללא דכל יבמה שנאסרה כו' אלא אם יש לה על מי להאסר. א"כ אפתי מנ"ל דקטן מייבם.

והא דמיעטה התורה אשת אחיו שלא הנה בעולמו דמשמע אם הנה להם ישיבה אחת שפיר מייבם אפי' לא הנה לו אלא יום אחד היינו פגון שהיבמה נמי קטנה היא. וכיון דשניהם קטנים לא שייך בהם כל יבמה שנאסרה.

וַיֵּשׁ לְאָמֵר דְּכַל שְׁיִשְׁנֵן בְּעוֹלָם אִפִּי הֵם קִטְנִים קָרִינֵן בְּהוּ פֶל יִבְמָה שְׁנֹאֲסָרָה דַּמ"מ אִיסוּרָא אִיכָא אִפִּי בְּקִטְנוּתֵן וְדו"ק: גְּמָרָא וְאִי פֶתֶב רַחֲמֵנָא אַחִים ה"א לִילָף אַחְוָה מְלוּט פִּי וְה"א דְאַשְׁתְּ אַחִי אָבִיו ג"כ מִתִּיבְמַת וְכֵן פֶּתֶב הַרְשָׁב"א ו"ל.

וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק אִיף אֶפְשָׁר לְאָמֵר דְאַשְׁתְּ אַחִי אָבִיו זְקוּקָה לִיבּוּם. א"כ הָא דְכְתִיב לֹא יִגְלֶה פְנֵי אָבִיו.

וְדַרְשִׁינָן לָהּ לְשׁוּמְרַת יָבָם שֶׁל אָבִיו. וְלָמָּה הוּא מְוַזְהֵר עָלָיו הָא לְדִידִיָּה נְמִי חֲזִינָא לִיבּוּם. וי"ל דְהוּי מְפָרְשִׁינָן שׁוּמְרַת יָבָם שֶׁל אָבִיו הֵינּוּ אֲשֶׁת אַחִי אָבִי אָבִיו דְזְקוּקָה הִיא לִיבּוּם לְאָבִיו אִו אֶפְשָׁר דְכָל שְׁאָבִיו קָנִים הוּא קוּדָם לִיבָם אֲשֶׁת אַחִיו וְעַל בְּנוֹ אִיסוּרָה: וְלִמְאִי דְמַסִּיק דְאַיְצְטְרִיף יַחְדָּיו דְלֹא גִילָף מְלוּט.

א"כ הָא דְקָאָמַר רַבָּה אַחִין מִן הָאָב יִלָּף אַחְוָה מְבַנֵּי יַעֲקֹב. הֵינּוּ דְאַחִין מִן הָאָם לֹא אִיְצְטְרִיף לְמִילָף מִיַּחְדָּיו דְמֵאַחְוָה מְבַנֵּי יַעֲקֹב שְׁמַעִינָן לָהּ.

וְכִי אִיְצְטְרִיף יַחְדָּיו פִּי הֵיכִי דְלֹא גִילָף מְלוּט. וְהֵינּוּ דְפִי רַש"י ו"ל בְּמַסְקָנָא הַמְיֻחָדִים בְּנַחֲלָה שְׁחֻלְקִין נַחֲלָה אַחַת דַּא"א לְפָרֵשׁ שְׁיִוְרִשִׁין זַא"ז דְהָא אַחִי אָבִיו ג"כ יוֹרְשִׁין זַא"ז.

וְעִי בְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל: תוּס' בַּד"ה אָבֵל מְחִיִּים לֹא כו'. וְאַפִּי ר"ג דְאָמַר אִם מִיָּאָנָה מִיָּאָנָה מוּדָה הֶכָא.

דְשִׁאֲנֵי הֶתֶם שְׁהִיְת' נְשׁוּאָה לּוּ עַכ"ל. וְהַרְשָׁב"א ו"ל הַשִּׁיג עַל דְבַרְיָהֶם ו"ל מֵהָא דְאָמְרִינָן לְקַמָּן דְלַר"ג הַמְקַדְּשׁ אַחֻת יָבָמָה נְפֻטְרָה הֵיבְמָה וְהִלְכָה לָהּ.

וְלֹא הִבְנִיתִי דְבָרֵי ו"ל דְגַם הַתוּס' ו"ל מוּדוֹ דְבְּדִיעֵבַד נְפֻטְרָה וְהִלְכָה לָהּ. אָבֵל לְכַתְחִילָה לַכ"ע אִיסוּר לְבַטֵּל מְצָנָה זֹו וְלִיכָא מֵאֵן דְפְּלִיג בְּהָא: וְהִנֵּה הַתוּס' ו"ל לְעֵיל בַּד"ה הִלְכָה פְּדַבְרֵי הָאוּמַר כו'.

פְּתִבוּ דְלֹא מְסַתְּפֵר לִיה לְהַש"ס לְחַלְקֵי דַמְש"ה פְּלִיגֵי רַבְּנָן אַר"י ב"ב מְשׁוּם דְקַדוּשִׁין מְפָקְעָא זִיקָה מְשׁוּם דְאִי יֵשׁ זִיקָה הַקְדוּשִׁין וְנִדְאִי אִין מְפָקְעִין. וְלַעֲנַד צ"ע דְמְשַׁמַּע דְרַבָּן גְּמִילָא פְּלִיג עָלָיו וְס"ל דְנְפֻטְרָה הֵיבְמָה וְהִלְכָה לָהּ וְאִינָה צְרִיכָה פְּלוּם וּמְוַתְרַת לְשׁוּק מְשׁוּם דְקַדוּשִׁין מְפָקְעֵי הַזִּיקָה.

וּבְהַדְּיָא אָמְרִינָן בִּירוּשְׁלַמִי פְּרָק ר"ג דְרִיב"ב דְאָמַר אִם אִין שָׁם יָבָם אֵלָא הוּא מוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתוֹ בְּגִט וְאַשְׁתְּ אַחִיו בְּחִלְצָה פְּלִיג אַדְר"ג. וְאִין לְאָמֵר דְפְּלוּגְתָא זֹו ג"כ מְטַעַם דְאִין זִיקָה וַיֵּשׁ זִיקָה הוּא דְהָא זִיקָה אִינָה אֵלָא מְדַרְבְּנָן.

וְרִיב"ב דְמַצְרִיף חִלְצָה מְשַׁמַּע דַּמְה"ת הוּא דְצְרִיכָה חִלְצָה מְשׁוּם דְאִין הֵיבְמָה נְפֻטְרָת בְּזָה. ע"כ הִנֵּה נִרְאָה דְרַבְּנָן וְרִיב"ב בְּתַרְתֵּי פְּלִיגֵי בְּהָא דְאָמַר רִיב"ב שְׁיִמְתִּין עַד שְׁיַעֲשֶׂה אַחִיו מְעַשֶׂה וְרַבְּנָן ו"ל דְאִין צְרִיף לְהַמְתִּין טַעֲמִיָּהוּ הוּא מְשׁוּם דְרַבְּנָן ו"ל דְאִין זִיקָה דְאִי יֵשׁ זִיקָה הִנֵּה צְרִיף לְהַמְתִּין עַכ"פ עַל אַחִיו דְעַדִּיף טְפִי שְׁתַּפְקַע הַזִּיקָה ע"י יָבוּם אַחִיו.

וּבְהָא דְפְּלִיגֵי אִם אִין שָׁם יָבָם אֵלָא הוּא אִם צְרִיף לְהוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתוֹ וְלְחַלּוֹץ לִיבְמָתוֹ אִו דִּיבְמָתוֹ נְפֻטְרָה וְהוֹלְכֵת זֹה פְּלוּגְתָא אַחְרִיתִי הִיא אִי קַדוּשִׁין מְפָקְעֵי זִיקָה. וְלְקַמָּן

בְּשִׁמְעֵתִין יִתְבָּאָר עוֹד בְּזָה בַּס"ד: דָּף יח תוּס' בּד"ה וְהָא דְקַתְנִי מְאָמַר לְאַפּוֹקֵי מַב"ש כו'.

וְרַב דְאָמַר אִין זִיקָה סָבַר דְּמִסְבָּרָא ה"א דְיֵישׁ זִיקָה כו'. וְלִדְבָרֵיהֶם ז"ל דְלָמ"ד אִין זִיקָה ס"ל דְּמִסְבָּרָא ה"א דְיֵישׁ זִיקָה וּמ"ד יֵישׁ זִיקָה ס"ל דְּמִסְבָּרָא ה"א דְאִין זִיקָה וְהוּא דְחֻוּק.

עוֹד דְהֵיאָדָּה שְׁיִינָה לֹוֹמַר בְּזָה סְבָרָא חִיצוֹנָה פִּינּוֹן דְּפְלוּגְתָא דְתַנְאֵי הִיא אַם יֵישׁ זִיקָה אוֹ אִין זִיקָה. ע"כ נִרְאָה דְלָמ"ד יֵישׁ זִיקָה שְׁפִיר אִינְצֵטְרִיף מְשֻׁנָּה יִתִּירָא דְלָא נִימָא דְמִתְנִיתִין אֲתִיָּא כְּפִשְׁטָא וְדוֹנְקָא עֲשֵׂה בָּהּ מְאָמַר.

וְלָמ"ד אִין זִיקָה אִינְצֵטְרִיף מְשֻׁנָּה יִתִּירָא לְאַשְׁמַעִינּוּ דְאִין זִיקָה אֲפִילוּ מְחִיִּים דְאִי לָאו מְשֻׁנָּה יִתִּירָא לָא שְׁמַעִינּוּ אֲלָא לְאַחַר מִיתָה דְכִי הִיכִי דְמִיתָת הִיבְבָהּ מְפַקְעָא זִיקָה ה"נ מִיתָת הִיבְבָם.

לְהִכִּי אֲשְׁמַעִינּוּ מְשֻׁנָּה יִתִּירָא דְאַפְלִי מְחִיִּים אִין זִיקָה וְאַפְלִי אַם נֹאמַר דְמִיתָת הִיבְבָם לָא מְפַקְעָא זִיקָה מ"מ אִי לָאו מְשֻׁנָּה יִתִּירָא ה"א דְלְהִכִּי נְקֻט מְאָמַר וְלָא זִיקָה כְּגוֹן אַם מִתָּה דְעָרוּהּ קוֹדֵם מִיתָת אַחִיו.

וּכמ"ד נִישׁוֹאִין הִרְאִישׁוֹנִים מְפִילִין דְּדוֹנְקָא מְשׁוּם מְאָמַר הוּא דְחוֹלְצָת וְלָא מִתְנִיבְמַת. אֲבָל מְשׁוּם זִיקָה לָא דְכָבַר נְפַקְעָה הַזִּיקָה ע"י מִיתָת הִיבְבָהּ קמ"ל מְשֻׁנָּה יִתִּירָא: שׁוּב רְאִיתִי בִירוּשָׁלַיִם בְּפִירְקִין דְאֲמַרִּינוּ הֵתֵם דְטַעֲמָא דְמִתְנִי' מְדַתְנִי דוֹנְקָא מְאָמַר וְלָא זִיקָה הוּא מְהֵאִי טַעֲמָא דַע"י מִיתָת הִיבְבָם פְּקַעָא זִיקָה כְּמוֹ ע"י מִיתָת הִיבְבָהּ דְקֹאֲמַר הֵתֵם דְטַעֲמָא דְשׁוּמְרַת יָבָם שְׁמַתָּה מוֹתֵר בְּאַמָּה הוּא ג"כ מְטַעֵם דְמִיתָת מְפַקְעָא זִיקָה ע"ש.

אֲלָא דְמִשִּׁטַּת הַש"ס דִּילֵן מְשַׁמַּע דְלִפִּי הַאָמַת לָא אֲמַרִּינוּ דְמִיתָת מְפַקְעָא זִיקָה. וְכִמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתוּס' לְעֵיל בּד"ה אֲבָל מְחִיִּים.

וְכִן מוּכַח לְקַמּוֹן (דָּף ל) גְּבִי הָא דְדִינִיק רַב אֲשֵׁי שָׁם דְיֵישׁ זִיקָה אֲפִילוּ בְתַרִּי אַחִי וּפְרִיף הֵתֵם וְלִרַב אֲשֵׁי קִשְׁיָא דְרַב נַחְמָן דְדִינִיק מְמַתְנִיתִין דְלְעֵיל דְאִין זִיקָה וְאַמְאִי לָא מְשַׁנִּי דְהֵתֵם שְׁאֵנִי דְמִיתָת הִיבְבָם מְפַקְעָה הַזִּיקָה.

אֲלָא וְנֹדְאִי לְשִׁטַּת הַש"ס דִּילֵן מִיתָת לָא מְפַקְעָא זִיקָה. וְלָא יִדְעָתִי מַה הִיא הַשְׁגָּתוֹ שְׁל הַק"ע עַל הַתוּסִי"ט ז"ל שְׁפַתְבּוּ דְלְמֵאִי דְקִי"ל דְיֵישׁ זִיקָה הָא דְתַנּוּן מְאָמַר הִינּוּ לְאַפּוֹקֵי מַדב"ש.

וְדְבָרֵיו בְּרוּרִים לְשִׁטַּת הַש"ס דִּילֵן. וְעוֹד נִרְאָה לְחַלֵּק בֵּין מִיתָת הִיבְבָהּ לְמִיתָת הִיבְבָם דְבְּמִיתָת הִיבְבָהּ שְׁפִיר אִינְצֵטְרִיף לְמִימַר דְּפַקְעָא זִיקָה פִּינּוֹן שְׁלֵא בָּאת לְכָלֵּל יְבוּם כָּלֵּל.

אֲבָל אַם מִתְּ הִיבְבָם לָא פְּקַעָא זִיקָה פִּינּוֹן דְנוֹפְלַת מְכַחוּ לְפָנֵי אַחִיו וְלָא מְפַקְעָה מְהֵאִי בֵיתָא. וְנִרְאָה לְהִבְיָא רְאִיָּה לְזָה מְהֵא דְאֲמַרִּינוּ בְרִישׁ פ' נוֹשְׂאִין עַל־הָאֲנוּסָה דְלָא יִגְלָה כְּנַף אֲבִיו אֲתִי לְשׁוּמְרַת יָבָם שְׁל אֲבִיו לְאַחַר מִיתָת אֲבִיו.

וְאַם אִיתָא הָא בְּמִיתָת אֲבִיו פְּקַעָא זִיקָתוֹ וְלָמָּה יַעֲבֹר בְּנוֹ בְּלָאוּ. אֲלָא ש"מ דְמִיתָת הִיבְבָם לָא מְפַקְעָא זִיקָה.

אַלָּא דַּיֵּשׁ לְדַחֹת וְלוֹמַר דְּהֵתֶם גִּזְה"כ הִיא דְּהָא בְּלֵא"ה זִיקָה דְּרַבְּנָן הִיא וְע"כ גִּזְה"כ הוּא:
שׁוֹב רְאִיתִי בְּדַבְּרֵי הַרְשָׁבָא וְז"ל שְׁפַתְבּ לְפָרֵשׁ הָא דְּפָרִיף רַב הוּנָא מִמַּתְנִיתִין דְּעֵשָׂה בַּה
מֵאָמַר. הִינּוּ אֶפְּלִי לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה מ"מ לְאַחַר מֵיתַת הַיָּבָם פִּקְעַ זִיקָה.

וּלְקַמְן בְּשִׁמְעֵתִין יְבוֹאֵר עוֹד: גְּמָרָא וּמִי אָמַר ר"מ אֵין זִיקָה וְהֵתְנִין כּו' וּלְפִי דְּבַרֵי הַרְשָׁבָא
וְז"ל הַנ"ל לֹא יִתְיַשְׁבַּ פִּירְכַּת הַש"ס. דִּילְמָא דְּוּוּקָא לְאַחַר מֵיתַת הַיָּבָם הוּא דַּס"ל לַר"מ
אֵין זִיקָה.

אַבְּל מַחֲסִים יֵשׁ זִיקָה. וְרַב יְהוּדָה ס"ל פְּרַבְּנָן דְּפִלְיָגִי אַדְר"מ וְס"ל דְּאַפִּי לְאַחַר מֵיתָה יֵשׁ
זִיקָה.

וְרְאִיתִי בְּדַבְּרֵי הַרְשָׁבָא וְז"ל שְׁפַתְבּ דְּבִאָמַת לֹא פָרִיף אֶלָּא לְרַב יְהוּדָה דְּלֹא מְסַלֵּק בֵּין
מַחֲסִים וּבֵין לְאַחַר מֵיתָה. אִף לֹא הִבְנִיתִי דִּילְמָא לַר"מ מוֹדָה רַב יְהוּדָה דַּיֵּשׁ חִילּוּק.

אַבְּל רַב יְהוּדָה ס"ל פְּרַבְּנָן דְּפִלְיָגִי עֲלֵי דְּר"מ דְּאַפִּילוּ לְאַחַר מֵיתָה יֵשׁ זִיקָה: תוּס' בַּד"ה
מֵיאָנָה מֵיאָנָה כּו'. וּבִירוּשְׁלָמִי פ' ב"ש מְפָרֵשׁ לְהַדְיָא פְּדַבְּרֵיהֶם וְז"ל דְּהַקְטָנָה תַּמְתִּין עַד
שְׁתַּגְדִּיל ע"ש: ע"ב תוּס' בַּד"ה שׁוּמְרַת יָבָם שְׁקִידֵשׁ כּו'.

וְכַתֵּב דְּוּוּקָא קִידֵשׁ אַבְּל אִם נָשָׂא פִּקְעַ זִיקָתוֹ לְגַמְרֵי וְאֵין צָרִיף לְהַמְתִּין. מְדַבְּרֵיה' וְז"ל
נִרְאָה דַּה"ה אִם אֵין שָׁם יָבָם אֶלָּא הוּא וְקַדָּם וְנָשָׂא אַחֻתָּה פִּקְעַ הַזִּיקָה וְאֵין צָרִיף לְהוֹצִיא
אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגִט וְהַיָּבָמָה נְפֻטְרָה וְהוֹלְכַת לָהּ.

וְלֹא מִשְׁמַע כֵּן לְקַמְן בְּפִרְקַב"ש דְּמַסְפָּקָא לִיהֵ לַר"א אֵי טַעְמָא דְּר"ג דְּאָמַר הַלְזוּ תַּצֵּא
מִשׁוּם אַחֻת אִשָּׁה. הִינּוּ מִשׁוּם דְּקִדּוּשִׁין גְּדֻלֵי בְּהֵדָה אוֹ מִשׁוּם דְּהַמְקַדֵּשׁ אַחֻת יָבָמָתוֹ
נְפֻטְרָה הַיָּבָמָה וְהוֹלְכַת לָהּ.

וְדוּוּקָא כְּשֶׁבְעַל. וּלְפִי הַנ"ל מֵאֵי מַסְפָּקָא לִיהֵ הָא כ"ע מוֹדִים דְּבַנְשָׂא נְפֻטְרָה הַיָּבָמָה.
וּבְעַל דְּהֵתֶם נִישׁוּאִין הֵם. וְעַיִן בִּירוּשְׁלָמִי שָׁם בְּזָה וּבַק"ע.

וּכְבָר פְּתַבְתִּי לְעִיל הַנְּלַע"ד בְּזָה דָּאִם נְפֻטְרָה הַיָּבָמָה פְּלוּגְתָא אַחֻרִיתִי הִיא. וְלַר"י ב"ב
לֹא נְפֻטְרָה.

וּמַש"ה מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגִט בֵּין קִידֵשׁ בֵּין נָשָׂא. וְלַר"ג בְּכָל גְּוּוּנָא נְפֻטְרָה הַיָּבָמָה.
וְטַעְמָא דְּרִיב"ב הוּא מִשׁוּם דְּמַחְוֵיב לְקַיָּים הַמְצָנָה וְאֵינוֹ נְפֻטְרַ מְצָנָה ע"י קִדּוּשֵׁי אַחֻתָּה
דְּאֵין בְּזָה שׁוּם מְצָנָה. וְא"ש בְּזָה הָא דְּאַמְרִין בַּפ' ד' אַחֻזִין זָה יַעֲשֶׂה מֵאָמַר וְיִקְנֶה וְזָה
יַעֲשֶׂה מֵאָמַר כּו'.

דְּהֵתֶם כָּל אַחַד בְּמַצָּנָה קַעְסִיק. וְשִׁפִּיר נְפֻטְרָה כָּל אַחַת בְּמַאֲמ' חַבְרָתָה וּבַמְקוֹ מְצָנָה אֵין
צָרִיף לְהַמְתִּין.

וְעַי' בַּד' הַרְשָׁבָא וְז"ל מַש"כ בְּזָה. וְעַי' בְּנִימְק"י בְּרִישׁ פִּירְקִין שְׁפַתְבּ דַּיֵּשׁ זִיקָה מַה"ת
נְאֻמָּה אַסוּרָה עָלָיו מַה"ת דְּאַלִּימָא עָלָיו כְּכַוּוּסָה.

וּלְפ"ז לֹא יִדְעָנָא מֵאֵי קַשְׂיָא לִיהֵ שָׁם בְּתַר הַכִּי אֵמַאי צָרִיף לְהַמְתִּין הַקִּדּוּשִׁין לִיְפִקְעוּ
הַזִּיקָה. וְאֵי זִיקָה דְּאוּרִייתָא פְּשִׁיטָא דְּצָרִיף לְגַרְשָׁה דְּהָא נָשָׂא עָרוּה דְּאוּרִייתָא וְע"י מַה
תּוֹמַר לוֹ וְגַם הוּא בְּעַצְמוֹ כְּתֵב שָׁם דְּזִיקָה דְּרַבְּנָן ע"ש.

ועי' לעיל ב'רש"י בד"ה דהא ר"ג ס"ל דאין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין ופי' דאין זיקה ס"ל בפ' ר"ג ומותר לבטל מצות יבמין בפ' ב"ש. משמע דמפני' ב"ש לא שמענו דס"ל לר"ג דאין זיקה דאפי' יש זיקה א"ש דתצא הלזו משום אחות אשה דנפטרה היבמה והולכת לה והוא כמו שפיתבתי לעיל דפלוגתא אחריתי היא.

אלא דרש"י ז"ל גופא פתב בד"ה ר"ג אומר אם מיאנה כו' אלמא דאין זיקה מדשורי קטנה עליה. והוא קצת פסותר דבריו לעיל: שוב ראיתי בב"ש סוף סי' קע"ה שפיתב בשם רי"ו בשם הרמ"ה דיוציא את אשתו בגט משום דיש זיקה.

והוא פשיטת התוס' ז"ל דהכל תליא בזיקה והביא שם בשם הב"ח ז"ל לצדד דאפילו למ"ד יש זיקה מ"מ אם לא רצתה למאן תצא הגדולה משום אחות אשה כר"ג. והוא ז"ל השיג עליו דנהי דסבר ר"ג דיש זיקה מ"מ לא קי"ל פנותי'.

אלא דאינה נפטרי' והוא כמ"ש דחזקת נד הב"ח דאינה נפטרי' והוא כמ"ש דבתרתי פליגי. והב"ח ז"ל איננו ת"י פעת לעינין בו.

ולפי הג'ל מצינו למימר נמי איפכא דאפי' רב דאמר אין זיקה מ"מ לענין דלא נפטרה היבמה מצינו למימר דס"ל כריב"ב דלא נפטרי' ויתיישב לי בזה הא דא' רב לקמן בזהחולין מתה אשתו מותר ביבמתו דקשה לכאורה הא דרבי' נועם ואם נישא' לאחר ואח"כ מתה אשתו תצטרף היבמה חליצה.

ואין זה דרכי נועם. ולפי הג'ל ניקח דלרב נמי אסורה היבמה לינשא דלא נפטרה לגמרי וצריכה חליצה.

ואי"ה שם בשמעתי' יתבאר יותר: גמ' אי נמי בתרי וקלא ייבם וקלא מית. אכל אם מת אפילו לא ייבם מותרת לאח הנולד.

וכבר פתב הרשב"א ז"ל בזה דמוכרח לומר פן דאפילו לא ייבם ומית פליג ר"ש, משום דאי נישא דבלא ייבם אסורה היא עליו א"כ אפילו ייבם מאי אהני הא כבר עמדה עליו שעה אחת באיסור קודם שייבם.

אלא דאכתי מצי למימר דדוקא בייבם פליגי וכי ייבם איגלאי מילתא למפרע דמשעת זיקה הרי היא ככנוסה לו אכל כי מת בלא יבום פקע זיקתו. וצ"ל דלא ניקח ליה להש"ס למימר הכי משום דקי"ל דע"י מיתה לא פקע זיקה.

ועוד דכל שלא נתברר אם כנוסה היא לאחיו חשיבא עומדת עליו באיסור. ואי קשיא לי הא קשיא לי לפי מש"כ התוס' ז"ל בריש מכילתין דטעמא דהאי מילתא דכל שאין אני קורא בשעת נפילה כו'.

היינו משום דרבי' דרכי נועם. א"כ הלא כי חוזרת ונופלת מחמת זיקת אחיו השני הוי שפיר דרכי נועם.

והא לא דמיא אלא להיכא דגירש אחיו את אשתו והחזירה דמותרת לו אם נפלה לייבום ולא איכפת לן במה שנאסרה עליו בשעת גירושו. ואם פי יש לחלק מ"מ לשיטת התוס' ז"ל פיון דאין בזה משום דרכי נועם למה תאסר וי"ל דמידי דהונו' אצרה דאסורה היא

עָלְיוֹ אֶפִּילוֹ לְאַחַר זִיקַת אָחִיו הַשְּׁנִי בִּינּוֹן שְׁפָכֵר נֶעֱשִׂית עֲרוֹנָה עָלָיו בְּזִיקַת אָחִיו הֶרְאִישׁוֹן וְלִקְמֹן בְּשִׁמְעֵתִין יִתְבָּאָר עוֹד בַּעֲזוֹ"ה: קָסֵבֵר יֵשׁ זִיקָה וְזִיקָה כְּכַנוּסָה דְמִיָּא.

נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּלִר"ש זִיקָה כְּכַנוּסָה לְעֵנְיָן זֶה דַּע"י זִיקָה לְחֹד נִפְקַעַת זִיקָה הֶרְאִישׁוֹנָה וְהָרִי הִיא כְּכַנוּסָה לְשָׁנִי וְכִי מִית הַשְּׁנִי הָרִי הִיא נוֹפְלַת לוֹ מִחֲמַת זִיקַת אָחִיו הַשְּׁנִי וְלֹא מִצָּאָה שְׁעָה אַחַת בְּאִיסוּר.

וְכֵן לְעֵנְיָן אִם נִפְלָה לְפָנָיו תְּחִילָה יְבָמָה אַחַת וְאַח"כּ נִפְלָה לְפָנָיו אַחֻתָּהּ אֵינָה יְכוּלָה לְאַסּוֹר אֶת אַחֻתָּהּ שֶׁנִּפְלָה רִאשׁוֹנָה לוֹ דְמִיָּד שֶׁנִּזְקָקָה לוֹ הָרִי הִיא כְּכַנוּסָה אֶצְלוֹ. אָבֵל לֹא אָמַר ר"ש דְּזִיקָה כְּכַנוּסָה לְגַמְרִי.

וְעֵינָן בְּגִלְאֵנְטִי שְׁהַקְשָׁה בְּזֶה כְּפָה קוֹשְׁיוֹת. וְלִפִּי מִש"כ לֹא קוֹשִׁיָא מִיָּדִי.

וּמָה שְׁיֵשׁ לְעֵינָן בְּזֶה הוּא דְּלִר"ש דְּאָמַר זִיקָה כְּכַנוּסָה א"כ לְמָה לִי קָרָא דְלֹא יְגַלָּה כְּנָף אָבִיו לְשׁוֹמְרַת יְבָם שֶׁל אָבִיו. הָא בְּלֹא"ה אֲסוּרָה לוֹ מִסְבָּרָא מִטַּעַם זִיקָה כְּכַנוּסָה.

וְכִי הֵיכִי דְלִדְיָדִיָּה אִם מִית הַשְּׁנִי מִןתֵּר הַנּוֹלָד לִיְבָמָה מִשׁוּם דְּמִפְתַּח הַשְּׁנִי נִפְלָה אֶלמָא דְחֻשְׁבִּיבָה כְּכַנוּסָה לוֹ. א"כ מִמִּילָא דְהִבֵּן אֲסוּר בְּשׁוֹמְרַת יְבָם שֶׁל אָבִיו.

וְלִכְאוּרָה נִרְאָה דְאֲסוּרָה הִיא נְמִי לְאָחִיו מֵאִמּוֹ שֶׁל אַח הַשְּׁנִי מִחֲמַת זִיקָה כְּכַנוּסָה לְאָחִיו מֵאִמּוֹ. וְלִמָּא דְמִסִּיק דְבִתְרִי אַחִי מוֹדָה ר"ש דְאֵין זִיקָה כְּכַנוּסָה.

"י"ל דְאֵיִצְטְרִיף אִם יֵשׁ לְאָבִיו עוֹד אַח. אֲלֹא דְאֶפְתִּי מִמ"נ אִם מֵת אָבִיו וְנִפְלָה לְפָנָי אַחִי אָבִיו פְּקַעָה זִיקַת אָבִיו וְלְמָה אֲסוּרָה הִיא לוֹ מִשׁוּם לֹא יְגַלָּה.

וְאִם מֵת אַחִי אָבִיו תְּחִילָה הַדִּק"ל דְכְּכַנוּסָה הִיא לְאָבִיו. וְנִרְאָה דְגַזָּה"כ הִיא לְאַסּוֹר שׁוֹמְרַת יְבָם שֶׁל אָבִיב בְּכָל גְּוֹנָא כִּמ"ש לְעִיל.

וְעוֹד נִרְאָה לִי דְר"ש לֹא אָמַר זִיקָה כְּכַנוּסָה אֲלֹא לְהַפְקִיעַ זִיקַת הֶרְאִישׁוֹן. אָבֵל מוֹדָה דְאֵין לוֹ בָּהּ שׁוּם קִנְיָן וְאָחִיו מֵאִמְתּוֹ מוֹתָהּ בָּהּ.

וְהַק"ע בִּפ' הַחֹלֶץ (דָּף יג) כְּתִב דְּלִר' יְהוֹשֻׁעַ דְּאָמַר יָפֵר ס"ל דְּזִיקָה כְּכַנוּסָה לְגַמְרִי וְחֻשְׁבִּיב עָלָה מִשׁוּם אֲשֶׁת אָבִיו. וְדָבָרִים תְּמוּהִים הֵן דָּא"כ לֹא לִיתְפָּסוּ קְדוּשִׁין בִּיְבָמָה לְשׁוּק וְלִמ"ד דְלֹא תִפְסִי לְמָה לִי קָרָא דְלֹא תִהְיֶה וְהַדָּבָר בְּרוּר כִּמ"ש דְקִנְיָן גְּמוּר לִכ"ע אֵין לוֹ בָּהּ.

וּבִהֲלָכוֹת שְׁלִפְנֵינוּ יְבוּאָר עוֹד בְּזֶה. דָּף יט גַּמ' ור"ש סָבֵר לֵה כְרִיָּה"ג דְאָמַר אֶפְשָׁר לְצַמְצַם.

יֵשׁ לְדַקְדָּק לְמָה לִיָּה לְהַש"ס לְאוּקְמָא לִר"ש כְרִיָּה"ג אִמָּאִי לֹא אוּקְמָא דְנִפְלוּ שְׁתֵּי הָאֲחִיוֹת לְפָנָי הַשְּׁלִישִׁי כְּשֶׁהוּא קָטָן וּבְעוֹדוֹ קָטָן. נִרְאָה דְלֹא אֲמָרִינוּ זִיקָה כְּכַנוּסָה.

בִּינּוֹן דְלֹאוּ בֵּר יְבוּם הוּא. וְכִי גָדֵל לְבַתֵּר בָּאוּ זִיקַת שְׁנֵיהֶם בְּבֵת אַחַת.

וּבְשִׁלְמָא לְמ"ד דְבִיאַת קָטָן קוֹנָה בְּמִקְצַת מְדֹאוּרֵיָּתָא אֲלֹא דְמִקְרָא יְלִפְנֵינוּ מִדְּכִתִּיב אִישׁ דְאֵין לוֹ בָּהּ קִנְיָן גְּמוּר. מְצִינוּ לְמִימַר דְּזִיקָה שְׁלוֹ ג"כ חֻשְׁבִּיבָא כְּכַנוּסָה לְדַחֻת אֶת הַשְּׁנֵיָּה שֶׁנִּפְלָה בְּאַחֲרוֹנָה.

אָבֵל לְהַנְדִיפוֹ פּוֹסְקִים דַּס"ל דְקָטָן אֵין לוֹ שׁוּם קִנְיָן הִי נִרְאָה לְכַאוֹרָה דְזִיקָתוֹ גַּם כֵּן לֹא פְלוּם הוּא. וי"ל דַּמ"מ פִּינּוֹן דְזִיקָה הִיא לוֹ וְאַסּוּרָה לְשׁוּק ע"י זִיקָתוֹ גַּם בְּזֶה הָרִי הִיא כְּכַוְנָה לְדַחוֹת אֶת חֲבֵרְתָהּ שְׁלֵא תוּכַל לְאַנְסְרָה עָלָיו בְּזִיקָתָהּ הָאֲחֵרוֹנָה וְכַמ"ש לְעֵיל דְלֹאוּ לְעֵינֵי קִנְיָן קְאָמַר דְזִיקָה כְּכַוְנָהּ.

וּמָה שְׁיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק לְמֵאֵי דְאַמְרִינּוֹן לִר' אוֹשְׁעֵיָא דְאַפִּילוּ לֹא יִיבָם וּמִית שְׁרִיָא לְאַח הַנּוֹלֵד. אִם הִי הָאֵח שְׁמַת קָטָן אִם גַּם בְּזֶה חֲשִׁיבָא זִיקָתוֹ לְהַתִּירָה לְאַחֵיו שְׁנוּלֵד.

וְנִרְאָה דְגַם לְעֵינֵי זֶה חֲשִׁיבָא זִיקָה כְּכַוְנָה דַּמ"מ גַּם לְקָטָן זְקוּקָה הִיא וְעֵינֵי בְּגִלְאַנְטֵי שְׁכַתְבֵּי דְבְקָטָן לֹא חֲשִׁיבָא זִיקָה כְּכַוְנָה וְלַעֲנֵי דַּנִּרְאָה כַּמ"ש: ע"ב תוּס' בַּד"ה ר"ש אוֹמַר בִּיאָתָהּ כו'. וְא"כ אֶפְתִּי צָרְתָהּ בְּזִיקָה הִיא ע"ש מָה שְׁתִּי בְּשֵׁם הַר"י ז"ל.

וּבִירוּשָׁלַיִם בְּשִׁמְעֵתִין אֵיתָא בְּהִדְיָא דְאֵית תַּנּוּיֵי תַנִּי לִר' שְׁתִּיבָם אֲסוּרוֹת מִשׁוּם זִיקָה ע"ש. וי"ל דְהִירוּשָׁלַיִם לְשִׁיטָתוֹ דַּס"ל דְמֵאָמַר לְרַבְּנָן קוּנָה בְּמַקְצָת מַה"ת.

וְה"ה זְקוּקָה לִר' ש. א"כ שְׁפִיר אֲסוּרָה גַּם צָרְתָהּ.

כִּינּוֹן דְבַעֲלַת הַזִּיקָה אֲסוּרָה לוֹ מַה"ת הוּי צָרְתָהּ צָרַת עֲרֻנָה. אָבֵל לְדִידוֹן דְקוּ"ל דְזִיקָה וּמֵאָמַר מְדַרְבְּנָן הֵם לֹא מְסַתְּבֵר שְׁתִּיאָסֵר צָרְתָהּ מִחֲמַת הַקִּנְיָן שְׁיֵשׁ לָהּ מְדַרְבְּנָן כִּינּוֹן דְהַקִּנְיָן הַזֶּה ג"כ הוּא צַד הַיִּתֵר וּמִשְׁנֵי הַצְּדִידִין הִיא מוֹתֵרַת: בַּד"ה חֲלָץ לְבַעֲלַת מֵאָמַר כו'.

וּבְדַעֲתֵי הִי נִרְאָה לְתַרְץ דְהִינּוּ טַעֲמָא דְלֹא נִפְטָרָה צָרָה מִשׁוּם דְחֲלִיצַת הַזְקוּקָה לֹא אֵלִימָא לְפִטוֹר אֶת הַכְּוֹנָה. וּמֵצִיאֵי לְהַרְשָׁב"א ז"ל שְׁכ' סְבָרָא זֹו וּמִינְשֵׁב בְּזֶה קוֹשְׁיַת מְהַרְשָׁ"א ז"ל דְתַנִּי חֲלָץ וְלֹא תַנִּי יִיבָם מִשׁוּם דַּע"יִיבּוּם שְׁפִיר נִפְטָר צָרְתָהּ.

וְיִתְיַשֵּׁב בְּזֶה עוֹד הָא דְלֹא מוֹתִיב לִר' אוֹשְׁעֵיָא מְהֵא דְנִקְט בְּמִצִּיעֵתָא אוֹ שְׁנוּלֵד לוֹ אַח וְאַח"כ פְּנִסָה וְנֵת. וּמֵאֵי אֵינְרִי פְּנִסָה אֶפִּילוּ לֹא כְּפִנְסָה נְמִי דְהָא מְצִיעֵתָא רְבוּתָא לִר' שְׁ הִיא.

וּלְפִי הַנֶּ"ל נִיחָא מִשׁוּם דְתַנִּי בַּד"ה ר"ש מְיִיבָם לְאִיזוֹ מְהֵן שְׁיִרְצָה אוֹ חוֹלֵץ לְאִיזָה מְהֵן שְׁיִרְצָה. וְזֶה דוֹקָא אֵי כְּפִנְסָה כְּבָר.

וּמ"מ אֵין סְבָרָא זֹו מוֹכְרַת ע"ש בְּדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל: תוּס' בַּד"ה גְּמַרִינּוֹן מְבִיאָה דִיבְּמָה דַּאֲע"ג דְמֵאָמַר מְדַרְבְּנָן כו'. נִרְאָה דְלֹא מְסַתְּבֵר לְהוּ לְהַתוֹסְפוֹת ז"ל לְמִימַר דַּס"ל דְמֵאָמַר קוּנָה קָצַת מַה"ת כְּשִׁיטַת הַירוּשָׁלַיִם.

חֲדָא דְמִשִּׁיטַת הַש"ס דִּילֵן מִשְׁמַע דְמֵאָמַר אֵינוֹ אֵלָא מְדַרְבְּנָן. וְעוֹד דְאֵי מֵאָמַר מַה"ת ע"כ מוּלְקַחָהּ לוֹ לְאַשָׁה יִלְפִינּוֹן לָהּ כְּדֵאִיתָא בִירוּשָׁלַיִם.

א"כ מְהִיכָא תִימִי לְחַלְקָא בֵין בִּיאָה לְמֵאָמַר. וְכִי הִיכִי דְבִיאָה קוּנָה בַע"כ ה"ה מֵאָמַר.

וְעוֹד נִרְאָה דְרַבִּי ע"כ ס"ל דְמֵאָמַר מְדַרְבְּנָן. דְהָא קָרָא דוּלְקַחָהּ לוֹ לְאַשָׁה דְרִישׁ לוֹ לְאַסְוֵר צָרוֹת וְעַרְוֹת.

וְאִם כֵּן מַנ"ל לְמִילְפָּה לְמֵאָמַר. אֵלָא דַּלְפ"ז תִּיקְשִׁי לִר' שְׁ דְמְסַפְקָא לִיָּה אֵי מֵאָמַר קוּנָה וְגוֹמַר.

וע"כ היינו משום דרביש ולקחה לו לאשה היינו מאמר כמבואר בירושלמי להדיא וא"כ מנ"ל לאסור צרות דמלצרור לא מצי למילף דהא איצטרף להיכא שנעשו צרות זו לזו לא יאה לה ליקוחין אפילו באחת מהן ומדרש' דרבי מולקחה לו לאשה.

הא איצטרף ליה למילף דמאמר קני. ואי יליף מולקחה א"כ מאי מספקא ליה במאמר אי קונה וגומר.

פינו דלית לן קרא יתירא. וכבר פתבתי לעיל בריש מכילתין דהרמב"ם ו"ל יליף לאסור צרות מקרא אחרנא ולפ"ז א"ש.

ובירושלמי פ' ר"ג איתא. גמי להך פלוגתא דרבי ורבנן במאמר.

ומשמע קצת דמן התורה גמי פליגי. וכן משמע מהא דר"ש לא פליג ארישא דלא הספיק לעשות מאמר דהא לר"ש נדאי מאמר מה"ת היא אם קונה דהא אפילו גומר מספק ואפילו הכי משמע דברישא מודה דהראשונה יוצאת משום אשת אחיו שלא הנה בעולמו.

והיינו משום דס"ל כחכמים דאין קונה בע"כ: גמ' מ"ט שבוש דרבנן כו'. ויבמה עדיין? ובומין הראשונים עליה כו' ותיבעי חליצה כו'.

יש לדקדק היכי ס"ד למימר דבעיא גם כן חליצה. אם כן יבמה שנפלה פ"א ליבום אם נפלה לפני אח שלישי היכי מצי ליבומי דהא יש עליה זיקת שני יבמין.

פינו דזיקה הראשונה ג"כ ישנה עדיין מדבעי חליצה. ולכאורה אי נימא דבעיא חליצה אפילו אם מת השני ויש לו בנים צריכה חליצה מן השלישי מחמת יבומין הראשונים דאי ע"י מיתה שריא לעלמא ע"י גט נמי תשתרי.

אלא נדאי צריכה חליצה בכל גוונא. וא"כ יש עליה זיקת שני יבמים ואמאי שריא ליבום אצל השלישי.

וכ"ת ה"נ דתיאס' פעם ב'. א"כ למה לי קרא דלצרור לצרת צרה.

הא בלא"ה אסורה צרת צרה. משו' צרה גופא דהוי כערונה מחמ' זיקת שני יבמים ואפי' חליצה לא בעי' אי נימא דמה"ת היא כדאמרין לקמן בפ' ד' אחין.

וי"ל דמ"ד לעיל דצרת צרה מלצרור ולא לצור נפקא ס"ל דאשת שני מתים לאו דאורייתא. ומאן דס"ל אשת שני מתים דאורייתא ס"ל באמת דצרת צרה לא בעיא קרא.

וכבר דקדקתי לעיל באמת למה לא בעיא קרא לצרת צרה דאי משום דכבר נאסרה עליו בנפילה ראשונה פינו דהשתא נופלת לפניו מזיקת אחיו השני. ואין בזה משום דרכיה דרכי נועם ולרבנן דס"ל דלאסורא עדיין יש עליה יבומים הראשונים א"ש.

אבל לר"ש מא"ל. וי"ל דר"ש נמי מודה בכה"ג דהוי בעולם בשעה שנאסרה עליו דעדיין יבומים הראשונים עליה מויבמה.

וכן נראה דאל"ה מאי דריש ר"ש מקרא דויבמה. דלהא דרבי לעיל ליכא למימר כמ"ש לעיל, דר"ש לא דריש לדרישא דאיצטרף ליה ולקחה למאמר.

ואי לבע"כ ליפתב רחמנא ויבם. אלא ע"כ דריש ליה ליבומים הראשונים היכא שהי בעולם.

ודנקא ה"כא שפא ומצאה בהיתר ס"ל דלא חזישינן ליבומים הראשונים: דף כ גמ' אלא מעתה אחותו מאמו כו'. יש לדקדק הא רבנן נמי הוי מודו ליה לר"ש אי לאו קרא דויבמה דעדיין יבומים הראשונים עליה.

וא"כ באחותו מאמו אפילו לרבנן תיקשי הא מצאה בהיתר. וי"ל דילפינן לה בק"ו מאשת אחיו מאביו דיש לה היתר ואפ"ה אם נאסרה עליו פ"א אפילו קודם שנולד אסורה עליו כש"כ אחותו מאמו.

ולר"ש עדיפא הוי מצי לאקשויי צרת אשת אחיו מאמו שנפלה לפני אחיו ויבמה ואח"כ נולד לו אח ומת השני לישתרי לשלישי דהא אין אסורה עליו אלא משום אחיו מאביו. נהרי מצאה בהיתר.

ובירושלמי בעי לה ה"כא ולא איפשיטא. וצ"ל דצרה בערנה חשיבא.

ומאי דאיבעי לן התם בירושלמי בגרושה ונעשית אלמנה לא הבנתי דמי שינך בזה בא ומצאה בהיתר. ומה לי אם מצאה כשהיא פנויה או אם נישאת ונעשית אלמנה.

וכן מה דמיבעי לן התם בנישאת לאחד מן השוק ע"ש: גמ' לאתויי צרת איילוניית כו'. עיין בק"ע (דף יב) בד"ה דר"מ שתמה על רש"י ז"ל מנ"ל דצרת איילוניית לא בעי חליצה.

והוא פלאי דמבואר בסוגין דלא בעי חליצה. ומה שכתבו התוספות ז"ל הא דלא קאמר צרת מח"ג אינו מוכן דבצרת מח"ג לכ"ע בעיא חליצה.

כמבואר לעיל בשמעתינן. ולר"י ב"כ הוא דמיבעי לן לעיל אי צרתה יוצאת בלא חליצה. וגם זה לשיטת התוס' ז"ל לבד כמ"ש לעיל באריכות: ע"ב מתיב רבא איסור מצוה כו'. ואי ס"ד ח"ל מדאורייתא לחליצה רמיה ליבום לא רמיה פי בא עליה אמאי נפטר צרתה כו'.

יש להקשות אפילו אי נימא דבעלמא מדאוריין ליבומי משו' דעשה דוחה ל"ת ה"כא ונדאי תיקשי אמאי בא עליה נפטר צרתה הא ביאתה באיסור היא משום דאפשר לקיים המצוה בצרתה.

וכל היכא דאפשר לקיומי ע"י אחר דלא עביד איסורא מיקרי אפשר לקיים שניהם. כדאמרין בפ' ר"א דמילה.

וא"כ ה"כא ונדאי ביאתה ביאת איסור היא ואמאי נפטר צרתה. וי"ל דסבירא לן השתא דבח"ל נמי צרתה פמותה ואם היא אסורה צרתה נמי אסורה.

ומש"ה לא מצינן למימר דאפשר לקיים שניהם ע"י צרתה פיון דצרתה פמותה. ואי נימא דצרתה מותרת א"כ אמאי נפטר צרתה דהא חליצתה חליצה פסולה היא לגבי צרתה.

אלא ש"מ דצרתה פמותה. אע"ג דיש לחלק ונדאי אי נימא דהיא אסורה בכל גוונא שפיר מסתבר לומר דצרה נמי אסירא.

אבל היכא דהיא אינה אסורה אלא משום דאפשר לקיים ע"י אחרת. הי' נראה דצרתה מותרת.

מ"מ ע"כ צ"ל דגם לענין זה שייך לומר כל שאין את מניבמני אין את מניבם צרתי. וכדאיתא בירושלמי.

והשתא אי נימא דמדאורייתא שריא א"ש דנפטרה צרתה בין בחליצה בין ביבום. אבל אם מדאורייתא לא שריא ליבום אמאי נפטרה צרתה.

וה"ה דהיא עצמה לא נפטרה. ומשני לצדדין קתני דבביאה באמת לא נפטרה אלא בחליצה ולא הויא חליצה פסולה כיון דצרה נמי לאו בת יבום היא וכי קתני בא עליה אאיסור מצוה.

ומצינו למימר לפ"ז דבאיסור מצוה נוקא בא עליה נפטרה צרתה אבל חליץ לה לא נפטרה צרתה דהוי' חליצה פסולה דצרת שניה נדאי שריא ליבומי. ועפ"ז יש מקום קצת לישב דברי הרמב"ם ז"ל שפסק בין בשניות בין בח"ל דבביאה נפטרה צרתה ובחליצה לא נפטרה והכא תני בהדיא דבחליצה נמי נפטרה צרתה.

וע"פ ה"ל י"ל דהרמב"ם ז"ל מפרש דברייתא לצדדין קתני אפילו לפי המסקנא דח"ל אין איסורו אלא מדרבנן. דהא בכלל איסור קדושה הויא נמי אלמנה לכ"ג דאסירא מה"ת ליבומי.

וע"כ לצדדים קתני ובא עליה אאיסור מצוה ונוקא בא עליה אבל חליץ לה לא נפטרה צרתה משום דהוי חליצה פסולה. וחליץ לה אאיסור קדושה משום דהו' ברייתא ס"ל דצרתה פמותה ואסורה ליבומי.

וכה"מ דכל שאין את מניבמני כו'. וא"כ לדין דקי"ל דח"ל ג"כ צרתה מותרת.

כדמוכח לעיל בפוגיא דמחזיר גרושתו. ואין איסור צרה אלא בערונה לפ"ז בח"ל ג"כ לא נפטרה צרתה אלא בביאה אבל לא בחליצה משום דהויא חליצה פסולה כיון דהצרה חזיא ליבום ג"כ.

כן הי' נראה לכאורה לישב דעת הרמב"ם ז"ל: אלא דאפתי קשה מה שהקשה הה"מ ז"ל. דהא לשיטת הרמב"ם ז"ל חליצה פסולה אפילו אם שניהם פסולים צריכה לחזור על כולן.

ואי הו' דמיא לחליצה פסולה. אמאי נפטרה צרה ע"י חליצת ח"ל.

ועוד מהנהך ח"ל דמה"ת שריין ליבומי ומדרבנן אסירא. צרתה נדאי אפילו מדרבנן שריא ליבום כמו בשניות.

וא"כ אמאי נפטרה צרתה בחליצה זו הו' הויא חליצה פסולה כמו בשניות. ועוד לדברי הרמב"ם ז"ל הדק"ל מה שהקשיתי אמאי נפטרה צרה ע"י ביאתה.

הו' מדאורייתא אסור לייבמה כיון דאפשר לקיים ע"י אחרת. ולדין הצרה מותרת.

ולקמן בשמעתיך אכתוב ישוב אחר לדברי הרמב"ם ז"ל: גמ' אלא אמר רבא אלמנה מן האירוסין נמי עשה ול"ת היא. קצת קשה למה לי לרבא האי תירוץ.

כִּינּוּן דְאִיּהוּ גּוּפָא הִבִּיא לְהַדְּ בְּרִיּוּתָא דְסָרִיס אָדָם כּו'. דְמוּכַח מִינְהָ דְבְּכָל ח"ל נְמִי אָסוּרָה מְדַרְבְּנֵן לִיבּוּמִי כְּדַקְתָּנִי וְאִם בְּעָלוּ קִנּוּ דְוָקָא דִיעֵבֵד.

וְלִמָּה לֹא נִיחָא לִיהָ לְפָרוּשֵׁי מִתְּנִיתִין נְמִי מְהֵאֵי טַעְמָא. וּמֵאֵי קִשְׂיָא לִיהָ.

וְי"ל דְּמִתְּנִיתִין לֹא הָוִי נִיחָא לִיהָ בְּהִכִּי מְדַנְקֵט אֶלְמָנָה לְכַה"ג סְתָמָא. וְכִי הִכִּי דְמֵן הַנְּשׂוּאִין אִיכָּא אִיסוּרָא דְאוּרִיּוּתָא הָוִי מְשַׁמַּע לִיהָ דַּה"נ מֵן הָאִירוּסִין.

וְיוֹתֵר נִרְאָה מְדַקְרִי לְהוּ אִיסוּר קְדוּשָׁה מְשַׁמַּע לִיהָ דַּמָּה"ת אָסִירָא דַּאֲל"ה בְּכָלֵל אִיסוּר מְצוּהָ הֵם. וּמִש"ה הָוִי דְחִיק לְאוּקְמָא בְּאִיסוּר מַה"ת עַד דְּפָרְכִי הַש"ס וְע"כ מוּקִינְס לְהָ בְּאִיסוּרָא דְרַבְּנָן: תּוּס' בַּד"ה אִי הִכִּי כָּל הַנְּשִׂימ כּו'.

וּמְפָרְשֵׁי דְלָאוּ בְּכָל הַנְּשִׂימ קְאָמֵר. דַּא"כ יַעֲקֹר מְצַנֵּת יְבוּם אֶלָּא בְּדַבְרֵי הַדּוּמָה קְאָמֵר כְּמוֹ אַחֲיוּ מְאָבִיו לְחֹד אֲטוּ אַחֲיוּ מְאָמוּ וְכֵן פּוֹלְהוּ.

וְלִשְׁטֵטְתָם א"ש לִישְׁנָא דְכָל הַנְּשִׂימ דְקָאָמֵר מְשׁוּם דְהִנְי שְׁכִיחִין יוֹתֵר שְׁלֵא יִהְיֶה לְהָ בְּנִים כְּלָל. אֶבֶל לְפִי שְׁיִטְתָם אִין קוֹשְׂיָא זֹו דְוָקָא אֶלְיָבָא דְרַבָּא, וְלכ"ע תִּיקְשִׁי.

כִּינּוּן דְּדַמְיִין לְהַדְּדִי נִגְזוֹר הָא אֲטוּ הָא וְאֶפְיָלוּ אִם לֹא נִגְזוֹר בְּמָקוּם מְצוּהָ אֲטוּ שְׁלֵא בְּמָקוּם מְצוּהָ כִּינּוּן דְּהָכָא אִיכָּא לְמִיטְעִי. אֶלָּא וְדַאי הִפִּי הַפְּשׁוּט דְנִגְזוֹר הָכָא נְמִי אֲשֶׁת אַחֲיוּ בְּמָקוּם מְצוּהָ אֲטוּ שְׁלֵא בְּמָקוּם מְצוּהָ וְקַחְשִׁיב כָּל אִיסוּרֵי אֲשֶׁת אַחֲיוּשְׂאִין בְּהֵן מְצוּהָ אֲשֶׁת אַחֲיוּ מְאָבִיו מְשׁוּ' אֲשֶׁת אַחֲיוּ מְאָמוּ.

וּמְשַׁנֵּי הַהִיכָר שְׁיֵשׁ בְּכָל אַחַת. וּבַתֵּר הִכִּי פְרִיף כָּל הַנְּשִׂימ כּו' פִּי' בְּגִזְרָה זֹו אִין שׁוּם הִיכָר בֵּין כָּל הַנְּשִׂימ.

וְעֵינִין בְּרִשְׁבָּ"א ו"ל דְּלָא נִיחָא לִיהָ גַּם כֵּן בְּפִירוּשָׁם ו"ל: תּוּס' בַּד"ה אֲטוּ בִּיאָה שְׁנִיָּה כּו'. וְדַעַת הַרְשָׁבָ"א ו"ל דְּנָהִי דְנִיְקִנִית לִי בְּהַעֲרָאָה מ"מ מְצוּהָ אִיכָּא בְּגִמֵר בִּיאָה.

וְכֵן נִרְאָה מְהֵא דְמִנְיָא אָסוּר לְקִיּוּמֵן בְּבִיאָה שְׁנִיָּה. מְשַׁמַּע דְּבִיאָה רַאשׁוֹנָה כְּפֹלְהָ בְּהַתִּירָא הִיא.

וְכֵן מְשַׁמַּע מְמֵאֵי דַס"ד מְעִיקְרָא לְחַדוּשֵׁי גְזִירָה אַחֲרִינָא וְאִי נִימָא דְגִמֵר בִּיאָה אָסוּר א"כ גְזִירָה פְּשׁוּטָה הִיא. וְעוֹד הִי' נִרְאָה דְאִי נִימָא דְלָא שְׁרִיָּא אֶלָּא הַעֲרָאָה בְּזָה וְדַאי לְכַאוּרָה חֲלִיצָה עֲדִיף.

כִּינּוּן דְּבִיבוּם לֹא יוּכַל לְבָנוֹת אֶת בֵּית אַחֲיוּ. וְהֵלָּא אֶפְיָלוּ בְּעֵצָה הַהוּגָגַת לוֹ מִקְדָּמִין לְחֲלִיצָה כְּדַאֲמַרִּינּוּ לְקַמֵּן בְּפ' מְצַנֵּת חֲלִיצָה.

וְיַבְנֵאֵר מְזָה עוֹד לְקַמֵּן: בַּר"ה אִם בְּעָלוּ כּו'. תִּימָא דְרַבָּא גּוּפָא מוֹתִיב כּו'.

וּבְאָמַת תְּמִי' גְדוּלָה הִיא. וְגַם מַה שְׁפָתְבוּ לְעֵיל לְשִׁינּוּיָא דְרַבָּא דַּאֲלָמָנָה מֵן הָאִירוּסִין נְמִי עֲשָׂה וּל"ת הִיא דְצָרִיף לְאוּקְמָא הַבְּרִיּוּתָא דְלְעֵיל לְצַדְדִין קְתָנִי הוּא ג"כ דְחוּק דְרַבָּא לֹא נִיחָא לִיהָ לְאוּקְמָא לְצַדְדִין מְדַפְרִיף מִינְהָ בְּרִישָׁא.

ע"כ הִי' נִרְאָה לוֹמֵר דְעִיקֵר פִּירְכָּא דְרַבָּא הוּא עַל דְרִשְׁת רַב גִּידֵל מִיבְמָתוֹ דְיָלִיף מְקָרָא דַח"ל אִינּוּן עוֹלִין לִיבוּם. וַא"כ לֹא שְׁיִיכָא בְּהוּ מְצַנֵּת יְבוּם כְּלָל.

לזה פריד אי ס"ד מדאורייתא לחליצה רמיה ליבום לא רמיה פי בא עליה אמאי נפטרות צרתה. פינן דלאו בת יבום היא כלל ובאיסור אשת אח קאי.

ומשני ליה לצדדים קתני. ופריד עוד מפרייתא דסריס אדם כו' אם בעלו קנו.

ומסיק אלא אמר רבא אלמנה מן האירוסין נמי עשה ול"ת. פי' דרשא דיבמתו איפריכא. והא דאין מתניבמות הוא משום דעשה ול"ת הוא. ומ"מ א"ש דאם בעלו קנו דנהי דלכתחילה אסירא ליבם משום איסורא דלאו ועשה.

מ"מ איסור אשת אח אין בהם ובדיעבד אם בעלו קנו כמו בכל ח"ל דקדושין תופסין. ובין בסתיבי עשה ובין באלמנה לכ"ג בין מן הנישואין בין מן האירוסין בכללן אם בעלו קנו בדיעבד.

ולפ"ז א"ש ג"כ מאי דקשיא לי לעיל הא אפשר לקיים שניהם ע"י צרתה דלענין דיעבד אין פאן נ"מ. ובכל גוונא בדיעבד קנה פינן דלית ביה אלא איסור הלואו או העשה לחוד.

ולא איצטריד לן לפ"ז מש"כ התוספות ז"ל דאלמנה מן הנישואין וסתיבי עשה ילפינן מיבמתו דעולין לחליצה דנה דחוק. דהא משמע לעיל דבאלמנה מן הנישואין בלא"ה הוי ניקחא ליה דחולצת ולא מתניבמת ומש"כ התוספות ז"ל שם דלא ניקחא ליה אלא הא דלא מתניבמת הוא ג"כ דחוק.

אבל לפי הנ"ל ודאי להא דאלמנה מן הנישואין חולצת לא איצטריד קרא. פינן דבדיעבד אפילו מתניבמת ואם בעלו קנו.

ועיקר דרשא דרב גידל אתיא לכל ח"ל להפקיע אותה לגמרי מן היבום. וע"ז הא דפריד רבא כל הני תיובתא ואיפריכא הו' דרשא לגמרי.

והיינו דלא מסיק הש"ס תיובתא דרבא תיובתא משום דלא איתותב לגמרי. והי' אפשר לישוב בזה נמי מה שפי' הרמב"ם ז"ל בח"ע דאם בעלו קנו משום דפסק פרבא אלא דלא משמע כן מלשונו ז"ל בפ"י ע"ש.

וכן יקשה מהא דבאלמנה מן הנישואין פסק דאין ביאתה פוטרת צרתה. וכדאמרין לקמן דר"א ור"י פוליהו מודו באלמנה מן הנישואין דאין ביאתה פוטרת צרתה.

והיינו משום דס"ל פינן דאסורה ליבם תו ליכא בה כלל מצות יבום וקם ליה באיסור אשת אח. וה"ה דהוא עצמה לא נפטר דאין לומר דהיא עצמה נפטר ויוצאת בגט לחוד.

דא"כ היכי אפשר לייבם צרתה. דא"כ מצינו שתי יבמות הבאות מבית אחד מתניבמות.

ועוד דמאי פריד מהא דואם בעלו קנו. וגם אין לומר דהיא נמי צריכה חליצה לזיקתה וגט לביאתה.

דא"כ אפתי אמאי לא פליגי בהיא עצמה אם נפטר לגמרי. אלא פשיטא דבאמת פליגי נמי בהיא עצמה.

ועיין במהרש"א ז"ל. וע"כ משום דס"ל דקנימא באיסור אשת אח.

וכן כתב הב"ש בסי' קע"ד ע"ש. עכ"פ אחר כל הנ"ל בין לרבא בין לר"י ור"א לא איצטריק לן דרשא דיבמתו.

וְדַרְשִׁי לָהּ לְמִילְתָּא אַחֲרֵיתִי. וְרֵאִיתִי שְׁם בַב"ש שֶׁכָּתַב לִישָׁב דְּבָרֵי הַה"מ ו"ל שֶׁכָּתַב בְּמַחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ דְּחִלְצָתָהּ פּוֹטְרַת צְרָתָהּ אַף עַל גַּב דְּבִשְׁאָר ח"ל דַּעַת הַרְמַב"ם ו"ל דָּאִין חִלְצָתָהּ פּוֹטְרַת.

וְכַתַּב הַב"ש ו"ל דְּהִינּוּ מִשּׁוּם דְּיִלְכַּיְנּוּ מִקְרָא דִּיבְמַתוֹ דְּבַת חִלְצָה עֲדִיפָא טְפִי לְפִטוֹר צְרָתָהּ. וְכ' שְׁם דַּה"ה בְּאַלְמָנָ' מִן הַנִּישׁוּאִין דְּחִלְצָתָ' פּוֹטְרַת צְרָתָהּ.

וְהַדָּב' מִתְמִיָּה חִלְצַת אֲלַמְנָה מִן הָאִירוּסִין דְּבַת יְבוּם הִיא מַה"ת אֵינָהּ פּוֹטְרַת וְחִלְצַת אֲלַמְנָה מִן הַנִּישׁוּאִין פּוֹטְרַת. וְעוֹד דְּכַתִּיבָנָא לְעִיל דְּלֹא ס"ל כָּלֵל דְּרֵשָׁא דִּיבְמַתוֹ.

וּבְמַח"ג נִדְּאִי לֹא אִיצְטְרִיק דְּרֵשָׁא דִּיבְמַתוֹ דְּלֹא אֵלִים ק"ו לְמִדְּחִי לְגַמְרִי: שׁוֹב הָעִיר ה' עֵינִי וְעֵינֵינִי בְּדָבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל. וְרֵאִיתִי בְּדָבְרֵי מְפֻנְרֵשׁ דְּלִמָּאן דְּאָמַר דְּאֵינָהּ פּוֹטְרַת צְרָתָהּ נְמִי לֹא מִשּׁוּם דְּקָם עָלָה בְּיָסוּר אֲשֶׁת אַח.

אֵלָּא מִשּׁוּם דָּאִין לֹא בָּהּ קִנְיָן גָּמוֹר. אֲבָל קִצַּת קִנְיָן יֵשׁ לֹא בָּהּ וְאִסוּר לִיבָם הַצָּרָה אֵלָּא חוֹלֵץ לָהּ מִשּׁוּם דְּאֵינָהּ נְפֻטְרַת לְגַמְרִי ע"י בִּיאָה שְׁאִין לֹא בָּהּ קִנְיָן גָּמוֹר.

וּלפ"ז יֵשׁ לֹדְמַר דְּהִיא שְׁפִיר נְפֻטְרָה לְגַמְרִי וְיוֹצֵאת בְּגַט. וְכִמּוֹ שְׁנִסְתַּפֵּק הַמְהַרְשָׁ"א ו"ל.

וְא"כ תִּבְנָא לְדִידָן דְּלפ"ז פְּשִׁיטָא דְּלֹא אִיצְטְרִיק קְרָא דִּיבְמַתוֹ דְּבַעֲיָא חִלְצָה. דְּהָא מִילְתָּא דְּפְשִׁיטָא כִּינּוּ דִּישׁ לֹא בָּהּ קִצַּת קִנְיָן.

וְיֵשׁ לִישָׁב בְּזָה קִצַּת מַש"כ דְּבַחֲיִיבֵי עֲשֵׂה קִנְיָן גָּמוֹר דְּאֵפִילוּ בְּאַלְמָנָה מִן הַנִּישׁוּאִין דְּאֵיפָא עֲשֵׂה וּל"ת יֵשׁ לֹא בָּהּ קִצַּת קִנְיָן. בְּחֲיִיבֵי עֲשֵׂה לַחֹד לֹא הִחְמִירוּ וְקִנְיָן גָּמוֹר: וְכִן מִשְׁמַע בִּירוּשָׁלַיִם בְּשִׁמְעָתִין דְּאֵפִי בְּבִיאַת אִיסוּר פְּלִיגִי.

וְר"א ס"ל דְּפוֹטְרַת צְרָתָהּ. דְּלִשְׁיִטַת הִירוּשָׁלַיִם כָּל ח"ל מַה"ת לֹא בְּנִי יְבוּם נִיגְהוּ.

וְכַדְאִיתָא שְׁם בְּשִׁמְעָתָא קְמִיִּתָּא דְּמַכִּילְתִּין. וְהַדְּבָרִים שֶׁכָּתַבְתִּי לְעִיל לִישָׁב תְּמִיחַת הַתּוֹס' ו"ל הוּא בְּרוּר וְנֶאֱמַת: וְעֵינִן בְּסִפְרָא חוֹסֵן יְשׁוּעוֹת שֶׁכָּתַב לִישָׁב דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל בְּחֲיִיבֵי עֲשֵׂה.

דַּע"כ לֹא אֲמַרְיָנּוּ אִין עֲשֵׂה דּוּחָה עֲשֵׂה אֵלָּא הִיכָּא דְּבִשְׁנֵיהֶם מְקִיִּים מְצוּהָ. אֲבָל הִכָּא בְּעֲשֵׂה דְּמַצְרֵי וְאֲדוּמֵי לֹא מְקִיִּים מְצוּהָ אֵלָּא אִם נִשְׁאַה עֶבֶר עֲבִירָה וּז"א דַּע"כ עֲשֵׂה דְּאַלְמָנָה ג"כ הִיא בְּתוּלָה וְלֹא בְּעוּלָה וְאִי נִימָא דְּלֹא עֲדִיפָא מְלָאוּ מְפֻנְרֵשׁ א"כ הוּי כְּמוֹ תְּרֵי לְאוּי.

וְאֵמַאי אִין הָעֲשֵׂה דּוּחָה הִכִּי לְאוּי. וְעִי אֲבָנֵי מִלּוּאִים שֶׁהָאֵרִיכוּ בְּזָה.

וּמְצִאתִי שְׁם מַעֲיָן דְּבָרֵי ע"ש. וְכִבְרַת הָאֲרַכְתִּי בְּזָה עוֹד לְעִיל בְּפִירְקָא קְמָא: עוֹד נִרְאֵה לִי לִישָׁב מַה שֶׁתְּמַהוּ הַתּוֹס' ו"ל מְהָא דְּרַבָּא גּוֹפָא מוֹתִיב כו'.

ע"פ מַאי דְּמוֹקְמִינּוּ לְקַמְן בַּפ' הָעָרֵל לְבַרְיָתָא זֹו דְּסָרִיס אָדָם כַּר"ע. וְכַגּוֹן שֶׁנִּפְלָה לְפָנָיו וְאַח"כ נִפְצַע.

וּפְרִיָה הֵתֵם לִיְתִי אִיסוּר פְּצוּעַ וְלִיְדַחִי עֲשֵׂה דִיבּוּם מִי לֹא אָמַר ר"ג אִם מִיָּאָנָה כּו' וְאִם לָאוּ תִּמְתִּין עַד שְׁתַּגְדִּיל וְתִצָּא מִשׁוּם אַחֻת אִשָּׁה אֶלְמָא דְאִיסוּר אַחֻת אִשָּׁה שְׂבָא אַחַר גְּפִילָה דּוּחָה עוֹשֵׂה דִיבּוּם.

וה"נ אִיסוּר פְּצוּעַ לר"ע. וְלִכְאוּרָה מֵאִי קוּשְׂיָא הָא רַבָּנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דר"ג וס"ל דְאִין אִיסוּר אַחֻת אִשָּׁה מְדַחָה עֲשֵׂה דִיבּוּם.

וְנוֹנָקָא ר"ג הוּא דס"ל אִין זִנְיָה. וי"ל דר"ע נְמִי ס"ל אִין זִנְיָה דְאָמַר לֹא יָפֵר אֶפְּלוּ לְאַחַד.

וְשִׁפּוּר פְּרִיָה מר"ג. אַבְל לְרַבָּא דְאָמַר טַעְמָא דר"ע גְּבִי הַפְּרָה הוּא מִשׁוּם דְאִין חִיבִין עֲלֵיהּ סְקִילָה א"כ לְדִידִין לִיכָא לְאַקְשׁוּיִי מר"ג.

וְשִׁפּוּר מְצִינָן לְאוּקְמָא פְּשֻׁנְפְּלָה וְאַח"כּ נִפְצַע. וְתוּ לֹא תִיקְשִׁי אֲמַאי אֶלְא אִם בְּעֵלוּ קְנוּ. אֶלְא דא"כ מֵאִי קְמוּתִיב רַבָּא מִינָה לְרַב גִּידֵל אֶלְא ע"כ לְעִנְיָן אִם בְּעֵלוּ קְנוּ לִכ"ע לֹא מְהִי מַה שְׁנִפְלָה תְּחִילָה. דמ"מ אִין לֹא בְּהַשְׁתָּא שׁוּם קְנָנָן ע"י בִּיאָה.

וְהָא דְמוֹתְבִינָן לְקַמְן מר"ג הוּא לְרַבָּא דְמִילְתָא אַבְל בְּאַמְתַּת לִכ"ע יְקוּשָׁה מֵאִם בְּעֵלוּ קְנוּ. וְע"כ צָרִיף לְאוּקְמִי כְּרַב יוֹסֵף שָׁם דס"ל אֶלְיָבָא דר"ע דח"ל דְלָאוּ דְשָׂאָר קְנִדוּשִׁין תּוֹפְסִין וְתוּ לֹא צָרִיכִין לְאוּקְמָא פְּשֻׁנְפְּלָה וְאַח"כּ נִפְצַע.

וְהַדְק"ל בְּתַחֲלִילָה מֵאִי קְמוּתִיב וְלִבְסוּף מֵאִי נִיחָא לִיהּ. וי"ל דְלְרַב גִּידֵל וְנוֹדָאִי אִין נ"מ אִם נִפְצַע תְּחִילָה אוֹ נִפְלָה תְּחִילָה.

פִּינָן דְמִדְאוּרֵייתָא לֹא חֲבִיָּא לִיבּוּם אִם בְּעֵלוּ אֲמַאי קְנוּ. אַבְל לְרַבָּא דְאָמַר טַעְמָא מִשׁוּם דְאֶפְשָׁר לְקַיָּים ע"י חֲלִיצָה י"ל דע"כ לֹא קָאָמַר הָאִי סְבָרָא אֶלְא אִם הָאִיסוּר הִיָּה בְּשַׁעַת גְּפִילָה.

וּמִתְחִילַת גְּפִילָה הַוּזַקְקָה לְחֲלִיצָה. אַבְל אִם נִפְלָה תְּחִילָה בְּכַשְׁרוֹת מוֹדָה רַבָּא דִיבּוּם עֲדִיף וְלֹא חֲשִׁיב אֶפְשָׁר לְקַיָּים ע"י חֲלִיצָה.

וּכ"ז הוּא רַק לְפִלְפוּלָא בְּעֵלְמָא אַבְל הָעֵינְקָר כְּמוֹ שְׂכַתְבְּתִי לְעִיל לִישִׁב קוּשְׂיַת הַתּוֹסֵף ז"ל בְּאוּרְזָה. וְהָא לֹא תִיקְשִׁי לְמַאי דְמוֹקְמִינָן לְהַךְ בְּרֵייתָא דְפְצוּעַ דְכָא כר"ע.

א"כ מנ"ל דְעֲשֵׂה דִיבּוּם דּוּחָה ל"ת. וְאֲמַאי לֹא נִילַף מִשָּׂאָר ח"ל דְאִין עֲשֵׂה דִיבּוּם דּוּחָה לֹא תַעֲשֶׂה.

וי"ל דְלִיכָא לְמִילַף ח"ל דְתַפְסִי בְּהַ קְנִדוּשִׁין מִח"ל דְלֹא תַפְסִי בְּהַ קְדוּשִׁין. וְדו"ק הִיטִיב בְּכָל הַנִּלְ: דף כֹּא גְמָדָא וּמ"ד אֵינָה פּוֹטְרַת לֹא אֶתִי עֲשֵׂה וְדַחִי ל"ת.

מִשׁוּם דְאֶפְשָׁר בְּחֲלִיצָה. עֵי בִירוּשְׁלָמִי דְאָמְרִין הֵתֵם דר' יוֹחָנָן הוּא דְאָמַר אֵינָה פּוֹטְרַת וְאַלְבִּינָה יְקוּשָׁה אֲמַאי לֹא קָאָמַר מִשׁוּם דְאֶפְשָׁר לְקַיָּים בְּצַרְתָּה.

דְהָא ר"י ס"ל דְצַרַת ח"ל מִןתַּרְתַּת לְהַתִּיבָם כְּמִבְּנוֹרָא לְעִיל גְּבִי מַח"ג. וְעוֹד קוּשְׂיָא לִי הִיכָא דְאִיכָא אַחִין אַחֵרִים שָׂאִין עֲלֵיהֶם אִיסוּר לָאוּ אֲמַאי אִם בְּעַל מִי שְׂיַשׁ עֲלֵיו הָאִיסוּר לָאוּ קְנָה.

הא אפֿשֿר לקניים ע"י האחים האחרים. ולפמש"כ לעיל בדברי הרמב"ם ז"ל דמודה ר"י דיש לו קצת קנין וליבם הצרה אסור אלא לחלוץ הוא דפליגי.

יש לפרש הכי דברי הש"ס לא אתי עשה ודחי ל"ת פניו דאפֿשֿר בתליצה עתה לחלוץ לצרתה. אבל לא משמע פן מהא דקאמר לימא תיגוי תיובתא דר"ל ואין להאריך עוד בזה: ומה שדקדקתי לעיל מהא דפריה מהא דואם בעלו קנו לפי דברי המהרש"א ז"ל דהיא עצמה נפטרה עי' בתוספתא דמסני' קנו ופטריו את צרותיהן ע"ש: והנה המהרש"א ז"ל לקמן (בדף קח) פתב דצרת שני' נמי אינה מתיבמת.

ובעל חוסן ישועות הביא ראיה לדבריו מדברי התוספתא. ולפי מש"כ לעיל דהתוספתא ס"ל גם בח"ל דצרה אינה מתיבמת תו ליכא לאוכוחי לפי מה דמשמע בשיטת הש"ס דילן דח"ל צרתה מותרת א"כ ה"ה שניה.

וכן פסקו כל הפוסקים: ויש לחקור עוד בשמעתין למה דמאמר קונה קנין גמור כמו לר"ש דמספקא אם אשת שני הוא. ומשמע דיוצאה בגט אחר מאמר.

א"כ בא"ל למה לי קרא דיבמתו דבת אליצה היא פשיטא פניו דקרינו ביה לקחת דיקול לעשות ביה מאמר דבקדושין ליכא איסורא ולקמן בפלוגתא דב"ש וב"ה במאמר תבאר יותר: ויש להסתפק בהני א"ל דביאתן מותר מה"ת אם נפסלו מן הפהונה ותרומה מחמת ביאה זו.

וכן הולד אם פגום הוא או לא פניו דביאת היתר הוא. ולדעת התוס' ז"ל דלא שרי מה"ת אלא העראה לא קמיבעי לי כי קמיבעי לי לדברי הרשב"א ז"ל דאפ"י גמר ביאה שרי מן התורה מי אמרינו פניו דביאה בהתירא הוא אין הולד פגום והיא ג"כ אינה מתחלקת.

או דילמא פניו דאסור לקיימה הולד פגום והיא מתחלקת והיא בכלל פי תהיה לאיש זר. ולענין פסולי קהל פגון אשת ישראל שנפלה לפני ממזר לא מספקא לי דונדאי הולד ממזר מידי דהוי אגר בנמי' הקדמוני' שנשא ממזר' דהולכין אחר הפגו' אע"ג דבהתירא הוא וכי קמיבעי לי לפוסלה מן הפהונה ומן התרומה.

דאין לומר בזה השתא ממזר הוי מיפסל בביאתו מיבעי דלא אמרינו פן אלא אם נעשה ממזר מחמת ביאת אסור אבל הכא הא דהוי ממזר לאו מחמת ביאת אסור הוא. ונפיר מצינו למימר דאינה נפסלת מן הפהונה.

ולדעת הרמב"ם ז"ל דהך דלאיש זר הוא בכלל זונה הנה נראה דבביאת היתר ומצונה לא מסתבר למיחשבה זונה. אלא דגם זה אינו מוכרח דאיסור זונה לא תליא בביאת היתר ואיסור אלא כל שהוא זר אצלה חשיבא זונה: ובקדושין (דף עח) איתא דר' יהודה גליף בת גר זכר מבת חלל ואלמנה לכה"ג.

ופריה הש"ס התם מה להצד השונה שבהן שפן יש בהן צד עבירה חלל יצירתו בעבירה אלמנה ביאתה בעבירה. והשתא אי נימא דע"י יבום נמי הולד פסול לכהונה.

א"כ הא איכא אלמנה דאין ביאתה בעבירה. פגון אלמנה מן האירוסין והיתה מופת עד דמתעבר' מביא' ראשונה.

ור"י ס"ל דמוכת עץ פשרה לכה"ג. הרי דאין ביאתה בעבירה ואפ"ה הולד פגום.

אָלָא די"ל דר' יהודה ס"ל דאין קדושין תופסין בְּסִיבֵי לְאוּוּן א"פ לָאוּ בַת יְבוּם הִיא כָּלָל וּא"ש. וְנִרְאֶה דְאִינְהּ נִפְגְּמַת לָא הִיא וְלֹא וּנְלִדְהָ ע"י בִּיאַת הַיִּתֵּר.

אָדָּה לָא מְצֵאתִי הַדְּבָר מְפֻנָּשׁ פְּעַת בְּדַבְרֵי הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל: וְהַשְּׁעָה"מ ו"ל נִסְתַּפֵּק בְּמִמְזוֹר הָבֵא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל ע"י יְבוּם אִם הַנְּלִד מִמְזוֹר. וְלִדְיָ לָא מְסַפְקָא לִי בְּזֶה דְּנוֹדָאֵי הָוִי מִמְזוֹר דְּכָל שְׂיֵשׁ קְדוּשִׁין וְיֵשׁ עֲצִירָה הַנְּלִד הוּלְךָ אַחַר הַפְּגוּם.

כִּינּוּן דְאָסוּר לְקַיָּמָה: וְצָרִיךְ לְבָאָר עוֹד דְבָר אַחַד בְּשִׁמְעָתִין לְפִי מִש"כ לְעֵיל דְלכ"ע אִין בַּח"ל אִפִּי אֵלּוּ שְׂאִין מְתִיבָמוֹת מַה"ת אָלָא הִיא לָאוּ נַעֲשֶׂה שְׁמוֹנָה עָלְיוּ וְלֹא מְשׁוּם אִסּוּר אֲשֶׁת אָח וְיֵשׁ לוֹ בָּהּ קִנְיָן לְפִטוֹר אוֹתָהּ מְשׁוּם דְּקְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּח"ל.

וְיֵשׁ לְדַקְדָּק לְעֵלְמָא מַה דִּינָן אִי קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין לְעֵלְמָא מְשׁוּם דַּע"כ לָא כָּתֵב רַחֲמָנָא לָא תִּהְיֶה כו'. אָלָא הִיכָא דְקָרִינָן בָּהּ יְבָמָה יָבֵא עֲלֵי.

אָבֵל הִכָּא דְלֹא קָרִינָן בָּהּ יְבָמָה יָבֵא עָלֶיהָ תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין אוּ דִּילְמָא כִּינּוּן דַּע"כ אָסוּרָה לְעֵלְמָא לָא תְּפָסִי בָּהּ נְמִי קְדוּשִׁין. וְלִפִּי הַנְּרָאָה מְסַתְּבָר דְגַם בַּח"ל לָא תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין לְעֵלְמָא.

וּא"כ קָצַת קָשָׁה לְפִי מִש"כ הַתּוֹס' ו"ל בְּהַחֲלוֹץ בְּטַעֲמָא דְלֹא הָוִי מִמְזוֹר מִיְבָמָה לְשׁוּב מְשׁוּם דְּדַמְיָא לְכוּתִי וְעָבַד דְאִין לְהֵם קְדוּשִׁין כָּלָל. וּבִיְבָמָה נְמִי לִיכָא קְדוּשִׁין לָא לְעֵלְמָא וְלֹא לְהִיבָם.

וְהַשְׁתָּא הִכָּא בַּח"ל כִּינּוּן דְלִיבָם אִיכָא קְדוּשִׁין אַמְרֵי לָא הָוִי מִמְזוֹר אִם בָּא עָלֶיהָ אַחַד מִן הַשּׁוּב. וִי"ל דְזֶה לָא חֲשִׁיב בַּת קְדוּשִׁין כִּינּוּן דְאָסוּר [לְקַיָּמָה].

וְעוֹד דְּבִיבָמָה לָאוּ מִתּוֹרַת קְדוּשִׁין הוּא דְתְּפִיס בָּהּ דְלֹא שְׂיִיכָא קְדוּשִׁין בִּיבָמָה אָלָא בְּתוֹרַת בִּיאַת יְבָמָה הוּא דְקוֹנָה אוֹתָהּ וְנִרְאֶה שׁוּגְג נְמִי קָצָה. וּא"כ בַּח"ל נְמִי לִיכָא קְדוּשִׁין לָא לְדִידִי וְלֹא לְאַחֲרֵינִי.

וּבְלֹא"ה נְמִי לָא מְסַתְּבָר דְּבִיבָמָה גְּמוּרָה דְאֵלִים זִיקְתָּהּ לָא יְהִיָּה מִמְזוֹר. וּבַח"ל דְלֹא אֵלִים זִיקְתָּהּ יְהִיָּה מִמְזוֹר.

וְהִנֵּה אֶפְשָׁר לִזְמַר דְזֶה תְּלִיא בְּפִלּוּגְתָּא דִּישׁ זִיקָה וְאִין זִיקָה. דְלָמ"ד וְיֵשׁ זִיקָה א"כ אִסּוּרָא דְלֹא תִּהְיֶה הוּא מִחֲמַת זִיקָת הַשְּׂנִי יֵשׁ לִזְמַר דְבַח"ל דְּזִיקָת הַשְּׂנִי קְלִישָׁא.

שְׂפִיר תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין. אָבֵל לָמ"ד אִין זִיקָה וּא"כ אִסּוּרָא דְלֹא תִּהְיֶה יֵשׁ לִזְמַר דְהָוִי מִחֲמַת זִיקָת הָרֵאשׁוֹן דְחָל עָלָה עַד שְׁתַּתְּיָבָם אוּ תַחֲלוּץ.

א"פ בַּח"ל נְמִי לָא תְּפָסִי קְדוּשִׁין. וְכֵן נִרְאֶה דְבָהּ נְמִי לָא תְּפָסִי קְדוּשִׁין וְדו"ק: גְּמָרָא הִהוּא לְמַעוּטֵי מִידוֹת מְפָרַת.

וּפִירֵשׁ הַרְשָׁב"ם ו"ל שֶׁם דְהוּא בְּכָבֵא בְּתַר' כְּתֵב רַחֲמָנָא כִּי אֵת כָּל הַתּוֹעֵבִין הֵייתִי אוֹמֵר דְכָרַת נְאֻמַר עַל כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּתוֹרָה. וְלִהְיֵי כְּתִיב אֵלָה לְגִלוּי דְעֲרִיזוֹת חֲמִירֵי בְּזֶה לְעִנְיָן פָּרַת.

וְאִי כְּתֵב רַחֲמָנָא בְּהֵאֵי קָרָא נְמִי הָאֵל הָוִי יְלַפִּינָן מִידוֹת בַּח"ל מְעֲרִיזוֹת. אָלָא דְאִין מְזַהֲרִין מִן הַדִּין וּכְמ"ש הַרְשָׁב"ם ו"ל.

וצ"ל דמש"ה פתב רחמנא אלה פינו דחמירי לענגן פרת. ומאי דפריד הש"ס אלא מאי חומרייהו ג"כ קשה קצת דמאי ס"ד בתחילה מאי חומרייהו וכי לא ידע דבמידות ליפא פרת.

ע"כ נראה דאי לא דכתב רחמנא אלה דמיותר הוא למיעוטא ה"א דבמידות נמי איפא פרת. דמידות נמי פתיבי התם בפרישת קדושים סמוך לכל חגיבי פרישות.

וה"א דכי פל אשר יעשה קאי עלייהו ג"כ להכי פתב רחמנא אלה וק"ל: תוס' בד"ה ומותר אדם באשת חמיו כו'. וא"א תורה היא הא דוד נשא רצפה בת אי' יש לדקדק להך גירסא דנשים בכתובה וקדושין ופילגשים בלא כתובה ובלא קדושין.

א"כ מאי ראי' היא זו מרצפה בת אי' הא פילגש שאול היתה פמבואר במקרא. ועי' בסנהדרין פ' כה"ג דר' יהודה גליף מואתנה נשי אדוניך בחיקך דמלך נושא אלמנותו של מלך.

משמע דקרי לה אלמנותו של מלך ולא מצינו שנשא דוד אלא רצפה בת אי'. ועי' בדברי הרמב"ם ו"ל בפ' ד' מהל' מלכים שנראה קצת דיש לו קנין בפילגש ע"י יחול בלבד.

ועי' בלח"מ שם מה שכתב בשם הרמב"ן ו"ל: גמרא אם אמו אם אביו כו'. ומסקינן דאלו אין להם הפסק ואם אמו נמי אסורה עד סוף כל הדורות.

וכן אם אביו עד עולם אם אמו אביו והנה נראה דגם אם אבי אביו בכלל אין להם הפסק הוא ואם אבי אביו נמי אסורה. וכן באם אבי אביו אמו דכולהו בכלל אמא רבתא הם.

אבל הרמב"ם ו"ל פתב דאם אבי אמו לבד. וכן אם אבי אביו לבד.

וכתב הלח"מ ו"ל דאף דבגמרא דילן לא מצינו את אלו מ"מ סמך אדברי הירושלמי. ואני לא אבין דבר קפרא הוא דמוסיף הני תרי אם אבי אמו ואם אבי אביו.

ומשמע התם משום דס"ל דכולהו יש להם הפסק. ולהכי איצטריך לאוספינהו.

אבל לדידן דקי"ל אלו אין להם הפסק אפי' אם אבי אביו ואם אבי אביו נמי אסורין וכמ"ש רש"י ו"ל בהדיא. ומש"כ הלח"מ ו"ל לסיועי להרמב"ם ו"ל מהא דנקיט רבינא שיתסר ש"מ דהני תרתי חשיב ג"כ קשה דא"כ אמאי לא שני ליה רב אשי הכי אלא ע"כ רב אשי לא ס"ל להני תרתי למיחשב בחושפנא והיינו כמ"ש דבכלל אין להם הפסק דאם אמו ואם אביו הם.

וכן משמע מהא דזעירי מוסיף אשת אבי אמו דיש לה הפסק ואשת אבי אביו אמו מותרת משמע דאם אבי אביו אמו ואם אבי אביו בכלל אלו דאין להם הפסק הם. אלא דבדברי הירושלמי אם נפרש כפשוטו דבר קפרא ס"ל דכולהו יש להם הפסק א"כ אמאי הוסיף אם אבי אביו אמו ואם אבי אביו.

ולא הוסיף אם אמו ואם אביו מזה משמע ליה להרמב"ם ו"ל דמצד האם אין להם הפסק עד לעולם. אלא דאפתי לרב דאמר התם בירושלמי זרע הינצא ממנו אסור לעולם משמע דס"ל דאם אבי אביו נמי אסורה וכן לעולם.

והיינו דקאמר ה'תם ש'רה אסורה בכל אנשי ישראל. ומש"כ הב"ש בסי' ט"ו דאוסור
ש'רה הוא אשת אב א"א.

לא משמע פ' דרב משום זרע הינצא ממנו הוא דאסור לה וצ"ע. והיינו דקאמר ה'תם פ'לת
בנו יש לה הפסק משום דמקום אחר באת וס"ל לרב דזרע הינצא ממנו מסתבר טפי
לאסור בין למעלה בין למטה.

ועי' בש"ג ובב"ש שם: ע"ב תוס' בד"א מאי שניר דהאי שניר אע"ג דתרתני ניהו כו'.
הלכו בזה לשיטתו בכל המקומות דאין דרוך התנא לשייר חדא מילתא.

אבל אין טעם לזה מ"ש חדא מתרתני. אבל אפ' הפשוט הוא בכל המקומות דעל אמורא
פריה מנ"ל למימר דתנא ושניר ומשני שניר מילי דתנא בברייתא ולית ביה מתלוקת ולא
קשיא נמי לדידי דדידי נמי שניר וק"ל: דף כב בד"ה מי שיש לו אח מ"מ כו' דאי מהתם
הנה אמינא פששניהם ממזרים כו'.

יש לדקדק בדבריהם ו"ל הא עיקר הרבנותא דמתניתין דלא גילף אחנה מבני יעקב א"כ
בשניהם ממזרים ג"כ לא ליזקקו ליבום וגילף מבני יעקב דאין אחנה אלא בכשרים. וכ"ת
דמבני יעקב לא ילפינו חלא פשר עם פסול דלאו אחים הם.

אבל שניהם פסולין שפיר מיקרי אחנה. א"כ למ"ד אין קדושין תופסין בח"ל ליכא
לאשכוחי במצנות יבום בכשר עם פסול.

דממ"נ חד חייבי לאוין הוא או הבעל או היבם ותו לא שניף למילף אחנה אחנה מבני
יעקב וא"כ למה לי קרא דנבן אין לו עיין עליו דממזר פוטר מן היבום. ואי משום דלא
גילף אחנה מבני יעקב הא בלא"ה לא שניף למילף אחנה מבני יעקב פ'ון דבכשר עם
פסול ליכא יבום פ'לל.

וי"ל דמ"מ הוי ילפינו דליכא אחנה בכשר עם פסול ונ"מ דבנו נמי לא מיקרי פ'ון דאביו
פשר הוא ועוד בלא"ה קרא דנבן אין לו אינו מ'ותר דאיצטריף למילף דבת פוטרת. ועוד
נראה דכוננתם דמ"מ בכשר עם פסול הוי רבנותא טפי ולקמן אכתוב ישוב אחר לקושית
התוס' ו"ל: הרשב"א ו"ל הביא פ'ון דברי הגאון דאחיו מומר אינו זוקק ליבום.

והשיג עליו. וכתב דמהא דאמרינו לעיל לא זזו משם עד שעשאום פעו'די פוכבים אין
ראיה דלא קאי אלא על אותם שנתערבו אז ואפקעינהו לקידושין מינניהו.

ואני פתבתי לעיל דמקרא דבגים זרים ילדו. משמע דלכל הדינים עשאום פעו'די
פוכבים.

וכתבתי שם לצדד דכל שנטמע בגמים הקדמוני' ונשפח שם ישראל ממנו ח"ו בכל דור
פ' הנה הדין. והדבר ספק עד יבא מצרף ומטהר: תוס' בד"ה פשיטא תימא אמאי פשיטא
הא איצטריף שפיר כו' ולא ממעטינו ליה מבת אשת אביה למי שיש אישות לאביה פ'ה
כו'.

ויש לדקדק דע"כ לא פריף הש"ס לקמן ואימא ח"כ אלא לר"י בר"י דדריש בת אשת
אביה למי שיש לו אישות לאביה ולמעט ונולד שפחה וכותית להכי פריף ואימא ח"כ אבל

לרפנו דדרשי בת אשת אביה לחייבו משום בת אשת אביו ונדאי ליפא רבונא פלל בח"פ דאחיו הוא ומילתא דפשיטא הוא דמנ"ל למעוטי.

ומאי קשיא להו להתוס' ז"ל לימא האי רבונא. ונראה דמשמע להו דלרפנו נמי אי לא דכתיב מולדת בית או מולדת חוץ בין שאומרים לאביה קנים כו'.

דרשינו בת אשת אביה למאי דמסתבר היינו למעוטי ח"פ דאין אישות לאביה בה. אלא דהשתא דכתיב מולדת בית או מולדת חוץ דרשי לה רפנו לחייבו משום בת אשת אביו.

וא"כ אפי' לרפנו איצטריה לאשמעינו דאחיו הוא: אלא דא"כ קצת קשה למה ליה להש"ס למימר דר"י בר"י יליף מאחותה היא למעוטי דאינו חייב אלא משום אחותו. הא בלא"ה נמי א"ש דר"י בר"י דריש ליה אמסתבר למעט מי שאין לו אישות לאביה בה.

וי"ל דהשתא דכתב רחמנא מולדת חוץ דאפי' אם אומרים לאביה הוצא נמי אחותו היא. א"כ מסתבר יותר למיידרש בת אשת אביה לחייבו משום בת אשת אביו ולא למעט ולד פותית דמה ראית.

להכי קאמר הש"ס דר"י בר"י דריש מעוטי מאחותה היא דאין לחייבו אלא משום אחותו לחוד: אלא דאכתי לדבריהם ז"ל צ"ע. דמשמע מדבריהם ז"ל דאם נדרוש מי שיש אישות לאביה בה למעוטי חייבי פרייתות.

תו לא חשיב אחנה פלל. א"כ למה ליה להש"ס למימר דמולדת חוץ ילפינו דאין למעוטי ח"פ תיפוק ליה מדכתיב וכן אין לו עיין עליו דממזר נמי חשיב בנו.

וכי היכי דחשיב בנו ה"ה דהוי אחיו ואחותו. ועוד למאי דבעי הש"ס למימר ואימא למעוטי אחותו מאנוסה.

אטו לכל מילי בעי למימר דלאו אחיו ואחותו הוא זה לא מסתבר אלא ע"כ להו מילתא לחוד הוא דקאמר דאינו חייב עלי' משום אחותו דלא אסרה תורה אלא אחותו שע"י אישות. וה"נ למאי דבעי למעוטי ח"פ לא ממעט להו אלא לאיסור אחותו אבל לא לשאר מילי דאחנה.

וכן משמע מהא דקאמר הש"ס ואימא למעוטי ח"ל אמר רב פפא חייבי לאוין תפסי בהו קליה קדושין כו'. ואמר רחמנא כי תהיין ולמה לי לאסוקי דח"ל תפסי בהו קדושין בלא"ה תיפוק ליה דהוא בנו מגוף הפרשה דכתיב לא יוכל לבכר כו' על פני בן הנשואה אלמא דבנו הוא.

אלא ש"מ דמזה אין ראיה דנהי דבנו הוא לכל מילי מ"מ אי לא תפסי בה קדושין הוי ממעטינו להו לאיסור אחותו מאשת אביה דאחות לא נאסרה אלא זו שפאת ע"י אישות. וא"כ ה"נ בח"פ לא ימעט להו אלא לאיסור אחות.

אבל לשאר מילי שפיר יש בהו אחנה: ועוד לשיטתם ז"ל יקשה פריה הש"ס ואחיו הוא לכל דבר עוד למאי הילכתא לנורשו ולטמא לו פשיטא אחיו הוא. ומאי פשיטותא דילמא דווקא לענין יבום הוא דרבי רחמנא מבין אין לו עיין עליו דאפילו ממזר חשיב בנו ואחיו.

אָבֵל לִירֻשָׁה וְלִיטָמָא לֹא דִילְמָא מְמַעְטִינֵן מִקְרָא דְבֵת אֲשֶׁת אָבִיָּה. אֲלֵא וּנְדָאֵי מִשְׁמַע דְלִכְל מִיְלֵי מְסֻבְרָא פְּשִׁיטָא לֹן דְחָשִׁיב אַחֵיו בֵּין מַח"ל בֵּין מַח"כ וּקְרָאֵי לָא אִינְצֻטְרִיכָא אֲלֵא גַבֵּי אִיסוּר אַחוּתוֹ דְלֵא נְדָרוּשׁ מִי שְׁיֵישׁ אִישׁוּת לְאָבִיָּה בָּהּ.

וְכֹן לַעֲנֵן יְבוּם דְלֵא נִילַף אַחְנָה אַחְנָה מִבְּנֵי יַעֲקֹב: וְרֵאִיתִי בְּדַבְרֵי הַרְשָׁבָ"א ו"ל שְׁפִי' עַל הָא דְפְרִיָּה הַש"ס הָכָא פְּשִׁיטָא דְלֵאוּ מְסֻבְרָא דְנִפְשִׁיָּה פְּרִיָּה הָכִי. אֲלֵא סְמִיָּה אֲקָרָא וְנִבְּוֹן אִין לֹו.

וּמִדְבְּרֵיו ו"ל נְרָאָה דְמְסֻבְרָא ה"א דְלֵאוּ בְּנוֹ וְאַחֵיו הוּא ע"ש. וְלַעֲנֵן דְנְרָאָה כַּמ"ש: וְאַפְתִּי יֵשׁ לְדַקְדָּק דַּא"כ לַר"י בַר"י דְיִלְיָף מִבֵּת אֲשֶׁת אָבִיָּה לְנִלְדָּה כּוּתִית מִנ"ל דְהַנְלִיד כְּמוֹתָהּ לַעֲנֵן כָּל מִיְלֵי דִילְמָא נְמִי לָא מְמַעַט לִיהָ קְרָא אֲלֵא מְאִיסוּר אַחוּתוֹ כִּי הִיכִי דַס"ד לְמַעוּטֵי חֲיִיבֵי פְּרִיתוֹת.

אָבֵל לְכָל מִיְלֵי שְׁפִיר יֵשׁ לֹו דִין יִשְׂרָאֵל וְאַחֵיו הוּא. וּי"ל דְהַשְׁתָּא דְקו"ל דְמַח"כ חֲשִׁיבָא אַחוּתוֹ מְסֻבְרָא לֹוּמַר בְּטַעְמָא דְמְמַעַט וְלִד כּוּתִית הוּא מְטַעַם דְבִתְרָה שְׁדִינֵן לִיהָ.

וְאִין לֹו דִין יִשְׂרָאֵל כָּלֵל. וְעוֹד י"ל כִּינֹן דְבִשְׁפָחָה יְלִיף מִוְהַאשָׁה וּיְלִדְיָהּ כּו' דְבִתְרָה שְׁדִינֵן לִיהָ ה"נ בְּכוּתִית.

אֲע"ג דְאִי לָא פְּתִיב בֵּת אֲשֶׁת אָבִיָּה לָא הָוִי יְלַפִּינֵן כּוּתִית מְשַׁפָּחָה מ"מ הַשְׁתָּא דְכַתִּי מִיַּעוּטָא יְלַפִּינֵן שְׁפִיר מְהַדְדִי וְהִינֵנו טַעְמָא דְנִלְדָּה יְבָמָה לְשׁוּק שְׁפִיר חֲשִׁיב אַחֵיו אֲע"ג דְלִית בָּהּ קְדוּשִׁין כְּכוּתִית וְשַׁפָּחָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' ו"ל לְקַמֵּן בְּהַחֲלוּץ מִשׁוּם דְהָכָא הִינֵנו טַעְמָא דְבִתְרָה שְׁדִינֵן לִיהָ.

וְא"ש בְּזָה קְדוּשַׁת הַתּוֹס' ו"ל לְקַמֵּן (דָּף כג) בַּד"ה וַר"י בַר"י ע"ש: וּמְכָאן קָנְשָׁה עַל דְבַרֵּי שְׁלִטֵי הַגְּבוּרִים ו"ל שְׁפָתַב דְמַמְזוּר אִינוּ נֹוטֵל חֵלֶק בְּכוּרָה. דַּא"כ מְאִי פְּרִיָּה פְּשִׁיטָא כִּינֹן דְכַתִּיב וְהִזָּה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד ה"א מֵאֵן דְשִׁינָהּ בְּבְכוּרָה זֹוֹקֵק אֶת אֲשֶׁת אַחֵיו.

אָבֵל מְמֹזֵר דְלֵא שְׁיָיָהּ בְּבְכוּרָה אִינוּ זֹוֹקֵק. וְלְקַמֵּן בְּשַׁמְעִתִּין יִתְבָּאָר בְּאַנְרָה בְּזָה: אִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי בְּשַׁמְעִתִּין ר' אָבִין בְּעֵי וּבְנוֹ לְכָל דְבָר אַפ' לְפָרְי' וּרְבִיָּה וְהִבִּיאֹו הַרְשָׁבָ"א ו"ל. וְכֹן פֶּסֶק הַרְמ"א ו"ל בַּש"ע דְבַמְמֹזֵר יוֹצֵא בְּפְרִיָּה וּרְבִיָּה. וְתַמָּה בַּעַל ק"ע דְהָא ר' אָבִין מְיַבְעֵי לִיהָ.

וּבְאַמַּת טַעְמָא אִיכָּא לְהָא דְקַמִּיבְעֵי לִיהָ. כִּינֹן דְמַמְזוּר אִיסוּר לְבֵא בְּקַהֲלֵי יֵשׁ לֹוּמַר דְלֵא קַיִים.

וּמ"מ נְרָאָה כְּפֶסֶק רַמ"א ו"ל דַּע"כ וּבְנוֹ הוּא לְכָל דְבָר דְמַתְנִיתִין לָא אֲתִי לְאַתּוּיִי אֲלֵא לְפָרְי' וּרְבִיָּה דְלִיּוּרְשׁוֹ כְּבָר שְׁמַעִינֵן לָה מְרִישָׁא דְאַחֵיו הוּא לְכָל דְבָר. וְאִי מִשׁוּם דְאִין רְאוּי לְבֵא בְּקַהֲלֵי.

מ"מ ק כִּינֹן דְבָר מְצוּהָ הוּא וְגַם הוּא מְחֻיָּב לְפְרוֹת וְלִיקַח אֶת שְׁכָמוֹתוֹ גַּם הָאֵב יוֹצֵא בּוֹ וּמְצִינּוּ בִירוּשְׁלָמִי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְבְּעֵי אִינוּ אֲלֵא בִירוּר דְבָרִים וְלֵא לְשׁוֹן בְּעֵיָא. וּמִשְׁמַע דְבְּנוֹ מִן הַשְׁפָּחָה וְכוּתִית אִינוּ יוֹצֵא וְאַפְּל' לַר' יוֹחֲנָן דְאָמַר הָיוּ לֹו בְּנִים בְּגִיּוֹתוֹ וְנִתְגַּיֵּיר בְּיָמִים הַקְּדוּמוֹנִים יוֹצֵא בְּהֵם מִשׁוּם דְעַבִּיד לָה שְׁבֵת.

היינו משום דקודם שנתגזיר ג"כ קיים לשבת יצרה. אבל הכא לא קיים פלל.

אבל לדעת הרמב"ם ז"ל דבהא דהיו לו בנים בגיותו לא קיי' אלא אם נתגזירו הפני ג"כ
היה נראה דבבנו (משפח') וכת' ונתגזיר' אח"כ ג"כ יוצא. או אפשר דלהרמב"ם ז"ל ג"כ
דווקא בהיו לו בהיותו כותי שנתגזרו אחרי.

אבל בכו ישראל מכותית פיון דאינו מתייחס אחרי פלל אפי' נתגזיר אח"כ לא קיים כמו
בולד מן השפחה (ועבד) דלא קיים. וכן משמע בירושלמי בשמעתין דאמרין התם ולא
שניא בין כותי שבא על בת ישראל וילדה ובין ישראל שבא על כותית וילדה בכור
לנחלה ואינו בכור לפהו.

וע"כ צריך לפרש דעל נלד שני קאמר אם נתגזיר הכותי או הכותית ונשאו זל"ז. וכמו
שפי' הק"ע ג"כ.

אלמא דלא קיים בו פריה ורביה ג"כ דאם נימא דקיים בו בולד ראשון פריה ורביה אמאי
הוי השני בכור לנחלה. דהא בהיו להם בגיותן ס"ל לר' יוחנן דהשני לאו בכור לנחלה
הוא.

ולטעמי' אזיל דס"ל נמי דקיים בו פו"ר. אלא ש"מ דבין בן כותי שבא על בת ישראל.

ובין ישראל שבא על כותית אין הולד מתייחס אחר האב פלל ולא קיים בו פריה ורביה
וצ"ע בדברי הפוסקים ז"ל. ולפ"ז כי פריה הש"ס לר"י בבכורות (דף מד) להא דתנו
התם עודה שפחה ונשתחררה עודה כותית ונתגזירה בתימים הקדמונים ואח"כ ילדה בכור
לנחלה ואינו בכור לפהו.

ודייק לאוקמא התם דילדה מישראל שאין לו בנים ומשום סיפא דאינו בכור לכהן
איצטרף ליה. ולפי הג"ל הוי מצי לאוקמי דילדה תחילה מישראל זה שנשאת לו אח"כ.

דר' יוחנן ג"כ מודה דהשני הוי בכור לנחלה וכו': ע"ב גמרא מטמא הוא לאשתו כשרה
ואינו מטמא לאשתו פסולה. אין להקשות לר"ע דאמר אין קדושין תופסין בח"ל למה
ליה קרא דאין מטמא לאשתו פסולה.

די"ל דאיצטרף כגון שזינתה תחתיו ועוד י"ל בכמה גוונ' וק"ל: שם וכו' ת אחותה למה
לי מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא.

קצת קשה לפ"ז עונש דילפינו מאחותו יתירא דאין עונשין מן הדין ומנ"ל דילמא מלתא
דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא. וי"ל דלענין זה ילפינו עונש מאזרה דלא אמרינו
מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא.

ואי תיקשי לה ר"י בר"י מנ"ל דאין מזהירין מה"ד. פיון דאיצטרף לדידיה אחותה היא
שלא לחייבו משום בת אשת אביו עיין ברשפ"א ז"ל מ"ש בזה: דף כג תוס' בד"ה נאי
אשמעינו כותית כו' וי"ל דה"א טעמא דלא שייך במצות עדיף ומש"ה כתב רחמנא קרא
אחרינא מפורש בשפחה.

דקרא דאשת אביה הוי מוקמינו לה בכותית. דאי נימא דטעמא דשפחה עדיף א"כ הוי
ליה לרחמנא לכתוב קרא מפורש לכותית.

דְּשִׁפְחָה מִבֵּית אִשְׁתְּ אַבִּיָּה שְׁמַעֲיָנוּ. וְנִיחָא לְהוּ יוֹתֵר לְפָרֵשׁ דְּקָרָא דְּשִׁפְחָה אִיִּצְטְרִיף לְגוֹפִיָּה מְלוֹמֵר דְּאִתִּי לְגִלוּיִי דְּקָרָא דְּבֵית אִשְׁתְּ אַבִּיָּה קָאִי אַפּוֹתִית.

וְעֵינֵן מְהַרְשָׁ"א ז"ל. וּבְאַמַּת מְצִינּוּ לְעֵנֵן פּו"ר דְּשִׁפְחָה גְרִיעֵי וּכְשִׁהֲיוּ לְהֵם בְּהִיוֹתֵם עֲבָדִי לְכ"ע לֹא יֵצְאוּ.

וּי"ל דְּלְעֵנֵן פּו"ר סְבָרָא דְּאִין לוֹ חֵיִס עֲדִיף וּק"ל: בַּד"ה קְסָבֵר רַבִּינָא. פְּכָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל בְּפִירְקָא קָמָא מַה שְׁיֵשׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי הַתּוֹסֵ' ז"ל אֶלָּא דְּלַגְרַסַת רַש"י ז"ל הֵכָא ג"כ יֵשׁ לְדַקְדָּק לְדִיּוּקֵי מַהֵא דְּרַבִּינָא דְּאָמֵר דְּקָרוּי בְּנָה דְּלֹא הָוֵי מְמַזְרֵר דִּילְמָא אֶפִּילוּ מְמַזְרֵר הָוֵי כִּינּוּן דְּבָא מִפְּחַ אֵלוּ דְּלֹא תַפְסִי בְּהוּ קְדוּשִׁין.

וְהָא דְּאָמֵר רַבִּינָא דְּקָרוּי בְּנָה הֵינּוּ דְּיֵשׁ לוֹ דִּין יִשְׂרָאֵל. דְּמִסְבָּרָא ה"א דְּבַתֵּר אַב שְׁדִינּוּ לִיהּ וְיֵשׁ לוֹ דִּין כּוֹתִי.

קמ"ל דְּקָרוּי בְּנָה וְיִשְׂרָאֵל הוּא אֶבֶל אַה"נ דְּהָוֵי מְמַזְרֵר. וְכֵן לְגַרְסַתֵּם בְּקְדוּשִׁין דְּבַעֵי לְמִיּוֹדֵק דְּהוֹלֵד מְמַזְרֵר מְדֻשְׁדִּי לִיהּ בַּתֵּר יִשְׂרָאֵל א"כ מַאי קָאָמֵר נְהִי דְּכָשֵׁר לֹא הָוֵי מְמַזְרֵר נְמִי לֹא הָוֵי מִנ"ל דְּכָשֵׁר לֹא הָוֵי דִּילְמָא כָּשֵׁר הוּא לְגַמְרֵי וְלֹא יְלִיף מֵאִשְׁתְּ אַב.

וּלְזַה י"ל כִּינּוּן דְּאָמֵר רַבִּינָא דְּיִשְׂרָאֵל הוּא תּוּ לִיכָא לְמִימֵר דְּכָשֵׁר הוּא דַּעֲכ"פּ פְּגוּם לְכַהֲנָה וְעֵינֵן רַש"י ז"ל בְּקְדוּשִׁין מַה שְׁפִירֵשׁ שָׁם דְּפָסוּל הָוֵי: וְהִנֵּה מְשַׁמְעֵתִין מְשַׁמַּע דְּאִי לֹא הָוֵי קָרָאִי הָוֵה אֲמִינָא דְּבְנָה הֵבָא מִן הַפּוֹתִית קָרוּי בְּנָה.

וְהֵבָא מִן הַפּוֹתִית אִינּוּ קָרוּי בְּנָה. וּמִקְרָאִי שְׁמַעֲיָנוּ דְּאִיפְכָא הוּא.

וְנִרְאָה דְּאִי לֹא קָרָאִי מִסְבָּרָא הָוֵי שְׁדִינּוּ לְהוּ בַּתֵּר הָאָב וְכַדְאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי וּבַמְדַרְשׁ מְקָרָא דְּנִיבְתְּלָדוּ עַל מְשַׁחֲוֹתֵם לְבֵית אַבְוֹתֵם. וּלְפ"ז צ"ע לְר"י בְּר"י דַּס"ל דְּרַשַׁת בַּת אִשְׁתְּ אַבִּיָּה לְלַמֵּד עַל כּוֹתִית דְּוֹלְדָה כְּמוֹתָהּ.

בְּכוֹתִי שְׂפָא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל מָה אָמֵר בְּה. וְלְכַאוּרָה גַם בְּזַה בַּתֵּר כּוֹתִי שְׁדִינּוּ לִיהּ כִּינּוּן דְּאִין קְדוּשִׁין בְּהוּ.

אַבְל בְּאַמַּת נִרְאָה דְּר"י בְּר"י נְמִי מוֹדָה דְּבַתֵּר אֲמִו יִשְׂרָאֵלִית שְׁדִינּוּ לִיהּ. דְּהָא קָרָא דְּבַתֵּרָה לֹא תַתֵּן לְבָנוּ בְּז' עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים כְּתִיב וְשְׁמַעֲיָנוּ מִיָּנָה דְּבְנָה הֵבָא מִיִּשְׂרָאֵלִית קָרוּי בְּנָה א"כ כ"ש בְּשִׁאָר עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים.

דְּנָהִי דְּאִיפְכָא לִיפְסוּל בְּנָה הֵבָא מִן הַפּוֹתִית לֹא מְצִינּוּ לְמִילָף מְז' עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים. אַבְל הֶכְשִׁירָא דְּבָן בַּתֵּרָה הֵבָא מִן הַפּוֹתִית וְדָאִי שְׁפִיר מְצִינּוּ לְמִילָף בְּק"ו מְז' עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים אֶלָּא דַּא"כ קָשָׁה לְמָה לִי קָרָא דְּכִי יִסִּיר לְז' עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים הָא מִבֵּית אִשְׁתְּ אַבִּיָּה שְׁמַעֲיָנוּ כָּל הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים דְּהוֹלֵד הוֹלֵף אַחֲרֵיהֶם.

וְאַפְשָׁר לּוֹמֵר דְּלְדִיּוּקָא אִיִּצְטְרִיף דְּבֵית בַּתֵּרָה הֵבָא מִן הַפּוֹתִית קָרוּי בְּנָה. וְזַה דּוֹסָק קָצַת.

ע"כ הִ' נִרְאָה דְּרַבִּי יוֹסִי בְּר"י לֹא ס"ל כָּלֵל דְּרַשָׁא דְּכִי יִסִּיר: גַּמ' הִנִּיחָא לְר"ש כו' אֶלָּא לְרַבֵּנּוּ מִנ"ל. מֵאֵן תְּנָא דְּפְלִיג עֲלֵיהּ דְּר"י בְּר"י ר"ש הִיא.

פְּכָר הַקְּשׁוּ בְּזַה הַמְּפָרְשִׁים עַל דְּבָרֵי הַרְמָב"ם ז"ל שְׁכַתְּבֵן דְּיִלְפִינּוּ דְּוֹלְדֵי כּוֹתִית כְּמוֹתָהּ מִפִּי יִסִּיר. וְהָא הוּא ז"ל פְּסָק בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְּלֹא כָּר"ש דְּדַרְשֵׁי טַעְמָיָה דְּקָרָא.

וא"כ בַּשְּׁאָר עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים מִנִּלְוֹ. וְנִרְאָה לִישָׁב דַּע"כ לֹא קִאָמַר הַש"ס הַאִי בּוֹ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הוּא דְכָתִיב אֱלֹא לְרַבָּא לְקַמְן בְּפִרְקָא הָעֵרֵל דְאָמַר דְלֹא תִתְחַסֵּן בְּמִ קְאִי בְּגִירוּתוֹן. וְא"כ ע"כ לֹא קְאִי אֱלֹא אִז' עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְבַד. וְכַמ"ש הַתּוֹס' ז"ל מְדַאָסַר גַּר מְצָרִי וְאִדּוּמִי מְפָלֵל דְשְׁאָר גָּרִים בְּיָמִים הַקְדָּמוֹנִים שְׁרִי.

וְכִינּוּן דְלֹא תִתְחַסֵּן בְּמִ לֹא קְאִי רַק אִז' עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים ה"נ דְבַתְּהָ לֹא תִתֵּן קְאִי רַק אִז' עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. וּמִשְׁנֵי הָא פְתִיב פִּי יָסִיר לְרַבּוֹת פֶּל הַמְסִירִי פִי בְּתַר טַעְמָא דְכָל הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים נְמִי מְסִירִים הָמָה.

וְאִין לְחַלְקָא בֵּין ז' עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים לְשְׁאָר עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בְּגִירוּתוֹן. וּפְרִיָדָה הַנִּיחָא לַר"ש דְדִרְיִשׁ טַעְמָא דְקָרָא וְזִיל בְּתַר טַעְמָא.

אֱלֹא לְרַבָּנוּ דְלֹא דְרָשִׁי טַעְמָא דְקָרָא אִימָא דְנִקְא בּוֹ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִי כִי הִיכִי דְחַמִּירִי נְמִי בְּגִירוּתוֹן ע"ז מְשַׁנֵּי מֵאֵן תְּנָא כו'. אֲבָל לְמֵאֵן דְלֹא ס"ל פְּרַבָּא בְּלֹא תִתְחַסֵּן בְּמִ וְהַפֶּל מִיִּירִי בְּגִירוּתוֹן.

א"כ אִין הֶכְרַח לֹאמַר דְבּוֹ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִי הוּא דְכָתִיב. וּמִמִּילָא דְרָשִׁינוּ לְקָרָא בְּכָל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּבְכוּלְהוּ שְׁמַעִינוּ דְוָלְדוֹן כְּמוֹתוֹן.

וְהַשְׁתָּא א"ש דְהֶרְמַב"ם ז"ל פֶּסֶק דְלֹא פְרַבָּא וְאִכּוּלְהוּ קְאִי לֹא תִתְחַסֵּן בְּמִ וּבַתּוֹ לֹא תִקַּח כו'. וְשִׁפִּיר יִלְפִינוּ מִיָּנָה לְכָל הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים דְוָלְדָה כְּמוֹתָהּ: וְהַגָּה בְּקִדּוּשֵׁין סוּף פ' הָאוּמַר מְסִיק הַש"ס שְׁם דְרַבָּנוּ דְפְלִיגִי אַר"ש בְּטַעְמָא דְקָרָא יִלְפִי דְוָלְדָה כְּמוֹתָהּ מִפִּי תְהֵינָה וְיִלְדוּ לוֹ.

כָּל הִיכָא דְקָרִינָא בְּיָה פִי תְהֵינָה קָרִינּוּ בְּיָה וְיִלְדוּ לוֹ. וְכָל הִיכָא דְלֹא קָרִינָא בְּיָה פִי תְהֵינָה לֹא קָרִינָא בְּיָה וְיִלְדוּ לוֹ.

וְכַמוֹ שְׁהֵבִיאוּ הַתּוֹס' ז"ל. וְהִי נִרְאָה לֹאמַר בְּשִׁנּוּי הַסּוּגִיּוֹת מְשׁוּם דְמֵאֵן תְּנָא דְפְלִיגִי אַר"ש בְּטַעְמָא דְקָרָא הוּא ר' יְהוּדָה (ע' ב' כה"ג) וְאֵלִיָּבָא דַר' יְהוּדָה מְצִינּוּ דְפְלִיגִי תְנָאִי.

בְּסִנְהֶד' פ' ד' מִיתוֹת אֲמַרִינוּ דַס"ל לְרַבִּי יְהוּדָה דְאִין קִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בַּח"ל. וּלפ"ז אִין לֹאמַר דַר' יְהוּדָה יִלְיָה מִפִּי תְהֵינָה דְכָל דְלִית בְּיָה הוּי' לֹא קָרִינּוּ וְיִלְדוּ לוֹ דַא"כ ח"פ נְמִי וְאִי מְשׁוּם דְכָתִיב מוֹלְדָת חוּץ דִּילְמָא מוֹלְדָת חוּץ אֲתִי לְרַבּוּנֵי חִיבִי לְאוּיִן אֲבָל ח"כ מְמַעְטִינוּ שְׁפִיר מִפִּי תְהֵינָה.

אֱלֹא ע"כ צ"ל דַר' יְהוּדָה לֹא ס"ל דְרָשָׁא דְכִי תְהֵינָה. אֲבָל לְמֵאֵי דְאִיתָא בְּפִרְקָא הָאוּמַר בְּקִדּוּשֵׁין דַר' יְהוּדָה ס"ל דְקִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בַּח"ל שְׁפִיר מְצִינּוּ לְמִימַר דַר' יְהוּדָה יִלְיָה מִפִּי תְהֵינָה וְהִינּוּ דְמְסִיק הַש"ס שְׁם דְרַבָּנוּ דַר"ש יִלְפִי מִפִּי תְהֵינָה: אֱלֹא דַלפ"ז יִקְשָׁה גַם לְפִי מֵאֵי דְאֲמַרִינוּ בְּסוּגִין דְרַבָּנוּ דַר"ש הִינּוּ רַבִּי יְהוּדָה כַר"י בַר"י בְּנוֹ ס"ל דְיִלְיָה מִבַּת אֲשֶׁת אֲבִיָדָה.

א"כ חִיבִי כְּרִיתוֹת נְמִי וְאִי מְשׁוּם מוֹלְדָת חוּץ דִּילְמָא מוֹלְדָת חוּץ אֲתִי לַח"ל. לְמֵאֵי דְכָתִיבָנָא דְקִימִינוּ הַשְׁתָּא דְרַבִּי יְהוּדָה ס"ל אִין קִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בַּח"ל.

וי"ל דהכא ניקח דהא חזינו לעיל בסוגיין דמארכינן תרי קראי לשפחה וכוותית. והיגו משום דמבת אשת אביה לא הוי ממצטינו אלא חדא מינייהו אלמא דריבוי דמרבין ממולדת עדירי ממיעוטא דבת אשת אביה.

ומה שאפשר לרבות מרבין ולא שבקינן אלא חדא מילתא למעוטי מבת אשת אביה. וכמ"ש התוספות ז"ל לעיל בד"ה ור"י בר"י.

וא"כ תו לא תיקשי למעט נמי ח"כ דכל שאפשר לרבות מרבין. אבל בקרא דכי תהינה הוי איפכא ומסתבר למעט כל שאין בה הוי.

כדאמרינן התם אי הכי שפחה נמי וקאמר אין ה"נ וקרא דהאשה וילדיה מוקמינן התם לדרשא אחרין. א"כ למאי דקיימינן השתא דרבי יהודה ס"ל דאין קדושין תופסין בח"ל שפיר יקשה לימצט נמי ח"כ וריבויא דמולדת חוץ אתי לח"ל.

אלא ע"כ לא ס"ל לר"י פלל דרשא דכי תהינה וס"ל דכי תהינה היגו פי תיבעל וכדאמרינן לקמן לר"ע בקרא דכי תהינה לאיש זר. וולד פותית יליף מדרשא דבת אשת אביה כר"י בר"י בנז' וכדמסקינן בסוגיין.

ועפ"ז יתיישב הא דאמרינן בקדושין ולקמן בפ' החולץ דרבי יהודה אומר פשם שאדם נאמן לומר זה בני בכור כד נאמן לומר זה בני בן גרושה. ופי' התוס' ז"ל בפשם הירושלמי דמקרא דאת הבכור בן השנואה יפיר יליף.

והשתא למאי דס"ל לר"י דאין קדושין תופסין בח"ל אי נימא דס"ל ג"כ דכי תהינה לשון הוי משמע. א"כ ע"כ קרא מיירי בבעולה לכה"ג לחוד.

וכדאמרינן שם בפרק האומר אליבא דר"ע. וא"כ מנ"ל דנאמן לפוסלו.

הא מבעולה לכה"ג לא הוי לא ממזר ולא חלל. דאין לומר דס"ל כר"א ב"י דהוי חלל מחייבי עשה משום דלא חלל קאי אפולהו.

דא"כ ממזר נמי הוי כמו פולהו. ועוד מנ"ל דנאמן לפוסלו מקהל דילמא אינו נאמן אלא לפוסלו מן הפהונה.

אבל לפי הנ"ל ניקח דר' יהודה לא ס"ל דכי תהינה לישנא דהנ"ל אלא כמו פי תבעל ושפיר ילפינן דנאמן לומר ג"כ זה בני ממזר: ומפל הנ"ל עלה בדינו ישוב נכון לדברי הרמב"ם ז"ל בהל' גחלות שכתב מפניו דממזר נוטל חלק בכורה מקרא דאת הבכור בן השנואה יפיר.

ועי' בלח"מ שתמה עליו הא קרא מיירי בח"ל דתפסי קדושין. ולפי הנ"ל ניקח דלר"י מוכח דס"ל דקרא מיירי אפילו בהני דלא תפסי קדושין: ובאמת שיטת הרמב"ם ז"ל בהני דרשי ברורה ומכרחת דלפי אוקימתא דהש"ס בין הכא בשמעתי ובין לפי מאי דאמרינן בקדושין שם יקשה הילכתא אהלכתא דקיי"ל פרבנן דר"ש בטעמא דקראי וכרבנן דר"י בר"י בקרא דבת אשת אביה.

ולפי מאי דאוקמינן הכא הם תרתי דסתרי. דא"כ מנ"ל דולד פותית כמותה.

ואי נימא דס"ל פאוקימתא דקדושין דילפינו מפי תהינה וילדו לו. א"כ יקשה האשה וילדי' למה לי גבי שפחה לפי מאי דקיי"ל פרבנו דריה"ג באת בת חורין וילדה עבד דדבריו קיימים.

אלא ע"כ צ"ל דלא ס"ל דרשא דכי תהינה למידרש מינה ויקא הנה דאית בהו הוי' אלא כי תבעל משמע. וגם לא ס"ל דרשא דר"י בר"י.

דקא קיי"ל פרבנו דאתי לחיבו משום בת אשת אביו. והפל ילפינו מפי יסיר דהוא דרשא הפשוטה וכמו שפיתבו דקאי אכל העובדי כוכבי'.

בין לאו דלא תתחתן בם בין לאו דבתו לא תקח. וכדמשפחינו נמי בירושלמי דרשא הנ"ל ועבדו בה עובדא והלקו את יעקב איש פפר גבוריא מדרשא הזאת: ואחרי כל הדברים הנ"ל תראה דשיטת הש"ג ו"ל צ"ע שכ' דבכור אינו נוטל פי שנים פשהוא ממזר משום דאימתי לא יוכל לבכר היכא דאיכא פי תהינה דהשנואה נמי בת הוי' היא.

אבל ח"פ לא שייכא ביה בכורה. ולפי הנ"ל מוכח דלר' יהודה ממזר נמי בכלל פי תהינה.

ועוד לדבריו ו"ל ולד שפחה וכותית נמי מנ"ל למעוטי מפי תהינה דולדן כמותן דילמא לא אימעיטא אלא לענין בכורה כמו ח"פ. וי"ל דוילדו לו הוי מעוטי דאין נקראין על שם האב כלל היכא דלית בהו הוי' וח"פ ליכא למעוטי מוילדו לו דלא יקראו ע"ש האב משום קרא דמולדת חוץ.

אבל מחלק בכורה שפיר ממעטינו נמי ח"פ אבל זה דוחק. ועוד דלשיטתו לא כל הממזרים נזוין דממזר שפא ע"י תפיסת קדושין כגון ישראל שפשא ממזרת או ממזר שפשא בת ישראל דתפסי בה קדושין ממזר בכזה יקח חלק בכורה.

ועוד לדבריו נמעט נמי בכור מאנוסתו מחלק בכורה דקא לאו בר הנה הוא פי היכי דבעי למעוטי מבת אשת אביה בתו מאנוסתו אלא ודאי לא אימעיט אלא ולד שפחה וכותית דאין נקראין על שם אביהם.

ועוד אשפחנא גנוני דהוי ממזר מח"פ וקדושין תפסי בה. כגון שקדשה אהד חוץ מפלוני ואח"כ בא עליה אותו פלוני דקדושין תפסי ליה בה דקא שיר הראשון.

נאפ"ה הי' נראה דהולד ממזר. וכמו שכתב הרשב"א ו"ל בגיטין דהשני אסור לבא עלי' מחמת החלק שקנוי לראשון ואילו בא עליה אחר ודאי הויא אשת איש גמורה והולד ממזר ה"נ לגבי השני נהי דשיר הראשון ותפסי קדושי שני מ"מ הרי יש לראשון ג"כ קנין בה והשני אסור לבא עליה.

וכ"ת פיון דתפסי קדושין לשני לא הוי ממזר. כדאמרי' לקמן דלר"ע לא הוי ממזר מסוטה פיון דתפסי בה קדושין.

דהתם שאני פיון דיש לו קנין גמור בה. מש"ה לא הוי ממזר.

אבל הכא דקנוי' היא לשניהם. אם כן מצידו של הראשון הויא א"א ואפשר הולד ממזר ואין לו תקנה.

וא"כ ממזר פי האי יטול חלק בכורה: אף יותר נראה דאין הולד ממזר. פיון דלגבני דידיה לא הויא א"א פלל.

ועיין בס' מנחת אהרן בסנהדרין שכתב לתרץ קושית המשנל"מ ז"ל לר"א דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה למה לי קרא לאסור בעולה לכה"ג הא ליכא לאשכוחי אלא בזנות. וממילא הויא זונה.

ותירץ בס' הג"ל פגון שקדשה אחד חוץ מפלוני כה"ג דלגבי כה"ג לאו נשואה היא. ולפי דברי הרשב"א ז"ל בלא"ה אסור הכ"הג ביה מחמת קדושי הראשון.

ואי לאחר גירושין או מיתתו של ראשון לכאורה ג"כ אסורה לכה"ג בלא"ה משום גרושה או אלמנה. דמ"מ גרושה ואלמנה היא מחמת קדושי ראשון.

ויש לחקור הרבה בדין זה ואין פאן מקומו: עכ"פ שיטת הש"ג צ"ע בזה. ויש לדקדק עוד לדבריו ז"ל אמאי לא הוי השני בן האהובה בכור לנחלה דאימתי לא יוכל לבפר היכא דאיכא פי תהינה.

אבל היכא דלאו בת הוי היא יוכל לבפר והשני הוי בכור לנחלה. וגם לזה י"ל דמ"מ השני לא הוי ראשית אוננו דאפי' היו לו בנים בגיותו ואם"כ נתגיייר בימים הקדמנים אין השני בכור לנחלה לר' יוחנן.

ואפילו למש"כ לעיל דבולד שפחה וכוותית הוי השני בכור לנחלה. היינו משום דהתם אינו מתניחס אחריו פלל הולד הראשון.

אבל הכא בת"כ בנו הוא לכל דבר. והשני ודאי לא הוי ראשית אוננו.

ועדיין צ"ע. ועיין בתוספתא במה ששאלו את ר"א ממזר מהו לירש: ואידי דאיריין ביהאי דינא דשפחה וכוותית.

אבאר קצת אם יש בהן איסור לאו. הנה התוספות ז"ל לעיל בסוף פירקא קמא פתבו לחד תירוץא דבכותית ליכא איסורא דאורייתא.

אלא מב"ד של שם וכן בכותי הבא על בת ישראל דהוי ממזר היינו מדרבנן. והדבר קשה דא"כ אמאי לא עביד הש"ס הכא האי צריכותא בין כותית לשפחה.

משום דבשפחה איכא לאו דלא יהיה קדש. הן אמת בדרה נישואין ואישות ע"כ מודו דאיכא לאו דבתה לא תמן לבנו ובתו לא תקח לבנה.

אלא דבע"א איתא דלרבנן דר"ש לא קאי לאו זה אלא בז' עובדי פוכבים אבל בשאר עובדי פוכבי" ליכא האי לאו. ואם כן בשאר עובדי פוכבי' אפילו דרה נישואין ואישות ליכא לאו מפניש לרבנן דר"ש.

אלא דא"כ יקשה הא דאמרינן לקמן בהחולץ דהפל מודים בעובד פוכבים ועבד הבא על בת ישראל דהולד פגום בק"ו מאלמנה שאין איסורה שנה בכל הולד פגום זו שאיסורה שנה בכל אינו דין שהולד פגום ואי ליכא איסורא דאורייתא בעובדת פוכבים היכי ילפינן בק"ו מאלמנה.

וְדוֹחֵק לֹאמַר דְּגַם זֶה מְדַרְבְּנָן הוּא פִּינּוּ דְיַלְיָף בַּק"ו. וְסִיּוּעָתָא מְכָאן לְדַעַת הֶרְמֵב"ם ו"ל
דְּלִכ"ע לָאו דְּבִתְרָה כּו' קָאֵי אֲפֹלְהוּ עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וַיֵּשׁ בְּהֵן לָאו מְפֹרְשׁ: אֱלָא דְלִדְבְּרֵי
הֶרְמֵב"ם ו"ל קָשִׁי מִשְׁפָּח' לְפִי מַה שְׁמַבְנֹאָר בְּהַלְכוּתֵי דְאִיסוּר שְׁפָחָה אִינוּ אֱלָא מְדַרְבְּנָן.

וה"ה דְאִיסוּר עֶבֶד עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל ג"כ אִינוּ אֱלָא מְדַרְבְּנָן וְהִיכִי יִלְפִינּוּ עֶבֶד הַבָּא עַל בֵּת
יִשְׂרָאֵל בַּק"ו מְאַלְמְנָה פִּינּוּ דְאִין פֶּאן אִיסוּר תּוֹרָה. וּבִתְמוּרָה אִיתָא דְאִתְּנּוּ עֶבֶד עֲבָרֵי
לְשִׁפְחָה וְאִין לֹא אִשָּׁה וּבְנִים תְּלִיא בְּפִלּוּגְתָא דְרַבִּי וּרְבָנּוּ מ"ד דְרַבּוּ מוֹסֵר לֹא שְׁפָחָה
כְּנֻעֵינִית אִין זֶה אִתְּנּוּ וְלָמ"ד דְאִין מוֹסֵר לֹא הוּי אִתְּנּוּ.

וְלִדְבְּרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּלִישְׂרָאֵל ג"כ אִין פֶּאן אִיסוּר תּוֹרָה. וּכְמוֹ שְׁהוֹכִיחַ הוּא ו"ל מְהָא
דְּהִתִּירְתָּה הַתּוֹרָה לְעֶבֶד עֲבָרֵי א"כ אִפִּי בְּאִין לֹא אִשָּׁה וּבְנִים אִמְאֵי הוּי אִתְּנּוּ דְהָא עֶלְפִּי דִּין
תּוֹרָה לֹא יֵצֵא עֶבֶד עֲבָרֵי מְכַלְל שְׂאָר יִשְׂרָאֵל: שׁוּב רְאִיתִי בְּדְבְּרֵי הַמְּשַׁנְל"מ ו"ל פ"ג
מֵהַלְכוּת עֶבְדִּים שְׁהָאֲרִיף קִצָּת בְּדִין זֶה לְדַעַת הֶרְמֵב"ם ו"ל.

ולענ"ד נִרְאֶה דְהִינּוּ טַעְמָא דְבְּמִסִּירַת הֶרֶב לְעֶבֶד לֹא הוּי אִתְּנּוּ מְשׁוּם דְקִנּוּיָה הִיא לֹא
קִצָּת. וכמ"ש אִם אֲדוּנְיֹו לֹא אִשָּׁה.

וְלִחֲדָ תִּנָּא הַבָּא עֲלֵי בְּאִשְׁמֵ קָאֵי. אֲלֵמָא דִּישׁ לֹא בְּהָ קִצָּת קִנְיָן וּמִש"ה לֹא הוּיָא זִוְנָה.

אֲבָל יִשְׂרָאֵל שְׂבָא עַל דִּישׁ הַדְּפָחָה נְהִי דְאִין פֶּאן אִיסוּר מ"מ בִּיאַת זְנוּת הִיא. וְעִי' מִש"כ
בְּזָה בְּחִידוּשֵׁי בְּתִמּוּר' וַיֵּשׁ לִיֵּיִשָׁב בְּזָה ג"כ מַה שְׂאֲמָרוּ בְּקִדּוּשֵׁין דְעֶבֶד עֲבָרֵי כְּהֵן ג"כ רַבּוּ
מוֹסֵר לֹא שְׁפָחָה כְּנֻעֵינִית.

אע"ג דְלִכְהֵן אִיסוּרָה מִה"ת מְשׁוּם זִוְנָה. וּמֵאִי דְאֲמָרִינּוּ הֵתֵם דְחִידוּשׁ הוּא.

כְּפָר הַקְּשָׁה ע"ז הַמְּשַׁנְל"מ ו"ל שְׁם דְלִדְבְּרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל אִין פֶּאן חִידוּשָׁא וּלְפִי הַנְּ"ל
נִיחָא דְחִידוּשָׁא הוּא מַה שְׂאֲמָרָה תּוֹרָה דְמִיּוֹחֲדָת הִיא לֹא וַיֵּשׁ לֹא בְּהָ קִצָּת קִנְיָן. א"כ מִמִּילָא
אִים בְּעֶבֶד עֲבָרֵי כְּהֵן מְשׁוּם אִיסוּר זִוְנָה.

פִּינּוּ דִישׁ לֹא בְּהָ קִצָּת קִנְיָן: וְלֹא נִתְבְּאַר לִי כְּעַת בְּדְבְּרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל מֵאִי דְרַשׁ בִּינָה
בְּלָאו דְלֹא יְהִיָה קִדּוּשׁ. וּבְכַפְרָק י"א מֵהַלְכוּת אִישׁוּת כְּתִב לָאו דְלֹא תְהִיָה קִדּוּשָׁה לְאַסְוֹר בֵּת
יִשְׂרָאֵל בְּלֹא קִדּוּשֵׁין.

וְכַתֵּב דְגַם הִיא לּוֹקָה דְהִלָּאו קָאֵי עַל שְׁנֵיהֶם. וְכַתֵּב הַה"מ שְׁם דְכַשְׁפָּחָה וְעוֹבְדֵת כּוֹכְבִּים
לִיכָא לָאו זֶה.

וגזוה"כ הִיא. וְהִינּוּ עַל הַבּוֹעֵל שְׁפִיר יֵשׁ לֹא הַנּוֹזֵהר אֱלָא עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל.

אֲבָל הִיא שְׁמֹנְזֵהרַת שְׁלֹא תְהִיָה קִדּוּשָׁה מִנ"ל לְחֻלְקָא בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעֶבֶד. וְצ"ל דְאִזְהָרָה לֹא
בְּאָה אֱלָא לְהַזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יִתְיַחֲדוּ אֱלָא ע"י קִדּוּשֵׁין.

וְרְאִיתִי עוֹד לְבָאָר דְבָר אֶחָד בְּסוּגְיָא דַּפ' הָאוּמֵר דְגָרְסִינּוּ הֵתֵם עֶבֶד מְנַלְן שְׁכַתֵּב שְׁבוּ לְכֶם
פַּה עִם הַחֲמוּר. אֲשַׁכְּחֵן דְלֹא תְפָסִי בְּהוּ קִדּוּשֵׁין וְלָדָה כְּמוֹתָה מִנ"ל שְׁנַאָמֵר הָאִשָּׁה וְיִלְדֵיהָ
כו'.

כּוֹתִיב מִנ"ל דְכַתִּיב לֹא תִתְחַתֵּן בְּם אֲשַׁכְּחֵן דְלֹא תְפָסִי בְּהוּ קִדּוּשֵׁין וְלָדָה כְּמוֹתָה מִנ"ל
דְכַתִּיב כִּי יָסִיר. וְהִרִיף ו"ל לֹא גָרַס דְכַתִּיב לֹא תִתְחַתֵּן בְּם.

אָלאַ מקרא דְּכִי יָסִיר לְחֹדֶד. וּפִי הָרִ"ן ו"ל דְּמִמִּילָא שְׁמַעִינָן כִּינּוּ דְוָלְדָה כְּמוֹתָהּ וְנֹדַאי לָא תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין.

וּפְרִיף הִנְיָחָא לִר"ש אָלא לְרַבְנָן מֵא"ל דְּבִשְׁאָר עוֹבְדֵי פּוֹכְבֵי מִנ"ל. אָמַר קְרָא וְאַח"כּ תְּבֵא אֵלֶיהָ וּבְעֵלְתָּהּ.

אֲשַׁכְּחֵן דְּלָא תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין וְלָדָה כְּמוֹתָהּ מִנ"ל דְּכְתִיב כִּי תִהְיֶינָה כּו' ע"ש. מִשְׁמַע מְסוֹנְגִיא זֹו דְּאִיצְטְרִיף קְרָא דְּלָא תְּפָסִי קְדוּשִׁין בְּתַרְנוּנֵיהּ בֵּין בְּשִׁפְחָה בֵּין בְּכוֹתִית.

וְקָשָׁה לִי בְּשִׁלְמָא לְשִׁפְחָה שְׁפִיר אִיצְטְרִיף קְרָא דְּלָא תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין מִשּׁוּם דְּהִיא שְׁיִיכָא בְּמַצּוֹת. וְאִי לָאו קְרָא ה"א דְּהִיא בְּכֻלָּל קְדוּשִׁין ג"כ.

אָבֵל פּוֹתִית לָמָּה לִי קְרָא דְּהִיא קְדוּשִׁין מַצְנָה מִמַּצּוֹת הַתּוֹרָה הִיא. וּמִהִכָּא תִּימִי גִימָא דְּכוֹתִית תְּפָסִי בָּהּ קְדוּשִׁין.

וְהִיכֵן מַצְיָנוּ שְׁנֹאֲמַר בָּהּ דִּין קְדוּשִׁין. וּי"ל דְּה"א דְּמַתּוֹרַת קִנְיָן הִיא נִקְנִית לּוֹ כִּי הִיכִי דְּמַצְיָנוּ קִנְיָן בְּכוֹתִי בְּכֻסָּף ה"נ סד"א דְּאִשָּׁה נִקְנִית ג"כ בְּקִדּוּשֵׁי כֻסָּף.

אָלא דְּאִכְתִּי צ"ע מִקְדוּשֵׁי שְׁטַר דִּילְפִינּוּ בְּיִשְׂרָאֵל מִדְּאִיִּתְקַשׁ לִיצִיאָהּ. וְא"כ לֹא שְׁיִיף אָלא בְּיִשְׂרָאֵלִית אָבֵל לֹא בְּכוֹתִית.

וּכ"ת דסד"א דְּגַט נְמִי נוֹהֵג בְּכוֹתִית מִנ"ל לְמִימַר הָכִי. כִּינּוּ דְּכוֹתִי וְכוֹתִית לֹא שְׁיִיף בָּהּ דִּין קְדוּשִׁין וּבְעוֹלַת בַּעַל יֵשׁ לָהֶם אָבֵל לֹא דִין קְדוּשִׁין.

ה"ה דְּכוֹתִית לְיִשְׂרָאֵל וְנֹאדִי לִית בָּהּ דִּין קְדוּשִׁין. וְאִין לּוֹמַר דְּאִיצְטְרִיף קְרָא דְּלָא תְּפָסִי בָּהּ מִיִּשְׂרָאֵל קִנְיָן בִּיאָה כְּמוֹ בְּכוֹתִי ז"א דְּזָה לֹא מִיְקָרִי קְדוּשִׁין.

וְעוֹד דְּקִנְיָן זֶה לִיכָּא בְּיִשְׂרָאֵל. וְעִי' לְקַמְן (דָּף מֵה) מִש"כ רש"י ז"ל בְּשֵׁם הַשְּׂאֵלְתוֹת ז"ל: וּבְסִנְהֶדְרִין (דָּף נב) אִיתָא אֲשֶׁר יִנְאָף אֶת אִשְׁתּוֹ אִישׁ פָּרַט לְאִשְׁתּוֹ קָטָן.

אֶת אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ פָּרַט לְאִשְׁתּוֹ אַחֲרֵים. הִינּוּ עוֹבְדֵי פּוֹכְבֵים. וּפִי רש"י ז"ל מִשּׁוּם דְּלָא הָוִי בָּיָה קְדוּשִׁין וּמִפְּאֵן אַתָּה לְמַד בְּכָל הַתּוֹרָה.

וְגַם דְּבָרֵיו ז"ל צ"ע דְּלָמָּה לֵן קְרָא לְהִכִּי דְּלִיכָּא קְדוּשִׁין בְּעוֹבְדֵי פּוֹכְבֵים הָא כְּבָר שְׁמַעִינָן לָהּ מִבְּעוֹלַת בַּעַל וְגַם לֹא יִדְעָנָא לָמָּה הוֹצֵרָהּ לְפָרִישׁ כֵּן וּבִלֵּא"ה א"ש דְּאִיצְטְרִיף קְרָא לְמַעַט אִשְׁתּוֹ פּוֹתִי דְּה"א כִּי הִיכִי דְּכוֹתִי חֲבִירוֹ מְוַזְהֵר עָלֶיהָ.

ה"צ יִשְׂרָאֵל מְוַזְהֵר עָלֶיהָ קמ"ל. וְלֹא מִיְבַעֲיָא לְפִמִּש"כ הַתּוֹס' ז"ל שֵׁם דְּאִיכָּא אִיסוּרָא בְּאִשְׁתּוֹ אִישׁ שֶׁל פּוֹתִי שְׁנֹאֲמַר גְּבִי יִפֹּת תְּנוֹאֵר אִשְׁתּוֹ אִפִּי אִשְׁתּוֹ אִישׁ.

ש"מ דְּאִיכָּא אִיסוּרָא וְנֹדַאי דְּאִיכָּא רְבוּתָא וְאִיצְטְרִיף קְרָא דְּאִין כָּאֵן חַיִּיב מִיָּתָהּ. אָלא אִפִּי לְפִי מַה שְׁנֹאֲרָה מִדְּבָרֵי הַרְמְב"ם ז"ל דְּלִיכָּא אִיסוּרָא כָּלֵל.

ע"ש בַּהֲל' מְלָכִים מ"מ שְׁפִיר אִיצְטְרִיף קְרָא לְזָה דְּלָא חֲשִׁיבָא א"א. וּבְאַמַּת רְאֵיִת הַתּוֹס' ז"ל אִינָה מְוַכְרַחַת לְפִי מַה שְׁאָמַר שְׁמוּאֵל בִּירוּשְׁלַיִם דְּבִמְלַחְמָה לֹא שְׁרִיא כָּלֵל אָלא

לְאַחַר שְׁהִבִּיא לְבֵיתוֹ.

א"כ ונדאי תו לא הוי אשת כותי דנדאי נתיאשו זה מזה וליפא איסורא. וא"כ למה לי ריבויא דאשת אפי' אשת איש.

אלא ונדאי אע"ג דליפא איסורא כלל מ"מ איצטריף קרא. ומקא גלפינו לה.

ודברי רש"י ז"ל שפי' דמקא גלפינו דאין קדושין לכותי לא זכיתי להבין: והא דקיי"ל דקטן אין לו קדושין אפשר משום דאין קנינו קנינו. ואע"ג דבמנפלא הסמוך לאיש הקדשו הקדש וקדושין להקדש מדמינו לה מ"מ לא דמיא לגמרי ובעינו שיהיה בו דעת שלמה או אפשר משום דכתיב פי יקח איש אשה.

וסומא לר' יהודה ודאי אין לו קדושין פניו דפטור מפל המצות. ומכל הדינים והמשפטים שבתורה.

וכותי נראה ג"כ דמסברא לאו בר קדושין הוא. וצ"ע למה לי קרא להכי.

ונראה דמטעם זה לא גריס הרי"ף ז"ל כותית מנ"ל דלא תפסי בה קדושין. משום דלא איצטריף קרא להכי.

דאי כמ"ש ה"ר"ן ז"ל דמפי יסיר שמעינו פניו דולדה פמותה ממילא לא תפסי בה קדושין דא"כ אפתי כותי מנ"ל דלא תפסי קדושין בישראלית ודוחק לומר דלא איצטריף קרא לכותי דלא תפסי קדושין בישראלית ולא איצטריף לן קרא אלא לישראל דלא תפסי קדושין בכותית.

אלא ודאי נראה מדברי הרי"ף ז"ל דלא איצטריף כלל קרא להכי. ומאי דגריס בתר הכי פי מיימי קרא דנאחר פן כו' והיתה לה לאשה.

הא מעיקרא לא אשכחן דלא תפסי בה קדושין. המקשה הוא דטעי וסבר דמיימי האי קרא דלא תפסי בה קדושין.

אבל באמת פוננתו לאתויי קרא דלא שייף ביה לישנא דהויה ושפיר אימעיטו מפי תהינה וילדו לו אלא דמהא דפריף התם אי הכי שפחה נמי לא משמע פן. וכן בפרק אלמנה לכה"ג בסוגיא דנבעלה לפסול לה לא משמע פן: ועיי' בסנהדרין (נ"ד נח) דתניא התם אין לי אלא שניסת לכהונסת לעובד פוכבים ולנתין מנין.

ופירשו רש"י ותוס' ז"ל אף על גב דח"ל הם קדושין תפסי בהו. והוא תמוה דעובד פוכבים ודאי אין לו קדושין כלל.

וראיתי בס' מנחת אהרן שהרגיש בזה ודבריו אינן מובנים שם מש"כ דלרבנן דר"ש בשאר עובדי פוכבים יש בהן תפיסת קדושין דהא רש"י ז"ל בעצמו כתב שם דאין לעובדי פוכבים קדושין כמו שכתבתי לעיל: הרי"ף ז"ל פאן הביא דברי הגאון בבא על שפחתו דאין הנלד עבד משום חזקה דאין אדם עושה בעילתו בעילת ננות.

ובנדאי שחררה תחילה ע"ש. ומדברי התורת פהנים על קרא דועבדך נאמתך אשר יהיו לה לא משמע פן והובא בגילקוט פ' בהר.

והכי דרשינן התם מ"ד ועבדך ואמתך אשר יהיו לך יכול הרב שבא על שפחתו והוליד ממנה יכול לא יהא לו רשות להשתעבד בו ת"ל אשר יהיו לך אלמא דאפילו בא האדון על שפחתו הולד עבד.

ודחוק לומר דמיירי שייחד עדים בשעת מעשה ואמר דאינו משחררה ודו"ק. ומהאי קרא הוי מצי נמי למילף דולד שפחה פמותה: ע"ב תוס' בד"ה קדמו וכןסו.

ומדקדק ר"י ז"ל מפאן דוןקא הקא דספק זקוקה היא. אבל היכא דכנס אחות זקוקתו ודאית יוציא וחילקו בין קידוש תחילה לכנס ע"י ביאה דעביד איסורא.

ודבריהם ז"ל סתומים דאם ייבם אחות זקוקתו קאמרי לא צריכי לדיוקא דהא מתניתין היא לקמן בריש ד' אחין קדמו וכןסו יוציאו. וכדמפרש הש"ס הקא בשמעתין לפירש"י ז"ל ואין זה ענין לפלוגתא דר"י בן בתירה ורבנן דהתם טעמא אחריןא איכא משום דהוי בקמה שפאסרה כמו שפי' רש"י ז"ל בשמעתין.

ואי בכנס אחות זקוקתו שלא ע"י יבום אין הכרח ממתניתין דמתניתין ע"י יבום מיירי. ומנ"ל לחלק בין קידוש לכנס ע"י ביאה.

והיכא דאין יבם אלא הוא פשיטא דיוציא פדתנו לקמן בהחולץ. והרא"ש ז"ל פתב דדיוקא דר"י ז"ל במייבם אחות זקוקה מיירי ועיין בזה בב"ש סימן קע"ו.

ולקמן בריש ד' אחין ובאר עוד בזה אפי"ה: רש"י בד"ה אבל יבומי חד ברישא והדר מיקלץ לאידך לא עכ"ל. ולא הבנתי מש"כ והדר מיקלץ שני לאידך דבשני אין חילוק בין חליצה ליבום ואפילו יבומי שרי.

והעיקר הוא דהראשון אסור ליבומי משום אחות זקוקתו. ועיין בגימקי יוסף ז"ל דדייק מדלא תנא באח אחד חלץ לאחת וכנס אחת לא יוציא ש"מ דגזרו בספק אחות חלוצה.

וכן פתב הרשב"א ז"ל אלא דלשוננו ז"ל צריך קצת תיקון במש"כ שם ולאפטורי קדא. ונראה דצ"ל וליבומי קדא.

ועיין בב"ש בסי' קע"ו שנסתפק אם אין אלא אח אחד וכנס אחת אם יוציא ע"ש שפתב לדייק מדברי הנימק"י. ולא ידעתי הספק כי הנימק"י פתב בהדיא דגם בספק אחות זקוקה גזרו אפילו בדיעבד ע"ש וכנס אחת ולא חלץ לשני' בלא"ה פשיטא דיוציא אע"ג דנימא דלא גזרו על ספק אחות חלוצה.

דהא בזה מחויב הוא מה"ת לפטור את השני' מספק וק"ל: גמ' מ"ש מהא דתנו ד' אחין כו'. ופירש"י ז"ל וקתני סיפא אם למ קדמו וכןסו יוציאו והקא קתני אין מוציאין.

ובסמוך בד"ה חולצות ולא מתייבמות פתב דמרישא נמי פריך. והי' נראה דמרישא פריך דאי מקדמו וכןסו דסיפא לא הי' לו להש"ס להמתין עד סיפא דאמאי לא פריך גם ארישא.

דבקדמו וכןסו אין חילוק בין רישא לסיפא. אבל אי נימא דפריך ארישא א"ש דמאי דשריין הקא לייבם תרנייהו אחיו של זה מייבם אחת ואחיו של זה מייבם אחת וס"ד בזה ג"כ הוי לן למיגזר לחלוץ פון יתייבמו בלא חליצה פדקאמר מהו דתימא כו'.

ועיין בדברי הרשב"א ו"ל. וכן משמע מפ"ר ר"י ו"ל דאצטוד חולץ ואצד מייבם קשיא ליה.

ולדבריהם ו"ל ג"כ לא שייכא פירכא זו דוקא אסיפא. ויותר נראה כמ"ש וק"ל: דף פד גמ' תני שילא ואפילו שניהם כהנים כו'.

ובירושלמי אמרו על בבא דרישא בין בישראל בין בכהנים. ועל סיפא אמרו הדא אמרה בישראל אבל בכהנים לא.

ע"ב בק"ע מאי דפירש ברביתא דרישא. ול"נ דקמ"ל ברישא דאפילו בכהנים אין מוציאין מידן אע"ג דשמא בא על אחות זקוקתו וסד"א דנפסלה עליו אפילו לאחר שייבם אחיו השנייה קמ"ל דאין אחות זקוקתו נפסלת מן הפהונה.

וה"ל נראה דהא דאמרינן התם הדא אמרה הבא על אחות חלוצתו לא נפסלה מן הפהונה צ"ל אחות זקוקתו דבבא דרישא לא שייכא אחות חלוצתו ומה שפ"י הק"ע דראוי' היתה לו לחלוץ. הוא תמוה דהא בהדיא תנינן לקמן דלכתחילה מותרין האחין בקרובת החלוצה.

ולפ"ז צ"ל דרביתא דכהנים ברישא קאי אקדמו וכנסו אין מוציאין דבאצד חולץ ואצד מייבם אין פאן רביתא פלל כמ"ש. והשתא הא דאמרינן התם בסיפא הדא אמרה בישראל אבל לא בכהנים ג"כ קאי אבבא דקדמו וכנסו.

ובכהנים מוציאין מידן משום ספק חלוצה. ופליג עם הש"ס דילן.

ובק"ע שם פ"י הפל לכתחילה. ולענ"ד נראה כמו שכתבתי.

גם מה שכ' שם דמדברי הרמב"ם ו"ל משמע דאפילו לכתחילה מותר פהו בספק חלוצה לא ידענא משמעוטי'. וגם לא מסתבר לומר כן.

וכמו שהוכיח הרמב"ן ו"ל מהא דלקמן פ' נושאין על האנוסה דתניא פהני' חולצין באסורין לייבם משו' ספק חלוצה. וכן מהא דאם אשת פהו היא אינה חולצת נמי משמע דלכתחילה ספק חלוצה אסורה.

ומש"ה שפיר אינה חולצת להוסיף עליה ספק איסור מחדש. פינן דהספק הראשון ג"כ ספק דרבנן הוא.

ומה יועיל אם יאמרו לה לחלוץ. אבל אי נימא דספק חלוצה לכתחילה מותרת אמאי לא תחלוץ גם אשת פהו.

ואפשר לומר עוד דדוקא הכא לא גזרו משום דכל חד סבר אימור מצנה קעביד. אבל בעלמא שלא במקום מצנה אפילו בדיעבד ספק חלוצה אסורה.

וכמו שכתב הרא"ש ו"ל אם נמלך בב"ד ע"ש. אבל הרמב"ם ו"ל בפ"ז מהלכות א"ב והטור והש"ע סי' ו' כתבו להדיא דאפילו נשא ספק חלוצה אין מוציאין אותה מידו.

ועיין שם במשנל"מ ו"ל מש"כ על הטור ו"ל דברים של טעם. ומוכח נמי מדברי הרמב"ם ו"ל שם דלכתחילה אסור לישא ספק חלוצה דלא כבעל ק"ע ודו"ק: ומה שיש לי לדקדק

בְּזֶה הוּא מְהֵא דְתַנְיָא הֵכָא בְּתוֹסְפֹתָא דְגְרוּשָׁה וְחִלּוּצָה אֵינוֹ מְטַמָּא לָהּ מְשׁוּם דְאִשְׁתּוּ פְסוּלָה הִיא.

וּבְשִׁנְיֹת מְטַמָּא לָהּ. וּלְפִי הַנ"ל הָא חִלּוּצָה קִיל מְשִׁנֵּי דְסַפֵּק שְׁנֵיָה מְשִׁמַּע דְאִסוּרָה.

וְכַעַת לֹא מְצֵאתִי בְּדַבְרֵי הַרְמְב"ם ז"ל בַּהֲל' אָבֵל הָאֵי חִילּוּקָא בֵּין פְסוּלָה מֵה"ת אוֹ פְסוּלָה מְדַרְבָּנָן. וְנִרְאֶה דְסַמְדָּא אֵהָא דְרִישׁ הָאִשָּׁה רַבָּה דְהִרְאִשׁוֹן גַּם כֵּן אֵינוֹ מְטַמָּא לָהּ אַף עַל גַּב דְאִינָה אִסוּרָה אֲלֵא מְדַרְבָּנָן.

אָבֵל הַרְשֵׁב"א ז"ל שֵׁם פֶּתַח לְחֶלֶק בֵּין הֵהִיא דְהָאִשָּׁה רַבָּה לְשִׁנְיֹת. וְדַקְדָּק שֵׁם ג"כ מְחִלּוּצָה וְכַתֵּב לִישָׁב שֵׁם ע"ש: וְעֵינָן בְּתוֹס"ט בְּמִשְׁנֵינָנוּ שְׁפִי' הֵנִי בָבָא דְקִדְמוֹ וְכִנְסוֹ אֵין מוֹצִיאֵין מִיָּדָם הֵינּוּ אֲפִילוּ ע"י קִדּוּשֵׁין לְחוּד אֲלֵא שְׁאוּמְרִין לוֹ הִמְתָּן כו'.

וְלֹא הִבְנֵתִי פִּינָן דְצָרִיף לְהִמְתִּין א"כ שְׁנֵיָהֶם אִסוּרִים דְכ"א שְׁמָא יִפְגַּע בְּאַחוּת זְקוּקָתוֹ. וְכִבָּר פֶּתַחְתִּי לְעֵיל דְבְסַפֵּק אַחוּת זְקוּקָה ג"כ הִתְמִירוּ וּפְשׁוּט הוּא דְכִנְסוֹ מְשִׁמַּע קְאָמֵר.

וְכֵן מוֹכַח מִפִּי רִש"י ז"ל. וְעוֹד דָּאֵי נִימָא דְקִדּוּשֵׁין לְחוּד דּוֹחָה סַפֵּק זְקוּקָה.

א"כ מֵאֵי אִרְיָ' דְקִתְנֵי קִדְמוֹ וְכִנְסוֹ דִיעֵבֵד לְכַתְחִילָה נְמִי יִקְדָּשׁוּ שְׁנֵיָהֶם וְיִקְיָמוּ מִמ"נ אֵי זֶה הִיא יְבִמְתּוֹ שְׁפִיר נְסִיב וְאֵי אַחוּתָה הִיא ג"כ הַקִּדּוּשֵׁין דּוֹחִין הִזִּיקָה אֲלֵא וְדָאֵי קִדּוּשֵׁין לְחוּד לֹא מְהֵנִי.

אֲלֵא דְלַרְבָּנָן דִּר"י בֵּן בְּתִירָה דְאָמְרֵי דָאֵין צָרִיף לְהִמְתִּין צ"ע אֲמַאי לֹא יִקְדָּשׁוּ שְׁנֵיָהֶם וְיִדְחוּ הִזִּיקָה. וִי"ל דְלַרְבָּנָן נְמִי אִסוּר לְכַתְחִילָה לְקִדָּשׁ אֲפִילוּ סַפֵּק אַחוּת זְקוּקָתוֹ: גִּמ' וְאִימָא בְּוִכְרָא דְאָמָא.

לְפִי מַה שְׁפִי' הַרְמְב"ם ז"ל פְּשֻׁטֵי דְקִרְא דְאֲשֶׁר תִּלְד דְקָאֵי אֲאָמוּ שֶׁל הִמַּת א"ש טְפִי קְוִשִׁית הַש"ס וְאִימָא בְּוִכְרָא דְאָמָא כִּמְש"כ וְהִי הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תִּלְד. וּמְשִׁנֵּי יְבוּם בְּנִחְלָה תְּלִי רַחֲמָנָא דְבְכוֹר דְלֹאֵם לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד.

וְהֵנִי מְצִי נְמִי לְדִיוּקֵי דְלָאוּ דְוָקָא בְּכוֹר מְקָרָא דְלַצְרוּר לְאֲתוּיָי צָרַת צָרָה דְוַדָּאֵי חַד לֹא בְכוֹר הוּא: וְאִימָא כִּי אֵיכָא בְכוֹר לִיְהִדֵר אֲגָדוּל וְכִי לֵיכָא בְכוֹר לֹא לִיְהִדֵר אֲגָדוּל. לְפִי דַעַת הַרְמְב"ם ז"ל דְלֵיכָא מְצֻנָה אֲלֵא לְחִזּוֹר אַחַר גְּדוּל.

אָבֵל מְגָדוּל וְלִמְטָה כְּוָלָן שְׁוִין צ"ל דְפִיְרְכַת הַש"ס הוּא מִנ"ל דְחִזְזִין אַחַר גְּדוּל דְלָאוּ בְכוֹר הוּא דִילְמָא דְוָקָא בְכוֹר הוּא דְקִדִּים. וְכִבָּר הִקְשָׁה הַרְשֵׁב"א ז"ל ע"ז א"כ לְפָרְוּף מִמְתַּנִּיתִין דְהַחֹלֶץ.

אָבֵל רִש"י ז"ל פִּי דְמְצֻנָה לְחִזּוֹר עַל גְּדוּל מְחַבְרִין. וְלִזְהָ קִשְׁיָא לִיה מַאֲבֵי קִשְׁיָא.

וְלְדַבְרֵי צ"ל הָא דְלֹא פְרִיף הַש"ס בְּאֲמַת מִנ"ל דְחִזְזִין אֲצֵל גְּדוּל דְלָאוּ בְכוֹר דִילְמָא דְוָקָא בְּכוֹר הוּא דְאֵיכָא מְצֻנָה אָבֵל לְבַד מְבְכוֹר כְּוָלָן שְׁוִין. וְאֵין לוֹמֵר דְגְּדוּל מְכֻוָּן מְסַבְרָא פְשֻׁטָא לִיה דְהֵנִי כְּכוֹר.

דֵּא"כ לְמַאי דִּס"ד נְמִי תִיקְשִׁי לְמָה פֶּתַח רַחֲמָנָא בְכוֹר לִיְכַתֵּב גְּדוּל כִּי הִיכִי דְפְרִיף לְמִסְקָנָא. וִי"ל דְבְכוֹר מְשִׁמַּע יוֹתֵר גְּדוּל שְׁבְכוּלָן מְגָדוּל דָּאֵי פֶתַח רַחֲמָנָא גְּדוּל שְׁפִיר מְשִׁמַּע דְכָל הַגְּדוּל קוֹדֵם לְקִטְוִן מְמַנּוּ.

ויותר נראה דקנשינית הש"ס באמת היא גם אגדולים שבכולן. אלא דמתניתין דהחולץ מצינו לפרושי דגדול היינו בכור להכי פריה מהא דתני אבני קשישא.

ולפ"ז יש ליישב גם לדעת הרמב"ם ו"ל דמאבני קשישא עדיפא ליה לאקשוני מדתני הולכין אצל אחיו הקטן וכו' משמע דמעלת גדולתו גרמה לו ולא מעלת בכור אבל ליפא מצוה אלא בגדול מכולן.

אבל אחרי הגדול מנין לנו דיש קדימה לזה על זה. וכן מסייע ליה לישנא דמתניתין לקמן מהלכין על פל האחין.

ועיין בלח"מ ו"ל: ע"ב תוס' בד"ה למאי הילקתא כו'. אר"י דהוי מצי למימר לחשיבות שאין ירושתו חוזרת ביוכל.

ולא הבנתי דבריו ו"ל דאפילו לא קרי רחמנא בכור נמי ה"א דאין ירושתו חוזרת ביוכל. כיון דכתיב יקום על שם אחיו וילפינו בגז"ש דלנחלה קאמר קרא.

וקא דאמרינו ה"ה בבכורות אליבא דר"מ דאמר מתנה וירושת אשתו ובכור ויבם אינו חוזרין ביוכל. וקאמר הש"ס ה"ה טעמא דבכור קרי רחמנא לאו למימרא דמ"ה אינו חוזר ביוכל.

אלא משום דר"א ה"ה פליג ואמר בכולן חוזרין ביוכל משום דבכור ויבם בכלל מתנה הם. להכי קאמר אליבא דר"מ דאע"ג דמתנה הם מ"מ אינו חוזרין ביוכל אבל לא דמהכא ילפינו עיקר ירושתו.

וכ"ש דאי לא קרי רחמנא בכור ולא הוי כתיב אלא יקום ע"ש אחיו לחוד פשיטא דלא הוי חוזרת ביוכל דירושתה גמורה היא. והיינו דלא מסיק הש"ס ה"ה לרבנו ה"ה דבכור קרי רחמנא.

ואליב' דר"א דאמר ה"ה דחוזר ביוכל הוי מצי הש"ס למימר ה"ה דלהאי מקלתא קרי רחמנא בכור דחוזר ביוכל והוי כמתנה והוי נמי לגריעותא אבל למעליותא ליפא מידי דגילף מבכור דקריה רחמנא.

ובלא"ה הרי הוא יורש גמור והי' נוטל בראוי כבמחזק אי לאו דקרי רחמנא בכור. ולא הבנתי בזה גם דברי התוס' ו"ל ה"ה בבכורות שכתבו לתרץ דלהכי לא קאמר הש"ס ה"ה דאיצטרף למעליותא משום דר"א פליג ואמר דחוזר ביוכל ואדרבה לר"א ודאי הוי מצי למימר דלהא איצטרף ה"ה דקרי רחמנא בכור.

ונה פשוט ודו"ק: ע"ב תוס' בד"ה ה"ה גיורת בימי הקדמוני' מיהא הו"א. דמשמע לא יבנס הוא אבל אחר שרי לכנס עכ"ל ולא ניחא להו לפרש דמאס פנס אין מוציאין מידו דייק דגיורת מיהא הוי ולמ"ד דגיורת לא הוי אפי' פנס יוציא.

משום דמשמע להו מהא דפריה לקמן אי ה"ה לכתחילה נמי משמע דלמאי דס"ד ניחא ליה דלכתחילה לא אבל דיעבד שפיר דמי. והיינו משום דהכא חששא בעלמא הוא שפא נתגיירה מחמת האישי.

ומש"כ הַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל דְּמַהָּא דְּאָמַר אֵינּוּ גְרִים לָא הוּי מְצִי לְאַקְשׁוּנֵי בְּדִיעֵבַד מְשׁוּם דְּאֵינּוּ גְרִים יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּאֵינּוּ גְרִים גְּמוּרִים אֲלָא סְפִק גְרִים. הוּא דְּחִוּק.

אֲלָא דֵּינֵשׁ לְדַקְדָּק לְמַאי דְּמִשְׁמַע דְּהוּי ס"ד דְּטַעְמָא דְּלֵא יְכַנּוּס הוּא מְשׁוּם דְּלֵא הוּי גִּיּוּרְתָּא גְּמוּרָה. א"כ בְּשִׁפְחָה וְנִשְׁתַּחֲרָה מ"ט הָא אַחַר שְׂיַחְרוּרָה הִיא יִשְׂרָאֵלִית גְּמוּרָה.

וצ"ל דְּבִשְׁפָחָה יָדַע שְׁפִיר הָא דְּרַב אָסִי הָסַר מְמָה עֲקֻשׁוּת פָּה. אֲבָל גְּבִי כּוֹתִית וְנִתְגַּיְיְרָה ס"ל לְמַקְשֵׁן דְּאֵין לְחוּשׁ מְשׁוּם הָסַר מְמָה כּו'.

כִּינּוּ דְּגִיּוּרְתָּא גְּמוּרָה הִיא אֵין לְהִרְחִיקָהּ. וְחֻשׁ דְּהָסַר מְמָה פִּי רִשְׁ"י ו"ל שְׁלֵא יֵאמְרוּ הַקּוּל הִרְאִשׁוּן הָיָה אֲמַת.

וְהַקְשָׁה הִרְשָׁבָ"א ו"ל הָא מֵיַרְי אִפִּי בְּעֵדִים כְּאִידָהּ מִתְנִיתִין. וְפִי הוּא ו"ל שְׁלֵא יֵאמְרוּ שְׁלֵא נִתְגַּיְיְרָה אֲלָא בְּשִׁבִילוֹ.

וא"כ קָשָׁה בְּשִׁפְחָה מַאי אֵינְפָא לְמִימַר דְּהָא הִשְׂחִירוּר אֵינּוּ תְלוּי בְּדַעְתָּהּ. וצ"ל דְּהִלְזוּת הוּא שְׂיַדְבְּרוּ בָּהֶם זֶה הִיא שְׁנִכְשֵׁל ע"י וְעֵשָׂה תַחְבּוּלוֹת לִישָׂא אוֹתָהּ: וְעֵינֵן בְּרִשְׁבָ"א ו"ל וּבְנִימוּקֵי יוֹסֵף שְׁהִבִּיאוּ דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי כָּאֵן בְּנִסְחָאוֹת שׁוֹנוֹת לְחַד גְּנוֹסְחָא קִדְשׁ הָרִי הוּא כְּכֹס אֲמָרוּ לוֹ שְׁלֵא יְכַנּוּס וְכֹס מוֹצִיאֵין מִיָּדוֹ.

וְלַחַד גְּנוֹסְחָא קִדְשׁ אֵין אֲמָרִין לוֹ שְׂיַכְנּוּס אֲלָא שְׁלֵא יְכַנּוּס כְּנֵס אֵין מוֹצִיאֵין מִיָּדוֹ. וּמְדַאָּמְרֵי הָכִי בִירוּשְׁלָמִי עַל מִתְנִיתִין וְלֵא אֲמָרוּ כֵּן עַל רִישָׁא דְּקִדְמוֹ וְכֹסוֹ.

לְגוֹסְחָא קְמִיִּתָּא א"ש דְּהֵתֶם קִדְשׁ לָאו כְּלוּם הוּא כּמ"ש לְעֵיל וְהִתְרָאָה נְמִי אֲפִשֵׁר דְּלֵא מְהֵי הֵתֶם בְּמָקוֹם מְצוּהָ. וְלֵאִידָהּ גְּנוֹסְחָא ג"כ א"ש דְּהֵתֶם לָא הוּי רְבוּתָא בְּקִדְשׁ דְּלֵא הוּי כְּכֹס וּמְכָאֵן נְמִי מְשַׁמַּע דְּלֵא כְּדָבְרֵי הַתּוּ"ט שְׁהִבִּאתִי לְעֵיל.

וְכֵן מְשַׁמַּע מִדְּבָרֵי הִרְשָׁבָ"א ו"ל סוֹף פִּירְקִין: גְּמָרָא אֲמַר רַב וּבְעֵדִים כּו' רֵאִיתִי לְבָאָר כָּאֵן בְּקִצְרָה שִׁיטוֹת שְׁנֵאֲמָרוּ בְּהִלְכָה זֶה יַעֲן כִּי רַבּוּ וּמָה שְׂיַשׁ לְדַקְדָּק בָּהּ. רִשְׁ"י ו"ל פִּי דְּרַב מוֹקֵי לְמִתְנִיתִין בְּעֵידי טוֹמְאָה מְמַשׁ.

ולפ"ז קָשָׁה מַאי קַמ"ל מִתְנִיתִין דִּיּוֹצִיא פְּשִׁיטָא כִּינּוּ דְּנִאָסְרָה לְבוֹעֵל מַה"ת. וְאֵמַאי קָרִי לִי נְטַעֲן.

ועי' בְּנִימוּקֵי יוֹסֵף שְׁעַמַּד ע"ז וְתִי דְּקַמ"ל אִפִּי אֵין הֵעֲדִים יוֹדְעִים אִם בְּאֹנָס אִם בְּרִצּוֹן. וְהִ"א דְּמוֹקְמִינּוּ לָהּ בְּחֻזְקַת כְּשִׁרוֹת ע"ש וּמוֹכַח מִדְּבָרֵי ו"ל דַּס"ל דְּבְּאֹנָס לֵא נִאָסְרָה גַם עַל הַבוֹעֵל.

ועי' בְּמַש"נִלְמ ו"ל בַּפ"ג מַה"ל סוֹטָה שְׁדַקְדָּק בְּדָבְרֵי הִנְיִמוּקֵי יוֹסֵף ו"ל שְׁכַתְב לְעַנּוּן שׁוֹמְרַת יָבֵם שְׁזִינְתָה דְּנָהִי דְּמוֹתְרַת לִיבָם מ"מ אֲסוּרָה לְבוֹעֵל מְשׁוּם קְנָסָא. וְרִצְוָה לְדַקְדָּק דַּס"ל בְּכָל מָקוֹם נִאָסְרָה לְבוֹעֵל אַע"ג דְּלֵא נִאָסְרָה לְבַעַל.

וְהָכָא מוֹכַח דַּס"ל דְּלֵא נִאָסְרָה לְבוֹעֵל כָּל שְׁלֵא נִאָסְרָה לְבַעַל. וּמָה שְׁתַּמָּה שָׁם מַנ"ל לְחַדְשׁ קְנָסָא לְעַנ"ד דְּבָרֵי הַנִּימְק"י ו"ל בְּרוּרִים וְהוּא בְּכָלֵל הַנְּטַעֲן עַל הַשְׁפָּחָה דְּאֲסוּר לְכַנּוּס.

וְהִ"נ בְּכָל (ח"ל) דְּאֲסוּרִים מְשׁוּם קְנָסָא גַם לְאַחַר שְׁהוֹתָרוּ לוֹ. וּפְרִיָּה עֲלֵיהָ רַב שְׁשֵׁת מַהָּא דְּתַנְיָא אִם נִתְגַּרְשָׁה מִתַּחַת יָדֵי אַחַר אִם כְּנֵס לֵא יוֹצִיא.

ואי בעידי טומאה פו אמי אחר ואפסקין לקלא מאי הני הא אסורה עליו מדאורייתא. והא דלא משני דברייתא מיירי בעדים שראו דנאנסה.

דא"כ אפי' בלא אפסקין אחר אם פנס לא יוציא כמו הנטען על השפחה. ומשני הש"ס דה"ה דאי לא אפסקיה אחר דלא תצא ואפסקין אחר נקט לרבויא דלא תנשא לכתחילה. ותו פריד מהא דתניא בד"א דתצא פשאין לה בנים פי' רש"י מבעל. אבל יש לה בנים לא תצא ואם באו עידי טומאה אפילו יש לה כמה בנים תצא אלמא דבאין לה בנים אפי' בלא עדים תצא.

ומסיק דרב נמי מודה להא דבאין לה בנים תצא אפי' בלא עדים. והאי דמוקי למתניתין דדווקא בעדים היינו משום דקתני והוציאוה דמשמע ב"ד וב"ד בעדים הוא דמפקי מבעל.

ומתניתין איירי אפי' ביש לה בנים מש"ה תני לה דווקא בעדים וברייתא קמייתא אתיא לפ"ז כפשטה ובלא עדים ואין לה בנים ואי לא אפסקין אחר אפ"ה תצא. אבל אי אפסקין אחר לא תצא.

ולפי' רש"י ז"ל שפי' יש לה בנים היינו מבעל ליכא רבויא פלל בהא דתנו במתניתין אע"פ שפנס יוציא. פיון דכבר אפקוה מבעל ולא חשו ללעז בניו פשיטא דתצא מבעל ג"כ.

אבל לפי הרי"ף ז"ל דיש לה בנים מבעל א"ש טפי דהני רבויא אע"ג דכבר יש לו בנים מבעל תצא. ולפי מסקנא זו קי"ל דבאין לו בנים לבעל או לבעל אפי' בקלא בעלמא מפקינן ליה מנטען אם הוציאה בעלה ואי אפסקין אחר לא תצא אבל לא יכנס לכתחילה וע"י עדים בכל גוונא מפקינן לה מיני.

ואיבעית אימא הני מתנייתא רבי היא כו' ולעולם רב ס"ל דבלא עדים לא תצא פלל. והא דתני בהנהגה מתניתא דבאין לה בנים תצא אי לא אפסקין אחר רבי היא דאמר רוכל יוצא כו' הואיל ומכונער הדבר תצא.

וכפרש"י ז"ל דתצא אפי' מבעל. וכבר האריכו התוס' ז"ל לדקדק על שיטתו ז"ל.

ולדידי קשיא משמעתי דא"כ דב"ד מוציאים אותה מבעלה ע"י קול בעלמא היינו שראו בהו דבר מכונער. א"כ פי אפסקין אחר מאי אהני וכי עדיף הוא מהבעל דמפקינן לה מיני. ואמאי לא יוציאו אותה מנטען אפי' אחר הפסקת האחר פיון דלאו רינה בעלמא חשיבא. מדאפקינן לה מבעלה.

ואפשר לומר דדווקא בדבר מכונער ברוכל יוצא ודדמי ליה הוא דקאמר רבי דתצא מבעל. ואלבניה להוציא מבעל מוציאים אפי' בקול בעלמא.

וכדתנו הנטען כו' והינו דמשמע ליה לרש"י ז"ל דרבי תצא מבעל קאמר מדנקט דקא כה"ג הני דבר מכונער. אבל לרבנן דפליגי ארבי וס"ל דמבעל לא מפקינן אלא בעדות ברורה ה"נ מבעל לא מפקינן אלא בעדות ברורה.

ולפ"ז א"ש ברייתא קמייתא והוציא קתני היינו הבעל עצמו משום דמיירי בנטען
בעלמא ומש"ה פי אפסק' אחר לא תצא. ומסיק הש"ס הילקתא פנותיה דרבי והילכתא
פנותי דרב.

והא בקלא דפסיק והא בקלא דלא פסיק. בקלא דלא פסיק הילקתא פרי דתצא אפי'
בלא עדים והינו מבעל ונטען פדכתיבנא.

אבל מבעל ונדאי גם לרבי לא מסקינן לה בלא עידי דבר מכווער. קלא דפסיק ואיפא
עדים פרי.

גם בזה קשה אמאי נקט הש"ס האי דאיפא עדים דליפא רבותא בזה דהילכתא פרי דמאן
פליג עליה פיון דאיפא עידי טומאה. אלא הכי הוי ליה למימר קלא דפסיק וליפא עדים
פרי ולא תצא.

וצ"ל דבאמת ה"ק קלא דפסיק דווקא או איפא עדים אבל בלא עדים לא מפקינן בקלא
דפסיק ובזה לא מצינו דרבי חולק למאי דכתיבנא דרבי ע"כ בעידי פיעור מיירי. אבל
רב ע"כ ס"ל דאפי' בקלא דלא פסיק לא מפקינן מדמוקי למתניתין דווקא בעדים.

והינו דכתבו התוס' ז"ל מיהו רב גופי' אית ליה ל"ש קלא דפסיק כו'. אלא דא"כ האי
הילכתא פרי מיותר הוא פיון דליפא מאן דפליג עליה בקלא דפסיק.

ע"כ כתבו התוס' ז"ל לעיל בד"ה אמר רבי דלרבי אפי' בקלא דפסיק מוציאין מנטען.
ולא ידעתי הכרח לזה.

והשתא להך אוקימתא הדין פה הוא דבעידי דבר מכווער אפי' מבעל מוציאין ובקלא
בעלמא דלא פסיק אין מוציאין מבעל. אבל הנטען אם פנס יוציא.

ובקלא דפסיק אפי' הנטען לא יוציא. ומרנוייהו הילקתא אנטען קאי.

וא"כ הא דאמרינן קלא דפסיק ואיפא עדים פרי לא בעינן דווקא עידי טומאה. פיון
דקי"ל פרי דבעידי דבר מכווער אפי' מבעל מפקינן.

פן נראה לכאורה שיטת רש"י ז"ל: והתוס' ז"ל השיגו על רש"י ז"ל מה שפי' דרבי מבעל
קאמר דתצא. ושיטתם ז"ל דמבעל לא מפקינן לה אלא בעדות ברורה או ע"י קינוי
וסתירה.

ומפרשי דרבי תצא מבעל קאמר. ודעתם דהא דרוכל יוצא כו' הוי בקלא דפסיק.

ופסקינן הילקתא פרי בקלא דלא פסיק. וכרב בקלא דפסיק.

ולשיטתם ז"ל קשה מנ"ל לחדושי האי הילקתא בקלא דלא פסיק פיון דרבי מיירי אפי'
בקלא דפסיק פי האי דרוכל יוצא ובהא לית הילקתא פנותיה א"כ מנ"ל דבקלא דלא
פסיק מוציאין פיון דרבנן פליגי אפי' בקלא דלא פסיק מנ"ל דהכריע בין הני תנאי:
והרי"ף ז"ל כתב ג"כ פשיטת התוס' ז"ל דרבי דאמר תצא אנטען קאי.

אלא דכתב בזה דבר חדש דרבי מיירי בעידי דבר מכווער. ורב דאמר דמתניתין איירי
בעדים היינו עידי טומאה.

אָבֵל בְּעִידי דְּבַר מְכוּנָעַר לֹא תִצָּא. וְהִינּוּ דְמוֹקְמִינּוּ לְמַתְנִיתִין דְּמַחְלָק בֵּין יֵשׁ לֵה בְּנִים
לְאִין לֵה בְּנִים וּבִין אֶפְסָקִין אַחַר אִי לֹא כְּרַבִּי דְאָמַר בְּעִידי דְּבַר מְכוּנָעַר נְמִי תִצָּא מִנְטָעֵן.
וּפְסִיק הַש"ס הִלְכָתָא פְּרַבִּי בְּעִידי דְּבַר מְכוּנָעַר וְקָלָא דְלֹא פְּסִיק. אָבֵל עִידי דְּבַר מְכוּנָעַר
וְקָלָא דְפְסִיק הִלְכָה פְּרַב.

וְהוּא דְּבַר מְחוּדָשׁ לְחַלְק בֵּין קָלָא לְקָלָא אַע"ג דְּאִיכָא עֵדִים. וְהִינּוּ מִשּׁוּם דְּמִשְׁמַע לִיה
דְּקָלָא בְּלֹא עֵדִים פְּלִל לָאו פְּלוּם הוּא בֵּינּוּ דְלֹא נוֹדַע מִי הוּצִיא הַקּוּל.

וְכִי הִכִּי דְאָמְרִינּוּ דְאִמְנוּדַע לָנוּ שְׂעִיצָא הַקּוּל מִפִּי נְשִׁים וְקִטְנִים דְּהַקּוּל לָאו פְּלוּם הוּא.
וְכִן בְּקוּל שְׁל קְדוּשִׁין וְשְׁל גִירוּשִׁין בְּעִינּוּ דְּבַר פְּרוּר.

פְּדֵאִיתָא סוּף גִּיטִין. אֵלָא וְדֵאִי בְּעִינּוּ עִדי דְּבַר מְכוּנָעַר.

וּמ"מ אִין זֶה אֵלָא קוּל בְּעֵלְמָא. וְהִכָּא דְפְסִיק.

גַּם מִנְטָעֵן לֹא מִפְקִינּוּ כְּמוֹ מִבְּעַל בֵּינּוּ דְאִין חֲשֵׁשׁ בְּזֵה אֵלָא מִשּׁוּם קָלָא וְרִינָה בְּעֵלְמָא פְּל
שְׁנַפְסָק הַקּוּל לֹא תִצָּא. וּלפ"ז מְצִינּוּ לְמִימַר דְּרַבִּי נְמִי מוֹדָה דְּבְעִינּוּ קָלָא דְלֹא פְּסִיק.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת לְשִׁיטַת הַרִי"ף ו"ל אִמָּאִי לֹא מְפָרְשִׁינּוּ הֵא דְאָמַר רַב אַמְתְּנִיתִין בְּעֵדִים
הִינּוּ עִדי דְּבַר מְכוּנָעַר וְלֹא פְּלִיג אַרְבֵּי מִשּׁוּם דְּהֵא לֹא אִינְצִטְרִיף לְאִשְׁמוּעִינּוּ דְּבְעִינּוּ עִדי
דְּבַר מְכוּנָעַר.

אֵלָא דְקִנְשָׁה לִי הֵא דְאָמְרִינּוּ דְאִי אִיכָא אוֹיְבִים אוֹיְבִים הוּא דְאֶפְקוּהַ לְקָלָא. וְלִשְׁיטְתוֹ ו"ל
הֵא אִיכָא עֵדִים בְּדְבַר מְכוּנָעַר וְכִי חֲשׂוּדִים הָאוֹיְבִים לְהַעִיד שְׁקָר.

וּצ"ל דְּכָל דְאִיכָא אוֹיְבִים אִין פָּאן קוּל וְהוּי פְּקָלָא דְפְסִיק. וְכֵן הוּא שִׁיטַת הַשְּׂאֵלְתוֹת ו"ל
לְפִי מַה שְׂבִינְאָר הָרֵא"ש ו"ל דְּבְרִיו: וְרֵאִיתִי בְּדְבַרִּי הַנִּימַק"י ו"ל שֶׁכ' גַּם לְשִׁיטַת הַרִי"ף
ו"ל לְפָרֵשׁ תִּצָּא דְקָאִמַר רַבִּי הִינּוּ תִצָּא מִבְּעַל וְלֹא ע"פ ב"ד אֵלָא יְכוּל לְהוּצִיאָה בְּלֹא
פְּתוּבָה.

וְלֹא הִבְנִיתִי זֹאת דֹּא"כ מִנ"ל לְרַבִּי דְמוּצִיאִין מִנְטָעֵן ע"פ ב"ד וְגַם לֹא רֵאִיתִי מִי שְׂפִירָשׁ
פִּן. אַף בְּזֹאת מְחוּלְקִים הֵמָּה הַשְּׂאֵלְתוֹת וְהַרִי"ף ו"ל דְּלֵהַרִי"ף ו"ל מִבְּעַל אִין מוּצִיאִין
אֶפְיִלוּ בְּעִידי דְּבַר מְכוּנָעַר וְקָלָא דְלֹא פְּסִיק וְהַשְּׂאֵלְתוֹת ו"ל ס"ל דְּבְעַל וּבְעַל שְׁוִין הֵן:
וּר"ת ו"ל פִּי דְבְרִי הַשְּׂאֵלְתוֹת ו"ל בְּדְרָף אַחַר.

וְהוּא דְרַב דְאָמַר דְּמַתְנִיתִין מְיָרִי בְּעֵדִי הִינּוּ עִידי דְּבַר מְכוּנָעַר וּמוּצִיאִין בְּהֵם מִבְּעַל.
ג"כ דְּכְעִידי טוּמְאָה הֵם.

אָבֵל בְּלֹא עִידי פְּיֵעוּר אֵלָא בְּקוּל בְּעֵלְמָא בְּזֵה פְּלִיגִי רַבִּי וּרְבִנּוּ בֵּין בְּבְעַל בֵּין בְּבוּעַל.
וְהֵאִי קָלָא לֹא יִדְעָתִי פִּירוּשׁוֹ.

דְּלָמָּה נְחוּשׁ לְקָלָא בְּעֵלְמָא בְּלִי שׁוּם דְּבַר פְּרוּר לְהוּצִיאָה מִבְּעַלָּה. וּמְדַבְּרִי הַר"מ ו"ל
נְרָאָה דְּבְרֵאִינִית הַבְּעַל דְּבַר מְכוּנָעַר פְּלִיגִי רַבִּי וּרְבִנּוּ.

וְגַם זֶה קִשְׂיָא לִי לָמָּה יְהֵא הַבְּעַל נְאָמֵן שְׂיִוְצִיאֵו הַב"ד ע"פ אֵת הָאִשָּׁה וְכֵן לְהוּצִיאָה
מִנְטָעֵן. וְגַם מִש"כ הָרֵא"ש ו"ל דְּבְרֵאִינִית הַבְּעַל לְבַד לֹא שְׁוִיא אֲנַפְשִׁיָּה חֲתִיכָה דְאִסּוּרָא.

אָלָא בְּרֵאִיִּת עֵדִים וְנִתְפָּרֶסֶם הַקּוֹל. ג"כ לֹא הִבְנִיתִי וְלָמָּה לֹא נִימָא דְבִּיאָמֶת שׁוּי' אַנְפִּישִׁי' חד"א אָלָא דב"ד אֵין מוֹצִיאִין וְהוּא עֲצָמוּ מְחֻנְיָב לְגַרְשָׁה.

וּבְהָא דְאָמְרִינָהּ הָא בְּקָלָא דְלֹא פְּסִיק הָא בְּקָלָא דְפְּסִיק. פּי' הר"מ ז"ל ג"כ דְרֵאִיִּת הַבְּעַל בְּעֵינָן.

וְנִרְאֶה מְלִשׁוֹנוּ ז"ל לְפָרֵשׁ דְּבִיאָמֶת מִבְּעַל אֵין מוֹצִיאִין אָלָא הוּא מְחֻנְיָב לְהוֹצִיאָהּ וּמִבּוֹעַל הוּא דְמִפְקִינָן לָהּ פִּינָן שְׂיִצְתָּה מִתַּחַת בְּעֵלָה ע"י. וּמִשְׁמַע עוֹד לְשִׁיטָתוֹ ז"ל דְּהַקּוֹל הוּא אֵינוֹ אָלָא פְּרָסוּם בְּעֵלְמָא דְכִינּוֹן דְּנִתְפָּרֶסֶם הַדְּבָר מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִבּוֹעַל מִשׁוּם לְעוֹז.

אָבֵל אֵי הוּי קָלָא דְפְּסִיק וְאֵין הַדְּבָר מְפּוֹרֶסֶם לֹא מִפְקִינָן לָהּ מִבּוֹעַל ג"כ מִשׁוּם דְּלֹא מְהַמְנִינָן לָהּ לְבַעַל. אָבֵל קוֹל בְּעֵלְמָא בְּלִי רֵאִיִּת שׁוּם אָדָם וְדַאי לֹא חִיִּישִׁינָן לָהּ כָּלֵל.

וְזֶה שְׂפָתָבוּ דְלִרְבָּנָן בְּרֵאִיִּת הַבְּעַל לֹא שְׁוִיָּא אַנְפִּישִׁי' חד"א כָּלֵל דְלִרְבִּי ג"כ הָא דְקָאֶמֶר תַּצָּא לֹא בב"ד קָאֶמֶר אָלָא הוּא מְחֻנְיָב לְהוֹצִיאָהּ: וּבִיאָמֶת בִּירוּשְׁלָמִי פ' הַמְדִיר מִשְׁמַע לְהִקְדִּיא דְהָא דְרַבִּי דָאֶמֶה וּבִיָּיל תַּצָּא אֲבַעַל קָאֵי וְלַעֲנִין יוֹצְאוֹת שְׁלֵא בְּכַתְּוָבָה כְּמוֹ שְׁהִבְאִיתִי לְעֵיל דְבָרִי הַנִּימַק"י ז"ל.

וּא"כ ע"י רֵאִיִּת בְּעַל לְחוּד אֲמַאי תַּצָּא שְׁלֵא בְּכַתְּוָבָה. וְכִי מְהִימָן הוּא לְהַפְקִיעַ כְּתוּבָתָהּ. ע"כ הִפִּי הַמְרַוּוּחַ יוֹתֵר הוּא שִׁיטַת הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם ז"ל דְּהַפֵּל בְּעֵינֵי פִּיעוֹר. וְכִמוֹ שְׁאָמְרוּ שָׁם בִּירוּשְׁלָמִי עַל כָּל הָעוֹבְרֵת עַל דָּת וְכוּלָן בְּעֵדִים.

וְלַעֲנִין זֶה אֵין נ"מ בְּקָלָא כָּלֵל. אָלָא כָּל שְׂיִישׁ עֵדִים שְׁרָאוּ דְבָר מְכוֹנְעֵר תַּצָּא שְׁלֵא בְּכַתְּוָבָה. וְלַעֲנִין בּוֹעַל הוּא דְבְּעֵינָן קָלָא דְלֹא פְּסִיק. אָבֵל בְּקָלָא דְפְּסִיק אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ גַּם מִבּוֹעַל: וְרֵאִיתִי בְּסִפְרֵי אֲבָנֵי מִילּוּאִים שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם בְּעַל הָעֵיטוֹר ז"ל לְיִשָּׁב הָא דְבִירוּשְׁלָמִי שָׁם מִשְׁמַע דְרַבִּי פְּלִיג אֶהָא דְרוּכַל יוֹצָא כו'.

וְתִרְצֵן דְּהֵתָם מִיָּרִי בְּקָלָא דְפְּסִיק. וְלַעֲנִין דְּנִרְאֶה דְלַעֲנִין לְהוֹצִיאָהּ בְּלֹא כְּתוּבָה לִיכָּא נ"מ בְּקָלָא כָּלֵל.

וּמ"מ עוֹבְרֵת עַל דָּת הִיא וּמְכוֹנְעֵר הַדְּבָר. וְכֵן מִשְׁמַע הֵתָם מְהָא דָאֶמֶר רַבִּי וּמָה בְּכֹף מִשְׁמַע דְּפְּלִיג עַל עֵיקַר הַדְּבָר דָּאֵין חוֹשְׁשִׁין לָזֶה.

וְהִינּוּ דְבַעֲזוֹן קָמוּי אֲפִי פִּיו עַל פִּיהָ. וְאָמֵר כְּזֶה בָּאת מַעֲשָׂה לְפָנֵי ר' יוֹסִי וְאָמֵר תִּפּוֹק בְּלֹא פָּרוּן.

וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּמַעֲשָׂה כְּזֶה מְכוֹנְעֵר יוֹתֵר. וְאֵי נִימָא דְמִיָּרִי בְּקָלָא דְפְּסִיק מ"ט מוֹדָה בָּהָא. וּמָה שְׁפִי רַשִׁי"י ז"ל קָלָא דְפְּסִיק שְׂיִצְאָ קוֹל אַחַר לּוֹמֵר שְׁקֵר הוּא הַלְעוֹז אֵינוֹ רוֹצֵה לּוֹמֵר שְׂבָאוּ אַחֲרֵים וְהַכְחִישׁוּ הָעֵדִים הָרֵאשׁוֹנִים דַּא"כ אֲפִילוּ לְאַחַר כְּפָה יָמִים אִם הַכְחִישׁוּ לְעֵדִים אֲמַאי לֹא בְּטַל קָלָא.

אָלָא כְּוִוְנָתוֹ שְׂיִצְאָ קוֹל בְּעֵלְמָא שְׁהַדְּבָר שְׁקֵר וְנִשְׁתַּק הַלְעוֹז. וְכִבֵּר הָאָרִיכוּ בְּהַלְכָה זֶה הָרֵאשׁוֹנִים ז"ל וְהָאֲחֵרוֹנִים ז"ל.

ואני לא באתי אלא לקצר ולבאר דבריהם ו"ל בפירוש הסוגיא. ובאמת יפלא בעיני על התוס' ו"ל למה השמיטו דברי הירושלמי הג' ל דמוכח מינן דבבעל מינרי.

ולענין הוצאה בלא כתובה. ויתנישבו כל הקושיות בזה ודו"ק.

והרבה יש לי לדקדק בדברי הטור והאחרונים ו"ל ולא רציתי להאריך. ועי' בזה במרדכי בתכלית האריכות והביא שם דברי הירושלמי דכתובות ג"כ: דף פה גמרא למדנו רבינו לגס מהו שוציא.

ענין בדברי התוס' ו"ל ובדברי הרשב"א ו"ל פי' דשמעתא. ולדידי קשיא לפי מה שכתב הש"ע ע"פ דברי הירושלמי דהיכא דאמרו לו ב"ד שלא יחזיר אם פנס יוציא.

א"כ ה"א במוציא שם רע דב"ד אמרו לו הני יודע שאין אתה יכול להחזירה הרי שהתרו בו ב"ד ולמה לא יוציא. והטור ו"ל השמיט להאי דינא.

ואפשר לישב דבריו ו"ל ע"פ הג' ל. פי סוגיא זו ס"ל כמ"ד דטעמא משום פריצותא ואין צריך לומר לו הו' יודע שאין אתה מחזירה.

אבל למאי דקיי"ל דצריך לומר לו אם עבר ופנס יוציא ודו"ק. שוב מצאתי באב"מ שכתב פן: תוס' בד"ה ה"א איכא כתבא כו'.

עי' מהרש"א ו"ל שהאריך בזה. ודבריהם מכוננים עם דברי הרשב"א ו"ל שהקשה ג"כ זאת אפי' במדינת הים אמאי לא ישא את אשתו.

כיון שהכתב מוכיח. וכן הקשה הנ"מ וי"ל ע"ש: בד"ה הוא ואחר מצטרפין כו'.

והקשו מהא דאמרינן במכות הרוג ונרבע יציל אלמא דפסול הוא. ותי' דהתם מיירי בנרבע לרצונו דפסול הוא משום רשע והרוג פסול הוא משנעשה טריפה.

ומדבריו ו"ל במכות משמע דבהרוג סגי להו בטעמא דשונא ע"ש. והר"י מאורלייניש תירץ דהרוג ונרבע קרובים יצילו.

ולפ"ז ה"א דמשני הש"ס ה"ה יקום דבר במקמימי דבר ולא בעושי דבר גזה"כ הוא בעושי דבר אין מצטרפין לבטל העדות. אע"ג דאם לא ה"ה קרובו ה"ה ראוי לקיים דבר.

או אפשר גם למסקנא נשאר תירוץ דאב"י כשרבעו מאחוריו. אלא דזה דחוק דא"כ כל עדות שבתורה אם ה"ה אחד לאונסו ה"ו ראויין להיות ממקימי דבר.

וא"כ יצילו זה את זה או משום קרובה או משום פסול דרשעות. וראיתי באו"ת סי' ל"ו שדיבר מזה והביא שם דברי הרא"ש ו"ל בשם הראב"ד ו"ל שפי' במקמימי דבר לאפוקי בעד עצמו.

ועי' בריש מכות בדברי הרא"ש ו"ל שהביא שם דברי הראב"ד ו"ל בארובה לבאר ג"כ ה"א דאמרינן פלגינן דיבורי' ולא אמרינן עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה הוא ג"כ מהאי טעמא דעדותו על עצמו לא חשיבא עדות כלל.

כי היכי דאינו מצטרף לבטל העדות מטעם נמצא האחד קרוב או פסול. ואני אכתוב לקמן בשמעתין מה שנראה לי בזה: עיין בפירושי המשנה 'להרמב"ם שכ' הא דהרגתיו לא ישא את אשתו הוא משום גזירה שמה יהונג אדם וישא את אשתו.

ולא הבנתי למה הוצרך לזה לחדש גזירה חדשה. ולא סגי ליה בטעם הפשוט שמה הוא מעיד שקר בכל הני דמתניתין: ע"ב גמרא דאמר רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע.

ופירש רש"י ז"ל וקא דקיי"ל הודאת בע"ד כמאה עדים דמי ה"מ לענן ממונא אבל לקנסא ולעונש מלקות וליפסל לא עכ"ל. ודבריו ז"ל צריך ביאור דמאי ענין קנסא לכאן דקא ליפסל ולעונש מלקות מסבא קיי"ל דאינו נאמן על עצמו משום דאדם קרוב אצל עצמו.

ולענן קנסא ילפינן מקרא דאשר ירשיעונו כו' דמודה בקנס פטור. אלא דרש"י ז"ל פי' בכמה דנכת' דקא דאין אדם מחייב עצמו במיתה ומלקות הוא ג"כ מטעם דמודה בקנס פטור.

וכבר הקשו התוס' ז"ל על זה עי' בריש פרק התערבות. ועוד דקא רבי יהודה במתניתין ס"ל פרב יוסף דאדם משים עצמו רשע ובקנס ובעונש מלקות ונדאי מודה דאינו נאמן על עצמו.

אלא ע"כ לאו בהדא פללא פלליגהו ועיקרון של דברים כן הוא דבקנס ונדאי מקרא ילפינן. ואי לאו קרא הנה יכול לחייב את עצמו בזה.

וה"א דהוי בכלל הודאת בעל דין כו'. משום דאין קרוב אצל ממונו ושפיר דנין ע"פ הודאתו.

ולענן מיתה ומלקות פולי עלמא מודים דאינו נאמן על עצמו משום דאדם קרוב אצל עצמו. ולענן ליפסל פליגי רבא ורב יוסף או ר"י ורבנן לרבנן אינו נפסל ע"י עצמו ולר"י נפסל ע"י עצמו.

ונראה לי עוד דר' יהודה נמי מודה דלשאר דברים אינו נאמן לפסול א"ע. ודווקא הכא בהרגתיו וכן בפלוני רבעני לרצוני הוא דאמר דנאמן לפסול א"ע משום דלא ס"ל פלגינן דיבורא.

וממה נפשך אם נאמין לו שנהרגוהו הרי הוא רשע. והתוס' ז"ל בד"ה לבא אמר הקשו מהא דאנוסים היינו מחמת ממון דאין נאמנים ולא אמרינן פלגינן דיבורי' נאנוסים היו אבל לא מחמת ממון אלא מחמת נפשות.

ומדבריו נראה דפלגינן דיבורא היינו דמהימן שרבע. אבל לא את זה שהעיד על עצמו. וכן בהרגתיו אמרינן שנהרג אבל לא על ידו. ולענ"ד נראה דהכי פירושא דפלגינן דיבורא דנדאי אנו מאמינים לו דהמעשה כן הוא כאשר הוא אומר.

אלא דלדבריו הרי הוא רשע לזה אמרו פלגינן דיבוריה. ומה שהעיד על עצמו אין זו עדות שפסל ע"י עצמו.

וכינן שאינו נפסל ע"י עצמו שפיר הני עדותו על חבירו עדות גמורה. וב"ד מקבלין עדותו על חבירו.

אבל אין מקבלין עדותו על עצמו. ולפ"ז אין כאן קושיא מהא דאנוסין היינו מתמת ממון דלא פלגינן דיבוריהו משום דהתם כל עדותן על עצמן ואין אדם משים עצמו רשע ואין נאמנים ולא שינה התם פלל לחלוק דיבורן ולחדש דבר דאנוסין היו מתמת נפשות דזה לא אמרינן.

ורב יוסף או ר' יהודה סברי דלא פלגינן דיבוריה ואין אנו מקבלין עדותו בזה לאחרים ג"כ כינן דלפי דבריו רשע הוא אבל גם הם מודים דאינו נפסל ע"י עצמו משום דאדם קרוב אצל עצמו.

ועיי' לקמן בתוס' בד"ה לימא רב יוסף דאמר כר"י בדברי מהרש"ל ומהרש"א ו"ל ודברי התוס' נכונים כפשוטן. וכמ"ש דכ"ע מודים בזה דאדם קרוב אצל עצמו.

ועי' בזה בדברי הרמב"ם ו"ל בפסק י"ב מהלכות עדות לענין פלוני רבע שורי ובדברי הראב"ד ו"ל שם וצ"ע בזה בדברי המפרשים ו"ל: בסנהדרין אמרינן דפלוני בא על אשתי ג"כ פלגינן דיבוריה להרג אותו פלוני.

ופריך הש"ס פשיטא ומשני מהו דתימא אדם קרוב אצל אשתו לא אמרינן קמ"ל. ולפי מ"ש אין כאן פשיטותא דגבי פלוני רבעי שפיר עדותו טובה מחבירו כינן דאינו נעשה רשע ע"פ עצמו הרי הוא פשר לעדות ומה לי אם אמר שרבע לאחר או שרבעו אבל פלוני בא על אשתי לא מטעם רשעות הוא דמפסיל אלא מטעם קורבה מנ"ל דפלגינן דיבוריה בהא.

וי"ל דהיינו דקאמר מהו דתימא אדם קרוב אצל אשתו לא אמרינן ולא אמרינן בכה"ג פלגינן דיבוריה קמ"ל דמ"מ מהימן הוא לגבי חבירו ואין עדותו על אשתו מבטלת עדות חבירו אע"פ שאין מקבלין עדותו על אשתו משום דהתורה פטרה מ"מ מקבלין עדותו על חבירו כינן דלגבי חבירו פשר הוא ועדות חבירו עדות לעצמה היא ואין לה שייכות עם עדות אשתו.

אלא דבא לחייבו שבא על אשת איש מש"ה לא אמרינן עדות שבטלה מקצתה כו'. והיינו דכתב הרמב"ם ו"ל גבי פלוני בא על שורי דמצטרפין נמי להרוג השור משום דאין אדם קרוב אצל ממונו דלא ניחא ליה לפרש כפי' הראב"ד ו"ל דגם הוא אינו נהרג משום עדות שבטלה מקצתה כינן דעדות פלוני עדות לעצמה היא והיינו דבאילעא וטוביה לא אמרינן פלגינן דיבוריה משום דכולי' חד עדות היא עדות הפרעון וכינן דהם קרובים של ערב אין נאמנים.

ובאמת מהא דילפינן בתמורה דאין השור נאסר להדיוט ע"פ הבועלים מדאסריה רחמנא לגבוה משמע דאין אדם קרוב אצל ממונו ומהמנינן ליה אבל היכא דמצטרף עם אחר שפיר נאמן גם על השור.

והנתיבות כתב לצדד דלהרמב"ם ו"ל ג"כ אינו נאמן על השור אלא מתמת דמהימן על חבירו. ולפמ"ש"כ אין בו מכריח ועדות חבירו עדות לעצמה ועדות השור לעצמה

והדברים עתיקים בזה וצריכין עיון רב: ולמ"שכ יש מקום לומר איפכא דאפי' ר' יהודה דפליג הקא ואמר הרגתיו לא תנשא אשתו אפשר מודה בכה"ג דפלוני בא על אשתי ודווקא הקא הוא דפליג מטעם ממ"נ פיון דלדבריו רשע הוא ואין עדותו עדות.

וכבר האריכו בענין זה הראשונים והאחרונים ו"ל. ויש לדקדק עוד בשמעתיך בהא דאמר רב יוסף לרצוני רשע הוא והתורה אמרה אל תשת רשע עד ולמה לי האי טעמא תיפוק ליה משום דהוי חשוד לאותו דבר ולא דנו ולא מעידו.

וראיתי בדברי הרא"ש ו"ל בפסק ז"ב שכתב לפרש פן לשיטת רש"י וקרי"ף ו"ל דר"נ ור"ש פליגי התם בבא על הערוה ממש. ואני מצאתי בירושלמי הקא בשמעתיך שאמרו להדיא בטעמי דר' יהודה ממ"נ אי קטליה החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו ואפשר דמש"ה קאמר הקא דנהי דפסול לא הוי ע"פ עצמו אבל חשוד מיהא הוי.

ולכאורה לדעת הרמב"ם ו"ל דהא דחשוד אינו נאמן היינו דווקא בשל עצמו אבל בשל אחרים נאמן א"כ הקא נמי הוי פלגבי אחרים. (ועי' בזה בש"ף בי"ד סי' קי"ט מש"כ שם): גמרא והתניא אמרו לו לר' כו'.

עי' מהרש"א ו"ל שכתב לפרש בלשון קושיא לפי גירסת התוספתא והירושלמי אמר להם ממש ראי' אף הוא לא אמר אלא הרגנוהו וסמיה אקנשית והא לסטים קתני. ודבריו ו"ל נכונים אף לפי מה שכתבו התוס' ו"ל דאפילו אמר הרגנוהו מפרשינו דבריו פן.

א"כ ליכא קושני' מהא דלסטים קתני ויוצא ליהרג קתני פיון דאמר הרגנוהו. ועוד דלמאי דס"ד דמייירי בדיני ישראל בזמן הבי'.

א"כ אפי' אמר הרגנוהו תיקשי אמאי יוצא ליהרג פיון דלאו הוא לחודי' קטלי' והנה נראה לפרש דהא דפריה הש"ס והא לסטים קתני הוא פירכא אחריתי דמשמ' שהוא לבדו ג"כ הרג את הנפש וא"כ אפתי למה השיאו אשתו והא יוצא ליהרג קתני ומשמע דמחמת רציחה אחרת יצא ליהרג ואפתי רוצח הוא.

ומשני בי דינא דעובדי כוכבים דלא דייקי ויצא ליהרג מחמת דבר אחר אבל מזה המעשה לא ידע איש ובצאתו ליהרג הודה בעצמו על שמעון בן כהן. ואין לדקדק לפי האי טעמא דאמרינו דעד אחד נאמן הוא משום דעביד לאיגלוני וכתב הרמב"ם ו"ל דירא לשקר שלא יוכל להשמיט א"כ הקא דיוצא ליהרג אינו מתירא לשקר.

דאין חילוק ובכל מילתא דעבידא לאיגלוני לא משקרי אינשי וק"ל. וכן פירש הרשב"א ו"ל: גמרא טעמא דב"ד הא תרי לא.

מ"ש מהא דתנו עדים החתומים על המקח לא חשו חכמים לדבר זה. מוכח משמעתיך דאין לחלק בין אשה דלא סניא אלא לחד ובין מקח דיכול להתחלק ביניהם ובירושלמי בשמעתיך חילק בין מקח לאשה.

ועי' בק"ע ולא ידעתי למה הביא ממרחק ראיה דשמעתיך גופי' מוכח דאין לחלק וק"ל. ועי' בלשון הטור והש"ע בא"ע סי' י"ב שכתב ואין שנים מצוין לחטוא בשביל אחד והוא לשון הירושלמי.

אָבֵל לְשִׁיטַת הַש"ס דִּילֵן א"צ לְזֶה נֶאֱפֵי בְּדָבָר שֶׁיִּכּוֹל לְהִתְחַלֵּק וְאָנוּ רוֹאִין דְּשִׁנְיָהּם לּוֹקְחִים תְּרִי לֹא תְּשִׁידִי. וְגַם לְשׁוֹן הַנְּיֻמוֹקֵי יוֹסֵף ו"ל אִינוּ מוֹבֵן לִי שְׂכַתְּב וְהָא דְּלֹא תְּשִׁדִּינָן לִיָּה כְּשֶׁאֲחֻד לּוֹקַח הַשְּׂדֵה כְּדִמְכָרְשׁ בִּירוּשְׁלַמִי שְׁאִין שְׁנַיִם מְצוּיִן לְחֶטָּא מְפָנִי אֲחֻד.

וּלְפִי הַנ"ל לְשִׁיטַת הַש"ס דִּילֵן אִפִּי שְׁנֵיָהֶם לּוֹקְחִין לֹא תְּשִׁידִי. וְעִי בְּתוֹסְפָתָא בְּמַכִּילְתִּין. וְעִי בְּתוֹס' תּוֹלִין (דָּף מֵד): כְּנִס מֵהוּ שְׁיֻצִיא. פִּי רִש"י ו"ל אֲחֻכְם וְאֲמַבִּיא גִט קָאִי וְנִרְאָה מְדַבְּרִיו ו"ל דְּאָכַל הִנֵּי דִתְנֹן בְּהִנֵּי תִרְתִּי מִתְּנִיתִין בְּכוּלְהוּ מִיְבָעֵי וְרִישָׁא דְּמִילְתָּא נָקֻט.

אָבֵל הַרְשָׁב"א ו"ל חוֹלֵק וּס"ל דְּלֹא קָאִי אֲלֵא אֲחֻכְם לְחוּד דְּלִיכָא תְּשִׁשׁ אִיסוּר דְּאוּרִיָּתָא אִפִּי אִם עֲשֵׂה כֹן בְּעֶרְמָה. וְהִבִּיא רֵאזָה לְזֶה מְדַבְּרִי הַתּוֹסְפָתָא דְּבְכוּלְהוּ לֹא תְּנִי אִם כְּנִס לֹא יוֹצִיא אֲלֵא בְּחֻכְם לְחוּד וּלְפָנֵינוּ בְּתוֹסְפָתָא גַם בְּחֻכְם לֹא תְּנִי לָהּ.

וּלְכַאוּרָה מֵהָא דְּמַע יָד בְּשִׁבּוּי' דְּתְנִי בְּתוֹסְפָתָא דָּאִם כְּנִס לֹא יוֹצִיא יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאזָה לְהִנְפֹּד דְּלֵאֲפִי הִיכָא דְּאִיכָא תְּשִׁשׁ אִיסוּר דְּאוּרִיָּתָא לֹא יוֹצִיא מְשׁוּם דְּגַם זֶה אִינוּ אֲלֵא רִינּוֹן בְּעֶלְמָא לּוֹמֵר דְּמִשְׁקֵר בְּשִׁבִּיל שְׁיֻשְׁאָנָה.

וּצ"ל לְשִׁיטַת הַרְשָׁב"א ו"ל דְּבִשְׁבּוּי' הַקִּילוּ. אָבֵל בְּאַמְתֵּי אִין לָנוּ שׁוּם רֵאִי לְהִנְפֹּד לְמִימֵר דְּכְנִס יוֹצִיא דְּאִי מְשׁוּם דְּדְמִי לְנֻטְעֹן עַל אֲשֶׁת אִישׁ דְּאִיכָא תְּשִׁשׁ אִיסוּר דְּאוּרִיָּתָא ז"א דַּע"כ לֹא דְּמִי לְגַמְרִי דְּהָא בְּנֻטְעֹן עַל א"א קִי"ל דְּאֲפִי אֲפִסְקִי אַחַר לֹא יֵשׁא לְכַתְּחִילָה וְאִילוּ בְּכָל הִנֵּי תְּנֹן דְּמוֹתֵרִין לְאַחַר שְׁנֵיִשְׁאוּ לְאַחַרִּים אֲלֵא דְּיֵשׁ לְחַלֵּק דְּכִינּוֹן שְׁנֵיִשְׁאוּ לְאַחַרִּים תּוּ לִיכָא תְּשִׁדָּא.

אָבֵל מ"מ לִיכָא לְדְמוּי' לְנֻטְעֹן עַל א"א דְּהָא עכ"פ לִיכָא הָכָא אֲלֵא רִינָה בְּעֶלְמָא שְׁמָא מְשִׁקֵר וְעִי בַח"מ וּבב"ש ו"ל: דָּף כו גְּמָרָא מֵתוּ אִין נִתְגַּרְשׁוּ לֹא כו'. הִנֵּה נִרְאָה דְּהָאִי הַתִּירָא דְּהָיוּ לְהֵם נְשִׁים לֹא מְשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּיֵשׁ לוֹ אֲשֵׁה אִינוּ מְצוּי לְחֶטָּא דְּהָא יְכוֹל לִיקַח גַּם אֵת זֹו אֲלֵא מְשׁוּם דְּאִין כָּאֵן לְזוֹת שְׁפָתִים לְחֶטָּא כִּי בְּשִׁבִּיל זֶה הַתִּירָה אֲלֵא יֵאמְרוּ כִּי בְּתַחֲלִילָה לֹא הִנֵּה דַעְתּוֹ עָלֶיהָ כָּלֵל.

וּמָה שְׁנֵיִשְׁאָה עֲתָה הוּא לְפִי שְׁנֵיִשְׁאָר בְּלֹא אֲשֵׁה וְאִין דְּבָר מוֹכִיחַ לְקַיָּים הַלְעֵז. וּמַש"ה כִּי נִתְגַּרְשָׁה אִיסוּר לִישְׁא אֵת זֹו מְשׁוּם דְּמוֹכִיחַ שְׁעֲשֵׂה זֹאת בְּעֶרְמָה וְהִינּוּ דְּנוֹקָא הִיכָא דְּלֹא הִנֵּה עַד פֹּה שׁוּם קְטָטָה בֵּינֵיהֶם אָבֵל אִם הִנֵּה קְטָטוֹת בֵּינֵיהֶם מְעִיקְרָא אוֹ אִפִּי לֹא הִנֵּה בֵּינֵיהֶם קְטָט מִתְּחִילָה וְעֲתָה הִרְגִּילָה הִיא קְטָטָה ג"כ אִין כָּאֵן תְּשִׁד כִּינּוֹן דְּהַגְּרוּשִׁין לֹא הִנֵּה מְגִירִי דִּילִיָּהּ.

אָבֵל מֵתָה אִפִּי הִנֵּתָה חוֹלְנִית מְעִיקְרָא מוֹתֵר לִישְׁא אֵת זֹו דְּהָא אִין כָּאֵן תְּשִׁד. אָבֵל הַנְּמַק"י ו"ל כְּתַב דְּבַחוֹלְנִית חִיָּיִשִׁינָן ג"כ שְׁכֹן מְשִׁמַּע בִּירוּשְׁלַמִי וְאִנִּי לֹא מְצִאתִי זֹאת בִּירוּשְׁלַמִי בְּשִׁמְעֵתִין וְאוּלֵי בְּמַקּוּם אַחַר הוּא.

וְאֲפֹשֶׁר כְּנוֹנְתוֹ עַל מָה שְׁאֲמָרוּ שֶׁם בְּטַעְמָא שְׁאִין אָדָם מְצוּי לְחֶטָּא לְאַחַר זְמַן ע"כ בְּחוֹלְנִית וְחוֹשֵׁשׁ שְׁתַּמּוֹת אִין זֶה לְאַחַר זְמַן. וְעַפ"ז דְּקִדְקוֹ הַח"מ וְהַב"ש ו"ל לְפָרְשׁ הָא דְּהוּאֵי קְטָטָה לְאִיסוּר כִּינּוֹן דְּקְטָטָה בֵּינֵיהֶם הִנֵּה דַעְתּוֹ לְגַרְשָׁה.

וּכְבֵּר פֶתֶב הַב"ש ו"ל א"כ אפ"י מְתָה נְמִי אִי הָוֵאִי שְׁמֵ קִטְטָה ע"ש: הַרְשָׁבָ"א ו"ל פֶתֶב
כָּאֵן דְּבָרֵי הִירוּשָׁלַיִם בְּכָל אֱלוֹ אִם כְּנִס דְּאִינוּ מוֹצִיא גִירָשׁ מֵהוּ שְׁיִחְזִיר אִם אוֹמֵר אֶת כֵּן
לֹא נִמְצָא לִוְזָה עַל בְּנֵי.

וּכְתֹב הַרְמָב"ן ו"ל דְּמִיָּרֵי שְׁיֵשׁ לוֹ בְּנִים מְכַנְסָה רֵאשׁוּנָה. וְעִי' בְּזָה בְּסִפְרֵ אַבְנֵי מִלְוֵאִים
בְּסִי' י' סְעִיף ה' שְׁפֶתֶב לְהַגִּיחַ בְּכַנְסָה שְׁנֵיָה ע"ש.

וְטָעָה בְּזָה כִּי דְבָרֵי הִירוּשָׁלַיִם לֹא נֶאֱמָרוּ עַל הָא דְמוֹצִיא אֲשֶׁתּוּ מִשׁוּם שְׁמֵ רַע אֲלָא עַל
אֱלוֹ דְתַנּוּן הָכָא דְזוּ הִיא כְּנִסָּה רֵאשׁוּנָה וְק"ל: הַדְרָן עֲלָהּ פֶּרֶק שְׁנֵינְדָף כו ע"א מְשַׁנָּה אִיסוּר
מְצָנָה וְאִיסוּר קְדוּשָׁה חוֹלְצוֹת וְלֹא מְתִיבָמוֹת.

מִשְׁמַע דְּאִפִּילוּ אִיסוּר קְדוּשָׁה דְּמִדְּאוּרֵיִתָּא לֹא בֵּת יְבוּם הִיא כְּמוֹ אֲלֻמְנָה לְכַה"ג ג"כ לֹא
מְתִיבָמוֹת וְלֹא מִיְבֻעֵי לְמ"ד דְּטַעְמָא מִשׁוּם בְּיִטוּל מְצָנוֹת יְבָמִין וְדֵאִי א"ש דְּגַם בְּזוּ אִיכָּא
בְּיִטוּל מְצָנוֹת יְבָמִין.

אֲלָא אִפִּי לְמ"ד דְּטַעְמָא מִשׁוּם זִיקָה כִּינּוּן דְּזִקוּקָה הִיא לוֹ לְחֻלְיָה שְׁיֵיף בָּה ג"כ אִיסוּר
זִיקָה. וְכֵן מִשְׁמַע לְקַמְן (דָּף פַּח) מְהָא דְּאִמְרִינּוּ דְלֵר"ש בְּשִׁתֵּי אַחֲזִיּוֹת כו' שְׁנַפְלוּ לְאַחַד
דְּאִם אַחַת אִיסוּר מְצָנָה וְקְדוּשָׁה דְּחוֹלְצָת מְדַרְבָּנּוּ.

אֲבָל מַה"ת פְּטוּרָה מִן הַחֻלְיָה אַע"ג דְּאַחַת מִהֶן אִיסוּר קְדוּשָׁה שְׁאִינָה מְתִיבָמַת מַה"ת
וְדו"ק: גְּמָרָא אִי הִכִּי תִלְתָּא נְמִי. מְכָאֵן מִשְׁמַע דְּלְמ"ד אִין זִיקָה וּמְוֹתָר לְבַטֵּל מְצָנוֹת יְבָמִין
אִפִּי בְּשִׁתֵּי אַחֲזִיּוֹת שְׁנַפְלוּ לְפָנֵי אַח אַחַד יְכוּל לְיִיבָם אֶת אַחַת מִהֶן וְהַשְּׁנֵי תִצָּא מִשׁוּם
אַחֹת אֲשֶׁה.

דֹּא"כ לֹא הָוֵי פְּרִיף מִיָּדֵי מִשׁוּם דְּבָעֵי לְאַשְׁמוּעֵינּוּ דְּאִיסוּר לְבַטֵּל מְצָנוֹת יְבָמִין וְיִקְשָׁה מְכָאֵן
לְהַנְדָּף דַּס"ל דְּלִכ"ע אִיסוּר לִישָׂא לְכַתְּחִילָה אַחֹת זְקוּקָתוֹ. וְכִמוֹ שְׁפֶתֶבְתִּי לְעִיל בְּזָה.

אֲלָא דִּישׁ לֹמֵר דְּאַחֹת זְקוּקָה שְׁאִינָה שֶׁל מְצָנָה לְכ"ע אִיסוּר לְכַתְּחִילָה לִישָׂא אֲבָל הָכָא
דְּאַחֹת מְצָנָה הִיא לְמ"ד מְוֹתָר לְבַטֵּל מְצָנוֹת יְבָמִין שְׁרִי אִפִּי לְכַתְּחִילָה לְיִיבָם אַחַת מִהֶן.
וְעִי' פִּי רַשִׁי"י ו"ל וּבְתוֹס' בְּפִי דְהָדָּ קוּשְׁיָא.

וּלְדִידֵי קוּשְׁיָא הִיכִי מְצִי לְמִיתְנֵי תִלְתָּא דֹּא"כ לֹא שְׁיֵיף לְמִיתְנֵי בְּזָה פְּלוּגְתָּא דְב"ש וּב"ה
בִּיקְיִימוּ וְיִוְצִיאוּ דְּבִתְלָתָא אַחִי נְרָאָה דְּלִכ"ע יוֹצִיא. וְלִפְנֵי הַתּוֹס' ו"ל דְּבִתְלָתָא אִיכָּא
רְבוּתָא טְפִי בְּאִיסוּר בְּיִטוּל מְצָנוֹת יְבָמִין אֲתִי שְׁפִיר דְּמ"מ הָוֵי לִיהָ לְתַנָּא לְאַשְׁמְעֵינּוּ רְבוּתָא
טְפִי אֲבָל לְפִירִשִׁי ו"ל קָשָׁה קִצָּת דְּבִתְלָתָא לִיכָּא לְמ"ד דִּיקְיִימִים: וּבְסִפְרֵ חוֹסֵן יְשׁוּעוֹת
כְּתֹב דְּה"פ בְּשִׁלְמָא לְמ"ד דְּטַעְמָא מִשׁוּם זִיקָה הוּא מַש"ה לֹא תְנִי תִלְתָּא מִשׁוּם דְּלֵר"ש
פְּטוּרוֹת מִן הַחֻלְיָה ג"כ אֲבָל לְמ"ד אִין זִיקָה פְּרִיף שְׁפִיר וְלֹא יְדַעְנָא, מֵאִי קְאָמֵר דְּהָא
דְּר"ש בְּשִׁתֵּי אַחֲזִיּוֹת שְׁנַעְשׂוּ צְרוּת זו לְזו לֹא שְׁיִיכָא כָּלֵל בְּפְלוּגְתָּא דִּישׁ זִיקָה.

וּמְקָרָא דְּלְצְרוּר הוּא דִּילִיף לָהּ תַּדְעָ דְּהָא לְמֵאִי דְּאִמְרִינּוּ הָכָא בְּמִתְנִיתִין דְּטַעְמָא מִשׁוּם
בְּיִטוּל מְצָנוֹת יְבָמִין וְאִין זִיקָה מִשְׁמַע דְּלִכ"ש נְמִי הִינּוּ טַעְמָא וְאִפְ"ה דְּרַשִׁי ב"ש ע"כ
דְּרַשָׂא דְּלְצְרוּר לְהָא דְּר"ש דְּלְצְרוּת לֹא אִיזְטְרִיף לְהוּ דְּהָא מְתִירִין הַצְּרוּת לְאַחִין.

וכ"ת פִּינּוֹן דבד' אַחֵי מוֹדָה ר"ש דְּבַעֵי חֲלִיצָה וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּבִתְרֵי אַחֵי אֵין זִיקָה וּא"כ לְמ"ד אֵין זִיקָה אפִּי' בְּתִלְתָּא נְמִי לֹא נַעֲשׂוּ צָרוֹת זֹו לְזֹו. ז"א דְּבִתְרֵי אַחֵי ה"ט פִּינּוֹן דְּכָל חַד מְצִי לְיַבּוּמֵי חָדָא א"כ לֹא נַעֲשׂוּ צָרוֹת זֹו לְזֹו.

אַבְל בְּחַד אַחְתָּא פְּשִׁיטָא דִּלְכ"ע אפִּי' לְמ"ד אֵין זִיקָה מ"מ נַעֲשׂוּ צָרוֹת זֹו לְזֹו וְנָה אֵין צָרִיף לְפָנִים. וְעוֹד דְּכָל עֲנִין הַזִּיקָה כְּבָר כְּתִבְתִּי כְּמָה פְּעָמִים דְּמִדְּרַבְּנֵן בְּעֵלְמָא הוּא תַּדַּע דְּאֵי נִימָא דְּזִיקָה מֵה"ת א"כ לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ לְהֵאֵי דִּינָא דְּר"ש אֶלָּא כְּשֶׁנְּפִלוּ בְּב"א דְּאֵי בּוּזָח"ז זֹו שְׁנַפְלָה בְּאַחְרוּנָה הִיכִי מְצִיָּא לְאַסְרָא אֶת הֶרְאִשׁוּנָה נְהִי דַע"י קִידוּשִׁין יְכוּל לְהַפְקִיעַ הַזִּיקָה.

אַבְל זִיקַת הַשְּׁנִיָּה לְמָה תִּיַּאסֵּר אֶת הֶרְאִשׁוּנָה. וְאַנּוּן לֹא צָרִיכִין לְאוּקְמָא הָא דְּר"ש כְּרִיָּה"ג אֶלָּא לְר' אוֹשְׁעִיָּא דְּאָמַר זִיקָה כְּכַנּוּסָה אֶלָּא וְדֵאֵי זִיקָה אֵינָה אֶלָּא מִדְּרַבְּנֵן: וְלִמָּאֵי דְּכְתִיבְנָא דְּב"ש ס"ל כְּר"ש בְּאַחֲיוֹת שְׁנַעֲשׂוּ צָרוֹת זֹו לְזֹו א"כ הָא דְּאָמְרִין הֵכָא דְּאִסּוּרָא הוּא מְשׁוּם בִּיטוּל מְצֻנָת יְבָמִין הִינּוּ לְב"ה.

אַבְל לְב"ש אֵיכָּא חֲשִׁשָּׂא גְדוּלָּה יוֹתֵר מִבִּיטוּל מְצֻנָת יְבָמִין שְׂמָא יְמוֹת אֵידָף וּפְקַע זִיקַתּוֹ וּא"כ לְמַפְרַע זְקוּקוֹת שְׁנִיָּהֶם לְאַחַד וְנַעֲשׂוּ צָרוֹת זֹו לְזֹו וּפְגַע בְּאִסּוּר אִשְׁתִּי אַח מִן הֶרְאִשׁוּנָה אֶלָּא דִּישׁ לְפַקְפַּק בְּזָה פִּינּוֹן דְּכַנּוּסָה הֶרְאִשׁוּנָה בְּהִיתֵר לֹא שְׁיִיף בְּזָה אִסּוּר לְמַפְרַע אַבְל הֵיכָא דְּנְפְלוּ שְׁתֵּי אַחֲיוֹת לְפָנֵי שְׁנֵי אַחֲיוֹן וְאַח"כ מֵת אַחַד מִן הָאַחֲיוֹן בְּזָה צ"ע קְצַת לְב"ש מָה דִּינּוּ וְלִקְמוֹן יִתְבָּאָר שׁוּב מְצֻאָתִי בִירוּשְׁלָמִי בְּפִירְקִין לְהִדְיָא דְּגַם בְּזָה צָרִיכָה חֲלִיצָה לְר"ש ע"ש: וְהִנֵּה הַתּוֹס' כְּתִבוּ לְעֵיל דְּלַר"ע דְּאָמַר דְּאַחֲיוֹת חֲלוּצָה עֲרֻנָה הִיא מְשׁוּם דְּהַכְּתוּב קִרִי בֵיתוֹ לֹא שְׁיִיכָא בִּיטוּל מְצֻנָת יְבָמִין דְּלֵאחַר חֲלִיצָה נְמִי נִתְבַּטַּל מְצֻנָת הַשְּׁנִיָּה'.

וּא"כ הֵיכָא דְּנְפְלוּ שְׁנֵי אַחֲיוֹת לְפָנֵי אַחַד לְר"ע יְכוּל הוּא לִיכָּם אַחַת מֵהֶם פִּינּוֹן דְּאַחַת מֵהֶן נִדְחִית אַבְל לֹא מִסְתַּבֵּר לִי לֹוֹמַר כֵּן דְּלַר"ע בְּשְׁנֵי אַחֲיוֹת מְשֻׁנֵי אַחֲיוֹן תַּצָּא אַחַת מֵהֶם בְּכַדִּי. וְנִרְאָה לִי דְּלַר"ע נְמִי לֹא פְקַעֵי זִיקָה לְגַמְרֵי ע"י חֲלִיצַת אַחֲיוֹת וְהַשְּׁנִיָּה' ג"כ צָרִיכָה חֲלִיצָה. וְעוֹד הִנֵּה אֶפְשָׁר לֹוֹמַר דַּע"כ לֹא קָאָמַר ר"ע דְּהַכְּתוּב קִרְאָה בֵיתוֹ אֶלָּא הֵיכָא דְּשָׂרְיָ לְיַבּוּמֵי ג"כ אַבְל הֵיכָא דְּאִסּוּרָה לִיכָּם. בְּחֲלִיצָה נְמִי אֵינָה קְרוּיָה בֵיתוֹ.

וּמִש"ה כָּאֵן דְּאִסּוּרוֹת לְהַתְיַבֵּם אֵין חֲלִיצָתָה אוּסְרַת קְרוּבוּתֵיהָ אֶלָּא דְּלַר"ע לֹא מִשְׁפַּחֲיוֹן חֲלִיצָה בְּלֹא יְבוּם מֵה"ת אֶלָּא בְּאִסּוּר סוּטָה לְחוּד דְּתַפְסִי בְּזָה קִידוּשִׁין גַּם לְר"ע: וְלַעֲנִין מָאֵי דְּכְתִיבְנָא לְעֵיל דְּבִתְלִתָּא לִיכָּא לְמ"ד דִּיקְיָמוּ יֵשׁ לֹוֹמַר דְּהַפֵּל אַחַד וְכִי הִיכִי דְּלְב"ה לֹא קְנָסִין לְהוּ בְּד' אַחֵי ה"נ בְּתִלְתָּא לֹא קְנָסִין לִיהֵ פִינּוֹן דַּע"י גִּירוּשִׁין ג"כ לִיכָּא תַקְנָה דְּהָא כְּבָר אִימְסָרָא אַחֲוֵתָה עָלֶיהָ מְשׁוּם אַחֲוֵת גְּרוּשְׁתּוֹ וְלִיכָּא כָּאֵן אֶלָּא קְנָסָא וְעִי' בְּזָה בְּדַבְרֵי הַרְשָׁפ' א"ו"ל בְּהַחֲלוֹץ גְּבִי הָא דְּשׁוּמְרַת יְכָם שְׁקִידֵשׁ אַחֲיוֹ אֶת אַחֲוֵתָה שְׁהָאֲרִיף שְׁם בְּעֲנִין זֶה וְשֵׁם נְבָאָר עוֹד אֵי"ה: וְהִנֵּה נִרְאָה לִי לְפָרֵשׁ קוּשְׁיָא דְּאֵי הִכִּי בְּאִנְפוֹן אַחַר דְּבִשְׁלָמָא לְמ"ד דְּטַעֲמָא מְשׁוּם יֵשׁ זִיקָה וְרְבוּתָא קמ"ל דְּלֹא מִתְנַבְּמַת שְׁתֵּיהֶם כָּל אַחַת לְאַח אַחַד מְשׁוּם אִסּוּר זִיקָה.

א"כ רבותא זו ליפא לאשמעינן בתלתא דפשיטא דאינו יכול ליבם שפתייהם. אבל להאי טעמא דמשום ביטול מצות יבמין ועיקר החשש הוא שפא ייבם אחת ולא יוכל ליבם השני.

היינו משום דלא ישאר אלא אח אחד. וא"כ הנה ליה לאשמעינן מתחילה האי דינא דשני אחיות שפלו לפני אח אחד דאסור ליבם אחת מהן מפני שתבטל מצות השני ומשני דלא מיבעי קאמר: ויש לדון בהאי איסורא דביטול מצות יבמין דלכאורה יש בזה סדר איסור תורה דאסור לבטל מצוה המוטלת עליו או יש לומר פינו דמצות יבום קודם למצות חליצה וחליצה במקום יבום לאו פלום היא אפשר דמחויב הוא לקיים מצוה אחת כדינה משפתייהם שלא כדין.

ועוד נראה דבכה"ג דמבטל לה ע"י גרמא בעלמא ליפא חשש איסור תורה. וכן משמע מהא דר"ג ס"ל דמותר לבטל מצות יבמין: גמרא אי הכי חמשה נמי כו'.

הכא נמי צריך לפרש בשלמא אי משום דיש זיקה א"כ ליפא רבותא פלל בחמשה ומה לי ד' או ה' בכוליהו אית בהו משום אחות זקוקה דלא ידעינן להי מינייהו רמינן תרנונייהו אבל להאי טעמא דביטול מצות יבמין משום דחיישינן למיתה א"כ לאשמעינן רבותא טפי דאפי' למיתה דתרי חיישינן.

ומשני דלהאי טעמא לא חיישינן למיתה דתרי והשתא למאי דקי"ל דיש זיקה אין חילוק בין ד' לה' אחין. ובכוליהו חולצת ולא מתניבמת וק"ל: ע"ב תוס' בד"ה מדקאמר כו' דעת רש"י ז"ל בזה דחליצה גרועה אינה מפקעת זיקה החשובה אפי' למ"ד אין זיקה וכדאמרינן לקמן בשלמא צרה דרחל לא תפטר והתם קיימינן אליבא דמ"ד אין זיקה ולהכי גריס דעיקר דיוקא הוא מסיפא דאמצעית צריכה חליצה משפתייהם והיכא דשנייהם שוין לפסול ודאי למ"ד אין זיקה סגי בחליצת אחד וע"כ צ"ל דס"ל יש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין.

ולשיטתו אליבא דמ"ד אין זיקה ליפא מאן דס"ל דחליצה פסולה בשוין לא תפטר זיקה השנייה. ולמ"ד יש זיקה הוא דפליגי ורב ס"ל דלמ"ד יש זיקה חליצה פסולה אפי' בשוין צריכה לחזור על כל האחין.

ואיכא למ"ד נמי דאפי' אי יש זיקה מ"מ חליצה פסולה אינה צריכה לחזור על כל האחין פינו דשוין הו בפסול והתוס' ז"ל נחלקו עליו וס"ל דלמ"ד אין זיקה חליצה פסולה פוטרת בכל גוונא פדמוכח בפ' ר"ג דחליצת בעלת הגט פוטרת צרתה' וסוגיא דלקמן לא קיימא במסקנא וגרסינן שפיר לדייק גם מרישא ומרישא שמעינן דיש זיקה.

ומש"ה חליצה גרועה אינה פוטרת ובזה בעינן למימר לקמן לחד לישנא דאפי' שמואל לא פליג בהא ומסיפא דייק דס"ל לרב דחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין. היינו אפי' אם בולן שוין לפסול וא"כ הא דפריה אי הכי קמיינתא נמי עיקר הקושניא מדיוקא דסיפא דשמעינן מינה דאפי' בשוין צריכה לחזור על כל האחין א"כ קמיינתא נמי.

אבל מרישא לחוד לא מצי דייק לאקשוני ארישא גופא. ולא הבנתי דברי הרשב"א ז"ל שהקשה לגירסת התוס' ז"ל מאי קאמר אי הכי קמיינתא נמי הא ברישא קמיירי.

דנראה מדבריו ו"ל דמרישא לחוד הוא דדייק לתרנוניהו דיש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין וזה אינו כמו שפכתבי: בד"ה חליצה פסולה צריכה לחזור כו'. ולקמן נמי קאמר אלא צרה דלא תיפטר אע"ג דלא מצי ליבומי כו'.

מדבריהם ו"ל נראה דהיכא דאיכא צרה לא שייך ג"כ ביטול מצנת יבמין אם לא משום חשש מיתה דצרה. והיכא דאיכא צרות הרבה מותר ליבם אחת מן האחיות.

וא"כ בד' אחין ויש להם צרות מותר ג"כ ליבם האחיות דהא הוי מיתה דתרי שפא ימות אחיו ושפא תמות הצרה. ולענ"ד נראה דאע"פ שיש לה צרה מ"מ איכא ביטול מצנת יבמין מן האחות השניה והיא מיפטר' בלא כלום וחליצת צרתה לא מהני לה פינו דכבר פקעה זיקתה ע"י איסור אחות אשה.

ובאחים הוא דלא שייכא ביטול מצנת יבמין פינו שיש עוד אח לקיים המצוה. אבל להפקיע זיקה מהיבמה שייך ביטול אפילו אם יש לה כמה צרות ויתבאר עוד לקמן בזה.

עכ"פ הוכיחו ו"ל מהא דלקמן דאפילו אי לא מצי ליבומי לא מיקרי חליצה פסולה. אבל נראה דרש"י ו"ל מודה בהא.

ומש"כ דאי הוי בעי מצי ליבומי היינו דמצד עצמה אין חשש איסור ליבם אותה ולא נאסרה אלא מחמת גזירה דביטול מצוה מתבררתה ובשביל זה נדאי לא מיקריא חליצה פסולה.

אבל לענין חייבי לאוין גם דעת הרמב"ם ו"ל פשיטת רש"י ו"ל דמיקריא חליצה פסולה. וכבר דברנו לעיל מזה.

ובאמת סברת התוס' ו"ל לחלק בין חייבי לאוין ובין הני דאשפחנא בהדיא דהוי חליצה פסולה משום דבעינו דוקא שהוקלשה הזיקה אינה מוכרחת דאמאי לא קלשה זיקה גם בחייבי לאוין דאסירי מה"ת ליבם דהא עיקר זיקה היא מחמת דחשיבא פכנוסה.

וא"כ היכא דאינה ראויה ליבום נדאי קלשא זיקתה. ויותר קשה לי מהא שחילקו התוס' ו"ל בין מחזיר גרושתו ובין סוטה דרבנן דסוטה חשיבא חליצה פסולה משום דדמיא לסוטה דאורייתא דאין בה זיקה משום דטומאה כתב בה פעריות.

הא הו' ברייתא דהיא או צרתה חולצת מייתי הש"ס לעיל לפשוט אליבא דרבנן דאין מקרא יוצא מידי פשוטו. וא"כ במח"ג נמי פתיבא בה טומאה הרי דמחמת שהיא חשיבא פערונה אסרינו לה ליבום ואמאי לא יהיה חליצה פסולה.

ואי משום דבסוטה נדאי ליכא זיקה פלל הלא לא מצינו זאת בירושלמי לחלק בין סוטה נדאי לסוטה ספק. ובירושלמי סוטה משמע דאין חילוק.

אלא נדאי נראה מדברי הירושלמי דחליצת חייבי לאוין מיקר' חליצה פסולה וכדעת הרמב"ם ורש"י ו"ל. וכש"כ לדעת הרמב"ם ו"ל שכתב דסוגיא דילן נמי במסכת סוטה פליגא אהא דרב.

וס"ל דאפילו סוטה נדאי חולצת. א"כ נדאי שמעינו דמפל חייבי לאוין מיקר' חליצה פסולה אלא דראית התוס' ו"ל היא מהא דתנא לעיל במח"ג או היא או צרתה חולצת.

וכן מהא דתניא לעיל גבי איסור מצוה וקדושה בא עליה או חלץ לה נפטרה צרתה. וכן משמע ממתניתין דהיתה אחת פשיטה ואחת פסולה פשחולץ חולץ לפסולה ובעי לאוקמי בפסולה ליה אלמא דחליצת הפסולה פוטרת אפי' צרתה הכשירה ליבום.

ולעיל פתבתי ליישב דברי הרמב"ם ו"ל דבריינתא דבא עליה או חלץ לה ס"ל דהצרה נמי אסיר' ליבם. ומש"ה נפטרה צרתה ג"כ אלא דאפתי קשה הא ס"ל להרמב"ם ו"ל דאפי' בשוין לפסול צריכה לחזור על כל האחים.

וכמו שהקשה הה"מ ו"ל ג"כ. י"ל בזה דאי שניהם לאו בת יבום הם א"כ לא מיקרני' חליצת האחת חליצה פסולה כיון דלא שניקא בהו מה"ת אלא חליצה לחוד שפיר מיקפטר אהדא בתורתה.

ודנקא היכא דהאיסור אינו אלא מדרבנן והזיקה אלימא בזה שתייהם צריכין חליצה בחליצה פסולה. אבל לא היכא דמה"ת אינו אלא בנות חליצה.

ועיין בזה בב"ש סימן ק"ע ולפ"ז לא תיקשי נמי מבריי' דמתזיר גרושתו דאו היא או צרתה חולצת: אלא דמהא דבעי רב שש"ת (נ"ד יא) למיפשט בעינין ממתניתין דהיתה פשיטה וא' פסולה.

משמע דחליצת הפסול' פוטרת צרתה הכשירה ליבום ודאי תיקשי לדברי הרמב"ם ו"ל. ואפשר לומר דמתזיר גרושתו שאני דהא דאינה מתניבמת הוא מטעם ק"ו לחוד ולא אלים ק"ו כ"כ לשונו' חליצה פסולה.

והיינו דלא מוקי לה לעיל באלמנה לכה"ג דלד' הרמב"ם ו"ל ליכא למימר דפשיטא היא ולא איצטריף לאשמעינן כמו שכ' רש"י ו"ל. דהא איצטריף לאשמעינן דחליצה פסולה פוטרת.

ולפי ה"ל ניקח דבאמת באלמנה לכה"ג אין חליצתה פוטרת צרתה. ויתיישב בזה דברי הה"מ ו"ל בפ"ו מהלכות יבום שכתב דמתזיר גרושתו חליצתה פוטרת צרתה.

ועיין בכ"מ שם. אבל אפתי קשה מ"ש בשנייה דאין חליצתה פוטרת צרתה וכי איסורא דמתזיר גרושתו קיל מאיסור שני' דאינו אלא מדרבנן ובשנייה כתב הרמב"ם ו"ל דאינה פוטרת צרתה משום דהויא חליצה פסולה.

ע"כ נראה דרב שש"ת ס"ל כמ"ד חליצה פסולה פוטרת אפילו חליצה גרועה. אלא למיפטר צרתה ליכא למ"ד דחליצה גרועה תיפטר וצ"ל דס"ל אין זיקה וכשיטת התוס' ו"ל דלמ"ד אין זיקה פוטרת אפילו חליצה גרועה לכ"ע.

והא דלא מוקי לה באלמנה לכה"ג י"ל דס"ל דאלמנה לכה"ג צרתה נמי אסירא ובמתניתין תני אם הי' מיבם מייבם לכשרה ורב יוסף לא מוקי לה באלמנה לכה"ג משום דהוי חליצה פסולה ואינה פוטרת וכעת לא מצאתי בירושלמי גבי הא דר"ש ביאתה או חליצתה כו' דקרי לה חליצה פסולה וביאה פסולה הוא דקרי לה התם בפ' האשה רבה והרשב"א ו"ל בשמעתין הביא גירסת הירושלמי שם בהאשה רבה הךא אמרה חליצה פסולה פוטרת.

וכן היתה גנוסחת התוס' ז"ל: וראיתי בירושלמי בשמעתין דפליגי בהאי דינא רב ושמואל ולוי. רב אמר זה חולץ לאחת כו'.

והאמצעיית חולצת מאיזה מהן שירצה. ומפרש טעמא דרב משום דסבר חליצה קננו ואין שני אחין יכולין לקנותה.

וע"כ סגי בחליצה אחת ועיין בק"ע שפי' דאין האמצעיית צריכה חליצה אלא מדרבנן. ואין זה נראה אלא כמו שפתיבתי פיון דחליצה קננו א"א לקנותה אלא אחד ושמואל אמר דאמצעיית צריכה חליצה משניהם משום דס"ל חליצה פטור ושניהם יכולין לפוטרה ושניהם צריכין לפוטרה משום דחליצה פסולה היא.

ולוי אמר כל אחת צריכה חליצה משני' דזיקה קננו היינו יש זיקה. וא"כ חליצת הראשונה ג"כ חליצה פסולה היא.

ומשמע דרב ושמואל ס"ל דאין זיקה. ומש"ה זה חולץ לאחת דלא מיקרי' חליצה פסולה קלל.

ובאמצעיית הוא דפליגי דהוי חליצה פסולה ויותר נראה דאיפכא גרסינן רב אמר צריכה חליצה משניהם משום דחליצה קננו והוי חליצה פסולה ושמואל אמר דחוללת מאיזה מהן שתרצה משום דחליצה פטור ואין חליצתה חליצה פסולה פיון דלא הנה לו קננו באחותה.

וכן הוא גירסת הרשב"א ז"ל ומש"ס דילן נראה דלאו בהכי פליגי דא"כ לא הוי פריף מידי מהא דחולץ לאחיות לא נפטרו צרות דשאני הכא דחליצת ראובן לאו חליצה פסולה היא פיון דחליצה פטור.

וכן פתב הרשב"א ז"ל וכן צריף להגיה בדבריו ז"ל. ומיהו מגמרא דילן משמע דרב ושמואל לאו בהא פליגי ועי' בק"ע שתמה על הרשב"א ז"ל והדבר פשוט כמו שפתיבתי: וראיתי לדקדק בשמעתין בהא דאמר רב חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחים אם יש בהן חשש איסור תורה או מדרבנן בעלמא הוא.

ונראה דאין זה אלא מדרבנן לא מיבעיא לשיטת התוס' דלא שייף האי דינא אלא היכא דקלשא הזיקה כמו ע"י גט ומאמר או אחות זקוקה או אחות חלוצה דונדאי אין זה אלא מדרבנן משום דהפסול ג"כ אינו אלא מדרבנן.

ואפי' בספק סוטה דחליצתה פסולה מה"ת נראה דליכא עליו שם חליצה פסולה כמו מח"ג לשיטת התוס' ז"ל דע"כ בספק סוטה לא נאמרה בה טומאה. מדאיצטריו למימר בסוטה דהא דאינה חולצת הוא משום ק"ו.

אלא אפי' לדעת הרמב"ם ז"ל דשייף דין חליצה פסולה בכל חייבי לאוין ומשפחיןן אליבניה חליצה פסולה מה"ת. ג"כ נראה דאין זה אלא מדרבנן מדתלינן לה בפלוגתא דיש זיקה ואין זיקה וכל עיקר זיקה אינה אלא מדרבנן ולפי מה שפי' התוס' ז"ל דלמ"ד אין זיקה פוטרת אפי' חליצה גרועה שמעינן דאפי' חליצה גרועה מה"ת פוטר הכשירה.

וכן מוכח מהא דמייתי רב שישת דאם הנה חולץ חולץ לפסולה אלמא דאפי' תליצה פסולה מה"ת פוטרת הפשרה וע"כ צ"ל דס"ל דאין זיקה כמו שכתבתי לעיל. אבל לשיטת רש"י ז"ל דבתליצה גרועה אינה פוטרת.

אפי' למ"ד אין זיקה יש להסתפק היכא דהתליצה פסולה מה"ת אפשר אינה פוטרת התליצה (מדאורייתא) אלא דא"כ הדק"ל מהא דרב שישת. והיכא דשניהם שוין לפסול נראה לי ברור כמו שכתבתי לעיל דהיכא דמה"ת שניהם שוין לפסול ונדאי לא שייכא בזה תליצה פסולה כלל דבאמת האי מילתא טעמא בעי אמאי צריכה לחזור על כל האחים מ"ש אם שניהם פוטרים דפוטרים זה את זה ומ"ש אם שניהם פסולים פיון דאין זיקה לזה יותר מזה.

והנה נראה דדונקא בכי הא דשמעתין דלא ידעינן למי מן האחים הם זקוקות. ומש"ה אין תליצת האחת פוטר את השניה דשמא לראשון זקוקה היתה והוי תליצת הראשון תליצה פסולה וצריכה לחזור על אחיו השני וכן אפי' באמצעות דשוין שניהם לפסול מחמת אחות תלוצה ג"כ יש לומר דמשום גזירה צריכה לחזור על כל האחים שמא לא ידעו מתליצה של שני' ויאמרו דאחות תלוצה פוטרת פשרה אפי' היכא דאיכא אח פשר.

ולקמן בשמעתין יבואר עוד אי"ה: תוס' בד"ה דנפול בזאח"ז כו'. והקשו אמאי לא פליגי בב' אחיות שנפלו בב"א רב אמר זו חולצת משתייהם וזו חולצת משתייהם משום דתליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין ושמא לא אמר ללישנא קמא דחולץ לכולן קאי באמצעות יאמר בשני אחיות זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת משום דאין צריכה לחזור על כל האחין.

וללישנא בתרא דתליצה פסולה פוטרת אפי' היכא דאיכא תליצה פשרה יאמר בב' אחיות דאחד חולץ לשתייהם. אלא דאפתי לא נשמע מזה דאפי' היכא דאיכא תליצה פשרה לגמרי תליצה פסולה פוטרת כמו בנפלה בזא"ז דהכא תליצת השניה ג"כ פסולה היא דכבר נפסלה עליו משום אחות זקוקה.

וא"כ להאי לישנא א"ש דאשמעינן בג' אחיות ובזאח"ז. וכן כתב הרשב"א ז"ל בשם יש מפרשים אלא דהוא ז"ל השיג ע"ז דבב' אחיות נמי פי חלץ ראובן לאחת תליצת שמעון בשני' תליצה פשרה היא לגמרי ושרי אפי' ליבם לשיטתא דרב דהוא מרא דשמעתין.

והא דלא ניחא ליה לפ"ז בתי' של הר"ר אברהם ז"ל משום דאפי' אם השני' שריא ליבומי מ"מ שמעינן שפיר לפלוגתיהו מן הראשונה דלרב צריכה תליצה משתייהם ולשמא לא אחד יחלוץ לה ולשני' באמת השני יכול ליבמה ואפ"ה גם הראשון יכול לפוטרה בתליצה.

ומ"מ אין זה מוכרח דשמא לא ס"ל כרב דאחר תליצת האחת מותרת השני' ליבם ושפיר איצטריך לאשמעינן אליבני' דשמא לא דחל"פ פוטרת אפי' תליצה פשרה לגמרי ללישנא בתרא ולישנא קמא נמי י"ל דאיצטריך לאיפלוגי באמצעות לאשמעינן דבהא נמי פליגי.

ומב' אחיות לא הוי שמעינן דה"א דבאמצעות כ"ע מודים דאחד חולץ לה משום דתליצה קנין לפי גוססת הירושלמי לפנינו ולגוססת דידן ה"א איפכא דכ"ע ס"ל דתליצה פטור ולא הוי תליצה פסולה כלל קמ"ל.

אָלאַ נונדאי גימא ד'הש"ס דילן לא תיגיש להאי סברא א"כ אמאי לא מוקי פלוגתיהו ב'הכי וצ"ע: תוס' בד"ה לדברי האומר יש זיקה ולא מסתבר כו'. וְלֹא הוּוּ צָרִיכִי לְזַה דְּאִי גִימָא דְרַב הֵתְמַסְאֲלִיבָא דַּמ"ד אִין זִיקָה קְאָמַר א"כ לֹא פְּלִיגִי כְּלָל רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה הֵתָם.

וְעוּד דְּאִין פְּאֵן רַבּוּתָא כְּלָל דְּאַחַר מִיתָה מוֹתֵר בְּאַמָּה אֲלִיבָא דַּמ"ד אִין זִיקָה. וְלִמְיַמַר דְּאַתִּי לְאַשְׁמְעִינּוּ דִּיּוּקָא דְּמַחֲיִים אָסִירָא הוּא דִּיחַק.

אָבֵל הֵכָא פְּלִיגִי שְׁפִיר אֲלִיבָא דַּמ"ד יֵשׁ זִיקָה אִי חֲלִיצָה פְּסוּלָה צְרִיכָה לְחִזּוּר עַל כָּל הָאֲחִין וּק"ל: דָּף כג גְּמָרָא מֵאִי אָחִיד חוּלְצִי לְכוּלָן אֲאָמְצָעִית וְאִיבְעִית אִימָא פִּי קְאָמַר שְׁמוּאֵל חֲלִיצָה מְעַלְיָא בְּעִינּוּ לְמִיפְטֵר נְפִשָּׁה כו'.

וְהַשְׁתָּא לְלִישְׁנָא קָמָא אִין חִלּוּק בֵּין מִיפְטֵר נְפִשָּׁה לְצָרְתָהּ וּבְכוּלָהּ בְּשׁוּיִן פְּטָרִי זַא"ז. וְהָא דְּחֲלִץ לְאַחִיוֹת לֹא נְפִטְרוּ צְרוּת ע"כ צ"ל כְּרַב אִשִּׁי בְּמַסְקָנָא דְּחֲלִיצַת הָאֲחִיוֹת גְּרִיעָא מְחֻלְצַת הַשְּׁנִיּוֹת לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה.

וְלִישְׁנָא בְּתָרָא דְּמַפְלִגִּינּוּ בֵּין מִיפְטֵר נְפִשָּׁא וּבֵין לְפִטוּר צָרְתָהּ הוּי דִּינָא הֵכִי דְּלִמִּפְטֵר נְפִשָּׁא פְּטָרָא חֲלִיצָה פְּסוּלָה אֲפִילוּ בְּמָקוֹם חֲלִיצָה פְּשִׁינָה לְגַמְרִי. אָבֵל לְפִטוּר צָרְתָהּ מְצִינּוּ לְמִימַר דְּאַפִּי בְּשׁוּיִן אִין פּוֹטְרִין זַא"ז וְאַפִּילוּ לְמ"ד אִין זִיקָה וְכֹאֲדִיקִימָתָא דְּשְׁמוּאֵל הַתַּחִּיל וְלֹא הַתַּחִּיל קְאָמַר וְסוּגִיָּא דַּפ' ר"ג פְּלִיגָא אֲסוּגִין כַּמֶּש"כ הַתּוֹס' וְהַרְשָׁב"א ו"ל.

וּמְצִינּוּ גַּמִּי לְמִימַר בְּאֲדִיקִימָתָא דְּרַב אִשִּׁי דְּלִמִּפְטֵר צָרָה לֹא פְּטָרָא דְּנִקָּא הֵכָא דְּחֲלִיצָה אַחַת גְּרוּעָה אָבֵל הֵכָא דְּשׁוּיִן פְּטָרָא אֲפִילוּ צָרְתָהּ וּכ"ז לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה. אָבֵל לְמ"ד אִין זִיקָה אֲפִילוּ חֲלִיצָה גְּרוּעָה פְּטָרָא צָרְתָהּ וְכִסּוּגִיָּא דַּפ' ר"ג: וְהִנֵּה הָרִי"ף ו"ל כְּתַב לְשִׁינּוּיָא בְּתָרָא אֲלִיבָא דְּשְׁמוּאֵל לְחַלֵּק בֵּין מִיפְטֵר נְפִשָּׁא לְמִיפְטֵר צָרְתָהּ וְעַל אִידָּהּ דְּשְׁמוּאֵל בְּחֲלִץ לְאַחִיו' כְּתַב פְּשִׁינּוּיָא דְּרַב אִשִּׁי.

וּלפ"ז לְמִיפְטֵר נְפִשָּׁא אֲפִילוּ חֲלִיצָה גְּרוּעָה פְּטָרָה וְלִמִּפְטֵר צָרְתָהּ בְּעִינּוּ חֲלִיצָה מְעַלְיָתָא וְהָרִא"ש ו"ל הַכְּרִיעַ פְּלִישְׁנָא קָמָא דְּאַחִיד חוּלְצִי לְכוּלָן קָאִי אֲאָמְצָעִית מְשׁוּם דְּהָאִי שִׁינּוּיָא קִימָא אֲלִיבָא דְּרַב אִשִּׁי.

וְלֹא הַבְּנָתִי הַכְּרַח זֶה דְּשִׁינּוּיָא בְּתָרָא גַּמִּי קִימָא אֲלִיבָא דְּרַב אִשִּׁי. וְכַדִּי לִישְׁב לִישְׁנָא דְּכוּלָן מְחַלֵּק הַש"ס בֵּין מִיפְטֵר נְפִשָּׁא לְמִיפְטֵר צָרְתָהּ וְהֵכִי מְשַׁמַּע לִישְׁנָא דְּהַש"ס כִּי קְאָמַר שְׁמוּאֵל חֲלִיצָה מְעַלְיָא בְּעִינּוּ הִינּוּ הֵכָא דְּאִיכָּא חֲלִיצָה גְּרוּעָה וְחֲלִיצָה מְעַלְיָא.

לֹא פְּטָרָא חֲלִיצָה הַגְּרוּעָה אֶת צָרְתָהּ. אָבֵל לְמִיפְטֵר נְפִשָּׁא אֲפִילוּ חֲלִיצָה גְּרוּעָה פְּטָרָא וְכַדְבְּרִי הָרִי"ף ו"ל: אָבֵל לְדַעַת הָרִא"ש ו"ל קי"ל דְּחֲלִיצָה גְּרוּעָה לְמִיפְטֵר נְפִשָּׁא גַּמִּי לֹא פְּטָרָא.

וְזֶה שְׁפָתַב בְּשִׁמִּים הָרִאשׁוֹנוֹת אִי גְּפוּל בְּבַת אַחַת זֶה חוּלְצִי וְזֶה חוּלְצִי. אָבֵל לֹא יַחֲלוּץ הָאֲחִיד לְשִׁמִּיהֶם מְשׁוּם דְּחֲלִיצַת רְאוּבֵן גְּרוּעָה הִיא לְגַבִּי שְׁמַעוֹן.

וְכַקְוִשִׁית הַתּוֹס' לִפְלִגּוּ בַּב' אַחִיוֹת וְלֹא הַבְּנָתִי דְּבָרִי הַמְהַרְשָׁ"א ו"ל בְּזֶה וְאִין צוּרָה לְאַרְיִכוֹת בְּזֶה וְגַם לֹא לְדְבָרִי הַתּוֹסְפוֹת ו"ל שְׁהִבִּיא כִּי בַלֵּא"ה חֲלִיצָה גְּרוּעָה הִיא יוֹתֵר בֵּינּוּ דְּהוּי' גַּמִּי אַחֹת חֲלוּצָתוֹ: וְלְדְבָרִי הָרִי"ף ו"ל יְכוּל אָחִיד לְחֲלוּץ לְכוּלָן.

אָלאַ דלאַ גתבאר בדברי הרי"ף ז"ל להיהיא דהלכה כשמואל בהא דחליצה פסולה ואחר
שהביא איך דשמואל פתב דהילכתא כשמואל. וכתב הרמב"ד ז"ל דאאיך דשמואל לא
איצטרך לפסוק הילכתא פנותיה דליכא מאן דפליג עליה אלא אהא דשמואל בחליצה
פסולה דאין צריכה לחזור הוא דפסק פנותיה דשמואל.

וכתב עוד דה"מ באמצעות. אבל בשמים הראשונות זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת דכל
כמה דאפשר לאהדורי מהדרין ואי עבר אחד וחלץ שרי' לעלמא וזה אינו מוכן דמד'
הרי"ף נראה דפסק לחלק בין מיפטר נפשא לצרתה ופטר נפשא אפי' בחליצה פסול'
כפשטה דלישנא דאחד חולץ לכולן ואי נימא דדעת הרמב"ד ז"ל פלישנא קמא וכהכרעת
הרא"ש ז"ל.

א"כ אפילו בדיעבד לא שריא לעלמא דלפ"ז אין חילוק בין נפשא לצרתה. וצ"ל
דמספיקא פתב פו.

או אפשר דעת הרמב"ד ז"ל דהא דאמר שמואל אחד חולץ לכולן היינו בדיעבד
דלכתחילה לא מסתבר למימר לזה שישחלוץ חליצה גרועה פיון דאיכא דעדיפא מינה:
אבל הרמב"ן ז"ל כ' דלד' רב אלפס ז"ל הילכתא פרב דחליצ' פסול' צריכ' לחזור על כל
האחין.

ומה שפסק הרי"ף ז"ל כשמואל היינו בהא דחלץ לצרות נפטרו אחיות. אע"ג דחליצת
צרה ג"כ חליצה פסולה היא ולא משמע פו בדברי הרי"ף בפרק ר"ג שהביא דברי רבנן
בנתן גט לזו וגט לזו דחולץ לאחת מהן וכמש"כ התם וקי"ל כרבנן.

אלמא דס"ל דא"צ לחזור על כל האחים וכדפרכינן מינה שם בש"ס לרבה בר רב הונא
ועוד דאי נימא דחליצת הצרה חשיבא חליצה פסולה א"כ מנ"ל דהילכתא כשמואל בהא
פיון דשמואל ס"ל דחל"פ אינה צריכה לחזור על כל האחין.

ואנן קי"ל פרב דילמא בכה"ג נמי הויא חליצה פסולה: והרמב"ם ז"ל נראה דפסק
כשמואל דנפשא מיפטר אפילו בחליצה גרועה כמבואר בדבריו ז"ל בפ"ה מהלכות
יבום אבל צרתה לא מיפטר עד שישחלוץ לכולן.

והיכא דשוין לפסול צרתה ג"כ פטרא ודלא פרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על
כל האחין או על כל היבמות. כמבואר בדבריו ז"ל דפסק פרבנן דר"ג בנתן גט לזו וגט
לזו דחולץ לאחת מהן.

ובאמת נראה דמוכח פו מהא דחלץ לאחיות לא נפטרו צרות דמשמע הא אחיות נפטרו
ולרב פי היכי דלא נפטר צרת' עד שתחזור על כל האחין ה"נ דלא נפטר היא עצמה
עד שישחלוץ לצרתה חליצה מעליית'.

אלא די"ל דבזה כ"ע מודים דהיא אינה זקוקה לחליצת צרתה. אבל מה שכ' דאפילו
בחליצה גרועה אם חלצו לה כל האחין מיפטר נמי הצרה לא נודע מנ"ל הא.

וכבר עמדו ע"ז הראשונים ז"ל. והי' אפשר לומר דמשמע ליה לישנא דהש"ס לעיל בהא
דרב קסבר יש זיקה והויא לה חליצה פסולה וחל"פ צריכה לחזו' על כל האחים דמשמע
דעיקר פלוגתיהו אי זה הני חל"פ פיון דשניהם שוין לפסול.

אָבֵל הֵיכָא דְהוּנָ' חֲלִיצָה פְּסוּלָה כ"ע מוֹדִים דְצָרִיכָה לְחַזוֹר עַל כָּל הָאֲחִים אֲפִילוּ שְׂמוּאֵל וְלַעֲנָן מֵאֵי ע"כ לְמִפְטָר צָרְתָה דְלְמִפְטָר נִפְשָׁא אֲפִילוּ בְּחִלְצָה גְרוּעָה אֵינָה צָרִיכָה לְחַזוֹר עַל כָּל הָאֲחִין.

וּמִש"ה פֶּתַח דְסָגִי בְּחֻדָּא מִינְיָהּ אוּ בְּחִלְצַת כָּל הָאֲחִין לְפְסוּלָה אוּ בְּחִלְצַת כָּל הַיְבָמוֹת. אָבֵל לְקַמְן בִּפ' ר"ג מִשְׁמַע דְרַבָּה בַר רַב הוּנָא הוּא דַס"ל חֲלִיצָה פְּסוּלָה צָרִיכָה לְחַזוֹר עַל כָּל הָאֲחִין.

אָבֵל לְשְׂמוּאֵל לָא מְצִינָן לְאַשְׁכּוּחֵי כָּלֵל הָאֵי חִזוֹר עַל כָּל הָאֲחִין. וְלְקַמְן גַּבִּי בַעֲלַת גִּט וּבַעֲלַת מֵאָמֵר דְּפָשִׁיט הַש"ס דְּכִי הִדְדִי נִינְהוּ פִירֵשׁ"י ז"ל דְּאַחַת פּוֹטְרַת תְּבַרְתָּה פִּינּוֹן דְּשִׁתִּיהֶם גְרוּעוֹת וּפְשוֹט הוּא דְהֵינּוּ כָּרַב אֲשֵׁי דְאָמֵר דְאַחִיוֹת לְגַבִּי צָרוֹת חֲלִיצָה גְרוּעָה הִיא וְהֵתָם הוּא דְלָא מִפְטָרָא צָרָה אָבֵל שְׁתִּיהֶם שְׁוֹת מִפְטָרָה צָרָה אֵלִיבָא דְשְׂמוּאֵל.

אָבֵל אֵלִיבָא דְרַב דְאָמֵר דְצָרִיכָה לְחַזוֹר עַל כָּל הָאֲחִין אֲפִילוּ אִם שְׁתִּיהֶם שְׁוֹת נִרְאָה דַכ"ש דְגַבִּי צָרוֹת דְלָא פְטָרִי אֶהְדְּדִי בְּשִׁתִּיהֶם שְׁוֹת לְפְסוּלָה. דְלָא מְסַתְפָּר לִזְמַר דְבְצָרָה מוֹדָה רַב דְמִפְטָרָה דַא"כ סְבָרְתוּ אֵיפְכָא מְדִשְׂמוּאֵל דְלְשְׂמוּאֵל לְמִפְטָרָה צָרָה חֲמִירָא וְלִרַב הוּי אֵיפְכָא דְלְמִפְטָר נִפְשָׁא צָרִיכָה לְחַזוֹר עַל כָּל הָאֲחִין וְצָרְתָה מִפְטָרָא בְּדִידָהּ.

אֵלָא וְדַאי צָרָה לָא מִפְטָרָא לְרַב בְּחִלְצָה פְּסוּלָה אֲפִילוּ בְּשְׁוֹת לְפְסוּלָה אֵלָא דַק"ק לַפ"ז לְקַמְן בִּפ' ר"ג גַּבִּי הָא דְנָתַן גִּט לְזוֹ וְגִט לְזוֹ דְתַנִּי דְחוֹלֵץ לְאַחַת מִהֶן פְּרִיף הַש"ס הֵתָם מְסִיפָא דְיֻכַן אַתָּה אוֹמֵר בַּב' יְבָמִים וַיְבָמָה אַחַת לִימָא תִּיְהוּי תִּיּוּבָתָא דְרַבָּה בַר רַב הוּנָא.

וְלִפִּי הַנָּ"ל מְרִישָׁא נְמִי הוּי מְצִי לְאַקְשׁוּיִי. וְעֵינִין ב"ש מ"ש מְזָה: גְמָרָא הָא מְנִי ב"ש הִיא כו' יֵשׁ לְדַקְדָּק לַב"ש דְמַתִּירִין הַצָּרוֹת לְאַחִין.

ע"כ דְרָשִׁי לְצָרוֹר כַר"ש בְּשַׁעָה שְׁנַעֲשׂוּ צָרוֹת זֹו לְזוֹ לָא יְהֵא לָף לִיקוּחִין אֲפִילוּ בְּאַחַת מִהֶן. וַא"כ אֲחִיוֹת לָאו בְּנוֹת חֲלִיצָה הֵם כָּלֵל וּפְשִׁיטָא דְלָא נִפְטָרוּ צָרוֹת.

וְאַפְשָׁר לִזְמַר דְהֵיכָא דְאֵיכָא צָרוֹת גַּם ר"ש מוֹדָה דְחוֹלְצִין גַּם הָאֲחִיוֹת כְּמוֹ בַב' אֲחִים דְלָא נַעֲשׂוּ צָרוֹת זֹו לְזוֹ. אָבֵל אֵינן זֶה נִרְאָה דְבַחַד אַחָא מ"מ שְׁנִיָּהֶם זְקוּקוֹת לְאַחַד.

וְכֵן מִשְׁמַע לְעֵיל גַּבִּי הָא דְבַעֲיָנָן לְמִימַר אֵלִיבָא דַר"ש זִיקָה כְּכַנּוּסָה זְוִקָא בְּחַד אַחָא. אָבֵל בְּתַרִי מוֹדָה דְלָא הוּי זִיקָה כְּכַנּוּסָה.

וְאֵי נִימָא דְשְׁנֵי יְבָמוֹת חֲשִׁיבָא כַב' אֲחִין א"כ אֲמַאי קָאֵמֵר רַבָּא דְשְׁנֵי שְׁבֻזוּג זֶה פְטוּרָה לַר"ש מִשׁוּם דְזִיקָה הִרְאִישׁוֹנָה כְּכַנּוּסָה הָא נִפְלוּ תַחֲלִילָה שְׁנֵי יְבָמוֹת. אֵלָא וְדַאי שְׁנֵי יְבָמוֹת לָא דְמִי לְשְׁנֵי אֲחִין.

וְכֵן פֶּתַח מְהַרְש"א ז"ל לְעֵיל שָׁם. ע"כ נִרְאָה דְבְרִיָּתָא דְחֵלֶץ לְאַחִיוֹת קָאֵי אֲמַתְנִיתִין דְנִפְלוּ לְפָנֵי שְׁנֵי אֲחִין לְהֵאֵי אוּקִימְתָא דְמוֹקְמִינָן לָהּ כַב"ש.

וְכֵן מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלָמִי דְפָרְכִינָן הֵתָם לַב"ש אֲמַאי חֵלֶץ לְאַחִיוֹת לָא נִפְטָרוּ צָרוֹת הָא ס"ל לַב"ש דִּיקִימוּ וַא"כ לָא הוּי חַל"פ וְאֵי מִיָּרִי שְׁנִפְלוּ לְפָנֵי חַד אַחָא מִי יִימַר דַס"ל לַב"ש בְּהָא יְקִימוּ וְכְמוֹ שַׁכְת' בְּרִישׁ פִּירְקִין.

אלא נראה דאמתניתין קאי שנפלו לפני ב' אחין. וא"כ צריף לומר דבריינתא זו ס"ל כמ"ד יש זיקה דלמ"ד אין זיקה ליכא הכא חששא דביטול מצות יבמין דהא הכא הוי מיתה דתרי האח והצרה ולא תישיבנו.

וכבר פתבתי לעיל דצרה לא מהני לבטולי גזירה דביטול מצות יבמין. ומ"מ בלאו הכי צריף לומר דבריינתא ס"ל יש זיקה דלמאן דאמר אין זיקה אפילו חלץ לאחיות נפטר צרות כמו בבעלת הגט ודו"ק: גמרא הא לצרות נפטר אחיות.

לאו מדיוקא הוא דקדייק דא"כ לא הוי פריף א"ה יבומי נמי תתייבם דאה"נ אלא לישנא דבריינתא הוא. ונראה דלא גרסינו הא לצרות נפטר דלא לישנא דבריינתא הוא.

אלא ה"ג לצרות נפטר אחיות וק"ל: ע"ב תוס' בד"ה בעלת הגט עדיפא. פי' שנעשה בה מעשה עדיף טפי מחברתה פוננת דבריהם ו"ל להאי פירושא דבעלת הגט עדיפא הוא לגריעותא פיון שנעשה בה מעשה גדול נקלשה זיקתה ונחליצת בעלת מאמר מעולה יותר או דילמא בעלת מאמר עדיפא.

אבל ריב"ן ו"ל פי' כפשיטתה בעלת הגט עדיפא לחלוץ. ולפ"ז לא הוי פירושא דעדיפא דהכא כמו עדיף דר"ג.

דהתם העדיפות לגריעותא הוא. ומ"מ משמע קצת בדברי ריב"ן ו"ל דקאי אאינה מהו קודמת וק"ל תוס' בד"ה חלץ לראשונה הותרה.

ופי' התוספות דקמ"ל דגם צרתה הותרה דרב לטעמיה דס"ל אין זיקה וחלץ לאחיות נפטר צרות. וגבי חליצת ראשונה לא הוי צריכי לזה דבלא"ה לא מיקריי' חל"פ כלל למ"ד אין זיקה.

ובחלץ לשינה הוא דהוי רבותא אע"ג דהוי חל"פ דאיפסלא עליו משום אחות חליצה אפ"ה פטרא צרתה משום דחלץ לאחיות נפטר צרות. אבל הנמק"י כתב איפכא דהא דרב ג"כ אליבא דמ"ד יש זיקה וקמ"ל דהיא לבדה הותרה אבל לא צרתה.

ולשיטת התוס' א"ש טפי דהוי לא זו דחלץ לראשונה דפוטרת צרתה. אלא אפילו חליצת שינה נמי פוטרת צרתה.

אבל לדברי הנימק"י הוי זו ואין צריף לומר זו דחליצת שינה פסולה יותר מחליצת ראשונה וכיון דחליצת ראשונה לא פטרא צרתה כ"ש חליצת שני'. וי"ל דקמ"ל דהיא עצמה עכ"פ הותרה ולא נימא פי היכי דלרב צריכה לחזור על כל האחין ה"נ צריכה שמתחזור על חליצת צרתה קמ"ל דהיא עצמה הותרה וישפיר איכא רבותא בתרנייהו.

ונראה דמשמע ליה להנימק"י ו"ל לפרש פן מהא דאמרינו לרב אבל זיקה דרבנן היא משמע דמשמע זיקה הוא דנאסרה. והתוס' ו"ל לעיל בפ"ק בשמעטא דשומרת יבם שמתה דקדקו מנ"ל דרב ס"ל אין זיקה דילמא ס"ל דע"י מיתה פקע זיקה.

ומכאן משמע דרב לא ס"ל דע"י מיתה פקע זיקה דא"כ מאי קאמר משום דהויא יבמה שהותרה ונאסרה הא לא נאסרה כלל פיון דפקע זיקה ואיגלאי מילתא למפרע דלא היתה זקוקה לו והוי דומיא דחליצת מעוברת דאמרינו איגלאי מילתא למפרע דחליצה מעליא היא ויש לחלק: תוס' בד"ה אבל הכא זיקה דרבנן.

ופי' ר"ח דרב ס"ל אין זיקה אכל למ"ד יש זיקה אין לחלק בין זיקה לאחות אשה גמורה. אכל בירושלמי אמרינן בהדיא דאפילו לרבי יוחנן גם השנייה מותרת דאין זיקה פלוג ומביא ראיה מג' אחין שנים אחים מן האב ולא מן האם פגון ראובן ושמעון ולוי אח השלישי הוא אחי שמעון מן האם ולא מן האב וכי מת ראובן ונפלה לפני שמעון ואח"כ מת שמעון אטו אסורה היא ללוי משום אשת אחיו מאמו מפני שהיתה זקוקה לשמעון אחיו מאמו.

אלא ש"מ דזיקה לאו פלוג היא ואחר מיתה הותרה: תוס' בד"ה איתביה ריב"ח לר"י וכתבו לתרץ אליבא דרב בג' אנפי. ראשונה פתבו בשם ריב"ן ז"ל דלרב ניקח דס"ל חליצה פסול' צריכה לחזור על כל האחין ושוב אינו יכול ליבם השנייה משום אחות חלוצה ומוקי לה כמ"ד יש זיקה.

ולפ"ז דניחא ליה להש"ס לאוקמא מתניתין דלא פהילכתא הוי מצי לתרוצי דרב מוקי לה כריה"ג. אלא דמש"ה לא הוי ליה לאימנועי למיפרך לרב פי היכי דפריך לרבי יוחנן אכל משו' יש זיקה שפיר י"ל דאסיק אדעתיה דמציינו מחלוקת זו במתניתין במכילתין.

אלא דבלא"ה יקשה לפי ריב"ן מסימא דקדמו וכנסו אמאי יוציאו. וכן מהיתה אחת מהן אסורה על הא' איסור ערוה תיקשי לרב דאפילו נפלה הך דאינה חמות ברישא איך לישתרי דהא לרב שני נמי מותרת.

וכן הקשה הרשב"א ז"ל. ועל הא דקדמו וכנסו יוציאו כתב בק"ע דהוי ביאה פסולה ולא הותרה צרתה ע"י ביאה של זו.

ולא נהירא דכיון דהיא אינה צריכה פלוג פשיטא דפקע זיקתה ולא שנייה בזה ביאה פסולה: ובשם ר"ח ז"ל תירץ דרב מוקי לה כמ"ד יש זיקה. ולדידיה אפילו ראשונה אסורה משום שנאסרה עליו שעה אחת.

וגם זה קשה דהא ס"ל לרב לקמן בהחולץ מטה אשתו מותר ביבמתו אע"ג דנאסרה עליו מה"ת שעה אחת משו' דהויא יבמה שהותרה כו'. וא"כ כ"ש ע"י זיקה אם לא שפחלק בין אחיות יבמות לאחיות שאין יבמות ויש מקום לזה בירושלמי אכל מהא דרב גופא משמע דבזה כ"ע מודים מדקאמר ואין צ"ל כ"ש משום דהוי' יבמה שהותרה ובזה ליפא מאן דפליג אלא רבי אלעזר: ואין מקום ליישב מתניתין אליבא דרב אלא ע"י שני הסברות יחד של הריב"ן ז"ל והר"ח ז"ל רישא דמתניתין דחולצות ולא מתניבמות הוא מטעם דחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין וסיפא דהיתה אחת מהן אסורה על הא' איסור ערוה מייירי דנפלה הך דאינה חמות ברישא ושני' אסורה למ"ד יש זיקה ורב דשרי שני' לטעמיה דאמר אין זיקה: אלא דאפתי יש לדקדק גם לפ"ז מסיפא דהיתה אחת מהן איסור מצנה ואיסור קדושה חולצות ולא מתניבמות ואי מייירי נמי שפפלה הך דאינה אסורה משום מצנה וקדושה ברישא אפתי תיקשי לחלוץ זה שאינה אסורה עליו משום מצנה וקדושה לשני' והיא אינה צריכה חיזור על זה כיון דאסורה עליו משום מצנה וקדושה.

אם כן חליצתו של זה עדיפא ובחליצה מעולה רב נמי מודה פי היכי דבחליצת צרות נפטר אחיות. והראשונה תישתרי.

וכן משמע קצת מהא דאמרין לקמן מה"ד איסור מצנה במקום ערוה קנימא ותתייבם אינדף. והשתא לרב היכי ס"ד לומר פן פנין דהיא נמי צריכה חליצה ממנו דחליצה דאינדף הוי חל"פ.

וא"כ היכי מצי מייבם לשני' אלמא משמע דבזה גם רב מודה דאין זו דאסורה עליו משום מצנה וקדושה צריכה לחזור עליו ויש לפקפק בזה: מפל מקום הנכון כתי' הר"י ז"ל דלרב לא פריה משום דחייש למיתה ומשום ביטול מצנות יבמין נגעו בה וגזרינן דילמא אתי לייבם ברישא וכדאיתא להדיא בשמעתין ולימא ליה גזירה שפא ימות ואסור כו' ועיין תוס' לעיל (דף יח) מש"כ שם בשם הריב"י ז"ל.

והתוס' לעיל (דף פה) כתבו ג"כ דר"י לחוד הוא דקאמר אחינר איני יודע מי שנאן. אבל אינף ס"ל דלמ"ד יש זיקה גם הראשונה אסורה ול"ל יבמה שהותרה כו' והיינו שמואל רב אפי לקמן דס"ל הכי.

אבל לרב ע"כ משום ביטול מצנות יבמין הוא ומחמת חשש מיתה הוא. ורבי יוחנן דלא חייש למיתה קאמר דאינו יודע מי שנאן: והנה הרי"ף והרא"ש ז"ל פסקו כר' יוחנן דראשונה עכ"פ מותרת וכתבו ג"כ למתניתין דחולצות ולא מתבמות ולדידהו תיקשי לחלוץ לשני' ותייבם ראשונה.

וכן הקשה התוספות י"ט ז"ל. וכן משמע דפסקו דיוציאו ואמאי יוציאו תרנייהו.

ולדברי הרי"ף והרא"ש ז"ל אפשר לדחוק ולומר דגם הם חששו לטעמא דביטול מצנות יבמין ולא רצו לדחות מתניתין מהילכתא משום הך דאמר ר"י איני יודע מי שנאן. ומש"ה לא כתבו בסיפא לאוקימתא דרב פפא דנפלה הך דאינה חמות ברישא.

ובכל גוונא השני אסור בשתייהם משום חששא דביטול מצנות יבמין. אבל הרמב"ם ז"ל כתב להדיא דאם קדם אחד וחלץ לשניה הותרה הראשונה לשאר אחיו אלמא דלא חייש לביטול מצנות יבמין דלהאי טעמא גזרינן דילמא מייבם ברישא.

גם מש"כ הק"ע ליישב משום טעמא דחליצה פסולה הוא תמוה דא"כ כי קדם וחלץ לשניה אמאי הותרה הראשונה לאינדף פנין דהשניה צריכה חליצה משניהם אלא נדאי גם דעת הרמב"ם ז"ל דחליצה פסול' אינה צריכה לחזור על פל האחין.

וא"כ אמאי קדמו וכנסו יוציאו תרנייהו מי שפנס באחרונה אם ראשונה היא אמאי יוציא ואפי' לכתחילה אמאי לא תייבם כמו אם חלץ האחד לשניה ואי דלא ידוע הי' נפל ברישא שני אמאי יוציא.

וצ"ל לדעתו ז"ל דבייבום דאיכא איסורא גזרו חכמים בתרנייהו ואפילו אם פנסו יוציאו ולא מסתבר ליה לדחות סתמא דמתניתין מהלכה ועיין ברשפ"א ז"ל: וגם בדברי הרי"ף והרא"ש ז"ל א"א לומר דמטעם ביטול מצנות יבמין הוא משום דלדין דקי"ל יש זיקה לא שניף למיגזר דילמא אתי לייבם ברישא.

וכמו שכתב התוספות ז"ל בד"ה ולימא ליה דהא דפריה הש"ס ולימא ליה שפא ימות ויעמיד המשנה כמ"ד אין זיקה ועדיין צ"ע ועיין בזה בב"ש ז"ל: דף פז תוס' בד"ה

וְלִימָא ר"א הִיא כּו' וּבִירוּשְׁלַמִי מְבוֹאֵר לְהִדְיָא דְהֵינּוּ ר"א דְהַחוּצָן וּבִלֵּא"ה מְהָא דר"א דפ' ב"ש אֵין רְאָיָה כ"כ וּק"ל: גמ' ר"א אֹמֵר ב"ש אֹמְרִים יְקִימוּ וּב"ה אֹמְרִים יוֹצִיאוּ.

לְכַאוּרָה לר"א מ"ט דב"ש דְאֹמְרֵי יְקִימוּ פִּינּוּ דְנֶאֱסְרָה עָלֵיוּ שְׁעָה אַחַת אֲסוּרָה עָלֵיוּ לְעוֹלָם. וְיֵשׁ לוֹמֵר דְטַעַמֵּיהּוּ דְאַחַר כְּנִיסָה וַיְבוּם פָּקַע זִיקְתָּהּ לְמַפְרַע מְאִידָךְ וְכָל חַד מִיבָם אֶת שְׁלוֹ וְזִקְוָקָה הִיא לוֹ מְעִיקְרָא וְכֵן צ"ל לְשִׁמוּאֵל דס"ל לְקַמֵּן דִּיבְמָה שְׁהוֹתְרָה וְנֶאֱסְרָה ג"כ אֲסוּרָה לְעוֹלָם וּס"ל גְּמִי יֵשׁ זִיקָה.

וְהַטּוֹר פְּסָק בְּזָה כמ"ד יְקִימוּ. וְיֵשׁ לְדַקְדָּק עָלֵיוּ מְהָא דְמִשְׁמַע בִּירוּשְׁלַמִי דְלָמ"ד יְקִימוּ לָא מְיַקְרֵי חֲלִיצָה פְּסוּלָה.

וְכִי מוֹקְמִינּוּ לְהָא דְחֲלִץ לְאַחִיוֹת לֹא נִפְטְרוּ צְרוֹת כב"ש הֵינּוּ אֲלִיבָא דמ"ד לב"ש יוֹצִיאוּ. וּא"כ הִיאָךְ פְּסָק הוּא ו"ל לְתַרְנִיגָהוּ.

וְגַם בְּצָרָה גּוֹפֵא הִי נִרְאָה דְלָמ"ד יְקִימוּ לִיכָא אִיסוּרָא בְּצָרָה כָּלֵל וְשִׁרְיָא לִיבּוּם: ע"ב סְלִקָא דְעֵתָךְ אֲמִינָא לִיקוּ אִיסוּר מְצוּהָ בְּמָקוֹם עֶרְוָה כו'. קֶצֶת קֶשֶׁה לְהָא שְׁיִנּוּיָא דְטַעַמָא דְמִתְנִיתִין הוּא מְשׁוּם בְּיִטוּל מְצוּת יְבָמִין מְאִי קמ"ל בְּהָא דְאִיסוּר מְצוּהָ דְהָא נְדָאִי גַם בְּהָא שְׁיִיכָא בְּיִטוּל מְצוּת יְבָמִין פִּינּוּ דְזִקְוָקָה הִיא לוֹ מְדְאוּרִייתָא.

וּי"ל דמ"מ הֵנִי רְבוּתָא דְחֵיִשְׁיִנּוּ לְבִיטוּל מְצוּת יְבָמִין בְּזוֹ שְׁאִינָה זִקְוָקָה אֶלָּא לְחִלְצָה לְחֻדָּא וּק"ל: דָּף כֵּט וְהָאֵמֵר ר"ש ב' אַחִיוֹת לֹא חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתְיַבְמוֹת גְּזִירָה מְשׁוּם אִיסוּר מְצוּהָ דְעֵלְמָא.

יֵשׁ לְדַקְדָּק אֲמַאי לָא פְּרִיף הַש"ס לְעֵיל עַל ר' אוֹשְׁעִיָא דְאֵמֵר דר"ש פּוֹטֵר בְּשִׁנְיָה מְשׁוּם דְהִרְאִשׁוּנָה זִיקָה כְּכַנּוּסָה לְמָה חוֹלְצָת הַשִּׁנְיָה אִם הִיתָה הִרְאִשׁוּנָה אִיסוּר מְצוּהָ וְאִיסוּר קְדוּשָׁה דְהָא לֹא שְׁיִיף הָךְ גְּזִירָה מְשׁוּם אִיסוּר מְצוּהָ דְעֵלְמָא.

וּצ"ל דְבָנָה מְדַרְבְּנָן לֹא הֵנִי זִיקָת הִרְאִשׁוּנָה כְּכַנּוּסָה פִּינּוּ דְאִיסוּרָה לִיבָם וּבְאִיסוּר קְדוּשָׁה שְׁאֲסוּרָה לְהִתְיַבָּם מִה"ת אֲפִשְׁר דמִה"ת הַשִּׁנְיָה חוֹלְצָת לר"ש וְלֹא הֵנִי זִיקָת רִאשׁוּנָה כְּכַנּוּסָה. וּבִירוּשְׁלַמִי אֲזִלִי הַסּוֹגֵיָא פְּשִׁיטַת רַבִּי אוֹשְׁעִיָא דר"ש פּוֹטֵר בְּשִׁנְיָה וְגָרִיס הֵתָם וּר"ש פּוֹטֵר גַּם בְּסִיפָא דְהִיתָה אַחַת מִהֶן אִיסוּר מְצוּהָ וְאִיסוּר קְדוּשָׁה וְאִילִי גּוֹסְסָא מְשׁוּבְשָׁת הִיא: גְּמָרָא וְהָא גַבִּי עֶרְוָה לֹא גְזָרִינּוּ.

לְפִירֵשׁ י"ז לְקֶשֶׁה מְאִי פְּרִיף דְהִכָּא שְׁפִיר גְזָרִינּוּ אַחֲוֹתָה מְשׁוּם לְתָא דִידָה דְמָה הִיא שְׁיֵשׁ עָלֵיוּ אִיסוּר אַחֲוֹת וְאִיסוּר מְצוּהָ חוֹלְצָת אַחֲוֹתָה דְלִיכָא עָלֵיוּ אֶלָּא אִיסוּר אַחֲוֹת לְחוּד פְּשִׁיטָא דְחוֹלְצָת.

אֲבָל עֶרְוָה מְשׁוּם אַחֲוֹתָה לֹא שְׁיִיף לְמִיגְזֹר. ע"כ הַנְּכוּן בְּזָה פִי' בַּעֲמָ"א ו"ל דְהַש"ס פְּרִיף מ"ש דְבְּאִיסוּר מְצוּהָ גְזָרִינּוּ מְשׁוּם אִיסוּר מְצוּהָ דְעֵלְמָא.

וּמ"ש דְבִשְׁאָר עֶרְוֹת אִם הִיתָה אִיסוּר מְצוּהָ לֹא גְזָרִינּוּ שְׁתַּחֲלוּץ מְשׁוּם אִיסוּר מְצוּהָ דְעֵלְמָא וּמְשַׁנֵּי דְעֶרְוָה מְגָמֵר גְּמִירִי לָהּ וּק"ל. וְעֵינּוּ בְּנִימוּק"י שְׁפִי' טַעַמָא מְשׁוּם זִיקָה כְּכַנּוּסָה.

ולא הבנתי דהא איתותב ר' אושעיא משום דרשא דלצרור הוא דפטר לשתייהו ולא שייכא
פלל בזיקה ואין זיקה וכמו שפתי לעיל: תוס' בד"ה בית שמאי אומרים כו'. ומיהו
י"ל דתצא היינו אחר שייבעול בעלת מאמר.

לפי מש"כ לעיל דב"ש ע"כ ס"ל כר"ש בשתי אהיות שנעשו צרות זו לזו א"א לומר כן
דאחר שייבעול קאמר דהא כבר נעשה עליו ערוה גמורה בנפילת אחותה ונעשו צרות זו
לזו. ובזה מנשב נמי תרתי קושיות של הר"י מאןרלייניש דילמא טעמא דב"ש משום
דמותר לבטל מצות יבמין או משום דזיקה פכנוסה.

ולפי הנ"ל ניחא דע"כ דרשי דרשא דלצרור בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא לה
ליקוחין אפילו באחת מהן ע"כ לא' אמרינן זיקה פכנוסה דא"כ לא משפחת לה דרשא
דלצרור וגם לא שייך בזה מותר לבטל מצות יבמין כיון דתרנוייהו אסורין.

וע"כ צ"ל דמאמר קונה קודם נפילת אחותה ודו"ק: תוס' בד"ה אוי לו על אשתו כו'
להכי נמי כו' ולא קאמר למעוטי כל הני עכ"ל. ואין דבריהם ו"ל מוכנים דהא בההו דפ'
חרש ליכא פלוגתא פלל ולא שייך למימר דאתי למעוטי הו'.

ואם פוננתם למעוטי שומר' יבם שקידש אחיו את אחות ג"כ קשה דהא הלכה כר"י כן
בתירה בזה. ומש"ה ליכא למימר דאתי למעוטי.

וצ"ל דכוננתם לישוב דמש"ה תני זו היא אע"ג דאיכא עוד הני דפ' חרש ודפ' החולץ
משום דהני לאו בכלל האי מעוטא דזו היא הם משום דבהני פשע נהא דזו היא לא אתי
למעוטי אלא היכא דלא פשע וק"ל: תוס' בד"ה אי כר"ג עיין בדבריהם ו"ל.

ועיין מה שפתי הרשב"א ו"ל ודו"ק: בד"ה לא תימא מאמר לב"ש קונה קנן גמור כו'.
תימא מאי קאמר ר"ש כו' פי הני נמי מאמר אשת שניהם הוא בועל ע"ש שנשארו
בקושיא.

ולענ"ד לא קשיא דנודאי לר' אלעזר ליכא למ"ד דמאמר קונה קנן גמור דיכול לאפוקי
לה בגיטא משום דלא מסתבר ליה למימר כן דהא כתיב להקים לאחיו שם אלמא דעיקר
מצוה הוא הקמת שם.

ועוד דל"ל יבמתו למעוטי חייבי לאוין דאין עולין ליבום ועולה לחליצה הא עולין ליבום
ג"כ ע"י מאמר לחוד דליכא איסורא אלא נודאי עיקר מצות יבום הוא הקמת שם. ונהא
דאמרי ב"ש דיש פח למאמר היינו לענן זה לבד דכבר פקע זיקת אחיו הראשון וככנוסה
היא לו.

ואפשר נמי דהרי היא פאשתו לכל דבר לענן איסור א"א אלא דאי בעי לאפוקה בגיטא
לא מצוי דלא סגי לה בגיטא משום דעדיין לא קיים המצוה ולא נגמרה ועכ"פ צרתה
נדחית מפני'.

ור"ש נמי הכי ס"ל וישפיר קאמר אם מאמרו של שני מאמר אשת שני הוא בועל משום
דלא שפיר פלום. וכבר פקע זיקה הראשונה.

ומה שאני מסופק בזה הוא אם נתן לה גט אחר המאמר לב"ש אי מהני הגט אלא דמחויב
ויכול הוא להחזירה כדי לגמור המצוה או דילמא דלא מהני בה גט פלל כיון דלא סגי

ליה בְּנֵה וְאָפִי' אִי נִימָא דְמַהֲנֵי בְּה גִט לְהַפְקִיעַ הַמַּאֲמָר מ"מ נִרְאָה דְלֹא מְצִי חֲלִיץ לָה עוֹד כִּינּוּן דְכִבֵּר בְּנֵה אוֹתָהּ.

מ"מ לֹא יִדְעָנָא מִנ"ל ו"ל דִּלְב"ש קוֹנָה וּמְשַׁיִר תְּדַע דְהָא אִפִּי' זִיקָה בְּעֵינָן לְמִימַר לְעִיל לְמ"ד זִיקָה כְּכַוּסָּה דַּע"י זִיקָה לְחוּד פְּקַע זִיקָת הָרֵאשׁוֹן וְאִשְׁת שְׁנֵי הוּא בּוּעֵל וְכַש"כ ע"י מַאֲמָר. וּמַחֲמַת זֶה לֹא יִקְשָׁה קוֹשְׁיָתָם אִפִּי' לְרַב אִשֵּׁי דְאָמַר לִב"ש דּוֹחָה וּמְשַׁיִר דְצָרָה בְּעֵינָא חֲלִיצָה מ"מ שְׁפִיר קְאָמַר ר"ש אִשְׁת שְׁנֵי הוּא בּוּעֵל דְכִבֵּר פְּקַעָה זִיקָת הָרֵאשׁוֹן וְלֹא נִשְׁאָר עָלֶיהָ אֱלָא זִיקָת הַשְּׁנֵי.

אֱלָא דִלְקַמֵּן בְּסוּף שְׁמַעְתִּין אָמְרִינָן דִּלְב"ש מְהֵנֵי בְּה חֲלִיצָה וְאִם רְצָה לְהוֹצִיאָה אַחַר הַמַּאֲמָר יִתֵּן לָה גִט וְחֲלִיצָה. מְזַה מְשַׁמַּע דְעֵדֵינָן לֹא פְקַע זִיקָה הָרֵאשׁוֹנָה דְאִי פְקַע לְגַמְרֵי לְמָה מְהֵנֵי בְּה חֲלִיצָה עוֹד.

וְאָפִשֵׁר לּוֹמַר דַּע"י הַגִּט פְּקַע הַמַּאֲמָר וְהוּי כְּאֵלוּ לֹא עָשָׂה בְּה מַאֲמָר כְּלָל וְשׁוּב חֲיִיל עֲלֵי' זִיקָה הָרֵאשׁוֹנָה לְפִנוּטְרָה בְּחֲלִיצָה. אֲבָל לִפ"ז קְשָׁה קִצְת לְשִׁיטַת ר"י ו"ל שְׁפִי' לְדַחוּת בְּצָרָה הֵינָנו דְצָרְתָה שְׁרִי' לְעִלְמָא אַחַר הַמַּאֲמָר וְאִינָה צָרִיכָה כְּלוּם וְאִמְאֵי שְׁמָא יִתֵּן גִּט לְמַאֲמָרוֹ וְחִזְרָה הַזִּיקָה לְמִקוּמָה וְצָרְתָה אִמְאֵי שְׁרִיא.

וּבִלְא"ה קְשָׁה לְשִׁיטַת ר"י ו"ל מִנ"ל כְּלָל לִר' אֲלַעְזָר דִּלְב"ש מַאֲמָר פּוֹטְרַת צָרְתָה דִּילְמָא צָרָה לֹא מִיפְטָרָא עַד שִׁיגְמֹר הַמַּצְנָה בְּחִבְרָתָהּ. וּמ"מ שְׁפִיר קְאָמְרֵי דְאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ דְזִיקָת אַחוּתָה אִינָה? כּוֹלָה לְאֶסְרָה עָלֵיו כִּי הֵיכִי דְאָמְרִינָן לְמ"ד זִיקָה כְּכַוּסָּה דְאִין זִיקָה חֲלָה עַל זִיקָה וְגַם מֵאֵי פְרִיף לְרַב אִשֵּׁי דְאָמַר דְצָרְתָה בְּעֵינָא חֲלִיצָה אִם תִּרְצָה לְהַנְשֵׂא לְשׁוּק מִמַּתְנִיתִין דְהִלְזוּ תַּצָּא מִשׁוּם אַחוּת אִשָּׁה דִּילְמָא צָרָה שְׁאֵנִי דְלֹא מִיפְטָרָא אֱלָא ע"י גְּמַר מְצוּה.

אֲבָל אַחוּתָה יּוֹצֵאת בְּלֹא כְלוּם. וְלְמָה לִיה לְחַדוּשֵׁי הַף סְבָרָא דִּיבְמָה דְחִזְרָה לְכוּלְהוּ.

וְכֵן מְצָאֵתִי לְהַדְיָא בִירוּשְׁלַמִי בְּמַתְנִיתִין דְאַזְוִל בְּהֵאֵי שִׁיטְתָא דְבְּעֵי לְמִימַר דִּב"ש כִּר"א בֵּן עֲרָף דְאָמַר מַאֲמָר קוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר. וּפְרִיף אִין כִּר"א בֵּן עֲרָף אִמְאֵי אָמַר ר' הִילָא בְּשֵׁם ר"א דִּלְב"ש אִם גִּירֵש לְבַעֲלַת מַאֲמָר צָרִיכָה חֲלִיצָה וְלִר"א ב"ע לֹא תִהֵא צָרִיכָה חֲלִיצָה וּמִסִּיק שְׁמָא כִּר"ש דְמְסוּפֵק אִי מַאֲמָר קוֹנָה אִי לֹא.

וּפְרִיף אִי כִר"ש מִמ"נ אִי קִנְיָה מַאֲמָר אִין צָרִיכָה לְכָלוּם וְאִי לֹא קִנְיָה אִמְאֵי אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ וּמִסִּיק דְמַאֲמָר לִב"ש כְּמֹד זִיקָה לִר"ש כִּי הֵיכִי דִלְר"ש אִין זִיקָה נּוֹפְלַת לְמִקוּם זִיקָה ה"כ לִב"ש אִין זִיקָה נּוֹפְלַת לְמִקוּם מַאֲמָר אַע"ג דְמַאֲמָר קוֹנָה וּמְשַׁיִר וְא"כ מִנ"ל דְמִיפְטָרָא צָרְתָה כְּלָל לִב"ש.

וְצ"ל דְסִבְרַת הַתּוֹס' ו"ל כִּינּוּן דְטַעֲמָא דִּיש לְמַאֲמָר קִצְת קִנְיָן מַה"ת ע"כ מִשׁוּם דְגִלְיָף מוּלְקַחְתָּה לּוֹ לְאִשָּׁה א"כ מְסַבְּרָא נְמִי דְצָרְתָה מִיפְטָרָא בְּזַה דֹּאֵל"ה לְמֵאֵי הִילְכְתָא קְרִיא רַחֲמָנָא קִנְיָן דְאִי לְעֵינָן לְדַחוּת אַחוּתָה שְׁנַפְלָה אַח"כ הָא בִּלְא"ה מַה"ת אִין נְפִילַת אַחוּתָה אוֹסְרָתָה עָלָיו.

וְאָפִי' לְפַמְש"כ דִּלְב"ש שְׁתִּיבָהּ אִסוּרוֹת מִשׁוּם דְרִנְשָׁא דְלְצָרוֹר מ"מ אִין זֶה עֵגוֹן הָאִמּוֹר בְּפִרְשָׁה. וְאִי לְעֵגוֹן דְהָרִי הִיא כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דְבָר לִיחְיִיב עָלֶיהָ מִשׁוּם א"א ג"כ אִין לּוֹמַר

כִּינּוּן דְּבַת חֲלִיצָה הִיא אַחַר הַגֵּט ע"כ אֵין זֶה קִנּוּן גָּמוּר אֲלָא ש"מ דְּלַעֲנֵן לְדַחוּת הַצָּרָה שְׁנִפְּלָה עִמָּה אֲמָרָה תּוֹרָה שְׁהַמְאָמַר דּוּחָה אוֹתָהּ וּפּוֹטְרָה.

וְרַב אִשִּׁי סָבַר דְּאִינָה נִדְחִית לְגַמְרֵי בְּלֹא חֲלִיצָה אֲלָא אֲשַׁמְעִינּוּ קָרָא דְאַחַר הַמְאָמַר נֶאֱסָרְתָּ צָרְתָּה עָלֶיךָ שְׁאִסּוּר לִיבְמָה. אֲבָל מְכַל מְקוֹם צָרִיכָה חֲלִיצָה לְהַנְשֵׂא לְשׁוּק: וְאַפְתִּי לְשִׁיטַת הַתּוֹס' הָרִי מְצִינּוּ בֵּית מִקְצָתוֹ בְּנוֹי וּמִקְצָתוֹ חֲלוּץ דְּלִצְרָה חֲלִץ לָהּ וּבַעֲלַת הַמְאָמַר מִשְׁמַע דְּאִינָה נֶאֱסָרְתָּ עָלֶיךָ וְהוּא פְּלִאֵי וּכ"ת דְּבַעֲלַת מְאָמַר נֶאֱסָרָה עָלֶיךָ אַחַר חֲלִיצַת צָרְתָּה א"כ הִיָּה לָהֶם לְהַתּוֹס' ו"ל לְפָרֵשׁ יוֹתֵר וְהַדְּבָרִים צ"ע.

וּבִירוּשְׁלַמִּי אָמְרוּ דַּנ"מ מְקַנְנֵן מִקְצַת שָׁל הַמְאָמַר לְאַנְסָרָה עַל הָאֲחִין וּלְקַמֵּן בְּשִׁמְעָתִין יִתְבָּאֵר עוֹד בְּזֶה: ע"ב גְּמָרָא וְאִי ס"ד מְאָמַר לַב"ש קוּנָה קִנּוּן גָּמוּר זֶה יַעֲשֶׂה מְאָמַר וְיִקְנֶה כּו' וּפִירֵשׁ"י ו"ל דְּאִין אִיסוּר בְּמְאָמַר.

לְכַאוּרָה מִשְׁמַע בְּקִידוּשִׁין גְּבִי קִידֵשׁ וְלֹא בְּעַל דְּבִקָּל אִיסוּרֵי בִיאָה אֵיכָא אִיסוּרָא קִצָּת גַּם בְּקִידוּשִׁין דִּידְהוּ. וְא"כ הֵיכִי שְׁרִינּוּ לְכַתְּחִילָה לַעֲשׂוֹת מְאָמַר בְּאַחוּת זְקוּקָה.

וּצ"ל דְּמִשׁוּם לְקִינִים מְצַנֵּת יְבוּם הִיָּה לָהֶם לְהַתִּיר לוֹ לְכַתְּחִילָה כִּינּוּן שְׁאִין אִיסוּר כ"כ בְּקִידוּשִׁין לְחוּד. וּמְסִיק דְּאִין רְאִיָּה מִמְתַּנִּיתִין דְּמְאָמַר דְּהַתִּירָא דְּחֵי אוֹ קְנִי וּמְאָמַר דְּאִיסוּרָא לֹא דְּחֵי וְלֹא קְנִי.

וְהִיָּה נִרְאָה דְּהָא דְּמְאָמַר דְּאִיסוּרָא לֹא דְּחֵי וְלֹא קְנִי אֵין זֶה אֲלָא מְדַרְבָּנּוּ. דְּמַה"ת וַדַּאי אֵין חֲזִילוּק בֵּין הַתִּירָא לְאִיסוּרָא כִּינּוּן דְּלִיכָא הֵכָא אֲלָא אִיסוּרָא דְּרַבָּנּוּ מִשׁוּם אַחוּת זְקוּקָה אֲלָא דְּרַבָּנּוּ אָמְרוּ דְּמְאָמַר דְּאִיסוּרָא לֹא יְדַחָה כָּלֵל אַע"ג דְּבַעֲשִׁייתִי הַמְאָמַר לֹא עֵבִיד אִיסוּרָא כִּינּוּן דְּלֹא חֲזִי לִיבּוּם חֲשִׁיב מְאָמַר דְּאִיסוּרָא וְלֹא קְנִי.

וּמִשְׁמַע דְּאַפִּי עֲבָרוּ וְעָשׂוּ מְאָמַר לֹא פְּלוּם הִיא יוֹצִיאָו וְדוּנּוּקָא קְדָמוּ וְכִנְסוּ מִמֶּשׁ הוּא דְּיִקְנִיָּה אֲלָא דְּהַתִּינַח לְמ"ד דְּאִינוּ אֲלָא דּוּחָה וְא"כ שְׁפִיר אָמְרִינּוּ דְּאִם עֲבָרוּ וְעָשׂוּ מְאָמַר יוֹצִיאָו וְתַרְנוּנֵיהוּ צָרִיכֵי חֲלִיצָה אֲלָא לְמ"ד דְּקְנִי לְגַמְרֵי וְגוֹמַר בְּהַּ וְסָגִי לָהּ בְּגִיטָא א"כ כִּינּוּן דְּמִדְּאוּרֵייתָא קְנִי וְתוּ לֹא בַת חֲלִיצָה הִיא לְמָה יִפְקִיעוּ חֲכָמִים כַּח הַמְאָמַר וְיִצְרִיכוּ חֲלִיצָה אַח"כ דְּאִין בְּחֲלִיצָה זוּ מִמֶּשׁ כִּינּוּן דְּכַבֵּר נַעֲשִׂיתָ כְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דְּבַר.

וְאִם נֹאמַר דְּמְאָמַר בִּיבְמָה כְּמוֹ קִידוּשִׁין בְּאִשָּׁה וּבַעֲיָנּוּ מִדַּעַת שְׁנִיָּהֶם יֵשׁ לוֹמַר דְּאַפְקַעֲנִיהוּ רַבָּנּוּ לְקִידוּשִׁי מְאָמַר מִינֵי וְלֹא פְּלוּם הוּא כִּינּוּן דְּבְּאִיסוּרָא עֵבִיד וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' לַעֲלֵל בַּד"ה ב"ש אוֹמְרִים שְׁפַתְבּ דְּמְאָמַר יִלְפִינּוּ מִקִּידוּשִׁין דְּעֵלְמָא אֲבָל יֵשׁ לַעֲיִין בְּזֶה כְּמוֹ שְׁיִבְנוֹר לְקַמֵּן: שָׁם אֲלָא יְבָמָה דְּחֲזִי לְכַוְלָהּ כּו'.

עִי' בַּעַה"מ ו"ל עִפִּי כְּשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל ג"כ דְּקָאֵי אֲצָרָה דְּעֵלְמָא אֲלָא שְׁהוּסִיף בְּטַעְמָא דְּהִיָּנּוּ מִשׁוּם דְּמְאָמַר דְּהַתִּירָא דְּחֵי דְּאִיסוּרָא כְּמוֹ בְּמַתְנִיתִין דְּהַמְאָמַר הִיָּה קוּנָם נְפִילַת אַחוּתָהּ. אֲבָל צָרָה דְּעֵלְמָא דְּתַרְנוּנֵיהוּ הַתִּירָא נִינְהוּ לֹא דְּחֵי זַא"ז.

וְכֵן בְּהָא דַּד' אַחִין תַּרְנוּנֵיהוּ דְּאִיסוּרָא נִינְהוּ ג"כ לֹא דְּחֵי זַא"ז. וְלִשְׁיטַת הַתּוֹס' וְהַבַּע"ה מֵא ו"ל סְבַרְתָּ הַש"ס הֵכָא הוּא מְעִין הָא דְּכָל שְׁאִינָה עוֹלָה לִיבּוּם אִינָה עוֹלָה לְחֲלִיצָה וְאַמְאֵי שְׁנֵי הַש"ס בְּלִישְׁנֵי'.

ועוד צ"ע לקמן במכילתין לענין ביאת בן ט' להנהך דסברי דקני ליה מדאורייתא: בעי רבה מאמר לב"ש נישואין עושה או ארוסין עושה. יש לדקדק רבה דקמיבעי ליה הכי למאן קמיבעי ליה אי למ"ד מאמר לב"ש קונה קנין גמור או אפי' למ"ד דאינו קונה אלא לדחות בצרה בלבד.

ולכאור' הנה נראה דלמ"ד דקונה קנין גמור לא קמיבעי ליה פניו דמאמר גומר פמו ביאה וסגי לה בגיטא אי בעי לאפוקה א"כ מאמר הוי כביאה. וכי היכי דביאה ביבמה פשיטא דנישואין עושה אפי' אי בעלמא ביאה ארוסין עושה ה"נ מאמר פניו דהוי כביאה ונדאי נישואין עושה.

אלא דלקמן בשמעתי דאמרי' ולר"א דאמר אינו קונה כו'. משמע דהשתא קיימינו דלב"ש קונה קנין גמור ואפ"ה שפיר קמיבעי ליה אי ארוסין עושה והיינו משום דלא אשכחן בעלמא שתהיה כנישואה אלא אחר ביאה.

ומש"ה לענין ליורשה וליטמא לה פשיטא ליה לאבני דלא עדיפא מארוסה דעלמא. והא דקאמר השתא ארוסה דעלמא פתבו התוס' לעיל משום דמאמר גמרינו מקודשין דעלמא נדיו לבא מן הדין להיות כנדון.

ודבריו ז"ל אינם מוכרחים דהא מולקחה לו לאשה ילפינו לה דכתיב ביבמה גופא. תדע דהא רבא לקמן ס"ל דהויא ספק נשואה לב"ש.

אלא צריך לפרש השתא ארוסה דעלמא דעיקר קדושין פתיבא בה בהדיא לא חשיבא כנישואה עבד בה מאמר דלא ילפינו אלא מריבויא דקרא מיבעי' דלא הוי כנישואה: וראיתי להרשב"א ז"ל שכתב עבד בה מאמר מיבעי משום דאפי' למ"ד דקונה קנין גמור לב"ש מודה דאינו גומר.

ודבריו ז"ל צ"ע דהא משמע דלמ"ד דקונה קנין גמור סגי לה בגיטא. אלמא דגומר וכשיטת ר"א בן ערף בירושלמי אלא דמשמע ליה בן מנדרים פרק בערה דמוקמינו לר"א כב"ש ואפ"ה קאמר ליה ר"ע דאין חייבין עלי' סקילה.

וכן פתב הר"ן ז"ל שם דאפי' למ"ד דמאמר קונה מה"ת אין חייבין עלי' סקילה. וגם זה צ"ע פניו דסגי לה בגיטא ונדאי משמע דקנין גמור הוא ור"ע דאמר אין חייבין עליה סקילה אליבין דנפשי' קאמר.

אבל לר"א שפיר חייבין עליה ואדרבה אפי' למ"ד דאינו גומר מ"מ יש לומר דלענין לחיובי סקילה קנוי' היא לו לגמרי. אלא דאשמעינו קרא דהמצוה לא נגמרה ע"י קדושין לחוד דעיקר המצוה הוא ליבמה ולהקים לאחיו שם.

וכן משמע לקמן (נף לב) דלחד תירוץא קאמר רבא אפי' לר"א דאמר לב"ש אינו קונה אלא לדחות בצרה בלבד אפי' הכי הויא ספק נשואה ועדיפא מארוסה דעלמא א"כ נראה דה"ה דחייבין עליה סקילה.

אלא דאם נאמר דקנוי' לו לגמרי א"כ לא הויא בת חליצה אחר הגט פניו דכבר נסתלקה זיקה הראשונה לגמרי. וע"כ צ"ל דקונה ומשייר.

וגם לְמִ"ד דְּקוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר לְאַפּוֹקָה בְּגִיטָא צ"ל לְדַעַת הַרְשָׁבָ"א וְהָר"ן ו"ל דְּלָאו דְּגוֹמֵר לְגַמְרֵי וְנִפְטָר' דְּזָה לֹא מְסַתְּפֵר וּכְמוֹ שֶׁפִּתְבְּתִי לְעִיל דְּבַעֲיָנָן הַקְּמַת שָׁם. וְכֵן מִשְׁמַע מְהָא דְּמַמְעֻטִּין סְרִיס וְאִילוּנִית דְּלָאו בְּנֵי הַקְּמַת שָׁם הֵם.

אַלָּא דִּיכּוּל לְהוֹצִיאָהּ וּלְחַזֵּר וּלְהַכְנִיסָהּ לְקַיָּים הַמְצָנָה דְּכִבֵּר נַעֲשִׂית פְּאֻשְׁתּוֹ ע"י הַמְאַמֵּר וְכִינּוּן דְּלֹא נִגְמְרָה הַמְצָנָה עֲדִינּוּ אֶפְשָׁר דְּאִין חֲזִיבִין עֲלֵי' סְקִילָה. וּמ"מ אִין זֶה נִרְאָה פִּינּוּ דִּיכּוּל לְהוֹצִיאָהּ בְּגִט ש"מ דַּא"א גְּמוּרָה הִיא דַּא"ל"ה לֹא הָוֵי שִׁינְיָה גִט גְּבַהּ.

וְדַבְרֵי הַרְשָׁבָ"א וְהָר"ן ו"ל צ"ע מִש"כ בְּפִשְׁטוֹת דְּאֶפְי' לַב"ש אִינוּ גּוֹמֵר וְאִין חֲזִיבִין עֲלֵי' סְקִילָה דְּמִשְׁמַע אֶפְי' לְמִ"ד דְּקוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר. וְלַעֲנֵן דְּנִרְאָה פְּשׁוּט דְּלְמִ"ד קוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר חֲזִיבִין עֲלֵי' סְקִיל' וְגוֹמֵר ג"כ וְכַר"א בֶּן עֲרָךְ.

הֵן אָמַת דְּמִשְׁיטַת הַש"ס דִּילָן מִשְׁמַע דְּלִיפָא לְמִ"ד בְּהֶדְיָא דְּקוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר לְבַד מַב"ש. מְהָא דְּפָרְכִינּוּ לְקַמְן וְלַר"א דְּאָמַר אִינוּ קוֹנָה אֶלָּא לְדַחוֹת בְּצָרָה אֲמַאי יִפֵּר וְאֲמַאי לֹא מוּקִי לַר' אֱלִיעֶזֶר כַּר"א בֶּן עֲרָךְ דַּס"ל דְּקוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר אֶלָּא ש"מ דַּס"ל לְש"ס דִּילָן דְּלִיפָא תַּנָּא דְּאָמַר הָכִי בְּהֶדְיָא.

אַחַר כָּל הַנֶּ"ל נִתְבְּאַרוּ הַדְּבָרִי דְּבַעֲיָא דְּרַבָּה אֲזִילִי לְמַרְוּנֵיהּ לִישְׁנֵי בֵּין לְמִ"ד דְּקוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר וּבֵין לְמִ"ד דְּאִינוּ קוֹנָה אֶלָּא לְדַחוֹת בְּצָרָה כְּדִמְשַׁמַּע לְקַמְן לְחַד תִּירוּצָא דַּלְב"ש הָוֵי סְפֵק נְשׂוּאָה אֶפְי' אִי אִינוּ קוֹנָה אֶלָּא לְדַחוֹת בְּצָרָה אֲלִיבָא דְּרַבָּא.

וְא"כ שְׁפִיר מְצִינּוּ לְמִימַר דְּרַבָּה קְמִיבְעִיא לִיהּ וְדו"ק הֵיטְב: וְלֹא מִיטְמָאָה לּוֹ פִּי' רִש"י ו"ל דְּהֵינּוּ בְּרַגְלֵי דְּמִוְזָהֲרִין לִיטְמָא בְּרַגְלֵי. וְלְכַאֲרָה אִינוּ מְוַזְהֵר אֶלָּא יִשְׂרָאֵלִים זְכָרִים דְּמַחְזִיבִים לְהִרְאוֹת בַּעֲזָרָה.

אַבְל נְשִׁים דְּלָאו בְּנוֹת רַאִי הֵם מִנ"ל דְּמִוְזָהֲרִין לִיטְמָא בְּרַגְלֵי. וְי"ל דְּמִשׁוּם שְׁמַחָה דְּנוֹהֲגַת גַּם בְּנָשִׁים.

וְעִיקַר שְׁמַחָה הוּא בְּשִׁלְמֵי שְׁמַחָה. ע"כ מְוַזְהֵרִים לִיטְמָא ג"כ.

וְצ"ע בְּזָה. וְעִי' בִּשְׁג"א ס' ס"ו: וְאֶלָּא לְעַנְיָן מְסִירָה לְחַוְפָה נִישׂוּאִין עוֹשֶׂה וְלֹא בְּעִיא מְסִירָה לְחַוְפָה.

לְפּוּם רְהִיטָא דְּשְׁמַעְתָּא נִרְאָה דְּדוּוּקָא לַב"ש הוּא דְּמִיבְעִי לִיהּ דְּמַאמֵּר קוֹנָה מַה"ת אִי לֹא נִגְרַעָה בְּזָה זִיקְתָּה וְאֶדְרַבָּא נִתְקַרְבָּה יוֹתֵר וְלֹא בַעֲי' מְסִירָה לְחַוְפָה אוּ דִילְמָא אִירוּסִין עוֹשֶׂה וְחַזְרָה לְהִיּוֹת פְּאִירוּסָה דְּעֵלְמָא וּבְעִיא מְסִירָה לְחַוְפָה.

וְא"כ הָא דְּאָמַר נִישׂוּאִין עוֹשֶׂה אִינוּ מְדוּקְדָק דְּהָא לֹא עֲשֶׂה פְּלוּם דַּה"ה אִם בְּעַל בְּלֹא מַאמֵּר קִנְיָנָה לְכָל דְּבָר. וּבְאֵמַת אִיבָא קוֹנָה וְחוּמְרָא בְּכָל צַד דְּאִי נִימָא דְּאִירוּסִין עוֹשֶׂה וּבְעִיא מְסִירָה לְחַוְפָה הִנֵּה נִרְאָה דַּע"י מְסִירָה לְחַוְפָה לְחוּד חֲשִׁיבָא כְּנִשׂוּאָה.

אַבְל אִי נִישׂוּאִין עוֹשֶׂה מְסִירָה לְחַוְפָה לָאו פְּלוּם הִיא וְלֹא קִנְיָנָה אֶלָּא בְּבִיאָה. וְאֶפְשָׁר דְּבִיבְמָה אֶפְי' אִי אִירוּסִין עוֹשֶׂה מ"מ מְסִירָה לְחַוְפָה לְחוּד לָאו פְּלוּם הִיא.

וְכֵן נְמִי לְעַנְיָן עֲדִים לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּבַעֲיָנָן בִּיבְמָה עֲדִי בִיאָה. א"כ אִי אִירוּסִין עוֹשֶׂה א"ל עֲדִים בְּבִיאָה כְּמוֹ בְּאֻשָּׁה דְּעֵלְמָא וְאִי נִישׂוּאִין עוֹשֶׂה וְעִיקַר הַקִּנְיָן הוּא הַבִּיאָה צָרִיךְ

עדים גם בביאה וגם בזה נראה דבכל גוונא צריף עדים וליפא שום קולא ביהאי צד דאירוסין עושה.

ועי' בזה ברמ"א ז"ל ובב"ש סי' קס"ו ועיקר הבעיא הוא פיון דלב"ש מאמר קונה מה"ת שפא אירוסין עושה ופרקה הימנו זיקת יבמים ובעינין מסירה לחופה פדין ארוסה דעלמא. ומפאן נמי ראיה דאין חילוק בחופה בין בתולה לאלמנה.

וכבר האריכו הפוסקים בזה. אבל לדין דמאמר אינו קונה מה"ת משמע דפשיטא דלא בעי מסירה לחופה.

אבל הרמ"א ז"ל בסי' הנ"ל כתב דבעינין נמי פניסה לחופה והוא מהגהת מרדכי ביבמות. וצ"ל דלדין דמקיניו רבנן לעשות מאמר וכרב הונא דאמר מקדש ואח"כ בועל לכל מילי תקיניו רבנן דרף נישואין להכניסה לחופה ג"כ.

אבל לב"ש מיבעי ליה מדאורייתא אי בעי פניסה לחופה: אי אמרת בשלמא נישואין עושה משום הכי מיפר כו'. והקשה מהרש"ל ז"ל הא אמרינן לעיל דקודם ביאה פשיטא דלא עדיפא מארוסה דעלמא.

וכתב לחלק בין נדרים לשאר דברים. ויפה השיג עליו מהרש"א ז"ל בזה דלא מסתבר לחלק בין נדרים לשאר דברים.

אבל עיקר דבריו ז"ל נכונים הנה. וכן כתב הרשב"א ז"ל דהפשיטות ממתניתין דנדרים הוא אפ"ל בלא ביאה ועדיפא מהא דאביי הוא.

דפשיט דאפ"ל לכל מילי הניא פשוואה. ודברי מהרש"א ז"ל שכתב לאוקמא מתניתין דנדרים ג"כ אחר ביאה בלא חופה הוא תמוה מאוד חדא מה שהקשה מהרש"ל ז"ל דא"כ מאי פריף ולר"א דאמר אינו קונה אלא לדחות בצרה ואי מייירי לאחר ביאה מאי קושיא אדרבא לר"א עדיף טפי דלדין' ונדאי ביאה שוי' ככנוסה פיון דלא חשיב מאמר לעשותה פארוסה.

ומש"כ מהרש"א ז"ל ליישב דהכי פריף אמאי מיפר בשותפות דע"י ביאה לא מסתבר שפעשה פארוסה לא הכנתי דילמא באמת היא פשוואה והוא לבדו יפר. ונראה פנונתו ז"ל דהש"ס פריף לר"א תיפשוט דנישואין עושה דאי אירוסין עושה א"כ אפ"ל בשותפות היכי מציי מיפר דע"י מאמר לאו ארוסה גמורה היא פיון דאינו קונה קנין גמור וביאה נמי לא משני לה ארוסה.

וגם זה לא נראה דביאה זו לא גריעה מביאה של תחילת קדושין באשה דעלמא דעושה אותה ארוסה ונהי דחלה עליו זיקת אירוסין מ"מ ע"י ביאה נראה דנקנית לו קנין גמור. ודווקא מאמר הוא דאינו קונה קנין גמור משום דמעטי' קרא.

אבל ע"י ביאה שאחרי כן ונדאי קנויה היא לו. וי"ל פיון דבא עלי' בע"כ לא נקנית לו.

ומ"מ דחוק הוא למימר דלמ"ד נישואין עושה מייירי ע"י ביאה. ולמ"ד אירוסין עושה מייירי אפילו בלא ביאה.

ועוד דכבר הקשה המהרש"א ז"ל בעצמו ע"ז למ"ד נישואין עושה ומיירי ע"י ביאה. א"כ מאי טעמא פליגי ר"י ור"ע עלי דר' אליעזר דלדידהו דלא ס"ל קנן מאמר ונדאי נעשית נשואה ע"י ביאה בקל גונא אפי' בע"כ.

ומאי קאמר רף יהושע התם דאי בעי אחנה פסיל עליו בגיטא. ולאחר ביאה ונדאי לא מצי פסיל עליו פדתנו להדיא לקמן בפ' רבן גמליאל.

ומש"כ הוא ז"ל דלר' יהוש' ור"ע פינו דמאמר קונה מדרבנו פרוה זיקת יבמין ותו לא מהני ביאה אבתרה. תמוה הוא מאוד דאטו קנן מאמר מדרבנו עדיף להפריח מינה זיקת יבמין מקנן מאמר מדאורייתא אליבא דר"א ולר"א נישואין עושה.

ולר"י ור"ע אירוסין עושה. ועוד דא"כ למה ליה לאוקמא לר"א כב"ש לוקמא ככ"ע וס"ל דמאמר דרבנו אינו עושה אירוסין דהא לקמן פ' ר"ג לא פסיקא לן אי איפא מצנה במאמר כלל.

וגם הא דאמר ר"ע התם במתני' שאין היבמה גמור' ליבם לעגנו חיוב מיתה כמו ארוסה דעלמא. ואי ע"י ביאה נדאי גמורה היא לו מה"ת וסייבין עלי' מיתה.

ועוד דהתם בגדרים פריף הש"ס תחילה האי קושיא ולר"א כו'. ובתר הכי קאמר תיפשוט הא דרבה ובתחילת הסוגיא ע"כ ס"ל דנישואין עושה ואי מיירי דוקא ע"י ביאה מאי פריף תו ולר"א דאמר אינו קונה כו'.

אלא הדבר פשוט דבעי הש"ס למיפשוט ממתניתין דנדרים דלגמרי נישואין עושה אפילו בלא ביאה. והיינו למ"ד דקונה קנן גמור.

ומש"ה פריף הש"ס התם ולר"א דאמר אינו קונה אלא לדחות בצרה מאי א"ל. דלדידהו ונדאי אינה נעשית נשואה ע"י מאמר.

ויש ליישב עפ"ז שינוי הסוגיא דהכא משנינו נמי לר"א אימר דאמרי אנא כו' משום דהכא פריף הש"ס מהא דר"א לבתר דאוקמא ויפר בשותפות בזה שפיר משני אימר דאמרי אנא כו' ולדידהו נמי עכ"פ ארוסה היא.

אבל התם דס"ד דנשואה היא והוא לבדו יפר לא מצי לשנויי הכי דלר"א נדאי לאו נשואה היא. ומש"ה מוקי התם אליב' פשעמדה בדין.

העולה מזה דלמ"ד נישואין עושה ויפר הוא לבדו לר"א ע"כ צריף לאוקמא פשעמדה בדין אבל למ"ד אירוסין עושה ויפר בשותפות לא צריכין לאוקמא פשעמדה בדין גם לר"א וכאיבעית אימא דהכא.

ולמ"ד נישואין עושה ומאמר קונה קנן גמור ע"כ צ"ל הא דאמר ר"י דאי בעי אחנה פסיל לה בגיטא ור"ע קאמר דאין סייבים עליה מיתה היינו לטעמייהו דידהו אבל לרבי אליעזר לא מצי פסיל עליו וסייבים עליה מיתה.

והוא כשיטת ר"א בן ערף וכדאמרינו בתוספתא התם. ועיין בירושלמי שם ובק"ע.

אבל אי נימא דאירוסין עושה ויפר בשותפות שפיר מצינו למימר דרבי אליעזר ס"ל דאינו קונה אלא לדחות בצרה בלבד. וגם לר"א אין סייבין עליו מיתה.

ואפ"ל דהיינו טעמא דאמר ר"א הכא לב"ש דאינו קונה אלא לדחות בצרה כי היכא דתיתי שפיר הא דאמרי רבנן לרבי אליעזר התם דאין חייבים עליה מיתה ורבי אליעזר מב"ש הוא כדאמרינו בפעלמא ר"א שמותי הוא.

וכפ"ל הירושלמי והרמב"ם ז"ל שם בפ"ה המשנה. ואפתי לענין אי פסיל עליו אתנה מספקא לי אפילו לר"א דאמר דאינו קונה אלא לדחות בצרה דכי היכי דדחני' הצרה ה"נ נראה דדחי' פל האחין דלא מצי פסלי עלי: וכ"ז הוא לאוקימתא דר' אמי דמוקי לה בעבד בה מאמר אבל למאי דמוקמינו פשעמדה בדין א"צ לכל זה אלא דר"א לטעמ' דאמר הואיל וחיוב במזונותי יפר דנודרת על דעתו ותו לא צריף לאוקמי בעשה בה מאמר.

וכן פ"ה הרא"ש ז"ל התם בנדריים. אבל התוס' ז"ל הכא נראה שפ"ה דאוקימתא שפעמדה בדין קאי אהו אוקימתא בפעשה בה מאמר.

ומשמע להו הכי מסוגל' דנדריים דבתר הו' אוקימת' פגון שפעמדה בדין פרכינו ממתניתין דקרי לה אשה שהקנו לו מן השמ' ואי בפעשה בה מאמר קני לעצמו הוא ומשני שקנה לעצמו ע"י שמים אלמא דאפתי מייירי בעשה בה מאמר אבל אין זה מוכרח דע"כ הא דאמרינו התם ב"ה הכי תיפשוט דבעי רבה נישואין עושה או אירוסין עושה לא קאי להו אוקימתא דמייירי פשעמד בדין דלהו' אוקימתא ליכא למיפשט מידי.

וע"כ לא קאי אלא לאוקימתא דר' אמי דמוקי לה במאמר לחוד. א"כ ה"ה הו' קושיא ממתניתין נמי לא קאי אלא לר' אמי לחוד.

ומה שפ"ה בטעם מחלקותן משום דלר"ע אין חייבין עליה סקילה קשה לשיטתם דלמה ליה לר"ע האי טעמא הא בלא"ה פליגי רבנן עליה דר"א וס"ל דחיוב מזונות לא מהני אפילו בארוסה גמורה אם לא שנאמר דר"ע נמי ס"ל דיש זיקה.

ומ"מ לאוקימתא דמייירי פשעמדה בדין תו לא לריכינו לאוקמי דר"א ס"ל דמאמר קונה קנין גמור דאפילו אי מדרבנן הוא מ"מ יפר משום דנודרת על דעתו. וע"כ ר' אמי דמוקי לר"א כב"ש לא ס"ל אוקימתא בפעמד בדין.

ועיין ב"ר ז"ל שם ובמש"כ שם בחי' ודו"ק: דף ל גמרא תנא הו' תנא ברישא והו' סניא להתיירא. מלשון רש"י ז"ל נראה דלא סניא להתיירא אלא בעשה בה מאמר דהאחות אינה יכולה לאסור הנכרית שהיתה נשואה לו מקודם אבל בכניסה גמורה לא מסתבר למימ' דסניא להתיירא דהא עכ"פ צרתה היא.

אלא דא"כ לא הוי מוכיח רב נחמן מפבא דרישא דאין זיקה דילמא בפעלמא יש זיקה והכא שאני דאחות אשה הוי צרה לנכרית ואין לה פח לאסור הנכרית כי היכא דבמשנה ראשונה אפילו במאמר לא אסרה והוי ליה לדייק מסיפא.

אלא דמסיפא לא הוי מצי למידק דהא בלא"ה קשה בסיפא תיפוק ליה דחולצת ולא מתניבמות משום אשת ב' מתים וכמו שהקשה מהרש"א ז"ל. וע"כ צ"ל דאתי לאשמעין דאפי' דלא שינו אשת ב' מתים במאמ' מ"מ הכא אולצת ולא מתניבמת מסיפא וכדאמרינו בירושלמי ובלא"ה נמי לא מצי דייק מסיפא דהא בסיפא הוי זיקה לתרי אחי: משנה הרי זו אסורה עליו עולמית.

עיינו פה המשניות להרמב"ם ז"ל שנסתפק בדין הצרה של זו אי הא דאסורה עליו האחות מה"ת וצרתה צרת ערוה או דאין זה אלא מדרבנן וצרתה חולצת. וע"כ לא מספקא ליה אלא בכה"ג ששפלה לפניו מאחיו השני בהיתר.

ובזה איפא למימר דליפא איסורא דאורניתא. אבל היכא דנאסרה עליו בנפילה זו ואחר כך מטה אחותה ודאי אסורה מה"ת.

וכדאמר רב הרי זו פאשת אח שיש לה בנים. וא"כ מאי פריה הש"ס עליה דרב מאי קמ"ל תנינא הא מתניתין מדרבנן קאמר ורב קאמר מה"ת.

ובש"ס משמע דבהא דמתניתין מסתבר יותר לאסור מהא דרב ועוד דלעיל ריש פ' פיצד מסקינן דבגולד ולבסוף ייבם לכ"ע היא וצרתה אסורה מטעם שעמדה עליו שעה אחת באיסור. ויש לחלק בין איסור אשת אחיו שלא ה' בעולמו ובין איסור אחות אשה שהיא איסור שיש לו היתר לאחר מיתת האחות ומ"מ בחיבורו פתב בפשיטות דצרה ג"כ אסורה וזה נכון: ע"ב ולרב נחמן קשיא דרב אשי כו' בהלכה זו רבו הדעות.

שיטת רש"י ז"ל הוא דלרב אשי מת. ואח"כ גירש נכנס הנכרית אסורה וכ"ש פנס ולבסוף גירש וזה הוא דאתי זו היא למעוטי.

ולרב נחמן אתי זו היא למעוטי פנס ואח"כ גירש ורב אשי ור"נ תרנויהו ס"ל כר' ירמיה דמשנה זו סברא דנישואין מפילין. ורבא דאמר דלא פליגי מתניתין אהדדי וכ"ע ס"ל נמי דכנס ולבסוף גירש מותר וא"כ כ"ש דמת ואח"כ גירש נכנס דמותר וזו היא למעוטי מת ולא גירש.

ולפ"ז הא דתנו לעיל בבבא שניה עשה בה מאמר חולצת ולא מתניבמת צ"ל נמי דה"ה לא עשה בה מאמר. והקשה הרשב"א דתרתיה לאפוקי מב"ש למה לי.

ואין פאן קושיא כ"כ פינו דזו נשנית ראשונה שפיר איצטריה למיתני לאפוקי מב"ש ובאידך בבא ג"כ צריכא לאשמעינן דאפילו ע"י מאמר נאסרה דהא הוא דחזיא להתיירא ברישא כמו שכ' לעיל בלשון רש"י ז"ל.

ומ"מ קשה לאשמעינן ברישא דאפילו ע"י זיקה לחוד חולצת דלאפוקי מב"ש שמעין מאידך בבא שנשנית בראשונה. וי"ל דחזיא לאפוקי מב"ש וחזיא לאשמעינן דאפילו לר"ש חולצת וכמו שכ' לעיל אבל מת ואח"כ גירש ולא פנס מותר לכ"ע כמ"ש רש"י ז"ל בד"ה טעמא דגירש כו'.

אע"ג דיש לדקדק פינו דלשיטת רש"י ז"ל רב אשי ס"ל פרבי ירמיה דנישואין מפילין א"כ מ"ש דמת ולא גירש אסורה אפילו לא פנס ובגירש ואח"כ מת מותרת אם לא פנס הא מ"מ הוי צרת ערוה בזיקה קודם גירושין ויש לחלק: אבל הרי"ף ז"ל פתב דדיוקא דרב אשי טעמא דגירש ואח"כ מת אבל מת ואח"כ גירש אסור.

וכתב לנישב מהא דק"ל בכנס ולבסוף גירש דמותר דזיקה שאני דאיפא למיגזר בה טפי אטו לא גירש ע"ש בדברי הרי"ף ז"ל. ועמד המהרש"א ז"ל על דבריו ז"ל היכי מציינן למימר דמת ואח"כ גירש נכנס אסור הא אפילו פנס ואחר כך גירש מותר דקי"ל כרבא.

וְכַתֵּב דְּנוֹסְחָא אַחֲרַת הִיא לֹו לְהַרִי"ף ו"ל לְרַבָּא אִי סָבַר לֵה פְּרַב אֲשֵׁי לְמַעוּטֵי מֵת וְאַח"פ גִּירֵשׁ. וְהִינּוּ הֵיכָא דְלֹא פְּנִס דְּהִנּוּ בְּזִיקָה לְחֹוד.

אַבְל אִם פְּנִס וְאַח"פ גִּירֵשׁ מוֹתֵר פְּרַבָּא. וְכָבֵר תְּמַה עֲלִיו מְהַרְשָׁ"א ו"ל דְּאֵטוּ בְּשִׁבִיל שְׁפָנִס ג"כ תְּהִי מוֹתֵרַת וְכַתֵּב לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַרִי"ף ו"ל אֶלְיָבָא דְרַב אֲשֵׁי לְאוּקְמִיָּה פְּהִילְכְּתָא דְקִי"ל בְּמַתְנִיתִין קְמִיָּתָא דְכְּנִס וְאַח"פ גִּירֵשׁ מוֹתֵר וְהֵכָא אוּסַר אֶפְיִלוּ בְּמַת וְאַח"פ גִּירֵשׁ לְזָה פְּתַב הַרִי"ף ו"ל דְּלַרְב אֲשֵׁי הֵכָא שְׁאֲנִי דְנִפְלָה לֹו ע"י זִיקָה.

וּמִש"ה אָסוּר בְּמַת וְאַח"פ גִּירֵשׁ אִפִּי לֹא פְּנִס אַח"פ וְכ"ש אִם פְּנִס אַח"פ אוּ פְּנִס וְאַח"פ גִּירֵשׁ דְּאָסוּר. אַבְל רַבָּא לֹא ס"ל הֵא אִיִּסוּרָא מִחֲמַת זִיקָה וְכָל שְׁגִירֵשׁ אַח"פ מְדַקְאָמַר דְּמַתְנִיתִין זֹו וְאַצְ"ל זֹו ע"כ לִיכָא לְמַעוּטֵי מִזֹו הִיא אֶלָּא מֵת וְלֹא גִירֵשׁ.

וּלפ"ז הוֹסִיף הַרִי"ף ו"ל לְהַחֲמִיר בְּזָה יוֹתֵר מִרִש"י ו"ל דְּלַרְש"י אֶלְיָבָא דְרַב אֲשֵׁי נְמִי מוֹתֵר בְּמַת וְגִירֵשׁ וְלֹא פְּנִס. וְלד' ו"ל אִפִּי לֹא פְּנִס אָסוּרָה וּבְאֲמַת פְּתַב פֶּן גַּם הַטּוֹר ו"ל דְּאֶפְיִלוּ לֹא פְּנִס אָסוּר.

עֵינִין בְּדַבְּרֵיו ו"ל בְּסִי קַע"ה אֶלָּא דְמִש"כ שֵׁם אַבְל אִם פְּנִס הַנְּכָרִית מוֹתֵרַת וּפִי מְהַרְשָׁ"א ו"ל דְּקָאֵי אַפְנִיסָה דְעֲלָמָא בְּלֹא זִיקָה קֶשְׁה לְפָרֵשׁ פֶּן דַּא"כ לְמָה פְּתַב פְּלָל לְהֵאֵי דִינָא הֵכָא דְהָא פְּתַב לְהֵאֵי דִינָא בְּסִימָן קַע"ג וְלְמָה פְּפַל הַדְּבָרִים עוֹד פְּאֵן: אַבְל עֵיקַר דַּעְתוֹ שֶׁל הַרִי"ף ו"ל מְבִנְיָר בְּדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל.

וְהוּא דְלֹא נִיחָא לִיה לְהַרִי"ף וְלְגֵאוּנִים ו"ל גִּירְסַת הַש"ס דְּלַרְבָּא אֲתִי לְמַעוּטֵי מֵת וְלֹא גִירֵשׁ וְלֹא פְּנִס. מִשׁוּם דְּכָל שְׁלֹא פְּנִס אִין פְּאֵן אִיִּסוּר צְרָה פְּלָל ל"ש גִּירֵשׁ וּל"ש לֹא גִירֵשׁ פִּי הֵיכִי דְמַחֲסִים שְׁרוּ תְּרַנְיָהוּ לִיבּוּמֵי.

וְהַשְׁתָּא מַתְנִיתִין דְּלַעֲלֵל בְּאִידָהּ בְּבָא דְנוֹקָא עֲשָׂה בְּהַ מְאָמַר הוּא דְחוֹלְצַת וְלֹא מַתְנִיבְמַת אַבְל ע"י זִיקָה לְחֹוד לְכ"ע שְׁרִי וְגִירְסַת הַרִי"ף וְהַגְּאוּנִים ו"ל הֵכִי הִנִּיחָא אִי סָבַר לֵה פְּרַב אֲשֵׁי זֹו הִיא לְמַעוּטֵי מֵת וְאַח"פ גִּירֵשׁ וְדוּקָא הֵיכָא דְכְּנִס. וְכַשִּׁיטַת רִש"י ו"ל. וְהוּא דְלֹא פְּמַהַרְשָׁ"ל וְדִלָּא פְּמַהַרְשָׁ"א ו"ל.

וְעֵינִין בְּלַח"מ ו"ל בְּפ"ו מֵהַל' יְבוּם שְׁכ' דְּלַדְעַת הַרְשָׁב"א ו"ל ג"כ כ"ע מוֹדִים בְּמַת וְלֹא גִירֵשׁ דְּאָסוּר אֶפְיִלוּ בְּלֹא פְּנִיסָה. וְהַמְעַיִן בְּד' הַרְשָׁב"א ו"ל יִרְאָה דְאִינוּ פֶּן אֶלָּא פֶּל שְׁלֹא פְּנִס אִין פְּאֵן אִיִּסוּר פְּלָל.

וּמַה שְׁהַקְשָׁה הַרְשָׁב"א ו"ל לד' הַרִי"ף ו"ל לְמָה לִיה לְרַבָּא לְתַרוּצֵי דְזוּ וְאַצְ"ל זֹו קְתַנִּי הָא בְּלֹא"ה לֹא קֶשְׁיָא אֶהְדְּדִי יְתוּרִץ לְקַמֵּן ע"פ דְּבָרֵי הַרְמְב"ן ו"ל בְּמַלְחָמוֹת: אַבְל דַּעַת הַרְמְב"ם ו"ל נִרְאָה קֶצֶת פְּדַבְּרֵי מְהַרְשָׁ"ל ו"ל דְּהוּא ו"ל פְּתַב דְּמַת וְלֹא גִירֵשׁ אָסוּר וְה"ה אִם גִּירֵשׁ.

מִחֲמַת גְּזִירָה כַּד הַרִי"ף ו"ל וְלֹא הַזְכִּיר הַפְּנִיסָה פְּלָל אַבְל אֶפְשָׁר לְכַוֵּן דְּבָרֵיו גַּם לְדַבְּרֵי מְהַרְשָׁ"א ו"ל: אִף מַה שְׁכ' מְהַרְשָׁ"א ו"ל לְעֲשׂוֹת מַחְלֻקָּת בֵּין רַבָּא לְרַב אֲשֵׁי אַע"ג דְּמַתְנִיָּהוּ ס"ל יֵשׁ זִיקָה הוּא קֶצֶת דְּחוּק.

וְהַרְמְב"ן ו"ל בְּמַלְחָמוֹת פְּתַב דְּרַבָּא וְרַב אֲשֵׁי לֹא פְּלִיגִי וְהָא דְדִיִּיק טַעְמָא דְּגִירֵשׁ וְאַחַר כֵּן מֵת אַבְל מֵת וְאַח"פ גִּירֵשׁ לֹא הִינּוּ לְמַאי דְּקָאָמַר רַבָּא דְּמִשְׁנָה זֹו וְאִין צְרִיף לּוֹמַר זֹו

היא. היינו דוקא דגירש ואח"כ מת אכל מת תחילה ואחר כך גירש לאו אין צריך לומר היא משום זיקה וזו היא למעוטי מת בלא גירש עינין שם: ולענין סברת הרי"ף ו"ל לחלק בין זיקה לערנה גמורה.

יש לדקדק קצת מהא דאמר רב לעיל דבזיקה אם מתה בין ראשונה בין שנייה מותרת ולא אמרינן בה יבמה שפאסרה שעה אחת ומ"ש דלא גזרינן התם אטו לא מתה ויש לחלק. וכתב בש"ג בג' אחין ואחד נשא אשה ומת בלא בנים ונפלה.

לפני ב' האחין וא' מן האחין יש לו בנים ואחר כך מת אסור השלישי ליבמה דע"י זיקה הניא פאשת אחיו שיש לו בנים והוא דין מחודש ורמ"א ו"ל הביאו. ולענ"ד יש לדון בדבר דדוקא הכא דאחיו השני מת בלא בנים ונראה פאילו נפלה לפניו מחמת זה הוא דאסורה אבל אחיו שיש לו בנים מה לי מחיים מה לי לאחר מיתה פנין דע"כ לא מפחו נפלה.

וכן מוכח מדברי הירושלמי דאם היתה זקוקה לאחיו מאמו ומת אינה אסורה עליו משום אשת אחיו מאמו מחמ' זיקה לחוד וכמו שהבאתי לעיל דברי הירושלמי האלו ודו"ק. ועיין בדברי התוספתא באלו הדינין וצריכה ביאור עינין שם: גמרא אמר רבה אשה זו בחזקת היתר לשוק כו'.

והקשו התוס' ו"ל אמאי לא מחזיקינן מאיסור לאיסור כמו גביבמה ע"ש מה שתיקרו וכן הקשה הרשב"א ו"ל. ולא ידענא מאי קושיא להו לפי מש"כ דעיקר החזקת היתר לשוק בספק גירושין משום דמוקמינן לה בחזקת שלא נתגרשה.

וכן חזקת יבום בספק קדושין הוא ג"כ משום דמוקמינן לה אחזקה שלא נתקדשה וכן הוא האמת דזו שנתקדשה ספק קדושין מה"ת פנוי' היא ואם נתגרשה ספק גירושין מה"ת הרי היא כא"א משום דמוקמינן לה בחזקה דמעיקרא והבא עליה אח"כ בחטאת קאי וכיון דהערנה אשת אחיו ודאית היא מה יועיל חזקת איסור שהיא תחת בעלה להכריע נגד חזקת א"א של הערנה הא כ"ז שהיא תחת בעלה אסורה לשניהם בין לשוק בין ליבם ואמאי לא נזיל בספק גירושין בטר חזקת א"א לפוטרה גם מן החליצה ובספק קדושין בטר חזקת פנוי' של זו להתיר צרתה גם לייבום.

ומ"מ ע"כ צ"ל דלאו אהאי חזקה לחוד סמיה דמוקמינן לערנה בחזקת שלא נתגרשה דא"כ לא הוי פריה אביי לקמן מנפל הבית עליו ועל בת אחיו דהתם ליכא חזקה זו להעמידה בחזקת א"א.

וע"כ אחזקת היתר לשוק הוא דסמיה וע"ז שפיר יקשה קושית התוספות ו"ל: והנה רש"י ו"ל פי' במתניתין ספק קרוב לה. היינו בח' אמות מצומצמות.

ודקדק הרשב"א ו"ל הא לא קיימא מסקנא הכי שם בגיטין. ופי' הוא ו"ל דשניהם יכולין לשומר.

אבל באמת כפי' רש"י ו"ל נראה בשמעתין דאזיל אליבא דרבה דמוקי למתניתין בכת אחת. והיינו להא אוקימתא דקרוב לה היינו בד' אמות פדאיתא בגיטין התם.

אך מה שפיל' בח' אמות מְצוּמְצוּמוֹת הוא אינו מוכן דְהָא בְגִמְרָא אֲמַרְיִן דְמִיָּירִי בְכַת אַחַת אוּ גַם ב' פְּתֵי עֵדִים לְמִסְקָנָא וּפְלִי הוּא ז"ל דא' אוֹמֵר קְרוּב לָהּ וְאַחַד אוֹמֵר קְרוּב לוֹ. וּלְשׁוֹן רִש"י ז"ל גּוֹפֵא בְּמִתְנִיתִין אִינוּ מוּכָן דְבִתְחִילָה פְּתַב בַּח' אַמּוֹת מְצוּמְצוּמוֹת וּלְבִסּוּף פְּתַב וְזָרְקוּ סְפֵק בַּד' אַמּוֹת הַקְּרוּב לוֹ סְפֵק בַּד' אַמּוֹת הַקְּרוּב לָהּ.

מִשְׁמַע דְהָנִי סְפִיקָא ע"י עֵדִים. וּא"כ לֹא אִיזְטְרִידָה לְאוּקְמָא בַּח' אַמּוֹת מְצוּמְצוּמוֹת.

וּמָה שְׁפִירֵשׁ רִש"י ז"ל דְכַת אַחַת הִיָּינוּ אַחַד אוֹמֵר. הַשִּׁיב עָלָיו הַרְשָׁב"א ז"ל דְאַפִּילוּ סְפִיקָא דְרַבְנָן לֹא הָנִי.

וְכַדְאִיתָא בְּכַתְנוּבוֹת תְּרַנְיָהּ בְּפִנוּיָהּ קְמִסְהֵדִי. וְלֹא הַבְנֵתִי דְהָא אֲמַרְיִן הֵתָם דְלַכְתְּחִילָה לֹא תִינְשָׂא וְצָרִיכָה גִט וְשִׁפִּיר מִיָּקָרִי סְפֵק קְדוּשִׁין דְהָא סְפֵק גִּירוּשִׁין נְמִי בַכּה"ג הוּא דְבַהֲנֵי ג' גִּיטִין אִם נִישְׂאָת לֹא תִצָּא וְאִפ"ה מִחְמַרְיִן שְׁלֹא לִיבְמָה ה"נ בְּסִפְק קְדוּשִׁין כַּה"ג כִּינּוּ דְלַכְתְּחִילָה לֹא תִינְשָׂא מִחְמַרְיִן שְׁלֹא תִתְיַבֵּם.

וּמָה שְׁפִיל' הוּא ז"ל דְכַת אַחַת הִיָּינוּ שְׁהִיא מְסוּפָקָת אִם קְרוּב לָהּ אוּ לוֹ בְּזָה יֵשׁ לְפָקֶפֶק. וְכִמוֹ שְׁהִבִיא הַב"ש ז"ל בְּסִי' לְמ"ד ס"ק ט"ו דְאִם הָעֵדִי אֵין פְּאֵן עֵדִים פְּלֵל.

וְעִינּוּ בַב"ש סִימֵן קַע"ג שְׁפֵתַב סְפֵק קְדוּשִׁין אוּ גִירוּשִׁין הִיָּינוּ בְּזָרְק לָהּ קְדוּשִׁין אוּ גִירוּשִׁין סְפֵק קְרוּב לוֹ אוּ לָהּ הָנִי סְפִיקָא דְאוּרְיִיתָא וְלֹא יִדְעָנָא הִיכִי מִשְׁפַּחַת לָהּ דְהָנִי סְפִיקָא דְאוּרְיִיתָא.

וְעִינּוּ בְּס' אַבְנֵי מִילּוּאֵי בְּסִי' ל' שְׁפֵתַב דְמִפְלִ' רִש"י ז"ל בְּשִׁמְעֵתִין מוּכָח דְלֹא פְּדַבְרֵי הַב"ש ז"ל בְּאִם הָיוּ הָעֵדִים מְסוּפָקִים וְלֹא הַבְנֵתִי דְרִש"י ז"ל פִּיל' כַּת אַחַת הִיָּינוּ אַחַד אוֹמֵר קְרוּב לָהּ כו'.

וּמָה עִנְנּוּ זֶה לֹאם הָעֵדִים מְסוּפָקִים וְהַרְשָׁב"א ז"ל הוּא דְפִיל' פִּין. וּמִש"כ שֵׁם לְחֶלֶק בִּין קְדוּשִׁין לְגִיטִין דְבְּגִיטִין אִם הָעֵדִים מְסוּפָקִים וְדֹאֵי לֹא פְלוּם הִיא ג"כ אִינוּ מוּכָן דֹא"כ לָמָּה לִיָּה לְרַבָּה לְמִימֵר אִשָּׁה זֹו בְּחִזְקַת הָיִתֵר לְשׁוּק כו'.

הָא בְּלֹא"ה בְּכַת אַחַת בְּגִירוּשִׁין לֹא פְלוּם הִיא. אֲלֵא וְדֹאֵי דֹאֵין חִילוּק וְצ"ע יוֹתֵר בְּזָה בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים ז"ל: רִש"י בַד"ה וְדַבְתָּרָא לֹא קְדוּשִׁין כו' וְיִשְׁאַנָּה אַחִיו מֵאִמוּ.

עִינּוּ בְּרִשָׁב"א ז"ל שְׁדַקְדַּק לָמָּה פִיל' דְנִקָּא אַחִיו מֵאִמוּ הָא אַחִיו מֵאֲבִיו נְמִי אִסוּר לִישְׁאַנָּה כִּינּוּ דְכָבֵר חֲלִץ לִיָּה לְצָרְתָּהּ קָם לִיָּה בְּלֹא יְבָנָה. וְכ' שֵׁם תְּשׁוּבָה וְהָאֲרִיף בְּזָה וְאִינָּה אִתִּי לְעִינּוּ בָּהּ.

וְנִרְאָה דְנִיחָא לִיָּה לְרִש"י ז"ל לְפָרֵשׁ מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ עֲרֻנָּה אֲבָל בְּאַחִיו מֵאֲבִיו אֵין פְּאֵן חֲשֵׁשׁ עֲרֻנָּה אֲלֵא לֹא דְלֹא יְבָנָה וְדו"ק: דָּף לֹא גִמְרָא וְכִי תִימָא ה"נ לְחוּמְרָא חוּמְרָא דְאִתִּי לִיָּדִי קוֹלָא הוּא. צ"ע מֵאִי ס"ד לְמִימֵר לְחוּמְרָא אִם פִּין בְּמִתְנִיתִין נְמִי נִימָא דְחוּלְצָת וְלִיתְנִי סְפֵק גִּירוּשִׁין וּק"ל: שֵׁם אִי בַב' כִּיִּתִי עֵדִים תְּתִיבֵם וְאֵין בְּכָף פְלוּם קִיִּמִי עֵדִים כו'.

כְּבָר הָאֲרִיכוּ הָרֵאשׁוֹנִים ז"ל בְּפִיל' הֶלְכָה זֹו וְעִדְיִין הִיא סְתוּמָה דְלַכּוּלְהוּ פִירוּשֵׁי רַבּוּ הַדּוּחֻקִים. לְפִירֵשׁ"י ז"ל כְּבָר הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' הִיכִי ס"ד לְמִימֵר תְּתִיבֵם וְאֵין בְּכָף פְלוּם כִּינּוּ דַס"ל דְהָנִי סְפִיקָא דְאוּרְיִיתָא.

אָבֵל פִּי הַתּוֹסֵ' ו"ל ג"כ דְּחֹק הוּא דִּלְפָּי קָמָא שְׁפִי דְּבַעֵי לְמִימַר דְּמַתְּנִיתִין מִיִּירֵי בְּוֹקָא
בב' פִּיתֵי עֲדִים אָבֵל בְּכַת אַחַת תַּתִּיבָּם עִקְר סְבָרְתָם חֶסֶר מִן הַסְפָּר. דְּאִיסוּרָא דְּכַת אַחַת
הוּא מְשׁוּם גְּזִירָה דב' פִּיתוֹת וּמנ"ל הָא פִּינֵן דְּבִאָמַת פֶּת אַחַת נָמִי הוּי סְפִיקָא דְּרַבְּנֵן
וּצְרִיכָה גִט אַמַּאי לֹא נִחְמִיר וְשֵׁלָא תַתִּיבָּם צָרְתָה פִּינֵן דְּאִיכָא סְפִיקָא דְּרַבְּנֵן פִּי הִכִּי
דְּבִסְפִיק גִּירוּשֵׁין אַע"ג דְּאִין זֶה אֵלָא חוּמְרָא דְּרַבְּנֵן דְּמִדְּאֹרְיִיתָא גִט גָּמוּר הוּא וְאִם נִישְׂאֵת
לֹא תִצָּא וְאִפ"ה לֹא מַתִּיבָמַת.

וּלְפָּי הַב' שְׁפִי דְּמִשְׁמַע לִיה בְּכַת אַחַת דבב' פִּיתוֹת לֹא אִינְצִטְרִיָּה לְאִשְׁמַעִינֵן מְשׁוּם
דְּשְׁמַעִינֵן לֶה מַמְתְּנִיתִין דְּגִיטִין ג"כ קָשָׁה דְּאִטוּ בְּהִדְיָא תְּנֵן לֶה דְּהוּי סְפִיקָא לְעֵנֵן חֲלִיצָה
הָא הַש"ס הוּא דְּמִפְרָשׁ לֶה הִכִּי וְגַם לְתַרְתִּי פִּירוּשֵׁי הָא דְּפִרִּיָּה דִּילְמָא בב' פִּיתֵי עֲדִים
הִינֵנו דב' פִּיתֵי עֲדִים נָמִי סְפִיקָא דְּרַבְּנֵן הוּא.

וּא"כ לָמָּה לוֹ לְהֶאָרִיָּה כ"כ לְפָרוּךְ מִיָּד אֲגִירוּשֵׁין גּוּפָא פִּינֵן דס"ל דב' פִּיתֵי עֲדִים נָמִי
סְפִיקָא דְּרַבְּנֵן. וְהִיָּה נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּהִכִּי פִּרִּיָּה אִי בב' פִּיתֵי עֲדִים אָבֵל כַּת אַחַת פִּינֵן דְּאִין
זֶה אֵלָא סְפִיקָא דְּרַבְּנֵן מַתִּיבָמַת.

א"כ בְּשִׁתֵּי פִּיתֵי עֲדִים נָמִי תַתִּיבָּם דְּגַבֵּי קְדוּשֵׁין מוֹדִינָא דְּלֹא הוּי אֵלָא סְפִיקָא דְּרַבְּנֵן פִּינֵן
דְּאִיכָא תַרִּי חֲזָקִי לְקוּלָא חֲזָקַת הָיִתֵר לִיבּוּם וְחֲזָקַת פְּנוּיָ' וְנִהִי דְּתַרִּי וְתַרִּי מְבַטְלֵי חֲדָא
חֲזָקָה מ"מ אֲזִלִּינוּ בְּתַר אִידָךְ חֲזָקָה וְהוּי סְפִיקָא דְּרַבְּנֵן וְכִינֵן דְּכַת אַחַת פִּינֵן דְּהוּי סְפִיקָא
דְּרַבְּנֵן אֲמַרְתָּ דְּמַתִּיבָמַת א"כ בְּתַרִּי וְתַרִּי נָמִי תַתִּיבָּם אֵלָא ע"כ בְּקְדוּשֵׁין מִיִּירֵי בֵּין בְּכַת
אַחַת בֵּין בב' פִּיתוֹת וְשִׁפִּיר שְׁנִינָא לָךְ דְּבִגִּירוּשֵׁין לֹא מְצִי לְמִיתְּנֵי בְּכַת אַחַת מְשׁוּם שְׂאֵם
אַתָּה אוֹמֵר חוּלְצָת מַתִּיבָמַת וְנִדְרַר פִּרִּיָּה לִיה דִּילְמָא לְעוֹלָם מַתְּנִיתִין מִיִּירֵי בב' פִּיתוֹת
וּמַאי דְּקָשָׁיָא לָךְ תַתִּיבָּם דְּוּמָיָא דְּכַת אַחַת לֹא דְּמִי דְּהִכָּא קְיָיְמִי עֲדִים וְאֲמַרוּ דְּקָרוּב לֶה
וְאֵת אֲמַרְתָּ תַתִּיבָּם דְּנִהִי דְּמוֹדִית דְּבִקְדוּשֵׁין אִין זֶה אֵלָא סְפִיקָא דְּרַבְּנֵן אַכְתִּי לֹא דְּמִי
לְפַת אַחַת דְּהִכָּא קְיָיְמִי עֲדִים כו'.

וּמַש"ה חוּלְצָת וְשִׁפִּיר אִיִּירֵי מַתְּנִיתִין בב' פִּיתוֹת וְאֲמַאי לֹא תְּנִי נָמִי בְּגִירוּשֵׁין כה"ג. וְתוּ
בְּגִירוּשֵׁין נָמִי אִין זֶה אֵלָא סְפִיקָא דְּרַבְּנֵן אַפִּי הִיכָא דְּלִיכָא אֵלָא חֲדָא חֲזָקָה כְּמוֹ בְּגִירָשׁ
וּלְבִסּוּף פְּנֵס דְּבִהִכִּי אִיִּירֵי מַתְּנִיתִין דְּקָאִי אַמְתְּנִיתִין דְּלַעִיל.

דְּוּמָיָא דְּבַר שְׁטִיָּא דְּאֲמַרִּינוּ אוֹקְמָא נִיכְסֵי בְּחֲזָקַת בַּר שְׁטִיָּא. וּא"כ ע"כ לֹא חִיִּישִׁינֵן לְהָךְ
חֲשָׁשָׁא שְׂאֵם אַתָּה אוֹמֵר חוּלְצָת מַתִּיבָמַת וּא"ש לַפ"ז דְּמִשְׁמַע דְּאַבְיֵי הוּא דְּפִרִּיָּה לְרַבָּה
הָאִי פִּירְכָּא.

וּלְפָּי הַתּוֹסֵ' ו"ל לֹא אֲסִיק אַבְיֵי לְפִירְכִּי דְּהָא דְּמִיִּיתִי מְבַר שְׁטִיָּא ע"כ הַש"ס הוּא דְּמַסִּיק
לֶה דְּאַבְיֵי קָדִים טוּבָא לְרַב אִשִּׁי וְאַבְיֵי גּוּפָא לֹא אֲסִיק לְפִירְכִּיהָ. אָבֵל לְפִי הַנָּ"ל נִיחָא
דְּאַבְיֵי הוּא דְּפִרִּיָּה דִּילְמָא מַתְּנִיתִין אִיִּירֵי נָמִי בב' פִּיתֵי עֲדִים.

וְאַכְתִּי תִיקְשִׁי אַמַּאי לֹא תְּנִי נָמִי גִירוּשֵׁין וְהַש"ס הוּא דְּפִרִּיָּה עוֹד דְּבִגִּירוּשֵׁין גּוּפָא סְפִיקָא
דְּרַבְּנֵן הוּא. וְדְּבָרִים אֵלוּ מְסַתְּבָרִים הֵמָּה.

אָבֵל עֲדִינֵן לֹא נִתְּיָשְׁבָה דְּעַתִּי בְּהִבְנַת פֶּשֶׁט שֶׁל הַלְכָה זו וְעֲדִינֵן צ"ע: וּמַה דְּמִדְּמִי הַש"ס
תַרִּי וְתַרִּי דְּהִכָּא לֶה דְּבַר שְׁטִיָּא דְּאוֹקְמִי לְנִכְסֵי בְּחֲזָקָי. יֵשׁ לְדִקְדֹק לְהִנְדֹּךְ דְּסְבָרִי
דְּבִסְפִיקָא דְּדִינָא לֹא אֲמַרִּינוּ אוֹקְמָא אַחֲזָקָה דְּפְנוּיָ'.

וכן משמע קצת מלשון הר"ן ז"ל בקדושין דמספקא ליה בנתן הוא ואמרה היא אי הוי ספיקא דאורייתא ואילו בתוקת ממון אפי' בספיקא דדינא אזלינן בתרי'. וא"כ דילמא תרי ותרי נמי כה"ג הוא.

ועי' בזה בתוס' ב"ב (דף לב). ובמש"נלמ ז"ל פ"ז מהל' שכירות והדברים ארנפים בזה: והתוספות ז"ל בד"ה שני פתי עדים נמי כו'.

הקשו פ"ן דמסקינן דהוי ספיקא דרבנן א"כ למה מוקמי רבה ורב יוסף בתרי ותרי. נראה מדבריה' דרבה נמי חזר בו וס"ל דלא הוי אלא ספיקא דרבנן ולא ידעתי ה'כרח לזה ובעירובין ג"כ משמע דס"ל לרבה ורב יוסף דנגד תרי ותרי חזקה לאו פלום היא ועיין בזה בתוס' פתובות (דף כו) בארנה.

ועוד אשובה אראה באיזה ג'ונני אחרני הוי מצי לאוקמי אי באחד אומר קרוב לה כו'. הא כתב הרשב"א ז"ל דלא הוי אפי' ספיקא דרבנן.

ומה שדקדקתי עליו מהא דלא תנשא משמע דהוי קצת ספק קדושין וגירושין בעד אחד. אחר העיון לא תיקשי דלשיטתו הא דבכתובות מייירי דהיא אינה יודעת כגון שאמר העד דאבי' קיבל בה קדושין אבל מתניתין דהכא ודפ' הזורק דחוק לאוקמא בכה"ג.

ואי כמו שפי' הרשב"א ז"ל דכת אחת מסופקים אי קרוב לה או לו. א"כ היינו הך דפרכינן התם והא אי אפשר לצמצם ולא ידעינן אי היא קדמה לד' אמות או היא קדם.

הרי דלא ניחא ליה להש"ס לאוקמא בכה"ג דמסופק לן אם המקום קרוב לה או לו. והתוס' ז"ל הקשו התם אמאי לא מפרש כן הא דתנן מחצה על מחצה ותי' שם פתירו צם הכא דמחצה על מחצה לא משמע הכי: וראיתי בס' אבני מילואים שכ' ליישב קושיות התוס' התם ע"פ דברי הב"ש בשם הג"א דאם העדים מסופקים אם קרוב או רחוק אין זה עדות כלל.

ולענ"ד דז"א דע"כ לא קאמר הג"א דאין זה עדות אלא אם העדים אומרים ראינו שנתן לה גט אבל לא ראינו אם הי' קרוב לה או קרוב לו דאין זה עדות כלל פ"ן דלא ראו בבירור. אבל אם העדים אינן מסופקים במקום אלא המקום מעצמו אם שלה היא או שלו ודאי הניא ספק מגורשת.

וכן מבואר בש"ע כפה ספיקות של גירושין בעניני המקום. והעדים מעידים דבר ברור. וא"כ ה"נ לענין אם לא ידעינן מי קדם לתוך ד' אמות תחילה הרי לפנינו ספק למי שנייד הד' אמות אם לה או לו ודאי דהניא ספק מגורשת ובתשובת מיימוני כתב סיוע להאי סברא מהא דנתגדרשה מן האירוסין ואחר כך נתניחה דאינה צריכה גט מספק שמהא בא עליה והיינו משום דהעדים לא ידעי.

אבל מן הנישואין דגייסי אהדדי שפיר אמרינן הן הן עידי יחוד כו'. ובס' ישועות יעקב רצה לדייק מהא דמן הנישואין הוי ספק מגורשת ש"מ דלא כהג"א דהא עדים לא ידעי אם היו קדושין אי לא.

וגם זה אינו דומה דעדים שפיר אמרי מה שראו היינו היחוד. ובזה הוא דמספקא לן אי חשיבי פעידי ביאה אי לא.

וּעֲדִינָן צ"ע: וּמִשְׁמַעְתִּין מוֹכַח נְמִי דְקִנְיָן ד' אַמּוֹת בְּגִיטִין וְקִדּוּשִׁין מֵה"ת הוּא מִדְּחִינְיָשִׁין לְעֵיל דְאַתִּי לְמִימַר דְקַמָּא קִדּוּשִׁין וְדִבְרֵי לָאו קִדּוּשִׁין אֶלְמָא דְקִדּוּשִׁין גְּמוּרִים הִם. וְעִינָן בְּזַה בַּח"מ ס"י לְמ"ד וּבְדִבְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים שָׁם וְדו"ק: ע"ב גַּמ' זֶהוּ לְמַעוּטֵי זְמַן דְלִיפָא בְּקִדּוּשִׁין מִשְׁמַע דְאִינְהוּ תְרַתִּי אִיתְגַּנְיָהוּ נְמִי בְּקִדּוּשִׁין.

וְהַתּוֹסְפוֹת ז"ל מְסַפְקָא לְהוּ בְּכַתְבֵּי יְדוּ וְאִין עָלְיוּ עֵדִי אִי מְהֵנִי בְּקִדּוּשִׁין דְכִינּוּ דַּא"צ זְמַן מַה לְנוּ אִם אִין עָלְיוּ עֵדִים מִשְׁמַע מִדְּבֵרֵיהּ ז"ל דְלֵא מְסַפְקָא לְהוּ אֶלְא אִי לְכַתְחִילָה פֶּשֶׁר בְּלֵא עֵדִי אִי לֹא דְכִינּוּ דְאִין צְרִיף זְמַן לְכַתְחִילָה אֶפְשָׁר דַּה"ה עֵדִים דְלֵא בְּעִינּוּ אֶפְלוּ לְכַתְחִילָה אֲבָל בְּדִיעְבַּד וְדַאי פֶּשֶׁר הוּא פֶּמוּ בְּגִט דְאִי נִימָא דְמְסַפְקָא לְהוּ דִּילְמָא אֶפְלוּ דִיעְבַּד פְּסוּל מִשׁוּם דְבְּקִדּוּשִׁין בְּעִינּוּ עֵדִים דְוָקָא.

א"כ לֹא יִתְנַיֵּשֶׁב מִש"כ דְכִינּוּ דְאִין צְרִיף זְמַן כּו' מַה עֲנִין זְמַן לְעֵדִים הָא זְמַן לֹא בְּעִינּוּ אֶלְא לְכַתְחִילָה וְעֵדִים אֶפְלוּ בְּדִיעְבַּד פְּסוּל. אֶלְא מִשְׁמַע דְלֵא נִרְאָה לְהוּ לְחַלְקֵי בֵין קִדּוּשִׁין לְגִירוּשִׁין וְלִהְחִמִּיר בְּקִדּוּשִׁין אֶלְא כָּל שְׂבָגִירוּשִׁין פֶּשֶׁר פֶּשֶׁר נְמִי בְּקִדּוּשִׁין.

אֶלְא דְמְסַפְקָא לְהוּ אִי לְכַתְחִילָה נְמִי פֶּשֶׁר בְּקִדּוּשִׁין פֶּמוּ אִין בּוּ זְמַן. וּמ"מ עֵיקַר דְבְּרֵיהֶם שַׁכְּת' דְחֲתִימַת עֵדִים בְּזְמַן תְּלִיא מִלְתָּא אִינוּ מוֹבָן דְעֵדִים מֵה"ת הוּא וְזְמַן אִינוּ אֶלְא מְדַרְבְּנָן אֶלְא דְהַתּוֹס' כְּתָבוּ בְּרִישׁ גִּיטִין דְטַעְמָא דְכַתְבֵּי בְּכַתְבֵּי יְדוּ וְאִין עָלְיוּ עֵדִים פְּסוּל הוּא מִשׁוּם דְהוּי פֶּאִין בּוּ זְמַן דַּא"ה אַמְאִי לֹא וְכִשְׁר לְכַתְחִילָה פִּינּוּ דְכַתְבֵּי יְדוּ כְּמַאָה עֵדִים דְמִי.

וְה"נ הָכָא בְּקִדּוּשִׁין כְּתָב יְדוּ כְּעֵדִים דְמִי וְכִינּוּ דְזְמַן לֹא אִיתְקִין בְּקִדּוּשִׁין אֶפְשָׁר דְגַם לְכַתְחִילָה פֶּשֶׁר: אֲבָל מִדְּבֵרֵי הַנִּימָק"י נִרְאָה דְהָא לֹא מְסַפְקָא לָן דְאִינְהוּ פְּסוּלֵי בְּקִדּוּשִׁין נְמִי פְּסוּלֵי מְדַרְבְּנָן אֶלְא דְמְסַפְקָא לִי דִּילְמָא בְּקִדּוּשִׁין לֹא הוּי קִדּוּשִׁין כְּלָל מִשׁוּם דְדוּקָא בְּגִט הוּא דְהַכְּשִׁירָה תּוֹרָה בְּכַתְבֵּי יְדוּ לְחוּד בְּלֵא עֵדִים כְּלָל דְכַתְבֵּי וְכַתְבֵּי וְנָתַן.

אֲבָל בְּקִדּוּשִׁין בְּעִינּוּ עֵדִים דְוָקָא דִּילְפִינּוּ דְבָר דְבָר מִמָּמוֹן אוּ פִּינּוּ דְאִיתְקַשׁ יְצִיאָה לְהַנְי' בְּקִדּוּשִׁין נְמִי כְּתָב יְדוּ כְּמַאָה עֵדִים דְמִי וְכִשְׁר מֵה"ת גַּם בְּלֵא עֵדִים אֶלְא נָתַן לָהּ בִּינּוּ לְבִינָה.

וּמִשְׁמַע לִי מִדְּבֵרֵי הַנִּימָק"י דְלַכ"ע פֶּשֶׁר בְּגִט כְּתָב יְדוּ בֵין לַר"מ דְאָמַר עֵדִי חֲתִימָה כְּרַתִּי בֵין לַר"א דְאָמַר עֵדִי מְסִירָה כְּרַתִּי דְכַתְבֵּי יְדוּ כְּעֵדִים דְמִי וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה כֵּן דְבַכ"ה גַּם לֹא יְלַפִּינּוּ גַז"ש דְדָבָר דְבָר.

וְנִרְאָה דְמֵאִי דְמְסַפְקָא לִיהּ אַע"ג דְעֵיקַר קִדּוּשִׁי שְׁטַר יְלַפִּינּוּ מִדְּאִיתְקַשׁ יְצִיאָה לְהַנְי' וּמִסְתַּמָּא לְגַמְרֵי אִיתְקַשׁ. הִינּוּ מִשׁוּם דְאִיתְקַשׁ נְמִי הַנְיּוֹת לְהַדְדִי וּבְקִדּוּשִׁי כְּסָף בְּלֵא עֵדִים לֹא כְּלוּם הוּא.

וּבְאַמַּת קִשָּׁה הַדְּבָר לּוֹמַר דְקִדּוּשִׁי שְׁטַר עֲדִיפִי בְּזַה מִשְׁלַל כְּסָף דְאִם נָתַן לָהּ כְּסָף בִּינּוּ לְבִינָה לֹא קִדּוּשִׁין הִם. וְכִי כְּתָב לָהּ בְּכַתְבֵּי יְדוּ הָרִי אֶת מְקוֹדְשָׁתָא סְגִי בְּלֵא עֵדִים: וְדַעַת הַרְשָׁב"א ז"ל בְּפִשְׁטוֹ דְבְּקִדּוּשִׁין לֹא הוּי קִדּוּשִׁין כְּלָל כְּתָב יְדוּ בְּלֵא עֵדִים.

ולא קאמ' הש"ס דזהו דגירושין אתי למעוטי הני בקדושין משום דלא אתי למעוטי אלא זו דאין ביה זמן דבזה הוי דינא דמתניתין קמא דפוטרת צרתה לגמרי. אבל הני דכתב בכתב ידו כ"ש דיצאו מפלגא דמתניתין ואינה פוטרת פלל.

ועיין ב"ש בזה בס"ל ל"ב. ומה שנסתפק עוד הנימק"י ז"ל בדין פתב סופר ועד או חתם סופר ועד לענין קדושין וכתב דהתוס' ז"ל גמגמו בזה לא ידענא היכא ומ"ט יש בדבר לחלק בזה בין קדושין לגירושין.

וכבר מבוארים הדברים בדברי הראשונים ז"ל שם בגיטין אי מהני נתינת הגט בינו לבניה אפילו בעידי חתימה ע"ש: תוס' בד"ה והא עבדא כו'. ומסקי דבשטר שחרור קאמר דתקינו ביה זמן להתירו בבת ישראל ולאסרו בשפחה.

ויש לדקדק להתירו בבת ישראל למה תקינו זמן הא כל ששטר שחרור בינו הרי הוא מותר בבת ישראל פי הכי דלא תקינו זמן באשה להתירה לעלמא. ולאסרו בשפחה ג"כ קשה דא"כ ליתקנו זמן בקדושין לאסרה לעלמא.

אלא ודאי לא חשידי לעבור בידיים ולא חיישינו לזה. והרשב"א ז"ל פתב דבעבד נמי שייך שפא יחפה עליו האדון.

ואם נשא בת ישראל והוליד בנים יחפה עליו ויתן לו שטר שחרור כדי שלא יהיו בניו פסולין. וגם זה אינו מוכן ודלמ"ד עבד הבא על בת ישראל הנלד פשר לכהונה מאי איכא למימר.

ועוד דהא פתב הרא"ש ז"ל בגיטין דמשום תקנת בניו לא תיקנו זמן לכתחילה. ועוד דעל הבנים נראה דאין יכול לחפות פלל דבשלקמא במיתה שפיר אמרינו דמספיקא לא קטלינו לה ולא מהני חזקת א"א לחייבה מיתה אלא לענין הבנים היכי מפשירינו להו מספיקא התיב נוקמא בחזקת אשת איש ויהיו הבנים פסולים מספק והכא נוקמא בחזקת עבד ובניו פסולים ג"כ מספיקא.

ואפתי למה תקינו זמן. ע"כ נראה עיקר כמ"ש התוס' ז"ל דתקינו זמן בשטר שחרור כדי לאסרו בשפחה דומי' דקדושין דהא בת אחותו דקדושין ג"כ לא דמיא להא דגירושין דבגירושין שפיר מצינו למימר שיחוס על בת אחותו שלא תמות ויתן לה גט בלא זמן כדי להצילה.

אבל בקדושין אין לומר כן. וע"כ הא דאמרינו ליתקנו זמן בקדושין משום בת אחותו.

היינו שלא תזנה אח"כ. ואם כן ה"ה בעבד דמש"ה תקינו זמן שלא יזנה עם שפחה.

ועיין בספר אבני מילואים שפתב לחלק. דלשפא תזנה לא חיישינו.

וכבר הרגיש עליו בהג"ה שם משמעתי. ובאמת קשה לפ"ז מאי דאמרינו בקדושין ליתקנו זמן משום בת אחותו דחשש בת אחותו הוא ונקא בגירושין דבדידן' ובכוננה יתן לה גט כדי להצילה אבל בקדושין דהצלתה לא תליא בדידיה אלא משום חשש שפא תזנה.

א"כ בכל הנשים חיישינו לזה. ומש"כ רש"י ויאמר קודם קדושין הנה.

נראה דלאו דוקא דאמירתו לאו פלום הוא. ועוד דא"כ בשטר מכירת עבד ג"כ ליתקון זמן פדי לנדע מתי ונתחייב במצות ומזנהר על פל האיסורין וצ"ע.

והתוספות בגיטין (דף יז) בד"ה מפני מה תיקנו זמן כתבו טע' אחר למה תיקנו זמן בגט שיקרוור שפא ימפוך את העבד לאחר נאח"כ יתן לו שטר שיקרוור ויאמר העבד פי שיקרוור קודם המכירה והעבד מוחזק בעצמו.

ולפ"ז היכא דקנה את עצמו בכסף ע"י אחרים אין תקנה לזו הטענה וכשםכרו לאחר יאמר העבד שפכר יצא לחירות ע"י פסף שניתן לרבו. וא"כ אין מי שיקנה עבד מחבירו אלא ודאי אינו נאמן העבד לומר שנתן לרבו הפסף ובחזקת עבד הוא ועליו להביא ראיה.

ולפ"ז מאי פריה הש"ס והאיכא עבדא דאיכא דקני בכסף ואיכא בשטרא שאני התם דבכסף אין פאן חששא. ומש"ה תקינו גבי שטרא שלא יגיע הזיק ללוקח אבל גבי קדושין דלקדושי פסף ליכא תקנה כלל גבי שטר ג"כ לא תיקנו ע"כ עדיין לא נתברר לי טעמו של תקנת הזמן בעבד ודו"ק: רש"י בד"ה להצלה דידה קאתי כו' דכי אתי סהדי כו' מוקמינו לה בחזקת א"א.

והתוס' ז"ל הקשו עליו מהא דגזיה לזמן וניהבה ניהלה מה הועילו חכמי בתקנתן משמע דאפי' לאחר שתקנו זמן אם עבר ונתן לה גט בלא זמן לא קטלינו לה ויוכל לחפות עליה. ומלשון הטור ז"ל בסימן קכ"ז משמע ג"כ כפי רש"י ז"ל ועיין בדברי האחרונים ז"ל.

ובאמת יש לדקדק מה שפי' שפא יחפה עלי' להצילה ממיתה. ומאי חיישינו בזה הא למיתה צריכה התראה ושפתיר עצמה למיתה.

וא"כ ממ"נ מאי קאמרה לעדים אם התירה עצמה למיתה מה יועיל אה"כ שתביא גט בלא זמן פיון שפכר הודית שהיתה א"א ואם אמרה בשעת התראה דגרושה היא הרי לא התירה עצמה למיתה ולמה קטלינו לה.

והא דקי"ל בעלמא מלקין וסוקלין על החזקות ע"כ צ"ל דהיינו שהתיר עצמו למיתה. אלא דאי לא הנה אזלינו בטר חזקה לא הי' מועיל הודאתו בזה דע"פ עצמו אינו נהרג קמ"ל דאזלינו בטר חזקה.

אבל הכא בחזקת א"א שפיר אזלינו בטר הודאתה שהודית בשעת התראה שא"א היא וכי קאמרה אה"כ דגרושה היא אינה נאמנת ואי אמרה בשעת התראה שגרושה היא הרי לא התירה עצמה למיתה.

והי' נראה דחששא דשפא יחפה הוא שלא ירצה לפוסלה משום זונה ויתן לה גט בלא זמן פדי תפסל. ועיין בזה בדברי הב"ש מש"כ על דברי הטור.

ולענן זה שפיר מצינו למימר דכי מחקה ליה לזמן אינה נאמנת ופסולה היא פיון דחזינו ששעתה רמיה. ומ"מ אפתי תיקשי מהא דגזיה לזמן.

ועיין רש"י ז"ל בד"ה הכא לחובה דידה קאתי כו' כבשה ליה לשטרא. ולדבריו יש לדקדק אמאי לא קאמר, הש"ס האי דכבשה ליה לשטרא ותו לא תיקשי מגירושין.

וע"כ להא לא חיישינו דהאיכא עדים דנתקדשה: וצריף עוד לדקדק למאי דבעי למימר דליפקו זמן בקדושינו ע"כ היינו נמי לעגנו לכתחילה דלא תנשא לו אלא אם קידשה קדושינו גמורים.

וא"כ אפתי מה הועילו חכמים בתקנתן מה איכפת לה אם יצטרף לקדשה שנית. וי"ל דכבר פתבתי דבקדושינו לאו בדידן תליא מילתא.

אלא חיישינו שמה תונה אחר קדושינו ותאמר שנתקדשה אח"כ ואי איתקין זמן הוא אינו מקדשה בלא זמן. ויותר אין להצריף: תוספות בד"ה מדרבנן כו' ע"ש מש"כ בשם הר"י ז"ל דתנא דמתניתין ס"ל דאשת ב' מתים בכל מקום לאו דאורייתא והא דאסרינו בעלת מאמר הוא משום גזירה דילמא חליץ ונהדר מיניבם.

ותנא דהאשה רבה סובר דלא גזר משום צרה אלא מחמת אשת ב' מתים ובצרה לא גזרינו ולא הבנתי לפ"ז למה ליה להש"ס ה"כ למימר דתנא דידן לא ס"ל פלל איסורא דאשת ב' מתים דילמא תנא דידן נמי מודה באיסור אשת ב' מתים.

ומחמיר יותר לאסור גם הצרה משום שמה יאמרו. ועוד דלדברי ר"י ז"ל הא דמיייתי מתניתין קרא דיבמה יבא עליה שעליה זיקת יבם אחד הוא ללא צורף פלל פיון דטעמא לאו משום הכי הוא.

ולעיל (דף יב) נמי משמע דאיסור צרה הוא מחמת זו דנעשית אשת ב' מתים דתנא זו היא צרת אשת אח כו' ועיי' רש"י ז"ל שם. ומדברי רש"י ז"ל ה"כ נראה דהא דקאמר הש"ס דמדרבנן הוא.

היינו משום דמאמר אינו קונה אלא מדרבנן משמע דהיכא דאיכא קנין דאורייתא שפיר דרשינו דרשא דאשת ב' מתים. אלא דא"כ לא הנה צריף למימר הטעם משום גזירה שמה יאמרו כו'.

אלא עכ"פ מדרבנן הוי אשת ב' מתים. וצ"ל דכוננת רש"י ז"ל פיון דמאמר מדרבנן הוא. א"כ ליכא לקיומי פלל דרשא דאשת ב' מתים דלא משפחת לה פלל לרבנן דר"א. ומש"ה קאמר טעמא משום גזירה.

ומדברי הרמב"ם ז"ל נראה דטעמא דהיא חולצת הוא משום אשת שני מתים. והא דנאסרה צרתה ג"כ הוא משום שמה יאמרו שתי יבמות הבאות מבית אחד אחת חולצת ואחת מתניבמת.

ובירושלמי בשמעתינו נמי משמע הכי דמוקי למתניתין דצרתה אסירא כו"מ דאמר פל שאין את מיניבמני אין את מיניבם צרתי ובהא פליגי תנא דידן ותנא דהאשה. תנא דידן הוא ר"מ ס"ל דצרתה נמי אסיר' מחמת צרת אשת ב' מתים.

ותנא דהאשה ס"ל כרבנן דלא נאסרה אלא צרת ערוה. אבל זו לאו צרת ערוה היא פיון דהיא נמי חולצת.

ולשיטה זו הוי לן למיפסק הילקתא כמתניתין דלקמן דצרתה מותרת. אלא דש"ס דילן ע"כ לא ס"ל הכי וקאמר טעמא משום גזירה שמה יאמרו.

והיינו דאָמרינן לעיל דזו היא למעוטי צרת איילונית. ולר"מ אָמרינן בהדיא בירושלמי דצרת איילונית ג"כ אָסירא וכמו שהבאתי לעיל ועיני' בפירושי המשניות שכתב בדברי הר"י ז"ל דאָסור אַשת ב' מתים ליכא פלל ע"ש: גמרא נמן גט למאָמרו הותרה צרתה כו'.

ופירש"י ז"ל דקאי אמתניתין דבאות משני בתים. והקשה הרשב"א ז"ל דא"כ אפילו נמן גט למאָמרו ולזיקתו הותרה צרתה.

והתוס' לקמן פ' ר"ג פתבו דבאמת פן הוא דלענין היתר צרתה לאו דווקא למאָמרו אלא אפי' למאָמרו ולזיקתו הותרה הצרה. וצ"ל דהא דנקט למאָמרו לאשמעינן דהיא אָסורה.

ולאיכא דאָמרי קמ"ל דהיא נמי מותרת פיון דלא נמן גט אלא למאָמרו. ובהא דאָמר לאיכא דאָמרי דהיא נמי הותרה איכא נמי מחלוקת בין הראשונים.

דעת הרשב"א ז"ל. דהיא לא הותרה אלא לאחיו אבל לא לדידנ' נכתב פן בשם הרמב"ם ז"ל ורש"י ז"ל לקמן.

ובדברי הרמב"ם ז"ל לא מצאתי פן ואדרבה מדבריו נראה לדידנ' ג"כ הותרה. ואולי צ"ל הרמב"ן ז"ל ומדברי רש"י לקמן נמי אינו מבואר פן להדיא אלא מש"כ התם דלמאָמרו לחד שרְיָא לאחיו ולא לדידנ' וע"כ היינו פאיכא דאָמרי.

אבל התוס' ז"ל פתבו לקמן לדידנ' נמי שרְיָא ע"ש: ע"ב תוס' בד"ה אָסור פולל כו'. נכתב דא"א ונעשית חמותו נמי אָסור פולל הוא מיגו דאיתסר בשאָר קרובות.

ולר' תיָא לקמן דס"ל אליכא דר"י דמחייב תרתי באָסור פולל. צ"ל דזוה לא תשיב אָסור פולל משום דלאו שם אָחד הם.

ונכתבו לחלק בזה בין אָסור מוסיף לאָסור פולל דבמוסיף לכ"ע לא בעינן שם אָחד. אבל הרשב"א ז"ל כתב בפשיטות דזוה תשיב אָסור פולל והא דאָמר ר"ח לקמן דמחייב תרתי.

היינו לקוברו כו'. וא"ש בזה מה שלכאורה קשה שלא כתב הרמב"ם ז"ל בפסקיו להא דר' יוסי דנידון בזניקה הראשונה אי נימא דזוה לא הוי אָסור פולל.

אבל אי תשיב אָסור פולל א"ש דלא קי"ל כר' יוסי בהא אלא אָסור פולל נמי תיָיל. ועיני' בפ"י המשניות להרמב"ם ז"ל שם בסנהדרין שפ"י דברי ר' יוסי בחמותו ואשת אב ואם היתה חמותו תחילה ואח"כ נעשית אביו נידון בשריפה והוא תמוה הא מודה ר' יוסי באָסור מוסיף.

ואשת אב אָסור מוסיף הוא מיגו דאיתוסף אָסור לגבי אחיו וכמו שכתבו התוס' התם ואי מיירי דלית ליה אחיו א"כ הלכה כר' יוסי בזה פיון דאין פאן אָסור מוסיף ולמה כתב דאין הלכה כר' יוסי ועיין בתוס' ח"ש.

ובאמת לשיטת התוס' ז"ל קשה דא"כ ת"ק דר"י ס"ל דאָסור חל על אָסור אפי' בלא פולל ומוסיף ולא מצינו לתנא דמתניתין דסבר הכי. וי"ל דהתוס' פתבו פן דר' יוסי הכי

ס"ל דלא מחייב באיסור פולל אלא היכא דהגוי משם אַחַד אַבְל בב' שמות ס"ל לר' יוסי דלא הוי איסור פולל.

אַבְל ת"ק דר"י ס"ל דאפי' בב' שמות חשיב איסור פולל. וכן משמע קצת מדברי התוס' בכריתות (דף יד) ע"ש.

ולפ"ז אין אנו מוכרחים לחלק בזה בין פולל למוסיף כמו שכתבו התוס' ממתניתין דכריתות פנין דלדין חשיב נמי איסור פולל גם בשני שמות. ולר' יוסי אפשר דגם באיסור מוסיף בעינן דווקא משם אַחַד.

אלא דמשמע להו להתוס' ו"ל דר' יוסי דאמר התם בסיפא אם עבר זקן כו'. מודה נמי בקל הגי' דמתניתין.

וכמו שכתבו התוס' ו"ל התם. וא"כ מוכרח דבאיסור מוסיף כ"ע מודים דלא בעינן דווקא שם אַחַד.

והנה מצינו עוד חילוק אַחַד בין פולל למוסיף דבאיסור פולל קל על חמור לא חזיל אפי' בכולל. וכמו שכתבו התוס' לקמן בד"ה אַמַר ר' יוסי הבערה ללאו כו'.

וגבי איסור מוסיף אפי' קל על חמור חזיל אפי' לר' יוסי כדמוכח מהא דפריה בסנהדרין וליתרו בי' נמי משום אשת איש דהא מודה ר' יוסי באיסור מוסיף ואשת איש הוא איסור קל ואפ"ה חזיל ע"י מוסיף על חמור דאיסור חמור הוא.

וראיתי בתוס' ישנים שם בכריתות שכתבו דלר' יוסי לא קל איסור א"א על חמורו משום דהגוי איסור קל על חמור. ומטעם זה כתבו דר"י אינו מודה בקל הגי' דמתניתין התם ופי' דהא דחמורו ונעשית א"א נידון משום חמורו כפשוטו משום חמורו לחוד.

והוא תמוה דהא אמרינן להדיא בסנהדרין דנידון נמי משום א"א והא דנידון משום חמורו היינו משום דאטו בתרי קטלי קטלינן ליה. וע"כ צ"ל דלא מסתבר כלל לחלק גבי איסור מוסף.

בין קל לחמור דהא לא שמעינן לרבי יוסי דמודה באיסור מוסיף אלא מהא דאם עבר זקן כו'. וא"כ אמאי לא משני הש"ס בסנהדרין דא"א לא חזיל אַחַד חמורו משום דהגוי קל על חמור אלא ש"מ דאין חילוק.

והיינו משום דכל שניתנסף איסור על החתיכה הרי הוא חמור מן הראשון בזה ויתבאר עוד בזה לקמן בשמעתין בעז"ה: רש"י בד"ה אלא אַמַר רבא לעולם לית ליה לרבי יוסי איסור קל על איסור.

משמע מדברין ו'ל דבאיסור מוסיף נמי קאמר דלית ליה לר"י. וכן משמע לישנא דהש"ס דקאמר אלא.

משמע דפליג אדר' אבהו. אלא דלרבין אַמַר רבי יוחנן ע"כ צ"ל דלא קאמר אלא באיסור פולל הוא דלא קאמר אלא לקונרו כו' אבְל במוסיף מודה לר' אבהו כדאימא להדיא בכריתות שם.

ואם פן לא ידענא מי הכריחו לרש"י ז"ל לפרש דרבא קאמר דר"י לית' ליה כלל איסור
חל על איסור. ואפשר דלישנא דאלא משמע ליה הכי.

רש"י ז"ל שם בכריתות שכתב דה"ה דמודה ר"י בכולל וא"א לומר פן לרבין אמר ר"י
ועיין תוס' ישנים שם: גמרא נפקא מינה לקורו כו'. צריך לומר בטעם מתלקחין בזה
אע"ג דתרנניהו סבירא ליה דאין איסור חל על איסור מ"מ ס"ל לרבי יוסי דנהי דלא
חיייל לעונש מיתה ומלקות או קרבן מ"מ אי עבר עליו חמיר איסורו.

ונחשב פאלו עבר גם על השני דמ"מ גם השני איתא. ור"ש ס"ל דהשני כמאן דליתא
כלל.

וקא דפרכינן לעיל לר"ש תתייבם אפילו להאי שינויא לא פריד אלא לר"ש דאיסור
אחות אשה כמאן דליתא כלל. אבל לר"י לא תיקשי דהשני גם פן איתא אלא דלענין
עונשין הוא דלא חיייל ויש להסתפק אם הי' שוגג באשת אח ומזיד באחות אשה אם יכול
להביא חטאת על שגגתו או דילמא לא משום דהא לא שב מדיעתו הוא.

ואע"ג דלא עבר על אחות אשה כיון דלא חיייל מ"מ לפי דעתו ששגג באשת אח וסבר
דמותר הוא הרי עבר במזיד על אחות אשה ולא הוי שב מדיעתו וצ"ע: זר ששימש
בשבת כו'. מהא דאמר ר"ח שבת לכל נאסרה כו' וכן בר קפרא משמע דמייירי בעבודת
ציבור.

וי"ל דדוקא בעבודת ציבור הוא דאמר בר קפרא אחת. אבל בעבודת יחיד מודה דחייב
שתיים לכולהו שינויי.

להאי שינויא דפליגי באיסור כולל ואלקבא דר"י א"כ היינו דוקא בעבודת ציבור אבל
בעבודת יחיד גם בר קפרא מודה משום דהוי איסור מוסיף מיגו דאיתוסף איסור שבת
על העבודה לפהגים איתוסף נמי לגבי דידיה וכמו שכ' רש"י לקמן.

וכן בבבלי מום ששימש בטומאה בעבודת יחיד הוי איסור מוסיף כיון דאיסור טומא' שייך
בכהני' וכמש"כ הכ"מ בפ"ט מהלכות ביאת מקד' הלכה י"א על מש"כ הרמב"ם ז"ל
דטבול יום ומחוסר כפורים וטמא ומחוסר בגדים ושלא רחויז ידים חייב משום פולחן
וביאר שם בכ"מ משום דהוי איסור מוסיף.

שלא רחויז ידים כיון דיש בו איסור" לכהן טהור. וא"כ ה"נ באיסור טומאה כיון דיש בו
איסור לכהן תם הוי איסור מוסיף.

אבל דברי הכ"מ ז"ל צ"ע דזה נדאי לא הוי איסור מוסיף. ודוקא לענין שבת הוא דשייך
למיקרי בשם איסור מוסיף דאיתוסף איסור בעבודה זו גם לפהגים ומיגו דאיתוסף איסור
על העבודה לפהגים איתוסף נמי לגבי דידיה.

אבל לא רחויז ידים ורגלים לא איתוסף איסור על העבודה אלא דאיסור שייך נמי בכהן
טהור זה לא עדיף מאיסור כולל. ועוד נראה דאפילו לכלל איסור כולל לא בא דהיכ'
אמרין איסור כולל אלא כגון הכא באחות אשה דמיגו דאיתוסר בשאר אהנותא כולל
נמי להאי באיסור זה.

וּלְפִי הַנִּרְאָה בְּעֵינַי נִמְי שְׂיִהְיֶה עוֹד אֲחִיוֹת כְּמוֹ בְּאִיסוֹר מוֹסִיף דְּבַעֲיָנָן שְׂיִהְיֶה עוֹד אֲחִין כְּמוֹ שֶׁכ' הֶרְמֵב"ם ז"ל בְּהַלְכוֹת שְׁגָגוֹת. אֲבָל מֵה שְׂאִיסוֹר זֶה נוֹהֵג בְּאַחֲרֵינֵי זֶה לֹא כּוֹלֵל וְלֹא מוֹסִיף הוּא.

וּצ"ל דְּמֵה שֶׁכ' לִישְׁנָא דְּאִיסוֹר מוֹסִיף הוּא לְאוֹדוּקָא אֲלֵא אִיסוֹר חֲמוֹר קָאָמַר. וְכֵן מִש"כ הֵתָם אִם נִטְמָא אַחַר שֶׁהִי טְבוּל יוֹם מִיָּגוּ דְּאִיתוּסַף אִיסוֹר לְגַבֵּי פְּנִיָּסָה נְאָסַר ג"כ בְּעֵבֹדָה ג"כ לֹא וְדוּקָא דְּהָא אֲמַרִּינָן הֵכָא דְּזֵה אִיסוֹר כּוֹלֵל הוּא מִיָּגוּ דְּקַמִּיתְסַר בְּאַכִּילָה.

וְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל ג"כ צ"ע דְּכָתַב הֵתָם מְחַוְסַר בְּגִדֵי וְשִׁלָּא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלָיִם. מִשְׁמַע דְּגַם בְּאֵלוֹ שְׂנִיָּהֶם כָּל אֶחָד אֲלֵינֵי זַע"ז וְאִמְאֵי הָא לִיכָא לֹא כּוֹלֵל וְלֹא מוֹסִיף.

וְיֵשׁ לְהִבְיָא רְאִיָּה דְּמֵה שְׂאִיסוֹר זֶה נוֹהֵג בְּאַחֲרֵימֵי לְאוֹ כְּלוּם הוּא מְהָא דְּאָמַר ר"י בְּזִבְחֵי דְּאִין אִיסוֹר נְבִילַת הָעוֹף נוֹהֵג בְּעוֹף טְמֵא וְיִלְיָף מְקַרָּא מִי שְׂאִיסוֹרוֹ מִשּׁוּם בַּל תֹּאכַל נְבִילָה יֵצֵא עוֹף טְמֵא שְׂאִין אִיסוֹרוֹ מִשּׁוּם בַּל תֹּאכַל נְבִילָה מִשּׁוּם דְּאִין אִיסוֹר חָל עַל אִיסוֹר.

וְאִי נִימָא דְּכַה"ג חֲשִׁיב כּוֹלֵל אִמְאֵי לֹא חֲזִינָל. הָא אִיסוֹר נְבִילָה נוֹהֵג גַּם בְּטְהוּרָה וְיַחְוֹל נְמִי אֲטַמְאָה.

וְעֵינָן בְּתוֹסְפוֹת זְבָחֵי שְׁם שֶׁכ' דְּהָא דְּר"מ לֹא יִלְיָף מְהָא קְרָא מִשׁוֹ דְּר"מ ס"ל אִיסוֹר חָל עַל אִיסוֹר. וְקִצְתָּ קִשׁ' דְּהָא לֹא מְצִינּוּ לְר"מ אֲלֵא בְּאִיסוֹר' כּוֹלֵל אֲבָל בְּלֹא כּוֹלֵל לֹא מְצִינּוּ לְר"מ דְּס"ל אִיסוֹר חָל עַל אִיסוֹר' וְהַר"ש ז"ל כֵּת' בְּרִישׁ טְהוּרוֹת דְּמֵאָן דְּס"ל אַח"ע אֵלֵיךְ מִי שְׂאִיסוֹרוֹ מִשּׁוּם בַּל תֹּאכַל נְבִילָה לְבַד.

וְגַם זֶה קִשְׁה מִיָּדֵי בְּלִבְד כְּתִיב עַכ"פ הֵכָא בְּבַעַל מוּם שְׂשִׁימָשׁ בְּטוֹמְאָה לִיכָא שׁוּם חִילּוּק בֵּין עֵבֹדַת צִיבוֹר לְעֵבֹדַת יַחִיד לְהֵאֵי שְׁיִנּוּיָא דְּפִלְיָגֵי בְּאִיסוֹר כּוֹלֵל. אֲבָל לְמַסְקָנָא דְּמוֹקֵי דְּפִלְיָגֵי בְּאִיסוֹר בֵּת אַחַת וְאַלְיָבָא דְּר"ש א"ש דְּדוּקָא בְּעֵבֹדַת צִיבוֹר הוּא דְּפִלְיָג ר"ש אֲלֵיכָא דְּבַר קְפָרָא וְס"ל דְּאִינוּ חֲזִיב אֲלֵא אַחַת מִשּׁוּם דְּאִיסוֹר שְׁבַת וְטוֹמְאָה קִיל שְׁהוּתָרוּ בְּעֵבֹדַת צִיבוֹר וְכִמוֹ שְׁפִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת לְקַמְּן אֲבָל הֶרְמֵב"ם ז"ל כְּתַב סְתָמָא דְּחֲזִיב שְׁתִּימָם בֵּין בְּעֵבֹדַת יַחִיד בֵּין בְּעֵבֹדַת צִיבוֹר דְּלַעֲנָן כּוֹלֵל לִיכָא נ"מ כְּלָל.

וּמִש"ה לֹא כְּתַב גַּבֵּי הַנִּי כְּשֶׁהוּתְרָה לְפָהֲגִימֵי הוּתְרָה כְּמוֹ שֶׁכ' גַּבֵּי זָר שְׂאָכַל מְלִיקָה: טוֹמְאָה כְּשֶׁהוּתְרָה בְּמַקְדָּשׁ לְכָל הוּתְרָה. מִשְׁמַע דְּס"ל דְּטוֹמְאָה הוּתְרָה בְּצִיבוֹר דְּאִי דְּחוּיָה לֹא מְסַתְּבַר לוֹמַר דְּלְכָל הוּתְרָה דְּהָא אֲפִילוּ לְפָהֲגִימֵי גּוֹפִיָּהוּ לֹא הוּתְרָה הֵיכָא דְּאִיכָא טְהוּרִים כ"ש לְבַעַל מוּם דְּלֹא הוּתְרָה וְלְמַסְקָנָא אֲלֵיכָא דְּר"ש הוּא דְּקִימֵי וְר"ש הָא ס"ל דְּטוֹמְאָה דְּחוּיָה בְּצִיבוֹר.

וְי"ל דְּמ"מ קִיל הוּא מְאִיסוֹר בְּעַל מוּם דְּלֹא הוּתְרָה כְּלָל. וְע"כ הָא דְּקָאָמַר לְכָל הוּתְרָה הוּא לֹא וְדוּקָא אֲלֵא לְעֵנָן חֲלוּת הָאִיסוֹר דְּקָאָמַר כִּינּוּן דְּקִיל אִינוּ חָל עַל אִיסוֹר בְּעַל מוּם אֲפִילוּ בְּבֵת אַחַת וְדו"ק: וְלַעֲנָן מֵה שְׁנִסְתַּמְּקִיתִי לְעֵיל בְּאַשְׁתָּא אַח וְאַחֻוֹת אֲשֶׁה דְּלֹא חָלוּ זַע"ז אִם שְׁגַג בְּרֵאשׁוֹן וְהַזִּיד בְּשָׁנֵי אִם חֲזִיב קָרְבָּן אוֹ לֹא מִשּׁוּם דְּלֹא שָׁב מִיִּדְעָתוֹ הוּא.

שׁוֹב עֵינֵינִי וּמְפֹרָשׁ הוּא בְּחוֹלִין פ' גִּיד הַנְּשֵׂה דְּאֲמַרִּינָן הֵתָם לְר"י הַגְּלִילִי דְּשִׁבְתָּ וִיה"כ אִינוּ חֲזִיב אֲלֵא אַחַת. וְס"ד דְּמִשּׁוּם שְׁבַת הוּא דְּחֲזִיב אִם שְׁגַג בְּשִׁבְתָּ וְהַזִּיד בִּיּוֹה"כ חֲזִיב

חטאת אע"ג דלא הוי שׁב מידיעתו מחמת יוה"כ אלא דאפשר לומר דשבת חמירא ליה מיוה"כ.

וכן אפשר לומר דיוה"כ חמירא ליה כמו שכ' התוס' התם לר"ע ע"ש: דף לג תוס' בד"ה במאי קמפלגי ה"מ לאקשוני כו'. יש לומר דמש"ה משתבע לאפוקי מהא דאמר רבי יוסי דחמותו לא חנייל על א"א אע"ג דהוי איסור' פולל וקמ"ל דמחלקינן באיסור פולל בין שם אחד לשני שמות.

וכמו שכתבו התוספות לעיל דהא מטעם זה קאמר רבא דלא ס"ל לר' יוסי איסור פולל וק"ל: בד"ה לא מחיב אלא חדא כו'. ונראה דבר קפרא נמי תני לה ולקוברו כו'.

וכתב מהרש"ל ז"ל דצ"ל לפי זה דזר ששימש בשבת מוקי לה בפרו של כה"ג. ולענין חיוב עונשין.

ומש"ה אמר בר קפרא דאינו חייב אלא אחת דאי לקוברו בין כו' פדמוקי לה רב אשי אמאי קאמר בר קפרא דאינו חייב אלא אחת הא ר"י ס"ל דאפילו אי לא חנייל מ"מ לענין לקוברו בין כו' חשיב כשתיים.

ומהרש"א ז"ל כתב דלקוברו פליגי וסבירא ליה לבר קפרא דזר ששימש בשבת ס"ל לר"י דאפילו לקוברו אינו חייב אלא אחת פיון דאיסור קל הוא והוא דחוק. ועוד דא"כ למה הוחרחו התוס' ז"ל לחלק לעיל לר' חייא בין שם אחד לב' שמות.

ואמאי לא מפרשי פלוגתניהו דר"ח ובר קפרא לענין לקוברו בין כו' ובר קפרא ס"ל דגם בבע"מ ששימש בטומאה אינו חייב אלא אחת דגם טומאה הוא איסור קל מחמת שהותרה ולכל הותרה.

וכן כתב הרשב"א ז"ל גם למסקנא דר"ח דאמר חייב שתיים לקוברו בין כו' קאמר. והקשה הראב"ד ז"ל א"כ תיקשי לבר קפרא אמאי קאמר דאינו חייב אלא אחת ע"ש: תוס' בד"ה אלא מליקה בבת אחת הוא דמשפחת לה.

והקשו ז"ל הא איסור זרות לא חל עד אחר זריקה שיש היתר לפהנים. ותו' דנבילה ג"כ לא חנייל עד אחר זריקה דנפקא מידי מעילה ולאחר זריקה באין שניהם פאחת זרות ונבילה.

ולא הבנתי למה הוצרכו לזה דאיסור מעילה חמור אפילו אם אינו חמור נמי לא יחול איסור נבילה פיון דליפא לא פולל ולא מוסיף. וכ' עוד ואע"ג דבר קפרא ס"ל דהיתר זריקה שנינו ומשנראה לזריקה נפיק מידי מעילה מ"מ איסור איפא עד שיזרוק וזה נגד דבריו לעיל דמשום דמעילה חמור הוא דלא חנייל איסור נבילה דהא משנראה לזריקה איסור נבילה חמיר ואפ"ה לא חנייל.

וכבר עמדתי על דבריהם ז"ל בחי' למעילה דלא מצינו לבר קפרא דאמר הכי בהדיא ז"ל צ"ע דאמאי לא יחול איסור' לאו דנבילה על איסור מעיל דאין בו מלקות. ועיין בלח"מ בס"ט מהל' מאפ"א ד"ה שאין ובמשנל"מ פ"ח מהל' יסודי התורה שכ' דע"י איסור עשה לא חשיב איסור מוסיף.

ונראה דה"ה דאינו מעכב על איסור אחר מלחול. אלא דהלח"מ ביאר הטעם כיון דעיקר חלות האיסור הוא ע"י הנוסף ע"כ אינו יכול להיות חמור מן הנוסף ע"ש.

וגם זה התוס' בחולין (דף קא) לא ס"ל הכי ע"ש. ועיקר מה שהכריחם לזה הוא הקושיא על הרמב"ם ו"ל אמאי לא חשי' בשור בחלב איסור מוסף במבשל חלב בחלב כיון דאיתוסף איסור הנאה אבל כבר ביאר הרמב"ם ו"ל בפי' המשניות בכריתות עיקרון של דברים בזה בדברי אמת.

והוא דדוקא גבי הקדש הוא דאמרינן דהנאה הוי איסור מוסף דבהקדש עיקר האיסור הוא ההנאה וכיון דחל על הנאה ה"ה דחל על אכילה. אבל בבשר בחלב מה שיש בו משום איסור בשור בחלב נאסר בהנאה וכיון דבחלב אין בו עיקר האיסור ואין שם בשור בחלב עליו ה"ה דאינו נאסר בהנאה ולא שייך בזה איסור מוסף.

אבל התוס' בחולין הקשו שפיר הא הוי איסור מוסף בגיד של נבילה מיגו דאיתוסף איסור לגבוה אע"ג דלית ביה אלא איסור עשה דממשקה ישראל. ודברי הרמב"ם ו"ל צ"ל הא דאמרינן שם בחולין איסור כולל באיסור חמור לאו לגיד של עולה קאמר הכי דבעולה איסור מוסף הוא.

אלא לענין גיד של שור הנסקל הוא דאמרינן הכי דאיסור הנאה דשור הנסקל ג"כ מכלל אכילתו היא דכתיב ולא יאכל את בשרו ולא הוי ביה הנאה איסור מוסף. ומש"ה איצטריך למימר דהוי כולל וחמור ולא תיקשי בזה קושית התוספות שם לוקמה כר' יוסי ע"ש.

ועיין ברמב"ם ו"ל פ"ח מהל' מאכ"א שהשמיט הא דשור הנסקל: שוב ראיתי דשור הנסקל לא דמי לבשר בחלב דחלב בחלב דלא חל איסור אכילה אינו אסור בהנאה ג"כ אבל שור. הנסקל נדאי נאסר בהנאה פל אשר בו אפילו עורו וכיון דנאסר בהנאה אם כן גם שור הנסקל הוי איסור מוסף ועוד יתבאר בזה בשמעתין א"ה.

עכ"א אין דברי הלח"מ ומשנל"מ ו"ל מוכרחים בזה. ומ"מ אפילו אם נאמר דאיסור בעלמא חשיב איסור מוסף מ"מ י"ל דאיסור בעלמא אינו דוחה איסור גמור למלקות.

ע"כ תירצו עוד דלמסקנא דבר קפרא אליבא דר"ש קאמר א"ש דר"ש לטעמיה דאית ליה איסור זרות לפני זריקה כדאמרינן במפוח זר שאכל עולה לפני זריקה לוקה חמש וא"כ תרנוייהו חלין לפני זריקה היינו תיקף אחר מליקה משנראה לזריקה.

ולפ"ז יקשה למ"ד היתר אכילה שנינו ואית ביה מעילה עד אחר זריקה אפתי לא הוי בת אח' דהא זרות קדים דגלי קרא דחנייל לפני זריקה. וכן תיקשי איפכא למ"ד היתר זריקה שנינו הניחא לר"ש שפיר הוי איסור בת אחת.

אלא לרבי יוסי הא נבילה קדמה מיז משנראה לזריקה וזרות לא חנייל עד אחר זריקה. וא"כ מאי פריך הש"ס לקמן לבר קפרא מהא דשייר זר שאכל מליקה ש"מ דר"ש מודה בה דילמא אדרבה אפילו ר' יוסי מודה דאינו חייב אלא אחת משום נבילה ולא משום זרות דאין איסור חל על איסור.

וי"ל דבקדושים כ"ע מודים דאסור חל על אסור פדאיתא בכריתות. ומה שיקשו התוס' ז"ל היכי הוי בת אחת הא מליקה חיילא תחילה פוננתם דלר"ש נמי יהיה חייב שתיים דמליקה קדמה וזרות נמי חייב אח"כ דבקדושים אסור חל על אסור: וע"כ צ"ל פן דבלא"ה קשה הא דאמר רבא דלר"ש זר שאכל עולה קודם זריקה חוץ לחומה לוקה חמש היכי חייב אסור חוץ לחומה על אסור זרות או על אסור עולה דקדים הא לר"ש אין אסור חל על אסור.

וע"כ היינו משום דבקדושים אסור חל על אסור: ומשמעתין משמע דהא דאמרין לר"ש דבקדושים אסור חל על אסור היינו דוקא באסור אכילת קדשים או הנאה כמו מעילה ונותר אבל אסורי קדשים בעבודה לא באו לכלל זה דאל"כ בע"מ ששימש בטומאה אמאי פליג ר"ש ואמר דאינו חייב אלא אחת.

הא אסורי קדשים הוא. אלא ודאי דוקא באכילת קדשים הוא דאמרין דאסור חל על אסור פדילפינו בכריתות מפל חלב לה' וילקמן יתבא' עוד בזה באנרד בדין זה דאסור חל על אסור בקדושי א"ה: ויש לי לדקדק בדברי הרמב"ם ז"ל בהאי דינא דזר שאכל מליקה שכ' בפ"א מהל' מעשה"ק זר שאכל מליקה חייב שתיים כו'.

נהרי הן ב' אסורין הבאין פאחת. וילפי מה שפסק הרמב"ם ז"ל דהיתר אכילה שנינו.

א"כ זרות קדים לנבילה דנבילה לא חלה עד אחר זריקה וזרות איתא אפילו קודם זריקה פי הוא ז"ל פסק כר"ש בכל הלכותיו במכפות שם. וי"ל דהא מבואר שם בדבריו הלכה ח' דזר שאכל קודם זריקה אינו לוקה משום זר שאכל קודם אלא משום אוכל קודם זריקה בלבד.

וא"כ זרות נמי לא חייב עד אחר זריקה. ונהרי באין פאחת.

אלא דצ"ע בדבריו פ"א מהל' בכורות שכתב שם דזר שאכל בכור בין קודם זריקה בין אחר זריקה לוקה משום זרות. ובמכפות שם משמע דכל הקדושים שוין הם לענין זה.

וכן משמע מהא דזר שאכל עולה לפני זריקה: והראב"ד ז"ל כתב לפרש הא דזר שאכל מליקה חייב בת אחת משום דמשעה שהביא שתי שערות חל עליו אסור זרות ואסור נבילה כיון דשכיחי נבילות ואיתסרו עליה משעה שהביא שתי שערות.

ונראה שהכריחו לזה דהא אסור זרות קדמה. ומש"ה כתב דנבילה נמי חייבא משעה שהביא שתי שערות.

אבל כבר השיג עליו הרמב"ן ז"ל מהא דאמרין חמותו ונעשית א"א נידון משום חמותו. ואמאי אינו נידון נמי משום אשת איש.

ובסנהדרין משמע דדוקא משום דר' יוסי מודה באסור מוסר הוא דפריה ולידון נמי משום א"א. וילדברי הראב"ד ז"ל תיפוק ליה משום דאסור אשת איש כבר חל עליו משעה שהביא שתי שערות.

(וימיושב בזה קושית הרשב"א על הרמב"ן ז"ל דלא מצינו אסור דוחה אסור) והרשב"א ז"ל ג"כ הקשה עליו והיה נראה לפרש דברי הראב"ד ז"ל דדוקא גבי זרות ונבילה הוא

דקאמר דחלין בבת אחת בעת הבאת שתי שערות משום דבכולהו לאו מחוסר מעשה הוא וחלין עליו אלו האזהרות ביחד שלא לאכול זר ושלא לאכול גבילה.

אבל אשת איש שפיר הוי מחוסרת מעשה דצריכה להתקדש לאיש ואע"פ שיש כמה נשים שהיא אסור בהן משום א"א מ"מ זו מחוסרת מעשה היא ולא יחול עליו האיסור אלא בשעת נישואין.

וכיון דכבר נעשית חמותו אינו חל עליו איסור א"א לגבין. אבל גבילה האיסור חל עליו ממילא כיון שלא נשחטה הרי היא אסורה משום גבילה והכל חל עליו בבת אחת בשעה שהביא ב' שערות.

ולפ"ז לא תיקשי נמי מחלב ומקדשין שהקשה הרשב"א ו"ל משום דמקדשין מחוסר מעשה הם להקדישן. אבל מה שהקשה הרשב"א ו"ל עוד מגיד וטמאה או גיד ומקדשין דבעינו למימר דלא יחול איסור גיד אטמאה.

ואמאי הא משעה שהביא שתי שערות נאסר בשניהם ואלו אינן מחוסרים מעשה. אבל גם בזה י"ל כיון דמתחילת יצירתן קדמה להם איסור מקדשין או איסור טמאה תו לא חייב איסור גיד כולל עליהם.

דכל מה שאסרה תורה לא אסרה אלא דבר המותר אבל מה שקדם עליו איסור אחד אינו בכלל האיסור השני. אבל הכא איסור זרות אינו מעכב על גבילה לחול דאיסור זרות חל על גבירה ואיסור גבילה הוא על החפץ.

אלא שאמה רוצה לומר דלא יחול איסור גבילה על הזר מפני שקדם עליו איסור זרות לזה מהני מה שחל עליו איסור גבילות וזרות בשעה שהביא שתי שערות. ועדיין דברי הראב"ד ו"ל צ"ע ושיקול הדעת במאנני השכל; תוס' בד"ה בר קפרא סבר לא מחייב אלא חדא כו' וקשה לר"י כו'.

ותי' דנודאי איסור אחת עדיף ממוסיף. ודווקא הכא באחות אישה וטומאה ושבת וגבילה דהותרה בהדי שהיא דלא הותרה הוא דקאמר ר"ש דאינו חייב אלא אחת דלא חל אלא אותו שלא הותר.

ומש"ה קאמר ר"ש דאינו חייב אלא משום אשת אח דאחות אישה ג"כ הותרה לאחר מימת אחותה. ולא ידעתי מאי קשיא ליה למרשב"א ו"ל בדברי התוס' ו"ל שכתבו דאחות אישה הותר'.

ומש"ה רצה לפרש דמייירי לאחר מימת אחותה אמת שפן פ"ה הר"ח ו"ל הביאו הרשב"א ו"ל. אבל אין צורך לזה דכי היכי דאיכא קולא בשבת וטומאה וגבילה שהותרה לפנהגים ה"נ איכא קולא באחות אישה שהותרה לאחר מימת אחותה.

ומש"ה אינו חייב אלא משום אשת אח דחמיר וכמו שכתבו התוספות ו"ל לעיל: והנה מדברי התוס' ו"ל הכא משמע דלא פליגי בבת אחת. אלא היכא דאיסור אחד חמור ואיסור אחד קל האיסור החמור חל והקל נדחה.

אָבֵל בְּאִסּוּרֵינּוּ שְׁוִין לֵיכָא לְמַ"ד שְׁלֵא יַחֲוִלוּ שְׁנִיָּהֶם דְּמַ' נִדְחָה מִפְּנֵי מִי וְאַפִּי' בַּר קַפְרָא
אֵלֶיבָא דְר"ש מוֹדָה בְּזָה. וְא"כ קָשָׁה הָא דְפָרְכִינּוּ בְּחֻלִּין (צַף קֵא) לְרִיָּה"ג דְּלִית לָהּ
אִסּוּר כּוֹלֵל מְהֵא דְאָמַר דְּשַׁבַּת וִיה"כ חֲזִיב עַל שְׁתִּיָּהֶם.

וּפִי' רַש"י ז"ל דַּס"ל דְּמֵאן דְּלִית לָהּ אִסּוּר כּוֹלֵל לִית לָהּ אִסּוּר בַּת אַחַת פְּדֵאֲמֵרִינּוּ
בִּיבְמוֹת וְהָא בְּאִסּוּרֵינּוּ שְׁוִין לֵיכָא לְמַ"ד דְּלֵא וְחֲזִיב בְּבַת אַחַת. וְע"כ לֵא פְּלִיגֵי אֵלָא הֵיכָא
דְּאִסּוּר אֶחָד קַל כְּמוֹ שַׁבַּת וְטוֹמְאָה וְנִבְלָה.

וְכ"ת דְּשַׁבַּת הֲוֵי אִסּוּר חֲמוּר וִיה"כ הוּא אִסּוּר קַל. וְס"ל לְסוּגֵיָא דְהֶתֵּם כְּבָר קַפְרָא
דְּלֵמֵאן דְּלִית לָהּ אִסּוּר כּוֹלֵל לִית לָהּ נְמִי אִסּוּר בַּת אַחַת הֵיכָא דְאִסּוּר אֶחָד קַל וְחַל
הַחֲמוּר וְהַקַּל נִדְחָה.

דַּא"כ מֵאֵי פְּרִיָּהּ הַש"ס הֶתֵּם עַל הָא דְאָמַר ר' יוֹחֲנָן לְרִיָּה"ג שְׁגַג בְּשַׁבַּת וְהִזִּיד בִּיּוּה"כ
חֲזִיב שְׁגַג בִּיּוּה"כ וְהִזִּיד בְּשַׁבַּת פְּטוּר וְהָא תַּרְוַנְיָהּ בְּהַדְי הַדְּדִי קֵאֲתִי וּפִירַש"י ז"ל שְׁם
כִּיּוֹן דְּבַבַּת אַחַת בָּאוּ בְּאִיָּהּ מִהֵן שְׁשַׁגְג חֲזִיב וְאֵי יו"ה הוּא אִסּוּר קַל א"כ לֵא חֲזִיב אֵלָא
אִסּוּר שַׁבַּת וְא"ש דְּבַרֵי ר' יוֹחֲנָן אֵלָא ע"כ צ"ל דְּשְׁנִיָּהֶם שְׁוִין וְאַפ"ה ס"ל לְרִיָּה"ג דְּאִינּוּ
חֲזִיב אֵלָא אַחַת.

וְא"כ סְבַרְת רִיָּה"ג הֶפּוּכָה מְסַבְרַת ר"ש דְר"ש לֵא ס"ל אִסּוּר כּוֹלֵל אִפִּי' בְּאִסּוּר חֲמוּר
וְאַפ"ה בְּבַת אַחַת מוֹדָה. וְרִיָּה"ג ס"ל אִסּוּר כּוֹלֵל בְּאִסּוּר חֲמוּר וְאִסּוּר בַּת אַחַת לִית
לָהּ.

וּבְשַׁלְמָא לְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל דְּאִסּוּר הַנָּאָה מוֹסִיף הוּא י"ל דְּנָהִי דְאִסּוּר כּוֹלֵל וּמוֹסִיף
בְּיַחַד אִית לָהּ אִסּוּר בַּת אַחַת לִית לָהּ. אָבֵל לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְּהַנָּאָה לֵא הֲוֵי אֵלָא אִסּוּר
חֲמוּר וְדַאי תִּיקַשִׁי וְכִי אִסּוּר כּוֹלֵל בְּאִסּוּר חֲמוּר עֲדִיף מֵאִסּוּר בַּת אַחַת: וְרֵאִיתִי שְׁם
בְּרַש"י ז"ל שְׁפַתְב דְּשַׁבַּת הֲוֵי אִסּוּר מוֹסִיף עַל יוּה"כ דְּאִיכָא מִיתַת ב"ד.

וְא"כ יְקוּשָׁה הֵיכִי קֵאֲמַר בַּר קַפְרָא דְלַר"י אִינּוּ חֲזִיב אֵלָא אַחַת בְּזַר שְׁשִׁימֵשׁ בְּשַׁבַּת מְשׁוּם
דְּשַׁבַּת לֵא חֲזִיב כּוֹלֵל אוֹ בְּבַת אַחַת. הָא מוֹדָה ר"י בְּאִסּוּר מוֹסִיף וּלְבַר קַפְרָא ע"כ צ"ל
דְּמִיָּרִי בְּפָרוּ שְׁל פֶּהֶן גְּדוּל.

וְכִמוֹ שְׁפַתְב מְהַרְש"ל ז"ל. וְנִרְאָה דְרַש"י ז"ל לֵא דְוִקָא קֵאֲמַר דְּהֲוֵי אִסּוּר מוֹסִיף אֵלָא
אִסּוּר חֲמוּר: וְרֵאִיתִי לְהֶרְמֵב"ם ז"ל בְּפֶרֶק ד' מֵהַלְכוֹת שְׁגָגוֹת שְׁפַתְב הַשּׁוֹחֵט בְּשַׁבַּת
בְּחוּץ לַע"א הֲוֵי אִסּוּר בַּת אַחַת.

וְלְכַאוּרָה אִסּוּר שַׁבַּת קָדִים לְשַׁחוּטֵי חוּץ דְּנִאָסְרָה שְׁחִיטָתָהּ אִפִּי' בְּפָנִים וְאַח"כ כִּי
הוֹצִיָּאה לְחוּץ הֵיכִי חָל עָלָיו אִסּוּר שְׁחוּטֵי חוּץ. וְצ"ל דְּבַכָּל אִסּוּרֵינּוּ כִּי הֵאֵי שְׁאִין הָאִסּוּר
חָל עַל גּוֹף הַחֲפֵץ אוֹ עַל גּוֹף הָאֲדָם עֵינְקַר חֲלוֹת הָאִסּוּר הוּא בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה וְכּוֹלֵן בְּאִין
כְּאַחַת.

וְדוֹנְקָא הֵיכָא דְחָל אִסּוּר עַל הַגּוֹף כְּמוֹ זַר וְע"מ דְּגוֹפּוֹ פְּסוּל לַעֲבוּדָה אוֹ מֵאֲכָלוֹת אִסּוּרוֹת
אוֹ נְשִׁים הָאִסּוּרוֹת דְּהָאִסּוּר חָל עַל גּוֹפֵן שׁוֹב אִין אִסּוּר אַחַר יְכוּל לְחוּל עָלֵיהֶם אָבֵל
בְּשַׁחוּטֵי חוּץ וְעַבּוּדַת כּוֹכְבִים וְשַׁחֲטוֹת שַׁבַּת אִין הָאִסּוּר חָל אֵלָא בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה.

ואע"פ ש'שעשה שקידוש היום נאסר בשחיטה הא מונהר הוא ג"כ שלא לשחוט בחוץ או לעבודת כוכבים ודו"ק: גמרא אי נמי שחתף אצבעו בספי טמאה. הקשה מהרש"ל ז"ל אמאי לא מוקי שנטמא תחילה ואח"כ נעשה בע"מ דבאין פאחת דקודם שנעשה בע"מ הותרה טומאה וקושני גדולה היא ותי' מהרש"ל ז"ל פינו דטומאה דחוי' היא תו לא חל איסור בעל מום.

והמהרש"א ז"ל תירץ דאיסור טומאה לא חזיל פינו דכבר הותרה אצלו קודם שנעשה בע"מ. ונראין דברי מהרש"ל ז"ל וכ"ש למסקנא דקיימי אליבא דר"ש דס"ל טומאה דחוי' בצייבור פי נעשה בע"מ לא פקע איסור טומאה מיני' ואינו בכלל איסור בת אחת.

ואפי' ר"ש מודה דאין איסור בעל מום דוחה איסור טומאה שקדם וחיוב הוא משום טומאה ולא משום בע"מ פינו דשניהם אין יכולין לחול לר"ש דלית ליה איסור בת אחת. אבל מה שנראה מדברי מהרש"ל ז"ל דאפי' לדין איסור בע"מ לא חזיל על איסור טומאה משום דאין איסור חל על איסור ואיסור טומאה קדים.

אין זה מוכרח די"ל לדין שפיר חזילי שניהם דמ"מ קודם שנעשה בע"מ הנה יכול לעבוד עבודת ציבור. אלא הא דקאמר ר"ש דחיוב משום בע"מ ואיסור טומאה נדחה בזה ונדאי נראה פינו שהטומאה קדמה אינה נדחית מפני בע"מ.

אבל מש"כ מהרש"א ז"ל דכיון שהותרה אצלו קוד' שנעשה בע"מ לכ"ע אינו חל עליו איסור טומאה אפילו אחר שנעשה בע"מ פינו שפבר הותרה לו. לענ"ד ז"א דלדבריו ה"ה אם נעשה בע"מ בשבת דאינו חייב משום שבת פינו שפבר הותרה לו קודם שנעשה בע"מ.

וא"כ ה"ה אם נעשה הקרבן בע"מ בשבת ושחטו אינו חייב עליו משום שבת ובהדיא תנו בפסחים פ' אלו דברים שחטו ונמצא בע"מ חייב ואין חילוק אם הנה בע"מ קודם שבת או שנעשה בשבת.

ומה לי אם נעשה הקרבן בע"מ או אם נעשה העובד בע"מ ואם תרצה לחלק בזה מ"מ יפלא בעיני איה פתב לדבר זה כ"כ בפשיטות דלא חל ולענ"ד צ"ע גדול: ע"ב גמרא ואלו מליקה שניירי. ולמאן אי לר"י השתא באיסור פולל כו'.

יש לדקדק לשיטת הרשב"א ז"ל וכן פתבו התוס' בכמה דוכתי דר' יוסי לית ליה איסור פולל. והא דפליגי הקא היינו לקוברו כו'.

א"כ היכי דייק מהא דשניירי דר"ש מודה בבת אחת דילמא מש"ה שניירי דבהא מחייב ר' יוסי תרתי לגמרי למלקות. והקא לא תני אלא הני דפליגי לקוברו כו'.

ומש"ה לא מצי למיתנייהו בהדי הדדי. וראיתי בתוספתא במכילתין דאיתא התם אם בא עלי' חייב משום אשת אח ואחות אשה דברי ר"מ ר' יוסי ור"ש אומרים אינו חייב אלא משום אשת אח בלבד.

זר ששימש כו' יש פאן משום זרות כו' דברי ר' יוסי ור"ש אומר אין פאן אלא כו'. ולכאורה קשיא דר"י אדר"י דהת' מודה לר"ש דאינו חייב אלא משום אשת אח.

והקא קאמר דחייב משום פולן. אכל לדברי הרשב"א ו"ל ניתא דהתם דפליגי בחיוב חטאת ועונשים ס"ל לר"י כר"ש באיסור פולל דאינו חייב אלא משום אשת אה ור"מ הוא דמחייב שתיים דאית ליה איסור פולל.

אכל בזר ובע"מ פליגי לענין לקוברו כו' בהא קאמר דחייב משום פולן. אכל התוס' ו"ל פתבו בפשיטות דר' יוסי ס"ל איסור פולל.

וענין תוס' לקמן בד"ה לקוברו: תוס' בד"ה האמר ר"י הבערה ללאו יצתה. והקשו אטו לא מני לאוי גרידא ותי' דאפילו מאן דס"ל איסור פולל מ"מ קל על חמור לא חל פדאמר דפרק גיד הנשה מאן האי תנא דאיסור פולל באיסור חמור אית ליה.

ועפ"ז פי' כל הגי דשמעתין דבעינן דווקא שיהיו שוין עכ"פ. אכל קל על חמור לא חיייל. ולפ"ז לא הבנתי מאי מיייתי ראיה מהא דחולין מאן האי תנא כו' הא האי תנא לית ליה איסור פולל אפילו בשוין דנבילה לא חיייל אגיד פולל אלא בעי דווקא שאיסור השני יהיה חמור ור"מ שם ס"ל דבשוין נמי חיייל.

וא"כ מנ"ל דר' יוסי ס"ל פהאי תנא דבעינן איסור חמור דילמא ס"ל כת"ק דלא בעינן איסור חמור. ואי פוננתם דהיכא דאיסור השני קל מן הראשון כ"ע מודים דלא חיייל פולל.

א"כ לזה לא מיייתי ראיה מהא דחולין. אלא ע"כ מסברא פשיטא להו הכי.

ומנ"ל למימר הכי מסברא והא מאן דאית ליה איסור פולל הוא משום דדמי לאיסור מוסף פדאמר רבא בשבועות וכי היכי דמוסיף חל אפי' קל על חמור ה"נ פולל: ע"כ נראה דשמעתין אולא אליבא דרבי ורבי אמרינן בכריתות סוף פרק דם שחיטה דס"ל דאיסור קל אינו חל על איסור חמור.

ומש"ה פריף היכי קאמר רבי אליבא דר' יוסי דזר ששימש בשבת חייב שתיים הא ס"ל הבערה ללאו יצתה וקל על חמור לא חיייל. ומשמע התם דאפי' ע"י פולל או מוסף לא חל קל על חמור לרבי דמוכח התם דבקדשים אית ליה איסור חל על איסור מהא דאמר רבי פל חלב לה' לרבות אימורי קדשים קלים למעילה ואיסור עולין הוא קל לגבי חלב דאיסור פרת וזה הוי איסור מוסף לשיטת הרמב"ם ו"ל דהנאה הוי איסור מוסף.

ואפ"ה בחולין כה"ג לא חיייל פינון דהוי קל על חמור: ובגמרא פרכינן התם למ"ד דבקדשים נמי אין איסור חל על איסור האי פל חלב לה' מאי עביד ליה ופירש"י ו"ל התם דמאשר לה' לרבות האמורים לא פריף דמצינן למימר דאתיא פרבון דר"ש דס"ל איסור פולל.

אכל האי קרא דמעילה קשיא דהא לא אשכחן ליה בחולין עכ"ל. משמע מדבריו ו"ל דמעיל' באימורין לא הוי לא פולל ולא מוסף.

ומדברי רש"י ו"ל בחולין משמע דס"ל דהנאה הוי איסור מוסף. ועוד דכולל נמי הוי מגו דחיייל אשאר אימורין חיייל נמי אחלב.

עכ"פ מהא דכריתות מוכח דלא פדברי התוס' דלכ"ע לא חנייל איסור פולל קל על חמור
אלא רבי הוא דס"ל הכי. אבל לרבנן ונדאי חנייל בכל גוונא ולא תיקשי לפ"ז מה שהקשו
מנבילה דחלה על איסור דהוי קל על חמור משום דלדין אין חילוק: ומה שתיקצו הם
ז"ל דחלב קל שהותר מפללו.

וכן בשבועות כתבו (דף פד) בד"ה מיגו דחנייל אתאנים חנייל נמי אחלב אע"ג דקל על
חמור לא חנייל אפילו למאן דאית ליה איסור פולל הכא חלב קיל. הוא נגד סוגיא דכריתות
דאמרינן להדיא דמעילה אחלב הוא קל על חמור.

אלא ונדאי אין אנו צריכין לזה דלר"מ דמתניתין דיש אוכל אכילה אחת קיימא פנותי'
ונדאי אפי' קל על חמור חנייל ולא מצינו דמחלקין בין קל על חמור או חמור על קל אלא
רבי וריה"ג. וכל קושיות התוס' מיושבין בזה.

ומש"כ התוס' ז"ל עוד בא"ד ואע"ג דיש חומרא בחלב דליכא בנבילה אין לחוש בכך
דמאי חזית פדאמרינן בפרק גיד הנשה כו' הוא ג"כ אינו מוכן דאדרבא התם מש"ה לא
חנייל השני דמאי חזית דהשני חמיר דילמא הראשון חמיר ולא חנייל.

והם ז"ל כתבו דמש"ה חנייל מטעם מאי חזית. ואפשר ליישב דברייהם ז"ל דהיכא דאיכא
בשניהם צד חמור הוי כמו שניהם שוין.

ולר"י הוי בעיניו דנוקא שיהיה השני חמור ומש"ה לא חנייל ולרבנן דריה"ג שפיר חנייל
פיון דשניהם שוין. ועפ"ז יתיישב נמי הא דאמרינן בכריתות דחלב חשיב חמור לרבי
דאע"ג דיש בו צד קל שהותר מפללו מ"מ אית ביה נמי צד חמור שכן פרת ורבי נמי בעי
דנוקא שיהיה השני חמור.

אבל האמת יורה דרכו פי לדין דקי"ל כר"מ אין חילוק ובין חמור על קל ובין קל על
חמור חל בין בכולל בין במוסיף. והכא אליבא דרבי קיימינן.

וכן משמע מהא דחנייל איסור שבועה על איסור נבילה בשבועות שם וברי נבילה חמורה
שכן מטמאה כמו שכתבו התוס' ז"ל. אלמא דאפילו קל על חמור חנייל.

אלא דחומרא זו דנבילה שכן מטמאה צ"ע. דא"כ אמאי קאמר ריה"ג דאיסור נבילה לא
חנייל על איסור גיד הא הויא חמור על קל דנבילה מטמאה.

וי"ל דריה"ג לטעמי' דס"ל בפסחים לחד שינוי' דגיד אסור בהנאה. וא"כ מאי חזית
דנבילה חמורה דילמא גיד חמור.

אלא דלפ"ז קשה מאי חומר דמעילה ושור הנסקל על גיד פיון דגיד נמי אסור בהנאה.
והדברים ארוכים בזה: שוב ראיתי בפרק עשרה יוחסין דאיתא התם להדיא תרי לישני
לרבנן באיסור קל על איסור חמור כמו אחותו שנעשי' אלמנה לחד לישנא אמרינן התם
דלרבנן נמי לא חנייל.

והיינו אפילו באיסור מוסיף דהא אלמנה איסור מוסיף הוא. כמו שכתבו התוס' ז"ל
דאיתוסף עליה איסור למשום מלחמה ולא יכא דאמרי לרבנן חנייל אפי' קל על חמור.

וכי היכי דבאיסור מוסיף קיי"ל דאפילו קל על חמור חנייל כמו שכתבו התוס' ז"ל ה"נ באיסור כולל כדמשמע בקדושין דאין חילוק בזה בין כולל למוסיף: ועוד הנה נראה דהא דקדושין לא מייירי מאיסור מוסיף כגון דליכא משום מלקחיה ובאיסור קל על איסור לחוד הוא דמספקא לן אליבא דרבנן לחלק בין קל לחמור.

ובאמת איכא נמי מאן דס"ל דאיסור קל על איסור אפי' בלא כולל ומוסיף כדמשמע נמי בקדושין שם. וכן איכא מ"ד דאיסור טריפה קל על איסור אבר מן החי ואפילו קל על חמור נמי משמע בקדושין דחנייל למ"ד איסור קל על איסור דבעי למימר ה"מ דאיסור אלמנה יחול על איסור גרושה אע"ג דאיסור אלמנה קיל דאינו נוהג אלא בכה"ג ואנו הוא דקיי"ל דבעינו כולל או מוסיף ובזה אין חילוק בין קל על חמור או חמור על קל.

וכן משמע מהא דסנהדרין דאין לחלק באיסור מוסיף בין חמור על קל לקל על חמור וכדכתבנא לעיל. מדלא מחלקינן הכי אליבא דר' יוסי שם אם לא שפאמ' דסמיה אמתניתין דכריתות דמשמע דר' יוסי מודה בכל הני דת"ק והתם איכא נמי קל על חמור: ומ"ש התוס' בסוף דבריהם דהא דאיכא מ"ד דטריפה קל על אבר מן החי אפי' בלא כולל אף ע"ג דאיסור טריפה קיל מאיסור אבר מן החי היינו משום דטריפה יש לה חומרא שאין לה היתר ג"כ דחוק הוא דאמאי לא קאמר הש"ס שם האי סברא להדיא ועוד אי לאו כולל הוא למה ליה להש"ס למימר ה"מ דר"ל ס"ל דשאני חלב דהותר מפלוג.

ואמאי לא קאמר שאני טריפה אחלב דהוי איסור כולל אבל טריפה על אבר לאו איסור כולל הוא. אלא נראה דטריפה נמי איסור כולל הוא מיגו דחנייל אפשור בלא אבר חנייל נמי על אבר שלם.

וכמו שכתבו התוס' ז"ל ה"מ (דף קב) בתוס' בד"ה שאין בו פזית דבהמה בחי' לאו לחתיכת בשר עומדת דלא מסתבר לומר שישבור שום אמורא דאיסור קל על איסור בלא כולל ומוסיף.

וכן מוכח מהא דאמר ר' יוחנן בשבועות בכולל דברים המותרים משמע דכלא כולל ס"ל דלא חנייל: והנה לחד לישנא ה"מ פליגי בנטרפה עם יציאת רובה ור"י ס"ל בהמה בחי' לאברים עומדת ואיסור טריפה ואיסור אבר בהדי הדדי קאתי.

משמע דאי לאו לאברים עומדת לא הוי חנייל איסור אבר על טריפה וכבר הקשו התוס' ז"ל ה"מ הא משמע בשבועות דר"י אית ליה אפי' איסור כולל כש"כ איסור מוסיף. ותי' דר"י מפרש למתניתין הכי וליה לא ס"ל.

ונה דוחק דהא ר"י ס"ל הלכה כסתם משנה וכמה סתמי איכא דס"ל איסור כולל ומוסיף. והנה נראה לומר דתוספת איסור לבני נח לא תשיב איסור מוסיף דלאו חדא אזהרה היא דלישראל נאמרה לחוד ולבני נח לחוד.

אבל אפתי קשה אמאי לא יחול איסור אבר על טריפה דהא באבר אפי' גידין ועצמות מצטרפין ואין צריך פזית בשר. ובהא ליכא איסור טריפה.

ומדברי התוס' שם בד"ה שאין בו פזית משמע דאי ליכא פזית בשר טריפה באמת חז"ל איסור אבר. אבל היכא דאיכא פזית בשר גיש על הבשר איסור טריפה תו אינו חל על הבשר איסור אבר ואינו מצטרף הבשר עם הגידין ועצמות.

ועל דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהל' מאכלות אסורות שכתב לאוקימתא דרבא תלש אבר ונטרפה בו משמע דאם נטרפה תחילה לא חז"ל איסור אבר. פבר עמדו עליו המפרשים ז"ל.

כיון דקי"ל דאיסור מוסיף חז"ל אפי' אם נטרפה תחילה חז"ל איסור אבר. ולפי מש"כ דתוספת לבני נח לא חשיב איסור מוסיף א"ש.

וכן משמע מהא דלעיל שם (דף קב) דאמרינן דלר"א איצטריך קרא דאבר מן החי נוהג בטמאה משום דלית ליה איסור חל על איסור ואי הוי איסור מוסיף א"כ מאי מספקא ליה להש"ס שם בפ' כל הבשר (דף קיג) אליבא דר' אליעזר אי ס"ל איסור חל ע"א הא שפענין מהכא דאפי' איסור מוסיף לית ליה וכ"ש כולל כמו טמא שאכל תרומה טמאה. וגם למה ליה קרא דומתו בו כו'. אלא ש"מ דזה לא הוי איסור מוסיף.

אבל מסוף דברי הרמב"ם ז"ל שם בהלכה זו לא משמע פן שכתב תלש חלב מן הטריפה חז"ל ג' אלא דחלב חל על טריפה: ועיין בתוספות שם (דף קב) ע"א בד"ה פי איצטריך לר"א. שהקשו למ"ד לאברים עומדת א"כ טמאה ואבר בהדי הדדי קאתי ואיסור בת אחת הוא ואפי' מאן דלית ליה בתמור על קל מודה.

וכתב מהרש"ל ז"ל אע"ג דאיכא מ"ד בפ' ד' אחין דלית ליה איסור בת אחת לא ניחא להו למימר דר"א ס"ל הכי. ודבריו ז"ל אינם מובנים דהא התוס' ז"ל בעצמם כתבו ואפי' מאן דלית ליה ונהיגו מ"ד דפ' ד' אחין.

והדברים ברורים דכוננתם לשיטתם פאן דאם איסור אחד קל אינו חז"ל כמו שכתב וטומאה שנתתו. אבל תמור על קל כ"ע מודים דחז"ל.

ודברי מהרש"ל ז"ל צ"ע: נראיתי בתוס' זבחים (דף ע) בד"ה יבא איסור נבילה שהקשו למאן דאית ליה איסור מוסיף למה לי קרא דנבילה חל אחלב. וכי תימא מהכא ליה בעלמא שאני הכא דחלב קל דהותר מכללו.

ומש"כ דנבילה אחלב הוא איסור מוסיף הוא תמוה דאיסור כולל הוא וצ"ל דלאו דוק פתבו איסור מוסף וכולל נמי דומיא דמוסיף ומש"כ דהיכי מצוי למילף מינה בעלמא הא חלב קל הוא נראה מדבריהם ז"ל דס"ל ג"כ דלמאן דאית ליה איסור כולל אפי' קל על תמור חז"ל.

ומש"ה מקשו היכי מציינן למילף מינה בעלמא. אבל מהא דאמר רבא בשבועות מ"ט דמאן דאית ליה איסור כולל משום דמידי דהוי אאיסור מוסיף משמע דלא ילפינן לה מקרא דנבילה דהא רבא גופא הוא דאמר האי מילתא דאמרה תורה יבא איסור נבילה.

ואפ"ה קאמר דמאיסור מוסיף הוא דיליף לה. ובכל מילי דמיא למוסיף אפי' לקל על תמור: ובאיסור מוסיף נראה דבסברא בעלמא פליגי.

ומש"ה באיסור מוסיף ס"ל לרוב תנאי דחנייל היינו ר"מ ור' יוסי. ובכולל הוא איפכא דר"מ לחוד הוא דס"ל איסור כולל.

אבל ר' יוסי מודה לר"ש באיסור כולל דלא חנייל. וכדאמר רבא לעיל.

והיינו דקאמר מ"ט דמאן דאית ליה איסור כולל. אבל לשיטת התוס' ו"ל הקא דר' יוסי נמי מודה לר"מ באיסור כולל.

א"כ היכן מצינו דמוסיף עדיף מכולל הא מאן דאית ליה איסור מוסיף אית ליה נמי איסור כולל היינו ר"מ ור"י. ומאן דלית ליה איסור כולל היינו ר"ש לית ליה נמי איסור מוסיף.

אלא דהתוס' ו"ל לא פתבו פן אלא לר' חייא אבל לרבא ור' יוחנן מודו דלא ס"ל לר"י איסור כולל. והנה איפא מ"ד דר"ש נמי מודה דחנייל ככולל כמו נבילה וטרופה אחלב דבהדיא אסרה תורה ובעלמא לא ילפינו מינה משום דהותר מפלגו פדאמרין בפ' גיד הנשה.

אלא דיש לדקדק לר"ש למה לי נבילה מטריפה שמעינו לה דאי משום דטרופה מיתסרא מחיים הא למאן דאמר לאברים עומדת לא חל איסור טריפה מחיים לר"ש. וי"ל דמ"מ חנייל איסור טריפה בבשר כמו שכתבתי לעיל: ועדיין צריך לברר לדין אם יש חילוק בין קדשים לחולין בדין זה והנה לפמש"כ לעיל דאימורין בטומאה או מעילה באימורים איפא כולל או מוסיף א"כ לא שמעינו לחלק בקדשים ולמימר דאפי' בלא כולל איסור חל על איסור.

וא"כ לר' יוסי למאי דס"ל להתוס' ו"ל דלר' חייא אית ליה כולל ומוסיף ג"כ לא שמעינו לחלק בקדשים והדק"ל דילמא מש"ה לא תני מליקה משום דר"י מודה לפטור דנבילה קדמה. וכבר כתבתי לעיל בזה: ולפ"ז יש לדקדק מהא דאמרין בסוף פ"ק פל הפסולין בשר פסח שלא נצלה חייב עליו משום טומאה ומייתי ראיה מהא דאתרבי אימורין לטומאה.

ומאי ראיה היא זו באימורין שפיר חנייל איסור טומאה ע"י כולל. אבל בשר פסח שלא הוצלה דכוליה איסורא הוא היכי מצי חנייל איסור טומאה עליה [וי"ל דמ"מ איסור כולל הוא מגו דאתסר בבשר קדשי ומש"ה חייב נמי בקרי' הנשרפים] וריה"ג דס"ל בטמא שאכל בשר טמא פטור ע"כ לא ס"ל לחלק בין קדשים לחולין.

ודו"ק היטב בכל הנ"ל: ודרף עברי בעיון בהלכה זו ראיתי בשער המלך ובטעם המלך שהאריכו בזה בפ"ז מהל' איסורי ביאה. וארשוןם בסמנים מה שיש לי לדקדק בדבריהם ו"ל: (א) השער המלך ו"ל עמד על דברי הריטב"א ו"ל שכתב דנבילה לא חל על יוה"כ משום דאינו לא כולל ולא מוסיף.

והקשה הוא ו"ל הא נבילה הוי איסור מוסיף מיגו דאיתסר לגבוה וכמו שכתבו התוס' ו"ל בפ"ק גיד הנשה על גיד הנשה של נבילה. וכתב הוא ו"ל לחלק דבבהמה חולין לא שייך דאיתסר לגבוה משום דסתם בהמה לאו לגבוה קיימא.

והקשה עוד מדברי התוס' נבחים דמייגרי בעוף קדשים ואפ"ה כתבו דנבילה לא חייב לא
והא ה"מ שפיר הוי איסור מוסרי. ולענ"ד נראה דגם זה לא פ"א לכלל איסור מוסרי
דע"כ לא אמרינן דהוי איסור מוסרי מיגו דאייתוסר לגבוה.

היינו דווקא בנותר דעומד הוא קודם שנעשה נותר להקרבה. וכיון שנעשה נותר אייתוסר
עליו איסור לגבוה.

אבל בבבבמת קדשים דעדיין אינה ראויה להקרבה עד אחר שחיטה וזריקה אין פ"א
תוספת איסור לגבוה מחמת שנעשית נבילה כיון דעדיין לא היתה ראויה למזבח ועוד
דמה שנאסרה לגבוה לאו מחמת איסור של נבילה הוא דאפילו אם לא נאסרה נבילה ג"כ
אינה ראויה להקרבה כיון דלא נשחטה כראוי ולא הגיעה לשעת הקרבה כלל.

וכן משמע בשמעתא דאכל אבר מן הטריפה דנבילה וטריפה לא הוי איסור מוסרי על
אבר מן החי. וכמו שכתבו התוס' הק"א: (ב) הקשה עוד על הריטב"א ו"ל הא יוה"כ הוא
בככותבת ונבילה בכ"ש לר"ש דאמר כ"ש למכות ואמאי לא יחול איסור נבילה על
יוה"כ ע"ש באנרף.

ולדידי גם זה לא תיקשי דבאמת אם אכל כ"א חייב משום נבילה. אבל פשאכל כפכותבת
אינו חייב אלא משום יוה"כ דאיסור נבילה לא חייב על יוה"כ כמו אבר מן החי וטריפה
דעל אבר מן החי חייב אפי' מקצת בשר עם גידין ועצמות.

ואפ"ה פי אכיל פזית בשר טריפה אינו מצטרף משהו בשר עם העצמות וגידין לחייב
עליו משום אבר דאין איסור אבר חל על מקצת הבשר. כיון שעבר עליו משום טריפה.

וכמו שכתבתי לעיל בשם התוס' ו"ל בחולין ה"נ לענין יוה"כ כל שעובר עליו משום
יוה"כ אינו חל עליו איסור נבילה אפילו על מקצתו ועי' בשבועות גבי שבועה שלא
אנכלנה וחוור ואמר שבועה שלא אוכל: (ג) עוד הקשה על הריטב"א ו"ל הא נבילה הניא
איסור מוסרי על יוה"כ מיגו דאייתוסר ביה איסור לשאר יומי.

וכתב ליישב ע"פ דברי הרמב"ם והראב"ד ו"ל לענין שבועה ע"ש שהאריך ול"נ דע"כ
לא אמרינן דזה חשיב כולל היינו דווקא גבי שבועה דהוי איסור חדש שנעשה ע"י
דיבורו. וכיון דחייב דיבורו אשאר ימים חייבין נמי אשבתות וי"ט כמו כל כולל דשבועה
כמו תאנים וענבים אבל לענין איסור הבא מאליו פשיטא דלא חשיב כולל או מוסרי מה
שיאסר לאחר זמן.

כיון דהשתא ליכא תוספת וכדכתבנא לעיל בשמעתין דבעינן שיהיה התוספת בעולם
בשעת חלות האיסור. וכמו שכתב הרמב"ם ו"ל גבי איסור מוסרי תדע דא"כ טריפה על
אבר מן החי יהיה ג"כ איסור מוסרי דהא סופו לחול אחר שחיטה או מיתה.

אלא ונדאי כל דליכא השתא תוספת אין פ"א איסור מוסרי. ודווקא גבי שבועה הוא
דשייך למיקרני בשם כולל כיון דכנייל בדיבורו דברים הפותרים היינו ימי החול חייב
נמי אשבת וי"ט או פי האי דינא דהרמב"ם והראב"ד ו"ל שבועה שלא אוכל כפר זו היום
שבועה שלא אנכלנה דהוי נמי כולל במה שאסרה לעולם.

ומה שְקרא השעה"מ ז"ל לזו בכלל איסור מוסיף בלא"ה אינו מְנוקדק דמאי ענין זה למוסיף פִּינן דְלֵא חֲזִילִין יחד עִיקר הָאִיסוּר וְהַנוֹסֵף אֵלָּא שֵׁם כּוֹלֵל הוּא. וְהַרְמַב"ם ז"ל שְׁהִבִּיאוּ בְּאֵמֶת לֹא פֶתַח לְחֻלְקָא אֵלָּא בֵּין זֶה לְאִיסוּר מוֹסִיף.

אָבֵל מִש"כ דבכה"ג פולל נְמִי לֹא הָוֵי גַבֵּי שְׁבוּעָה קִשְׁיָה לִי דְהָא בְּהִדְיָא אִיתָא בְּמִפּוֹת דָּאֵם אָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֶחָרוּשׁ בֵּין בִּיּו"ט בֵּין בְּחוּל הוּא כּוֹלֵל. וְיוֹתֵר נִרְאֵה לִי דְבָאִיסוּר הִבָּא מִחֻמַּת עֲצָמוּ לִיכָּא לְאִשְׁכּוּחֵי אִיסוּר מוֹסִיף פֶּלֶל וְהָכָא הוּא אִיסוּר כּוֹלֵל.

דע"כ לֹא חֲשִׁיב אִיסוּר מוֹסִיף אֵלָּא הִיכָּא דְנִיְתָנוּסֵף עֲלֵהּ שׁוּרָא לְגַבֵּי אֶחָרִינָא מִחֻמַּת אִיסוּר זֶה כְּמוֹ א"א אֶחָר חֻמוֹתוֹ דְנִיְתָנוּסֵרָה לְכ"ע מִשּׁוּם אֲשֶׁת אִישׁ אוֹ אִם אִיתּוּסֵף עֲלֵיו אִיסוּר חֲדָשׁ מִחֻמַּת הָאִיסוּר הַשְּׁנִי כְּמוֹ הַנָּאֵה וְכִיּוֹן דְחָל עַל הַנָּאֵה חָל נְמִי עַל אֲכִילָה אָבֵל בְּאִיסוּר הִבָּא מִחֻמַּת עֲצָמוּ לֹא שְׁיִיף פֶּלֶל אִיסוּר מוֹסִיף פִּינן דְאֶפְשָׁר לְתוּס' בְּלֹא עִיקֵר וְלְעִיקֵר בְּלֹא תוּס' כְּמוֹ זֶה שְׁיִכּוּל לְאֶסְרָה הַיּוֹם לְבַד אוֹ לְמַחֵר לְבַד וְכִי חֲזַר וְאֶסְרָה לַיּוֹם וְלְמַחֵר אִין זֶה אֵלָּא אִיסוּר כּוֹלֵל מִיגוֹ דְמִתְסַר לְמַחֵר מִתְסַר נְמִי הַיּוֹם.

וְכֵן אִם אָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַל כֶּכֶר זו וְאֶחָד"כ אָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֶהְנֶה מִמֶּנָּה אִין זֶה אִיסוּר מוֹסִיף אֵלָּא אִיסוּר כּוֹלֵל מִיגוֹ דְמִתְסַר בְּהַנָּאֵה מִתְסַר נְמִי בְּאֲכִילָה. וְכֵן גַּבֵּי נְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְהוּדִים שְׁהִקְשׁוּ הַתּוּס' ז"ל הִיאֵף חָל אִיסוּר נִדְרָה עַל הַיְהוּדִים פִּינן דְעֵתָהּ הִיא אֶסוּרָה בְּלֹא"ה מִשּׁוּם אֲשֶׁת אִישׁ וְאִין אִיסוּר חָל עַל אִיסוּר.

ותי' דְחָל ע"י כּוֹלֵל מִיגוֹ דְמִתְסַרָּא לְבַעֲלָהּ. וְהִקְשָׁה שֵׁם בִּשְׁעָה"מ ז"ל הָא הָוֵי אִיסוּר מוֹסִיף כְּמוֹ נִדְרָה דְאִיתּוּסֵף אִיסוּרָא לְגַבֵּי בַעֲלָהּ.

וְכַתֵּב שֵׁם לְחֻלְקָא בֵּין אֶסְרָה הַנָּאֵת תְּשַׁמִּישָׁה עַל אֶחָרִים אוֹ תְשַׁמִּישׁ אֶחָרִים עֲלֵיהָ. וְאִין צָרִיף לָזֶה דְבִלֹא"ה לֹא אִיסוּר מוֹסִיף הוּא פִּינן דְאֶפְשָׁר לְשַׁנֵּי הָאִיסוּרִים זֶה בְּלֹא זֶה אֵלָּא דְהוּא עֲצָמוּ עוֹשֶׂה לוֹ אִיסוּר חֲדָשׁ לְאֶסוּר עֲצָמוּ בְּשַׁנְיָהֶם וְאִינָה חָלָה עַל הָאֶסוּר לוֹ אֵלָּא ע"י כּוֹלֵל בְּדָבָרִים הַמְּוֹתָרִים: (ד) עכ"פ כּוֹלֵל וְנֹדָאי נִרְאֵה דְמִיקְרֵי אֶפְּלִיּוּ ע"י יָמִים הִבָּאִים וְלֹא שְׁיִיף בְּזֶה כּוֹלֵל לְמַפְרַע.

פִּינן דְהָאִיסוּר ע"י דִּיבּוּרוֹ חָל עֵתָהּ. וּמִגוֹ דְחָל עַל יָמֵי הַיְתֵר חָל נְמִי עַל יָמֵי אִיסוּר וּמָה לִי אִם אָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֶחָרוּשׁ בֵּין בְּחוּל בֵּין בִּיּו"ט.

ומה לִי אִם אָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֲנִיחַ תְּפִילִין בֵּין בְּחוּל בֵּין בְּשַׁבָּת. וְצ"ל לְסַבְּרָא זו דְוּוּקָא אִם הוּא עוֹמֵד בִּימֵי הַיְתֵר וְנִשְׁבַּע עַל הַיְתֵר וְאִיסוּר אֲזַ חֲזִיל ע"י כּוֹלֵל פִּינן דְעַל הַיְתֵר חָל מִיָּד.

אָבֵל אִם עוֹמֵד בִּימֵי הָאִיסוּר כְּגוֹן שְׁאוּמֵר בִּיּו"ט שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֶחָרוּשׁ בִּיּו"ט וּבְחוּל לֹא חֲזִיל אִיּו"ט זֶה פִּינן דְעֵדִיין לֹא בָּא הַהִתֵּר לְעוֹלָם וְלַע"ע אִין לְכוֹלֵל דְהַיְתֵר עַל מָה לְחוּל. וְנִרְאֵה דְהַרְמַב"ם ז"ל פֶּתַח לְהָאִי דִינָא שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַל הַיּוֹם שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַלָּהּ לְפָרֵשׁ לִישָׁנָא דְמִתְנִיתִין בְּשְׁבוּעוֹת שֵׁם שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַל כֶּכֶר זו שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַלָּהּ שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַלָּהּ וְנִנְסַחַת הַרְמַב"ם ז"ל נִרְאֵה שְׁהִתָּה שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַל כֶּכֶר זו שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַל הַיּוֹם שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַלָּהּ וְתַנִּי בְּמִתְנִיתִין תְּרֵי גּוֹוֵנֵי חֲדָא שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַל כֶּכֶר זו שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַלָּהּ אוֹ שְׁאֵמֵר סֶתֶם שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכַל הַיּוֹם.

ואם"כ אמר על פפר שבועה שלא אנכלנה בכולהו אינו חייב אלא אחת וזה שכתב וכן אם אמר שבועה שלא אנכל היום כו'. משום דתנן ויהו תנינן במתניתין.

והשפא אי נימא דשייך כולל בזה אלא דלאמרין כולל למפרע. א"כ מאי קאמרין התם בגמרא הא קמ"ל דוקא כו' הא דינא דמתניתין גופא רבותא קמ"ל דשבועה שנייה לא חיילא ע"י כולל אלא משמע דלא שייך בזה כולל.

פינן דסתמא שלא אנכלנה קאמר והוי כמו שבועה שלא אחרוש דלא חשיב כולל. והדברי ארנפים.

והטעם המלה האריף בהו. וגם צ"ע בד' הש"ך בח"מ סי' ע"ה ובתוס' שם ואני בקצרה באתי לרשום עיקרי דינים אלו.

ועיין בזה בשבועות במאור ובמלקמות ז"ל: (ה) נחזור לראשונות וכל הדברים שכ' לעיל לא פתבתי אלא באיסור הבא מחמת עצמו. אבל איסור הבא מאליו נראה לי פשוט דזה לא הוי לא כולל ולא מוסיף מה שצאסר לימים הבאים אלא דהוא ז"ל פתב בשם הריטב"א ז"ל גופא דהא דאלמנה הוי איסור מוסיף על איסור אחרותו משום דאיתוסף עליו איסור לכה"ג הבא אחר כה"ג זה.

ובדברי הרמב"ם ז"ל מבואר להיפך אלא בעינן שיהי' איסור הנוסף בעולם ואפי' לדברי הריטב"א יש לחלק ג"כ דהתם אפשר שיהי' איסור הנוסף ביחד עם זה כמו משום שעבר.

וכינן דשניהם יכולין להיות יחד חשיב שפיר איסור' גם עתה אבל בדבר התלוי בזמן שא"א לעולם שיתאחדו האיסורין אין זה איסור מוסיף ודברים אלו צ"ע גדול. (ו) הנה הטעם המלה האריף לחקור אי הנאה חשיב איסור מוסיף.

וכ' דברי הרמב"ם ז"ל בכ"י המשנה שהבאתי לעיל וצידד בשם הנודע ביהודה לומר דלמאן דאמר אין אחע"א ליכא איסור הנאה בחלב של שור הנסקל. זה דבר שלא ניתן להאמר דהא מבעל השור נקי ילפינן דאין לו בהם הנאה של כלום ואפילו הנאת עורו אסור אלא דיש לי לצדד ולקיים סברת הלח"מ ז"ל שהבאתי לעיל בשמעתי דאיסור בעלמא לא חשיב איסור מוסיף וממילא יבואר דהנאה של הקדש לחוד הוא דהוי איסור.

מוסיף אבל לא שאר הנאות והוא ע"פ מה שמבואר בשמעתי. וכמו שכ' לעיל פלוגתא דר"י ור"ש אפילו במילתא דלא חל ור"י ס"ל דחייב שתיים לקוברו בין כו'.

וביארתי לעיל דלר' יוסי איסור השני ג"כ איתא אלא דאינו חל לענגן מלקות ועונשין וחסא. וא"כ איך שייך למיקרי איסור מוסיף מה שניתוסף עליו איסור בעלמא.

הא האי איסורא גופא נמי חל הוא לאיסור בעלמא ולקוברו כו'. ומאי אהני לן תוספת השני פינן דבלא זה הנוסף ג"כ חל הוא לאיסור בעלמא.

וע"כ לא חשיב איסור מוסיף אלא אם נוסף עליו איסור אחר לעונשין ולמלקות. ומיגו דאיתוסף האי למלקות ולעונשין חל נמי השני.

מעתה הדבר מוכן דלא שייך למיקרי הנאה איסור מוסיף אלא הנאה של הקדש דאית בה עונש ומלקות. וכן בנותר איתוסף איסור לגבוה לאו דלא ירצה.

ומיגדו דאיתוסף האי איסורא למלקות איתוסף נמי האי אפילו לחטאת. אבל שאר הנאות דאין בהן אלא איסור בעלמא וכן שארי איסורי גבוה כמו גיד דאין בו איסור אלא עשה דממשקה ישראל זה לא חשיב איסור מוסרי.

וכן איסור כל יראה דחמץ פניו דאין בו מלקות לא חשיב איסור מוסרי: (ז) והשעה"מ ז"ל נסתפק אם נשבע על פירות הקדש ואח"כ פדאן אם חל השבועה אח"כ ע"ש מ"ש בזה. ולפי הג"ל הי' נראה דחגיל פניו דבשעת ההקדש ג"כ חלה השבועה לאיסורא בעלמא.

א"כ לאחר פדיון אמאי לא ישארו באיסורו. וכן יקשה לדברי הש"ך ז"ל שכ' דוקא אם נשאל על הראשונה השניה חלה אבל לא ע"י הפרה.

ולפי הג"ל אפילו ע"י הפרה ג"כ אסורה משום שניה. וצ"ל דדוקא באיסור הבא מאליו הוא דאמר רבי יוסי דחגיל לאיסור בעלמא.

אבל איסור הבא מעצמו לא חל כלל אפילו לאיסור בעלמא פניו דמנשבע ועומד מהר סיני הוא שבועתו לאו כלום הוא ודו"ק: (ח) עוד עמד השעה"מ ז"ל בפ"ח מהל' מאכ"א על הא דתנן במכות יש חורש תלם אחד כו'.

יו"ט ושביעית והיא חל יו"ט אשביעית דהא תוספת שביעית אסור וא"כ שביעית קדים וכיון דהאי תנא לית ליה איסור כולל ע"ש מש"כ בזה. ולענ"ד אין כאן קושא דלא דמי איסור שביעית לאיסור י"ט דשביעית אינה אסורה במלאכה לאדם אלא הארץ אסור' בעבודה ויו"ט איסור מלאכה חל אגברא ואיסורין כזה אין מעכבין זע"ז מלחול דלפי מש"כ הוא ז"ל דמייירי בעשר נטיעות דאין להם תוספת יקשה איפכא היא חל שביעית איו"ט דהא יו"ט קדים דיו"ט יש לו תוספת אינה זמן מערב יו"ט ושביעית אין לו תוספות קלל.

הן אמת דמדברי התוס' בריש מ"ק משמע דלשביעית ג"כ יש תוספת מעט ערב שביעית כמו בי"ט. אבל כבר כתבתי שם דאין זה נראה אלא ודאי איסורין נפרדים הם זה על עבודת הארץ וזה על חובת גברא וחיילין זע"ז.

וענין בהוריות גבי הא דמכבי לן אם הורו אין שבת בשביעית ע"ש: (ט) עוד הקשה מכהן ונזיר היא חגיל נזירות על פהונה אם לא ע"י כולל מיגדו דאיתוסר בתגלחת ונין. והי' נראה דנזירות דחלה על פהונה שמעינן מקרא דלאחותו הרי שהיה כה"ג ונזיר דמטמא למת מצוה אלמא דאפילו על כה"ג דאסור ליטמא לקרובים חלה נזירות.

וכ"ת נהי דלא חל לענין מלקות מ"מ איסורא איפא וכדכתבנא לעיל ושאיר איצטריך קרא דלאחותו דזה אינו דבאיסור הבא מעצמו אפילו איסורא ליכא כמו שכ' לעיל. אלא דיש לומר דנזירות לא דמי לאיסור, הבא מעצמו דהתורה אסרה את הנזיר לטמאות למת והוי ככל האיסורים.

וכמו הקדש דאמרינן איסור כולל משום דאיסורי הקדש ג"כ לאו מחמת עצמו הם אלא התורה אסרה בהנאה וימעלו בו ודוקא אם האיסור עצמו נולד מדיבורו הוא דחשיב איסור הבא מעצמו.

ועיין תוס' שבוועות שם ובטעם המלה פ' הנ"ל שכ' בענין זה. מ"מ שפיר י"ל דמתניתין אתיא כמ"ד דלית ליה כולל גם לענין איסורא בעלמא.

וכר"ש דשמעתין וא"כ שפיר מוכח מקרא דלאחותו דנזירות חל על פהונה: (י) שוב ראיתי בפ"י המשניות להרמב"ם ז"ל שם במכות שכ' וז"ל אין בכל אלה איסור חל על איסור אבל הם איסורין הרבה נכפלו בזמן אחד ולפיכך אינו מן הנמנע שיצטרפו אל אלו הלואין זולתם הרבה באותו הזמן עצמו עכ"ל ז"ל.

הרי מבואר בדבריו ז"ל דכל הני לאוין דמתניתין לא באו לכלל איסור חל על איסור והוא פלאי דהא יו"ט ושביעית וכהן ונזיר לכאורה בגדר איסור חל על איסור הם. ואי לאו דמיסתפינא מילתא חדתא אמינא בדעת הרמב"ם ז"ל והוא דס"ל דלא שייך האי מילתא דאיסור חל על איסור אלא באיסור הגוף כמו מאכל שפיר נאסר או אשה שפיר נאסרה דאיסור הראשון הוא דרביע עליו והמאכל פיר איסור לאכול והאשה פיר אסורה לינשא לו.

בזה הוא דפליגי תנאי אי האיסור השני חל או לא ובהאי גוונא הוא דאיתמר כל הני פללי דכולל ומוסיף. אבל בכל איסורין דלא שייך למימר בהו דהגוף נאסר כמו כל איסורי עבודה דהעבודה אסורה לזה.

אבל אין שייך לומר דהגוף אסור לעבודה וכל איסורי מלאכה דהמלאכה אסורה ולא דגוף שם איסור עליו בכל זה ליתא להאי מילתא דאין איסור חל על איסור דאין בהם קדימה זע"ז פלל אלא בשעת העבודה ובשעת המלאכה חלין פולן יחד כמו השוחט חטאת בשבת בחוץ כו'.

וכן אם הי' טמא ומחוסר בגדים ושלא רחויץ ידים ורגלים אין מדקדקין פלל אינה מהן קודם דאין נ"מ בקדימתן דשעת העבודה הוא עת חלות פולן. וכן במתניתין דיש חורש שעת המלאכה הוא שעת חלות האיסור.

ומש"ה פולן חלין יחד ומלאכה זו אסורה משום פמה שמות: אלא דמהא דאמרין בשמעתין דזר ששימש בשבת ובעל מום ששימש בטומאה פלוגתא דרבי יוסי ורבי שמעון כולל מוכח להדיא דגם זה בכלל איסור חל על איסור הוא.

וי"ל דאדרבה מפת קושית התוס' ז"ל דהא ר' יוסי לית ליה איסור כולל גבי אשת איש ונעשית חמותו וא"כ אמאי מחייב בזר ששימש בשבת ובע"מ ששימש בטומאה מוכח דר' יוסי הכי ס"ל דבכה"ג לא חיישינן לאיסור חל על איסור ובשעת העבודה חלין שניהם.

וכן מוכח מדברי התוספתא שהבאתי לעיל דבאשת אחיו נאחות אשה אמר ר' יוסי דאינו חייב אלא אחת ובזר ששימש בשבת ובע"מ ששימש בטומאה אמר דחייב שתיים. והיינו מטעם הנ"ל.

ומש"ה לא הזכיר הרמב"ם ז"ל בכל הני גבי הנה טמא ומחו"כ ומחו"ב ושלא לחוץ ידים כו' וגבי זר ששימש בשבת כו' טעמו של דבר דחלין זע"ז פזרפו בכל המקומות בהלכותיו גבי איסור חל על איסור שפכת הטעם דהוי כולל או מוסיף והקא סתם דבריו.

והיינו משום דאין באלו סברת איסור חל על איסור. ועוד סוגיא אחת עומדת לנגד דברים אלו מאי דפליגי בשבת ויה"כ אי חייב שמים או על אחת מהן ושבת ויה"כ הוי דומיא דיו"ט ושביעית.

ומ"מ נראה בעליל פי הרמב"ם ז"ל דרף אחרת אתו בענינים אלו ויפלא בעיני שלא הביאו דבריו ז"ל השעה"מ ז"ל ונושאי פליו וכמדתא לי שהשאגת ארי' ז"ל ג"כ דיבר בזה ואיננו אתי לעיין בו.

והדברים ארונים ורחבים מני ים להגיע עד תכליתן. ונדעתי שלא יצאתי חובת העיון בזה פכל הצורה ולא פתבתי אלא ראשי דברים דרף לימוד הלכה זו ישמע חכם ויוסיף לקח: דף לד מאן האי תנא דאית ליה איסור פולל כו'.

מפאן משמע נמי פשיטת הרשב"א ז"ל לעיל דר' יוסי לית ליה איסור פולל והא דקאמר חייב שמים היינו לקוברו כו'. דלשיטת התוס' ז"ל אמאי לא מוקי למתניתין כר' יוסי דאית ליה נמי לכולהו פדתנא בפרייתא דזר ששימש בשבת דר"י אומר חייב שמים: הא אתמר עלה בתרומה בעה"פ דזמנו בהול.

פכתבו התוס' ז"ל דהמ"ל משום דתרומה מיקרי עבודה וכתוב ופועל ידיו תרצה ובפסחים איתא הני תרי שינויי ונראה דתרונויהו צריכי אוקימתא דערב הפסח משום בבא דרישא שם האשה שאמרו לה מת בעליך או עבד שמכרו רבו דבהא נמי ר"י פוטר.

וע"כ משום דמיקרי בתרומה בעה"פ דזמנו בהול ובבא זו דנודע שהוא בן גרושה איכא למימר טעמא משום דמיקרי עבודה ואפי' חללין שבו תרצה. והרמב"ם ז"ל פרק יו"ד מהלכות תרומות פתב בהלכה י"ב וכן פהן שנודע לו שהוא בן גרושה הרי אלו משלמין הקרן לבד ואם היתה תרומת חמץ ערב פסח הרי אלו פטורין מלשלם.

וכתב הכ"מ ז"ל שם דהרמב"ם ז"ל ס"ל לתרונויהו לישני בתרומה ערב פסח פטור לגמרי אף מן הקרן הואיל וזמנו בהול ושאר הימים פיון דאכילת תרומה איקרי עבודה אינו משלם אלא הקרן כמו בת פהן שנופסלה.

ואיני מבין דבריו ז"ל דאכתי מאי טעמא דר' יהושע באשה שגרשה בעלה או עבד שמכרו רבו אמאי פטורין מן החומש בשאר הימים שאין זמנו בהול. וע"כ צ"ל דכל הני שהיו אוכלין תרומה כבר כמו אשת פהן או עבד פהן לא חשיבי זרים אפי' אחר גירושין או שיחרור פיון דכבר אכלו.

ומש"ה אין משלמין אלא קרן וצ"ע: ובאותו ענין ראיתי בדברי הרמב"ם ז"ל שפתב דנזיר ששתה יין של תרומה משלם קרן ולא חומש. והשיג עליו הראב"ד ז"ל שם מן התוספתא.

והכ"מ ז"ל פתב דהטעם פיון דיינ אסור לו בלא"ה לא חשיבא שתיה לשלם את החומש. ודין זה הוא פלאי ומה בין זה לאוכל תרומת חמץ בפסח דלמ"ד לפי מידה משלם צריף לשלם קרן וחומש ואין פאן מקומו בזה: ועיין בדברי הרי"ף ז"ל שבניאר היטיב חלות האיסורין דשמעתין דלראובן שנשא תחילה נאסרה אחותה עליו משום אחות אשה ואשת ראובן נאסרה על שמעון משום א"א ואשת אח בבית אחת.

חזר ונשא שמעון את האחות נאסרה על ראובן משום א"א ואשת אה ע"י איסור מוסרף מיגו דאיתוסרף עליו איסורא לעלמא ולשאך אחיו איתוסרף נמי לדידיה. וא"כ לגבי ראובן ליכא אלא איסור מוסרף לחוד ולגבי שמעון הוא דאיכא פולהו בת אחת היינו א"א ואשת אה וכולל היינו אחות אשה ומוסרף הוא נדה.

ולענן הנשים אשת ראובן חייבת בכולן א"א ואשת אה בבת אחת ואחות אשה משום איסור מוסרף מיגו דאיתוסרף על שמעון איסור שאך קרובות איתוסרף נמי לגבי דידה ונדה הוא איסור כולל מיגו דאיתוסרף לבעלה מיתסרי נמי לדידי.

ואשת שמעון על ראובן תחילה אסורה משום אחות אשה אח"כ פשנשא שמעון נאסר ראובן עלי באיסור א"א ואשת אה ע"י כולל דמיגו דנאסרה לעלמא ולאחיו חל נמי על ראובן. פללא דמילתא מה שאצל האישי איסור מוסרף אצל האשה הוא איסור כולל.

וא"כ לעיל לר' יוסי בנשא חי נאסר"כ נשא מת דהוא חייב, שמים משום דאשת אה חל על אחות אשה במוסרף. אבל היא אינה חייבת אלא אחת כיון דלית ליה כולל והיא צריכה להאסר בהחי ע"י כולל מיגו דאסירא בשאך אחיו אסורה נמי לו.

ויותר מזה יש לדקדק באשת איש ונעשי' חמותו דאמר ר' יוסי דנידון בא"א נחמותו לא חל עליו ע"י כולל והיא הנה לה לידון משום איסור, חמותו דעלה דידה איסור מוסרף מיגו דאיתוסרף עליה איסורא בשאך קרובות איתוסרף נמי לגבי דידה.

ומצינו בועל ונבעלת נידונין בשני מיתות וצ"ע: גמרא בשופעת מתוך י"ג לאחר י"ג כו'. ופי' רש"י ז"ל שנולדו כולם ביום אחד רק האנשים קדמו שנה אחת ונשלם גדלותן כאחד וביום מישלם י"ג לזכרים וי"ב לנקבות מסרו קידושין שיחולו ליום הפקרת ע"ש. והקשו התוס' ז"ל הא לא מצי לקדש עד שיגדיל. וא"כ אפתי נידות קדים.

והרשב"א ז"ל ביאר יותר דמה שנתנו קידושין ביוםא דמישלם שיחול למחר בעת גדלות לא מהני דהוי כמו לאחר שאתגזיר בימי' הקדמוני' ותלי בפלוגתא דר"מ ורפנן בלאח' שאתגזיר.

ולר"מ שפיר חלין הקידושין לאחר גדלותן והמשנ"ל ז"ל בפרק ד' מהלכות אישות האריה לקיים פירש"י ז"ל דבהא אפי' רפנן מודו דתלין הקידושין כיון דאינו מחוסר מעשה אלא זמן. ולענ"ד הנה נראה דאפי' לר' מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הךא מודה דקידושין לאו פלוגתא היא.

דע"כ לא קאמר ר"מ אלא בכר דעת דקנינו קנין אלא דעתה לאו בר קנין הוא לנה כמו עובד כוכבים דלאו בר קדושין הוא. וכי אמר לאח' שאתגזיר בימי' הקדמוני' חיילי שפיר הקידושין אבל הךא דקטן אין אמירתו וקנינו פלוגתא מאי אהני מה שאמר דלאחר שיגדל יחולו הקדושין כיון דאמירתו לאו פלוגתא היא.

והרשב"א ז"ל לקמן בפר' ב"ש גבי הא דאמרינו דקדושי קטנה לכי גדלה גדלי קדושין בהדה פתב בטעמו של דבר דהוי כמו שאמר הרי את מקודשת לאחר גדלות ולכן מהני הקדושין כמו הרי את מקודשת לאחר שלשים יום דאם חזרה בה חיילין הקדושין לאחר ל' יום אע"פ שנתאכלו המעות.

וטעמא דמילתא שנושאר עלי' השעבוד של הדינר ומתקדשת בו לאחר ל' או לאחר גדלות.
ואע"ג דקטנה לא משתעבדא מ"מ פיון דתקיננו לה רבנו נישואין משועבדת לו ולכי גדלה
הוי קדושין ד"ת עכ"ל.

העולה מדבריו ז"ל דברצונה הדבר תלוי ואם רצתה מיד בשעת גדלות חלין הקדושין
ע"פ השיעבוד שיש לו עלי'. והינו דנוקא בקטנה דתקיננו לה רבנו קדושין ויש לו עליה
שיעבוד.

אבל קטן דלא תקינו ליה רבנו נישואין. ומה שנתן לה לא מתורת קדושין נתן לה כי
נתאפלו המעות ודאי אינה מקודשת דבמה מתקדש לו ואפילו אם לא נתאפלו המעות
ג"כ לאו קדושין הם כמו לאחר שאתגזיר לרבנו דאמירתו לאו פלום הוא דהוי דבר שלא
בא לעולם והכא אפילו ר"מ מודה דאמירת קטן לאו פלום הוא.

ועיין בדברי המג"י ז"ל שם במשנ"ל. ובס' אבני מילואים כ' דבקטן שקודש את הגדולה
שפיר חילין קדושין לדע' הרשב"א ז"ל דהא משתעבדא לו.

ול"נ דז"א דבעינו שתשתעבד לו לקדושין. ומה בין זה דאמר לאחר שייגדיל ובין לאחר
שאתגזיר דבכל גוונא אין הקדושין נגמרים אפילו לאחר שנתגזיר ועלה בדעתו לחלק
בין קטן לקטנה מטעם אחר דבקטנ' שפיר גדלי קדושין בהדה דעיקר האמירה תליא
באיש שהיא גדול והיא ניקנית לו ממילא לכי גדל' אבל קטן אמירתו לאו פלום היא [וכן
מבואר סבא זו בדברי הפוסקים].

אלא דא"כ תיקשי מלאחר שתתגזירי אמאי אינה מקודשת. ולמה לא יגמרו הקדושין
אחר שנתגזירה אלא ודאי כל היכא דליכא השתא סרף קדושין כלל אמירה דהשתא לאו
פלום היא.

ולאחר שתהי' ראויה לקדושין צריף אמירה מחדש. וע"כ ליכא למימר בטעמא דקטנה
דגדלי קדושין בהדה אלא מחמת דתקיננו לה קדושין כמ"ש הרשב"א ז"ל.

ובדעת רש"י ז"ל הי' נראה לומר דמש"ה פתב דביומא דמישלם י"ב וי"ג מסרו להם
הקדושין. היינו סמוך לערב של וי"ג ואמירתו בזה לא גרע מהי' מדבר עמה על עסקי
גיטין וקדושין דאין צריף אמירה מחדש.

והנתינה ג"כ חשיבא נתינה פיון שלא נתן לה אלא לאחר שייגדלו ולכי גדלי ברצונם
בקדושין נגמר הנתינה וכל הקדושין באו יחד ובכה"ג גם לאחר שאתגזיר או תתגזירי
אם רגע לפני הגירות בימים הקדמונים נתן לה כסף שיגמר נתינה זו לשם קדושין לאחר
גירות אפשר ג"כ דהוי קדושין ועדיין צ"ע: ועל שיטת הגאונים ז"ל דגרסי בשופעת
מתוך ג' לאחר ג' והוא דקודם ג' דלא חזיא לביאה לא חל על הזכרים האיסורים כלל.

יש לדקדק לשיטת הרמב"ם ז"ל דכל קריבה של ערוה אסור בל"ת אפילו חיבוק ונישוק
א"כ איסור זה נדאי חל אפילו קודם ג' ואפתי היאך חלין האסורין זע"ז פיון דחד מינייהו
קדים באיסור לאו ולר"ש אפילו חמור על קל לא חזיל ואולי קטנה פיון דאינה ראויה
לביאה.

בקריכתה ג"כ אין פאן איסור תורה: והמל"מ ז"ל הקשה עוד על רש"י ז"ל דהא עיקר הגדלות תלוי בהבאת שתי שערות. וא"כ אפתי אין גדלותן בבת אחת.

והרשב"א ז"ל הביא קושיא זו בשם הרמב"ם ז"ל. וכתב ליישב דמייירי שראו שערות ביום הראשון של גדלות ומחזקין לכולהו שפאו השערות בתחילת הגדלות ואמרינן מדהשתא גדולה בצפרא נמי גדולה פי היכי דפליגי גבי בוגרת ביומא דמישולם שית ורב אמר הרי היא בוגרת לפנינו.

ואין הענין דומה לגמרי דהתם ביומא דמישולם הוא דפליגי. אבל לאחר ששה לכ"ע מחזקין לה בבוגרת והכא ע"כ דווקא ביום שלאחר י"ג קאמר דאי ביומא דמישולם י"ג הא עדיין קטנה היא ושומא היא.

וא"כ בזה אפשר לומר דכ"ע מודים בזה דמחזקין לה לגדולה מצפרא כמו התם לאחר ששה. ויש לחלק דהתם קאמר אין בין נערות לבוגרת אלא ששה חדשים בלבד וחקקה זו עדיפא מחזקת סימנים לאחר י"ג.

ומש"ה פתב דהכא ביום שלאחר י"ג ג"כ פליגי רב ושמואל. אבל אין לפרש דהרשב"א ז"ל ג"כ ביומא דמישולם י"ב קאמר וס"ל כפי ר"ת בנדה דתוה הפרק פלפני הפרק וכמו שפי' הטור ז"ל דבריו דביומא דמישולם קאמר דבזה אין פאן חזקת סימנים להחזיק ולומר מדהשתא גדולה מצפרא נמי גדולה דהא בכל דוכתא בעינן י"ג ויום א' דווקא.

ובאמת מדברי התוס' בנדה פרק יוצא דופן נראה דמפרשי לדברי ר"ת ג"כ ביום שלאחר גדלות. ור"ש ס"ל דזמן הבאת שערות דווקא בסוף היום ור"י ס"ל דבתחילת היום הוא זמן.

ולא מצאתי טעם נכון לסברא זו למימר דלר"ש בעינן דווקא יום אחד שלם. ומה שכתב המשנ"ל ז"ל בפ"ב מהלכות אישות לפרש דס"ל לר"ש דיינין שעות אין זה מספיק דא"כ לא בתחילת היום או בסופו הדבר תלוי אלא בשעות.

אבל הטור ז"ל פי' דברי ר"ת דביומא דמישולם י"ג פליגי ר"י ור"ש. וכן הביא הרמ"א ז"ל בשמו בסו' קנ"ה.

אבל מה שכתב פנ ג"כ בשם הרא"ש ז"ל לענ"ד אין הכרע לזה ולפי הנסחא אשר לפנינו בדברי הרא"ש ז"ל מבואר הדבר להיפך דפליגי ביום אחרון של י"ג ויום אחד כו' ע"ש. אלא דנראה דהנסחא ישנה היתה ביום אחרון של שנת י"ב לנקיבה וי"ג לזכר והוא פשיטת הטור ז"ל.

וכן מבואר בפסקי הרא"ש ז"ל. אבל ממה שכתבו דלר"י הוי זמן שערות מתחילת היום ולר"ש בסוף היום.

משמע פשיטת התוס' ז"ל דלשיטת הטור ז"ל בסוף היום לר"ש ג"כ שומא היא אלא דווקא בתחילת יום שאחר י"ג. וממה שכתבו שם דכי האי גוונא פליגי בקדושין גבי קידשה אבי' כו' דפליגי ביומא דמישולם שית אין ראיה דהכא נמי ביומא דמישולם קאמר דהא ע"כ לא דמיא לגמרי דהתם כ"ע מודים דכל היום הוא זמן סימני בגרות אלא בחזקה

פליגי אם ראו הסימנים בערב אי מחזקינו לה בוגרת מצפרא והכא פליגי אי זמן סימנים הוא כולל.

אלא ע"כ לדומיאבעלמא פתב פן ושפיר יש לפרש דהכא נמי ביום התחלת זמן גדלות פליגי. עכ"פ לכולהו פירושי משמע דלר' יהודה גדולה היא מיד שהביאה שערות ביומא דמישלים.

והמשנ"ל מ"ל פתב לישוב בשיטת הטור דברי רש"י ז"ל בשמעתין דמש"ה פתב שמשר לה קדושין ביומא דמישלים דהשערות שהביאה ביום זה מהני לה להיות גדולה אחר היום הזה. והוא דבר חדש ולא מצאתי פעת מי שאומר פן ותוף הפרק פלאחר הפרק משמע דלגמרי פלאחר הפרק דמי וגדול' היא מיד וכמו תוף זמן פלאחר זמן.

ובלא"ה מפ' רש"י ז"ל בנדה משמע דלא ס"ל כפי' ר"ת בזה וצ"ע ודו"ק: ע"ב רבנן סברי שכבת זרע פרט להערא. ופי' רש"י ז"ל אי למ"ד כו'.

משמע דביאת המירוק אע"פ שלא הנריע טמאים ומלשון הרמב"ם ז"ל בפ"ה מהל' אבות הטומאה משמע דאינו טמאים עד שינריע שכתב שם הל"ט ז"ל לפיכך הבעל גדולה שלא פדרפה טהורה שלא טימא אותה הפתוב טומאת בית הסתרים אלא פדרפה והבעל את האשה ולא הוציא שכבת זרע טהור אע"פ שהערה וכן האשה טהורה עד שיוציא.

משמע דאין טמאין עד שיוציא ולפ"ז אינו מוכן מאי אע"פ שהערה הא אפילו ביאת המירוק בלא הוצאת ש"ז טהורים. ולקמן בפרק הבא על יבמתו ממעטינו נמי מש"ז דשפחה חרופה פרט להערא ואמרין התם דאינו חייב אלא על ביאת המירוק.

וכתבו התוס' ז"ל התם דגבי שפחה חרופה נמי לא בעינן הוצאת ש"ז אלא ביאה הראויה להנריע קאמר ואי נימא דהכא בעינן דווקא עד שיוציא. א"כ קשה מאי קאמר ר' יהודה דהערא ושלא פדרפה משכבת זרע נפקא הא פתבו התוס' התם דביאה הראויה להנריע לא ממעטינו משכבת זרע.

וי"ל דהכא שאני דעיקר הטומאה הוא מחמת הוצאת ש"ז. ואע"ג דהוי טומאת בית הסתרים מ"מ התורה טמאתו.

והא דאמרין פרט להערא היינו נמי אפי' אם הוציא פינו דאין זו ביאה הראויה להנריע לא טמאתו התורה. והשתא א"ש הא דאמר ר"י דתרנוייהו מסד קרא נפקא אכל בלא הוצאת ש"ז מסבר' פשיטא לן הכא דטהורים.

ואפתי לשון הרמב"ם ז"ל אינו מיושב מש"כ ואע"פ שהערה והוי ליה לפרש דבהערא אפילו הוציא טהורה דאפתי הוי טומאת בית הסתרי' ואין כאן לא טומאת מגע ולא טומאת ביאה וצ"ע: דף לה גמרא ל"א אמרי לה כו' פולן צריכות להמתין חוץ מגיורת ומשונחרת גדולה פי' רש"י ז"ל דכל הגדולות ישראלית צריכות להמתין בין בנות בין בנשואין משום דגזרינן זנות אטו נישואין חוץ מגיורת ומשונחרת דאפי' נשואה נמי אינה צריכה להמתין משום דמתהפכת פינו דדעתה לאיגורי.

ולפ"ז י"ל דשמואל כר' יוסי בחדא דבזנות ליכא חשש דהמתנה מפני שמתהפכת אלא דבזנות דישראלית גדולה גזרינן משום נשואה דזנות דגדולה שכיחא ואיכא למיגזר ואלא ס"ל פאיך דר' יוסי דמתיר אפילו אנוסה ומפנה.

וכן הוא שיטת הגאונים שפסקו כר' יהודה באנוסה ומפנה. אבל הרשב"א ו"ל כתב דלא נראה לו פן כיון דבגירות ומשונחירת לא גזרינן משום דמתהפכות כש"כ דליכא למיגזר באנוסה ומפנה ישראלית.

ודבריו ו"ל צריך ביאור דמש"כ לפירוש רש"י ו"ל דמש"ה מחמיר שמואל באנוסה משום דהכל זרע פשר הוא ואינה מתהפכת יפה. מפירוש רש"י שלפנינו לא נראה פן אלא הטעם דזנות דגדולה שכיח וגזרינן אטו נשואה.

אבל בגירות ומשונחירת ליכא למיגזר. וכ"ת ליגזר גירות נשואה אטו נשואה ישראלית. יש לומר דגירות אטו ישראלית לא גזרינן או משום דגירות לא שכיחא. וכן צ"ל לשיטת הר"ן ו"ל דס"ל דגירות נשואה דצריכה להמתין ואפ"ה בזנות לא גזרו.

והיינו משום דגירות לא שכיחא והר"ן ו"ל כתב דבהבזנה דגירות לא החמירו כ"כ כמו בישראלית ע"ש. ועיי' מהרש"א ו"ל: אבל הרי"ף ו"ל פסק גם באנוסה ומפנה כר' יוסי דאין צריכה להמתין.

וכתב הרשב"א ו"ל לישיב הא דשמואל דאמר חוץ מגירות ומשונחירת דמשמע אבל גדולה ישראלית צריכה להמתין היינו בנישואין דגירות ומשונחירת אפי' מן הנישואין אין צריכ' להמתין כיון דדעתה לאיגורי.

ולא הבנתי דא"כ מאי קאמר הש"ס אבל קטנה בת ישראל אינה צריכה להמתין משום דזנות דקטנה לא שכיחא הא בגדולה נמי לא גזרינן בזנות ולמה ליה למימר דזנות דקטנה לא שכיחא וע"כ צ"ל דאחי למעוטי קטנה בזנות דא"כ למאי קאמר פלל חוץ מגירות ומשונחירת גדולה לימא סתמא חוץ מגירות ומשונחירת אלא ע"כ לאורווי אחי דבישראלית נמי לא נאסר אלא גדולה.

וע"כ היינו בזנות. וי"ל דהש"ס הוא דמסיק הכי קודם שהביא פלוגתא דר' יוסי דמתיר באנוסה אבל למסקנא י"ל דשמואל ס"ל לגמרי כר' יוסי.

והא דקאמר חוץ מגירות ומשונחירת גדולה היא גופא אחי לאשמעינן דאפילו גדולה מותרת ואפי' בנישואין. אלא דא"כ ללישנא קמא נמי דילמא הא גופא קמ"ל דגירות בנמים הקדמונים קטנה מותרת ומאי פריך האמרה שמואל חדא זימנא.

וי"ל דזה לא צריכה דגירות קטנה מותרת אפילו על ידי נישואין דליכא למ"ד דצריכה להמתין. וכרוב ספרים דלא גרסי יתירות על בנות שלש כו': ולפ"ז יש לומר דשמואל נמי בזנות קאמר דגירות בנמים הקדמונים אין צריכה להמתין וקמ"ל דאפלי' גירות בנמים הקדמונים דשכיחא בה זנות יותר מישראלית מפל מקום אין צריכה להמתין מפני שמתהפכת וכל שכן אנוסה ישראלית.

וכן משמע מפשט לשון הרמב"ם ו"ל דבאנוסה ישראלית פסק כר' יוסי דאין צריכה להמתין ובגירות ומשונחירת כתב דצריכה להמתין. והה"מ ו"ל כתב לפרש דגירות

בְּיָמֵי הַקְדָּמוֹנִים נִשְׁוֹאָה קָאָמֶר דְּצָרִיכָה לְהִמָּתִין כִּי הֵיכִי דְלֹא תִיקָשִׁי מֵר' יוֹסִי דִס"ל דְּאִין צָרִיכָה לְהִמָּתִין אֱלָא דִא"כ הִדְק"ל מְהֵא דְשִׁמוּאֵל דְּאָמֶר בְּגִיּוּרְתָּ בְּיָמֵי הַקְדָּמוֹנִים אִין צָרִיכָה לְהִמָּתִין אֲבָל יִשְׂרָאֵלִית צָרִיכָה לְהִמָּתִין וְע"כ הֵינְנוּ בְּזִנּוּת וּדִא"כ אֲמַאי לֹא פָסֵק פְּנוּתָהּ דְשִׁמוּאֵל.

וּי"ל מִשּׁוּם דְּבִירוּשְׁלָמִי פָּרַק הַחֹלֶץ אֵיתָא בְּשֵׁם ר' בָּא דְאַנּוּסָה אֵינָה צָרִיכָה לְהִמָּתִין מִשּׁוּם הֵכִי פָסֵק פְּנוּתָהּ דְּבִתְרָאָה הוּא לְגַבֵּי שְׁמוּאֵל. וְעוּד דְּאֶפְשָׁר לִזְמַר דְשִׁמוּאֵל נָמִי מוֹדָה דְאַנּוּסָה יִשְׂרָאֵלִית אִין צָרִיכָה לְהִמָּתִין וְשִׁמוּאֵל רְבוּתָא קמ"ל דְאַפִּילוּ גִיּוּרְתָּ וּמְשִׁוּחָרְרָתָּ גְדוּלָּה דְנוּדָאִי הֵם בְּחֻזְקָתָּ בְּעוֹלוֹת אַפ"ה אִין צָרִיכוֹת לְהִמָּתִין וְעַיִן בְּסִפְרָא יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בְּסִי י"ג מִש"כ לְיִשָּׁב דַּעַת הֵרִי"ף וְהֶרְמֵב"ם שְׁפָסְקוּ כר"י.

וּדְבָרֵינוּ מְבֹלְבָלִין וְאִין לְהֵם פִּירוּשׁ ע"ש: וּבְדִין גִּיּוּרְתָּ וּמְשִׁוּחָרְרָתָּ לְדַעַת הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּחֻוּק מְאוּד פִּי' שָׁל הֶרֶב הַמַּגִּיד ו"ל שְׁפִי דְמִיָּרִי דְנוּקָא בְּנִשְׁוֹאָה תְּחִילָה דְהוּי לִיה לְפָרִשׁ וְעוּד מְדַכְתֵּב סְתָמָא דִּיפְתָּ תְּנֹאֶר צָרִיכָה לְהִמָּתִין ג' חֲדָשִׁים וּפִי' הֵה"מ ו"ל דְמִיָּרִי ג"כ בְּנִשְׁוֹאָה.

בְּהַל' מְלָכִים לֹא מִשְׁמַע כֹּן דְשָׁם וְנוֹדָאִי הָיָה צָרִיף לְפָרִשׁ דְּחִיּוּב הַמִּתְנָה הוּא דְנוּקָא בְּנִשְׁוֹאָה. וְעוּד דְאַסְמְכוּהָ הֵתָם אֶקְרָא וּבְכַתָּה אֵת אַבְיָה יָרַח יָמִים.

הֵן אֲמַת דְלָפִי מִש"כ הַתּוֹס' ו"ל דְבִיּוּצָאָתָּ בְּשָׁן וְעַיִן מוֹדָה ר' יוֹסִי לֹא אֵינְצִטְרִיף לְמִימֶר דִּיפ"ת מִיָּרִי בְּנִשְׁוֹאָה דְבִלֵּא"ה לֹא שְׁיִיכָא הֵתָם טַעְמָא דְמַתְהַפְּכָתָּ דְהָא לֹא יִדְעָה שְׁתִּשְׁבָּה. אֲבָל בִּלֵּא"ה אִין נִרְאָה לְחַלְקָא בְּגִיּוּרְתָּ וְשִׁפְחָה בְּיָמֵי הַקְדָּמוֹנִים בֵּין נִשְׁוֹאָה לְפָנוּיָה דְהָא פָנוּיָה נָמִי בְּחֻזְקָתָּ בְּעוֹלָה הִיא.

אֱלָא מִשּׁוּם דְּדַעַתָּה לְאִיגִיּוּרֵי מַתְהַפְּכָתָּ וּמִנְטָרָה נְפִשָּׁה כְּדִי לְהַבְחִין כו'. א"כ בְּנִשְׁוֹאָה נָמִי גִימָא הֵכִי כִיּוֹן דְּדַעַתָּה לְאִיגִיּוּרֵי כו' וְדְנוּקָא הֵיכָא דְמַתְגַּיְיֶרְתָּ עִם בְּעָלָה הוּא דִאפ"ל דְלֹא מִנְטָרָא נְפִשָּׁה כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' ו"ל אֲבָל אִם הִיא עֲצָמָה מַתְגַּיְיֶרְתָּ מֵאִי נ"מ אִם נִשְׁוֹאָה הִיא אוֹ לֹא.

ע"כ הָיָה נִרְאָה דְפָסֵק בְּזָה כר' יְהוּדָה דְצָרִיכָה לְהִמָּתִין וְהָא דִּיפְתָּ תְּנֹאֶר מְסִייעָ לִיה וְאֵיתָא בְּסִפְרֵי דר"ע הֵכִי ס"ל. וְעוּד נִרְאָה מְדַבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי דְטַעְמָא דר' יְהוּדָה הוּא מִשּׁוּם גְּזִיּוּרָה אִטוּ בַּת יִשְׂרָאֵל דִּיּוֹתֶר מְסַתְּבָר לְהַצְרִיף הַבְּחִינָה אַחֲרֵי גִיּוּרֵי כְּדִי לְהַבְחִין בֵּין זָרַע שְׁנִזְרַע כו'.

דִּאֵיתָא בִּירוּשְׁלָמִי שָׁם פ' הַחֹלֶץ הַגִּיּוּרְתָּ בְּיָמֵי הַקְדָּמוֹנִים וְהַשְּׁבוּי' וְהַשְּׁפָחָה כו' צָרִיכוֹת לְהִמָּתִין כו' דְבָרֵי ר' יְהוּדָה ר' יוֹסִי אֹמֵר אִין צָרִיכוֹת לְהִמָּתִין וּבְדָמִי ר' יְהוּדָה אֹמֵר מְטָמָא מַעַל"ע ור' יוֹסִי אֹמֵר דִּי' שְׁעַתָּה וְאָמֶר רַבִּי נִרְאִין דְבָרֵי ר' יְהוּדָה בְּדָמִים וְדְבָרֵי ר' יוֹסִי בְּנוּלָד.

וְלְכֹאֲוֶרָה מְה עַנְיָן זֶה לְזָה אֱלָא ש"מ דְּהַטַּעַם מִשּׁוּם גְּזִיּוּרָה הוּא אִי לֹא תִצְטָרֵף הַבְּחִינָה יִאמְרוּ בְּיִשְׂרָאֵלִית ג"כ דְּאִין צָרִיכָה. וְכֹן בְּדָמִים הַטַּעַם מִשּׁוּם גְּזִיּוּרָה דָּאִם נֹאמֵר דִּי' שְׁעַתָּה יִאמְרוּ בְּבַת יִשְׂרָאֵל ג"כ שְׁאִינוּ מְטָמָא מַעַל"ע וּדִא"כ אִינוּ דוּמָה גִיּוּרְתָּ וְשִׁפְחָה לְאַנּוּסָה יִשְׂרָאֵלִית.

ושפיר י"ל דאנוסה אין צריכה להמתין וגירות ומשוקררת היתה צריכה להמתין ועדיין צ"ע. ולפי ה"ל אין ראיה מהא דלא הזכיר שמואל שבויה דמודה בה דצריכה להמתין כמו שפכתב הרא"ש ז"ל.

אלא אדרבה שבויה לא הוצרך להזכיר דהוי פאנוסה ישראלית דישראלית אפ"ל זונה מיוחדת אין צריכה להמתין כמו שגראה מלשון הרמב"ם ז"ל וכן המונה ע"ש. ובגירות ומשוקררת הוא דקמ"ל רבותא דאין צריכות להמתין אע"ג דברצון עבדה.

וכל שכן למש"כ הרשב"א ז"ל בשיטת הרי"ף ז"ל דבגשואה איירי דנודאי אין ראיה מהא דלא הזכיר שבויה. ועיין בח"מ ז"ל שגראה כמסתפק בגר וגירות קטנה אי צריכה להמתין.

ולפמ"ש לעיל אין פאן ספק דנודאי אין צריכה להמתין דבהה גירות ומשוקררת דאיירי שמואל בהאי לישנא דמתיר אפ"ל גשואה גדולה לדברי הרי"ף ה"נ ללישנא קמא דמתיר בקטנה אפ"ל בגשואה: ודרף אגב יש לדקדק בפלוגתא דר' יהודה ור"י בדמים במאי פליגי דבשבויה ושפחה בלא"ה מטמא מעל"ע דהא מטמאות בגדה פישראלית וע"כ בגירות בימים הקדמונים לחוד הוא דפליגי וכדאיתא בתוספתא פ"א דגדה ועי' בק"ע שכתב דר' יוסי פליג וס"ל דשפחה לא מטמאה בגדה ולא מציינו מאן דפליג בהא.

אלא דבגירות בימים הקדמונים נמי ליכא נ"מ דהא בלא"ה קודם גירותה מטמאה כזבי דעובדי כוכבים הרי הן כזבין ומש"כ הק"ע דנ"מ לעגנו לשרוף תרומה וקדשים הוא תמוה דהא בטומאת מעל"ע נמי לא שרפינו כמבואר בדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' משקב ומושב ואולי יש לפרש דפליגי אם היתה לה נוסת בגיותה ובראיה ראשונה בגירותה פליגי ר"י אומר דמטמאה מעל"ע דהוי פאין לה נוסת דלא אזלי בתר נוסתות שיהיו לה בגיותה.

ור' יוסי ס"ל דדי' שעתה כיון שיש לה נוסת. ובדברי הרמב"ם ז"ל לא נתבאר האי דינא וצ"ע.

שוב ראיתי דברייתא זו הובאה בפ' אלו נערו ועי' פירש"י ז"ל שם. ובירושלמי בפירקין מיייתי ג"כ הא דר' בא דאנוסה אין צריכה להמתין.

ופריך עלה ממתניתין דמפרישין אותם ג' חדשים. ומשני שאני הכא משום תיקון הנולד. ופ"ל הק"ע משום דאיכא הכא חשש ממזרות ויש לפרש גם כן כמו שפכתב הרי"ף ז"ל דהכא שייך תיקון הנולד דלאו לזנות נתפוננה. ולמאן דאמר אנוסה אסורה משמע דאין חילוק בין עקרה וזקינה ודווקא קטנה היא דאמר שמואל דלא גזרו בה בזנות.

וא"כ מאי פריך הש"ס לעיל והא אינה מתעברת מביאה ראשונה. ומאי נ"מ הא מ"מ צריכה הפרשה כמו אנוסה דעלמא אפילו אינה ראויה לילד.

וצ"ל דהכא לא היו מפרישין אותם כדיעבד משום גזירה לחוד. ועיין בדברי הרמ"א ז"ל מה שכתב אשה שנאנסה תחת בעלה צריכה להמתין ובמה שכתבו האחרונים ז"ל ויפה כתב בעל ישועות יעקב בזה בדברי הא"ז ע"ש: הדרן עלף פרק ד' אחין בס"ד החולץ פרק ד' תוס' בד"ה ונמצאת מעוברת בחולץ תוף ג' איירי כו'.

ובש"ס פליגי ר"י ור"ל אם חלץ למעונבת ר"י ס"ל דחליצת מעונבת שמה חליצה ור"ל ס"ל דלא שמה חליצה ומדמי הש"ס חולץ למעונבת לנמצאת מעונבת ולר"ל בתרנוניהו לאו בת חליצה היא.

ולכאורה יש לחלק דדונקא בחולץ למעונבת הוא דאמר ר"ל דחליצה לאו פלום היא. פינו שחלץ לה באיסור.

אבל נמצאת מעונבת דמה"ת מותר לחלוץ לה דילמא מודה ר"ל דשמה חליצה. וי"ל דזיל בתר טעמא פינו דטעמא דר"ל משום דאיגלאי מילתא למפרע לא אמרינן א"כ כי נמצאת מעונבת מעיקרא לאו בת חליצה היא.

וכן נמי לדרשא דקרא וכן אין לו ענין עליו ממילא שמעינן דכ"ז שהיא מעונבת לאו בת חליצה היא. א"כ מעיקרא לאו בת חליצה היא אפילו קודם שנודע שהיא מעונבת.

ועוד הנה נראה דג' חדשים דיבמה מה"ת הוא שמה מעונבת היא ואסורה עליו איסור ערוה. וכן משמע לקמן בפירקין: וכתבו התוס' ז"ל עוד דאי לאחר ג' אמאי חייב בקרבן פינו דלא הופר עונבה מאי הוי ליה למיעבד ואנוס הוא כדאמרינן בשבועות גבי שלא בשעת ונסתה.

והוי מצי למימר בלא"ה משום דהוי טעה בדבר מצוה כדאימא בפסחים. וי"ל דכתבו פן למ"ד דבעינן דונקא עשה מצוה והכא לא עשה מצוה: והנה לדעת הרמב"ם ז"ל בהל' שגגות באשתו נדה חייב אפי' שלא בשעת ונסתה אם היתה נדה מעיקרא משום דהוי ליה לשיוולי אע"ג דאינו מחויב לשאול ולא מיקרי אנוס י"ל דה"נ פינו דמיעוטא אינו נזכר לשליש ימיה ג"כ לא מיקרי אנוס והוי ליה להמתין עד שיצא מכלל הספק ועי' במשנל"מ ז"ל שם בהל' שגגות ובק"ע ריש פירקין ולקמן פרק האשה רבה ודו"ק: גמרא במאי קמפילגי איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא כו'.

נראה דלהאי שינויא דמקרא נפקא לן אפילו אם יבא אליהו ויאמר דאפולי מפלה לא תתייבם ולמ"ד סברא היינו משום דאנו לא ידעינן ואיגלאי מילתא למפרע לא אמרינן. אבל אם יבא אליהו ויאמר דנפל הוא בת יבום היא.

ובטעמא דלא אמרינן איגלאי מילתא למפרע כתבו התוס' ז"ל דכל שאי אפשר להתברר עכשיו לא אמרינן איגלאי מילתא למפרע למיחשבא בת חליצה ויבום. והנימק"י פתב דהיינו טעמא משום דאפי' אם הפילה לא ידעינן אם מתחילה היתה עומדת להפיל שמה מתחילה.

הנה ראוי להיות נולד בן קיימא ואח"כ נולד דבר שנעשה נפל. ויש לדקדק לפ"ז למ"ד דקטנה חולצת א"כ קטנה מעונבת חליצתה חליצה דהא ונדאי תפיל.

וא"כ לקמן פי פרכינן לר"ל מהא דתניא הרי זו לא תינשא צרתה שמה? הא הולד בן קיימא. ולר"ל אפי' אינו בן קיימא אין חליצתה חליצה ולוקמא בחליצת קטנה דאם אין הולד בן קיימא חליצתה חליצה דהא למפרע נפל הוא.

אָלאַ דִּינִישִׁינן שְׂמָא יְהֵא הַנִּלְד בֶּן קִינְמָא. וְעוֹד אַמַּאי לֹא שְׂמָה חֲלִיצָה כָּלל וּכְשִׁירָה לְכַהֲנָה דִּילְמָא הַנִּלְד מֵעִיקְרָא נָפֵל הוּא וְהָרִי הִיא בֵּת חֲלִיצָה וְאַמַּאי לֹא תִּיפְסֵל לְכַהֲנָה מִסְפֵּק.

וְדַבְרֵי הַתּוֹס' ו"ל הֵם לְהִיפּוֹף מִסְבֵּרַת הַנִּימְק"י ו"ל דַּלְד' הַתּוֹס' צ"ל דַּא"א לִידַע עֵתָה אִם הוּא נָפֵל. וְלְדַבְרֵי הַנִּימְק"י אֶפְשָׁר לִידַע גַּם עֵתָה שְׂיִהְיֶה נָפֵל.

וְלְדַבְרֵי הַתּוֹס' ו"ל ע"כ צ"ל דְּוִוּוּקָא לְעַנְנֵן זֶה הוּא דְּלֹא אֶמְרִינן אִיגְלָאֵי מִילְתָּא לְמַפְרַע לְעִשׂוּתָהּ בֵּת חֲלִיצָה וְיִבּוּם. אַבְל לְשַׁאֲר דְּבָרֵי מְצִינּוּ לְקַמֵּן גְּבֵי סָרִיס דְּאֶמְרִינן נַעֲשֶׂה סָרִיס לְמַפְרַע וְאַפְשָׁר לְוַמַּר דְּדַבְרֵי הַתּוֹס' וְהַנִּימְק"י הַפֵּל אַחַד הֵם וְהִינּוּ דְּזֶה א"א לְהַוְדַע עֵתָה שֶׁהוּא נָפֵל דְּקוֹדֵם הַפֵּלָה יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׂיִהְיֶה הַנִּלְד שֶׁל קִינְמָא.

וּמִש"ה לִיפָא לְמִימַר אִיגְלָאֵי מִילְתָּא לְמַפְרַע דְּמִי יוֹדַע שְׂמַתְחִילְתּוּ הִי עוֹמֵד לְהִיּוֹת נָפֵל. וּבָהָא פְּלִיגֵי ר"י ס"ל דְּאִם יָבֵא אֶלְיָהוּ וְיֵאמַר דְּסוּפָה לְהַפִּיל הָרִי הוּא כְּלֹא הִי וּבֵת חֲלִיצָה וְיִבּוּם הִיא וּר"ל ס"ל דְּכ"ז שְׂלֹא הַפִּילָה הָרִי הִיא בְּכָלֵל מְעוֹבְרָת.

וְכִי הִיכִי דְּאִם הַנִּלְד שֶׁל קִינְמָא אֶסוּרָה הִיא גַּם בְּשַׁעַת עֵיבּוּרָה ה"נ כְּשֶׁאִין הַנִּלְד שֶׁל קִינְמָא וְאַפְּלִי קִטְנָה כ"ז שְׂיִישׁ לוֹ שְׂאֲרִית אֶפְּלִי וְעוֹבֵר לָאוּ בֵּת חֲלִיצָה הִיא. וְהַמְשַׁנְל"מ ו"ל בַּפ"ו מֵהַל' גִּירוּשִׁין חֲקַר אִם קוֹדֵשׁ אִשָּׁה מֵעַכְשָׁיו וְלֹא חֲרַל' יוֹם אִם יָכוֹל לְגַרְשָׁה בְּתוֹף ל'.

וְכִי חָלוּ הַקִּדּוּשִׁין אִיגְלָאֵי מִילְתָּא לְמַפְרַע דְּמַגְוֵרֶשֶׁת הִיא וּבָא לְלַמַּד מֵהָא דְּר"ל דְּאֶמַר גְּבֵי חֲלִיצָה אִיגְלָאֵי מִילְתָּא לְמַפְרַע לֹא אֶמְרִינן וּכְפִי שִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל מִחֲמַת דַּא"א לִידַע הַעֲתִידוֹת וְה"נ שֵׁם אִין לִידַע עֵתָה הַעֲתִידוֹת וְאִין יָכוֹל לְגַרְשָׁה.

וְלַעֲנ"ד יֵשׁ לְפַקְפֵּק בְּזֶה חֲדָא כְּמוֹ שְׂפַתְבְּתִי לְעֵיל דְּדוּקָא לְעַנְנֵן שְׂתַהֲנִי בֵּת חֲלִיצָה וְיִבּוּם הוּא דְּלֹא אֶמְרִינן אִיגְלָאֵי מִילְתָּא לְמַפְרַע וְעַדִּין אֶסוּרָה עָלֵינוּ. אַבְל לְשַׁאֲר דְּבָרֵי נִדְאֵי אֶמְרִינן אִיגְלָאֵי מִילְתָּא לְמַפְרַע.

וְעוֹד דְּלַעֲנֵן קִדּוּשִׁין כַּה"ג כְּשֶׁמְקַדֵּשׁ ע"ת חֲלִין הַקִּדּוּשִׁין. וְע"י קִיּוּם הַתְּנַאי אֶמְרִינן דְּאִיגְלָאֵי מִילְתָּא לְמַפְרַע דְּהוּי קִדּוּשִׁין וְא"כ הֵכָא בְּבִיאַה אַמַּאי לֹא שְׂמָה בִּיאַה.

אָלַא ע"כ דְּוּקָא הֵכָא הוּא דְּלֹא אֶמְרִינן אִיגְלָאֵי מִילְתָּא לְמַפְרַע. וְאַטוּ אִם גִּירֵשׁ אִשָּׁה מֵהַיּוֹם ע"ת וְקוֹדֵשׁ אַחַר קוֹדֵם קִיּוּם הַתְּנַאי וְאַחַר כֶּף נִתְקַנְיִם הַתְּנַאי אַטוּ לֹא הוּי קִדּוּשִׁין וְצָרִיף עֵינן יוֹתֵר בְּזֶה בַּד' הַפּוֹסְקִים.

וּמִש"כ הַרְשָׁב"א ו"ל דְּאִינוּ יָכוֹל לְגַרְשָׁה תוֹף ל'. הִינּוּ דְּוּקָא מִשּׁוּם דְּאִין שְׂיִיף לְגַרְשָׁה קוֹדֵם גַּמַּר הַקִּדּוּשִׁין: אָלַא לְדִידֵךְ דְּאֶמְרַת חֲלִיצַת מְעוֹבְרַת לֹא שְׂמָה חֲלִיצָה אַמַּאי פְּסָלָה מִן הַכְּהֻנָּה.

וְדַקְדַּק מְהֵרָשׁ"א ו"ל אַמַּאי לֹא פָּרִיף מֵהָא דְּאֶסוּר בְּקִרְוּבוֹתֵי וְתִי דְּלַעֲנֵן אִסוּר קִרְוּבוֹת מוֹדָה הַמְקַשֵּׁן דְּלִר"ל נְמִי אֶסוּר בְּקִרְוּבוֹת אַע"ג דְּלֹא שְׂמָה חֲלִיצָה כִּי הִיכִי שֶׁכ' הֵרָאשׁוּנִים ו"ל דְּהוּא אִינוּ יָכוֹל לְחַלּוֹץ לָהּ אַח"כ מִשּׁוּם דְּהוֹרַע זִיקְתּוֹ אָלַא מִפְּסָלָה מִן הַכְּהֻנָּה הוּא דְּפָרִיף.

וְל"נ דְּאִי נִימָא דְּאֶהְיֵי חֲלִיצָתָה לְמִיסַר קִרְוּבוֹת פְּשִׁיטָא דְּפָסָלָה נְמִי מִן הַכְּהֻנָּה. כִּיּוֹן דְּשֵׁם חֲלוּצָה עָלָה וְכִיּוֹן דְּס"ד הַשְּׂמָא דְּלֹא לִיפְסָלָה מִן הַכְּהֻנָּה וְדִאֵי אִין שֵׁם חֲלוּצָה עָלָה כָּלֵל.

ולא נאסר בקרובות וגם הוא או אחיו יכולין ליבמה אחר חליצה זו. והא דלא פריד מאיסור קרובות נראה כמ"ש הרשב"א ו"ל דבלא"ה אסור בקרובותי מחמת זיקה וק"ל: אלא לדידה אינה צריכה חליצה מן האחין מיבועי לי'.

מפאן קשה לדברי התוס' ו"ל בד"ה ונמצאת מעוברת שפתבו ואומר ר"י דנהי דלאו חליצה היא כו'. והא מוכח הקא דלר"י אפי' תוך ג' אינה צריכה חליצה מן כו'.

וצ"ל דמש"ה פתבו ועוד דדיעבד אם חלצה וכו' חזד תירוץ הוא. ועיין מהר"ם ו"ל.

ובירושלמי בשמעתי משמע דצריכה חליצה אחריתי לאחר ג' ע"ש. ובדברי הרמב"ם ו"ל מבואר דאינה צריכה חליצה אחרת כדמוכח משמעתי ומהא דלקמן וק"ל: יחזור ויבעול ויבנים דלא סגי ופי' רש"י ו"ל דבחליצה נמי לא אפשיך למיפטרך הואיל ומ"מ בא עלי' נראה דאין זה אלא מדרבנן אבל מה"ת ביאתה לאו פלוס היא ויכול אח"כ לפוטרך בחליצה ולקמן (דף לו:) תנא משום ר"א יוציא.

ופי' רש"י ו"ל דיוציא בגט בלא חליצה. ולר"ל א"א לומר פן כיון דלא שמה ביאה במה תיפטר אלא לר"ל ע"כ צריכה גט וחליצה.

ואף ע"ג דהכא פי' רש"י ו"ל דלא סגי לה בחליצה. היינו מדרבנן בעלמא כמו שכו'.

ור"א ס"ל דעדיף יותר שתצא בחליצה מלהתירך לקיים. ועוד נראה דלר"ל הא דאמר ר"א יוציא היינו לאחר שיבעול דת"קאמר יחזור ויבעול ויבנים.

ור"א אמר דיוציא ועיין ברשב"א ו"ל שם ודו"ק: והתוספות ו"ל הקשו לר"ל אמאי פטור מן הקרבן כשאין הולד בן קיימא. ותי' דהוי כמו קטן שבא על יבמה גדולה דתגדלנו.

ולא דמיא להא דהתם התירה הכתוב כדילפינו התם מקרא אבל הכא כיון דאיכא איסורא אפתי הויא אשת אח שלא במקום מצוה. וע"כ צ"ל כמו שכו' הרשב"א ו"ל דלא אסרה תורה מעיין עליו אלא מחמת ספק וכי אין הולד בן קיימא למפרע היא זקוקה לו ואין כאן איסור אשת אח.

אע"ג דלענין לפוטרך ביבום אינה ראויה פלל גזה"כ הוא מעיין עליו. אבל מ"מ אין עליה איסור אשת אח למפרע אם הפילה ולמאי דמסקינן דאין הולד פוטר עד שיצא לאויר העולם.

א"כ בשעת עיבורה זקוקה היא ליבם בכל גוונא ואסירא לתרונייהו. ואפ"ה לא דמי הני תרי איסורי דליבם אם אין הולד בן קיימא לא עבר באיסור אשת אח למפרע ולעלמא משמע דבכל גוונא אם בא עליה אחר מן השוק עבר בלאו דלא תהי' אפילו אם הולד בן קיימא.

כיון דאינו פוטר עד שיצא לאויר העולם. ובירושלמי ריש פ' ד' אחין משמע דהא דולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם היינו משום דצריכה שתדע מחמת מה נפטר עיין שם: שם ואי ס"ד ביאת מעוברת שמה ביאה כו' תיפטר בביאה של חברתה.

לפי מאי דס"ד דצרתה נפטר ע"י העובר קודם שיצא לאויר העולם א"כ תיקשי ממתניתין דנדה דתנו בן יום א' פוטר מן היבום. אבל עובר לא.

וצ"ל דע"י העוֹבֵר לַחֲדוּד לֹא מִפְטָרָא שְׁמָא לֹא? הֲאֵל בְּן קִימָא וּבְעִינֵן דְּנִקְא בְּן יוֹם אֶחָד. והש"ג והיש"ש ז"ל כְּתָבוּ דְאֶפִּילוּ אִם נוֹלַד מֵת אֲלֵא שְׁפָלוּ לוֹ חֲדָשׁוֹ וְהָיָה לוֹ חַיּוֹת מְעַט בְּמַעַי אִמּוֹ שְׁשֻׁמְעוּ אוֹתוֹ צוּעֵק אַף ע"ג דְּנִצָּא לְאוּרֵי הָעוֹלָם מֵת ה"ז פּוֹטֵר מִן הַיָּבוּם.

ולפ"ז קִשָּׁה מֵאֵי אִינְרֵי יוֹם אֶחָד אֶפִּילוּ עוֹבֵר נְמִי. וְכַדְפְּרִיף הַש"ס הֵתֵם בְּנוֹחַל וּמְנַחִיל.

וּמָה שֶׁהִבִּיא רֵאזָה מְדַקְאֵמֵר הֵתֵם דְּנִקְא מְשׁוּם דְּהַעוֹבֵר מְיִית בְּרִישָׁא אֲבָל אִם הִיא מְיִיתָא בְּרִישָׁא הִי יוֹרֵשׁ לְהַנְחִיל לְאַחִין מִן הָאָב אִין רֵאזָה. דְּהֵתֵם דְּנִקְא דְמֵתָה הָאִם הַנּוֹלַד הָוִי כְּמוֹנָח בְּקוֹפְסָא וְהָרִי הוּא כְּמוֹ שְׁיִצָּא לְאוּרֵי הָעוֹלָם אֲבָל בְּלֵא"ה לֹא מִיְקָרִי חַי עַד שְׁיִצָּא לְאוּרֵי הָעוֹלָם כִּי הִיכִי דְאִין מְצוּנִין עַל הַרִיגָתוֹ כֹּל שְׁלֵא נוֹלַד.

וּמָה דְנִזְיֵר אִין רֵאזָה דִּי"ל בְּנִדְרֵי הַלֵּף אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וּצ"ע בְּד" הוֹפְסָקִי: וּבש"ע סִימָן קס"ד רֵאזִיתִי כְּמָה דְבָרִים שְׁצ"ע. הַרְמ"א ז"ל כְּתָב בְּשֵׁם הַגְמָרָא דְאִם חֲלַץ בְּתוֹף ג' צָרִיכָה חֲלִיצָה אַחֲרַת מִן הָאֲחִים וְכִבֵּר כְּתַבְתִּי לְעִיל דְשִׁמְעֵתִין מוֹכַח דְאִינָה צָרִיכָה חֲלִיצָה דֵאל"כ מֵאֵי פְרִיף לר"י אִינָה צָרִיכָה חֲלִיצָה מִן הָאֲחִים מִיְבַעֵי לָהּ: עוֹד כְּתָב הַרְמ"א ז"ל בְּסַעֲרֵי ה' שָׁם גְּבִי כּוֹנֵס אֶת יְבֻמָּתוֹ דְאִם רָצָה מוֹצִיא בְּגִט וְחֲלִיצָה.

וּלְעִיל כְּתַבְתִּי דְמִלְשׁוֹן רַש"י ז"ל לֹא מְשַׁמַּע כֵּן וּבְחֲלִיצָה אִינוּ יְכוֹל לְפִנְטָרָה אַחַר שְׁכַבְרָא בְּאֵ עָלֶיהָ: וְהַב"י כְּתָב שָׁם דְאִם חֲלַץ לְמַעַן פְּרִיטָה אוֹ חוֹלְצָת אוֹ מְתִיבָמָת וְגַם זֶה קִשָּׁה דְלִיכָא לְמ"ד הִיכִי כִינּוֹן דְשִׁמָּה חֲלִיצָה לְפִנְסָלָה מִן הַפְּהוּנָה וְדֵאִי דְאִסוּרָה לִיבוּם לְכָל הָאֲחִין: דָּף לוֹ וַא"ת הַלֵּף אַחַר רֹב נָשִׁים כו' הַנּוֹלַד אִינוּ פּוֹטֵר.

מְשַׁמַּע דְאִם הִי הַנּוֹלַד פּוֹטֵר הֵיטָה מִן תְּרַת לְהַנְשָׂא לְשׁוּק מְטַעֵם רֹבָא. וְקִשָּׁה לְדַעַת הַרִי"ף ז"ל בְּרִישׁ הָאֲשָׁה בְּתָרָא דְלַרְבָּנָן נְמִי כֹל שֶׁהִיא בְּחֻזְקָתָא יָבוּם אֲמָרִינָן סְמוּךְ מִיְעוּטָא לְחֻזְקָה וְלֹא תִנְשָׂא לְשׁוּק.

וצ"ל דְּהֵתֵם הָוִי מִיְעוּטָא דְשָׂכִיחַ יוֹתֵר דְאִיכָא נְמִי מִיְעוּטָא שְׁאִין מְתַעַבְרוֹת. וְשָׁם תְּבַאֵר יוֹתֵר בַּעז"ה.

וְעִינֵן מְהַרְשָׁא ז"ל: תּוֹסְפוֹת בְּד"ה וְתִנְשָׂא לְאַחַר אִי תִימָא כו'. וְאִין כָּאֵן תִּימָא כ"כ דִּילְמָא ס"ל לר"א דְלֵאחַר ט' חוֹלְצָת וְכוּזְעִירִי לְקַמֵּן אֲבָל מָהָא דְתַנּוּן לֹא תִתְיַבֵּם עַד שְׁתַּדַּע מְשַׁמַּע לִיהָ דְלֹא מְתִיבָמָת וְלֹא חוֹלְצָת עַד אַחַר ט' שֶׁהִיא הִנְדִיעָה מ"מ"נ.

וּמֵאֵן דְמִקְשָׁה וּלְטַעֲמִיהָ ס"ל דְעַד שְׁתַּדַּע מְשַׁמַּע יְדִיעָה בְּרוּרָה וְלֹא מְחַמַּת סְפָק. וְיִשׁ לְדַקְדָּק מִנ"ל לר"א דְלַר' יוֹחֲנָן מִן תְּרַת לְכַתְחִילָה לְחַלּוֹץ פְּשָׁהִיא מְעוֹבְרָת הָא מְכוּלִיָּה שְׁמַעְתָּא מְשַׁמַּע דְלֹא אָמַר ר"י אֲלֵא בְּדִיעַבְדֵּי אִם חֲלַץ אוֹ כְּנֵס.

וּי"ל דְמְשַׁמַּע לָהּ מָהָא דְאָמַר ר' יוֹחֲנָן דְאִין צָרִיכָה חֲלִיצָה מִן הָאֲחִין דְאֶפִּילוּ לְכַתְחִילָה חוֹלְצָת. אוֹ אֶפְשָׁר מְשַׁמַּע לִיהָ מִמְתְּנִיתִין דְלִיכָא שׁוּם תְּקִנָּה בְּתוֹף ט' אֶפִּילוּ בְּדִיעַבְדֵּי.

וְהִינּוּ דְקָאֵמֵר לִיהָ אַבְיִי אֲבָל אִי חֲלַץ לָהּ ה"נ דְשָׂרְיָא: ע"ב אִי נְמִי עַד כָּאֵן לֹא קָאֵמֵר ר"מ הֵתֵם אֲלֵא מְשׁוּם דְרַבָּנָן כו' עִינֵן בְּנִימָק"י שֶׁהַקִּשָּׁה הָא רַבָּנָן דְר"מ נְמִי ס"ל דִּיוֹצִיא בְּגִט עַד אַחַר זְמַן אִיסוּר א"כ אִמָּאִי לֹא קָנְסוּ נְמִי הֵכָא בְּאִין הַנּוֹלַד בְּן קִימָא דִּיוֹצִיא.

וּתִי דְכִינּוֹן דְלֹא הוֹפֵר עוֹבְרָה וְסָבֵר הוּא לְעֲשׂוֹת מְצוּהָ לֹא קָנְסוּ אוֹתוֹ. וַא"כ אִמָּאִי לֹא קָאֵמֵר אַבְיִי דַע"כ לֹא קָאֵמֵר ר"מ אֲלֵא הֵתֵם דְלִיכָא מְצוּהָ אֲבָל הֵכָא דְאִיכָא מְצוּהָ מוֹדָה

דְּהָא לְרַבְּנָן נְמִי צְרִיף לְחַלְקֵי כּוֹן דְּלֵא נְחֻלְקוּ ר"מ וְרַבְּנָן אֵלֵא אִי קְנָסִינָן לִיה לְעוֹלָם אָבֵל
גַּט גַּם רַבְּנָן מוֹדוּ דְּצְרִיף לִיתָן גַּט אִפִּי בְּאִשְׁתּוֹ פְּהֵן שְׁתַּאֲסִי עָלָיו עוֹלָמִית.

וּא"כ הֵכָא אֲמַאי יְקַיָּים ע"כ מִשּׁוּם דְּסַבְר לְעִשׂוֹת מִצְוָה. וּא"כ לר"מ נְמִי הִיָּינוּ טַעְמָא.

וְעוֹד דְּמַאי קְאָמַר דר"א ור"מ אָמְרוּ ד"א הָא רַבְּנָן נְמִי מוֹדוּ דִּיּוֹצִיא אִם לֹא מִשּׁוּם דְּלֵא
הַנּוֹפֵר עֲוֹבְרָה וְסַבְר לְעִשׂוֹת מִצְוָה ור"א לֹא ס"ל טַעְמָא דְּמִצְוָה אָבֵל מִנ"ל דַּס"ל כר"מ
דְּקַנְסִי לְעוֹלָם. וּלְפִי מִש"כ לְעִיל דְּהָא דְּאָמַר ר"א יוֹצִיא הִיָּינוּ לְאַחַר שְׁיַחְזוֹר וַיִּבְעוֹל א"ש
דְּעַל פְּרָקָה כר"מ ס"ל דְּקַנְסִי לְעוֹלָם דְּהָא אַחַר זְמַן אִיסוּר הוּא.

פִּינָן שְׂכַבְר הַפִּילָה וְאִפ"ה אָמַר יוֹצִיא דְּלַרְבָּנָן בְּכַה"ג אִין צְרִיף לְהוֹצִיא כְּמוֹ בְּמִנְיַת
לְאַחַר כ"ד חוֹדֶשׁ. וְכֹן מִשְׁמַע לִישְׁנָא דְּמִתְנִיתִין דְּאִין הַנּוֹלָד שֶׁל קַיָּמָא.

וּמַד' הַב"ש סִי' קַס"ד מִשְׁמַע דַּלְד' הַנִּימְק"י בְּהַנּוֹפֵר עֲוֹבְרָה אֲפִילוּ לְאַחַר שְׁהַפִּילָה יוֹצִיא
בְּגַט וְלֹא יִדְעָתִי מִנ"ל הָא קי"ל כְּרַבְּנָן דְּאִין צְרִיף לְהוֹצִיא אֵלֵא בְּזַמְנֵן הָאִיסוּר כְּדַקְאָמְרִי
וְלִכְשֶׁגִּיעַ זְמַנּוֹ לִיכְנוּס יְכַנוּס.

וּמַה שְׁהַקְשָׁה לָמָּה לֹא קְנָסוּ בְּמִתְנִיתִין הִיָּינוּ קוֹדֵם שְׁהַפִּילָה. וְכַבְר פְּתַבְתִּי לְעִיל דַּלְדַעַת
רש"י ו"ל לְרַבְּנָן לֹא סָגִי דְּלֵא יְקַיָּים דְּבַחֲלִיצָה ג"כ אִינוּ יְכוֹל לְפִנוֹטְרָה.

וּבְלֵא"ה לֹא הִבְנִיתִי קוֹשִׁית הַנִּימְק"י בְּמִתְנִיתִין לָמָּה לֹא יוֹצִיא בְּגַט פִּינָן דְּקִי"ל כר"ל
דְּבִיאַת מְעוֹבְרָת לֹא שְׁמָה בִּיאָה. אִם כֹּן פְּנִיסָה שְׁלוֹ לָאוּ פְּלוּם הִיא וּבְהַפְרָשָׁה בְּעֵלְמָא סָגִי
וְגַט מַאי בְּעֵי הֵכָא פִּינָן דְּלֵא קְנָאָה כָּלְל.

וְהַרְשָׁב"א ו"ל בְּאֲמַת לֹא גָרַס בַּד' ר"א יוֹצִיא בְּגַט מִטַעַם זֶה וְאֲפִילוּ לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל
דְּמִצְרִיכָה גַּט אִם הַנּוֹלָד סָפֵק בֶּן קַיָּמָא מ"מ לְהַצְרִיכָה דוֹקָא גַּט. זֶה מִנְיָן לְנוּ פִּינָן דְּאִין
פְּנִיסָתוֹ כְּלוּם.

וּלר' יוֹחָנָן שְׁפִיר אִיכָּא לְאַקְשׁוּיִי יוֹצִיא בְּגַט דְּהָא לְדִידֵיהּ שְׁמָה בִּיאָה וּכְנוּסָה הִיא וְגַם בְּזָה
י"ל פִּינָן דְּאִינָה אֵלֵא סָפֵק פְּנוּסָה לֹא קְנָסִינָן לָהּ לְהַצְרִיכָה גַּט אֵלֵא דַּלְפ"ז הָוִי מְצִי לְחַלְקֵי
לר"א בִּין נוֹשָׂא מְעוֹבְרָת חֲבִירוֹ דְּלְהוֹצִיאָה מִתַּחַת בְּעֵלָה וּבִין הוֹצֵאָה דְּהֵכָא דְּעַדִּין לֹא
בָּאֵת לְרִשׁוּת יְבָמָה אֵלֵא דו"א דְּהָא בְּנוֹשָׂא מְעוֹבְרָת חֲבִירוֹ ג"כ כְּבָר הוֹצִיאָה בְּשַׁעַת זְמַן
הָאִיסוּר וְאִפ"ה שְׂרִי לְהַחְזִיר לְאַחַר זְמַן הָאִיסוּר וְאִי קְנִיס הֵתָם שְׁלֵא לְהַכְנִיסָה ה"נ בְּנוֹשָׂא
מְעוֹבְרָת הִי צְרִיף לְקַנְסִי שְׁלֵא יַחְזִירָה וְעֵינָן בְּזָה בְּדַבְרֵי הָאֲחֵרוֹנִים ו"ל וְדו"ק.

וְעִי' בְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל לְקַמָּן בְּשִׁמְעֵתִין גְּבִי קִידָשׁ וּכְרַח שְׁהָאָרִיף קִצַּת בְּזָה וְדַעַתוֹ ג"כ
דְּאִין צְרִיף לְהוֹצִיא ע"ש שְׁהָאָרִיף בְּדַבְרֵי הַרְאָב"ד ו"ל. וְעֵינָן בַּח"מ וּבְמִשְׁנַל"מ ו"ל
מִש"כ שָׁם בְּזָה בְּפִי"א מַה"ל גִּירוּשִׁין: תוֹסְפוֹת בַּד"ה וְלֹא קַתְנִי יַפְרִישׁ.

כְּתַבוּ לְתַרְצֵי הָא דְּסוּטָ' מִשּׁוּם דְּאִסִּירָא לִיה מְדַאֲוִרִיָּתָא. וּמִטַעַם זֶה הוֹרָה הַר"י
מַאֲוִרִינִישׁ ו"ל בְּאֲחַד שְׁקִידָשׁ מִיְנַקַּת חֲבִירוֹ דְּסָגִי בְּהַפְרָשָׁה בְּעֵלְמָא פִּינָן דְּבֵלֵא"ה
אִסִּירָא לִיה דְּכֻלָּה בְּלֵא בְּרַכָּה אִסוּרָה כְּנֻדָּה אֲפִילוּ לר"מ.

וְהַמְהַרְשָׁ"א ו"ל הַקְשָׁה דְּהָא גְּבִי סוּטָה לֹא מְהַנִּי לר"מ מַה שְׁאִסוּרָה עָלָיו מִשּׁוּם סוּטָה.
וּלְדִידֵי לֹא תִיקְשִׁי דְּנֻדָּי הִיכָּא דְּנוֹלָד אִיסוּר אַח"כ לֹא מְהַנִּי לר"מ פִּינָן דְּכַבְר נָשָׂא
מְעוֹבְרָת וְקַנְסִינָן לִיה שְׁיּוֹצִיא עוֹלָמִית מַאי אֲהַנִּי מַה שְׁנֻאָסְרָה אַח"כ עוֹד אִיסוּר אַחַר וְכִי

בשבייל זה פטר מן הקנס אבל בקידוש מינקת דהאיסור האחר הוא מיד בשעת קדושין ודאי יש לומר דגם ר"מ מודה דלא קנסין ליה לעולם.

וכדאמרינן הכא אבל הכא מדאורייתא מיפרש פרושו מינה. אלא דיש לדקדק הא רבא לא ס"ל הכא לחלק בין איסור דאורייתא לאיסור דרבנן דאמר ר"א ור"מ אמרו ד"א.

וניש לומר דלר"מ הוא דלא ניקא ליה לחלק בין דאורייתא לדרבנן פיון דר"מ קנים על מה שעבר על איסור פבר. א"כ באיסור דאורייתא מסתבר יותר לקנוס אותו.

אבל רבנן דאמרי יוציא בגט אינו אלא שלא יעבור עוד ובאיסור דאורייתא אין לחוש לזה משום דחמיר ואפשר לומר ג"כ איפכא דר"מ הוא דלא קנים באיסור דאורייתא משום דד"ת אין צריכין חזוק לענשו בקנס אבל לרבנן דלאו משום קנסא אמרי דיוציא בגט אלא להפרישו מאיסורא באיסור דאורייתא ג"כ צריף להפרישו בגט אע"ג דיש לו היתר לאחר זמן.

וכן משמע ממה שהקשה הנימק"י אמא אינו מוציא בגט במתניתין אם פנס מעונבת וכהא איסורא דאורייתא הוא דאיפכא. וגם עיקר סברתם שכתבו לפרש הא דייכול להפרישו הוא משום דעתה נולד איסור דאורייתא הוא קצת דחוק פיון דבלא הקינוי והסתירה לא היתה ראויה לו לעולם.

ועיין תוס' סוטה שם שכתבו דתוף ג' אפי' לר"מ א"צ להוציא דדוקא גבי מעונבת משום ספנת הנולד הוא דאינה שותה דקנסוהו התם להוציא בגט לעולם. אבל ניסת תוף ג' מאי דהוי הוי ותו לא קנסין ליה להוציא.

ונראה דתוף ג' מודו דצריף להוציא כדמשמע לקמן בקידוש וברח אלא דלאחר ג' ר"מ נמי לא קנים להוציא לעולם ודוקא גבי מעונבת דאיפכא ספנות נפשות הוא דקנים: דף לז גמרא מי עבדינן תקנתא לכהן כו'.

לפי מה שכתב הרא"ש ז"ל דבמעונבת נמי מהני בריחה. א"כ אין צריף לעשות תקנה לכהן דהא יש לו תקנה לברות.

והנימק"י ז"ל כ' דגבי מעונבת וברת לא מהני בריחה. וכן משמע מדברי התוס' ז"ל לפסוטה שכתבו דאשת פהן לכ"ע אינה שותה דהא אינו יכול להחזירה ואי נימא דבריחה מהני גם לכהן ראויה היא לאחר זמן ע"י בריחה.

ומ"מ אין דברי התוספות ז"ל מוכרחים התם דאפילו אי לא מהני בריחה ומשמתין ליה מ"מ אם עבר וברח עד אחר זמן האיסור אין כופין אותו לגרש אס"פ. וא"כ לכהן נמי מצינו בה שעת היתר וק"ל: קידוש בתוף שלשה וברח כו'.

ופי' רש"י ותוס' ז"ל דאי לא ברח כופין אותו ליתן גט. והרמב"ם ז"ל כתב דתוף ג' אין כופין ליתן גט.

ומשמע מדש"ב ה"ש"ס למעונבת ומניקה דאיירי בה ה"ש"ס הכא ותני פלוגתיהו בקידוש תוף ג' ש"מ דבמעונבת מהני בריחה וכמ"ש הנמק"י. ולפי מה שכתב התוס' ז"ל דתוף ג' חמור.

אָבֿל מְעֻבְּרֵת וּמְנִיקָה בְּקוֹדֶשׁ לְחֹדֶיךָ אֵין צָרִיךְ לְהוֹצִיא א"ש. וּמֵהָא דְתַנּוּן לְעִיל גַּבִּי הֵחֵלְפוּ הַנְּשִׂים וּמִפְרִישֵׁין אוֹתָן וְשִׁלְשָׁה חֻדְשִׁים אֵין רְאִיָּה דְאֵין צָרִיךְ לְהוֹצִיא דְהֵתֵם לֹא חֻטָּא זֶה וְלָמָּה נִכּוּף אוֹתוֹ לְהוֹצִיא בְּשִׁבִיל זְנוּת שְׁל זֶה.

וְעִי' בְּזֶה בְּד' רֵאשׁוֹנִים וְהֶאֱחָרוּנִים וְ"ל כִּי רַבּוּ הַדְּעוֹת בְּזֶה וְאִם אִפִּי' בְּשׁוּגְג קְנֻסִינָן לִיה אוּ לֹא אַע"ג דְּלִרְבִּנָן טַעֲמָא לָאוּ מְשׁוּם קְנֻסָא הוּא. אֲלֵא כְּדִי לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא מ"מ פִּינּוּן שְׁלֹא עֵבֵר בְּמִזִּיד אֵין פֶּאן חֻשְׁפָּא כ"כ: גְּמָרָא וְזוּ הוּאִיל וְלֹא הֵנְפֵר עֻבְּרָה לְשִׁלִּיש יָמֵיהָ אִתְרַע לִיה רַבָּא.

לְכֹאֹרָה גְּרָאָה מִפֶּאן דְּהֶפְרֵת הָעֻבְּרָ לֹא יִפְחֹת מַג' חֻדְשִׁים אִפִּי' אִם נוֹלַד לִז', וְא"כ בְּכָל עֵת שְׁנִשְׁפָּאָה בְּתוּךְ ג' חֻדְשִׁים כו' הָא דְמְסַפְקָא לָן בְּסַפְקָא בְּן ט' לְרֵאשׁוֹן וּבֶן ז' לְשֵׁנִי ע"כ צ"ל דְּנִשְׁתַּהֵא הֶפְרֵת הָעֻבְּרָ יוֹתֵר מַג' חֻדְשִׁים אִי מְרֵאשׁוֹן הוּא דְאִי נִימָא דְבֶן ז' ג"כ נִיפְרָ לְשִׁלִּיש יָמֵיו הֵינּוּ ב' חֻדְשִׁים וְשִׁלִּיש.

א"כ מְצִינוּ דְלֹא נִשְׁתַּהֵא הֶפְרֵת הָעֻבְּרָ יוֹתֵר מַג' חֻדְשִׁים פְּגוֹן אִם נִשְׁפָּאָה הַשְּׁנִי בְּסוּף חוֹדֶשׁ רֵאשׁוֹן דְּאֵז הֶפְרֵת הָעֻבְּרָ בְּשִׁנְיָהֶם יַחַד לְאַחַר ג' וְאֶזְלִינָן בְּזֶה בְּתֵר רַבָּא דְלִתְשַׁעָה יְלָדוֹן וּבֶן רֵאשׁוֹן הוּא וְהִיכִי תַנּוּן סְתָמָא דְהֵנִי סָפֵק.

אָבֿל אִי גַם בֶּן ז' אֵינוּ נִיפְרָ אֲלֵא לִג' חֻדְשִׁים א"ש דְּהֵנִי סָפֵק הַשְּׁקוּל דְלִמְתַּלִּי בְּרֵאשׁוֹן אִיפָא רַבָּא דְמְסִייע לִיה. וּבְשֵׁנִי אִיפָא מְסִייע מֵהָא דְנִיפְרָ לְשִׁלְשָׁה חֻדְשִׁים זְמַן הֶפְרֵת הָעֻבְּרָ וּמִש"ה סָפֵק הֵנִי.

אָבֿל הִיכָא דְנִשְׁתַּהֵא הֶפְרֵת הָעֻבְּרָ גַם לְשֵׁנִי גְרָאָה דְנוֹדָאֵי בֶן רֵאשׁוֹן הוּא דְהָא אִיפָא רַבָּא דְיוֹלָדֵת בֶּן תְּשַׁעָה. וּמ"מ לְיִשְׁנָא דְבֶן ז' לְאַחְרוֹן וּנְדָאֵי לִיפָא לְפְרוּשֵׁי אֲלֵא אִם נִשְׁפָּאָה הַשְּׁנִי בְּחוֹדֶשׁ הַג' וּכְשִׁילְדָה לִז' הֵנִי תְשַׁעָה לְרֵאשׁוֹן דְאִי נִשְׁפָּאָה בְּחוֹדֶשׁ א' אוּ ב'.

א"כ כִּי יְלָדָה לְתִשְׁעָה לְרֵאשׁוֹן הֵנִי בֶן ח' מְשִׁנִּי דְהָא יוֹלָדֵת לְתִשְׁעָה אֵינָה יוֹלָדֵת לְמִקְוֹטְעִים וְאֵין לוֹמֵר דְבֶן ז' הוּא אֲלֵא דְאִשְׁתַּהֵי דֵא"כ מְצִינָן לְאַשְׁכּוּחֵי נְמִי בֶן ט' לְזֶה וְלְזֶה פְּגוֹן שְׁנִשְׁפָּאָה מִיַּד אַחַר מִיתַת אַחִיו וְיְלָדָה לְתִשְׁעָה לְאַחְרוֹן.

וְאִפ"ה אִיפָא לְסַפּוּקֵי נְמִי בְּרֵאשׁוֹן מְשׁוּם דְשָׁמָא אִשְׁתַּהֵי כְּמָה יָמִים אַחַר תְּשַׁעָה. וְי"ל דְּבַכָּה"ג אֶזְלִינָן בְּתֵר הֶפְרֵת הָעֻבְּרָ.

וְכִינּוּן דְלְשֵׁנִי נִיפְרָ בְּזִמְנֵוּ וְנוֹדָאֵי בֵר שְׁנִי הוּא. דְהָא לִיפָא פֶּאן בְּרֵאשׁוֹן רַבָּא דְיְלָדוֹן לְתִשְׁעָה.

פִּינּוּן דְלְשֵׁנִי נְמִי לְתִשְׁעָה יְלָדָה. וּבְפֶרֶק בֶּן סוּרֵר וּמוֹרָה מְסַפְקָא לִיה לְהַש"ס בְּבֶן ז' אִי הֶפְרֵת הָעֻבְּרָ הֵנִי לִג' חֻדְשִׁים אוּ לְשִׁלִּיש יָמֵיו וּבִירוּשְׁלָמִי בְשִׁמְעֵתִין מִיבְעִי לִיה בְּמָה אָנּוּ קִימִין אִי בְשָׁבָא עֲלִי' מִיַּד לְאַחַר מִיתַת בְּעֵלָה וְהֵנְפֵר עֻבְּרָה לְאַחַר ג' חֻדְשִׁים (כצ"ל) נִיחְנִי בֶן ט' לְזֶה וְלְזֶה בֶן ז' לְזֶה וְלְזֶה דְהָא עֵיבּוּר שְׁל שְׁנִיָּהֶם שְׁוִין אֲלֵא בְשָׁבָא עֲלִי' לְאַחַר ב' חֻדְשִׁים וְהֵנְפֵר עֻבְּרָה לְאַחַר ג' חֻדְשִׁים נִיחְנִי הֵיבְמָה לֹא תִתְנִיבֵם עַד שְׁיָהָא לָה חֻמְשָׁה חֻדְשִׁים.

אֲלֵא ש"מ דְאֵין הָעֻבְּרָ מִשְׁתַּהֵא בְּהֶפְרֵתוֹ יוֹתֵר מַג' חֻדְשִׁים. אֲלֵא פֶן אָנּוּ קִימִין שְׁבָא עֲלִיהָ לְאַחַר מ' יוֹם וְהֵנְפֵר הָעֻבְּרָ לְאַחַר חֻמְשִׁים יוֹם.

הרי יש פאן ג' חֲדָשִׁים שְׁלִימִים לְרֵאשׁוֹן וּמְקוּטְפִין לְשָׁנֵי כו' ש"מ שְׁהוּן שְׁתֵּי יְצִירוֹת וּש"מ שְׁהֶאֱשָׁה יוֹלֶדֶת לְחֲדָשִׁי מְקוּטְעִי. וּש"מ שְׁהֶאֱשָׁה מְעוֹבְרַת אֵינָה חוֹזֶרֶת וּמִתְעַבְרַת.

וּש"מ שְׁהֶאֱשָׁה אֵינָה מִתְעַבְרַת מִב' בְּנֵי אָדָם עכ"ל. וּדְבָרִים אֵלוֹ צָרִיךְ בִּיאֹר חֲדָא מַה שְׁאָמַר וּמְקוּטְפִין לְשָׁנֵי אֵי גִימָא דְאֶפְשָׁר שְׁתּוּכַר הָעוֹבֵר בְּג' חֲדָשִׁים מְקוּטְעִין הָרִי זֶה בְּהִפּוּף מְסוּגֵיט הַש"ס דִּילֵן דְּבִש"ס דִּילֵן אֲמַרִינֵן דְּלֹא יִפְחוּת מִג' חֲדָשִׁים וְאֶפְשָׁר שְׁיִשְׁתַּהֵא יוֹתֵר.

וּלְפִי שְׁיִטַּת הִירוּשְׁלַמִי הָיִי אֵיפְכָא דֵא"א שְׁיִשְׁתַּהֵא יוֹתֵר. וְאֶפְשָׁר שְׁיִפְחוּת.

וְעוֹד דְּאֵימַת נוֹלַד ע"כ לְתַשְׁעָה לְרֵאשׁוֹן וּא"כ בֶּן שְׁמֹנֶה לְשָׁנֵי הוּא. פִּינֵן דְּכָבֵר חֲלָף אַרְבַּעִים יוֹם לְמִיתַת הָרֵאשׁוֹן.

וּמִש"כ הַק"ע דְּלְשָׁנֵי ג"כ בַּר ט' הוּא אֵלֶּא שְׁיִלְדָה לְמְקוּטְעִין מְקוּטְעִין כְּזוֹ לֹא מְצִינּוּ מְקַצָּת חוֹדֶשׁ הָרֵאשׁוֹן וּמְקַצָּתוֹ שֶׁל חוֹדֶשׁ הָאֲחֵרוֹן אֹחַף לֹא לְמ"ד שְׁיִפּוּרָא גָרַם. וּכְמוֹ שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' ו"ל שֶׁם בְּנֻדָה.

וּלְמֵאן דְּאָמַר שְׁיִפּוּרָא גָרַם לִיכָא לְסַפּוּקֵי בְּרֵאשׁוֹן דֵא"כ הָיִי חוֹדֶשׁ הָעֵשְׂרִי. וּי"ל דְּהֵינּוּ דְקָאָמַר דֵאִיכָא דִּיּוֹלֶדֶת לְמְקוּטְעִים וְאִיכָא דִּיּוֹלֶדֶת לְשְׁלֵמִים וְתַרְנוּנֵיהוּ אֵיחְנִינְהוּ.

אָבֵל אֶפְתִּי אֶפְיֵלוֹ לְמ"ד בַּב"ר בְּקָרָא דְכַמְשָׁלֶשׁ חֲדָשִׁים דְּלֹא בְּעִינֵן ג' חֲדָשִׁים שְׁלִימִים מ"מ בְּעִינֵן רַבּוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן וְרַבּוֹ שֶׁל ג'. וְהֵיכִי אֲמַרִינֵן הֵכָא דְסָגִי בְּעֵשְׂרָה יָמִים מֵרֵאשׁוֹן וְעֵשְׂרָה מִשְׁלִישִׁי.

וְעוֹד דְּהָא אַרְבַּעִים יוֹם בְּכָל הַנּוֹלָדוֹת מֵיָא בְּעֵלְמָא הוּא וְלֹא נִגְמַר יְצִירְתוֹ אֵלֶּא אַחַר אַרְבַּעִים. וּא"כ אֵטוּ בְּעֵשְׂרָה יָמִים לְבַד יִכּוֹר הָעוֹבֵר וְזֶה לֹא יִפְלֵא דְהָא לֵר' יִשְׁמַעְאֵל דִּי צִירַת נְקִיבָה נִגְמְרָה לְשָׁמְנִים יוֹם וְאֶפ"ה הַפְּרָתָה נִוְדָאֵי ג"כ לְג' חֲדָשִׁים נִיפְרַת.

וְצָרִיךְ לְפָרֵשׁ לִפ"ז הָא דְאֲמַרִינֵן ש"מ שְׁהוּן שְׁתֵּי יְצִירוֹת הֵינּוּ דְלֹא כָּל הַנּוֹלָדוֹת שְׁוִין דִּישׁ נוֹצֵר לֵט' שְׁלִימִים וְיֵשׁ נוֹצֵר לֵט' מְקוּטְעִין וּמִיִּיתֵי רְאִיָּה מְהָא דְאָמַר ר' זְעִירָא וְנִיּוֹצֵר שְׁתֵּי יְצִירוֹת יְצִירָה לֵט' יְצִירָה לִז' ה"נ בֵּט' גּוּפָא אִיכָא שְׁתֵּי יְצִירוֹת.

אָבֵל מ"מ לִישְׁנָא דְמִתְנִיתִין סַפְקָא בֶּן ז' אֵינּוּ מִיּוֹשֵׁב לִפ"ז. וְכָבֵר עֲמַד עַל זֶה הַק"ע שֶׁם.

וְאָמְרוּ שֶׁם עוֹד ש"מ שְׁאִין הָאֱשָׁה מְעוֹבְרַת חוֹזֶרֶת וּמִתְעַבְרַת. וּפִי' הַק"ע דַּל"ה אִפִּי לְאַחַר ג' לֹא תִנְשָׂא.

וְכָבֵר הַקְּשָׁה הוּא בְּעֵצְמוֹ עַל פִּי רְש"י ע"ש. וְנִרְאָה דְדִיִּיק מְדַלָּא מִשְׁכַּח אֵלֶּא סַפְקָא בֶּן רֵאשׁוֹן ס' בֶּן שָׁנֵי וְאֵי גִימָא דְאֱשָׁה חוֹזֶרֶת וּמִתְעַבְרַת מְצִינּוּ שְׁתַּלַּד לְרֵאשׁוֹן וּלְשָׁנֵי.

וְהֵיכָא דִּיּוֹלֶדָה תְּאוּמִים אֲמַאי הַנּוֹלַד כְּשֶׁר שְׁמָא אֶחָד לְרֵאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי לְשָׁנֵי וְשְׁנִיָּהֶם סַפְקָא מִמְזוּר הֵם. וּמִהֵכָא נָמִי מוּכַח שְׁאִין הָאֱשָׁה מִתְעַבְרַת מִשְׁנֵי בְּנֵי אָדָם.

דַּל"כ שְׁמָא מִשְׁנִיָּהֶם הוּא וְהַנּוֹלַד אֲמַאי כְּשֶׁר וְאֵע"ג דְּלְפִי מַאי דְמוּקִי דְבָא עֲלֵיהָ הַשְּׁנִי לְאַחַר אַרְבַּעִים נִוְדָאֵי דְלִיכָא לְמִיחַשׁ שְׁמָא מִשְׁנִיָּהֶם הוּא. פִּינֵן דְּכָבֵר נִגְמַר יְצִירַת הָרֵאשׁוֹן מ"מ דִּיִּיק מְדַלָּא תַנּוּן אֵלֶּא סַפְקָא ש"מ דְּלִיכָא לְסַפּוּקֵי מִשְׁנִיָּהֶם כָּלֵל אִם לֹא קוֹנְדֵם שְׁנִסְרַח הַזֶּרַע וְכַדְמִסִּיק שֶׁם מְהָא דְגִלִּית הַגְּתִי.

ועיין תוס' סוטה. אחר כל הג'ל צריכין אנו לומר דפליגי ש"ס דילן והירושלמי.

לשיטת הירושלמי לא הוי ספק אלא בהאי גוונא שבא עלי' לאחר ארבעים ורישא דמתניתין דתנן הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת דאם הולד של קיימא יוציא ותייבין בקרבן מייירי שבא עלי' השני לאחר ארבעים והופר העובר אחר ג' דונדאי מן הראשון הוא.

ולפי שיטת הש"ס דילן ג"כ מייירי שהופר עוברת לאחר דונדאי בן ראשון הוא. דאזלינן בתר רובא או שנולד לז' לראשון.

ולפי הג'ל ה' דאסרו חכמים ג' חדשים משום הבחנה היינו משום דלא פלוג אכל באמת עיקר תשוא של הבחנה אין פאן אלא בגוונא דהירושלמי או שנישאת לו בחודש ג'. אבל אם נישאת לו בחודש ב' אין פאן ספק דלשני בן ח'.

וכן אפ' באמצע חודש א' למ"ד דיולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין. אבל מדברי התוס' ו"ל בד"ה רוב היולדת לא משמע בן שכתבו דאי נימא דסמכינן ארובא אחר חודש א' תינשא ונסמוך ארובא דלתשע' ילדו ולא יבא לכלל ספק.

ואמאי לא תנשא בחודש ב' ה' אין פאן ספק דלשני בן ח' הוא. וי"ל דכוננתם ו"ל דלא תנשא בחודש ב' על סמך רובא דילדו לתשעה משום דחיישינן למיעוטא שמה תתעבר אה"כ בחודש ג' ויהיה הולד ספק.

אבל אין ה"נ אם לא בא עליה השני אלא בחודש ב' דאין פאן ספק משום דלשני בן ח' הוא ואפשר לומר עוד דבן ז' שישתהא לתוף ח' הוא דבר המצוי וכ"ע מודים בה אפ' מאן דפליג ארבה תוספאה בבן ט'.

וכן איתא להדיא לקמז(דף מב). ואי קשיא לך פיון דחיישינן למיעוטא בהבחנה.

א"כ אפ' אחר ג' לא תנשא שמה מעוברת היא ולא הופר עוברת עדיין. וצריף לומר דכ"כ לא היה משתהא הפרת העובר לראשון עד הפרת עובר משני אע"ג דלא נתברר פמה משתהא הפרת העובר דהא למאן דאמר דבן ז' נמי ניכר לג' חדשים צ"ל דמשתהא קרוב לו' חדשים מ"מ ה' פשיטא לן דאין משתהא יותר מעד ב' הפרות למר פדאית ליה ולמר פדאית ליה היינו למ"ד דהפרת עובר בן ז' הוא ג' חדשים הוא משתהא פחות מו' חדשים מעט.

ולמ"ד דעובר ניכר לשליש ימיו היינו ב' חדשים ושליש הוא משתהא מעט פחות מה' חדשים ושליש. ומש"ה אפילו יום אחד בתוף חודש הג' בסופו אסור לישאנה שמה משתהא הפרת העובר פחות מה' חדשים ושליש אפילו יום אחד: אלא דא"כ אינו מוכן מה שתי' התוס' ו"ל על קושיתם מג' ימי קליטה משום דכ"כ לא משתהא הפרת העובר של ראשון פיון דאפילו ביום האחרון של ג' חדשים אסור משום דכ"כ עביד דמשתהא.

א"כ פי יקלט לאחר ב' ימים משתהא ג"כ פשיעור זה והדק"ל אמאי אינו צריף להמתין ג' חדשים וג' ימים. וצ"ל דכוננתם ו"ל דאינו משתהא עד שלישי ימים מן השני אלא פמה ימים פחות מזה.

וה"ה דהוי שרין לינשא סוף חנדש ג' אלא דלא פלוג ועדיין צ"ע: והאחרונים ז"ל הקשו ביבמה אמאי מותרת להתניבם מיד אחר ג' חדשים שמה לא נקלטה הנרע עד ג' ימים. ונראה דלא חיישינן להא דהרוב נלקטות ביום ראשון כי היכי דלא חיישינן שמה לא הופר העובר עדיין דמיעוטא משתהא בהפרתו.

והרב הגאון מלבוב הקשה בספרו לר"מ דחייש למיעוטא אמאי שרינן לה להתניבם לאחר ג' שמה נשתהא הפרת העובר וכ' דאיכא ס"ס ספק אינה מעוברת וספק נפל ומשמע מדבריו דאפי' למ"ד ביאת מעוברת לא שמה ביאה מותר לכתחילה כמו קטן ואני פתבתי לעיל דאיסורא איכא פינו דילפינו מקרא דבן אין לו הרי לא הותרה לו כ"ז שהיא מעוברת.

ובירושלמי שהבאתי דייק מהא דהיבמה מתניבמת לאחר ג' חדשים דאין הולד משתהא בהפרתו יותר מג' חדשים. ולשיטת הש"ס דילן צ"ל דתרנוייהו מיעוטא דלא שכיחא הם דילדה לשבעה ושישתהא הפרת העובר יותר משליש ימיה.

ולכ"ע לא חיישינן ליה. ועיין בסנהדרין פ"ק בן סורר: תוס' בד"ה וזו הואיל ולא הופר עוברת כו'.

תימא אמאי לא מוקמינן לה בחזקת היתר ליבום כו'. דסמוך מיעוט יולדות לשבעה אחזקה ואיתרע ליה רובא ונסמוך ארובא דגיכר לשליש ימיה.

ולא הבנתי למה להו משום דסמוך מיעוטא לחזקה דהא סברא זו ר"מ לבד הוא דאית ליה נאפילו לדעת הרי"ף בריש האשה דלרבנן נמי אמרינן הכי היינו במיעוטא דשכיח ואמאי לא פתבו בפשיטות פינו דספק הוא גיזל בטר חזקה.

ול"נ דלא שייך למיזל כאן בטר חזקה ליבום פינו דעל הולד לא יועיל חזקה זו להחזיקו ונדאי בן שני דמאי עגין חזקת יבום להכריע על הולד דבן שני ולא בן ראשון (וכן משמע מלשון התוס' ז"ל שכתבו ויהא נמי ולד שני כשר) פינו דספק יש לו בן והתורה אמרה וכן אין לו ונדאי אכל כל שהוא ספק שיש לו בן אסורה להתניבם.

ודו"ק: גמרא שני ממזר מספק ר"א אומר כו'. ופליגי אב"י ורבא בפ"י דברייטא ורבא מפרש דראב"י מחמיר וקאמר אין ממזר מספק היינו דאין חשוב פונדאי ממזר ואסור בממזרת ואב"י מפרש דראב"י לקולא וס"ל דהוי פונדאי ממזר ומותר בממזרת.

ולכאורה לדעת הרמב"ם ז"ל דכל ספק מה"ת לקולא. א"כ פינו דמותר מה"ת לקיימה לזו אמאי הוי פונדאי ממזר פינו דלא הוי ביאה אסורה פלל.

ונהי דס"ל דספקו בונדאון מותר מ"מ הכא אפי' ספק ממזר לא הוי פינו דמותר לקיימה וצ"ל דמ"מ ספק ממזר הוא ולא מיקרי קהל ונדאי ומותר בממזר ונדאי: ודך אגב ראיתי לדבר קצת בדיני ספק במחלוקת הראשונים ז"ל.

הלא המה הרמב"ם והרשב"א ז"ל שגזקו בדין זה אי כל ספיקא מה"ת צריף להחמיר בה או מדרבנן לחוד הוא דמחמרינן בה. דעת הרמב"ם ז"ל דכל הספיקות מדבריהם הוא דמחמרינן בהו והרשב"א ז"ל חולק עליו.

וְכַתֵּב דְּכָל הַסְּפִיקוֹת מֵה"ת לְחֻמְרָא וּמְקוֹר מִתְלִיָּקָת זֶה הוּא מִפְּרֻשַׁת אֲשֶׁם תְּלוּי דְּנִחְלָקוּ בְּזֶה תַּנְּאֵי וְאִמּוֹרָאֵי אֵי חֲתִיכָה אַחַת שְׁנִינּוּ אוֹ אַחַת מִשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת שְׁנִינּוּ דְלָמ"ד חֲתִיכָה אַחַת שְׁנִינּוּ הַסְּכִימוּ בְּוָלָם דַּס"ל דְּסַפֵּק מֵה"ת לְחֻמְרָא.

דַּל"ה אִמַּאי תִּיב אֲשֶׁם תְּלוּי וּלְדִידָן דְּקִי"ל דַּא' מִשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת שְׁנִינּוּ אַבְל חֲתִיכָה אַחַת פְּטוֹר בְּזֶה הוּא דְּפִלְגִי הַרְמַב"ם וְהַרְשֵׁב"א ו"ל. הַרְמַב"ם ו"ל דַּעְתּוֹ דְּלָמ"ד דְּחֲתִיכָה אַחַת פְּטוֹר הֵינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּמִנְתָּר מֵה"ת וְדוֹנָא הֵיכָא דְּהִנְיָא ב' חֲתִיכוֹת: דְּאִיקְבַּע אִיסוּרָא הוּא דְּאִיסוּר מֵה"ת וְחִיב בַּא"ת.

אַבְל הֵיכָא דְּלֹא אִיקְבַּע אִיסוּרָא פְּטוֹר וּמִנְתָּר מֵה"ת. וְהַרְשֵׁב"א ו"ל ס"ל דְּנֶהֱי דְּפְטוֹר מ"מ אִיסוּר הוּא מֵה"ת.

וְהִנֵּה בְּכִרְיָתוֹת שָׁם אִיכָא עוֹד תְּרֵי טַעְמֵי בְּהָא דְּפְטוֹר בְּחֲתִיכָה אַחַת. ר"ז אוֹמֵר מְשׁוּם דַּא"א לְבָרֵר אִיסוּרוֹ וְלֹא חִיבָה הַתּוֹרָה אֲשֶׁם תְּלוּי אֲלֵא הֵיכָא דְּאִפְשָׁר לְהַתְּבַרֵר וְרַבָּא אָמַר מְשׁוּם דְּמַצּוֹת כְּתִיב.

וְהִנֵּה לְהִנֵּי תְּרֵי טַעְמֵי דְּבַעֲיָנוּ אִפְשָׁר לְבָרֵר אִיסוּרוֹ אוֹ בַּעֲיָנוּ אִיקְבַּע אִיסוּרָא. יֵשׁ לוֹמֵר כְּשֵׁיטַת הַרְמַב"ם ו"ל דְּמַסְבָּרָא פְּשִׁיטָא לְהוּ הֵכִי דְּכָל שְׂאֵי אִפְשָׁר לְבָרֵר אִיסוּרוֹ מִנְתָּר מֵה"ת.

וּמִש"ה אֵין לְחִיבּוֹ אֲשֶׁם תְּלוּי. וְכֵן לְטַעְמָא דְּאִיקְבַּע אִיסוּרָא ג"כ סְבָרָא בְּעֵלְמָא הִיא.

וְע"כ הַטַּעַם מְשׁוּם דְּמִנְתָּר מֵה"ת דַּל"כ מִנ"ל דְּשְׁנֵי בֵּין חֲתִיכָה לְשְׁנֵי חֲתִיכוֹת. אַבְל לְרַבָּא דְּאָמַר מְשׁוּם דְּמַצּוֹת כְּתִיב וְנִדְּאֵי דְּלִיכָא לְמִיְשַׁמַּע מִיְנֵה דְּחֲתִיכָה אַחַת מִנְתָּר מֵה"ת דְּלַעוֹלָם גַּם חֲתִיכָה אַחַת אִיסוּר מֵה"ת וְהֵכָא גְזִירַת הַכְּתוּב הוּא דְּבַעֲיָנוּ דוֹנָא ב' חֲתִיכוֹת.

אֲלֵא דְּגַם לְהִנֵּי תְּרֵי טַעְמֵי מְפִנֵי שְׂאֵי אִפְשָׁר לְבָרֵר אִיסוּרוֹ אוֹ דְּבַעֲיָנוּ אִיקְבַּע אִיסוּרָא לֹא מְסַתְּבַר לְמִימַר דְּפְשִׁיטָא לָן מְסַבָּרָא בְּעֵלְמָא דְּבַסְתָּם סַפֵּק אֲזִלִּינָן לְקוֹלָא דְּמִנ"ל לְמִימַר הֵכִי. וְאִדְרָבָה מְצִינּוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְּהֵיכָא דְּאִיכָא לְאִקוּשֵׁי לְקוֹלָא וּלְחֻמְרָא לְחֻמְרָא מְקַשְׁיָנוּ מֵה"ת כְּדִאִיתָא בְּרִישׁ מְכִילְתִּין גְּבִי הַקְּיָשָׁא דְּאַחֲוֹת אִשָּׁה וּבְקַדוּשֵׁין פֶּרֶק הָאוּמֵר.

וְע"כ צְרִיף לוֹמֵר דְּנִרְאָה לְהוּ כֵּן לְמִילָף מְקוֹם אַחַר שְׁהַקְּיָלָה הַתּוֹרָה בְּסְפִיקוֹת וּכְבָר מְבִנְיָא בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל בְּעַצְמוֹ דִּישׁ לְזֶה סְמָךְ מְסַפֵּק מְמִזֵּר שְׁהַתִּירָה הַתּוֹרָה וּמְסַפֵּק טוֹמְאָה בְּרַה"ר. וַא"כ רַבָּא דִּילִיף מְקַרָּא דְּמַצּוֹת ע"כ ס"ל דְּחֲתִיכָה אַחַת ג"כ אִיסוּרָה מֵה"ת דַּל"כ לְמָה לִי קְרָא דְּמַצּוֹת הָא בְּלֹא"ה גִּימָא מְסַבָּרָא דְּלִית בֵּיהּ אֲשֶׁם תְּלוּי כִּינּוּ דְּמִנְתָּר מִן הַתּוֹרָה: אִיף בְּעִיָּקֵר הַדְּבָרִים לְמִילָף מְסַפֵּק מְמִזֵּר אוֹ מְסַפֵּק טוֹמְאָה בְּרַה"ר הוּא דְּבָר שַׂא"א לוֹמֵר דְּהָא בְּסַפֵּק מְמִזֵּר לֹא שְׁנֵי לָן בֵּין אִיקְבַּע אִיסוּרָא אוֹ לֹא.

וְעִינָן בְּמִשְׁנ"ל מ"ו ל' פ' ט"ו מֵה"ל אִיסוּרֵי בִּיאָה שְׁכַתֵּב דְּסַפֵּק מְמִזֵּר לֹא הִנְתָּר ג"כ אֲלֵא הֵיכָא דְּלֹא אִיקְבַּע אִיסוּרָא. הוּא דְּבָר תְּמוּהָ פִּינוּ דִּילְפִינוּ מְקַרָּא דְּמְמִזֵּר וְנִדְּאֵי הוּא דְּלֹא יְבֵא אַבְל סַפֵּק יְבֵא אִיכָא דְּאִיקְבַּע אִיסוּרָא לֹא סַפֵּק הוּא.

וְעוֹד דְּאִמְרִינוּ נְמִי בְּקַהֲל וְנִדְּאֵי הוּא דְּלֹא יְבֵא הָא בְּקַהֲל סַפֵּק יְבֵא וּקְהֵל סַפֵּק וְנִדְּאֵי חֲשִׁיב אִיקְבַּע אִיסוּרָא דְּהָא אִיקְבַּע לְפִנֵּינוּ כֹּל הַקְּהֵל וְנִדְּאֵי. וְכֵן מְבִנְיָא בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל

דְּהָבָא מִסְפֵּק אִשָּׁה שְׁנֵתְגַרְשָׁה הָיָה סֶפֶק מְמֹזֵר וּמְמִילָא הוּא כְּדִין סֶפֶק מְמֹזֵר וּמִדִּין תּוֹרָה מוֹתֵר בְּיִשְׂרָאֵלִית וּבְמִמְזֵרָת.

וְעוֹד דְּהָא רַבָּא הוּא דְקָאָמַר לָהּ בְּקוּדוּשֵׁין ד"ת שְׁתוּקֵי כְּשֵׁר. וּלְרַבָּא פְתִיבָנָא לְעִיל דַּע"כ גַּם חֲתִיכָה אַחַת אָסוּר מַה"ת.

אַלְמָא דְבְּמִמְזוֹר לַחּוּד הוּא דְגַלִּי רַחֲמָנָא דְסֶפֶק מוֹתֵר וְגַם לֹא מִטַּעַם דְסֶפֶק לְקוּלָא אֵלָּא הַתּוֹרָה הַתִּירָה אֶת סֶפִּיקוֹ לְגַמְרֵי. וּמַש"ה ס' מְמֹזֵר מוֹתֵר לְיִשְׂא מְמֹזֵרָת וְיִשְׂרָאֵלִית יַחַד אַע"ג דְסִתְרֵי אֶהְדְּדִי.

וְלֹא דְמִי לְסֶפֶק טוֹמְאָה בְּרַה"ר דְּהַתּוֹרָה ג"כ טִיקְרָה וְאַפ"ה אִם הֵלֶךְ בְּשֵׁנֵי שְׁבִילִין טָמֵא דְהֵתֵם שְׂאֵנֵי דְנוֹדָאֵי אִיטְמָא וְאִין כָּאן סֶפֶק כָּלָל: וְכֹן לְמ"ד דְחֲתִיכָה אַחַת נְמִי חֲזִיב כִּי הָא דר' אֶלְעָזָר דְמַחֲזִיב עַל חֵלֶב כּוּי אֲשֶׁם תְּלוּי אִטּוּ אֶלִיבִי סֶפֶק מְמֹזֵר מַה"ת אָסוּר.

וּכ"ת ה"נ א"כ אִמְאֵי פְסִיקוֹן כּוּר' אֶלְעָזָר דְנוֹדָאֵן בְּסִפִּיקוֹן וּסִפִּיקוֹן בְּסִפִּיקוֹן אָסוּר מְדַרְבָּנָן דִּילְמָא ר' אֶלְעָזָר לְטַעֲמִי דס"ל בְּכָל סֶפֶק דְאוֹרִייתָא לְחוּמְרָא דְמַחֲזִיב עַל כּוּי אֲשֶׁם תְּלוּי. אֵלָּא ע"כ בְּסֶפֶק מְמֹזֵר כ"ע מוֹדִים דְמוֹתֵר מַגְזֵה"כ וְלֹא יִלְפִינָן מִינָהּ בְּעֵלְמָא.

וּי"ל דְבָהָא פְּלִיגֵי מֵאֵן דְמַחֲזִיב אַחֲתִיכָה אַחַת ס"ל דְלֹא יִלְפִינָן מְמֹזֵר לְעֵלְמָא. וּמֵאֵן דְפִטֵר ס"ל דִּילְפִינָן מְמֹזֵר לְעֵלְמָא.

וְכִי הִכִּי דְבְּמִמְזוֹר סִפִּיקָא לְקוּלָא ה"נ בְּכָל דְּוֹכְתֵי אַבְל הַקּוּשְׁיָא הִרְאִשׁוּנָה בְּמִקוּמָה עוֹמְדַת דְסֶפֶק מְמֹזֵר נוֹדָאֵי בְּכָל גּוֹנָא מוֹתֵר אֶפִּילוּ אִיקְבַּע אִיסוּרָא: וְאִי נִימָא דִּילְפִינָן מְסֶפֶק טוֹמְאָה בְּרַה"ר גַּם זֶה קִשָּׁה דְהָא בְּהִדְאָא מַחֲלִיקִינוּ בְּרִישׁ חוּלִין בֵּין סֶפֶק טוֹמְאָה לְסֶפֶק אִיסוּר.

וְעוֹד אֲדַנְיָלָף מְסֶפֶק טוֹמְאָה בְּרַה"ר לְקוּלָא גִילַף מְסֶפֶק טוֹמְאָה בְּרַה"י לְחוּמְרָא. וְעוֹד דְהֵתֵם אֶפִּילוּ הִיכָא דְאִיכָא חֲזַקָה סִפִּיקָא לְקוּלָא.

וּכְמוֹ שְׁהָאֲרִיכוּ הַתּוֹס' בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי וְכִינּוּ דְלֹא מְצִינּוּ לְמִילָף לֹא מְסֶפֶק מְמֹזֵר וְלֹא מְסֶפֶק טוֹמְאָה א"כ מנ"ל לְהַתִּיר הַסֶּפֶק בְּכָל הָאִיסוּרִין דְעֵלְמָא. וְעוֹד יֵשׁ לִי לְהַבִּיא רְאִיּוֹת דְלכ"ע אֶפִּילוּ סֶפֶק חֲתִיכָה אַחַת אָסוּר מַה"ת: (א) מְהָא דְאֶמְרֵי בְּכַרִּיתוֹת דְאֶלִיבָא דר"א דְאֶמְרוּ לוֹ דס"ל דְאֲשֶׁם תְּלוּי בָּא עַל הַנְּבִילָה חֲזִיב נְמִי אַחֲתִיכָה אַחַת וְאִם נִימָא דַּמַּה"ת מוֹתֵר לְאַכְלָה מְסִפִּיקָא הִיכִי מִיִּתִּי עֲלָה אֲשֶׁם תְּלוּי הָא ס"ל דְבַעֲיָנָן עכ"פ אִיסוּרָא דְאוֹרִייתָא דְנִפְקָא לְהוּ מְאֲשֵׁר לֹא תַעֲשִׂינָה: (ב) מְהָא דְאִיתָא הֵתֵם בְּמִשְׁנָה אַכְל אַחַד הִרְאִשׁוּנָה וּבָא אַחַר וְאַכְל אֶת הַשְּׁנֵינָה שְׁנֵינָהּ מְבִיאִין חֲטָאֵת בְּשׁוֹתְפוֹת לר"ש וְלְעִיל שָׁם בְּסוּגִיָּן בְּעֵי הַש"ס אֶלִיבָא דר"ש אִי מַחֲזִיב א"ת בְּסֶפֶק חֵלֶב סֶפֶק שׁוֹמֵן וְהַשְׁתָּא אִי נִימָא דְכָל דְלֹא מַחֲזִיב אֲשֶׁם תְּלוּי מוֹתֵר מַה"ת א"כ אִמְאֵי לֹא פְשִׁיט מִמִּתְנִיתִין דְמַחֲזִיב ר"ש א"ת בְּסֶפֶק חֵלֶב ג"כ דַּל"כ אִמְאֵי מְבִיאִין חֲטָאֵת כִּינּוּ דְלֹא חֲטָאוּ כָּלָל וּכ"א הִנֵּה מוֹתֵר לְאַכְוֹל הַסֶּפֶק מַה"ת.

כִּינּוּ דְלֹא חֲזִיכָה הַתּוֹרָה אֲשֶׁם תְּלוּי ע"ז מִמִּילָא יִלְפִינָן מְסֶפֶק מְמֹזֵר דְבְּכָל גּוֹנָא מוֹתֵר מַה"ת אֶפִּילוּ אִיקְבַּע אִיסוּרָא. אַבְל אִם נֹאמַר דְמְסִבְרָא בְּעֵלְמָא פְשִׁיטָא לָן דְהִיכָא דְלֹא

איקבע איסורא מותר מה"ת אפֿשר לומר דהיגנו דנוקא למאן דמחייב בב' חתיכות ופוטרי
בבתיקה אחת ע"כ צריף לומר דבתיקה אחת מותר מה"ת.

אבל למאי דס"ד דלר"ש אפי' בשתי חתיכות פטור מאשם תלוי אין לנו הכרח למימר
דבתיקה אחת מותר מה"ת. אלא דא"כ תיקשי מנ"ל באמת דלא חייבה התורה בבתיקה
אחת.

וע"כ צ"ל או דילפינו מספק ממזר או דמסברא בעלמא פשיטא להו דספק דלא איקבע
איסורא לקולא. א"כ הדק"ל אי נימא דלר"ש אינו חייב אשם תלוי א"כ ממילא מותר
מה"ת אי ילפינו מממזר אפי' היכא דאיקבע איסורא ולכל הפחות השני דלא אכל אלא
חתיקה אחת אמאי מצטרף לחטאת פינו דהוא מותר מה"ת.

וי"ל דהשני ג"כ חשיב איקבע איסורא פינו דכבר היה ב' חתיכות וכדמוכח בכריתות שם
אבל הדבר תימא לומר דמסברא בעלמא פשיטא להו דספיקא לקולא דמנ"ל למימר הכי:
(ג) עוד יש להביא ראיה מהא דאמר ר' יוסי התם במתניתין אין שנים מביאין חטאת
אחת ומסיים שם דכל שפא על חטא אין מביאין בתנאי.

ופריף בגמרא ר"י היגנו ת"ק וכ"ת א"ת איפא בינייהו דר' יוסי פוטרי ונתניא כו'. ואמאי
לא פשיט במתניתין גופא דר' יוסי מחייב אשם תלוי דאי פטור מאשם תלוי א"כ מותר
מה"ת ובלא"ה אין השני מצטרף לחטאת פינו דלא חטא כלל ולמה לי טעמא דבא על
חטא.

אלא ש"מ דאע"ג דפטור מא"ת מפל מקום איסורא איפא. ולמאי דכתיבנא לעיל דלרבא
דאמר טעמ' משום דכתיב מצות ספיקא מה"ת לחומרא יש לומר דהני סוגיא אזלי אליבא
דרבא: (ד) מהא דאיתא בחולין פ' פסוי הדם דיליף ר' יוסי בק"ו דאין פסוי של כוי
דוחה יו"ט מק"ו ממילה ודחי התם ר"א הקפרי מה למילה שפן אין נוהגת בלילות כבימים
ואם איתא דספק מה"ת לקולא ולא בר פסוי הוא כלל.

א"כ היכי ס"ד למימר דכסוי כוי חמור לדחות יו"ט יותר מספק מילה דעכ"פ מחויב הוא
למול ואיפא ונדאי מצוה אלא ונדאי משמע דמחויב הוא מה"ת לכסות מספק: (ה) הנה
קי"ל דחטאת העוף בא על ספק זיבות וספק יולדת ובגזיר איתא דילפינו לה מהקישא
דנקיבה לזכר.

וינהי דקרא אסמכתא בעלמא ועיקר חיובא כדי להתירו בקדשים. וכמבואר בדברי
הרמב"ם ז"ל בפרק י"א מהלכות שגגות מ"מ שמעינו דמה"ת אסורה לאכול בקדשים
אם היא ספק זבה או ספק יולדת אע"ג דלא איקבע איסורא.

ומש"ה מביאה חטאת מספק ולא חיישינו לחולין בעזרה אבל אי נימא דספק מותר מה"ת
ושריא לאכול בקדשים. א"כ היכי מיימא חטאת העוף הא חולין בעזרה הוא פינו דלאו
בת חיובא היא כלל.

ועוד דמשמע בפסחים פרק כל שעה דחיובא דחטאת העוף מה"ת הוא דמיימתי מספיקא
גבי פלוגתא דאין ביעור חמץ אלא שריפה ואי ספיקא לקולא אין כאן חיוב מה"ת כלל
לאתווי מספק חטאת העוף אם לא היכא דאיקבע איסורא.

ונה לא נתבאר בשום מקום לחלק בזה. ובאמת יש לדקדק באיסור אכילת קדשים דספק זיבה אמאי לא מוקמינו לה בחזקת טהרה כמו ספק נגעים עד שלא נזקק לטומאה דכתבו התוס' ו"ל בסוף נזיר דמסברא הוא דמטהרינו לי מטעם דאוקמא אחזקה.

ועיין במשנ"ל ו"ל בפ"ב מהלכות טומאת צרעת דמשמע. מדבריו ו"ל דמה שפכת הרמב"ם ו"ל על ספק בהרת קדמה ספק שער לבן.

יראה לי דטומאתו מספק. היינו טומאה מדבריהם ככל הספיקות.

ולא משמע פן בסוף נזיר דאמרינו מ"ט דר' יהושע דאמר קויה וטויה משום דכתיב לטהרו או לטמאו הואיל ופתח הפתוח בטהרה תחילה אלמא דלרבנו טומאה זו מה"ת היא. וא"כ מוכח מכאן נמי דספק מה"ת לחומרא.

וכן פתבו התוס' ו"ל בנזיר דלת"ק טומאת ספק היא. ועיין בזה בדברי התוס' בסנהדרין פ"ק הנחנקין ובתוס' יוט בנגעים ובמשנ"ל מ"ו ו"ל שם: (ו) עוד סניף אחד אביא מהא דאיתא במנחות תודה שנתערבה בתמורתה ומתה אחת מהם חכרתה אין לה תקנה וברי"ש ראש השנה משמע דמה"ת אין לה תקנה ולא עבר עליו בכל תאחר ואם ספק מה"ת לקולא אמאי אינו מקריבה בלא לחם.

וי"ל דבכה"ג לא שייך למימר ספיקא לקולא דאדרבה נימא איפכא להקריבה על הלחם מחמת ספק: עוד קצת ראיה מהא דאיתא בבכורות דמיבעיא לן אי פודין את הספק בבגהמת שביעית אי נימא פיון דהטלה לעצמו לא הוי בכלל סחורה או דילמא פיון דמעיקרא אסירא בהנאה והשתא שריא הוי כמו סחורה ואי דספק מה"ת לקולא ומדרבנו בעלמא הוא דצריף לפדות א"כ ממילא לא הוי סחורה.

וסניפין פאלו רבו למאוד ולא רציתי להאריך. אף עיקר שרש דבר בזה לא אדע בזה מאין לנו למיזל בספיקא לקולא דכבר פתבתי דמספק ממזר ליכא למילף וכמו שפכת הרשב"א ו"ל ג"כ ומספק טומאה ג"כ ליכא למילף לעלמא וכמו שפכתתי לעיל.

וא"כ מנ"ל למיזל בספיקא לקולא ואי מדלא מחייב אשם תלוי היא גופא תיקושי מנ"ל דלא מחייב אשם תלוי בלא איקבע איסורא: ומהא דקי"ל בעלמא דאזלינו בטר רובא דווקא משמע דבספיקא לחוד מחמירנו מה"ת אע"ג דאם הנה מחצה על מחצה בסנהדרין ג"כ אין הורגין אותו משום ושפטו העדה והצילו העדה מ"מ אין זה דין ברור ומחוייבים לישא וליתן להכריע ע"פ אחד לזכות.

עכ"פ מינה ילפינו בעלמא למיזל בטר רובא דווקא אבל ספק השקול משמע דאזלינו לחומרא מה"ת. וכבר הקשה הרשב"א ו"ל מהא דבעי למילף בחולין מריש' של עולה דאזלינו בטר רובא דאל"ה שפא טריפה ואי אפילו ספק מותר למה לן למיזל בטר רובא ואע"ג דיש לומר דזה חשיב איקבע איסורא דהאיכא מיעוט טריפה בעולם ולא ידעינו הי מינייהו.

א"כ איכא נודאי איסורא ג"כ. אבל מ"מ אי לאו דילפינו דאזלינו בטר רובא אפ ברוכא היתר הוי מחמירנו מה"ת.

וא"כ מנ"ל להקל בספק לחוד אינה ספק שיהיה. ועוד מדחייש ר"מ למיעוטא בכל דוכתי.

ונהי דמדרבנן הוא דחגיגש כמש"כ התוס' ו"ל בכמה דוכתי מ"מ ש"מ דספיקא לחוד מה"ל לחומרא בכל גוונא כי היכי דחגיגש למיעוטא אפילו היכא דלא איתחזק איסורא. אלא די"ל דר"מ לטעמיה דמחייב אשם תלוי אפילו בתתיכה אחת כדאיתא בכריתות שם.

ולדידי' כל ספיקא לחומרא: ואין להביא ראיה מהא דדייקינן דאזלינן בתר חזקה מנגעים דילמא אדנפק בצר ליה שיעורא אלקא דמספיק' מטהרינן ליה. ומה שפיתבו התוס' ו"ל התם דזה הוי בכלל ספק טומאה ברה"י או ברה"ר אינו מוכרח דספק טומאה ברה"ל לא גמרינן אלא בספק מגע או אנהל.

אבל לא בטומאה הינצא מגופו. וכן מבואר בתוס' ו"ל במ"א.

וכן משמע ממתניתין דס' נגעים טהור דלא שייך בזה רה"ר או רה"י. עכ"פ שפענינן מינה דמקילין מספיקא.

דז"א דהש"ס דייק מדמטמאינן ליה טומאת נודאי ועיין תוס' שם: והאחרונים ו"ל הביאו ראיות לדברי הרמב"ם ו"ל. מהרי"ט ו"ל הביא ראיה מהא דאמרינן כוי אין מכסין את דמו משום דדעתו לנדאי ואין דעתו לספק.

וכבר דחה הפר"ח ו"ל ראיה זו. ואני לא הבנתי דמאן קאמר הא דאין דעתו לספק רבא. ולרבא כבר כתבתי לעיל דאליביה בתתיכה אחת ג"כ אסור מה"ת. והא דבעינן ב' חתיכות היינו משום דכתיב מצות.

ועוד דהא ר' יוסי הוא דקאמר הא דכוי אין מכסין את דמו. ולר' יוסי נודאי ספק מה"ת לחומרא דהא מחייב אשם תלוי אפילו אחתיכה שניה.

ולרבא אין לחלק בין איקבע איסורא או לא: והפר"ח ו"ל הביא ראיה מהא דאמרינן ביומא דר"ל ס"ל ח"ש מותר מה"ת. ופרי' עליה מהא דתניא כל חלב לרבות כוי וח"ש.

ומשני דקרא אסמכתא בעלמא היא דהא כוי ספיקא הוא ולא איצטריך קרא למעוטי ספיקא אלקא דכי היכי דח"ש אינו אלא מדרבנן ה"נ כוי אין איסור חלבו אלא מדרבנן. וגם זו לאו ראיה היא חדא דא"כ לר' יוחנן גימא איפכא מדח"ש אסור מה"ת ה"נ כוי באנן קי"ל כר' יוחנן.

ועוד דאדרבא אי גימא דמסברא ספיקא לקולא מאי קאמרינן איצטריך קרא למעוטי ספיקא אמאי לא איצטריך קרא לאסור הספק כי היכי דאיצטריך קרא להתיר ספק ממזר וספק טומאה ברה"ר ולטמא ספק טומאה ברה"י אלא נודאי לא איצטריך קרא דממילא אסירא.

והכר"ו ו"ל והחזות דעת שניהם כתבו דמיירי בכוי הפא מן התיש וצביה דמה"ת חלבו מותר משום דחלב שזר אמר רחמנא ולא מקצת שזר כמו לענין מתנות. והכר"ו ו"ל כתב יותר מזה דבכוי הפא מן התיש וצביה כי אכל כזית ממנו אינו לוקה משום דלא אכל אלא חצי שיעור.

נדברי שניהם ו"ל אינן מוכנים דהמעיים בבכורות (דף ז) דלענין איסור ליפא מאן דאמר דאין חוששין לזרע האב ואין לזה שייכות פלל לפלוגתא דחוששין לזרע האב או להא

דְּשָׁה וְלֹא מִקְצָת א שֶׁהָ אֵלֶּה הָא תִּלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא דְּזִנְה וְזִנְה גּוֹרֵם וּבְפִלּוּגְתָּא דְּר"א וְר"י בְּנֻלְד טְרִיפָה וְעֵינֵי בְּאֲזֵלִין גְּבִי הָא דְּמִיבְעֵי לָן אֲבָר שְׂיִצְאָ לַחֲוִיז מֵהוּ לְגַמּוּעַ חֻלְבוֹ: וּבְסִפְרָ חֲוִוֹת דַּעַת פְּתַב דְּהֶרְמֵב"ם ז"ל הוֹצִיא סְבָרְתוֹ מֵהָא דְּאִמְרִינֵן בְּסוּטָה דְּרַב גִּידֵל דְּרַשׁ וְהַבְּשָׁר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל טָמֵא וְנֹדָאֵי הוּא דְּלֹא יֵאָכֵל אֲלֵמָּא פִּינֵן דְּכַתִּיב טָמֵא וְנֹדָאֵי טָמֵא ה"נ הָא דְּכַתְּב רַחֲמָנָא חֻלְב לֹא תֹאכֵל הֵינֵנו חֻלְב וְנֹדָאֵי הוּא דְּלֹא תֹאכֵל אֲבָל לֹא סָפֵק חֻלְב.

וְכֹן גְּבִי קִדְשִׁים דְּכַתִּיב זָכַר תָּמִים בְּעֵינֵי וְנֹדָאֵי תָּמִים. וְלִדְבָרֵינוּ יִצְאָנוּ לְחֻלְק בְּגִדְרָה הַסְּפִיקוֹת דִּישׁ מֵהֵן דְּאֲזֵלִינֵן לַחֲוִימָרָא וְיִשׁ מֵהֵן לְקוּלָּא.

וְדִבְרֵינוּ אֵין לְהֵם שְׂרָשׁ וְעֵיקָר פְּלֵל חֻדָּא דְּלִדְבָרֵינוּ דֵּהַתּוֹרָה לֹא אֶסְרָה אֵלֶּה וְנֹדָאֵי חֻלְב, א"כ אֶפְיָלוּ אֵיקְבַּע אִיסוּרָא לִישְׁתַּרְי. וְעֵינֵי בִירוּשְׁלֵמִי סוּף פָּרַק נוֹשְׂאִין דְּאִמְרָ בְּטַעֲמָא דְּר' יְהוּדָא דְּפוֹטֵר אֶפְי' בְּהֶפְהָ שְׁנִיָּהֶם בְּבַת אַחַת מִשּׁוּם דְּכַתִּיב אָבִיו וְנֹדָאֵי אִמּוֹ וְנֹדָאֵי.

וְעוֹד דְּהָא דְּשְׁמַעְתִּין סָפֵק אֲשֶׁת אָחִיו שְׂיִשׁ לֹו בְּנִים אִמָּאֵי שְׂרִיָּא לְמָאן דְּבְעֵי ב' חֲתִיכוֹת דְּהָא הֵכָּא הִתִּירָא דְּאֵין לֹו בְּנִים פְּתִיב וְכֹן אֵין לֹו מִשְׁמַע דְּלֹא הִתִּירָה הַתּוֹרָה אֵלֶּה הֵיכָּא דְּוְנֹדָאֵי אֵין לֹו בֹו אֲבָל לֹא בְּסִפְק.

וּמָאֵי פְּרִיָּה הַש"ס מִמְתְּנִיתִין שְׁם בְּכַרִּיתוֹת לְמ"ד דְּבְעֵינֵן אֵיקְבַּע אִיסוּרָא. וְעוֹד דְּלְמ"ד דְּסִפֵּק חֻלְב ג"כ אִיסוּר אֶפְי' בְּחֲתִיכָה אַחַת אִם יִחְלֹק עַל הָא דְּרַב גִּידֵל.

וְכַתְּב עוֹד דְּסִפֵּק טְרִיפָה אִיסוּר בְּקַרְבָּנוֹת מֵה"ת גַּם לְדִבְרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל. מִשּׁוּם דְּכַתִּיב פֶּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת דְּוְנֹדָאֵי עוֹבְרָת.

וּא"כ סָפֵק טְרִיפָה אַע"ג דְּמִוֹתֵר לְהַדְיֹוֹט דְּהָא בְּשָׂדֵה טְרִיפָה וְנֹדָאֵי פְּתִיב אֲבָל לֹא ס' טְרִיפָה וְלִגְבוּהָ אִיסוּר. וּא"כ מָאֵי פְּרִיָּה הַש"ס בְּמִנְחוֹת לְמָה לִי פֶּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר הָא מִמְשַׁקָּה יִשְׂרָאֵל נִפְקָא וְלִפִּי דְּבָרֵינוּ הָא אֵיִצְטְרִיָּה פֶּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר לְאִסוּר סָפֵק טְרִיפָה וּבְמַחֲזִילָה מַכַּת"ה שְׁלֹא בְּעֵינֵן פְּתַב פֶּן: וּבְהָא דְּרַב גִּידֵל ע"כ צ"ל דְּיִלְיָה הֵכִי מְדַכְּתַב קָרָא דֵּהַבְּשָׁר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טָמֵא בל"ת וּקְרָא דְּוְהַבְּשָׁר פֶּל טְהוֹר כְּתַב בְּקוּם וְעֵשָׂה ש"מ דְּאִתִּי לְדִיוּקֵי טָמֵא וְנֹדָאֵי וְטְהוֹר וְנֹדָאֵי וְכָאן בִּישׁ בּוֹ דַּעַת לִישְׂאָל וְכָאן בְּאֵין בּוֹ דַּעַת לִישְׂאָל אוֹ מִשּׁוּם דְּהֵנִי קָרָאֵי מִוֹתֵרִים הֵמָּה לְגַמְרֵי פְּדָאֵיתָא בְּפִסְחִים (דָּרָה פֶּד).

אֵלֶּה דִּישׁ לְדַקְדָּק בְּהָא דְּקָאֵמֵר הֵתֵם דְּלֹא יֵאָכֵל מִוֹתֵר לְשַׁאֲר אִיסוּרִים. וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' ז"ל הֵתֵם מִשּׁוּם דְּהֵנִי סְגִי אֵי כְּתַב בְּאִשׁ יִשְׂרָף לְחוּד.

וְלִפִּי סוּגִין דְּסוּטָה הָא אֵיִצְטְרִיָּה לְמִיכְתַּב לֹא יֵאָכֵל לְדִיוּקָא דְּסִפֵּק טוּמְאָה מִוֹתֵר לְאִכּוּל וְאֵי לֹא כְּתַב רַחֲמָנָא אֵלֶּה בְּאִשׁ יִשְׂרָף לֹא הוּי שְׁמַעֵינֵן אֵלֶּה דְּבְסִפֵּק לֹא שְׂרַפִּינֵן. וְכֹן הָא דְּדִרְשֵׁינֵן מִזְזֵר וְנֹדָאֵי וְקָהֵל וְנֹדָאֵי ג"כ צ"ל דְּמֵאִיזָה יְתוּרָא דְּקָרָא הוּא דְּדִרְשֵׁינֵן הֵכִי.

וְכִמּוֹ שְׁהֶאֱרִיכוּ בְּזִה הַמְּפָרְשִׁים: וְנֹרָאֵי לְבָאֵר פָּאן דְּבָרֵי הִירוּשְׁלֵמִי בְּמַכִּילִתִּין בְּהָאֵי מִתְּנִיתִין אִמְרָ רַבִּי יוֹסִי פֶּל שְׂאֶפְשָׁר לְבָרַר אִיסוּרוֹ וְלַעֲמֹד עַל וְנֹדָאֵי אֵין חֵיבִין עַל סְפִיקוֹ אֲשֶׁם תְּלוּי הֵיָּה עֵבִידָא הֵיָּה לְפָנֵינוּ ב' זִיתִים אֲחָד שֶׁל חֻלְב וְאֲחָד שֶׁל שְׁוֹמֵן וְאֲכָל אֲחָד מֵהֵן וְחִבְרֹו מוֹנַח בְּתִיבָה מֵאַחַר שְׂאִילוֹ אֲמָצָא הַמְּפָתַח יְכוּל אֲנִי לַעֲמֹד עַל וְנֹדָאֵי מֵהוּ שְׂיָהוּ חֵיבִים עַל סְפִיקוֹ אֲשֶׁם תְּלוּי.

(פי' דקמִיבְעִי לִיה אַע"ג דְלֹא־לִתֵּר אִינוּ יָכוֹל לַעֲמֹד עַל וַדָּאוּ כִּינּוּן דַּע"י מְצִיאת הַמִּפְתָּח יָכוֹל לַעֲמֹד עַל וַדָּאוּ מֵהוּ לַעֲנִין אֲשֶׁם תְּלוּי) וְקָאֵמֵר נִשְׁמַעֵינָה מִן הַדָּא הַגְּנוּס אֶת יְבִמְתּוֹ וְנִמְצֵאת מְעַוְבֵּרַת עַד שְׁלֹא יִנּוּדַע לּוֹ אִם בְּן קִינְמָא הוּא אוּ לֹא מְבִיא הַדָּא אֲמָרָה שְׁאִינוּ מְבִיא (פי' מְדָלָא תַנּוּן בְּמִתְנִיתִין דְחִיב אֲשֶׁם תְּלוּי קוּדָם שְׁנוּדַע לּוֹ וְהוּי סְפָק א"א אֶלְמָא כִּינּוּן דִּיכוֹל לַעֲמֹד עַל וַדָּאוּ וְסוּפּוֹ לַהֲנוּדַע מְסַפִּיקוּ אִינוּ חִיב בַּא"ת).

רַב אָמַר כֹּל שְׁאֲפָשֵׁר לּוֹ לַעֲמֹד עַל וַדָּאוּ ** (כִּינּוּן הַפ"מ חִיבִים כו') ** חִיבִים עַל סְפִיקוֹ אֲשֶׁם תְּלוּי הִיךְ עֵבִידָא הִיךְ לְפָנָיו ב' זִיתִים אָחַד שֶׁל חֶלֶב וְאָחַד שֶׁל שֶׁוֹמֵן וְאָכַל אָחַד מֵהֶן. וְאִם כֹּל עוֹרֵב אֶת הַשְּׁנֵי מֵאֲחֵר שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲמֹד עַל וַדָּאוּ בְּשַׁעַת אֲכִילָתוֹ. וְאַחַר אֲכִילַת הָעוֹרֵב תּוֹ אֵין יָכוֹל לַעֲמֹד עַל וַדָּאוּ מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי. וְהִינּוּ דְלֹא פְּלִיגֵי ר' יוֹסִי נְרַב.

ר"י אָמַר דַּכ"ז שְׁאֲפָשֵׁר לַהֲנוּדַע אִינוּ מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי. וְרַב מוֹדָה בְּהָא.

וּמִש"ה בְּעִי שְׂיֵאכֵל הָעוֹרֵב הַשְּׁנֵי. אָבֵל רַב הוּא דְחִדְיָשׁ דְּבִשְׁעַת אֲכִילָתוֹ בְּעִינּוּן שְׂיֵכוֹל לַהֲתוּנּוּדַע.

אָבֵל אִם אָכַל הָעוֹרֵב תְּחִילָה דְּבִשְׁעַת אֲכִילָתוֹ אִינוּ יָכוֹל לַעֲמֹד עַל וַדָּאוּ אִינוּ מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי. וְפָרִיף לֹא כֵן אָמַר רַב וְהוּא שְׂיֵוכִיחַ חֶלֶב בְּרוּר לְפָנָיו.

הִינּוּ דְאִיקְבַּע אִיסוּרָא. וְכִינּוּן דְהִיךְ כָּאֵן חֶלֶב בְּרוּר אֶפִּילוּ אָכַל הָעוֹרֵב תְּחִילָה אִמְאֵי אִינוּ מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי.

וּמִשְׁנֵי אַע"ג דְרַב אָמַר וְהוּא שְׂיֵוכִיחַ כו' מוֹדָה הוּא הֵכָא שְׂיֵכוֹל לַעֲמֹד עַל וַדָּאוּ. פִּי' דְּבִעִינּוּן נְמִי שְׂיֵכוֹל לַעֲמֹד עַל וַדָּאוּ.

וְעִינּוּן בַּק"ע בְּתוֹסֶפֶת שְׁלוֹ שְׁפִי אִיפְכָא. כִּינּוּן דְּבִעִי חֶלֶב בְּרוּר א"כ בַּלֵּא"ה פְּטוּר בְּאָכַל הָעוֹרֵב תְּחִילָה דְהָא אֵין כָּאֵן חֶלֶב בְּרוּר.

וּבְכַרִּיתוֹת מוּכַח דְזָה נְמִי חֲשִׁיב אִיקְבַּע אִיסוּרָא כֹּל שְׁהִיךְ שֶׁם תְּחִילָה חֶלֶב בְּרוּר אַע"ג דְּכָבֵר נְאֻכֵל. וְפָרִיף הֵתֵם עֲלָה מְהָא דְאָמַר ר"א כּוּי חִיבִין עַל חֶלְבּוֹ אֲשֶׁם תְּלוּי וּמִשְׁנֵי דר"א הִיא וְחִקְמִי פְּלִיגֵי עֲלֵיהּ.

וְפָרִיף עוֹד מְהָא דְתַנּוּן הֵתֵם בְּכַרִּיתוֹת אָכַל אָחַד אֶת הָרֵאשׁוּנָה וּבָא אַחַר וְאָכַל אֶת הַשְּׁנִינָה זָה מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי וְזָה מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי וְשְׁנֵי אִמְאֵי מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי הָא א"א לְבַרֵר אִיסוּרוֹ אָמַר ר' יוֹסֵה תִּפְתֵּר שְׁהִיךְ תְּחִיכָה גְדוּלָה וְאָכַל חֲצִינָה וְהִנִּיחַ חֲצִי' וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ בֵּין אַרְאֻשׁוֹן בֵּין אֲשֶׁנִּי.

וְאַרְאֻשׁוֹן הִינּוּ שְׁלֵא אָכַל אֶת הָרֵאשׁוּנָה כְּנֻלָה אֶלָּא הִנִּיחַ חֲצִינָה. וְא"כ גַּם בְּאֲכִילַת הַשְּׁנִי הִיךְ אֶפְשֵׁר לְבַרֵר אִיסוּרוֹ כִּינּוּן דַּב' חֲתִיכוֹת הִיךְ.

אוּ קָאֵי אֲשֶׁנִּי דְהַשְּׁנִי לֹא אָכַלָה כְּנֻלָה. וְעַדִּין נִשְׁאֵר חֲצִינָה מְמַנָּה.

וְכֵן פִּי' הַק"ע. אָבֵל מֵה שְׁפִי עוֹד דְהַשְּׁנִי אָכַל מֵה שְׁנוּתֵר מִן הָרֵאשׁוֹן הוּא תְּמוּהַ דַּא"כ אִמְאֵי קָאֵמֵר ר"ש הֵתֵם דְשְׁנִינָהּ מְבִיאִין אֲשֶׁם וַדָּאֵי.

וְפָרִיף עוֹד מִמִּתְנִיתִין דְסְפָק בְּן ט' כו'. הִרִי אֵי אֶפְשֵׁר לַעֲמֹד עַל וַדָּאוּ.

ומשני מאחר שהוא יכול להערות ולפרוש ולידע אם ממנו הוא אם מאחר הוא פמה שהוא יכול לעמוד על ונדאו. ולהאי שינויא נראה דה"ה בכתובה אחת גדולה אע"ג דאכל את פולה מ"מ פינון דהיה יכול לאכול חצי ועדיין היה אפשר לעמוד על ונדאו חייב באשם תלוי אפי' כי אכלה פולה וא"כ ליפא לפרושי הא דאמר לעיל תיפתר שהיתה חתיכה גדולה דקאי אשני דא"כ למה קאמר הניס חצייה אפילו אכלה פולה פינון דהיה יכול להניח חצי השני חייב.

אלא צריך לפרש דקאי אראשון. וה"ה דהוי מצי לשנויי דהשני אכל חתיכה גדולה. וע"כ כי קאמר רב דבכתובה אחת פטור. היינו אם אין בכתובה זו אלא פזית דאחר אכילתה א"א לעמוד על ונדאו.

ועפ"ז יש לפרש הא דאמרנו בכריתות (דף יז) דאיפא בין רבא דאמר משום דכתיב מצות ובין ר' זירא דאמר משום דאפשר לברר איסורו איפא בינויהו פזית ומחצה לרבא ליפא מצות.

ולר' זירא אפשר לברר איסורו. ופי' רש"י ז"ל דיש ב' חתיכות באחת פזית ובאחת חצי זית דיש להקשות א"כ ממ"נ ליבטיל ברובא חדא בכתובה ואע"ג דיש לומר דלא שנייד הקא ביטול ברוב.

פינון דלא ידעינו הי איסורא והי התיירא ועיין בפמ"ג בפתיחתו להלכות תערוכות מש"כ שם בשם הרשב"א ז"ל. מ"מ לישנא דכזית ומחצה לא משמע דאיירי בב' חתיכות אלא יש לפרש דמיירי בכתובה אחת גדולה יותר מפזית דלרבא ליפא מצות.

ולר' זירא אפשר לברר איסורו פינון דהיה יכול לשייר אפי' אחר אכילת איסור פשיעור לא איכפת לן מה שאכל את פולה אח"כ. ולפ"ז אין הכרח למה שכתבו התוס' ז"ל שם, בריש פ' ספק אכל דב' חתיכות בחדא פזית ובחדא חצי זית לא חשיב איקבע איסורא ואע"ג דאין לשונם ז"ל שם מדוקדק דלא מצינו הכי בש"ס שם לענן איקבע איסורא אלא לענן מצות הוא דאמרנו הכי.

מ"מ נראה להו דכי היכי דלא חשיבא מצות בפחות מפזית ה"ה דלא חשיב איקבע איסורא. אבל לפי ה"ל אין זה מוכרח דהש"ס מיירי בכתובה אחת גדולה יותר מפזית.

וכן הוא דעת הרמב"ם ז"ל דבפחות מפשיעור נמי חשיב איקבע איסורא ע"ש בפ"ח מהל' שגגות ובלח"מ שם: אלא דבש"ס דילן בכריתות שם ליתא להאי שינויא על מתניתין כי פריך התם על ר' זירא דאמר דבעינו שאפשר לברר איסורו ומשני ר"א היא.

מזה משמע דלא ס"ל האי סברא פינון שיכול להערות בה משום דהפל ביאה אחת. וכן אפילו היתה חתיכה גדולה ואכלה פולה ג"כ חשיב א"א לברר איסורו משום דהפל אכילה אחת היא.

וא"כ ליפא לפרושי דהא דאמרנו פזית ומחצה איפא בינויהו היינו חתיכה אחת גדולה ואכלה פולה דא"כ א"א לברר איסורו. אלא יש לפרש דאכל פזית והניח המותר דאפתי אפי' בכתובה אחת אפשר לברר איסורו.

אָבֵל אֵין לֹמֵר דְּשׁ"ס דִּילֵן ס"ל דְּבַעֲיִנֵן שְׁיִהְיֶה אֶפְשָׁר לְבָרֵר אִיסוּרוֹ גַּם בְּשַׁעַת הַבָּאָת
הָאֲשֶׁם דְּהָא אֲמַרִּינֵן הֵתָם דְּלֵר' זִירָא זְוֹנָקָא הֵיכָא דְאָכַל עוֹבֵד פּוֹכְבִים אַחַת פְּרָאשׁוּנָה
הוּא דְפָטוּר. אָבֵל אִם אָכַל הָעוֹבֵד פּוֹכְבִים הַשְּׁנִי וְנֹדַאי חֲזִיב גַּם לֵר' זִירָא פִּינֵן דְּהֵינָה
אֶפְשָׁר לְבָרֵר אִיסוּרוֹ בְּשַׁעַת אַכִּילְתּוֹ וּמִיָּד אַחַר אַכִּילְתּוֹ וְאֶפְּלִינֵן אִם נֶאֱבָדָה הַשְּׁנִי אַח"כ
מ"מ פְּבָר נְתַחֲזִיב בְּאֲשֶׁם תְּלוּי קוֹדֵם אַכִּילַת הַשְּׁנִי: וְאַחַר כָּל הַנֵּ"ל נִרְאֶה דְּגַם לֵר' זִירָא
לֹא מְסַתְּפֵר לְחַלְק בֵּין חֲתִיכָה אַחַת לִב' חֲתִיכוֹת בְּעֵיקָר הָאִיסוּר וּלְמִימַר דְּמוֹתֵר מַה"ת
הֵיכָא דַּא"א לְבָרֵר אִיסוּרוֹ כְּגוֹן בְּחֲתִיכָה אַחַת דְּאִין טַעַם לְזֵה לְהַתִּיר לוֹ מִשּׁוּם דְּלֹא יוּכַל
לְהַתְּבַרֵר אַח"כ.

לֹא יֵאָכַל וְיִהְיֶה אֶפְשָׁר לְהַתְּבַרֵר. וּמִטַּעַם זֵה לֹא הִבְנִיתִי דְבָרֵי הַפֵּר"ח ז"ל שְׁפָתַי לִינִישׁב
קוֹשְׁיַת הַרְשָׁבָא ז"ל מֵהָא דְחֻלִּין דִּילְמָא טְרִיפָה הָוִי.

וְכַתֵּב הַפֵּר"ח ז"ל דְּסְפִיקָא דְאִיכָא לְבְרוּרֵי גַּם לְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל אָסוּר דַּא"כ חֲתִיכָה
אַחַת ג"כ אָסוּרָה מַה"ת דְּאִי לֹא אָכִיל לֵה אֶפְשָׁר לְהַתְּבַרֵר. וְכ"ת דְּלֹא חֲשִׁיב אִיכָא לְבְרוּרֵי
אַלָּא הֵיכָא דִּיכּוֹל לְהַתְּבַרֵר בְּלִי שׁוּם טְוֵרַח כְּמוֹ בְּטְרִיפּוֹת לְבֹדְקָה.

אָבֵל חֲתִיכָה אַחַת לֹא חֲשִׁיב אִיכָא לְבְרוּרֵי פִּינֵן דַּעַתָּה לֹא נוֹדַע אַלָּא דְצָרִיף לְחֻזֵר אַחַר
בְּקִי אַפְתִּי מַאי פְּרִיף הַש"ס מִמַּתְּנִיתִין לְמֵאן דְּפוֹטֵר בְּחֲתִיכָה אַחַת הָא בְּמַתְּנִיתִין אָסוּר
מַה"ת מִשּׁוּם דְּאִיכָא לְבְרוּרֵי בְּהַמְתֵּן שְׁמַמְתִּין כְּדִי הַכֵּר' הָעוֹבֵד אַלָּא וְנֹדַאי אֵין חִילּוּק בִּזְהָ
וְכִי הֵיכִי דְנִרְא' וּמְסַתְּפֵר דְּבִסְפִיק' דְאִיכָא לְבְרוּרֵי אָסוּר מַה"ת לְהַכְּנִיס עֲצָמוֹ לְסַפֵּק ה"ה
הֵיכָא דְלִיכָא לְבְרוּרֵי ג"כ אָסוּר מַה"ת.

וְאַפ"ה פָּטוּר מֵאֲשֶׁם תְּלוּי. וְכִינֵן דְּלִרְבָּא וּלֵר' זִירָא ע"כ כָּל סְפֵק לְחוּמְרָא מַה"ת ה"ה
דְּלִרְב נַחְמֵן דְּאֵמַר טַעְמָא מִשּׁוּם דְּאִיכְבַּע אִיסוּרָא ג"כ לֹא מִשּׁוּם דְּסַפֵּקָא לְקוּלָּא הֵיכָא
דְּלֹא אִיכְבַּע אִיסוּרָא דְּהָא מִשְׁמַע שָׁם בְּכִרִיתוֹת דְּרַב נַחְמֵן לְחוּמְרָא קְאָמַר יוֹתֵר מִפְּנֵלֵן
וְלֹא אַתִּי לְאִקוּלִי.

וְאַפְשָׁר לֹמֵר דְּכוּלְהוּ, אִקְרָאִי סְמְכֵי רַבָּא דְרִישׁ מְמַצּוֹת וּר' זִירָא דְרִישׁ מְלֵא יְדַע מִשְׁמַע
דְּאַפְשָׁר לְהַנּוֹדַע וְרַב נַחְמֵן דְרִישׁ מֵאֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָה דְצָרִיף שְׁיִהְיֶה חֲתִיכָה אַחַת חֻלֵּב
בְּרוּר שְׁהוּא בְּלֵא תַעֲשִׂינָה.

וְדַרְךָ אַגַּב צָרִיף לְדַקְדַּק אַמַּאי לֹא יִלְקָה אִם אָכַל בְּמִזִּיד סְפֵק חֻלֵּב דְּהִכְתִּיב אֲשֶׁר לֹא
תַעֲשִׂינָה. וְצָרִיף לֹמֵר דְּאַשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָה לֹא לִישְׁנָא דְאִזְהָרָה הִיא לְלִקוֹת עָלֵיו.

עכ"פ שִׁיטַת הַרְמַב"ם ז"ל נִפְלְאָה הִיא וְלֹא יְדַעְתִּי אֵיזָה מְקוּם בֵּינָה וּמְקוּר לְשִׁיטְתוֹ ז"ל.
וְעֵינֵן בְּכִרִיתוֹת גַּבִּי הָא דְשָׁקִיל וְטָרִי הַש"ס דִּיה"כ יְכַפֵּר עַל סְפֵק גְּזִירוֹת וּסְפֵק מְצוֹרַע
וְכָל אֵלוֹ מִשְׁמַע נְמִי דְכָל הַסְּפִיקוֹת ד"ת הֵן.

וְכַבֵּר הָאֲרִיכוֹ בִּזְהָ הָרֵאשׁוֹנִים ז"ל וְלֹא נִתְבָּרְרוּ הַדְּבָרִים עַד יָבֵא וְיִזְרֶה צְדָק: וְדַרְךָ אַגַּב
אַבָּאֵר הִלְכָה אַחַת בְּדְבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל (פ' יח הִלְנָה יוֹד) בְּאוֹתוֹ עֵנִין מַה שְׁפָסַק בַּה"ל
מַעַה"ק דְּהַשּׁוֹחֵט אֲשֶׁם תְּלוּי וְחֲטָאָת הָעוֹף הֵבֵא עַל הַסְּפֵק בְּחוּץ פָּטוּר מִשּׁוּם דְּלֹא נִקְבַּע
הָאִיסוּר וְעָמַד עָלָיו הָרֵאב"ד ז"ל מְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵפֶתָא דְאִיתָא הֵתָם הַשּׁוֹחֵט חֲטָאָת הָעוֹף הֵבֵא
עַל הַסְּפֵק וְהִקְרִיב בְּחוּץ חֲזִיב אֲשֶׁם תְּלוּי וְהַשּׁוֹחֵט אֲשֶׁם תְּלוּי בְּחוּץ חֲזִיב חֲטָאָת.

וּכְבֵר פֶּתַח הַכֹּהֵן וְ"ל דְּהֶרְמַב"ם וְ"ל פֶּסֶק פְּחֻמִּים בְּכָרִיתוֹת דְּפִטְרֵי בְּאַשָׁם תְּלוּי מֵהָאֵי טַעְמָא דְּלֹא אֵיקְבַע הָאִיסוּר אֲלָא דַּמְש"כ דְּהִתּוּסְפֵתָא אֲתִיָּא כַּר"מ דְּמַחְיִיב בְּאַשָׁם תְּלוּי אִינוּ מוּבָן דְּהָא בְּתוּסְפֵתָא חֲיִיב חֲטָאת קָתְנֵי וּר"מ אֲשָׁם הוּא דְּמַחְיִיב עָלֵיהּ.

וְהִנֵּה הַתּוֹסֵס וְ"ל פֶּתְבוּ שָׁם בְּכָרִיתוֹת דְּחֻמְרֵי דְּפוּטְרִים לָאוּ הֵינּוּ חֻמְרֵי דַּפ' הַמְּבִיא דַּס"ל אֲפִילוּ אִם נוֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא חֲטָא יִרְעָה עַד שֶׁיִּסְתַּאֲב וַיִּפְלוּ דְמִיּוּ לְנִדְבָה דְּלִהְנֵהוּ רַבְּנָן הִקְדִּישׁ גְּמוּר הוּא וְחֲיִיב חֲטָאת מְשוּם שְׁחוּטֵי חוּץ.

וּלפ"ז אֲפִשֵׁר לוֹמַר דְּהִתּוּסְפֵתָא אֲתִיָּא פְּחֻמִּים דַּפ' הַמְּבִיא. אֲלָא דְּמַדְבְּרֵי הֶרְמַב"ם וְ"ל לֹא נִרְאָה פֶּן דְּהָא הוּא וְ"ל פֶּסֶק בַּה' פַּה"מ פְּחֻמִּים דִּירְעָה עַד שֶׁיִּסְתַּאֲב וְאִפ"ה פֶּתַח דְּפִטוּר אֲפִילוּ מְאַשָׁם תְּלוּי אֲלֵמָא דַּס"ל אֲפִילוּ לְרַבְּנָן דְּפִרְק הַמְּבִיא פִּטוּר עֲלֵי.

וְהֵינּוּ מְשוּם דַּאֲע"ג דִּירְעָה מ"מ סְפִיקָא הוּא אִי חֲזִי לְפָנִים דְּאִי לֹא חֲטָא לָא חֲזִי לְפָנִים אֲלָא יִרְעָה עַד שֶׁיִּסְתַּאֲב וְכִינּוּן דְּלֹא חֲזִי לְפָנִים אִינוּ חֲיִיב מְשוּם שְׁחוּטֵי חוּץ. וְאִם פֶּן אֲפִתֵי דְּבָרֵי הַתּוּסְפֵתָא דְּלֹא פְּמָאן.

וּבְאַמַּת דְּבָרֵי הַתּוּסְפֵתָא מְסַתְּבִין מִצַּד עֲצָמָן דְּחֲטָאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַסֶּפֶק דְּתַחֲיִלַת הַבְּאָתוֹ מְסַפֵּק הוּא שְׁמָא יוֹלְדֵת אוֹ זָבָה הִיא נְאִי לָאוּ יוֹלְדֵת אוֹ זָבָה הִיא לֹא קְדוּשׁ כָּלָל. מַש"ה חֲיִיב בְּאַשָׁם תְּלוּי אִם הִקְרִיבוּ בְּחוּץ.

אֲבָל אֲשָׁם תְּלוּי דְּהַבְּאָתוֹ לָאוּ מְסַפֵּק הוּא אֲלָא לְהִגֵּן עָלָיו מִן הַיִּסּוּרִים מֵה שְׁעֵבֵר עַל הַסֶּפֶק וְעִיקָר חֲיִיבוֹ הוּא עַל הַסֶּפֶק וְהִקְדִּישׁ גְּמוּר הוּא וּמוֹעֲלִינְבוּ מַש"ה כִּי שְׁחָטוּ בְּחוּץ חֲיִיב חֲטָאת. אֲבָל מֵה נַעֲשֶׂה אִם דְּבָרֵי הַש"ס בְּכָרִיתוֹת שָׁם מְפֹרָשׁ לְהִיפָּךְ דְּחֻמְרֵי פוּטְרִין מְשוּם דְּלֹא נִקְבַע הָאִיסוּר.

וְהִי נִרְאָה לוֹמַר דַּע"כ לֹא פְּלִיגֵי רַבְּנָן אֲלָא בְּשׁוֹחֲט בְּחוּץ דְּאִיכָּא לְסַפּוּקֵי שְׁמָא יְנוֹדַע לוֹ וְלֹא יֵהִי רְאוּי עוֹד לְהַקְרִיבָה אֲבָל אִם שְׁחָט בְּפָנִים וְזָרַק בְּחוּץ לַכ"ע חֲיִיב חֲטָאת דְּהָא חֲזִי זְרִיקָתוֹ לְפָנִים וְאַחַר זְרִיקָה אֲפִילוּ אִם נוֹדַע לוֹ לָאוּ חֲוָלִין הוּא דְּהָא הַבְּשָׂר יֹאכֵל.

וְכֵן נִרְאִין ד' הֶרְאֵב"ד וְ"ל שָׁם בַּפ' ח"י מֵהַל' מַעַה"ק וַיִּתְּנִישׁב בְּזֵה תְּמִיּהַת הַכ"מ עַל הֶרְאֵב"ד וְ"ל מְסוּנְיָא דְּכָרִיתוֹת. אֲבָל מַד' הֶרְמַב"ם וְ"ל לֹא נִרְאָה פֶּן שְׁכַתְּבָה לְהִדְיָא שָׁם דְּכָל שְׂאִין חֲיִיבִין עַל שְׁחִיטָתוֹ אִין חֲיִיבִין נְמִי עַל הַעֲלָאתוֹ.

ע"כ דְּבָרֵי הַתּוּסְפֵתָא צ"ע לְשִׁיטָתוֹ וְ"ל: וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק עוֹד בַּד' הֶרְמַב"ם וְ"ל שַׁכ' דִּינָא דְּפִטוּרָא דְּחֲטָאת הָעוֹף וְאַשָׁם תְּלוּי בַּה' מַעַה"ק לְפִנּוּטְרוֹ מִחֲטָאת וְאַמְאִי לֹא פֶּתַח הָאֵי דִּינָא בְּמִקוּמוֹ בַּה' שְׁגָגוֹת בְּדִין אֲשָׁם תְּלוּי.

וְלַעֲנֵן פִּטוּרָא מִחֲטָאת לְמָה לִּיה טַעְמָא דְּלֹא אֵיקְבַע אִיסוּרָא הָא אֲפִילוּ לְמָאן דְּלֹא בְּעֵי קְבִיעוּתָא לְאִיסוּרָא חֲטָאת לֹא מְחִיִּב. וּמִלְשׁוֹן רַש"י וְ"ל שָׁם בְּכָרִיתוֹת מְשַׁמַּע לִי קֶצֶת דַּר"מ וְרַבְּנָן בְּחֲטָאת פְּלִיגֵי שְׁכַתְּבָה ר"מ מְחִיִּב מְשוּם שְׁחוּטֵי חוּץ מְשַׁמַּע דְּלַגְמָרֵי מְחִיִּב לִיה אֲפִילוּ חֲטָאת וְטַעְמָא הוּא ג"כ מְשוּם דְּלֹא בְּעֵי קְבִיעוּתָא לְאִיסוּרָא וְקָרְבָן גְּמוּר הוּא לַר"מ לְחִיבֵי אֲפִילוּ חֲטָאת וְרַבְּנָן בְּעֵי קְבִיעוּתָא לְאִיסוּרָא וְאִין הִקְדִּישׁוּ הִקְדִּישׁ גְּמוּר לְחִיבֵי עָלָיו חֲטָאת וּמִמֵּילָא יְלִיף מִינָהּ לַעֲנֵן עִיקָר חֲיִיבָא דְּאַשָׁם תְּלוּי.

וא"ש לפ"ז מה שלא הביא הש"ס שם פלוגתא דר"מ ורבנן להני טעמי דמצות פתיב או דבעינו אפשר לקבר איסורו משום דלהני שינויי לא שייכא כלל פלוגתא דר"מ ורבנן להקא פנין דבחטאת פליגי.

וא"ש נמי דברי התוספתא דאתיא כר"מ אבל קשה הדבר לומר פן ולדמות פלוגתא דר"מ ורבנן בחטאת לפלוגתא דר"א ורבנן בא"ת: ונהגה אם נפרש דבאשם תלוי פליגי רבי מאיר ורבנן יש לדקדק לטעמא דר' זירא דאמר משום דאפשר לקבר איסורו א"כ מ"ט דרבנן דפטרי הא אפשר לקבר איסורו ולהונדע שחלב אכל.

וי"ל דבאשם תלוי א"א לקבר איסורו דאם יונדע לו באיזה צד שיהיה הן אם אכל חלב הן אם לא אכל אינו ראוי להקרבה דאם אכל חלב בר חטאת הוא. ולפ"ז בחטאת העוף הבא על הספק לרבנן נמי חייב באשם תלוי דהא אפשר לקבר איסורו ולהונדע אם ולד הפילה או רוח הפילה.

וא"כ דוקא באשם תלוי פליגי. וכן י"ל לטעמא דמצות פתיב ולטעמא דאיקבע איסורא דדוקא באשם תלוי פליגי משום דבאשם תלוי ליכא מצות ולא איקבע איסורא בשום אופן דאפילו אם היו ב' חתיכות אחד של חלב ואחד של שומן ואכל אחד הראשונה והשני אכל את השנייה דזה מביא א"ת וזה מביא אשם תלוי אפ"ה לא חשיב איקבע האיסור דהא אפילו זה שאכל חלב ג"כ לאו בר אשם הוא אולי ידע בבירור שחלב אכל.

אבל בחטאת העוף הבא על הספק מצינו דאיכא מצות וגם איקבע איסורא פגון שתי נשים האחת הפילה ולד והאחת רוח והלכו זו למזרח וזו למערב דשניהם מביאין חטאת העוף על הספק לעצמה ויש בהן אחד חטאת ודאי ואיכא מצות וגם איקבע איסורא וחיוב עליה אשם תלוי אם שחטה בחוץ אפילו לרבנן וא"כ לכולהו טעמי א"ש דלא פליגי אלא באשם תלוי ועיין מ"ש הכ"מ ז"ל בשם הר"י קורקוס שם.

והדברים ברורים אלא שמדברי הרמב"ם ז"ל לא נראה פן ע"כ עדיין צ"ע. ומהא דאשם תלוי מוכח ג"כ דספק מה"ת לחומרא דאטו נאמר דא"ת מותר מה"ת לשוחטו בחוץ זה לא מסתבר דא"כ לאו קרבן הוא כלל: ע"ב גמרא ואיבעית אימא לרבנן יחודי הוא דמיתדי להו.

עיין בדברי הרשב"א ז"ל ובמשנל"מ ז"ל פכ"א מהל' איסורי ביאה ודו"ק: ספק ויבם בנכסי מיתנא כו' הוי ממון המוטל בספק וחולקין. והקשה הרא"ש ז"ל אמאי לא מוקמינן לנכסי בחזקת היבם ו"ל הלל וכדתנן לקמן הוא אינו יורש אותן וכל הקרוב קודם אלמא פנין דהם ודאי יורשין והוא ספק יורש מוקמינן לנכסי בחזקתיהו.

ותי' דמייירי דהסבא קיים דמטעם ירושה בחזקת סבא הוא. הוי ממון המוטל בספק. ואמאי הא סבא ונדאי יורש הוא. ועי' ב"ש מש"כ בזה.

אבל מהא דלקמן בשמעתינן משמע דהא דהוא אינו יורש אותן מייירי דווקא עם הבנים וכדאמרינן התם אינהו ונדאי ואי דמיא למתניתין ספק ובני יבם בנכסי יבם משמע דווקא בני יבם דאמרי ליה אייתי ראיה דאחונא את.

אָבֵל שְׂאֵר קְרוּבִים הָיוּ סֶפֶק וְסֶפֶק. וְכֵן הוּא דַעַת הַרְמַב"ם וְהַרְשֵׁב"א ו"ל דִּלְגָּה מְהֵי חֲזָקָה הָאֲחִים בֵּינָן דְּסֶפֶק גְּמוּר הוּא כְּדָאֲמַרִּי לְעֵיל מִטַּעַם דְּרַבְנָא לִט' יִלְדָּן.

וְכֵן מִשְׁמַע לִי מִלְשׁוֹן הַיְרוּשְׁלָמִי דְאֲמַרִּין הֵתָם בְּאֵי הַסֶּפֶק לִיטּוּל אֵת חֵלְקוֹ שֶׁל אָבִיו (הֵינּוּ הַמֵּיִתְנָא) אֲמַרִּין לוֹ הֵנִי אָבִיךָ (הֵיבָם) בְּאֵי יָבָם לִיטּוּל חֵלְקוֹ שֶׁל אָחִיו אֲמַרִּין לוֹ הֵנִי בְּרִיךָ (פִּי' זֶה בֶּן הַמֵּת הוּא ע"כ לְכָל אֶחָד לְבַדּוֹ כּוֹלֵן הָאֲחִים לְדַחֲתוֹ שְׂלֵא יִקַּח אֵת הַכֹּל) הָאֵל כִּיצַד עוֹשִׂין שְׂיִפּוּיּוֹת בֵּינֵיהֶן וּמְחַלְקִין נְכָסֵי הַמֵּת.

פִּי' הַסֶּפֶק וְהֵיבָם עוֹשִׂין שְׂוִתְפוּת וּמְחַלְקִין נְכָסֵי הַמֵּת בֵּינֵיהֶם וְאִין לְאֲחִין כְּלוּם אֵלְמָא דְמֵיִרִי דְלִיתֵי לְסָבָא דְאִי אֵיתָא לְסָבָא בְּלֵא"ה אִין לְאֲחִין כְּלוּם. וְאִי גִימָא דְחֲזָקָה הָאֲחִין חֲזָקָה הִיא א"כ אֲמַאי לֹא יִקַּחוּ כָּל הָאֲחִין חֵלְקֵי בְּנֵיכֶסִים מִחֲמַל חֲזָקָתוֹ.

וְנִהִי דְהָאֲחִין לֹא יִטְלוּ מִחֲמַת מִמ"נ מ"מ הוּא יִקַּח חֵלְקוֹ תַּחֲזִילָה וְאֲח"כ יִחְלַק הַמְּוֹתֵר עִם הַסֶּפֶק וְאֲמַאי קְאָמַר מְחַלְקִין נְכָסֵי הַמֵּת בְּשִׁנְיָהּ. אֵלְאִי וְנִדְאִי חֲזָקָתוֹ לֹא כְּלוּם הוּא.

וְלַעֲנֵי דְרֵאָזָה בְּרוּרָה הִיא עַד שְׂאֲנִי תְּמָה מְדוּעָה לֹא הִבְרִיחָה הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל. וְיֵישׁ לְקַיָּים דְּבְרֵי הָרֵא"ש ו"ל ע"פ מַאי דְאֵיתָא לְקַמָּן פֶּרֶק אֵלְמָנָה לְכַה"ג פְּלוֹגְתָא דְתַנְיָא אִם עוֹבֵר יֵישׁ לוֹ זְכִי אִפִּי בִּירְוּשָׁה.

וְלַדַּעַת הָרֵי"ף ו"ל שֶׁם אִין לְעוֹבֵר זְכִיָּה אֲפִילוּ בִּירְוּשָׁה וְכָל יְמֵי עֵיבוּרוֹ הֵם בְּרֵשׁוֹת שְׂאֵר קְרוּבִים כְּדִתְנִיָּא הֵתָם דְּעֵבְדִי אֲוֹכְלִין בְּשִׁבִיל הַמְשַׁפְּחָה. א"כ אֲמַאי חוֹלֵק הַסֶּפֶק עִם הֵיבָם בְּנֵיכֶסִי מִיתְנָא הָאֵל כְּבָר הָיוּ הַנְּכָסִים בְּחֲזָקָתוֹ כָּל יְמֵי עֵיבוּרוֹ וְאִין סֶפֶק מוֹצִיא מִיַּדִּי וְנִדְאִי. וְע"כ צ"ל דְהַסָּבָא קַיָּים וְלֹא תִיקַשִׁי לִפ"ז מְסָבָא וְסֶפֶק בְּנֵיכֶסִי יָבָם. אָבֵל גַּם זֶה אִינוֹ מְוֹכְרָח: גְּמָרָא סֶפֶק וְכַנֵּי יָבָם בְּנֵיכֶסִי מִיתְנָא כו'.

הָכָא אִיִּדִי וְאִיִּדִי סֶפֶק. וְפִי' רֵש"י ו"ל דְנוּטֵל תַּחֲזִילָה חֵלְקוֹ דְמוֹדוֹ לִיהֵ וְאִיִּדִי חוֹלְקִין בְּשִׁנְיָהּ. וְהַרְמַב"ם ו"ל דַּעַתוֹ דְחוֹלְקִין הַכֹּל בְּשִׁנְיָהּ כְּמוֹ הֵיבָם עֲצָמוֹ עִם הַסֶּפֶק וְעֵינֵין בְּדְבָרֵי הַה"מ ו"ל: סֶפֶק וְכַנֵּי יָבָם שְׂבָאוֹ לְחֵלְקֵי בְּנֵיכֶסִי יָבָם לְבַתֵּר דְפְלִיג יָבָם בְּנֵיכֶסִי מִיתְנָא פְּלוֹגְתָא דְר' אָבָא וְר' יִרְמְיָה ר' אָבָא אָמַר קָם דִּינָא.

וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' ו"ל דְדוֹנוּקָא לְבַתֵּר דְפְלִיג הוּא דְקָם דִּינָא אָבֵל מְקַמָּא דְפְלִיג יָבָם יְכוֹל הַסֶּפֶק לְבֹא מִכַּח מִמ"נ. וְהַרְשֵׁב"א ו"ל דְקוֹדֵק ע"ז דְהָא מוֹקְמִינָן לָהּ בְּפְלוֹגְתָא דְאֲדָמוֹן וְרַבְּנָן וְהֵתָם אֲפִתִי לֹא נְחִית לְדִינָא עִם הָאֲרַבְעָה אֲפ"ה לְבַתֵּר דְאֵתוֹ לְחַד אֲמַרִּין קָם דִּין הָרֵאשׁוֹן אִילוֹ אֲתִי לְדִינָא עִם הָאֲרַבְעָה ה"נ גִּימָא אִילוֹ אֲתִי הַסֶּפֶק וְיָבָם לְדִינָא הֵינֵה הַחֲצִי שְׁלוֹ גִימָא קָם דִּינָא.

וְתִי' דְהֵתָם הַשְּׁדוּת מְוֹחֲזָקִים בְּיַד הַבְּעָלִים יוֹתֵר מִמָּה שְׂמֹחֲזָק הַיְרוּשָׁה הָכָא בְּיַד הֵיבָם. וּמִש"ה בְּעֵינֵין דְנוּקָא בְּתֵר דְפְלִג ע"פ ב"ד אָבֵל בְּלֵא חֲלֹקָת ב"ד כָּל הַנְּכָסִים הָרֵי הֵם כְּמִןפְּקָדִים אֲצִלוֹ אַע"ג שְׂיַרְד בְּהֵם.

וְעֵינִי בְּסֶפֶר יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב שְׂהָאֲרִיף שֶׁם בְּזָה וְלֹא הִבִּיא דְבָרֵי הָרֵשֵׁב"א ו"ל. וּבִירוּשְׁלָמִי אֵיתָא מֵת הֵיבָם וְכָא הַסֶּפֶק לִיטּוּל חֵלְקוֹ שֶׁל אָבִיו (הֵינּוּ הֵיבָם) אִי הָיוּ קְדָמִיָּא מְסַכְּוֹן אָמְרוּ לִיהֵ הֵנִי אָבוּךָ וְדוֹחִין אוֹתוֹ וְאֲמַרִּין לוֹ בֶּן הָרֵאשׁוֹן אֲתָה וְנוּטֵל כָּל נְכָסֵי הָרֵאשׁוֹן

ובגנבסי היבם אין נותנין לו פלום ואין הוי עתיר אמרינו לי' פולנו אחין בואו ונירש חלקו של אבינו וחלקו של אחי אבינו.

וצריף לדקדק במאי קמירי אי בתר דפולג כפר היבם והספק בגנבסי המת א"כ אפילו הוי עשיר לימרו ליה הני אבוה ואין לה חלק עמנו דהא קם דינא וגם הוא למה ירצה ליטול חלק בגנבסי יבם ולהחזיר מחצה שלו בגנבסי המת שהיה עשיר.

אלא משמע דמירי קודם חלוקה בגנבסי המת וב' החלקים מונחים פאן חלק המת וחלק היבם ומש"ה אם המת היה עני דוחין אותו אצל המת ואם היה עשיר אומרין לו פולנו בחלקו בשנה בגנבסי המת ובגנבסי היבם.

אלא דקשה אמאי לא יהיה הכרירה בידו ליטול מחצה מחלק המת ולא יטול בחלק היבם כלל כמו אילו היה היבם קיים ואמאי יהיה הכרירה בידם ליתן לו חלק שנה עמהם וצ"ע: וראיתי בש"ג בשמעתין שכתב אם היו ליבם בנות ובא הספק לטעון עמהם הוא אומר בן היבם אני והפל שלי והם אומרין בן המת אתה ואין לה פלום חולקין ג"כ פיון דזה פא לירש הפל וזה פא לירש הפל.

וכתב הב"ש דהא תליא בפלוגתא דהרמב"ם והרא"ש ז"ל דהרא"ש הפל של הבנות מפני שהן מוחזקים בחלה כמו אם אין הסבא קיים דהפל של היבם. וכתב עוד הש"ג דה"ה בטומטום ובנות של כל אדם הטומטום נוטל חלק אחד תחילה מה שמודין ובמותר חולקין ביניהם דהוי ממוז המוטל בספק.

ויש לתמוה דדין זה דטומטום עם הבנות הפכו סברתן הרמב"ם והרא"ש ז"ל דהרא"ש ז"ל כתב בטומטום ובנות דנוטל הטומטום ג' חלקים פלגא דמודו ליה והשאר הוי ממוז המוטל בספק וחולקין.

והרמב"ם ז"ל כתב דטומטום ובנות אינו נוטל אלא חלק כבת. בשלמא להרא"ש ז"ל לא תיקשי דטומטום ובת עדיפא דהא הטומטום נמי יורש הוא עכ"פ כמו הבת.

ושפיר יכול לטעון דבן הוא ליטול עוד מחצה מהמותר אבל על הרמב"ם ז"ל קשה דהשתא הכא לגבי אח דונדאי יורש הוא והבן ספק אם הוא יורש כלל חולקין כש"כ טומטום נגד בנות אמאי לא יחלקו: ובירושלמי בשמעתין נתבאר עוד פמה הלכות בזה והכי איתא התם מת הזקן הרי יש פאן בגים בונדאי וכן הבן בספק והוא מה שאמרו בש"ס דילן ספק ויבם בגנבסי סבא אין ספק מוציא מידי נודאי מת הספק הרי יש פאן אחי אב בונדאי ונאב בספק.

ופי' הק"ע דחולקין האחין עם היבם את נכסי הספק. ולשון הירושלמי בזה צ"ע.

דמשמע דצד האב לא מהני כלל ואמאי לא יטול תחילה חלקו עם האחים והמותר יחלקו ביניהם עם האחים. דזה דומה לטומטום ובנות לדעת הרא"ש ז"ל: מת אחד מן האחין הרי יש פאן אח בונדאי וכן אח בספק פי' דהיבם עם הספק באין לדון בגנבסי אחד מן האחין וזה פשוט דאין ספק מוציא מידי נודאי כמו ספק ויבם בגנבסי סבא.

מתה אמו של ספק הרי יש פאן בן נודאי ובעל ספק. וגם זה צ"ע הא זה וזה ספק הוא דאם בעל הוא אין הבן יורשה.

וצ"ל כמו שפכתבו התוס' ז"ל בד"ה וב"ה אומרים נכסים בְּחִזְקָתוֹ דְּלַעֲנָן יִרְוֶשֶׁת הַבַּעַל
דְּלָאוּ מִפְּתַח קְרוֹבָה קָאֵתִי מוֹקְמִינָן לָהּ יוֹתֵר בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָם ע"ש. וצ"ע בְּדִינֵים אֵלוֹ
בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים ז"ל פִּי הַלְכוֹת גְּדוּלוֹת הֵם.

דף לח תוס' בד"ה וב"ה אומרים נכסים בְּחִזְקָתוֹ כו'. הָאֵרִיכוּ פָּאן בְּדִין נְכָסֵי צֵאן בְּרִזְל
וּמְסַקְנָתֵם דְּנְכָסֵי צֵאן בְּרִזְל לִכ"ע בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל וְכֵן הוּא דַּעַת הָרַא"ש ז"ל.

וְהֵינּוּ דַּתְנָן נְכָסִים בְּחִזְקָתוֹ הֵינּוּ בְּחִזְקַת הַבַּעַל. וְרַש"י ז"ל פָּתַב דְּפָלִיגִי בְּזֵה פִי הֵיכִי
דְּפָלִיגִי בְּנֶפֶל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִשְׁתּוֹ.

וְהֵנָּה לְהִנֵּי אוֹקִימָתָא דְּמוֹקְמִינָן לְמַתְנִיתִין דְּנִפְלוּ לָהּ כְּשֶׁהִיא שׁוֹמֶרֶת יָבָם הִנֵּה נִרְאָה דֵּאִין
כְּפֵאן מַחְלוֹקַת כָּלֵל כִּינּוֹן דְּלִב"ה לֹא אֶגִּידָה בִּיהַּ כָּלֵל. וְעוֹד דְּלֹא שְׂיִכָּא בְּזֵה נְכָסֵי צֵאן בְּרִזְל
כָּלֵל.

וְכִי פְּלִיגִי בְּנִפְלוּ לָהּ תַּחְתָּיו דְּבַעַל דְּלִרְבָּא בְּנְכָסֵי מְלוֹג לִב"ה חוֹלְקִין וּבְנְכָסֵי צֵאן בְּרִזְל
הַפֵּל בְּחִזְקַת הַבַּעַל. (אֲבָל מִדְּבַרֵי הַתּוֹס' ז"ל מִשְׁמַע דְּאִפִּי נִפְלוּ לָהּ כְּשֶׁהִיא שׁוֹמֶרֶת יָבָם
ג"כ בְּחִזְקַת הַבַּעַל הוּא כְּדַתְנָן בְּמַתְנִיתִין נְכָסִים בְּחִזְקָתוֹ וּמַתְנִיתִין אִינִירֵי בְּנִפְלוּ לָהּ כְּשֶׁהִיא
שׁוֹמֶרֶת יָבָם).

וּלְשִׁיטַת רַש"י ז"ל בֵּין נְכָסֵי צֵאן בְּרִזְל בֵּין נְכָסֵי מְלוֹג שְׁנִפְלוּ לָהּ תַּחְתָּיו דְּבַעַל יַחְלוֹקוּ.
אֵלָּא דְּנְכָסֵי צֵאן בְּרִזְל יַחְלוֹקוּ אִפִּי לְאַבְיֵי דְּאָמַר דְּנְכָסֵי מְלוֹג בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה.

וְדַעַת הַתּוֹס' ז"ל דְּנְכָסֵי צֵאן בְּרִזְל הַפֵּל לַבַּעַל כְּמוֹ הַפְּתוּבָה. וְדַעַת הָרִי"ף ז"ל דְּגַם נְכָסֵי
מְלוֹג שְׁנִפְלוּ לָהּ תַּחְתָּיו דְּבַעַל הַפֵּל לִיָּבָם.

וְכַמְבּוֹאֵר כ"ז בְּדַבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א ז"ל וְהִנִּמְק"י וּא"כ פְּשִׁיטָא דְּנְכָסֵי צֵאן בְּרִזְל הַפֵּל לִיָּבָם.
וְהַרְמַב"ם ז"ל פָּתַב ג"כ דְּנְכָסֵי צֵאן בְּרִזְל יַחְלוֹקוּ אֵלָּא דִּינְצָא לִידוֹן בְּדַבְרֵי הַחֲדָשׁ דְּבַחֲזִינָהּ
אִין לוֹ פִּירוֹת אֲפִילוּ מִנְכָסֵי צֵאן בְּרִזְל.

וּבְשִׁמְעָתִין יַתְבָּאָר טַעְמוֹ. וְהָרַב"ד ז"ל דַּעַתוֹ ג"כ בְּנְכָסֵי צֵאן בְּרִזְל הַפֵּל בְּחִזְקַת הַבַּעַל
וּבְנְכָסֵי מְלוֹג שְׁנִפְלוּ לָהּ תַּחְתָּיו דְּבַעַל יַחְלוֹקוּ ע"ש: ע"ב רַש"י בד"ה עוֹשֶׂה סֶפֶק גְּשׁוּאָה
כו'.

וּלִב"ש חֲלוּקָה עֲדִיפָא דִּידוֹ כְּיָדָה וּלִב"ה חֲזָקָה עֲדִיפָא דֵּאִין יָדוֹ כְּיָדָה עכ"ל. וּלְקַמּוֹן
בְּאוֹקִימָתָא דְּרַבָּה בְּד"ה סִיפָא פִּי דְּלִב"ה הוּאִיל וְאֵלוֹ קְרוּבִים וְנִדְאִין הֵם וְהוֹחֲזָקָה נִחְלָה
בְּחִזְקַת מִשְׁפַּחְתָּם אֲמַרִינָן אוֹקִי אַחְזָקָתָהּ.

וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק בְּשִׁנּוּי לְשׁוֹנוֹ ז"ל מ"ש דְּבְּאוֹקִימָתָא דְּעוֹלָא פִּי דְּפָלִיגִי בְּיָדוֹ כְּיָדָה. וְהָכָא פִּי
דְּהוֹחֲזָקָה נִחְלָה בְּאוֹתָהּ הַמְשַׁפָּחָה.

וּצ"ל דְּלַעֲוֹלָא דִּס"ל דְּבְּמַחְזִיִּים נָמִי פְּלִיגִי מְדָלָא מוֹקִי רִישָׁא נָמִי בְּנִפְלוּ לָהּ כְּשֶׁהִיא גְּשׁוּאָה
ש"מ דִּס"ל דֵּאִין חֲלוּקָה בֵּין מַחְזִיִּים לְאַחַר מֵיתָהּ. וּא"כ ע"כ צ"ל דִּס"ל לַעֲוֹלָא אֵלִיבָא
דְּב"ש דִּידוֹ כְּיָדָה וְאִין לָהּ בְּהֵם חֲזָקָה יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וּמִש"ה מַחְזִיִּים נָמִי יַחְלוֹקוּ בְּפִירוֹת וּב"ה
ס"ל דֵּאִין יָדוֹ כְּיָדָה וְחֲזָקָה עֲדִיפָא.

אָבֵל לְרֵבָה דָּאָמַר דְּמַחֲזִימִים בֵּית שְׁמַאי נָמִי מוֹדוּ דְּמוֹקְמִינֵן לָהּ בְּחֻזְקָתָה אֲלָא לְאַחַר מֵיתָה פְּלִיגִי דְּהִלְלוּ בְּאִין לִירֵשׁ כּוּ' שְׁפִיר פֶּתַב בְּזָה בְּטַעֲמָא דב"ה מְשׁוּם דְּהִתְחַזְקָה נְחֻלָּה בְּאוֹתָהּ הַמְשַׁפְּחָה: אֲלָא דִּישׁ לְהַקְשׁוֹת מנ"ל לְרֵבָה דְּלַעֲוֹלָא מַחֲזִימִים נָמִי סְבָרִי ב"ש דִּיחֲלֹקוּ בְּפִירוֹת דִּילְמָא גַּם עֲוֹלָא מוֹדָה דָּאִין סָפֵק מוֹצִיא מִיַּדִּי וְנָדָאִי.

וְאַפ"ה לָא מְצִי לְאוֹקְמָא רִישָׁא דְנִפְלוּ לָהּ פְּשֵׁהִיא גְשׁוּאָה מְשׁוּם דַּעֲכ"פ לָא תִּמְכֹּר לְכַתְחִילָהּ וּכְמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' ז"ל לְקַמֵּן אֲלִיבָא דְרֵבָא דָּאָמַר מְאָמַר לב"ש עוֹשֶׂה סָפֵק גְשׁוּאָה וי"ל דְּלִישְׁנָא דְעֲוֹלָא דְשָׁנִי עַל הָא דְלָא פְּלִיגִי ב"ש בְּרִישָׁא מְשׁוּם דְּמִיָּרִי בְּנִפְלָה פְּשֵׁהִיא אַרוּסָה מְשַׁמַּע דָּאֵם נְפֻלָּה פְּשֵׁהִיא גְשׁוּאָה בְּרִישָׁא דְהִיָּנּוּ מַחֲזִימִים נָמִי פְּלִיגִי וּמַש"ה פָּרִיד עֲלֵיהּ לִיְפֻלְגוּ מַחֲזִימִים.

וְרֵבָה ס"ל דְּמַחֲזִימִים אִין סָפֵק מוֹצִיא מִיַּדִּי וְנָדָאִי אֲפִילוּ לְאַסְנֹר מְכִירָה לְכַתְחִילָהּ: וְהִנֵּה מְלִשׁוֹן רִש"י וְתוֹס' ז"ל מְשַׁמַּע דְּלֵהֲנִי אוֹקִימָתָא ב"ה נָמִי מוֹדוּ דְּהִנֵּן סָפֵק גְשׁוּאָה אֲלָא מְשׁוּם דְּהִתְחַזְקָה נְחֻלָּה בְּאוֹתוֹ הַשְּׁבֵט.

וְלָא יִדְעָנָא מִי הִכְרִיחֵם לָזָה וְאַמַּאי לָא נִימָא דלב"ה זִיקָה לָאו פְּלוּם הִיא וְאַפ"י סָפֵק גְשׁוּאָה לָא הָוִי. וי"ל פִּינּוּ דְלָא מְצִינּוּ בְּעֲלָמָא לב"ש דְּמַחֲמִרִי בְּזִיקָה יוֹתֵר מַב"ה לָא נִיחָא לְהוּ ז"ל לְפָרֵשׁ דְּפְלִיגִי ב"ש וּב"ה בְּזִיקָה אֲלָא דְצָרִיד לְדַקְדַּק בְּטַעֲמָא דְהָאִי מִיְלִתָּא דְזִיקָתָה גְשׁוּאָה עוֹשֶׂה סָפֵק גְשׁוּאָה וְאַמַּאי פִּינּוּ דְזִיקָה אִינוּ אֲלָא מְדַרְבְּנָן וְאִיכָּא תַנְצִאי דס"ל דָּאִין זִיקָה פְּלֵל.

וְאַמַּאי תִּהְיֶה כְּסָפֵק גְשׁוּאָה. וצ"ל דְּתַקְנָתָא דְרַבְּנָן הִיא לַעֲנֵנּוּ יְרוּשָׁה לְחוּד דְּתִיָּהֲנִי כְּסָפֵק גְשׁוּאָה.

אָבֵל לְשַׁאֲרֵי מִיָּלִי מוֹדוּ דָּאִין זִיקָה כְּבִנוּסָה. וּמְהֵרָם ז"ל הִקְשָׁה בְּשַׁמְעִתִּין דְּהִכָּא מְשַׁמַּע דְּאַפִּילוּ זִיקָה לְחוּד עוֹשֶׂה סָפֵק גְשׁוּאָה לִיְטוּל חֵלֶק בִּירוּשָׁה לב"ש לְרֵבָה וּלְעֵיל קָאָמַר רֵבָה דְּאַפִּילוּ אַחַר מְאָמַר אִינוּ יוֹרְשָׁה וּכְמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹס' ז"ל לְקַמֵּן דְּרֵבָה גְרָסִינּוּ לְעֵיל. וּלְפִי הַנֵּן ל' יֵשׁ לֹאמֵר דְּלַעֲיִל לַעֲנֵנּוּ יְרוּשָׁתָהּ הַבְּעַל דְּאוֹרֵייתָא קָאָמַר דְּמְאָמַר לָא מְהִי וְהִכָּא תַקְנָתָא דְרַבְּנָן הוּא אֲפִילוּ בְּזִיקָה לְחוּד עֲבָדִי רַבְּנָן תַקְנָתָא לַעֲשׂוֹתָהּ סָפֵק גְשׁוּאָה: וְאַפְּי לָא נִיחָא לִיהּ בְּתִירוּצָא דְרֵבָה מְשׁוּם דס"ל דְּזִיקָה לָאו פְּלוּם הִיא.

וּלכ"ע לָא חֲשִׁיבָא אֲפִי כְּסָפֵק גְשׁוּאָה וּמַש"ה מוֹקִי לְרִישָׁא כְּשִׁנְפְּלוּ לָהּ פְּשֵׁהִיא שׁוּמְרַת יָבָם וְסִיפָא דְנִפְלוּ לָהּ פְּשֵׁהִיא תַחֲתִיו דְּבַעַל וְקִסְבַּר אֲפְּי יָדוּ פְּיָדָה וּפִי רִש"י ז"ל דלב"ה הוּא דְקָאָמַר הָכִי פִינּוּ דְהַבְּעַל עֲצָמוּ יָדוּ פְּיָדָה.

א"כ בְּיָבָם יָדוּ גְרִיעָה מִיָּדָה וְאִין לוּ פְּלוּם בְּנִכְסֵי מְלוּג שְׁלָה אָבֵל ב"ש ס"ל יָדוּ עֲדִיפָא מִיָּדָה וְא"כ בְּיָבָם יָדוּ פְּיָדָה וְיַחֲלֹקוּ. וּלפ"ז גַּם מַחֲזִימִים וּלְפִירוֹת פְּלִיגִי ב"ש פִּינּוּ דְיָדוּ פְּיָדָה נוּטֵל חֵלֶק בְּפִירוֹת.

וְהִיָּנּוּ דְקָאָמַר הַש"ס דְּלֵאבְּי קִשְׁיָא מֵתָה וְאַמַּאי לָא פְּלִיגִי מַחֲזִימִים. וְה"ה דְּהִנֵּן מְצִי לְמִתְנִי בְּרִישָׁא דְאַפ"י לְאַחַר מֵיתָה אִין לוּ פְּלוּם לכ"ע.

ובלשון הנימק"י ראיתי שכתב גם בלישנא דאבני דספק נשוואה היא. ולא ידענא מי הכריחו לזה דהא לרבא דמוקי לה במאמר דהוי ספק נשוואה ע"כ ס"ל דבזיקה לא הוי ספק נשוואה.

וה"ה דאבני ס"ל הכי ומה שיש להיבם זכות בנכסים שנפלו לה תחתיו דבעל ע"כ לא שייקא בזה אי ספק נשוואה היא אי לא דלרבא ונדאי לאו ספק נשוואה היא נאפ"ה לכ"ע יש לו חלק בנכסים שנפלו לה תחתיו דבעל: ורבא אמר אי דנפלו לה תחתיו דבעל לכ"ע ידו עדיפא מינה והיבם ידו פינה וחולקין גם לב"ה.

וסיפא מיירי דנפלו לה כשהיא שומרת יבם אלא דעבד בה מאמר ולב"ש מאמר עושה ספק נשוואה לחלק בנכסים. וכתב הנימק"י דדווקא אי עבד בה מאמר קודם שנפלו לה הנכסים אבל אם נפלו הנכסים קודם המאמר גם לב"ש אין לו בהם פלוג.

וגם בזה לא ידעתי ההכרח לזה דהא מחיים בלא"ה הנכסים בחזקתה דאין ספק מוציא מידי נדאי כמו שכתבו התוס' ו"ל ועיקר החלוקה הוא לאחר מיתה דהללו באין לירש והללו באין לירש וא"כ מאי נ"מ אם נפלו לה הנכסים קודם המאמר או לאחר המאמר.

אף שיהיה ספק נשוואה היא. העולה משיטת רש"י ו"ל דלאבני אליבא דב"ה בכל גוונא אין להיבם חלק בנכסי היבמה בין בחייה בין לאחר מיתה.

ולרבא שנפלו הנכסים כשהיא שומרת יבם אין לו חלק בה. אבל אם נפלו תחתיו דבעל יחלקו היבם וירשים ובנכסי צאן ברזל תליא בפלוגתא דאמוראי דפרק מי שמת.

ולדברי התוס' ו"ל בכל גוונא נכסי צאן ברזל בחזקת יורשי הבעל כמו פתובתה אפי' לאבני. והרי"ף ו"ל פירש פלוגתא דאבני ורבא אי ידו פינה בגוונא אחרוני דאבני ס"ל ידו פינה.

וכי היכי דאם מטה היא נתרוקן הזכות לו ה"נ פשמת הוא נתרוקן הזכות לה. וא"כ ביבם ספק הוא אי במקום בעל קאי.

ומש"ה אמרי ב"ש יחלקו. וב"ה סברי דיבם לאו במקום בעל קאי וזכתה היא בכל הנכסים ורבא אמר ידו עדיפא מינה ולא זכתה היא בנכסים לאחר מיתת הבעל והפל בחזקת היבם בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל.

וא"ש לפירושו הא דקאמר הש"ס וקסבר אבני ידו פינה דלכ"ע ס"ל הכי בין לב"ש בין לב"ה. אלא דביבם נחלקו ב"ש וב"ה.

ב"ש ס"ל דספיקא הוא אי יבם במקום בעל הוא ומש"ה ס"ל דיחלקו. וב"ה אמרו נכסי בחזקתו ונכסי צאן ברזל בחזקת היבם כמו הפתובה.

וא"כ לשיטתו לאבני נכסי צאן ברזל הפל ליבם נכסי מלוג הפל ליורשי האשה. ולרבא גם נכסי מלוג בחזקת היבם בין בחייה לפירות בין לאחר מיתה ולגופה: והרמב"ם ו"ל בפ' כ"ב מהל' אישות כתב כשיטת רש"י ו"ל דנכסי מלוג שנפלו לה כשהיא שומרת יבם הפל ליורשי האשה ונכסי צאן ברזל שהכניסה לאחיו חולקין ופירות בחייה אין לו אפי' בנכסי צאן ברזל.

וְכַבֵּר תְּמַהוּ עָלָיו מְפָרְשֵׁי דְבָרָיו וְ"ל חָדָא מִנ"ל דְּאִין לֹו פִּירוּת מְחִיבָה בְּנִכְסֵי צֵאן בְּרִזְלָה.
וְעוֹד דְּאֵמַאי לֹא בִּינָר דְּנִכְסֵי מְלוּג שְׁנִפְלוּ לָהּ תַּחְתָּיו דְּבַעַל מַה דִּינָו.

וְהִיָּה נִרְאָה לֹוּמֵר דְּפִסְק פְּאֵבֵי דִּלְב"ה אִפִּי פְּשִׁנְפְלוּ תַּחְתָּיו דְּבַעַל בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה
וּמְחַמַּת קוֹנְשֵׁי דְתַנָּן בְּמַתְנִיתִין מִתָּה וְלֹא פְּלִיגֵי מְחִיבֵי ש"מ דס"ל לְאֵבֵי דְבִקְאָמַת אִין לֹו
פִּירוּת מְחִיבָה לֹא בְּנִכְסֵי מְלוּג וְלֹא בְּנִכְסֵי צֵאן בְּרִזְלָה: וְהִרְמְבִין וְ"ל פְּתַב דס"ל לְהִרְמְבִים
וְ"ל דְּרָבָא דְקֶאֱמֵר אִי דְנִפְלוּ לָהּ תַּחְתָּיו דְּבַעַל לִכ"ע יְדוּ עֲדִיפָא מִיָּדָה הִיָּנִו לִב"ש הִדִּין
הוּא דְהַפֵּל לִיָּבָם פִּינָן דס"ל דְּזִיקָה עוֹשָׂה סְפִקָנְשׁוּאָה.

אָבֵל לִב"ה דְּלָאוּ סְפִק נְשׁוּאָה הִיא אֲפִילוּ אִם נְפִלוּ תַּחְתָּיו דְּבַעַל אִין לֹו בְּהֵן פְּלוּם וְתִי' זֶה
דְּחֻוֹק הוּא דֹא"כ לֹא שְׁיִיכָא פְּלוּגָתָא דְאֵבֵי וְרָבָא בְּהַפּוֹתֵב אֱלָא לִב"ש וּמַאי נ"מ בְּזֶה פִּינָן
דְּלִית הִלְכָתָא כִּב"ש וְעוֹד אִי לְאֵבֵי נְמִי צְרִיכִינָן לְמִימֵר דִּלְב"ש הוּי סְפִק נְשׁוּאָה א"כ
אֵמַאי לֹא נִיחָא לִיהּ לְאוּקְמָא בְּנִפְלוּ לָהּ כְּשֶׁהִיא שׁוּמְרַת יָבָם וְכִינָן דְּסְפִק נְשׁוּאָה הִיא
יְחֻלְקוּ.

וְעִינָן בְּזֶה בְּבַעַה מ"א וְ"ל וּבְמִלְחָמוֹת בְּתַכְלִית הָאֲרִיכוֹת. וּמ"מ לְשׁוֹן הִרְמְבִים וְ"ל אִינוּ
מִיּוֹשֵׁב שְׁפִתָּב שׁוּמְרַת יָבָם שְׁנִפְלוּ לָהּ נִכְסִים מוֹכְרַת וְנוֹתְנַת לְכַתְחִילָה מְשֻׁמַּע דָּאִם נְפִלוּ
תַּחְתָּיו דְּבַעַל אִינָה מוֹכְרַת וּמִנ"ל לְחֻלְקָה בְּהָא: וְעִינָן בִּירוּשְׁלָמִי דְאִיתָא הֵתָם ג"כ תִּירוּצָא
דְּאֵבֵי אֱלָא דְהַנּוֹסְחָא מְהוֹפְדָּ שֶׁם וְצָרִיף לְהַגִּיָּה כְּמוֹ שְׁהַגִּיָּה הִק"ע וּמְסִיק שֶׁם דָּאִם נְפִלוּ
לָהּ עַד שְׁלֹא נַעֲשִׂית שׁוּמְרַת יָבָם וְעָשׂוּ פִירוּת מְשֻׁנְעִשִׁית שׁוּמְרַת יָבָם הִרִי זֶה כְּמוֹ שְׁנִפְלוּ
לָהּ מְשֻׁנְעִשִׁית שׁוּמְרַת יָבָם.

וּלפ"ז לֹא תִיקְשֵׁי מִתָּה דְתַנָּן בְּמַתְנִיתִין דְּבַחֲזִיָּה לְפִירוּת הוּי כְּמוֹ שְׁנִפְלוּ לָהּ בְּשַׁעָה שְׁנַעֲשִׂית
שׁוּמְרַת יָבָם. וְעִי' בַעַה מ"א וְ"ל.

וְאוּלַי יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי כְּפִי הַנּוֹסְחָא אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ דְהִיכָא דְנִפְלוּ לָהּ עַד שְׁלֹא
נַעֲשִׂית שׁוּמְרַת יָבָם אִין לִיָּבָם זְכוּת בְּהֵם פִּינָן דְּלָאוּ בְּרִשׁוּתוֹ נְפִלוּ וְהַנְּכָסִים בְּחִזְקַתָּהּ. אָבֵל
אִם נְפִלוּ בְּשַׁעָה שְׁהִיא שׁוּמְרַת יָבָם זְכָה בְּהֵן הִיָּבָם בְּשַׁעַת נְפִילָה.

אָבֵל הוּא נֶגֶד שִׁיטַת הַש"ס דִּילָן דָּאִם נְפִלוּ לָהּ תַּחְתָּיו דְּבַעַל הוּי טְפִי בְּחִזְקַת הִיָּבָם
וְכַדְאִיתְמֵר הָכָא מְשֻׁמִּי דִּר' יוֹסִי ב"ר חֲנִינָא וּבִירוּשְׁלָמִי נְמִי אִיתָא מְשֻׁמִּי דִּר' חֲנִינָא ע"ש:
דָּף לֵט גְּמָרָא סד"א מְצֻנָה דְרַמְלִי רַחֲמָנָא עֲלֵיהּ עַבְדָּה הַשְׁתָּא תִיקוּם עֲלֵיהּ בְּאִסּוּר אֲשַׁת
אָח.

יֵשׁ לְדַקְדֵּק לִר' יוֹחָנָן דְאָמֵר לְעִיל דְעַל הַצָּרָה אִינוּ עוֹבֵר אֱלָא בְּלָאוּ אוּ עֲשֵׂה אַחֵר יָבוּם
וְחִלְצָה מְשׁוּם דְכְתִיב אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אוּ בֵּית אֶחָד הוּא בּוֹנֶה. א"כ כִּש"כ בִּיבְמָה גּוֹפָא
דְּלִיכָא פְּרַת אַחֵר הַגֵּט.

וּי"ל דְּלָאוּ דוֹקָא אִסּוּר אֲשַׁת אָח קֶאֱמֵר אֱלָא אִסּוּרָא בְּעִלְמָא כְּמוֹ בְּצָרָה וּק"ל: אֲתָמֵר
בִּיאַת קָטָן וְחִלְצַת גְּדוֹל כו'. וְאֲמַרִּינָן בְּזֶה תִרִי לִישְׁנֵי לְלִישְׁנָא קָמָא פְּלִיגֵי בְּבִיאַת קָטָן
וְחִלְצַת גְּדוֹל.

אָבֵל בְּחִלְצַת שְׁנֵיָהֶם לִכ"ע חִלְצַת גְּדוֹל עֲדִיף. וּלְלִישְׁנָא בְּתָרָא לִכ"ע בִּיאַת קָטָן עֲדִיפָא
מְחִלְצַת גְּדוֹל.

וכי פליגי בתליצה לחוד מר סבר דתליצת גדול עדיפא ומר סבר דבתליצה תרוננייהו כי הקדי גינהו דלא נאמרה מצנה בגדול אלא ביבום לחוד והשתא למ"ד בלישנא קמא דתליצת גדול עדיף מביאת קטן.

א"כ היכא דהיבמה היתה לגדול חגיבי לאוין ולקטן מותרת לגמרי אפ"ה מצנה בגדול ולא חשיב אפשר לקניינים שניהם ע"י אחר הוא הקטן כיון דאפילו תליצת גדול במקום יבום לאו פלוס הוא.

כדאמרין לעיל בשמעתין דח"ל כש"כ ביאת קטן דלאו פלוס היא. אבל למ"ד דביאת קטן עדיפא יש להסתפק אי חשיב אפשר לקניינים שניהם ע"י ביאת קטן או לא כיון דמצנה בגדול וגבי מילה מצינו דחשיב אפשר לקניינים שניהם ע"י אחר אע"ג דמצנה על האב.

וכבר דברנו בזה בריש מכילתין ובשמעתא דח"ל וגם הנודע ביהודא חלק אה"ע בסי' נ"ט דיקבר בזה: וכתב הנימק"י מדפליגי אי ביאת קטן עדיפא ש"מ דמצנת ביאה קודמת. ומוכח מכאן דהלכה כמ"ד מצנת ביאה קודמת.

וא"כ לעיל בשמעתא דח"ל דאמרין התם בפשיטות דתליצה במקום יבום לאו מצנה היא אטו שייכא ג"כ בפלוגתא זו אי מצנת תליצה קודמת או ביאה קודמת. וא"כ מאי פריד התם מברייטא דאם בעלו קנו כיון דפלוגתא היא ודילמא מ"ד התם דחשיב אפשר לקניינים שניהם ע"י תליצה ס"ל כמ"ד מצנת תליצה קודם.

אלא נודאי מעיקר דין תורה לכ"ע ביאה קודמת וכי אמרינו דמצנת תליצה קודמת היינו עכשווין שאין מתכוננין לשם מצנה ושמעתין איירי במתכוננין לשם מצנה כמו שפכתו התוס' והרא"ש ז"ל.

וכן משמע מלישנא דמתניתין דאמרין לו או חלוץ או ייבם. והיינו כמ"ד מצנת תליצה קודם ובית דין פותחין בתליצה תחילה.

אבל אם היבם אומר שהוא מכוננין לשם מצנה מצנת יבום קודם והיינו דתנו ברישא דמתניתין מצנה בגדול ליבם וכדתנו נמי במשנה דבכורות סוף פרק קמא: ע"ב אומר רב אין כופין ופי' רש"י ז"ל דאין כופין לחלוץ למשנה אחרונה והכי משמע לישנא דהש"ס אי בעית חלוץ ואי בעית ייבם.

אבל ר"ת ז"ל פי' דאין כופין קאי אמשנה ראשונה דמצנת יבום קודם ולפי' זה לא הוי צריך לאשמעינן דאין כופין דהא בהדיא פתיב קרא אם לא יחפוץ האיך אלמא דאין כופין. ועי' בזה בדברי הפוסקים ז"ל: דתניא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו כו'.

צריך לדקדק בטעמי דאבא שאול אי מה"ת קאמר דלא הותרה אלא במתכוננין לשם מצנה או מדרבנן בעלמא קאמר והנימק"י פתב בריש הבע"י דא"ש מדרבנן בעלמא קאמר. ולא משמע כן מסוגיין דמוקמינן לברייטא דיבמה יבא עליה למצנה פאבא שאול אלמא דמה"ת קאמר דאי לאסמכתא בעלמא קאמר מאי איירא כא"ש הא רבנן נמי מודו דלכתחילה צריך לכונן לשם מצנה כמו שפכת הנימק"י שם וא"כ מצי אתי הברייטא נמי פרבנן.

וי"ל ד'נודאי גם להנימק"י הא דמוקי פ'נונה למצנה הוא מה"ת אלא הא דקאמר אבא שאול קרוב בעיני שהולד ממזר וכאילו פגע בערונה ולא קנה פלל. זה אינו אלא מדרבנן אבל בדיעבד נודאי קנה אפילו במזיד וכדתנן ב'ריש הבע"י.

ומש"ה מוקי ה'ברייטא כא"ש דמשמע מינה דלא הותרה אלא למצנה והיינו כא"ש דמדרבנן הוי פאילו פוגע בערונה. אלא דאפתי לפ"ז תקשי אמאי לא מוקי לה פרבנן ולכתחילה צריד לכונן לשם מצנה מה"ת פי היכי דמוקי לה לענן יבום לכתחילה אלא נודאי משמע דלרבנן מה"ת הותרה לו פאשה דעלמא רצה כו' וא"ש הוא דאמר דבעינו דווקא פ'נונה למצנה בביאה ראשונה מה"ת.

וכיון דמה"ת בעינו פ'נונה מש"ה קאמר דהוי פאילו פוגע בערונה אם אינו מכונן למצנה וקרוב להיות הולד ממזר. והיינו שהוא פמסתפק אם בלא פ'נונה הוי כביאת ערונה שלא במקום מצנה או דילמא פ'נון דהותרה לו למצנה אין פאן ממזרות אפילו אם לא נתכונן: ואפתי גם לפ"ז קשה א"כ אטו פליג א"ש אסתמא דמתניתין דהבא ע"י דבין שוגג בין מזיד קנה.

והרמב"ן ז"ל פתב לדחות הא דא"ש מהילכתא מהא דהבא על יבמתו דאבא שאול מוקי לקרא דיבמה יבא עליה דווקא למצנה ותנא דהבע"י דריש לה לרבות אפי' שוגג. וקשה לי על דבריו ז"ל דא"כ לאבא שאול אמאי שרי קטן לייבם הא לאו בר פ'נונה הוא וחרש ג"כ יקנה אסור לייבם ולא מסתבר דאבא שאול יחלוק על כל הני סתמי דלקמן.

ועוד דדרשינו בקידושין אשת איש פרט לקטן היינו יבם קטן דלא קני לה. ולא"ש ז"ל קרא פשיטא דלא קני לה פ'נון דלאו בר פ'נונה הוא אלא נדאי נראה דלענן קנן גם א"ש מודה דקונה אותה אפילו בלא פ'נונה.

וא"ש לאיסורא בעלמא הוא דקאמר אם מתכונן לזנות. ומש"ה לא תקשי מקטן וחרש דגם הם אין מתכוננין לזנות ואין פאן איסור וכן מוכח מהא דפליגי לעיל באחין שבאו על החלוצה והצרה ור"י אומר בלאו משום דכולן היו ראיות להתייבם.

והשתא אי נימא דלאבא. שאול אפילו ביבמה גופה שלא לשם מצנה פוגע בערונה א"כ אמאי לא יתחייב על החלוצה ג"כ פ'נון דלאו מצנה קעביד ואמאי לא מוקי התם הא דתניא דאין קדושין תופסין פאבא שאול.

אלא ש"מ דלאבא שאול ג"כ לאו ערונה גמורה היא אפילו אם לא נתכונן לשם מצנה. וכאילו פוגע בערונה קאמ' וגם מה שאמ' קרוב בעיני להיות הולד ממזר לאו דחשיב ליה ספק ממזר אלא מחמת חומר האיסור הוא דקאמר דקרוב הוא להיות ממזר אבל באמת לא הוי ממזר ודו"ק היטיב: דף מ' גמרא ה'כא מאי תרי ג'וני איכא ופי' רש"י ז"ל דליכא למימר רצה לשם מצנה אוכלה כו'.

דכל פמה דבעי ליכליה. וכן פתבו התוס' ז"ל דאין צריד שיכונן לשם מצנה אלא שלא יאכל אכילה גסה.

וניש לדקדק מ"ש משאר מצות דבעי פנונה כמו אכילת מצה דבעי פנונה לשם מצוה. וי"ל דאכילת קדשים שאני דכתיב בהו למשחה פדרך שהמלכים אוכלים משמע דאין צריך פנונה למצוה.

אלא דא"כ אכילת פסח ג"כ לא בעי פנונה למצוה. וא"כ מצה נמי לא תיבעי פנונה דאי תקש לפסח.

ונראה דדבר שבחובה נדאי בעי פנונה למצוה למ"ד מצות צריכות פנונה והכא שאני דקרא דמצות תאכל בנדבה פתיב ולא שייך בזה פנונה למצוה פיון דלאו חובה היא: אלא למאי הילכתא מצה היא כו' עיין מהרש"א ז"ל שהקשה אמאי לא קאמר דנ"מ לענין מנחה גופה דאי מצה היא אינו מעפב כמו שכ' דלא שמענו אלא למצוה ע"ש מש"כ בזה.

ואין פאן קושיא דלפי האמת חלוט פסול במנחות פדאיתא להדיא בפ' כל המנחות דתהיה עיכובא היא ע"ש: ס"ד הואיל ואפסדה מיבום ליקנסי' קמ"ל. נראה דלאו קנסא מדרבנן קאמר דמהיכא תיתי למימר דרבנן קנסוהו להעביר חלקו בנחלת אחיו ועוד דהיכא דלאו בת יבום היא אלא בת חליצה מאי שייך קנסא בזה אלא נראה דס"ד דהתורה קנסה אותו פדכתיב מאן יבמי להקים לאחיו שם.

משמע דאינו קם לנחלה פלל קמ"ל. ועיין בק"ע מש"כ בזה.

ואיתא בירושלמי דלר' אלעזר דאמר מאמר קונה קנין גמור זכה בנכסי אחיו ע"י מאמר. ומפאן משמע נמי דלר"א מאמר קונה קנין גמור וגומר דאל"ה אמאי זכה בנכסי אחיו ואמרו עוד שם דאם עשה מאמר באחת ויבם אחת לא זכה בנכסי אחיו פלל פיון דאינו יכול לקיים אחת מהם.

ולא מיבעי לשיטת הירושלמי דמאמר קונה מקצת מדאורייתא ונדאי אינו זוכה בנכסי אחיו אלא אפילו א' מאמר אינו אלא מדרבנן פיון דביאה פסולה היא ובעיא ג"כ חליצה נדאי אינו זוכה בנכסי אחיו דלא מצינו אחר חליצה שיינכה בנכסי אחיו ולא ידעתי למה הניח הק"ע דין זה בצ"ע ע"ש.

ומ"מ נראה דדין זה אינו אלא בביאה פסולה דצריכה חליצה אחריה. אבל ביאה פסולה שאינה צריכה חליצה אחריה אפשר דזוכה בנכסים כמו ביאת ח"ל.

אבל מסתימת לשון הפוסקים משמע דכל שאינו יכול לקיימה לא זכה בנכסים: ע"ב מ"ש האי ומ"ש האי כו' רש"י ז"ל פי' פאן לשיטתו דאפי' נשואות לנכרי אסור בצרת קרובת חלוצתו מש"ה פריף מ"ש.

ומשני האי דאזלא לבי דינא בהנה. אבל לשיטת התוס' ז"ל דבנשואו' לאחיו מיירי לא תקשי מ"ש.

דצרת קרובת חלוצה נדאי אסורה פיון דהקרובה אסורה צרתה נמי אסירא דהויא פצרת ערוה אבל קרובת צרת חלוצה אין טעם לאסור. ומש"ה פי' הרשב"א ז"ל דהפירקא מ"ש קאי אדלעיל מ"ש דחלוצה אסור הוא בקרובותיה וקרובות צרתה מותרין.

וכ' פן בשם התוס' ז"ל. אבל מד' התוס' נראה דמפרשי ג"כ כפי' רש"י ז"ל דהקושיא היא מ"ש רישא ומ"ש סיפא ופי' דמיירי באחיו דוקא.

וצ"ל לְשִׁיטְתָם דְּמִטְעָם צָרַת עֲרוּנָה לְחוּד לָא הָוֵי מִיַּתְסָרָא צָרְתָהּ פִּינּוּן דְּאִין קְרוּבַת חֲלוּצָה אַסוּרָה עָלֶיהָ אֵלָא מְדַרְבְּנָן וְהוּיָא כְּמוֹ שְׁנִי דְצָרְתָהּ מְוִתְרַת. וּמִשׁ"ה צָרִיף לֹמַר מְשׁוּם דְּאִזְלָא לְבִי דִינָא וְנִרְאִית כְּמוֹ גְרוּשְׁתּוֹ וְדָמְל' טְפִי לְצָרַת עֲרוּנָה.

וְהָרִי"ף ז"ל פִּי' ג"כ כְּשִׁיטַת רִשׁ"י ז"ל דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּאַחוּתָהּ מִיַּחְלָפָא בְּדִידָהּ אֵלָא דְנִרְאָה דְדַעְתּוֹ ז"ל ג"כ דְּנִקְא בְּאַחוּיָן. וְכְמוֹ שְׁכ' הָרַמְבַּ"ם ז"ל בְּפִי' בְּהִדְיָא הָאִי טַעְמָא דְמִיַּחְלָפָא גְבִי אַחוּיָן ע"ש: דָּף מֵא גְמָרָא רַב וּר"ח אָמְרִי מְתָה אֲשֶׁתּוֹ מְוִתְרַת בִּיבְמָתּוֹ וְשִׁמּוּאֵל וּר"א אָמְרִי מְתָה אֲשֶׁתּוֹ אֲסוּר בִּיבְמָתּוֹ וּפְלִיגִי בִּיבְמָה שְׁהוּתְרָה וְנִרְאָרָה.

וְהִנֵּה הַתּוֹס' לְעִיל (דָּף יו) הִקְשׁוּ לְשִׁמּוּאֵל דְּמִסְפָּקָא לִיהָ אִי קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בִּיבְמָה. א"כ בְּנִי יְבָמָה לְשׁוּק פְּשִׁיטָא דְכְּשִׁירִים דְּמִיָּד שְׁנִתְקַדְּשָׁה לְאַחַר פְּקֻעָה זִיקָה כְּדָאָמְרִינָן בְּשׁוּמְרַת יָבָם שְׁקִידָשׁ אַחוּיָן אֶת אַחוּתָהּ.

וְלֹא הִבְנִיתִי קְוִשְׁיָתָם ז"ל דְּהָא לִר"י בְּן בְּתִירָא לֹא פָקַע זִיקָה. וְכִדְתַּנּוּן מֵת יָבָם מוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתּוֹ בְּגִט וְשִׁמּוּאֵל ס"ל כִּר"י בְּן בְּתִירָא.

וּי"ל דְּלְשִׁיטְתָם אֲזִילִי שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל דְּבִנְשָׂא כ"ע מוֹדוֹ דְּפָקַע זִיקָה וְשֵׁם תִּירְצוֹ דְּבִנְתְּקַדְּשָׁה לְשׁוּק שְׁאֵנִי דִּיכּוֹל לְתַמְנָן ע"י גְרוּשִׁין. וְיִישׁ לְדַקְדָּק הָא שְׁמּוּאֵל ס"ל הֵכָא דִּיבְמָה שְׁהוּתְרָה וְנִרְאָרָה שְׁעָה אַחַת אַסוּרָה לְעוֹלָם א"כ גַּם בְּנִתְקַדְּשָׁה לְשׁוּק תְּפַקַּע זִיקָתָהּ לְעוֹלָם דְּכָבֵר נִרְאָרָה עָלֶיהָ שְׁעָה אַחַת מִחַמַּת שְׁנִתְקַדְּשָׁה לְאַחַר.

וצ"ל דַּע"כ לֹא אָמְרִינָן יְבָמָה שְׁנִתְקַדְּשָׁה כּו' אֵלָא אִם נִרְאָרָה עָלֶיהָ מִחַמַּת מְעַשְׂוִי כְּגוֹן שְׁקִידָשׁ אַחוּתָהּ דְּנִרְאָרָה הִיבְמָה עָלֶיהָ מְשׁוּם אַחוּתָהּ אֲשֶׁה. אֲבָל מַה שְׁנִתְקַדְּשָׁה עָלֶיהָ מְשׁוּם שְׁנִתְקַדְּשָׁה לְאַחַר מִחַמַּת זֶה לֹא תִיַּאֲסֵר עָלֶיהָ לְעוֹלָם וְהִכִּי אָמְרִינָן לְהִדְיָא אֵלֶיכָא דְשִׁמּוּאֵל לְקַמְנָן (דָּף צב) דְּהִתְקַדְּשׁ נִוְתָן גִּט וְהוּתְרָה לִיבְמָה: וְהִנֵּה הָרַשְׁבַּ"א ז"ל הָאָרִיף כָּאֵן בְּשִׁמְעֵתִין בְּתַכְלִית הָאָרִיכוֹת וְתוֹכָן דְּבָרֵי ז"ל דְּמַה"ת אִין חִילּוּק בֵּין קִידָשׁ לְנִשָּׂא וּבְתַרְוִיָּהוּ נְפֻטְרָה הִיבְמָה אֵלָא דְּבִקִּידָשׁ מְדַרְבְּנָן אֲמָרִין לוֹ לְהַמְתִּין לְמ"ד יֵשׁ זִיקָה וְהָא דָּאָם מֵת הִיבָם יוֹצִיא אֲשֶׁתּוֹ בְּגִט כּו' הוּא ג"כ מְדַרְבְּנָן וְדוּקָא בְּקִידָשׁ אֲבָל נִשָּׂא נְפֻטְרָה הִיבְמָה לְגַמְרִי וְאֶפְיִלוֹ חֲלִיצָה לֹא בְּעִיָּא.

וּלפ"ז הִקְשָׁה לְמ"ד מְתָה אֲשֶׁתּוֹ מְוִתְרַת בִּיבְמָתּוֹ הָא אִין דְּרַכִּיָּה דְּרַכִּיָּה נִוְעַם פִּינּוּן דְּהִיבְמָה שְׁרִיָּא לְעִלְמָא בְּחִי אֲשֶׁתּוֹ. א"כ הִכִּי תִזְקַק לִיבּוּם אַחַר מִיתַת אֲשֶׁתּוֹ.

וְתִי' דְּמְוִתְרַת בִּיבְמָתּוֹ דְּקָאָמַר לָאו דְּזִיקָה לֹא אֵלָא מְוִתְרַת לוֹ. פִּינּוּן דְּבִשְׁעַת נְפִילָה הִיבְמָה מְוִתְרַת לוֹ אֶפְיִלוֹ כִּי נִרְאָרָה וְחִזְרָה וְהוּתְרָה אִינוּ עוֹבֵר עָלֶיהָ בְּאִסוּר אֲשֶׁת אַח אַע"ג דְּאִין כָּאֵן מְצוּהָ וּמְצוּמִי לָהּ לְהָא דְּאִין חִיבִין עַל הַחֲלוּצָה וְעַל הַצָּרָה כֶּרַת לֹא הוּא וְלֹא אַחוּיָן מְשׁוּם דְּמִי אִיכָא מִיָּדִי דְּמַעֲיָקְרָא שְׁרִיָּא לִיהָ וְה"נ דְּכִוּוּתָהּ.

וּא"כ לִר"ל דְּאָמַר דְּחִיב עַל הַצָּרָה כֶּרַת ה"נ אֲסוּר בִּיבְמָתּוֹ פִּינּוּן דְּאִין כָּאֵן מְצוּהָ. א"כ יְקֻשָּׁה מֵאִי קָאָמַר הַש"ס דְּשִׁמּוּאֵל ס"ל כִּר"א אֶפְיִלוֹ כְּרַבְּנָן נָמִי נִיחָא דְשִׁמּוּאֵל לְטַעְמָהּ דַּס"ל כִּר"ל דְּחִיב עַל הַצָּרָה כֶּרַת וְאֵע"ג דְּמַעֲיָקְרָא שְׁרִיָּא לִיהָ וְה"נ הֵכָא דְּחִיב מְשׁוּם אֲשֶׁת אַח פִּינּוּן דְּאִין כָּאֵן מְצוּהָ וְלָמָּה לִיהָ לְהַש"ס לְמִימַר אֲבָל הֵכָא דְּאִיִּתְסַר אֶפְיִלוֹ רַבְּנָן מוֹדוֹ תִּיפּוּק לִיהָ מְשׁוּם דְּשִׁלָּא בְּמָקוֹם מְצוּהָ הוּא וְקָאִי עָלֶיהָ בְּאִסוּר אֲשֶׁת אַח.

וע"כ צ"ל דשמואל ס"ל דחל עליה איסור אשת אח אפילו מעיקרא (דשריא ליה) דאי לא חגיל א"כ אפילו בשעה שנאסרה משום אחות אשה אין עליה איסור אשת אח משום דמי איפא מידי דמעיקרא שריא ליה.

וא"כ אחר שחזרה והותרה אמאי תיאסר עליה משום אשת אח. אלא ע"כ פשנאסרה משום אחות אשה חל עליה ג"כ איסור אשת אח א"כ אפילו אחר שהותרה משום אחות אשה מ"מ איסור אשת אח במאי פקע פיון דאין פאן מצוה ע"כ נראה כמו שכ' לעיל בפ' פיצד דחזרה להתירה הראשון לגמרי ואיפא מצוה ליבמה ואי משום דאין זה דרכי נועם פבר פתבתי לעיל דהא דנפטרה היבמה אי לא היא פלוגתא אחריתי ובדאורייתא פליגי ור"י ב"ב ס"ל דלא נפטרה היבמה נאסורה להנשא לשוק.

וגם הוא מחוייב לגרש ולהוציא את אשתו בגט כדי לקיים מצוות יבום ובכל גנונא בין בקידוש בין בנשא לר"י ב"ב צריך להוציא אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה מה"ת וצ"ע. ועיין בתוספתא דאיתא התם שומרת יבם שקידוש אחיו את אחותה או שקידושה היא עצמה ר"י ב"ב אומר אומרין לו המתן עד שיעשה כו'.

משמע דה"ה דפליגי בנתקדשה לאחר דלריב"ב לא פקע זיקה ולרבנן פקע זיקה. וכבר פתבתי לעיל דמסוגיית הש"ס דילן לא משמע כן.

ועיין מהרש"א ז"ל שהקשה הא רב גופא ע"כ כר"א ס"ל דבאיסור דאורייתא ס"ל דאם נאסרה עליו בשעת נפילה אסורה לעולם וכתב דיש ליישב בדוחק ע"ש. ואין זה צריך לפנים דפשיטא דמודו רבנן היכא דנאסרה בשעת נפילה וכסתמא דמתניתין לעיל פ' ד' אחיו.

והרי"ף ז"ל פסק כרב משום דר' יוחנן ס"ל פנותי לעיל ריש פד"א וכתב הרא"ש ז"ל דאין ראיה מהתם דהתם בזיקה דרבנן מיירי. אבל לשון הש"ס משמע פדברי הרי"ף ז"ל דקאמר משום דהויא יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להתירה הראשון משמע דביבמה דעלמא קאמר שנאסרה לגמרי אפ"ה חוזרת להתירה הראשון ודו"ק: ע"ב רש"י ד"ה אלא משום דר' יוסי כו' ולר' יוחנן לא תיקשי כו'.

ולכאורה בלא"ה לא תיקשי לרבי יוחנן דהתם אם יבא אליהו ויאמר דנפל הוא בת חליצה יבום היא פדאמרי לעיל ומש"ה חשיב עול' ליבום עיין פדברי הרשב"א ז"ל. ויתיישב לה.

ועיין מהרש"א ז"ל לקמן בד"ה. הרי קטנה כו': ודרף אגב ראיתי בתוספתא שהביאו שם סמוך למימרא דרבי יוסי מעשה בחיפה באחת שהלך בעלה למדינת הים והי' לו שומרת יבם ולו אח קטן משם ר"א ב"ר צדוק אמרו תחלוץ שמה יארע בו דבר ונמצאת זקוקה לקטן ונחמים אומרים פשם שאין אומרים לו ליבם כף אין אומרין לו לחלוץ.

ולא זכיתי להבין מעשה זה. דע"כ ה"פ שהלך בעל השומרת יבם למדינת הים וגם היבם גדול רצה לילך למדינת הים ואמר ר"א בר' צדוק שתחלוץ מגדול שמה יארע בו דבר ותהי' לקטן וא"כ קשה ממ"נ אי שמעה שמת בעלה אמאי לא יחלוץ לה ואי לא שמעה שמת בעלה אלא רוצה לחלוץ מספק שמה מת בעלה א"כ אמאי פליגי רבנן עליה הא כה"ג אם יבא אליהו ויאמר שמת בעלה עולה נמי ליבום.

ועוד דלא מסתבר שתחלוץ בחיי בעלה ונעלם פעת ממני פ"ה התוספתא זו: תוספות ד"ה
עמד בדין כו'. המשנה דברי התוס' ו"ל מתבארים יותר בדברי הרא"ש ו"ל.

ומדברי הנימק"י ו"ל פי לשיטת רש"י ו"ל דדוקא ברח ע"כ טעמא משום קנסא. ולשיטת
התוס' ו"ל דאפילו חלה יש לומר דמן הדין הוא דתקינו לה מזונות כמו בהגיע זמן ולא
נשא.

ואפ"ה בעינן נמי ברח או חלה דבעמד בדין לחוד עדיין לא תיקנו לה מזונות. וכתבו עוד
דמ"מ גם לשיטתם נראה דמחמת קנסא הוא כדמוכח בפירק בתרא דכתובות.

אבל מפ' ד' אחין משמע להו דעמד בדין לחוד נמי יש לה מזונות. והרא"ש ו"ל דחי לה
משום דהתם מיירי בעשה בה מאמר והוא דלא כמו שפי' הרא"ש ו"ל בעצמו שם בנדרים
דלאוקמתא דעמד בדין לא איצטריך תו לאוקמי בעשה בה מאמר.

וכ' שם דמיירי שברח ע"ש בנדרים פירק נערה המאורסה בדברי הרא"ש ו"ל בפירושו:
דף מב גמרא אלא שאר כל הנשים אמאי אמר רב נחמן להיות לה לאלהים ולזרעה
אחריה להבחין בין זרעו של ראשון כו'.

האחרונים ו"ל נסתפקו בזה אי דרשא גמורה היא ואיסור הבחנה לשמואל מה"ת היא או
אסמכתא בעלמא היא. ונראה דאסמכתא בעלמא היא וכדדריש לה לקמן למילתא
אחריתי ועוד דאפילו נימא דבעינן לכתחילה מיוחס אחריו מה"ת מ"מ איסור הבחנה
אינו אלא מדרבנן דמה"ת סמכינן ארנבא ויזכר העובר בזמנו ולא יהיה שום ספק וק"ל:
אי נמי לתמניא ילדה דילמא אישתהי חודש אחד ואיעבר ולא קאמר דהנולד נשתהא חודש
אחד משמע דלהא לא חיישינן.

ועיין מש"כ לעיל בריש פירקין בזה. והרשב"א ו"ל כתב דה"ה דהוי מצוי למימר דהנולד
נשתהא אלא דפלוגתא היא לקמן.

מדבריו ו"ל משמע דבן ז' וכן ט' שוין להאי מילתא ולמ"ד דבן ט' לא עביד דאישתהי
ה"ה בן ז': ותמתינ משהו וכי מלי ג' חדשים לבדקה אי הופר עובריה. ופי' רש"י ו"ל נאי
לא הופר עובריה ודאי בר בתרא הוא.

ויקצת קשה הא אמרינן לעיל דהפרת העובר עביד דאישתהי יותר מג' חדשים ואפתי
שמא בר קמא הוא. וצ"ל דהפרת העובר דלעיל היינו שתופר לכל הוא דעביד דאישתהי.

אבל הפרה דהכא ע"י בדיקה כמו שפי' רש"י ו"ל לא עביד דאישתהי יותר מג' חדשים.
ואפתי קשה א"כ אמאי חשבינן לעיל הא דתנו וחיובין באשם תלוי א"א לברר איסורו
וכדפרכינן בכריתות עליה דר' זירא מהא מתניתין הא אפטר לברר איסורו ע"י בדיקה.

וצ"ל דמ"מ כיון דהשתא א"א לברר איסורו אין חייבים עליה אשם תלוי. וכמו שהארכתי
לעיל בזה בדברי הירושלמי שם ודו"ק: דף מג גמרא אלא משום דמסיימי בה דווקא זו
דברי רבי שמעון.

והרמב"ם ו"ל כתבה להא מתניתין אלא שהשמיט בבא דניטלו שיני' אחת מבינתים.
והקשה שם הכ"מ ו"ל אמאי לא כתב לחלק בין גנוזיתא לבריייתא.

ועוד דהא אמרינן קא דאין הלכה פמשנה זו. ונראה דחדא מתרצת בתברתה דלא מסתבר ליה להרמב"ם ז"ל דכולא מתניתין דלא פהילכתא דא"כ הוי ליה לפרושי פמה צריך שישתפיר או לא מהני שפירא פלל.

אלא מפרש דלא קאי אלא אמאי שמחלק בין גנוניתא לברייתא ועליה הוא דמסיימי דווקני זו דברי רבי שמעון אבל חכמים בעו בכל גוונא שישתפירו שלשה דווקא. ומה שלא פירש נמי דקאי ארומיא דאחת אחת בפני עצמו ולא בעי תיקון משום דלאו בחדא בבא תנינן לה.

ומסתברא בזה שינויא דרב פפא דמשני הא בקטינתא הא באליתא ואתיא מתניתין כפשטה דמסרק של פשתן שיני' עבים יותר משל צמר. והיניו דתנן גבי פשתן דבלא תיקון נמי טמאות ובשל צמר שיני' דקות תנן דבעי תיקון.

ומש"ה לא ניתא ליה לרב פפא בשינויא דאביי משום דלשינויא דאביי הוי מצי למיתני תרנייהו בשל צמר או תרנייהו בשל פשתן בקטיניהו לא בעי תיקון ובלא קטיניהו בעי תיקון.

ועי' בכ"מ שכתב דשינויא קמא סתמא דגמרא קאמר לה ואולי גוססא אחרת היתה לפניו דבגוססא דילו גרסינן בשינויא קמא דאביי הוא דמשני לה הכי: גמרא שלח ר"ח בר אבין מארסין תוף ג' וכן כו'.

רובו של ראשון ורובו של שלישי ואמצעי שלם. משמע דלא התירו אלא לארס וכדאמרינן לענין יום צ' דסעודת גישואין לכ"ע אסור וע"כ צ"ל דטעמיה דר' חנינא הגדול דאמר רובו של ראשון כו'.

משום דס"ל דהפרת העופר לא בעינן ג' חדשים שלמים אלא רובו של ראשון כו'. וא"כ אמאי לא שרינן לה אפילו לינשא והכי אמרינן בירושלמי בפירקין בהדיא דר' חנינא הכי ס"ל דהפרת העופר הוא ברובו של ראשון כו'.

וצ"ל דלענין גישואין חיישינן יותר משום דאיכא דלא ניכר אלא עד ג' שלמים ולא הקילו אלא לארס ואמימר נמי דשרי לארס ביום תשעים יש לומר בזה תרי טעמי אי משום דעיקר איסורא דאירוסין משום דגזרינן אטו גישואין וביום תשעים לא גזרינן פיון דהוי סוף זמן האיסור או משום דס"ל דג' חדשים לא בעינן פולן מלאים וזמן הדין אפילו גישואין שרי ביום תשעים אלא דבגישואין החמירו לאסור יום תשעים אבל לארס שרי אלא דאי נימא הכי מאי פריה מהא דרב ושמואל דאמרי צריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת ניום האירוסין דילמא רב ושמואל נמי ג' חדשים מלאים וחסרים קאמרי אלא ע"כ פשיטא ליה להש"ס דג' חדשים האמורים לענין זה שלמים דוקא.

וע"כ צ"ל כטעמא קמא דבאירוסין הקילו ביום תשעים וכן מבוארים הדברים בש"ג שכ"ג להוכיח משמעתי דבעינן ג' חדשים של שלשים יום פנ"ל. וכן איתא להדיא בירושלמי בשמעתי דאמר רב אסי תשעי' יום שלמים שמואל אמר הן ועיבוריהם ועיני' בק"ע שכתב דיש לפרש דשמואל היינו רב אסי והן ועיבוריהם קאמר היינו של שלשים יום או יש לפרש דשמואל לא בעי שלמים אלא לפי עיבור השנה היינו מלא וחסר אבל העיקר נראה כפי' קמא דהן ועיבוריהם קאמר פדאמ' לענין ט' חדשים של לידה דלא

פחות מרע"א יום דהיינו תשעה חודשים של ל' יום וכדאמרין התם היא הפרת העופר היא לידתו ובתרוניהו שלימים דוקא.

ולפ"ז נראה דכ"ד חודש של הנקה ג"כ שלימי דוקא פיון דבחד לישנא איתמרו פאן ג' חודשי ונתם כ"ד חודש. וכן פתב הש"ג בסי' א' שם.

אלא דבסי' ד' פתב דהכ"ד חודש נחשבים לפי שהב"ד קובעים אותן ודבריו ז"ל סתרי אהדי ופלוגתא דחודש העיבור ג"כ בהא תליא אי נימא דבעינו כ"ד חודש שלימים של שלימים יום נדאי דלא בעינו חודש העיבור פיון דאין הולכין אחר חודשי השנה ואין מקום לומר ולחוש לחודש העיבור אלא אי נימא דהכ"ד חודש הן כפי קביעת ב"ד וכמבואר בד' הרמ"א ז"ל: דף מד ודברו אליו מלמד שמשניאין לו עצה ההוגנת לו כו'.

יש לדקדק בהא דאמרין לעיל דחליצה במקום יבום לאו מצוה היא כלל. והכא תניא דב"ד עצמן נותנין לו עצה שלא ליבמה.

וי"ל דגם זה בכלל דרכיה דרכי נועם ולא חייבה התורה לייבם אם אין וגם דומה. אבל מאי דמשמע דאפילו אם קשה לו פרנסתה לא שבקינן ליה לייבם והיכי דחינו מפני זה מצות עשה דיבום ואפשר לומר דאין אומרים לו לחלוץ בשביל זה אלא אומרים לגדול למה לה לייבם כולן פיון דלא אפשר לה הנח לאחיה לייבם האחרות.

ובירושלמי מיתי עובדא באחד שנפלו לו י"ב יבמות וצוה לו רבי לייבם את כולן והקשה בק"ע שם הא אמרין הכא דיותר מד' לא משום דלימטיני' עונה בחודש. ולפי הנ"ל ניחא דע"כ לא אמרין הכא דיותר מד' לא אלא לענין שייבם הגדול כולן ואי לא מטיא עונה בחודש טוב יותר שייבם גם הקטן אבל לומר לו לחלוץ אין אומרים לו דחליצה במקום יבום לאו מצוה היא.

ויש מהפוסקים ז"ל שפכתבו דאם יש לו אשה כ"ע מודים דמצות חליצה קודמת. ומכאן משמע דאפילו בכמה נשים מצוה ביבום אם אפשר לו.

וכן משמע משמעתי דבכל גוונא מצות יבום קודם אם לא היכא דיבא לידי קטטה ילפינן מקרא דמשניאין לו עצה ההוגנת לו וק"ל. ובש"ע מבואר דאפ"י ליכא יבם אלא אחד ולא אפשר לו אומרים לו לחלוץ עיין בסימן קס"א: ונחלוץ לתרוניהו כו' הא דלא קאמר דאין לחלוץ לשניהם פיון דאין שניהם ראונן ליבום וכל שאין עולה ליבום אין עולה לחליצה משום דאחת מהן ראונה ליבום ולא נודע מי היא חשיבא לתרוניהו עולין ליבום ועיין ק"ע בירושלמי: תוספות בד"ה ונייבם לתדא כו'.

ונראה דלא גרסינן דלא צריף קרא להכי פיון דאין עולה לחליצה וכל שאין עולה לחליצה אין עולה ליבום וכן איפכא. ובלא"ה נראה דלא גרסינן לה דאין לומר לו לחלוץ תחילה פיון דמצוה ביבום אלא די"ל דלאו לכתחילה קאמר דאם בא לימלה נדאי אומרים לו ליבם הראשונה ואידך תיפטר אלא הש"ס פריף אם עבר ונחלץ לראשונה נייבם לשניה וכן צריף לפרש הא דפריף ונחלוץ לתרוניהו.

ותו פתבו התוס' ז"ל ועוד דאינו חולץ משמע דהשגחה מותרת לשוק ודקדק מהרש"א ז"ל דא"כ ואינו בונה ב' בתים נמי משמע דמותרת לשוק ומאי פריד ונניבם לחדא ונחלוץ לחדא ותי' דבאמת מקרא דאינו בונה ב' בתים שמעינן דנפטרות בלא כלום.

וכדמסיק פל שאינו עולה ליבום. ולפ"ז פתב למחוק האי ועוד דהא פול' חד תירוץ הוא דמאיזה טעם משמע דמותרת לשוק משום דאין עולה לחליצה.

ויותר נראה פננת התוס' ז"ל דמאינו בונה ב' בתים לא שמעינן דאינה חולצת משום דמצינו למימר דלפנטרה בלא כלום א"א. ועכ"פ צריכה חליצה אבל מקרא דאינו חולץ ב' בתים ודאי משמע דפטורה לגמרי דכיון דאינה ראויה לחליצה כ"ש דלא חזיא ליבום: ובהא דאמרין דהשגחה אינה חולצת משום דאינה עולה ליבום יש לדקדק לר' יוחנן דאין חייב על השג' אלא משום עשה דבית אחד הוא בונה ובניבם עצמו כ"ע מודים כמו שכ' התוס' ז"ל לעיל בפ"ק א"כ מ"ש בין זו לח"ל דאע"ג דאינו עולה ליבום עולה לחליצה.

וי"ל דח"ל שאני דמה שאינו עולה ליבום הוא מחמת האיסור לאו או עשה. ומ"מ זקוקה היא לו לגמרי אבל הכא דהתורה פטרה מזיקתו ואסורה לניבם שפיר חשיבא אינה עולה ליבום אע"ג דלא קאי עלה אלא בעשה: אלמה לא איצטריו סד"א כו'.

והקשו התוס' ז"ל אפתי צרת צרה היכי משפחת לה. ותי' דהיתה אחת ח"ל ועשה דלאו בת יבום היא וצרתה שריא ודבריהם צ"ע דהא דרשינן נמי בית חלוץ הנעל דתרונייהו לאו בת חליצה הם היכא דאיכא ב' בתים וא"כ אפילו כי היתה אחת ח"ל מ"מ שניהם אין ראיות לחליצה וכיון דאינה עולה לחליצה אינו עולה ליבום.

ול"נ לישב קושיותם דלכאורה מאי קאמר הש"ס א"כ צרה דאסר רחמנא היכי משפחת לה היא גופא תיקשי מנ"ל דלצורר לאתויי צרת ערוה דילמא לצורר אתי לכדר"ש אבל צרה לא בעי קרא דתרונייהו לאו בת יבום הם אלא דאפתי ליכתוב רחמנא לצור מאי לצורר ע"כ לאתויי צרה אתי.

וא"כ לא תיקשי צרת צרה היכי משפחת לה דבאמת לא משפחת לה פיון דליכא קרא בתירא וק"ל: היינו טעמא דר"ע דאמר קרא בית חלוץ הכתוב קראו ביתו ואסור בקרובת חלוצתו כמו בקרובת גרושתו.

יש להסתפק לר"ע אי חשיבא לגמרי כביתו וחייב פרת על קרובותי או דילמא לאו ביתו גמורה היא ואין עליה אלא לאו בעלמא. ומהא דכנייל לקרובת חלוצתו עם מח"ג ונושא חלוצתו משמע דקרובת חלוצתו נמי בכלל ח"ל היא דאל"כ פלוגתא אחריתי בקרובת חלוצתו ולר"ע ח"פ הוי.

אלא דאי נימא דר"ע ח"פ משוי לה יתנישב בזה קושית התוס' ומהרש"א ז"ל אפתי מאי קמ"ל בהא דמודים בקרובת גרושתו הא פבר סתם לן תנא בקדושין דיש ממזר מח"פ. ולפי הנ"ל ניחא פיון דר"ע מייירי מח"פ ה"א דרבנן פליגי נמי בח"כ קמ"ל דרבנן לא פליגי בח"כ אלא בקרובת חלוצה הוא דפליגי משום, דלאו ביתו היא.

וכן נראה פיון דהכתוב קרי' ביתו מהיכא תיתי למימר דלית בה אלא לאו בעלמא. והיכן מצינו לאו בזה ודו"ק.

ועיין בנמק"י שפי' כס"ד דהש"ס דתני קרובת גרושתו ולא ידעתי למה פי' פן: תוס' בד"ה הפל מודים במח"ג לרבותא נקט כו'. אע"ג דכתיב היא תועבה ואין בני' תועבי' פגום מיהא הוי עכ"ל ואין זה מדוקדק דמשמע דדרשינן ואין בני' תועבין.

ומ"מ פגום הוי וז"א פיון דדריש ואין בניה תועבין ע"כ אפילו לכהונה דלקהל לא צריף קרא דבלא"ה אין ממזר מחייבי לאוין. וע"כ פוננתם דקמ"ל דלא דרשינן אין בני' תועבין.

אבל בלא"ה נמי א"ש דאמתניתין קאי דפליגי במח"ג אי הוי הולד ממזר קמ"ל דפגום מיהא הוי אפי' לרבנן וה"ה פל חייבי לאוין וכדמסיק אע"ג דאמר שמעון התימני אין ממזר מח"ל מ"מ פגום מיהא הוי והיינו דפריף הש"ס עלה איפא למיפריף מה לאלמנה כו' ועוד היא תועבה כו' דשני הפירכות האלו סתרי אהדדי וכמו שדקדק הפהרש"א ו"ל ג"כ.

ולפי הנה"ל ניחא דעיקר הק"ו לענין שאר ח"ל הוא דקאמר דבמח"ג יש מקום לומר בלאו הק"ו דהוי פגום מדכתיב טומאה גבה. וכמו שכתבו התוס' ו"ל בנדה אלא פיון דעיקר מקילתא דרב יוסף הוא בכל ח"ל מש"ה קאמר במח"ג נמי האי ק"ו.

והיינו דפריף ח"ל מה לאלמנה ומיפריף הק"ו. ועוד דמח"ג בהדיא אימעיטא מהיא תועבה וא"כ גם בשאר ח"ל ליפא למיפריף הק"ו דהאיפא למימר מח"ג תוכיח ועיין לעיל בפריש מקילתין שהארבתי בזה וכתבתי שם לדעת הרמב"ם ו"ל דמח"ג לחוד הוא דלא הוי זר אצלה.

וא"כ לא מצינו שאר ח"ל שלא יהיו זרים אצלה: תוס' בד"ה הכא נמי פיון דבא עלי' עשאה זונה. התוס' ו"ל האריכו בזה ואנכי כתבתי לעיל בפ"ק לבאר דברייהם.

ודברי הרמב"ם ו"ל בארובה ע"ש: דף מה רש"י חייבי לאוין כו'. וכותי ועבד לאו בני קדושין נינהו כו'.

ע"י בזה בדברי הרשב"א ו"ל. ובמש"כ לעיל בשמעמא דולד שפחה וכוותית עיי"ש: ע"ב גמרא ושניהם לא למדוה אלא מאשת אב כו'.

ע"י בדברי הרשב"א ו"ל שהביא גירסת רב האי ו"ל טעמין דמ"ד דהולד פשר משום דרחמנא אפקרי' לזרעיה דכוותי ועבד. ולדבריו ו"ל יש לדקדק א"כ לר"ע נמי מנ"ל דמכותי ועבד הוי ממזר פיון דטעמין משום דאפקרי' לזרעין הוא.

ועוד היכי ילפינן מק"ו מאלמנה דהוי פגום פיון דמן הדין אפילו ממזר ליהוי אלא דרחמנא אפקרי' לזרעין א"כ פגום נמי לא הוי. וי"ל דהיינו דאמרינן לעיל לימא קסבר רבינא כו'.

וכגירסת רש"י ו"ל. וקאמר דמ"מ ישאל פסול הוא.

ועוד קשה להאי טעמא דאפקרי' כו' א"כ מאשת איש עכ"פ יהיה ממזר דהא עכ"פ נולד מאיסור מיתת ב"ד. והיה אפשר לומר דבזה פליגי אמוראי מ"ד דמא"א הוי ממזר סבירא ליה דטעמא משום דרחמנא אפקריה לזרעיה.

ומשום הָכִי מֵאֵל הַיְיָ מִמְּזֹר מִצַּד אָמוֹ. וּמִדְּמֵאֵל נְמִי לֹא הָיָה מִמְּזֹר ס"ל דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּלֹאוּ בַר קְדוּשִׁין הוּא וְלֹא דְמִי לְאַשְׁתְּ אָב: וְהִנֵּה מ"ד דְּכָשֵׁר לְגַמְרֵי וְאַפִּי לְכַהֲנָה.

ע"כ צ"ל דְּהֵינּוּ מִטַּעְמָא דְּרַחֲמֵנָא אֶפְקֵרִי לְזַרְעִיהּ וְכִמוֹ שְׁפַתְבּ הַנִּימְק"י ו"ל דְּמִש"ה לֹא דְרָשִׁינּוּ ק"ו מֵאַלְמָנָה. וְהִשְׁתָּא אִי נִימָא כַּנ"ל דְּלֵהֲאִי טַעְמָא מֵאֵל הַיְיָ מִמְּזֹר א"כ מֵאִי פְרִיָהּ הַש"ס לֵהֲאִי אֲוִקִימָתָא דְּמוֹקִי לֵהֲאִי דְרַב יְהוּדָה דְּחֻצְיָו עֶבֶד וְחֻצְיָו בֶּן חוּרִין הַנִּלְדָּא אִין לֹו תַקְנָה הֵינּוּ הִיכָא דְּקַדִּישׁ בֵּית יִשְׂרָאֵל וּפְרִיָהּ עֲלֵהּ וְהָאֶמְרִי נְהַרְדְּעָא לְדַבְרֵי הַמְּכַשִּׁיר מְכַשִּׁיר אֶפְיָלוּ בֵּאֵלֵּי.

ומאי קוּשְׁיָא הָא רַב יְהוּדָה הוּא דְּמוֹרֵי בֵּה לְהַתִּירָא אֶפְיָ לְכַהֲנָה. וְכִמוֹ שְׁפַתְבּ הַנִּימְק"י מְדַאֲמֵר זִיל אֵיטְמֵר וְא"כ ע"כ טַעְמָא מְשׁוּם דְּרַחֲמֵנָא אֶפְקֵרִי לְזַרְעִי.

וְא"כ מֵאֵל הַיְיָ מִמְּזֹר אֶלָּא ש"מ דְּלֹאוּ הָא בֵּהָא תְּלִיָא וְאַפִּי לְטַעְמָא דְּרַחֲמֵנָא אֶפְקֵרִי כו' ג"כ אֶפְיָ מֵאֵל הַיְיָ מִמְּזֹר אִם לֹא שְׁנַאֲמֵר דְּמֵאֵן דְּמְכַשִּׁיר בֵּאֵלֵּי אִית לֵיהּ תְּרַנּוּיָהּ טַעְמֵי הָא דְּלֹא הָיָה מִמְּזֹר הֵינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא דְמִי לְאַשְׁתְּ אָב וְהָא דְּהֵי כָּשֵׁר לְכַהֲנָה הוּא מְשׁוּם דְּרַחֲמֵנָא אֶפְקֵרִי לְזַרְעִי.

וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי לְעֵיל בַּפ"ק דְּבִלְא"ה הַק"ו פְּרִיכָא דְּאִיכָא לְמִימֵר גֵּר עֲמוּנֵי יוֹכִיחַ. וְכִמוֹ שְׁהֶאֱרַכְתִּי לְעֵיל בְּזֵה בְּדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל וְהַרְשָׁב"א בְּשִׁמְעֵתִין הַקְּשָׁה כֵּן דְּאֵמַי לֹא אֶמְרִינּוּ גֵּר עֲמוּנֵי יוֹכִיחַ.

וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי לְעֵיל בְּזֵה בְּאֶנְרֵה: רַש"י ד"ה אוֹתוֹ הַנִּלְדָּא אִין לֹו תַקְנָה בְּבֵית יִשְׂרָאֵל כְּלוּמֵר מִמְּזֹר הוּא עַכ"ל. מְשַׁמֵּעַ מִלְּשׁוֹן רַש"י ו"ל דְּמִמְּזֹר גְּמוּרָה הוּא וּמִתְרַבְּרָא בְּשִׁפְחָה אֶבֶל הַרְמַב"ם ו"ל כְּתַב דְּאֶסּוּר נְמִי בְּשִׁפְחָה וְאִין לֹו תַקְנָה לְגַמְרֵי.

וְהִנֵּה בְּגִיטִין פֶּרֶק הַשּׁוֹלַח מְסַפְקָא לֵיהּ לְהַש"ס אִי קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחֻצְיָו עֶבֶד וְחֻצְיָו בֶּן חוּרִין. וְהִשְׁתָּא לְמֵאִי דְּמוֹקִים לֵהֲאִי דְרַב יְהוּדָה כְּגוֹן דְּקַדִּישׁ בֵּית יִשְׂרָאֵל ע"כ ס"ל דְּקְדוּשִׁין קְדוּשִׁין אֶלָּא דִּמ"מ נִרְאָה דְּאִין אֵלוּ קְדוּשִׁין גְּמוּרִים אֶלָּא כְּמוֹ חֻצְיָהּ שְׁפַחָה וְחֻצְיָהּ בֵּית חוּרִין הַמְּאֹנְרֶסֶת לְעֶבֶד עֲבָרֵי דְּהֵי קְדוּשִׁין אֶבֶל אִינּוּ גְּמוּרִין דְּלֹא קָאִי עֲלֵיהּ אֶלָּא בְּאַשְׁמֵם. וְה"נ קְדוּשִׁי חֻצְיָו עֶבֶד וְחֻצְיָו ב"ח דְּאִין עַל אֲשֵׁתוֹ אִסּוּר אֲשֵׁת אִישׁ גְּמוּרָה וְא"כ לְמָהּ יְהִיָה הַנִּלְדָּא מִמְּזֹר גְּמוּרָה פִּינּוּ דְּאִינוּ בְּאִסּוּר א"א גְּמוּרָה אֶלָּא וְנִדְּאִי נִרְאָה דְּלֵהֲאִי אֲוִקִימָתָא אִין לֹו תַקְנָה כָּלֵל.

א"כ ה"ה לְמִסְקָנָא דְּמוֹקִים לֵהּ שְׁבָא עַל אֲשֵׁת אִישׁ דְּעֵלְמָא נְמִי הַנִּלְדָּא אִין לֹו תַקְנָה לְגַמְרֵי. וְשֵׁם בְּפֶרֶק הַשּׁוֹלַח אֶמְרִינּוּ דְּאִי אִין קְדוּשִׁין לְחֻצְיָו עֶבֶד כו' אִין לֹו יוֹרְשִׁין וְאִין זְרַעוּ מִיְּחֹס אַחֲרֵיוּ.

וְא"כ ע"כ צ"ל גַּם לְמִסְקָנָא בְּבָא עַל אֲשֵׁת אִישׁ דְּעֵלְמָא ע"כ ס"ל דְּנִישׁ לֹו קְדוּשִׁין דְּאִי אִין לֹו קְדוּשִׁין אֶמַאי אִין לֹו תַקְנָה פִּינּוּ דְּאִין זְרַעוּ מִיְּחֹס אַחֲרֵיוּ וְהָרִי הוּא כְּעֶבֶד גְּמוּרָה דְּרַחֲמֵנָא אֶפְקֵרִי וְהַנִּלְדָּא כָּשֵׁר אֶלָּא ש"מ דְּנִישׁ לֹו קְדוּשִׁין וְזַרְעוּ מִיְּחֹס אַחֲרֵיוּ.

וְא"כ מְסַתְּבֵר כַּפִּי רַש"י ו"ל דְּהֵי מִמְּזֹר גְּמוּרָה פִּינּוּ זְרַעוּ מִיְּחֹס אַחֲרֵיוּ דְּהָא לְגִירְסַת רַב הָאִי עֵיקֵר טַעְמָא דְּהַנִּלְדָּא כָּשֵׁר הוּא מְשׁוּם דְּאִין זְרַעוּ מִיְּחֹס אַחֲרֵיוּ. וְכַחֲצִיו עֶבֶד וְחֻצְיָו ב"ח פִּינּוּ זְרַעוּ מִיְּחֹס אַחֲרֵיוּ שְׁפִיר הָיָה מִמְּזֹר.

אָבֵל לְשׁוֹן הַשִּׁסְדִּים דְּקָאָמֵר מְשׁוּם דְּאֵתִי צַד חִירוֹת וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בֵּא"א לֹא מִשְׁמַע פֶּן דְּמִשְׁמַע
דְּדוֹנָקָא מְשׁוּם צַד חִירוֹת הוּא דְּמִיפְסֵל אָבֵל לֹא מְשׁוּם צַד עֲבָדוֹת. וְלִפִּי הַנֶּ"ל פְּסוּל גְּמוּר
הוּא.

כִּינּוּן דְּזִרְעוּ מִינְחָס אַחֲרֵיוּ וּכ"ז הוּא לְגִינְרֵסֵת רַב הָאִי ז"ל: וְלְגִינְרֵסֵתֵינוּ דְּלֹא לְמִדּוּהָ אֵלָּא
מֵאַשְׁתֵּי אָב ג"כ הִיָּה נִרְאָה דִּס"ל לְסוּגָא דִּילָן דִּישׁ קִדּוּשִׁין לְחַצְיוֹ עָבָד כו'. דָּאִי אִין לֹו
קִדּוּשִׁין.

א"כ אֵפֶתִי לֹא דְמִי לְאַשְׁתֵּי אָב וְאַמְאִי אִין לֹו תַקְנָה לְהוֹלֵד. וְכֵן כְּתִב בְּסִפְרֵי חוֹסֵן יִשׁוּעוֹת
בְּשֵׁם הַרְשָׁבִ"א ז"ל.

וְלֵעֲנַד אִין זֶה מְוַכְרַח דְּכִינּוּן דְּצַד חִירוֹת בְּעֵלְמָא יֵשׁ לִי קִדּוּשִׁין שְׁפִיר הֵנִי דּוֹמִיָּא דְּאַשְׁתֵּי
אָב וּמִצַּד חִירוֹת הֵנִי מְמַזְר. וְכֵן מוֹכַח מִלְּשׁוֹן הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁכְּתִב דְּאִין לֹו תַקְנָה מְשׁוּם
דְּצַד חִירוֹת וְעֲבָדוֹת מְעוֹרְבִים זֶה בְּזֶה וְלָמָּה לִי הָאִי טַעְמָא תִּיפּוּק לִיָּה מְשׁוּם דְּסִפְקָא הוּא
אִם יֵשׁ לֹו קִדּוּשִׁין וּמִש"ה יֵאָסֵר בְּשִׁפְחָה.

שְׁמָא אִין לֹו קִדּוּשִׁין וְכָשֵׁר גְּמוּר הוּא. אֵלָּא ש"מ דְּכָל שְׁיֵשׁ בּוֹ צַד חִירוֹת חֲשִׁיב בְּרֵי קִדּוּשִׁין
אֵע"ג דְּקִדּוּשִׁין לֹא קִדּוּשִׁין הֵם: וְהַרְמַב"ם ז"ל בִּפ' י"א מֵהִלְכוֹת נְזִקֵי מְמוֹן כְּתִב דְּרֵאִוּי
לִיתָן לְיוֹרְשָׁיו וְאִין לֹו.

וְקָשָׁה קִצָּת דְּהָא לְשִׁיטְתוֹ דְּסִפְקָא יֵשׁ לֹו קִדּוּשִׁין א"כ הֵנִי לִיָּה נְמִי סִפְקָא אִם יֵשׁ לֹו יוֹרְשִׁין
וְלָמָּה כְּתִב וְאִין מִי יִקְחֵנוּ. וְעוֹד צָרִיף לְדַקְדָּק לְמִשְׁנֵה אַחֲרוֹנָה דְּכוּפִין אֵת רַבּוֹ לְעִשׂוֹתוֹ בְּן
חוֹרִין וְאִינוּ מְעוֹכָב אֵלָּא גֵט שְׁחִירוֹר לְכַאוּרָה לְכ"ע יֵשׁ לֹו דִּין קִדּוּשִׁין.

וּצ"ל דְּכ"ז שְׁמַעוֹכָב גֵּט שְׁחִירוֹר הָרִי הוּא כְּעָבָד לְעֵנִין יוֹחֲסִין וְיִתְבָּאֵר בְּזֶה לְקַמְן בְּשִׁמְעֵתִין
בְּעוֹז"ה: רַבָּא אֲכַשְׁרִי לְרַב מְרִי בְּרֵי רַחֵל כו'. כִּינּוּן דְּאִמוּ מִיִּשְׂרָאֵל מְקַרְב אַחִיָּה קָרִינּוּ בִּיָּה.

וְהַקְשׁוֹ הַתּוֹס' ז"ל מֵהָא דְּאַגְרִיפּוֹס הַמְלִיף שְׁפִי רַש"י ז"ל דְּאִמוּ מִיִּשְׂרָאֵל הֵנִי וְאַפ"ה
נִתְחַיְיְבוּ שׁוֹנְאֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּלִי וְאַע"ג דְּתַנְיָא בְּתוֹסְפָתָא דְּאִין מְעַמִּידִין מְלִיף בֵּא"י אֵלָּא
מִן הַמִּשְׁיָאִין לְכַהֲנָנָה אִין זֶה אֵלָּא מְדַרְבְּנָן וּמִסְקֵי דְּאַגְרִיפּוֹס לֹא הֵנִי אִמוּ מִיִּשְׂרָאֵל.

אָבֵל הַרְשָׁבִ"א ז"ל וְהַנִּימְק"י כְּתִבוּ בְּדַעַת רַש"י ז"ל דְּלַעֲנִין מְלִיף בֵּא"י בְּעֵינֵן שְׁיֵהִיָּה מֵאֵב
נְאִם בְּיִשְׂרָאֵל. וּבִשְׂאֵר שְׁרָרָה הוּא דְּסִגִּי בְּאִמוּ מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא יִדְעָנָא מִי הַכְּרִיחֵם לֹוּמֵר
דְּלְמִלְיָה דְּבֵא"י בְּעֵינֵן אֲבִיו וְאִמוּ מִיִּשְׂרָאֵל וְאַמְאִי לֹא סִגִּי בְּאֲבִיו לְחוּד וְשְׁפִיר קָרִינּוּ בִּיָּה
מְקַרְב אַחִיָּה דְּעִיקָר הַיּוֹחֲסִין הוּא מְמַשְׁפַּחַת אָב.

וְלְדַבְרֵיהֶם ז"ל תִּיקְשִׁי [וּמִצָּאֵתִי כֵן בַּח' הַרְמַב"ן ז"ל בְּשִׁמְעֵתִין] מְרַחֲבָעֵם כֵּן שְׁלֵמָה שְׁבָא
מְנַעֲמָה הָעֲמוּנִית מְשִׁתִּי פְרִידוֹת טוֹבוֹת. וְעֵינֵין בְּמ"מ בְּפ"א מֵהֵל' מְלָכִים שְׁפַתְבָּ לְהוֹכִיחַ
מִזֶּה דֵּה"ה אֲבִיו מִיִּשְׂרָאֵל דְּקָרִינּוּ בִּיָּה מְקַרְב אַחִיָּה.

וְלֵעֲנַד הוּא מִיִּלְתָּא דְּפְשִׁיטָא דְּמִשְׁפַּחַת אָב קָרוּי' מְשִׁפְחָה וְרַבּוּתָא הוּא דְּאַמְרִינּוּ דְּאִמוּ
מִיִּשְׂרָאֵל נְמִי קָרִינּוּ בִּיָּה מְקַרְב אַחִיָּה. וְדַעַת הַתּוֹס' וְהַרְמַב"ם ז"ל.

דְּבְמִלְיָה נְמִי בֵּא"י סִגִּי בְּאִמוּ מִיִּשְׂרָאֵל לְחוּד. וְעֵי' לְקַמְן פְּרָק מְצוֹת חֲלִיצָה בְּתוֹס' שָׁם:
תּוֹסְפוֹת בְּד"ה מִי לֹא טְבֵלָה לְנִדּוּתָהּ כו'.

וּכְתָבוּ דְהָא דְצָרִיף שְׁלִישָׁה הֵינְנוּ לְקַבְּלַת הַמְצוֹת. אֲבָל לְטַבִּילָה אֵין צָרִיף ג' הֵיכָא דְכָבֵר קוֹבְלָה עָלֶיהָ מְצוֹת כְּדִין.

וְהָרִי"ף ו"ל כָּתַב לְפִי מַה שְׁפִי דְבָרָיו ו"ל הַרְשָׁב"א ו"ל וְהַנִּמְק"י ו"ל דְּלִקְמָן לְכַתְּחִילָה קְאָמֵר דְּצָרִיף ג' אֲבָל הֵכָא בְּדִיעֵבַד לֹא פְסָלִינָן לִיהָ. וְהֵינְנוּ נָמִי הֵיכָא דְקוֹבֵל עָלָיו כְּבָר הַמְצוֹת.

וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַרְשָׁב"א ו"ל דְּהַמֶּל בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוּ לְאוּ גַר הוּא כָּלֵל. וְעַי' בְּדַבְּרֵי הָרָא"ש ו"ל.

אֲבָל מִלְשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל נִרְאֶה דְּכִי לְהָא דְשִׁמְעָתִין בְּטַעְמָא אַחְרֵינָא שֶׁכָּתַב בְּפָרְק י"ג מִהֲלָכוֹת אִיסוּרֵי בִיאָה גִּיּוֹרְת בְּיָמִים הַשְּׁדִמּוֹנִי שְׁרָאִינוּהָ נוֹהֲגַת בְּדַת יִשְׂרָאֵל שֶׁטּוֹבְלָת לְגִדּוּתָהּ וּמִפְרָשֶׁת חֵלָה.

וְכֵן גַּר בְּיָמֵי הַשְּׁדִמּוֹנִי שְׁנוּהֵג בְּדַת יִשְׂרָאֵל כְּגוֹן שֶׁטּוֹבֵל לְקִירוֹיו וְנוֹהֵג שְׂאָר מְצוֹת הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת גַּר צָדֵק אַע"פ שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁטּוֹבֵל בְּפָנָי שְׁלִישָׁה. אֲבָל אִם בָּא לְהַתְעַרֵּב בְּיִשְׂרָאֵל אֵין מְשִׂאִין לוֹ לְכַתְּחִילָה עַד שֶׁיִּטְבֹּל בְּפָנָי ג' מִשְׁמַע מִדְּבָרָיו ו"ל דְּכָל שְׁנוּהֵג מִנְהֵג יִשְׂרָאֵל מְחַזְקִינָן אוֹתוֹ לְגַר ***(כָּל אֵלֵי הָעֵנְיָנִים וְגַם אֲשֶׁר יְדַבְּרוּ מִעֵנְיָנֵי גַר אוֹ מִעֵנְיָנֵי קִנְיָן עֲבָד זֶה רַק הִנֵּה נִהוּג בְּיָמֵי הַבֵּית אוֹ כְּאֲשֶׁר גָּרוּ אַבּוֹתֵינוּ בְּיָמֵי קֶדֶם בְּאַרְצוֹת הַבְּבַלִּיִּים וְהַפָּרְסִיִּים אוֹ שְׂאָר עוֹבְדֵי כּוֹכְבֵי אֲבָל עֲכָשְׁיוּ ע"פ חֻזְקֵי הַמְּלוּכָה אֲסוּר לָנוּ אֵלּוּ הָעֵנְיָנִים פְּתוּרָה וְכַמְצוּהָ עָלֵינוּ ע"פ חו"ל לְמַלְאוֹת צִוּוּיָהּ, כִּי הֵם חֵינְנוּ וְרוּחַ אִפְּיָנוּ הָעֵנְיָנִים הֵאֱלָה יְבוֹאוּ רַק לְפַלְפֵּל בַּהֲלָכָה וְלִהְבִּינָהּ עַל נְכוּנָה)** *גְּמוּר דְּמַסְתַּמָּא טַבֵּל בְּפָנָי ג' וְאֵין צָרִיף לְהִבְיָא עֲדִים.

וְכֵן פִּירֵשׁ הַה"מ ו"ל שֶׁם. וְכָתַב עוֹד דְּלִהְכָשִׁיר בָּנִים שְׁנוּלְדוּ לוֹ קְאָמֵר.

וְכַדְמִשְׁמַע בְּגִמְרָא שְׂרָצוּ לְפָנֶסְלוּ מִשּׁוּם דְּהִנּוּה בַר אַרְמָאָה וְאַרְמֵייתָא שְׁלֹא נִתְבָּרַר טְבִילָתָן ע"פ ב"ד וְקְאָמְרֵי מִי לֹא טַבְּלָא לְגִדּוּתָהּ מִי לֹא טַבֵּל לְקִירוֹיו. וְכִינּוּן שְׁנוּהֲגִין דַּת יִשְׂרָאֵל אֵין פּוֹסְלִין אוֹתָן.

וְכֵן יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָרִי"ף ו"ל וְכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַה"מ ו"ל. וְא"כ אֵין רְאָיָה דַס"ל לְהָרִי"ף וְהַרְמַב"ם ו"ל דְּבְדִיעֵבַד כְּשֶׁר אִפִּי אִם טַבֵּל בְּפָנָי שְׁנִים.

וּמִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל מוֹכַח דְּאֵינוּ גַר כָּלֵל וְכְמוֹ שֶׁכָּתַב ג"כ הַש"ג מְשֻׁמוּ. וְא"כ צ"ע מַה שֶׁפָּסַק בַּש"ע דְּלֵהָרִי"ף וְהַרְמַב"ם ו"ל בְּדִיעֵבַד אִם טַבֵּל בְּפָנָי שְׁנִים וְנִשְׂאָ יִשְׂרָאֵלִית וְהוֹלִיד מְמַנָּה בֵּין לֹא פְסָלִינָן לִיהָ.

וּמִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל לֹא מְשֻׁמַּע כֵּן. וּבְדַבְּרֵי הָרִי"ף ו"ל ג"כ אֵין זֶה אֱלָא לְפִי מַה שֶׁפִּירֵשׁ הָרָא"ש ו"ל דְּבָרָיו דְּבְדִיעֵבַד מְהֵנִי בְּפָנָי ב' אֲבָל לְפִי פִי הַרְשָׁב"א וְהַרְמַב"ם ו"ל לֹא מְהֵנִי אֱלָא אִם קוֹבֵל עָלָיו תַּחְתִּילָה עוֹל מְצוֹת.

וּלְפִי מַה שֶׁפִּירֵשְׁתִּי דְּבָרֵי הָרִי"ף וְכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַה"מ ו"ל דְּלִשׁוֹן הָרִי"ף ו"ל יִתְפָּרֵשׁ כְּדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל לֹא שֶׁמְעִינָן כָּלֵל דְּמְהֵנִי אִם בְּרוּר לָן שֶׁטּוֹבֵל בְּפָנָי ב'. וּבב"י ס' רס"ח כָּתַב דְּכִיּוֹצָא בְּזֶה כָּתַב הַרְמַב"ם ו"ל לְחַלֵּק בֵּין לְכַתְּחִילָה לְדִיעֵבַד.

ולענ"ד נראה כמו שפתיבתי בדברי הרמב"ם ז"ל (שוב מצאתי בחידושי הרמב"ן ז"ל שהקשה לדברי הרמב"ם ז"ל. פדבסמוף): אלא דלפ"ז קשה הא דעבדי דר' סניא דאטבלא להיא כותית לשם אנתתא.

ואמר רב יוסף יכולנא לאכשורי בה ובכרתה פדרב אסי. ולפי הנ"ל הא דרב אסי מילתא אחריתי היא משום שהיתה נוהגת דת יהודית אבל הכא דראשי טבילתה היתה לשם אנתתא ונדאי לא מהני.

והפ"ל הפשוט בשמעתין הוא כמו שפתיב הנימק"י דטבילות אלו הנה בפני ג' אלא דקמ"ל דאע"ג דלא פיונונו לשם גירות. פיונו שנתפוננו לשם דת יהודית סגי בטבילה זו.

והכי משמע בירושלמי פ"ק האומר הביאווהו הפוסקים: ומלשון הרי"ף ז"ל שפתיב דבדיעבד לא פסלינו לבריה. י"ל דס"ל פדעת הרמב"ן ז"ל דבנו נמי פסול ופגום הוא ואם הוליד בת פגומה לכהונה.

וכן מוכח מהאי עובדא דהווי קרי ליה בר ארמא. וכמו שפתיב מהרש"א ז"ל.

ולדעת הרשב"א ז"ל דבנו לאו פגום צ"ל דמשום לעז בעלמא דהווי קריו ליה בר ארמא הוא דקאמר הכא מי לא טבל כו'. ולשון הש"ע בא"ע ובי"ד נראין פסתי אהדדי דבע"א ל סי' ד' פתיב דהבת פגומה לכהונה משמע דס"ל פדעת הרשב"א ז"ל דלא פסלינו אלא בתו ובי"ד סי' רס"ח פתיב דאם נשא ישראלית וילדה בן לא פסלינו ליה פיונו שטבל בינו לבין עצמו משמע דמכותי גמור גם הבן פסול הוא וכ"ז צ"ע בדברי הפוסקים: גמרא הלוקח עבד מן העובד פוכבי בימי הקדמוני וקדם וטבל לשם בן חורין קנה עצמו ב"ח מ"ט משום דעובד פוכבים גופו לא קני מאי דקני הוא דמקני ליה לישראל וכיון דאין לישראל בו קנין הגוף יכול להפקיע שעבודו.

ויש לדקדק הא אמרינו בכב"ק בפ"ק בתרא (דף קיו) דכותי קני לישראל לגופי'. ומש"ה לא חשיב עבד עברי הפקעת הלונאתו אלא גזל גמור.

וא"כ אמאי יכול להפקיע הכא שעבודו פיונו דיש לו בו קנין הגוף בק"ו מישראל. וראיתי בנימק"י שפתיב דהא דאמרינו התימ דגופו קנוי היינו בתורת משכון והוי פמלוה שיש עליה משכון דאסור ליטול משכונו ממנו דהוי גזל.

משמע מדברי ז"ל דאין לכותי שום קנין הגוף בעבד דהא פתיב לא קני משכון. וכן פתיב הרשב"א ז"ל דקודם טבילה מהני בנה אי אמר ליה באפי תרי זיל.

ולענ"ד לא נראה כן דהא ס"ד דהש"ס דאפי' אם העובד פוכבים עצמו הנה נמכר לישראל ג"כ אין גופו קנוי ליה. וכדפריה רב אחא ואימא בכספא וטבילה.

והתימ ליכא למימר שלא יהיה לו קנין הגוף פלל דלא גרע מעבד עברי הנמכר לישראל דאמרינו דגופו קנוי ולא מהני אי אמר ליה באפי בי תרי זיל. אלא ע"כ קנין הגוף ממש קאמר דלית ליה.

אבל מ"מ יש לו קנין הגוף למעשי ידיו. ולא מהני נמי פי אמר ליה באפי בי תרי זיל.

וא"כ ה"נ בעובד פוכבים גופי' יש לו קנן הגוף למעשה ידיו אלא פיון דאין גופו קנוי לו לגמרי חשיב פשעבוד בעלמא ויכול להפקיע שיעבודו. אלא דלפ"ז אין שום נ"מ בהא דאמרין דעובד פוכבים לא קני ליה לגופי' פיון דהשתא נמי לא מהני אי אמר ליה באפי תרי למיזל.

ובהפקר לחוד ונדאי יוצא לחירות. ורש"י בהשולח פתב דהא דאין קונין זה מזה היינו דלא בעי שיקרו.

וצ"ע דהיכן מצינו שיקרו בעובד פוכבים וע"כ צ"ל דנ"מ לענין הולדות דבעובד פוכבי פיון דלא קני לגופי' אין הולדות לרבו. וכן פתב הש"מ בפ"מ הרא"ש שם בבב"ק: ואפתי יש לדקדק אי נימא דיש לעובד פוכבים בתבירו קנן הגוף למעשה ידיו.

א"כ היכי יכול להפקיע ע"י טבילה לשם בן חורין מידי דהוי בחמץ והרהינו אצלו דאין תחמץ מפקיע השעבוד וה"נ אמאי יכול להפקיע פיון דיש לו קנן הגוף קצת בו. ע"כ נראה לקיים דברי הריטב"א ז"ל דעובד פוכבים בעובד פוכבים אין לו קנן פלל דמהיכי תיתי נימא שיהיה לו קנן הגוף.

פיון דהתורה אמרה ולא הם קונים זמ"ז ואין פאן מקום לחול קצת קנן אלא מחמת משכון. וכיון דעובד פוכבי לא היה קני משכון אין לו קנן פלל.

ומש"ה כי מקרו נמי לישראל אין לישראל אלא מה שיש לעובד פוכבים בו. ושפיר יכול להפקיע שעבודו אבל אם נמפר העובד פוכבים עצמו לישראל שפיר יש לישראל בו קצת קנן מתורת משכון.

ואפשר היינו נמי טעמא דעבד עברי גופו קנוי. ורב אנוא הוא דחדיש ואמר דיש לישראל בו קנן הגוף ממש.

וע"ז פריה רב אחא ואימא בכספא וטבילה והינו משום דעיקר הקנן שנתנה תורה בעבד ואמה הוא כדי לעבוד בהם. והוא דוקא אחר הטבילה דמותר לעבוד בהם.

אבל קודם טבילה דאסור להשהותו ולעבוד בהם. אפשר דאין לו בהם קנן הגוף ממש. ונ"מ דאין הולדות שלו. אבל לענין הפקעת שעבודו גם רב אנוא מודה דאינו יכול להפקיע משום דלכ"ע יש לו בו קצת קנן הגוף למעשה ידיו.

כמו בעבד עברי. אבל הא דאמר רב אנוא לא שנו אלא בלוקח מן העובד פוכבים אבל עובד פוכבים גופיה קני משמע דלהאי דינא קאמר דאינו יכול להפקיע עצמו ע"י טבילה אבל אם לאו גופיה קנוי יכול להקפיע עצמו.

ועדיין צ"ע בזה: דף מו ע"א לפני אין לאחריה לא. ומשני לפני היינו קודם שנתגירה בין בסתם בין במפרש ואפילו טבלו סתם קודם רבן מסתמא לשם בן חורין טבלו.

אבל לאחר שנתגיר הרב צריה שיאמרו דלשם בן חורין טבלו אבל בסתמא טבילתו לשם עבדות הוא זו היא גירסת רש"י ז"ל אבל גירסת הרי"ף ז"ל בפניה אין שלא בפניה לא. ומשני בפניה בין בסתם בין במפרש כו'.

וְצָרִיךְ לְדַקְדָּק לְמֵאֵי דַס"ד דְּבִפְנֵי דוֹקְחַת מ"ט דְּקִנּוּ עֲצָמָן ב"ח פִּינּוּן דַּס"ל דְּגוּפֵיהּ קִנּוּי.
בְּשִׁלְמָא לְגִירְסַת רַש"י ו"ל א"ש דְּלִפְנֵי הֵינּוּ עַד שְׁלֵא נִתְגַּיֵיר וְכִשְׁהוּא עוֹבֵד כּוֹכְבִים
מוֹדָה רַב חֲסֵדָא דְאֵין גּוּפֵיהּ קִנּוּי.

וּמִש"ה קִנְהָ עֲצָמוּ בְּן חוּרִין. אֲבָל לְגִירְסַת הַרִי"ף ו"ל דִּהֲפֵל מֵיִירֵי אַחַר שְׁנִתְגַּיֵיר א"כ
בְּפִנְיָהּ נְמִי אֲמַאי קִנְהָ עֲצָמוּ ב"ח.

וּצ"ל פִּינּוּן דְּטָבֵל בְּפִנְיָהּ מִדַּעַת עֲצָמוּ וְהִיא שְׁתַּקָּה ש"מ דְּנִיחָא לָהּ דְּלִיטְבֵלוּ לְשֵׁם בְּן חוּרִין.
וְהִירֵי הוּא כְּמוֹ שְׁנִתְגַּיֵיר לְהֵם רְשׁוּת לְטָבֵלוּ לְשֵׁם בְּן חוּרִין וְא"כ נ"מ דְּאֲפִילוּ בְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים
גּוּפֵיהּ דְּקִנְיָ לִיהּ לְגוּפֵיהּ אִם טָבֵל בְּפִנְיָ רַבּוּ וְלֹא אָמַר רַבּוּ דְּמִטְבִּילוּ לְשֵׁם עֲבָדוֹת קִנְהָ עֲצָמוּ
ב"ח.

פִּינּוּן דַּס"ד הַשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל הַקּוֹנָה מִן הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים ג"כ קִנְיָ לִיהּ לְגוּפֵיהּ וְאִפ"ה בְּפִנְיָ
קִנְהָ עֲצָמוּ בְּן חוּרִין אֲלֵא דְקִשָּׁה הִיכִי יֵצֵא לְחִירוֹת בְּלֹא שְׁיִחְרוּר פִּינּוּן דְּגוּפּוּ קִנּוּי צָרִיךְ גִּט
שְׁיִחְרוּר.

וּי"ל דַּכ"ז שְׁלֵא טָבֵל לְשֵׁם עֲבָדוֹת סְגִי לִיהּ בְּהַפְקִירָא לְחוּד. וְעֵינִן בְּחוֹסֵן יְשׁוּעוֹת מַה שְׁכ'
בְּשֵׁם הַרְמַב"ן ו"ל וְלֹא מְצֵאתִי זֹאת בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים לְדַעַת הַרִי"ף ו"ל שְׁיִוִּכֵל לְטָבֵלוּ
לְשֵׁם בְּן חוּרִין בְּפִנְיָ רַבּוּ בְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁמֹכַר עֲצָמוּ לִישְׂרָאֵל.

וּמִדַּבְרֵי הַרִי"ף ו"ל לֹא מִשְׁמַע כֵּן שְׁפַתְבָּ סְתָמָא הָא דְלֹא שָׁנוּ אֲלֵא בְּלוֹקְחַת מִן הָעוֹבֵד
כּוֹכְבִים. מִשְׁמַע דְּבָכָל גּוֹנָא דְּנֹקָא בְּלוֹקְחַת מִן הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים בֵּין בְּפִנְיָ בֵּין שְׁלֵא בְּפִנְיָ.

וְעֵינִן בּוּימִק"י שְׁפַתְבָּ ג"כ דְּצָרִיךְ גִּט בְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁמֹכַר עֲצָמוּ ע"ש: וְדַבְרֵי הַרְמַב"ם
ו"ל בְּהֵאֵי דִינָא צ"ע. כִּי הוּא ו"ל לֹא פָתַח לְחֵלֶק בֵּין לְקַח מִן הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים אוֹ עוֹבֵד
כּוֹכְבִים שְׁמֹכַר עֲצָמוּ.

וּכְבָר נִחְלְקוּ בְּדַעַתוֹ ו"ל הַכ"מ וְהַלַּח"מ ו"ל. וְדַעַת הַלַּח"מ ו"ל שְׁהַרְמַב"ם ו"ל פֶּסֶק פְּרַב
אַחָא דְּבָכָל גּוֹנָא אֵין לִישְׂרָאֵל קִנְיָן הַגּוּף בְּעָבֵד אֲלֵא לְאַחַר טְבִילָהּ.

אֲבָל לְשׁוֹנוֹ ו"ל שֵׁם הַלְכָה ה' הוּא לְהִיפּוֹף שְׁפַתְבָּ דְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים שְׁקִנְהָ אֵת הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים
לְעָבֵד אֵינוּ קוֹנָה אֶרֶץ מִן אֹתוֹ אֲלֵא לְמַעֲשֵׂה יָדָיו אַעפ"כ אִם מְכָרוּ לִישְׂרָאֵל הִירֵי גּוּפּוּ
קִנּוּי לִישְׂרָאֵל מִשְׁמַע דְּאֲפִילוּ לְקַח מִן הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים נִקְנָה גּוּפּוּ לִישְׂרָאֵל וְדַחַק הַכ"מ
ו"ל לְפָרֵשׁ אוֹ דְלֹאחַר טְבִילָה קְאָמַר אוֹ אִם מְכָר עֲצָמוּ לִישְׂרָאֵל וְשָׁנִיָּהּ דְּחוּקִים.

וּבְאַמַּת יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּמֵאֵי דְמַחְלֵק הַש"ס בֵּין לְוֹקְחַת מִן הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים לְלוֹקְחַת הָעוֹבֵד
כּוֹכְבִים עֲצָמוּ הָא קְרָא פְתִיב וְגַם מְבַנֵּי הַתּוֹשְׁבִים כו'. וּמִמְשַׁפְּחָתָם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאַרְצָכֶם
וְדַרְשִׁינוּ בְּסִיפְרָא הֵינּוּ בְּנֵי וּבְנוֹתָיו.

וּבְכּוֹלֵן נְאֻמַר מֵהֶם תִּקְנּוּ הֵינּוּ קִנְיָן הַגּוּף. אֲלֵמָא דְאֲפִי מְכָר הָעוֹבֵד כּוֹכְבִי בְּמִי' הַקְדָּמוֹ'
בְּנוֹ אוֹ בְּתוֹ גּוּפּוּ קִנּוּי לִישְׂרָאֵל אַע"ג דְּאֵין לְאֲבִיו הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים שׁוּם זְכִי'.

ע"כ הִי נִרְאָה דְהָא דְמַהֲנֵי אִם קָדַם וְטָבֵל לְשֵׁם בְּן חוּרִין. הֵינּוּ דְנֹקָא בְּלוֹקְחַת מִן הָעוֹבֵד
כּוֹכְבִים.

ואם אין רצון העבד לזה וקדם וטבל לשם בן חורין בזה קנה עצמו בן חורין משום דאפתי אין עליו קנין הגוף כיון שלא נתרצ' העבד במכירתו אבל אם המכירה הוא ברצון העבד אין שום חילוק בין אם מכרו עובדי פוכבים או מכר את עצמו בכל גוונא קנוי גופו לישראל דהתורה נתנה קנין הגוף לישראל בעבדו.

ונה שפכתב אם חזר ומכרו לישראל הרי גופו קנוי לו היינו פשמוכרו ברצון העבד וזה שפכתב גבי דין קדם וטבל הלוקח עבד מן העובדי פוכבים דלדברי הלח"מ הוי ליה להקמ"ם ז"ל לכתוב סתם לקח עבד וקדם וטבל כו'.

ועוד יתבאר ** (כל אלו הענינים אשר ידברו מעניני גר או מעניני קנין עבד זה רק הנה נהוג ביצי הבית או פאשר גרו אבותינו בימי קדם בארצות הבבלים והפרסיים או שאר עובדי פוכבים ועקשיו ע"פ חוקי המלוכה אסור לנו אלו הענינים פתורה וכמזונה עלינו ע"פ חז"ל למלאות צויה, כי הם חיינו ורות אפילו הענינים האלה יבואו רק לפלפל בהלכה ולהבינה על נכונה) ** בזה לקמן גבי הא דאמר שמואל המפקיר עבדו יצא לחירות דכתיב וכל עבד איש כו'.

וגבי הא דדרשינו ונפש בן אמתה זה עבד ערל. וכבר פתבתי לעיל דאפילו אי נימא דלישראל נמי אינו נקנה אלא למעשה ידיו.

מ"מ אינו יכול להפקיע שעבודו דיש לו בו קנין הגוף למעשה ידיו. ויש לעיין בב"ק (דף צ) גבי עבד נכסי מלוג דאמרין התם למ"ד קנין פירות פקנין הגוף אין האשה יכולה לשחררו ואם כן ה"נ עכ"פ קנין פירות יש לו בו: דיהבי זוזי לאינשי לכרגא לפחא דפרסאי.

כי נפקי צריכי גיטא דחורות' או לא ומסיק דמוהררקהו דהני בטפסי כו'. ופחא אמר מאן דלא יתיב פרגא משמעב' דיהיב.

ופירש"י ז"ל דמקבעי ליה אי הוי קנין. ופשיט ליה דהוי קנין ובעי גיטא דחירותא אי בעי לאיגיורי לאשתרוני בבת ישראל משמע דאי לא קנין הוא אין צריכין גיטא דחירותא.

ולפי מאי דמשמע מלשון רש"י ז"ל בהשולח דאי הוי לעובדי פוכבים קנין הגוף בתבירו הי' אסור בבת ישראל אם ברח ונתגייר. א"כ בלא"ה צריכין גיטא דחירותא מהפחה ולזה יש לומר כיון שמשלמין להפחה הפרגא א"צ גיטא דחירות' וכי מקבעי להו אלא אם מכרו להשתעבד בעד הפרגא.

ופשיט ליה רבא דהוי מכר ובעו גיטא דחירותא אע"ג שעדיין הם עובדי פוכבים וזה דלא כמו שכ' לעיל דבנכריותו נדאי לא בעי גט שחרור אלא בהפקר לחוד סגי. ועוד קשה הא הוי פלוקח מן העובד פוכבים דלא קני ליה אלא למעשה ידיו.

וכ"ז שלא טבלו לשם עבדות אין צריכין גט שחרור ומש"ה פי' התוס' ז"ל דדינא דמלכותא דינא וקני ליה לגופיה. וכן פתב הנימק"י דאם לקחו מן העובדי פוכבים ששבאו במלחמה קני ליה לגופיה.

וְקָשָׁה לִי הָא מוֹכַח הַתָּם בְּגִיטִין (דף לח) דע"י שבו' נמי לא קני ליה אלא למעשה ידיו. וכדאמרין שבאי גופיה מי קני ליה אין קני ליה למעשה ידיו וכדר"ל ומסיק תינח בכספא בתזקה מנ"ל.

ופי' התוס' ז"ל היינו בכיבוש מלחמה. ומסיק מהא דעמון ומואב טיהרו בסיחון ישראל מנ"ל ופירש"י ז"ל פגון עבד זה שחייב במצו' ומסיק מקרא דוישב ממנו שבי אלא דאפילו בכיבוש מלחמה לא קני ליה אלא למעשה ידיו.

וכן פתבו התוס' ז"ל התם להדיא. ודברי התוס' ז"ל יש לישוב דהכא שאני דע"פ דינא דמלכותא דכרגא הוא דקני ליה לגופיה אבל ע"י כיבוש מלחמה לא קני ליה אלא למעשה ידיו.

אבל דברי הנימק"י ז"ל צ"ע דמהא דהשולח פתב להוכיח דע"י מלחמה גופו קנוי ומשם משמע להיפך דלא קנה אלא למעשה ידיו. אמנם שם בסוגיא דהשולח יש לדקדק פיון דהשבאי לא קנה ליה אלא למעשה ידיו.

א"כ זה שפדאו נמי אין לו בו קנין אלא למעשה ידיו דהא פבר מל וטבל תחת יד רבו ראשון. א"כ אמאי ישמעבד לשני.

פיון דכבר הפקירו רבו ראשון יצא לחירות ויש לו דין ישראל ומה שמשמעבד הוא לשבאי אין לו דין עבד בזה פיון דאינו משמעבד לו אלא למעשה ידיו והוי כישאל הנמכר לעובד כוכבים.

וכי פדאו מן העובד כוכבים הרי הוא פעבד עברי ואמאי ישמעבד בו. ויש לומר דרבא ס"ל דיצא לחירות.

אבל צריף גט שיחרור וע"י הפקר לחוד אין לו דין ישראל. וכיון דקנאו השבאי ופדאו השני יכול להשתעבד בו דעדיין עבד הוא.

והיינו דאמרין התם באמת' דשמואל דלא פתב לה גיטא דחירותא דלשמואל ודאי אין השני יכול להשתעבד בו דכבר ישראל הוא לכל דבריו: והתוספות ז"ל שם בד"ה בין פה ובין פה פתבו להדיא דהשני ג"כ לא קני ליה אלא למעשה ידיו וצ"ל דמשמע לי' להנימק"י דלישנא דישמעבד משמע בתורת עבד גמור וע"כ אית ליה קנין הגוף להשבאי וכן לישראל שפדאו ממנו.

ויותר מזה נראה מדבריו ז"ל דאפילו לישראל יש לעובד כוכבים קנין הגוף ע"י כיבוש מלחמה או דינא דמלכותא וכן פתב הרשב"א ז"ל לפרש"י הא דיהבי פרגא אאינשי היינו ישראלים ואפ"ה יש להם קנין הגוף מטעם דינא דמלכותא ומייתי מהאי קרא דוישב ממנו שבי אבל הדבר תמוה אצלי דלא מצינו התם דחזקה יהי' עדיף מכספא: וראיתי בכ"מ פ"ט מהל' עבדים שכ' על דברי הרמב"ם ז"ל שכ' דכל הגי דיניהם דין ועבד הנלקח ע"י מס מן הפקא או ע"י שבי במלחמה הרי הוא עבד לכל דבריו היינו משום דיש לישראל בהם קנין הגוף.

ומסתפק הוא אם לקחו עובד כוכבים בכה"ג אם יש לו בהם קנין הגוף והביא מהו דגיטין דאמרין בהדיא דהעובד כוכבים אין לו בו קנין הגוף אלא למעשה ידיו. וכן פתב להאי

ספיקא בב"י ולא הבנתי דבריו ז"ל דא"כ דאין להשבאי קנן הגוף ה"ה דאין לישראל שקנאו ממנו קנן הגוף דמאי דקני ליה מקני ליה ובעיקר הך מילתא דע"י פבוש מלחמה ושאר דינא דמלכותא לדעת הפוסקים דיש בהם קנן הגוף הוא להשבאי עצמו מקרא דוישב ממנו שבי וממילא הוא דה"נ ישראל הקונה ממנו יש לו קנן הגוף.

וכן מבואר להדיא בדברי הרשב"א ז"ל שהבאתי לעיל. ומ"מ יש מקום לספיקו של הב"י ז"ל אם מכר השבאי לעובד פוכבים אחר אם קנאו קנן הגוף.

אבל השבאי עצמו אם הוא בדינא דמלכותא פשיטא דיש לו קנן הגוף ואם מכרו לעובד פוכבים אחר נראה לי פשוט דאין לו קנן הגוף דלא עדיף מאם מכר עצמו לעובד פוכבים דאין לו בו קנן הגוף מגזה"כ דמהם תקנו.

אבל משבאי דהשולח אין פאן קושיא. והוא ז"ל כתב דשבאי דהשולח מיירי ששבאו שלא ע"פ דינא דמלכותא וג"ז קשה דאם שבאו שלא פדין במה קנאו אפילו למעשה ידיו: והב"ח ז"ל כתב לישב דברי הטור ז"ל שכ' אם גנבו וכבשו לעבד ג"כ קנוי לו גופו לישראל דיצא לו מסוגיא דפרק השולח דמיירי בסתם שבי אפילו שלא פדין.

וגם זה לא אבין דא"כ מאי קמבעי ליה לרב פפא בהני דבי רב פפא בר אבא דמשעבדי באינשי מחמת פרגא תיפוק ליה בלא"ה פיון שפכשום לעבדים להם יש להם קנן. והיותר תמוה מש"כ דאפילו לעובדי פוכבים השבאי יש לו בו קנן הגוף ע"י שבי שלא פדין וכי זה עדיף מאם מכר עצמו לו לרצונו ובדברי הטור ז"ל אי לאו דמסתפינא הייתי אומר דהכי פירושא אם גנבו היינו שגנב העובד פוכבים אצלו וכבשו בשביל גניבתו לעבד לו דזה הני דינא דמלכותא אע"ג דהלשון דחוק: וראיתי בב"י ז"ל שעמד על דברי הנימק"י ז"ל דבפ' השולח משמ' להיפך.

והב"ח ז"ל כתב ליישב דלשינויא דרב פפא לא צריף למימר דלמעשה ידיו לבד נקנה לו אלא גופו קנוי לו כמו עמון ומואב דטיהרו בסיוחן. והיינו קנן גמור כמו הארץ שלהם.

וכבר כתבתי לעיל דהתוס' ז"ל פתבו שם להדיא להיפך דלא קנאו אלא למעשה ידיו וכן משמע דומיא דעובדי פוכבים בישראל דילפינן מוישב ממנו שבי דדעת רוב הפוסקים דאין להם קנן הגוף כלל דמילתא לא מצאתי שום הרהור לזה דיש לעובדי פוכבים קנן הגוף בתבירו באיזה אופן שיהיה.

זולת הך דשמעתין דיהבי זוזי אאינשי דמשמע דגופן קנוי ולפי מש"כ לעיל בדברי הרמב"ם ז"ל דאע"ג דעובדי פוכבים אינו קונה אותו אלא למעשה ידיו מ"מ כשבא לרשות ישראל ועשה בו מלאכה נקנה לו הגוף גם קודם טבילה גם מכאן אין ראיה וצדיין צ"ע: שוב ראיתי בב"י ז"ל שכתב דדעת הרשב"א ז"ל דאין לשבאי קנן הגוף בתבירו מהא דכתב בתשובה דעבד ישמעאלי אינו קנוי לרבו קנן הגוף אלא קנן פירות' לפי שאין העובדי פוכבים קונים זה מזה כו'.

ומדבריו בהדושויו ז"ל מבואר להיפך כמו שכת' פאן בשמעתין דיש להני קנן הגוף מקרא דוישב ממנו שבי ודו"ק היטיב בכל הנ"ל: ובעובדא דבלוריא הגירות לגירסת רש"י ז"ל דלפניה טבלו.

וכן הביא הרמב"ן ז"ל ממכילתא משמע נמי דבכל גוונא יכול לטבול לשם בן חורין כשהוא עבד לעובדי פוכבים ואם יש עבדים שנקנין לעובדי פוכבים קנין הגוף היכי נקיט בפשיטות דיצא בן חורין: ויש לדקדק עוד בשמעתין הא דנקט וקדם וטבל לשם בן חורין הא תרתי בעינן מילה וטבילה וע"י טבילה לחוד לא יצא בן חורין עדיין ואפשר דמייירי שפבר מלו אבל מסתימת לשון הש"ס והפוסקים לא משמע פן וצ"ל דע"י טבילה לחוד ג"כ זכה בעצמו לצאת מרשות רבו פניו דאין עליו אלא קנין דמים: וממה שהשמיט הרי"ף ז"ל הא דרבא בהגי דיהבי זוזי אאינשי אפרגא ה"ל נראה דסמיה אהא דב"מ פרק אינהו נשף.

דאימא נמי התם מימרא דרבא. ומשמע התם דלענין ריבית הוא דקאמר דמלפא אומר מאן דלא יהיב פרגא משמעבד למאן דיהיב פרגא אבל לא שיהיה בהם קנין הגוף לענין גיטא דחירותא ועיין ב"ח ז"ל שפכת דהה דאינהו נשף מייירי בישראל ויהו דהכא מייירי בעובד פוכבים עיין שם: גמרא גר בימים הקדמונים שפמל ולא טבל ר"א אומר הרי זה גר שפן מצינו באבותינו שפמלו ולא טבלו כו".

ומסיק. דבטבילה ר"א ור"י מודה דסגי דילפינן מאמהות ובמילה לחוד הוא דפליגי ר"א ס"ל דבאבותינו לא הווי טבילה וילפינן מאבות דמילה לחוד סגי ורבי יהושע ס"ל דבאבות טבילה נמי הוי וא"כ ליכא למילף למילה לחוד.

וטבילה לחוד הוא דילפינן מאמהות משום דס"ל נמי דדנין אפשר משאי אפשר ורבנן ס"ל נמי פרבי יהושע דבאבות טבילה נמי הוי. ומאמהות לא ילפי משום דאין דנין אפשר משאי אפשר ע"כ ס"ל דבעינן שימול ויטבול.

וצריך לדקדק בהא דילפי מאבות אי במה מצינו לחוד הוא דילפי או מאיזה לימוד מן המקרא. ואם נאמר דבמה מצינו ילפי קשה קצת הא באבותינו הרצאת דמים נמי הוי.

וכיון דבגר לא מעכב כדילפינן בכריתות א"כ מנ"ל דמילה וטבילה מעכבין. ובשולמא לר"א ור"י דלא בעי אלא חדא.

לר"א מילה או טבילה. ולר"י טבילה לחוד.

א"כ הא דילפינן במה מצינו הוא לקולא דלא בעי אלא חדא כמו שפצינו באבות. דלא צרכי חדא לא איצטריוף למילף במה מצינו דמסברא פשיטא לן דבעי חדא דבמה יכנס תחת פנפי השכינה.

אבל לרבנן דאמרי דאינו גר עד שימול ויטבול היכי ילפי במה מצינו דבעינן תרנייהו דילמא בחדא סגי פי היכי דהרצאת דמים לא מעכבי. ע"כ העיקר דרבנן ילפי בהקישא דככם פגר וכדאימא בכריתות ובהרצאת דמים לחוד הוא דגלי רחמנא דלא מעכב לדורות.

פניו דלא אפשר אבל מילה וטבילה מעכב לדורות. ולפ"ז לא איצטריוף הקישא אלא לרבנן דילפי מהקישא לחומרא דבעינן מילה וטבילה וזה ליכא למילף במה מצינו וכו"ל.

אבל לר"א ורבי יהושע דילפי מאבות ומהות דבחדא סגי אין צריך הקישא ובמה מצינו לחוד הוא דסגי פי היכי דבאבות סגי בחדא ה"נ לדורות. דלא צרכי חדא לא איצטריוף

קרא דסברא הוא דבמה יכנס תחת פנפי השכינה: אלא דא"כ יש לדקדק למה ליה להש"ס למימר דר"א מודה לרבי יהושע דבטבילה לחוד סגי דילמא ר"א לא ס"ל הקישא דככם פגר.

ובמה מצינו הוא דיליף דבמילה לחוד הוא דסגי. אבל בטבילה לא סגי משום דלא מצינו למילף מאמהות במה מצינו דהוי אפשר משאי אפשר.

ונוקא התם בהתודה הוא דין אפשר משאי אפשר משום הקישא דועבדת. וי"ל דהתם משמע להדיא דלר"א אפילו בבגן אב דנין אפשר משאי אפשר ע"ש בתוספות באריכות: והתוספות ז"ל בד"ה ורבי יהושע טבילה באמהות מנ"ל פתבו לחד תירוץא דהנשים לא היו בכלל הנאה.

ולפ"ז קשה מאי פריה הש"ס בכריתות אלא מעתה לא נקבל גרים כו' משום דליכא קרבן ומאי קושיא הא להאי מקלמא מצינו למילף מאמהות דקרפן לא מעכב דהוי אפשר מאפשר ובאמהות לא הוי קרבן.

וי"ל דלא שייך למילף לענין קרבן מאמהות פניו דבקבלת אבותינו ג"כ לא הצריכו קרבן לאמהות ואבות נתחייבו בקרבן. לדורות ג"כ פן הוא דגר מחוייב להביא קרבן ולא גיורת.

אבל לענין טבילה לחוד שפיר מצינו למילף מאמהות משום דמילת אבות פבר נתחייבו מימי אברהם ולענין פניסתן לברית סגי בטבילה לחוד כמו האמהות: ומה שפכתבו התוספות ז"ל עוד דלר"א איצטריף.

ומשמע דבעו למימר דההנאה הי' גם על הנשים ולא הבנתי דא"כ מאי קאמר דא"כ במה נכנסו תחת פנפי השכינה דלמא ע"י הרצאת דמים: אלא דראיתי בדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות איסורי ביאה שכתב דגיורת בנשים הקדמונים נמי צריכה טבילה וקרפן.

וע"כ צ"ל לשיטתו דנשים נמי היו בכלל הנאה. ותמיהני שלא הרגישו בזה מפרשי דבריו ז"ל דמסוגין משמע דנשים לא היו בכלל הנאה.

וא"כ ה"ה דלדורות אין צריכין הרצאת דמים. אלא דסוגיא דכריתות מסייע ליה מהא דפרכינן אלא מעתה לא נקבל גרים כו'.

וכמו שפכתתי לעיל: ובכריתות שם איתא דגר בנשים הקדמונים מעופב לאכול בקדשים עד שיזרוק עליו הדמים ורפנו. נמי מודו לראב"י בהא אלא דלא חשבי ליה בהדי מחוסרי כפרה משום דכי מייתי לאישתרוי בקהל הוא דמייתי וביאר הרמב"ם ז"ל דמש"ה אסור בקדשים משום דעדיין לא הוי פשר גמור ככשרי ישראל.

ונראה מזה דמה שריבת התורה מקרא דלדורותיך דקרפן אינו מעכב היינו ונוקא בזהז"מ דא"א להקריב קרבנו אבל בזמן המקדש דיכול להביא קרבנו לא הגיע לכשרות גמור כל זמן שלא הביא קרבנו.

ומש"ה אסור בקדשי' וה"ה דלא הוי פשר גמור ליוחסין כדאמרין פי מייתי לאישתרוי בקהל. וא"כ קשה הא דיליף ר"ע לקמן מתושב ושכיר לגר ששל ולא טבל ולמה לי קרא להכי הא בלא"ה פניו דלא טבל ממילא לא נזרק עליו הדמים דאין הנאה בלא טבילה.

וכינן דלא נזרק עליו הדמים ממילא אסור הוא בפסח דבכלל קדשים הוא. וי"ל דע"כ ר"ע ס"ל נמי דיש הנאה בלא טבילה וכמו שכ' התוס' ו"ל דאל"ה קרא דתושב ושכיר למה לי או יאמר דר"ע לית ליה הקישא דככם ולא בעי הרצאת דמים כלל אלא דבכריתות משמע דליכא מאן דפליג בהא דגר צריך הרצאת דמים.

וכולהו תנאי אית להו הקישא דככם לענין קרבן. וע"כ צ"ל כמו שכ' התוס' ו"ל דס"ל לר"ע דיש הנאה בלא טבילה ובאבות לא הוי טבילה ויליף מתושב ושכיר דבעינן נמי טבילה: אלא דגם לדבריהם ו"ל יש לדקדק דלא מסתבר דגר בימים הקדמונים לדורות יהי עדיף מאבותינו שנגכסו לברית בלא טבילה ובגר בעי טבילה.

ועוד דמאי קאמר התם ור"א לטעמיה דס"ל גר בימים הקדמונים ששל ולא טבל גר מעליא הוא ומאי לטעמיה הוא זה אפתי תיקשי לדרוש מתושב ושכיר דבעינן נמי טבילה אם לא שנאמר דר"א אית ליה הקישא דככם וילפינן מהקישא דסגי במילה לחוד.

ור"ע לא ס"ל הקישא דככם ויליף מתושב ושכיר דבעי נמי טבילה ע"כ נראה עיקר דר"ע נמי מודה לרבנן דבעינן מילה וטבילה ואפ"ה איצטריך לרבוויי גר בימים הקדמונים ששל ולא טבל משום דגבי פסח פתיב כל ערל וכן נכר לא יאכל בו והאי פיון דלאו ערל הוא וכבר התחיל להפגס בדת יהודית ה"א דמותר לאכול ולא דמי לערבי מהול קמ"ל דמ"מ אסור לאכול בפסח.

וה"נ משמע מהא דאמרינן התם דר"ע מרבי נמי קטן שנולד כשהוא מהול דאסור בפסח משום דס"ל קטן שנולד כשהוא מהול צריך להטיף ממנו דם ברית דלא מסתבר למימר דמהאי קרא הוא דיליף דצריך להטיף ממנו דם ברית דהא משמע בשבת פ' ר"א דמילה דבסבא בעלמא פליגי חיישינן שמה ערלה כבושה היא.

ולפי הנ"ל גיחא דאע"ג דס"ל מסבא דצריך להטיף ממנו דם ברית מ"מ אי לאו קרא דתושב ושכיר ה"א דמותר בפסח דמ"מ לאו ערל הוא להכי יליף מתושב ושכיר דמ"מ אסור בפסח. וכ"כ הרשב"א ו"ל שם בפ' הערל עיין שם: ולפ"ז משמע דהרצאת דמים לא מעכב בפסח דדוק' משום דלא טבל הוא דאסור אבל כל שטבל אע"ג דלא הביא קרבנו מותר בפסח.

והדבר תמוה מ"ש פסח משאר כל הקדשים דאסור עד שביא קרבנו. וראיתי בפי המשניות להרמב"ם ו"ל בכריתות שם שכתב דלרבנן דראב"י כל ששל וטבל מותר בקדשים ואינו אסור אלא לבא בקהל קודם שביא קרבנו.

וכן פתב הרע"ב ו"ל שם בפ' המשנה והוא דלא כמו שכ' בחיבורו בפ"א מהל' מקחוסרי פפ"ה. ודבריו בפ' המשנה צ"ע דאינה אסור יש כאן לבא בקהל פיון דגר גמור הוא.

ועוד פיון דאסור לבא בקהל פשיטא דאסור בקדשים פיון דעדיין לאו ישאל גמור הוא והדברים עתיקים ויתבארו עוד לקמן בשמעתין ובמכילתין בס"ד ועיין ברה"ז שם: תוס' בד"ה פי פליגי כו'.

ור"ע סבר מדמעטי' קרא מפסח ש"מ דאין גר עד שימול ויטבול עכ"ל. כבר כתבתי לעיל מה שיש לדקדק בדברי התוס' ו"ל.

ועוד יש לדקדק לדבריהם ו"ל מנ"ל דלר"ע אינו גר עד שימול ויטבול דילמא גר הוי במילה לחוד ולעגנן אכילת פסחים הוא דבעינן נמי טבילה כמו הרצאת דמים דאינו מעפב בגירות בימי הקדמוני' ואפ"ה אסור בקדשים.

וראיתי בגלוקט שלח שהביא בשם הספרי זוטא דדריש מקרא דאו אשר בתוככם לדורותיכם מפאן שהגר אסור בזבחים עד שייביא קרבנו. וא"כ בהרצאת דמים נאמרה בפירוש דמעפבו מאכילת קדשים.

עוד ראיתי שם הקהל חנקה אחת ולגר הגר. אמר רבי אליעזר מלמד שהגר יפריש רובע לקינו.

ר' יהושע אמר אינו צריך מפני שתקלה היא לו הגר לרבות נשי הגרים ע"ש. משמע מזה דהנשים ג"כ חייבין בקרבן.

וכדעת הרמב"ם ו"ל: ועי' מהרש"א ו"ל שהקשה לדברי התוס' ו"ל אמאי לא קאמר הש"ס נמי דטעמין דר' יהושע מהקא הוא מקרא דתושב ושכיר. ולא הבנתי קושיתו דא"כ מנ"ל לר"י דטבילה לחוד מהני.

פינו דאיתי קרא דתושב ושכיר ומיעט שלא נילף מאבות דהוי מילה לחוד ה"נ דלא נילף מאמהות דסגי בטבילה לחוד אלא תרנוניהו בעינן אלא ע"כ צ"ל דלא דריש ר"י קרא דתושב ושכיר להכי ודו"ק: רש"י בד"ה אין מטבילין שמה ערבי מהול הוא עכ"ל ולקאורה לא הוי צריך לזה אלא אפילו מל לשם גירות בינו לבין עצמו לאו פלום הוא דבעינן בפני ג'.

ונראה דס"ל דאין צריך ג' אלא בשעת טבילה שבה נכנס לכלל ישראל. ולקמן תבאר בזה: גמרא לפיכך מטבילין גר בשבת פשיטא כו'.

עי' תוס' ו"ל. ועוד יש להקשות מנ"ל דלר"י בבח"ד סגי דילמא ר' יהודה נמי בעי תרתי והקא היינו טעמא דס"ל גר שנתגזיר כשהוא מהול א"צ להטיף ממנו דם ברית.

וכן הקשה בספר חנוסן ישועות. ומה שתי' דמאן דס"ל אין צריך להטיף ממנו דם ברית ס"ל דבבח"ד סגי אינו נראה דאטו ב"ה דס"ל דא"צ להטיף ס"ל כהני תנאי דבבח"ד סגי.

וצ"ל דדנייק מלישנא דמה בכך דקאמר ר' יהודה דמשמע דאין נ"מ במילה פלל אלא בטבילה לחוד סגי: והנה התוס' והרא"ש ו"ל האריכו פאן ובשבת בהאי פסקא דגר בימי' הקדמוני' שנתגזיר כשהוא מהול וקטן שנולד כשהוא מהול.

וה"ג פסק דקטן אין צריך וגר צריך דבקטן ס"ל הכי לאמוראי בשבת דא"צ ובגר ס"ל לר' יוסי הקא דצריך. וכן לקמן פליגי ר"א בר"ש אי נימול ביום.

וכתבו דבפ' ר"א דמילה משמע להיפך דבקטן מסתבר טפי למימר דצריך הטפת דם ברית. וכתבו לישב דעת הה"ג משום דקטן לא הנה לו ערלה מעולם ומטעם זה חילק בעל העיטור ו"ל בגר נמי אם נולד כשהוא מהול.

ואני תמה בזה דמה עגנו זה לזה דגבי קטן טעמא לחוד ובגר בימי' הקדמוני' טעמא לחוד דבקטן הטעם למ"ד דצריך להטיף היינו משום דשמה ערלה פבושה היא. אבל אי הוי

פְּשִׁיטָא לִן דְּלָאו עֲרְלָה כְּבוּשָׁה הִיא וְנִדְּאֵי אֵין צָרִיף לְהִטִּיף דָּם בְּרִית דְּלֵא חֲזִיבָה הַתּוֹרָה מְצוֹת מִיְלָה אֲלֵא אִם יֵשׁ לוֹ עֲרְלָה אַבְּל אִם אֵין לוֹ עֲרְלָה פְּטוֹר מִן הַמִּילָה.

וּבְגַר בְּיָמִים הַקְּדָמוֹנִים טַעְמָא אַחְרֵינָא הוּא הִינּוּ לְהַכְנִיסוּ לְבְרִית ע"י מִילָה וּטְבִילָה. וְא"כ יֵשׁ לוֹמַר דַּמ"ד בְּקִטּוֹן אֵין צָרִיף לְהִטִּיף מְשׁוּם דְּלָאו עֲרְלָה כְּבוּשָׁה הִיא.

מ"מ בְּגַר בְּיָמִים הַקְּדָמוֹנִים אֶפְשָׁר דַּס"ל דְּצָרִיף מְשׁוּם דְּבַעֲיָנוּ מִיְלָה וּטְבִילָה. וְכֵן אִיפְכָא דַּמ"ד דְּבְקִטּוֹן צָרִיף הִינּוּ מְשׁוּם חֲזִיבָא דְּמְצוֹת מִיְלָה שְׂמָא עֲרְלָה כְּבוּשָׁה הִיא.

בְּגַר בְּיָמִי הַקְּדָמוֹנִים אֶפְשָׁר דְּמוֹדָה דְּאֵין צָרִיף דְּבְקִטּוֹן חֲזִיבָה הוּא מְשׁוּם מְצוֹת מִיְלָה וּבְגַר בְּיָמִים הַקְּדָמוֹנִים הוּא כְּדִי לְהַכְנִיסוּ לְבְרִית ע"י מִילָה וּטְבִילָה. וְהָא דְּאֶמְרִינוּ בְּפִרְקָא ר"א דְּלֵא נְחֻלְקוּ ב"ש וּב"ה עַל קִטּוֹן שְׁנוּלָד כְּשֶׁהוּא מְהוּל דְּצָרִיף לְהִטִּיף מִמְּנוּ דָּם בְּרִית לֵא נְחֻלְקוּ אֲלֵא בְּגַר בְּיָמִי הַקְּדָמוֹנִי ע"כ בְּקִטּוֹן הַטַּעַם מְשׁוּם דְּחֲזִינְשִׁינוּ לְעֲרְלָה כְּבוּשָׁה דְּאִי אִפִּי אִם אֵין לוֹ עֲרְלָה מ"מ חֲזִיבִין לְהִטִּיף כְּדִי לְקַיֵּים מְצוֹת מִיְלָה.

א"כ פְּשִׁיטָא דְּבְגַר בְּיָמִים הַקְּדָמוֹנִים נְמִי הִזְה צָרִיף לְהִטִּיף כְּדִי לְקַיֵּים מְצוֹת מִיְלָה אֲלֵא וְנִדְּאֵי כָּל שְׂאִין לוֹ עֲרְלָה לֵא שְׂיִיבָא בִּיהַ מְצוֹת מִיְלָה וְהָא דְּמוֹדוּ בְּקִטּוֹן דְּצָרִיף הוּא. הוּא מְשׁוּם דְּשְׂמָא עֲרְלָה כְּבוּשָׁה הִיא.

וּבְגַר בְּיָמִים הַקְּדָמוֹנִים הוּא דְּפְלִיגִי מְשׁוּם דְּבַעֲיָנוּ מִיְלָה וּטְבִילָה. אַבְּל לֵא מְשׁוּם חֲזִיבָא דְּמִילָה.

וּכְבָּר כְּתַבְתִּי בְּזַה בְּחִי לְמַס' שְׁבַת שָׁם בַּפ' ר"א דְּמִילָה: אֲלֵא דַּא"כ צ"ע הָא דְּפְלִיגִי לְקַמֵּן בַּפ' הָעֲרַל בְּגַר בְּיָמִי הַקְּדָמוֹנִי שְׁנִתְגַּיֵּיר כְּשֶׁהוּא מְהוּל אִי נִימּוּל דְּנוֹקָא בְּיוֹם אוֹ אֶפְיָלוּ בְּלִילָה. וְלִפִּי הַנ"ל פִּינוּ דְּלָאו מְטַעַם חֲזִיבָא דְּמִילָה הוּא דְּצָרִיף לְהִטִּיף מִמְּנוּ דָּם בְּרִית אֲלֵא כְּדִי לְהַכְנִיסוּ בְּדַת יִשְׂרָאֵל ע"י דָּם בְּרִית.

א"כ לְמָה לֵא יְהִי נִימּוּל בֵּין בְּיוֹם בֵּין בְּלִילָה. וּי"ל פִּינוּ דַּמ"מ מְחַזְּבִין הוּא לְהִטִּיף דָּם בְּרִית הַנִּי בְּכָלל שְׂאָר מְצוֹת מִיְלָה וְאִינְהָ אֲלֵא בְּיוֹם.

וּמִהֶתֵּם נְמִי מְשַׁמַּע כְּמוֹ שְׁכַתְּבִי לְעִיל בְּדַעַת רַש"י ז"ל דְּבְמִילָה לֵא בַּעֲיָנוּ כָּל דִּינֵי מְשַׁפֵּט וְכָשֶׁר הוּא אִפִּי אִם מֶל בְּפָנֵי שְׁנַיִם לְחֻד דַּא"כ יְהִי נִימּוּל ג"כ בְּיוֹם כְּמוֹ מְשַׁפֵּט: וְהִנֵּה עֶבֶד הַנְּלַקַּח ג"כ צָרִיף מִיְלָה וּטְבִילָה.

כְּמִבְּנָאָר לְקַמֵּן בְּשַׁמְעִין וּבְדַבְרֵי הַרְמְב"ם ז"ל. וְנִרְאָה דְּהָא דְּבַעֲיָנוּ תְּרוּנוּיָהוּ בְּעֶבֶד לֵא דְּמַעֲבִי תְּרוּנוּיָהוּ אֲלֵא הַמִּילָה הוּא מְשׁוּם חֲזִיבָה מִילַת הָעֶבְדִּים הָאֶמּוּרָה בַּתּוֹרָה.

אַבְּל לְעַנְיָן מְצוֹת עֶבֶד ע"י טְבִילָה לְחֻד ג"כ הוּא דְּמִתְחַזְּבִין כִּי הִיכִי דְּלֵא מְצִינוּ הַרְצָאָת דְּמִים בְּעֶבֶד. וְא"כ אִם לְקַח אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא מְהוּל נִרְאָה דְּאֵין צָרִיף לְהִטִּיף מִמְּנוּ דָּם בְּרִית וְיִתְבָּאָר עוֹד לְקַמֵּן בְּזַה: גְּמָרָא תְּקוּנֵי גְּבָרָא בְּשַׁבַּת לֵא מְתַקְּנִינוּ.

וְהַרְמְב"ם ז"ל בְּפִי"ג מֵהַל' א"ב כְּתַב הַטַּעַם מְשׁוּם דְּהִנֵּי דִין וְאֵין דְּנִין בְּשַׁבַּת וּבִי"ט. וְכַתְּבִי הַכ"מ דַּמְש"ה לֵא אֶפְתַּב טַעְמָא דְּמִתְקַן מְשׁוּם דְּנִרְאָה כְּמִקְרָא.

ולא הנה צריף לזה דבלא"ה לא ס"ל להרמב"ם ו"ל טעמא דמתקן לענין טבילה כמו
שכתב בהל' יו"ט טעמא דרב ביבי שמה ישהא. אלא דיש לדקדק אמאי לא קאמר הש"ס
האי טעמא דאין דנין בשבת.

וי"ל דכבר פתבתי לעיל דאין צריף כל דיני משפט אלא בדבר שזכנס לפרית היינו זו
שהיא אחרונה המילה או הטבילה. וא"כ לטעמא דאין דנין בשבת הוא מותר לטבול קודם
המילה.

אבל לטעמא דהוי תקוני גברא בזה נמי הוי תקוני גברא דבלא הטבילה לא מהני המילה
שאחרי'. ובאמת הנה נראה דלא מהני טבילה קודם המילה דהוי כטובל ושרץ בידו.

אבל הראשונים ו"ל כתבו דאם הטבילה קדמה ג"כ מהני ובש"ע יש בזה ב' דיעות ומבואר
ג"כ שם בש"ע דבמילה ג"כ בעינן כל דיני משפט בג' וביום. ומהא דאמרי רבנן לקמן
דגר בימים הקדמונים שנתגזיר פשהוא מהול נמול בין ביום בין בלילה מוכח דדונקא
לענין טבילה הוא דבעינן יום משום דהוא עיקר הדין שעי"ז נכנס לדת ישראל.

אבל הרשב"א ו"ל פתב דטבילה הוי כגמר דין. ובדיעבד פשר אפילו בלילה.

והתוס' ו"ל כתבו לעיל ג"כ דבדיעבד פשר בלילה ושלא בפני ג' וכן הוא דעת הר"י
ו"ל לפי מה שפי' דבריו הרמב"ן והרשב"א ו"ל. ולשון הש"ע שם צ"ע קצת דבסוף סעיף
ג' פתב דלהרמב"ם ו"ל אם מל וטבל בלילה מעכב ואסור בישראלית.

ובסעיף ד' פתב הואיל וטבילת גר בימים הקדמונים צריף ב"ד אין מטבילין בשבת וי"ט
ולא בלילה ואם טבל ה"ז גר והוא לשון הרמב"ם ו"ל הרי מבואר דטבילת לילה אינו
מעכב לדעת הרמב"ם ו"ל ועיין בזה בדברי הב"ח ו"ל: והר"י ו"ל השמיט איסורא
דטבילת גר בשבת וכתבו המפרשים ו"ל דדעתו להתיר מטעם דנראה פמיקר והדבר
קשה לאומרו שדחה הר"י ו"ל ברייתא מפורשת מפי סוגית הגמרא והיכן מצינו
פלוגתא בזה.

ע"כ הי' נראה דהר"י ו"ל לא פתב מחמת פשיטותא וכדפריף הש"ס פשיטא. תדע דהא
רבי יהודה נמי ס"ל דאין מטבילין בשבת אלא אם כפר מל דסגי במילה לחוד.

אבל בגיורת דליכא אלא טבילה לחוד אין מטבילין בשבת וליכא מאן דפליג בהא: ויש
לדקדק עוד בשמעתין בהא דאמרינן מאן חכמים רבי יוסי דמשמע דלא מצינו מי שסובר
דבעינן מילה וטבילה אלא ר' יוסי והא מצינו לרבי דס"ל נמי בכריתות דבעינן מילה
וטבילה וכן ר"ע לקמן בפ' הערל.

וי"ל דלר"ע לא מצינו בפירוש שאמר כן ועדיפא ליה להש"ס לאתויי מרבי יוסי דקשיש
מיניה דרבי: רש"י ד"ה משפט כתיב ביה משפט אחד יהי לכם ולגר עכ"ל. וכן פתבו
התוס' ו"ל ולא הבנתי אמאי לא ניתא להו במאי דאיתמר לקמן בפרייתא בהדיא קרא
דושפטתם צדק בין איש ובין גרו ולמה להו קרא אחרינא ורב ספרא מתני ר' אושעיא
ב"ר חייא.

ומשמע דהוא בריה דר' חייא שאמר לעיל ומוכח מפאן דאפילו קרובים פשירים לטבילת
גר. ועיין הגהת מרדכי: גמרא מי שבא ואמר גר אני יכול יקבלנו כו'.

צ"ל הא דס"ד להאמינו היינו משום דהוי מילתא דעבידא לאיגלווי ותינו טעמא דסגי בעדים שאמרו שמענו שנתגייר בב"ד פלוני אע"ג דלא הוי עדות גמורה ולר' יהודה בח"ל אין צריף להביא ראיה פלל ותינו משום דמילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי אינשי ובד' הרי"ף והרמב"ם ו"ל לא נתבאר דסגי בעדים שאמרו שמענו.

וכתב הרא"ש ו"ל משום דאיכא למימר דהא דסגי באומרים שמענו היינו לר"י דאמר בח"ל אין צריף להביא ראיה פלל ולדידה בא"י סגי באומרים שמענו. אבל לרבנן צריף להביא ראיה פרויה בין בארץ בין בח"ל.

ולא ידענא מנ"ל לעשות פלוגתא חדשה בין ר' יהודה לרבנן פיון דרבין לה מרבוץ דכי גור ולעדים לא איצטריף וע"כ לרבנות עדים שאמרו שמענו כו'. ועיין רש"י ו"ל בד"ה צריף להביא ראיה שבב"ד נתגייר שפא גבעוני מהול הוא.

ומשום שבתא דא"י הוא דקאמר הכי ולא פ"י דצריף להביא ראיה שבב"ד נתגייר שפא נתגייר בינו לבין עצמו היינו משום דלר' יהודה דאמר בח"ל אין צריף להביא ראיה ע"כ מהמנינו ליה שפדין נתגייר.

ומש"ה גם בא"י ליכא למיחש להא מילתא שפא נתגייר בינו לבין עצמו דאם נתגייר ודאי פדין נתגייר אלא דחיישינן שפא משקר הוא ולא נתגייר פלל ולזה אפשר דלא בעינו עדות גמורה אלא באומרינו שמענו סגי דנדאי לא משקר.

אבל לרבנן דאמרי בח"ל נמי צריף להביא ראיה היינו דלא מהמנינו ליה דנתגייר בב"ד י"ל שפיר דבעינו עדות גמורה שראו שנתגייר בב"ד. וכזה נתיישב לי דברי הרמב"ם ו"ל שפתב דאם אין לו ראיה טובל בב"ד לפנינו.

ומשמע דסגי בטבילה לחוד ולמה לא יצטרף להטפת דם ברית פיון דחיישינן שפא ערבי מהול הוא. ולפי ה"ל ניחא דלרבנן לא חיישינן לזה שפא ערבי מהול הוא אלא חיישינן שפא לא נתגייר בפני ב"ד.

ומש"ה סגי בטבילה לחוד לפנינו בפני ב"ד. אבל המילה אין צריף ג' ואפילו אם מל בינו לבין עצמו סגי.

וכמו שכ' לעיל דכל דיני המשפט אינן אלא בטבילה שבה נכנס לדת ישראל. (אבל לשון הש"ע בסיומן רס"ח צ"ע שהוא פתב ג"כ פלשון הרמב"ם ו"ל דבטבילה סגי והלא מבואר שם דלכתחילה בעינו המילה ג"כ בפני שלשה וא"כ אמאי לא נצטרף להטיף ממנו דם ברית בפני ב"ד): דף מז אין לי אלא בארץ בח"ל מנין כו'.

יש לדקדק אמאי לא ילפינו מקרא דלדורותיכם דאפילו בזמן דבטלה קדושת הארץ מקבלין ממילא דה"ה בח"ל. וכן לסברת התוס' ו"ל דמשום שבתא דא"י לא הדר ביה ותינו בזמן המקד' אבל בזה"ז ליכא שבתא.

פיון דבטלה קדושת הארץ. וכל מצות הארץ אינו נוהגת אלא מדרבנן ואפ"ה אמרה דלקבל גרים אפילו בזמה"ז.

א"כ ה"ה בח"ל. וי"ל דהאי תנא ס"ל דקידישה לע"ל וכן משמע מהא דאמרינו בגמרא והשתא נמי דליכא טיבותא איכא לקט שכחה ופאה ואי נימא דאין נוהגת אלא מדרבנן

אטו איצטריך קרא דבארץ להכי אלא משמע דמה"ת נהגא אפילו בזה"ז: נתגייירתי ביני לבין עצמי כו'.

וא"ל נאמן אתה לפסול עצמה ואין אתה נאמן לפסול בניה. הא דהבנים פשיירים ע"כ צ"ל דמייירי שהי' מוחזק התחילה בחזקת פשרות והוא בא לפסול את עצמו ע"כ אינו נאמן על הבנים וכן מבואר בש"ע מי שהי' מוחזק בחזקת ישראל כו'.

וא"כ קשה למה הוא עצמו פסול נימא מי לא טבל לקרויו. וצ"ל דהוא אומר שלא טבל מעולם או שלא קיבל נמי בפני ג'.

וא"כ טבילתו לא מהני וכמו שכ' התוס' ו"ל. אבל המרדכי ו"ל פתב דהא דמהני טבילת קרי היינו היכא דנהג מנהג יחידות בפרהסיא תחילה אבל עובדא דהכא מייירי שלא נהג מנהג יחידות תחילה.

וא"כ קשה בניו אמאי פשיירים פינן דאין כאן חזקת פשרות ולא היו מכירים אותו תחילה. והתוס' ו"ל בד"ה במוחזק לן פתבו פינן דלא הי' מוחזק לן בעובד פוכבים מש"ה הבנים פשיירים ולא ידעתי טעמא מאי פינן דלא היינו מכירים אותו ובניו ובא לפנינו ואמר שנתגיייר שלא פדין במה ינקשרו בניו פינן דאין להם שום חזקת פשרות אלא ע"כ צ"ל שיהיו מוחזקים בכשרות תחילה.

וא"כ אין שום ראיה מהכא להכא דלא מוחזק לן לא בעובד פוכבים ולא בישראל. ודברי התוספות ו"ל יש לומר דכוננתם נמי להכי דיכול להחזיק עצמו בישראל בלא עדים.

אבל המרדכי ו"ל פתב להוכיח מהכא דמהימן לומר נתגייירתי בב"ד במיגו דאמרי ישראל אני. משמע דעדיין לא הוחזק כלל.

וא"כ אמאי הבנים פשיירים וצ"ע. ולדברי הרמב"ם ו"ל שפתב דאם נהג בדת ישראל דאין צריך עדים לא תיקשי למה הוא עצמו פסול משום דהכא שאני דהוא אומר שנתגיייר בינו לבין עצמו אלא דלשון הרמב"ם ו"ל בהאי דינא אינו מבואר כ"כ שלא ביאר דמייירי שהוחזק בכשרות תחילה ע"ש בדבריו ו"ל פי"ג מהל' א"ב ודו"ק: תוספות בד"ה נאמן אתה לפסול עצמה היינו דוקא במילי דמשני בפשיה חד"א.

ונכתבו התוס' ו"ל לעיל פגון ליאסר בבת ישראל. ולא הבנתי איזה איסור יש על העובדי פוכבים לישא בת ישראל והיא ג"כ אינה מוזהרת עליו.

פינן דמה"ד ישראל פשר הוא. וצ"ל דמ"מ לפי דבריו מאכילה דבר האסור.

והתוס' ו"ל הקשו ממ"נ אם אשתו כותית היא בלא"ה הבנים פסולים ואם ישראלית היא בלא"ה פשיירים הם דעובד פוכבים ועבד הפא על בת ישראל הולד פשר. וכ' הרשב"א ו"ל בשם הראב"ד ו"ל דמייירי הכא בגר וגירות שבאו שניהם ואמר נתגייירנו בינו לבין עצמנו וקשה לי לפ"ז מאי פריך הש"ס מי אומר ר"י אבנים לא מהימן והתניא יפיר כו'.

ומאי קושיא נהי דאיהו מהימן לומר שנתגיייר בינו לבין עצמו. אבל אשתו לא מהימנא וגם הוא אינו נאמן על אשתו.

ומש"ה הבנים פשיירים. פינן דהיא מוחזקת בחזקת ישראלית.

ע"כ הנכון כמ"שכ התוס' דר' יהודה ס"ל דעובד כוכבים הפא על בת ישראל הולד ממזר. אבל דברי הרמב"ם ז"ל שכ' ג"כ דאינו נאמן לפסול הבנים צ"ע למה הוצרך לכתוב פן לפי מש"כ לעיל דאלפינה הולד פשר לגמרי ואפילו פגום לא הוי ועיין לח"מ שם: ואחרי עיוני בהלכה זו פא לידי חידושי הריטב"א ז"ל על מכילתין.

וראיתי בו בשמעתין שכתב על פלוגתא דר"א ור"י באבות אי הנאי גם טבילה דפליגי בהני קרבנות אי קודם מתן תורה הנאי או לאחר מתן תורה ור"א ס"ל דלאחר מתן תורה הנאי. וא"כ פליג ר"א נמי בהרצאת דמים דלא בעינן.

וכבר כתבתי דבכריתות משמע דליפא מאן דפליג בהא ואי יליף מקרא דכי יגור א"כ הדק"ל ליתבעי טבילה ג"כ דאין הזאה בלא טבילה ואי משום דעיקר הטבילה אינה אלא משום הזאה וכינן דהזאה לא מעפבא ה"נ טבילה לא מעפבא.

א"כ שפיר מצינו למימר אפילו אם הנה הרצאת דמים באבות מ"מ הטבילה לא מעפבת כינן דבשביל הזאה באת והזאה גופא לא מעפבא. וי"ל דר"א ע"כ ס"ל דלא הוי הרצאת דמים מדאמ' מצינו באבותינו שפלו ולא טבלו.

ועפ"ז לא תיקשי קושית התוס' ז"ל מר"ע לדברי הריטב"א ז"ל דאלפינה ליפא לשנויי פמו שכתבו התוס' ז"ל דלר"ע לא הוי טבילה באבות. דהא ר"ע ס"ל דכל הפרשה היתה קודם עשרת הדברות כדאיתא בריש יומא.

וא"כ הוי הרצאת דמים קודם מתן תורה. וע"כ טבילה ג"כ היתה.

ולפי הנ"ל ניחא דס"ל לר"ע דלא שמעינן מאבות טבילה לעיפובא כינן דלצורך הזאה באת והזאה לא מעפבא. ומש"ה יליף מתושב ושכיר ומ"מ נעלם מאתי פעת היכן מקומה של פלוגתא זו בפירוש אימתי היו קרבנות אלו.

ובריש מכילתין משמע דלכ"ע לפני הדבור היו כדפריה שם מה לעולה שפן ישנה לפני הדבור. ובילקוט הביא בשם המכילתא ג"כ דבחמישי בנה וזבח ועיין בזה במפרשי התורה דואל משה אמר.

ועוד דאפי' הנה (אחר) מתן תורה מ"מ דם ברית הנה פמו שכתב בפירוש הנה דם הברית וצ"ע ועיין תוס' ז"ל בכריתות שם מש"כ בזה: עוד ראיתי שם שכתבו דהא דר"א דן אפשר משאי אפשר הוא דוקא בהני תרתי מפסח מצרים שהיא המצנה הראשונה וכן למילף מאבות והוא נגד סוגיא דנדה (נ"ד לז) דאמרינן התם הא מני ר"א היא דס"ל דנין אפשר משאי אפשר.

אבל מהא דפריה הש"ס בתמורה על ריש דאמר אין חטאת ציבור מתה וכי דנין אפשר משאי אפשר משמע דליפא למ"ד דדנין אפשר משאי אפשר בעלמא וכדברי הריטב"א ז"ל ואין פאן מקומו בזה: ועיין בלשון הרמב"ם ז"ל שכתב דילפינן טבילה באבות מקרא דוכבסו שמלונתם.

והוא אינו מדוקדק דהא בש"ס אמרינן דאין ראיה מהאי קרא ודילמא נקיות בעלמא: ועיין בלשון הרא"ש ז"ל בשמעתין שכתב דנהגו להטיף בשניהם בין בגר בימים הקדמונים שנתגייר כשהוא מהול בין בקטן שנולד כשהוא מהול.

ומיהו אין לחלל את השבת פינן דאיפא פלוגתא. ואין זה מוכן דהא אפילו למ"ד דצריף להטיף דם ברית בקטן לכ"ע אין מחללין עליו את השבת אליבא דב"ה משום דאינו אלא ספק נשוא ערלה כבושה היא ואין פאן פלוגתא קלל ודו"ק: ע"ב תוספות בד"ה מטבילין אותו משמע שמהמילה קודם לטבילה.

והקשו מהא דאמר בהערל מעוברת שנתגיירה בנה אין צריף טבילה. ותי' דאפתי לא חזי למילה וכוננתם ז"ל פינן דלא חזי למילה הוי כמו אשה דסגי בטבילה לחוד אע"ג דלא דמי לאשה דהא אפשר למולו פשינולד מ"מ פינן דהשתא לא חזי למילה מהני ליה טבילת אמו אפילו למ"ד עובר לאו ירף אמו הוא.

אבל הרמב"ן ז"ל דניק מינה דמהני נמי אם קדמה הטבילה למילה. וא"כ פשינולד אפתי לאו ישראל הוא עד שימול.

וקשיא טובא דהא מבואר בכמה דוכתי דאם לידתו בקדושה ישראל הוא תיכף בשעת לידה וכדתנן בבכורות דסייב בפדיון והוי בכור לכהן ואדרבה קשיא לי מאי קמ"ל רבא דבנה אין צריף טבילה הא מתניתין היא בבכורות דהוי ישראל גמור משעת לידתו.

וע"כ היינו משום דההני לי' טבילת אמו ואפ"ל דמתניתין דבכורות לא שמעינן אלא למ"ד דעובר ירף אמו. דאליביה נדאי ישראל גמור הוא משעת לידתו.

אבל למ"ד עובר לאו ירף אמו לא שמעינן וקמ"ל רבא דאפילו למ"ד עובר לאו ירף אמו נמי אין צריף טבילה משום דטבילת אמו סלקא גם לדידן. וכבר כתבתי בזה באנרף בחי' תמורה בסוגיא דאם שייירו משנייר ע"ש: גמרא ורמינהו בד"א בגר בימים הקדמוני' אבל עבד משוחרר אין צריף לקבל ומשני רב וששת הא רבנן הא רשב"א.

עיין פירוש רש"י ז"ל בשמעתין וביאר הרא"ש ז"ל דבריו דרבנן ורשב"א בטבילת שחרור פליגי. רשב"א ס"ל דאין צריף לקבל והיינו דקאמר וחזור ומטבילה לשם שחרור.

ורבנן ס"ל דטבילת שחרור צריף לקבל. ופריף עליה רב פפא אימור דאמרי רבנן דאינו יכול לעשותה בת חורין בע"כ אלא ביפ"ת דלא שייכא במצות קלל אבל לקוח מישראל שפבר נהג אצל ישראל מצות שהעבד חייב בהן גם רבנן מודו דבשעת שחרור אין צריף לקבל.

והא דתניא דלקוח מן העובד פוכבים צריף לקבל. היינו פשוטה לשחררו לאחר שלקחו והטבילו לשם עבדות.

אבל טבילת העבד לכ"ע מטבילו ומולו אפילו בע"כ. ודייק הרא"ש ז"ל פן מלשון רש"י ז"ל שכתב אבל עבד ששהא אצלו כמה ימים כו'.

ואי נימא דצריף לקבל בשעת טבילת עבדות הוי ליה לפרש משום דכבר קיבל עליו בשעת טבילת עבדות אלא ש"מ דבשעת טבילת עבדות לכ"ע אין צריף לקבל ומטבילו בע"כ. ובאמת משמע פן פשטא דשמעתין מדלא הוזכר לעיל בפרייתא עבד סתם אלא עבד משוחרר משמע דבדיעבד לכ"ע אין צריף לקבל: אלא דלפי המסקנא דמסיק

דְּבַר־יִתְאֵל לְעַנּוֹן טְבִילָה קָאָמַר קָשָׁה אֲמַאי לֹא תִּגִּי בְּבַר־יִתְאֵל נְמִי עֶבֶד סִתְמָא וְהִיָּה נִרְאָה לִי מִטַּעַם זֶה דְּבִשְׁעַת פְּגִיסָתוֹ לְעַבְדוֹת סְגִי בְּחֻדָּא אוֹ בְּמִילָה אוֹ בְּטְבִילָה.

וּמִשׁ"ה לֹא תִּגִּי בְּבַר־יִתְאֵל טְבִילַת עֶבֶד דְּאִין צָרִיךְ פִּינּוּן דַּע"כ צָרִיךְ לְמוֹלוֹ וְסְגִי בְּמִילָה לְחוּד וְגַבִּי יִפ"ת הוּא דְּתִּגִּי מִטְבִּילָה לְשֵׁם שְׂפָחוֹת אֲבָל בְּעֶבֶד אִין צָרִיךְ טְבִילָה. וְכֵן מִשְׁמַע קִצָּת מְקַרָּא דּוּמְלִתָּה אֹתוֹ אִזְּ יֵאָכֵל בּוֹ דְּאִיפָּא לְמ"ד דְּקָאִי אֲעֶבֶד גּוּפָא אֲלִמָּא דְּאִין צָרִיךְ אֲלָא מִילָה לְחוּד.

אֲבָל מָה אֲעֻשָׂה שֶׁד' הֶרֶמְב"ם ו"ל חֲלוּקִין עָלַי וְהוּא ו"ל פְּתַב בְּהֶדְיָא דְּבַעֲיִנּוּ מִילָה וְטְבִילָה גַּם בְּעֶבֶד. וְכֵן מִשְׁמַע מָהָא דְּמַנְיָמִין עֶבֶדָּא דְּרַב אֲשֵׁי דְּמָסַר לִיהָ לְאֲטְבוּלִי וְאֲפָשָׁר דְּלַחְתְּחִילָה צָרִיךְ טְבִילָה מְדַרְבָּנּוּ בְּעֻלְמָא.

וּכְמוֹ דְּלַר"א בְּגַר בְּיָמִים הַקְּדָמוֹנִים נְמִי מִטְבִּילִין אוֹתוֹ לְכַתְּחִילָה אֲבָל עֵיפּוּבָא לֹא שְׁמַעְנוּ דְּעֶבֶד לֹא מְצִינּוּ לְמִילָה מְאֹבּוֹת אִם לֹא שְׁנַאָמַר דְּמָהָא דְּמַנְיָמִין עֶבֶדָּי דְּרַב אֲשֵׁי שְׁמַעְיָנּוּ דְּטְבִילָה מְעַפְכָּת בּוֹ דְּמִסְתְּמָא מְהֵלִי תַחֲחִילָה וְאִי נִימָא דְּטְבִילָה לֹא מְעַפְכָּא בִּיהָ א"כ כְּבָר קָנָאוּ לְעֶבֶד מִשְׁעַת מִילָה.

וְמָה הִיָּה מִתְּיָירָא שְׁלֹא יִטְבּוֹל עֲצָמוֹ לְשֵׁם בְּן חוֹרִין. הִדְרִין לְקַמְיָיְתָא דְּלִשְׁיטַת רַש"י ו"ל טְבִילַת עֶבֶד לַכ"ע אִפִּי בַע"כ.

וּכְמוֹ שֶׁפִּי הֶרָא"ש ו"ל דְּבַר־י. וְהִמְהַרְשָׁ"א ו"ל הַקָּשָׁה לְדְבַר־י הֶרָא"ש ו"ל דַּא"כ הִיכִי יִלְיָי רַש"י אֲמַרָּא דְּכָל עֶבֶד אִישׁ דְּאִפִּי בַע"כ הָא בְּטְבִילַת עֶבֶד רַבָּנּוּ גַּם כֵּן מוֹדוֹ דְּאִפִּילוֹ בַע"כ וְרַבָּנּוּ נְמִי אֲמַאי דְּרַשִׁי קָרָא דְּעֶבֶד אִישׁ לְמִילָתָא אַחֲרִיתִי וְלֹא דְּרַשִׁי לִיהָ לְעֶבֶד גּוּפָא דְּמוֹדוֹ בִּיהָ רַבָּנּוּ דְּמָלוּ אִפִּילוֹ בַע"כ.

וּבְאֲמַת דִּיּוֹקוֹ שֶׁל הֶרָא"ש ו"ל אִינוּ מְוַכְרָח. וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' ו"ל דְּבַטְבִּילַת עֶבֶד גַּם כֵּן פְּלִיגִי.

אֲבָל שִׁיטַת רַש"י ו"ל וְדַאי נִרְאָה כְּדְבַר־י הֶרָא"ש ו"ל. וְכֵן מְבֹאָר בְּלִשׁוֹנוֹ ו"ל בַּד"ה כּוֹפָה וּמִטְבִּילָה לְשֵׁם שְׂפָחוֹת דְּכָל טְבִילַת עֶבְדִּים ע"כ הֵם מִשְׁמַע דְּזֶה פְּשוֹט לַכ"ע דִּיכּוֹל לְהַטְבִּילוֹ בַע"כ.

וּמְנַוֶּשֶׁב בְּזֶה קְוִשְׁיַת מְהַרְשָׁ"א ו"ל דְּלְטְבִילַת עַבְדוֹת לֹא אִיִּצְטְרִיךְ קָרָא וְאִם אִינוּ עֲנִין לְטְבִילַת עַבְדוֹת תְּגִיָּהוּ עֲנִין לְטְבִילַת שְׁחָרוּר וְכ"כ הֶרָשֶׁב"א ו"ל לְהֶדְיָא. וְא"כ הָעוֹלָה לְשִׁיטַת רַש"י ו"ל לְפִי הַמְּסַקְנָא דְּטְבִילַת עַבְדוֹת אִפִּילוֹ בַע"כ וְטְבִילַת שְׁחָרוּר אִם בָּא לְשְׁחָרוּר מִיָּד אַחַר שְׁלִקְחוּ דְּוּמִיָּא דִּיפ"ת צָרִיךְ לְקַבֵּל אֲבָל אִם לְקַחוּ מִיִּשְׂרָאֵל אַחַר שְׁנֵהֲגָ בְּמִצְוֹת עֶבֶד אִין צָרִיךְ לְקַבֵּל וּמִטְבִּילִין אוֹתוֹ בַע"כ לְשֵׁם ** (כָּל אֵלוֹ הָעֲנִינִים אֲשֶׁר יִדְבְּרוּ מִעֲנִינֵי גֵר אוֹ מִעֲנִינֵי קִנְיָן עֶבֶד זֶה רַק הִיָּה נְהוּג בִּימֵי הַבַּיִת אוֹ כְּאֲשֶׁר גָּרוּ אֲבוֹתֵינוּ בִּימֵי קֶדֶם בְּאַרְצוֹת הַבְּבֻלָּיִים וְהַפְּרָסִיִּים אוֹ שְׂאֵרֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֲגַל עֲכָשְׁוֹ ע"פ חֻקֵי הַמְּלוּכָה אֲסוּר לָנוּ אֵלוֹ הָעֲנִינִים כְּתוּרָה וְכַמְצוּהָ עָלֵינוּ ע"ל חז"ל לְמַלְאוֹת צִוּוּיָהּ, כִּי הֵם חִינּוֹ וְרוּחַ אִפִּינוּ הָעֲנִינִים הָאֵלֶּה יְבוֹאוּ רַק לְפַלְפֵּל בְּהִלְכָה וּלְהַבִּינָה עַל נְכוּנָה)** שְׁחָרוּר.

וְזֶה דְּחֻק הוּא לְפִירַש"י ו"ל דְּעַד כְּפָה הוּא הַשְׁיָעוּר שִׁישְׁתָּהָא בְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְגַם אִין טַעַם לְחַלֵּק בְּזֶה אִם כְּבָר נִהַג יְכוֹל לְהַטְבִּילוֹ בַע"כ לְשִׁיחְרוּר וְאִם לֹא נִהַג אִין יְכוֹל לְהַטְבִּילוֹ

בע"כ ומ"ש פיון דקבר נכנס לעבדות למה לא יוכל לשחררו בע"כ צ"ל דמ"מ בעינו קבלה פעם אחת: אבל הרי"ף והרמב"ם ז"ל פירשו דבקבלת עבדות פליגי ורב ששת קאמר דכי היכי דפליגי בטבילת עבדות ה"ה דפליגי בטבילת שחרור ולרבנן צריף לקבל.

ופריף עליה רב פפא דע"כ לא קאמרי רבנן אלא ביפ"ת דלא שייכא במצות הא לקוח מישראל אין צריף לקבל פיון שפבר קיבל בשעת עבדות. ולפי שיטה זו לרשב"א אין צריף לקבל בין בטבילת עבדות בין בטבילת שחרור ויכול להטבילו בע"כ ולרבנן בטבילת עבדות צריף לקבל ואינו יכול להטבילו בע"כ ובטבילת שחרור אין צריף לקבל ומטבילו בע"כ.

ויש לדקדק לכולהו פירושי למאי דס"ד דבטבילת שחרור צריף לקבל ואינו יכול לכופו ולהטבילו בע"כ. מה דינו של העבד הזה דהא לשחררו נדאי יכול הרב לשחררו בע"כ.

אלא דצ"ל דעדיין לא בא לכלל ישראל עד שיקבל עליו עול מצות בשעת טבילה. וא"כ קשיא טובא מפמה דוכתי דמשמע דתיכף אחר שחרור הוי כישראל מעובדא דר"א ששחרר עבדו בביה"כ להשלים לעשרה וכן ממתניתין דמי שחציו עבד וחציו בן חורין דאין לו תקנה משמע דמיד אחר השחרור דינו כבן חורין.

ועוד בכמה דוכתי. ומדברי התוס' ז"ל לעיל בד"ה שם גר בימים הקדמונים ועבד משוחרר טובלין משמע נמי דטבילת שחרור מעכבת.

ולדבריהם קשיא פנ"ל מפולי שיטתא דהש"ס דמשמע דמיד אחר שחרור יש לו דין בן חורין. וכן מוכח מהא דאמר רבי מאיר בגיטין דחוב הוא לעבד שיצא מתחת יד רבו לחירות משום דאסור בשפחה ומה חוב הוא זה לא יקבל עליו עול מצות ור"מ ע"כ ס"ל ברבנן דרשב"א דאינו יכול לשחררו בע"כ דהא ס"ל בנזיר כשמואל דהמפקיר עבדו יצא לחירות.

ע"כ הנה נראה לפרש סוגיא דשמעתין דרבנן ורשב"א בתרתי פליגי. פליגי בטבילת עבדות ופליגי בטבילת שחרור.

והיינו מדקאמר רשב"א תרתי כופה ומטבילה לשם שפחות וחוזר ומטבילה לשם שחרור. ורבנן פליגי בתרנויהו ורבא דפריש טעמא דרשב"א מקרא דכל עבד איש היינו דבא לפרש טעם מחלקותן בטבילת עבדות.

ובהא ס"ל לרבנן דאינו יכול למולו בע"כ. ורב ששת דמשני הא רשב"א הא רבנן קאי אפלוגמא אחריתי דטבילת שחרור וכ"ע מודו הקא דאין הטבילה ונהקבלה מעכב.

ולכתחילה הוא דפליגי אי בעינו קבלה. ופריף עליה רב פפא דע"כ לא אמרי רבנן דצריף קבלה היינו ביפת תנאר דלא שייכא במצות כלל.

אבל לקוח מישראל שפבר קבל בשעת עבדות לא בעי קבלה כלל. וטבילה הוא דצריף לכתחילה.

וכן פתבו הראשונים ז"ל דטבילה זו אינה אלא מדרבנן ולא מעכבא: ועדיין יש לדקדק בהאי דינא דטבילת עבדות לדברי הרי"ף והרמב"ם ז"ל דבעינו דעתו וקבלתו לכאורה הנה נראה דוקא בלקוח מן העובד כוכבים דאין לו בו קנין הגוף.

מש"ה אין יכול לכופו ולהטבילו בע"כ. אבל אם לקח עובד פוכבים עצמו דקני ליה קנינו הגוף הנה נראה ד יכול להטבילו בע"כ דע"מ פן קנוהו.

והינינו דתניא בברייתא אחד לקוח מן העובד פוכבים צריף לקבל אלא דא"כ אמאי פליגי רבנן ביפ"ת בכפייה דטבילת עבדות הא גופה קני ליה פיון דע"י שבי ודינא דמלכותא לקח אותה וע"י דינא דמלכותא קני ליה לגופיה כמו שכתבו הראשונים ו"ל לעיל בשמעתין.

ועוד דא"כ רבנן נמי מצו דרשי קרא דכל עבד איש ד יכול למולו בע"כ ודעבד איש היינו שלקחו מעובד פוכבים לפי קמא של רש"י ו"ל ולפי' בתרא של רש"י ו"ל מיירי שמכר עצמו לישראל דקני ליה לגופיה אלא ודאי משמע דאין חילוק.

ולפ"ז נראה כי היכי דאין מטבילין גר קטן בימים הקדמוני' מה"ת וכמו שכתבו התוס' ו"ל בכתובות ולכ"ע אם הגדילו יכולין למחות ה"נ בעבד קטן דאין טבילתו פלוס מה"ת פיון דאין לו דעת לקבל עליו עול מצות.

וא"כ קשיא מהא דאמרין בשבת יש יליד בית נמול לשמונה פגון ילדתו אמו ואח"כ הטבילה ואמאי נמול לשמונה ומחללין עליו את השבת פיון דלא נכנס עדיין לכלל עבדות להתחייב במצות ואולי לא ירצה לקבל עליו עול מצות לכשיגדיל.

אבל הרמב"ם ו"ל בפ"ח מהל' עבדים פתב דבקטן יכול לתקפו ולהטבילו בין לשם בן חורין בין לשם עבד. ועיין בלח"מ שם שעמד ע"ז מנ"ל ד יכול להטבילו בע"כ דמהא דאמר ר"ה גר קטן בימים הקדמונים מטבילין אותו ע"ד ב"ד פי' המפרשים דמיירי מדעתו וכמבואר במרדכי.

ולפי ה"ל מוכח מהא דשבת ד יכול להטביל עבד קטן בע"כ. ומ"מ דברי הרמב"ם ו"ל צ"ע היאך יכול לתקוף בתינוק קטן לטובלו לשם עבד דבמה קנאו לעבדות.

וע"כ צ"ל שתוקפו עד שיאמר רוצה אני. אבל לא בע"כ ממש.

ולפי' פי' רש"י ו"ל דקרא דעבד איש היינו עבד שהוא איש ואי אתה מל בן איש משמע דוקא בן שהוא איש אי אתה יכול למולו בע"כ אבל קטן אתה יכול למולו בע"כ בין לעבדו בין לבן חורין.

אלא דאין מכאן ראיה לפי מה שפירש"י בלישנא אחרינא דאגר שבא להתגייר קאי וגר בימים הקדמונים עצמו ודאי יכול לגייר את בנו קטן וכדאמרין בכתובות בגר בימים הקדמו' בניו עמו.

אבל ראיתי בחידושי הרמב"ן ו"ל שהביא דברי הירושלמי מפורש כמו שכתבתי וכל עבד איש מקנת פספ עבד איש אתה מזהלו בע"כ. בן איש אי אתה מזהלו בע"כ.

ר' יוחנן בעי הא בן קטן מזהלו על פרחו אפילו בנו של אירכנוס. ר' חזקי' בשם ר' בוני מצא בתוכה תינוק מושלף הטבילו לשם עבד את מזהלו לשום עבד לשום בן חורין את מזהלו לשם בן חורין.

ר' יוחנן בעי לשם עבד הרי הוא כעבד אפילו בבנו של איךפונס פי'. אפילו בנו של עובד פוכבים מפורסם הרי הוא כעבד.

ר' אבהו בשם ר' אושעיא לא אמר פן אלא וכל עבד איש עבד איש אתה מוהלו בע"כ פן איש אי אתה מוהלו בע"כ פההיא דמר ר' הילא בשם ר' אמי הלוקח עבדים עובדי פוכבים ע"מ למוהלן ממ"נ כעבד איש הוא אתה מוהלו בע"כ על מנת שלא למוהלן פכן איש הוא נאי אתה מוהלו בע"כ עכ"ל הירושלמי.

הרי מבואר פדברי הרמב"ם ז"ל דבין גר קטן ובין א עבד קטן יכול להטבילו בע"כ וכו' יוחנן ופשוט מדברי הירושלמי אלו הם מוצא דברי הרמב"ם ז"ל. ומבוארים הדברים דאפילו בעל פרחו יכול להטבילן אלא דלפי שיטת הירושלמי נראה דאינו יכול למחות לכשיגדיל פיון דדייק מקרא דבן איש אין אתה מוהלו בע"כ אכל קטן אתה מוהלו בע"כ.

משמע דלגמרי הוי פגר ומהאי טעמא נראה דהשמיט הרי"ף ז"ל הא דהגדילו יכולין למחות. אכל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"י מהלכות מלכים דהגדילו יכולין למחות.

וקא דמטבילין אותו הוא מטעם דזכות הוא לו. וע"כ צריך לפרש דברי הירושלמי ג"כ פן.

וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל. ובלא"ה משמע מדברי הירושלמי דאיכא פלוגתא בינה.

גם הגוססא אשר לפנינו היא מחולקת מנוסחת הרמב"ן ז"ל. עכ"פ הדק"ל אמאי מחללין את השבת על יליד בית שילדתו אמו ואח"כ הטבילה.

פיון דבשעת לידתו עבד עובד פוכבים הוא. ובמה הוא נכנס לכלל מצות שהעבד חייב פהו.

והתוס' ז"ל בכתובות פתבו דלא מציון לאשפוחי גר קטן פנימים הקדמונים מה"ת אלא פנתגייירה מעונבת. ולמ"ד עובר לאו ירה אמו אפתי אמאי הוי גר מה"ת.

ומה מהני ליה טבילת אמו פיון דקטן הוא ודברים אלו צ"ע יותר. ועוד קשה אי פעיון דעת פמילת וטבילת עבדיו א"כ אמאי מעפבו בפסח.

פיון דלאו בדידיה תליא מילתא ועוד דלדין תיקשי קרא דעבד איש למאי אתי דבמפקיר עבדו קי"ל דצריך גט שחרור. וכן הקשה מהרש"ל ביש"ש.

והנה אפשר לומר דע"כ לא קאמרינו דאתיא לדשמואל דמפקיר עבדו אין צריך גט שחרור אלא למ"ד דאז יאכל בו העבד. וא"כ שפיר שמעינו דא"צ גט שחרור דאלא"ה לענון מאי פתב רחמנא להאי עבד איש.

אכל למ"ד דאז יאכל בו דקאי ארבו א"כ לא שמעינו דא"צ גט שחרור דאפילו צריך גט שחרור להתירו בבת ישראל מ"מ קמ"ל קרא דאינו מעפבו מפסח פיון דלאו ברשותו הוא [ועי' בירושלמי פ' השולח דמשמע פן].

אלא דע"כ לגופא בלא"ה לא איצטרך קרא דכ"ז שלא נמול פשיטא דיכול להפקירו פיון דלא קני ליה לגופיה ואפילו היכא דקני ליה לגופיה מ"מ גט שחרור לא צריך. וכמו

שְׁכַתְבָתִי לְעִיל בְּשִׁמְעֵתִין וע"כ צ"ל דְקָרָא אֶתִי לְאֲשַׁמְעִינוּ בְּעֵלְמָא דְלָאו עֶבֶד הוּא אָבֵל הֶרְמֵב"ם ו"ל ה'ל' ק"פ פֶּתַח מִקְרָא דְעֶבֶד אִישׁ לְמַעוּטֵי עֶבֶד שֶׁל קֶטָן דָּאִין מְעַכְבּוּ מִפְסָחוּ.

וְהִטְעַם נִרְאָה דְקֶטָן אֵינוֹ מְצֻנָּה לְמוֹל עֶבְדוֹ דְפִטוֹר הוּא מְכַל הַמְצוֹת. וּבְאַמַּת גַּם עֶבֶד אִשָּׁה צ"ע לְכַאוּרָה לְמָה יַעֲכַב אוֹתָהּ מִן הַפִּסָּח וְכִי מְוַזְהֶרֶת הִיא אֲמִילַת עֶבְדִּיהָ בִּינוֹן דְאַפִּילוּ אֲמִילַת בְּנָה לָא מִיִּפְקֵדָא.

וְעוֹד דְהָא לְמ"ד דְכָל הֵנִי מוֹלִין שְׁלֵא בְּזַמְנָן אֵין נִימּוֹלִין אֲלָא בְיוֹם הוּי מְצוֹת עֲשֵׂה שְׁהַזְמִן גְּרָמָא וְנִשְׁמֵי פִטוֹרוֹת כְּמוֹ שְׁכַתְבוּ הַתּוֹס' ו"ל לְקַמֵּן בְּפִרְק הָעֶרְל וי"ל בִּינוֹן דְאַסוֹר לְהַשְׁהוֹת עֶבְדִּים שְׁאִינוֹן מוֹלִין א"כ בְּאִשָּׁה ג"כ שְׁיִיף הָאִסוֹר הַזֶּה שְׁלֵא תִשְׁהֶה אֲצִלָּה עֶבֶד שְׁאִינוֹן מְהוּל: וּמְלִשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי שְׁהַבְּאִתִּי לְעִיל בְּמַצָּא תִינוּק מְוַשְׁלָף הַטְּבִילוֹ לְשֵׁם עֶבֶד מוֹהֵלוֹ לְשֵׁם עֶבֶד לְשׁוֹם בְּן חוֹרִין מוֹהֵלוֹ לְשֵׁם בְּן חוֹרִין.

מִשְׁמַע קֶצֶת דְטְבִילָה שְׁקַדְמָה לְמִילָה ג"כ כְּשִׁירָה הִיא. וּבְשִׁבִיל מַה שְׁהִיתָה הַטְּבִילָה צְרִיף שְׁיִמּוֹל אוֹתוֹ ג"כ לְשֵׁם זֶה אִם לְשֵׁם עֶבֶד יִמּוֹלוּ לְשֵׁם עֶבֶד וְאִם לְשֵׁם בְּן חוֹרִין יִהְיֶה הַמִּילָה ג"כ לְשֵׁם בְּן חוֹרִין.

וְכֵן מִשְׁמַע דְבְעֶבֶד בְּעִינוֹן ג"כ טְבִילָה אֲלָא דֵא"כ לְמָה אֵינוֹ מְעַכְבּוּ בְכַסְס טְבִילַת עֶבְדִּיו ג"כ כְּמוֹ טְבִילַת שְׁפָחוּתִיו כְּמִבְּנֵי אֲרָר בְּדִבְרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל. וְכֵן מְהֵא דְדַחֲיָא שְׁבַת מִילַת יְלִיד בֵּית שְׁטַבְלָה אִמּוֹ אַחַר שְׁיִלְדָה וְאִי נִימָא דְטְבִילָה מְעַכְבַּת בְּעֶבֶד ג"כ אִם כֵּן אֶכְתִּי לָאו ** (כָּל אֵלוֹ הַעֲנִינִים וְגַם אֲשֶׁר יִדְבְּרוּ מִעֲנִינֵי גֵר אוֹ מִעֲנִינֵי קִנְיָן עֶבֶד זֶה רַק הִיא בִּימֵי הַבַּיִת אוֹ כְּאֲשֶׁר גָּרוּ אֲבוֹתֵינוּ בִּימֵי קֶדֶם בְּאַרְצוֹת הַבְּבִלִיִּים וְהַפְּרָסִיִּים אוֹ שְׂאָר עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אָבֵל עֲנִשִׁין ע"פ חֻקֵי הַמְּלוּכָה אֲסוֹר לָנוּ אֵלוֹ הַעֲנִינִים כְּתוּרָה וְכַמְצוֹנָה עֲלֵינוּ ע"ס חז"ל לְמַלְאוֹת צִוּוּיָהּ, כִּי הֵם חִינּוֹ וְרוּחַ אֲפִילוֹ הַעֲנִינִים הָאֵלֶּה יְבוֹאוּ רַק לְפַלְפֵל בְּהַלְכָה וּלְהַבְיָה עַל גְּבוּהָ) ** בְּרַ מְצוֹת הוּא בְּשַׁעַת מִילָה וְלֹא הוּי לָן לְמִידְחֵי שְׁבַת בְּעֶבְרוֹ.

וְצ"ל דְגַם לְדִבְרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל אֵין הַטְּבִילָה מְעַכְבַּת בְּעֶבֶד. וְעוֹד יְבוֹאָר בְּזֶה לְקַמֵּן בְּפִרְק הָעֶרְל בַּס"ד וְדו"ק בְּכָל הַנְּ"ל: ע"ב תּוֹס' בַּד"ה ר' אֲלִיעֶזֶר אֹמֵר אַבִּי מִמֶּשׁ כו'.

אִי נִמִּי נִפְקָא מִיְנָה אִם מִתּוֹ אֲבִיהָ וְאִמָּהּ אוֹ נִתְגַּיְרוּ. כִּי דִלְר"א אִם אֵין לָהּ אָב וְאִם מוֹתֵר בָּהּ מִיָּד.

וְהִנֵּה אִם נִאָּמַר דְאַסוֹר הַבְּחִנָּה הוּא מַה"ת. א"כ ע"כ צְרִיף שְׁלֵשִׁים יוֹם כְּדֵי לְהַמְתִּין וְסָגִי בְּהִכִּי ע"פ ד"ת דְאַזְלִינוּן בְּתֵר רַבָּא דְלַתְשַׁעָה יִלְדָן וּבְחֻדָּשׁ אַחַד גּוֹפֵר בִּין זָרַע שְׁנַזְרַע בְּקַדְוָשָׁה אוֹ שְׁלֵא בְקַדְוָשָׁה.

אֲלָא דַע"כ מַה"ת מוֹתֵר בָּהּ מִיָּד וְלֹא חִיָּשִׁינוּ מִשׁוֹם אִסוֹר הַבְּחִנָּה כְּדִאֲמַרְיָנוּ לְעִיל אִם קוֹבְלָה עֲלֶיהָ מוֹתֵר בָּהּ מִיָּד. וּמ"מ לָא מְסַתְּבַר לוֹמַר דִּלְר"א יְכוֹל לְגַיְיְרָה בַּע"כ מִיָּד אִם אֵין לָהּ אָב וְאִם.

וּלְפִי רִיב"ן ו"ל לר"ע צְרִיף שְׁתַּכְפּוֹר בַּע"א קוֹדֵם שְׁתִּיבְעַל לוֹ הִינּוּ שְׁאֲסוֹר לְבֹא עֲלֶיהָ עַד שְׁתַּקְבַּל. וְכַתְבוּ דִּלְפ"ז לָא אֲתִיָּא בְּרִיָּתָא דְלְעִיל הָא דְתַנְיָא בַּד"א שְׁלֵא קוֹבְלָה כְּנוֹתִיָּה דַר"ע דִּלְר"ע בְּעִינוֹ דוֹקָא קְבִלָה.

וְנִרְאָה מִדְּבָרֵיהֶם וְז"ל דְּאֶחָד כָּל הַמַּעֲשִׂים כְּפִלְגֵי יָדָיו לְגִיּוּרָהּ בַּע"כ. וְכֵן כָּתְבוּ הַרִיטָב"א וְז"ל וְהִנֵּמְק"י וְז"ל.

אָבֵל הַרְמַב"ם וְז"ל כְּתִיב דְּאֶחָד כָּל הַמַּעֲשִׂים ג"כ צָרִיף וְשִׁתְּקַבֵּל עָלֶיהָ אָבֵל בַּע"כ אֵין יָכוֹל לְגִיּוּרָהּ. וְא"כ צ"ע לָמָּה נִתְּנָה תּוֹרָה שְׂעִיבָה שְׁלֹשִׁים יוֹם וְכָל הַמַּעֲשִׂים כְּפִלְגֵי יָדָיו מִמ"נ אִם קִיבְּלָהּ עָלֶיהָ מִתָּר בָּהּ מִיָּד וְאִם לֹא קִיבְּלָהּ עָלֶיהָ אִפִּי' לְאֶחָד שְׁלֹשִׁים יוֹם אֲסוּרָה לּו'.

וְצ"ל דְּשְׂעִיבָה זֶה נִתְּנָה תּוֹרָה אִם לֹא קִיבְּלָהּ עָלֶיהָ מִיָּד יִנְיַחְנָה וְלֹא יִגְלַגֵּל עִמָּה וְשִׁתְּקַבֵּל עַד אֶחָד כָּל הַמַּעֲשִׂים כְּפִלְגֵי יָדָיו. וְעַי' בַּלַּח"מ שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַרְמַב"ן וְז"ל שֶׁכְּתִיב בְּשֵׁם הַסְּפָרִי וְאֶחָד כֵּן תֵּבֵא עָלֶיהָ וּבְעֵלְתָהּ אֵין לָהּ בָּהּ אֵלָּא מַצָּנֶת בְּעֵלְתָהּ.

אָבֵל לֹא קִיבְּלָהּ וְשִׁטָּר. וְהַקְּשָׁה מִזֶּה לְדְבָרֵי הַרְמַב"ם וְז"ל שֶׁכְּתִיב דְּנוֹשָׁאָה בְּכַתְּוֹבָה וְקִיבְּלָהּ.

וּלְפִי הַנֶּזְכָּר י"ל דְּדִרְשָׁה דְּסְפָרִי אֶתְיָא כַּר"א דְּאֶחָד שְׁלֹשִׁים יוֹם לֹא בְּעֵינֵינוּ קִבְּלָהּ. אָבֵל לַר"ע דְּאָמַר שֶׁצָּרִיכָה לְקַבֵּל וְנִהְיִי הִיא גִּיּוּרָתָהּ גְּמוּרָה פְּשִׁיטָא דְּמַהְיֵי בָּהּ כְּתוּבָה וְקִיבְּלָהּ וְקִיבְּלָהּ.

וּבְסְפָרֵי אֵיתָא דַּר"ע ס"ל נְמִי דְּבְעֵינֵינוּ ג' חֲדָשִׁים יָרַח שְׁלֹשִׁים יָמִים שְׁנַיִם כְּדֵי לְהַבְחִין בֵּין זָרַע שְׁנֹזְרַע בְּקִדְוָשָׁה. וְי"ל דַּר"ע לְטַעְמֵי דְּבְעֵינֵינוּ וְשִׁתְּקַבֵּל וּמַש"ה צָרִיכָה ג' חֲדָשִׁים לְהַבְחִינָהּ.

אָבֵל ר"א ס"ל דְּשְׁלֹשִׁים יוֹם סָגִי לְטַעְמֵי דְּלֹא בְּעֵי קִבְּלָהּ. וְא"כ הַזָּרַע הַשְּׁנַיִ ג"כ אֵינָהּ בְּכַשְׁרוֹת כ"כ.

אֵלָּא דְּמַשְׁמַע מִזֶּה כְּדְבָרֵי הַתּוֹסֵ' וְז"ל דַּר"ע פְּלִיג אֵהָא דְּקַתְּנִי לְעֵיל בַּד"א שֶׁלֹּא קִיבְּלָהּ. וְא"כ לְרִשְׁבֵי"א תִּקְשִׁי דְּהָא הוּא נְמִי קְאָמַר דְּבְעֵינֵינוּ ג' חֲדָשִׁים וְכַדְתְּנִי בַּתּוֹסְפָתָא דְּהִנְהּ מְבִיא מִן הַמְּקָרָא וְהִינּוּ טַעְמָא דְּלֹא דְּרִישׁ וְאֶחָד כֵּן שְׁנַיִם.

כִּינּוּן דְּהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם הַבְּחִינָהּ. א"כ אֵמַאי קְאָמַר לְעֵיל דִּיכּוֹל לְהַטְבִּילָהּ מִיָּד לְשֵׁם עֲבָדוֹת וְלְשֵׁם שְׁחִירוֹר וּמִתָּר בָּהּ מִיָּד.

וְע"כ צ"ל דְּלְרִשְׁבֵי"א טַעְמָא לֹא מְשׁוּם הַבְּחִינָהּ הוּא וְדו"ק: גְּמָרָא מְקַיְיִמִין בְּעֲבָדִים שְׂאִין מְלִין דְּבָרֵי ר' יִשְׁמַעֲלֵל ר"ע אֹמַר אֵין מְקַיְיִמִין. וְכַתְּבוּ הַתּוֹסֵ' וְז"ל דְּמַה"ת פְּלִיגֵי דַּר"ע מַצָּנָה עָלָיו לְמוֹל עֲבָדָיו כְּמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ בְּאַבְרָהָם אֲבִינוּ שְׁנֹצְטָנָה לְמוֹל עֲבָדָיו [וּבְמַכְלִתָּא פ' בָּא אֵיתָא דַּר"ע גְּלִיף מְקָרָא דְּנִמְלָתָהּ אוֹתוֹ דְּמַחְוִיב לְמוֹלוֹ].

וְר' יִשְׁמַעֲלֵל ס"ל דִּילְפִינֵינוּ מְקָרָא דְּוִינְפָשׁ בְּן אֶמְתָּה דְּאֵין חוּבָה עַל הָרַב לְמוֹלוֹ. וְא"כ לַר' יִשְׁמַעֲלֵל וְנִדְּאֵי לֹא מְצִי הָרַב לְמוֹל אוֹתוֹ בַּע"כ כִּינּוּן דְּאֵין חוּבָה עָלָיו לְמוֹל אוֹתוֹ וְאֵלִיבֵי' ע"כ דְּרִישֵׁינוּ הָא דְּכַתִּיב וּמִלְתָּהּ אֵין אִזּוּ יֵאָכֵל בּוֹ קָאֵי אֶעְבֵּד דְּלְהָרַב וְנִדְּאֵי אֵינוּ מְעַבְּבֵי אוֹתוֹ מִפְּסוּחוֹ.

כִּינּוּן דְּאֵינוּ מְחֻוִּיב לְמוֹלוֹ. וְכֵן מוּכַח בְּסְפָרֵי דְּבָהָא פְּלִיגֵי ר' יִשְׁמַעֲלֵל וְר"ע עֵינֵינוּ בְּיִלְקוּט פ' בָּא וְלַר"ע דְּאָמַר אֵין מְקַיְיִמִין הוּא דְּפְלִיגֵי תַנְיָא אֵי יָכוֹל לְמוֹלוֹ בַּע"כ.

וְהַרְשָׁבֵי"א וְז"ל. הֵבִיא מַחְלוּקַת הַר"י אֲבָרְצְלוֹנִי עִם הַרְמַב"ן וְז"ל הַר"י וְז"ל כְּתִיב דְּהָרַב יְבָרַךְ עַל טְבִילַת הָעֶבֶד.

והרמב"ן ז"ל פתב דהעבד עצמו יברך. וגם זה נראה דתליא בפלוגתא דהגני תנאי דלר' ישמעאל אין הרב מחוייב למולו.

והעבד הוא דקעביד מצוה במילה וטבילה אבל לר"ע מצוה על הרב. ויש לדקדק מ"ט דר' ישמעאל הא פתב רחמנא וכו' שמנת ימים ימול לכם כל זכר יליד ביתה ומקנת פספס דדורותיכם ומצוה מפונרשת היא לדורות עולם.

וכן למ"ד דאין יכול למולו בע"כ. ואמאי פינו דמחוייב הוא במילה מן התורה למה לא יכוף אותו לקיים.

וצ"ל דאזהרת התורה לא באה אלא על עבד שנולד משפחה שכתב נתייבה במצות. ואז גם וולדה מחוייב במילה ומילתו דוחה שבת כמו שכתב הרמב"ם ז"ל אבל אם קנהו בלתי מהול או שנולד קודם טבילת אמו אין מצוה זו מחוייבת לא על הרב לרבי ישמעאל ולא על העבד לכ"ע.

ומש"ה אין מלין אותו בע"כ. ועיין בא שהביא בשם ר' ירוחם דכל מילת עבדים אין דוחה שבת.

והוא דבר פלאי דעבד שנולד משפחה שחייבת במצות נדאי נראה דגם וולדה חייב במצות ומילתו בזמנו דוחה שבת. ודברים אלו צ"ע.

וכבר כתבתי מה שיש להעיר בזה בשבת פ' ר"א דמילה: גמרא הא מה אני מקיים וינפיש בן אמתה בעבד בלתי מהול ואע"ג דעובד פוכבים בעלמא אין פאן אלא משום שבות עבד שאני דגופו קנוי לו.

והרב מצוה עליו שישפנות ממלאכתו בשבת וקצת קשה לפמש"כ לעיל בשם הראשונים ז"ל דאין בו קנין הגוף כלל אם לקחו מעובדי פוכבים אפילו לדמיו. א"כ מ"ש עבד בלתי מהול משאר שכירו ולקוטו דאין בו אלא איסור שבות.

וצ"ל דמ"מ פיון שמכר עצמו למעשה ידיו לעולם גרע טפי ואסור הוא במלאכת ישראל מה"ת וגר תושב היינו שקיבל עליו ז' מצות ג"כ הנהירה התורה עליו במלאכת ישראל אע"ג דאין קנוי לו.

ומש"כ הרא"ש ז"ל דמייירי בגר תושב שנתגדל בביתו כמו שכירו ולקוטו נראה דלאו דוקא. וה"ה אם עושה בהנמ בשליחותו של ישראל עובר בעשה.

וא"כ אזהרת עבד ואמה ע"כ אפילו אם לא קיבלו עליהם ז' מצות מוזהרין עליהם דאי דוקא בקיבל ז' מצות א"כ מאי אינן עבד ואמה הא על כל גר תושב מוזהרין עליו שלא לעשות עמו מלאכה.

והרשב"א ז"ל פתב דעל עבד בלתי מהול של ישראל מוזהר עליו אפי' אחר שאינו רבו פיון דעבד ישראל הוא. וכן פתב הוא ז"ל דקרא מייירי בעבד שלא קיבל עליו ז' מצות וכמו שכתבתי אבל הרמב"ם והרמב"ן ז"ל פתבו דמי שלא קיבל עליו ז' מצו' לא בא לכלל אזהר' זו כלל ועבד בלתי מהול הוא עבד תושב.

ועיין בזה במ"מ פ"ך מהלכות שבת באנרף שם. ועיקר טעמו של הרמב"ם ו"ל דעבד שאינו מהול לכ"ע אסור לקיימו אפילו יום אחד.

והנה מה שכ' הה"מ ו"ל דאפילו לגלגל עד י"ב חדשים אין מגלגלין אלא אם קיבל עליו תחילה זו מצות מבואר בדברי הרמב"ם ו"ל בהל' מלכים פ"ח להיפך וכמו שכ' הכ"מ ו"ל שם. וא"כ אין טעמו של הה"מ ו"ל מוכרח דשפיר מצינו למימר דקרא מיירי בעבד שאינו מהול.

וכשהוא מגלגל עמו עד י"ב חודש. והכי אמרינן בגמרא דר"ע חד מתרי תלתא טעמי נקט ושפיר כן לשיטת הרמב"ם ו"ל דמותר לגלגל י"ב חודש אפילו כשהוא אינו מהול דהא כל הני אמוראי דאמרי להאי דינא משמע דאמרו כן להלכה בדבר הנהוג בימיהם.

ולדברי הרמב"ם ו"ל אין דין דגר תושב נוהג בזמה"ז כלל אלא ודאי דמותר לגלגל אפילו כשהוא אינו מהול. אבל מימרא אחריתי דאיהו עבד אינו מהול שפיר לקיימו שפיר יש לומר דאקרא קאי דכתיב וינפש בן אמתה ומיירי בזמן המקדש דמקבלין גר תושב והי' אפשר לומר דבכה"ג שגלגל עמו י"ב חודש אינו מונהר על מלאכתו משום דאינו אלא שכיר בעלמא וכמו שכ' רש"י ו"ל בד"ה.

אבל היכא דפסקא למילתיה אלא דלא משמע כן מהא דפריף הש"ס ולישני ליה הא: אבל בכריתות (דף ע) מהא דאמר אחד עבד ואמה התושבים ואחד גר תושב עושין מלאכה לעצמן פישראל בחול משמע בדברי הרמב"ם ו"ל דקרא מיירי בעבד ואמה התושבים אבל גם משם אינו מוכרח די"ל מש"ה נקט ר"ש עבד ואמה התושבים.

משום דבהא פליג ת"ק עליו. וס"ל דגם לעצמו אסור לעשות מלאכה.

אבל עבד עובד כוכבים לכ"ע מותר לעשות מלאכה לעצמו. דע"כ הא דפסק התם הלכה פר"ש היינו בהא דמתיר לעבד ואמה לעשות מלאכה לעצמו כמו בחול דגר תושב ר' יוסי גמי קאמר הכי דמותר לעשות לעצמו כמו בחול אלא ודאי בעבד ואמה הוא דפליגי דלת"ק אסורין לעשות לעצמן כמו בחול ור"ש מתיר גם בעבד ואמה התושבים אבל עבד עובד כוכבים כ"ע מודים דמותר לעשות לעצמו אבל אחרי העיון ראיה גדולה היא דע"כ טעמא דת"ק דמחלק בין עבד ואמה התושבים לגר תושב הוא מטעם הנ"ל דלענין מאי נאמר עבד כיון דאפילו גר תושב גמי אסור לעשות מלאכתו של ישראל.

אלא ע"כ עבד ואמה התושבים אפילו לעצמן אסורין לעשות מלאכה כמו בחול וש"מ דעבד בלתי מהול האמור בתור' היינו עבד תושב אלא דלמ"ד התם דגר תושב עושה לעצמו פישראל בחוה"מ.

א"כ אטו עבד תושב אסור לגמרי במלאכה אפילו לעצמו. והא עובד כוכבים ששבת.

ואפשר כיון דעבדו של ישראל הוא לאו בכלל עובד כוכבים ששבת הוא. ולפי מה שביאר הרמב"ם ו"ל טעמו של דבר בעובד כוכבים ששבת היינו משום דאסור להוסיף על זו מצות.

בלא"ה אין כאן קושיא מעובד כוכבים ששבת. ומדברי התוספות ו"ל בד"ה גר תושב משמע דהא דאסרי הני תנאי במלאכה לעצמו לגר תושב למר פדאית ליה ולמר פדאית

לִיה אֵינוֹ אֶלָּא מְדַרְבָּנָן דַּאֲל"כ תִּיקְשִׁי לְהַנִּי תַנְאִי דְהָא נְפִישׁוּ לְהוּ מְשַׁבַּע מְצוֹת: וְרַאֲיִתִּי בְיַלְקוּט בְּשֵׁם הַמְּכִילְתָּא פְּרָשָׁה מְשַׁפְּטִים וְהִגֵּר זֶה גֵּר תּוֹשֵׁב הָרִי הוּא בְּשַׁבַּת כְּיִשְׂרָאֵל בִּי"ט הַלּוֹקֵחַ עֲבָדִים בְּלִמֵּי מְהוּלִים מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבֵי הָרִי הֵן בְּשַׁבַּת כְּיִשְׂרָאֵל בַּחוּה"מ.

וּר"ע מְחַלֵּף גֵּר תּוֹשֵׁב כְּיִשְׂרָאֵל בַּחוּה"מ וְעַבְד' מְהוּל כְּיִשְׂרָאֵל בִּי"ט עַכ"פ מוֹכ' מִזֶּה דְעֵבֶד שְׂאִינוּ מְהוּל דְלָאו תוֹש' קְמִיָּרִי קָרָא דְאִי עֵבֶד תוֹש' א"כ מ"ט דְרִיָּה"ג דְאָמַר דְעֵבֶד קִיל מְגַר תּוֹשֵׁב אֲבָל אִם מִיָּרִי בְעֵבֶד דְלָאו תּוֹשֵׁב.

א"ש דְרִיָּה"ג ס"ל דְגַר תּוֹשֵׁב עֲדִיף מְעֵבֶד דְלָאו תּוֹשֵׁב. וּר"ע ס"ל דְעֵבֶד עֲדִיף מְשׁוּם דְעֵבֶדוּ שְׁל יִשְׂרָאֵל הוּא וְלְכַאוֹרָה זֶה הִיא רְאָיָה שְׂאִין עֲלֵי תְּשׁוּבָה וְהַרְמַב"ן ז"ל בְּחִידוּשׁוֹ רְמַז לְד' הַמְּכִילְתָּא הַזֹּאת: גְּמָרָא כִּי שְׁנֵי לִיה ר"ע כּו' לִישְׁנֵי לִיה הָא.

וּקְצַת קְשָׁה לְפִי מַה שְּׁפַתְבוּ הַתּוֹס' לְעֵיל דְתַקְנַת חֲכָמִים הִיא שְׁלֵא יְמוּל אוֹתוֹ בַּע"כ. א"כ מֵאִי פְּרִיף לִישְׁנֵי לִיה הָא דְהָא קָרָא לֹא מְצִי אִיָּרִי בַּכַּה"ג דַּע"פ ד"ת מְחַנְיָב לְכוּפּוֹ וְלְמוּלוֹ בַּע"כ.

וּלְתִירוּץ הַב' שְׁם נִיחָא וּק"ל: כָּל אֱלוֹ הַעֲנִינִים, אֲשֶׁר יִדְבְּרוּ מְעַנִּינֵי גֵר אוֹ מְעַנִּינֵי קַנְיָן עֵבֶד זֶה רַק הִיָּה נְהוּג בִּימֵי הַבֵּית אוֹ כְּאֲשֶׁר גָּרוּ אַבּוֹתֵינוּ בִּימֵי קֶדֶם בְּאַרְצוֹת הַבְּבִלְיִים וְהַפְּרָסִיִּים אוֹ שְׂאָרֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים אֲבָל עֲקָשְׁיוֹ ע"פ חֲזוֹנֵי הַמְּלוּכָה אֲסוּר לָנוּ אֱלוֹ הַעֲנִינִים כַּתּוּרָה וְכַמְצוּהָ עֲלֵינוּ ע"ש חזו"ל לְמַלְאוֹת צִוּוּיָהּ, כִּי הֵם חֲיִינוּ וְרוּחַ אֲפִינוּ הַעֲנִינִים הָאֵלֶּה יְבוֹאוּ רַק לְפַלְפֵּל בְּהַלְכָה וְלְהַבִּינָה עַל נְכוּנָה: דָּף מִט אֵיזֶהוּ מְמַזְר כָּל שְׂאָר בְּשֶׁר שְׁהוּא בְּלֹא יָבֵא.

וּפִי' רַש"י ז"ל כָּל קְוֶרְבָּה שְׁהוּא בְּלָאוּ כְּמוֹ אֲנוּסַת אָבִיו וְנוֹשָׂא חֲלוּצָתוֹ עַכ"ל וּמַח"ג פִּי' בְּגָמְרָא דְלֹא הָוִי לָאו דְשְׂאָר. וְאִם כֵּן קְשָׁה תַרְתִּי מַתְנִיתִין דְסְמִיכֵי אֶהְדְּדִי דְלַעִיל קְאָמַר ר"ע דְבַמַּח"ג נְמִי הָוִי מְמַזְר וְהִקָּא אָמַר כָּל שְׂאָר בְּשֶׁר דּוּק'.

וְכֵן הַקְשָׁה הַרְשֵׁב"א ז"ל. וּמַש"ה כְּתַבוּ הַתּוֹס' וְהַרְשֵׁב"א ז"ל דַּמַּח"ג הָוִי נְמִי בְּכָלֵל ח"ל דְשְׂאָר.

אֲבָל הַרְמַב"ם ז"ל בְּפִי הַמְשַׁנָּה כְּתַב לְפָרֵשׁ כָּל שְׂאָר בְּשֶׁר וְכָל שְׁהוּא בְּלֹא יָבֵא דְכָל שְׂאִין לֹא בִיָּאָה כְּיִשְׂרָאֵל הָוִי מְמַזְר. וּבְאַמַּת מְשַׁמַּע הִכִּי דְמַשְׁנָה זֶה לְטַפּוּי אֲתִי אֶהָא דְאָמַר ר"ע לְעֵיל דַּמַּח"ג וְנוֹשָׂא חֲלוּצָתוֹ הָוִי מְמַזְר.

וּקַמ"ל הִקָּא דְלַר"ע כָּל שְׁהוּא בְּלֹא יָבֵא הָוִי מְמַזְר לְאַתּוּי כָּל ח"ל דְלַפִּי שִׁיטַת הַתּוֹס' וְהַרְשֵׁב"א ז"ל תַרְתִּי דַר"ע לְמָה לִי אֶלָּא דְבַגְמָרָא לֹא מְשַׁמַּע כְּפִי הַרְמַב"ם ז"ל מְדַקְאָמַר וְלַר' סִימָאֵי דְמַרְבָּה שְׂאָר ח"ל דְלָאו דְשְׂאָר מְשַׁמַּע דְמַתְנִיתִין לֹא שְׁמַעִינוּ אֶלָּא ח"ל דְשְׂאָר.

אֲבָל בִּירוּשְׁלַמִי מְשַׁמַּע כְּפִי ז"ל דְאִיתָא הַתָּם דְטַעַמְיָה דַר"ע דְיַלְיָף מְאַשְׁת אָב מָה אֲשַׁת אָב שְׁהִיא בְּלֹא יָבֵא וְהַנְלָד מְמַזְר אִף כָּל שְׁהוּא בְּלֹא יָבֵא הַנְלָד מְמַזְר. הַתְיָבוֹן הָרִי אֶלְמָנָה לְכַה"ג שְׁהוּא בְּלֹא יָבֵא נְאִין הַנְלָד מְמַזְר.

ומשני שניא היא שפירש בה חלל ששנאמר בפירושו דחילולין הוא עושה ולא ממזרות
אלמא דמפרשי למתניתין אליבא דר"ע דכל שהוא בלא יבא הגלד ממזר אפילו דלאו
דשאר מדלא פריה אלא מאלמנה.

ועיין בק"ע שפכתב דמדברי הירושלמי לא משמע כפי של הרמב"ם ז"ל. והדברים להקפיד
דאדרבה מדברי הירושלמי מבואר כפי של הרמב"ם ז"ל.

ומש"כ כל שאין לו ביאה בישראל דמשמע אפילו חייבי עשה היא ל"ד דמתניתין נדאי
ס"ל דבעינן דוקא ח"ל. והא דתנו כל שאר בשר דמותר הוא פנין דתנו כל שהוא בלא
יבא וכו' הקשה בק"ע שם י"ל דשאר בשר אתי למעוטי נדה ולסימנא בעלמא נקטיה
דאפילו בח"כ לא הוי ממזר אלא מח"כ ששהם שאר בשר וכדאמרין התם דהתיבון לר'
הושע הרי נדה שניא היא שאין כתוב בה שאר בשר ואע"ג דלר"ע לא בעינן דוקא שאר
בשר נראה דנדה שאני דלא הוי ש"ב כלל ואין איסורה מחמת עצמה כלל דלא מסתבר
לומר לשיטת הירושלמי דלר"ע מנדה הוי ממזר אלא ע"כ כל שאיסורה מחמת עצמה
הכל בכלל ש"ב הוא ודוקא נדה הוא דיצאת מן הכלל דאין איסורה מחמת עצמה.

וע"כ צריך לפרש כן הא דאמרין שניא נדה שאין כתוב בה שאר בשר היינו דלאו בכלל
שאר בשר הוא משום דאין איסורה מחמת עצמה דהא בכמה עריות לא כתיב ש"ב: ומ"מ
מסוגיא דשמעתין נדאי משמע דר"ע דמתניתין לא ס"ל דהוי ממזר אלא בח"ל דשאר
דומיא דאנוסת אביו.

וצ"ל דהא דהדר תנו לה לדר"ע הוא משום פלוגתא דשמעון התמני ור"י אלא דצריך
לדקדק פי הכי דר"ע לא יליף אלא לאו של קורבה דומיא דאנוסת אביו. א"כ שמעון
התימני ור"י נמי אמאי לא בעו דוקא ח"כ או חייבי מיתות ב"ד דשאר כמו שומרת יבם
של אביו או דומיא דאשת אב ומאש' איש דלאו דשאר היא לא ליהוי ממזר.

ולשיטת התוס' ז"ל דכולהו עריות ילפינו מהדדי מהקישא דר' יונה א"ש. אבל הא דמקשו
לרבי הושע אשת איש מנא לן דקילי הוי להו לאקשוני נמי לשמעון התימני אשת איש
מנ"ל פנין דלאו לאו דשאר הוא וכו' צ"ע לשיטת הירושלמי שפכתתי דטעמא דמנדה לא
הוי ממזר משום דלאו שאר בשר הוא.

א"כ תיקשי מאשת איש נמי לא ליהוי ממזר דהא לאו שאר בשר הוא. ולפי מש"כ דשאר
בשר מיקרי כל שאיסורה מחמת עצמה א"ש: וראיתי בתוספתא במכילתין דאמרין התם
ומודה ר"ע באלמנה לכה"ג גרושה ונחלוצה לכהן הדיוט דלא הוי ממזר שאין ממזר אלא
משאר בשר ומודה שמעון התימני דמנדה לא הוי ממזר שאין ממזר אלא משאר בשר
ושאר בשר דהתוספתא ע"כ צ"ל דהיינו איסור קורבה מדמודה ר"ע בגרושה ונחלוצה
לכה"ד וכיון דלשמעון התימני בח"כ ג"כ לא הוי ממזר אלא משאר בשר.

א"כ הדק"ל מא"א לא ליהוי ממזר דלאו שאר בשר הוא. והי' נראה לומר דלא אימעטי
משאר בשר אלא אלמנה לכה"ג גרושה ונחלוצה לכה"ד דאין עליהם שם ערוה דנשים
פשירות הם אלא דלכהן נתנה תורה קדושה יתירה לאסור בהן.

והיינו דלא תני בתוספתא אלא הני. אבל ממזרת ונתינה פולן בכלל שאר בשר הם דהו
עצמן פסולין.

וּמָה אֲעֲשֶׂה שֶׁהָרֵאשׁוֹנִים ז"ל לֹא כָּתְבוּ כֵּן: וְהִנֵּה הִרְמַב"ן וְהִרְשֵׁב"א ז"ל הִקְשׁוּ לִפְנֵי רַש"י ז"ל דְּמַח"ג לֹא ח"ל דְּשֶׁאֵר הוּא. וְא"כ תֵּנָּא דְּמַתְּנִיתִין דְּלַעֲיֵל ס"ל כַּר' סִימָאֵי וּבְכַתְּנֻבּוֹת וּבְקַדוּשִׁין מִשְׁמַע דְּלֹא מְצִינּוּ מֵאֵן דַּס"ל הָכִי אֵלֶּא ר' סִימָאֵי לַחּוּד.

וְלֹא הִבְנִיתִי דְּבִרְיָהֶם ז"ל דְּאֲדַרְבָּא הֵתָם מִשְׁמַע דְּעֵיקָר דְּבִרֵי ר' סִימָאֵי אֲתִי לְמַעוּטֵי אֲלִמְנָה לְכַה"ג. וְלִהְיֵי מִיִּיתֵינֵן לָהּ בְּכַתְּנֻבּוֹת וּבְקַדוּשִׁין וּמִסְנָגִיּוֹת אֱלוּ מִשְׁמַע דְּלִיכָא לְמ"ד אֲלִיכָא דַּר"ע דְּמִיקָל יוֹתֵר מַר' סִימָאֵי מְדַפְרֵיהּ הַש"ס בְּכַתְּנֻבּוֹת וּלְר"ע דְּאָמַר אֵין קַדוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּח"ל מֵאֵי בִּינְיָהּ אִיכָא בִּינְיָהּ אֲלִמְנָה לְכַה"ג וְכַר' סִימָאֵי.

וְאִמָּאֵי לֹא קָאָמַר אִיכָא בִּינְיָהּ ח"ל דְּלֹא דְּשֶׁאֵר וְכַתְּנָא דְּמַתְּנִיתִין אֲלִיכָא דַּר"ע וְכֵן בְּקַדוּשִׁין דְּפָרִיף לְר"ע כִּי תִּהְיֵינָה בְּמֵאֵי מוֹקְיָם לָהּ וּמִשְׁנֵי בְּאֲלִמְנָה לְכַה"ג וְכַר' סִימָאֵי לֹא קָאָמַר בַּח"ל דְּלֹא דְּשֶׁאֵר מִשְׁמַע דְּלִיכָא תֵּנָּא דְּמִיקָל יוֹתֵר אֲלִיכָא דַּר"ע מַר' סִימָאֵי.

אֲבָל סִנְגֵּיָא דִּילָן מוֹכַחַת וְדַאי דַּר"ע דְּמַתְּנִיתִין בַּח"ל דְּשֶׁאֵר קָאָמַר. וְכֵן מוֹכַח מִשְׁמַעְתִּין דְּבַח"כ לֹא בְּעִינֵן ש"ב וְהִינּוּ דְּאִיֶּצְטְרִיף קָרָא בְּגִדָה וְתִּהְיֵי גִדְתָּה עָלֵיו וּמִשׁוּם הִקְיִשָּׂא דַּר' יוֹנָה כְּדָאָמַרִּין בְּקַדוּשִׁין פָּרַק הָאוּמַר שָׁם.

וְהָא דְּפָרְכִינֵן הֵתָם גִּילְף מִגִּדָה לְכַל ח"כ דְּקַדוּשִׁין תּוֹפְסִין וְלֹא מִשְׁנֵי דְּשֶׁאֵי גִדָה דְּלֹא לֹא דְּשֶׁאֵר הוּא לְפַמִּש"כ הַתּוֹס' ז"ל דְּכָל הַסְּנָגֵּיָא הֵתָם לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֲזֵלָא א"ש. וְלִקְמָן בְּשִׁמְעֵתִין יִתְבָּאֵר עוֹד בְּזַה"ה: תּוֹסְפוֹת בַּד"ה לְכַתּוּב רַחֲמָנָא לֹא יִקַּח כו' עֵינֵן שָׁם בְּדַבְרֵיהֶם ז"ל מֵה שֶׁהִקְשׁוּ עַל פִּי רַש"י ז"ל.

וְלִדְיָדִי קִשְׁיָא לִי עוֹד מֵאֵי קָאָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ לְשִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי לְכַתּוּב רַחֲמָנָא לֹא יִגְלֶה לַחּוּד דְּהָא לְשִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי אִיֶּצְטְרִיף לְמִיכְתָּב לֹא יִקַּח כִּי הִיכִי דְּלֹא גִדְרוֹשׁ סְמוּכִין דְּמִיִּירֵי בְּאֲנוּסַת אָבִיו וְכַדָּאָמַרִּין בְּרִישׁ מְכִילְתִּין דְּהִינּוּ טַעֲמָא דְּרַבְּנָן מִשׁוּם דְּאֶפְסִקְוִי קָרָא דְּלֹא יִקַּח.

אֲבָל לִפְנֵי הַתּוֹס' ז"ל א"ש דְּלִיכְתּוּב רַחֲמָנָא לֹא יִקַּח לַחּוּד. אֵלֶּא דְּאֶפְתִּי קִשְׁיָא.

א"כ דְּיִלְמָא לֹא יִגְלֶה נְמִי בְּכָלְל. וּמִש"כ הַתּוֹס' ז"ל דַּא"כ לְכַתּוּב לֹא יִגְלֶה לַחּוּד זֶה אֵינּוּ דַּא"כ הֵוֵי מוֹקְמִינֵן לָהּ בְּאֲנוּסַת אָבִיו מִטַּעַם סְמוּכִים לְקָרָא דְּוִנְתָן הָאִישׁ הַשׁוֹכֵב כו'.

וּי"ל דַּל"ד כְּתָבוּ הַתּוֹס' לֹא לְכַתּוּב אֵלֶּא לֹא יִגְלֶה אֵלֶּא הַדְּק"ל לֹא לְכַתּוּב אֵלֶּא לֹא יִקַּח. וְעַדִּין אֵינּוּ מִיִּוֶּשֶׁב הָא דְּגָרְסִינֵן לֹא לְכַתּוּב אֵלֶּא לֹא יִקַּח אוֹ לֹא יִגְלֶה דְּלֹא יִגְלֶה לַחּוּד א"א לְמִיכְתָּב דְּהֵוֵי מוֹקְמִינֵן לָהּ בְּאֲנוּסַת אָבִיו.

וּמִדְּבִרֵי הַרִי"ף ז"ל גִּרְאָה דְּמִפְרֵשׁ דַּר' יְהוֹשֻׁעַ דְּאָמַר לְתַרְנוּיָהּ לְשִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי וְלַר' יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי לְכַתּוּב רַחֲמָנָא לֹא יִקַּח לַחּוּד וְהֵוֵי אִשְׁתָּא אָב דְּבַר שְׁהִי בְּפָלְל וְיִצְא מִן הַפָּלְל לְלַמֵּד עַל הַפָּלְל כְּוִלוֹ יִצְא.

וְהִינּוּ דְּלְשִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי לִיכָא לְמִימַר דְּלִיכְתּוּב לֹא יִגְלֶה לַחּוּד מִשׁוּם דְּהֵוֵי מוֹקְמִינֵן לָהּ בְּאֲנוּסַת אָבִיו וְכַנ"ל. וְלְרַבִּי יְהוּדָה לְכַתּוּב רַחֲמָנָא לֹא יִגְלֶה לַחּוּד דְּלֹא יִקַּח לַחּוּד לִיכָא לְמִימַר לְרַבִּי יְהוּדָה דְּלִיכְתּוּב רַחֲמָנָא מִשׁוּם דְּלֹא הֵוֵי יְדַעִינֵן ח"ל.

וְהִינּוּ דְּקָאָמַר הַש"ס לְכַתּוּב רַחֲמָנָא לֹא יִקַּח לְשִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי אוֹ לֹא יִגְלֶה לְרַבִּי יְהוּדָה. אֲבָל קִשְׁיָא דְּמִשְׁמַע מְדַבְרֵיו ז"ל דַּר' יְהוֹשֻׁעַ מְצִי סַבַּר נְמִי כְּרַבִּי יְהוּדָה.

דמוקי לא יגלה באנוסת אביו. וא"כ מח"כ נמי ליהוי ממזר דח"כ נמי בכלל לא יקח עד לא יגלה.

וכמו שכ' התוס' ז"ל וצ"ע. ועיין תוס' קדושין פ' עשרה יוחסין שפיתבו ג"כ כן לדברי ר"י ע"ש: ולפי מה שפיתבו התוס' ז"ל דר' יהושע פרבנן ס"ל דמוקי לה לשומרת יבם יש לדקדק מ"ש דלענין אנוסה לא דריש סמוכים משום קרא דלא יקח.

ולענין ממזר דריש סמוכין אף על גב דמפסיק קרא דלא יגלה: תוס' ד"ה הפל מודים בקא על הנדה כו'. התוס' ז"ל הרבו להשיב על שיטת רש"י ז"ל שפירש דבסוטה ושומרת יבם כ"ע מודים דלא הוי ממזר אפילו למ"ד דר"ע לא בעי ח"ל דשאר מפמה סוגיות דאמרינן דלר"ע הוי ממזר מיבמה ופי' הם ז"ל דאליבא דר"ע דמתניתין קאמר דסוטה נמי ח"ל דשאר היא ואליביה הוא דקתני בברייתא דהפל מודים בשומרת יבם.

אבל למ"ד דלא בעינן ח"ל דשאר הוי ממזר מיבמה והיינו טעמא דלמ"ד דלר"ע דוקא ח"ל דשאר תרתי בעי ח"ל דשאר ודלא תפסי קדושין מש"ה מודה בסוטה אע"ג דהוי ח"ל דשאר פניו דתפסי בה קדושין ומודה נמי בשומרת יבם אע"ג דלא תפסי בה קדושין פניו דלאו דשאר הוא פן כתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ולא ניחא להובטעמו של התוספות ז"ל משום דלא תפסי בה קדושין לא לדידה ולא לאתריני משום דלגירסת רב האי ז"ל התיב בעבד ועובד כוכבים הטעם משום דרחמנא אפקריה לזרעיה.

אבל בלא"ה אתיא בק"ו פניו דלא תפסי בה קדושי כלל. ואפילו לגוססא שלנו הא כתב הרשב"א ז"ל דדוקא בעבד ועובד כוכבים הוא דהוי קולא מה דלא תפסי בה קדושין כלל משום דלאו מחמת חומר האיסור הוא דלא תפסי בה קדושין אלא דלאו בר קדושין הוא. אבל בשומרת יבם ליכא למימר הכי. וע"כ צ"ל דהטעם הוא משום דלאו דשאר הוא.

ולפ"ז תיקשי מ"ש מכותי ועבד דאיכא למ"ד לעיל דאפילו לשמעון התימני הוי ממזר פניו דאין קדושין וכש"כ לר"ע. וכן הקשה הרמב"ן ז"ל.

וע"כ לא קאמרי התיב אמוראי דהולד פשר אלא משום דרחמנא אפקריה לזרעיה או משום דלאו בר קדושין הוא. אבל הך בשומרת יבם אמאי לא הוי ממזר אפילו לשמעון התימני.

ותירוצו של הרמב"ן ז"ל הוא קצת בשיבוש שם מטעות הדפוס וכוננתו נראה דעובד כוכבים ועבד חמור פניו דלית להו קדושי כלל לא לדידי' ולא על אחרים ושומרת יבם חשיבא בת קדושין ליבם.

ועוד תירץ דבאמת למ"ד דהוי ממזר מעובד כוכבים ועבד משומרת יבם נמי הוי ממזר ורב דאמר אין קדושין תופסין ביבמה ס"ל נמי דמעובד כוכבים ועבד הולד פשר. ומ"מ מ"ש"כ דכיון דלאו דשאר הוא לא הוי ממזר אפילו היכא דאין קדושין תופסין.

א"כ אמאי לא אמרינן הכי לעיל נמי דטעמא דמ"ד הולד פשר בעובד כוכבים ועבד משום דלא הוי ח"כ וכמו שהקשו התוס' ז"ל שם אלא ע"כ היכא דלא תפסי קדושין לא איכפת לן אי לאו דשאר הוא או לאו ח"כ ועיקר תלוי בתפיסת קדושין.

ויכמו שפֿתבו התוס' ז"ל לעיל. א"כ הדק"ל אמאי לא הוי ממזר משומרת יבם לרב: והתוספות ז"ל פֿתבו בשם ר"ת דיבמה פֿינן דעומדת לחלוץ כמו ליבם חשיבא בת תפיסת קדושין וגם ע"ז יש לדקדק דא"כ אפי' לר"ע אמאי הוי ממזר מיבמה לשוק אפילו להאי תנא דלא בעינן לאו דשאָר פֿינן דחשיבא בת תפיסת קדושין: והם ז"ל בעצמם הקשו למ"ד דמעובד פּוכבים ועבד לא הוי ממזר משום דלא תפשי קדושין לא לדידי' ולא לאחריני.

א"כ אמאי הוי ממזר מיבמה לר"ע אפילו להאי תנא דלא בעינן לאו דשאָר. ותי' דבאמת למ"ד דבעינן לר"ע דווקא לאו דשאָר וילפינן מאשת אב לר"ע לא הוי ממזר לא מעובד פּוכבי' ועבד ולא מיבמה לשוק.

אבל להאי תנא דלא בעי לאו דשאָר דמרבין מולא יגלה פֿל חייבי לאוין לא בעינן דומיא דאשת אב פֿלל. וכו' פֿתבו בפֿרק עשרה יוחסין דכי היכי דלא בעי לאו דשאָר דומיא דאשת אב ה"נ לא בעי דומיא דאשת אב לענין קדושין.

ולדבריהם אלו לא תיקשי מה שפֿתבו בסנהדרין פי פֿריד' לר' יהודה מהא דאמר באיסור קדושה חולצת ולא מתבבמת. ומסיק דלדבריו דרבנן קאמר.

וכתבו ז"ל דהוי מצוי למימר דר' יהודה ס"ל כר"ע בח"ל דשאָר דווקא. ולפי ה"ל אי אפשי לומר פֿן מהא דמוכח לעיל דר' יהודה ס"ל דמעובד פּוכבים הוי ממזר גבי הא דנתגיירתי ביני לבין עצמי א"כ ע"כ לא בעי דווקא לאו דשאָר.

ועי' בק"ע פֿרק האומר שפֿתב דדברי התוס' אלו סותרין לדברי התוס' פ' האומר. ולא ידעתי למה דדבריהם ה"א והתם אחד הם.

ומ"מ עיקר דברי התוס' ז"ל אינן מוכרחים דהא למ"ד דלר"ע אפי' מח"ל דלאו דשאָר הוי ממזר. היינו משום דבהו נמי לא תפסי קדושין וכל היכא דלא תפסי קדושין הוי ממזר.

וא"כ מנ"ל דהיכא דלא שייכי קדושין בהו לא לדידיה ולא לאחריני כמו פותי ועבד ויבמה לשוק דהוי ממזר. וכי היכי דלמ"ד דלא הוי ממזר אלא מלאו דשאָר.

מעובד פּוכבים ועבד לא הוי ממזר אע"ג דלא תפיס קדושין משום דלית בהו קדושין פֿלל (אבל אי הוי ביה קדושין לאחריני הוי ממזר) ה"נ אפילו אי לא בעינן לאו דשאָר ומפולן הוי ממזר היינו משום דלדידיה לא תפסי קדושין אבל לאחריני איכא קדושין.

אבל עובד פּוכבים ועבד דלית בהו קדושין פֿלל מנ"ל דהוי ממזר דכיון דגלי רחמנא דבכל הלאוין לא תפסי קדושי מרבוניא דולא יגלה אין בח"ל דלאו דשאָר קולא יותר מח"ל דשאָר.

דעיקר הדבר תליא בתפיסת קדושין פֿדמוכח נמי מהא דילפינן בתמורה דקדושין תופסין בח"ל מקרא דלא יחלל חלולין הוא עושה ואין עושה ממזרות. ואי לא תפסי ביה קדושין ממזר נמי ליהוי אלמא דלשמעון התימני ור"ע פֿל דלא תפסי ביה קדושין דמנין לאשת אב אפילו ח"ל מסבא בעלמא א"כ ח"ל דלאו דשאָר נמי פֿינן דלא תפסי בהו קדושין דמנין לאשת אב: והנה נראה לומר דהא דמשמע לעיל ובתמורה דממזרות תליא בתפיסת

קדושין תליא בְּהַגִּי תְּרֵי טַעְמֵי דְּאִיפָּא לְמִימַר לְשַׁמְעוֹן הַתִּימְנִי אוּ מִשׁוּם דַּס"ל דְּלֵא יִגְלֵה בְּשׁוּמְרַת יָבָם שְׁל אָבִיו מִיָּרִי אוּ מִשׁוּם דַּס"ל נְמִי כַר' יְהוּדָה דְּמִיָּרִי בְּאַנּוּסַת אָבִיו וְדַרְיֵשׁ מְלֵא יִקַּח עַד לֹא יִגְלֵה.

וּכְמוֹ שֶׁפָּתְבוּ הַתּוֹס' ז"ל לְתַנָּא דְּמַתְּנִיתִין. דְּלִטְעָמָא דְּקָרָא מִיָּרִי בַּח"כ לִיפָּא לְמִילָף מִיָּנָה אֲלֵא שְׁאָר ח"כ אָבֵל ח"ל אִפִּי אֵלּוּ שְׁאִין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּהֵם לֹא הָוִי מְמֹר.

אָבֵל לְטַעְמָא דְּמְלֵא יִקַּח עַד לֹא יִגְלֵה הָוִי מְמֹר אִינְתְּרֵבִי נְמִי כָּל ח"ל דְּלֵא תְּפָסִי בְּהוּ קְדוּשִׁין וְלֹא יִגְלֵה לְחֹד הוּא דְּלֵא הָוִי בְּכָלֵל מִשׁוּם דְּתְּפָסִי בֵּיהּ קְדוּשִׁין אֲלֵא דַּלְפ"ז תִּיקְשִׁי אִיפָּא הִיכִי מוֹכַח מְהָא דְּחִילוּלִין הוּא עוֹשָׂה וְאִין עוֹשָׂה מְמֹרֹת דְּתְּפָסִי בְּהּ קְדוּשִׁין דְּיִלְמָא לְעוֹלָם לֹא תְּפָסִי בְּהּ קְדוּשִׁין בְּכָל ח"ל מִשׁוּם דְּאִי עֵבִיד לֹא מְהַגִּי וְהָא דְּאִין עוֹשָׂה מְמֹרֹת הִינּוּ מִשׁוּם דְּמִיעֵט קָרָא לְהַדְּיָא מְלֵא יִקַּח עַד לֹא יִגְלֵה.

וּי"ל דַּא"כ לֹא יִחַלֵּל לְמָה לִי הָא בְּלֵא"ה שְׁמַעֲיִנן דְּלֵא הָוִי מְמֹר מְאַלְמָנָה לְכַה"ג מְלֵא יִקַּח עַד לֹא יִגְלֵה. אֲלֵא ע"כ אֲתִי לְאַשְׁמַעֲיִנן דְּתְּפָסִי בְּהּ קְדוּשִׁין וּמִש"ה אִין עוֹשָׂה מְמֹרֹת.

וְיִלְפִינן מְהָא קָרָא דְּמְמֹרֹת תְּלִיא בְּתְּפִיסַת קְדוּשִׁין אָבֵל לְטַעְמָא דְּאַמְרִינן הֵכָא דְּשַׁמְעוֹן הַתִּימְנִי מוֹקִי לְהַ בְּשׁוּמְרַת יָבָם וְנִדְּאִי לֹא שְׁמַעֲיִנן אֲלֵא בַּח"כ דְּהָוִי מְמֹר אָבֵל ח"ל אִפִּי הָוִי דְּלֵא תְּפָסִי בְּהוּ קְדוּשִׁין לֹא הָוִי מְמֹר.

וְה"ה לַר"ע דְּבַעֲי ח"ל דְּשְׁאָר אָבֵל בַּח"ל דְּלֵא דְּשְׁאָר לֹא הָוִי מְמֹר אִפִּי אִי לֹא תְּפָסִי בְּהוּ קְדוּשִׁין. וּמִש"ה מִשׁוּמְרַת יָבָם נְמִי לֹא הָוִי מְמֹר.

וּכ"ת א"כ הִיכִי שְׁמַעֲיִנן לְרַבֵּנן וְלַר"ע דְּבַשְׁאָר ח"ל תְּפָסִי בְּהוּ קְדוּשִׁין י"ל דְּמַפִּי תְּהִינָה נִפְקָא וְהַדְּבָרִים אַרְנָפִים בְּזָה. וְעַדִּין לֹא נִתְּבָאָר כְּכָל הַצְּוֹרָף: וְרִאִיתִי בִּירוּשַׁלַּיִם פָּרַק הָאִשָּׁה רַבָּה עַל הָא דַּתְּנן הַתָּם דְּהוֹלֵד מְמֹר דְּאַמְרִינן הַתָּם דְּאַתְיָא כַּר"ע דְּאַמַר הֵבָא עַל סוּטָתוֹ הַנִּלְד מְמֹר הֵבָא עַל מַח"ג הַנִּלְד מְמֹר.

מִשְׁמַע מְזָה כְּשִׁיטַת רַש"י ז"ל דְּסוּטָה וּמַח"ג לֹא ח"ל דְּשְׁאָר הוּא. דְּלִשְׁיטַת הַתּוֹס' ז"ל לֹא שְׁמַעֲיִנן מִיָּנָה דְּמִיבְּמָה הָוִי מְמֹר דְּהִנְהוּ ח"ל דְּשְׁאָר הֵם אֲלֵא דְּכַבֵּר כְּתַבְתִּי לְעִיל דְּלִשְׁיטַת הִירוּשַׁלַּיִם נִרְאָה דְּלֵא מַחְלֵק בֵּין ח"ל דְּשְׁאָר וּבֵין ח"ל דְּלֵא דְּשְׁאָר וְדו"ק: תּוֹס' בַּד"ה סוּטָה נְמִי דְּהָא תְּפָסִי בְּהּ קְדוּשִׁין פִּי' בְּקוֹנְטֵרַס כו'.

וְקוּשְׂיָא לַר"י כו' מְדַבְּרִיהָ נִרְאָה דְּלַרַּש"י ז"ל דְּנוֹקָא בְּסוּטָה קוֹדֵם גְּיִרוּשִׁין לֹא הָוִי הַנִּלְד מְמֹר מִשׁוּם דְּעַדִּין קְדוּשִׁין הָרֵאשׁוֹנִים לֹא פָּקְעוּ וְכָל שְׁיֵשׁ עֲלֵי שֵׁם קְדוּשִׁין אִין הַנִּלְד מְמֹר.

וּמִש"ה הַקְּשׁוּ מְנַדָּה דְּנְמִי לֹא פָּקְעוּ קְדוּשִׁין וְאַפ"ה בְּעֵי קָרָא. וְלִפִּי פִּירוּשָׁם ז"ל בְּשִׁיטַת רַש"י ז"ל אִין פָּאן קוּשְׂיָא כ"כ דְּבַנְדָּה אִיזְצֵרִיף דְּתְּפָסִי בְּהּ קְדוּשִׁין בְּשַׁעַת גְּדוּתָה.

וְצ"ל דְּקוּשְׂיָתָם מְנַדָּה הוּא (אִפִּי) אִי נִימָא כְּשִׁיטַת רַש"י ז"ל דְּאַפִּי מַחְזִיר סוּטָתוֹ נְמִי הָוִי מְמֹר. וְכְמוֹ שְׁפִי הַר"ר שְׁלֵמָה דְּבָרִיו ז"ל בְּקְדוּשִׁין פָּרַק הָאוֹמַר דְּכִינן דְּקוֹדֵם גְּיִרוּשִׁין לֹא הָוִי מְמֹר ה"ה לְאַחַר גְּיִרוּשִׁין.

וְכִינן דְּלֵא הָוִי מְמֹר מְמִילָא תְּפָסִי בְּהּ קְדוּשִׁין לְזָה הַקְּשׁוּ מְנַדָּה דַּא"כ קָרָא לְמָה לִי בְּנַדָּה נְמִי נִימָא הִכִּי כִינן דְּנַדָּה לְאַחַר קְדוּשִׁין לֹא מְמֹר הוּא ה"ה אִם הִיָּתָה נַדָּה בְּשַׁעַת קְדוּשִׁין.

והרמב"ן ז"ל יושב דברי רש"י ז"ל דבסוטה הוא דאמרין מדלא פקעי קדושין קמאי ה"ה דתפסי בה קדושי משנעשית סוטה.

אבל נדה לא שינוי למימר דליפקע קדושי קמאי דא"כ לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה דשינוי החוזר הוא. ולא זכיתי להבין דבריו ז"ל דאם יש מקום לומר דליפקעו קדושי קמאי.

א"כ מנ"ל באמת לר"ע דלא פקעי קדושי קמאי. אלא ע"כ אין מקום לומר כלל דע"י איסור שנולד אחר כך דליפקעו קדושי קמאי ממילא דלא מצינו אשה יוצאת בלא גט.

וא"כ מנ"ל דתפסי בה קדושי אח"כ. תדע דלר"ע אם נעשה פצוע דכא אחר קדושין אטו פקעי קדושין ויוצאת בלא גט זה נודאי אינו.

וכי גירשה ואח"כ קודשה נודאי לא תפסי קדושין. וכ"ת דסוטה שאני דא"א לה שתאסר אלא אחר קדושין.

ובדין הוא דליפקעו קדושי קמאי. דא"כ בלא"ה לא תיקשי מנדה.

וכן אם נאסרה לבעלה כהן ע"י אונס נודאי דלא תפסי בה קדושין אחר גרושין דהא זונה היא. ומנ"ל דבישראל תפסי בה קדושין.

ומשום עוד שם בסוף דבריו ז"ל ולר"ע דסבר דסוטה לא תפסי בה קדושין. וכן במח"ג לית ליה הך דרשא.

ג"כ לא הבנתי דהא לר"ע קאמרין דמודה בסוטה. וא"כ גם מדרשא דלהיות לו לאשה א"א לפרש וכמו שהקשו התוס' ז"ל בפרק האומר דא"כ מח"ג נמי: ואם תפרש דברי רש"י ז"ל כפשוטו דבסוטה קודם גירושין קאמר.

והטעם פנין דלא פקע' קדושי קמאי וכיון דעדיין מקודשת היא לו הולד ממנה לאו ממזר הוא. א"כ מאי אריא סוטה הא מצינו לאשכוחי כה"ג אפילו בערונה גמורה לר"ע כמו אחות חלוצה.

ואם קודש אחות יבמתו ואח"כ חלץ ליבמתו ונאסרה אחותה עליו באיסור ערונה אטו ניימא ג"כ דהולד ממנה לאו ממזר הוא. וכ"ת דלר"ע דס"ל דאין זיקה נפטרה היבמה והולכת לה אפתי מצינו לאשכוחי להאי דינא בחלוצה לכה"ד דלר"ע הוי ממזר מדרבנן ואם חלצו לה אחר הקדושין לא ליהוי ממזר.

וגם זה צ"ע: והנה נראה לומר דמהכא ילפינן דקדושין תופסין בסוטה מדכתב רחמנא איסור מח"ג דווקא אחר שנשאת לאחר וקרא מיירי אפי' אם גירשה מחמת ערונה כדכתיב כי מצא בה ערנות דבר.

וא"כ בלא"ה אסור להחזירה וכמו שהקשו בירושלמי ולר"ע קמ"ל קרא דבמח"ג לא תפסי קדושין. אבל מחמת סוטה לחוד תפסי בה קדושין.

אבל גם זה לא פתבתי אלא דרך פלפול. אבל עדיין לא נתברר לי בירור טעמו של דבר בסוטה דשמעתין.

ואפ"ל עוד דמהיא תועבה דרשינן לה דאין בניה תועבין. וכמו שכתבו לעיל אבל כ"ז הוי ליה להש"ס לפרושי.

וכבר כתבתי לעיל דביר ושלמי אמרינו דלר"ע הוי ממזר מסוטה פמו ממח"ג: בא"ד וי"ל מי פתיב. פי תהיין לבועל פדקאמר התם מי פתיב פי תהיין לכהן עכ"ל.

ואין דבריהם ו"ל מוכנים דהא לרבנן הוא דקאמרינו הכי. אבל ר"ע מוקי לה התם בבועלה לכה"ג.

וצ"ל דכוננתם ו"ל בקושיתם לרבנן מנ"ל דח"ל תפסי בהו קדושין דילמא קרא פי תהיין מייירי בסוטה לבועל. וכדפריה הש"ס בקדושין ולר"ע נמי למה ליה לדחוקי לקרא דמייירי בבועלה לכה"ג דנוקא לוקמא בסוטה לבועל ע"ז מתרצי דגם בזה איכא למימר מי פתיב פי תהיין לבועל.

ומש"ה לא מוקמי לה רבנן בהכי. ור"ע ג"כ לא מוקים לה בהכי.

פינן דע"כ צ"ל שפקי לקרא כו'. ומה שכתבו התוס' ו"ל א"נ בבועל לא פתיב הנהו ולא תפסי בה קדושין עכ"ל.

דבריהם אלו ג"כ צ"ע. דהא בבועל ליכא אלא עשה דונסתרה והיא נטמאה.

וכמו שכתבו התוס' ו"ל לעיל פריש מכילתין. וא"כ הוי עשה שאינה שוה בכל.

ולכ"ע לאו ממזר הוא. וכן נראה דלר' יוסי בן פיפר דלית ליה לאו בסוטה לא איצטריוף לאשמעיון דלא הוי ממזר.

פינן דליכא אלא עשה. ויש לישוב בזה קושית התוס' ו"ל על פי רש"י מהא דאמר לקמן סוטה ונדאי איכא ביניהו דס"ל דסוגיא דהתם אתאי כר' יוסי בן פיפר דלית ליה לאו בסוטה: גמרא וכתוב בה איש פלוני כו'.

ממזר מאשת איש וכתוב בה משנת ראב"י קב ונקי לכאורה. הני תרי מקלי סתרי אהדדי דהא ראב"י ס"ל לעיל דמאשת אח נמי הוי ממזר.

ואם נאמר דבמשנה לחוד היא דאיתמר האי פללא א"ש. אבל רש"י ו"ל לא פתיב פן.

וכדמשמע לעיל דאפילו בברייתא הילקתא פנומיה: דף ג זכה משלימין לו. עי' מהרש"א ו"ל בח"א שהקשה ממשנה רבינו שמלאו ימיו ושנותיו.

ואם לא מי מריבה הנה נכנס לארץ והיו מוסיפין לו. ועי' בשבת דאיכא תנא דאמר דבעטיו של נחש מת.

והיינו כר"ע דבשביל עטיו של נחש ימיו של אדם קצובים ולולי עטיו של נחש לא היו ימיו קצובים. והש"ס שם בשבת הוי מצי למיפרה מברייתא זו למ"ד אין מיתה בלא חטא דהא לכ"ע ימי האדם קצובים מתחילת לידתו: פאן שנה רבי משנה שאינה צריכה.

עיינו רמב"ן ו"ל שהקשה דילמא סיפא יבמתו שמתה מותר באחותה איצטריוף ליה דנוקא באחותה אבל באמה לא. ובירושלמי דייק לה הכי.

וּמִשְׁנֵי אֵיזִידֵי דְקַתְנֵי חֵלְצִי לָהּ וּמִתָּה מִןתָּר בְּאַחֻתָּהּ אַבְל בְּאַמָּה לָא תְנִי נְמִי הָכִי בְרִישָׁא.
וּלְעִיל בְּפָרְק בִּיצַד (דָּרָה יז) מִשְׁנֵי הַש"ס בִּיבְמָתוֹ אֵיזִידֵי דְרִישָׁא.

וּלְפִי מַה שְׁפִי הַתּוֹס' ו'ל דְכּוּלִּי' בְּבֵא דִיבְמָתוֹ מִשְׁנֵה שְׁאִינָה צְרִיכָה הִיא מִשּׁוּם הָכִי קְאָמַר
הַש"ס אֵיזִידֵי דְרִישָׁא וּק"ל: הִדְרוּ עַלְהּ פָּרְק הַחֹלְצִי פָּרְק חֲמִישִׁי תּוֹס' בּד"ה רַבִּין גְּמִלְיָאֵל
אוֹמַר אֵין מְאָמַר אַחַר מְאָמַר כּו'.

וְכַתְּבוּ בְשֵׁם הַרִיב"ן ו'ל דר"ג כר"ע דְאָמַר אֵין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בּח"ל. וְכֵן פָּתַב הַרְמְב"ן
ו'ל בְּחִידוּשֵׁיו.

וּלְקַמְן קְאָמַר בֵּן עֲוֹאֵי נְמִי דְאֵין מְאָמַר אַחַר מְאָמַר וּבֵן עֲוֹאֵי לָא ס"ל כר"ע דְהָאָמַר לְעִיל
מְצָאֵתִי מְגִילַת גִּוְסִין כּו' לְקַמְן דְבָרֵי ר' יְהוֹשֻׁעַ דְלָא הָוִי מְמַזְר אֶלְא מְאֻשְׁת אִישׁ. וְא"כ
קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בּח"ל אֶלְא נִוְדָאֵי בְּמְאָמַר לְכ"ע קְאָמַר ר"ג אֶלְא דְלְקַמְן אִיכָא בְּדְבָרֵי בֵּן
עֲוֹאֵי גִוְסִי דְוּוּקָא בְּשִׁנֵּי יְבָמִים וּיְבָמָה אַחַת קְאָמַר דְאֵין מְאָמַר אַחַר מְאָמַר: דָּרָה נָא מְאֵי
טַעְמָא דר"ג דְמְסַפְקָא לִיהָ גַט אִי דְחִי כּו'.

מְאָמַר אִי קְנִי כּו'. צְרִיף לְדַקְדַּק הָא דְמְסַפְקָא לִיהָ בְּגַט וּמְאָמַר אִי מְדָאוּרִייתָא קְאָמַר אִי
מְדָרְבָּנּוּ.

וּבְמְאָמַר אֶפְשָׁר לֹמַר דְמְדָאוּרִייתָא מְסַפְקָא לִיהָ וְכר"ש דְמְסַפְקָא לִיהָ בְּמְאָמַר אִי
מְדָאוּרִייתָא קוֹנָה קְנִין גָּמוּר. אַבְל בְּגַט לָא מְסַתְבַּר לֹמַר דְמְסַפְקָא לִיהָ מְדָאוּרִייתָא אִי גַט
דוֹחָה דְהָא לָא מְצִינּוּ גַט בִּיבְמָה מַה"ת.

וְכַדְלִפְנֵין בְּקְדוּשִׁין מְחֻלּוּץ הַנְּעַל נְעַל אֵין מִזִּידֵי אַחֲרִינָא לָא אֶלְא ע"כ מְדָרְבָּנּוּ קְאָמַר
דְמְסַפְקָא לִיהָ אִי תְקִינּוּ בִּיהָ רַבָּנּוּ גַט לְדַחוּת אוֹ לָא דְלִיכָא לְמִימַר דְפְשִׁיטָא לִיהָ בְּתַקְנָתָא
דְגַט דְחִי א"כ אֵין פָּאן סְפַק.

וְכֵן מְאָמַר מְסַפְקָא לִיהָ אִי תְקִינּוּ רַבָּנּוּ מְאָמַר בִּיבְמָה אִי לָא. וְא"כ דְמְדָרְבָּנּוּ בְּעַלְמָא
קְאָמַר.

א"כ מְאֵי פְרִיף לִיהָ אַבְיֵי תִיְהִיבֵי בְּבִיאָה דְלְכַתְּחִילָהּ וּפִירֵשׁ רַש"י ו'ל דְמַמָּה נְפִשָׁף מַעֲשֵׂה
הַשְׁלִישִׁי לָאו פְלוּם הִיא. דְאִי גַט דְחִי בִיאָה שְׁאַחֲרִיָּה לָאו פְלוּם הִיא.

וְכֵן אִי מְאָמַר קְנִי בִיאָה שְׁאַחֲרִיָּה גַם פֶּן לָאו פְלוּם הִיא וְאִי גַט לָא דְחִי וּמְאָמַר לָא קְנִי
הָרִי הִיא בִיאָה בְּתַחֲלִילָהּ. וְכִינּוּן דְדַחֲזִית גַט וְקִנְיִן מְאָמַר אֵינוּ אֶלְא מְדָרְבָּנּוּ א"כ אַמְאֵי לָא
תִיְהִיבֵי בִיאָה בְּתַרְהָ דְבִיאָה קְנִי מְדָאוּרִייתָא וְשְׁפִיר הָוִי בִיאָה פְסוּלָהּ וּמַש"ה מְהַנִּי אַחַר
הַבִּיאָה גַט אוֹ מְאָמַר.

וְלִילֵי פִירֵשׁ ו'ל הִי אֶפְשָׁר לֹמַר דְבִיאָה שְׁפִיר מְהַנִּי אֶפְלוּ אִי גַט דְחִי אִי מְאָמַר קְנִי.
וּמ"מ לָא תִיְהִיבֵי מְאָמַר אַחַר בִּיאָה וְגַט דְאִי גַט דְחִי א"כ בּלֵא"ה לָא מְהַנִּי מְאָמַר אַחֲרֵיו
וְכִמּוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹ ו'ל בּד"ה דְמְסַפְקָא לִיהָ.

וְנִרְאִיתִי לְהַרְשָׁב"א ו'ל שְׁהַרְגִישׁ בְּזָה עַל פִּי רַש"י ו'ל וְהִבִּיא בְשֵׁם הַירוּשְׁלָמִי מְפֹרָשׁ
פְּדָבְרֵי רַש"י ו'ל. וְכֵן הַדְבָרִים מְבוֹאָרִים בִּירוּשְׁלָמִי דְפְשִׁיט מְהֵאֵי בְרִייתָא דר"ג לָא
מְסַפְקָא לִיהָ בְּמְאָמַר וּבְגַט אִי קְנִי אִי דוֹחָה לְגַמְרֵי אֶלְא ס"ל דְמְאָמַר קוֹנָה וּמְשִׁיר וְגַט

דוחה נמי ומשייר אלא דמשיטת הירושלמי משמע דהכל מדאורייתא קאמר אי מספקא לן אי דוחה אי קונה.

היינו דקונה לגמרי מקרא דילקחה. וכן גט פוטר לגמרי ומסיק התם דבגט לכ"ע פוטר ומשייר ואפילו לר"ש וא"כ אטו רבא דקאמר דר"ג מספקא ליה בגט ומאמר היינו דמספקא ליה אי גט פוטר לגמרי אתמהה הא פשיטא לן בכוליה מכילתין דגט לא מהני ביבמה.

וע"כ צ"ל דמספקא ליה אי דחי לגמרי אבל זה פשיטא דלא מיפטררא בגט לחוד. וילענו דחיה הוא דמספקא ליה מקרא דלא יוכל כו'.

אשר שלחה פדדריש ר"ע לקמן. וא"כ אפשר לומר דלמסקנא נמי דר"ג ס"ל דדוחה ומשייר היינו מדאורייתא וכן מאמר קונה ומשייר מה"ת.

אבל מסוגיא דשמעתין משמע דהכל תקנת חכמים הוא וכדאמרין לעיל מ"ט אמור רבון גט ומאמר מהני ביבמה. ויתבאר עוד בזה לקמן בשמעתין: מיהו אמר רבון יבמה בסד צד מהני בה גט.

ובסד צד מהני בה מאמר כו'. ופי' רש"י ו"ל דגט דוחה חצייה ומאמר קונה חצייה.

היינו דדחיית הגט דנחת ומשייר. וכן קנו מאמר היינו דקונה ומשייר.

וס"ל לר"ג דמאמר השני אין לו פת לחול על הראשון דמה שיש בכת מאמר לקנות כפר קנה הראשון. וכן בדחיית הגט.

אבל גט אחר מאמר או מאמר אחר גט אין לראשון פת לעכב את השני פינו דזה קונה קצת וזה דוחה קצת. ורבון ס"ל פינו דמאמר קונה ומשייר.

וכן גט דוחה ומשייר יש פת לשני לחול על מה ששייר הראשון. ומסיק דביאה פסולה עדיפא ממאמר וגריעא ממאמר עדיפא ממאמר שביאה פסולה חל גם אחר מאמר אפי' לר"ג.

ולפי מאי דמשמע בסוגין דגט ומאמר מדרבנן הם הדבר פשוט בטעמו פינו דקנו ביאה מדאורייתא פשיטא דחיל אחר מאמר והא דגריעא ממאמר הוא רבותא דאילו מאמר אחר מאמר פסול לא חיל.

ומאמר אחר ביאה פסולה חיל. וקאמר הש"ס טעמא דמאמר קני לכולי' שיורא דגט.

ומש"ה לא חיל מאמר בתרי'. אבל ביאה לא קני לכולי' שיורא דגט.

ומש"ה מהני מאמר בתריה. משמע מזה דהא דאין מאמר אחר מאמר שאחר הגט הוא משום דאין לו מקום לחול דמאמר קני סד צד וגט דחי סד צד ולא נשתייר מקום למאמר השני לחול.

ויש לדקדק למה הוצרכו לזה אפי' אם לא קני מאמר לכולי' שיורא דגט. מ"מ אין מאמר השני חל דאין לשני יותר פת מן הראשון כמו במאמר אחר מאמר בתחילה.

אע"ג דשיור המאמר הראשון אחריו מ"מ אין פח למאמר השני לחול על מה ששייר הראשון. א"כ ה"נ במאמר שאחר הגט.

ונראה דאין פוננת הש"ס למימ' דינש מקום לומר ג"כ דאין מאמר קונה פל שיור הגט דמי מדד בשעלשיעור הקנן אלא זהו הוא דמיקרי קני לכולה שיעורא דגט דאין מאמר יכול לחול אחריו דגט לחודיה דוחה ומשייר לחול המאמר אחריו.

וכי עשה מאמר בשני' תו לא שייר אחריו פלום משום דאין מאמר אחר מאמר ואין פאן שיור עוד דגט לא מהני ומאמר נמי לא מהני. אבל ביאה שאחר הגט לא קני לכוליה שיעורא דעדיין השאיר מקום למאמר לחול אחריו וכ"ז לר"ג אבל לרבנן שפיר מהני מאמר אפילו אחר גט ומאמר.

פינן דס"ל יש מאמר אחר מאמר אפילו אם נתן גט ג"כ לאחת מהם מ"מ שניהם שיערו לחול מאמר השני אחריהם. ולפ"ז ביאה אחר ביאה יש לומר דלא מהני.

ומ"מ גריעא ביאה ממאמר לענין לחול מאמר אחריו דאחר מאמר לא מהני ואחר ביאה מהני. אלא דא"כ אמאי לא קאמר תרנייהו בחד לישנא עדיפא ממאמר דאילו מאמר אחר מאמר לא מהני וביאה אחר מאמר מהני וגריעא ממאמר דאלו ביאה אחר ביאה לא מהני ומאמר אחר ביאה מהני ועוד.

דכי היכי דמאמר קני לכוליה שיעורא דגט דאין מאמר אחריו ה"נ ביאה קני לכוליה שיעורא דגט דאין ביאה אחריו. ומטעם זה פ"י בקוטרס פמו שהביאו התוס' דביאה לא קני לשיעורא דגט בין לענין ביאה בין לענין מאמר: והתוספות ז"ל בד"ה עדיפא פתבו דהא דעדיפא ממאמר הוא דחל על מקום שתפס המאמר דסברא הוא שאין תופס אלא אותו צד שתופס המאמר הוכרחו לזה דאי נימא דביא' קונה מה ששייר המאמר.

א"כ בשביל זה לא עדיף ממאמר דהיא נמי לא חייילא על קנן המאמר. ועוד דהא משמע דקנן ביאה הוא פחות מקנן מאמר ומדבריהם נראה דדוקא קאמר דמאמר קני לכוליה שיעורא.

אבל אי לא קני לכוליה שיעורא הי' מאמר חל אחריו. וכמו שכתבו בסוף דבריהם ז"ל.

ולענ"ד אין זה מוכרח ואין אנו צריכין לכ"ז פמו שכתבתי ובירושלמי איבעי להו בביאה אחר ביאה לר"ג ותמה הק"ע על התוס' ז"ל שלא הביאו דברי הירושלמי ול"נ דמהירושלמי אין ראיה דלשיטת הירושלמי דחזית הגט וקנן המאמר הפל מדאורייתא.

ומש"ה מיבעי להו בביאה אחר ביאה דהא מה"ת נגרע קנן הביאה ע"י גט או מאמר ש'לפניו אבל לסוגיא דשמעתין דגט ומאמר אינו אלא מדרבנן מסתבר לומר פינן דינש מאמר אחר הביאה כ"ש ביאה וגזירת חכמים היא דביאה פסולה יש אחר' פלום: רש"י בד"ה חולץ לראשונה כו'.

אלא עצה טובה קמ"ל עכ"ל. והקשה מהרש"א ז"ל למה לא פ"י פהא דתנן אם הי' חולץ חולץ לפסולה משום לא ישפוך אדם מי בורו כו' ושללא לפוסלה מן הפקונה.

וכתב דאולי דעת רש"י ז"ל דהשניה ג"כ פסולה לכהונה וקרוב הוא לריח הגט. והוא דין מחודש.

ומפְּשֻׁטָא דְשִׁמְעֵתִין לֹא נִרְאָה כּוֹן. דְּכִינּוֹן דְּמוֹתֵר הוּא בְּקִרְוּבוֹת הַשְּׁנִיָּה.

אַלְמָא דְלֹא גָט הוּא כְּלָל. וְכַד מְשַׁמַּע לְקַמֵּן דְּכָל דְּהוּי גָט לְפִנְסָלָה מִן הַפְּהוֹנָה מְהַנְי נְמִי לְמִיתָסֵר בְּקִרְוּבוֹתֵי.

וּבְתוֹסְפָתָא מְשַׁמַּע קֶצֶת דְּכָל כַּה"ג פּוֹסֵל מִן הַפְּהוֹנָה כְּדִתְנִי הֵתָם אַע"פ שְׁאָמְרוּ אִין אַחַר בְּעִילָה פְּלוּם חֲלִיצָה אַחַר בְּעִילָה פְּסָלָה מִן הַפְּהוֹנָה מְשַׁמַּע דְּאִפִּילוּ אַחַר בְּעִילָה שְׁאִין אַחֲרֵיהּ פְּלוּם חֲלִיצָה פּוֹסֵלָת מִן הַפְּהוֹנָה אֲלָא דְזֵה וְדָאִי אִינוּ דְפְּשִׁיטָא דְאַחַר בְּעִילָה בְּתַחֲלִילָה אִין חֲלִיצָה פְּלוּם.

וּבִירוּשְׁלָמִי גְרָסִינּוּ לֵה לְהַתּוֹסְפָתָא בְּנוֹסְחָא אַחֲרֵינִי. וּלְעַנְיָן דְּקְדוּקוֹן שֶׁל הַמְּהַרְשֵׁ"א ו"ל י"ל דְּמִשׁוּם שְׁנֵי יְבָמִים וּיְבָמָה אַחַת פְּתַב כּוֹן וּק"ל: ע"ב גְּמָרָא וְקַתְנִי סִיפָא וְכוּן אַתָּה אוֹמֵר כו'.

עֵינּוּן מַה שְׂכ' לְעִיל בְּזֵה בְּפָרְק אַרְבַּעָה אַחִין בְּשִׁמְעָתָא דְחֲלִיצָה פְּסוּלָה. וְהַרְמַב"ן ו"ל וְהַרְשֵׁב"א ו"ל פְּתַבוּ כָּאֵן דַּה"ה דְּהוּי מְצִי לְמִיפְרָד מְרִישָׁא דְכִי הִיכִי דְצָרִיכָה לְחַזוֹר עַל כָּל הָאִחִין ה"נ צָרִיכָה לְחַזוֹר עַל כָּל הַיְבָמוֹת וּק"ל: וְהָא בִּיאַת כּוֹן תְּשַׁע כְּמֵאָמֵר שׁוּי' רַבְּנָן וְקָאָמֵר ר"ש אִינָה בִּיאָה.

כְּפָר עֲמָדוֹ הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א ו"ל אֲמַאי לֹא הִבִּיא מְהָא דְאָמֵר ר"ש לְעִיל אִם מְאָמְרוּ שֶׁל שְׁנֵי מְאָמֵר אִשְׁתַּ שְׁנֵי הוּא בּוֹעֵל ע"ש מַה שְׁתִּירְצוּ וּלְדִידֵי קִשְׂיָא לִי הִיכִי מִיִּיתִי מְהָא דְבִיאַת קָטָן לְמֵאָמֵר הָא לֵר"ש לֹא שְׁיִיכָא אֶהְדְּדִי כְּלָל.

כִּינּוֹן דְּלֵר"ש מְאָמֵר ע"כ מַה"ת מְסַפְקָא לִיהּ אִי קִנִּי וְכַדָּאָמֵר אִשְׁתַּ שְׁנֵי הוּא בּוֹעֵל. וְהִינּוּ דְמְסַפְקָא לִיהּ בְּדִרְשָׁא דְוִלְקָחָה לּוֹ לְאִשָּׁה וְכַדָּאָמְרִינּוּ בִירוּשְׁלָמִי לְהִדְיָא וּבְבִיאַת קָטָן נְמִי נִרְאָה דְמְסַפְקָא לִיהּ אִי קִנִּי לְגַמְרֵי מַה"ת אוֹ לֹא קִנִּי כְּלָל וְע"כ בְּבִיאַת קָטָן מְטַעֲמָא אַחֲרֵינָא הוּא דְמְסַפְקָא לִיהּ.

וּא"כ הִיכִי מִיִּיתִי רְאָיָה מְבִיאַת קָטָן לְמֵאָמֵר כִּינּוֹן דְּלֹא שְׁיִיכִי אֶהְדְּדִי כְּלָל. וְגַם לְשׁוֹן הַגְּמָרָא וְהָא בִּיאַת כּוֹן תְּשַׁע כְּמֵאָמֵר שְׁוִי' רַבְּנָן אִינוּ מִינְשָׁב כִּינּוֹן דְּהַפֵּל מַה"ת הוּא וְכָל חַד טַעֲמִיָה לְחַוּד.

וְע"כ נִרְאָה דְנוֹדָאִי בְּמֵאָמֵר מְסַפְקָא לִיהּ לֵר"ש אִי יֵשׁ לּוֹ קִנְיָן מַה"ת וְכַמְבַּנְאָר בִירוּשְׁלָמִי אֲבָל בְּבִיאַת קָטָן מוֹדָה ר"ש בְּהָא דְתַקְנַת חֲכָמִים הוּא. וּמַש"ה לֹא מִיִּיתִי הַש"ס מְהָא דְפְּלִיג ר"ש לְעַנְיָן מְאָמֵר כִּינּוֹן דְמְסַפְקָא לִי הֵתָם.

וּמְבִיאַת קָטָן הוּא דְמִיִּיתִי דְעֵיקָר קִנְיָנוּ אִינוּ אֲלָא מְדַרְבְּנָן וְאַפ"ה קוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר דְלֹא מְהַנְי בִּיאָה אַחֲרֵי. וְהִינּוּ דְאָמְרִינּוּ וְהָא בִּיאַת קָטָן כו'.

הִינּוּ דְקִנְיָן בִּיאַת קָטָן לֵר"ש מְדַרְבְּנָן כְּמוֹ מְאָמֵר לְרַבְּנָן. [וְהָא דְקָאָמֵר לְקַמֵּן בִּיבָמָה שְׁנַפְּלָה לְפָנֵי קָטָן וּבָא עָלֶיהָ וְאַח"כ מַת הַקָּטָן דְמוֹתֵר לִיבָמָה.

הִינּוּ מִשׁוּם דְלִית לִיהּ לְגִזְזִיָּה דְזִיקָתָא שְׁנֵי יְבָמִים. וְהָא דְקָאָמֵר גְּבִי מְאָמֵר א' מְאָמְרוּ שֶׁל שְׁנֵי מְאָמֵר אִשְׁתַּ שְׁנֵי הוּא בּוֹעֵל קוּשְׁטָא קָאָמֵר מִשׁוּם דְמְסַפְקָא לִיהּ בְּמֵאָמֵר אִי קוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר.

אָבֵל בלא"ה נָמִי לֹא ס"ל גְּזִירָה דְּזִיקָת ב' יָבָמִים]. וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַתּוֹסֵ' ו"ל בַּד"ה אִי בִיאת שֵׁכ' וְאִין לֹמַר מִשׁוּם דְּהִנֵּי נִישׁוּאִין דְּרַבְּבִין נִיבְהוּ.

אֵלָא דְּבַתּוֹסְפֵת' פִּי"א אֵיתָא נָמִי לְעִנְיָן בִּיאת בְּן ט' נָמִי לְהֵאִי לִישְׁנָא דְּאָמַר ר"ש אִם בִּיאת שְׁנֵי בִיאַה אֲשֶׁת שְׁנֵי הוּא בּוֹעֵל. מִשְׁמַע דְּמִסְפָּקָא לִיה נָמִי בְּבִיאת בְּן ט' אִי קוֹנָה קִנְיָן גָּמוּר מַה"ת.

והדק"ל מאי דִּינִיק מִבִּיאַה לְמַאָמַר: וְנִרְאָה לֹמַר עוֹד בַּע"א דר' יוֹחָנָן דְּאָמַר דְּהִנֵּי תַנְאֵי אָמְרוּ דְּבַר אֶחָד דְּמַאָמַר קוֹנָה קִנְיָן גָּמוּר הִינְנוּ דִּיש לֹ קִנְיָן קֶצֶת מַה"ת. אָבֵל שְׁיָקִנָה קִנְיָן גָּמוּר לִיכָא לְמַ"ד לְשִׁיטַת הַש"ס דִּילָן וְכַמוּ שְׁכַתְבֵתִי לְעִיל בַּפ' ד"א גַּבִּי הָא דְּאָמְרִינוּן הֵתָם דַּלְב"ש נָמִי אֵינוּ קוֹנָה קִנְיָן גָּמוּר.

ומ"מ שְׁפִיר קְאָמַר ר"ש אִם מַאָמְרוּ שְׁל שְׁנֵי מַאָמַר אֲשֶׁת שְׁנֵי הוּא בּוֹעֵל. דְּכִינּוּן דְּקוֹנָה מַה"ת אַע"ג דְּמַשְׁיָיר מ"מ כְּבָר פִּקַּע זִיקָת הֶרְאָשׁוֹן וְאֲשֶׁת שְׁנֵי הִיא.

כִּי הִיכִי דַס"ד דְּאֶפִּילוּ ע"י זִיקָה לְחוּד חֲשִׁיבָא אֲשֶׁת שְׁנֵי. וַא"כ כּוֹלְהוּ תַנְאֵי אָמְרוּ דְּבַר אֶחָד דַּר"ג נָמִי טַעְמֵי מִשׁוּם דַּס"ל מַאָמַר קוֹנָה וּמַשְׁיָיר מַה"ת כְּמוֹ לְשִׁיטַת הִירוּשָׁלַּמִי שְׁהַבְּאֵתִי לְעִיל.

ומש"ה ס"ל דְּאִין מַאָמַר אַחַר מַאָמַר וּב"ש נָמִי הִכִּי ס"ל כְּדְּאָמְרִינוּן לְעִיל ור"ש ג"כ מְסַפָּקָא לִיה אִם קוֹנָה וּמַשְׁיָיר מַה"ת. וְשְׁפִיר מוֹכִיחַ מְהֵא דְּאָמַר דְּאִין בִּיאַה אַחַר בִּיאַה בְּבִיאת קֶטָן דַּה"ה דְּאִין מַאָמַר אַחַר מַאָמַר דַּאע"ג דְּבִיאת קֶטָן אֶפְשָׁר דְּקוֹנָה מ"מ לֹא קִנְיָן גָּמוּר אֵלָא קוֹנָה וּמַשְׁיָיר.

וְאֶפִּילוּ הִכִּי לֹא מְהַנִּי בִיאַה אַחֲרֵיהּ מִשׁוּם דְּאִין בִּיאַה אַחַר בִּיאַה וְכַדְאֵיתָא לְהַדְיָא בַּתּוֹסְפֵתָא שָׁם ה"נ דְּאִין מַאָמַר אַחַר מַאָמַר דַּאע"ג דְּקוֹנָה וּמַשְׁיָיר אִין הַמַּאָמַר הַשְּׁנֵי מְהַנִּי אַחֲרֵיו. וְכֵן יְבוֹאֵר לְקַמְן אַלִּיבָא דְּבִן עֲזַאי ור' נַחֲמִיָה דְּכוֹלְהוּ בַּחֲדָא שִׁטְתָא קִיָּמוּ וְדו"ק: תּוֹסְפוֹת בַּד"ה אִי בִיאת כו'.

אִי נָמִי בְּבָא עָלֶיהָ בַּע"כ אַע"ג דְּבִיאת בְּן ט' כְּמַאָמַר וּמַאָמַר בַּע"כ לֹא מְהַנִּי כו'. גַּם דְּבַרְיָהֶם אֵלוּ הוֹלְכִים לְשִׁיטְתָם דַּלְר"ש נָמִי אֵינוּ אֵלָא מְדַרְבְּנָן דְּאִי מִן הַתּוֹרָה פְּשִׁיטָא דְּקוֹנָה אֶפִּילוּ בַּע"כ.

וּמְפָל מְקוּם מַה שְׁכַתְּבוּ דְּמַאָמַר בַּע"כ לֹא מְהַנִּי גַם לַר"ש אֵינוּ מוּבָן. וְכַמ"ש לְעִיל כִּינּוּן דְּמִסְפָּקָא לִיה אִי קִנְיָן מַה"ת וְנִדְּאִי קוֹנָה אֶפִּי בַּע"כ.

וּבִירוּשָׁלַּמִי בְּפִירְקִין מִשְׁמַע דְּבִקְטָן לְמַ"ד דְּבַעֲיָנוּ דַּעַת בְּמַאָמַר לִיכָא מַאָמַר כָּלֵל דְּלֹא בַר דַּעַת הוּא. וּלְפִי' ע"כ צָרִיף לְחַלְק בֵּין בִּיאת קֶטָן לְמַאָמַר שְׁל גְּדוּל דְּהָא קֶטָן לֹא בַר דַּעַת הוּא.

אָבֵל לְקַמְן בַּפ' הָאֲשֶׁה אָמְרִינוּן סְתָמָא דִּיש לְקֶטָן מַאָמַר לַכ"ע אֶפִּי לְמַאן דְּבַעֲי דַּעַת שְׁנֵיהֶם. וּי"ל דְּתַרִּי תַלְמוּדִין לְשִׁיטְתֵיהוּ אֲזִילִי דְּלְשִׁיטַת הִירוּשָׁלַּמִי דְּקִנְיָן מַאָמַר מַה"ת.

וּמַאן דְּבַעֲי דַּעַת יְלִיף מִקְדוּשִׁין דְּעַלְמָא דְּאֵינוּ אֵלָא מְדַעַת. א"כ פְּשִׁיטָא דְּלְקֶטָן לִיכָא דַּעַת וְאִין לֹא מַאָמַר.

אָבֿל לְשִׁיטַת הַש"ס דִּילן דֶּהפֿל מִדְּרַבָּנָן י"ל דָּלֵא אָמְרוּ דְּוּמְיָא דְּקִדּוּשִׁין דְּעֵלְמָא. אָלֵא לְעֵנָן בַּע"כ.

אָבֿל קָטָן יֵשׁ לֹו דַעַת לְעֵנָן מֵאָמֵר דְּרַבָּנָן וְשֵׁם בַּפ' הָאִשָּׁה יִתְבָּאֵר יוֹתֵר בַּעז"ה: וְצָרִיךְ לְדַקְדָּק עוֹד לַר"ש דָּלֵא ס"ל תְּקִנַּת חֲכָמִים בְּמֵאֵמֵר יְבָמִים וּמְסַפְקָא לִיהָ אִי לֹא קִנִּי כָּלֵל. א"כ אָטוּ גַט נָמִי לֹא דִּהָא הֶפֿל חַד טַעְמָא הוּא.

כְּדָאֵמְרִין בְּרִישׁ שְׁמַעְתִּין. וצ"ל דְּבָגַט מוֹדָה בְּתַקְנַת חֲכָמִים.

וּבְמֵאֵמֵר הוּא דָּלֵא ס"ל תְּקִנַּת חֲכָמִים. כִּינֹן דְּבִלֵא"ה קִנִּי מְסַפְקָא.

וּבִירוּשְׁלָמִי בְּעֵי לְמִימֵר דַּר"ש בָּגַט נָמִי מְסַפְקָא לִיהָ אִי פּוֹטֵר אִו לֹא. וּמְסִיק דְּבָגַט מוֹדָה דְּדוֹחָה וּמְשִׁיב ע"ש: עוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּשְׁמַעְתִּין לַר"ש דָּאֵמֵר אִין בִּיאָה אַחַר בִּיאָה ע דְּוּמְיָא דְּמֵאֵמֵר.

א"כ אַמַּאי לֹא הָוִי דְּוּמְיָא דְּמֵאֵמֵר דְּאֶפֿילוּ לְמ"ד אִין מֵאֵמֵר אַחַר מֵאֵמֵר מ"מ אָסוּר הָרֵאשׁוֹן לִיְבָבָם מְשׁוּם גְּזִירָה דִּילְמָא אָתִי הַשְּׁנִי לִיְבָבָם אִו אָתִי לִיְבוּמִי לְשִׁנְיָה. וְהִכָּא בְּבִיאַת קָטָן אַמַּאי לֹא נְפֻסְלָה ע"י הָרֵאשׁוֹן וְאִין לֹוּמֵר דְּדוֹנָקָא בַּב' יְבָמוֹת הוּא דְּגִזְרִין הִכִּי אָבֿל לֹא בְּשִׁנְיָ יְבָמִים חֲדָא דִּהָא אָמְרִי בְּבְרִייתָא וְכֹן אָתָּה אֹמֵר בַּב' יְבָמִים.

וְעוֹד דְּבַתּוֹסְפֵתָא פָּרַק י"א תַּנְיָא נָמִי לְהָא דַּר"ש לְעֵנָן ב' יְבָמוֹת. וְכֹן תָּנִן לְקַמֹּן בְּמַתְנִיתִין וְאֶפֿילוּ אַם נֶאֱמַר דַּר"ש מְטַעַם דְּמְסַפְקָא לִיהָ אִי קִנִּי קִנְיָן גָּמוּר הוּא דְּקָאֵמֵר הִכִּי.

אַפְתִּי תִּיקְשִׁי הָא דְּאֵמְרִין הֵתֵם דְּמַתְנִיתִין דָּלֵא כְּכֹן עֲזָאֵי דָּאֵמֵר אִין מֵאֵמֵר אַחַר מֵאֵמֵר בַּב' יְבָמוֹת אִו בַּב' יְבָמִים לְחַד גּוֹסְתָא הָא גַם לְכֹן עֲזָאֵי נְפֻסְלָה עַל הָרֵאשׁוֹן. וְלִשׁוֹן רַש"י ז"ל בְּמַתְנִיתִין שְׁפַתְב לַר"ג דָּאִין מֵאֵמֵר אַחַר מֵאֵמֵר הָאֲחֵרוֹן אִינוּ כְּלוּם.

לְפֻסוֹל אֵת הָרֵאשׁוֹנָה עָלְיוּ. וּבְגִמְרָא אָמְרִין דַּר"ג נָמִי נְפֻסְלַת הָרֵאשׁוֹנָה עָלְיוּ.

וּאֶפ"ל לְעֵנָן קוֹשְׁיִין דְּבִיאָה אַחַר בִּיאָה לֹא גְזִרִין דִּילְמָא אָתִי לִיְבוּמִי לְשִׁנְיָה. כִּינֹן דְּבִיאָה הָרֵאשׁוֹנָה מְדַאֲוֵרִיתָא קִנְיָא כְּמוֹ שֶׁכ' לְעִיל.

וְכֹן הוּא דַעַת הָרַמְב"ן ז"ל. וּפִי' הָא דְּכְמֵאֵמֵר שְׁוִיָּה רַבָּנָן הִיָּינוּ לְגִרְוֵעַ פַּחוּ וְטַעְמוֹ מִדְּבָרֵי הַתּוֹסְפֵתָא בְּפִי"א שֵׁם זֶה הֶפֿלֵל כֹּל נְשָׂאִין צָרִיךְ דַּעַת בִּיאָתוֹ בִּיאָה כְּאֶשֶׁר יְבֹאֵר עוֹד בְּזֵה בְּאִנְרוֹךְ לְקַמֹּן בְּמַכִּילִתִין בַּעז"ה.

וּבַעַל ק"ע בְּפָרַק הָאִשָּׁה נְעֵלָם מְנַוּוּ דְּבָרֵי הַתּוֹסְפֵתָא: אָלֵא דַּלְפ"ז יֵשׁ לְדַקְדָּק הִיכִי פְּשִׁיטָא לִיהָ לְהַש"ס דְּלְמ"ד אִין מֵאֵמֵר אַחַר מֵאֵמֵר ה"ה דָּאִין בִּיאָה אַחַר בִּיאָה בְּבִיאַת קָטָן דִּילְמָא הָוִי כְּבִיאָה פְּסוּלָה דְּאֶפֿילוּ לַר"ג יֵשׁ בִּיאָה אַחַר בִּיאָה כִּינֹן דְּמַהְיֵי מֵאֵמֵר אַחֲרֵי'.

וְה"נ בְּבִיאַת קָטָן דְּמַהְיֵי אַחֲרֵי מֵאֵמֵר דְּגָדוּל אַע"ג דִּהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן כ"ש דְּמַהְיֵי בִיאָה אַחֲרֵיהָ שִׁישׁ לָהּ קִנְיָן מְדַאֲוֵרִיתָא. וְהַדְּבָרִים אַרְוֹכִים בְּזֵה וְיִתְבָּאֵרוּ עוֹד אִי"ה לְקַמֹּן בְּמַכִּילִתִין וּבִירוּשְׁלָמִי בְּפִירְקִין מִיְבְּעֵי לְהוּ לַר"ג אַם יֵשׁ בִּיאַת כֹּן ט' אַחַר בִּיאַת כֹּן ט' אִו בִּיאָה פְּסוּלָה אַחַר בִּיאַת כֹּן ט' ע"ש.

ובבאמת צ"ע מאי מספקא להו דאי ניקא דלר"ג נמי יש ביאה אחר ביאה בבן ט' א"כ
בביאה פסולה אחר ביאת בן ט' פשיטא דמהני לכ"ע דהא ביאה פסולה קונה מדאורייתא
וביאת קטן אינו קונה אלא מדרבנן.

וע"כ צ"ל דס"ל דביאת בן ט' נמי קונה מה"ת. וכדעת הרמב"ן ז"ל ודו"ק היטיב בכל
הנ"ל: גמרא בן עזאי דתניא בן עזאי אומר כו'.

ע"ן תוס' ז"ל שקיימו הגונסחא דבב' יבמים אין מאמר אחר מאמר והיינו טעמא דבן עזאי
ס"ל נמי דמאמר קונה ומשייר מה"ת. ומש"ה לא עהני בב' יבמים ביבמה אחת דלא מצינו
אשה מתקדשת לשנים ואע"ג דאמר ר' יוחנן בקדושין גבי הרי את מקדשת לי מעכשיו
ולאחר ל' יום דאפילו קדושי מאה תופסים בה הא אמרינן בירושלמי בשמעתין דר"ג לא
ס"ל פנותיה בהא אלא כל שקנוי קצת לאחד אין קדושי שני תופסין בה.

והיינו דאמר דבר אחד עם כל הני תנאי דמאמר קונה קנין גמור לענין זה דלא יחול
אחריו קנין אחר. וב"ש דלעיל נמי הכי קאמרי דאין הזיקה נופלת למקום מאמר משום
דמאמ' קונה קנין גמור לענין זה שלא יחול אחריו קנין אחר הזיקה: גמרא והא ביאה
פסולה כמאמר שנייה רבנן.

ע"ן פ"י רש"י ז"ל וכבר עמדו ע"ז הרמב"ן והרשב"א ז"ל ומהרש"ל ומהרש"א ז"ל על
שקחליף שיטתו ממה שפ"י במתניתין דלר"ג ביאה פסולה פוטר לגמרי ואינה צריכה
חליצה. ומש"כ מהרש"א ז"ל דלרבנן פתב בן אין הבנה לדבריו ז"ל.

דא"כ מאי ראיה מיייתי מביאה פסולה למאמר פ"ן דלדידיה ביאה פסולה ככשרה דמי.
ובבאמת כבר האריכו בזה התוס' והרמב"ן והרשב"א ז"ל לפרש סוגית הש"ס בזה דמיייתי
ראיה מביאה פסולה לר"ג למאמר ובכולן יש בהם מן הדחק.

כמו שכ' הרשב"א ז"ל. והר"י ב"ר ברוך ז"ל פ"י דלר"ג גט ומאמר מן התורה.

והקשו התוס' ז"ל דלא משתמיט שום תנא למימר דגט פוטר ביבמה. ועוד דא"כ הנה ליה
למימר נמי דאין אחר הגט פלום.

וכתב מהרש"א ז"ל דהוי מצי למיפרי ליתני נמי אין אחר המאמר פלום והא לא קשיא
דבמאמר שפיר מצינו למימר דקונה ומשייר אבל בגט לא משמע להו דדוחה ומשייר.
ול"ג לקיים דברי הר"י ב"ר ברוך.

אבל לא פשיטתי אלא ע"ד הרמב"ן ז"ל. וכמו שכ' לעיל דר' יוחנן ס"ל דיש למאמר
קנין מה"ת וקמ"ל דאמרו דבר אחד דקונה קנין גמור לענין זה דלא מהני קנין אחר
בתריה.

ושפיר מוכח מר"ג דאמ' דביאה פסולה אין אחריה פלום דס"ל נמי הכי במאמר דהא
ביאה פסולה כמאמר היא דאינו פוטר לגמרי בלא חליצה פ"ן דכבר קנה תחילה המאמר
באחת או הגט דחה אחת והקנין והדחיה מה"ת היא.

א"כ ודאי אפילו פי חזר ובעל לא מיפטר א בגט לחוד דאין כח לביא' לקנות קנין גמור
לענין זה פ"ן דכבר נפסל עליו מה"ת ושפיר הוי ביאה פסול' כמאמר ואפ"ה קאמר דאין
אחר' פלום ולא מהני ביאה אחריה משום דאין קנין חל על קנין.

והינינו דאמ' דְּבַר אֶחָד עִם ר"ג דְּאָמַר אֵין מַאָמַר אַחַר מַאָמַר וְעַם ר' שְׁמַעוֹן דְּאָמַר אֵין בִּיאָה אַחַר בִּיאָה בְּבִיא' קָטָן אֲלֵא דא"כ אַכְתִּי תִיקְוִשִׁי לָמָּה לֹא יוֹעִיל גַּט אַחַר בִּיאָה פְּסוּלָה דְהָא גַט מְהַנִּי אַחַר מַאָמַר לכ"ע.

וי"ל דְּבִיאָה קִנְיָנָה עֲדִיף מִמַּאָמַר וְאִפִּילוּ גַט לֹא מְהַנִּי בְּתֵרָה אֲלֵא דְלִישְׁנָא דְכַמַּאָמַר שְׁוִיָּה רַבָּנָן אֵינוּ מְיַנְשֵׁב לַפ"ז. וּמ"מ פֶּן נִרְאֶה לְפָרֵשׁ וּמִירוּשְׁלָמִי אֵיכָא סִינְעֵת' לְפִירוּשׁ זֶה כְּמוֹ שְׁכ' הֶרְמֵב"ן ו"ל ו"ל אֲלֵא דְהֶרְמֵב"ן ו"ל כְּתֹב דְּגִזְרָה דְרַבָּנָן הִכִּי הָוִי לְהַצְרִיף חֲלִיצָה וְשִׁלָּא יְהִיָּה אַחֲרֵיהּ כְּלוּם.

וְשִׁיטַת הִירוּשְׁלָמִי נִרְאֶה בְּרוּר דס"ל דְּגַט וּמַאָמַר מַה"ת הֵם כְּמִבְּנוֹאָר בְּכּוֹלָה פִּירְקִין שָׁם. וְכַדְאָמְרִינוּ נְמִי הָתָם דְּלָמ"ד אֵין בִּיאָה פְּסוּלָה פּוֹטְרַת אִם קִיּוּדֵשׁ אַחַר לְצַרְתָּה אֵין קְדוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּצַרְהּ.

וְאֵי נִימָא דְרַק מְדַרְבָּנָן הוּא אַמַּאי לֹא תְּפָסִי בֵּה קְדוּשִׁין בְּצַרְתָּה אַחַר בִּיאָה פְּסוּלָה. פִּינוּ דְמַה"ת נִפְטָרָה לְגַמְרִי.

אֲלֵא דְדַבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּזֵה צְרִיכִין בִּיאוּר כְּמוֹ שְׁאַעֲתִיק לְפָנֵיהּ וְהִכִּי אֵימָא הָתָם רַבָּנָן דְתַמָּן אָמְרִין דְּבַרֵּי רַבִּי נְחֻמִּיָּה בִּיאָה פְּסוּלָה פּוֹטְרַת ע"ד דְרַבָּנָן דְתַמָּן בִּיאָה בֵּין שְׁהִיא אַחַר הַמַּאָמַר בֵּין שְׁהִיא אַחַר הַגַּט פּוֹטְרַת.

וּע"ד דְרַבָּנָן דְהִקָּא בִּיאָה שְׁהִיא אַחַר הַמַּאָמַר פּוֹטְרַת שְׁאַחַר הַגַּט אֵינָה פּוֹטְרַת וְלֹא שְׁמַע הָא דְאָמַר ר' הִילָא בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן ר"נ ור"ש אָמְרוּ דְבַר אֶחָד דְתַנְיָא ג' יְבָמוֹת עֲשֶׂה מַאָמַר בְּזוֹ וּבְעַל אֵת זוֹ וְנָתַן גַּט לְזוֹ רַבִּי נְחֻמִּיָּה אָמַר הִירָאוּשׁוּנָה צְרִיכָה גַט וְחֲלִיצָה וְאֵין אַחַר בְּעִילָה כְּלוּם כִּף הָעֲתִיק הֶרְמֵב"ן ו"ל גִּרְסַת הִירוּשְׁלָמִי.

וּפִי' דר' יוֹחָנָן חוֹלֵק גַּם עַל רַבָּנָן דְהִקָּא וס"ל דְּבִיאָה אַחַר מַאָמַר ג"כ בְּעֵי חֲלִיצָה. וּלפ"ז מְבִנוֹאָר כֶּן בִּירוּשְׁלָמִי דְלר' יוֹחָנָן בְּעֵי חֲלִיצָה גַם לר' נְחֻמִּיָּה.

אֲבָל בְּתוֹסְפָתָא לֹא גִרְסִינוּ בְּבִרְיָתָא הִירָאוּשׁוּנָה צְרִיכָה גַט וְחֲלִיצָה אֲלֵא הִירָאוּשׁוּנָה צְרִיכָה גַט. וְכֵן נִרְאֶה דְאֵי כְּגִירְסַת הֶרְמֵב"ן ו"ל מַאי אֵינְיָא רִאוּשׁוּנָה צְרִיכָה גַט וְחֲלִיצָה הָא אֵי בְּעֵיָא חֲלִיץ לְשִׁנְיָה זוֹ שְׂבָא עָלֶיהָ אֲלֵא וְדֵאֵי אֵין כָּאֵן חֲלִיצָה כָּלָל.

וְגַם מַה שְׁחִילֵק בִּירוּשְׁלָמִי לְדַעַת רַבָּנָן דְהִקָּא בֵּין בִּיאָה שְׁאַחַר מַאָמַר לְבִיאָה שְׁאַחַר חֲלִיצָה לֹא נִתְבָּאָר טַעְמוֹ שֶׁל דְבַר וּמַה שְׁפִי' בַּק"ע מְשׁוּם גְּזִירָה אֵין נִרְאֶה דְכַב' פְּתִיבְנָא דְלִשְׁיטַת הִירוּשְׁלָמִי כּוֹלְהוּ מַה"ת נִינְהוּ.

וּא"כ בְּלָאוּ הִכִּי מְסַתְבֵּר שְׁלֹא תְּפָטוּר בִּיאָה פְּסוּלָה פִּינוּ דְאֵין קִנְיָנָה קִנְיָן גָּמוּר. שְׂפָכָר נַעֲשֶׂה מַאָמַר אוֹ גַט בְּאַחֲרֵת.

וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ דְרַבָּנָן דְתַמָּן אָמְרִי דְטַעְמָא דר"נ מְשׁוּם דְּבִיאָה פְּסוּלָה פּוֹטְרַת בְּכָל גְּוֹנָא וְרַבָּנָן דְהִקָּא אָמְרִי דְלֹא פְטַר לר"נ אֲלֵא בִּיאָה שְׁאַחַר מַאָמַר. פִּינוּ דְלֹא נִדְחִית זִיקְתָּה עֲדִינוּ שְׁפִיר נִפְטָרָה ע"י בִּיאָה.

אֲבָל בִּיאָה שְׁאַחַר הַגַּט אֵינָה פּוֹטְרַת. פִּינוּ דְכַבֵּר נִדְחִית זִיקְתָּה ע"י הַגַּט אֵין הִבִּיאָה שְׁאַחַר הַגַּט פּוֹטְרַתָּה.

וקאמר ולא שמע הא דאמר ר' היילא אמר ר' יוחנן כו'. קאי ארבבון דתמן דלא שמעו הא דאמר ר' י' דר"נ ור"ש אמרו דבר אחד דביאה פסולה אע"ג דאין לה קנן גמור אין אחריה פלום.

וע"כ היינו פרבון דהכא דלרבבון דתמן פינו דפוטרת אפילו אחר הגט א"כ קנינה קנן גמור. והיכי אמר דבר אחד עם ר"ש דמייירי במאמר.

אלא ודאי פרבון דהכא ס"ל דביאה פסולה לר"נ ג"כ אין קנינה קנן גמור ואינה פוטרת אלא אחר המאמר אבל לא אחר הגט וכהא דתניא דביאה אחר מאמר פליגי. ולפ"ז אין אנו צריכין לומר לר"נ דבעי חליצה אחר ביאה פסולה דתיקשי לפ"ז מהא דאמר ר"נ דביאה פוטרת בין באמצע בין בסוף.

כמו שהקשה הרשב"א ו"ל. אלא הא דאמרינו דכמאמר שנויה רבבון היינו דאחר הגט אינה פוטרת ואפ"ה לאחר המאמר פוטרת לגמרי דאין אחריה פלום.

ועדיין לא נתברר לי הלכה זו. וגם דברי הירושלמי סתומים ועלומים הש"י יאיר עיני בתעלומות חכמתו: דף נב תוס' בד"ה אם בעל ועשה מאמר כו'.

עיין שם שפירשו דס"ד דלוקה מדרבבון משום דעשאוהו כפוגע באשת אח ומדרבבון לא קני לה בלא מאמר. ולפ"ז אפתי תיקשי וכי לא ידע מתניתין דביאה בתחילה אין אחריה פלום ואי לא קני לה מדרבבון אמאי אין אחריה פלום.

וצ"ל דלענן זה שפיר קני דלא יתנה אחריה פלום אלא דלעצמו צריך לעשות מאמר אחר ולבעול אח"כ ואז קונה אותה לגמרי. ואפשר לפרש עוד דס"ד דלמאן דס"ל מאמר קונה מה"ת לוקה עליה מה"ת דהכי פתיב ולקחה לו לאשה היינו מאמר ואח"כ ויבמה.

וכן משמע מהא דאמרינו ס"ד אמינא פינו דאמר מר העושה מאמר כו' פרוה ממנו זיקת יבמים דאלקבא דמ"ד מאמר מדאורייתא מייירי. דלמ"ד דרבבון פשיטא דלא פרוה הימנו זיקת יבמים.

אלא דאפילו למ"ד מאמר מה"ת אמאי ילקה ארבעים. הא ליכא לאו בזה.

ועיין רשב"א ו"ל. ולעיל בריש פירקין דאמרינו דאתי למיטעי ולומר מדמאמר לא מהני ביאה גמי לא מהני.

ע"כ צריך לפרש דביאה בלא מאמר בתחילה לא מהני דלא מסתבר שיאמר דביאה לא מהני כלל דאלא מאי מהני וק"ל: בד"ה דמקדש בביאה. עיין מהרש"א שפי' דבריהם ע"פ דבריהם בקדושין דלאו משום עדים הוי פריצותא דהא ביבמה צריך ביאה מדאורייתא משמע מד' בקדושין דביאת יבמה גמי צריך עדים ולקמן יבואר בזה באור: גמרא גהרדעי אמרי בכולהו לא מנגיד רב אלא במקדש בביאה בלא שידוכי.

ולקאי לישנא תיקשי מברייטא דתניא ביבמה לוקה דביבמה לכאורה לא שייכא שידוכי. פינו שזוקקה היא לו.

וצ"ל דגם ביבמה צריך לשדך. אלא דמשמע דבברייטא תני אם בעל בלא מאמר לוקה ולגהרדעי למה לי מאמר הא סגי בשידוכי בעלמא.

וי"ל דיבמה גריעי דלא בעינן דעתה וקני אותה אפילו בע"כ. ובהא הוא דקאמר דלוקה דזה נדאי פריצותא הוא וק"ל: רש"י בד"ה נתן לה כסף או שנה כסף כו'.

ואע"ג דיהיב לה מידי לאו קדושין הם דאין קדושין תופסין באשת אה עכ"ל. ולא ידענא למה הוצרך לזה דבקדושין ילפינן לה מקרא דויבמה דאין כסף ושטר גומרין בה.

ואפשר לומר שכתב כן ליתן טעם להא דאין מאמר קונה בה כלל דנהי דאין גומרין בה כדילפינן מקרא אכל מנ"ל דלא קני לה כלל לזה כתב פינן דאין גומר בה א"כ ממילא לאו מצנה קעביד.

והני' אשת אה דאין קדושין בה. אבל גם זה צ"ע דנדאי ליפא איסור אשת אה לגבי יבם. כדמוכח בכמה דוכתי והא דלא קני כלל לשיתת הש"ס דילן הוא משום דכינן דאין גומרין בה ממילא דאין קונין פינן דלא הוי' פאשה דעלמא ודו"ק: ע"ב גמ' בעי רמב"ח ליבמתו מהו פינן דאגידא ביה כו'.

או דילמא פינן דלא עבד בה מאמר לא. עי' תוס' ו"ל שכ' דאין לפרש דמה"ת מיבעי ליה.

דהא אין ביזו לגרשה השתא ועוד מאי קאמר א"ד פינן דלא עבד בה מאמר אפילו עבד בה מאמר מאי אהני. ופ"י התוס' ו"ל דמדרבנן קמיבעי ליה ושיהיה גט לפוסלה מן הפהונה.

ומש"ה כי עבד בה מאמר נדאי יכול לכתוב נמי לכשיכניסנה ולפוסלה מן הפהונה פינן דהשתא נמי ביזו לגרשה גירושין דרבנן וכי מיבעי ליה בלא מאמר מי אמרינן פינן דאגידא בי' ויכול לפוסלה לכהונה בגט גם בלא מאמר חשיב ביזו לגרשה לענין זה לפוסלה מן הפהונה גם לאחר שיכניסנה או דילמא גט יבמים לחוד הוא דתקינן.

אבל לא חשיב מחמת זה ביזו לגרשה דליהני גם לאחר שיכניסנה: וריב"ם ו"ל פי' דמיבעי ליה לענין מאמר גופא אי מהני אם כתב קודם שעשה מאמר לגרש אחר המאמר ולהפקיע מאמרו.

ולמאי דאפשטיא לן דגט מאמר לחוד וגט זיקה לחוד שפיר מיבעי לי' אי מהני גט למאמרו קודם שעשאו אבל לרב חנניא דבעי למימר דגט עלוני' זיקה קרמיא. א"כ מאי קמיבעי ליה הא ביזו לגרשה השתא.

וצ"ל דמ"מ לתוספת קנין המאמר לא מהני אם כתבו קודם לכן: והרשב"א והרא"ש ו"ל פירשו דתרתיה קמיבעי ליה אי הוי גט מה"ת או אפילו מדרבנן לא הוי. ומש"ה נקט או דילמא פינן דלא עבד בה מאמר.

ומאי דמספקא ליה אי הוי גט מה"ת הרא"ש ו"ל כתב טעם אחר. והרשב"א ו"ל כתב טעם אחר.

הרא"ש ו"ל כת' פינן דביזו לבא עליה בע"כ. ולגרשה הרי הפל תלוי בו וחשיב ביזו לגרשה.

וסברא זו צ"ע גדול. דא"כ דמה שיכול לעשות בלי שום מוחה חשוב פאילו הוא ביזו.

א"כ אמאי אינה מקודשת באומר לשפחתו הרי את מקודשת לי לאחר שתשתחרר' הא בידו לשחררה בע"כ. וי"ל דנהי דבידו לשחררה אבל אין בידו לקדשה.

והכא בידו לקדשה ולגרשה בע"כ. והכי אמרינן להדיא בפ' האומר אלא דקשיא איפכא מאי קמיבעי ליה הא קי"ל בפ' האומר דכל שבידו לאו פמחוסר מעשה דמי.

וכמו שכ' התוס' ז"ל דלמ"ד אדם מקנה דבר שלא פא לעולם יכול לגרשה דומיא דשחרור דכותב לו לכשאקחה הרי עצמה קנוי לה מעכשיו וכינן דבידו לקנותה לכ"ע יכול לגרשה השתא לאחר שייכנסנה דכל שבידו לאו פמחוסר מעשה דמי.

ועיין בפ' האומר גבי הא דאמרינן התם באומר לאשתו הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשה דלא אמר פלום. משום דנהי דבידו לגרשה אין בידו לקדשה ופירש"י ז"ל התם דשפא לא תתריצה.

וא"כ הכא דלא בעינן דעתה דידה לא בכניסה ולא ביציאה לאו פמחוסר מעשה דמי ויכול לגרשה השתא לאחר שייכניסנה. אלא דהריטב"א ז"ל פי' התם דאין בידו לקדשה משום דעדיין לא גירשה וחשיב פמחוסר מעשה.

וא"כ ה"נ מחוסר מעשה דכניסה וצ"ע בזה בדברי הפוסקי' ז"ל: והרשב"א ז"ל פתב סברא אחריתא דמש"ה חשיב הכא בידו לגרשה. פינן דיכול להתירה לעלמא ע"י חליצה הוי בידו לגרשה גם לענין גט.

וכל אלו הסברות אין לומר אלא לפי הטעם שפכתבו בהא דבאשה דעלמא אינו יכול לומר פתוב לי כו'. משום דכינן דאיהו לא מצוי עביד לגרשה השתא לא יכול לעשות שליח ג"כ.

ומש"ה קמיבעי ליה ביבמה ומיבעי ליה דשפא חשיב בידו לגרשה וכנ"ל: אבל הרמב"ם ז"ל פתב הטעם דבאשה דעלמא לא מהני משום דכינן דאינו יכול לגרשה השתא הרי הגט נכתב שלא לשמה דהא לאו בת גירושין היא.

ומשמע נמי מדבריו ז"ל דמדאורייתא קמיבעי ליה ביבמה אי הוי גט. ולשיטתו ליכא למימר האי טעמא דבידו לכונסה בע"כ דמאי מהני זה לענין לשמה.

וא"כ צ"ע מאיזה טעם מספקא ליה ביבמה דליהוי גט מה"ת. וצ"ל דס"ל פינן דאגידה בי' ועומדת להנשא לו הרי היא קצת פאשתו שפיר חשיב לשמה.

ולפ"ז א"ש הא דמסיק או דילמא פינן דלא עביד בה מאמר לא דאי עביד בה מאמר ודאי חשיב לשמה פינן דצריכה גירושין ממנו מדרבנן מהני נמי לגירושין של תורה. אלא דא"כ הי' לו לבאר דאם עשה בה מאמר הוי גט גמור: והנה לפי טעמו של המפרשים דבאשה דעלמא לא מהני הוא משום דלא הוי שליחות.

יש לדקדק דא"כ לישמענין בגירושין גופייהו דאשתו ארוסה יכול לגרשה השתא לאחר גישואין וקודם אירוסין אינו יכול לגרשה לאחר אירוסין או גישואין דהוי דבר שלא פא לעולם.

וביבמתו מיבעי ליה אם נתן לה גט השתא לאחר שיכניסנה אי מהני. ולעגנן שליחות ממילא שמעינן.

ואם פשיטא לי דאינו יכול לגרשה השתא לאחר שיכניסנה. א"כ פשיטא נמי דלא מצי משוי שליח.

ולסברת הרשב"א ו"ל יש ליישב קצת. ועוד אמאי נקיט רמי בר חמא דאמר לסופר לכתוב לו קודם גישואין לישמעעין רבותא טפי דאפילו אמר לו שיכתוב לאחר הגישואין נמי לא הוי גט מהאי טעמא דלא מצי עביד שליח.

אבל לטעמו של הרמב"ם ו"ל ניתא דעיקר אתי לאשמעעין דכתיבה כזו חשיב שלא לישמה. ועיין משנל"מ ו"ל בפ"ה מהלכות גירושין ובדברי הרב המג"ש ומהרשב"א ו"ל באמת פי' כן.

ויש לדקדק עוד לטעמו של הרמב"ם ו"ל א"כ תיקשי משחרור שהביאו התוס' דלרבי יכול לשחררו עד שלא קנאו הא בגט שחרור נמי בעינן לשמה. ומש"ה בגט לא הוי גט.

וי"ל דהתם לא דמי לגט שחרור כיון שהקנהו לעצמו מעכשיו. א"כ לא הי' רשות רבו עליו אפילו שעה אחת.

וממילא קונה עצמו בן חורין. ובכה"ג אפטר לא בעינן כל דיני שחרור.

וראיתי בחיבורו של הרב הג' מלבוב שכ' ג"כ כן ע"ש בסימן קל"ב ואפטר עוד ליישב דברי הרמב"ם ו"ל עם דברי התוס' ו"ל. והיכא דכתב כן בגט הרי את מגורשת לאחר שאכנס אותה אפטר דמהני למאן דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

ושפיר חשיב נמי לשמה. אבל הכא מיירי דכתב סתמא הרי את מגורשת ממני.

וכיון דלאו בת גירושין היא השתא הרי נכתב שלא לשם גירושין ופסול הוא. ודברים אלו עמוקים המה.

וצ"ע יותר בדברי הפוסקים ו"ל: גמרא מ"ט דרבי נעשה פעודר בנכסי הגר וכסבור ש"ל הוא דלא קני. וה"נ כי קודשה לשם יבמות.

ובאמת לאו יבמתו היא נמי לא קני. ופריה עליה אביה הא קמכוון הכא למיקני.

ומה לי אם סבור שהיא יבמתו. וכי בשביל זה יבטל הקנין של קדושין.

ופי' התוס' ו"ל דמיירי הכא שאמר התקדשי לי לשם יבמות. וכיון דקנין הקדושין סתמא קאמר לא איכפת לן אפילו כי קאמ' לשם יבמות.

מ"מ נתפונן לקנותה ע"י קדושין והוי כמו דסבור דש"ל גר אחר הם. כיון דאין שם שינוי בקנינו של זה או זה.

ומסיק אביי דפליגי באומר התקדשי לי במאמר יבמים לא בתורת קדושין סתמא. וס"ל לרבי דמאמר לא הוי קנין לעצמו אלא עילוני' זיקה קרמי.

וכיון דהשתא ליכא זיקה מאמר נמי לא קני. ורבנן סברי דמאמר הוא קנין לעצמו והוי כמו קדושין סתמא דחלין בכל גוונא.

והקשה מהרש"א ז"ל האי אוקימתא אמאי קאמר רבי דמתניתין אליבא דר"ע מיתני' אמאי לא מוקי מתניתין בקידושה לשם מאמר יבמים כדקתני חלץ ועשה מאמר ולדידן' במאמר יבמים לא קני לכ"ע.

ותי' דאחלץ ובעל קאמר הכי דמשמע אפילו בעל לשם אישות. ואין זה מוכרח דאדרבא קבעל ודאי מצינו לאוקמא ככ"ע ובבעל בע"כ דלא הוי קדושין פלל.

ואי משום דעשה מאמר משמע ליה דהיינו קידושה לשם יבמין גם זה אינו מוכרח דבמשמעות ועשה מאמר הוי נמי שקידושה סתם לשם יבמות דמהני לרבי. וכמו שכ' התוס' ז"ל.

ומש"ה איצטריך לאוקמא כר"ע. ולכאורה ה"ה נראה לומר דבבעל לשם יבמות רבנן נמי מודו דלאו פלום היא משום דבעילה ביבמה קנן אחר הוא ואין צריך דעת לקנות פלל ואפילו נתפונן לקנות לא נתפונן לקנותה בתורת קדושין אלא בתורת ביאת יבמה וכיון דלא יבמה היא אין קנינו פלום.

אלא דע"כ הוי מצינו לאוקמא בפשיטות פלוגתיהו דרבי ורבנן בהא דלרבי דאמר מאמר קונה אפילו שלא מדעתה דומיא דביאה. א"כ קנן אחר הוא.

מש"ה פי נתפונן לשם יבמות לאו פלום היא. ונחכמים סברי דמאמר אינו קונה אלא מדעתה דומיא דקדושין וקנן אחד הוא עם קדושין דעלמא מש"ה קני אפילו נתפונן לשם יבמות אלא ודאי ליכא נ"מ ובכל גוונא כיון שנתפונן לקנותה אפילו לשם יבמות מ"מ קנן הוא גם באשה דעלמא.

וכן כתב הרמב"ם ז"ל דבין בעל לשם אישות ובין בעל לשם יבמות צריכה גט: והא דלא מוקי הא דרבי לשם יבמות. היינו שקידושה שלא מדעת.

דא"כ אמאי פליגי רבנן עלי' ואמרי דלשם יבמות נמי צריכ' גט הא שלא מדעת לדידהו אפילו קודם חליצה אינה צריכה גט. אלא ע"כ מייירי דעשה מאמר מדעת דאין לומר דרבי מייירי במאמר שלא לדעת ורבנן מייירי במאמר מדעת פדעתיהו.

דא"כ רבנן לאקולי אתי דהא רבי נמי מודה אם עשה מאמר מדעת דצריכה גט אפי' לשם יבמות. ועיין בק"ע בפירקין שהקש' לא מוקי פלוגתיהו בהכי ולא ידעתי מאי קשיא ליה: ובירושלמי מוקמינו לה למתניתין דאין אחריו פלום פרבנן במאמר שלא מדעת או פרבי ומתפונן לקנותה לשם יבמות.

ואינה יבמתו ומשמע לשיטתו דליכא מאן דפליג בהא ולכ"ע אם נתפונן לקנותה במאמר יבמים לאו פלום הוא: ונדרף אגב ראיתי לבאר דברי הירושלמי דמיימי התם פלוגתא דרבי ורבנן במאמר שלא לדעת.

ומפרש טעמא דרבי משום הביאה קונה ומאמר קונה מה ביאה קונה שלא לדעת מאמר נמי קונה שלא לדעת. וכדאיתא נמי בש"ס דילן.

וע"כ שלא לדעת דקאמר היינו שלא מדעת היבמה. אבל דעת היבם ודאי בעינן דבלא דעת לא עשה פלום.

וא"כ הא דמסיק התם כמו דאמר רבי דמאמר קונה שלא לדעת פה הגט פוטר שלא לדעת. וקאמר דלא דמי דמאמר קונה שלא לדעת שכן ביאה קונה שלא לדעת יפטר הגט שלא לדעת שכן חליצה אינה פוטרת אלא מדעת.

משמע דבעי למימר דגט ביבמה אינו פוטר אלא מדעת האשה. והדבר תמוה דאטו גט במה עדיף מגט אשה דעלמא.

והיכן מצינו בגט דבעינו דעת האשה. ובק"ע שם פי' דדעת האשה בעינו והוא פלאי והי' נראה דלענו דעת היבם קאמר.

ולענו קטן דל"ל דעת קאמר דגיטו לא מהני משום דבעינו דעת אלא דמשמע התם דמאמר נמי לית ליה לקטן וצ"ע: ונחזור לפירושא דשמעתא דהיבא דאמר לה התקדשי לי לשם יבמות לכ"ע צריכה גט וכי פליגי לאוקימתא דאב"י היבא דאמר לה התקדשי לי במאמר יבמים.

וס"ל לרבי דקנין מאמר לא חל אלא היבא דאיבא זיקה ורבא קאמר דבמאמר יבמים כ"ע מודים דצריכה גט משום דמאמר לחודיה קאי. וכי פליגי היבא דאמר התקדשי לי בזיקת יבמים דרבי ס"ל יש זיקה ואין דעתו לקנותה אלא ע"י הזיקה.

וכינו דחלץ לה אין פאן זיקה ורבנן ס"ל דאין זיקה ומעיקרא נמי לאו בתורת זיקה הוא דמהני לה. וכי היכי דמהני קודם חליצה ה"ה דמהני אחר חליצה.

ורב שרביא אמר בחליצה פשיטה כ"ע לא פליגי דבזיקת יבמים לא מהני. והיינו משום דלכ"ע יש זיקה.

והבא בחליצה פסולה פליגי ורבנן סברי דחליצה פסולה אינה פוטרת. ופי' רש"י ז"ל דרבנן ס"ל דיש אחריה פלום והיינו פאבא יוסי בן חנן למפן בסוף פירקין.

והרי"ף ז"ל דלא ניחא ליה לפרש הכי היינו משום דלשון אינה פוטרת לא א"ש דגם לאבא יוסי פבר נפטר דעד פמה תחלוץ ותיזיל. ומש"ה פי' דחליצה פסולה אינה פוטרת היינו דצריכה לחזור על פל האחין.

והרשב"א ז"ל פתב דלפני הרי"ף ז"ל מנירי פשנפלה לפני ב' יבמים דעדיין צריכה חליצה משני. וכמבואר בלשון הרי"ף ז"ל אי נמי בב' יבמות וקאבא יוסי בן חנן.

ולא הבנתי למה חולק בזה דלפני הרי"ף ז"ל נמי מצי איירי בב' יבמות דכי היכי דצריכה חליצה מפל האחין ה"נ צריף לחלוץ לכל היבמות. ולאבא יוסי בן חנן נמי אין חילוק בין ב' יבמות או ב' יבמים.

ובתרוניהו יש אחריה פלום. עכ"פ להאי אוקימתא הלכה פרי דהא קי"ל דחליצה פסולה פוטרת.

והיותר קשה הא דאמר רב אשי דכ"ע חליצה פסולה אינה פוטרת דלא פהילכתא דהא יכול לומר נמי דכ"ע ס"ל דחליצה פסולה פוטרת. וכן הא דקאמר רבינא דכ"ע יש תנאי בחליצה הוא ג"כ דלא פהילכתא כמו שהקשו התוס' ז"ל.

מש"ה פי' התוס' ז"ל דהא דאמרין דחליצה פסולה אינה פוטרת. וכן יש תנאי בחליצה היינו לענין זה דנשארה קצת זיקה ומהני כי קאמר התקדשי לי בזיקת יבמים.

והשתא נ"מ להילכתא אם נפרש פשיטת רש"י ז"ל קי"ל בכל הני אוקימתא פרבי דבזיקת יבמים לא מהני בין בחליצה פסולה דהא קי"ל דפוטרת בין בתנאי דקי"ל דאין תנאי בחליצה וכבר נפקעה החליצה.

ולשיטת התוס' ז"ל בחליצה פשיטה ודאי לא מהני אי אמר התקדשי בזיקת יבמים פרב שרביא ובחליצה פסולה או בתנאי בחליצה עדיין נשאר קצת זיקה לענין זה דמהני בזיקת יבמים: אבל הרי"ף ז"ל פתב דלית הילכתא פרבי בכל הני אוקימתא ואפי' בחליצה פשיטה מהני בין קידשה לשם יבמות בין לשם אישות.

ועמדו על דבריו ז"ל הבעמ"א והראב"ד ז"ל דהא לפי פשטא דשמעתין בכולהו הילכתא פרבי בחליצה פסולה פוטרת. ואין תנאי בחליצה.

וכתב הרא"ש ז"ל לישב דברי הרי"ף ז"ל דגרסינן בדברי רב שרביא דבזיקת יבמים כ"ע ס"ל דמהני. ובחל"פ פליגי היינו ע"ד התוס' ז"ל דרבנן ס"ל דלענין זה אינה פוטרת וכן לענין תנאי בחליצה וא"כ למסקנא בכל גוונא מהני ודבריו ז"ל צ"ע.

פינו דגרס דבזיקת יבמים לכ"ע מהני אפילו בחליצה פשיטה א"כ במאי פליגי בחל"פ דבמאמר יבמים הא אסיק רבא דמהני אפילו אחר חליצה פשיטה. ורב שרביא אמר דבזיקת יבמים מהני גם בחליצה פשיטה ואלא במאי פליגי בחל"פ ומדברי הרמב"ן ז"ל במלחמות נראה דלהני אוקימתא פליגי באומר לשם יבמות עצמה דזה גרע אפילו מזיקת יבמים.

ואם נפרש גם דברי הרא"ש ז"ל כן אפתי תיקשי למה פתב הרי"ף ז"ל דלרבנן בכל גוונא מהני הא בחליצה פשיטה לשם יבמות עצמה ודאי לא מהני דע"כ לא מהני אלא בחליצה פסולה דאינה פוטרת לענין זה.

וכן יש תנאי בחליצה לענין זה אבל בחליצה פשיטה ודאי לא מהני. והרמב"ן ז"ל כ' ליישב דברי הרי"ף ז"ל מטעם אחר היינו משום דלא ניחא לן לאוקמא מילתא דרבנן דלא פהילכת' ע"כ הדרינו לקמזי' דטעמא דרבי הוא משום דהני פעודר כו'.

ולרבנן בכל גוונא מהני דמאמר תקינו רבנן בין קודם חליצה בין לאחר חליצה. אבל דברי הרא"ש ז"ל צ"ע.

ועיין בפסקי הרא"ש ז"ל שכתב דהרי את לי בזיקת יבמים נמי מהני והוא לשון מחודש: וראיתי בש"ג שכ' דהתקדשי לי במאמר יבמין דמהני לא הני אלא קדושין דרבנן כמו קודם חליצה.

וכן פתב הב"ש ז"ל בסימן ק"ע ולדידיה צ"ע אמאי לא יהיה קדושי תורה. פינו דמכונן למיקני דהא דקודם חליצה לא הני אלא קדושין דרבנן משום דא"א לקדושי תורה לחול.

כדלפינו מקרא דאין פסוף ושטר גומרין בה. אבל לאחר חליצה למה לא יקנה קנין גמור וקדושין גמורים ליהני.

וכן משמע מהא דאמר אביי הא לא דמיא אלא לעודר כו' וכסבור של גר אחר הם דקני קנן גמור. ועוד אי ליכא בהא אלא קדושין דרבנן.

א"כ מאי קאמר מ"ט דרבבי הא טעמין דרבבי פשוט הוא דקודם חליצה תקיננו רבנן מאמר. ולאחר חליצה לא תקיננו.

ואמאי לא בעי מ"ט דרבנן אלא ע"כ אין שינוי בעיקר הקנן ולשון קדושין. וקודם חליצה לא הוי אלא קדושין דרבנן.

אבל אחר חליצה שפיר הוי קדושי תורה. ודו"ק היטיב: וכתב הריטב"א ו"ל דאפשר לומר דהא דאמרינן בשמעתין בנכסי הגר דכסבור שהיא שלו לא קנה.

היינו דוקא בנכסי הגר דליכ' דעת אחר' מקנה. אבל היכא דאיכ' דעת אחרת מקנה קונה אפי' אם לא נתפנין לקנו'.

ולכאור' הדבר פשוט מהא דמזפה לעוב' לאדם שלא בפניו. אלא דמשמע דצריך שיזפה לו ע"י אחר.

ובס' דקדק הא ה"כא איכא דעת אחרת מקנה. היינו האשה כי אין מאמר אלא מדעת ואין פאן קושיא דבאשה נדאי לא מהני דעתה דידה אם לא נתפנין לקנות וצ"ע בזה בדברי הפוסקים: דף נג גמרא וניתני אין אחר ביאה פלום.

אביי ורבא דאמרי תרונניהו תני אין אחר ביאה פלום. ופי' רש"י ו"ל ולא צריך למיתני אין אחר חליצה פלום כו'.

ולא הבנתי דהא ביבם אהד ויבמה אחת. ונדאי לא שמעינן מהא דאין אחר ביאה דה"ה דאין אחר חליצה פלום דשמא בחלוצה קדושין תופסין בח"ל.

ובלא"ה נמי קשה קצת מאי פרי' ה"כא וליתני אין אחר ביאה פלום. הא אין פאן שום רבותא.

ומאי קמ"ל בזה. וי"ל דאלישנא דמתניתין דייק דביתר בעל נעשה מאמר כו'.

הוי ליה למיתני אין אחר ביאה פלום וק"ל: בשלמא לר' יוחנן דאמר פול' ביתא בלאו כו'. עיי' בדברי הרמב"ן והרשב"א ו"ל שהקשו מכאן לגירסת רש"י והרי"ף והרמב"ם ו"ל.

דצרת פנוסתו בעשה. א"כ שמעינן מהכא דמח"ע נמי הוי ממזר לר"ע דהא קתני אין אחר ביאה פלום.

וא"כ מאי מספקא ליה להש"ס בכתובות וקדושין אי ר' ישבב טעמין דנפשי' קאמר לפשוט ממתניתין. ותי' דאליבא דר"ל הוא דמספקא ליהו ה"ה.

ולפי מה שצנראה לעיל מדברי התוס' ו"ל דלגירסת רש"י ו"ל לא פליגי אלא באחין. אבל הוא עצמו לכ"ע אינו אלא בעשה.

א"כ גם לר"ל מוכח דמח"ע הוי ממזר ואין קדושין תופסין מהא דקתני בב' יבמות דאין אחר ביאה פלום. ומאי מספקא ליה להש"ס ה"ה אי ר' ישבב טעמא דנפשיה קאמר.

ונראה דמש"ה לא מוכח הש"ס ה"תם מ"נה משום דמצינו לפרושי הא דאין אחר ביאה פלוגם היינו בקידושה לשם יבמות וכדמוקמינן לה בהדיא בירושלמי הכי כמ"ש לעיל: שוב ראיתי בחי' הרמב"ן ז"ל שכתב ג"כ בשם יש מפרשים וכ' ע"ז דאין זה פלוגם.

וכבר פתבתי דמוקמינן לה הכי בירושלמי ואמאי לא נאמר דשיטת הש"ס דכתובות נמי הכי ס"ל ודו"ק: ומוכח מכאן דעשה פזו חשיבא שנה בפל. אע"ג דאינה אסורה אלא על היבם לחוד.

כיון דבכל יבמות שניף איסור זה הוי שנה בפל. ודוקא בעולה לכה"ג הוא דהוי עשה שאינו שנה בפל דלא שניכא אלא בכה"ג.

ועיני' מה שכתבתי לעיל סוף פרק החולץ לענן איסור סוטה על הבועל דהוי עשה שאינו שנה בפל. ומכאן מבואר דזה אינו.

ועיין לעיל בריש מקילתין גבי הא דפי' רש"י ז"ל דנזיר הוי אינו שנה בפל. ובמפרשי דבריו ז"ל שם: ע"ב בשלמא חלץ ועשה מאמר כו'.

פי' רש"י ז"ל איבם אחת ויבמה אחת קאי דאוקמי' דצריף למיתני. עיין מהרש"א ז"ל מה שכתב בזה.

ולשון רש"י ז"ל מכווננים לדבריו ז"ל. דהשתא הוא דפריף בטר דמסיק דעיקר אשמעותא דמתניתין ביבם אחד ויבמה אחת.

אלא דמה שכתבו דלר"ל קפריף. אבל לר' יוחנן ניחא דתני לה משום ב' יבמות ויבם אחד דחלץ ונתן גט איצטריף לאשמעינן לא הבנתי דאם זה הוי רבותא א"כ לר"ל נמי איצטריף דהא לענן נתינת גט ליכא נ"מ אי ח"ל היא או ח"פ אלא ונדאי הא דגט לא מהני אחר חליצה לאו רבותא היא בכולהו בבי ועיקרא דמתניתין אתי לאשמעינן דמאמר וביאה לא תפסי אחר חליצה וכו"ע.

גם מה שכתב דמבעל ועשה מאמר פריף גם לר' יוחנן דליכא למימר אידי דב' יבמות או ב' יבמים כדפריף לעיל איצטריף לאשמעינן דאין קדושין תופסין באשת איש גם זה לא הבנתי דונדאי איצטריף אידי דב' יבמות דלא הוי אלא ח"ל.

והתוס' ז"ל הקשו ג"כ הא דקאמר סד"א ליגזור מאמר דבטר חליצה כו'. למה לי האי טעמא הא בלא"ה איצטריף לאשמעינן דאין קדושין תופסין.

והנה נראה לפרש דהש"ס דייק על בבא אחרונה דחלץ ועשה מאמר דכבר תני לה ברישא בכל האופנים. ומאי קמ"ל הכא.

מש"ה קאמר בשלמא חלץ ועשה מאמר קמ"ל דלא נימא דאפילו לר"ע ליגזור דבטר חליצה אטו קודם חליצה ואפילו לר"ע תינהי קמ"ל דלא אלא חלץ ונתן גט למה הדר תני. ומשני ולטעמיה דבעית למימר דאיצטריף לאשמעינן רבותא בכל האופנים א"כ בעל ועשה מאמר למה לי אלא ונדאי אידי דתנא חלץ ועשה מאמר וקמ"ל דלא גזרינן תני נמי בעל ועשה מאמר ואידי דתנא בעל ונתן גט דקמ"ל דלא גזרינן תני נמי חלץ ונתן גט.

ועי' בחידושי הרמב"ן ז"ל בריש פירקין שפתיב בשם הרמב"ד ז"ל לפרש דבבא אחרונה דמתניתין קאי אב' יבמים ויבמה אחת וא"ש בזה משה"ק התוס' ז"ל לעיל בד"ה איצטריוף לאשמעי' ע"ש אלא דסוגיא דשמעתין א"א לפרש פן דא"כ מאי קאמר חליץ ונתן גט למה לי.

גם מש"כ דבעל ועשה מאמר איצטריוף דלא נגזר מאמר שאחר בעילה אטו מאמר שקודם בעילה ג"כ קשה דא"כ מאי פריה הש"ס לעיל לר' יוחנן איצטריוף לאשמעינן דאין קדושין תופסין באשת איש הו' איצטריוף לאשמעינן דלא נגזר אטו מאמר שקודם בעילה אלא ונדאי ביה לא שינה למיגזר: הדרו עלה פרק ר"ג פ"ק הבא על יבמתו בד"ה שאנסוהו עובדי פוכבים כו'.

ואר"י דיש לדקדק מפאן דאין יבמה נקנית אלא בבא עליה בקיטוי כו'. ואפילו למ"ד דבעריות חייב ע"ש.

ולענ"ד צ"ע פיון דאיצטריוף קרא למעוטי אלמא דמסברא הו' ביאה גמורה. וא"כ מנ"ל לחלק ביבמה ולמימר דביבמה לא הו' ביאה דהא העראה ושללא פדרפה אי לא דכתיב קרא לרבות לא הו' בכלל ביאה ואפילו הכי איתרבי נמי ביבמה.

וכל שפן משמש מת דמסברא בכלל ביאה הוא. דה"ה ביבמה דמיקרי ביאה.

ועוד נראה דלמ"ד דחייב חייב אפילו בשפחה חרופה ולא ממעטין משכבת זרע אלא העראה ושללא פדרפה. ומה שכתבו דביבמה בעינן ביאה דרף הקמת שם אינו מוכרח דהא שללא פדרפה ונדאי לאו דרף הקמת שם הוא ואפ"ה קונה ביבמה.

והא דלא מוקי פגון שהדביקוהו בלא קיטוי נראה דלא עדיף מנתפנין להטיח בפנותל והטיח ביבמתו דלא קנה משום דלא נתפנין לביאה והכי נמי פשהדביקוהו עובדי פוכבים הרי לא נתפנין לביאה.

ומש"ה מוקי לה פגון שנתפנין לאשתו דנתפנין לביאה. ובאמת לא ידענא מה בין הדביקוהו עובדי פוכבים ובין נפל מן הגג ונתקע הא בתרוננייהו לא נתפנין לביאה פלל.

אלא דא"כ הו' דפריה מהא דאמר רבא אין קיטוי אלא לדעת משמע דאי הו' שללא לדעת הו' ניחא ואמאי פיון דמפרשי התוס' אנסוהו עובדי פוכבים. היינו שהדביקוהו.

א"כ הרי לא נתפנין לביאה והנה נראה דאנסוהו עובדי פוכבים. היינו שאימו עליו וכדמשמע לישנא דהש"ס.

ובא עליה משמע שהוא מעצמו בא עליה. ואי הו' קיטוי שללא לדעת הו' א"ש דמיקרי אנוס ועושה הוא להציל את נפשו והו' רבותא יותר משוגג או מזיד דמתפנין לביאה מרצון.

אבל באנסוהו עובדי פוכבים הוא עושה שללא מרצונו פלל. אבל פיון דאין קיטוי אלא לדעת הרי הוא ג"כ ברצון.

ומה שכתבו התוס' ז"ל דלוקמא שמאימין עליו כו' הוא דבר שאי אפשר. וכן הוא דעת הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' איסורי ביאה דכפועל אין שום אונס.

ועיין שם בדברי הה"מ ו"ל. אף אפתי תיקושי אמאי ל' לא מוקי שאנסוהו עובדי פוכבים
באימת מות.

ובא עליה בלא קישוי. וע"כ הדרן לדיוקא של הר"י ו"ל דביבמה לא קנה וצ"ע.

ועוד דא' נימא דהדביקוהו עובדי פוכבים הוי גומיא דנתקע א"כ אפילו נתפנין לאשתו
מאי הוי דהא בנתקע אפילו נתפנין לאשתו נמי לא קנה כמו שפי' רש"י ו"ל שנתקשה
לאשתו ונתקע ביבתו.

אלא ע"כ צריף לחלק בין נתקע להדביקוהו עובדי פוכבים דזה חשיב קצת מתפנין
לביאה. וא"כ הא דאמרינן פגון שנתפנין לאשתו ל"ד אלא פל שהדביקוהו ע"י קישוי
קנה.

וכן מבואר בש"ע סי' קס"ו. אלא דמש"כ הדביקוהו שלא ע"י קישוי לא קנאה אינו
מזוקדק דאפ"י בכוננה שלא ע"י קישוי לא קנה לדעת התוס' ו"ל: דף נד גמרא תימי
מנדה באחות אב ואם.

מה להנהיג שפן איסור הבא מאיליו. מדברי הרשב"א ו"ל שרצה לפרש שהאיסור בא
מאיליו.

היינו בלי שום תחבולה לאפוקי איסור שע"י קדושין שהאיסור נעשה ע"י מעשה היינו
הקדושין. ולפ"ז הקשה הא באחות אב נמי אפטר כה"ג שאין האיסור בא מאיליו פגון
שקידש אבי אבי' אשה לאחר שנולד ונולדה לו בת.

דהאיסור בא על ידי נישואי האב ולא בא מאיליו. ומטעם זה כתב דלא גרס לה ולא
מיקרי איסור הבא מאיליו אלא היכא שאסורה עליו מתחילת ברייתה אבל נדה דאינה
אסורה מתחילתה לא מיקרי איסור הבא מאיליו.

ואין זה מוכרח דעיקר החומר הוא דלא בא האיסור ע"י קדושין אלא האיסור הוא מאיליו.
אבל איסור שע"י קדושין קי"ל דאין אסורה מחמת עצמה אלא מחמת קורבה דאישות:
אלא תימי מנדה ואשת אח דמאי פרכת.

והוי מצי למיפרך דא"כ העראה באחות אב ואם למה כתב רחמנא אלא דהוי שני פתובים
ואין מלמדיו. וי"ל דידע דאיצטריך לדרשא אחרת פדאמרינו לקמן.

ולא הוי ב' פתובים: ע"ב תוס' בד"ה אלא רמז ליבמה שאסורה כו'. דלא מסתבר שפא
הפתוב לומר דאתי עשה ודחי ל"ת שיש בו פרת עכ"ל.

הוצרכו לזה דמהיכ' תימי לן למימר דמותרת בס"י בעלה דאיצטריך קרא לזה. לזה פתבו
דאי נימא דבס"י בעלה אסורה משום אשת אח.

א"כ מה שהתירה התורה לאחר מיתה הוא משום דאתי עשה ודחי ל"ת שיש בו פרת וזה
לא מסתבר ליה אלא אי לאו קרא ה"א דבס"י בעלה נמי הותרה. אבל דבריהם ו"ל אינם
מוכנים דאטו בתורת דחי' הוא שהתירה התורה ביום אשת אח.

הא ונדאי היתר גמור הוא. וכדאמרינו לעיל מלמד שמגרשה בגט ומחזירה.

וא"כ הדק"ל דילמא לאסר מיתה הותרה אבל לא מסיים וקרא למה לי. תדע דהא מבואר לעיל במכילתין דאפי' לאסר מיתה כל שנאסרה עליו שעה אחת ואין פאן מצנה אסורה עליו עולמית באשת אח.

ונראין דברי הרמב"ן ו"ל בזה שכתב דבאמת מהכא ילפינן דכל שלא במקום מצנה הרי היא אסורה עליו באשת אח אבל אי לאו קרא ה"א דאפילו בחיי בעלה ליכא איסור אשת אח לאסר גירושין.

כיון שהותרה לאסר מיתה. ה"ה לאסר גירושין דהא כל עריות אסורות גם לאסר מיתה וזו יצתה מן הכלל ה"א דלאסר גירושין נמי הותרה.

וכיון דגלי רחמנא דלא הותרה אלא לאסר מיתה ממילא שמעינן דלא הותרה אלא במקום מצנה אבל היכא דליכא מצנה באיסורה קנימא אפי' לאסר מיתה. ואפתי יש לדקדק מנ"ל דלאסר מיתה נמי שלא במקום מצנה קנימא באיסור אשת אח.

דילמא לא גלי קרא אלא בחיי לאסר גירושין דומיא דאחות אשה דלאסר מיתה מותר ולאסר גירושין אסורה. ועוד דלמה לי קרא כלל להכי דלא נימא דלאסר גירושין נמי.

דא"כ עליה למה לי למאי דמשנינן לעיל בריש מכילתין דאיצטריך דלא נימא הואיל ואישתרי אישתרי. וי"ל דלמסקנא לא קנימא האי שינויא שם.

ועוד יש לדקדק מהא דאמר ר' יוחנן לעיל דמאשר לא יבנה ילפינן דליכא איסור אשת אח לא בחלוצה ולא בצרתה לא לחולץ ולא לאחים נאשר לא יבנה מותר הוא. כמו שכתבו התוס' ו"ל שם.

וא"כ ממילא שמעינן דכל שלא במקום מצנה איכא איסור אשת אח. דאל"ה קרא דאשר לא יבנה למה לי.

אבל ז"א דאי לאו קרא דהכא ה"א דאשר לא יבנה אחי לגופא למיקם עלי' בלאו. ונלא לנתוקי מפרת אחי.

והא לא תיקשי היכי בעינן למימר דבחי בעלה רשות והא אפילו לאסר מיתה וגם היכא דשרי' ליה מעיקרא אפ"ה קאים עליה בלאו דלא יבנה. וכל שפן בחיי בעלה.

די"ל דאדרבא דווקא התם הוא דקאים עליה בלאו משום שלא יבנה. אבל לא מחמת איסור אשת אח כלל.

אלא גזירת הפתוב היא כיון שלא בנה שוב לא יבנה. ודוק היטיב: רש"י בד"ה מה להלן מן האב כו'.

ומצות גאולה מוטל עליו יותר מקרובי האם עכ"ל. מדבריו ו"ל נראה דגם על קרובי האם איכא מצנה אלא דקרובי האב קודמים.

וכמו כל הקרוב קרוב קודם. ואין לנה הכרח כיון דקרא מירי במשפחת אב י"ל דמשפחת אם הרי הם כשאר כל אדם ואין כופין אותן וצ"ע: דף נה בד"ה אלמא כו' וטעמא דשנייה כו'.

עיינו מהרש"א ו"ל מה שכתב בזה. והוא דחוק.

וגם מה שכתב ב' פעמים דבריינתא היא. הוא פלאי דמתניתין היא לקמן בפרק האשה. ויותר נראה דגירסת רש"י ו"ל היתה דלא מייתי הכא הש"ס אלא רישא לחוד ומש"ה פתב דמדיוקא דייק וק"ל: גמרא ודילמא אין לה בנים אסורה לעלמא ושריא ליבם יש לה בנים שריא לעלמא ושריא ליבם.

עיינו מהרש"א ו"ל שדקדק למה לא קאמר הש"ס נמי לעיל ביבמה בחיי בעלה הכי דלאחר מיתה אסורה לעלמא ושריא ליבם. ובחיי בעלה שריא לעלמא ושריא ליבם. ונראה ליישב דלפי מאי דאמר השתא דה"א דחזית רחמנא לאחר מיתת בעלה באין לה בנים דאסורה לעלמא. ושריא ליבם.

היינו דאיכא מצנה ביבם. וה"א דה"ה דאיכא מצנה ביבם שישאנה אחיו. אלא דלעלמא נמי ליכא איסורא. ומצינו למימר דאין חילוק בין יש לו בנים לאין לו בנים.

אלא איסורא בעלמא. אבל לעיל בגרושה בחיי בעלה לא מסתבר כלל למימר דאיכא מצנה באחיו ליקח גרושת אחיו וע"כ אין זה אלא רשות.

ומש"ה קאמר ודילמא לאחר מיתה מצנה בחיי בעלה רשות. ויש להוכיח משמעתיין פשיטת רש"י ו"ל לעיל דבצרת פנוסתו ליכא אלא עשה דבית אחד הוא בונה ולא לאו דאשר לא יבנה דאי בצרת פנוסתו נמי קאי עלה בלאו דלא יבנה א"כ היכי מצינו למימר דבחי בעלה או יש לו בנים רשות.

דא"כ אמאי קאי בלא יבנה על צרת פנוסתו. פיון דאין פאן איסור אשת אח כלל לאחר מיתה.

ובשלמא בצרת חלוצתו איכא למימר דמש"ה מןזוהר עליה פיון שלא בנה שוב לא יבנה אבל בצרת פנוסתו למה יהיה עליה בלא יבנה. וע"כ לפי מאי דס"ד השתא הא דכתיב בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים. היינו דליכא מצנה בשניה. אבל איסור מנין.

ויש לדחות ודו"ק: גמרא ואימא אשת אח מן האם פאשת אח מן האב. ולאחר מיתה שריא.

וע"כ היינו דווקא היכא דאין לו בנים דבייש לו בנים כפר שמעינו דאפילו באשת אח מן האב בכרת אלא באין לו בנים קאמר. והקשה רש"י ו"ל הא ילפינו לעיל אהנה מבני יעקב דבאח מן האם ליכא מצנה.

איכא למימר דבאח מן האב איכא מצנה. ובאח מן האם רשות.

וקאמר דכתיב היא בהננייתה תהא דלאחר מיתה נמי אסור. וכתבו התוס' ו"ל דמפל מקום איצטריף בג"ש דאחנה מבני יעקב דלא נימא עד דמיחדי באבא ואמא.

ואין דבריהם ו"ל מובנים דא"כ לא ליכתוב רחמנא לא אחים ולא יחדי. ומפילא שמעינו דבאחים מן האב מירי קרא דבאחים מן האם הא כתיב היא בהננייתה תהא.

והיותר נכון בזה כמו שכתב הרשב"א ו"ל דאי לאו דילפינו אהנה מבני יעקב לא הוי מחלקינו כלל בין אה מן האב לאח מן האם. דמנ"ל לחלק בינו דה"א דאיכא מצנה בתרנוניהו והיא הוי דרשינו לשום דרשא בעלמא.

אבל הרשב"א ו"ל כתב דהיא ה"א דאתי לשלא במקום מצנה. קצת קשה שלא במקום מצנה לא צריכא קרא דכבר שמעינו מיש לו בנים.

דבכרת היא גם לאחר מיתה. וי"ל דאיצטריך היא לכל שלא במקום מצנה אפי' אין לו בנים כמו איילונית ויבמה שנאסרה והותרה דלא הוי שמעינו לה מיש לו בנים.

והשתא דכתיב אחים למילף דבאחים מן האם ליכא מצנה ממילא שמעינו מדרשא דהיא דכרת נמי איכא וכל שלא במקום מצנה מהכא ילפינו ודו"ק היטיב: רש"י בד"ה שפחה חרופה שפחה פנענית המאורסת לעבד שי בריה שפחה עברי שמותר בה עכ"ל.

עיינו בק"ע שדקדק אמאי פי' רש"י דלא כר"ע דהילכתא פנותיה דשפחה חרופה היינו חציה שפחה וחציה בת חורין. וכן כתב המהרש"ל ו"ל והוסיף עוד דלאו דוקא מאורסת לעבד עברי אלא אפי' לישראל גמור.

והנה נראה דלפום סוגין דמשמע דשפחה חרופה הוי חייבי לאוין פי' רש"י ו"ל כן דחציה שפחה וחציה בת חורין לא הוי בח"ל דמשום שפחה לא לקי משום דחציה בת חורין ומשום חציה בת חורין נמי לא לקי.

ומש"ה פי' דמייירי בשפחה פנענית דהוי ח"ל דלא יהי קדש. ולפי שיטת הרמב"ם ו"ל דבשפחה ליכא לאו כלל.

צ"ל הא דקרי לה הש"ס הכא ח"ל. היינו משום דהיא במלקות כמו ח"ל.

ומה שכתב מהרש"ל ו"ל דה"ה מאורסת לישראל לא ידענא מנ"ל הא דלכאורה נראה דדווקא מאורסת לעבד עברי דנישואי היתר הוא. אבל מאורסת לישראל דנישואי איסור הוא ליכא בה דין שפחה חרופה כלל דבעמוד והוציא קאי.

וכן משמע מדברי הרמב"ם ו"ל: גמרא א"כ לישתוק קרא משפחה חרופה. והקשו בתוס' ו"ל השתא נמי תיקשי לישתוק קרא מח"כ וממילא ידענא דאפי' בהעראה מח"ל.

ותי' דה"א דכל ח"ל הוי דומיא דשפחה חרופה. ולפ"ז תיקשי למה לי להש"ס למימר האי דיוקא משפחה חרופה בלא"ה תיפוק ליה ח"ל השוין בכל מח"ל שאין שוין בכל דילפינו קיחה קיחה מח"כ.

ודנסק לומר דאיכא למיפרי איסורי פהונה שאני דהא ילפינו בכמה דוכתי איסור השונה בכל בק"ו זה מאלמנה לכה"ג ולא פרכינן אלא ונדאי לא מצינו למילף בזה חומר מקל משום דאין עונשין ומזהירין מן הדין.

וצריך קרא לכל אחת מהאיסורין וממילא א"ש נמי העראה דח"כ דאיצטריך למיכתב. וכן משמע מהא דאיצטריך למילף לעיל אשת איש מהקישא דר' יונה.

ולמה לא יליף בק"ו מחייבי עשה. אלא ונדאי לא ילפינו מהא מק"ו.

וכן כתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל: והם ז"ל הקשו עוד מאי קאמר רב אשי שישתנוק קרא משפחה חרופה הא איצטריף ש"ז בשפחה חרופה לפטור שלא פדרפה. כדאמר רב ששת בכריתות סוף פ"ק.

ותי' דסוגיא דכריתות אתיא כר' יהודה דסוף פירק ד"א דהעראה ושללא פדרפה מחד קרא נפקא. וסוגיא דהכא אתיא פרבנו ולא ממעטינו אלא העראה.

ולא הבנתי דבריהם ז"ל דרבנו לא אמרי אלא דמסתבר יותר למעוטי העראה משלא פדרפה. אבל מודו נמי דמצינו למעוטי שלא פדרפה מש"ז.

וא"כ הדק"ל מנ"ל העראה בח"ל ואי משום דכתיב ש"ז בשפחה חרופה ההוא אתי למעוטי שלא פדרפה. ועוד דא"כ אמאי לא פסקינו כר' יהודה דאמר פרט לכלה.

פינו דרב ששת הכי ס"ל בכריתות. ועוד דמשמע לקמן דרב ששת ס"ל דמסתבר טפי למעוטי שלא פדרפה מהעראה דאמר ש"ז דסוטה אתי למעוטי שלא פדרפה ולא ממעט העראה.

וא"כ תיקשי לרבנו מנ"ל דש"ז אתי למעוטי העראה. דילמא אתי למעוטי שלא פדרפה. אבל לענו העראה הרי היא פשאר ח"ל. ואפשר לומר דרב ששת לטעמין דס"ל כר"י דממעט נמי שלא פדרפה מש"ז.

אבל לרבנו לא ממעטינו כלל מש"ז שלא פדרפה. כדמשמע לעיל גבי טומאה דמוקי ש"ז פרט להעראה.

אבל משם אין ראיה דאפשר לומר דרבנו נמי ממעטי שלא פדרפה מש"ז יותר מהעראה והא דדרשי אותה פרט לשלא פדרפה פי הכי דנפיתר ש"ז להעראה דתרונויהו לא ממעטינו מינה.

ולענ"ד נראה דלא קשיא כלל דלפי האמת שמעינו משפחה חרופה דבח"ל חייבין אהעראה ואשלא פדרפה. [וכן כתב הרא"ש ז"ל להדיא] ואי לא כתב רחמנא ש"ז בשפחה חרופה ה"א דבח"ל פטורין אהעראה ואשלא פדרפה דמשכבי אשה בעריות קתיב.

ולפ"ז לא תיקשי הא איצטריף לשלא פדרפה דהכא מודו רבנו דתרונויהו ממעטינו מש"ז. פינו דע"כ יצא מכלל שאר ח"ל לענו חדא מילתא היינו להעראה ממילא דרשינו נמי לענו שלא פדרפה.

אלא דא"כ תיקשי למה לי קרא ביבמה לרבנות שלא פדרפה. פינו דשמעינו בח"ל מדיוקא דשפחה חרופה.

א"כ גילף יבמה ביאה ביאה מח"ל אלא ע"כ לא שמעינו שלא פדרפה בח"ל משפחה חרופה דש"ז דשפחה חרופה איצטריף להעראה ומיבמה הוא דילפינו ח"ל כמו שכתבו התוס' ז"ל לקמן. ואפתי תיקשי מנ"ל למעוטי שלא פדרפה בשפחה חרופה.

אָבֵל גַּם זֶה נִיחָא דְכִינּוֹן שְׂיֻצְתָּהּ שְׂפָחָה חֲרוּפָה מְכַלֵּל ח"ל לְעֵנִין הָעֲרָאָה. א"כ מִמִּילָא אִימְעֵיט נְמִי מְשַׁלָּא פְּדֻרְכָּה דְמַנ"ל לְרַבּוֹת בְּהָ שְׁלָא פְּדֻרְכָּה דְמַנ"ל לִיכָא לְמִילָף דח"ל שְׂאֵנִי דְאִיְתְּרַבִּי נְמִי לְהָעֲרָאָה.

וּלפ"ז אֵין חִילּוּק בֵּין הַסּוּגִיּוֹת. וּלכ"ע שְׁלָא פְּדֻרְכָּה פְּטוּר בְּשְׂפָחָה חֲרוּפָה: וְאַפְתִּי הָא תִּינַח לְרַבָּנּוֹן דְּלָא מְמַעְטִי מַש"ז אֶלָּא הָעֲרָאָה שְׁפִיר שְׂמַעִינוּ מִינָה הָעֲרָאָה בּח"ל וּמִמִּילָא שְׁלָא פְּדֻרְכָּה נְמִי פְּטוּר בְּש"ח.

אָבֵל לר' יְהוּדָה דְמַמְעֻטִּינוּ נְמִי שְׁלָא פְּדֻרְכָּה אַפְתִּי תִיקְשִׁי דִילְמָא ש"ז דְשְׂפָחָה חֲרוּפָה אַתִּי לְשַׁלָּא פְּדֻרְכָּה לַחּוּד. אָבֵל הַ בְּכָל ח"ל ג"כ לֹא שְׂמַעִנוּ.

וּי"ל דְלר"י שְׁנִיחָה שְׁוִין. וְכִינּוֹן דְאִיְתְּרַבּוֹ ח"ל לְשַׁלָּא פְּדֻרְכָּה ה"ה לְהָעֲרָאָה.

וְעוּד דְלָא מְצִינּוֹן לְאִוְקָמִי מִיְעוּטָא דַש"ז בְּש"ח לְשַׁלָּא פְּדֻרְכָּה. דַא"כ וּלְקַחָה לּוֹ לְאִשָּׁה בִּיבְמָה לְמָה לִי הָא מְצִינּוֹן לְמִילָף בִּיאָה בִּיאָה מַח"ל דְשְׂמַעִנוּ לְהוּ בְּש"ח.

אֶלָּא נּוֹדָאֵי ש"ז דְשְׂפָחָה חֲרוּפָה אַתִּי לְהָעֲרָאָה. וּדְבָרִים אֵלוֹ הֵם קֶצֶת דְרַף פְּלִפּוּל.

אָבֵל נְכוּנִים הֵם כִּי בְּאַמְתּוֹ יִפְּלָא בְּעֵינֵי עַל הַמְּאֹרוֹת הַגְּדוֹלִים לְדַחוֹת סְתָמָא דְהַש"ס בְּכַרִּיתוֹת וּלְחִיבֵי שְׁלָא פְּדֻרְכָּה בְּשְׂפָחָה חֲרוּפָה. וּמְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ז"ל נְמִי מְבֹאָר דְלָא פְּדֻרְכָּה הֵם ז"ל: וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק עוּד בְּשְׂמַעְתִּין לַפְּמַש"כ לְעֵיל דְאִיסוּר' בְּעֵלְמָא בְּהָעֲרָאָה שְׂמַעִנוּ גַם בּח"ל הַשְׁוִין בְּכָל מַק"ו דְאִינּוֹן שְׁוִין בְּכָל דְיִלְפִינוּן קִיחָה קִיחָה.

וְהָא דְאִיְצַטְרִיף לְמִילָף מְשַׂפָּחָה חֲרוּפָה הוּא לְעֵנִין מְלַקוֹת דְאִין מְזַהִירִין מַה"ד. וּמַנ"ל דִילְמָא לְעוֹלָם אֵין לוֹקִין עַל הָעֲרָאָה בּח"ל הַשְׁוִין בְּכָל.

וְהָא דְאִיְצַטְרִיף לְמִיכְתָּב ש"ז בְּש"ח מְשׁוּם דְה"א דְמִיִּתִּי קַרְבָּן בְּהָעֲרָאָה מְשׁוּם דְעֵבִיד אִיסוּרָא. וַי"ל דְהָא הִיא לוֹקָה וְהוּי יְדַעִינוּ דְקָרָא אִיְרֵי בְּגַמְר בִּיאָה מְדַהִיא לְקָיָא.

וְכָל הִיכָא דְהִיא אִינוּ לוֹקָה הוּא לֹא מִיִּתִּי קַרְבָּן. וְרַש"י ז"ל כְּתִב דְדַיִיק מְדַלָּא דְאִשָּׁם פְּטָרִיָה רַחֲמָנָא בְּהָעֲרָאָה מְכַלֵּל דח"ל דְלָאו דְאִשָּׁם בְּהָעֲרָאָה נְמִימִיחִיבֵי.

וּלַפְּמַש"כ אֵין לְהוֹכִיחַ מְזַה לְמַלְקוֹת אֶלָּא עֵינֵי דְיִוְקָא מְמַלְקוֹת דְיָדָה וְאֵע"ג דְלִמ"ד בְּשְׂפָחָה פְּנֻעֵנִית הַפְּתוּב מְדַבְּרַ לִיכָא לָאו בְּדִידָה דְלָאו דְלָא יְהִי קוֹדֵשׁ הָאִישׁ מְנוּזָהר וְלֹא הָאִשָּׁה מ"מ ע"כ אִיכָא לָאו בְּזַה מְדַלְקִיָּא וּכ"ש לְמ"ד בְּחֻצְיָא שְׂפָחָה וְחֻצְיָא ב"ח הַפְּתוּב מְדַבְּרַ: וְהִנֵּה לֹא נִתְבָּאָר בְּש"ס עֲשֵׂה שְׂאִינוּ שְׁוָה בְּכָל מַנ"ל כְּמוֹ אֶלְמָנָה לַכ"ג.

וְצ"ל דְיִלְפִינוּן קִיחָה קִיחָה דְכְּתִיב כ"א בְּתוּלָה מְעַמְיוֹ יִקַּח. וּלפ"ז תִּיקְשִׁי לְמָה לִי גַז"ש דְבִיאָה בִּיאָה בְּחֻצְיָא עֲשֵׂה הַשְׁוִין בְּכָל הָא אִיכָא לְמִילָף מַח"ע שְׂאִינוּן שְׁוִין.

וְהִי נִרְאָה דְלָאו גַז"ש גְּמוּרוֹת הֵם. אֶלָּא גִּילּוּי מִיְלִתָּא בְּעֵלְמָא הוּא.

כִּינּוֹן דְמְצִינּוֹן לְהֵאֵי לִישְׁנָא דְבִיאָ' אוֹ קִיחָה דְהָעֲרָאָה נְמִי בְּכָלֵל. א"כ מִמִּילָא כָּל הִיכָא דְכְּתִב רַחֲמָנָא הֵאֵי לִישְׁנָא לֹא מְצִינּוֹן לְאִפּוּקֵי הָעֲרָאָה.

וַיִּתְנַשֵּׁב בְּזַה קוֹשְׁיָתָהּ הַתּוֹס' ז"ל ע"ב בַּד"ה קִיחָה קִיחָה ע"ש. וְעֵינִין בַּח"י הַרְמַב"ן ז"ל שְׂפָתָה דְלִפִּי הַמַּסְקָנָא דְיִלְפִינוּן ח"ל שְׂאִינוּן שְׁוִין בְּכָל מְקִיחָה קִיחָה בְּאַמְתּוֹ לֹא אִיְצַטְרִיף לְמִילָף מַש"ח.

והא דלא גמרינן ח"ל שאינן שוין בכל מח"ע משום דח"ע השוין בכל חמירי מח"ל שאינן שוין בכל. ואין זה מדוקדק לפי הנ"ל דאפתי מצינו למילף מח"ע שאינן שוין בכל. וי"ל דמהא לא תיקשי דכולי' חד גז"ש היא. קיחה קיחה.

והעיקר נראה כמו שכתבתי: וראיתי לדקדק עוד בדין זה לגבי בני נח (היינו קודם מתן תורה והיו גם ישראל בכלל) דמצווין על העריות מה דינו בהערהא ושללא פדרפה. ובסנהדרין אמרינן דבן נח שפא על אשת חבירו שלא פדרפה פטור שפאמר ונדבק ולא שללא פדרפה ונמצא שללא נאסר עליו אשת חבירו אלא בפדרפה.

וכן פסק הרמב"ם ז"ל בהל' מלכים. וכתב הכ"מ ז"ל שם דדוקא באשת חבירו הוא דפטור שללא פדרפה.

אבל בשאר עריות חייב אפילו שללא פדרפה. ולכאורה מנ"ל לחיובי בן נח שללא פדרפה הא בישראל הוא דכתיב משפכי אשה לרבות שני משפכים.

אבל בבן נח מנ"ל. וי"ל דדוקא בישראל הוא דאיצטריך למיכתב משפכי אשה משום דכתיב גבי אשת איש ש"ז.

והוי ממעטינן שללא פדרפה וממילא הוי פטרינן נמי לבן נח שללא פדרפה דמי איכא מידי דלישראל שרי' כו'. אבל השתא דכתב רחמנא בישראל משפכי אשה ממילא ה"ה בן נח דמוןהר נמי על שללא פדרפה.

אלא דאפתי קשה משפכי אשה למה לי ואי משום דלא לימעייט מש"ז דכ' באשת איש שללא פדרפה הא לא מצינו למעוטי דא"כ ונדבק למה לי בבן נח למעוטי שללא פדרפה באשת חבירו הא בלא"ה נמי ידעינן משום דמי איכא מידי כו'.

וי"ל דלא הוי שמעינן מהאי דיוקא דמי איכא מידי כו' אלא איסורא בעלמא בישראל אבל פרת לא שמענו מש"ה איצטריך קרא דמשפכי אשה לחייב פרת. ודין הערהא לא נתבאר פלל בבן נח.

ולפי מה שהביא הכ"מ הנסקחא בן נח שהערה כו'. דין ההערהא הוא פדין שללא פדרפה בר בה אלא בש"ס לפנינו ליתא לנסקחא זו.

ועוד דאי נימא דלענין הערהא ג"כ הוא דלא מיפטר בן נח. אלא באשת חבירו.

אבל בשאר עריות חייב. א"כ הוי מצי למיפרה לעיל מה לאשת איש שפן בבן נח ג"כ אינו מונהר על הערהא.

ויותר נראה דבן נח אינו מונהר לא בהערהא ולא שללא פדרפה בין באשת חבירו בין בשאר עריות דכולהו קאי אוןדבק וצ"ע שוב מצאתי בירושלמי ריש קדושין דב"נ מצננה על הערהא ג"כ: ע"ב גמרא יבמה לשוק אי למ"ד לאו לאו אי למ"ד עשה עשה.

לגירסא זו קשה לדעת הרמב"ם ז"ל דכל ביאה בלא קדושין איכא לאו דלא תהנה קדשה א"כ מאי קאמר אי למ"ד עשה עשה הא מ"מ איכא לאו אפילו אם נאמר דלא תהי' אתי למימר דאין קדושין תופסין.

ומדבריו התוס' לעיל נראה דלמ"ד ללא אתי היינו דאינו חייב אלא דרך קדושין. ולפי גרסא זו מוכח דעכ"פ עשה איפא אפילו בלא קדושין.

ולפמש"כ בס' החינוך דעשה דיבמה יבא עליה אינו מצנוה אלא היבם. אבל היבמה לא קאי בעשה.

א"כ למ"ד דלא תהיה היינו דלא תפסי קדושין לא מצינו איסור ביבמה. פינו דאינה בכלל מצוה דיבמה יבא עליה.

וא"כ הני עשה דאינו שונה בכל דגבה ליפא עשה. ועוד דלא מצינו איסור ושיהיה הוא מוזהר והיא אינה מוזהרת.

ויבואר בזה עוד במכילתין וגם משמעתין דח"ל דאמרין התם דעשה דוחה ל"ת לא משמע פו: יבמה ליבם מנ"ל אתיא ביאה ביאה. והא דאיצטריך לעיל למילף שלא פדרפה מולקחה לו לאשה ולא ילפינו ביאה ביאה.

היינו משום דבח"ל גופייהו לא מצינו דחייב שלא פדרפה אם לא דילפינו מיבמה. וכמו שכ' התוס' ז"ל לקמן.

ועיין מהרש"א ז"ל שם. אבל הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל כתבו בשם התוס' ז"ל דלענין שלא פדרפה לא ילפינו ביאה ביאה משום דבעינן להקים לאחיו שם.

ומשמע מדבריו ז"ל דבח"ל שמעינן שלא פדרפה מדרשא אחרניא וקשה מנ"ל. דליפא למילף משפחה חרופה דבשפחה חרופה גופא מנ"ל דחייב שלא פדרפה לרבנו.

וצ"ל דמסברא בעלמא פשיטא לן בכל ח"ל שלא פדרפה. פינו דכתב רחמנא משפכי אשה איתרבו פל האיסורין לענין זה.

ובירושלמי בפירקין מרבינו הפל מולקחה לו לאשה בין העראה בין שלא פדרפה. ואמרין התם דח"ל כמו אלמנה לכה"ג ילפינו קיחה קיחה מיבמה להעראה דעל גז"ש מעריות פריה א"כ גילף נמי דהולד ממזר מח"ל כמו מעריות אלא ילפינו מיבמה.

ויש לדקדק לפי שיטת הש"ס דילן אמאי לא אמרין ביבמה גז"ש דקיחה קיחה מעריות ולא שיניך בזה תירוץ התוס' ז"ל דקיחה דיבמה אינו מופנה דהא ביאה נמי אינה מופנה. כמו שכתבו התוס' ז"ל לעיל.

אלא משום דהני מופנה מצד אחד ביאה דח"ל ה"נ ע"כ קיחה דעריות מופנה הוא מדילפינו אשה לבעלה קיחה קיחה וקיחה דאשה לבעלה אינה מופנה דהא איצטריך לקדושי כסף. וע"כ קיחה דעריות מופנה היא.

וא"כ יבמה נמי גילף קיחה קיחה. וי"ל דביאה ביאה עדיף ליה דדמי טפי מג"ש דקיחה ולקחה מיקח.

ויותר נראה כמו שכ' לעיל דכל הני אינו מופנה ולאו גז"ש גמורה היא. אלא גילוי מילתא בעלמא דבכל הלשונות העראה בכלל.

וע"י מהרש"א ו"ל בד"ה קיחה קיחה שכ' דקיחה דאשה מןפנה היא דאי אינה מןפנה
א"כ לא הוי מקשי התוס' ו"ל גילף מקיחה דח"ל דילמא קיחה דח"ל אינה מןפנה. אלא
נדאי קיחה דאשה לבעלה מןפנה היא.

וא"כ מאי מתרצי התוס' ו"ל דקיחה דיבמה לא הוי מןפנה דמ"מ מןפנה מצד אחד הוא.
ותי' דקים להו לתמונא אינה פירכא ומןפנה מצד אחד למידיו ומשיבין.

ולדבריו ו"ל אפתי תיקשי מאי מקשי גילף מקיחה דח"ל דילמא קיחה דח"ל לאו מןפנה
היא. דאיפא שום פירכא כמו בקיחה דיבמה.

ויותר נראה לשיטת התוס' ו"ל דקיחה דחל ע"כ מןפנה היא דבח"ל מס"כ נדאי איפא
למפרך מה לח"כ שפן פרת. אלא ע"כ תרנייהו מןפנה ולענ"ד נראה כמו שכ' ואין צריך
לכ"ז ודו"ק: אשה לבעלה מנ"ל עיני תוס' ו"ל מה שהק' מקדושין.

והרי"ף והרמב"ם ו"ל פי' דהכא מיירי בביאה שאחר קדושין. ולעשותה נשואה אפילו
בלא מסירה לחופה.

והרא"ש ו"ל השיג ע"ז. וכן התוס' ו"ל בקדושין דעיקר קיחה בקדושין פתיב.

ומשמע מד' הגאון והרי"ף ו"ל דלענן קדושין העראה לאו פלום היא אפילו אם פירש
דרוצה לקנות בהעראה וצ"ע טעמא מאי כיון דבכל מקום העראה כגמר ביאה. ושפיר
מיקרי קיחה גם לענן תחילת קדושין.

והי' נראה דגם הם מודים לזה אלא דניחא להו לפרש דהכא מיירי בביאה אחר קדושין
דבכל גוונא מיקני בהעראה. אלא דא"כ הא גופא טעמ' מ"ש לענן תחילת קדושין אינו
קונה בסתמ' כגמר ביאה משום דדעתו כן ובביאה שאחר קדושין קונה אותה בהעראה
הא בזה ג"כ בעינן דעת.

ואין לומר דילפינן בק"ו מיבמה דלא שייך הכא פירכא שפן זקוקה ועומדת. דלא שייך
למילף בהא מיבמה דשאני יבמה דלא בעינן דעת אבל הכא דבעינן דעת למה לא נאמר
פל הבעל כו'.

ועוד דעיקר ביאה מנ"ל דעושה נשואה אחר קדושין אי משום דילפינן ק"ו מיבמה א"כ
העראה נמי גילף בק"ו מיבמה ולמה לי גז"ש דקיחה קיחה. ועוד דלעיל (דף כט:): משמע
דביאה שאחר קדושין בלא מסירה לחופה לא קני גבי הא דמיבעי לן מאמ' אי אירוסין
עושה או נשואין עושה.

וע"כ היינו כשפא עליה אח"כ כמש"כ התוס' ו"ל. ואפ"ה אי אירוסין עושה אינו קונה
אלא ע"י מסירה לחופה.

ורש"י ו"ל פי' התיב דבא עליה בע"כ. וא"כ י"ל דאם בא עליה מדעתה לכ"ע קני לה
לנשואה.

גם מש"כ הר"ן ו"ל דמסתבר כיון דחופה עושה נשואה נשואה בשביל הביאה כש"כ
הביאה עצמה אינו מוכרח דע"כ עיקר החופה היא שביאנה אל ביתו וייחדנה לו. א"כ

למה לי קנין הביאה הא בלא"ה היחוד לחוד קניי ואי בלא יחוד א"כ אין ראי' מחנפה ומה לי ביאה ראשונה דאירוסין עושה ומה לי ביאה שנייה.

ומדברי הרמב"ם ז"ל נראה כמו שכ' דמודה אפילו בתחילת קדושין אם פירש דקונה בהעראה. וכמו שכ' הה"מ בפ"ג מהל' אישות.

ומ"מ פתב ג"כ לסברת הרי"ף רבו ז"ל דאחר קדושין קונה בהעראה בעלמא. ועיין בלח"מ שכ' דהוצרך לזה מפני קושיות התוספות ז"ל בד"ה קיחה קיחה.

ומש"ה פתב דגז"ש דקיחה אינו אלא לאחר קדושין. ולא הבנתי דבריו ז"ל.

פינו דמודה דאם פירש דקונה אפילו בתחילת קדושין בהעראה א"כ ע"כ ילפינו קיחה קיחה נמי לתחילת קדושין: והתוספות ז"ל תירצו דהכא מיידי שפירש מיד או דפירש ואמר שרוצה לקנות בהעראה ולזה הספיקו כל המפרשי ז"ל.

אף הא דאמרינו ה"מ לכה"ג לקדש בביאה משמע דאי נימא דסוף ביאה קונה אי כה"ג יכול לקדש בביאה פלל. ולפי ה"ל הא אפשר על אופנים אלו.

ובש"ס שם איתא בהאי לישנא א"נ לכה"ג דקני לה לבתולה בביאה מאי וא"ש דמיבעי ליה בסתמא: ור"ת ז"ל פ"א בזה פ"א מחודש דהתם בהעראה גופא מיבעי אי תחילתה קונה או הגמר.

וכוננתו מבואר בשעה"מ ז"ל פ"ג מהלכות אישות דמיבעי ליה אי הקנין מתחיל מתחילתה. וא"כ מותר לכ"הג לקדש בביאה אע"ג דמשיר בתול' קודם הגמר ואין הקנין נגמר עד הגמר.

מ"מ פינו דכבר התחיל הקנין מותר או סוף ביאה קונה בסוף לאו בתולה היא. ועיין במשנל"מ ז"ל בפ"ז מהלכות א"ב שהאריף להקשות על פ"א ר"ת.

ולפי ה"ל אין פאן קוש'י. ומ"מ דבריו ז"ל צ"ע פינו דקודם הגמר לא מיקרי ביאה פלל.

אפילו השיר הבתולים לא מיקרי בעולה אלא הוי כמוכת עין. ועוד קשה לדבריו ז"ל מאי קאמר הש"ס ה"מ אם פשטה ידה וקיבלה קדושין מאחר ומאי קמיבעי ליה בהא פשיטא דיכולה לחזור בה פינו דעדיין לא נגמר הקנין ובשעת גמר הקנין היא אינה רוצה.

ודןסק לומר פינו דכבר התחיל הקנין אינה יכולה לחזור בה עוד פינו דמ"מ עדיין לא נגמר. ועיין בספר אבני מלואים בסי' מ' ס"ק ח' מש"כ לענין מעכשיו ולאחר ל' יום וצ"ע.

ומסיק הש"ס פלל הבעל דעתו על גמר ביאה. ולשיטתו היינו דדעתו על גמ"ב ואין הקנין מתחיל בתחילתו.

וא"כ היכא דאין הדבר תלוי בדעתו כמו ביבמה הקנין מתחיל מתחילת ביאה. וא"כ לא הבנתי מה שהקשו עליו מהא דאמרינו לעיל דאלמנה מן האירוסין דלא הוי אלא ל"ת לחוד.

ולשיטת ר"ת ז"ל היא הווי נמי בעולה בתחילת הערואה. ולפי ה"ל אין פאן קושא דביבמה ודאי מתחיל הקנן בתחילת ביאה: ולענין יבמה בהערואה הדבר פשוט דלכ"ע קונה בין בסתם בין במפרש פינו דאין צריף דעת.

וכן פתב הנימק"י ז"ל. וקר"ן ז"ל הביא ראיה לזה מאלמנה מן האירוסין דשרי ליבם מה"ת ואי ניא דבעינו גמר ביאה א"כ מהערואה הוי ליה בעולה.

ובאמת אין זה צריף ראיה. דמה שייף בביאת יבמה פירש או לא פינו דאין צריף דעתו פלל.

ולפיכא נ"מ בזה אלא למ"ד לקמן דביאת שוגג אינו קונה לפל. וא"כ לקנותה לגמרי בעינו דעת לפ"ז שפיר שייף גם ביבמה האי ספיקא אי דעתו על גמר ביאה.

ובס' אבני מילואים הקשה לפ"ז מהא דאלמנה מן האירוסין אמאי שריא ליבם מה"ת. פינו דדעתו על גמר ביאה א"כ בהערואה אינו קונה אותה אלא לאירוסין ובשעת גמר ביאה דהויא נשואה כפר נעשית בעולה.

ובכ"הג אזלינו בטר נישואין לקמן בכ"הג שקידש את הקטנה. ומה שהקשה מהא דאמרין ולימי עשה ולידחי ל"ת לשיטת התוס' ז"ל דלא שריא אלא הערואה.

א"כ אין פאן קושא פלל. ואפילו לפי מש"כ הרשב"א ז"ל דכל הביאה הוי בכלל המצנה מ"מ שפיר פריף הש"ס דנהי דכה"ג אסור לגמור מ"מ יכול הוא לייבם בהערואה לחוד דלכ"ע קיים המצנה ויוצאת בגט.

ולפ"ז שפיר איצטריף קרא דעלתה יבמתו דאינו עולה ליבום ואין צורף לכל האורף בזה. ואין לדקדק אלא מהא דאמרין באלמנה מן האירוסין גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה.

משמע דבאלמנה לכה"ג הותרה לגמור ביאתו ואמאי פינו דכבר נעשית בעולה בשעת אירוסין ע"י הערואה וכל שכן למ"ד דהערואה אפילו מדעת אינו עושה נשואה א"כ בשעת הערואה נעשית ארוסה לחוד ובעולה היא.

ובכה"ג בשעת נישואין הוא דבעינו שתהיה בתולה. אבל גם מהא לא תיקשי ע"פ סברת ר"ת ז"ל דאם מתחיל הקנן מתחילתו ליבא איסורא לכה"ג.

ונהי דבתחילת הערואה לא ס"ל כשיטתו. מ"מ ה"כא ודאי מסתבר דקנינה לעשותה נשואה מתחיל מהערואה עד גמר ביאה.

וכי גמר הרי היא נשואה למפרע משעת הערואה. וא"כ אין שייף לחלק בזה בין תחילה לסוף דהכל קנן אחד הוא ומטעם זה לא תיקשי נמי קושית הריטב"א ז"ל.

אייך יכול כה"ג לקדש בביאה אפילו למ"ד ביאה נישואין עושה. היינו גמר ביאה.

אבל הערואה ודאי אירוסין עושה. וא"כ בשעת נישואין כפר בעולה היא.

ולפי ה"ל א"ש דהנישואין מתחילין משעת הערואה. והמשלב"מ ז"ל תמה על הריטב"א ז"ל מנ"ל הא דתחילת ביאה לכ"ע אירוסין עושה ויש להביא קצת ראיה דלא פהריטב"א ז"ל.

מֵהָא דְבַעֵי לְמִיפְשֵׁט הָתָם מִמִּתְנִיתִין דְקִתְנֵי בִיאָה וְקִתְנֵי נִישׂאָת. וְלֹד' הָרִיטְבָ"א ו"ל הָא אֲפֻשֵׁר לְקִדּוּשֵׁי בִיאָה שְׁלֵא תַעֲשֶׂה נִשׂוּאָה כְּגוֹן הַעֲרָאָה וּבִדְפָרִישׁ אֲבָל יָפָה כְּתֹב בְּסֹפֵר אֲבָנֵי מִלּוּאִים בְּזֶה דְלִמ"ד דְהַעֲרָאָה בִּיבְמָה אִינוּ קוֹנָה אֲלָא לְדְבָרִים הָאֲמֹרִים בְּפִרְשָׁה וְלֹא הָוֵי כְּנִישׂוּאָה מִסְתַּבֵּר דְבִיאָה נְמִי אִינְה פְנִישׂוּאָה: וּמָה שְׁהֶאֱרִיף בִּס' הַנְּ"ל וְקָרִי לְהַעֲרָאָה בִיאָת שׁוּגְג אִי דַעְתּוֹ עַל גְּמַר בִיאָה אִינוּ מְוַכְרַח דְלֹא מְצִינּוּ דְבַעֲיָנוּ כְּוֹנָה לְקִנְיָנוּ בִּיבְמָה אֲלָא כְּוֹנָת מְצִנָּה.

אֲבָל הַקְנִינָן נַעֲשֶׂה מִמִּילָא וְנִגְמַר שְׁפִיר בְּהַעֲרָאָה וְלֹא שְׁיִיף הֵכָא כְּלָל הָא דַּעְתּוֹ עַל גְּמַר בִיאָה: עוֹד זֹאת רְאִיתִי לְכַתּוּב מָה שְׁהֶסְכִּימוּ כָּל הַמְפָרְשִׁים דְלִמ"ד בִיאָה אִירוּסִין עוֹשֶׂה אֲסוּר לְכַה"ג לְקִדְשׁ בְּבִיאָה מִשׁוּם דְבִתְרַם נִישׂוּאִין אֲזִלִּינָן וְהָרִי הִיא בְּעוּלָה.

וְלִדְיָדִי מְסַפְקָא לִי טוֹבָא אִי אִיכָא אִיסוּרָא כְּלָל בְּזֶה כִּינּוּ דַע"י קִדּוּשִׁין שְׁלֹו נַעֲשִׂית בְּעוּלָה וְאֲנוּסִת עֲצָמוּ וּמְפֹתָת עֲצָמוּ לֹא יִשָּׂא תְנִיָא אֲבָל לֹא ע"י קִדּוּשִׁין. וְעוֹד דְכָבֵר כְּתִבְתִּי לְעִיל הַעֲרָאָה בַח"ע שְׁאִינָן שְׁוִין בְּכָל ע"כ יִלְפִינָן נְמִי קִיחָה קִיח' וַא"כ קָרָא דְאִשָּׁה בְּבִתּוּלְיָהּ יִקַּח מִיָּרִי נְמִי ע"י בִיאָה.

וּמוּכַח דִּיכּוּל לְקִדְשָׁה בְּבִיאָה וַיִּבְנֹאָר עוֹד בְּזֶה לְקַמָּן בְּשִׁמְעָתִין בַּעז"ה: וְלַעֲנִין דְבָרֵי הָרַמְבַּ"ם ו"ל שְׁכ' לְסִבְרַת בַּעַל הַלְכוֹת וְלֹס' רַבּוֹ הָרִי"ף ו"ל נִרְאָה לִינִישׁב בְּדִרְף נְכוּן. וַיִּתְיַשֵּׁב בְּזֶה מָה שְׁהֶקְשָׁה הַמְשַׁנְל"מ ו"ל מְדוּעַ לֹא כְּתֹב הָרַמְבַּ"ם ו"ל דְכַה"ג אֲסוּר לְקִדְשׁ בְּבִיאָה סְתָם.

כִּינּוּ דְמִסְקִינָן דַּעְתּוֹ עַל גְּמַר בִיאָה. וְנִרְאָה דְלֹא נִיחָא לִיהָ לְהָרַמְבַּ"ם ו"ל לְפָרֵשׁ דְתַחֲקִילַת הָאִי בְּעִיָא תַחֲקִילַת בִיאָה אִו סוּף הוּא מְטַעַם דַּעְתּוֹ עַל גְּמַר בִיאָה דַא"כ הָוֵי לִיהָ לְהַש"ס לְפָרוּשֵׁי הָאִי סְבָרָא.

וְעוֹד דְלִפ"ז לֹא שְׁיִיכָא הַנ"מ דְכַה"ג וְנִדְאִי דַעְתּוֹ עַל תַּחֲקִילַת בִיאָה כִּי הִיכִי דְלֹא לִיעֲבַד אִיסוּרָא. אֲלָא וְנִדְאִי בְּעִיָקָר הַקְנִינָן הוּא דְמִיבְעֵי לִיהָ אִי תַחֲקִילַתָּהּ קוֹנָה אִו סוּפָה וְהָוֵי קְשִׁיָא לִיהָ מֵאִי קְמִיבְעֵי לִי הָא סְתָמָא דְהַש"ס הֵכָא דִילְפִינָן קִיחָה קִיחָה.

וּמִש"ה תִּי כְּסִבְרַת הָרִי"ף רַבּוֹ ו"ל דְהֵכָא בְּבִיאָה שְׁאֲחַר קִדּוּשִׁין מִיָּרִי. אֲבָל בְּתַחֲקִילַת קִדּוּשִׁין מִיבְעֵי לִיהָ אִי הַעֲרָאָה קוֹנָה אִי לֹא וְלִבְתֵּר דְמִסִּיק רְבָא טַעְמָא דְכָל הַבּוֹעֵל דַּעְתּוֹ עַל גְּמַר בִיאָה רְבָא טַעְמָא אֲחֻרִינָא הוּא דְחֻדִישׁ דְהַעֲרָאָה וְנִדְאִי קוֹנָה גַם בְּתַחֲקִילַת קִדּוּשִׁין הִיכָא דְפִירֵשׁ.

אֲבָל בְּסְתָם דַּעְתּוֹ עַל גְּמַר וְלִמְסַקְנָא זֹו לִיכָא נ"מ אֲלָא אִם הַעֲרָה בָּהּ וְקִיבְלָה קִדּוּשִׁין מֵאַחַר. אֲבָל לַעֲנִין כַה"ג לִיכָא נ"מ כְּלָל וְלֹא אֲמָרִינָן גְּבִיָה דַּעְתּוֹ עַל גַּמ"ב כִּינּוּ דְאִיסוּרָא קַעֲבִיד.

וְהַשְׁתָּא א"ש דְלֹא בִיָאָר הָרַמְבַּ"ם ו"ל אִיסוּרָא דְכַה"ג לְקִדְשׁ בְּבִיאָה דְלִפִי הַמְסַקְנָא לִיכָא אִיסוּרָא כְּלָל. וְהוּא נְכוּן מְאוֹד בִּס"ד וְעִי' בְּחִיבּוּרוֹ שְׁל הָרַב הַג' מְלָבוּב שְׁתָּמָה ג"כ עַל הָרַמְבַּ"ם ו"ל בְּזֶה.

וְכַתֵּב שְׁלֹא רָאָה מִי שְׁהֶרְגִישׁ בְּזֶה. וּמְדוּעַ לֹא רָאָה דְבָרֵי הַמְשַׁנְל"מ ו"ל בְּאֲוֶרְף בְּזֶה: גְּמָרָא פָּרַט לְמִשְׁמַשׁ מִתָּה מְהוּ דְתִימָא הוּאִיל וּמִקְרִי שְׁאָרוּ לְאַחַר מִיתָה לִיחִיב עֲלָה.

וּכְתָבוּ הַתּוֹסֵ' ו"ל שֵׁם בַד"ה לְאַחַר מִיתָה דְמַהְכָּא נִפְקָא לִן דְאִין הַבְעֵל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּקָבֵר מְשׁוּם דְלָאוּ שְׂאָרוֹ הוּא לְאַחַר מִיתָה. וְיֵשׁ לְדַקְדָּק מִנ"ל דְלֵא מִיקָרִי שְׂאָרוֹ דִּילְמָא שְׂפִיר מִיקָרִי שְׂאָרוֹ וְהָא דְפִטוֹר מְשַׁמֵּשׁ מִתָּה מְשׁוּם דְלָאוּ בַת בִּיאָה הִיא כִּי הִכִּי דְפִטוֹרָה בְּכָל הָעֲרִיּוֹת וְאִי נִימָא דְהָא דְפִטְרִינֵן הָכָא הוּא מְשׁוּם דְלָאוּ שְׂאָרוֹ הִיא.

א"כ מִנ"ל בְּשְׂאָר עֲרִיּוֹת דְפִטוֹר. אֲלֵא ע"כ שְׂפִיר מִיקָרִי שְׂאָרוֹ אֲלֵא דְמַמְעֻטִּינֵן לָהּ מְשׁוּם דְמִתָּה וְעוֹד דְלְאַחַר מִיתַת הַבְעֵל לָאוּ שְׂאָרוֹ הִיא שְׂמַעִינֵן מְהָא דְשְׂרִיָא לְעֵלְמָא אַחַר מִיתַת הַבְעֵל.

וְהַתּוֹסֵ' ו"ל בַב"ב שֵׁם פְּתָבוּ פִן בְּשֵׁם הַרִיב"ם ו"ל וְדַחוּ פִי' מְסוּגִין דְמִשְׁמַע דְשְׂפִיר מִיקָרִי שְׂאָרוֹ גַּם לְאַחַר מִיתָה. וְהוּא פְּמוֹ שֵׁכ' וּמ"מ אִין דְבְרִיָּהֶם בַב"ב מְוַכְרְחִים דְמַהְכָּא לָא מוֹכַח אֲלֵא דְהִיא מִיקָרִי שְׂאָרוֹ גַּם לְאַחַר מִיתָה.

אֲבָל לְאַחַר מִיתַת הַבְעֵל ע"כ בְּטַל הַשְׂאָר מְדֻשְׂרִיָא לְעֵלְמָא. וְהִינְנוּ מְשׁוּם דְלְאַחַר מִיתַת הַבְעֵל וְדַאי פְּקַע קִנְיָנוּ.

וְכֵן מְשַׁמַּע בְּקִדּוּשֵׁין בְּשִׁמְעָתָא דְמִיתַת הַבְעֵל ע"כ דְבְרִיָּהֶם ו"ל צ"ע הָכָא וּבַב"ב: וְהַתּוֹסֵפּוֹת ו"ל הַקְּשׁוּ מְהָא דְאַמְרִינֵן בְּסִנְהֶדְרִין וּמִתּוֹ גַּם שְׁנִיָּהֶם פְּרִט לְמַעֲשֵׂה הוֹרְדוֹס וְתַרְיָ קְרָאִי לְמָה לִי וְאִין פְּאֵן קִוְשִׁיָא כ"כ דְרַבָּא הוּא דְקָאֵמַר הָתָם הִכִּי פְּרִט לְמַעֲשֵׂה הוֹרְדוֹס וְרַבָּא לְטַעֲמִיָה דַס"ל מְשַׁמֵּשׁ מִתּוֹ בְּעֲרִיּוֹת פִטוֹר.

וְאִיצְטְרִיף לִי ש"ז לְמִשְׁמַשׁ מִתּוֹ. וְהִינְנוּ דְקָאֵמַר הָתָם מַעֲשֵׂה הוֹרְדוֹס לָאוּ פְּלוּם הִיא מְשׁוּם דְלְרַבָּא לִיכָא שׁוּם קְרָא לְהִכִּי אֲלֵא דְקִצַּת קִשָּׂה ע"כ לָא אִיצְטְרִיף הָכָא קְרָא לְזָה אֲלֵא מְשׁוּם דְמִיקָרִי שְׂאָרוֹ.

וְהִינְנוּ נְשׂוּאָה אֲבָל אַרְוִסָה לָא מְצִינֵנוּ דְמִיקָרִי שְׂאָרוֹ. וְא"כ לְמָה לִי קְרָא הָתָם בְּנַעֲרָה הַמְאֻרְסָה.

וְצְרִיף לֹמַר פִּינֵן דְבְנִשְׂוּאָה הֵנִי שְׂאָרוֹ ה"ה בְּאַרְוִסָה. אֲבָל לְאַבְיִי דְנִפְקָא לִיהָ מְשַׁמֵּשׁ מִתָּה מְהָכָא וְדַאי תִּיקְשִׁי וּמִתּוֹ גַּם שְׁנִיָּהֶם מְאִי עֶבֶד לִיהָ.

וּי"ל דְאֵלִיבִיָה אֲתִי קְרָא לְמַעֲשֵׂה חִידוּדִין. וְאִידָף תַּנָּא ס"ל דְמַעֲשֵׂה חִידוּדִין לָאוּ פְּלוּם הִיא וְאֵלִיבִיָה הוּא דְפְרִיף הָכָא פְּרִיצוּתָא אֶסְר רַחֲמָנָא.

אֲבָל הַתּוֹסֵ' פְּתָבוּ דְגַם לְאִידָף תַּנָּא נִיחָא מְשׁוּם דְמִתָּהֶם יְלַפִּינֵן דְלָאוּ פְּלוּם הִיא. וְלַעֲנֵד א"א לֹמַר פִּן פִּינֵן דְאִיצְטְרִיף קְרָא לְמַעוּטִי אֲלֵמָא דְלָאוּ פְּרִיצוּתָא הִיא.

וְא"כ אֲפִילוּ לְבַתֵּר דְמַעֲטִיָה קְרָא מִמִּיתָה. מ"מ אִיצְטְרִיף לְמַעוּטִי גְבִי סוּטָה פְּמוֹ נְשִׁיקָה דְלָאוּ פְּלוּם לְעִנְיָן מִיתָה וְאִפ"ה קָאֵמַר אַבְיִי דְגְבִי סוּטָה אִיצְטְרִיף לְמַעוּטִי.

וּלְפַמֵּשׁ כ"ר ש"י בְּסוּטָה דְאֲתִי לְאַשְׁמַעִינֵן דְלָאוּ הַעֲרָאָה הִיא א"ש: הַעֲרָאָה זֹו נְשִׁיקָה כו'. וְג' מַחְלֻקָת בְּדָבָר לְרַבָּה בַר בַּר חֲנָה אָמַר ר"י הַעֲרָאָה זֹו נְשִׁיקָה.

וְהַכֵּן ע"ז גַּמְר בִּיאָה אֲפִי בַש"ח וְלִשְׁמוּאֵל וְרַבִּין מְנַשִּׁיקָה וְעַד הַכֵּן ע"ע הַעֲרָאָה הִיא וְגַמְר בִּיאָה הִיא גַּמְר בִּיאָה מְשַׁשׁ. וְלְרַב שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה נְשִׁיקָה לָאוּ פְּלוּם הִיא.

וכתבו התוס' ו"ל דאפילו למ"ד דבש"ח הוי גמ"ב ממש מ"מ חייב גם בלא ה"ז כמו
באשת איש. ונהי דראי' זו אינה מכרחת דא"א שאני דמרבין בה העראה.

מ"מ נראה מדבריהם דמחייב ר' אפילו בהכנ"ע לחוד. משמע דלא בעינן ה"ז.

וכן מהא דילפינן לעיל העראה מדכתב רחמנא ש"ז בשפחה חרופה. ואי נימא דבעינן
ה"ז.

א"כ אין ראיה להערא' דע"כ גמר ביאה בלא ה"ז לאו בכלל הערא' היא. מדלא קרי לה
הש"ס העראה אלא עד הכנ"ע.

וכתבו עוד דלמ"ד זו הכנ"ע אינה יכולה להתעבר דאל"כ היכא ממעטין לה מש"ז. וא"כ
מאן דס"ל דהוי גמר ביאה גם בש"ח.

ס"ל דיכולה להתעבר דאל"ה הוי ממעט לה מש"ז. וא"כ בהאי סברא פליגי למר יכולה
להתעבר.

ולמר אינה יכולה. ומדברי התוס' ו"ל בקדושין (דף י) משמע דלמ"ד נשיקה לא שייך
תחילה וסוף.

וא"כ תיקשי למ"ד זו נשיקה מהא דתניא בסוטה כמה שיעורא לכדי העראה אלמא דיש
בה שיעור קצת. וע"כ צ"ל דלכ"ע איכא קצת שיעורא ויש בה תחילה וסוף: ובירושלמי
איכא בזה שיטה אחריתי דמיייתי התם נמי הא דר' יוחנן דאמר הכנ"ע הוי גמר ביאה.

ופרי' לענן מאי אי בעריות עשה בהן המערה כגומר אי בשפחה חרופה עד שיפלוט
אלא פן אנו קיימין באלמנה לכה"ג דאמר ר' בא הערה בה חייב משום ביאה נכנסה
עטרה חייב משום חללה גמר את הביאה חייב משום ולא יחלל זרעו בעמיו הרי מבואר
דלענן שפחה חרופה לכ"ע בעינן גמר ביאה ממש.

ולענן עריות חייב בהעראה זו נשיקה והכנ"ע דקרי לה גמר ביאה. היינו לחייבו משום
חללה באלמנה לכה"ג.

אבל משום לא יחלל אינו לוקה לכ"ע עד גמר ביאה: ובש"ס דילן בקדושין (דף עח)
איתא. אמר רב יהודה כ"ג באלמנה לוקה שמים אחת משום לא יקח ואחת משום לא
יחלל.

ופרי' ולילקי נמי משום לא יחלל זרעו. ומשני פשלא גמר ביאתו משמע מזה דתרי לא
יחלל איכא אהד לא יחלל לחוד וזה חייב בהעראה ואהד לא יחלל זרעו דבנה אינו לוקה
אלא בגמר ביאה.

וא"כ נראה דתרי תלמודין לא ס"ל כהדדי. דבירושלמי משמע דליכא פלל לא יחלל קודם
גמ"ב.

ובש"ס דילן אמרינן דלקי אלא יחלל בהעראה. וכן הא דאמרינן בירושלמי דלקי אחללה
מדברי הש"ס דילן לא משמע פן דלפי מאי דס"ד דמייירי בגמר ביאה הוי ליה למיפר' נמי
ולילקי משום חללה דכבר נעשית חללה בהעראה.

וכן משמע מהא דאמר רב אשי התם דכהן הבא על אחותו זונה משוי לה חללה לא משוי לה חזר ובא עליה עשא חללה. ומאי אינן חזר ובא עליה אפילו בביאה אחת עשא חללה דע"י העראה נעשה זונה וע"י ג"כ נעשית חללה.

והיותר קשה על דברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ט מהל' א"ב הלכה ה' לפיכך פהן שפא על זקוקה ליבם ונתעברה מביאה ראשונה הולד פשר לפי שאינה מאיסורי פהונה ולא נעשית אלא זונה ואמאי לא נעשית חללה ע"י גמר ביאה ותהיה היא חללה וולדה חלל.

וע"כ ס"ל דלא נעשית חללה ע"י ג"כ. ובק"ע שם פתב לפרש דברי רב יהודה בקדושין דלוקה משום לא יקח.

ולא יחלל נמי ע"ד הירושלמי דהיינו מהכנ"ע ואילף לוקה על חללה. ובגמר ביאה היינו ה"ז לוקה משום לא יחלל ורעו ואין זה נראה דלפי שיטת הש"ס דילן בלא ה"ז ג"כ גמר ביאה היא לכל דבר.

וכדאמרין הכא לענין שפחה חרופה. ועוד דמשום לא יחלל היינו משום לאו דלא יחלל ולא משום חללה: וכללא דמילתא לשיטת תלמודין אין פאן אלא ב' דברים העראה וגמ"ב.

ולשיטת הירושלמי איפא ג' חלוקות העראה חייב בכל העריות ומהעראה ואילף עדיון לאו ג"ב הוא לענין שפחה חרופה ולענין לאו דלא יחלל אלא למילקי עליה משום חללה באלמנה לכה"ג ובשפחה חרופה דווקא גמ"ב ממש וכדאמרין התם עד שיפלוט.

ומש"ה ילפינו התם העראה בח"ל מיבמה ולא מדגלי בשפחה חרופה משום דעדיון לא שמענין העראה מדגלי בשפחה חרופה. וכן גבי יבמה מרבינו התם ביאה שאינה גמורה והעראה מתרי קראי ע"ש: וצריף עוד לבאר קצת בהא דמרבינו בשמעתינן בכל האיסורין העראה.

והא פתב הרמב"ם ז"ל דבכל קריבה של גילוי עריות איפא מלקות. וכבר פתב בזה הה"מ דלענין פרת איצטריף לרבוני ובח"ל באמת ליפא מלקות בקריבה לחוד ולפ"ז לא תיקשי נמי קושית התוס' ז"ל בריש שמעתינן לילף ח"כ להעראה מח"ל פיון דלענין מלקות לקי בח"כ אפי' בקריבה בעלמא וליפא למילף אלא לחייבו פרת זה לא מציינו למילף דדיו לבא מן הדין.

אבל מהא דאמר אבני פריצותא אסר רחמנא משמע דליפא איסורא פלל. וצ"ל דגבי סוטה בענין מילתא שתיאסר על בעלה ודרף איברים פשיטא דאינה נאסרת על בעלה.

אלא דיש לדקדק בהא דאמרין בסוטה דמקנין ע' שחורף. ופ"ל הרמב"ם ז"ל דזה הוא מי שאינו מתקשה ומשמש באבר מת ואמאי מקנין ע"י הא אינה נאסרת לבעלה ע"י פיון דקי"ל בכל העריות דפטור ואין לומר דלמסקנא דמסיק רבא דאיצטריף קרא למעוטי דרף איברים משום דבקפידא דבעל תלי רחמנא וא"כ לא אימעיט אלא דרף איברים.

אבל משמש מת גרע. ונשפיר מקנין ע"י.

וכן מציינו לשיטת הרמב"ם ז"ל דכתב רחמנא איש למעוטי קטן פחות מכן ט' דאינה נאסרת ע"י בלא קינוי. מ"מ אי לאו קרא דאיש ה"א דנאסרת על ידו ע"י קינוי.

ומש"ה קאמר שמואל דע"י שחוף שפיר מקנין. ובאמת נאסרת עליו ע"י הקינוי דאפתי קשה מאי פריד התם בסוטה פשיטא דמקנין ע"י.

ומאי פשיטותא פנין דבכל העריות לאו ביאה היא. ועוד דקאמר התם עוד דפוסל מן התרומה.

ופריד נמי פשיטא ובתרומה ונדאי תיקשי למה תיפסל פנין דאין פאן איסוריהן אמת די"ל דלפסול מן התרומה שאני דאיפא מ"ד דאפילו נשים המסוללות זו בזו נפסלות מן התרומה.

וכן מצינו בפ' בן סורר דפליגי ב"ש וב"ה בפחות מכן ט' אי פוסל מן התרומה וב"ש ס"ל דפוסל. ומשמע דדווקא לענין ליפסול מן התרומה פליגי.

אבל לענין איסור עריות גם ב"ש מודה דלא הוי ביאה מדלא פליגי לענין כל מילי. ועי' רש"י ז"ל שם.

אבל מ"מ גם בזה קשה מאי פריד הש"ס פשיטא. וגם הדבר מתמי' שתעשה זונה ותיפסל מן הפקדנה ותרומה ע"י דבר שאין בו איסור.

וצ"ל דאיסור זונה שאני דכל דרף זנות אסרה תורה ועדיין צ"ע: דף נו גמרא רב אמר קנה לפל ושמואל אמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה. ופי' רש"י ותוס' ז"ל דבביאת שוגג פליגי כדמשמע כול' שמעתין.

אבל בהערה לא פליגי ולכ"ע קנה לכל ובירושלמי משמע דפליגי נמי בהערה. וכמו שהביאו הראשונים ז"ל ונראה דלשיטתיהו אזלי לשיטת תלמודין בהערה נפק"ל מקיחה קיחה או ביאה ונדאי קנין גמור הוא בגמר ביאה דמנ"ל לחלק אבל הירושלמי כבר כתבתי לעיל דמרב'י לכולהו לביאת שוגג ולהערה מחד קרא כדאמרין התם יבמה יבא עלי' זו מדעת ולקחה לו לאשה אפילו שלא מדעת.

וכן יבמה יבא עליה זו ביאה גמורה ולקחה לו לאשה אפי' ביאה שאינה גמורה וכיון דמחד קרא נפקא. כולהו דמנין להדדי.

ולמ"ד דלא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה גם הערה בכלל. אבל הרמב"ן ז"ל פתב דהירושלמי נמי לא קאמר אלא בהערה שוגג הוא דפליגי.

אבל בגמר ביאה אפי' שוגג כ"ע מודו וחילוף גוססאות יש בין גירסת הירושלמי לפנינו ובין גוססת הרמב"ן ז"ל דלפנינו איתא אמר ר' יצחק בן אלעזר במה פליגין פשהערה בה אבל גמר ביאתו כ"ע מודו דקנה לכל הדברים.

אמר ר' מתניא לא פליגין אלא בבא עליה ועודה בית אביה. אבל אם בא עליה בבית בעלה כ"ע מודו דקנה לכל הדברים.

אמר ר' יוסי מתניתין אמרה בן פנסה הרי היא פאשתו לכל דבר. ונראה דר' יצחק ס"ל דלא פליגי אלא בהערה בין בשוגג בין במזיד.

אבל בגמר ביאה לכ"ע דבכל גוונא קנה לפל. ור' מתניא ס"ל דאפי' בגמר ביאה פליגי בעודה בבית אבי'.

דכינן דעוודה בבית אביה עדיין לא נשואה היא. אבל אם בא עליה בבית בעלה הרי היא כנשואה כמו באשה דעלמא.

ואמר ר' יוסי דמתניתין מסייע ליה פנסה הרי היא פאשתו לכל דבר. ובכל ענין שפנסה הרי היא פאשתו.

ופלוגתא זו היא לענין ליורשה וליטמא לה ולהפרת נדרים. ובעי שם מהו שתאכל בתרומה ומייתי התם פלוגתא דשמואל ור' יוחנן דר"י אמר בכל גוונא אוכלת ולטעמי' אזיל דס"ל דקנה לכל דבר ושמואל אמר אם אכלה פבר אוכלת דאע"ג דס"ל דלא קנה אלא לדברים האמורים בפירשה בתרומה שאני דמה"ת אוכלת אפילו ארוסה ומייתי התם סייעתא לשמואל מהא דתניא נפלה לפני יבם פקח אוכלת לפני יבם חרש אינו אוכלת עד שתפנס לחופה ותבעל לשם אישות כדאיתא בתוספתא והוא פנ"ל דע"כ לא פליגי אלא בבא עליה בבית בעלה.

אבל אם פנסה לביתו לכ"ע אכלה. ולפ"ז לכ"ע יבם עדיף מבעל דאילו בעל אם נתחרש קודם פניסה לחופה לעולם אינה אוכלת וביבם חרש אם פנסה לביתו אוכלת: וגירסת הרמב"ן ז"ל הוא דמסייע מתניתין דכנסה הרי היא פאשתו לר' יצחק דבגמר ביאה כ"ע מודים דקנה לכל.

נדחי ר' מתניא ואמר תיפטר מתניתין במכניסה לביתו. אבל בבית אבי' פליגי אפילו בגמר ביאת שוגג.

ולפי שיטה זו אפ"ל דפליגי נמי בהעראה פנין דלא פליגי אלא בעוודה בבית אבי'. אבל לשיטת הש"ס דילן דלא מחלק בין עוודה בבית אבי' או בבית בעלה.

א"כ היכי מצינו למימר דפליגי בהעראה וכי גרע יבמה מאשה דעלמא דהעראה עושה נשואה בכה"ג אם הכניסה לביתו ובא עליה וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל בשמעתין הכא. ומש"כ הרמב"ן ז"ל דחופה ביבמה לא אשפחן לא ידעתי למה לא תיהני בה חופה אח"כ.

וכי משום דזקוקה היא מעיקרא לא תיהני לה חופה. וכיון דהשתא ארוסה היא אחר העראה פרוחה ממנה זיקת יבמים ונחלה עליה זיקת אירוסין.

ובשלמא ביאת שוגג י"ל פנין דשלא מדעת היתה גריעא היא מארוסה ולא מהני לה מסירה לחופה. אבל אחר העראה ודאי לא גרע ממאמר לב"ש דמהני מסירה לחופה אחר כך ומה לי אם קידשה במאמר לב"ש.

דחלה עליה זיקת אירוסין וש"כא ביה חופה. ומה לי אם קידשה בהעראה אם לא נעשית אלא ארוסה אמאי לא תהני בה מסירה לחופה לעשות נשואה.

אלא ודאי נראה בהערא' לא פליגי הכא: והנה פל סוגיא דלעיל פ' ד"א הא דבעי רבה מאמר אי נישואין עושה ע"כ אזלא פרב דס"ל דכל הביאות קנו לכל דלשמואל ודאי לא עדיף מאמר מביאה גרועה דלא איתרבי אלא לדברים האמורים בפירשה.

וכן קאמר הש"ס הָתָם לְהִדְיָא הַשְׁתָּא לָא עֲבַד בַּהֲמַאֲמָר פְּתִיב יְבָמָה יְבָא עֲלֵיהָ בַע"כ.
אַלָּא דְמִשְׁמַע קֶצֶת הָתָם דְאַפִּי בְּנִפְלָה לֹו מִן הָאִירוֹסִין מְסַפְקָא לִיהָ אִי מַאֲמָר נְיִשְׁוֹאִין
עוֹשֶׂה לְמֵאִי דְמוֹקִי הָתָם דִּיפֵּר בְּשׁוֹתְפוּת.

וְהָכָא מְסַקִּינֵן לְאִידֵי לִישְׁנָא דְבְּנִפְלָה מִן הָאִירוֹסִין לְכ"ע לָא אַכְלָה. אַלָּא דְהֶרְמַב"ן ז"ל
פְּתַב דְהָא דְמַחְלַק הַש"ס בֵּין נִפְלָה מִן הָאִירוֹסִין אוּ מִן הַנְּיִשְׁוֹאִין אַלָּא לְעַנְנֵן תְּרוּמָה אַבְל
לְעַנְנֵן כָּל הַדְּבָרִים לְרַב בְּכָל גְּוֹנָא נְשׁוּאָה הִיא.

בֵּין מִן הָאִירוֹסִין בֵּין מִן הַנְּיִשְׁוֹאִין. וְלִישְׁמוּאֵל בְּכָל גְּוֹנָא לָא קָנָה אַלָּא לְדְבָרִים הָאֲמֹרִים
בְּפִרְשָׁה.

וּמ"מ בְּנִפְלָה מִן הַנְּיִשְׁוֹאִין אוֹכְלָת בְּתְרוּמָה. כִּינֵן דְבִלְא"ה אַרוּסָה אוֹכְלָת בְּתְרוּמָה מַה"ת.
וְכֹן מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלָמִי דְתְרוּמָה וְשָׂאָר דְבָרִים תְּרִי מִיְלֵי גִינְהוּ. וְכִמּוֹ שְׂכ'.

וְכֹן נִרְאָה מִדְּבָרֵי הֶרְמַב"ם ז"ל שְׁלֵא פְתַב לְחֻלְקָא בֵּין נִפְלָה מִן הָאִירוֹסִין אוּ מִן הַנְּיִשְׁוֹאִין
אַלָּא לְעַנְנֵן תְּרוּמָה. אַבְל לְעַנְנֵן שָׂאָר מִיְלֵי לָא פְתַב לְחֻלְקָא כְּמוֹ שְׂכ' בְּפִי"א מַה"ל נְדָרִים
דְשׁוּמְרָת יָבָם אִינוּ מִיפֵּר נְדָרֵיהָ עַד שְׂיָבֵא עֲלֵיהָ מִשְׁמַע דְאִיזָה בִּיאָה שְׂיִהִיָּה.

הָרִי הוּא מִיפֵּר נְדָרֵיהָ. וְכֹן פְתַבּוּ הַתּוֹס' לְהִדְיָא בְּסוּטָה רִישׁ פ' אַרוּסָה דְלְכָל מִיְלֵי אִין
חִילּוּק בֵּין אִירוֹסִין לְנְיִשְׁוֹאִין.

וְכִדְמִשְׁמַע הָתָם בַּש"ס דְלָא כְּמוֹ שְׂכ' הַתּוֹס' ז"ל כָּאֵן. וְלִפ"ז ג"כ לָא תִיקְוִישִׁי קוֹשְׁיִית אַבְנֵי
מִיְלֹוּאִים שְׁהַבְּאִתִּי לְעֵיל מַאֲלַמְנָה לְכַה"ג דְבַגְמָר בִּיאָה הָנִי עֲשֶׂה וְל"ת דז"א דְלְרַב נְשׁוּאָה
הִיא לְכָל מִיְלֵי בְּכָל גְּוֹנָא.

וּבְאַמְת לָא מְסַתְּבַר לְחֻלְקָא בֵּין מִן הָאִירוֹסִין לְמִן הַנְּיִשְׁוֹאִין אַלָּא לְעַנְנֵן תְּרוּמָה דְרַבְּנָן. וּבִזְזָה
שְׂיִיף לֹוּמַר כִּינֵן שְׂכָבֵר אַכְלָה תּוּ לָא גְזָרִינֵן.

אַבְל לְעַנְנֵן הַפֶּרֶת נְדָרִים וְשָׂאָר מִיְלֵי מַנ"ל לְחֻלְקָא בֵּין מִן הָאִירוֹסִין לְמִן הַנְּיִשְׁוֹאִין. וְכִינֵן
דְרַב אָמַר קָנָה לְכָל.

וְאִין חִילּוּק בֵּין בִּיאַת שׁוּגַג לְמַזִּיד קָנָה אַפִּילוּ מִן הָאִירוֹסִין. וְכֹן לִישְׁמוּאֵל דְאָמַר לָא קָנָה
אַלָּא לְדְבָרִים הָאֲמֹרִים בְּפִרְשָׁה אַפִּילוּ מִן הַנְּשׁוּאִין לָא קָנָה דַּמְנ"ל לְחֻלְקָא בְּדְאוּרֵייתָא בֵּין
מִן הַנְּשׁוּאִין אוּ מִן הָאִירוֹסִין.

אַלָּא לָא מִשְׁמַע כֹּן מְלִישְׁנָא דְהַש"ס בְּלִישְׁנָא קָמָא וְשְׁמוּאֵל אָמַר כִּי רַבִּי רַחֲמָנָא לְאוּקְמִי
בְּמַקּוּם בַּעַל כו'. הָא אַפִּילוּ לְאוּקְמִי בְּמַקּוּם בַּעַל לָא רַבִּי רַחֲמָנָא לְכָל מִיְלֵי דְאוּרֵייתָא
וּמ"ט שְׁנֵי הַש"ס לִישְׁנֵי בְּלִישְׁנָא בְּתָרָא.

וְשְׁמוּאֵל כִּי רַבִּי רַחֲמָנָא לְדְבָרִים הָאֲמֹרִים בְּפִרְשָׁה. אַבְל לְכָל מִיְלֵי לָא הָא לְלִישְׁנָא קָמָא
נְמִי הָכִי הוּא וצ"ע: גְּמָרָא כָּל בִּיאָה שְׁהַבְּעַל מְאָכִיל בַּה כו'.

וּפִי' רַש"י ז"ל כְּגוֹן בִּיאַת חוֹפָה. וְהַתּוֹס' ז"ל פִּירְשׁוּ עַל חוֹפָה שְׂאֲתָרִי.

וְלִשְׁיִטַּת הָרִי"ף ז"ל א"א לְפִרְשׁ כֹּן דְהָא הַעֲרָאָה גַם הַבְּעַל מְאָכִיל בַּה. וּי"ל דְהָרִי"ף ז"ל
לְשִׁיטַּתִּי אֲזִיל דַּס"ל הַעֲרָאָה לָא קָנָא בְּתַחֲלִילַת קְדוּשִׁין.

ואין הבעל מאכיל בה. והרמב"ן והרשב"א ז"ל פתבו דהבעל מאכיל אם הכניסה לחופה ויבא עליה מוכח מדבריו ז"ל דהחופה עם הביאה יחד ג"כ קונה.

ועיין במשנל"מ ז"ל בפ"י מהל' אישות שכתב שם הרב המג"י דמדברי הרשב"א נראה לקמן (נ"ד נז) דחופה שקודם קדושין לא מהני. ובדברי הרשב"א ז"ל פאן מבואר להקפיד ושם נתבאר בעז"ה: ויש להסתפק עוד בשמעתין בהא דפליגי רב ושמואל בביאת שוגג אם אפילו היא שוגגת נמי לא קנה לכל או אפשר דעתה דידה ודאי לא בעינן פנין דקונה אותה אפילו פשהיא ישינה.

ועיקר פלוגתניהו הוא בשוגג דידה. ואם נאמר פן אתיא הא דלעיל פ' ד"א דאמרין השתא לא עבד בה מאמר פתיב יבמה יבא עליה בע"כ ככ"ע.

וכן דין שלא פדרפה לא נתבאר בדברי הרמב"ם ז"ל דלכאורה דין אחד לזה עם העראה ומן האירוסין לא אכלה: אלא לשמואל קשיא. קשיא.

ולא קאמר הש"ס תיובתא משום דאפשר לחלק דשאני הכא דמ"מ נשואה היא לו ויושבת תחתיו ולא שייך למיגזר בזה נישואין אטו קדושין דהא תחילת פניסתו מה"ת היא. וכמו שכ' לעיל ג"כ לפי שיטת הירושלמי דיתבם עדיף מבעל.

לפי גירסת התוספתא עד שתפנס לחופה. ובאמת עיקר האי מילתא דאין נישואין לחרש אחר קדושי תורה פגון שנתקדשה לו כשהיה פיקח או ביתבם חרש טעמא בעי.

והיכן מצינו בזה דבעי קנין חדש בשעת פניסה לחופה דלכאורה עיקר החופה היא הפניסה לביתו וליחודה לו לשם אישות ואז ממילא חשיבא נשואה. וא"כ בחרש נמי אמאי לא תיהני לה פניסה פנין שהיא אשתו גמורה ולא מצאתי מבואר בחרש כה"ג מה דינו לענין ליורשה.

ולקמן בשמעתין דיש חופה לפסולות יתבאר יותר בזה בעז"ה: ודין יבם שוטף ג"כ לא מצאתי מבואר ואפ"ל דשוטה לית ליה קנין פלל אפילו ביבמה פנין דאין לו שום דעת וצ"ע: וראיתי בב"י סי' קס"ו שכ' ג"כ דמשמע ליה מדברי הרמב"ם ז"ל דלענין ליורשה וליטמא לו אין חילוק בין מן האירוסין או מן הנישואין.

וכבר כתבתי לעיל דכן הוא דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל להדיא: רש"י בד"ה משום רבנן לאשמעינן היכא דנולד לה בן מודו עכ"ל. ויותר הי' נראה דקמ"ל דלאחר מימת הבן לא אכלה אע"ג דכבר אכלה דהא דאכלה בנולד לה בן לאו רבותא היא: ע"ב גמרא מאי וכן אשלא פדרפה.

ופי' רש"י ז"ל וגמר ביאה ביאה מיבמה. עיין מהרשב"א ז"ל שכ' דכוננת רש"י ז"ל דח"ל לפינן ביאה ביאה וממילא דענין ח"פ.

וכבר כתבתי לעיל בזה דליכא למילף ח"פ בק"ו מח"ל. ועוד דלמה ליה לרש"י ז"ל האי ק"ו הא איכא למילף עריות קיחה קיחה.

ונראה יותר דלדבריו פתבו פן. אבל אח"ל שפיר מסיק הש"ס דעלה קאי.

וכן בכל ח"ל. ומה שהקשו התוס' ז"ל אלמנה לכה"ג לא איצטריף דיליף קיחה מעריות
אין פאן קושיא כ"כ דהש"ס לא פריף אלא מעריות דעיקר הערצה ושללא פדרפה בעריות
הוא דכתיב ואי לאו דגלי רחמנא גבי עריות לא הוי מרבינו כלל גבי יבמה.

אבל בח"ל אע"ג דלאו מיבמה ילפינו שפיר שייף למיתני וכו'. פי היכי דבעי למימר דוכן
קאי אשוגג ואנוס אע"ג דלא ילפינו לה מיבמה דלא שייף למילף לענן זנות שוגג מיבמה
מ"מ נקט וכו' לאשמעינו דלענן עריות ג"כ שוגג כמזיד ה"נ לענן הערצה ושללא פדרפה.

וקא דאמרינו אלא אשלא פדרפה דח"ל ולא קאמר אהערצה דח"ל משום דמסיק ולא
חילק בין ביאה לביאה וזה קאי אשלא פדרפה. ועיין מהרש"א ז"ל ברש"י בד"ה אלא
מאי וכו' שפתב דלא מצינו גז"ש דקיחה ביבמה.

וכבר הבאתי לעיל דברי הירושלמי דבהדיא אמרינו התם פן דח"ל דאלמנה לכ"ג ילפינו
קיחה מיבמה לענן הערצה: תוספות בד"ה מאי וכו' לאו בין בשוגג כו'. וליפא למימר
כו'.

נראה מדברי התוספות דאין לחלק בין אנוס לרצון אלא באשת איש. כיון דגלי רחמנא
דמותרת לבעלה ישראל אלקא דלא חשיבא זונה.

ומש"ה איצטריף לאשמעינו דלענן פהונה חשיבה זונה אפילו באנוס. והתוס' ז"ל לעיל
סוף פ' ד"א כתבו דשייף בזה ג"כ משום טומאה.

וע"כ צ"ל פן למ"ד דכל באנוס לא מיקרניא זונה. וא"כ ליפא מלקות באשת ישראל
שנאנוסה דלא כתיב אלא ונטמאה ולאו דטומאה היינו לא יוכל כו'.

אחרי אשר הוטמאה לא שייף אלא גבי בעל. וכדאמר רבה לקמן בעלה לוקה עלי' משום
טומאה.

וא"כ מאי קאמרינו במתניתין וכו' כו'. ולא חילק בין ביאה לביאה הא נדאי חילק דבאנוס
אין פאן מלקות.

הן אמת דלהאי לישא דאמר רבה בעלה לוקה עליה משום זונה ע"כ בעלה לאו דוקא.
וא"כ ה"נ מצינו למימר גבי טומאה דל"ד בעלה אלא ה"ה אחר אבל לא ידעתי היכן
נאמר לאו זה דטומאה באחר: והבעל המאור ז"ל כתב דרבה פליג ארב עמרם ואפילו
ללישא קמא דמשמע דוקא אשת פהו שנאנוסה לוקה עליה משום זונה.

אבל אשת ישראל כיון דמותרת לבעלה לאו זונה היא וקרא דונטמאה ע"כ לא מייירי
אלא ברצון. ולפ"ז יש לדקדק למה לן ונטמא' לאיסור תרומה וכהונ' תיפוק לי' משום
זונה כבר כתבו התוס' ז"ל פ' פ' שם דאיצטריף לסוטה ספק דה"א דלא נעשה ספק כנדאי
לענן תרומה וכהונה ומסוגיא דסוטה משמע דלא כמו שכ' התוס' ז"ל פ' ד"א דונטמאה
דכהונה משמע אפילו באנוס דא"כ מאי קאמר התם דתרומה לא בעי קרא משום דספק
זונה כזונה הא איצטריף לאנוס דאפילו נדאי לא הוי' זונה למ"ד דבאנוס לא מיקרניא
זונה.

וּלְשִׁיטת בעה"מא ז"ל דְּרַבָּה פְּלִיג אֵהָא דְּרַב עֲמֶרֶם. א"כ תִּיקְשִׁי לְדִידֵיהּ מִתְנִיתִין דְּסוּף ד"א דָּאָם הָיוּ פְּהֻנוֹת נִפְסְלוּ מִן הַתְּרוּמָה וְאִמְאִי לָא מִיבְעִי לְלִישְׁנָא בְּתַרְא דְּבִאֲנוֹס לָא מִיקְרִיָּא זִוְנָה בְּאַשְׁת פְּהֵן.

וּבְעֵלָה הוּא דְּלוֹקָה עָלֶיהָ מְשׁוּם טְוּמָאָה. אָבֵל לְאַחַר לְמָה נִפְסְלָה וְאִפְּלוּ לְלִישְׁנָא קָמָא דְּאָמַר דְּבִאֲנוֹס נְמִי הָוּא זִוְנָה אִטּוּ דְּוָקָא נְשִׁי פְּהֻנִים תְּנִן.

וְעִיקַר מַחְלֻקַת הַשְּׁנֵי לְשׁוֹנוֹת אִי בְּאֲנוֹס מִיקְרִיָּא זִוְנָה בֵּא"א מְשַׁמַּע דְּפְלִיגִי בְּקַרְא דְּלָא נִתְפָּשָׂה דְּלִישְׁנָא קָמָא ס"ל דְּבְעֵלְמָא בְּאֲנוֹס נְמִי זִוְנָה הוּי' אֵלָא פִּינִן דְּגִלִי רַחֲמָנָא בֵּא"א דְּיִשְׂרָאֵל דְּאֲנוֹס שְׁרִי ה"א דְּלַכְהֵן ג"כ לָא מִיקְרִיָּא זִוְנָה לְהַכִּי אִיִּצְטְרִיף קַרְא דְּלָא נִתְפָּשָׂה לְגִלוּנֵי דְּלַכְהֵן חֲשִׁיבָה זִוְנָה.

וּלְאִידֵךְ לִישְׁנָא ס"ל דְּמִסְבְּרָא בְּעֵלְמָא אֲנוֹס לָא מִיקְרִיָּא זִוְנָה וְלָא הָוּא אֲנוֹס כָּלֵל בְּכָלְלָא דְּזִוְנָה. וּמְשׁוּם טְוּמָאָה הוּא דְּאִיכָּא מְשׁוּם דְּהַפְּל הָיוּ בְּכָלֵל אֲשֶׁר הִטְמָאָה.

וּא"כ מְשַׁמַּע דַּל"ד בְּאַשְׁת אִישׁ הוּא דְּלָא מִיקְרִיָּא זִוְנָה דְּאִי דְּוָקָא בְּאַשְׁת אִישׁ מְשׁוּם דְּהִתְרַבְּרָה לְיִשְׂרָאֵל א"כ לְלִישְׁנָא בְּתַרְא הָוּא נְמִי הַפְּל בְּכָלֵל זִוְנָה: וְרִאִיתִי לַהֵה"מ ז"ל בַּפ' ח"י מַהֵל' אִיסוּרֵי בִּיאָה שְׁפַתָּב חִילּוּק אַחַר בְּזָה דְּהָא דְּאֲמַרִּינֵן הָכָא דְּבִאֲנוֹס לָא מִיקְרִיָּא זִוְנָה.

הִינְנוּ דְּוָקָא דְּוּמִיָּא דֵּא"א דְּהוּא אִינוּ פְּסוּל לָהּ אֵלָא מַחֲמַת שְׁהִיא א"א. אָבֵל פְּסוּל אַחַר פְּמוּ עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְעֶבֶד לַכ"ע אִפְּלוּ בְּאֲנוֹס הוּי' זִוְנָה וְכַדְמוּכַח מְהָא דְּתִינּוּקַת שְׁיַרְדָּה לְמִלְאוֹת מִים מִן הָעֵינִן.

וּלְחִילּוּק זֶה לָא מְצִאתִי שׁוּם שׁוֹרֶשׁ. וְגַם הוּא ז"ל בַּפ"א מַהֵל' א"ב אֲזִיל בְּשִׁיטת בעה"מ"א ז"ל דַּל"ב דְּרַבָּה פְּלִיג אֵהָא דְּרַב עֲמֶרֶם.

וּמִש"ה הַשְּׁיֵג עַל הָרֶאָב"ד ז"ל שֶׁכ' לְהִלְכָה כַּל"ב דְּרַבָּה דְּהָא רַב עֲמֶרֶם פְּלִיג עָלָיו וּלְדִידֵיהּ נְמִי תִיקְשִׁי לַל"ב דְּרַבָּה מִמִּתְנִיתִין דַּפ' ד"א וְאִמְאִי נִפְסְלוּ מִן הַתְּרוּמָה פִּינִן דְּאֲנוֹס הוּא. וּמְהַרְשֵׁ"ל ז"ל גָּרִיס הָתָם בְּמִתְנִיתִין וְנִפְסְלוּ מִן הַכְּהֻנָּה וְאִפ"ל דְּלְבַעֲלֵיהֶם קָאָמַר וְהוּא דְּוָסָק.

אָבֵל הָרַמְבַּ"ן ז"ל בְּמִלְחָמוֹת פְּתַב דְּלִישְׁנָא ב' דַּרְב' כָּל ח"כ לָא מִיקְרִיָּא זִוְנָה בְּאֲנוֹס וְאִפ"ה מוֹדָה לְהָא דְּרַב עֲמֶרֶם דְּאַשְׁת יִשְׂרָאֵל שְׁנֵאֲנָסָה פְּסוּלָה לְכְהֻנָּה מְקַרָּא דְּכִי תִהְיֶה אֲלֻמְנָה וּגְרוּשָׁה מִי שְׁיֵשׁ לוֹ אֲלֻמְנוֹת וּגְרוּשִׁין בָּהּ.

וְכַמוֹ שֶׁכ' רַש"י ז"ל לְעֵיל סוּף פ' ד"א. וְכַתְּב עוֹד דְּמְהָא דְּרַב עֲמֶרֶם מְשַׁמַּע דַּס"ל כַּל"ב דְּבִאֲנוֹס לָא הוּי' זִוְנָה דְּאִי הוּי' זִוְנָה מֵאִי קַמ"ל דְּפְסוּלָה לְכְהֻנָּה פְּשִׁיטָא דְּפְסוּלָה מְשׁוּם זִוְנָה דְּבָזָה לָא שְׁיֵיף הִתִּירָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּגַבִּי יִשְׂרָאֵל לָא שְׁיֵיף זִוְנָה.

וְעֵינִן רַשְׁבַּ"א ז"ל. וּלפ"ז לִיכָּא מְלָקוֹת בְּאַשְׁת יִשְׂרָאֵל שְׁנֵאֲנָסָה דְּבִקְרָא דְּכִי תִהְיֶה אֲלֻמְנָה וּגְרוּשָׁה לִיכָּא לָאוּ.

וּא"כ חֲמִירֵי ח"ל הַזְּרִים אֲצֵלָה מִח"כ שְׁאִינָם זְרִים אֲצֵלָה דַּבְּח"ל הַזְּרִים אֲצֵלָה אִפְּלוּ בְּאֲנוֹס אִיכָּא מְלָקוֹת. וְגַבִּי ח"כ בְּאֲנוֹס לִיכָּא מְלָקוֹת פִּינִן דְּלִית בָּהּ לָאוּ דְּזִוְנָה אֵלָא מְקַרָּא דְּכִי תִהִי אֲלֻמְנָה וּגְרוּשָׁה.

וְצָרִיךְ לְפָרֵשׁ לִפְנֵי הָאֵל דְּבַעֲיָנָן לְמִימַר דּוּכְוֵן קָאֵי אַבִּיאת שׁוּגְגַת הֵינְיָנוּ לְמִימַר דְּלַעֲנִין פְּסוּל
פְּהוּנָה שְׁנִיחָהּ שְׁוִין. וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הָרִי"ף ו"ל שְׁפִסְק פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא דְרַבָּה וְכַרְב
עֲמָרָם.

וְעֵינָן בְּזוּהַ דְּבַדְּבָרֵי הַתּוֹס' ו"ל לְעִיל פְּרָק הַחֹלֶץ (דָּף מַד). וּבְדַבְּרֵי הָרִא"ש ו"ל בְּשִׁמְעֵתִין:
וְרֵאִיתִי בְּדַבְּרֵי הַמְשַׁנְל"מ ו"ל בִּפ' ח"י מְהֻלְכוֹת א"ב דִּין ב' שְׁתַּמָּה עַל הָרֶשֶׁב"א שֶׁכ'
דְּבִאֲוֹנָס לֹא מִיִּקְרִיא זִוְנָה מְהֵא דְתִינּוּקַת שְׁיִרְדָּה לְמִלְאוֹת מִים מִן הָעֵין.

וְתַמָּה אֲנִי אִידָּהּ נֶעְלַם מֵעֵין חֲקָמְתוֹ דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ן ו"ל בְּמִלְחָמוֹת שֶׁכ' כַּד' הָרֶשֶׁב"א ו"ל.
וּמְהֵא דְתִינּוּקַת לֹא קִשְׁיָא דְפְּסוּלָה אֲפִילוּ בְּאֲוֹנָס מְקַרָּא דְכִי תִהְיֶה אֶלְמָנָה וּגְרוּשָׁה.

אָבֵל לִר"א דְאָמַר פְּנוּי הֵבֵא עַל הַפְּנוּי' עֲשֵׂאָה זִוְנָה. הֵינְיָנוּ דְוָקָא בְּרַצוֹן אָבֵל בְּאֲוֹנָס לִיכָּא
אִיסוּרָא כָּלָל.

וּמ"מ יֵשׁ לְדַקְדָּק גַּם לְשִׁיטָה זוֹ מֵאֵי קַמ"ל רַב עֲמָרָם אֲטוּ לֹא יִדְעִינָן דְּרִשָּׁא דְכִי תִהְיֶה
אֶלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְאֵמַאי דְחִי לָהּ הַש"ס מֵאֵי וְכֵן אֲשֵׁלָא בְּדַרְבָּה. אָבֵל אֲשֶׁת יִשְׂרָאֵל שְׁנִאֲוֹנָסָה
שְׁרִיא וְטַעְמָא מֵאֵי.

וְע"כ צ"ל דְּכִינּוּן דְּמוֹתָרַת לְבַעֲלָהּ ה"א דְלַחְוֹנָה ג"כ לִיכָּא אִיסוּרָא. וְא"כ לְכֹלְהוּ שִׁיטָּתָא
שְׁפִיר כְּתָבוּ הַתּוֹס' ו"ל דְּבִשְׁאָר פְּסוּלִים לִיכָּא חִידוּשָׁא דְאֲוֹנָס בְּרַצוֹן.

וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ו"ל בְּזוּהַ עֵינָן בְּדַבְּרֵי הָרַב הַמְגִיד ו"ל: דָּף נז אַבְיֵי אָמַר הוֹאִיל וּמֵאֲכִילָהּ
בְּלֵא יְדַעָה. וְהַקְשׁוּ הַתּוֹס' ו"ל דְּבִלֵּא יְדַעָה גּוֹפָא אֲמַאי מֵאֲכִיל.

וְכֵן הַקְשׁוּ כָּל הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל. עֵינָן בְּדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ן.

וְהָרֶשֶׁב"א ו"ל כְּתָב דְּאַבְיֵי פְּלִיג וְס"ל דְּלֵא בְּעֵינָן רֵאוּי לְהֵאֲכִיל ע"ש בְּדַבְּרֵיו. וְקִשָּׁה הָא
בְּאִינוּ רֵאוּי לְהֵאֲכִיל אִיכָּא לְמִילָף ק"ו מְקַדוּשֵׁי רְשׁוּת.

וְנִרְאָה לִי בְּזוּהַ דְּבַכּוּלֵי סוּגְיָין אֲמַרִינָן דְּפְּלִיגֵי בְּמִשְׁתַּמְרַת לְבִיאַה פְּסוּלָה. וְא"כ יֵשׁ לְדַקְדָּק
מֵאֵי קְאָמַר לְהוּ ר"מ ק"ו מְקַדוּשֵׁי הָרְשׁוּת הֵינְיָנוּ אֲרוּסִין דְּפְּסָלֵי כַּש"כ קְדוּשֵׁי עֲבִירָה.

וְקְדוּשֵׁי רְשׁוּת דְּפְּסָלֵי ע"כ לֹא מִטַּעַם דְּמִשְׁתַּמְרַת לְבִיאַה פְּסוּלָה דְּהָא לֹא בִיאַה פְּסוּלָה
הִיא דְאַחַר כֵּן שָׁבָה אֶל בֵּית אָבִי. אֲלֵא מִטַּעַם דְּקַנְיָנוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא.

וְכַדְאֲמַרִינָן לְקַמָּן דְּהָא קַנְיָה בְּהִנְיָה. וְעֵינָן תּוֹס' ו"ל שָׁם.

א"כ כִּי יִלְיָף קְדוּשֵׁי עֲבִירָה בַּק"ו. הֵינְיָנוּ נְמִי דְהַקְדוּשֵׁין פּוֹסְלִין.

וְכ"ש לְמַש"כ רַש"י ו"ל לְקַמָּן בִּפ' אֶלְמָנָה דְּמִפִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר יִלְפִינָן דְּהֵינְיָנוּ מִשְׁעַת
קְדוּשֵׁין. אֲלֵא דִי"ל דְּהֵינְיָנוּ דְאָמְרוּ לוֹ לֹא אִם אֲמַרְתָּ בְּקְדוּשֵׁי רְשׁוּת שְׁכָן אֵין לוֹ לְהֵאֲכִיל.

דַּר"מ רְצָה לְהַשִּׁיב לְהֵם נְהִי דְלֹא מוֹדִיתוּ לִי בְּסַבְרָא זוֹ דְּמִשְׁתַּמְרַת לְבִיאַה פְּסוּלָה מ"מ
הָא אִיכָּא לְמִילָף בַּק"ו מְקַדוּשֵׁי הָרְשׁוּת דְּהַקְדוּשֵׁין עֲצָמָן יִפְסְלוּ אוֹתָהּ מִפְּנֵי שְׁקַנְיָנָהּ הִיא
לְמִי שְׁאִינוּ יָכוֹל לְהֵאֲכִילָהּ ע"ז הַשִּׁיבוּ לוֹ ע"כ לֹא אֲמַרִינָן דְּהַקְדוּשֵׁין פְּסָלֵי אֲלֵא הִיכָּא
דְּאִינוּ יָכוֹל לְהֵאֲכִיל בְּמַקּוֹם אַחַר אָבֵל הִיכָּא יָכוֹל לְהֵאֲכִיל בְּמַקּוֹ' אַחַר לֹא שְׁיִידָּהּ כָּלָל
לְמִימַר דְּקְדוּשֵׁין פְּסָלֵי מִפְּנֵי שְׁקַנְיָנָהּ הִיא לְמִי שְׁאִינוּ מֵאֲכִיל.

פינון שייכול להאכיל במקום אחר לאפוקי קדושי רשות שאין מאכיל פלל: גמרא אמר ר"א אמר ר' אושעיא פצווע דכא כהן שקידש בת ישראל באנו למחלוקת ר"מ ור"א ור"ש לר"מ דאמר משתמרת לביאה פסולה אינה אוכלת ה"נ לא אכלה.

דלפי האמת טעמו של ר"מ ג"כ משום דמשתמרת לביאה פסולה פינון דליכא למילף מקדושי רשות דליפסלו קדושינן. ולר"א ור"ש דאמרי משתמרת לביאה פסולה אכלה הא נמי אכלה.

ופריד הש"ס ממאי דילמא ע"כ לא קאמרי ר"א ור"ש. אלא היכא דיש להאכיל במ"א דטעמא דמשתמרת לביאה פסולה לית להו.

אבל הכא דאין לו להאכיל במ"א לא משום דילפינו מקדושי רשות דהקדושינן עצמן פוסלין. ואמר אבני הואיל ומאכילה בלא ידעה דהתם ודאי ליכא אלא טעמא דמשתמרת לביאה פסולה דמטעם קנינה למי שאינו מאכיל ליכא למימר התם דהא כל קנינה התם היא לאכילה וכבר אכלה ואין לפוסלה אלא מטעם משתמרת לביאה פסולה ולר"א ור"ש לית להו האי טעמא וכיון שהיא מאכילה בלא ידעה חשיב ראוי להאכיל במ"א.

ותו ליכא למילף מקדושי הרשות. ורביא לא ס"ל הא דאבני משום דלא חשיב ראוי להאכיל במ"א הואיל ומאכילה בלא ידעה.

משום דהתם פבר אכלה. ולפ"ז לא תיקשי נמי מהא דר"א לא ס"ל לקמן האי סברא דכבר אכלה דלענין משתמרת לביאה פסולה לא ס"ל האי סברא דמ"מ משתמרת לביאה פסולה.

אבל לענין למיחשביה ראוי להאכיל במ"א מטעם דמאכילה בלא ידעה בזה מודה ר"א דהתם שאני שפבר אכלה ובירושלמי משמע קצת בדברי הרשב"א ז"ל ע"ש. ועוד תבאר בזה לקמן בשמעתין בעז"ה: ועינתי בירושלמי ומשמע התם דמוקי פלוגתיהו בהנ"ל דאירוסין אי פסלה ולקמן בפ' הערל גבי הא דאם לא ידעה איתא התם דר"א מוקי לה כר"א ור"ש ור' יוחנן מוקי לה אפילו כר"מ הואיל ולא הוסיף בה קנין בפסול משמע דעיקר הפסול לר"מ הוא משום דנעשה קנין בפסול.

ויבאר בזה לקמן בדברי התוס' ז"ל: ומפוליה שמעתין מוכח דפצווע דכא פוסל בביאתו. ויפלא מפאן לדברי הרשב"א ז"ל בריש פ' הערל שכתב לצדד דמתניתין התם דלא פהלכתא דבעינו זר אכלה מעיקרא.

ופצווע דכא לא הוי זר אכלה מעיקרא והכא פולהו אמוראי ס"ל דפוסל. וכבר פתבתי לעיל בפירקא קמא דפצווע דכא הוי פזר אכלה מעיקרא.

פינון דאפשר שיהיה איסור זה מעיקרא ודוקא מח"ג הוא דלא הוי זר אכלה מעיקרא דלא נאסרה עליו אלא מחמת נישואין הראשונים: אלא אליבא דהאי תנא ראב"י אומר אשה בת גרים לא תנשא לכהונה עד שתהא אמה מיישראל ומיבעי לי אי בשרות מתוספא בה ולא קדושה ולא איקרי קהל ומותרת בפ"ד ואכלה או דילמא קדושה מיתוספת בה ואיקרי קהל ואסורה בפ"ד ולא אכלה פן פירש"י ז"ל בל"ק.

וְצָרִיךְ לְדַקְדֵּק אֲמָאֵי לָא מִיבְעֵי לִי אֲלִיבָא דְר' יוֹסֵי בְּאַמֶּה מִיִּשְׂרָאֵל אִי אִיקָרִי קְהֵל וּמְאִי אִיקָרְנָ לְרַאב"י. וי"ל דלר' יוסי נדאי לא איקרי קהל גם באמה מישראל אבל לראב"י דמחלק נאמר דאמה מישראל מותר לכהן אלמא משום דאמה מישראל איתוסף בה פשרות ומיבְעֵי לִי אִי קְדוּשָׁה נְמִי אִיתוּסַף בְּהָ לְמִיקָרִי קְהֵל.

וּפְשִׁיט הַש"ס דְּאוֹכְלֵת וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא אִיקָרִי קְהֵל. וּקמ"ל קְרָא דְכְּשֵׁרוֹת אִיתוּסַף בְּהָ וְלֹא קְדוּשָׁה.

וּלפ"ז תִּיקָשִׁי מִכָּאן עַל הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּפ' מֵהֵל' א"ב שְׁכַתְּבִי הֵיכָא דְצַד אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אָסוּר בְּמִמְזַרְת אֲלֵמָא דְאִיקָרִי קְהֵל וּמְשַׁמְעֵתִין מוּכַח דְּלֹא אִיקָרִי קְהֵל. וְהֵה"מ ז"ל פְּתַב דְּבַת גֵּר בְּיָמִים הַקְּדָמוֹנִים מִיִּשְׂרָאֵלִית לָא גֵרַע מְעוּבָד פּוֹכְבִים וְעָבַד הֵבָא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל דְּהוֹלֵד כְּשֵׁר וְאָסוּר בְּמִמְזוּר.

וְאִין זֶה מְוַכְרַח דְּעוּבָד פּוֹכְבִים וְעָבַד שְׂאֵנִי דְּאִין לָהֶם יְחוּס וּבִתְרָה דִּינָה שְׂדִינָן לְוָלָד וְיִשְׂרָאֵל גָּמוּר הוּא. אֲבָל בַּת גֵּר מִיִּשְׂרָאֵלִית בְּתֵר דִּינָה שְׂדִינָן לִיהָ וְלֹא מִיקָרִי קְהֵל.

וּצ"ל דְּהֶרְמֵב"ם ז"ל מְפָרֵשׁ כִּפִּי הַמּוֹרָה ז"ל דְּמִיבְעֵי לִי בְּגַר וְגִיּוֹרֵת. וְלֵר' יוֹסֵי פְּשִׁיטָא לִי דְשְׁמַעִינָן לִי דְאָמַר דְּקְהֵל גָּרִים לֹא אִיקָרִי קְהֵל מְקָרָא אֲסַרְיָנָא.

וְלֵרַאב"י הוּא דְּמִיבְעֵי לִיהָ דְּלֹא שְׁמַעִינָן לִיהָ בְּעֵלְמָא וּמִיבְעֵי לִיהָ אִי קְדוּשָׁה מִיתוּסַפָּא בְּהָ אֲבָל פְּשָׁרוֹת אִיכָּא גַם בְּגַר וְגִיּוֹרֵת מְשׁוּם דְּאִיקָרִי קְהֵל. אוּ דִילְמָא פְּשָׁרוֹת אִיתוּסַפָּא בְּהָ וְאִיקָרִי קְהֵל אֲבָל בְּגַר וְגִיּוֹרֵת קְהֵל נְמִי לֹא אִיקָרִי.

וּפְשִׁיט לִיהָ מְבַרְיָתָא דְר' אַחָא בַר חֲנִינְיָא דִּילְפִינָן מְקָרָא דְּקְהֵל גָּרִים לֹא אִיקָרִי קְהֵל וּכְשֵׁרוֹת אִיתוּסַף בְּאַמֶּה מִיִּשְׂרָאֵל. וּלפ"ז אָמַה מִיִּשְׂרָאֵל פְּשִׁיטָא דְּאִיקָרִי קְהֵל.

וְכֹן צ"ל לַפ"ז דַּפ"ד לָאו בְּקְדוּשָׁתִי קָאִי וְאִיפְשִׁיטָא בְּעִינָן דְּלִקְמוֹן. וּמִש"ה פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם ז"ל דְּלָאוּ בְּקְדוּשָׁתִיהָ קָאִי.

אֲלֵא דַּא"כ קָשָׁה אֲמָאֵי לֹא מִיִּתִי הַש"ס לְקָמוֹן בְּפָרֵק הָעֵרֶל לְפִשְׁוֹט בְּעִיָּא אִי בְּקְדוּשָׁתִי קָאִי מֵהֵאִי בְּרִיָּיתָא דְר' אַחָא. נְעוּד תִּיקָשִׁי לְהֵאִי פִירוּשָׁא מְאִי קָאֵמַר ש"מ פְּשָׁרוֹת מִיתוּסַפָּא בְּהָ דִילְמָא קְדוּשָׁה מִיתוּסַפָּא בְּהָ.

וּמ"מ בַּת גֵּר וְגִיּוֹרֵת אֲפִילוּ פְּשָׁרוֹת לִית בְּהָ כְּדִילְפִינָן מְקָרָא דְכִי יִקְנָה נְפֶשׁ. וְלִזְהָ י"ל דְּבָאֲמַת לִיכָּא נ"מ לְעַנְיָן בַּת יִשְׂרָאֵלִית אִי פְּשָׁרוֹת אִית בְּהָ אִי קְדוּשָׁה.

אֲלֵא עֵיקַר מִיבְעֵי לִי בְּבַת גֵּר וְגִיּוֹרֵת אִם יֵשׁ בְּהָ פְּשָׁרוֹת. וּפְשִׁיט דְּבַבַּת גֵּר וְגִיּוֹרֵת לִיכָּא פְּשָׁרוֹת.

וּבְאַמֶּה מִיִּשְׂרָאֵל אִיכָּא פְּשָׁרוֹת. וּמ"מ פִּי' זֶה דְּחוּק מְאוּד דַּמְנ"ל דְּאֲפִילוּ פְּשָׁרוֹת אִיכָּא בְּאַמֶּה מִיִּשְׂרָאֵל דִילְמָא גַם הִיא לֹא אִיקָרִי קְהֵל.

וְאַפ"ה פְּשִׁירָה לְכַהֲנָה פִּינּוֹן דְּקָצַת מִיִּשְׂרָאֵל הִיא דְּהָא לָאו הָא בְּהָא תְּלִיָּא דְּהָא לֵר' יוֹסֵי קְהֵל גָּרִים לֹא אִיקָרִי קְהֵל. וְאַפ"ה מְוַתְרַת לְכַהֲנָה.

וּצ"ל פִּינּוֹן דְּמַתִּירָה לְכַהֲנָה וְגִיּוֹרֵת מְמַשׁ אֲסִירָא לְכַהֲנָה ש"מ דַּעַכ"פּ פְּשָׁרוֹת אִית בְּהָ. וְא"כ לֵר' יוֹסֵי לֹא שְׁמַעִינָן דְּאַמֶּה מִיִּשְׂרָאֵל אִיקָרִי קְהֵל.

ונהרי הרמב"ם ז"ל פסק פרבי יוסי דאין מוציאין מידו בבת גר וגיוורת. א"כ מנ"ל דאמה מישראל קהל איקרי.

אבל באמת נראה דמסברא פשיטא לן דמיקרי קהל מהא דקי"ל דמקרב אחיה קרינו ביה. וכן לענין ביכורים דיכול לומר אשר נשבעת לאבותינו: שוב מצאתי בשעה"מ ז"ל שפמד בזה על דברי הרמב"ם ז"ל וכתב פן דע"כ הוא ז"ל מפרש כפי המורה ז"ל.

וענין בספר אבני מילואים בסי"ד מ"ש בזה. ואין דבריו ז"ל מוכרחים דאטו ר' יוסי פליג עליה דראב"י בהא דמיקרי מזרע ישראל דהא מיקרי נמי מקרב אחיה לכ"ע.

וכן לקמן אמרי' בתולה מעמיו בת גר מישראל: ובירושלמי פרק הערל מייתי לה לאיבעיא דרבי יוחנן מר' אושעיא פצוע דכא מהו שישא לכתחילה בת גרים. והיינו משום דלענין להאכילה בתרומה ליכא למיבעי לשיטת הירושלמי.

דליכא בבת גרים אלא עשה כ"א בתולה מזרע ישראל. ומעשה לא נפסלה לכהונה כדאימא התם בפרק הערל ויבואר בזה לקמן בפירקין בס"ד.

אבל גיוורת עצמה לא קמיבעי ליה דזונה היא ובקדושתה קאי. ומוקי התם דמיבעי ליה אליכא דר' יהודה דאמר בת גר זכר כבת חלל זכר וכיון דאינה אלא עשה מיבעי ליה אי פצוע דכא מותר בה.

ומשמע מזה דלר' יהודה נמי אינה אסורה אלא מקרא דזרע בית ישראל. וע' בתוס' בד"ה ואי לאו בקדושתה קאי: תוספות בד"ה ואי לאו בקדושתה קאי.

ע"ש ששהקשו הא בלא"ה אסורה לאכול בתרומה כמו חללה. דמשמע בקדושין דאסורה בתרומה.

ולענ"ד צ"ע מנ"ל דחללה כה"ג אסורה בתרומה דע"כ לא אמרינו בקדושין דחללה אסורה בתרומה אלא מחמת עצמה אם היא פהנת. אבל אם אוכלת מחמת קנינו של כהן מנ"ל דאסירא הא לא גריע מעבד ושפחה דמותרין לאכול.

וכיון דפצוע דכא מותר בחללה אמאי לא תאכל משום קנינו של כהן. ולפי מש"כ התוס' ז"ל דלר"י הרי היא ממש בחללה א"כ משמע מכאן דפ"ד מותר בכל פסולי כהונה אפילו בחללה וגרושה ולקמן יבואר יותר בזה בס"ד: ע"ב גמרא רב אמר יש חופה לפסולות ושמאל אמר אין חופה לפסולות.

הלכה זו סתומה היא ורבו הפירושים בגונה פאשר אבאר בקצרה. שיטת רש"י ז"ל לפי פשוטות לשונו דבחופה בלא קדושין פליגי וכ"ע ס"ל דחופה לחוד לא קניא אלא לענין פסול לחוד הוא דפליגי והכריחו לזה דאי בחופה שאחר קדושין א"כ לר"מ בלא"ה פסולה משום קדושין.

וכן מהא דאמר לקמן לר"מ דקדושין פסלי חופה נמי פסלי ואי בחופה שאחר קדושין למה לי פסולא דחופה. וכבר הקשו על שיטה זו הראשונים ז"ל פיון דחופה לא קניא פלל מנ"ל דפסולא פיון שאין בה שום קנין.

ועוד דלרב דאמר יש חנופה לפסולות יש בהן חנופה יותר מבכשירות דבכשירות חנופה לחוד לאו פלוגה היא. ולשמואל דאמר אין חנופה.

גריעה מכשירות דאפילו אחר קדושין ליפא חנופה פדמוכח לקמן בשמעתין. ומנ"ל הא דפליגי בתרתיה דילמ' לא פליגי אלא בחומר דפסולות דרב אמר דחנופה גרידא נמי מהני לפוסלה ועלה קאמר שמואל דאין חנופה ולא התמירו בה יותר מבכשירות.

וכ"ת דע"כ מוכח דהא דאמר שמואל אין חנופה לפסולות הוא מטעם דפסולות גריעה פיון דלא חזינו לביאה כ"כ לית בהו חנופה מדאמר ומודה לי אבא בתינוקת פחותה מבת ג' דאין לה חנופה הואיל ואין לה ביאה אלמא דטעמי' דשמואל בפסולות משום דלא חזינו לביאה דא"כ קשיא איפכא מנ"ל דפליגי בחנופה גרידא פיון דתרתיה מילי ניהו.

ורש"י ז"ל פי' בהא דמודה לי אבא בתינוקת כו'. היינו בתינוקת פסולה דאע"ג דבשאר פסולות התמיר דחנופה גרידא נמי פסלא.

אבל בתינוקת מודה דחנופה לא פסלא. ולפ"ז פי' הא דאמר רבא אף אנו נמי תנינא היינו דביאה לא פסלא בה.

וכדמשמע מסוף לישנא דרבא והוא מילתא דפשיטא דאין חנופה גרידא פוסלת בה פיון דאפילו ביאה לא פסלא בה. ומאי קמ"ל שמואל בזה: והתוספות ז"ל פי' לפי שיטת רש"י ז"ל דכולהו ס"ל פ"כ רב הונא דחנופה קונה ובפסולות הוא דפליגי בין בחנופה גרידא בין בחנופה שאחר קדושין.

רב אמר יש חנופה לפסולות ואפילו חנופה גרידא ועדיפא משאר קדושין דאפילו ר"א ור"ש דמכשרי בקדושין בחנופה מודו דפסלא. ולא שייך בזה דיו משום דמשמרת לביאה פסול' הוא מדרבנן ובחנופה דקרובה לביאה התמירו.

וה"ה דחנופה שאחר קדושין מהני לעשותה נשואה לענין השקאת סוטה. ולשונם ז"ל בזה אינו מוכן דלא שייך השקאת סוטה בפסולות כדאיתא להדיא במתניתין דסוטה.

ושמואל אמר אין חנופה לפסולות אפילו שאחר קדושין. וכבר הקשו התוס' ז"ל גם על שיטה זו.

ועוד הקשו הראשונים ז"ל מהא דלקמן. אבל חנופה דלא קני לה.

ובאמת נראה איפכא דלרב הונא דאמר חנופה קנין היא לכ"ע קונה אפילו בפסולות פיון דקנין גמור הוא. ואפשר אפילו בתינוקת פחותה מבת ג'.

ויבאר עוד בזה לקמן: ור"ת ז"ל פי' דבחנופה שאחר קדושין פליגי. ואנתאלמנה או נתגרשה קאי דלרב דאמר יש חנופה אפילו נתאלמנה אסורה מדרבנן.

ורמי בר חמא דאמר דבאנו למחלוקת ר"מ ור"א ור"ש. היינו לר"מ דמתמיר בקדושין מחמיר בחנופה יותר לפוסלה אפילו אחר שנתאלמנה ושיטה זו ג"כ קשה היא מאוד.

וכמו שהקשה הרשב"א ז"ל בזה. ועוד אטו דבר פשוט הוא דאם יש חנופה לפסולות שתיאסר אפי' לאחר שנתאלמנה פיון שלא נבעלה.

ובתוספתא תניא בהדיא דאם נכנסה לחופה ולא נבעלה ומת פשירה לכהונה. וא"כ היכי שפיעינן ער"א ור"ש דאין חופה לפסולות דילמא לשאר מזלי יש חופה לישונו' נשואה.

ומ"מ לאחר שנתאלמנה מותרת. והרוצה לעיין בדברי הרמב"ן והרשב"א ז"ל יראה עוד קושיות ודקדוקים בזה: ומה שיש לי עוד לדקדק על כל אלו השיטות הוא.

פי כל אלו השיטות הולכין על גונדה אחת דהא דמשפחת לביאה פסולה היא רק מדרבנן דוק ותשפח. ולדידי צ"ע טובא א"כ מאי קאמר ר"מ לר"א ור"ש ק"ו מקדושי רשות.

פינן דלדידה נמי ליפא איסורא אלא מדרבנן. ונהי דכתבתי לעיל דלפי מה שהשיבו לו מה לקידושי רשות שפן אינו מאכיל במקום אחר הודה להם ר"מ וטעמיה ג"כ לאו משום דקנו' היא למי שאין מאכיל מיהא משמע עכ"פ דמדאורייתא לא אכלה לר"מ מדבועי למילף בק"ו מקידושי הרשות.

וכי תימא פינן דתנן סתמא אם נתגרשו מן האירוסין פשרות. משמע דכשרות לכל דבר אפי' לחזה ושוק ואי מדאורייתא לא אכלה לא הי' לה לחזור לחזה ושוק כמו בקידושי הרשות זה אינו פינן דלאו מטעם קנין אירוסין הוא דלא אכלה אלא מטעם דמשפחת לביאה פסולה פי נתגרשה חוזרת לגמרי.

ועוד אי ר"מ מדרבנן קאמר היכי גליף מינה דיש חופה לפסולות אפילו למילי דאוריית' כמו לענין סוטה: והעיקר נראה בזה שיטת הרמב"ן ז"ל וביתר ביאור דרב ושמואל פליגי בחופה שאחר קדושין.

ובעלמא פליגי אי חופה דפסולות משוי' לה כנשואה לענין ירושה והפטר נדרים. כדאיתא בתוספתא פ"ב דאלמנה לכה"ג לכל מזלי חשיבא נשואה.

וכמבואר בד' הרמב"ם ז"ל פי"א מהל' נדרים ובפ' כ"ב מה' אישות ובה"נ לענין ירושה ולענין הני מזלי קאמר רב דיש חופה לפסולות ג"כ אע"ג דלא חזינו לביאה ועיקר החופה הוא שמתנתדת אליו ובח"ל לא שייך בה קורבה כ"כ מ"מ מהני בה חופה והוי נשואה.

ושמואל אומר אין חופה לפסול' דלא נעשית נשואה ע"י חופה לחוד ולא הניא כנשואה אלא ע"י ביאה בביתו. אבל ע"י ביאה פשיטא דשייכא נישואין גם בפסולות.

וכמ"ש הרמב"ן ז"ל להוכיח מהא דאיצטריך קרא דאינו מטמא לאשתו פסולה אע"ג דאין ראי' זו מוכרחת דמצינו למימר דאיצטריך קרא היכא דנפסלה תחתיו. וכמו שכ' לעיל אליבא דר"ע מ"מ פשוט הוא דאיכא נישואין גם בפסולות.

וכמבואר בד' התוספתא. וכן מוכח מהא דאיצטריך קרא דתחת איש גבי סוטה למעוטי אלמנה לכה"ג דאינה שותה ש"מ דנשואה היא: ובדברי הריטב"א ז"ל ראיתי שפכת דלשמואל ליפא נשואה כלל בפסולות.

דביאה בלא חופה לאו פלום היא. וכתב דילפינן לה מהא דמיעט רחמנא אשתו פסולה מלטמא לה הוא דבר מתמיה דא"כ מאי קאמר הש"ס לעיל לענין אח פסול ואימא ה"נ ומשני התם לאפוקי קיימא.

וּדְקָאָרֵי לֵה מַאי קָאָרֵי לֵה. כִּינּוּ דְפִסּוּלָה לָאוּ נְשׁוּאָה הִיא כְּלָל.
וְעוּד דְיֵשׁ בְּעַל שְׂאִין מְטַמָּא קְאָמְרִינּוּ אֶלְמָא דְבַעַל מִיקָרֵי. וּמָה שְׂפַתְב דְּבִיאָה בְּלֵא חֲנוּפָה
לָאוּ כְּלוּם הִיא.

אִין זֶה מְוכַרְח דְּהָא דַּעַת הָרִי"ף ו"ל לְעִיל דְּבִיאָה בְּלֵא חֲנוּפָה כַּש"כ דְּעוֹשֶׂה נְשׁוּאָה. וְעוּד
דַּע"כ לָא אָמְרִינּוּ דַּאִין חֲנוּפָה לְפִסּוּלוֹת אֶלְא דְּחֲנוּפָה גְרִידָא לָא מְהַנִּי.

אַבְל לְמִיחְשָׁבָא כְּנְשׁוּאָה בְּבִיאָה שְׂאֲחָרֵי שְׁפִיר מְהַנִּי. הֵן אֲמַת דְּאֶפְשָׁר לְאִשְׁכּוּחֵי נְשׁוּאָה
בְּפִסּוּלוֹת לַכ"ע כְּגוֹן ע"י יְבוּם.

וְאִם בְּעָלוּ קְנוּ וְנַעֲשִׂית נְשׁוּאָה. אַבְל לָא מְסַתְבַּר לְאוּקְמָא כָּל הַנִּי ע"י יְבוּם.

אַלְא ע"כ הַדְּבָר בְּרוּר דְּבְּחֲנוּפָה גְרִידָא הוּא דְּפִלְגִי כִּינּוּ דַּאִינָה עוֹמְדַת לְהִיּוֹת תְּחַתּוּ לָא
שְׂיִיקָא בָּהּ חֲנוּפָה. וְה"ה דַּאִיפָא נ"מ בְּזֵה לְעַנְנּוּ תְּרוּמָה.

וּלְרַב דְּאָמַר דַּע"י חֲנוּפָה נַעֲשִׂית כְּנְשׁוּאָה גַּם לַר"א וְר"ש אֲסוּרָה לְאֶכּוּל בְּתְרוּמָה. וְכֵן
לַר"מ אֶפִּילוּ הִיכָא דְּכָבֵר אֶכְלָה קוֹדֵם הַחֲנוּפָה כְּגוֹן ע"י הַגְּעַת זְמַן בְּבֵת יִשְׂרָאֵל אוֹ בֵּת פְּהוּ
וְנוֹלַד בּוֹ פְּסוּל אַחַר קְדוּשָׁתוֹ.

וְאֵע"ג דְּהַתּוֹס' ו"ל פְּתַבּוּ דְּבַכָּה"ג לָא אֶכְלָא לַר"מ אִין הַדְּבָרִים מְוכַרְחִים כ"כ. וְכַמוֹ
שְׂפַתְבַּתִּי לְעִיל לְפִי שִׁטַּת הִירוּשַׁלַּיִם דְּעֵיקָר תְּלִיא בְּשַׁעַת קִנְיָן.

וְאָמַר שְׂמוּאֵל וּמוֹדָה לִי אַבָּא בְּתִינּוּקַת פְּחוּתָה מִבֵּת ג' דְּכִינּוּ דַּאִין לָהּ בִּיאָה אִין לָהּ חֲנוּפָה
וְגַם זֶה פְּשׁוּט הוּא דְּחֲנוּפַת גְּדָה לָא בָּא לְכָלֵל חֲנוּפַת פְּסוּלוֹת כִּינּוּ דְּהַכֵּל בְּהֵיטֵר הוּא הַקְּדוּשָׁתוֹ
וְהַחֲנוּפָה עוֹמְדַת לְבִיאָה כְּשִׁינְיָה לְאַחַר שְׂתַטְהָרָה.

וְעַיִן בְּדַבְרֵי הַנִּמְק' ו"ל: וְהָא דְּמִיִּתִּי לְפִלּוּגְתִּיהוּ הֵכָא הוּא מְשׁוּם דְּרַמִּי בַר חֲמָא אָמַר
דְּבָאֵנוּ לְמַחְלוּקַת ר' מַאִיר וְרַבִּינּוּ לַר"מ דְּאָמַר קְדוּשָׁתוֹ פְּסָלִי מְשׁוּם דְּמִשְׁתַּמְרַת לְבִיאָה
פְּסוּלָה אֶלְמָא דַּאִפִּי בְּפִסּוּלוֹת חֲשָׁבִינּוּ לָהּ עוֹמְדַת לְבִיאָה אַע"ג דְּבַעֲמוּד וְהוּצָא קָאִי ה"נ
דְּחֲנוּפָה פְּסָלָא וְלָאוּ דְּוָקָא פְּסָלִי אֶלְא לְעֶשְׂוֹתָהּ כְּנְשׁוּאָה לְכָל מִיָּלִי קְאָמַר דַּע"י חֲנוּפָה
מְתַקְרַבַּת אֵלָיו וְכְנְשׁוּאָה הִיא.

אַע"ג דַּאִין עוֹמְדַת כ"כ לְבִיאָה. וְה"ה דַּנ"מ לְעַנְנּוּ לְפִסּוּלָה מְתְרוּמָה הִיכָא דְּכָבֵר אֶכְלָה.

וּלַר"א וְר"ש דְּאָמְרֵי קְדוּשָׁתוֹ לָא פְּסָלִי מְשׁוּם דְּלֵא חֲשָׁבִינּוּ לָהּ מִשְׁתַּמְרַת לְבִיאָה פְּסוּלָה
אַע"ג דְּקִדְשָׁה מְשׁוּם דְּבַעֲמוּד וְהוּצָא קָאִי ה"נ דְּחֲנוּפָה לָא פְּסָלִי מְשׁוּם דְּלֵא נַעֲשִׂית נְשׁוּאָה
ע"י חֲנוּפָה. כִּינּוּ דְּעוֹמְדַת לְהַתְרַחֵק מִמֶּנּוּ וְדַחֵי הַש"ס דִּילְמָא ע"כ לָא קְאָמַר ר"מ דַּע"י
קְדוּשָׁתוֹ חֲשִׁיבָא מִשְׁתַּמְרַת לְבִיאָה פְּסוּלָה מְשׁוּם דְּקִנְיָ לָהּ וְעֶשְׂוָה בָּהּ קִנְיָן.

אַבְל חֲנוּפָה דְּלֵא קִנְיָ לְהַדַּע"י חֲנוּפָה לָא גִיתְנַסְפָּ קִנְיָן חֲדַשׁ אֶלְא קְרִיבָה לְרְשׁוּתוֹ לְבַד
וּבְפִסּוּלוֹת אֶפְשָׁר דְּלֵא מְהַנִּי א"נ ע"כ לָא קְאָמְרֵי ר"א וְר"ש דְּקְדוּשָׁתוֹ לָא פְּסָלִי. הִינְנוּ
מְשׁוּם דְּקְדוּשָׁתוֹ לָא קְרִיבֵי לְבִיאָה.

אַבְל חֲנוּפָה דְּקְרִיבָא לְבִיאָה ר"ש נְמִי מוֹדָה דְּחֲנוּפָה פְּסִיל וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ כְּנְשׁוּאָה גַּם לְכָל
מִיָּלִי. אֶלְא אִי אִיכָא לְמִימַר בְּפִלּוּגְתָּא הִינְנוּ בְּפִלּוּגְתָּא דְּהַנִּי תַנְאִי דַּת"ק ס"ל נְכַנְס לְחֲנוּפָה

ולא נבעלה אוכלת משלו ואוכלת בתרומה משום דת"ק ס"ל כר"א ור"ש דקדושין לא פסלי.

וחנפה נמי לא פסלי משום דאין חנפה לפסולות. ור"י בנו של ריב"ב אמר פל שאין ביאתה מאכילתה אין חנפתה מאכילתה.

וס"ד דאיהו נמי ס"ל כר"א ור"ש דקדושין לא פסלי אלא מחמת חנפה הוא דפסילא. והיינו משום דיש חנפה לפסולות ודאי הש"ס דילמ' ר"י ס"ל כר"מ דאמ' משעת קדושין לא אכלה וכבר איפסלה משעת קדושין.

ופרי' הש"ס פל שאין ביאתה מאכילתה אין כספה מאכילתה מיבעי לי'. ומשני אידי כו'.

ולפ"ז מצינו למימר דלרב הונא דאמר חנפה קנין היא אפ"ש דכולהו מודו דקונה גם בפסולות דע"כ לא פליגי אלא בחנפה שאחר קדושין דלית בה קנין אלא קריבות בעלמא. אבל לשם קנין שפיר קני לה אפי' לפסולות.

ולפ"ז אם ה"ה פיקח בשעת קדושין. ואח"כ נתחרש מ"מ חשיבא פגשואה לו לכל מילי. כמו שכתבתי לעיל ולענין תרומה לחוד הוא דגזרו נישואי חרש אטו קידושי חרש: וראיתי להמשנ"ל מ"ז ב"ב ג מהל' אישות שהארי' לחקור בחנפת תינוקת פחותה מבת ג' והביא שם לשון הרשב"א ז"ל.

דמשמע מדבריו דש"יכא בה חנפה לכל מילי ולפוסלה מן התרומה לחוד הוא דאמרין הקא דלית לה חנפה. ובאמת יפלא בעיני דהא הרשב"א ז"ל ג"כ פירש הקא דבחנפה שאחר קדושין נמי פליגי.

ולשמואל לאו נשואה היא ע"י חנפה גם לכל מילי. וא"כ הא דאמר שמואל ומודה לי אבא בתינוקת כו'.

היינו ג"כ דאפי' אחר קדושין לאו חנפה היא ולא הויא נשואה פניו דלא חזיא לביאה. ונראה שהכריחו לזה הא דמ"י רבא אף אנו נמי תנינא מבא עליה אחד מכל הפסולים ולא מ"י מרישא דנישאת לכהן אוכלת בתרומה דווקא בת ג'.

אבל פחותה מבת ג' לא. אלא ש"מ דבאמת יש לה חנפה לשאר מילי והקא טעמא אחריןא הוא משום דאין בודקה.

אבל הרמב"ן ז"ל פי' דבאמת מהקא דייק רבא נאפי' לפי מש"כ הרשב"א ז"ל הקא דליפא למידק מהא דנישאת לכהן היינו משום דמ"מ אכלה אפי' אי חנפתה לאו פלום היא פניו דלא ש"יכא פל הגי חששות דשמא תמזוג.

וכמבואר נמי בדברי התוס' בד"ה דהני תנאי דלא גרע מהגעעת זמן ג"כ א"ש דלא מוכח מהא דנישאת לכהן דע"כ צריך לומר בזה טעמא דאין בודקה ולזה פנינו ג"כ התוס' ז"ל בד"ה נישאת לכהן.

ויכמו שכתב שם המשנ"ל מ"ז ב"ב ג"כ. אבל לפי האמת ונדאי דלית לה חנפה פלל לקטנה גם לכל מילי כמו לשמואל בפסולות.

וכש"כ לפי מה שפכתתי לפרש שיטת הש"ס דלא פליגי אלא בחופה שאחר קדושין ולכל מילי. והיא שיטה המחונרת.

וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל ונדאי דלית לה חופה לקטנה. ועיין ברשב"א ז"ל בשמעתי דמספקא ליה האי סברא בהני דאין להם חופה אי אכלה בתרום' אפי' למשנה אחרונה או דווקא למשנה ראשונה: ושיטת הרמב"ם ז"ל בזה ג"כ על הדבר הזה בחופה גרידא נפסלה ג"כ מן התרומה.

ולענן חופה שאחר קדושין משמע מדבריו דלא פליגי כלל בהא לשאר מילי לעשותה כנשואה מדפסק בפ"ק יו"ד מה"א דחופת נדה לאו חופה היא. א"כ לכאורה כש"כ חופת שאר פסולות.

וכן כתב הלח"מ ז"ל שם בדבריו האחרונים. ולדבריו ז"ל קשיא טובא מהא דמזיתי מהא דשלא שטייתי ארוסה כו'.

דמוכח דלישנוני' נשואה פליגי. וי"ל ג"כ דבגדה לחוד הוא דמספקא להו.

והש"ס בכתובות לשיטתו פיון דעומדת ליטהר לאחר זמן אין דעתו לעשותה נשואה מיד. ועיין שם בפ' אע"פ בדברי הרא"ש ז"ל ובהג"הת אש"רי שם: ובעיקר ענין החופה רבו הדעות בזה כדאיתא בש"ע סי' נ"ח.

אבל לרובן העיקר הוא הפניסה לביתו לשם נישואין. וכמו שכתב במקרא ואם בית אשה נדרה ע"כ איכא מ"ד בש"ס דמסירה לשלוחי הבעל ג"כ מהני לכל דבר.

והמשנ"ל ז"ל בפ"ק יו"ד ה"ל חקר בזה אם היתה החופה קודמת לקדושין. והביא דברי הרמב"ן ז"ל בקדושין דאם פנסה לחופה ובא עליה דהוי כנשואה.

ובשם המשאת בנימין כתב דחופה דקודם קדושין לא קנה פלום. ומשמע מדבריו דיש קצת מחלוקת בזה.

ואני לא הבנתי דהיכא דבטלה החופה קודם קדושין כגון למ"ד דהחופה היא לכסות בהינומא. וקודם קדושין הסירה ההינומא פשיטא דע"י קדושין שאח"כ אינה כנשואה דחופה קודם קנין לא פלום הוא.

אבל הרמב"ן והרשב"א ז"ל שהבאתי לעיל מייירי בחופה שלא נפסקה כמו הפניסה לביתו. ובזה לכ"ע באין שניהם יחד הקדושין והנישואין.

פיון דעדיין בביתו היא במקום החופה: דף נח גמרא נישואו זו וזו כו' או שנגנסו לחופה ולא נבעלו אוכלות בתרומה משום דס"ל דאין חופה. ויש לדקדק מפאן לדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ק י"ט מהל' אסורי ביאה דאם נשאת אע"פ שלא נבעלה נתחללה דבחזקת בעולה היא.

א"כ בנגנס' לחופה ולא נבעלה אמאי אוכלת בתרומה לת"ק. נהי דאין חופה לפסולות. מ"מ בחזקת שנבעלה היא. ולשיטתו חופה היינו יחוד.

ובשלמא מהא דאמרינו לעיל דחופה לא פסלה לא תיקשי משום דהתם מייירי בחופה גרידא קודם קדושין. ובהא לא הויא בחזקת בעולה.

אָבֵל הָכָא ע"כ מײַרִי בְּחֻפָּה שְׁאַחַר קְדוּשֵׁין. וּא"כ מַאי טַעְמָא דת"ק.

וּאפ"ל דְּהוּא ז"ל אֵינוּ מְפָרֵשׁ דְּפְלִיגִי בְּיַד חֻפָּה לְפִסּוּלוֹת דְּא"כ תִּיקְשִׁי לְרַב מְדַבְּרֵי הַת"ק דְּס"ל דְּאִין חֻפָּה. וּמַר"י בֶּן בְּרוּקָה ג"כ אֵין רְאָיָה דְּס"ל דְּיַד חֻפָּה כְּמוֹ שְׁדַחֵי הַש"ס דִּיקְמָא כַּר"מ ס"ל.

אַלָּא ע"כ לֹא נִיחָא לְרַב בְּדִיחוּיָא דְּהַש"ס מְשׁוּם דְּא"כ אֵין פְּסָפָה מְאַכִּילְתָּה מִיבְעֵי לֵיהּ. וְע"כ בְּחֻפָּה פְּלִיגִי.

וּא"כ תִּיקְשִׁי מַאי אִירְיָא דְּפְלִיגִי בְּחֻפָּה שְׁאַחַר קְדוּשֵׁין. וְכַדְתַּנְיָא נִישְׂאוּ לִיקְפִּלְגוּ בְּחֻפָּה גְּרִידָא.

אַלָּא ע"כ תַּרְנוּנֵיהוּ ס"ל דְּיַד חֻפָּה לְפִסּוּלוֹת לְפָסְלָה מַחֲיִים אֲפִילוּ חֻפָּה גְּרִידָא. וְכִי פְּלִיגִי לְאַחַר מִיתָה.

וּבְהָא פְּלִיגִי לַת"ק לְאַחַר מִיתָה פְּשׁוּרוֹת וְלֹא אֲמַרִינן דְּבַחְזֻקַּת בְּעוּלָה הִיא. וּר"י בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב ס"ל דְּאִין חֻפָּתָה מְאַכִּילְתָּה מְשׁוּם דְּבַחְזֻקַּת בְּעוּלָה הִיא.

וּבְבַת פֶּהֶן מײַרִי. וּא"ש לַפ"ז דְּלֹא אִיזְטְרִיף לְמִימַר דְּלִצְדִּין קַתְנֵי בְּאוּכְלוֹת מְשִׁלוּ לְאַחַר מִיתָה וְאוּכְלַת בְּתַרוּמָה מַחֲיִים.

כְּמוֹ שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' ז"ל. אַלָּא הַפֵּל מײַרִי לְאַחַר מִיתָה.

וַיִּתְנִישֵׁב בְּזָה דְּלֹא תִיקְשִׁי לְדַבְּרֵי הַרְמֵב"ם ז"ל מְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפָתָא דְּבַהֲדִיָּא אֲמַרִינן הֵתָם אִם נִכְנָסָה לְחֻפָּה וְלֹא נִבְעֵלָה וּמַת הָרִי הִיא פְּשִׁירָה לְכַהֲנָה אֲלֵמָא דְּלֹא חִיִּישִׁין שְׂמָא נִבְעֵלָה דְּאִין לֹמַר דְּמײַרִי דִּידְעֵינוּ בְּנוֹדָאֵי שְׂלֵא נִבְעֵלָה.

כִּינן דְּחֻפָּה הִינּוּ יְחוּד. וְכֵן אֲמָרוּ לְהַדְיָא בִירוּשַׁלְמֵי אַמְתַּנִּיתִין דְּלֹא מִן הַנִּישְׂאוּאִין תִּלְיָא מִקְלָתָא אַלָּא אִם לֹא נִבְעֵלוּ בֵּין מִן הָאִירוּסִין בֵּין מִן הַנִּישְׂאוּאִין פְּשִׁירוֹת.

וְלָמָּה פִּי' הוּא ז"ל דְּבָרֵי הַמְּשֻׁנָּה דְּלֹא פְּדַבְּרֵי הַירוּשַׁלְמֵי. אַבֵּל לְפִי הַנְּ"ל נִיחָא כִּינן דְּתַנְיָא פְּלִיגִי בְּהָא הוּא ז"ל פְּסֵק כַּר"י בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב וְלֹא הַבְּנֵתִי לְשׁוֹן הַרְשָׁב"א ז"ל שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַתּוֹסְפָתָא הַנְּ"ל.

וְכַתֵּב דְּאַתְיָא פְּשִׁמוּאֵל. וְאַמַּי הָא רַב נְמִי מוֹדָה דְּלֹאחַר מִיתָה פְּשִׁירָה הִיא אִם לֹא לְפִי שֶׁל ר"ת.

וְהַרְמֵב"ן ז"ל הִבִּיא דְּבָרֵי הַתּוֹסְפָתָא בַּל"א ע"ש. וְלְפִי הַנְּ"ל נִיחָא הָא דְּבְעֵי רַב אֲשִׁי בַּפ' אַע"פ אִי חֻפַּת נָדָה קוּנָה מְשׁוּם דְּלֹא חֲזִיָּא לְבִיאָה.

וְאַמַּי לֹא מײַתִּי מְבַרְיָתָא זֹו דַּת"ק ס"ל דְּאִין חֻפָּה לְפִסּוּלוֹת. וְאִם יֵשׁ לְחַלֵּק מ"מ הָנִי לִיהּ לְהַש"ס לְאַתּוּנֵי הֵתָם.

אַבֵּל לְפִי הַנְּ"ל לֹא שְׁמַעִינוּ מְדַבְּרֵי ת"ק דְּס"ל אֵין חֻפָּה לְפִסּוּלוֹת. אַלָּא גַם הוּא מוֹדָה דְּיַד חֻפָּה.

ובגדה הוא דמיבְּעֵי לִיהַ כִּינּוֹן דְּדַעְתּוֹ אֶהְיֶירָא: וְלֹא תִיקָשִׁי נְמִי לְפִי מַה שְׁפַתְכִּתִּי דְלָרַב הוּנָא דְאָמַר חֲנוּפָה קוֹנָה קִנְיָן גְּמוּר לְכ"ע מְהֵנִי אִפִּי בְּפִסּוּלוֹת. וְכַדְמִשְׁמַע מְהֵא דְדַחִי הַש"ס.

אַבְל חֲנוּפָה דְלֹא קָנִי לַהּ. אַבְל אִי הָוִי קִנְיָן מְהֵנִי נְמִי בְּפִסּוּלוֹת כְּמוֹ קְדוּשִׁין.

א"כ מֵאִי טַעְמָא דְתַנָּא קָמָא דְאָמַר אִין חֲנוּפָה לְפִסּוּלוֹת וְאִם נֹאמַר דְחֲנוּפָה קוֹנָה וְלֹא גוֹמַר. יֵשׁ לוֹמַר דַּת"ק כַּר"א וּר"ש דְקְדוּשִׁין נְמִי לֹא פְסִלִי אַבְל לְהַנְדָּה דַּס"ל דְחֲנוּפָה לַר"ה גוֹמְרַת נְמִי.

וְכַמוֹ שֶׁכ' מְהֵרָשׁ"א ז"ל. א"כ מ"ט דַּת"ק.

אַבְל לְפִי הַנְּז"ל נִיחָא דְלֹאחַר מִיתָה פְּלִיגִי וּמ"מ דְבָרֵי הַרְמְב"ם ז"ל צ"ע. כִּינּוֹן דְבִירוּשְׁלָמִי אֶמְרִינּוּ אִיפְכָא.

וּמ"מ דְבָרֵי מְסַתְפָּרִים כְּדַמִּשְׁמַע בְּרִישׁ כְּתוּבוֹת דְנִכְנְסָה לְחֲנוּפָה הָרִי הִיא בְּחֻזְקַת בְּעוּלָה. וְכַתּוּבָתָהּ מְנָה.

וּד' הַתּוֹסְפָתָא וְהִירוּשְׁלָמִי וְכֵן דְבָרֵי ת"ק דְבָרֵינִימָא מְצִינּוּ לְאוּקְמָא שְׁפִיר כְּשִׁינְדְעִין שְׁלֵא נִבְעֵלָה. דַּע"כ הָא דְבְעֵי הַרְמְב"ם ז"ל בְּכַנְיָסָה לְחֲנוּפָה יְחוּד ג"כ לֹא לְעִיפּוּבָא הִיא וְכַדְאִיתָא הֵתָם בְּבָרֵינִי כְּנֻסָה לְשֵׁם נִישׁוּאִין וְלֹא נִסְתַּרְהָ אֶלמָא דַּחֲשִׁיבָא נִשׁוּאָה אַע"ג דְלֹא נִסְתַּרְהָ.

וּבְדָבָר הַזֶּה כָּבֵר הָאֲרִיכוּ הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאֲחֵרוֹנִים ז"ל: תּוֹסְפּוֹת בַּד"ה וְנִקְהָ הָאִישׁ מְעוֹן. וְא"ת וְנוֹקְמָא כְּגוֹן שְׂבָא עֲלִי בְשׁוּגָא כו'.

יֵשׁ לוֹמַר דְאִם בָּא עֲלִי בְשׁוּגָא לֹא הוּי' לְגַבִּי כְּנִשׁוּאָה דְבְטָעוֹת כְּנֻסָה. וְכַמוֹ שְׁכַתְּבוּ ז"ל לְעַנְיָן חֲנוּפָת נְדָה אִם פִּירְסָה נְדָה אַח"כ.

וְה"ה בִּיאַת שׁוּגָא וְטָעוֹת וּק"ל: גְּמָרָא דְכּוֹנְתָה שׁוּמְרַת יְבָם שְׂבָא עֲלִי בְּבֵית חַמִּי כו'. רַש"י ז"ל פִּי בְּזָה ב' לְשׁוֹנוֹת לַל"ק פְּרִיָּה מְשׁוּם דְבְעִינּוּ שְׁתַּקְדִּים שְׁכִיבַת בְּעַל לְבוּעַל.

וְע"כ צ"ל שְׂבָא עֲלִיהָ בְּבֵית חַמִּי. וְאֶסְתַּתְרָה וְהַכְּנִיסָה לְחֲנוּפָה וְלֹא נִבְעֵלָה דַּל"ה לֹא קָרִינּוּ בָּהּ תַּחַת אִישָׁ.

א"כ שׁוּמְרַת יְבָם קָרִית לַהּ הָאֲמַר רַב קָנָה לְפַל. וְצ"ל דְלַר' יוֹנְתָן דְאָמַר שׁוּמְרַת יְבָם לֹא בַת מְשֻׁתָּא הִיא פִּי כֵן דְנִכְנְסָה לְחֲנוּפָה דַּל'ר' יֵאָשְׁרִי אִין צָרִיָּה כְּנִיסָה לְחֲנוּפָה דְבַלֵּא"ה בַּת מְשֻׁתָּא הִיא.

וְכֵן כְּתִב הַמְהֵרָשׁ"א ז"ל. וּלפ"ז לְמֵאִי דְמַסִּיק הַש"ס הֵתָם דַּל'ר' יוֹנְתָן אִינוּ שׁוּתָה אִפִּי לְרַב דְאָמַר קָנָה לְכָל א"כ לְדִידִיהָ מֵאִי מְהֵנִי מְסִירָה לְחֲנוּפָה.

כִּינּוֹן דְבַלֵּא"ה נְמִי הָרִי הִיא כְּאֶשְׁתּוֹ וְאִפ"ה לֹא שְׁתָּא. וִי"ל דַּע"כ לֹא מְסַתְפָּר לוֹמַר דַּל'ר' יוֹנְתָן שׁוּמְרַת יְבָם לְעוֹלָם אִינָה שׁוּתַת אֶפְּלוּ אִם נִשְׁאָה כְּדָרָה אִישׁוֹת זֶה וְדֵאִי אִינוּ.

וְע"כ לֹא פְּלִיג אֶלָּא בְּבִיאַת זְנוּת. בְּזָה ס"ל דַּע"ג דְקָנָה אוֹתָהּ לְכָל דְבָר.

מ"מ לֹא מִיקְרִי תַּחַת אִישָׁ. כִּינּוֹן דְעַדִּינּוּ לֹא נִשְׁאָה מְדַעַת.

אָבֵל פִּי נִכְנָסָה לְחֻנְפָּה גַם לִר' יוֹנָתָן מִשְׁקָה לָהּ. וְהֵינּוּ דְאָמְרִינָן הֵתָם דִּלְר' יוֹנָתָן עֲדִיפָא לִיה אַרוּסָה מִשׁוּם דְקִדּוּשֵׁין דִּידְיָהּ הוּא.

הֵינּוּ שְׁנֵיתֵי דְשָׁמַר לֹו מִדַּעַת. וְהָא דְקָאָמַר הֵתָם וְסוּקְלִין ע"י לְמַסְקָנָא דְמַסִּיק דְמִינְרִי בְשׁוּמְרַת יָבָם שְׂבָא עָלֶיהָ בְּבֵית חַמִּי הוּא ל"ד דְּבִיבְמָה נְמִי חֲזִיב מִיְתָה עֲלֵי.

וּמַסִּיק כְּגוֹן דְּעֵבֵד בַּהּ מְאָמַר. וּב"ש הִיא דְאָמַר קוֹנָה קוֹנָה גְמוּר.

לִיעֲשׂוֹת אַרוּסָה גְמוּרָה הֵינּוּ דְפָרְחָה מְמַנָּה זִיקַת יָבָמִים וְחֻלָּה זִיקַת אַרוּסִין (וּבָא עֲלֵי בְּבֵית חַמִּי) דָּתוּ לָא קִנְיָ לָהּ אֱלָא ע"י מְסִירָה לְחֻנְפָּה. וּמִש"ה פְּרִיָּהּ שְׁפִיר א"כ הֵינּוּ אַרוּסָה.

וְלִישָׁנָא אַחֲרֵינָא פִּי רַש"י ז"ל דְּלִקְדָּמָה שְׂכִיבַת בַּעַל לְבוּעַל לָא חֲזִינְשֵׁינָן בִּיבְמָה דְכָבַר קְדָמָה שְׂכִיבַת בַּעֲלָה הֶרְאִישׁוֹן. וְהָא דְפָרִיָּהּ דְכּוֹנְתָהּ בִּיבְמָה הֵינּוּ דְלָא מִיקְרִי תַחַת אִישׁוּ.

וְע"כ מִינְרִי שְׂבָא עָלֶיהָ. א"כ שׁוּמְרַת יָבָם קָרִית לָהּ הָאָמַר רַב קָנָה לְכָל וּמִשְׁנֵי כְּשִׁמוּאֵל דְאָמַר לָא קָנָה אֱלָא לְדָבָרִים הָאָמּוּרִים בְּפָרְשָׁה.

וְכַתֵּב מְהֻרָּשׁ א"ז ל' דִּל"ב נְמִי מִינְרִי שְׁנִכְנָסָה לְחֻנְפָּה. דִּאל"ה לָא עֲדִיפָא מְאָרוּסָה דְלָא קָרִינָן בַּהּ תַּחַת אִישׁוּ.

וּלפ"ז אִין שׁוּם חִילוּק בֵּין ל"ק ל"ב לְמֵאִי דְמוֹקְמִינָן כְּשִׂבָּא עָלֶיהָ. וְהַפֵּל מִינְרִי כְּשִׁנְכְּנָסָה לְחֻנְפָּה רַק לְמֵאִי דְמוֹקְמִים בַּעֲבַד בַּהּ מְאָמַר כְּתִב הַמְהֻרָּשׁ א"ז ל' דְלָא אִיזְטָרִיָּהּ תּוּ נִכְנָסָה לְחֻנְפָּה.

אֱלָא מְאָמַר לְחוּד נִישׁוּאִין עוֹשָׂה. וּמִחֻמַּת זֶה הַקֶּשֶׁה מֵאִי פְרִיָּהּ הַש"ס הֵינּוּ אַרוּסָה ע"ש. אָבֵל לְשִׁיטְתוֹ דְבִאֻקִּימְתָא דְבָא עֲלֵי מִינְרִי כְּשִׁנְכְּנָסָה לְחֻנְפָּה גַם ל"ב. א"כ מִי הַכְרִיחוּ לְפָרֵשׁ דְּבַעֲבַד בַּהּ מְאָמַר מִינְרִי בְּלֵא חֻנְפָּה דִּילְמָא נְמִי מִינְרִי בְּנִכְנָסָה לְחֻנְפָּה.

אֱלָא דְאָרוּסָה לָן בְּהֵאִי לִישָׁנָא דְלָא אִיזְטָרִיָּהּ לְאֻקְמָא כְּשִׂבָּא עָלֶיהָ. וְכֵן מִשְׁמַע לְעֵיל בְּשִׁמְעֵתִין דְּמְאָמַר דְּלִיכָא לְמ"ד דְּמְאָמַר לְחוּד יַעֲשֶׂה נִישׁוּאִין דְּהַשְׁתָּא אַרוּסָה דְעֵלְמָא כו'.

ע"כ נִרְאָה דִּל"ב לָא הוֹנְפֵר חֻנְפָּה כְּלָל בִּיבְמָה אֱלָא סָגִי בְּבִיאַת שׁוּגְג לְחוּד. אוּ בְּמְאָמַר לְחוּד וְאֵע"ג דִּאִין לָהּ אֱלָא דִּין אַרוּסָה מ"מ מִינְרִי שְׁפִיר תַּחַת אִישׁוּ וְכִר' יֵאֲשִׁי' דְשׁוּמְרַת יָבָם עֲדִיפָא מְאָרוּסָה הוּאִיל וְלֵא מְחַסְרָא מְסִירָה לְחֻנְפָּה.

אָבֵל הִיכָא דְלָא עֵבֵד בַּהּ שׁוּם קְרִיָּן. ר' יֵאֲשִׁי' נְמִי מוֹדָה דְאִינָה שׁוּתָה פִּינּוּ דְלָא אֲגִידָה בִּי כְּלָל.

וְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת בְּסוּטָה רִישׁ פ' אַרוּסָה דִּלְר' יֵאֲשִׁי' נְמִי אִינָה שׁוּתָה אִם לָא ע"י קִנְיָן בִּיאַת שׁוּגְג. אֱלָא דצ"ע מֵאִי קָאָמַר יָבָמָה עֲדִיפָא דְלָא מְחַסְרָא מְסִירָה לְחֻנְפָּה אֱלָא ע"י בִּיאָה לְחוּד נַעֲשִׂית נְשׁוּאָה פִּינּוּ דְמוֹקְמִינָן הֵתָם לִר' יֵאֲשִׁי' אֲפִילוּ כְּשִׁמוּאֵל.

א"כ אִינָה נַעֲשִׂית נְשׁוּאָה אֱלָא ע"י בִּיאָה לְשֵׁם קִנְיָן. א"כ בְּאַרוּסָה נְמִי כַה"ג לָא בְּעֵינָא מְסִירָה לְחֻנְפָּה.

ובביאה לחוד נעשית נשואה כמו שכ' הרי"ף ו"ל לעיל בפירקין נאפילו אם נאמר דר' יאשי' מייירי בלא קנן ג"כ תיקשי אי נימא דביאה נישואין עושה. א"כ באשה דעלמא נמי לא מחסרא מסירה לחופה אם קידשה ע"י ביאה.

ואם נאמר דבהעראה לכ"ע אירוסין עושה. א"כ יבמה עדיפא דנקנית בהעראה לכ"ע לכל דבר לדעת התוס' והרא"ש ו"ל פמבואר לעיל.

אבל אי מייירי ר' יאשי' דוקא בקנן תיקשי לכ"ע במה עדיפא יבמה מארוסה אליבא דשמואל: והתוספות ו"ל כתבו פלישנא קמא דרש"י ו"ל דהא דאיצטריף לאוקמא שפא עליה יבם בבית חמי הוא שתקדים שכיבת בעל לבועל.

אבל משום תחת אישף אין צריף לשום אוקימתא דאתיא כר' יאשי' דאמר דשומרת יבם שותה אפילו בלא שום קנן. וכי מוקי לה דעבד בה מאמר היינו שפא עלי' אח"כ ופרחה מינו' זיקת יבמים.

ולשיטתם תיקשי מאי פריף היינו ארוסה. הא ארוסה מייירי דוקא בנכנסה לחופה. והכא ביבמה אפילו לא נכנסה לחופה שותה לר' יאשי'. וצ"ל פנין דפרחה ממנה זיקת יבמים הדר דינה כארוסה דעלמא ובעי דנוקא נכנסה לחופה גם לר' יאשי'.

וכן פתב הרמב"ן ו"ל: ולא מצאתי פעת מבואר בדברי הרמב"ם ו"ל דשומרת יבם אינה שותה אפילו אם בא עלי' יבם בבית חמי' כר' יונתן. ואפ"ל דס"ל דר' יונתן ס"ל פשמואל דאמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה אבל לרב דאמר קנה לכל ודאי שותה: ומשמעתין קשה על הרמב"ם ו"ל שכ' דאפילו בא על ארוסתו בבית חמי' חשיב אינו מנוקה מעון ולא שתיא.

והא הכא אמרינו בהדיא דארוסה כה"ג שותה. ועי' בד' הראב"ד ו"ל בפ"ב מהל' סוטה. ובדברי המשנל"מ ו"ל שם. וכן יקשה מיבמה דמוקמינו שפא עליה בבית חמי' ואלבא דרב קיימינו הכא ורב משמע קצת לעיל דס"ל כאבא שאול דהבא עלי' לשם זנות כאלו פוגע בערונה בפ' החולץ גבי הא דאמר רב אין כופין.

ועוד דהנימק"י כתב בריש פירקין דאפילו לרבנן איכא איסורא לשם זנות. וא"כ הא מיא לא בפקי לה.

הן אמת די"ל דמייירי הכא דלא בא עליה לשם זנות אלא לשם מצנה ובע"כ דידה. דבזה נראה דגם א"ש מודה דליכא איסורא.

פנין דאיהו מכונן לשם מצנה. ומ"מ לא קני לה לגמרי דבלא דעתה דידה נמי אינה חשובה נשואה.

ויתנישב בזה מה שהקשו הפוסקים לדברי הש"ג ו"ל שכתב דבעינן עדים בביתא יבמה. א"כ אמאי לא מוקים לה דבא עלי' היבם בלא עדים.

ולפי הנ"ל ניחא דזה הוי כביאת זנות ולאבא שאול איכא איסורא דאורייתא בביתא זנות. ולכ"ע חשיב אינו מנוקה מעון.

אָלאַ דבלא"ה לאַ תיקשױ כ"כ פֿינן דליכא עדים שְׁקִדְמָה שְׁכִיבַת הַבַּעַל מנ"ל דְּמִשְׁקִינָן לָהּ ע"י הוֹדָאָת עֲצָמוֹן. וְעוֹד דְּהִיא יְכוּלָה לְהִכְחִישׁ אוֹתוֹ וְתֹאמַר שְׁלֵא נִבְעֵלָהּ.

ואולי יש לומר דַּעַד אַחַד נֶאֱמָן בְּזֶה פִי הִכִּי דְנֶאֱמָן בְּשְׁכִיבַת הַבַּעַל. אָבֵל אֵין זֶה מְוַכַּרְח דְּהֵתֵם הוּא דְנֶאֱמָן מִחֲמַת הַקִּינּוּי: אָלֵא דַּיֵּשׁ לְהִבִּיא קֶצֶת רֵאִי דְלֵא בְּעֵינָן עֲדִים מְהָא דְאֶמְרִינָן לְקָמָן בַּפ' ב"ש אַחַר שְׁלֵשִׁי יוֹם מִבְּקִשִׁין הֵימְנוּ שְׁיִחְלוּץ לָהּ מִשׁוּם דְּיוֹתֵר מַל' יוֹם לֹא מוֹקִים אֵינְשׁ נִפְשִׁיָהּ.

נְאִי נִימָא דְבְּעֵינָן דְּנִקָּא עֲדִים. א"כ מנ"ל דְּבֵא עֲלֵי בְּעֲדִים.

וּלְפִי מַש"כ הַח"מ ו"ל בַּסִּי ל"א בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מִיְמוּנֵי דְאִישׁ וְנֹאשָׁה הַדְּרִים פְּאָחַד אֵינָן צְרִיכִין עֵינֵי יְחוּד א"ש. אָבֵל הַב"ש ו"ל הִבִּיא שָׁם בְּשֵׁם י"א דְבְּעֵי עֵינֵי יְחוּד.

וּבִאֲמַת לְמֵאֵי דְאֶמְרִינָן בְּקִדּוּשִׁין דְּהָא דְאֵין נֶאֱמָנִים גְּבִי קִדּוּשִׁין אִם שְׁנִיָּהֶם מוֹדִים מִשׁוּם דְּמִחְיָבֵי לְאַחֲרֵינֵי. הֵינּוּ שְׁאוּסְרָה לְעֵלְמָא.

א"כ בִּיבְמָה דבלא"ה אָסוּרָה לְעֵלְמָא וְשִׁפִּיר מְהֵנִי הוֹדָאָתָן. וְאֶמְרִינָן בְּזֶה לֹא אֵיבְרֵי סְהַדֵּי אָלֵא לְשִׁיקְרֵי.

וּצ"ע יוֹתֵר בְּזֶה וְכֹן מִשְׁמַע קֶצֶת מְהָא דְאֶמְרִינָן גְּבִי ח"ל גְּזִירָה בִּיאָה רֵאשׁוּנָה אִטּוּ בִּיאָה שְׁנִיָּה וְלֹא אֶמְרִינָן גְּזִירָה שְׁמָא יָבֵא עָלֶיהָ בְּלֵא עֲדִים: ע"ב תּוֹסְפוֹת בַּד"ה שׁוֹמְרַת יָבָם כּו' וּר' יֵאשִׁי' קָרִי לָהּ נְמִי כּו' דְאִי לֹאוּ כּו' הֵנִי מְמַעֵט לָהּ וּכְמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת ו"ל בְּסוּטָה שָׁם דְּמַתַּחַת אִישׁוֹף מְמַעֵט דְּבְּעֵינָן דְּנִקָּא בָּא עָלֶיהָ לְשֵׁם אִישׁוֹת.

וּלפ"ז מִשְׁמַע מְפָאן דְּלֵא פְּלִיגֵי אָלֵא בְּבִיאַת זְנוּת. אָבֵל לֹא בְּהַעֲרָאָה.

דְאִי בְּהַעֲרָאָה נְמִי פְּלִיגֵי. א"כ אִפְתִּי יֵשׁ חִילּוּק בֵּין הַעֲרָאָה לְבִיאַת זְנוּת לְעַנְנֵן הַשְּׁקָאָת סוּטָה דַּע"י בִּיאַת זְנוּת לֹא מִשְׁקִי לָהּ דְּלֵא מִיְקָרֵי תַּחַת אִישׁוֹף.

וּבְהַעֲרָאָה מִשְׁקָה לָהּ דְּהָא בָּא עָלֶיהָ לְשֵׁם אִישׁוֹת. אָלֵא וְדֵאִי מִשְׁמַע דְּבְּהַעֲרָאָה לֹא פְּלִיגֵי פְּלֵל וְדו"ק: בַּד"ה דְּהָא אָמַר רַב כּו' וּבִנְפֵל כּו'.

מְפָאן נְמִי תִיקְשִׁי עַל הַרְמַב"ם ו"ל שְׁכ' דְּמִקְנִין ע"י שְׁחוּף הֵינּוּ בַּב"מ. וַא"כ לּוֹקִים דְּבֵא עֲלֵי יָבָם בַּכַּה"ג.

וְאַפ"ה לֹא קִנִּי לָהּ כְּמוֹ שְׁכ' הַתּוֹס' ו"ל לְעֵיל אָלֵא וְדֵאִי לֹא חֲשִׁיב שְׁכִיבָה גַם בְּבוֹעֵל בַּכַּה"ג וְתוֹ לֹא מִיְקָרֵי שְׁכִיבָה בְּבַעַל. וְהָא לֹא תִיקְשִׁי לּוֹקְמָא כַּמ"ד מִשְׁמַשׁ מֵת בְּעֵרִיּוֹת חֲזִיב וּבִיבְמָה לֹא קִנִּי מִשׁוּם דְּרַבָּא הוּא דְפָרִיף הָף קוּשְׁיָא מְבַרְיָתָא דְרַב אַחָא מְדְרוּמָא וְרַבָּא ס"ל דְּמִשְׁמַשׁ מֵת בְּעֵרִיּוֹת פְּטוּר וְלֹא מִיְקָרֵי שְׁכִיבָה.

וְעֵינָן בְּסוּטָה רִישׁ פ' אַרוּסָה בְּהָא דְתַנּוּן אֲשֶׁת סְרִיס שׁוֹתָה דְבְּמַתְנִיתִין פִּי רִש"י ו"ל שְׁנִסְתֵּרַס לְאַחַר שְׁנִשְׁאָהּ. אָבֵל אִם הִי סְרִיס מִתְחִילָתוֹ לֹא מִיְקָרֵי שְׁכִיבָה.

וְהוּא תְמוּהָ דְהָא סְרִיס חֲמָה בַר מְצַנַת יְבוּם הוּא. אֲלֵמָא דְבַר שְׁכִיבָה הוּא.

וּבַגְמָרָא שָׁם חֲזַר בּו רִש"י ו"ל. ע"ש.

וְעֵינַי מִהֲרָשָׁא ז"ל שֵׁם וּבְמִשְׁנַל"מ ז"ל פ"א מִהֲלָכוֹת סוּטָה: בַּד"ה רַב פֶּפֶּא אָמַר הָאִי תַנָּא כו'. וְלִית לֵיהּ הֵךְ דְּרָשָׁא דְנִנְקָה אִישׁ מְעוֹן.

וְגַם דְרָשָׁה דְקִדְמָה שְׂכִיבַת בְּעַל לְבוּעַל. וְהֵינּוּ דְלֹא מִיִּירֵי בְּבֵית אַבִּי.

וּבְאַמְתָּ קִנְשֵׁת הַתּוֹס' ז"ל אֲלִימְתָא הִיא וּמִנ"ל דְּהָאִי תַנָּא ס"ל הִכִּי דִילְמָא פֶּשְׁבָא עֲלֵיהּ בְּבֵית אַבִּיהָ מִיִּירֵי וְנָהִי דְזָה לֹא קִשְׁיָא כ"כ דְלִמָּא בְּאַמְתָּ הִכִּי קֹאמַר רַב פֶּפֶּא וְעִיקַר מִקְלָתָא אֲתָא לְדַחֲוֵי דְלֹא שְׁמַעִינּוּ מִיָּנָה דִּישׁ חֲנוּפָה לְפִסּוּלוֹת מִשׁוּם דְּמִיִּירֵי בְּנִשְׁוֹאָה מִמֶּשׁ.

וְהֵךְ דְּמִנְקָה לִית לֵיהּ אֲלָא דְהָא גּוּפָא מִנ"ל דִּילְמָא הִיא תַנָּא נְמִי נְכַנְסָה לְחֲנוּפָה נִשְׁוֹאָה קָרִי לָהּ וּמִנ"ל דְּפָלִיג אֶהְבֵּה דְרָשִׁי. וּבְסוּטָה שֵׁם פ' אַרוּסָה פְּרִיָּה אֲמַתְגִּיתִין דְּאַרוּסָה כו'.

הָאִי קִנְוֵי מְקַנֵּי לָהּ לְמֵאִי. וְקֹאמַר אַבְיֵי לְאַנְסָרָה עֲלִיו.

וְרַב פֶּפֶּא אָמַר לְהַשְׁקוּתָה פֶּשְׁהִיא נִשְׁוֹאָה פְּדַתְנָא אִין מְקַנֵּין כו'. וּפִי' רִשְׁ"י ז"ל הֵתָם דְּאַסְתִּירָה שְׁאַחַר נִשְׁוֹאִין קֹאמַר וּמִשְׁמַע דְּאַבְיֵי ס"ל דְּגַם לְהָא לֹא מְהַנֵּי קִנְוֵי דְאַירוּסִין.

אֲלָא לְאַנְסָרָה עֲלִיו וּלְפ"ז פֶּשְׁיטָא דְלֹא מְהַנֵּי אִפִּי' אִם נִסְתָּרָה ג"כ בְּשַׁעַת אִירוּסִין. פִּינּוּ דְלֹא אִיתְרַבֵּי קִנְוֵי אֲלָא לְאַנְסָרָה עֲלִיו.

וְרַב פֶּפֶּא אָמַר דְּמְהַנֵּי הַקִּנְוֵי לְהַשְׁקוּתָה פֶּשְׁהִיא נִשְׁוֹאָה וְהֵינּוּ אִם גַּם הַסְתִּירָה הֵיָתָה לְאַחַר נִשְׁוֹאִין. אַבְל אִם הַסְתִּירָה הֵיָתָה בְּשַׁעַת אִירוּסִין אִינוּ מִשְׁקָה לָהּ כֹּל דְלֹא אִיתְרַבֵּי אֲלָא קִנְוֵי דְאַירוּסִין וְלֹא סְתִירָה.

וְעִיקַר רֵאָוִיתוּ שֶׁל רַב פֶּפֶּא דְמְהַנֵּי קִנְוֵי דְאַירוּסִין לְעַנְוֵי הַשְׁקָאָה. וְא"כ לֹא שְׁמַעִינּוּ אֲלָא בְּסְתִירָה דְנִשְׁוֹאִין.

אַבְל בְּסְתִירָה דְאַירוּסִין לֹא שְׁמַעִינּוּ. וּמִן־שֵׁב בְּזָה קִנְשֵׁת הַתּוֹס' ז"ל דְּמִדְּבַרְיָהֶם נִרְאָה דְרַב פֶּפֶּא אִיצְטְרִיף לְאַשְׁמַעִינּוּ דְאַפִּילוּ לְסְתִירָה דְנִשְׁוֹאִין מְהַנֵּי הַקִּנְוֵי וְכֹל שֶׁפִּן לְסְתִירָה דְאַירוּסִין.

וּמִש"ה הַקְּשׁוּ מִנ"ל דְּהָאִי תַנָּא ס"ל הִכִּי. אַבְל לְפִי הַנְּ"ל נִיחָא דְרַב פֶּפֶּא קִמ"ל דְּמְהַנֵּי קִנְוֵי דְאַירוּסִין לְעַנְוֵי הַשְׁקָאָה לְאַפּוֹקֵי מִהֵנָּה אֲמוּרָאֵי דַס"ל דְּקִנְוֵי לֹא מְהַנֵּי כֹּל לְעַנְוֵי הַשְׁקָאָה וְלֹא שְׁמַעִינּוּ מִיָּנָה אֲלָא בְּסְתִיר' דְנִשְׁוֹאִין.

וּבְאַמְתָּ לַל"ק דְרָשִׁי ז"ל תִּיקְשִׁי עוֹד אֲמַאי תַנּוּ אַרוּסָה לֹא שׁוּתָה יְכַנְיִסְנָה לְחֲנוּפָה וְיִשְׁקָנָה. וְע"כ צ"ל דְאִין חֲנוּפָה לְפִסּוּלוֹת.

וְכֵן יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לַכ"ע לְמֵאִי דְמוֹקְמִינּוּ מִתְנִיתִין דְאַרוּסָה לֹא שׁוּתָה וְלֹא נוֹטְלַת פְּתוּבָה פְּגוֹן שְׁבָא עֲלֵיהּ אַרוּס תַּחֲזִילָה. א"כ אֲמַאי מְפַסְדַּת פְּתוּבָתָה יְכַנְיִסְנָה לְחֲנוּפָה וְיִשְׁקָנָה.

וְצ"ל דְאִינוּ מְחַוְבֵּי לְעֲשׂוֹת כֵּן לְהַכְנִיס פְּסוּלָה לְחֲנוּפָה וְדו"ק. וְעוֹד דְחֲנוּפָה כִּי הִיא שְׁאִינוּ מְכַנְיִסָה לְגַמְרֵי לְאוּ חֲנוּפָה הִיא כֹּל לַכ"ע.

פִּינּוּ דְאִין דַּעְתּוֹ לְבֹא עֲלֵיהּ: בַּד"ה ע"י גְּלָגוּל. ע"ש שְׁהַקְשׁוּ לְרַב דְמוֹקֵי לָהּ שְׁלֹא ע"י גְּלָגוּל.

א"כ מנ"ל גלגול בקרקעות דמאיש אחר לא שמעינן אלא לגלגל דבר שמשביעין עליו בפ"ע. ותי' דמאיש אחר משמע אפי' קטן דאינו יכול להשקותה ע"י בפ"ע דאין מקנין ע"י קטן.

וצ"ע מהיכא משמע ליה דאפי' ע"י קטן מגלגליו הא לא פתב רחמנא אלא אמן יתירא. ומנ"ל דמגלגליו אפי' על מי שאין מקנין ע"י.

וי"ל פמו שכתבו התוס' ו"ל לעיל דאיש אחר פתיב בהדיא מבלעדי איש. אלא דהא כתיב ניתן איש בך את שכתו.

א"כ אפתי קטן מנ"ל. ועוד דלדברי הרמב"ם ו"ל שכתב דהא דאין מקנין ע"י קטן.

היינו פחות מכן ט'. וא"כ אין מגלגליו עליה כיון דאינה נאסרת ע"י.

וכדקאמר הש"ס בסוטה על שומרת יבם דכל שלא תאסר עליו אינו מתנה עמה אפי' ע"י גלגול. וצ"ל דרב לא ס"ל לחלק בהכי.

ומש"ה לא ניחא לפרש הא דארוסה ושומרת יבם ג"כ ע"י גלגול משום דלא איצטריוך אמן יתירא בשביל זה דמאיש אחר שמעינן לה: אלא דיש לדקדק למאי דמוקי לה רב בקנינוי דאירוסין גופא למה לי אמן יתירא.

ומאי קמ"ל אי דיש חנפה לפסולות. א"כ בשומרת יבם מנ"ל לל"ב של רש"י ו"ל דשומרת יבם איירי בלא חנפה.

ואי קמ"ל דמהני קינוי דאירוסין להשקותה ג"כ תיקשי מנ"ל לרבוני תרנוניהו ארוסה ושומרת יבם הא לא דמיין להדדי כדאיתא בסוטה. אבל למאי דמוקי לה ע"י גלגול א"ש דלענן גלגול תרנוניהו שוין הם.

ועי' תוס' קדושין שכתבו דעולא ס"ל דאין חנפה לפסולות. ואין זה מוכרח די"ל דס"ל נמי יש חנפה לפסולות.

אלא דלא איצטריוך אמן יתירא להכי. וע"כ אתי לגלגול.

ואע"ג דלפ"ז מארוסה ג"כ לא שמעינן דבר שאינו ראוי להשביעו כמו קרקעות דהא ארוסה ג"כ יכול להשקותה בנכנסה לחנפה ולא נבעלה י"ל דמאמן יתירא יליף אפי' דבר שאינו ראוי להשביעו דבראוי להשביעו שמעינן לה מאיש אחר.

ועוד אפ"ל דס"ל דאסתירה דאירוסין אינו יכול להשקותה. וכמו שכתבתי לעיל.

ועוד דבשומרת יבם לא ניחא ליה לאוקמא כב"ש משום דס"ל דמאמר לב"ש אינו קונה אלא לדחות בצרה לבד או ס"ל דאירוסין עושה. וא"כ שומרת יבם ע"כ מיירי ע"י גלגול.

וה"ה ארוסה ודו"ק: גמרא העושה מאמר ביבמתו ויש לו אח כו' פסלה מן התרום צ"ל דאם יבמה השני נפסלה מן התרום אע"ג דאינה אסורה עליו אלא מדרבנן. וגם לא היתה זרה אצלו מעיקרא.

משום דהוי דומיא דא"א. ופריף אימר דאמר ר"מ כו' דרבנן מי אמר.

וְהָא דְחֻשִׁיבָא מְשַׁמְרַת לְבִיאָה פְּסוּלָה מְחַמַּת זְיָקָה לְחוּד אַע"ג דְּזִיקָה אֵינָה אֶלָּא מְדַרְבְּנָן.
י"ל דמ"מ מְשַׁמְרַת הִיא לְבִיאָתוּ בַע"כ.

וְאַע"ג דְּכַתִּיבָנָא לְעִיל דַּר"מ מְדַאֲוֵרֵי תָּא קְאָמַר ה"ה דְּמַחְמְרִינָן הִיכָא דְּהַקְנִינָן מְדַרְבְּנָן.
אֶלָּא הִיכָא דְּהַבִּיאָה פְּסוּלָה מְדַרְבְּנָן מִי אָמַר.

וּמְסִיק דְּעֵשָׂה בָּהּ מְאָמַר לַכ"ע אוֹכְלַת יֵשׁ לוֹ אֶחָ חֶלֶל ד"ה לֹא אֶכְלָה. וּפ' רַש"י ז"ל
דְּמְשַׁמְרַת לְבִיאָה פְּסוּלָה דְּאֲוֵרֵי תָּא וְלֹא הָוִי צָרִיךְ לְזַה אֶלָּא הִכָּא מְשׁוּם קְנִינָנוּ שְׁל הַחֶלֶל
דְּזַר הוּא אֵינָה אוֹכְלַת.

וְהָוִי מְשֵׁשׁ קִידוּשֵׁי הָרְשׁוּת. וּבִירוּשְׁלָמִי פָּרַק הָעֶרֶל אֲמַרְיָנָן דְּאֵם עֵשָׂה הִכְשֵׁר מְאָמַר פְּלִיגִי
בְּזָה ר"י ור"ל וּלר"י אוֹכְלַת.

וְנִרְאָה דְּהִירוּשְׁלָמִי לְשִׁיטָתוֹ דַּס"ל דְּמְאָמַר קוּנָה קֶצֶת מְדַאֲוֵרֵי תָּא. וּמַש"ה לֹא חֻשִׁיבָא
עוֹד זְקוּקָה לְפְּסוּל.

וּמִיִּיתִי הֵתָם פְּלוּגְתָּא דַּר"י ור"ל בְּגוֹנוֹן' אַחְרֵינִי יְבָמָה שְׁנַפְלָה לְפָנֵי ב' אַחִים וְעֵשָׂה בָּהּ
אֶחָד מְאָמַר וְלֹא הִסְפִּיק לְכוּנְסָה עַד שְׁנַעֲשֵׂה פְּצוּעַ דְּפָא ר' יוֹחָנָן אָמַר אוֹכְלַת פִּינּוֹן שְׁלֹא
נַעֲשֵׂה הַקְנִינָן בְּפִיִּסוּל.

וּר"ל אָמַר אֵינָה אוֹכְלַת פִּינּוֹן שְׁהִיא זְקוּקָה לְבִיאָה. הִנֵּה אֶחָד מִהוֹן פֶּשֶׁר וְאֶחָד מִהוֹן פְּסוּל
אֶפְר' ר' יוֹחָנָן מוֹזְדָּה.

וְנִרְאָה דְּגַם זֶה מִיִּירִי אֵם עֵשָׂה בָּהּ הַפְּסוּל מְאָמַר. וּקַמ"ל רְבוּתָא דַּאע"ג דְּזְקוּקָה הִיא גַם
לְכֶשֶׁר.

מ"מ פִּינּוֹן דְּעֵשָׂה בָּהּ הַפְּסוּל מְאָמַר הָרִי נַעֲשֵׂה קְנִינָן בְּפִיִּסוּל. וְהִינּוּ דְּנִקְט גְּמִי פְּלוּגְתֵּיהוּ
דַּר"י ור"ל בְּב" יְבָמִים וְאֶחָד עֵשָׂה בָּהּ מְאָמַר וְנַעֲשֵׂ' דְּפָא וְלֹא נִקְט פְּלוּגְתֵּיהוּ בְּיָבָם אֶחָד
בַּכַּה"ג לְאַשְׁמְעִינָן רְבוּתָא לַר"ל דְּאֶפִּי' הִיכָא דְּאִיפָּא עוֹד יָבָם פֶּשֶׁר.

וְגַם אֵלִיו הִיא זְקוּקָה עַדִּין מ"מ נְפֹסְלָה. וְעוֹד דְּבִלָּא מְאָמַר אֶפִּילוּ לַר"ל לֹא נְפֹסְלָה פִּינּוֹן
דְּנַעֲשֵׂה פְּצוּעַ אַחַר כִּף מְהַנִּי לָהּ זְיָקַת הַכֶּשֶׁר שְׁלֹא לְפִנְסְלָה.

וּמ"מ דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי צ"ע דְּהָא אֵינָה זְקוּקָה כֹּלֵל לְאַחַח הַפְּצוּעַ לִיבּוּם דְּהָא בְּרִישׁ מְכִילְתִּין
מְשַׁמַּע בִּירוּשְׁלָמִי דַּח"ל מְדַאֲוֵרֵי תָּא לְאוּ בַּת יְבוּם הִיא. וְצ"ע וְעִי' בַּק"ע שָׁם: וּמְסִיק
הַש"ס דְּלֹא נִחְלְקוּ אֶלָּא בְּנִתְּנָן לָהּ גַּט.

וְעִינִי' בְּדָבָרֵי הַרְשָׁבָ"א ז"ל שְׁפִי בְּשֵׁם ר"ח ז"ל דְּמִיִּירִי בְּעֶבֶד בָּהּ מְאָמַר אַח"כ. וְלֹא הִבְנִיתִי
דְּוִנְדָּאי הַדִּין עִם רַש"י ז"ל דְּאֶפִּי' לֹא עֶבֶד בָּהּ מְאָמַר מִיִּפְסְלָה.

פִּינּוֹן דְּמְשַׁמְרַת לְבִיאָה פְּסוּלָה עַדִּין. וְכ"ת פִּינּוֹן דְּאֲסוּרָה לוֹ לְהַתְּיָבָם לֹא חֻשִׁיבָא
מְשַׁמְרַת לְבִיאָה פְּסוּלָה.

א"כ בְּאַחַח חֶלֶל וְעֵשָׂה בָּהּ הַכֶּשֶׁר מְאָמַר אֲמַאי חֻשִׁיבָא מְשַׁמְרַת לְבִיאָה פְּסוּלָה. הָא לֹא
חֻזִּיא לְהַתְּיָבָם עוֹד.

וּלְפַמְש"כ דְּאַחַח חֶלֶל לְאוּ מְטַעַם מְשַׁמְרַת לְבִיאָה פְּסוּלָה נְפֹסְלָה א"ש קֶצֶת: עַכ"פ
מְשַׁמְעֵתִין נִרְאָה שְׁנַפְסְלַת לְתַרוּמָה גַם ע"י אִיסוּר דְּרַבְּנָן כְּמוֹ גַּט יְבָמִים וּמְאָמַר יְבָמִים.

וא"כ צ"ע על הרמב"ם ז"ל שכתב דאם בָּא על איסור דרבנן כמו חלוצה אינה נעשית זונה.

ומשמע דגם מן התרומה לא נפסקה. אבל זה אינו דבחלוצה כ' להדיא דהיא וולדה חללי מדבריהם וכדתנא לקמן בפ' יש מותרות משום דבפסולי פהונה של דבריהם החמירו לעשותה חללה.

וכן בגט של דבריהם וזונה הוא דלא הניא מפסול פהונה של דבריהם. וא"כ הא דמשמע הקא דאם נשאה הכהן נפסקה.

היינו משום פסול גרושה ולא משום איסור היבום. וא"כ קשה למאי דס"ד דמתמת מאמר נמי חשיבא משתמרת לביאה פסולה ואמאי הא לאו פסול פהונה היא.

וצ"ל דגזרו אטו א"א גמורה. ועי' במשנ"ל מ"ז ל"ל שם בפרק ח"י.

ובדברי הה"מ בפ"ב מהל' א"ב דין ב' דמשמע התם כל שאינה א"א מה"ת אינה נפסקת לכהונה. ובפ"י מהל' תרומות כתב נשא שניה היא אוכלת ועבדי מלוג שלה לא יאכלו.

וכתב הכ"מ ז"ל דמטעם משתמרת לביאה פסולה דרבנן. ותמה ע"ז מנין לנו בנשואה ממזש לומר כן.

והוא תמוה דבברייתא דיש מותרות תנא בהדיא בשניות היא פשירה ע"ש. אבל ע"מ שכ' דעבדי מלוג לא יאכלו יפה תמה דמנין לו.

(שוב מצאתי בירושלמי פרק יש מותרות דמיבעי' להו עבדי שניות מהו שיאכלו בתרומה. והשיב שתוק ויפה לה היא אוכלת עבדי אין אוכלין.

ונראה מדברי הרמב"ם ז"ל שפי' בניחויא אבל העיקר נראה דבלשון בתמי' קאמר). וכן מה שכתב שם הלכה כ"ג פהנת חלוצה או שניה שנתארסה לכהן אוכלת ג"כ צ"ע דמאי אירי' נתארסה אפי' נישאת נמי.

ומה שכתב הכ"מ ז"ל לחלק בעבדי מלוג דבנתארסה עבדי ג"כ אוכלין. הוא דחוק ואפי' במשתמרת לביאה פסולה ממזש יש להסתפק אם עבדי אין אוכלין דמ"מ אפתי פהנת היא וצ"ע: הארכת קצת בשמעתין.

ועיין בשעה"מ בקונטרס חופת חתנים ומצאתי בו קצת מדברי. ויש להאריך הרבה בזה ולידקדק על דבריו.

ולא רציתי להאריך עוד כי לא באתי אלא לפרש דברי הלכה זו. וממילא נתבאר העיקרים בזה לכוכ לפי מה שנ"ל: דף נט תוספות בד"ה מהו בטר נישואין אוליגן כו'.

ע"ש שפי' דשמואל ידע דמיבעי ליה אי חשיבא משתמרת לביאה פסולה פיון דהקדושין הנה בהיתר. והרשב"א ז"ל כתב עוד דמיבעי ליה אם נתחללה ע"י שמשתמרת לנישואי איסור או בטר אירוסין אוליגן.

וכיון דהיא שעתא ראוייה היתה לא נתחללה ואם מת חוזרת לתרומת בית אבי עכ"ל. ולא הבנתי לשונו ז"ל דאטו ס"ד דר' חייא דע"י אירוסין לחוד נתחללה לעולם ולא קמיבעי ליה אלא היכא דאירוסין בהיתר היתה.

ונראה דהביאו לזה לישנא דלישנוניה חללה לא קמיבעי' לי משמע דלפי דעתו של שמואל קמיבעי' ליה לישנוני' חללה ולפי' התוס' ז"ל לא שינוי' בה לישנא דחללה. ומ"מ לדברי שניהם ז"ל קשיא לי מאי קמיבעיל ליה אי חשיבא משתמרת לביאה פסולה או לישנוניה חללה הא אמרינו לקמן בבוגרת אם נשאה נשוי.

משום דסופה להיות בוגרת תחתיו. אלמא דאפי' בנישואין ממש ג"כ לא נפסלה ולא הויא פלל משתמרת לב"פ.

ומדברי הרשב"א ז"ל לקמן גבי הא דאם נשאה נשוי משמע דהיינו למאן דמכשר בבוגרת. אבל למאן דפסל בבוגרת יוציא ואפשר חללה נמי הויא כמו בבעולה.

אבל מדברי הרמב"ם ז"ל משמע דאפילו למ"ד דבוגרת פסולה מדאורייתא מ"מ אם נשאה נשוי. ויתבאר בזה לקמן בפירקין בעז"ה: בד"ה הא לא אישתני גופה כו' וה"ה אם אינס בוגרת כו'.

ביאור דברי התוס' ז"ל בזה הוא דעיקר תליא בהשתנות גופה. ומש"ה פל שנתמנה אחר שנולד בה הפסול והנהאיזה שיהיה הרי לא היתה בה שום השתנות הגוף אחר שנתמנה לכ"ג והאירוסין והפסול נולד בשעת היתר.

וה"ה אם נולד בה פסול אחר שנתמנה אם לא הי' בזה שינוי הגוף ג"כ אין צריך להוציאה. ומשמע להו מלישנא דהש"ס האי אישתני גופה דאי משום שנולד הפסול מחמתה אבל בנתמנה נולד הפסול מחמת מינויו לא יסתבר להו לחלק בכך דמה לי אם נפסלה מחמתה או מחמתו שנעשה כה"ג בין כך ובין כך נפסלה לו אלא עיקר החומר הוא היכא דנשתנה גופה ע"י הפסול.

ומש"ה מספקא להו אם נעשית מופת עץ או בעולה. היינו ע"י עצמו כמ"ש התוס' ז"ל אי חשיב נשתני' גופה אבל צ"ע מאי מספקא להו בזה דהא עיקר השתנות הגוף של בוגרת לא בשביל שנותי' הוא אלא בשביל אבידת בתולי' ואין פל בתולי' קיימין.

א"כ כ"ש דבעולה חשיב אישתני גופה. ע"כ לענ"ד פשוט דאסור לכנוס בזה.

ומה שיהקשו מכה"ג שקידוש בביאה פכר תי' הראשונים בע"א ואני פתבתי לעיל דמה שנעשית בעולה ע"י קידושין לא פא לכלל זה פינו דע"י קיחתו נעשית בעולה. ועוד אבאר בזה לקמן בשמעתין בעז"ה.

ומטעם זה נלע"ד דלא פמו שכ' המשנל"מ ז"ל בפ' י"ז מהל' א"ב דאם אינס את האלמנה ואח"כ נתמנה ובגרה דאסור לכנוס משום שנתחדש דבר בגופה לאחר שנעשה כה"ג. והיכא דאינס אלמנה מן הנישואין דכבר היא בעולה נראה דאין פסול בוגרת מועיל עוד לאוסרה עליו פינו דכבר לאו בתולה היא ואפ"ה הותרה לו.

ומה יועיל עוד פסול דבוגרת פינו דפסול בוגרת מחמת מיעוט בתולים היא וכבר בעולה היא. אבל אם אינס אלמנה מן האירוסין ונתמנה לכה"ג ובגרה או שנעשית מופת עץ דניתוסף בה איסור חדש איסור בעולה בזה נראין דברי המשנל"מ ז"ל דאסור לכנוס דנהי דאיסור אלמנה הותר אבל איסור בעולה לא הותר.

וכינן שנתחפש הפסול הזה לאחר שנעשה כה"ג. נראה דאסור לכנוס ודו"ק: גמרא דומיא דגרושה מה גרושה בין מן הארוסין כו'.

יש לדקדק לפי זה מאי פריה הש"ס בקדושין לא יאמר גרושה בכה"ג ולילף בק"ו מכה"ד. הא איצטריה לגלויי דאלמנה בין מן הארוסין כו'.

וי"ל דהא דקא' הש"ס דומיא דגרושה לאו הקינשא היא אלא מה מצינו וגילוי מילתא בעלמא פי היכי דגבי גרושה אין חילוק בין מן הארוסין ובין מן הנשואין וגם לא מסתבר לחלק גבי גרושה כיון דהגט פוסלתה מה לי מן הארוסין ומה לי מן הנשואין ה"נ גבי אלמנה אין לחלק.

אע"ג דמצינו גבי תמר לישנא דאלמנה הנשואין אבל לא שמעינן מינה דמן הארוסין לא מיקרי' אלמנה ושפיר ילפינן מדומיא דגרושה דאין לחלק בינה אע"ג דלא פתבי רחמנא גבי כה"ג בפירוש.

ולפ"ז אין צורך למש"כ התוס' ו"ל לענן הא דגז"ש עדיפא מהקישא דהה"ג גז"ש לא גז"ש גמורה היא אלא גילוי מילתא בעלמא ודו"ק: תוספות בד"ה אפילו מקצת בתולים לא מצי למימר כו'. עיין מהרש"א ו"ל שדקדק אמאי לא קאמר נמי לר"ש בתולה ואפילו מקצת בתולים בתולי' בין פדרפה בין שלא פדרפה בבתולי' להכשיר את הבוגרת ע"ש. ונראה דלענן שלא פדרפה שפיר שייך למיזרש מב' דבתולי' בין להכשיר בין לפסול. להכשיר דרשינן דוקא במקום בתולי' ולפסול דרשינן שיהי' פל בתולי' קנימים.

אבל לענן בוגרת לא שייך למיזרש אלא לפסול שיהי' פל בתולי' קנימים למעט בוגרת שפלו בתולי'. אבל להכשיר את הבוגרת ודאי ליפא למיזרש מב' דבתולי' דאפילו מקצת בתולים.

ומסקו התוס' דאפילו לענן לפסול ג"כ לא דרשינן אלא שלא פדרפה: ולפי מש"כ רש"י ו"ל דמסברא מסתבר יותר לפסול שלא פדרפה מבוגרת א"כ בלא"ה לא שייך למימר לר"מ בתולה שלימה משמע ובתולי' להכשיר שלא פדרפה וריבוי' דבי"ת לפסול את הבוגרת כיון דאיפכא מסתברא מנ"ל למילף מריבוי' דקרא פנגד הסברא החיצוני' ועדיף טפי למילף הכשירא לבוגרת ופסול לשלא פדרפה.

ובאמת צריך לדקדק בזה דלכאורה לא שייך למימר בזה דחד מסתבר לפסול טפי מחברין' דנראה דהאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד דבוגרת טעמא משום דכלו בתולי' ושלא פדרפה טעמא משום בעולה לאחר.

וי"ל דאפילו אי בוגרת פסולה משום דאין לה בתולים מ"מ שלא פדרפה פשיה דבתולה שלימה היא. וה"ה איפכא דאפילו שלא פדרפה פסולה משום דבעולה היא בוגרת פשיה דלאו בעולה היא.

תדע דהא בעולה פדרפה פסולה אפילו אם יש לה בתולים פדאייתא בתגיגה בפ' אין דורשין שאלו את בן זומא בתולה שעברה מהו לכה"ג מי חיישינן לדשמואל דבקי בהט"י ובעולה היא ואסורה לכה"ג או דילמא חיישינן שמה באמבטי עברה ולאו בעולה היא אלמא דכל שנבעלה אף ע"ג דבתולי' קנימים פל שנבעלה פסולה לכה"ג.

וּכְבֵר הָאֲרִיף בְּזֶה הַמְשַׁנֵּל"מ ו"ל בַּפ' י"ז מֵהַל' א"ב ע"ש. וְמָה שֶׁהוֹכִיחַ מִקֵּדָה דְּבִן זֹמָא לְהִיפּוֹף הוּא תְּמוּדָה וּבְמִסְקֵנָת דְּבָרָיו ו"ל יֵצֵא לְחֻלְק דְּבִיאָה הָרְאוּיָ' לְהַשְׁרֵת בְּתוּלִים פּוֹסְלָת אֲפִילוּ אִם לֹא הַשִּׁיר.

אָבֵל שְׂאִינוּ רְאוּי לְהַשְׁרֵת בְּתוּלִים כְּגוֹן הָעֲרָאָה דְּנִשְׁיָקָה עִי"ז לֹא מִיַּפְסָלָא לְכַה"ג אַע"ג דְּחִשְׁבָא בִיאָה בְּעֵלְמָא. וְלַעֲנ"ד בְּרוּר דְּכָל שְׁנַבְעֵלָה לְאַחַר וְדַאי מִיַּפְסָלָא לְכַה"ג אֲפִילוּ ע"י בִיאָה שְׂאִינָה רְאוּיָ' לְהַשְׁרֵת בְּתוּלִים כִּינּוּן דְּחִשְׁבָא בִיאָה לְשַׁאֲר מִיָּלִי.

וְהָא דַּאיִתָּא בִירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּכַתּוּבּוֹת דְּנַבְעֵלָה לְקַטְן כְּשִׁירָה לְכַה"ג. הֵינּוּ מְשׁוּם דְּבִיאַת קַטְן לְאוּ בִיאָה הִיא.

וְעִי"ק ע"ש. אָבֵל כָּל הִיכָא דְּחִשְׁבָא בִיאָה וְדַאי אֲפִילוּ בְּלֹא הַשְׁרֵת בְּתוּלִים פְּסוּלָה לְכַה"ג וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא מִיַּקְרִינָיָ' בְּתוּלָה כָּל שְׁנַבְעֵלָה לְאַחַר כִּי הִיכִי דְּמַצִּינוּ הָאִי לִישְׁנָא בְּקַרְקַע כָּל שְׂלֵא נְעַבְדָּה מִיַּקְרִינָיָ' בְּתוּלָה.

וְה"נ עֵינְקָר שֵׁם בְּתוּלָה הוּא בְּאִשָּׁה שְׂלֵא נַבְעֵלָה כְּדַרְכָּה אָבֵל שְׂלֵא כְּדַרְכָּה עֲדִינּוּ נְקִרָאָת בְּתוּלָה כִּינּוּן דְּאִין דְּרַכָּה בְּכַף וְלֹא לְזָה עוֹמְדָת וּמְרִיבּוּיָ' דְּבִי"ת הוּא דְּמַרְבִּינּוּ לְר"א וְר"ש שְׂיָהָי' כָּל בְּתוּלִי' קִינִימִים אֲפִילוּ שְׂלֵא כְּדַרְכָּה וּבְבוּגָתָה הוּא דְּפִלִיגִי תַנְצִי לְר"מ שְׁפִיר מִיַּקְרִינָיָ' בְּתוּלָה כִּינּוּן דְּלֹא נַבְעֵלָה אַע"ג דְּכְבֵר כְּלוּ בְּתוּלִי' וְהָרִי הִיא כְּמוֹ שְׁנַבְעֵלָה מ"מ כָּל שְׂלֵא נַבְעֵלָה בְּתוּלָה הִיא.

לְר"א וְר"ש לֹא מִיַּקְרִינָיָ' בְּתוּלָה כִּינּוּן דְּכְבֵר כְּלוּ בְּתוּלִי'. וְמָה שֶׁדְּקִדְקָה הַמְשַׁנֵּל"מ ו"ל מְדַבְרֵי הַתּוֹסֵ' ו"ל לְקַמֵּן בַּד"ה אֵלָא יִתְבָּאָר לְקַמֵּן בְּשִׁמְעִין: בַּד"ה אֵלָא לְאוּ שְׂלֵא כְּדַרְכָּה כו'.

וְהַקְשׁוּ מַכָּאן עַל פִּי רְש"י ו"ל בַּפְר' בֶּן סוּרֵר דְּלֹא מְחַיֵּיב קִנְס אֵלָא ע"י הַשְׁרֵת בְּתוּלִים אָבֵל בְּהָעֲרָאָה לְמ"ד זֹו נִשְׁיָקָה לֹא מְחַיֵּיב קִנְס דְּהָא מְשַׁמַּע הֵכָא דְּחַיֵּיב קִנְס בְּשְׂלֵא כְּדַרְכָּה אֵלְמָא דְּלֹא בְּעִינּוּ הַשְׁרֵת בְּתוּלִי'.

וְכַתְּבוּ ר"ת וְרִיב"א ו"ל דְּוִדַאי חַיֵּיב קִנְס אֶהְעֲרָאָה וְאִשְׁלָא כְּדַרְכָּה. וְהֵתָם הוּא דְּפִטוּר אֶהְעֲרָאָה מְשׁוּם דְּקִימִים לִיָּה בְּדַרְכָּה מִיָּנָה וּמִיַּחְיֵיב אֲגַמֵּר בִּיאָה כִּינּוּן דְּעֲדִינּוּ בְּתוּלָה הִיא לְמ"ד זֹו נִשְׁיָקָה.

וּמִש"ה פְּרִיף הַש"ס הֵתָם הַנִּיחָא לְמ"ד זֹו נִשְׁיָקָה אֵלָא לְמ"ד זֹו הַכ"ע מַא"ל. כִּינּוּן דַּע"י הָעֲרָאָה נַעֲשִׂית בְּעוּלָה לְמָה יִתְחַיֵּיב אַח"כ עַל גְּמַר בִּיאָה כִּינּוּן דְּכְבֵר בְּעוּלָה הִיא בְּשַׁעַת גְּמַר בִּיאָה.

וְכִן נִרְאָה מְדַבְרֵי מְהַרְש"א ו"ל וְהֵם דְּבָרִים בְּרוּרִים לֹא אֲדַע מְדוּעַ לֹא יִשְׁרוּ בְּעִינֵי הַמְשַׁנֵּל"מ ו"ל בְּפִי"ז שֵׁם: וְכַתְּבַ עוֹד דְּמַצִּינוּ לְמִימַר דְּלֹא מִיַּחְיֵיב קִנְס אֶהְעֲרָאָה. דְּוִדְקָא לַעֲנִין עֲרִיזוֹת הוּא דַּאיִתְרַבְּאִי.

אָבֵל לַעֲנִין קִנְס אִינוּ חַיֵּיב אֵלָא עַל גְּמַר בִּיאָה. וּמְשַׁמַּע מַד' ו"ל דְּשְׂלֵא כְּדַרְכָּה פְּשׁוּט יוֹתֵר דְּחַיֵּיב קִנְס.

ולא הבנתי דהא שלא פדרפה נמי ילפינו לעיל בח"ל מריבוי דקראי. וא"כ שלא פדרפה נמי מנ"ל דחייב קנס אלא נראה פיו דנאמר בתורה סתם ושכב איש אותה כל משפכות במשמע ה"נ לענין הערצה פיו דמיקריי' ביאה בעלמא בכלל שכיבה היא.

והתוס' ז"ל הביאו ראיה לסברא זו מדלא מוקי הכא שלא הערה אלא בנשיקה והיגו דלענין כה"ג פשיטא להו דבנשיקה לא חשיבא בעולה פיו דעדיין בתולה היא היגו שבתולי קיימים.

וכן לענין קנס עדיין בתול' היא אם בא עליה אחר לשלם קנס. והשתא אי נימא דמשלם קנס אהערצה אמאי לא מוקי לה שלא עשה אלא נשיקה.

אלא ודאי אינו משלם קנס בהערצה. וכ' עוד דאפילו למ"ד זו הכנסת עטרה.

לא משלם קנס פיו דלא נתרבה הערצה לענין קנס. והקשו ע"ז א"כ אמאי משלם קנס אגמר ביאה הא כבר השיר בתולי' קודם גמר ביאה ובשעת גמר ביאה כבר היא בעולה.

ותי' דבהכי חייב רחמנא דאלת"ה אמאי לא ילפינו חיובא דהערצ' מנערה המאורס' דע"כ מיחייב בהערצ' נאני לא אבין דבריהם ז"ל בזה דהיכי מציינו למילף הערצה מנערה המאורסה דאל"ה הא כבר נעשית בעולה בהערצה פיו דהערצה לא מיקרי ביאה בעלמא א"כ לא הויא אלא פמוכת עץ ומנ"ל דמוכת עץ לא מיקריי' בתולה לענין נערה המאורסה פיו דלא ממעטינו לה מלשון בתולה אלא מריבוי דבתולי' עד שיהי' כל בתולי' קיימים כמו שכ' התוס' ז"ל לקמן (דף ס) בד"ה גילף בתולה וכיון דע"י שלא פדרפה לא נעשית בעולה מנ"ל דע"י מוכת עץ מיקריי' בעולה ולא מצאתי פעת מבואר דין מוכת עץ אי לא מיקריי' בתולה לענין נערה מאורסה.

ולענין קנס מד' התוס' בכתובות פרק אלו נערות גבי הא דחרשת ושוטה אין להם טענת בתולים מוכח דס"ל דמוכת עץ אין לה קנס. וכן מבואר בירושלמי פרק אלו נערות דמבתולה ממעטינו למוכת עץ.

אבל לא ידעתי מנ"ל לפי מאי דמשמע בש"ס דילן דמוכת עץ לא אימעיט מלשון בתולה. וכמו שכ' התוס' לקמן.

אלא מריבוי דבתולי'. א"כ גבי קנס ונערה המאורסה דליכא קרא שפיר מיקריי' בתולה אפילו מוכת עץ.

ובדברי הרמב"ם ז"ל לא מצאתי פעת דין מוכת עץ לענין קנס נערה המאורסה עכ"פ מדברי התוס' ז"ל מוכח דעיקר שם בתולה הוא ע"ש בתולי' ע"כ כל שבתולי' קיימים אע"ג דנבעלה לאחר בהערצה שאינו משיר בתולים עדיין היא בתולה גמורה בין לכה"ג בין לשאר מילי וכל שהשיר בתולי' תו לאו בתולה היא אפי' ע"י מוכת עץ ולענין קנס לא נתרבה הערצה כלל ואפי' המשרת בתולים כמו הכ"ע.

ולפ"ז הקשו מאי פריה הש"ס שם אלא למ"ד הכ"ע מא"ל הא לדידי' נמי א"ש פיו דבכל מקום לא מיחייב אלא אגמר ביאה. ולענ"ד נראה כמו שכ' דע"י הערצה נעשית בעולה לכל מילי וגם קנס מיחייב אהערצה אלא דלפ"ז קשה אפילו למ"ד הערצה זו נשיקה אמאי מיחייב אגמר ביאה.

פינון דכבר נעשוי בעולה ע"י הערצה אפילו בלא השרת בתולים. וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהל' א"ב גבי נערה המאורסה באו עלי עשרה בני אדם ועדיין היא בתולה הראשון בסקילה וכולו בחנק.

וע"כ צ"ל דכולן באו עליה בהערצה דאל"ה לא היתה בתולה דבהט"י לא שכיחא ועוד דהאי חילוקא שחילק המשנל"מ ז"ל דביאה הראוי' להשרת בתולים עושה אותה בעולה אע"פ שלא השיר וביאה שאינה ראוי' להשרת בתולים אינו עושה אותה בעולה לא מצאתי שורש לזה דממ"נ אי מקריני' בעולה ע"י ביאה בלא השרת בתולים.

א"כ אפילו אינו ראוי' להשרת בתולים פינון דמיקריני' ביאה בעלמא אמאי לא תהי' בכלל בעולה ואי בעינו דוקא השרת בתולים א"כ בכל גוונא פינון שלא השיר בתולים לאו בעולה היא.

וכינו דשמעינו בסוגיא דחגיגה דבלא השרת בתולים ג"כ אסורה לכה"ג ולא בתולה היא. א"כ בכל גוונא ע"י ביאה לחוד לאו בתולה היא: והתוס' ז"ל בסנהדרין הביאו בשם הירושלמי דהערו בה עשרה בני אדם כולן חייבים בקנס ובירושלמי פ' אלו נערו אמרו האי דינא לעגנו נערה המאורסה הערו בה עשרה בני אדם כולם בסקילה מבואר משיטת הירושלמי דלא נעשית בעולה ע"י הערצה וכ"ז שבתולי' קיימין בכלל בתולה היא.

וא"כ ה"ה לכה"ג דלא נפסלה ע"י הערצה. אבל בירושלמי פ"ק דכתובות לא משמע כן כמו שאבאר דאמרינו התם במתניתין דקטן שפא על הגדולה וגדול שפא על הקטנה דכתובתה מאתים ניחא גדול שפא על הקטנה בתולי' חוזרין קטן שפא על הגדולה אין הבתולין חוזרין ולמה כתובתה מאתים.

אמר ר' אבין תיפתר שפא עלי שלא פדרפה אמר ר' יוסי בר אבין ואפילו פדרפה קטן ביאתו ביאה אבל אין בו פח ליגע בסמיננים. ותני כן מעשה שעיקרה ובתולי' קיימין פ"י דמיימי ראייה דאפשר שיבא עלי והבתולי' קיימין ובקטן בכל גוונא כן הוא.

ותו מיימי התם בתולה הנבעלת לקטן וממי שאינו איש היינו בהמה כשירה לכה"ג ר' רמז' ור' אמי מקשי מה בין זו לנבעלת באצבע אילו הנבעלת באצבע שפא אינה פסולה לכהונה (מעל מי שאינו איש הוא דמקשי וכקושנית הש"ס דילן לקמן בשמעתינו) אמר ר' חגי תיפתר שפא ליה ר' אבא לא תיזהר בה ולמה אק בעי ר' חגי מיהדר בי' מן הדין דכתיב והוא אשה בבתולי' יקח עד שתהא בתולה משני צדדי' ופי' בק"ע אלמא דשלא פדרפה פסולה לכה"ג מה עבד לה ר' חגי עד שלא יחזור בו פ"י הק"ע קודם שחזר בו ומוקי לה בשלא פדרפה מה עבד ליה לקרא דבבתולי' דילפינו מיניה דשלא פדרפה נמי פסולה לכהונה פתר לה בהערי' ופי' ה"ל דמוקי קרא דבתולי' להערי' דפוסלת לכה"ג אבל שלא פדרפה כשירה לכה"ג.

ושפיר מוקי לה בשלא פדרפה ולמה לית ר' יוסי מוקי לה בהערי' דהיא צריכה ליה המערה בהמה מהו. ופי' ה"ל דה"ה דמיבעי ליה בהערי' אי פסולה לכה"ג פדשמע ר' רמזיה הדא דר' חגי דמוקי לה בשלא פדרפה אמר לא על הדא הוי ר' אמי מקשי דשפיר שני ר' חגי בשלא פדרפה וקרא דבבתולי' להערה דפוסלת לכה"ג.

א"כ לפ"ז מסקנת הירושלמי דע"י הערצה נפסקת לכה"ג ונלאו בתולה היא. אבל פי' הק"ע בדברי הירושלמי אינו נראה לי תדא דמאי קאמר דבעי מיהדר ביה מטעם דבעינו שתהיה בתולה משני צדדים הא כולהו מודו דבעינו בתולה משני צדדים אלא דבהמה דאין בה זנות ואינה אלא פמוכת עץ שפיר משני ר' חגי דמיירי בשלא פדרפה וכדמוקמינן לה בש"ס דילן בשמעתינן.

ועוד מה שפי' דר"ת קודם שחזר בו מוקי לה בהערצה לקרא דבתולי'. אבל שלא פדרפה אינה נפסקת.

א"כ מאי אירי' למי שאינו איש הא מקל אדם ג"כ אינה נפסקת. גם מה שפי' דר' יוסי לא מוקי לה בהערצה משום דצריכה ליה.

היינו פי' היכי דמיבעי ליה הערצה בזכור ובהמה ה"נ מיבעי ליה בכה"ג הוא ג"כ תמוה דמה ענין זל"ז. ע"כ נראה לפרש דר' חגי בעי מיהדר ביה מאוקימתא דשלא פדרפה משום דלא הוי ס"ד לחלק בין בהמה לאדם נאמר ליה ר' אבא לא תיהדר בה דבהמה שאני דאין זנות לבהמה.

וקאמר ר' חגי עד שלא חזר בו צריף לפרש קודם שחזר בו מחזרתו או אפשר שצ"ל עד שחזר בו במאי מוקי לה להא דממי שאינו איש פשירה לכה"ג. וקאמר דמוקי לה בהערצה בעלמא דלא דמיא לנבעלת באצבע דבתולי' קיימין.

ומטעם ביאה גמי לא מיפסקה דאין הערצה לבהמה וקאמר הש"ס ר' יוסי דפריף מה בין זו לנבעלת באצבע משום דצריכה ליה הערצה בבהמה מהו ושמא יש הערצה בבהמה שמיפסקה משום ביאה פדשמע ר' ירמיה דדא דר' חגי אמר לא על הדא מקשי ר' אמי דשפיר שני ר' חגי בשלא פדרפה משום דאין זנות לבהמה ולא מיפסקה משום ביאה.

עכ"פ להאי פירושא גמי שמעינן דבהערצה גמי פסולה לכה"ג. ודוקא קטן ובהמה הוא דלא פסלי משום דאין ביאתם ביאה.

וא"כ קשה אמאי לענין קנס ונערה המאונסה עדיין לבתולה תחשב. ועיין בק"ע שם שכתב להביא ראיה לספיקו של המשנ"ל בהערצה לכה"ג מהא דע"י ביאת קטן פשירה לכה"ג וזה אינו דאדרבה משם מוכח להיפך דדוקא בביאת קטן דאין ביאתו ביאה הוא דכשירה לכה"ג.

אבל מגדול אף על גב דבתוליה קיימין פסולה לכהן גדול ועוד יש להביא ראיה דע"י הערצה נעשית בעולה לכל מילי מהא דבעי הש"ס למימר בקדושין עד דמקדש ונהדר בעיל ופריף א"כ נערה המאונסה היכי משפחת לה.

ומשני כגון שפאו עליה שלא פדרפה ואמאי לא משני שפאו עליה בהערצה. והמשנ"ל למ"ל בעצמו הביא ראיה זו.

ומה שרצה לדחות ע"פ שיטת הרי"ף ז"ל דבקדושין בעינן ג"ב אין דבריו ז"ל מובנים להמעניין שם. ועוד דדרשינן התם בקדושין לרבנן מקרא דבעולת בעל דבעל עושה אותה בעולה שלא פדרפה דלאחר דאינו עושה אותה בעולה לא צריף קרא דמסבא נפקא לן דלאו בעולה היא.

וילרבי דרשינו דאין אחר עושה אותה בעולה שלא פדרפה לענו קנס משום דמסבא קא דעושה אותה בעולה כמו לענו נערה המאורסה. והשתא מנ"ל דאתי לשלא פדרפה דילמא אתי להעראה אבל שלא פדרפה מנ"ל למר פדאית ליה ולמר פדאית ליה.

וי"ל דהעראה ושלא פדרפה שניהם שקולים הם ותרונויהו מחד קרא נפקי ועפ"ז אפ"ל דהעראה לענו כה"ג תליא בפלוגתא דרבי ורבנן לרבי דס"ל דלענו נערה המאורסה נעשית בעולה בין בשלא פדרפה בין בהעראה.

א"כ לענו כה"ג נמי בעולה היא ודווקא לענו קנס הוא דאין אחר עושה אותה בעולה מקרא דבעולת בעל. אבל לענו כה"ג דבשלא פדרפה נעשית בעולה ה"ה בהעראה.

אבל לרבנן דס"ל דקרא דבעולת בעל אתי לבעל דעושה אותה בעולה. אבל אחר מסבא אינו עושה אותה בעולה.

ה"ה דלכה"ג אינה נעשית בעולה בהעראה. ויתנישב בזה קצת שיטת הירושלמי דקנס חייבין אפי' עשרה שהערו זא"ז ולא נעשית בעולה ע"י העראה או שלא פדרפה.

ולענו כה"ג נעשית בעולה דומיא דשלא פדרפה דפסולה לכה"ג. ועוד דאפילו לרבנן דרבי דלענו נערה המאורסה נמי לא נעשית בעולה ע"י העראה ושלא פדרפה מ"מ לענו כה"ג למ"ד דשלא פדרפה פסולה ה"ה ע"י העראה דתרונויהו שוין הן.

וגם דברי הרא"ש ז"ל פרק אלו נערות יתנישב עפ"ז. ע"ש במשנ"ל ז"ל.

נעדיין צ"ע בזה. ולקמן בשמעתין יבואר עוד בזה בעז"ה: ע"ב גמרא הא מני ר"מ היא דאמר בוגרת פסולה ונבעלת שלא פדרפה פשירה ורב דאמר כר"א דבוגרת פשירה ושלא פדרפה פסולה.

משמע דליכא תנא דס"ל דתרונויהו פסולי. וכדאמרינו לעיל בשמעתין.

ומכאן קשה על הרמב"ם ז"ל דפסק דתרונויהו פסולי בוגרת ושלא פדרפה. והם תרתי דסתרי אהדדי.

ומלשון רש"י ז"ל לקמן ומלשון התוס' ז"ל לקמן משמע דמוכת עץ ובוגרת מחד קרא נפקא מריבויא דבבתולי. וא"כ מוכת עץ נמי תליא בפלוגתא דר"מ ור"א ולא ישא את מוכת עץ ר"ש הוא דקאמר לה.

ובירושלמי בשמעתין אמרינו דלא ישא את מוכת עץ ד"ה היא. ומייתי התם תנויי אחריתי דבמוכת עץ פליגי ובוגרת לד"ה פסולה.

וכן משמע לקמן בשמעתין דמוכת עץ ד"ה היא. וכמו שכתבו התוס' לקמן בד"ה אליו לרבות בוגרת אבל שלא פדרפה ונדאי דפליגי תנאי בזה ומאן דאית ליה דבוגרת פסולה שלא פדרפה פשירה וכמאן פסק הרמב"ם ז"ל דתרונויהו אסירי.

הן אמת דמיפשטא דמימרא דרב משמע דאיהו ס"ל כר"א בשלא פדרפה. ודלא כמו שכתבו התוס' ז"ל דאליבא דר"א קאמר.

וכן פתב הרמב"ן והרשב"א ז"ל וילקמן קאמר רב דבוגרת נמי לא ישא אלמא דרב גופא
ס"ל בתרנוניהו לאיסורא אבל הא גופא קשיא רב פמאן ס"ל. וי"ל דרב ס"ל פהאי תנא
לקמן בפירקין דממעט בוגרת מבתולה.

וע"כ לא דריש בתוליה למקצת בתולים וא"כ שפיר מצינו לרבות מבבתולי שיהיה פל
בתולי קנימין. וכן מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל לשון הפרייטא דלקמן.

והא דקאמר הש"ס רב דאמר כר"א היינו משום דעיקר האי מילתא דבעינו שיהיה
בתוליה קנימין מב' צדדים הוא אליבא דר"א דלר"ש אין זה מוכרח דאיצטריך ריבוי,
דבבתולי אליבין' למופת עץ פדמשמע לקמן דמריבוי' נפקי לו וכמו שפיתבו התוס' ז"ל
לקמן.

ותרתי לא שמעינו מחד ריבוי' אבל לר"א ע"כ מופת עץ מבתולה נפקא דאל"ה לא
איצטריך כלל בתולה דכתב רחמנא דהא בלא"ה זונה היא דפנוי הבא על הפנוי' עשא
זונה ולדרף אישות כמו פילגש דחוק הוא לאוקמי עיקר קרא להכי אלא נודאי אתי שיהיה
בתולי קנימין ולא מופת עץ וריבויא דבבתולי' ע"כ אתי לשלא פדרפה מש"ה קאמר
הש"ס לר"ש ג"כ דאתי לשלא פדרפה.

ומינושב בזה קושית הרמב"ן ז"ל הא דלא קאמר הש"ס רב דאמר כר"ש וכינון דמצינו
לר"א דס"ל שלא פדרפה אסורה ה"ה דס"ל הכי תנא דברייתא לקמן ואליבין' תרנוניהו
אסיירי בוגרת ושלא פדרפה והכי ס"ל לרב.

והרמב"ם ז"ל פסק כנותני' ועפ"ז א"ש נמי קושית הש"ס לר"א תיפוק ליה משום זונה
דהקשוהתוס' ז"ל הא רב לא ס"ל כר"א בהא ע"ש ולפי ה"ל ניקח דלמאי דאמרינו
דלר"א ע"כ ריבויא דבבתולי' אתי לשלא פדרפה ע"ז פריף הש"ס היכי מצינו למימר פן
הא לר"א תיפוק ליה משום זונה.

ומסיק הש"ס דריבויא דקרא אתי לדרף אישות כמו ממאנת דריבויא לא דחיקא לאוקמא
אפי' במילתא דלא שכיחא ועיי' משנ"ל מ"ז ש"ם בפ' ה"ל מה שפכת בזה ודו"ק: אנוסת
עצמו ומפנותת עצמו לא ישא ואם נשוי נשא כו'.

וקאמר ד"ה דמוציא בגט. והא דקתני שאם נשא נשוי לומר שאינו משלם קנס במפנותה
דע"י הנישואין נפטר מקנס פדכתיב אם מהר כו'.

יש לדקדק אי בכל ח"ל שעבר ונשא נפטר מהקנס או דילמא דווקא במפנותת עצמו הדין
פן. ונראה מהא דתני גבי מפנותת עצמו ואם נשא נשוי וגבי אנוסת חבירו לא תני הכי
משמע דווקא גבי מפנותת עצמו הוא דמהני הנישואין לפוטרו מקנס אבל במפנותת חבירו
לא הוי נישואין לפוטרו מקנס והיינו משום דהא דמוציא בגט אינו אלא מדרבנן.

ומש"ה חשיב נישואין במפנותת עצמו לפוטרו מקנס. אבל היכא דהיא אסירא עליו
וקנימא אם נשא לאו כלום היא גם לפוטרו מקנסא פינון דאינה ראוי' לו לאשה.

והתוס' ז"ל בד"ה שאינו משלם כו' נסתפקו בזה. ובסוף דבריהם פתבו ומיהו מצינו
למימר דנקט אנוסת חבירו להודיעה פתון דרבנן דמכשירי ולפי זה באנוסת עצמו ומפנותת
עצמו נמי אסורה עליו לעולם ולר"א הולד חלל.

וא"כ אין שום חילוק בין אנוסת עצמו ומפנות עצמו אם של חבירו. וקשה לפ"ז למה לא פניל בברייתא לתרנוניהו בחד בבא וליתני הכי מפנות עצמו ומפנות חבירו אם נשא נשוי והולד פשר.

ראב"י אומר הולד חלל פינו דאין שום חילוק ביניהם אלא ונדאי נראה דדווקא במפנות עצמו הוא דאם נשא נשוי. ומטעמא דקאמר הש"ס דסופה להיות בעולה תחתיו.

וגם ראב"י מודה בהא. והינו משום דפסול בעולה לכה"ג אינו אלא בשעת ליקוחין דמצוה שישא בתולה.

אבל אין בה פסול הגוף לאנסרה לעולם. פינו דסופה להיות בעולה או בוגרת ומנפת עץ תחתיו.

ואע"ג דבשעת קיחה עבר בעשה. אבל אין האיסור עליו לעולם.

אף בעולת חבירו פינו דנפגמה ע"י אחר וסופה לא הנה עומד לזה חל האיסור עליו לעולם וכל ימיה קנימא באיסור עשה. אלא דצ"ע מנ"ל לרב ור' יוחנן לחלק בהא.

פינו דכולהו מבתולה נפקא. ועוד דלפ"ז תיקשי לר"מ נמי דילמא אתי ריבויא דבבתולי' לשלא פדרפה.

וכ"ת דאתיא מבוגרת וכמו שכתב רש"י ז"ל לעיל. הא בוגרת לא חל האיסור אלא בשעת ליקוחין.

ונבעלה שלא פדרפה אסורה עליו לעולם. ועוד דלהך אוקימתא דמוקים הש"ס לקמן טעמי' דראב"י דאמר הולד חלל הוא משום דס"ל כר"א דאמר פנוי הבא על הפנוי' עשה זונה ע"כ צ"ל דראב"י ארישא דאנוסת עצמו נמי פליג פינו דכבר נעשית זונה.

וא"כ הדק"ל אמאי לא פניל לה בחד בבא וליפלוג ראב"י אתרנוניהו. וי"ל דאליבא דת"ק יש חילוק דאליבין' דווקא בבעולת עצמו אם נשא נשוי וכדכתיבנא לעיל אבל לראב"י ה"נ דאין חילוק.

וכיון דלהך אוקימתא אין חילוק לראב"י ובין בבעולת עצמו ובין בבעולת חבירו הולד חלל ה"נ דלרב אשי דמוקי פלוגתניהו ביש חלל מחייבי עשה נמי אין חילוק לראב"י ובכל גוונא הוי חלל.

וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב סתמא דמבעולה לכה"ג הולד חלל. וכמו שהאריך המשנ"ל ז"ל שם.

וכן מסתבר פינו דע"כ בשעת לקיחה גם בבעולת עצמו עבר בעשה וכיון דס"ל יש חלל מחייבי עשה א"כ כבר נתחללה בביאה ראשונה וחל עליה איסור חללה לעולם ולא מהני מה שסופה להיפצל תחתיו אלא דא"כ גם בוגרת ומנפת עץ היא חללה והולד חלל לראב"י וא"כ תיקשי דרב אדרב דגבי בוגרת אמר אם נשא נשוי.

ולקמן פסק רב לראב"י דיש חלל מחייבי עשה ונהי דהא לא תיקשי דרב הונא אמר רב לא מוקי לטעמי' דראב"י משום דיש חלל מחייבי עשה אלא משום זונה כר"א וזה לא שייך בבוגרת ומנפת עץ.

אַבְל לְהַרְמֵב"ם ז"ל תִּיקָשִׁי בִּינּוֹן דְּאִיהוּ פְּסֻק כְּרַאב"י דִּישׁ חָלָל מְחִיבֵי עֲשֵׂה. א"כ בּוֹגֶרֶת וּמִןכַּת עֵץ נְמִי אַמְאִי לֹא תַתְחַלֵּל הִיא וּנְלָדָה וּע"כ צ"ל דְּמָה שְׁסוּפָה לְהִיּוֹת בּוֹגֶרֶת תַּחְתּוֹי מְהִי גַם לְעַנְיָן זֶה דְּלֹא נַעֲשִׂית חָלָלָה מִבִּיאָה רַאשׁוֹנָה וְכִמוֹ שֶׁהִבִּיא הַמִּשְׁנ"ל מ ז"ל בְּשֵׁם הַרְמֵב"ן ז"ל שֵׁם לְעַנְיָן בְּעוֹלַת עֲצָמוֹ.

וְאַחַר כָּל הַנֶּ"ל זֶה נִרְאֶה בְּרוּר דְּהָא לְעַנְיָן קָנַס מְהִי הַנִּישׁוּאִין לְפָנוּטְרוֹ הוּא וְנוֹקָא בְּבַעוֹלַת עֲצָמוֹ וְלַת"ק. אַבְל לְרַאב"י דַּס"ל דְּהַנְּלָד חָלָל לֹא מְהִי הַנִּישׁוּאִין לְפָנוּטְרוֹ מְקַנְס.

וּמִש"ה לֹא פָתַב הַרְמֵב"ם לְהִיא דִּינָא בַּה' נַעֲרָה בְּתוּלָה דְּאַלְיָבִין לִיכָא לְאַשְׁפּוּחֵי לְהִיא דִּינָא פָּלָל. וְעִינָן מִשְׁנ"ל מ ז"ל שֵׁם בַּה' נַעֲרָה (אַלָּא דְּאַכְפִּיתִי יֵשׁ לְדַקְדָּק מֵאִי פְּרִיף רַב אִשִּׁי מְהָא דְּאָמַר רַב גַּבִּי בּוֹגֶרֶת אִם נִשָּׂא נִשׁוּי.

דִּילְמָא ה"נ דְּמוֹצִיא בְּגֻט אֶלָּא דְּלַעֲנָן זֶה הוּי נִשׁוּי לְפָנוּטְרוֹ מְקַנְס כִּי הִיכִי דְּמִתְרַץ לְבְּרִייתָא. וְצ"ל דְּאָמְרָאִי צְרִיכִין לְפָרֵשׁ דְּבְרֵיהֶם וּמְדַקְדָּמֵי סְתָמָא ש"מ דְּלַגְמָרֵי הוּי נִישׁוּאִין וְעִדִּין צ"ע).

וְעִינָן בִּירוּשְׁלָמִי דְּתַנִּי בְּהַדְּיָא מְפִנֶת עֲצָמוֹ אִין מוֹצִיאִין מִדָּו: דָּף ס תּוֹסְפוֹת בַּד"ה שְׁאִינוּ מְשַׁלֵּם כו'. עִינָן בְּזֶה בְּדְבָרֵי מַהֲר"מ ז"ל וּבְמִשְׁנַל"מ ז"ל בַּה' נַעֲרָה בְּתוּלָה.

שׁוּב רְאִיתִי בַּחֲזִי הַרְשָׁב"א ז"ל בְּשִׁמְעֵתִין שְׁפָתַב דְּרַב וּר' יוֹחָנָן דְּאָמְרֵי מִןכַּת עֵץ וּבּוֹגֶרֶת אִם נִשָּׂא נִשׁוּי הִינּוּ מִשׁוּם דַּס"ל כְּהִנֵּי תַנָּאִי דְּמַכְשָׁרֵי בְּבּוֹגֶרֶת. וּמִןכַּת עֵץ נְמִי אִיכָא תַנָּא בְּבְרִייתָא דְּנִדָּה דְּמַכְשִׁיר.

וְלֹא הִבְנֵתִי דַּא"כ מֵאִי פְּרִיף הַש"ס אַרְבַּ הוּנָא דְּאָמַר מוֹצִיא בְּגֻט מִבּוֹגֶרֶת וּמִןכַּת עֵץ הִתָּם שְׁאִנֵּי דְּלֹא אִסִּירֵי פָּלָל מַה"ת. בִּינּוֹן דַּס"ל כְּהִנֵּי תַנָּאִי דְּמַכְשָׁרֵי וְגַם לְמָה לִּיהִי הִיא טַעְמָא דְּסוּפָה לְהִיּוֹת בּוֹגֶרֶת תַּחְתּוֹי.

הָא בַּלֵּא"ה לֹא פְּסִילָא. בִּינּוֹן דְּלִיכָא קָרָא: בַּד"ה סוּפָה לְהִיּוֹת בְּעוֹלָה תַּחְתּוֹי וְאִין לוֹמַר כו'.

הִינּוּ כו"א פְּכָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל דַּלְפ"ז גַּם לְעַנְיָן לְפָנוּטְרוֹ מְקַנְס לֹא הוּי נִישׁוּאִין. וְכֵן פָּתַב הַרְשָׁב"א ז"ל ע"ש: גְּמָרָא וְכַתִּיב וְלֹא יִחַלֵּל זֶרְעוֹ בְּעַמּוּי אַפְּוֹלָהוּ.

יֵשׁ לְדַקְדָּק לְפִי מִש"כ לְעֵיל דְּהַרְמֵב"ם ז"ל ס"ל כְּבְּרִייתָא דְּלַקְמָן דְּיַלְיָף בּוֹגֶרֶת מְכִי אִם בְּתוּלָה מְעַמּוּי יִשְׁח. א"כ וְלֹא יִחַלֵּל עַלִּי נְמִי קָאִי וְאַמְאִי לֹא הוּי חָלָל מִבּוֹגֶרֶת.

וּבְשִׁלְמָא לְמַאן דְּיַלְיָף בּוֹגֶרֶת מְרַבּוּי דְּבְתוּלָי מְצִינָן לְמִימַר דְּעַל מַה דְּיַלְפִינָן מְרִיבּוּיָא לֹא קָאִי עֲלִיָּה לֹא יִחַלֵּל. אַבְל לְתַנָּא דְּלַקְמָן דְּיַלְיָף מְמַשְׁמַעוֹת דְּבְתוּלָה וְלֹא בּוֹגֶרֶת.

א"כ אַמְאִי לֹא תַהֲיָה בְּכָלֵל לֹא יִחַלֵּל. וְכ"ת בִּינּוֹן דְּסוּפָה לְהִיּוֹת בּוֹגֶרֶת תַּחְתּוֹי.

מִש"ה לֹא נַעֲשִׂית חָלָלָה ג"כ אַכְפִּיתִי אַמְאִי לֹא קְאָמְרִינּוּ דְּמִיעוּטָא דְּאַלָּה אֲתִי לְהִכִּי דְּמַבְעוֹלָה הוּי חָלָל. אַבְל לֹא מִבּוֹגֶרֶת וּמִןכַּת עֵץ.

וְצ"ל דְּלֹא אִיצְטְרִיף קָרָא לְהִכִּי וּמְסַבְּרָא דְּעִינָן דְּכָל שְׁסוּפָה לְהִיּוֹת תַּחְתּוֹי לֹא הוּי חָלָל. וְע"כ צ"ל כֵּן לְשִׁיטַת הַרְמֵב"ן ז"ל דְּמַאָּנוּסַת עֲצָמוֹ ג"כ לֹא הוּי חָלָל לְרַאב"י אַע"ג דְּמִןזֶהָר עֲלִיו מְקָרָא דְּבְתוּלָה וְלֹא בְּעוֹלָה אַפ"ה לֹא הוּי חָלָל מְסַבְּרָא דְּסוּפָה לְהִיּוֹת בְּעוֹלָה תַּחְתּוֹי.

ודו"ק: בד"ה חָלַל מְחַיְבֵי עֲשֵׂה תִימָא כו'. מְדַבְרֵי נְרָאָה דלראב"י אִיפָּא לָאו דְּלֵא יְחַלֵּל
בְּבַעוּלָה לכה"ג וְנִהֵי דְמַלְקוֹת לִיפָּא פִּינּוֹ דְנִאָמַר בְּלִשׁוֹן עֲשֵׂה מ"מ לְעַנְנּוֹ זֶה אֵימָא בְּלֵא
יְחַלֵּל דְעוֹשֵׂה הַגּוֹלֵד חָלַל.

וא"כ קָשָׁה מִפְּאֵן עַל הֶרְמְב"ם ו"ל שְׁכַתְּב דְּלֵא עֵבֵר בְּעֲשֵׂה אֱלֵא דְרַף נִישׁוּאִין. אָבֵל בַּעַל
לְחוּד לִיפָּא אִיסוּרָא כָּלֵל.

ואמאי לֹא יֵהֵא פְּאֵלְמָנָה לכה"ג דְּבַעַל לֹוְקָה מְשׁוּם לֹא יְחַלֵּל. וְה"נ פִּינּוֹ דְּלֵא יְחַלֵּל עֲלֵיהּ
קֵאֵי אַמַּאי לֹא יֵהֵי חָלַל בְּבַעַל לְחוּד.

הֵן אָמַת דְּמַלְשׁוֹן הַבְּרִייתָא וְאִם נֶשֶׂא רַאב"י אֹמֵר הַגּוֹלֵד חָלַל מְשַׁמַּע דְּרַף נִישׁוּאִין הוּא
דְּפָלִיגִי. אָבֵל טַעְמָא בְּעֵי מ"ש מְאֵלְמָנָה לכה"ג.

וי"ל דְּבִאֲלֵמָנָה פִּינּוֹ דְּרַף שִׁינּוֹ לָהּ בְּלִשׁוֹן לָאו מוֹקְמִינּוּ לָהּ לְבַעַל לְחוּד דְּאִי דְרַף נִישׁוּאִין
לֹא אִינְצִטְרִיף דְּכָבֵר נִאָמַר לָאו דְּלֵא יְקַח. אָבֵל לְעַנְנּוֹ בְּעוֹלָה לכה"ג דְּלֵא מוֹקְמִינּוּ לָהּ בְּלֵא
אֱלֵא יִלְפִינּוּ מִינְיָה דְּאִיפָּא חִילּוּלִין לֹא שְׁמַעִינּוּ אֱלֵא דְרַף קִיחָה כְּמוֹ כָּל ח"ל דְּאִינוּ לֹוְקָה
אֱלֵא דְרַף קִיחָה.

ולענ"ד נְרָאָה דְּזֵה תִלְיָא בְּפִלְגִימָא דַּרְאב"י וְרַבְּנּוּ. לְרַבְּנּוֹ דְּלֵא לֹאמַר לֹא יְחַלֵּל בְּבַעוּלָה
לכה"ג לֹא עֵבֵר עֲלֵי אֱלֵא דְרַף קִיחָה כָּל ח"ל.

ולראב"י דס"ל דְּלֵא יְחַלֵּל קֵאֵי נְמִי אַבְעוּלָה לכה"ג עֵבֵר עֲלֵי בְּבִיאָה לְחוּד כְּמוֹ אֲלֵמָנָה
לכה"ג. ועפ"ז לֹא יֵהֵי מְוַכְרַח רְאִייתָא הַמְשַׁנ"ל מ"ו לְדִלִּיפָּא אִיסוּרָא אֱלֵא דְרַף קִיחָה
מְבַעוּלָה לכה"ג מְהֵא דְלִקְמֹן גַּבִּי כֵּהֵן לֹא יֶשֶׁא אֵת הַקְּטִנָּה דְּבַעֵי לְאֹוְקָמָא בכה"ג.

וּפְרִיף אִי דְקִינְדִּשָׁה נִפְשָׁה אִימַת קְנִי לָהּ לְכִי גְדֻלָּה בְּעוֹלָה הִיא. וְלֹא פְרִיף דְּאִיף נוֹשְׂאָה
בְּקִטְנוּתָהּ הָא כָּל שְׁעָה עֵבֵר עֲלֵיהּ מְשׁוּם בְּעוֹלָה.

אֱלֵא ש"מ דְּלֵא עֵבֵר אֱלֵא דְרַף קִיחָה וּבְקִטְנוּתָהּ אִין בָּהּ קִיחָה. וְלִפִּי הַגְּ"ל אִין מִפְּאֵן רְאָהִי
דְּבִאֲנוּסַת עֲצָמוֹ לכה"ג לֹא הוּי הַגּוֹלֵד חָלַל.

כְּמוֹ שְׂכ' לְעִיל בְּשֵׁם הֶרְמְב"ן ו"ל וּמַש"ה לֹא עֵבֵר עֲלֵיהּ אֱלֵא דְרַף קִיחָה. אָבֵל בְּאֲנוּסַת
חֲבִירוֹ דְּאִית בָּהּ מְשׁוּם לֹא יְחַלֵּל.

שְׁפִיר מְצִינּוֹ לְמִימַר. דְּבַבְעַל לְחוּד עֵבֵר בְּעֲשֵׂה וְאִפִּי לְדַבְרֵי הֶרְמְב"ם ו"ל דַּרְאב"י גַּם
בְּאֲנוּסַת עֲצָמוֹ אִיפָּא מְשׁוּם לֹא יְחַלֵּל מְצִינּוֹ לְמִימַר דְּסוּגִיָּא דְלִקְמֹן אֲתִיָּא כְּרַבְּנּוֹ דס"ל
דְּלִיפָּא לֹא יְחַלֵּל כָּלֵל בְּבַעוּלָה לכה"ג וְאֵלִיפִינְהוּ לֹא עֵבֵר אֱלֵא דְרַף קִיחָה.

וכ"ת דְּלְרַבְּנּוֹ מַאי פְרִיף לְכִי גְדֻלָּה בְּעוֹלָה הִיא הָא רַבְּנּוֹ ס"ל דְּאִם נֶשֶׂא נְשׁוּי ז"א
דְלַכְתָּחִיָּה פְּשִׁטָּא דְאַסוּר מַה"ת. וְכְמוֹ שְׁכַתְּבִיתִי לְעִיל וְעִי רַשְׁבֵּ"א ו"ל שְׁם לְקַמְּנוּ.

וּבִאָמַת לֹא יִדְעָנָא לְמָה הַנְּצִרָה הַמְשַׁנ"ל מ"ו לְהַבִּיא רְאִיּוֹת לְדַבְרֵי הֶרְמְב"ם ו"ל שְׁכַתְּב
גַּבִּי בְּעוֹלָה לכה"ג ג"כ לֹא עֵבֵר אֱלֵא דְרַף נִישׁוּאִין. וְלִשְׁיִטַת הֶרְמְב"ם ו"ל דְּכָל ח"ל
הַדִּין כֵּן אִין זֶה צְרִיף לְפָנִים וּפְשִׁיט' דְּלֵא עֲדִיף עֲשֵׂה דְבַעוּלָה מְשַׁאֵר ח"ל.

וְכִי הִיכָא דְבְּכּוּלָהּ אִפִּי ח"ל דְּכִהְוֵנָה לֹא עֵבֵר בְּבַעַל בְּלֵא קִיחָה ה"נ בְּעֲשֵׂה דְבַעוּלָה דְּגַם
הִיא נִפְקָא מְלִשׁוֹן קִיחָה בְּתוּלָה יְקַח וּבְעוּלָה לֹא יְקַח. אָבֵל מַה שְׁצִיָּדֵד שְׁם בְּפִי וּפְרַק ח"י

מהל' א"ב דעת רש"י ז"ל ג"כ פדברי הרמב"ם ז"ל גם זה אינו לענ"ד דרש"י ז"ל וכל הפוסקים דס"ל דבכל ח"ל לוקה עליהם בבעל לחוד וכדמוכח מהא דריש אלו נערות ונדאי דס"ל פן גם לענן בעולה לכה"ג וזה ברור ודו"ק: גמרא וראב"י אלה למעוטי נדה כו'.

ונראה דמש"ה לא קאמר הש"ס דאלה אחי למעוטי שאר ח"ל השוין בכל דהם ג"כ חמירי מח"ל דכהונה וכדאמרינן לעיל בפסק החולץ. משום דלהנה"כ לא איצטריך קרא דכבר שמעינן דאין חללה אלא מאיסור כהונה.

ואיכא למיפד מה לא למנה שכן היא עצמה מתחללת וכדאיתא לעיל סוף פסק החולץ. אבל נדה סד"א אע"ג דהיא לא נתחללה היינו משום דהיא אינה אסורה להנשא לו ויש לה הנה אכל ולדה ה"א דהוי חלל אע"ג דממזר לא הוי פיון דיש בה הוי' מ"מ חלל מיהא הוי דח"כ היא קמ"ל מעוטיא דאלה דגם מנדה לא הוי חלל.

ולרבנן מצינו למימר דס"ל דלנדה ג"כ לא איצטריך מעוטיא פיון דהיא עצמה פשירה ואיכא למיפד. או אפשר ס"ל לרבנן דבאמת הוי חלל מנדה.

ועיין חי' הרמב"ן ז"ל. וכן משמע קצת מלשון הרמב"ם ז"ל שכתב בפ' ז' דמנדה לא הוי זונה ולא נפסלה.

ובפ' כ"א פתב איזהו ממזר זה הבא מן העריות חוץ מן הנדה שהבן ממנה פגום ואינו ממזר. הרי מבואר דע"כ פגום מיהא הוי אלא דקשה הא הרמב"ם ז"ל פסק כראב"י דיש חלל מחיבי עשה ואלה ע"כ למעוטי נדה אחי דלא הוי חלל.

וכן פתב בהדיא בפ"ט דמנדה לא הוי חלל משום דלאו מאיסורי כהונה הוא. וא"כ יקשה אלה למה לי.

ועיין ב"ש סי' ו' ס"ק ל"ה מש"כ בזה. עכ"פ לשון הרמב"ם ז"ל שכתב שהבן ממנה פגום צ"ע האי פגום לענין מאי.

וכבר האריכו בזה הראשונים ז"ל ה"ה הרשב"א וקרא"ש בתשובותיהם בזה ועיין ב"ש סי' ד' ס"ק ט"ו: גמרא אחרתו ארוסה כו'. אבאר בקצרה טעם מחלקותן בזה ומה שיש לדקדק בשמעתין טעמי' דר"מ ור"י משום דמבתולה אימעית לה פולהו אנוסה ומפונה ומנכת עץ אלא מאשר לא היתה לאיש מרבינן מנכת עץ דמיטמא לה דאין הנוניתה ע"י איש ומאליו מרבינן בוגרת אע"ג דמבתולה לא ממעטינן לה משום דבתולה אפי' מקצת בתולה משמע איצטריך לרבויה דלא נילף בתולה בתולה מאונס לפי' רש"י ז"ל או מכה"ג לפי' התוס' ז"ל דאימעית התם מבתוליה.

ונראין דברי התוס' ז"ל בזה דמאונס ליכא למילף דהא בוגרת מנערה אמעית לה ולא מבתולה. ועוד דלפי' רש"י ז"ל קשה למה לי לעיל ריבויא דבתולה לבוגרת הא בלא"ה נילף בתולה בתולה מאונס פי היכי דאמרינן הכא אי לא דכתב רחמנא אליו.

ודונק לומר דאיצטריך בתוליה פי היכי דלא נילף מטומאה דאיתרביא בוגרת מאליו אלא ונדאי מאונס לא ילפינן. אלא דאפתי יש לדקדק למה ליה להש"ס למימר לעיל דר"מ ס"ל בתולה ואפי' מקצת בתולה.

ומש"ה איצטריף בְּתוּלֵיהָ לְמַעַט בּוֹגֶרֶת אָפִילוּ אִי נִימָא דַס"ל לַר"מ דְּבִתּוּלָה שְׁלִימָה מְשַׁמַּע אַפ"ה. אִיצְטְרִיף בְּתוּלֵיהָ לְמַעַט פִּי הֵיכִי דְלֹא גִילַף מְטוֹנְמָא דְאַיְתְּרַבֵּאי בּוֹגֶרֶת מְאֵלִיו וְה"א דְגִילַף בְּתוּלָה בְּתוּלָה וּבְשִׁלְמָא לְפִי רְש"י ז"ל דְמַצִּינֵן לְמִילַף נְמִי מְאֹנְס לְחוּמְרָא א"ש.

דְּאִי נִימָא דְבִתּוּלָה שְׁלִימָה מְשַׁמַּע הָוִי יִלְפִינֵן יוֹתֵר מְאֹנְס וּבְתוּלֵיהָ לְמָה לִי לְהֵכִי אָמְרִינֵן דַס"ל דְּבִתּוּלָה וְאַפ"י מְקַצֵּת בְּתוּלִים מְשַׁמַּע וְהָוִי יִלְפִינֵן יוֹתֵר מְטוֹנְמָא מִש"ה אִיצְטְרִיף בְּתוּלֵיהָ לְמַעַט בּוֹגֶרֶת.

אַבְל אִי נִימָא דְמְאֹנְס לִיכָא לְמִילַף כָּלֵל שְׁפִיר מְצִינֵן לְמִימֵר דַלר"מ נְמִי בְּתוּלָה שְׁלִימָה מְשַׁמַּע וְאַפ"ה אִיצְטְרִיף בְּתוּלֵיהָ פִי הֵיכִי דְלֹא גִילַף מְטוֹנְמָא. וִי"ל דְנִיחָא לִיהֵא לְהַש"ס לְמִימֵר דְאַיְצְטְרִיף בְּתוּלֵיהָ פִי הֵיכִי דְלֹא גִימְעִיט מִינְהָ גּוּפָא וְלֹא מְשׁוּם יִלְפוּתָא דְטוֹנְמָא וְעוֹד דְשְׁמַעִינֵן בְּעֵלְמָא לַר"מ דַס"ל מְקַצֵּת כָּסָף כָּכָל כָּסָף.

וּכְמוֹ שְׁכֻתְבוּ הַתּוֹס' ז"ל לְעֵיל. וְעוֹד נִרְאָה דְמִתְהַם ס"ד שְׁפִיר לְמִילַף בְּתוּלָה בְּתוּלָה מְשׁוּם דְבִלְשׁוֹן בְּתוּלֵיהָ אִיְתְּרַבֵּי בּוֹגֶרֶת וְה"א דְבְּעֵלְמָא נְמִי בּוֹגֶרֶת לְאוּ בְּכָלֵל בְּתוּלָה אַבְל מְהֵכָא לִיכָא לְמִילַף דְלֹא בַל' בְּתוּלָה אִיְתְּרַבֵּי אֶלָּא מְאֵלִיו יִתִּיר'.

אַבְל בְּעֵלְמָה שְׁפִיר מְמַעֲטִינֵן לָהּ מִבְּתוּלָה. וְעִי' מְהֵרֵשׁ"א ז"ל.

וּר"ש ס"ל דְמוֹכַת עֵץ נְמִי אִין מִיטְמָא לָהּ מְשׁוּם דְאַיְנָה רְאוּנָה לְכַה"ג וּפִי הַתּוֹס' ז"ל דְמִתְהַם יִלִּיף לָהּ דְהֵתָם אִימְעִיט מִבְּתוּלֵיהָ עַד שְׁיִהִיו כָּל בְּתוּלֵיהָ קִיָּמִין מְשַׁמַּע דְמִבְּתוּלֵיהָ לְחוּד לֹא מְמַעֲטִינֵן לְמוֹפֶת עֵץ אֶלָּא מְרִיבּוּיָא דְבְּתוּלֵיהָ וְגַמֵּר לָהּ ר"ש הֵכָא מְהֵתָם.

וּלְפ"ז לֹא הִבְנִיתִי מִש"כ בַּד"ה גִילַף בְּסוּף דְבְּרִיָּה דְאִי לֹא דְמִיעֲטִי רַחֲמָנָא הֵתָם ה"ל לְמִדְרַשׁ הֵכָא מִי שְׁהוֹנִיָּתָה ע"י אִישׁ וְלָמָּה לְהוּ הָד דְרַשָּׁא הָא בַלֵּא"ה לֹא הָוִי מְמַעֲטִינֵן לָהּ כִּינּוּן דְלֹא אִימְעִיט מְלִשׁוֹן בְּתוּלָה.

וְצִרִיף לְפָרֵשׁ דְבְּרִיָּה דַלר"ש מְמַעֲטִינֵן לָהּ מְלִשׁוֹן בְּתוּלָה לְחוּד. וְאַפ"ה אִי לֹא כָּתֵב רַחֲמָנָא בְּבִתּוּלֵיהָ גְבִי בְּעוּלָה לְכַה"ג הָוִי יִלְפִינֵן הֵתָם מְהֵכָא דְכְּתִיב אֲשֶׁר לֹא הִיָּתָה לְאִישׁ וְלֹא מְוֹכַת עֵץ.

אַבְל הַשְּׁתָא דְכָתֵב רַחֲמָנָא הֵתָם בְּבִתּוּלֵיהָ לְמַעוּטֵי מְוֹכַת עֵץ גְּמָרִינֵן הֵכָא מְהֵתָם דְמוֹכַת עֵץ אִין מְטְמָא לָהּ וְאַשְׁרֵי לֹא הִיָּתָה מְוֹקְמִינֵן לְמַעַט אַרוּסָה אַבְל הוּא דְחוּק וּמִי הִכְרִיחָם לָזֶה: הַקְּרוּבָה לְרַבּוֹת אַרוּסָה שְׁנַתְגַּרְשָׁה אֵלֶיוּ לְרַבּוֹת בּוֹגֶרֶת דְמְטְמָא לָהּ.

וּפְרִיף הַש"ס הַקְּרוּבָה לְרַבּוֹת אַרוּסָה שְׁנַתְגַּרְשָׁה וְהָאֵמֵר ר"ש רְאוּנָה לְכַה"ג כּו' שְׁאִין רְאוּנָה אִין מִיטְמָא לָהּ. וְיֵישׁ לְדַקְדָּק מֵאִי פְרִיף וְכִי בְשִׁבִיל שְׁהִיא פְסוּלָה לְכַה"ג מְחַמַּת גִּירוּשִׁין בְּשִׁבִיל זֶה לֹא יִטְמָאוּ לָהּ קְרוּבִים וְהָא ר"ש לֹא יִלִּיף אֶלָּא לְעַנְנֵן בְּתוּלָה דְכָל דְלֹא בְּתוּלָה הִיא לְכַה"ג ה"נ לְעַנְנֵן טוֹמְאָת קְרוּבִים אַבְל מַה שְׁאִינָה רְאוּנָה מְחַמַּת גִּירוּשִׁין זֶה לֹא שְׁיִיף לְמִילַף כָּלֵל דְהָא בְּתוּלָה בְּתוּלָה גְמֵר וּבְפִי רְש"י ז"ל לֹא נְמַצָּא דְבַר בְּזָה: אֵלֶיוּ לְרַבּוֹ אֶת הַבּוֹגֶרֶת.

וּפְרִיָה הַש"ס לר"י דְּשִׁבְקִי לְבַר זִוְגִי ש"מ דְּבְמִנְפֶת עֵץ כר"מ ס"ל דְּמִטְמָא לָהּ מנ"ל וְהוּי מְצִי הַש"ס לְמִימַר דר"י ס"ל דלכה"ג נְמִי פְּשִׁירָה כְּמוֹ שֶׁהִבְאֵתִי לְעֵיל בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי דְאִפָּא תַנָּא דס"ל הַכִּי.

אָלָא הַש"ס עֲדִיפָא קְמִשְׁנִי: אֵלִיו לְרַבּוֹת הַבּוֹגְרָת. וְהָאֵמַר ר"ש בְּתוּלָה שְׁלִימָה מִשְׁמַע וְכִבֵּר עֲמָדוֹ הַתּוֹס' ז"ל ע"ז מֵאֵי פְּרִיָה אֲדַרְבָּה בְּשִׁבִיל זֶה אִיְצְטְרִיָה רִיבּוּיָא דְאֵלִיו.

וּפִי' הַתּוֹס' ז"ל דְּפְרִיָה לְמָה לִי רִיבּוּיָא דְאֵלִיו הָאֵמַר ר"ש בְּתוּלָה שְׁלִימָה מִשְׁמַע וְלִהְכִי מְכָשֵׁר בּוֹגְרָת לכה"ג וא"כ גִּילְף מְהֵתָם לְהָכָא לְעַנְנֵן טַוּמָאָה דְּבּוֹגְרָת מְטַמָּא לָהּ. וּמִשְׁנִי טַעְמָא דִּידְיָה נְמִי מְהָכָא.

וּמִש"ה פְּתַבּוּ דְלָא אִיְצְטְרִיָה בְּתוּלִי' לר"ש לְהַכְשִׁיר אֶת הַבּוֹגְרָת דְּמְהָכָא יְלַפִּינּוּ. וּלפ"ז לָא יִדְעָנָא מֵאֵי קִשְׂיָא לר"י ז"ל לְעֵיל בּד"ה אֲפִילוּ מְקַצֵּת בְּתוּלִים לְמ"ד בְּתוּלָה שְׁלִימָה מִשְׁמַע לְמָה לִי נַעֲרָה דְכְּתִיב גְּבִי קָנֶס.

וּמֵאֵי קוּשְׂיָא דְהָא אִיְצְטְרִיָה דְלָא גִילְף מְהָכָא דְּבּוֹגְרָת ג"כ בְּכֻלָּל. וּבִלֵּא"ה דְּבְרִיָהֶם ז"ל דְּחֻוּקִים הָמָּה כְּאֲשֶׁר הָאָרִיכוּ בְּזֶה הַמְּפָרְשִׁים ז"ל.

וְהִיּוֹתֵר פְּשׁוּט בְּזֶה דְלָא מְסַתְּבַר לְהַש"ס לְהוֹצִיא מִשְׁמַעוֹת בְּתוּלָה מְרִיבּוּיָא דְאֵלִיו וְעֲדִיפָא הָוִי לִיהַּ לְאֻוּקְמָא רִיבּוּי' דְאֵלִיו לְמוֹפֶת עֵץ וְלְהוֹצִיא מִגְז"ש לְחוּד וּמִשְׁנִי טַעְמָא דִּידְנִי' נְמִי מְהָכָא מְדִאִיְצְטְרִיָה כו'.

וְהִיּוֹנוּ דְקָאֵמַר לְעֵיל בְּתוּלָה שְׁלִימָה מִשְׁמַע. אָבֵל לר"י לָא מוּכַח מִיָּדִי מִשׁוּם דְאֲפִילוּ מְקַצֵּת בְּתוּלִים מִשְׁמַע אִיְצְטְרִיָה רִיבּוּיָא דְאֵלִיו כִּי הִיכָא דְלָא גִילְף מְהֵתָם.

וְעֵינֵן בְּזֶה בְּדַבְרֵי מְהַרְש"ל ז"ל. וּבַעֲוֹלָה שְׁלֵא פְּדַרְפָּה לָא נִתְבָּאֵר מַה דִּינָהּ לְעַנְנֵן טַוּמָאָת קְרוֹבִים וְיֵשׁ פְּנִים לְכָאן וּלְכָאן וּבֵין תְּבִין.

וּבְדַבְרֵי הַרְמְב"ם ז"ל בּפ"ב מֵהַל' אָבֵל רְאִיתִי שְׁכַתְּבַר דְּבּוֹגְרָת וּמוֹפֶת עֵץ יְלַפִּינּוּ מְאֲשֶׁר לָא הִיָּתָה לְאִישׁ מִי שֶׁהִנְיָתָה ע"י אִישׁ וְהוּא דְלָא כְּמֵאן וי"ל דְּלֵר"מ הוּא דְאִיְצְטְרִיָה אֵלִיו לְבּוֹגְרָת מִשׁוּם דַּל"ה הָוִי מוּקְמִינּוּ אֲשֶׁר לָא הִיָּתָה לְבּוֹגְרָת וְלָא לְמוֹפֶת עֵץ דְּבּוֹגְרָת עֲדִיפָא לר"מ כְּמוֹ שֶׁכ' הַתּוֹס' ז"ל לְעֵיל דְלָא אִיְמַעִיט מְלִשׁוֹן בְּתוּלָה.

אָבֵל הַרְמְב"ם ז"ל כְּבָר פְּתַבְתִּי לְעֵיל שְׁדַעְתּוֹ דְּבּוֹגְרָת נְמִי אִיְמַעִיט מְלִשׁוֹן בְּתוּלָה א"כ תְּרַוּוּיָהּ כִּי הִדְדִי נִינְהוּ וּמְרַבִּינּוּ תְּרַוּוּיָהּ מְאֲשֶׁר לָא הִיָּתָה לְאִישׁ פְּרִט לְאֵלוּ שְׂאִין הַוּוּיָתָה ע"י אִישׁ וְדו"ק.

וְעֵינֵן לַח"מ שֵׁם שְׁעַמַד ג"כ ע"ז וְהִבִּיא שֵׁם עוֹד דְּבְרֵי הַנִּימְק"י שֶׁהִקְשָׁה עַל הַרִי"ף ז"ל שֶׁהִבִּיא הָךְ דְּרִשָׁא הַקְרוֹבָה לְרַבּוֹת אַרוּסָה שְׁנַתְּגַרְשָׁה מְהָא דְמִיָּתִי לְעֵיל לְעַנְנֵן אֲשֶׁתּוֹ שְׁנַאָמַר כ"א לְשָׂאֵרוֹ הַקְרוֹב אֵלִיו וְדַרְשִׁינּוּ הַקְרוֹבָה פְּרִט לְאַרוּסָה אֵלִיו פְּרִט לְגְרוּשָׁה וְיָפָה כְּתַב בְּזֶה.

אָבֵל אִיְשְׁתְּמִיט לְהוּ דְקוּשְׂיָא זֶה וּפְרִיּוּקָא אִיתָא לְהַדְנָא בְּפִירְקִין וּמִש"כ הַק"ע דְּמַפ' נְחֻלוֹת הוּא דְפְרִיָה זֶה אֵינּוּ אָלָא מְטוּמָאָה קַא פְּרִיָה וּמְקַרָא כ"א לְשָׂאֵרוֹ הַקְרוֹב אֵלִיו וּז"ב: ע"ב גְּמָרָא תַנָּא ר"ש אוֹמַר גִּיּוֹרֶת פְּחוּתָה מִבֵּת ג' כְּשִׁירָה לְפָהוּנָה שְׁנַאָמַר וְכֻל הַטָּף כו' וְהָרִי פְּנָחֶס עֲמָהֶם.

נראה מדמיינתי לה הש"ס הכא להא דר"ש משמע דר"ש עיקר מילתא אתא לאשמעין דאפילו לכה"ג פשיטת דנפקא לי' מהא דפנחס הי' עמהם ופנחס הי' משוח מלחמה דמונהר ג"כ על הבתולה.

ועיין במשנל"מ ז"ל פ' י"ז מהל' א"ב מש"כ בזה. ולמאן דמכשיר מכשיר אפילו לכה"ג ומאן דפוסל פוסל אפילו לכהן הדיוט כדמוכח בשמעתין.

ובקדושין אמרינן דעיקר פלוגתיהו מקרא דכי אם בתולה מזרע בית ישראל. וכתב הר"טב"א ז"ל דאסמכתא בעלמא הוא דהאי קרא בכה"ג הוא דכתיב אלא עיקר טעמא משום זונה.

וכמו שכ' הרמב"ם ז"ל דכל גיורת בכלל זונה היא. וכן משמע לקמן בשמעתין ולעיל בסוגיא דפ"ד פהן וכמו שכ' שם.

אלא דיש לדקדק לפ"ז מנ"ל דר"ש מכשיר גם בכה"ג ומפרש מזרע בית ישראל היינו שזרעו בתולי' בישראל דילמא מודה בכה"ג דכתב קרא בתולה מזרע בית ישראל דגיורת פסולה והכא לכהונה סתמא הוא דמכשיר מקרא דהחיו לכם וקמ"ל דלא הוי' זונה.

ולפמש"כ דפנחס הי' משוח מלחמה א"ש. וי"ל דלא ס"ל להש"ס לחלק בין כה"ג לכהן הדיוט לענין זה פיון דבתולה גמורה היא.

ועוד יתבאר לקמן בזה א"ה: דף סא וכן הי' ר"ש אומר קברי פותים אינו מטמאין באהל. יש לדקדק מאי וכן דקאמר ונראה דהאי מילתא נמי גליף ר"ש ממלחמת מדון מדקטלי' פנחס לבלעם.

והוא עצמו הרגו פדאיתא במדרש. והיינו משום דאינו מטמא באהל.

ואין פהן מונהר עליו. וכמו שהאריך בזה המשנל"מ ז"ל בהל' אבל בשם הרא"ם ז"ל.

וכן מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל דממלחמת מדון גמר לה מדלא הונופר שם טומאת אהל כ"א מגע פל נוגע בחלל. וברור דלפרושי לישנא דוכן אומר ר"ש הוא דכתב הרמב"ם ז"ל כן.

ולענין הלכה נחלקו בזה הראשונים התוס' ז"ל פסקו דלא פר"ש דרשב"ג פליג עליה. והרמב"ם ז"ל פסק כר"ש.

ומצינו עוד לר' יוסי בכלאים דפליג עלי' דר"ש מהא דאמר התם דאבני השדה מטמאין באהל ומרבי ליה מאדם שעל פני השדה. וא"כ כ"ש דעובדי פוכבים מטמאין באהלאלא דלא קי"ל התם כר"י בהא ובכריתות תניא סתמא דהספ' בשמן המשחה לעובד פוכבים פטור ואמרינן התם תרי טעמי אי משום דאינו קרוי' כו' או משום דכל שישנו בסוף כו'.

ונראה דטעמא קמא אזיל לישנויא קמא דהכא דר"ש פליג נמי במגע ומשא. ואם כן מצינו למימר דרבנו נמי מודו לר"ש דאינו קרוי' כו'.

ואפ"ה פליגי לענגן טומאה עליה דר"ש משום דילפי ממלקחית מדין פדאמרין ורבנן לא נפקד ממנו איש וטעמא בתרא התם הוא לרבינא דאמר דר"ש נמי מודה למגע ומשא וא"כ ליפא למילף ממלקחית מדין וע"כ ס"ל לרבנן דקרוין כו'.

והא דפטרי התם בסוף לעובד פוכבים הוא משום דכל שישנו בסוף ישנו בכל ייסוף. והרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' כלי המקדש פתב פטעמא קמא משום דאיהו פסק כר"ש הקא דאין מטמאין באהל משום דאין קרוין כו' אלא דבפ"א מהל' טומאת מת פתב דדבר זה הוא מפי הקבלה ע"ש: משנה וחקמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת פבר וחקמים העירותי לעיל במחלוקת הראשונים ז"ל פטעמא דגיורת ומשוחררת.

דרש"י ז"ל והרבה מהראשונים ז"ל פתבו דמשום בעילת זנות הוא דמיפסלא וא"כ גיורת פחותה מבת ג' לא שייף האי טעמא ולא הויא בכלל זונה ואין עלי' אלא איסור עשה דכ"א בתולה מזרע בית ישראל.

והרמב"ם ז"ל פתב דגיורת פחותה מבת ג' ג"כ בכלל זונה היא וכסתמא דתלמודא לעיל הקא סופה להיות זונה תחתיו. ובירושלמי פ' עשרה יוחסין איתא להדיא דליפא אלא עשה דמזרע בית ישראל דמיימי התם הו' עובדא דעיר אחת שקרא עליה ערעור והכשירה רבי משום שמצאו בה זקנה אחת גיורת פחותה מבת ג' שגישאת לכהן ובעי למימר התם דכר"ש אפשר.

ודחי דלד"ה אכשרה משום דאין פאן אלא איסור עשה ונלד הבא מחייבי עשה דכהונה פשירים הם פי היכי דנלד בוגרת כשירה. וא"כ קשה על הרמב"ם ז"ל מנ"ל לדחויי סוגיא מפונרשת דהירושלמי דליפא אלא עשה וצ"ל דמסוגיא דתלמודין ע"כ מוכח איפכא דאי ניקא דליפא אלא עשה א"כ היכי שמיע לי' מכללא דהאי עובדא דכר"ש ס"ל דהא ודאי משמע לישנא שקרא עלי' ערעור היינו פסול יוחסין מדור ראשון וכדאמרין בירושלמי שבדקו ומצאו זקנתה של המשפחה שנתגיירה פחותה מבת ג' שנים ודילמא רבי ס"ל דאין חלל מחייבי עשה אלא ודאי משום זונה ממש הוא דקאמר.

וכן משמע לישנא ומצאו בה בת גיורת פחותה מבת ג' דאמ' היתה גיור'. והא דקאמ' הש"ס דילמא שאני התם הואיל ואינסיב אינסיב.

היינו נמי דקא' פיון דבדיעב' הוי גישואין ממילא הנלד פשר. ולרבותא הוא דקאמר הכי דאפילו למ"ד דיש חלל מחייבי עשה הקא כשירה הוא.

אלא דאפתי תיקשי מנ"ל הא דלרבנן זונה היא בפחותה מבת ג' וכי היכי דלראב"י בת גרים או לר' יהודה בת גר לאו זונה היא דלא מסתבר למיקרין' זונה פיון שכולדה בקדושה ואפילו לפמש"כ הרמב"ם ז"ל דעיקר שם זונה היא פגומה מ"מ זו שכולדה בקדושה לאו פגומה היא.

וכן מוכח מהא דיליף בת גרים בק"ו מבת חלל זכר ולא מטעם זונה הוא דאתי עלה וא"כ מנ"ל דפחותה מבת ג' הוי' זונה. וצ"ל דלשיטת הרמב"ם ז"ל בת גרים נמי בכלל זונה היא למאן דאסר.

וכדמוּכח לעיל בשמעתין דפצוּע דפא שְנַשָּׂא בת גרים דכהן כְּשֵׁר שְנַשָּׂא בת גרים פְּסוּלָה מְלֵאכְנֹל בְּתְרוּמָה. וע"כ משום דזוּנָה היא דאי לית בָּהּ אֵלָא עֲשֵׂה גְרִידָא לָא הוּי מִיְפְסָלָא וְעַד יֵינן צ"ע.

ועיין מש"כ לעיל בשמעתין דפ"ד שְנַשָּׂא בת גרים ודו"ק: תוספות בד"ה אין זוּנָה אֵלָא גִינְתָּ כו' ע"ש ומסקנת דבריהם אוּבְבִיָּה מ צ"ל ו"ל דלְרַבָּא נְמִי לִיפָא אִיסוּר זוּנָה בְּכוּתִית אֵלָא הִיכָא דְזִינְתָּה אָבֵל אִם לָא זִינְתָּה לָא מִיְתַסְרָא מְשוּם זוּנָה.

ונש לדקדק בדבריה' ו"ל חָדָא דמנ"ל לחלק פִּינּוּ דאֲפִילוּ אִם לָא זִינְתָּה ג"כ לָא מִיְקַרְיָנָא זוּנָה דְהָא אֲפִילוּ אִם נְתַגְיִירָה הָרִי הִיא בְּכָלֵל זוּנָה וְכִי הִיכִי דְבְזִינְתָּה יִלְפִינּוּ מְזוּנָה יִשְׂרָאֵלִית דְּכַהֵן לְקִי עֲלִי.

אע"ג דלא שְׁיִיף בָּהּ לָא יִקַּח ה"נ אִם לָא זִינְתָּה אֲמַאי לָא יִלְקָה עֲלִי מְשוּם זוּנָה. וְעוּד דְנָהִי לִיפָא אִיסוּר זוּנָה אִם לָא זִינְתָּה מ"מ אִיפָא אִיסוּר עֲשֵׂה דְבְתוּלָה מְזַרְע בֵּית יִשְׂרָאֵל גַּם לְכוּתִית גְּמוּרָה וְאִפְתִּי לְמָה הַנְּצָרְכוּ ב"ד שֶׁל חֲשָׁמוּנָאִי לְגִזְרוּר.

ועיין בתוס' ע"א שם וְעוּד אִם אִיתָא דְבְכוּתִית שְׁלֵא זִינְתָּה לִיפָא אִיסוּר זוּנָה. א"כ בְּשִׁפְחָה שְׁלֵא זִינְתָּה נְמִי לִית בָּהּ אִיסוּר זוּנָה וְא"כ הִיכִי בְּעֵי הַש"ס לְמִיְפְשֵׁט דְעֵבֶד עֲבָרֵי פְהוּ מוֹתֵר בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית אֲפִילוּ זוּ שְׁאִסוּרָה עֲלֶיהָ מְשוּם זוּנָה מְשוּם דְחִידוּשׁ הוּא מְהָא דְאֲמַרְיָנּוּ דְאִין עֵבֶד פְּהוּ נִרְצָע מִפְּנֵי שְׁאִתָּה עוֹשֶׂהוּ בַע"מ וְאִי נִימָא דְאִיסוּר בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית תִּיפּוּק לִי דְלָא קָרִינּוּ בִּיהּ אֶהְבֵּתִי אֶת אֲשֵׁתִי וּמַאי מוּכַח מִיָּנָה הָא שְׁפִיר מְצִי לְאוּקְמִי בְּשִׁפְחָה שְׁלֵא זִינְתָּה דְלִית בָּהּ מְשוּם זוּנָה.

הוּ אֶמֶת דְבִלְא"ה יֵשׁ לְדִקְדָּק לְרַב דְאָמַר הֵתָם מוֹתֵר מְשוּם דְחִידוּשׁ הוּא וּמִשְׁמַע דְאִיפָא אִיסוּרָא דְזוּנָה אֵלָא דְהוֹתֵרָה בַע"ע וּבְתִמּוּרָה מְשֻׁמַּע דְרַב ס"ל כְּאֲבִי דְכוּתִית א לָא הוּי זוּנָה מְשוּם דְלִיתָא בְּלָא יִקַּח וְה"ה שְׁפָחָה.

ומאי קמ"ל רב דכהן מוֹתֵר בְּשִׁפְחָה הָא לָא אִיתוּסַף אִיסוּרָא לְגַבֵּי וְע"כ צ"ל דְנָהִי דְלִית בָּהּ אִיסוּר זוּנָה מ"מ אִיסוּר הוּא מְשוּם בְּתוּלָן מְזַרְע בֵּית יִשְׂרָאֵל: וְדַעַת הֶרְמֵב"ם ו"ל דְכוּתִית בְּכָל גְּוּוּנָא הוּי זוּנָה וְהָא דב"ד שֶׁל חֲשָׁמוּנָאִי גִזְרוּ מְשוּם נִשְׁג"ז הִינּוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

וכן משמע דְכָל הִיכָא דְאֶתְנַנְּה אִיסוּר פְּהוּ לְקִי מְשוּם זוּנָה וְאֶתְנַן פּוּתִית וְדַאי אִיסוּר בְּכָל גְּוּוּנָא פִּינּוּ דְמִיְקַרְיָנָא זוּנָה. וְלָא הִבְנֵתִי דְבָרֵי הַמ"א ו"ל ס' קנ"ו שְׁכ' לְדַעַת הֶרְמֵב"ם ו"ל דְאֶתְנַן פּוּתִית לָא נֶאֱסַר אֵלָא בְּכוּתִית שְׁזִינְתָּה וּל"נ דז"א לָא מִיְבַעֵי לְדַעַת הֶרְמֵב"ם ו"ל דְכַהֵן לוֹקָה עֲלִי מְשוּם זוּנָה אִפִּי לָא זִינְתָּה פְּשִׁטָּא דְלַעֲנִין אֶתְנַן נְמִי הָדִין כֵּן אֵלָא אֲפִילוּ לְדְבָרֵי הַתּוֹס' ו"ל דְלַעֲנִין פְּהוּ אִינוּ לוֹקָה אֵלָא בְּזִינְתָּה תַחֲזִילָה הִינּוּ מְשוּם דְבַעֲנִין בָּהּ קִיחָה אָבֵל לַעֲנִין אֶתְנַן גַּם הַתּוֹס' מוּדוּ דְהוּי אֶתְנַן אֲפִילוּ לָא זִינְתָּה.

אֵלָא דִישׁ לְדִקְדָּק לְשִׁיטַת הֶרְמֵב"ם ו"ל דְבְזוּנָה יִשְׂרָאֵלִית לָא לְקִי פְּהוּ עֲלִי אֵלָא א"כ קִידָשׁ תַּחֲזִילָה א"כ הִיכִי יִלְיָף רַבָּא זוּנָה פּוּתִית מְזוּנָה יִשְׂרָאֵלִית הָא בְּיִשְׂרָאֵלִית נְמִי לָא לְקִי בְּבַעֲלָה לְחוּד וצ"ל פִּינּוּ דְלָא שְׁיִיכָא בָּהּ קִיחָה לְקִי אֲבַעֲלָה לְחוּד.

וקמו שְׁכ' הֶרְמֵב"ם ו"ל בפ' י"ב מהל' אישות. ולפ"ז יֵשׁ לוֹמַר דְאֲבִי וְרַבָּא לְטַעֲמִיָּהוּ אֲזִלִי בְּזָה אֲבִי דְאָמַר בְּקִדּוּשֵׁין קִידָשׁ לוֹקָה בְּעַל לוֹקָה וְלָאוּ דְלָא יִקַּח לְחוּד וְדִלָּא יִחַלֵּל

לחוד מש"ה בזונה פותית דלא שייך בה חילול ס"ל דלא לקי משום זונה ורבא דס"ל דהפל לאו אקד הוא ובבעילה לחוד לא לקי בשאר פסולי פהונה חוץ מאלמנה אלמא דלאו משום חילול זרע הוא דלקי מש"ה ביישראלית דשייכא בה קיחה בעינו נמי קיחה. אבל בכותית דלא שייכא בה קיחה לוקה משום לא יחלל. ועיין מש"כ בזה בחי' בתמורה שם ודו"ק: ע"ב גמרא רבי אליעזר אומר זונה פשמה.

ופי' רש"י ז"ל דס"ל לר"א דאין זונה אלא אשת איש דלא מיקרני' זונה אלא אשה שזינתה תחת בעלה. ויש לדקדק לר"א למה נאמרה זונה בכה"ג הא ממ"נ קאי עלי' באיסור לאו או משום גרושה או משום אלמנה דבחד מינייהו יצאת מתחת בעלה.

וצ"ל דכתב רחמנא לעבור עליו בשני לאוין. אלא דלפ"ז מאי קאמר הש"ס בקדושין זונה בכה"ג למה נאמרה הא לר"א איצטריך דחייל איסור זונה על איסור אשת איש ולא שמעין לה מפהו הדיוט דהתם יש לה היתר לאחר מיתת בעלה אבל בכה"ג אין לה היתר קלל.

וי"ל דבכה"ג נמי לאחר מיתת בעלה חלין שניהם בבת אחת איסור זונה ואיסור אלמנה או גרושה. עוד יש לדקדק לר"א אטו לא ס"ל הו' דרשא דכי תהי' לאיש זר.

פינון שנבעלה לפסול לה פסלה. וע"כ צ"ל לדידי' דלאו דזונה הוא דליכא אלא בא"א אבל מודה דאיסורה מקרא דלאיש זר.

וכמו שהאריכו התוס' ז"ל לעיל בזה בפ' החולץ. ולר' מתני' בן חרש דאמר אפילו הו' בעלה להשקותה ובא עלי' בדר' עשאה זונה תיקשי איפכא למה לי קרא דלאיש זר הא לר' מתני' נעשית זונה אפילו אי לא הוי זר אצלה.

וצ"ל דלתרומה לא מיפסלא אלא מאיש זר. אבל לכהונה מיפסלא מכל ביאה פסולה.

וכמו שכ' התוס' ז"ל לר"א דאמר פנוי הבא על הפנוי' עשאה זונה היינו לכהונה אבל לא לתרומה והוא ג"כ מהאי טעמא דפסול תרומה מלאיש זר נפקא לן. וכבר פתבתי בזה לעיל במכילתין ג"כ: גמרא רב פפא אמר בכה"ג והאי תנא הוא.

וכן פסק הרמב"ם ז"ל דלא ישא את הקטנה. ועפ"ז ג"כ יתיישבו לי ד' הרמב"ם ז"ל שעמדתי לעיל שפסק בתרנוייהו בבוגרת ושלא פדרפה דכה"ג אסור בהן והוא נגד סוגית הש"ס לעיל דלמאן דמרבי בוגרת ע"כ דריש התיירא לשלא פדרפה דאיסורא לא איצטריך דילפינן מכ"ש מבוגרת.

וכמו שכ' רש"י ז"ל לעיל. וכן עמד היש"ש ז"ל על דברי הרמב"ם ז"ל.

ולפ"ז ניחא דלהוא תנא דממעט נמי קטנה תו ליכא למילף שלא פדרפה מבוגרת דהתם שאני דגזה"כ הוא דבעינו דוקא נערה ולא קטנה ובוגרת ולא מטעם מעיוט בתולים הוא דממעטין לה וא"ש בזה נמי מאי דפסק בדין קטנה כר"א אע"ג דרבנן פליגי עלי' כדמשמע בשמעתין.

ועיין בק"ע. ולפי הנ"ל ניחא פינון דשמעין לעיל לרב דס"ל בתרנוייהו לפסול בוגרת ושלא פדרפה.

וקְשָׁה כַּנִּלְהָא ע"כ להתיירא דרשינו לה אלא ש"מ דס"ל לרב פי האי תנא דלא ישא את הקטנה ולא הוי שמעינו שלא פדרבה מבוגרת. ומש"ה דרשינו לה לאיסורא ודו"ק: הא יש לו בנים מפו"ר בטיל מאשה לא בטיל מסייע לי לרב נחמן כו'.

והי' נראה דרב נחמן מדאורייתא קאמר דאסור לעמוד בלא אשה וכדכתיב לא טוב היות האדם לבדו וישני מצות הם לישא אשה ולהוליד בנים. ומש"ה אם פבר קנים פו"ר יכול לישא אשה שאינה בת בנים דאי מדרבנן קאמר א"כ מאי קאמר בל"ב לימא תיקהוי תיובתא דר"נ דילמא מתניתין מדאורייתא קאמר דבטיל נמי מאשה ואין מוכרין ס"ת לא בשביל בנים ולא בשביל אשה אלא ודאי אין לחלק בזה כיון דמה"ת מחנניב הוא לישא אשה.

ולפ"ז מצי אתיא מתניתין כר' יהושע דאמר לקמן הי' לו בנים ביבדוהו יהיו לו בנים בזקנותו. וכגירסת הרי"ף ו"ל משום דר' יהושע מדרבנן קאמר.

והיינו דקאמר הש"ס נ"מ למפור ס"ת בשביל בנים כיון דמחנניב הוא מדרבנן להוליד בנים אפילו אם יש לו פבר. אלא דק"ק מאי שייקא האי נפ"מ להא דרב נחמן הא בלא"ה צ"ל פן דנפ"מ לענן ס"ת והי' אפשר לפרש הא דדייקינו באיפא דאמרי דמאשה נמי בטיל הוא משום דלכאורה מאי קמ"ל מתניתין דלא יבטל פשיטא דאסור לבטל מצנה דאורייתא.

ודוחק לומר דמשום סיפא איצטריף ליה וכמו שכ' התוס' ו"ל. אלא ע"כ קמ"ל דאם יש לו בנים בטיל אפילו מאשה.

ומשני דרישא רבותא קמ"ל דלא יבטל אם אין לו בנים ואפילו אם עני הוא וקשה לו פרנסתו צריף הוא למפור אפילו ס"ת בשביל בנים. והיינו דקאמרינו נפ"מ למפור ס"ת בשביל בנים: אבל שאר הראשונים תפסו הגנוסחא דגרסינו לקמן מתניתין דלא פריי יהושע.

ובאמת לד' ר"י ו"ל בתוס' בד"ה נ"מ שפכתבו דלהכי קאמר נ"מ כו'. משום דבלא"ה מצנה לישא אשה בת בנים.

א"כ מנ"ל דמתניתין דלא כר' יהושע דילמא ר"י נמי מצנה קאמר אבל לא למפור ס"ת. ועוד דהא רבי יהושע קאמר נמי נשא אשה ביבדוהו ישא אשה בזקנותו ואי איפא מאן דפליג עליה דר"י א"כ מסתמא פליג נמי על נישואי אשה וא"כ דרב נחמן תנאי היא.

אבל לדברי הרי"ף ו"ל גיחא דליפא מאן דפליג על ר"י פלל. העולה להלכה לד' הרי"ף ו"ל אין מוכרין ס"ת אלא בשביל בנים אם אין לו או בשביל אשה.

אבל בשביל בנים אם יש לו בנים אין מוכרין. ולמאן דגרסי מתניתין דלא כר"י ולהלכה קי"ל כר"י בכל גוונא מוכרין ס"ת כמ"ש הרא"ש ו"ל: אבל הריטב"א ו"ל והנימק"י ו"ל ו"ל כתבו דלישא אשה אין מוכרין ס"ת ובשביל בנים מוכרין אפילו אם יש לו בנים.

ומשמע דגם לדברי הרי"ף ו"ל כתב פן. ולא הבנתי דא"כ מאי דייק הש"ס ממתניתין דלא כר' יהושע הא גם ר"י קאמר הכי נשא אשה כו' היו לו בנים כו'.

ומוכרין ס"ת בשביל זה. וא"ה אתיא מתניתין פנותי'.

ומנ"ל דבשביל אשה לחוד לא ימפור ס"ת. הו אמת דמדבריהם ו"ל נראה שפפרשים הא דקאמר הש"ס נ"מ למפור ס"ת בשביל בנים.

היינו דוקא בשביל בנים הוא דמוכרין. אבל בשביל אשה לחוד אין מוכרין.

אבל מנ"ל להש"ס גופא הכי. וגם לענין מאי קאמר הש"ס הכי.

ולפי מה שפ"ל לעיל ניקא קצת דאמתניתין קאי ורבנותא קמ"ל דלא יבטל אפי' אם הוא צריך למפור ס"ת. וא"כ לא שמענו מכירת ס"ת אלא בשביל בנים: שוב ראיתי שכתב שביאר בקונ' הראות דאם יש לו בנים ליפא מצודה כלל לישא אשה בת בנים.

וגם זה לא הבנתי דהא איפסיקא הילכתא כר' יהושע. ואולי משום דרב נחמן פליג עליה דאמר אסור לעמוד בלא אשה.

אבל בבנים אינו מחוייב. ולשיטת הנימק"י ו"ל באמת קשה מאי קאמר רב נחמן דאסור לעמוד בלא אשה הא מחוייב היא ליקח אשה בת בנים.

שוב ראיתי במלחמות שכתב ליישב את זאת. והאריך שם בזה ע"ש.

והוא ו"ל פתב דהרי"ף ו"ל נמי גריס מתניתין דלא כר' יהושע. ואפ"ה פסק כר"י משום הא דרב מתנא ומש"ה השמיט הרי"ף ו"ל האי נ"מ למפור ס"ת דלר"י בכל גוונ' מוכרין: גמרא מאי טעמיהו דב"ש ילפינו ממשה.

ומוכח מסוגין דתרונייהו דוקא קאמרי לב"ש דוקא שני זכרים אבל זכר ונקיבה לא. ולב"ה הני איפכא.

אבל בירושלמי איתא דב"ה זכר ונקיבה נמי קאמרי אבל יוצא גם בשני זכרים דאל"ה הני מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה. וכבר פתב הרשב"א ו"ל דשניהם מחמירים וחקומרו של זה לא כחקומרו של זה.

ובשם רש"י ו"ל הביא שפ"ל דב"ש מודו דכש"כ זכר ונקיבה דיצא. ולפ"ז צריך לפרש הא דפריה לב"ש לילף מברייתו של עולם היינו דנילף דבעינו דוקא זכר ונקיבה מדענוי תחילת ברייתו כן ומשני אין דנין אפטר משאי אפטר ואין להוכיח דלא יצא בשני זכרים.

ולב"ה פריה נילף ממשה דיצא בב' זכרים ומשני משה מדעתה הוא דעביד וליכא למילף מיני. ולא נתברר מי הכריח לרש"י ו"ל לפ' כן.

ולפנינו מבואר ברש"י ו"ל איפכא דב"ש נמי דוקא קאמר: דף סב תוספות בד"ה דכתיב אמור להם כו'. וא"ת ומנ"ל שפ"ל מדעתו כו'.

מדבריהם נראה דתחילת הפרישה הי' בשעת מתן תורה. והי' נראה דמיד שדיברה שכניה עמו במצרים פ"ל משום שהי' מיוחד לדבור אלא דמהק"ו לא משמע כן: גמרא היו לו בנים בגיותו ונתגזיר ר"י אמר קיים פו"ר.

משמע דאפי' לא נתגזירו הבנים אפ"ה קיים פיון דכבר נתגזרו ונקראין על שמו. אבל הרמב"ם ו"ל פתב דוקא אם נתגזירו גם הבנים אבל קודם שנתגזירו לכ"ע לא יצא משום דצריך שיהי' לו זרע ישראל.

וכן מסתבר. אלא דא"כ פלוגתא בתרתייטא דבכורה לאו בחדא גוונא הוא עם פלוגתא קמתייטא דגבי בכורה ודאי דלא הוי בכור אפי' אם הראשון לא נתגזיר דמ"מ הוי ליה ראשית אונו.

ולמה לי למיעבד צריכותא בגוונא אחרוני ואמאי לא קעביד צריכותא בפשיטות דלא שפעינו סד מסברין פינו דלאו בחדא גוונא קמתיירי. וי"ל דבעיקר מילת' סד טעמא הוא פינו דהבן מתניחס אחריו להכי נקרא בנו לעגנו פו"ר וגם הוי ראשית אונו לפטור מן הבכורה אלא דלעגנו פו"ר נהי דמיקרי בנו מ"מ אם לא נתגזיר לא יצא דבעינו שיהי' לו זרע בישראל.

מש"ה פעינו דוקא שנתגזירו גם הבנים. והיינו טעמא דבעבד לא מהני אפילו אם נשתחרר הוא ובניו משום דאין נקראים על שמו.

וה"ה בנלד שפחה וכותית מישראל דלא קניי פינו דאין הזרע מתניחס אחריו וכמו שכ' לעיל בפ' פיצד וכן מבואר בדברי הרמב"ם ו"ל לעגנו בכורה. והתוס' בד"ה הפל מוידים כו' הקשו מהא דאמרינו לישא שפחה אינו יכול וקא אפי' אם הי' יכול לא הוי מקניי בזה פו"ר משמע דלמאי דקאמרינו דעבד אין לו חייס הוא דהקשו פו.

ולפי הנ"ל בלא"ה לא יצא הקא. פינו דחצני' ב"ח הוא: והתוספות ו"ל פריש חגיגה פתבו להוכיח מהירושלמי דעבד חייב בפ"ור.

וקא דאמרינו הקא דאם נשתחרר לא יצא. היינו משום דאין זרעו מניחס אחריו.

ולענ"ד נראה דאם הנה מחויב בפריה ורביה הנה יוצא בבנים שהנה לו מקודם. פינו דכבר קניי המצוה ולמה נחייב אותו לקניי מצוה זו שנית.

אלא ונדאי אין העבד מחויב בפו"ר מהאי טעמא גופא פינו דאין הזרע מתניחס אחריו. ואפי' למ"ד האשה מצוה על פריה ורביה העבד אינו מצוה.

ומה שכתב התם דפרו ורבו קאי אפוליהו בני נח כפר תמה המהרש"א ו"ל שם על דבריהם ו"ל. גם מה שכתבו התוס' ו"ל התם דעשה דלשבת אלים מעשה דפו"ג"כ אינו מוכרח דאין זה אלא דברי קבלה ואין זו עשה.

אלא דילפינו מינה דלא חשיב שייבתו בעולם היושב יחידי. ומש"ה מייתי הש"ס במגילה להאי קרא גבי מכירת ס"ת.

והיינו טעמא דמשום מצוה זו מותר למכור ס"ת דאל"ה לא הוי ישיבה כלל. אבל לא למימר דמשום האי קרא לחוד איכא עשה דא"כ תרתי עשה למה לי.

ולפ"ז לא תיקשי נמי קושית התוס' ו"ל בחגיגה ובפ' השולח לייתי עשה דלשבת יצרה ולדחי ל"ת דלא יהיה קדש. משום דנה לאו עשה הוא.

ובפרק השולח הקשו לייתי עשה דפריה ורביה ולדחי ל"ת וגם הא לא קשיא דאפילו בצד חירות ג"כ ליכא עשה דפו"ר פינו דאין זרעו מתניחס אחריו לגמרי ואין פאן אלא משום לשבת יצרה.

וכבר האריכו בזה המפרשים ו"ל: ע"ב גמרא סבר אבני למימר כו'. וכש"כ ברא לברתא.

א"ל רבא לשבת יצרה כו'. ולמסקנא זו אפילו הניחו הפן ובת שני נקיבות קיים הזמן פריה ורביה.

והרמב"ם ו"ל פתב דבעינו דווקא שניניחו בן ובת אפ"א אם הפן הוליד בת והבת ילדה בן ג"כ יצא. וכבר כתבו המפרשים דגירסתו היתה אבל ברא לברתא וברתא לברא לא.

ומסיק רבא דה"ה איפכא אבל מ"מ בן ובת בעינו. וכן משמע בירושלמי דברא לברתא לאו כש"כ הוא דאמרינו התם בני בנים הרי הן פבנים.

אבל בני בנות אינן פבנים והוא פאבני לגירסת הרמב"ם ו"ל עיין שם בגנוסחת הירושלמי. והיינו דסבר אבני למימר הכי מדיוקא דבני בנים הרי הן פבנים אבל בני בנות לאו פבנים הם וק"ל: ר"ע אומר למד אדם תורה ביולדותו ילמוד בזקנותו היו לו תלמידים ביולדותו יהיו לו בזקנותו.

יש לדקדק וכי יש שיעור לתלמוד תורה דאיצטריף לאשמועינן דילמוד בזקנותו הלא חיוב תלמוד תורה הוא כל ימי חיי האדם. ואין חילוק בין ילדותו לזקנותו.

ונראה דאמרינו בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין וביולדותו שפח היצר גבר אין תחבולה אחרת כ"א להתמיד בהגיון התורה. ובהגיונות דאבני ורבא להתייש פח היצה"ר פי' דוע.

אבל לעת זקנותו אשר הוכשל פח היצה"ר פן יעלה על הלב כי אין צריף כ"כ להרבות בעמל התורה וללמוד קשות ויאמר די בלימוד הרבות. לז"א ולערב אל תנח ידך וכמשא"ז אל תאמין בעצמה כו'.

ע"כ אל תרף ידך גם לעת זקנותך מלעמול בתורה וכן בלימוד התלמידים שהוא טורח גדול ללמד לכ"א כפי ערכו גדולות או קטנות ואפ"א אם קטן שפקטנים צריף להשפילו לפי ערכו ודעתו כעונבדא דר' פרידא נאל יאמר לעת זקנותו מה לי לטורח הזה לטפל בקטנים שאינם כערכי לזה נאמר ולערב אל תנח ידך כי אין אפה יודע איזה יוכשר ושיניהם כאחד טובים: כל שאין לו אשה שרוי בלא שמחה.

בלא ברכה. בלא טובה כו' במערבא אמרי בלא תורה.

בלא חומה. רבה בר ענלא אמר בלא שלום.

יש לכוין ששה דברים אלו פנגד ששה ברכות חתנים לבד ברכת היין. ברכה ראשונה היא ברכת שהפל ברא לכבודו.

ואם הוא בלא אשה אין בריאותו שלימה ואין יכול לברך כי חסר הוא מפל. בלא טובה. הוא פנגד ברכת יוצר האדם ולא נשלמה יצירתו עד אשר נעשה לו עזר. וכמו שכתוב לא טוב כו'.

בלא חומה. הוא פנגד ברכת אשר יצר את האדם כו'.

והתקין לו ממנו בנין עדי עד כי לחומה היא לו להגן עליו מעבירה. בלא שמחה.

היא פנגד ברכת שוש תשיש כו'. משמח ציון בבניה.

בלא תורה. הוא כנגד ברכת שמח תשמח רעים האהובים כשמחה יצירה בגן עדן מקדם. וכמשה"ל ויניחם בגן עדן לעבדה ולשמרה לעבדה זו מצות עשה לשמרה זו מצות לא תעשה כי תכלית השמחה הוא שמחת התורה והיא עזרתו ללמוד תורה בטורה ובשמחת לב. בלא שלום.

כנגד ברכת אשר ברא אלה ואתה ושלום ורעות פי סוף כל הברכות הוא השלום. והיא הכלי המתוקת ברכה: גמרא אמר ריב"ל חייב אדם לפקוד את אשתו קודם שיצא לדירה ולא נצרכא אלא סמוך לונסתה.

ופי' רש"י ז"ל אע"ג דאמור רבנן חייב אדם לפרוש סמוך לונסתה כשיצא לדירה מותר. וכן פתב הרי"ף ז"ל וקרב"ם ז"ל לא הביאו בהלכותיו כמו שתמהה"מ ז"ל בפ"ד מהל' א"ב.

והיה נראה ליישב קצת דכבר הקשו התוס' ז"ל דהא סמוך לונסתה אסור מה"ת מנהגותם את בני ישראל מטומאתם. ועוד דאפי' למ"ד ונסתות דרבנן מ"מ למה יהא מותר ביצא לדבר הרשות.

ומה שנראה מדברי התוס' ז"ל דאיסור סמוך לונסתה חד הוא עם איסור ונסתות. ולמ"ד ונסתות דאורייתא הא נמי דאורייתא ולמ"ד דרבנן הא נמי דרבנן אין זה מוכרח כ"כ דאפי' למ"ד ונסתות דאורייתא ומה"ת חוששין אחר עבור ימי הנוסות מ"מ סמוך לונסתה י"ל דלא חיישינן שמא תראה בשעת תשמיש פניו דעתה בדקה וטהורה היא.

וכן איפכא למ"ד ונסתות דרבנן מ"מ סמוך לונסתה י"ל דמה"ת אסורה שלא להכניס עצמו מתחילה לכלל ספק. ומ"מ קושיתם גדולה היא מנ"ל להתיר אפי' איסור דרבנן קודם צאתו לדירה.

והיכי שמעינן לה מקרא דוידעת כו' הא לאו מותר הוא ודרשינן ליה לכמה דרשי אחרניא ע"כ הנה נראה דריב"ל לטעמיה דאמר התם בשבועות פל הפורש כו' הויין לו בנים ראויין להוראה ויליף לה מלהבדיל ולהורות.

משמע מזה דליכא איסור גמור אלא הרי זה ככל הדברים אשר אין בהם איסור אלא מצות פרישה וקדושה ולהכי גדול שקרו. ומש"ה אמר הכא דקודם יציאתו לדירה מותר. אבל לר' יאשי' דאמר התם מכאן אזהרה לבני ישראל שיפראשו כו'. משמע דאיסור גמור הוא ואיסור נודאי לא הותר.

ומש"ה הנשמיט הרמב"ם ז"ל להאי מילתא משום דקי"ל דאיסורא איכא. ובאמת בפסחים גבי הא דאמרינן דסמוך לונסתה לא הוי טועה בדבר מצנה ובשבועות גבי הא דמתלקינן בין ת"ח לעם הארץ בסמוך לונסתה משמע דאיסור מה"ת הוא ולחייבו חטאת.

ומהא דפסחים אין כ"כ ראיה דהתם אפי' אי ליכא אלא איסור דרבנן תו לא תשיב טועה בדבר מצנה פניו דליכא מצנה. אבל מהא דחשבינן לה בשבועות ידיעה גבי תלמיד חכם אם אמרה לו נטמאתי משום דלאו אנוס הוי וגבי ע"ה לא תשיב ידיעה פניו דלפי דעתו אנוס הוי ואי נימא דליכא בזה אלא איסור דרבנן הא ת"ח נמי אנוס הוא.

וכי בשביל איסור דרבנן מיקרי שוגג פנין דמה"ת היתר גמור הוא. וצ"ל דהא דע"ה מיקרי אגוס הוא ג"כ מחמת דלדעתו מצנה היא וצ"ע ב"ר"ן ז"ל ובבעה"מא ומלקמות שם בשבועות ודו"ק: ולפירוש התוס' ז"ל הא דאמר רבא וכמה עונה קאי אדהכא דכמה ישקא בביתו לפוקדה בדברים עונה.

והריטב"א ז"ל פי' עוד דעונה צריף לשהות עד שתטבול וסמוף לונסטה היינו סמוף לטבילה. וכן פי' הנימק"י.

אבל הא דרבא לענין איסורא דסמוף לונסטה איתמרא כדאיתא בגדה ע"ש: גמרא והמשיאן סמוף לפירקן כו'. דעת התוס' ז"ל דסמוף לפירקן בבגנים.

היינו קידם י"ג. אבל הרמב"ם ז"ל פתב דקודם י"ג הוי בעילת זנות וסמוף לפירקן היינו סמוף לזמן הנישואין באיש פדתנן בן י"ח לחופה דעשה זו דפריה ורבי' לא חייילא מיד בשנת י"ג ככל המצות דחובת הגוף הם בתמידות ומצנה זו עיקרה היא לישוב העולם ע"כ אינה מחויבת אלא בהנחתו לאיש בישוב העולם.

וכן משמע קצת מהא דאמר רב חסדא. וכש"כ אי נסיבנא בר ארביסר כו'.

משמע דקודם לכו ונדאי אין לישא ובלא"ה לדעת הרמב"ם ז"ל דאיפא איסור עשה בלא קדושין כמו שכתב בפ"א מהל' אישות ומהאי טעמא אסר פילגש להדיוט א"כ ונדאי דקטן אסור לישא פנין דלא תקינו ליה קדושין.

ועיי' בזה בדברי הפוסקים ז"ל: דף סד משנה ואם הפילה מונה משעה שפילה. ובירושלמי אמרו דאם הנה לה בגנים ומתו מונה משע' שמתו.

והביאו הראשונים ז"ל דבריו ואם לא ילדה אלא וולד אחד נחלקו הראשונים ז"ל בזה יש מהן שכתבו דאינו צריף לגרשה כל שיש לה וולד. ויש אומרים דצריף דווקא שני וולדות.

אבל אם לא ילדה אלא אחד ושהתה י' שנים אינו רשאי לבטל ואם מת זה הולד מונה משעת לידה פנין דעדיין לא קיים כלל. ודווקא אם היו לו בגנים פדין ומתו מונה משעה שמתו פנין שקודם מיתתו קיים המצנה.

ולפי הטעם שאמרו בירושלמי דאמרה רוחא דחיקא לינוקי אעקרא הנה נראה דגם אם ילדה וולד אחד אינה מונה אלא משעת מיתה דמאז התחילה להעקר והרמ"א ז"ל בסי' קנ"ד הביא בשם י"א דאם ילדה זרע קיימא אין כופין להוציא.

וכתב הב"ש דווקא אם היא ראוייה להוליד עדיין. אבל אם היא זקנה כופין אותו להוציא ולא משמע פן בדברי הרשב"א והריטב"א והנימק"י ז"ל ע"ש בדבריהם ז"ל: גמרא לפיכך חלה הוא או שחלתה היא כו'.

אין עולין מן המנן. הרא"ש ז"ל דקדק דמאי קמ"ל בזה ע"ש ולפיכך פי' הוא ז"ל דמייירי ששימשו וראוין להוליד ואפ"ה אין עולין משום דיש לתלות דבשביל העון שחלו או שחנכו בשו בבית האסורים לא זכו ג"כ להבנות ע"כ אין זה מן המנן ויש לדקדק חלתה היא מאי אפא למימר הא היא לא מענשא פנין דלא מפקדא אפ"ר.

וא"כ ע"כ הוא לא זכה להבנות ממנה. ובתוספתא תניא מי שקהה בעלה זקן או חולה או שקהה בעלה חבוש בבית האסורים או שקהה בעלה למדינת הים אין עולה מן המגן.

ולפ"ז א"ש דהפל תלוי בפעל. אבל קיה בעלה זקן.

אינו מוכן פיו דכבר הוא זקן. א"כ לא שייך בו מגן עוד.

ויש ליישב: תוס' בד"ה יוציא ויתן פתובה. האריכו ו"ל בכל הגי דתני יוציא ויתן פתובה אי כופין אותו להוציא.

וכתבו דכל הגי דהמדיר שמתנהג עמה שלא פדין כופין. והביאו ראיה מהא דלעיל דהחולץ דחוזרין אצל גדול למיכפני.

ובשם הר"ח ז"ל פתבו דמירושלמי משמע דאין כופין בכל הגי דפרק המדיר והיה דהחולץ דכופין את הגדול היינו משום דמונעה מכל עניני אישות. ולכאורה אין ראיה מהירושלמי פיו דמצינו בש"ס דילן פלוגתא בההו דהקא אי כופין וק"ל דכופין.

א"כ מאי ראיה מהירושלמי דס"ל דאין כופין וס"ל דההו דהקא שאני דהא שמואל גופי' דס"ל בירושלמי דאין כופין אלא כגון אלמנה לכה"ג אמר בכתובות דבשקא עשר שנים כופין. וע"כ צ"ל דהקא שאני דכופין אותו לקיים המצוה וככל מצות עשה דכייפיו ליה.

וכן פתב הנימק"י ז"ל. ועיין בק"ע שם בס"פ אלמנה ניזונית דשמואל בירושלמי אתי למעוטי שקה עשר שנים ולא ילדה.

(ואישתמיטת' דשמואל ס"ל דכופין). וכן אמר שמואל בהדיא בכתובות שם אלא דרב תחליפא אמר שמואל דכופין אפי' בנשא אשה ושקה עמה עשר שנים.

ולענ"ד מש"ס דילן מוכח ג"כ פדברי ר"ח ז"ל דבכל הנהו דהמדיר אין כופין דהא רב אסי הוא דאמר להאי לישנא התיב אין מעשין אלא לפסולות כי אמריתא קמי' דשמואל אמר כגון אלמנה לכה"ג כו'.

אבל נשא אשה כו'. אין כופין משמע דלרב אסי כופין נמי להא משום דגם זו בכלל פסולות היא.

פיו דלאו בת קיום פו"ר היא. וא"כ מאי אתי למעוטי ע"כ אתי למעוטי כל הגי דפרק המדיר דתנו יוציא פיו דלאו פסולות הם אין כופין ושמואל לא פליג עלי' אלא בשקה עמה עשר שנים דלאו פסולה גמורה היא דאין זה אלא מדרבנן וכדאמרין התיב וכמו שפי' רש"י ז"ל התיב משום דיכול לישא אשה אחרת ורב תחליפא אמר משמ' דשמואל דבנשא אשה ושקה עמה עשר שנים נמי כופין.

וכ"ע מודים דאין מעשין אלא לפסולות ולאפוקי הגי דפרק המדיר. ומהא דפרק החולץ בלא"ה אין ראיה זו מכרחת דהתיב כופין אותו לקיים המצוה חליצה או יבום.

ועיין מהרש"א ז"ל שכתב דמה שכ' התוס' ז"ל דמשום מזונות לחוד' אין כופין הוא לשמואל אבל לרב כופין. ואין זה מוכן דכוננת התוס' ז"ל אהא דפרק המדיר אם מדירה מליהנות לו.

ויותר מחדש יוציא ויתן פתובה אלמא דאין כופין למזונות לחודייהו. ועוד נראה דהיגו טעמא דשמואל דפליג עלי' דרב באומר איני ון ואיני מפרנס משום דשמואל ס"ל דאין מעשין אלא לפסולות.

ולפ"ז אין ראיה מהא דאמר ר' יוחנן לקמן דבבא ממת טענה דכופין דר' יוחנן לטעמיה דס"ל נמי באומר איני ון ואיני מפרנס דכופין. אבל לדין דקי"ל דאין מעשין אלא לפסולות ורב אסי ושמואל גם בבא ממת טענה אין כופין אלא דלקמן משמע דרב נחמן נמי ס"ל דכופין בבא ממת טענה.

אבל גם מזה אין ראיה דרב נחמן ס"ל בהמדיר שם דכל הני פפיות אינו אלא במקלי אבל בשוטי לכ"ע אין כופין אלא לפסולות ונשא אשה ושהא עמה עשר שנים ג"כ בכלל הזה היא. וכדאמר רב תחליפא משמי' דשמואל.

וכן פסק הרי"ף ז"ל. ולא הבנתי דברי הרא"ש ז"ל שתמה על הרי"ף ז"ל היאך יכוף.

וקא בירושלמי אמרו דאין כופין ואין זה תימה פיון דמצינו בש"ס דילן מאן דס"ל בהא דכופין ורב אסי ג"כ הכי ס"ל כמו שכתבתי לעיל ושפיר פסק הרי"ף ז"ל כנותייהו. וכן לא הבנתי נמי מה שהביא הש"ע לענין האי דינא דשהא עמה עשר שנים הך פלוגתא דהראשונים ז"ל אי כופין.

ולענ"ד ליכא פלוגתא בזה. ומדברי הרמב"ם ז"ל נראה דפסק כרב דכופין אם אין לו בקמה לזונה כמבואר בדבריו ז"ל בפ"ב מהל' אישות וצ"ע בזה בדברי הפוסקים ז"ל: ונדרף אגב ראיתי לדקדק בהא דאמרינו בסוף פרק המדיר בשלמא לרב אסי דרבנן קתני דאורייתא לא קתני משמע דלרב אסי ג"כ אין מעשין בשהא עמה עשר שנים וא"כ במאי פליג שמואל עליה.

ועוד דאיכא שניות דמדרבנן ואפ"ה כופין. וכדפריה עליה דשמואל בירושלמי שם בפ' אלמנה גיזונית וצ"ע בדברי הפוסקים ז"ל: ע"ב גמרא ודלמא איהי דלא זכיא.

ופי' רש"י ז"ל ולא תיטול פתובה והקשו הראשונים ז"ל מהא דלקמן אי לא מיפקדה פתובה מאי עבידתא וכתב הרמב"ם ז"ל דהתם מיירי דאמרה מיניה. אבל הכא מיירי בסתמא ודילמא איהי לא זכיא ואין לה פתובה.

וכתב לפרש עוד דאלישנא דברייתא לחוד פריה אבל פתובה אית לה. ולקמן תבאר בזה: אמר רבא השתא דאמרת כו'.

לא ישא אדם אשה ממשפחת נכפיים כו'. והוא דאיתחזק תלתא זמני.

וכן כ' הרי"ף ז"ל משמע דאף דקי"ל כר' לענין נישואין ומילה דסכנתא גינהו. ורבא גופא הכי ס"ל מ"מ הכא לענין אחיות בעינן תלתא זמני.

וכן כתב הרשב"א ז"ל וגם הנימק"י ז"ל בשם הריטב"א ז"ל כתב פן דאפי' רבי מודה בכה"ג. ולא משמע פן בגמרא מהא דפשיט דמיייתא אחרניתא מהא דארבע אחיות ודחי הש"ס ודילמא אי אתא שלישיית נמי הוי אמר לה.

ואמאי לא קאמר דהכא מודה ר"ג ולכ"ע באחיות בעינן תלתא זימני. ודברי הרשב"א ז"ל שכתב פן לרבא יש ליישב דלשיטתן אזיל שכתב דהא דפסקינן במילה ונישואין פרבי ולענין ונסתות ושור המועד פרשב"ג הוא משום דבסכנתא אזלינן לחומרא ולהכי בהא דמשפחת מצורעים ונכפין דאין הספנה גדולה כ"כ אין להקמיר עד דאיסתזק תלתא זימני.

אבל לדברי הנימק"י שכתב דרבי נמי מודה בהא קשה היכי פשיט מהא דקמייתא אחריתא. וי"ל דהיינו דקאמר הש"ס ודילמא הא קמ"ל דאחיות מחזיקות.

ובאמת בעינן תלתא ונוקא: ומ"מ דברי הרשב"א ז"ל שכתב דמספיקא פסקינן הכי צ"ע דהא גבי שור המועד הדבר פשוט דכ"ע מודים דבעינן תלתא זימני. וכמו שכתבו התוס' ז"ל ועיין ב"ק גבי פלוגתא דאביי ורבא בהא דאמאן לנגיחה ג' או ד'.

גם מה שכתב דווסתות דרבנן מש"ה אזלינן לקולא הא פלוגתא דאמוראי היא אי ווסתות דאורייתא או דרבנן. ולמ"ד דאורייתא מאי א"ל ע"כ הנה נראה פשיטת התוס' ז"ל דרבי נמי מודה בווסתות ובשור המועד ובמילה ונישואין רבי הוא דמחמיר מספיקא ופסקינן פרבי דלשיטת הרשב"א ז"ל יקשה למה החמירו הכא במתניתין דלשלישי לא תנשא הא אין זה אלא מדרבנן כדאמרינן בהמדיר ונהי לן למיזל לקולא.

גם מה שכתב דגבי מועד בעינן ג' פעמים משום דאוקי ממונא בחזקת מרי' אפתי תיקשי למה בעינן חזרה ג' פעמים בב' פעמים נמי סגי משום דאוקי ממונא בחזקת מריה דלא ישלם אלא חצי נזק.

ודווסק לומר דלא אזלינן בתר חזקת מרי' משום דכבר הוא בחזקת מועד אלא ונדאי לאו מטעם ספיקא הוא דאתינן עלה אלא רבי הוא דמחמיר בפעם שלישי משום ספיקא ע"כ לא תנשא לשלישי לכתחילה.

וכן הבן הג' לא ימול משום ספק ספנה. ורשב"ג ס"ל דלא מחמרינן כלל בפעם הג' כמו בפעם ראשון ושני.

והיינו דבעי רבא למימר דרשב"ג מודה בנישואין משום דאפשר לעיולי נפש' לכתחילה בספק סכנתא מודה רשב"ג דלא ליעייל. ודווקא במילה הוא דקאמר ימול משום דאיכא מצוה.

ובירושלמי בפירקין מצאתי דמחלק בין נישואין דמתניתין ובין מילה דאפילו למאן דאמר הכא לשלישי ג"כ יש לה כתובה אפ"ה גבי מילה השלישי לא ימול משום ספנה. אלא דיש לדקדק לפ"ז דלרבי נמי בפעם השלישי לאו חזקה גמורה היא אלא חומרא בעלמא מספיקא א"כ תיקשי מהא דמלקיות דבשלישי כונסין אותו לכיפה אטו מספיקא יתרגו נפש.

ועדיין צ"ע ולקמן בשמעתין יבואר עוד בזה: גמרא אמר אבימי כו' מעין גורם. ורב אשי אמר מזל גורם כו'.

והרי"ף ז"ל השמיט להני טעמי ותמה עליו הרמב"ן ז"ל. ונראה הדברים כי ס"ל פשיטת הרמב"ם ז"ל דאין בזה איסור גמור אלא קרוב לניחוש בעלמא.

וּכְמוֹ שֶׁפָּתַח הַרְמֵב"ם ו"ל בְּתוֹשׁוּבָה בְּשֵׁם הַרִי"ף ו"ל וּבְמִקּוֹם מְצוּהָ כְּמוֹ יְבוּם אֵין פֶּאן חֲשׁוֹשׁ כְּלָל. וּקְצַת סַעַד לְדַבְרֵיו ו"ל מֵהָא דְאָמַר רַבָּא אֵימַר דְּפְלִיגִי לְעַנְנֵן מִיְלָה.

לְעַנְנֵן נִישׁוּאֵין מִי פְּלִיגִי. וּמֵהֵיכָא תִּיתִי לֵן לְחִלְקָא אֵלְא מְשׁוּם דְּבְנִישׁוּאֵין אֵין פֶּאן חֲזָקָה גְּמוּרָה וְאִיסוּר גְּמוּר אֵלְא חֲשׁוֹשׁא בְּעֵלְמָא וּבְחֲשׁוֹשׁא מוֹדָה ר"ג דְּבב' פְּעָמִים נְמִי חֲזִינְשִׁין: דִּף מַה תּוֹסְפוֹת בְּד"ה נִישׁוּאֵת לְמִי שְׂאֵין לוֹ בְּנִים כו'.

וּכְתְּבוּ פֶּאן לְשִׁיטַת' דְּלְעַנְנֵן מְמוֹן מוֹדָה רַבִּי דְּבג' זְמַנֵּי הֵנִי חֲזָקָה. וּמִש"ה יֵשׁ לָהּ פְּתוּבָה מְשֻׁנֵּי דְלִיכָא לְמִימַר דְּמִש"ה יֵשׁ לָהּ פְּתוּבָה מְשֻׁנֵּי מְשׁוּם דְּאָמְרָה לִי הַשְּׁתָא הוּא דְּכִחֲשׁוּא וְנִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ.

דא"כ מֵאֵי קְמִיבְעִי לִיָּה נִישׁוּאֵת לֵג' כו'. וְצָרִיף לְדַקְדַּק בְּטַעְנֵנ' זוֹ דְּהַשְּׁתָא הוּא דְּכִחֲשׁוּא וְנִסְתַּחֲפָה שְׂדֵהוּ וּמְזוּלוֹ גְּרִים הָא הוּא נֶגֶד הַחֲזָקָה לוֹמַר בְּתָרֵי זְמַנֵּי דְּמִזְל הַבְּעַל גְּרִים וּמֵמַה נִכְשָׁף אִם מְצִינֵן לְתוֹלוֹת בְּמִזְל הַבְּעַל גַּם בְּשֻׁנֵי א"כ אִמְאֵי אִיסוּרָה לֵג' אֵלְא עַל פְּרָחֻף לָא תְּלִינֵן בְּשֻׁנֵי בְּמִזְלוֹ אֵלְא הֶחֱזָקָה דְּהַמְּנִיעָה מְצִינָה הוּא.

וְאִפְתִּי אִמְאֵי אֵית לָהּ פְּתוּבָה. וּי"ל דַּס"ל שְׁהֵיְתָה רְאוּיָה בְּשַׁעַת נִישׁוּאֵין לְבָנִים אֲפִילוּ בְּעִשִׂית עֶקְרָה אַח"כ מ"מ אֵית לָהּ פְּתוּבָה דְּאִנּוּסָה הִיא.

וּבְעֵיקָר קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' ו"ל נִרְאָה דְּהוּא לְפִי פִי רְש"י ו"ל לְעִיל וְדִילְמָא אִיְהִי לָא זְכָיָא וְלֹא תִטּוֹל פְּתוּבָה. וְא"כ הֵכָא דְּחִזְינֵן דְּאִיְהִי לָא זְכָיָא דְּאִיתְחִזַּק בְּתָרֵי זְמַנֵּי יְקֻשָּׁה אִמְאֵי יֵשׁ לָהּ פְּתוּבָה.

אָבֵל לְפִי הַרְמֵב"ן ו"ל לְעִיל דְּלֹאֵו אִפְתוּבָה פְּרִיף א"כ יֵשׁ לוֹמַר דְּכָל שְׁנִישׁוּאֵת לוֹ בְּהִיתַר אִפִּי אִם הַמְּנִיעָה מְצִינָה מ"מ לֹא אָבְדָה פְּתוּבָתָה וּמַג' הוּא דְּאֵין לָהּ פְּתוּבָה כִּיּוֹן שְׁנִישׁוּאֵת לוֹ בְּאִיסוּר.

אֵלְא דא"כ תִּיקְשִׁי הָא דְּאָמְרִינֵן מַהוּ דְּלִיתְבְּעוּהָ הֵנִיף קְמָאֵי. וְהִיכִי מְצוּ קְמָאֵי לְמַתְבְּע' הָא נִישׁוּאֵת לְהֵם בְּהִיתַר.

וְכֹן הַקְּשָׁה הַרְשֵׁב"א ו"ל וּמַה יוֹעִיל נִישׁוּאֵי שְׁלִישֵׁי הָא בְּלֹא"ה כְּבָר אִיתְחִזַּק בְּתָרֵי זְמַנֵּי דְּהִיא אֵינָה בַת בְּנִים. וְהַתּוֹס' ו"ל דְּחִזְקוּ בֵּין מְמוֹן לְאִיסוּר כְּבָר תְּמַהוּ ו"ל בְּעֶצְמֵן עַל זָה.

אָבֵל לְפִי מַה שֶׁפְּתַבְּתִי לְעִיל דְּרַבִּי לְחוּמְרָא בְּעֵלְמָא הוּא דַּס"ל בְּתָרֵי זְמַנֵּי הֵנִי חֲזָקָה א"ש דְּלְעַנְנֵן לְהַנְשֵׂא לֵג' מַחְמִיר רַבִּי וְאוֹמַר דְּאִיסוּרָה לְהַנְשֵׂא. אָבֵל מ"מ אֵין חֲזָקָה זוֹ בְּרוּרָה דְּהִיא אֵינָה בַת בְּנִים.

וּמִש"ה יֵשׁ לָהּ פְּתוּבָה. אָבֵל אִם כְּבָר נִישׁוּאֵת לֵג' וְלֹא הָיוּ לָהּ בְּנִים דְּאִיגְלָאֵי מִיְלָתָא בְּבִקְרוּר דְּהִיא אֵינָה בַת בְּנִים שְׁפִיר מִיבְעִי לִיָּה מַהוּ דְּלִיתְבְּעוּהָ קְמָאֵי.

וּכְעִינֵן זָה כְּתִב הַרְשֵׁב"א ו"ל בְּסוּף דְּבְרֵיו ו"ל בַּחִי' ע"ש. אָף ע"ג דְּלְשִׁיטַתוֹ דְּלְרַבִּי בְּתָרֵי זְמַנֵּי הֵנִי חֲזָקָה וְנִדְאֵי נְגַם בְּשׁוּר הַמוּעֵד כְּמִבְּנָאָר בְּדְבְרֵיו הֵתֵם לֹא הִבְנִיתִי לְחִלְקָא בֵּין אִם נִישׁוּאֵת לֵג' אוֹ לֹא הָא בְּלֹא נִישׁוּאֵי ג' כְּבָר נִתְחִזְקָה דְּלֹא יְהִיָּה לָהּ בְּנִים: וּבְאִמַּת לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל דְּבְשׁוּר הַמוּעֵד מוֹדָה רַבִּי דְּבג' זְמַנֵּי הֵנִי חֲזָקָה.

א"כ מנ"ל לרבי דלענן איסורא בתרי זמני הוי חזקה ומהיכא יליף לה. ומצינו לאשכוחי נפ"מ לרבי אי בתרי זמני הוי חזקה ונדאי מה"ת או משום ספיקא ולחומרא פגון אם מל את השלישי בשפת דאם חזקה גמורה היא חייב חטאת על הג' דמילה שלא בזמנה היא.

אבל אם לאו חזקה גמורה היא אלא מספק הוא דמחמיר אינו חייב חטאת דשמא מילה בזמנה היא. והנה מצינו בכמה דברים דגם לרבי בג' זמני הוי חזקה כמו אחריות דלעיל ולקמן גבי הפילה ג' זמני.

דכ' הראשונים ז"ל דרבי נמי מודה בהא. וכן לענן ראתה מחמת תשמיש פתבו התוס' ז"ל בנדה (דף סה) דמודה רבי דבתלתא זמני הוי חזקה ומותרת להנשא לג' והוא נגד סוגית הירושלמי בשמעתין דאמרין התם דמ"ד שלישיית תיבעל הוא כמ"ד שלישי יש לה פתובה.

ולמ"ד שלישי אין לה פתובה היינו פרבי דבתרי זמני הוי חזקה שלישי לא תיבעל הרי מפורש להדיא דגם בזה פליגי רבי ורשב"ג. והב"י בי"ד פתב בשם הרשב"א ז"ל דזה בכלל ונסתות דקי"ל פרשב"ג.

וגם זה קשה דהא הרשב"א ז"ל בעצמו פתב דהא דקי"ל בנסתות פרשב"ג הוא משום דנסתות דרבנן. וזה לא שייך ברואה מחמת תשמיש.

וביותר קשה על מה שהביא הב"י ז"ל בשם סמ"ג דלענן להנשא לבעל אסורה לג' פרבי ולבעל עצמו שלישיית תיבעל. והכא בירושלמי אמרינן דלרבי לא תיבעל שלישיית.

ואולי הנה לפניו איזה נוסחא בירושלמי למסקנא דאפילו למ"ד שלישי אין לה פתובה אפ"ה תיבעל שלישיית כדמשמע לישנא דהוון בעין מימר. משמע דלמסקנא לא קאי הכי פי היכי דאיתא התם לענן מילה דכולהו מודו דשלישי לא ימול משום סכנה.

וצ"ע גדול בזה בדברי הפוסקים ז"ל: ואחר העיון בדברי הירושלמי דאמרין התם דאיכא דתני דנישאת לג' ג"כ יש לה פתובה לרשב"ג מזה יקשה לכולהו פירושי בהא דשני יש לה פתובה דלדברי התוס' ז"ל דלענן מומן מודה רבי מ"מ לשלישי לרשב"ג קשי' למה יש לה פתובה פכר איתחזק בתלתא זמני.

ולדברי הרשב"א ז"ל ג"כ שכתב מטעם דעדיין לא איתחזק כ"כ חזקה גמורה ג"כ תיקשי נישאת לג' ולא היו לה בני' לרשב"ג מאי א"ל. וע"כ משמע דכל שנישאת בהיתר יש לה פתובה פניו דבשעת נישואין לא נתברר שהמניעה מחמתה חייב ליתן לה פתובה אע"ג דלבסוף נתברר שהמניעה מחמתה אמרינן השתא הוא דכחשא.

ודלא כמו שכתבו התוס' ז"ל דמטעם השתא הוא דכחשא אינה יכולה להוציא. וכן פתב הרשב"א וקרא"ש ז"ל.

ומהא דלרשב"ג יש לה פתובה אפילו משלישי מוכח דיכולה להוציא מהאי טעמא. וכן פתב הנ"מ"י בשם הריטב"א ז"ל דכל שנישאת בהיתר יש לה פתובה.

אלא דלא הבנתי מה שכתב שם להוכיח דמשני יש לה פתובה אפי' לרבי מהא דחומה דביתהו דאב"י דנהבי לה פתובה. ונראה שפוננתו להא דתבעה מזונות קמיה דרבא והתם אב"י שלישיהוה ואב"י הפיר בה.

כדאָמרינוּ בַּשְּׁמַעְתִּין. וי"ל דְּלֹאֲבֵי דְסִבְר פְּרָשָׁב"ג דְּבַתְלֵתָא זִימְנֵי הָוֵי חֲזָקָה הַשְּׁלִישִׁי הָרִי
הוּא כְּשֵׁנִי לְרַבִּי וְכִי הֵיכִי דְמַשְׁלִישִׁי לְרָשָׁב"ג יֵשׁ לָהּ פְּתוּבָה ה"נ מִשְׁנֵי לְרַבִּי.

וְעֵינֵן בְּזָה בְּדַבְרֵי הַפְּרָדְכִי בְּפִירְקִין וְדו"ק: בְּד"ה תַּצָּא בְּלֹא פְתוּבָה כו'. אֲבָל קָשָׁה דָּא
בְּשָׂהָה כו'.

עֵינֵן בְּק"ע בְּפִירְקִין שְׁכַתְב דָּאִין כּוּפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא בְּשׁוּטֵי בְּשָׂהָה עֶשְׂר שָׁנִים וְלֹא יִלְדָּה
וְהוּא דְלֹא פְהֵילְכְתָא דְקִי"ל דְּכּוּפִין בְּשׁוּטֵי וְכַרְב תַּחְלִיפָא בְּכַתְנוּבוֹת פ' הַמְדִיר. וּמִסְקִי
הַתּוֹס' ו"ל דְּבִלָּא הַפִּיר בָּהּ אֵינִירִי.

וּמִשׁוּם מְקַח טְעוּת. וְכֵן כְּתַב הַנִּימַק"י ג"כ דְּהָא דְתַצָּא בְּלֹא פְתוּבָה הֵינֵנוּ בְּלֹא הַפִּיר בָּהּ.
וּלפ"ז לֹא הִבְנֵתִי מַה שְׁהַקְשָׁה שָׁם לְשִׁלְיִשִׁי נָמִי תִימָא הַשְּׁתָא הוּא דְכַחֲשָׂא וּמְחַלְק בֵּין
נִישְׂאָת בְּהֵיתֵר לְנִישְׂאָת בְּאִיסוּר וְאִי בְּלֹא הַפִּיר בָּהּ בְּלֹא"ה א"ש מִשׁוּם דְּהָוֵי מְקַח טְעוּת.
וְצ"ל דְּהֵינֵנוּ הָךְ פִּינּוֹן דְּנִישְׂאָת בְּאִיסוּר הָוֵי מְקַח טְעוּת.

וְעִי' בְּרִיטְבָ"א ו"ל וְתַמְצָא הַדְּבָרִים מְבּוֹנָרִים יוֹתֵר ע"ש: תּוֹס' בְּד"ה שְׁבִינּוֹ לְבִינָה נְאֻמְנָת.
ע"ש שְׁהָאֲרִיכוּ לְפָרֵשׁ הָךְ שְׁמַעְתָּא בְּכַמָּה אַנְפִּי.

וְהַרִיב"ם ו"ל פִּי' דְּאֲנִיסְתָּ לֵג' קָאִי. וְכַבֵּר דְקִדְקוּ הַמְפָרְשִׁים ו"ל דָּא"כ ל"ל הָא דְהוּא אָמַר
מִינָה הָא הוּא אֵינּוּ צָרִיף לּוֹמַר פְּלֵל דְּבִלָּא"ה פְּכַר הַחֲזָקָה.

וְהַר"ר שְׁמוּאֵל פִּי' דְּאֵינִירִי בְּשָׂהָה עִם הַג' י' שָׁנִים וְכַרְשָׁב"ג וְגַם בְּזָה פְּכַר פְּתַבְתִּי
דְּלְרָשָׁב"ג יֵשׁ לָהּ פְתוּבָה מִן הַשְּׁלִישִׁי וְכַמְבּוֹנָר בְּדַבְרֵי הִירוּשְׁלַמִּי. וְהַנְּכוּן בְּזָה פִי' הָרִי"ף
ו"ל דְּאֲשָׁהָא עֶשְׂר שָׁנִים קָאִי וְאִמְתַּנִּיתִין כְּדַמְשַׁמַּע פְּשָׁטָא דְשְׁמַעְתָּא וְאִי לָאו דְאִיהִי קִים
לָהּ בְּיֹרָה פְּחָץ הָוֵי אִיהוּ מְהִימֵן פִּינּוֹן שְׁטוּעֵן בְּרִי דְמִינָה וּמְתַנִּיתִין בְּסַתְמָא אֵינִירִי וְכָל הָנִי
מְקִילֵי דְשְׁמַעְתִּין אָמַר אִיהוּ אֵיזִיל וְאֵיבְדוּק כו' פּוֹלְהוּ בְּחַד גּוֹנוּא מִינִירִי.

וְהַרְמְב"ם ו"ל יֵשׁ לוֹ עוֹד שִׁטָּה אַחֲרַת בְּהָא דְשְׁמַעְתִּין דְּהָא דְאֲמַרִי בְּרֹאשׁוֹן וְשֵׁנִי יוֹצִיא
וְיִתּוּן פְתוּבָה הֵינֵנוּ דְנוּקָא הֵיכָא שְׁטוּעֵנָת דְּהוּא אֵינּוּ יוֹרָה כו'. אֲבָל בְּסַתְמָא תְּלִינּוּ הַחֲוֹלִי
מִמְנָה וּלפ"ז לִיכָא לְפָרֵשׁ הָא דְפְרָכִינוּן בְּגַמְרָא וְדִילְמָא אִיהִי לֹא זְכָא.

כְּפִי רַש"י ו"ל דְּלֹא יִתּוּן לָהּ פְתוּבָה פִּינּוֹן דְּהִיא טוּעֵנָת בְּרִי דָאִין יוֹרָה כו'. וְאֵלִישָׁנָא
דְּבְרִינֵתָא ג"כ קָשָׁה לְפָרֵשׁ דְשְׁפִיר תְּנִי שְׁמָא הוּא לֹא זְכָה לְהַבְנוֹת מִמְנָה.

וּמִש"ה כּוּפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא אוּלֵי יְבָנָה מְאַחֲרַת אַע"ג דְּלְדַבְרֵי הַמְנִיעָה מְחַמְתּוּ. וְעוֹד
מְתַנִּיתִין בְּמֵאֵי קְמִינִירִי אִי הֵיכָא דְהוּא מְכַחֲשֵׁ' וְאוֹמַר דְּמִינָה א"כ הֵינֵנוּ דְר' אֲמִי אֵלָא
דְּהוּא מוֹדָה לְדַבְרֵי א"כ אֲמֵאֵי כּוּפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא הָא כְּתַב הַנִּמַק"י דְּמְהִימֵן בְּזָה וְאִין
כּוּפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא אִם הוּא יוֹדַע בְּעַצְמוֹ שְׁאֵינּוּ יְכוּל לְקַיִּים.

וְצ"ל דְּמִינִירִי דְהוּא אֵינּוּ מְכַחֲשֵׁה לּוֹמַר מִינָה וְגַם אֵינּוּ מוֹדָה לְדַבְרֵי וְהוּא בְּעַצְמוֹ אֵינּוּ
יוֹדַע. וּמִש"ה כּוּפִין אוֹתוֹ לִישָׂא אַחֲרַת.

וְעוֹד קָשָׁה לִי לְשִׁטַּת הַרְמְב"ם ו"ל הָא דְאֲמַרִינוּן בְּגַמְרָא מִי מְצִי אֲמַרִי לָהּ אִיגְלָאֵי מִלְתָּא
לְמַפְרַע דְּאֵת הוּא דְגַרְמַת אוֹ דִילְמָא מְצִי אֲמַרִי לָהּ הַשְּׁתָא הוּא דְכַחֲשֵׁי וּבְלֹא"ה הֵיכִי מְצו
לְמִיתְבַּעָה הָא הִיא אוֹמַרַת בְּרִי דְהֵם גְּרָמוּ.

ועוד דְּהָא גּוּפָא קָשָׁה אַמַּאי הִוְחִזְקָה לַעֲקָרָה אִם נִישָׂאת לֵג' וְלֹא יִלְדָּה פִּינּוּן שְׁטוּעֵנָת בְּרִי דְּמִינֵינָהּ הוּא וּמְהִימְנִינּוּן לָהּ לְהוֹצִיא כְּתוּבָהּ. וְהֶרְמַב"ם ז"ל הִשְׁמִיט לְהִנֵּי תַרְתִּי בְּעִי מֵהוּ דְּלִיתְבְּעוּהָ קַמָּאי.

וּמֵהוּ דְּלִיתְבְּעִי לְשִׁלְיָשִׁי. וְגַם זֶה טַעְמָא בְּעִי פְּלָלוּ שֶׁל דְּבַר שְׁיִטַּת הֶרְמַב"ם ז"ל צ"ע וְעֵינּוּ ב"ש בְּסִי' קַנ"ד שְׁהָאָרִיף בְּדִינִים אֵלּוּ ע"ש: ע"ב גְּמָרָא הוּא אֹמֵר אֶפְלַת כּו' נִפְשָׂא בְּעַקְרָתָא לֹא מְחִזְקָה.

גַּם מִפְּאֵן יֵשׁ לְדַקְדָּק לְשִׁיטַּת הֶרְמַב"ם ז"ל דְּאִינָהּ נּוֹטְלַת כְּתוּבָה אֲלֵא אִם אֹמֵרַת שְׁהוּא אִינּוּ י"כ א"כ אִינָהּ מְחִזְקַת עֲצָמָה בְּעַקְרָה פְּלָל וּבְדַבְּרֵי הֶרְמַב"ם ז"ל מְבֹנָאָר דְּנוֹטְלַת כְּתוּבָה בְּהַאי דִּינָא.

וּצ"ל דַּמ"מ יוֹצֵא עֲלֵי שֵׁם עַקְרָה פִּינּוּן שְׁלֵא יִלְדָּה פְּלָל: הוּא אָמַר אֶפְלָה תְּרִי וְהִיא אֶמְרָה תֵּלַת כּו'. וּפְי' רַש"י ז"ל דְּיוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה דְּשָׂמָא הוּא לֹא זָכָה לִיבְנוֹת מִמֶּנָּה.

וְהָרָא"ש ז"ל כְּתַב דְּיוֹצֵאת בְּלֹא כְּתוּבָה מִשּׁוּם דְּתִלְיִנּוּ הָרִיעוּתָא בְּגוּפָה וְעֵינּוּ שֵׁם דְּאִיפָּא קֶצֶת ט"ס בְּדַבְּרֵי ז"ל שֵׁם. וּצ"ל וּדְבַרְיֹו אַע"פ שְׁהֵם דְּבַרְיֹו טַעַם כּו'.

וּלפ"ז הָא דְּמְהִימְנָא הֵינּוּ לְכַפּוֹתוֹ לְהוֹצִיא. וְצָרִיף לְדַקְדָּק הֵיכָן מְצִינּוּ כְּפִיָּה פְּזָה לְקִינִים הַמְצָנָה וְהוּא אֹמֵר בְּבִירוֹר שְׁלֵא בִּיטֵל עֲדִינּוּ וּבִשְׁלָמָא אִי נ"מ לְעַנְנּוּ כְּתוּבָה י"ל דְּמְהִימְנָא לְעַנְנּוּ שְׁיִתֵּן לָהּ כְּתוּבָתָהּ דְּלִפִּי דְּבַרְיֹו דְּלֹא אֶפְלָה אֲלֵא תְּרִי אִם הִיא רוֹצָה בְּגִירוּשֵׁין אִין צָרִיף לִיתֵּן לָהּ כְּתוּבָה וּמְהִימְנִינּוּ לָהּ דְּאֶפְלָה תֵּלַת וְנוֹתֵן לָהּ כְּתוּבָה.

אֲבָל לְדַבְּרֵי הָרָא"ש ז"ל לִיפָּא נ"מ אֲלֵא לְכַפּוֹתוֹ לְגַרְשָׁה וְהִיכִי מְצִינּוּ לְמִיכְפִּי' מִפְּנֵי נְאֻמּוֹת שְׁלָהּ הָא הוּא נְאֻמֵּן עַל עֲצָמוֹ. וְהֶרְמַב"ם ז"ל כְּתַב לְהִנֵּי תְּרִי מִיְלֵי גַבִּי בָּאָה מִחֲמַת טַעְנָה וְהִיא תּוֹבַעַת כְּתוּבָהּ.

וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְּבִלָּא זֶה אִין לְכַפּוֹתוֹ לְקִינִים הַמְצָנָה בְּשִׁבְיֵל נְאֻמּוֹת שְׁלָהּ דְּהוּא נְאֻמֵּן עַל עֲצָמוֹ. וְעִי' בְּזָה בְּדַבְּרֵי הָרָאשׁוּנִים ז"ל: אָמַר פִּי הָא וְנִדְּאִי פְּיִיפִינּוּ.

הַתּוֹסֵף וְהָרָא"ש ז"ל כְּתַבּוּ דִּנְדְּעִינּוּ בִּי שְׁהוּא עֲקוּר וְאַפ"ה כְּתַב הָרָא"ש ז"ל דְּלֹא מְהִימְנָא בְּבָאָה מִחֲמַת טַעְנָה אֲלֵא בְּשָׂהָה עֲמָה עֲשָׂר שָׁנִים וּצ"ע פִּינּוּ דִּנְדְּעִינּוּ דְּמִינֵי' הוּא מַאי נ"מ בְּשָׂהִיַּת עֲשָׂר שָׁנִים הָא הִיא שְׁיַעוּרָא לֹא אָמְרוּ ז"ל אֲלֵא הִיכָא דְּלֹא יְדְּעִינּוּ הַחּוֹלֵי מִפִּי הוּא וּבְעֲשָׂר שָׁנִים אָמְרִי דְּלֹא זָכָה לְהַבְּנוֹ' עוֹד מִמֶּנָּה.

אֲבָל הִיכִי דִּנְדְּעִינּוּ דְּמִינֵיָּהּ הוּא אִפִּי' בְּתוּף עֲשָׂר טַעְנָתָה טַעְנָה. וְהֵינּוּ טַעְמָא דְּלִמְשָׁנָה רֵאשׁוּנָה הֵאֱמִינוּ לָהּ אִפִּי' בְּתוּף עֲשָׂר אִם הִיא בָּאָה מִחֲמַת טַעְנָה.

אֲבָל הִיכָא דְּהַכְּפִי' הִיא מִחֲמַת קִיּוּם הַמְצָנָה לִכ"ע לֹא פְּיִיפִינּוּ לִיָּה בְּתוּף עֲשָׂר דְּשָׂמָא יְזָכָה עוֹד. וְעֵינּוּ בְּזָה בְּדַבְּרֵי הֶרְמַב"ם ז"ל פִּט"ו וּבְדַבְּרֵי הַה"מ וְהַלַּח"מ ז"ל וְדו"ק: תּוֹסְפוֹת בַּד"ה וְלֹא קָאָמַר פְּרוּ וּרְבוּ אַע"ג דְּלֹאֲדָם כּו'.

עֵינּוּ מְהִרְשָׁא ז"ל בְּסַנְהֶדְרִין (דַּף נט) שְׁהָאָרִיף שֵׁם וְנִרְאָה דְּרִיב"ב סַמָּךְ אֶקְרָא דְּנַח וְאַתֵּם פְּרוּ וּרְבוּ. אֲבָל קָרָא דְּאָדָם לִכ"ע אִינָהּ אֲלֵא לְבַרְכָּהּ.

וגם הקשה לרב יוסף דאמר דת"ק יליף מדכתיב פרה ורבה הא בנח פתיב פרו ורבו. ואין קאן קושיא דהא בנח פתיב ניאמר ה' אל נח ואל בניו כו'.

ואתם פרו ורבו וא"כ לא שמעינו פלל דלשון רבים קאי גם אנקיבות ושפיר דניק רב יוסף מקרא דאברהם מדלא קאמר הכתוב פרו ורבו לאברהם ושרה ש"מ דהאשה אינה מצווה וריב"ב ג"כ מקרא דאדם הוא דדניק ניאמר להם פרו ורבו לאדם וסנה ואע"ג דהאי קרא לברכה הוא מ"מ פיון דבכלל ברכה פאו שניהם המצוה ג"כ נאמרה לשניהם וק"ל: דף סו ולא מיפקדא וקאמר רב אחא מעשה באשה אחת כו'.

לפי מש"כ לעיל דבחקציו עבד וחקציו בן חורין נמי ליכא עשה דפו"ר אלא עשה דדברי קבלה קרא דלשבת א"כ מאי פריה קא דילמא באשה נמי משום לשבת איכא. והתוס' בגיטין (דף מא:): כתבו בן דבאשה נמי איכא משום שבת.

וקא דאין כופין לרבה משום דכיון דלא מיפקדא שפא לא תקינים אח"כ ולפי שיטתם דלשבת מה"ת היא קא גופא קושיא אמאי לא נכופר אותה לקינים מצנת שבת. ועוד צ"ע מהא דשמעתין דבעינו דנוקא באה מחמת טענה ע"כ נראה דבאשה לא שייך פלל אפי' עשה דלשבת פיון דבעיקר מצוה לא מיפקדא.

וכן משמע מהא דתנ"י בתוספתא דאשה רשאה לשותות כוס עקרים שלא תלד. וכן מוכח מעובדא דדביתהו דר"ח.

אלא דיש לדקדק קצת הא בכי הא דידה אפילו אי הוי מיפקדא לא עבדה איסורא פיון שפכר קיימה וילדה שני בנים ושני בנות וצ"ל דמ"מ אסור לשותו' כוס עקרים פיון דאפתי איכא מצו' דלערב אל תנח.

וכן מצאתי בתוס' שבת פ' שמונה שרצים שכתבו בן. וא"כ מוכח בהדיא דליכא באשה שום מצוה לפו"ר אפי' מצוה דרבנן דאל"ה לא הוי שתיא כוס עקרים דהא מצוה דלערב אל תנח ג"כ אינו אלא מדרבנן.

ומלשון רש"י ז"ל בשבת שם משמע דהא בהא תליא דאשה פיון דלא מיפקדה אפו"ר לא שייך בה סירוס שכתב שם בד"ה אלא באשה דאינה מצוה על פו"ר. משמע דמשום האי טעמא לא שייך בה סירוס.

אבל צ"ע דהא בבהמה חיה ועוף נמי שייך סירוס וע"כ נקיבה לחוד הוא דלא שייכא בה סירוס וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' א"ב ודו"ק: הדרן עלה פרק הבא על יבמתו פרק אלמנה לכה"ג תוס' בד"ה עבדי מלוג לא יאכלו כו'.

ויקצת יש להביא ראיה כו' דבריש פ"ב דכריתות אמר דמעונב ג"ש כמו מפקיר עבדו אוכל בתרומה אע"פ שאין לרב פירות אלא הגוף עכ"ל. מבואר מדברייה' ז"ל דגם לאחר הפקר יש לו בו קנן הגוף ולא משמע בן בגיטין פ' השולח (דף מ) גבי מפקיר עבדו ומת דאין לו תקנה משום דגופי' לא קני ליה ואיסורא הוא דאיכא גבי' ואם יש לו בו עדיין קנן הגוף אמאי אינו יכול להוריש לבניו.

וכן משמע גבי הא דאיבעי לן התם בפ' הנ"ל מעונב ג"ש מהו שיאכל בתרומה מי אמרי' כנין דלאו דידן' הוא לאו קנין כספו הוא או דילמא כנין דצריד גט שחרור קנין כספו הוא אלמא דלאו דידן' הוא כלל.

הן אמת דהתוס' ז"ל פתבו התם לחד תירוץ דבמפקיר עבדו פשיטא ליה לת"ק דרשב"ג בכריתות דאכל בתרומה וכי מיבעי ליה להש"ס היינו בתציו עבדונתציו ב"ח למשנה אחרונה וא"כ יש לומר דהגוף אינו יוצא מתחת ידו ע"י הפקר.

ומש"ה אוכל בתרומה ובתציו עבד הוא דמיבעי להו כנין דהתציו ב"ח הוא. אבל דברייהם צ"ע דבתציו עבד נראה דפשיטא דאינו אוכל בתרומה משום צד חירות דזה התציו לאו קנין כספו הוא אלא ונדאי מיבעי ליה במפקיר עבדו או ביוצא בשן ועינו למ"ד דצריד ג"ש.

וכן משמע שם בכריתות דאמרינן התם דת"ק דרשב"ג קסבר מעונב ג"ש אוכל בתרומה משמע דס"ל הכי בכל מעונב ג"ש וזה דלא פשיט הש"ס בגיטין מת"ק דרשב"ג כבר פתבו התוס' שם דלא אתיא כר"ל שם בכריתות.

וכן משמע דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ט מהלכות תרומות דכל מעונב ג"ש אסור בתרומה. וכתב הכ"מ ז"ל ליישב הא דכריתות דאמרינן דה"ק דרשב"ג ס"ל דמעונב ג"ש אוכל בתרומה והוא משום די"ל דרשב"ג פליג עליה גם בהא אע"ג דאין זה מוכרח וכיון דבעיקר פלוגתניהו בשתק ולבסוף צונח מסקינן בחולין דלא אמרו בה לא אסור ולא היתר ומספקא לן כמאן היילכתא ה"נ בדין מעונב ג"ש מספקא לן ואזלינן לחומרא.

ועיין במשנ"ל ז"ל שתמה על הכ"מ ולא הבנתי תמיהתו ע"ש. אלא דדברי הכ"מ ז"ל אינו מוכנים מטעם אחר דלפ"ז תיקשי לשון הרמב"ם ז"ל שם בהאי דינא שכתב לפיכך אין אוכלין בתרומה בין שהיה רבו שני ישראל והראשון פהן בין שהיה רבו ראשון ישראל והשני פהן משמע דנוקא בכה"ג דאחד מהן ישראל ואחד פהן הוא דלא יאכלו משום דמספקא לן של מי הם אם של ראשון או של שני.

אבל אם היו שניהם פהנים היו אוכלין ממ"נ. ולפי הנ"ל אפי' היו שניהם פהנים לא יאכלו דשמא לא אמרינן הוכיח סופו על תחילתו ושל שני הוא והפקירו בצוויחתו.

והרי מעונב ג"ש ואינו אוכל בתרומה אלא ונדאי משמע מדברי הרמב"ם ז"ל דגם אחר שצונח לאו הפקר הוא. וא"כ בלא"ה לא מוכח מהתם מידי.

ואי קשיא לי הא קשיא לי דהא בפ"ד מהל' זכ' פסק הרמב"ם ז"ל כר"ל דאם אמר אי אפשי בה הרי היא הפקר. וא"כ אפילו היו שניהם פהנים לא יאכלו בתרומה דשמא של השני הוא והרי הפקיר אותו ואינו אלא מעונב גט שחרור.

ועוד דהרמב"ם ז"ל פתב התם לאוקימתא דיש נוהלין דמוקי לה בזניפה לו ע"י אחר משמע דאם קיבל בעצמו הרי הוא אוכל בתרומה וכדאמרינן התם ביש נוהלין דבשתק ולבסוף צונח ד"ה מודים דקנה ואמאי כנין דחשיב הפקר ואינו אלא מעונב ג"ש וצ"ע.

עכ"פ מבואר מדברי הרמב"ם ז"ל דמפקיר עבדו ג"כ אינו אוכל בתרומה. והיינו דלית ליה ביה קנין הגוף כלל.

וע"כ הא דבעי למימר דמעונפב ג"ש אוכל בתרומה. היינו משום דלא יצא עדיין מרשות קאדון לגמרי פנין דצריה ג"ש נעדיין קנין פספו הוא.

ולא ידענא למה הוצרכו להביא ראיה ממרחק דע"י קנין הגוף לחוד מאכיל בתרומה הא תנינו להדיא פן ישראל ישכר פרה מפהן מאכילה פרישני תרומה אע"ג דיש לישראל בה קנין פירות.

ויתבאר עוד בזה: ודרה אנב ראיתי לבאר עוד קצת מה שנתלקו רש"י ז"ל ותוס' ז"ל במפקיר עבדו אם יש לו כל דין עבד ומותר בשפחה או לא. דעת רש"י ז"ל בגיטין דאסור בשפחה ובשפחה ובבת חורין.

והתוס' ז"ל כתבו בגיטין דמותר בשפחה. ולפי מה שפתי פאן דיש לו בו עדיין קנין הגוף נודאי נראה דמותר בשפחה אלא אפילו למאי דכתיבנא דאין לאדון בו קנין הגוף מ"מ נראה פדברי התוס' ז"ל דמותר בשפחה פנין דלענין איסורא בעי שיקרוור ופטור הוא מפל מצות שיקעבד פטור מהן ואינו בתורת קדושין.

לענין שפחה ג"כ עבד גמור הוא דבכלל איסורא הוא. אלא דלפ"ז צ"ע מהא דפסחים נחגיגה דאמרינו דלמשנה אחרונה חציו עבד וחציו בן חורין דכופין את רבו ליתן לו שטר שיקרו' הוא בפסח וברא' פנין דלא כתב לו השחרור עדיין.

נהי דאין רשות רבו עליו מ"מ עדיין עבד הוא. ובשלמא בפסח איכא למימר פנין דאין רשות רבו עליו יאכל משל עצמו דהא מ"מ מחויב הוא בפסח אפי' כשהוא עבד כמו נשים אבל ברא' דכשהוא עבד פטור הוא מן הראיה א"כ אפי' למשנה אחרונה עדיין פטור הוא דקודם שחרור הרי הוא כעבד לענין מצות.

ועי' בזה במשנ"ל ז"ל בהל' ק"פ ובלח"מ בהל' נחגיגה. והנה נראה דסוגיות אלו אזלי אליבא דשמואל דס"ל דכל שאין רשות לרבו עליו יצא לחירות ואין צריה ג"ש.

א"כ הכא דב"ד הפקירו אותו הרי הוא נעשה בן חורין מיז בלא ש"ח והא דכופין את רבו לעשותו בן חורין הוא לרנוחא דמילתא וכמו שפתי התוס' ז"ל בנחגיגה. אבל לדין דקי"ל דלענין מצות צריה גט שחרור הרי הוא כעבד גם למשנה אחרונה ומילתיה דשמואל פלוגתא דתנאי הוא פדאיתא במכילתין ובסוף נזיר.

ולפ"ז עלו פהוגן דברי הרמב"ם ז"ל בפסקיו שכתב לפטור חציו עבד וחציו ב"ח גם למשנה אחרונה אף דמפ' המשנה שלו בפסחים ובנחגיגה משמע דמטעמא אחרונה הוא דפסק פן וכמו שהאריה בזה הכ"מ בשם בנו של הרמב"ם ז"ל מ"מ לענין דינא בלא"ה נראין דבריו דקודם שחרור עדיין עבד הוא לענין מצות בין הפקירו בעצמו בין הפקירו ב"ד.

ולפ"ז הני תנאי דס"ל ביוצא בשן ועין דצריה ג"ש וילפי מקרא דלחפשי ישלחנו לשמואל צריה לומר דעדיין יש לו קנין הגוף אלא דהתורה אמרה שישלחנו לחפשי. אבל קודם השחרור עדיין ברשות רבו הוא.

דאם פֿכר פֿקע רשות רבו מעליו א"כ ל"ל השחרור וא"כ לשמואל ליפא למיבעי פֿלל
הה בעיא דמיבעי לן בגיטין מעונב ג"ש אם יש לו קנס דבֿחציו עבד למשנ' אחרונה אין
צריה שחרור פֿלל.

וביזא בשן ועין למ"ד צריה ג"כ פֿשיטא דהקנס לרבו פֿינן דעדיין לא יצא מרשות רבו.
וכן הא דמיבעי לן לענגן אכילת תרומה ג"כ לא מצינו לאשכוחי לשמואל אלא לדין
הוא דמיבעי לן פֿינן דעדיין עבד הוא.

לענגן פֿל מילי. ועפ"ז א"ש נמי מה שהקשיתי לעיל פ' החולץ בהא דאמר רב יהודה
דאיתו הנלד אין לו תקנה דהא למשנה אחרונה הרי הוא כמשוחרר.

ולפי הנ"ל ניקא דמ"מ עבד הוא קודם שחרור. וכן מוכח מדברי הירושלמי בפ' השולח
דמיבעי להו התם במעונב ג"ש כמו יוצא ע"י יאוש או בשן ועין פֿניו מה הו ואי נימא
דיוצא מפלל עבדות גם לענגן לאסור בשפחה א"כ פֿשיטא דבניו לאו עבדים הם אלא
ונדאי עבד גמור הוא עדיין אלא דאין לרבו רשות עליו.

ומיבעי ליה שפא לא הפקיר אלא לעצמו אבל בניו עדיין ברשותו הם ואיפא פלוגתא
התם לחד מ"ד ביזא בשן ועין בניו עבדים והוא פנ"ל דגם הוא עצמו עדיין לא יצא
מרשות רבו.

וביזא ע"י יאוש פֿניו בן חורין פֿינן דאין לו בו קנגן הגוף גם פֿניו ב"ח הם. ואפשר גם
הם צריכין שחרור לבא לכלל חיוב מצות פֿינן דלענגן איסור עדיין דין עבד לו ולחד מ"ד
הוי איפכא בשן ועין דהתורה שחררו פֿניו ב"ח וע"י יאוש פֿניו עבדים.

והדברים ארנפים בזה מאוד. אף אין ענינם פה להאריה בזה ודרף אגב פתבתי זאת
ודו"ק: גמרא מנין לאשה שקנתה עבדים ועבדיו שקנו עבדים כו'.

יש לדקדק מנ"ל דעבד יכול לקנות עבד חבירו לגופו ולא אמרינן דהוא בכלל לא הם
קונים זה מזה. וי"ל דלענגן קנגן עבד דמי לאשה וכשם שאשה יכולה ליקנות עבדים כמו
כן העבד.

והר"ח ז"ל גורס נעבדי ועבדיו שקנו עבדים. ולכאורה מנ"ל הא דקנגן קנגנו שקנה קנגן
ג"כ אוכל בתרומה דהא לא מרבינן אלא קנגנו שקנה קנגן וכל שפן לפי מאי דס"ד השתא
דאכילת קנגן קנגנו הוא מחמת הפהן מנ"ל לרבו' פֿולי האי ואפ"ל דלא איתרבי אלא
עבדי אשתו שקנו עבדים משום דעבדי ג"כ קצת קנגנו הם אפי' עבדי מלוג.

אבל עבדי עבדים שקנו עבדים לא איתרבי. וכן משמע קצת מלשון הרמב"ם ז"ל בפ"ו
מהל' תרומות.

וכתבו רש"י ותוס' ז"ל דעבדים שקנו עבדים מיירי שנתנו לו מנה ע"מ שאין לרבו רשות
בו דאל"ה מה שקנה עבד קנה רבו ול"ל קרא. ובירושלמי איתא בעבד שקנה עבדים
ע"מ שיהיה לרבו רשות בהם היא מתניתא.

אבל עבד שקנה עבדים ע"מ שלא יהיה לרבו רשות בהם קנגנו הוא. והביא הרשב"א
ז"ל דברי הירושלמי ופירש דע"כ לא אוכלין אלא אם יש לרבו רשות בהן.

אָבֵל אַם אַיִן לַרְבּוֹ רְשׁוּת בְּהֵן קִנְיָנוּ שֶׁל עֶבֶד הוּא וְאִין אוֹכְלִין. וּלְפִי שִׁטָּה זוֹ פְּנִלְהוּ מְשׁוּם קִנְיָנוּ הָאָדוֹן אֶכְלִי.

וְנִשׁ לְדַקְדָּק אַם יֵשׁ לְהֶרֶב רְשׁוּת בְּהֵן לְמַה לִּי קָרָא הָא קִנְיָנוּ הֵם פִּינּוּ דְיֵשׁ לְהָאָדוֹן בְּהֵם קִנְיָנוּ הַגּוֹף וְאִם מִיִּירֵי שְׂאִין רְשׁוּת לְהֶרֶב אֶלָּא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵם. אָבֵל אִין לוֹ בְּהֵם קִנְיָנוּ הַגּוֹף א"כ מַה שִׁישׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵן מֵאִי אַהֲנֵי פִינּוּ שְׂאִין לוֹ בְּהֵם קִנְיָנוּ הַגּוֹף הֲרִי הֵם קִנְיָנוּ שֶׁל עֶבֶד.

וּלְעַנ"ד צָרִיף לְהַגִּיהַ בְּדַבְרֵי הַירוּשְׁלָמִי אִיפְכָּא בְּעֶבֶד שֶׁקָּנָה עֲבָדִים ע"מ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לַרְבּוֹ רְשׁוּת בְּהֵם הִיא מִתְנִיתָא. אָבֵל אַם קָנָה ע"מ שֶׁיִּהְיֶה לַרְבּוֹ רְשׁוּת בְּהֵם קִנְיָנוּ הוּא וְלֹא אִינְצִטְרִיף קָרָא.

וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּבוֹ רַש"י וְתוֹס' ז"ל. וְכֵן נִרְאֶה מִדַּבְרֵי הַרְמְב"ן ז"ל בַּח"י שֶׁכְּתוּב בְּשֵׁם הַירוּשְׁלָמִי קִנְיָנוּ מִתְנִיתִין בְּשִׁנְתָּן לוֹ אַחַר מְנָה ע"מ שְׂאִין לַרְבּוֹ רְשׁוּת בְּהֵן.

וְזֶה לֹא נִתְבָּאָר בִּירוּשְׁלָמִי אַם לֹא שֶׁגִּירְסָתוֹ הֵיטָה פְּמוֹ שֶׁכְּתוּבָתִּי: גְּמָרָא אָמַר רַבִּינָא קִנְיָנוּ אוֹכְלִי מְאָכִיל שְׂאִינוֹ אוֹכְלִי אִינוֹ מְאָכִיל. וְרַבָּא אָמַר מַה"ת מִיכָל אֶכְלִי כו'.

וְכֵן ס"ל לַרַב אֲשִׁי וְא"כ הֵיטָה נִרְאֶה דִּהְלָכָה כְּרַבָּא וְרַב אֲשִׁי דְבִתְרָאִי גִינְהוּ נִגְדַּ רַבִּינָא דְהוּא רַבִּינָא הָרֵאשׁוֹן חֲבִירוֹ שֶׁל רַבָּא מְדַאקְדְּמִי הַש"ס לְרַבָּא. וְהַרְמְב"ם ז"ל פָּסַק כְּרַבִּינָא דְקִנְיָנוּ שְׂאִינוֹ אוֹכְלִי אִינוֹ מְאָכִיל מַה"ת.

וּי"ל דְּהָא דְמוּכַח ר' אֲמִי לְקַמְן דְּהֵדִין עֲמוֹ מְהָא דְנִנְכְסִי כְּחַן בְּרַזַל אוֹכְלִין ש"מ דס"ל דְנִנְכְסִי מְלוּג מַה"ת לֹא אֶכְלִי. דְּאִי אִינוֹ אֶלָּא מְשׁוּם גְזִירָה שְׂמָא תַּאֲכִיל לְאַחַר מִיתָה א"כ אִפִּי הֵדִין עֲמָה עֲבָדִי צֹאן בְּרַזַל יֵאָכְלוּ דְלֹא שְׂיִיף בְּהוּ הַף גְזִירָה.

וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּבוֹ הַתוֹס' ז"ל בַּד"ה גְזִירָה אֶלָּא וְנִדְאִי ס"ל דְמַה"ת עֲבָדִי מְלוּג לֹא יֵאָכְלוּ דְלֹא שְׂיִיף בְּזַה קִנְיָנוּ שֶׁקָּנָה קִנְיָנוּ. וּבִירוּשְׁלָמִי פְּלִיגִי בְּזַה ר"א וְרַבִּי יוֹחָנָן ר"א ס"ל הֵם יֵאָכְלוּ וְהִסִּי אֶכְלוּ קִנְיָנוּ אוֹכְלִי מְאָכִיל.

וּר"י ס"ל דְּמִשׁוֹ קִנְסֵהוּ הוּא כְּרַבָּא. וְקָאָמַר הֵתָם דְּאִיכָּא בִּינְיָיְהוּ עֶבֶד פּוֹתִי שֶׁקָּנָה עֲבָדִים לְמ"ד מְשׁוּם קִנְסֵהוּ הֵכָא לִיכָּא קִנְסֵהוּ וְיֵאָכְלוּ הַעֲבָדִים.

וְלְמ"ד קִנְיָנוּ אוֹכְלִי מְאָכִיל הֵכָא פִּינּוּ דְהַעֲבָד אִינוֹ אוֹכְלִי עֲבָדִיו נְמִי לֹא יֵאָכְלוּ. וְלְכַאֲוֶרָה הוּא נִגְדַּ סְבֵרַת הַש"ס דִּילֵן דְּעַרְל וְכָל הַטְּמֵאִין לֹא מְקַרִּי אִינוֹ אוֹכְלִי דְפְּנִמִּיָּהוּ הוּא דְכָאִיב לְהוּ.

וְאִפְשָׁר לְחַלֵּק דְדוֹנוּקָא בְּכַהֵן עֲצָמוֹ דְקִנְוִשְׁתוֹ מֵאֲלִיו הוּא דְאִמְרִינּוּ דַּע"ג דְפְּנִמִּיָּה כָּאִיב לִיָּה מ"מ הֲרִי הוּא בְּקִנְוִשְׁתוֹ. אָבֵל קִנְיָנוּ שֶׁל פְּהֵן דְאִין לוֹ קִנְוִשְׁתָּה מְעַצְמוֹ ע"כ כָּל שֶׁהוּא אִינוֹ רַשָּׁאִי לְאֶכְלוּ קִנְיָנוּ שֶׁל הַעֲבָד ג"כ אִינוֹ רַשָּׁאִי לְאֶכְלוּ.

וְא"כ אֲמֵאִי לֹא נִתְבָּאָר זֹאת בְּדַבְרֵי הַרְמְב"ם ז"ל. וְעוֹד דַּלְפ"ז אֲשֶׁה בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאֵת לְכַהֵן לֹא יֵאָכְלוּ עֲבָדִי מְלוּג שֶׁלָּה בְּתֵרוּמָה בִּימֵי טוֹמְאָתָה.

פִּינּוּ דְהִיא לֹא אֶכְלָה דְאִין חִילּוּק בֵּין עַרְל לְטְמֵא. וְלֹא מְשַׁמַּע כֵּן מְסַתְמָא דְמִתְנִיתִין לְקַמְן ע"כ נִרְאֶה דְעֶבֶד עַרְל שְׂאִנִּי.

וכדאיִתא שם בפ' הָעֶרְל בִּירוּשְׁלָמִי דְאָם לְקַח עֶבֶד ע"מ שְׁלֵא לְמוֹהֲלוֹ אֶפִּילוּ מְלוּי אַח"כ
אינו אוכל בתרומה. וְלֹא מִטְעָמָא דְאִין לוֹ בְּהוֹן קִנְיָן הַגּוֹף דֵּא"כ אֶפִּילוּ לְמ"ד קִנְס ג"כ
לֹא יֵאָכְלוּ עֶבְדֵּי אֱלָא צ"ל דְּגוּזָה"כ הוּא.

ועי' בק"ע שם בְּפֶרֶק הָעֶרְל. וְעֵדִינָן צ"ע בְּזוּה: ע"ב ר' אַמֵּי אָמַר הֵדִין עֲמוּ בִּינָן דְאָמַר מָר
אִם מְתוּ מְתוּ לוֹ כו'.

הואיל וְחֵיבֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן יֵאָכְלוּ. כְּבָר פְּתַבְתִּי דְמִשְׁמַע מִכָּאן פְּרַבִּינָא דְעֶבְדֵּי מְלוּג מַה"ת לֹא
יֵאָכְלוּ.

וְרַב יְהוּדָה ס"ל הֵדִין עֲמָה וּמְחֻנְיָב לְהַחְזִיר לָהּ כְּלֵיהּ. וְאַפ"ה עֶבְדֵּי צֵאן בְּרִזְל אוֹכְלִין
בְּתֵרוּמָה.

כִּינָן דְּבִרְשׁוֹתוֹ הֵם לְעִנְיָן פְּחַת דְּמִים וְכַחֲשָׂא יֵשׁ לוֹ בְּהוֹן קִנְיָן הַגּוֹף כְּמוֹ פְּהוֹן שְׁשֵׁם פְּרָה
מִיִּשְׂרָאֵל. וְלִפִּי הֵךְ פְּלוּגְתָּא דְש"ס דִּילָן לר' אַמֵּי יְכוּל לְמִוְכָרָם לְעוֹלָם כִּינָן דְּהֵדִין עֲמוּ.

וְלִרְבִּי יְהוּדָה לְעוֹלָם וּנְדָאִי אֵינּוּ יְכוּל לְמִפְּנֵי. אֲבָל לִפִּי שְׁעָה לֹא נִתְבָּרַר לְרַב יְהוּדָה אִם
יְכוּל לְמִוְכָרָם.

וְלִקְמָן מִיִּתֵּי בְּרִיִּיתָא דְתַנְיָא פְּנוּתִיהּ דְרַב יְהוּדָה אִם רְצָה לְמִפְּנֵי לֹא יִמְכֹּר מְכָרוֹ שְׁנִיָּהּ
לְפִרְנָסָה זֶה הָיָה מַעֲשֵׂה וְאָמַר רַשְׁבָּ"ג הַבֶּעַל מוֹצִיא מִיַּד הַלְקוּחוֹת. וּפִי' רַשִׁ"י ז"ל דְּלִפִּי
שְׁעָה הָיָה מְכִירָה.

וְהַתּוֹס' וְהָרָא"ש ז"ל פִּי' דְּלֹא הָיָה מְכִירָה כְּלָל. וְאִם נֹאמַר דְּכֹלָה רַשְׁבָּ"ג רִישָׁא וְסִיפָא
הָיָה א"ש הָא דְפָרִיף רְבָא לְרַב נַחְמָן וְהִתְנַיָּא פְּנוּתִיהּ דְרַבִּי אַמֵּי אַע"ג דְּתַנְיָא נְמִי פְּנוּתִיהּ
דְר' יְהוּדָה מְשׁוּם דְּהֵךְ יַחֲדָאָה הִיא וְרַשְׁבָּ"ג תְּנִי לָהּ.

אֲבָל אִם נֹאמַר דְּרִישָׁא רַבָּנָן הִיא וְלַעֲנָן מְכִירָה לְעוֹלָם הוּא דְאָמְרֵי דְלֹא יִמְכֹּר וּמִיָּנָה הוּא
דְּדֵיִיק פְּנוּתִיהּ דְרַב יְהוּדָה. א"כ מֵאֵי פָרִיף רְבָא וְהִתְנַיָּא פְּנוּתִי' דְר' אַמֵּי הָא ת"כ דְרַב
יְהוּדָה ג"כ.

וּבִירוּשְׁלָמִי בְּפִירְקִין מִיִּתֵּי ג"כ לְפְלוּגְתָּא זֶה בְּגוֹנוּנָא אַחֲרֵינָא ר' יוֹחָנָן אָמַר מְכָרוֹ אֵינָן
מְכוֹרִין ר' אֱלֶעָזָר אָמַר מְכָרוֹ מְכוֹרִין וּפְרִיף אוֹכְלִין תְּרוּמָה מְפָחוּ וְאַתָּה אָמַרְתָּ מְכָרוֹ אֵינָן
מְכוֹרִין.

א"ל ר"י הָרִי עֶבְדֵּי מְלוּג אוֹכְלִין תְּרוּמָה מְפָחוּ וְאַתָּה אָמַרְתָּ מְכָרוֹ אֵינָן מְכוֹרִין. וּפִי'
הַמְּפָרְשִׁים דְּמַבְּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן פְּרִיף דְּעֶבְדֵּי מְלוּג נְמִי יֵאָכְלוּ.

וּמִשְׁנֵי דְמִשְׁלָף נִתְּנוּ לָהּ דְּבִדִּין הוּא שְׁלֵא יֵאָכְלוּ. וְהֵם אָמְרוּ שְׁיֵאָכְלוּ.

וּפִי' הַמְּפָרְשׁ בְּק"ע דְּהֵם אָמְרוּ שְׁיֵאָכְלוּ מְשׁוּם קִנְיָן פִּירוּת שְׁיֵשׁ לְבַעַל בְּהֵם. וְאִין זֶה נִרְאָה
דְּמַחְמַת קִנְיָן פִּירוּת לֹא הָיָה אֲכִלִי אֱלָא נִרְאָה דְּכָל חַד לְטַעֲמִי' ר"י דס"ל בִּירוּשְׁלָמִי דְאֶפִּילוּ
קִנְיָן שְׁאֵינּוּ אוֹכֵל מֵאֲכִיל וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּכֹלָהוּ אֲכִלִי מְפָחוּ שֶׁל פְּהוֹן.

מִש"ה פְּרִיף לִיהֵ הָרִי עֶבְדֵּי מְלוּג דְאוֹכְלִין מְפָחוּ וְאַפ"ה מְכָרוֹ אֵינָן מְכוֹרִין. וּר"א מְשֻׁנֵּי
לִיהֵ לְטַעֲמִיהּ דְלֹא מְפָחוּ שֶׁל פְּהוֹן אֲכִלִי.

ובדין הוא שלא יאכלו מפחו של הפהן אלא הם אמרו שיאכלו כל שהאשה אוכלת מש"ה
אם מכרן אינן מפורין. וקאמר נמי התם מתניתא מסייע לדין ומתניתא מסייע לדין
מתניתא מסייע לר"א עבדי צ"ב יוצאין בשן ועין לאיש אבל לא לאשה.

וכדמיתי נמי בש"ס דילן אלמא דיכול למכרן ג"כ ומתניתא מסייע לר"י עבדי צ"ב אין
יוצאין בשן ועין לא לאיש ולא לאשה. ור' יוחנן מתרין לברייתא דמסייע לר"א משום דקל
הוא בשחרור כמו באפותיגי דאינו יכול למכרו ויכול לשחררו.

וכבר הקשו התוס' ז"ל בשמעתין ג"כ היכי מסייע מינה לר' אמי הא לרב יהודה ג"כ
שחרור מוציא מידי שעבוד. והיה נראה לומר דיוצא בשן ועין לא דמי לשחרור והקדש
מהא דאמרי' בב"ק דביוצא בשן ועין בעינו עבדו המיוחד לו וכו' א"א שם לענין דין יום
או יומים.

ומש"ה עבדי מלוג אינן יוצאין בשן ועין לא לאיש ולא לאשה. וכמו שפתבו התוס' שם
בד"ה ר' מאיר אומר וה"נ לרב יהודה דאינו יכול למכרו לא הוי עבדו המיוחד לו אלא
דא"כ יקשה קושיא קמיינתא של התוס' ז"ל א"כ בתרומה אמאי יאכלו לר"א הא קנין
כספו כתיב כספו המיוחד לו אלא ונדאי זה חשיב מיוחד לו כיון דברשותו הם לכל דבר:
ובאמת יש לדקדק לפי מאי דקי"ל כר"א בב"ק דדריש כספו המיוחד לו א"כ פהו ששכר
פיה מישאל אמאי יאכילנה פרשיני תרומה הא לא הוי כספו המיוחד לו כמו מוכר עבדו
ע"מ שישמשנו ל' יום דלא מיקרי כספו של שני כיון שיש לראשון בו קנין, פירות.

וע"כ צ"ל דבתרומה מודה ר"א דלא דרשינן כספו המיוחד לו. ועי' בנה בתוס' בב"ק שם
ובב"ב (דף נ) ולפ"ז שפיר מצינו למימר דמש"ה לא משני בש"ס דילן דיוצא בשן ועין
שאני משום דבעינו עבדו המיוחד לו: ועוד נראה דלמ"ד דיוצא בשן ועין צריף גט שחרור
לא הוי בכלל שחרור דמפקיע מידי שעבוד דדוןקא שחרור גמור מפקיע מידי שעבוד
דהוי כמו קדושת הגוף אבל יוצא בשן ועין דעדיין לא יצא לחירות אלא דמחויב לשחררו
בכה"ג דמשועבד לאחר אינו מחויב לשחררו ולהפקיע השעבוד וה"ה דאין לו רשות
להפקירו למ"ד דבעי שחרור דהפקר לחוד הוי כמו מכירה.

והא דמדמינן בב"ק שם יציאת שן ועין לשחרור דמפקיע מידי שעבוד. היינו למ"ד דלא
בעי שחרור.

ודברים אלו צ"ע יותר. אבל כל הראשונים כתבו פתרוצו של הירושל' דלרב יהודה נמי
יוצא בשן ועין לאיש.

וכן פסק הרמב"ם ז"ל אחר כל הנ"ל משמע לפי שיטת הירושלמי דפליגי אם יכול
למכרו לעולם מדמדמי לה ליציאת שן ועין. ובתר הכי מביעי להו התם אי פליגי במכירה
לעולם אבל לפי שעה ד"ה מודים דיכול למכור או פליגי לפי שעה.

אבל לעולם ד"ה אין יכול למכור. ופשיט לה מפלוגתא דרבנן ורשב"ג באפותיגי דרבנן
ס"ל דיכול למכרה לפי שעה ורשב"ג ס"ל דאינו יכול למכרה אפי' לפי שעה.

ור' יוחנן פרשב"ג ור"א פרבנן הוי בשמכרו לשעה פליגי. אבל לעולם לד"ה אינו יכול
למכור.

ולפ"ז קשה מאי קאמר ליה ר"א לר"י הא אוכלין תרומה מפחו תיקשי ליה נמי לדידיה פיון דמודה דאין יכול למפור לעולם. וצ"ל דלר"א נחא פיון דיש לו רשות למוכרו לפי שעה פדידיה דמי.

ושפיר הוי קנין פספו. אבל אם אינו יכול למוכרו כלל אפי' לפי שעה לאו דידיה הם ולמה יאכלו בתרומה.

והשתא למאי דכתבנא דר' יוחנן לטעמיה דס"ל דמפחו של פהו אכלי ומש"ה דחי לה מעבדי נ"מ ור"א לטעמיה דס"ל דווקא קנין אוכל מאכיל. ושפיר דניק ממתינתין דיכול למוכרו וא"כ למאי דקי"ל כר"א בהא דקנין אוכל מאכיל קי"ל נמי פרבנו דיכול למוכרו לפי שעה.

וא"ש בזה מה שדקדק הרא"ש ז"ל על הרי"ף ז"ל דמשמע דפסק פרבנו. והא ר"י ס"ל פרשב"ג ולפי הנ"ל נחא פיון דקי"ל פרבינא דקם ליה בשיטתו דר"א.

ועיין בזה בדברי הראשונים ז"ל באנרף: גמרא נהי דמחייב בגניבה ואבידה כו'. והרי"ף ז"ל גרס נהי דמחייב באונסין בכחשא ובנפחת דמי' מי מחייב ומפרש לה דאשואל קאי דשואל נמי לא קני לה משום דלא מחייב בכחשה ובנפחת דמי'.

אבל בשם פרה דמחייב בכולהו יש לו פה קנין הגוף מדאכלה בתרומה וה"נ בעבדי צ"ב אע"ג דהדין עמה ואחר גירושין חזרין אלי' מ"מ יש לו בהו קנין הגוף כל עוד שהו בידו. ויש לדקדק מפאן על מש"כ הרא"ש ז"ל בסופה דאם נתן לו אתרוג לצאת בו ואס"פ יהא שלו ממילא דלא יצא משום דהוי פשואל ומ"ש הו מעבדי צ"ב אע"ג דאחר גירושין הם שלה מ"מ כל זמן שהו ברשותו יש לו בהו קנין הגוף.

וי"ל דהכא נמי מחוסר גובינא הם ואין באים לרשותה מיד אחר גירושין אלא אחר שתגבה והאי דינא שכתב הרא"ש ז"ל דמי למוכר שדהו בזמן שהיובל נוהג דקרי לה הש"ס קנין פירות לבד.

וכבר הארכתי בזה בחי' בערכין ועי' בש"ע א"ח הלכו' שבת שכתב התם פלוגתא לענין שבימת בהמה אם שם פרה לעובד פוכבים וי"א שם פיון שאינו יכול למכרה נקראת בהמתו. ועי' בבבאורי הגאון ר"א ז"ל שכתב דהו י"א ס"ל פרב יהודה דלאו שלו הוא.

ולדידי' אין יוצא בשן ועין ומאי דפסק הרמב"ם ז"ל דיוצא בשן ועין אע"ג דקי"ל פרב יהודא י"ל בב' אופנים או משום דלר"י אינו יכול למכור כלל ואנן קי"ל דיכול למכור פרבנו דרשב"ג והוי שלו.

ומש"ה יוצא נמי בשן ועין או משום דאע"ג דאינו יכול למכור מ"מ שלו הוא. ומש"ה חיישינו לאופן הראשון דכל שאינו יכול למכור לאו שלו הוא.

ולדידי' צ"ע דא"כ דלאו שלו הם היכי אכלי בתרומה. ובהא כ"ע מודו דאכלי בתרומה וליכא למ"ד דלאו שלו הם.

ולא מייתי ת"כ דר"י אלא דהדין עמה. אבל קודם גובינא שלו הם לכ"ע וכמו אפותיקי לרשב"ג דאינו יכול למכור.

ואפ"ה הגוף שלו וצ"ע. ומה שפכתבו התוס' בד"ה אכל פהו שישם כו' דמיירי בשואל.
וכן פתב הר"ש בתרומות צ"ע דהא שואל לא קני לה לגופה. והרי"ף ו"ל פתב להדיא
להיפוך ע"ש: תוס' בד"ה עבדי צ"ב כו' בסוף דבריהם כ' לתרץ דדייק מאכל לא לאשה
דע"כ לאחר מיתה קאמר דמחיים פשיטא אלמא דהדין עמו.
לכאורה פוננת דבריהם ו"ל דלרב יהודה תיקף לאחר מיתה הם ברשות האשה ג"כ ולרב
יהודה יוצא בשן ועין גם לאשה. וכן פי' המהרש"א ו"ל.
ולפ"ז הקשה ממשנה לקמן בת פהו או בת ישראל שיש לה בנים מכהו והניחה מעוברת
לא יאכלו עבדיה בתרומה משום חלקו של עובר ולמה לא יאכלו בשביל האשה. פיון
דלאחר מיתה ברשותה קיימי ותי' דברשותא דתרנוניהו קיימי.
ומ"ה לא יאכלו בתרומה משום חלקו של עובר ובשן ועין יוצא לשניהם ליחמי ולאשה.
אבל אחרי העיון ז"א חדא דא"כ אין יוצא בשן ועין לא לזה ולא לזה פיון דלא הוי מיוחד
לחד מיניהו ונאנו קי"ל דעבד של שני שותפין אין יוצא בשן ועין.
ועוד דא"כ באלמנה לכה"ג לא יאכלו עבדי צ"ב תיקף לאחר מיתה פיון שיש לה חלק
בהו. והתוס' לעיל בד"ה גזירה שמא תאכיל פתבו להדיא דקודם גביה אוכלין מכהו.
וכן מבואר בתוספתא. וכן מוכח בגמרא דאל"כ אפי' מחיים לא יאכלו גזירה שמא יאכלו
לאחר מיתה.
אלא נודאי קודם גבי' הם ברשותו וגם לאחר מיתה כמו מחיים וצ"ל בכוננת התוס' ו"ל
דדייק מאכל לא לאשה דלאשה לעולם אין יוצאין משום דהדין עמו ולעולם הם ברשותו.
אבל לרב יהודה פעמים שהו יוצאין בשן ועין לאשה.
היינו לאחר גובינא ודו"ק: דף סז משנה בת ישראל שניסת לכהו ומת והניחה מעוברת
לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר כו'. ובגמרא פליגי רבה רב יוסף בטעמא
דר' יוסי אי משום דסבר עובר במעי זרה זר הוא.
וכיון שיש לו זכיה פוסל את העבדים מפני חלקו או דילוד מאכיל שאין ילוד אין מאכיל.
ונ"מ לעובר במעי כהנת.
ורב יהודה אמר שמואל דחכמים פליגי עליה דר"י וס"ל דאין לעובר זכי' פלל ואוכלין
בשביל שאר בנים ואם אין לו בנים אוכלין בשביל המשפחה. ומסקינן דזו וס"ל פנותייה
דשמואל ס"ל המזכה לעובר קני.
ובברייתא שם איתא דרשב"י פליג על ר"י היכא דיש לו בנים מטעמא אחרנינא משו'
דלא חיישי' למיעוטא אבל אם אין לו בנים מודה דלא יאכלו משום דיש לעובר זכי'.
והרי"ף ו"ל פתב לפי מאי דקי"ל דהמזכה לעובר לא קנה ממילא קי"ל פחכמים ויאכלו
בשביל המשפחה.
והראב"ד ו"ל הקשה עליו מהא דאמרינן בב"ב דבכנו קנה משום דדעתו של אדם קרובה
אצל בנו. וא"כ כש"כ בירושא הבאה מאלי' דקני.

והרמב"ן ז"ל תי' דהתם בשכ"מ מיירי ותקנת חכמים היא ולעולם בעלמא אין לעובר זכי' בין במתנה בין בירושה הבאה מאליה ואפ"י הוא דמחלק התם בב"ב בין מתנה ובין ירושה. אבל רבא לא ס"ל הכי.

והרא"ש ז"ל קנים דברי הראב"ד ז"ל דנודאי רב הונא ור"נ משמע דמודו בירושה מדלא פליגי אלא במזכה לעובר ורב שישת הוא דלא מחלק ופשיט מיירושא אמתנה דקני. ולפי דבריו משני רבא אבל רבא גופא ונדאי מודה דירושא שאני.

והנה יש לי לדון בזה לפי מה שציידו התוס' ז"ל בריש פ'ק בן סורר ומורה דזכי' דקטן אינו אלא מדרבנן א"כ ע"כ יש חילוק בין ירושה ובין מתנה דירושא זוכה מה"ת גם בקטנות וזכי' במתנה לית ליה מה"ת בקטנות.

וקא דפליגי אמוראי במזכה לעובר ע"כ ג"כ בדרבנן פליגי אי עבדי רבנן תקנתא אי לא. וא"כ היכי מוכח דשמואל זו וס"ל קאמר מדאמר המזכה לעובר קנה.

דילמא לא קאמר דקנה אלא בתקנתא דרבנן. והכא מה"ת קאמרינן דאל"ה לא הוי חייש ר"י למיעוטא.

פינו דאין קנינו אלא מדרבנן ולא סבירא ליה לשמואל כר"י ביה ולזה יש לומר דעל פ'קוה שמואל לא ס"ל פ'קמים דאוכלין בשביל המשפחה דהא עכ"פ יש לעובר זכיה מדרבנן. אבל מהא דפשיט ר"ש התם מיירושא הבאה מאליה אמתנה נדאי קשה דהא לכ"ע ירושה שאני.

כמו בקטן דמה"ת אין לו זכיה ובירושא זוכה מה"ת. וה"ה עובר.

ונראה דנדאי מודה ר"ש ג"כ דירושא הבאה מאליה שאני. אלא דפ'קוה ג'הו בעובר הוא מטעם דס"ל לרב הונא ורב נחמן דעובר פמי שאינו בעולם פ'ל.

ע"כ אינו יכול לזכותו אפילו בתקנתא דרבנן. ורב שישת ס"ל דשייך ביה זכיה משום דחשיב פישנו בעולם לענין זכיה.

ומש"ה פשיט מיירושא הבאה מאליה דאי נימא שהיא פמי שאינו פ'ל א"כ היכי שייך ביה זכיה גם בירושא מה"ת. אלא פינו דשייכא ביה זכיה בירושא מה"ת ה"ה דשייכא ביה זכיה במתנה בתקנתא דרבנן.

ואפ"י משני דירושא שאני דבירושא יש לו זכיה מה"ת אבל לענין מתנה לא תקינו ליה פ'ל. ורבא משני משום דרפויי מרפא בידיה.

ובאמת משמע מפ'ק דרבא ס"ל דבירושא ג"כ אין זכיה לעובר וכמו שפ'ת הרמב"ן ז"ל. ומה שפ'ת הרא"ש ז"ל דלרב שישת הוא דקאמר הוא קצת דחוק.

ולענ"ד דרבא נמי מודה בירושא דיש זכיה לעובר ואפ"ה איצטריוך לשנויי דרפויי כו'. דכיון שהפילה איגלאי מילתא למפרע דנפל הוי.

וכדאמרינן הכא דמיעוט נפל מצטרף למחצה נקיבות. ואמאי לא זכו הראשונים אלא ונדאי משום דרפויי כו'.

והכי איתא בהדיא בירושלמי פ'ק החולץ דמייתי ה'תם פ'לוג'תא דר' אלעזר ושמואל ר"א
אמר אין זכין לעובר ושמואל אמר זכין. ואמר ר' יוסי דשמואל דאמר זכין והוא שיצא
ראשו ורובו בחיים.

אבל אם הפילה גם שמואל מודה דאין לו זכיה משום דאיגלאי מילתא למפרע דנפל הוא
ומייתי ראיה ממתינתין דהחולץ למעונבת בזמן שהולד של קנימא הוא מותר בקרובתיה
משום דלמפרע לא נגעה בה חליצה ה"נ כשנולד בחיים זכה למפרע.

אבל אם הפילה לא זכה ואע"ג דקי"ל ה'תם כר"ל דלא אמרינן איגלאי מילתא למפרע
בחליצת מעונבת. י"ל דה'תם משום קרא דעיין עלה.

אבל לענין זכיה לא זכה. ומייתי ה'תם מתינתין דאם ילדה אשתו זכר יטול מנה.

ומשני לר"א דדוןקא בנו ושכ"מ וקאמר ה'תם עוד מתינתא פליגי על ר"א גר שמת ובזבזו
את נכסיו ושמעו שיש לו בן או שהיתה מעונבת הפל חייבין להחזיר אלמא דיש לעובר
זכיה מה עבד לה ר"א שניא הקא שהוא בנו סיפא פליגא על שמואל החזירו הפל ואח"כ
מת הבן או שהפילה כל הקודם באחרונה זכה בראשונה לא זכה והא שמואל מודה היקא
דלא יצא ראשו ורובו בחיים והקא הרי אינו בן קנימא.

אמר ר' יצחק בן אלעזר משום יאוש. והנינו שינויאי דרבא דרפויי הרי מפורש דלכ"ע
איצטריך לשינויאי דרפויי.

תדע דרבא לא אתי למימר דעובר אין לו זכיה דהא מרישא דחייבין להחזיר מוכח דאית
ליה זכיה. וכדדדיקינו לעיל בירושלמי.

אלא דבש"ס דילן בב"ב לא פריי מרישא אלא מסיפא. והרשב"ם ז"ל כתב שם דמרישא
נמי מוכח דיש לעובר זכיה.

ובש"ס לא משמע בן אלא מסיפא לחוד דייק וטעמא בעי למה לא דייק מרישא. ולפי
מש"כ התוס' ז"ל בד"ה אוכלין כו' דאפילו למ"ד דעובר אין לו זכיה מ"מ מעשה ידיהם
הוא לעובר אע"ג דאין לו זכיה מ"מ לאו הפקר הם שיזכו אחרים בהם ודוןקא בשביל
המשפחה הוא דאוכלין משום דברשות קרוביו הם עד שיולד.

ולפ"ז א"ש דלא מייתי ראיה מרישא דחייבין להחזיר משום דבזה כ"ע מודים. שוב
ראיתי בלח"מ פ"ב מהל' זכיה ומתנה שהקשה.

כן למה לא דייק מרישא. ותי' דרבא ס"ל לכשתלד קנה וה"נ חייבין להחזיר אחר שנולד
ואין דבריו ז"ל מוכרחים דנהי דלכשתלד קנה מ"מ הא כבר זכו ביה אחרניי פי הכי
דנראה דיכול לחזור בו המזכה לעובר קודם שנולד אפילו למ"ד כשנולד קנה אלא ונדאי
לאחר שנולד פשיטא לכ"ע דחייבין להחזיר פנין דהוא היורש אלא אפילו קודם שנולד
נמי צריכין להחזיר לכ"ע ואין רשות אחר עליהם אע"ג דגם לעובר אין לו זכיה ותלויים
ועומדים עד שיולד כן נראה לפי שיטת הש"ס דילן וא"ש לפ"ז מה שהקשיתי לשיטת
הרי"ף ז"ל דעובר אין לו זכיה בירושלמי מהא דספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא
דחולקין ואמאי הא קודם שנולד הנכסים בחזקת היבם.

ולפי הנ"ל ניתח דלאו חזקה גמורה הוא אלא לעגן אכילת תרומה לחוד הם בחזקתן. ומ"מ בשינויא דרבא שפיר מצינו לומר דאתי לשנויי לכ"ע אפילו למ"ד דעובר אית ליה זכיה וכסברת הירושלמי דבעינן יצא ראשו ורובו מחיים.

והשתא לפ"ז לא מצינו בכולהו אמוראי דב"ב למי שייסבור דבירושא נמי לא קנה אלא לכולהו בירושא יש לו זכיה ולא פליגי רבנן עליה דר' יוסי בהא ושמואל לחוד הוא דקאמר הכי דרבנן פליגי עליה מטעם דעובר אין לו זכיה: אלא דאפתי מצינו סתמא דמתניתין בנדה פרק יוצא דופן בן יום א' פוסל מן התרומה הא עובר לא ואתי לאפוקי מדר' יוסי.

וכתב הרא"ש ז"ל דהתם נמי לאו מטעמא דעובר אין לו זכיה דא"כ למה לי ב' נשים. אלא רבנן דהתם היינו ר"ש דברייטא דפליג מטעם דלא חגיג למיעוטא.

ויש לדקדק בזה חדא להאי שינויא דטעמא דר"ש הוא משום תקנתא דרב נחמן מא"ל דלפ"ז אין חילוק בין בן יום אחד לעובר. ועוד אפילו להאי טעמא דלא חגיג למיעוטא ג"כ קשה דהמשנה ימעט עובר דווקא ביש לו בנים.

ומטעם דלא חגיג למיעוטא דא"כ לעיקר הדין אין חילוק בין עובר לבן יום אחד. אלא מטעם אחר הוא דאינו פוסל שפא נקיבה היא.

וביותר קשה לשון הרמב"ם ז"ל בפ"ח מהל' תרומות שכתב לדינא דר' יוסי דעבדים לא יאכלו מפני העובר דילוד מאכיל ושאינו ילוד אינו מאכיל לפיכך אם הנה העובר חלל אינו פוסל ויאכלו בשביל אחיו הכשרים עד שיולד עכ"ל הרמב"ם ז"ל.

ודבריו ז"ל נפלאים הנה. דמראשית דבריו נראה דפסק כר' יוסי דעובר יש לו זכיה ואינו מאכיל.

דאי אין לו זכיה יאכל בשביל המשפחה. וא"כ מאי לפיכך אם הנה העובר חלל אינו פוסל ואמאי לא יפסול פניו דאית ליה זכיה.

ודברי הכ"מ ז"ל לא נתבררו דתחילה כתב לדעת הרמב"ם ז"ל דעובר אין לו זכיה. ולבסוף כתב דהרמב"ם ז"ל ס"ל פדעת הרא"ש דאינו פוסל משום דלא חגיגין למיעוטא.

וא"כ מאי לפיכך. והנה נראה לומר דהרמב"ם ז"ל ס"ל ג"כ דעובר אין לו זכיה.

וכמבואר בדבריו בפירוש המשנה פאן ובנדה אלא דקשיא ליה קושית התוס' ז"ל למה הוצרך ר"ש לאוקמי מתניתין דנדה בב' נשים בלא"ה אוכלין בשביל כל המשפחה. ע"כ דעתו ז"ל דהא דעובר אין לו זכיה מהכא ילפינן מדכתב רחמנא שאינו ילוד אינו מאכיל.

והיינו מטעמא דאין לו קנן ואין לו כח להאכיל מתמתו וגם אין אוכלין בשביל המשפחה דמ"מ ש"ל הם. וכמו שכ' לעיל דמעשה ידיהם שייכין לו ולא מיקרי קנן פספו של הקרובים.

וְזֶה שֶׁכִּי דָאִין הָעֵבְדִים אוֹכְלִין בְּשִׁבְלֵי הָעוֹבֵר דְּשָׂאִינוּ יְלוּד אֵינוּ מְאָכִיל מִטַּעַם דְּאִין לֹא קִנְיָן לְפִיכָף אֵין הַנִּלְד חָלַל פּוֹסֵל פִּינּוֹן דְּאִין לֹא קִנְיָן לְהַאֲכִיל ה"ה דְּאִינוּ פּוֹסֵל וַיֹּאכֵל בְּשִׁבְלֵי אֲחִיו דְּקִנְיָנוּ שְׁלֵה הָאֲחִים הֵם פִּינּוֹן דְּאִין לֹא קִנְיָנוּ.

כֵּן הָיָה נִרְאֶה לְפָרֵשׁ דַּעַת הַרְמְב"ם ו"ל. אֶלָּא דַּלְפ"ז הַדַּק"ל לְיַפְרוּךְ רַב שְׁשֵׁת לַעֲצָמוּ מְהָא דְבָן יוֹם אֶחָד פּוֹסֵל וְעוֹבֵר לֹא מְשוּם דְּלִית לֵיהּ זְכִיָּה.

וַי"ל דַּס"ל לְרַב שְׁשֵׁת פִּינּוֹן דְּמִקְרָא יְלַפִּינּוּ דְּאִין לֹא קִנְיָן לְהַאֲכִיל בְּתֵרוּמָה ה"ה דְּאִין לֹא קִנְיָנוּ לְפִסְלוֹ. אֲבָל לְשַׁאֲרֵי מִיָּלֵי יֵשׁ לֹא זְכִיָּה וְעַדִּין צ"ע וְדו"ק בְּכָל הַנֶּזְל: וְלַעֲנֵן הָא דְאֲמַרִּינּוּ דְבָנוּ קִנְיָה מְשוּם דְּדַעַתּוֹ שְׁלֵה אָדָם קְרוּבָה אֶצֶל בְּנוֹ פְתָבוּ הָרַאשׁוֹנִים לְתַרְזַן דְּדוֹנָקָא בִּשְׁכ"מ מִיָּרִי.

וְהִבִּיאוּ רַאֲיָה מִן הַיְרוּשְׁלָמִי פְּרָק הַחוֹלְץ דְּמוּקִי לָהּ ר"א דְאָמַר אֵין זְכִיָּה לְעוֹבֵר בִּשְׁכ"מ. וְכֵמוּ שְׁהִבְאִתִּי לַעֲלִיל.

וְהַשְׁ"ף בְּסִי' ר"י כָּתַב דְּלֹא קִי"ל כְּהַיְרוּשְׁלָמִי פִּינּוֹן דְּלֹא אֵינְדְּכֵר בְּש"ס דִּילָן. וְאַחַר הָעֵיוֹן נִרְאֶה כְּדַעַת הַשְׁ"ף ו"ל וְאֵדְרָבָה מִיְרוּשְׁלָמִי נְמִי מְשַׁמַּע דְּלֹא דוֹנָקָא שְׁכ"מ אֶלָּא הַשְׁ"ף ו"ל הַשְׁמִיט כְּמָה תִּיבּוֹת מִהַיְרוּשְׁלָמִי הַנֶּזְל וְהָכִי אֵיתָא הָתָם ר"א אָמַר לֹא אָמַר אֶלָּא בְּנוֹ אֲבָל אַחַר לֹא ר' יוֹסִי אָמַר אֶפִּילוּ אַחַר עַל דַּעַתִּיהּ דַּר"א בִּשְׁכ"מ אֲבָל בְּרִיא לֹא ע"ד דוֹנָקָא מְטַלְטְלִין אֲבָל מִקְרַק עַל וְהָכִי פִּירוּשָׁא ר' יוֹסִי אָמַר דְּאֶפִּילוּ בְּאַחַר מְצִינּוּ לְאוּקְמָא וּמִיָּרִי דוֹנָקָא בִּשְׁכ"מ אֲבָל לְאוּקְמָתָא דַּר"א דְּמוּקִי לָהּ בְּבָנוּ אֵין צְרִיף לְאוּקְמָא דוֹנָקָא בִּשְׁכ"מ אֶלָּא אֶפִּילוּ בְּבְרִיא.

וּמוֹכַח מִהַיְרוּשְׁלָמִי דְּבָבָנוּ לָאוּ דוֹנָקָא שְׁכ"מ. וּמ"מ דְּלִשְׁיטַת הַיְרוּשְׁלָמִי דַּר"א מוֹדָה בִּירְוּשָׁה ה"ה דְּיָכוֹל לְזַפּוֹת לֹא אֶפִּילוּ בְּרִיא.

אֲבָל לְשִׁיטַת הַרִי"ף ו"ל דְּבִירְוּשָׁה ג"כ אֵין לֹא זְכִיָּה ע"כ צְרִיף לְאוּקְמָא בִּשְׁכ"מ דוֹנָקָא. וְעֵינּוּ בְּש"ף ח"מ ס' ר"י: ע"ב תּוֹסְפוֹת בַּד"ה אֵין חוֹשְׁשִׁין לְמִיעוּטָא.

וְהַקְּשׁוּ כְּמָה קְוִשׁוֹת מְדַר"י אֲדַר"י מְהָא דְאָמַר קְטַנָּה חוֹלְצָת. וְתִי פִינּוֹן דָּאָם יָבֵא אֶלְיָהוּ וַיֹּאמֶר כו' וְהַתִּינַח לְרַב אֲשֵׁי שָׁם דַּס"ל לַר' יוֹסִי כָּל קְטַנָּה חוֹלְצָת אֶלָּא לְרַבָּא דְאָמַר הָתָם דְּבַעֲיָנוּ שְׁתַּגִּיעַ לַעֲוֹנַת נְדָרִים.

א"כ פִּינּוֹן דַּר"י חִיָּישׁ לְמִיעוּטָא שְׁמָא לֹא תִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לְזַמְנָה וְעַדִּין קְטַנָּה הִיא. וְכֵן תִּיקְשִׁי מְהָא דְאָמַר ר' יוֹסִי בְּנִדְהָ דְּמִנְפֻלָּא סְמוּךְ לְאִישׁ מַה"ת וְאֲמַאי לֹא חִיָּישִׁין שְׁמָא לֹא יָבִיא ב' שְׁעָרוֹת.

וְכֵן אֵיתָא בְּנִזִּיר דְאָמַר ר' יוֹסִי לְבִדְקוֹן אִם הִגִּיעַ לַעֲוֹנַת נְדָרִים וְעוֹד אֵי נִימָא דְּמִיעוּט גָּמוֹר הוּא זֶה הִיכִי בְּעֵי הַשְׁ"ס לְמִימַר דַּכ"ע חִיָּישִׁי לְמִיעוּטָא וּלְפִי מַש"כ הַתּוֹס' דְּמִיעוּט נָפֵל הוּא שְׁמָא כְּבָר נָפֵל הוּא.

י"ל דְּלֹא מִיעוּט גָּמוֹר הוּא וּמַש"ה קְרוּב הוּא לְמַחְצָה עַל מְחָצָה. וְע"כ צ"ל כֵּן דְּהָא ר' יוֹסִי ס"ל דְּתֵרוּמָה בְּזוּה"ז דְּרַבָּנוּ וְלָמָּה יְחוּשׁ לְמִיעוּט בְּדַרְבָּנוּ אֶלָּא וְנִדְאֵי קְרוּב לְמַחְצָה הוּא.

ועיין סוף פ' בהמה המקשה. ובירושלמי ביאר טעמיה דר"ש מטעם ס"ס להקל דספק הראשון הוא בדבר תורה וספק שני הוא בשל דבריהם ולהקל.

וא"כ יש לומר דר"י לטעמיה דמחמיר בספק של דבריהם פדאיתא בעירובין: גמרא הכא בנכסים מועטים עסקינן עי' רשב"א ז"ל שהקשה הא מזון הבנות הוא תקנת חכמים והיכי אכלי בתרומה דאורייתא מחמת זה ות' דאזיל בשיטה דרבנן יכולין לעקור דבר מה"ת אפילו בקום ועשה.

ובירושלמי הקשו כן ות' דמעשרות נמי דרבנן ואתי דרבנן ועוקר דרבנן < ולענ"ד אין צריק לכל זה דבדיני ממונות הפקר כו'. וכיון דאמרו חכמים דנכסים מועטים שייכין לבנות מהני אפילו לד"ת לאכול בתרומה דאורייתא.

והרמב"ם ז"ל כתב בפ"ט מהל' תרומות דאם מכר פהו פרה לישראל וקבל המעות ולא משך עדיין אסורה לאכול תרומה דד"ת מעות קונות משמע דאזלינן בזה בטר דין תורה אבל אין משם ראיה דהתם שאני דחכמים לא בטלו לגמרי קנני המעות והארבתי בזה בחי' במעילה.

אבל הכא דאמרו ז"ל דנכסים מועטים של הבנות הם ונדאי הפקרו הפקר והן שלהם גם לד"ת: תוספות בד"ה קנני כספו אמר רחמנא כו'. עיין בדבריהם שהאריכו בשם ר"ת דיבמה מדאורייתא אכלה מפני שקנויה ליבם.

ומדרבנן הוא דלא אכלה למשנה ראשונה אם לא אכלה בחיי הבעל ולמשנה אחרונה אפילו אכלה בחיי הבעל. והביאו ראיה לזה מדברי הירושלמי והתוספתא.

ולענ"ד צ"ע דע"כ מטעם זיקה הוא דאמתא עלה דזיקה ככנוסה וכדבעי הש"ס למימר בנדרים לענני הפרת נדרים. וכיון דמספקינן התם דזווקא ע"י מאמר הוא דפליגי אבל בזיקה לחוד ונדאי אינו מיפר.

א"כ ה"ה לענני תרומה דזיקה לאו פלום היא. וכמו שכתבתי פמה פעמים במכילתין דלשיטת הש"ס דילן זיקה ומאמר אינו אלא מדרבנן.

ומטעם זה אין ראיה מהירושלמי דשיטת הירושלמי דזיקה ומאמר יש בהם קצת קנני ד"ת כמו שכתבתי לעיל בכמה דוכתין. אבל לשיטת הש"ס דילן אין פאן שום קנני כי היכי דלענני הפרת נדרים אין להיבם חלק בהפירה והאב לחודיה יכול להפר אם נפלה ליבום מן האירוסין.

וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בהל' נדרים ואע"ג דבירושלמי שם בנדרים מיבעי להו מי מיפר. ובק"ע שם הקשה על הרמב"ם ז"ל מדברי הירושלמי אבל לפי הג"ל גיחא דלשיטת הש"ס דילן דזיקה ומאמר אין להם קנני מה"ת אין פאן ספק והאב יכול להפר לבדו.

ועוד נראה דבירושלמי איכא למ"ד דתליצה קנני הוא וא"כ אפילו חולץ לה אח"כ בהיתר אכלה קודם חליצה. אבל לשיטת הש"ס דילן דתליצה פטור הוא פדאמרינן אחות חלוצה מד"ס ופקע זיקתה למפרע א"כ היכי יכולה לאכול תרומה שפא חלוץ לה ואין לו עליה שום קנני.

וכן משמע בפרק הפא על יבמתו גבי פלוגתא דרב ושמואל אי קנה לכל דלא אכלה בתרומה קודם ביאה ע"ש: והנה לשיטת הירושלמי ע"כ מתניתין אתיא פמשנה אחרונה דלא אכלה עד שתיפנס לחופה ויבמה עד שתיבצל.

ומשמע שם בירושלמי בכתובות דלאו משום גזירה דסמפון הוא אלא מקרא דכל טהור בביתו ובית לא מיקרי אלא נשואה וא"כ הא דילפינן בירושלמי מקרא דנשבה אל בית אביה פרט לשומרת יבם תיקשי למה לי קרא פינן דיש לו קננו בה.

וכמו שהקשו התוס' ז"ל בכתובות לשיטת ר"ת ותירוצם שם ליפא למימר בדברי הירושלמי. אבל באמת הגנוסחא לפנינו בירושלמי בכתובות אינה כמו שהביאו התוס' ז"ל וה"ג התם הגיעו זמן ולא נשאו אינה אוכלת משלו ואינה אוכלת בתרומה מתו בעליהן אוכלות משלו ואוכלות בתרומה.

והנה נראה להפך הגרסא הגיעו זמן ולא נשאו אוכלות משלו ואוכלות בתרומה דאמשנה ראשונה קאי התם. מתו בעליהן אוכלות משלו ואינה אוכלות בתרומה.

ומירושלמי ג"כ אין ראיה שיועיל קננו הזיקה או המאמר לאכילת תרומה. פינן דלאו קננו גמור הוא ולא מיקרי קננו כספו.

ובירושלמי בפירקין מיייתי ברייתא דארוסה ושומרת יבם ומעונרת משלמות הקרן ואין משלמות את החומש. ותמה הק"ע למה לא ביאר הרמב"ם ז"ל להאי דינא בחיבורו.

ולפי הג"ל ניקח דלשיטת הירושלמי הא דארוסה לא אכלה הוא מה"ת מקרא דכל טהור בביתו. וכן שומרת יבם משום דלאו קננו גמור הוא.

ומ"מ פינן שיש לפהו בה קצת קננו. מש"ה אין משלמין את החומש.

אבל לדידן אין פאן רבותא פלל דבארוסה פשיטא דלא משלמת החומש. פינן דמה"ת אכלה.

ובשומרת יבם פשיטא דמשלמת החומש פינן דאין לו בה שום קננו. ובעובר גמי מסיק שם בירושלמי דעשו אותו פאין בו ממש להאכיל ומשלמת קרן וחומש והשתא לפ"ז א"ש דאיצטריך קרא דנשבה אל בית אביה למעט פהנת שומרת יבם דאי לאו קרא ה"א דחונרת לתרומת בית אבי' פינן דאינה קנוי' ליבם.

והא דקאמר ר"ש בירושלמי ובתוספתא בזו מידת הדין לוקה אם מעשה הוא לפסול יתנה מעשה להאכיל ואם אין מעשה להאכיל לא יתנה מעשה לפסול נראה דלא קאי אלא אעובר דאם אתה עושה אותו כממש לפסול יתנה כממש להאכיל.

אבל ארוסה ושומרת יבם שפיר פוסל פינן דיש לישראל קננו בה. ומ"מ אינו מאכיל ארוסה משום דכתי' כל טהור בביתו דווקא נשואה ושומרת יבם אינה אוכלת אפי' למשנ' ראשונה פינן דאין לו קננו גמור: וראיתי להריטב"א ז"ל שכתב דמתניתין אתיא אפי' למשנה ראשונה והכא קמ"ל דהיבם אינו מאכיל משום דלאו קננו כספו הוא.

והא דאכלה למשנה ראשונה היינו מחמת הבעל ואפי' לפי פירוש רש"י ז"ל שפי' בכתובות דאפי' פולן בחיי הבעל לא אכלה משום דכיון שמת פקע קנינו. היינו דווקא היכא דמת מן האירוסין דבהא הוא דפקע קנינו אחר מיתה.

אבל אם מת מן הנישואין אכלה מחמת הבעל אפילו לאחר מיתתו וגם שיטה זו נפלאה היא ממני דהיכן מצינו שנמשך קנין הבעל עליה בשומרת יבם. וכי שינה קנין לאחר מיתה.

ועוד פיון דאינו בעולם היכי יכול להאכיל וכל מה שהביאם לזה הוא לשון התוספתא למשנה אחרונה האשה לא תאכל עד שתכנס לחופה והיבמה לא תאכל עד שתכבד על משמע דלמשנה ראשונה אוכלת בלא ביאה.

אבל אין זו מכרחת די"ל דהתוספתא אתי לאפוקי אפי' עביד בה מאמר למ"ד קונה קנין גמור מ"מ לא אכלה פיון דעדיין לאו נשואה היא. דמאמר אירוסין עושה ודו"ק היטב: דף סח גמרא סד"א הואיל ומדאורייתא קניא ליה.

כבר כתבתי שיטת הרמב"ן ז"ל דהוא קני לה מדאורייתא אלא דאינו יכול להוציאה בגט. וא"כ לפי שיטת התוס' לעיל דבלא"ה אכלה מה"ת מחמת היבם א"כ אמאי לא תאכל באמת אחר בעילה הא ליכא שום חששא.

וצ"ל דגם זו מיחלפא בארוסה בת ישראל פיון דלא נגמר קנינו ולא דמי ליבם חרש דאוכלת. אבל לשיטת התוס' דיבם קטן לא קני לה כלל יש להסתפק אם אוכלת מה"ת בשביל היבם.

פיון דקטן הוא ולא בר קנין הוא אפשר דלא אכלה. או דילמא פיון דמ"מ זקוקה היא לו מיקרי קנינו.

ולקריטב"א ז"ל פשיטא ליה דאוכלת מה"ת ע"ש בדבריו ז"ל: תוס' בד"ה רישא פסולי פהונה כו'. ע"ש שהקשו בספק בן ט' לוקמא אחזקה דפחות מכן ט' הוא.

ונהי דלכהונה לא אזלינן בתר חזקה אבל לתרומה אזלינן בתר חזקה כדמשמע בהא דמחזק לן באבוה דכהן הוא ע"ש. ולענ"ד צ"ע כי זו לא מצינו שתיפסל לכהונה ולתרומה תהא פשירהדהא תרתי דסתרי הוא.

גם מה שתי' פיון דהשתא דאתי קמן הוי בן תשע תו לא מוקמינן ליה אחזקה קמייתא דאיתרע ליה צ"ע דאפתי נוקי איתתא בחזקת פשרות. ועוד דלא שינה ריעותא בזה בדבר התלוי בזמן השתא הוא בן ט'.

אבל לפני זה הנה פחות מכן ט' וגם עיקר קושיותם לא הבנתי דהיכן מצינו חזקה כזו דלא שינה בזה חזקה קמייתא כלל פיון דהדבר תלוי בזמן. וע"כ עיקר קושיותם הוא מחזקת פשרות דהאשה ולזה לא תירצו פלוג' דחזקת פשרות שלה נמי איתרע פיון דוודאי בא עליה אלא דלא ידעינן אם הוא בן ט' לא מוקמינן לה אחזקה.

ומה שדקדק מהרש"א ז"ל אמאי לא הקשו מסיפא ספק הביא ב' שערות. לדידי לא קשיא פיון דמדרבנן מחזקינן לה בא"א שפיר נפסלה נמי מן התרומה.

ועוד דלפי מה שפיאר הרמב"ם ו"ל דמיינרי אחר י"ג שנה א"כ אדרבה חזקה הביא סימנים ולהאכיל הוא דמחמרינו שלא יאכיל: וראיתי בירושלמי בשמעתין הלכה א' שצריך אני להתלמד פאשר אבאר דפריה על מתניתין דתני חרש פוסל ולא כן תני ר' חניא אשת חרש טובלת מחיק בעלה ואוכלת.

ופליגי אמוראי חד מוקי לה בחרש פוסל וחד מוקי לה בחרש ויבם. והנה עיקר הדבר מאי דתני ר' חניא דטובלת ואוכלת צ"ע דהא משמע בכוליה פ' חרש דתקיננו ליה רבנו גישואין לחרש.

וכדאמרינו בש"ס דילן. וזה יתבאר שם בפ' חרש פשיהיה ה' בעזרי.

והני שנינוי ג"כ לא זכיתי להבין דמאן דמוקי לה בחרש פוסל תיקשי מאי קמ"ל וכי בשביל שהוא חרש לא יפסול ומאן דמוקי לה בחרש יבם ג"כ תיקשי ולא מאכילין האיפא חרש דמאכיל פגון אם אכלה בחיי הבעל פדאי לעיל בפ' הבא על יבמתו וצ"ע: ועיין בפ"י המשניות שכתב נמי לספיקא ביבם ספק בן ט' ולא ידענא למאי הילקתא פתב פן פמו שהקשו בגמרא ובחיבורו פתב בתורה הלכה זו דבן ט' פסול פוסל וכתב ג"כ דאם גישאת לבן ט' פהו אינו מאכיל.

מדבריו נראה דאתי לישב ולא מאכילין דתנו ולא ניחא ליה כפי רש"י ו"ל דלא קאי אולא מאכילין. ע"כ פי' דפוסל קאי אבן ט' מן פסולי כהונה ולא מאכילין קאי אבן ט' ששוא אשה דאינו מאכיל אע"ג דביאתו ביאה ובספק הביא ב' שערות פי' בפ"י המשנה דקאי לענין חליצה ובחיבורו פי' לענין תרומה ע"ש.

ועיין בר"ע ברטנורה ובתוס"ט במשנה זו ודו"ק: גמרא מה"מ אמר רב יהודה אמר קרא ובת פהו כו'. פבר הערתי בזה פמה פעמים במכילתין למה לי האי קרא תיפוק ליה מדהויא זונה מפסול לה אלמא דמפסלה לכהונה מח"ל.

וגם התוס' ו"ל בפ' החולץ האריכו בזה ובשמעתין ראיתי להרשב"א והריטב"א ו"ל דשמעתין אזלא לר"א דאמר זונה פשמה ואין זונה אלא מאשת איש. ולפ"ז יקשה לשאר תנאי למה לי קרא דכי תהיה.

וכ"ת דלא דרשי ליה אלא לתרומת הקדשים דא"כ מאי קאמר הש"ס לקמן לר"ע דאמר פי תהיה פי תיבעל אלמנה וגרושה למה לי דילמא לא דריש פלל להאי קרא להכי דאע"ג דס"ל זונה זו מןפקרת מ"מ מודה דמפסולין נמי הויא זונה אפי' שלא בהפקירא.

ומקרא דזונה יליף לכל הפסולין וכ"ת דא"כ לא צריך קרא דאלמנה וגרושה דעובד פוכבים ועבד נמי שמעינו מקרא דזונה דא"כ בכל דוכתי דאמרי' דעובד פוכבים ועבד מקרא דאלמנה וגרושה ילפינו הפל לר"א הוא.

אלא העיקר נראה דקרא דכי תהיה איצטריך לתרומה דמקרא דזונה לא שמעינו אלא פסול כהונה אבל לתרומה לא שמעינו דא"כ מאי קאמ' אנשפחן לתרומ' לכהונה מנ"ל הא לכהונה לא איצטריך האי קרא.

וצ"ל דמח"ל הויא זונה מהאי קרא דכי תהיה שמעינו. פיין דפסולה מהאי קרא ממילא היא בכלל זונה ג"כ.

ולפי"ז לר"ע דדריש פי תבעל אליבני לא איצטריף כלל ק"ו לכהונה דלכהונה שמענו מקרא דזונה כיון דלא תפסי בהו קדושין אין חילוק ביניהו לח"פ. ומינושב ושב בזה קושית התוס' על רש"י ז"ל בסוטה פ' פשם שפי' לר"ע איצטריף תרי קראי לכהונה ולתרומה.

דא"כ ה"א לכהונה מנ"ל. ולפי ה"ל א"ש דבכלל זונה הוי כל איסורי ביאה בין ח"פ בין ח"ל.

ועי' מש"כ בזה: ע"ב ק"ו מה פהנת דבקדושה דנפשה קאכלא. ע' מהרש"א ז"ל ולא הבנתי דבריו ז"ל.

והדברים פשוטים דלעגנו כהונה לא שייף האי ק"ו. ומסתבר יותר לאוקמי פסול דקרא בכהנת דקדושה היא ולא בלוי' וישראלית וק"ל: תוס' בד"ה כמאן כר"ע כו'.

ונראה דלא איצטריף לרבות בת בע"מ אלא התם דכתיב את אביה היא מחללת משמע דקרא בכהו פשר דבע"מ בלא"ה הוא קצת מחולל. ומש"ה איצטריף לרבוני אכל ה"א ונדאי אין חילוק בין תמימים לבע"מ וק"ל: דף סט תוס' בד"ה ואימא כו' תימא דבכל דוכתי לחומרא מקשינו כו'.

ולא הבנתי תמיהת' דע"כ איפא צד דמסתבר לומר כן. וכמו שכתב רש"י ז"ל דכבהמה בעלמא חשיבי.

ושפיר פריף דילמא מסתבר הכי. וע"כ לא אמרינו לחומרא מקשינו אלא היכא דליפא שום צד להכי ולהכי.

אבל סברת רש"י ז"ל לפי מה שכתב הוא ז"ל דחייבי פרישות ג"כ ילפינו מהכא ובה"כ לא שייף למימר דכבהמה בעלמא חשיבי כדמוכח לעיל בפירק פיצד. והנה נראה לפירש דה"ק מי שיש לו אלמנו וגירושין בה.

הינו שפבר לא אכלה ע"י נישואין הוא דזרע ג"כ פוסל אבל מי שאין לו אלמנות וגירושין אין הזרע לחוד פוסל אבל ז"א דנודאי זרע פוסל אפילו דרף זנות בעלמא כמבואר בדברי הרמב"ם ז"ל וכדתנו לקמן עיברה לא תאכל.

ובאמת פשטיה דקרא דושבה אל בית אביה משמע דקרא איירי היכא דכבר נתרקה. וע"כ צ"ל דלא מסתבר לחלק בכה.

ועוד דאי נימא הכי א"כ למה לי דכתב רחמנא אלמנה וגרושה אפילו אי לא הוי פתיב אלא חדא ג"כ ה"א הכי דבלא אלמנות וגירושין אין הזרע פוסל דפשטיה דקרא הכי הוא אלא ע"כ אתי קרא למעוטי מי שאין לו אלמנות וגירושין כלל כמו עובד כוכבים ועבד דווקא אבל לא בכשר דרף זנות.

אבל א"א לומר כן דא"כ לפי האמת דדרשינו למעוטי עובד כוכבים ועבד דפוסל בלא זרע אפתי מנ"ל דדרף זנות הזרע פוסל אי נימא דפשטיה דקרא מיירי דווקא אחר אלמנות וגירושין אלא ע"כ לא מסתבר כלל לחלק בכה: גמרא אבל גרושה דלא חזיא לכהונה אימא אע"ג דלית לה זרע.

ויפירש רש"י ו"ל דכינון דאיפסלה מפהונה מתרומה נמי איפסלה עכ"ל. ואין פוננתו דהנה
לפינו תרומה מפהונה דנודאי לא מצינו למילף מהדדי אלא דה"א דהתורה לא התירה
לשוב לבית אביה אלא אלמנה דחזיא לכהונה.

אבל גרושה דלא חזיא לכהונה נשארת באיסורה. ולפ"ז גרושה מפקהו אפילו למאי דס"ד
אכלה בתרומה: תוס' בד"ה פי תהיה.

וא"ת ולוקמה בסוטה דליכא אלא עשה. פוננתם ואיצטריך קרא ללאו דמונטמאה לא
שמעינו אלא עשה לתרומה: אי הכי חלל נמי דלאו זר אצלה מעיקרא כו'.

מלשון רש"י ו"ל נראה דלא גרס אי הכי אלא קושיא בפ"ע הוא דחלל לאו זר אצלה
פלל: ואימא עד דאיפא הניה וביאה דנמיא דכה"ג באלמנה כו'. יש לדקדק היכי מדמינו
לה לכה"ג באלמנה שאני אלמנה דבביאה לחוד ג"כ לוקה מש"ה פוסל לה אבל שאר
ח"ל דאינו לוקה על ביאה לחוד דילמא לא פסיל לה אלא בהניה וביאה.

והתוס' ו"ל הקשו דהתם גופא מנ"ל דלא בעינו תרתי. ותי' דלענן הבן אין להצריך
קדושין.

וגם דבריו ו"ל לא הבנתי ממ"נ אי קשיא להו לענן מלקות ליבעי תרתי א"כ גם לענן
הבן שצריך להצריך קדושין פינו דעיקר האיסור הוא בתרתי דווקא. אלא ע"כ לענן איסור
מודו דבעל לחוד לוקה.

וכדאמרינו התם בקדושין נהרי חילל וש"מ דלא יחלל לא קאי אלא יקח. ולפי דעת
הראשונים ו"ל דבכל ח"ל לוקה אביאה לחוד א"ש: תוס' בד"ה לא פוסלין ולא מאכילין
כו'.

ואפילו לר"א כו'. נראה דלא מיפסלא בתרומה דאין זה לאיש זר.

ובירושלמי במתניתין איתא להדיא דלר"א אונסין פסלי לתרומה. ויש ליישב דהירושלמי
לשיטתו דאמרינו התם בפרק החולץ דמח"ג נמי פסולה לתרומה ולא ס"ל דרשא דלאיש
זר.

אבל לשיטת הש"ס דילן דמח"ג אינה פסולה לתרומה משום דבעינו לאיש זר ה"ה דפנוי
הבא על הפנויה לר"א לאו לאיש זר הוא. ומ"מ אין דבריהם מוכרחים דלענן זנות שפיר
מיקרי איש זר וכש"כ למה שכ' לעיל דלא ממעטינו מלאיש זר אלא מח"ג שהיתה תחתיו
מעיקרא אבל שאר מקלי שפיר הוי לאיש זר פינו שלא היתה שלו מעולם ודו"ק: ע"ב
אלא אמר רבה בר רב הונא בנישואין חששו בזנות לא חששו.

ויפירש רש"י ו"ל משום דמתהפכת. והנה מלשון אלא אמר כו' משמע דס"ל לרבה בר
רב הונא דאין חילוק בין תרומה ליוחסין.

ולפ"ז צריך לומר דס"ל כר' יוסי דבאנוסה ומפנותה אין צריכות להמתין ג' חדשים ומכאן
סייעתא לפסק הרי"ף ו"ל לעיל כר' יוסי דלר' יהודה דאנוסה צריכה להמתין שמה לא
נתהפכה יפה א"כ בתרומה נמי תיאסר.

אָבֵל בִּירוּשָׁלַיִם אֵיתָא דְקַל הוּא בְתֵרוּמָה דְהֵלֵךְ בְּעֵלְהָ לְמַדִּינַת הַיָּם צָרִיכָה לְהַמְתִּין וּמִתְרַת לְאָכֹל תְּרוּמָה וּא"כ ה"ה בְּאַנוּסָה אֵיפָא לְמִימַר הָכִי אַע"ג דְּמַחְמְרִינָן לְעֵגְוִן הַבְּחִנָּה גַבִּי תְרוּמָה הִקְלוּ וַאֲע"ג דִּישׁ לְחַלֵּק דְּוִוְקָא בְּהֵלֵךְ לְמַדָּה"י דְּגִזְזִירָה בְּעֵלְמָא הוּא דְּמִקְלִינָן בְּתֵרוּמָה אָבֵל בְּאַנוּסָה דִּישׁ לְחַוֵּשׁ שְׁמָא לֹא נִתְהַפְּכָה יָפָה אֶפְשָׁר דָּאִין חִילּוּק בֵּין יוֹחֲסִין לְתֵרוּמָה מ"מ בִּירוּשָׁלַיִם מִשְׁמַע דְּלַעְגָּנָן אָנוּסָה נְמִי יֵשׁ חִילּוּק.

וְעֵינָן בְּדַבְּרֵי הָרַא"ש ז"ל סוּף פֶּרֶק ד"א שְׁפַתְב לְשִׁמוּאֵל בְּזִנּוּת ג"כ טַעְמָא מְשׁוּם גְּזִירָה זְנוּת אִטּוּ נִישׁוּאִין. וּמִסִּיק הַש"ס דְּבִנְיָשׁוּאִין נְמִי אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת עַד מ' יוֹם.

וּפִירֵשׁ רַש"י ז"ל דְּמִיָּרֵי שְׁמַת בְּיוֹם שְׁנִישׁוּאָתָּה דַּא"ה בְּתוֹךְ מ' יוֹם ג"כ אָסוּרָה שְׁמָא נִתְעַבְּרָה מִקּוֹדֶם. וְהַרְמַב"ם ז"ל פֶּתַח סֵתְמָא הֵיטָה נִישׁוּאָה לִישְׂרָאֵל אוֹכְלַת בְּתֵרוּמָה עַד מ' יוֹם.

וַע"ע אַמַּאי לֹא בִיָּאָר דְּוִוְקָא אִם מֵת בְּיוֹם שְׁנִישׁוּאָתָּה וּבְזִנּוּת פֶּסֶק דָּאִין חוֹשֶׁשֶׁת כָּלֵל וְכַדָּאֵר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא. וּמַש"כ הַתּוֹס' ז"ל לְעֵגְוִן שׁוּטָה ג"כ מְשׁוּם דְּמִתְהַפְּכַת מִשְׁמַע לְהוּ הָכִי מָהָא דְּעֵיבְרָה לֹא תֹאכַל דְּקָאִי נְמִי אִשׁוּטָה דְּרַף נִישׁוּאִין וַא"כ לְעֵגְוִן הַבְּחִנָּה נְמִי אִין צָרִיכָה לְהַמְתִּין ג' חֲדָשִׁים הַנִּישׁוּאָה לְשׁוּטָה.

אָבֵל מִפִּירוּשׁ רַש"י ז"ל נִרְאָה דְּשִׁקְלָא וְטָרְיָא דְּהַש"ס הוּא בְּזִנּוּת לְחוּד. אָבֵל בְּשׁוּטָה בְּאַמַּת חִיִּישִׁינָן וְכַמוֹ שְׁפַתְב הַמְהַרְש"א ז"ל.

וּמֵהַתּוֹסְפֵתָּה דְּתַנִּי הֵתֵם נִישׁוּאָתָּה לְשׁוּטָה טוֹבְלַת מַחִיק בְּעֵלְהָ וְאוֹכְלַת בְּתֵרוּמָה מוֹכַח כְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' ז"ל דְּבִנְיָשׁוּאָתָּה לְשׁוּטָה נְמִי לֹא חֲשָׁשׁוּ: וְיֵשׁ לְדַקְדָּק לְעֵיל גַבִּי הָא דְּתַנּוּ הַנִּיחָה מְעוֹבְרַת לֹא יֵאכְלוּ עֲבָדֵיהָ בְּתֵרוּמָה.

מִשְׁמַע דָּאִם לֹא נוֹדַע שְׁהִיא מְעוֹבְרַת יֵאכְלוּ הָעֲבָדִים וְאַמַּאי לֹא נִיחֻשׁ שְׁמָא עֵיבְרָה וּבִשְׁלָמָא הֵיכָא דְּאֵיכָא בְּנִים י"ל דַּס"ס הוּא סָפֵק עֵיבְרָה סָפֵק לֹא עֵיבְרָה וְאַת"ל עֵיבְרָה שְׁמָא נִקִּיבָה הִיא אָבֵל הֵיכָא דְּלֵיכָא בְּנִים אַמַּאי לֹא נִיחֻשׁ.

וְהִנֵּה נ"ל כִּינּוּן דְּעַד מ' יוֹם אוֹכְלִין בְּשִׁבִיל הַמְשַׁפְּחָה לַכ"ע דְּבַתּוֹךְ מ' יוֹם וְנִדְאִי אִין לוֹ זְכִיָּה. (וְעֵינָן בְּש"ף ח"מ ס' ר"י) תוֹ לֹא מִפְקִינָן לְהוּ מַחְזִקְתוֹן מִסָּפֵק שְׁמָא מְעוֹבְרַת הִיא כִּינּוּן שְׁהֵם בְּחִזְקַת הַמְשַׁפְּחָה.

אַלָּא דְּלִפִּירוּשׁ רַש"י ז"ל אֵינָה אוֹכְלַת עַד מ' יוֹם אֶלָּא אִם מֵת בְּיוֹם שְׁנִישׁוּאָתָּה אָבֵל אִם הֵיטָה נִישׁוּאָה מִכְּבָר לִיתָא לְהַאי קוֹלָא דַּמ' יוֹם וּמִתְנִיתִין הֵתֵם סֵתְמָא קְתַנִּי וַא"כ אֶפְלוּ לֹא נוֹדַע שְׁהִיא מְעוֹבְרַת לֹא יֵאכְלוּ עֲבָדֵיהָ בְּתֵרוּמָה שְׁמָא עֵיבְרָה.

וּי"ל עוֹד דְּבַעֲבָדִים לֹא חִיִּישִׁינָן כִּינּוּן שְׁהֵם בְּחִזְקַת אֲכִילַת תְּרוּמָה. וְדוּוֹקָא בְּאַשְׁה בְּנִישׁוּאִין חֲשָׁשׁוּ כִּינּוּן שְׁלֹא אָכְלָה קוֹדֶם אֲדַרְבָּה הָרִי הִיא בְּחִזְקַת אִסּוּר.

וּי"ל דְּהֵינּוּ טַעְמָא דְּמַחְלֵק בֵּין זְנוּת לְנִישׁוּאִין וַא"ש לַפ"ז נְמִי הָא דְּבִנְיָשׁוּאָתָּה לְשׁוּטָה לֹא חִיִּישִׁינָן. וְלֹא מִטַּעַם דְּנִתְהַפְּכָה אֶלָּא מְשׁוּם דְּמוֹקְמִינָן לָהּ אַחְזָקָה חִזְקַת כְּשָׁרוֹת לְתֵרוּמָה.

וְעֵינָן מְהַרְש"א ז"ל מַש"כ בְּזָה. אֶלָּא דַּא"כ תִּיקְשִׁי מִמִּתְנִיתִין דְּהָרִי זָה גִיטָף שְׁעָה אַחַת קוֹדֶם לְמִיתֵי אָסוּרָה לְאָכֹל בְּתֵרוּמָה מִיָּד וְלֹא מוֹקְמִינָן לָהּ אַחְזָקַת הֵיטָר שְׁהֵיטָה אוֹכְלַת מְעִיקְרָא וּי"ל דְּחִזְקַת הֵיטָר שְׁלָהּ אֵינָה חִזְקָה גְּמוּרָה כִּינּוּן דְּכָבֵר נִתַּן לָהּ גִּט.

ועוד נראה לחלק בין עבד לאשה למאי דכתיבנא לעיל דאם הנה נפל למפרע אין לו זכיה. א"כ בעבד איכא ס"ס בכל גוונא ספק עיברה ספק לא עיברה.

ואת"ל עיברה שמה תפיל. אבל באשה ליכא אלא חדא ספיקא ודו"ק: רש"י בד"ה תהא מקולקלת למפרע לשלם קרו וחומש.

עכ"ל והוא נגד משנה מפורשת בתרומות דבת פהו שנישאת לישראל פטורה מן החומש. ועיין ריטב"א ז"ל שכתב ג"כ פלשון רש"י ז"ל.

ובת"כ ילפינו הא דפטורה מן החומש מקרא דכתיב וכל זר לא יאכל קודש ואיש פי יאכל קודש יצא זו שאינה זרה. ויש לדקדק דהא לעיל מהאי קרא דכל זר ילפינו מלקות בנשואה לישראל אלמא דמיקריא זרה.

ומ"מ לשון רש"י ז"ל צ"ע: גמרא הבא על ארוסתו בבית חמיו כו'. ואיכא תרי לישני בהא לל"ק מפרש רבא למילתיה דרב בדיימא מיניה ומעלמא אבל אי לא דיימא אלא מיניה מודה רב דהנולד פשר ובתריה שדינו ליה ובהכי מיירי מתניתין דילדה תאכל.

ואב"י קאמר דאפילו לא דיימא אלא מיניה נמי הנולד ממזר מדאפקרה נפשא כו'. ורבא דמכשיר בדיימא מיניה ולא מעלמא.

היינו דידעינו בנודאי שפא עליה. דדיימא לחוד היינו רינון בעלמא ונודאי לא מהני להכשיר.

ואב"י מחמיר אפילו בהכי אע"ג דלא דיימא מעלמא. ואיכא דאמרי בבא עליה כ"ע לא פליגי.

היינו אב"י ורבא ואי לא דיימא מעלמא הנולד פשר. דאחרי מי בארוסה שעברה ולא ידעינו אם בא עליה הארוס דבהא מחמיר רב אפילו לא דיימא מעלמא.

ומפרש רבא דמסתברא מילתא דרב בלא דיימא מיניה ודיימא מעלמא אבל דיימא מיניה אע"ג דדיימא מעלמא בתריה שדינו ליה. ומשמע דקאי בארוסה שעברה דלא ידעינו בבירור שפא עליה.

ואפ"ה פינו דיימא מיניה ומעלמא בתרא דידיה שדינו וא"כ ה"ה היכא דלא דיימא פלל לא מיניה ולא מעלמא דבתרא דידיה שדינו ליה. וכן נראה מדברי התוס' ז"ל בסוטה דף כ"ז שהקשו דשמואל דהתם דאמר אל ישא בת דומה מפני שפא מטיפה פסולה אדשמואל דהכא דאמרינו ללישנא בתרא בבא עליה כ"ע לא פליגי דבתרא דידיה שדינו אלמא אפילו בארוס שדינו ליה בתר דידיה ופשר הוא משמע דמפרשי בבא עליה כ"ע לא פליגי אפילו דיימא מעלמא דאי בלא דיימא מעלמא לא הוו מקשי מידי.

וכתבו עוד התם וכ"ת שאני הכא דידעינו בבירור דבא עליה הארוס אפתי תיקשי לרבא דאמר מסתברא מילתיה דרב היכא דלא דיימא מיניה. אבל דיימא מיניה אפילו דיימא מעלמא בתר דידיה שדינו אלמא דמפרשי דאי דיימא מיניה ברנון בעלמא נמי בתרא דידיה שדינו ליה: אבל פבר הוכחו התוס' ז"ל הכא דדיימא מיניה היינו שפא עליה בבירור.

אָבֿל בְּרִינֹן לַחֹד לָא שְׂדִינֹן לִיּה בְּתֵרִיּה. וְכֹן מֹכַח לַגִּירָסַת הָרִיטְבָּ"א ו"ל מְסַתְבָּרָא מִקְלֵתִיּה דְרַב דְּלָא דִּינְמָא מִינְיָה וְלָא דִּינְמָא מְעַלְמָא אֵלְמָא דְהִיכָא דְלָא דִּינְמָא כָּלֵל לָא תְּלִינֹן בְּדִידִיּה.

וּא"כ ה"ה הִיכָא דְדִינְמָא מְתֵרֹנְוִיּהוּ דְלָא שְׂדִינֹן לִיּה בְּתֵרִיּה דִידִיּה וְאַפִּילוּ אִי דִינְמָא מִינְיָה בְּרִינֹן בְּעַלְמָא וְלָא דִּינְמָא מְעַלְמָא כָּלֵל ג"כ נִרְאָה דְהַנְלֵד מְמֹזֵר דְלָא שְׂמַעִינֹן הַתִּירָא בְּדִינְמָא מִינְיָה אֵלְא אִם בָּא עָלֵיּהּ וְנֹדַאי.

וְעִינֹן בְּרִיטְבָּ"א וְנִימוּק"י דְגָרְסִי אָבֿל דִּינְמָא מִינְיָה בְּתֵרִיּה שְׂדִינֹן לִיּה וְלָא גָרְסִי אַע"ג דְדִינְמָא מְעַלְמָא. וְמִכְלָלָא דְלִקְמֹן שְׂמַעִינֹן אַע"ג דְדִינְמָא מְעַלְמָא וּמ"מ חֲזִינֹן דָּאִין חִילּוּק בֵּין דִּינְמָא מִינְיָה וְלָא מְעַלְמָא אוּ דִינְמָא מְתֵרֹנְוִיּהוּ.

וְכִי הִיכָא דְבְּדִינְמָא מְתֵרֹנְוִיּהוּ לָא שְׂדִינֹן לִיּה אֵלְא בְּבָא עָלֵיּהּ בְּבִירוֹר ה"נ בְּלָא דִּינְמָא בְּעַלְמָא. אָבֿל מְלִשׁוֹן הָרִיטְבָּ"א ו"ל וְהַנִּימוּק"י ו"ל נָמִי מְשַׁמַּע דְבְּדִינְמָא מִינְיָה בְּרִינֹן בְּעַלְמָא נָמִי שְׂדִינֹן לִיּה בְּתֵרִיּה שְׂפַתְבוּ.

לְפָרֵשׁ הָא דְלָא דִּינְמָא מִינְיָה הִינְנוּ שְׂלָא יֵצֵא עָלֵיּהּ רִינֹן מְשַׁמַּע דְכָל שְׂיֵצֵא עָלֵיּהּ רִינֹן חֲשִׁיב דִּינְמָא מִינְיָה וּבְתֵרִיּה שְׂדִינֹן לִיּה. וְכֹן מְשַׁמַּע פְּשֻׁטִיּה דְשַׁמְעָתָא דְהִכָּא בְּאַרוּסָה שְׂעִיבְרָה מִינְיָה דְלָא יִדְעִינֹן בְּבִירוֹר שְׂבָא עָלֵיּהּ הָאַרוּס.

אֵלְא דְהַתּוּס' ו"ל הִכָּא הוּכִיחוּ דְדִינְמָא הִינְנוּ דְנוּקָא בָּא עָלֵיּהּ דָּאִי בְּרִינֹן בְּעַלְמָא א"כ מֵאִי מִיִּתִי רְבָא רְאָיָה מְמַתְנִיתִין דְמִינְיָה שְׂבָא עָלֵיּהּ וְנֹדַאי וִי"ל דְבְּמַתְנִיתִין וְנֹדַאי אִי לָא יִדְעִינֹן שְׂבָא עָלֵיּהּ בְּבִירוֹר לָא תֵּאכַל כִּינֹן דְלִכּוּלְהוּ אִיסוּרָא הִיא אָבֿל בְּאַרוּס דְהַתִּירָא הִיא לְגַבִּיּה בְּזָה שְׂדִינֹן לִיּה בְּתֵרִיּה כָּל שְׂדִינְמָא וְחֲשׂוּדָה מִינְיָה.

וְרְבָא דִּינְיָק הִכִּי אִי דִּינְמָא מִינְיָה וְלָא דִּינְמָא מְעַלְמָא צְרִיכָא לְמִימַר דְתֵאכַל כִּינֹן דְחֲשׂוּדָה הִיא מְמַנּוּ מְעִינְרָא וְנֹדַאי בְּתֵרִיּה שְׂדִינֹן לִיּה אֵלְא ע"כ דְדִינְמָא נָמִי מְעַלְמָא וְאַפ"ה תֵּאכַל וְשְׂדִינֹן לִיּה בְּתֵרִיּה וְכַש"כ הִכָּא דְלֵהֲאִי הַתִּירָא וְכִינֹן דְדִינְמָא מִינְיָה מְסַתְמָא הוּא בָּא עָלֵיּהּ. וּבְתֵרִיּה שְׂדִינֹן לִיּה. וְדַחִי אַבְיִי דְמַתְנִיתִין מִינְיָה בְּלָא דִּינְמָא כָּלֵל.

וְלֵהֲכִי אִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמַעִינֹן דְתֵאכַל אַע"ג דְלָא הוּי דִּינְמָא מִינְיָה מְעִינְרָא וְאַיְכָּא לְמִימַר מְדַאפְקֵרָה נְפֻשָׁה לְגַבִּיּה אַפְקֵרָה לְגַבִּי אַחֲרֵינִי. דְבַשְׁלָמָא הִיכָא דְהוּי דִּינְמָא מִינְיָה וְלָא דִּינְמָא מְעַלְמָא חֲזִינֹן דְלָא אַפְקֵרָה נְפֻשָׁה אֵלְא לְגַבִּיּה.

אָבֿל אִי לָא הוּי דִּינְמָא כָּלֵל שְׂפִיר אִיכָּא לְמִימַר מְדַאפְקֵרָה כו' קמ"ל דְאַפ"ה בְּתֵרִיּה שְׂדִינֹן לִיּה וְתֵאכַל. אָבֿל לְפַמ"ש פִּי' הַתּוּס' ו"ל דְדִינְמָא מִינְיָה הִינְנוּ בָּא עָלֵיּהּ לָא אֲתִי שְׂפִיר הָא דְאַמַר אַבְיִי מַתְנִיתִין בְּלָא דִּינְמָא כָּלֵל הָא הִינְנוּ דִּינְמָא מִינְיָה וְלָא דִּינְמָא מְעַלְמָא.

וְלַעֲנֵן מַה שְׂהַקְשׁוּ הַתּוּס' ו"ל בְּסוּטָה דְשְׂמוּאֵל אֲדַשְׁמוּאֵל הַתָּם דַּס"ל דְלָא יֵשֵׁא בַת דּוּמָה מְשׁוּם שְׂבָאָה מְטִיפָה פְּסוּלָה וְאַפִּילוּ בְּבַעַל גְּמוּר לָא מְכַשֵּׁר וְכַש"כ בְּאַרוּס י"ל דְרְבָא מְסַתְבָּרָא מִקְלֵתִיּה דְרַב קְאָמַר אָבֿל לְשְׂמוּאֵל ה"נ דָּאִין חִילּוּק.

וְעוּד נִרְאָה דְשְׂמוּאֵל נָמִי לָא קְאָמַר אֵלְא דְלִכְתְּחִילָה לָא יֵשֵׁא בַת דּוּמָה מְשׁוּם דְשְׂמָא בָּאָה מְטִיפָה פְּסוּלָה אָבֿל לְדִינָא מוּדָה דְכְּשִׁירָה הִיא מְשׁוּם דְרֹב בְּעִילוֹת אַחַר הַבַּעַל. אֵלְא דְאַפְתִי תִיקְשִׁי מְבַרִינְתָּא דְמְכַשְׂרִי בְּבַעַל מְשׁוּם דְרֹב בְּעִילוֹת אַחַר הַבַּעַל מְשַׁמַּע דְנוּקָא

בבעל הוא דְּשִׁדְּיָנוּ ליה בְּתֵר הַבַּעַל אַע"ג דְּיַצָּא עָלֶיהָ שֵׁם רַע מְשׁוּם דְּרוּב בְּעִילוֹת אַחַר הַבַּעַל.

אַבְל בְּאָרוּס לֹא שְׂדִינָן לָהּ בְּתֵרָה כֹּל שְׂיַצָּא עָלֶיהָ שֵׁם רַע מְאָחֲרִים. וְנִרְאֶה דְּמַהֲאֵי טַעְמָא פְּסִק הֶרְמֵב"ם כִּלְיִשְׁנָא קַמָּא דְּאֵי דְּיִימָא מְעַלְמָא הַנִּלְדָּ פְּסוּל אֶפִּילוּ אִי בָּא עָלֶיהָ הָאָרוּס בְּבִירוֹר דְּהָא בַּעַל וְנִדְּאֵי חֲשִׁיב כְּמוֹ בָּא עָלֶיהָ.

וְאַפ"ה דְּוּוּקָא מְשׁוּם דְּרוּב בְּעִילוֹת אַחַר הַבַּעַל הוּא דְּמַכְשְׁרִינָן אַבְל אָרוּס לֹא. וְלִמְאֵן דְּפְסִק כַּל"ב י"ל דְּהָא דְּמַכְשֵׁר בְּרִינְתָא מְשׁוּם דְּרוּב בְּעִילוֹת אַחַר הַבַּעַל.

הֵינְנוּ אֶפִּילוּ אִם זִינְתָה וְנִדְּאֵי אַפ"ה תְּלִינָן בְּבַעַל מְשׁוּם דְּרוּב בְּעִילוֹת כּו'. אַבְל בְּאָרוּס כּה"ג אִם זִינְתָה בְּבִירוֹר עִם אַחַר וְנִדְּאֵי לֹא שְׂדִינָן לִיה בְּתֵרָה.

וּבְזָה יֵשׁ לִינְשֵׁב נְמִי קְוִשְׁיַת הַתּוֹס' ז"ל בְּסוּטָה דְּשְׁמוּאֵל אֲדַשְׁמוּאֵל מְשׁוּם דְּהֵתָם מִיְיָרֵי שְׂזִינְתָה בְּבִירוֹר עִם אַחַר וּבְהָא הוּא דְּפּוֹסֵל שְׁמוּאֵל אֶפִּילוּ בְּבַעַל. אַבְל בְּרִינְוֹן בְּעַלְמָא אֶפִּילוּ בְּאָרוּס הַנִּלְדָּ כְּשֵׁר.

וּלפ"ז הָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל יֵשׁא אָדָם דּוּמָה וְאֵל יֵשׁא בֵּת דּוּמָה ע"כ מִיְיָרֵי בְּיִשְׂרָאֵל דְּכֵהֵן וְנִדְּאֵי אָסוּר לִיֵּשׁא אוֹתָהּ מְשׁוּם זִוְנָה. וְהַתּוֹס' ז"ל כְּתִבּוּ הֵתָם דְּמִיְיָרֵי בְּקֵלָא דְּפְסִיק דְּאֵי בְּקֵלָא דְּלֹא פְּסִיק הָא אֲמַרִינָן אִם כְּנֵס יוֹצִיא.

מְשַׁמַּע דְּמַפְרָשֵׁי לְהֵאֵי מִקְלָתָא בְּכֵהֵן. וְכִמּוֹ שְׁכַתְּבַת הַמְּשַׁנְל"מ ז"ל בַּפְט"ו מֵהַל' א"ב.

אַבְל דְּבִרְיָהֶם ז"ל צ"ע א"כ דְּמִיְיָרֵי בְּקֵלָא דְּפְסִיק אַמְאֵי לֹא יֵשׁא בֵּת דּוּמָה כִּינָן דְּקֵלָא דְּפְסִיק הוּא וְקֵלָא דְּפְסִיק לֹא כְּלוּם הוּא: וְהִזְיָה נִרְאֶה דְּכָל שְׁקֵלָא וְטַרְגֵּי דְּשַׁמְעִתִּין לֹא קֵאֵי אֵלָא אַמְפּוֹתָהּ.

וּבְהָא הוּא דְּמַחְמִיר אַבְיֵי לְלִיִּשְׁנָא קַמָּא אֶפִּילוּ לֹא דְּיִימָא מְעַלְמָא. אַבְל בְּאָרוּסָה וּבְנִישְׁאָת לְשׁוּטָה לֹא אֲמַרִינָן מְדַאֲפַקְרָה נְפִשָּׁה דְּבִאָוּנָס לֹא הַפְּקִירָה עֲצָמָה.

וְכֵן נִישְׁאָת לְשׁוּטָה לֹא חֲשִׁיב הַפְּקָר אַע"ג דְּאִין לֹא נִישְׁוֹאִין כִּינָן דְּדִרְדָּ נִישְׁוֹאִין הוּא. וְנִרְאֶה עוֹד דְּבְנִישְׁאָת לְשׁוּטָה כִּינָן דְּמִינְחָדָת הִיא לֹא אֶפִּילוּ דְּיִימָא מְעַלְמָא שְׂדִינָן לִיה בְּתֵרָה דְּרוּב בְּעִילוֹת אַחֲרֵיו.

אַבְל הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּפ"ח מֵהַל' תְּרוּמוֹת פְּתַב דְּבְנִישְׁאָת לְשׁוּטָה נְמִי לֹא תֹאכַל אִם מְרַנְנִין אַחֲרֵיהָ מֵאֲחַר. וְעֵינָן בַּש"ע ס' ד' מַש"כ הָאֲחֲרוּנִים ז"ל שֵׁם וּבְסִי קַנ"ו שֵׁם.

וּי"ל דְּדוּוּקָא בְּשׁוּטָה הוּא שְׁכַתְּבַת כֵּן. וְכִי הִיכִי דְּחֲשִׁיב זְנוּת לַעֲגִנָּן זֶה דְּלֹא חִיִּישִׁינָן שְׁמָא עֵיבְרָה.

וְכִמּוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' ז"ל בַּד"ה בְּזְנוּת לֹא חֲשִׁשׁוּ דְּבְשׁוּטָה נְמִי מִתְּהַפְּכַת דְּאִין אָדָם דֵּר עִם נְחֹשׁ כּו'. אַבְל שְׁאָר מִינְחָדָת י"ל דְּמוּדָה הֶרְמֵב"ם ז"ל דְּבְתֵרָה שְׂדִינָן לִיה.

וְכֵן מְשַׁמַּע מְהָא דְּתַנָּן לַעֲיִל מִי שְׂיֵשׁ לֹא בֵּן מ"מ פּוֹטֵר מִן הַיְבוּם אֶפִּילוּ מְזוּר מַח"כ וְאִטּוּ מִיְיָרֵי דְּוּוּקָא שְׁהִיּוּ חֲבוּשִׁין בְּבֵית הָאֲסוּרִים אֵלָא וְנִדְּאֵי מִיְיָרֵי שְׁהִיא מִינְחָדָת לֹא וְאֶפִּילוּ בְּאִיסוּר שְׂדִינָן לִיה בְּתֵרָה אַע"ג דְּבִלָּא קְדוּשִׁין הוּא.

וכן היא דתנון הָתָם וְחַיִּיב עַל מַפְתּוֹ וְעַל קַלְלָתוֹ. וְכֵן מִסְתַּבֵּר דְּכָל שְׁנֵתִיחָדָה לּוֹ שׁוֹב אֵינָה מְתֵהפֶכֶת.

ומש"ה אֶפְיָלוּ זִינְתָה עִם אַחַר שְׁדִינּוּ לִיה בְּתֵרִיה דְּבִנּוֹת בְּעֵלְמָא מְתֵהפֶכֶת הִיא. אֶלָּא דִּישׁ לֹמַר דְּבִכָּה"ג שְׁנֵתִיחָדָה לְאַחַד.

בְּאִסּוּר לֹא שְׁיִיךְ סְבָרָא דְּמְתֵהפֶכֶת כִּינּוּ דְּתֵרֵנוּיִיהוּ אִיסּוּרֵי נִיגְהוּ. אֶלָּא דְּבָהָא דְּמַכְשָׁרִינּוּ בְּאִשָּׁה מְזֻנָּה מְשׁוּם דְּרֹב בְּעֵילוֹת כו'.

יש לְדַקְדֵּק תִּפּוּק לִיה מְשׁוּם דְּבִנּוֹת מְתֵהפֶכֶת וְחֻזְקָה מִבְּעַל הוּא. וְכֵן הָא דְּמוֹכִיחַ הַש"ס בְּחֻלּוֹ דְּאֶזְלִינּוּ בְּתֵר רַבָּא מִפְּיבּוּד אָב דִּילְמָא לָאו אָבִיו הוּא אֶלָּא ש"מ מְשׁוּם דְּרֹב בְּעֵילוֹת כו'.

ומנ"ל הָא דִּילְמָא מְשׁוּם חֻזְקָה דְּאִשָּׁה מְזֻנָּה מְתֵהפֶכֶת. וצ"ל דְּלֹא חֲשִׁיבָא חֻזְקָה כ"כ. וּלְפִי מַאי דְּאֶמְרִינּוּ הָתָם בְּחֻלּוֹ דְּבִלָּא רַבָּא לֹא מְהַנִּי אֶפְיָלוּ אִם הָיוּ חֲבוּשִׁים בְּבֵית הָאִסּוּרִים מְשׁוּם דְּאִין אֶפּוֹטְרָפוּס לְעֵרִיּוֹת. א"כ ע"כ מוֹכַח מִמְתְּנִיתִין דְּחַיִּיב עַל מַפְתּוֹ.

דְּמִיחָדָת שְׁאֵנִי דְּבָה נְמִי אִיכָּא רַבָּא: וְהִנֵּה הָרַמְב"ם ז"ל בְּפֶרֶק ג' מֵהִלְכוֹת יְבוּם פְּתַב דְּלַעֲנִין יְבוּם אִפִּי לֹא דִּיִּמָּא מְעַלְמָא חִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא זִינְתָה עִם אַחַר וּבְאַמַּת הָכִי מוֹכַח מְשֻׁמְעִתִין דְּחֻלּוֹ דְּאִי לָאו מְשׁוּם רַבָּא לֹא הִיָּה חַיִּיב עַל מַפְתּוֹ מְשׁוּם שְׁמָא זִינְתָה.

וה"ה דְּלֹא שְׁרִינּוּ יְבָמָה לְעֵלְמָא מְהֵאֵי טַעְמָא. וְרֵאִיתִי בְּמֶרְדְּכִי פֶּרֶק פִּיצַד דְּמוֹקֵי לָה מִמְתְּנִיתִין כְּגוֹן שְׁהָיוּ חֲבוּשִׁין בְּבֵית הָאִסּוּרִים.

וּלְכַאוּרָה מְשֻׁמְעַת בְּחֻלּוֹ שֶׁם דְּחֲבוּשִׁים בְּבֵית הָאִסּוּרִים לֹא מְהַנִּי אִם לֹא מְטַעַם רַבָּא. וי"ל דְּהֵינּוּ לְמַאי דַּס"ד דְּלֹא אֶזְלִינּוּ בְּתֵר רַבָּא.

אֲבָל לְמַאי דְּקִי"ל דְּאֶזְלִינּוּ בְּתֵר רַבָּא כָּל שְׁחֲבוּשִׁין בְּבֵית הָאִסּוּרִים לֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא זִינְתָה. אֲבָל הָא וְנִדְּאִי שְׁמַעֲינּוּ דְּבִלָּא רַבָּא חִיִּישִׁינּוּ דִּילְמָא לָאו אָבִיו הוּא.

וא"כ אֶפְיָלוּ לֹא דִּיִּמָּא מְעַלְמָא כָּל שְׁאִין לָה חֻזְקַת כְּשָׁרוֹת חִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא זִינְתָה וְאִינוּ חַיִּיב עַל מַפְתּוֹ וְיְבוּם דְּמָא לָהּ כְּדִמְשֻׁמְעַת בְּמְתְּנִיתִין דַּפ' פִּיצַד. וְדַבְּרֵי הָרַמְב"ם ז"ל מְוַכְרְחִים.

אֶלָּא דְּכָבֵר הִקְשׁוּ הָרַאשׁוֹנִים ז"ל מַאי שְׁנָא דְּלַעֲנִין תְּרוּמָה וּלְעֲנִין אָרוּס כָּל הֵיכָא דְּלֹא דִּיִּמָּא מְעַלְמָא לֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא זִינְתָה וְתֹאכַל בְּתֵרוּמָה וְהַנִּלְדָּ כְּשֶׁר וּמָה שְׁתִּי' הַב"ח ז"ל דְּלַעֲנִין תְּרוּמָה דְּרַבְּנָן הִקְשִׁינּוּ הוּא דְּחֻק דַּא"כ הֵיכָא פְּשִׁיט מִינָּה לְאָרוּסָה שְׁעִיבְרָה.

וְעוֹד דְּכָל כִּי הָאֵי מִילְתָּא הֵוָּא לִיה לְהַש"ס לְבִרּוּרֵי. וְעוֹד דְּמְשֻׁמְעַת דְּהַנִּלְדָּ פֶּהֶן גְּמוּר הוּא וְעוֹבֵד עֲבוּדָה דְּאִי לָאו פֶּהֶן גְּמוּר הוּא לֹא הִיָּה מְאָכִיל אֶת אִמּוֹ אֶלְמָא דְּלַעֲנִין דְּאוּרְיִיתָא נְמִי מְחַזְקִינּוּ לִיה בְּכָשֶׁר וְלֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא זִינְתָה עִם אַחַר.

וכן מְשֻׁמְעַת לְקַמֵּן סוּף פֶּרֶק נוֹשְׁאִין עַל הָאִנּוּסָה דְּבִנּוֹת נְמִי פֶּהֶן גְּמוּר הוּא וְהֵיכָא דְּלֹא דְּעֵינּוּ אִי בְּן ט' לְרַאשׁוֹן אוּ בְּן ז' לְשֵׁנִי הוּא דְּמִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ מְדִין כְּהוֹנָה. אֲבָל לְאַחַר לֹא חִיִּישִׁינּוּ וְאֵע"ג דִּישׁ לֹמַר דְּהָתָם מִיִּירֵי בְּאוּנָס דְּלֹא אֶפְקְרָה נְפִשָּׁא.

וכן מוקמינו לה בירושלמי הָתָם מ"מ מדברי הרמב"ם ו"ל נראה דאפי' ע"י אונס לא מחזקינן בבו ונדאי לענין לפוטרה מן היבום. והיה נראה דלא מכשרינן ליה בהאי חזקה דלא דיימא מעלמא אלא למילתא דאיסורא דלא בעי' עדות גמורה.

אבל לשאר מקלי דבעינן עדות גמורה לאו חזקה היא וצ"ע בד' הפוסקים בזה ועיין ריטב"א ו"ל ובנימק"י שהאריה בזה וכתב דאפי' בפילגש אינה נאמנת לענין לירשו וחילק שם בין ארוס לבא עליה בזנות דבארוס אי לא דיימא מעלמא מחזקינן ליה בדידיה גם לענין ירושה אבל בא עליה בזנות אע"ג דלא דיימא מעלמא לא מחזקינן ליה בדידיה לירשו וצ"ע בכל זה: הדרן עלה פירק אלמנה פירק הערל תוס' בד"ה הערל פי' בקונטרס שמתו אחיו מחמת מילה ומסקו דזה לא תשיב ערלה שלא בזמנה אע"ג דאין צריך למול ודעת ר"ת ו"ל דמתו אחיו מחמת מילה הוי כערלה שלא בזמנה כמו שהביאו הרשב"א והריטב"א ו"ל בשמו והוא פי' לערל דמתניתין שלא מל מחמת פחד שראה אחרים שמתו מחמת מילה או שמת לו אח אחד מחמת מילה.

ומה שהוצרך לזה הוא מהא דלקמן אמרינן אי כתב רחמנא בן נכר דאין לבו לשמים אבל ערל דלבו לשמים כו' אלמא דקרא לא מייירי במומר לערלות אבל הא גופא קשיא לי מנ"ל להש"ס דקרא לא מייירי במומר לערלות ואי משום דשמעינן לה מכן נכר הא בן נכר היינו דווקא מומר לעבוד' פוכבים כמבואר בדברי הרמב"ם ו"ל.

אבל מומר לד"א ונדאי לא שמעינן דאסור בפסח. וגם עיקר הצריכותא לקמן צ"ע דמה ענין זה לזה איסור בן נכר הוא משום דנתנפרו מעשיו וערל איסורו מחמת מאיסת הערלה והיכי ס"ד למילף חד מחבר'.

והיה נראה דקרא מייירי נמי במומר לערלות וס"ד למילף מומר לעבודת פוכבים מיניה. וכי היכי דזה שלא נכנס לברית אסור בפסח כמו כן זה שהפר ברית וכן איפכא ה"א דנילף ערל שלא נכנס לברית מכן נכר דפסולו ג"כ משום הפרת ברית קמ"ל דלא מציינו למילף מהדדי.

דכן נכר אין לבו לשמים פיון דהוי מומר לעבודת פוכבים וכן בן נכר מערל לא ילפינן דערל לבו לשמים פיון דלא הוי מומר לעבודת פוכבים. אבל בן נכר אין לבו לשמים.

אבל שפיר מייירי קרא במומר לערלות שלא מדאגת מיתה. וממילא שמעינן דאפי' אם אינו מכונן להמרה בזה מ"מ אסור הוא פל שלא נכנס לברית.

ועיין בריש חולין דמשמע דליכא בערל אלא תרתי גוונני או מתו אחיו מחמת מילה דאנוס הוא או מומר לערלות נאפי' אם הוא אינו מל מפחד מיתה ג"כ מומר הוא והיכי קרינן ליה לבו לשמים אלא ונדאי כדפירשתי ובזבחים פי' ר"ת ו"ל דמייירי במומר לערלות ולבו לשמים פי' ג"כ מדאגת מיתה.

ולענ"ד נראה כמו שכתבתי. והשתא דאתינן להכי דבכל גוונא מומר הוא אם לא שמתו אחיו מחמת מילה.

א"כ יקשה למ"ד דמומר לדבר אחד הוי מומר לכל התורה כולה. א"כ למה לי קרא דכל ערל לא יאכל בו.

הָא לְדִידָהּ מִבְּנֵי נֶכֶד יִלְפִינָן לָהּ. וְע"כ צ"ל דְקָרָא אֶתִּי לְעֵרֵל שְׁמִתּוֹ אֲחִיו מִחֲמַת מִיָּלָה וּש"מ דְלֹא חֲשִׁיבִי עֵרְלוֹת שְׁלֵא בְּזִמְנָהּ וְדו"ק: גְּמָרָא וְהָא קו"ל גְּבִי תְרוּמָה דְלֹא אֲכִיל אֶלְמָא לֹא קִנֵּי רַבִּי.

וְהִקְשִׁי הַתּוֹס' ו"ל וְהָא אֲמַרִּינָן בְּקִדּוּשֵׁין דְעֵבֶד עֲבָרֵי גּוֹפּוֹ קִנּוּי. וְתִי' דַּה"מ לְעֵנָן שְׁחִרְוֹר אֲבָל לְעֵנָן מְצוֹת לֹא וְהָא דְמוֹתָר בְּשִׁפְחָה כּו'.

מִשְׁמַע קִצָּת מְדַבְרֵיהֶם ו"ל דְאִי הָוֵי גּוֹפּוֹ קִנּוּי הָוֵי לוֹ דִּין עֵבֶד גְּמוּר לְעֵנָן מְצוֹת כְּדִין עֵבֶד כְּנֻעֵי לְהִיּוֹת מוֹתָר בְּשִׁפְחָה וְלִהְפָּטֵר מִמְצוֹת שְׁהָעֵבֶד פְּטוּר בְּהוֹן. וְלַעֲנֵד נִרְאָה דְזוּה לֹא ס"ד דְיִשְׂרָאֵל יִפְטֹר מִן הַמְצוֹת ע"י עֲבָדוֹת.

וְכִבֵּר נֶאֱמַר כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִי הֵם וְלֹא עֲבָדִים לְעֲבָדִים וְלַעֲנָן מְצוֹת אֶפִּילוּ אִי הָוֵי קִנֵּי לִיהִי לְגוֹפִיָּהּ לֹא מְהִנֵּי. וְהָא דְבַעֲיָנָן לְמִימַר הֵכָא דְאִיִּפְטֹר מִפְּסָח אִי קִנֵּי לִיהִי לְגוֹפִיָּהּ הִינְנוּ לְהִמְנַאת עֲצָמוֹ אֲבָל לֹא לְפוֹטְרוֹ לְגַמְרֵי וְעֵבֶד כְּנֻעֵי הוּא דְפְטוּר מִמְצוֹת שְׁהָאִשָּׁה פְּטוּרָה מִהוֹן מִשׁוּם דְעֵיקָר חַיִּיבָא דְמְצוֹת בְּעֵבֶד מֵאִשָּׁה יִלְפִינָן מַגִּז"ש דְלָהּ לָהּ וְאִי לֹא אֲזַרְהָ שְׁנָה לֹא הָוֵי מְחַיִּיבֵינָן לִיהִי כָּלֵל אֲבָל עֵבֶד עֲבָרֵי דְמְחַוֵּיב הוּא בְּמְצוֹת.

בְּשִׁבִיל שְׁנַעֲשֶׂה עֵבֶד אִין לְפוֹטְרוֹ וְהֵכָא לְעֵנָן אֲכִילַת תְּרוּמָה הוּא דְאִיִּצְטְרִיף קָרָא לְמַעוּטֵי מִשׁוּם דְאִי גּוֹפּוֹ קִנּוּי הָוֵי קִנּוּי פְּסָפוֹ שֶׁל פְּהוֹן וְאִוְכַל בְּתְרוּמָה וְהִדְק"ל כִּינּוּן דְבִאֲמַת יֵשׁ לוֹ קִנּוּן הַגּוֹף אֲמַאי לֹא מִיִּקְרֵי קִנּוּן פְּסָפוֹ.

וְהַרְשָׁב"א וְהַרִיטְב"א ו"ל כְּתָבוּ כִּינּוּן דְיוֹצֵא בְּגֵרְעוֹן כְּסָף שְׁלֵא מְדַעַת הָאֲדוֹן לֹא מִיִּקְרֵי קִנּוּן הַגּוֹף לְגַמְרֵי. נִרְאָה מְדַבְרֵי דְהָוֵי גְרָסֵי בְּש"ס אֶלְמָא לֹא קִנֵּי קִנּוּן גְּמוּר.

וַיֵּשׁ לוֹ בּוֹ קִצָּת קִנּוּן הַגּוֹף אֲבָל לֹא לְגַמְרֵי. אֲבָל יֵשׁ לְדַקְדָּק דְהָא מְצִינּוּ לְעֵיל בְּעֲבָדֵי צ"ב אִפִּי לְמ"ד הַדִּין עֲמָה אִפ"ה אֲכִילֵי בְּתְרוּמָה אַע"ג דְיוֹצֵאִין מִרְשׁוֹתוֹ שְׁלֵא מְדַעַתוֹ.

וְצ"ל דְהֵכָא שְׁאֵנִי דַע"ע יוֹצֵא בְּשֵׁשׁ אוֹ בְּיֹבֵל מֵאֲלִיו וְהוּנֵי דוֹמֵיָא דְקוֹנָה שְׁדָה בְּשַׁעַת הַיּוֹבֵל דְלֹא מִיִּקְרֵי אֶלְמָא קִנּוּן פִּירוֹת. וְכִמוֹ שְׁפָתְבוּ לְעֵיל בַּפ' אֶלְמָנָה.

וּבִאֲמַת יֵשׁ לְדַקְדָּק לְמָה לִי קָרָא דְתוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר דְלֹא יֹאכְלוּ בְּתְרוּמָה מְהִיכָא תִיִּתִי דְיֹאכְלוּ כִּינּוּן דְאִין לוֹ בְּהֵם קִנּוּן הַגּוֹף. וְהִנֵּה נִרְאָה דְלֹא מִטַעַם קִנּוּן פְּסָפוֹ הוּא דְאִיִּצְטְרִיף קָרָא אֶלְמָא מִשׁוּם כָּל טְהוֹר בְּבִיתָהּ יֹאכֵל.

וְה"א דְגַם זֶה מִיִּקְרֵי בֵּן בֵּית קַמ"ל. וְלַפ"ז הָא דְאֲמַרִּינָן הֵכָא וְהָא קו"ל בְּתְרוּמָה דְלֹא אֲכִיל אֶלְמָא לֹא קִנֵּי הוּא לְרוֹחָא דְמִילְתָּא.

וְכ"כ הַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל דְבַעֲלָמָא קִים לָן דְעֵבֶד עֲבָרֵי לֹא קִנֵּי לִיהִי רַבִּי אֶלְמָא דְלַדְבְּרֵי ו"ל יִקְשָׁה קָרָא דְתְרוּמָה לְמָה לִי וְלַפִּי הַנ"ל גִּיחָא. וְעִי' יִלְקוּט פְּרָשָׁה קְרַח.

וְמָה שְׁדַקְדָּק מְהַרְשֵׁ"א ו"ל אִימָא אִיפְכָא דְתוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר דְתְרוּמָה לְאִפְנוּיֵי בְלֵא"ה לֹא הִבְנִיתִי דַא"כ כְּתוּב שְׁקָר ח"ו לֹא יֹאכֵל בּוֹ כִּינּוּן דְקִנֵּי לְגוֹפִי'. וְכִמוֹ שְׁהִקְשִׁי הַתּוֹס' ו"ל לְקַמּוֹ לְעֵנָן פְּסָח וּבְשִׁלְמָא לְעֵנָן פְּסָח כְּתָבוּ דְמוֹקְמִינָן לָהּ בְּתוֹשֵׁב גֵּר וְשֹׁכֵר עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים.

אָבֵל לְעֵנָן תְּרוּמָה לֹא מְצִינּוּ לְמִימַר הֵכִי דְהֶכְתִּיב תּוֹשֵׁב כִּהֵן וְשֹׁכֵר לֹא יֵאָכֵל בּוֹ: וְהָא דְקָאָמַר הַש"ס לְעֵנָן פֶּסַח אִי נִימָא תּוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר מִמָּשׁ מְשׁוּם דְהֵי לִיה תּוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר אִיפְטֵר לִיה מִפֶּסַח ג"כ יֵשׁ לְדַקְדָּק הֵיכִי ס"ד לְמִימַר הֵכִי דְאִי לְפִנְטֵרוֹ לְגַמְרֵי וְכַמ"ד עֲבָדִים רְשׁוּתָא הָא פְּתַבְתִּי דְבַעֲבָד עֲבָרֵי לִיפָא לְמִימַר הֵכִי.

וְע"כ לְעֵנָן שְׁלֵא יוֹכֵל לְהִמְנוּת לְעֲצָמוֹ ג"כ קִשָּׁה הָא אִשָּׁה חֲשִׁיבָא קִנְיָן הַגּוֹף לְעֵנָן תְּרוּמָה וְאִפ"ה יְכוּלָה הִיא לְהִמְנוּת לְעֲצָמָה דְהָא עֵיקַר הַטַּעַם דְעֲבָד נְמָנָה עַל שְׁל רַבּוֹ מְשׁוּם דְיָדוּ פִּינְד רַבּוֹ אָבֵל עֲבָד עֲבָרֵי וְנִדְאֵי יֵשׁ לוֹ יָד לְעֲצָמוֹ.

וּי"ל דְאִשָּׁה שְׁאֵנִי דְאִינָה קְנוּיָה לוֹ לְעֲבָדוּת. אָבֵל עֲבָד עֲבָרֵי אִי הֵי קִנְיָן לִיה לְגוּפֵי ה"א דְאִין לוֹ יָד כְּעֲבָד כְּנַעֲנֵי וְדו"ק.

וְעֵינָן בְּלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּה'ל' תְּרוּמוֹת מְשַׁמַּע שְׁפִי דְתּוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר הֵינּוּ שֹׁכֵר בְּעֵלְמָא וְלֹא עֲבָד ע"ש: ע"ב תּוֹסְפוֹת בַּד"ה אָלָא לְאִפְנוּיָי כו' וְאִמַר ר"י דְאִיפָא. לְאוֹקְמֵי בְשֹׁכֵר וְתּוֹשֵׁב עוֹבֵד כּוֹכְבִים.

וּמ"מ לְגוּפֵיהָ לֹא אִיפְטֵרִיף. וְיֵשׁ לְדַקְדָּק לְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּפ"ט מֵהַלְכוֹת קֶרְפֵן פֶּסַח שְׁפַתְב דְתּוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר אִתִּי לְהַזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל שְׁלֵא לְהֶאֱכִיל לְגַר תּוֹשֵׁב אוֹ לְשֹׁכֵר עוֹבֵד כּוֹכְבִים אֲלֵמָא דְאִיפְטֵרִיף לְגוּפֵיהָ.

א"כ הֵיכִי כְּתִיב לְגִזְרָה שְׁנֵה דְתּוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר בַּה'ל' תְּרוּמוֹת הָא אִיפָא לְמִיפְרָף פִּינּוּ דְלֹא מְוִפְנָה הֵי. וּי"ל דְאֵנָן קִי"ל דְמִוִּפְנָה מְצַד אֶחָד לְמִדִּין וְאִין מְשִׁיבִין וְנִדְאָ הֵי מְוִפְנָה אוֹ תּוֹשֵׁב אוֹ שֹׁכֵר דְלִהְזָהִיר עַל אֲכִילְתָן תְּרַנְיָהוּ פִי הַדְּדֵי נִינְהוּ.

וְעִי' בַּלח"מ שֵׁם שְׁפַתְב דְלֹא אִיפְטֵרִיף לְגוּפֵי דְלֹא עֲדִיף מְעַרְל וְכֵן נִכְר פָּמוֹ שְׁכ' הַתּוֹס' ז"ל. וְז"א דְלְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל אִיפְטֵרִיף לְהַזְהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל.

מְשׁוּם דְלִדְיָדָהוּ לֹא קְמַזְהֵר רַחֲמָנָא וְנָה לֹא שְׁמַעִינּוּ מְעַרְל וְכֵן נִכְר דְהֵי קֶרְאֵי לְדִידָהוּ מְזַהֵר רַחֲמָנָא דְעַרְל עֲצָמוֹ לֹא יֵאָכֵל. וְכֵן בֵּן נִכְר יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ מוֹמַר לְעֲבוּד' כּוֹכְבֵי'.

אָלָא דְהֶרְמֵב"ם ז"ל כ' דְהֶמְאֲכִיל לְבֵן נִכְר נְמִי מְוִזְהֵר בֵּין בֵּן נִכְר יִשְׂרָאֵל בֵּין בֵּן נִכְר מְמָשׁ. וְאֵע"ג דְבִישְׂרָאֵל מוֹמַר שְׁיָיף אֲזַהֲרָה לְעֲצָמוֹ.

מ"מ פִּינּוּ דְקֶרָא סְתָמָא נְאָמַר בֵּן נִכְר בֵּין עוֹבֵד כּוֹכְבִים בֵּין יִשְׂרָאֵל. א"כ פִּי הֵיכִי דְלְבֵן נִכְר עוֹבֵד כּוֹכְבִים לְהֶאֱכִילוֹ קְמַזְהֵר רַחֲמָנָא ה"נ בְּבֵן נִכְר יִשְׂרָאֵל מְוִזְהֵר לְהֶאֱכִילוֹ.

וְכִינּוּ דְשְׁמַעִינּוּ דְמְוִזְהֵר לְהֶאֱכִיל לְבֵן נִכְר. א"כ תוֹ לֹא אִיפְטֵרִיף תּוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר לְהֵכִי וּמְוִפְנָה הוּא: אָבֵל עֲדִינּוּ אִינּוּ מִינְשָׁב דְוִנְדֵאֵי לֹא מְצִינּוּ לְמִילָף גַּר תּוֹשֵׁב מִבֵּן נִכְר דְהֵי מוֹמַר לְעֲבוּדַת כּוֹכְבִים.

וְאִדְרָבָא נְרָאָה אִיפְכָא דְזָה שְׁמְוִזְהֵר לְהֶאֱכִיל לְבֵן נִכְר מִתּוֹשֵׁב וְשֹׁכֵר בַּק"ו שְׁמַעִינּוּ לָהּ. אָבֵל קֶרָא גּוּפָא דְכָל בֵּן נִכְר אִתִּי לְיִשְׂרָאֵל מוֹמַר דְהוּא עֲצָמוֹ מְוִזְהֵר שְׁלֵא יֵאָכֵל.

וְא"ש בְּזָה הָא דְעַבִּיד הַש"ס לְקַמֵּן צְרִיכוּתָא מְעַרְל וְכֵן דְלִפִּי דְבְרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל לֹא שְׁיָיְכִין אֶהְדְּדִי פֶלֶל דְקֶרָא דְעַרְל לְעֲצָמוֹ קְמַזְהֵר רַחֲמָנָא וְקֶרָא דְבֵן נִכְר לְהֶאֱכִילוֹ קְמַזְהֵר רַחֲמָנָא. אָבֵל לִפִּי הַנ"ל נִיחָא דְבֵן נִכְר נְמִי לְעֲצָמוֹ קְמַזְהֵר רַחֲמָנָא לְיִשְׂרָאֵל מוֹמַר.

וע"כ צ"ל כמו שפתיבתי דחדא מינייהו מינתר וכנ"ל. ובירושלמי משמע כמו שפתיבו התוס' ז"ל דהוי מןפנה משום דלא עדיף מערל ע"ש: בד"ה דפסח גופי' כו' וא"ת ושאר כל הקדשים מנ"ל כו'.

וי"ל דשאר קדשים גמרין מפסח בהקנישא דזאת התורה כו'. ואע"ג דבהאי קרא פתיב ולמילואים דהוי קדשי שעה לאו כל קדשי שעה כו'.

נדבריהם צ"ע. מנ"ל לחלק בקדשי שעה.

ועוד דמילואין דהוי קודם איסור הבמות נראה דנודאי הותר לאונן פיון דעדיין לא נתקדש המשכן לקדושת עולם. ועדיין דין במה עליו דאונן הותר בבמה בעבודה.

וה"ה באכילה. וזה יש לדחות מ"מ לא מצינו מקום לחלק בקדשי שעה.

וכמו כן יש לדקדק ערל דאסור בכל הקדשים מנ"ל. ובירושלמי מיבעי להו לתרנוייהו ומסיק דילפינו בגזרה שנה דממנו ממנו קדשים מפסח לענן ערלות.

וכן לענן אונן בגז"ש דממנו ממנו. אלא דצ"ע למה לי גז"ש לענן אנינות ולא יליף בק"ו ממעשר דהא בעי למילף התם תרומה בק"ו ממעשר נדחי דמעשר טעון מחיצה ובקדשים ליכא למיפריה הכי.

וי"ל דחש נמי להאי פירכא דכסף צורה. והא דמילת זכריו אינו מעכב בקדשים צ"ל ג"כ דמבו אימעיט נמי קדשים.

והרמב"ם ז"ל במגן המצות פתב דמפי השמועה למדו דערל אסור בכל הקדשים: ועיין פירוש המשניות: גמ' אי הכי אימא כל ערל לא יאכל בו ה"נ דבו אינו אוכל כו'. הכתיב תושב ושכיר.

קצת קשה לפי זה מאי פריה הש"ס לעיל אימא ולא ערלות דא"כ למה לי קרא דוכל זר הא בלא"ה נמי אימעיט ערל בתרומה מפל ערל לא יאכל בו אכל הוא בתרומה פיון דתושב ושכיר איצטריה לאונן דאסור בתרומה.

וי"ל דלפי המסקנא דערלה דגופי' חמירא ממילת זכריו ועבדיו. א"כ ע"כ לא אימעיט ערלה גופא מבו דא"כ בו דכתב רחמנא ממילת זכריו למה לי פיון דאפי' ערלה גופא לא פסלה כל שכן מילת זכריו.

וע"כ בו דכל ערל לא דרשינו למיעוטא דתרומה. אלא דאפתי י"ל דילמא בו דכל ערל אתי למעוטי תרומה ובו דמילת זכריו ועבדיו אתי למעוטי קדשים.

וצ"ל פיון דבו דכל ערל לאו דווקא הוא לענן קדשים תו לא ממעטינו מיניה גם תרומה ודו"ק היטיב. ועוד יתבאר בזה לקמן בשמעתין: תוס' בד"ה אי מה מילת זכריו כו'.

תימא דהא ר"א גופיה דריש במכילתא דאז יאכל בו העבד. ותי' דלר"א מזכריו פריה.

וכבר דקדק מהרש"א ז"ל א"כ הכי דריש מבו דגבי עבד דבו מילת זכריו מעכב ולא בתרומה. פיון דמירי בעבד עצמו.

ומש"כ דבאם אינו ענין דרשינן לה הוא דחוק. אכל לפנינו הגירסא במכילתא דר"א הוא דס"ל דאז יאכל בו היינו האדון ויליף מהקא דהאדון מחויב למול את עבדו.

ומש"ה מעכבו מפסח ור' ישמעאל פליג התם וס"ל דמותר לקניי עבד ערל ודריש אז יאכל בו העבד וקמ"ל דאם רצה למולו ולהאכילו בפסח רשאי. וכבר פתבתי בזה בפרק החולץ.

אלא דבילקוט פ' בא מייתי עוד שם בשם המכילתא דלר' ישמעאל נמי מילת עבדיו מעפבת והוא תרתי דסתרי אהדדי. וצריך לעיין במכילתא עצמה: דף עא גמרא בו המרת דת פוסלת ואין המרת דת פוסלת במעשר.

ובפסחים גרסינן ואין המרת דת פוסלת בתרומה ובו דקל ערל דרשינן דבו אינו אוכל. אבל אוכל במצה ומרור.

לפי גירסא זו ניחא דלא דרשינן איפכא גז"ש דתושב ושכיר להמרת דת ובו דקל ערל למעוטי תרומה משום דא"כ בו דבו נכר למאי אתא פיון דליפא למידרשיה למצה ומרור כמו שכתבו התוס' ז"ל.

אבל למאי דגרסינן בפסחים דמבו דבו נכר נמי דרשינן למצה ומרור. א"כ מנ"ל דהמרת דת אינו פוסל בתרומה ואי מבו דתושב ושכיר אימא איפכא דגז"ש דתושב ושכיר להמרת דת אתיא דפוסלת בתרומה ובו דתושב ושכיר אתי למעוטי דערלות אינו פוסל בתרומה פיון דאירי בתושב ושכיר עובד פוכבים דערלות נמי איפא.

וי"ל דמסתבר יותר למידרש בו דתושב ושכיר להמרת דת מלערלות דערלות דעובד פוכבים לא פסלה דהוי פשלא בזמנה. פיון דאינו מצווה למול.

ועוד י"ל אי נימא דבו דערל אתי למעוטי תרומה. א"כ בו דמילת זכריו למאי אתא.

פיון דאפילו ערלות גופא לא פסלה. אלא דיש לדחות דאיצטריך בו דמילת זכריו למעוטי קדשים דמילת זכריו ועבדיו אין מעכב בקדשים: וצריך לדקדק המרת דת אי פוסלת בקדשים אי לא.

ונהי דלא מקבלינן ממומר לעבודת פוכבים שום קרבן. אבל איסור אכילתו בקדשים לא שמענו.

ומלשון הרמב"ם ז"ל בפ"י מהל' מעה"ק שכתב כל שאינו ראוי לעבוד אינו אוכל חוץ מבע"מ משמע דמומר דאינו ראוי לעבוד אינו אוכל. אבל ז"א אלא בקרבנות הנאכלים לזכרי כהונה.

אבל בקדשים קלים של חבירו יש להסתפק ואפשר אימעיט מבו דאין המרת דת פוסלת גם בשאר קדשים חוץ מפסח. וראיתי בחידושי הרשב"א ז"ל שכתב דזנוקא קאמר הש"ס ואין המרת דת פוסלת במעשר.

אבל בתרומה פסלה המרת דת משום דסגי למעט קדא מבו היינו מעשר אבל תרומה ילפינן בגז"ש דתושב ושכיר גם להמרת דת. והדבר פלאי דהא בפסחים איתא להדיא

דאין המרת דת פוסלת בתרומה ולמה לא הביא סוגיא דפסחים וצ"ע: גמרא ואיצטריף למיכתב ערל כו'.

ע"יין בפסחים פרק ע"פ שפירשו התוס' דעיקר הצריכותא הוא אבו דכתיב בתרנונייהו ולדידי קשה מה יאמרו בזבחים דף ר"ב דעביד הש"ס נמי התם צריכותא כה"ג לענין פסול עבודה והתם אעיקר מילתא קאי.

וי"ל דדווקא הכא לא ניחא להו לפרש הצריכותא בעיקר מילתא משום דאין מזהירין מן הדין. אבל התם דקרא דדברי קבלה הוא שפיר עביד צריכותא בעיקר מילתא.

וכבר כתבתי לעיל מה שיש לדקדק בזה לדעת הרמב"ם ז"ל: ר"ע אומר איש איש לרבות את הערל. יש לדקדק לר"ע למה לי בו דכתיב גבי מילת עבדיו פ"ג דלא דריש גז"ש מהיכאיתי דמעפכת בתרומה.

וי"ל דאיצטריף לקדשים או למעשר למ"ד דערל אסור במעשר ויליף לה בגז"ש דממנו. וכן בו דבן נכר איצטריף למעשר גם לר"ע וע"יין בילקוט פ' בא דאימא התם דר"ע ס"ל דאין מילת זכריו מעפב בפסח.

ובש"ס דילן לא משמע הכי דחשיב לה לר"ע בחומרות של ערלות על אגנינות: ואימא לרבות את האונן. ע"יין תוס' לעיל בד"ה אף תרומה אונן אסור בה שכתב דהוי מצי למימר ולטעמיה למה לי גז"ש בלא זה נמי אונן אסור בתרומה מדאימא לביפורים.

והוא דחוק דא"כ כל השקלא וטריא לעיל והכא לר"ע מותר הוא. ואין דבריהם ז"ל מוכרחים דהש"ס פריף ואימא לרבות אונן ומיעוטה דכל זר לערלות כדמסיק.

ושפיר איצטריף גז"ש לר"א וריבויא דאיש איש לר"ע דלא מצינו למילף ממעשר דמה למעשר שכן ערלות פוסל בה. והיינו טעמא דלא ילפינו ערלות בתרומה מהיקישא דביפורים למעשר משום דאיכא למיפרף מה למעשר דאגנינות פוסל בו.

ועוד יתבאר בזה לקמן בשמעתין בעז"ה: והג"י מולין ניגהו והתנן קונם כו'. ע"יין תוס' ז"ל שכתבו דמש"ה פריף מנדרים אע"ג דלשון ב"ג אדם לחוד ולשון תורה לחוד משום דהתם מקרא ילפינו והקשו מוכל ערל לא יאכל בו אלמא דערל ישראל ג"כ נקרא ערל.

ותי' דהיא לא איצטריף אלא לישראל. ורש"י ז"ל כתב בד"ה בערלי ישראל לענין נדר מולין ניגהו דהלף אחר לשון ב"ג אדם.

משמע מפ"י דהא דמותר בערלי ישראל הוא משום לשון ב"ג אדם. אבל בלשון תורה שפיר מיקרי ערל.

ולענין מולי אומות הוא דשנה לשון ב"ג אדם ללשון תורה. כדמיייתי התם מקרא.

וכ"כ הרשב"א ז"ל [אבל בע"א דף ר"ו מוכח פדברי התוס' ז"ל דערל ישראל לא מיקרי ערל גם בלשון תורה דפריף למאן דדריש המול ימול למעוטי ערל ישראל ממתינתין דמיקרי מולין.

ובירושלמי בפירקין ממעט לערל ישראל מהאי קרא ומוכח נמי מסוגיא דע"א דלא פדברי ר"ת ז"ל דערל שמתו אחיו מחמת מילה מיקרי ערלה שלא בזמנה. וע"יין במשנל"מ ז"ל

בהל' מלכים מש"כ בלשון רש"י ז"ל בנדרים בזה לפי דברי רש"י ז"ל א"ש קושטת התוס' ז"ל התם בע"א ודו"ק.

והמהרש"א ז"ל הקשה לפי מש"כ התוס' ז"ל דלעיל אומות לא איצטריף משום דמפל בן נכר נפקא. א"כ תיקשי בלא"ה מאי קאמר לאתויי ערבי מהול הא מן נכר נפקא.

וכן הקשה הרשב"א ז"ל. ותי' דבן נכר ישאל שנתנפרו מעשיו גרע טפי מן נכר ממש. אבל במכילתא אי' דבכלל בן נכר תרנוניהו הוי בן נכר עובד פוכבים וכן נכר ישראל. והדק"ל.

וי"ל דאתי לאשמעינן בגר תושב שאינו עובד עבודת פוכבים דעיקר בן נכר קאי על העובד עבודת פוכבים מש"ה פריף והגי מולין גינהו. ואפתי מפל ערל נפקא ומוכח מפאן דבעובד עבודת פוכבים נמי שייף ערלות אע"ג דאינו מצווה למול ובכלל פל ערל הוא.

אבל מלשון הרמב"ם ז"ל בפ"ט משמע דבן נכר מיירי בעובד עבודת פוכבים ולישראל קמזהר רחמנא שלא להאכילו וכל ערל מיירי בערל ישראל ולעצמו מזהר כמש"כ לעיל: ומסיק דאיצטריף לגר שפול ולא טבל ורקטן שנולד כשהוא מהול ור"א לטעמיה דגר מעליא הוא במילה לחוד וקטן שנולד כשהוא מהול ס"ל דאין צריף להטיף דם ברית.

והקשה הלח"מ ז"ל בפ"ט על הרמב"ם ז"ל דפסק כר"א דיליף גז"ש דתושב ושכיר והא הוא ז"ל פסק דגר שפול ולא טבל לא הוי גר וקטן שנולד כשהוא מהול צריף להטיף דם ברית. וא"כ איצטריף תושב ושכיר להכי ע"ש.

והנה לפי מש"כ התוס' ז"ל לעיל בפרק החולץ דר"ע מהכא יליף דלא הוי גר עד שימול ויטבול אין פאן קושיא דהא הרמב"ם ז"ל יליף לה מאבותינו דהוי מילה וטבילה ותו לא איצטריף תושב ושכיר להכי.

אבל למאי דכתבנא התם דאיצטריף קרא אפילו למ"ד דלא הוי גר עד שימול ויטבול. דכינן דמל לשם יהדות תו לא מיקרי ערל.

וכמו שכתב הרשב"א ז"ל ג"כ בשמעתין קשה לכאורה הא איצטריף להכי. וי"ל ע"פ מש"כ לעיל בפרק החולץ מסוגית הש"ס דכריתות דגר בימי' הקדמוני' אסור בקדושי' בלא הרצאת דמים.

ולפ"ז תו לא איצטריף לגר שפול ולא טבל כינן דאפילו הרצאת דמים מעכב באכילת קדשים. וסוגיא דשמעתין אזלי אליבא דרבנן דראב"י לפי מש"כ בפירוש המשנה בכריתות דלדידהו לא מעכב הרצאת דמים באכילת קדשים.

וכמו שהבאתי לעיל אלא דיש לפקפק בזה דע"כ הא דאיצטריף לגר שפול ולא טבל היינו להזהיר לישראל שלא להאכילו דלדידהו לא שייף אזהרה כינן דעדיין פל עובד פוכבים הוא.

וא"כ שפיר איצטריף קרא לזה לכ"ע להזהיר את ישראל שלא להאכילו. ועוד קשה מאי פריף הש"ס והגי מולין גינהו ומפל ערל שמעינן לה הא איצטריף להזהיר את ישראל ומפל ערל לא שמעינן אלא אזהרת עצמו ע"כ נראה כמו שכתבתי לעיל דבאמת מתושב

לחוד דרשינו להא וכמו שפכת הרמב"ם ז"ל דישאל מונהר להאכיל לתושב ושכיר ונלפינו מינה דאסור להאכיל לכל מי שאינו מצנוה ונדא מינייהו מנוטר הוא לגז"ש דלקטן שנולד פשהוא מהול לא איצטריה למאי דמסקינו בשבת דטעמא דצריה הטפת דם ברית הוא משום דספק ערלה פבושה היא ולא איצטריה קרא לרבויי ספיקא.

והא דאמרינו הקא דר"ע סובר דצריה להטיף דם ברית ע"כ צ"ל דלאו מטעם ספק הוא דמצריה. ולהכי איצטריה קרא אע"ג דלאו ערל הוא מ"מ לא יאכל.

אבל למאי דקי"ל דמספיקא הוא דצריה הטפת דם ברית ונדאי לא איצטריה קרא להכי. והא דקאמר הש"ס דר"א ס"ל קטן שנולד פשהוא מהול א"צ להטיף ד"ב ה"ה דהוי מצי למימר דס"ל דצריה להטיף דם ברית.

ומטעם ספק שפא ערלה פבושה היא. ועיין בגלקוט פ' בא שיהביא בשם המכילתא דר' יצחק דריש לתושב ושכיר לאתויי ערבי מהול וגבעוני מהול: ויש להסתפק לר"ע דמרבי גבי פסח מתושב ושכיר קטן שנולד פשהוא מהול אלמא דלא הוי בכלל ערל דקרא.

א"כ לענין תרומה מה דינו. כיון דלא שמעינו אלא מאיש איש לרבות את הערל.

א"כ לא איתרבי אלא ערל גמור. אבל קטן שנולד פשהוא מהול דלא מיקרי ערל לא איתרבי או דילמא כיון דאיתרבי לענין פסח ה"ה דמרבין ליה לענין תרומה.

וע"כ צ"ל פן לפמש"כ התוס' לעיל דמש"ה מרבי ר"ע לערל כי טמא משום דמצינו לענין פסח שהשנה הפתוב ערל לטמא. וא"כ כי מרבין לענין תרומה מרבין כל דפסול בפסח.

וצ"ע יותר בזה. ולקמן בשמעתינ יבואר עוד: ערלות שלא בזמנה מעכבת או לא כו'.

ובירושלמי פשיטא ליה דלא מעכבא אלא דאיתא התם דדווקא כל שבועה חשיב ערלה שלא בזמנה. אבל ליל שמיני אסור לסוכו בשמן של תרומה דלילה אינו מחוסר זמן וחשיב ערל.

וכן משמע מלשון הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' תרומות ע"ש. וקשה לי דלפ"ז היכי פשיט ר' זירא מהא דתנא דזכריו איתנהו בשעת אכילה וליתנהו בשעת עשיה דערלות שלא בזמנה הוי ערלו' ואיתיליד ביני וביני דילמא ערלות שלא בזמנה לא הוי ערלות.

ומיירי בקטן שחל שמיני שלו ביו"ט הראשון דבשעת עשיה לא הוי ערלות משום דשלא בזמנו הוא. ובשעת אכילה דהיינו בלילה הוי ערל דלילה אינו מחוסר זמן.

וכיון דס"ל השתא לר"ז דאפי' אם אינו יכול למולו מ"מ מעכבו כל שהוא ערל. א"כ שפיר מעכב בשעת אכילה כיון דהוי ערלה בזמנה אלא ש"מ דליל שמיני נמי הוי ערלה שלא בזמנה.

וא"כ למה פסק הרמב"ם ז"ל כשיטת הירושלמי בזה. וי"ל דהא בש"ס דילן לא איפשיטא הך בעיא אלא דבירושלמי פשיטא להו דלא הוי ערלה סמוך אפשיטותא דהירושלמי.

ופסק לקולא. והיינו דווקא תוך שבועה.

אבל ליל שמיני דבירושלמי נמי מחמרי ביה פסק לחומרא: ומסיק רבא דלענין מילת זכריו ועבדיו כל היכא שאינו יכול למולו לא מעכב ובשעת אכילה ע"כ צ"ל דכל שהנה

יכול למולו קודם אכילה אע"ג דבשעת אכילה אינו יכול למולו מעכב או מילה שלא בזמנה דאינה דוחה יו"ט אפ"ה מעכב באכילתו.

וא"כ נראה דלענין עשי' ג"כ הכי הוא אע"ג דאין יכול למולו בשעת עשיה כגון ע"פ שחל בשבת ומילה שלא בזמנה כמו מילת עבד אפ"ה פנין דהיה יכול למולו קודם ע"פ מעכב בעשיית הפסח.

או אפ"ש דיש לחלק דדווקא לענין אכילה הוא פל שיכול למולו קודם אכילה מעכב משום דכבר התחיל זמן פסח. אבל אם חל ערב פסח בשבת דכי מטי זמן פסח תו לא יכול למולו אפ"ש דאינו מעכב וכי חלה התינוק בע"פ פשיטא ליה דאינו מעכב אע"ג שהיה יכול למולו קודם פנין דהיה לו פנאי למולו עדיין קודם עשיית הפסח.

אלא דאח"כ חלה התינוק. אבל בכה"ג דחל ע"פ בשבת שהי' יודע שלא יכול למולו בשבת יש להסתפק.

ובד' הרמב"ם ז"ל נאמרו הדברים סתומים ע"ש: ויש לדקדק עוד בשמעתין אמאי לא מוקי לה הש"ס ביוצא דופן. וכדר' אמי בשבת פ' ר"א דמילה דאינו נימול לשמונה פל שאין אמו טמאה לידה.

וכן הקשה הק"ע והוא ז"ל תי' דע"כ ר"ח לא ס"ל כר' אמי דא"כ מאי מיבעי ליה בערלה שלא בזמנה הא בר מילה הוא בתוך הזמן ג"כ ביוצא דופן וכמו שפכתבו התוס' ז"ל בריש פירקין לענין ערל שמתו אחיו מחמת מילה.

ואין זה מוכרח דהא בפ' ר"א שם אמרינן דאם מל בתוך ח' הני לא עשה מצוה. ושפיר מיקרי שלא בזמנה.

ולדבריו הא לכ"ע בר מילה הוא בתוך זמנו בטומטום שנקרע ונמצא זכר. וצ"ל דלא ניתא להו לשנויי במילתא דאית ביה פלוגתא פנין דאשפחנא גוונני דכולהו מודו בה.

וענין שם בדברי הק"ע שדקדק אמאי לא ביאר הרמב"ם ז"ל בהל' תרומות הא דחלצתו חמה הני ערלה שלא בזמנה. והוא תמוה דדווקא לענין מילת זכריו הוא דלא מעכבא פנין דלאו בר מהילא הוא.

אבל לענין תרומה ונדאי ערל הוא. וכמו שפכתבו התוס' ז"ל בריש פירקין ודו"ק: ע"ב גמרא כגון שהיו אביו ואמו חבושים בבית האסורים עינין מהרש"א ז"ל.

וכבר פתבתי בזה לעיל בפרק החולץ: ערל מקבל הזאה שפן מצינו באבותינו שקיבלו הזאה פשהו ערלים. ופי' רש"י ז"ל שנטמאו במתי מדבר.

והרמב"ן והרשב"א ז"ל פי' שנטמאו במלחמת סיחון ועוג ומדין. ולפ"ז יש לומר דר"ש בזבחים דריש קרא להכי הוא משום דלטעמין דס"ל קברי פותים אין מטמאין למ"ד לעיל בפ' הבא על יבמתו דאפי' במגע ובמשא לא מטמאי.

וא"כ לא הוו טמאים כלל ולא הוצרכו להזאה. ולענין קושית התוס' ז"ל למה לי קרא נראה דאתי לאשמעינן דלא גילף מקרא דאתם ושביכם דבעינן דווקא נכנס לברית

כְּדֹרְשֵׁינוּ בְּסִפְרֵי מָה אַתֶּם בְּנֵי בְרִית אִף שְׁבִיכֶם בְּנֵי בְרִית וְאִימְעֵיט גַּם יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא נִכְנַס לְבְרִית קמ"ל.

וּמַה שֶׁהִקְשׁוּ הַרְמֵב"ן וְהַרְשֵׁב"א ו"ל אֲמַאי לֹא יְלִיף מִקְרָא דְמִלְחָמַת מִדִּין כָּל הוֹרֵג נֶפֶשׁ כּו' תִּתְחַטָּאוּ וְנֹדַאי נִרְאָה כְּמוֹ שְׁתֵּי דְהֵם הָיוּ מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם הַמּוֹלִים. וְכִדְרָשֵׁינוּ הִתְלַצּוּ מֵאַתְכֶם אֲנָשִׁים כְּשִׁירִים וְצַדִּיקִים.

אָבֵל מַה שְׁתֵּי דְקָרָא קְאָמַר תִּתְחַטָּאוּ לְאַחַר זְמַן לֹא מִשְׁמַע כּוּן בְּמִקְרָא דְכַתִּיב וְאַתֶּם חָנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים מִשְׁמַע דְּלֹאֲחַר שְׁבַעַת שָׁבוּ כְּוָלָם אֶל הַמַּחֲנֶה. אֲלֵא דְלִפֵּי מַאי דְקָאָמַר רַבָּה בַר יִצְחָק לֹא נִיתְּנָה פְרִיעָה לְאַבְרָהָם אָבִינוּ וְיְלִיף מִקְרָא דִּיהוֹשֻׁעַ וְשׁוֹב מִן אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם ג"כ מְלוּ וְלֹא פְרָעוּ מִשׁוֹם דְּלֹא נִצְטוּוּ אַז עַל הַפְרִיעָה.

וּמַה שֶׁפָּתְבוּ הַתּוֹס' ו"ל דְּהִלְכָה לְמִשְׁנֵי מְסִינֵי הוּא ע"כ הֵינּוּ דְהִכִּי נֶאֱמָרָה לְמִשְׁנֵי שְׁלֹא יִכְנָסוּ לְאֶרֶץ בְּלֹא מִלְּחָמָה וּפְרִיעָה. וְכְמוֹ שֶׁפָּתַב הַרְמֵב"ן ו"ל דְּבִשְׁנַת הָאֲרֻבָּעִים נֶאֱמָרָה לְמִשְׁנֵי.

א"כ בְּשַׁעַת מִלְחָמַת מִדִּין כְּוָלָם עָרְלִים הָיוּ כִּינּוּן שְׁלֹא פְרָעוּ. וְשִׁפִּיר שְׁמַעִינוּ מִתְחַטָּאוּ דְעָרַל מִקְבֵּל הַזָּאָה.

וְהַתּוֹס' ו"ל בַּד"ה מַאי טַעְמָא לֹא מְהוּל כְּתִבוּ דִּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם מְלוּ וּפְרָעוּ וְלֹא מִשְׁמַע כּוּן בְּגִמְרָא דְקָאָמַר וְדִילְמָא הִנּוּ דְלֹא מְלוּ א"כ מַאי שׁוֹב מִשְׁמַע דְּשׁוֹב קָאֵי אִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם. וְעֵינּוּ בְּזַה בְּדַבְרֵי הַרְמֵב"ן וְהַרְשֵׁב"א ו"ל.

וְא"כ ע"כ צ"ל דְלֹא נִצְטוּוּ עַל הַפְרִיעָה אֲלֵא בִימֵי יְהוֹשֻׁעַ דַּאֲל"ה הֵיאֵךְ אֲכָלוּ קִדְשִׁים וּפְסַח בְּשִׁנָּה הַשְּׁנִית. וְהַתּוֹס' ו"ל בַּד"ה סוּף מִלְּחָמָה הִקְשׁוּ מִנ"ל דְלֹא נִצְטוּוּ אֲבָרָהָם אָבִינוּ בְּפְרִיעָה.

וּלְפִי הַנ"ל נִיחָא דַּע"כ לֹא נִצְטוּוּ כִּינּוּן דִּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם מְלוּ וְלֹא פְרָעוּ ש"מ דְלֹא נִצְטוּוּ בִימֵי אֲבָרָהָם. וְעֵינּוּ בְּזַה בְּדַבְרֵי הַרְשֵׁב"א וְהַרְשֵׁב"א ו"ל שֶׁהִבִּיאוּ מִדְרָשׁוֹת חֲלוּקוֹת בְּזַה.

וְעֵי תוֹס' בְּסוּף פְּרָק ר"א דְמִלְּחָמָה בְּשַׁבַּת וּבְתוֹסִי"ט שָׁם. וּבְסִנְהֶדְרִין בַּפ' ד' מִיתוֹת גְּבִי כָּל מִצְוָה שֶׁנֶּאֱמָרָה וְנִשְׁנִית דְּפָרִיף הֵתֵם וְהִרִי מִלְּחָמָה נְמִי מִשְׁמַע דְּבִסִּינֵי לֹא נִצְטוּוּ עַל הַפְרִיעָה ע"ש: תוֹס' בַּד"ה סוּף מִלְּחָמָה ע"ש שֶׁהִקְשׁוּ דְלִקְמוֹן דְרָשֵׁינוּ הַמּוֹל יְמוֹל לְרַבּוֹת צִיצִין.

וְהִנֵּה נִרְאָה דְמַהֲאֵי קָרָא דְהַמּוֹל יְמוֹל לֹא שְׁמַעִינוּ אֲלֵא דְלִכְתּוּבִילָה צָרִיף לְהִסִּיר צִיצִין הַמְעַפְבִּין. אָבֵל מ"מ לֹא מִקְרֵי עָרַל בְּשַׁבִּיל זֶה לִיאָסֵר בְּתַרוּמָה וְקִדְשִׁים קמ"ל הֵיאֵי קָרָא דְשְׁנִית לְאִקּוּשֵׁי סוּף מִלְּחָמָה לְתַחֲזִיל' מִלְּחָמָה דְמַעַכְבּ וְכַדְתָּנוּ בְּמַתְנִיתִין דְּשַׁבַּת דְּאִינוּ אוֹכְלִ בְּתַרוּמָה.

וּבִירוּשְׁלָמִי בְּפִירְקִין מְרַבֵּי מִהַמּוֹל יְמוֹל לְתַרְנוּנֵיהוּ לְפְרִיעָה וְלִצִּיצִין ע"ש: בַּד"ה מַאי טַעְמָא לֹא מְהוּל כּו'. אָבֵל בְּבִשְׁרַת תַּאֲנָה הָיוּ מוֹתְרִין שְׁלֹא נֶאֱסֵר לָהֶם.

וְכְמוֹ בְּצַבִּי וְאֵל. וְסִבְרָא זִו צ"ע.

דא"כ פל הטמאים היו מותרים בפשר תאנה פינו דאין יכולין לאכול קדשים. ובקרא משמע דטמאים נמי היו בכלל איסור פדכתית אחר ההיתר אף פאשר יאכל הצבי והאיל פן תאכלנו הטמא והטהור יחדיו יאכלנו משמע דטמא נמי נאסר בתחילה.

ויותר נראה דהוי אכלי בשר צבי ואיל. וכ"כ הרשב"א ז"ל: דף עב גמרא אמר רב הונא ד"ת משוה אוכל בתרומה.

ומדבריהם גזרו עליו כו'. ומייתי הש"ס ברייתא דתניא משוה ונולד פשהוא מהול אוכלין. ולחד לישנא מסיק הש"ס בתיובתא לרב הונא בהא דאמר דמדרבנן לא אכיל. אבל בהא דצריה מילה מדרבנן לא מסיק בתיובתא דהא תניא לעיל דצריה שימול.

אלא דאע"ג דצריה שימול מדרבנן מ"מ לענין תדנמה לא גזרו. ולחד לישנא הוי סייעתא בהא דאמר רב הונא דמה"ת אנכל ומשוה אוכל היינו מה"ת.

אבל מדרבנן אסור. וכתב רש"י ז"ל דנראה לו עיקר פהאי לישנא דהו' סייעתא מהא דאמרינו לקמן לימא תנאי היא מ"ס מה"ת ומ"ס מדרבנן אלמא דליכא מאן דמכשיר לגמרי עכ"ל.

ונראה מלשוננו דלמאן דצריה מילה מדרבנן ונדאי דאסור ג"כ בתרומה. ולפ"ז דקדק מהרש"א ז"ל להאי לישנא דמסיק בתיובתא מאי תיובתא הא תני בפרייתא לעיל דצריה שימול.

והנה נראה דרש"י ז"ל ג"כ מודה דלהאי לישנא דהוי תיובתא לא פליג אהא דצריה מילה מדרבנן אלא דמשמע ליה לרש"י ז"ל דלימא כתנאי קאי אדרב הונא. ומאן דאמר דמילת משוה הוא מדרבנן הוא פרב הונא אלמא דליכא מאן דפליג אדרב הונא.

והרמב"ם ז"ל פסק פהאי לישנא דהוי תיובתא ולשיטתו ז"ל דכל ספיקא מה"ת לקולא הדבר מוכרח דלא הוי סייעתא. דהיכי מציינו למימר דהא דמשוה אוכל היינו מה"ת אבל מדרבנן אסור.

א"כ הא דטומטום אינו אוכל היינו שמה"ת. ולשיטתו גם טומטום אוכל מה"ת פינו דספיקא מה"ת לקולא אלא ע"כ משוה מדרבנן נמי אוכל.

ועוד למאי דפסק הוא ז"ל דעצרות שלא בזמנה לא הוי ערל. א"כ יש לו חזקת היתר לתרומה ולכ"ע מותר לאכול מה"ת אלא דלרב שרביא בב"ב טומטום שנקרע אינו נקמול לשמונה עכ"פ לשיטתו הדבר מוכרח דהא דמשוה אוכל היינו אפי' מדרבנן: אלא אי קשיא לי הא קשיא לי הא דתניא בפרייתא ונולד פשהוא מהול אוכל בתרומה ע"כ צ"ל דגם אליבא דמ"ד צריה להטיף דם ברית אוכל דאי כמ"ד אין צריה להטיף פשיטא ולמ"ד צריה אמאי יאכל בתרומה הא ספק ערל הוא דספק ערלה פבושה היא.

פדמסקינו בפרק ר"א דמילה. ועוד הא לענין פסח וקדשים אמר ר"ע לעיל דנולד פשהוא מהול אסור.

ובכר פתבתי לעיל דנראה דה"ה לתרומה. ונהי די"ל דלר"א דיליף מתושב ושכיר לגז"ש מציינו למימר דנולד פשהוא מהול מותר נמי בקדשים.

אָבֵל לְעֵיל לֹא מִשְׁמַע כֵּן דְּהָא אֲמַרִּינן דר"א ס"ל דְּאִין צָרִיף לְהַטִּיף ד"ב. אָבֵל לְמ"ד צָרִיף וְנִדְאֵי אָסוּר בְּקִדְּשִׁים וְה"ה בְּתַרוּמָה וּבְרֵייתָא זֹו דְּלֹא כְּמֵאן.

וּבִיּוֹתֵר תִּיקְשִׁי עַל הֶרְמֵב"ם ז"ל שְׁפִסְק דְּצָרִיף לְהַטִּיף דָּם בְּרִית וּמִטַּעַם סָפֵק עָרְלָה כְּבוּשָׁה. וְהָכֵא פִּסְק דְּאוּכַל בְּתַרוּמָה.

וּצ"ל דְּהָא דְּחִינְשִׁינן לְעָרְלָה כְּבוּשָׁה הוּא מְדַרְבְּנָן בְּעֵלְמָא. וְכֵן מִשְׁמַע מְהָא דְּפִסְק הֶרְמֵב"ם ז"ל דְּעַל הַטַּפֹּת דָּם בְּרִית לֹא בְּעֵי בְּרוּכֵי.

וְעֵינן בְּתַשׁוּבַת הֶרְמֵב"ם ז"ל שֶׁם שְׁהַשִּׁיב לְחַכְמֵי לִנְגִיל בְּזָה. וּמֵהָא בְּרֵייתָא הוּא דְּהוֹכִיחַ כֵּן.

וּלפ"ז לֹא הוּי צָרִיף לֹוּמַר לְעֵיל דר"א ס"ל דְּאִין צָרִיף לְהַטִּיף דָּם בְּרִית. דְּאִפִּילוּ לְמ"ד צָרִיף הוּא רַק מְדַרְבְּנָן.

אֲלֵא דא"כ ר"ע דס"ל כמ"ד צָרִיף כְּמֵאן הוּא. וְהִיכֵן מְצִינוּ פְּלוּגְתָא בְּזָה אִי מַה"ת אוּ מְדַרְבְּנָן הוּא וּלְמֵאֵי דס"ד לְקַמֵּן דְּתַנְאֵי הִיא בְּגַר שְׁנַתְגַּיִיר כְּשֶׁהוּא מְהוּל וְנוֹלַד כְּשֶׁהוּא מְהוּל אִי מְדַאֲוֵרֵיתָא אִי דְּרַבְּנָן א"ש.

וְהַש"ס לֹא פְּרִיף אֲלֵא מְקַטֵּן שְׁעֵבֵר זְמַנּוּ. אָבֵל בְּשָׂאָר מִקְלֵי נִיחָא לִיה לְמִימַר דְּמְדַרְבְּנָן הוּא הָרִי מְצִינוּ דְּפְלִיגֵי בְּזָה תַנְאֵי.

אֲלֵא דְּהַמְסַקְנָא לֹא קֵאֵי הָכִי וּבִקְרָאֵי פְּלִיגֵי. וְתוּ לֹא שְׁמַעִינוּ אִי דְּאוּרֵייתָא אִי דְּרַבְּנָן הוּא. וּמ"מ לְפִי מֵאֵי דְּגַרְסִינן בְּבְרֵייתָא דְּבְנוֹלַד מְהוּל נְמִי פְּלִיגֵי ע"כ צ"ל דְּמְדַרְבְּנָן בְּעֵלְמָא דְּאִי מַה"ת פְּשִׁיטָא דְּנִימּוֹל לַח' וּבִיּוֹם. וְכֵמוּ שְׁהַקְשָׁה מְהַרְש"ל ז"ל.

אָבֵל אִי נִימָא דְּמְדַרְבְּנָן הוּא שְׁפִיר קמ"ל דֹּאע"ג דְּמְדַרְבְּנָן הוּא מ"מ אִינוּ נִימּוֹל אֲלֵא בִיּוֹם. וְכֵן צ"ל בְּהָא דְּאֲמַרִּינן לְאַתּוּיֵי מִי שְׁיֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי עֲרֻלוֹת אַע"ג דְּנִימּוֹל לְשִׁמוּנָה.

וְכֵמוּ שְׁכַתְבַּת הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּפ"א מְהַלְכוֹת מִיֵּלָה מ"מ אִי צְטָרִיף לְאַשְׁמַעִינוּ דְּנִימּוֹלִין בִּיּוֹם. כֵּינן דְּאִין דּוֹחִין אֶת הַשְּׁבֵת.

וְעֵינן בַּכ"מ שֶׁם שְׁכַתְבַּת דְּלִשְׁיטַת הֶרְמֵב"ם ז"ל לֹא הָא בְּהָא תְּלִיָא וְאַע"ג דְּאִין דּוֹחָה אֶת הַשְּׁבֵת מ"מ נִימּוֹל לַח'. וּמִשְׁמַע דְּמַה"ת נִימּוֹל לַח' וְאַפ"ה אִינוּ דּוֹחָה אֶת הַשְּׁבֵת.

וְזָה צ"ע דֹּא כ"כ דְּמַה"ת נִימּוֹל לַח' פְּשִׁיטָא דְּנִימּוֹל בִּיּוֹם. וְיִוֹתֵר נִרְאָה דְּלִמ"ד אִין דּוֹחָה אֶת הַשְּׁבֵת ה"ה דְּאִין נִימּוֹל לַח'.

וְהֶרְמֵב"ם ז"ל מְסַפִּיקָא הוּא דְּכַתְבַּת דְּנִימּוֹל לַח'. וּמ"מ יֵשׁ לְדַקְדָּק אֲמַאי לֹא פְּרִיף מֵהָא בְּרֵייתָא דְּמַרְבִּינוּ מְשָׂאָר כֹּל הַנִּימּוֹלִין מִי שְׁיֵשׁ לוֹ ב' עֲרֻלוֹת לְמֵאן דְּאָמַר דְּמַחְלִין עָלָיו אֶת הַשְּׁבֵת.

דֹּא כ"כ הוּי מִיֵּלָה בְּזַמְנָה וּמֵאֵי קמ"ל: עַכ"פ זָה נִרְאָה בְּרוּר דְּלִדְעַת הֶרְמֵב"ם ז"ל הַטַּפֹּת ד"ב דְּקָטָן שְׁנוֹלַד כְּשֶׁהוּא מְהוּל אִינוּ אֲלֵא מְדַרְבְּנָן. וְכֵן נִרְאָה דְּגַר שְׁנַתְגַּיִיר כְּשֶׁהוּא מְהוּל דְּצָרִיף לְהַטִּיף ד"ב הוּא ג"כ מְדַרְבְּנָן מְדָלָא בְּעֵי בְּרוּכֵי.

וְהוּא ג"כ מְשַׁמְעֵתָא. דְּשְׁמַעְתִּין דְּפְרִיף וְלִטְעַמִּיף קָטָן שְׁעֵבֵר זְמַנּוּ מִי אִיכָא לְמ"ד דְּרַבְּנָן.

משמע דכל הני איפא למימר דמדברבנו הוא. אלא דלעיל פרק החולץ משמע דמה"ת הוא. וכמו שפכתבתי לעיל וצ"ע: ובירושלמי בפירקין איתא משוה ונולד פשהוא מהול וגר שנתגזיר פשהוא מהול לא יאכלו בתרומה. ומייתי התם פלוגתא במשנה אי גזירה היא או קנס הוא.

ונ"מ אם נמשכה ערלתו באונס למ"ד קנס בזה לא קנסוהו ומינה משמע דנולד פשהוא מהול וגר שנתגזיר פשהוא מהול הא דלא יאכלו בתרומה הוא נמי מדברבנו כמו משוה אלא דצ"ע היכי שייכא אכילת תרומה בגר.

וצ"ל דלענן עבד פהן קאמר. ולענן קדשים לא נתבאר בדברי הרמב"ם ו"ל מה דינן של נולד מהול וגר שנתגזיר פשהוא מהול וצ"ע: ויש לדקדק עוד בשמעתין אמאי מסיק בתויבטא לרב הונא ולא משני דר' יהודה הוא דאמר משוה אינו צריך לימול.

וי"ל דמשמע משוה דומיא דנולד פשהוא מהול. ומה נולד פשהוא מהול אע"ג דצריך הטפת דם ברית מדברבנו מ"מ אוכל בתרומה ה"נ משוה והיננו דמסיק הש"ס קתני מיהת משוה ונולד פשהוא מהול אוכל בתרומה.

ועיין סוף פ' ר"א דמילה גבי קטן המסונבל בבשר: גמרא אמר אבני פשביציו ניקרים מבחוץ. והרמב"ם ו"ל פתב דנשיו לא יאכלו.

וכתב המשנ"ל מ"ל משום דרבא פליג אדאבני מטעם דלאו בר חנפה הוא כמו שפכתבו התוס' ו"ל. וצריך לחלק בין זה לסריס דמצינו בו אישות אע"ג דאין ביאתו ביאה: ע"ב ערל שהנה הזאתו פשירה כו'.

ופריך מברייטא דטומטום שקידש כו'. ומוקי לה רב יוסף כר"ע דמרבי לערל פי טמא. ופי' רש"י ו"ל דלר"ע אסור בנגיעה פטמא. ויש לדקדק לפ"ז אטו לר"ע ערל בקדשים בכרת כמו טומאת הגוף ובתרומה במיתה.

וזו לא שמענו. וי"ל דמדכתב רחמנא גבי פסח וכל ערל לא יאכל בו.

ויקרא למה לי פיון דכטמא הוא. אלא ש"מ לאינתוקי ללאו גרידא ולא הוי לגמרי פטמא. ולפ"ז אין צורך למה שפכתבו התוס' לעיל דמכל ערל יליף דהוא פטמא אלא איצטרך לאשמעינן דלא קאי אלא בלאו. אבל באמת לא ידענא מי הכריחו לרש"י ו"ל לפרש דלר"ע לגמרי מדמי ליה לטמא גם לענן נגיעה.

דא"כ מאי פריך הש"ס לעיל ואימא לרבות את האונן. הא אונן ונדאי ליכא לדמויי לטמא לענן נגיעה דהא קדשי שעה הותר לאונן ואי פטמא הוא גם לענן נגיעה היכי מותר בקדשי שעה.

ועוד היכי שייך לרבות טומאה ממש גבי אונן וכי באיזה טומאה נגע זה. אלא ונדאי גם לר"ע לא מרבינן ליה פטמא אלא איסורא.

וכל דבר שפטמא אסור בו ערל אסור בו. כמו אכילת קדשים ועבודה ומעשה פרה דהיא ג"כ כעין עבודה ולענן ראיה.

אַבְל שְׁיִהְיֶה כְּטָמָא מִמֶּשׁ וְנֹדַאי לָא אִיתְרַבִּי. תַּדַּע דְּדָאטוּ לר"ע אִיכָא בְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים טְוִמָאָה דְּאוּרִייתָא וּבְכָל דְּוֹכְתִי קי"ל דְּמַדְבְּרִיָּהֶם גְּזֵרוּ עֲלֵיהֶם: וְהִנֵּה רַבָּא קִשְׁיָא לִיהּ לָא לִישְׁתַּמֵּיט תַּנָּא וְלִיתְנִי הָעֶרְל וְהִטְמָא מִזֵּה מִשְׁמַע לִיהּ לְרִש"י ו"ל דְּלַעֲנִין נְגִיעָה קְאָמַר דְּדַאי לַעֲנִין אֲכִילַת קַדְוָשִׁים וּמִילֵי דְּעֵבֻדָּה הָא לַכ"ע עֶרְל כְּטָמָא.

אַבְל גִּרְאָה לְפָרֵשׁ דַּה"ק לָא לִישְׁתַּמֵּיט וְלִיתְנִי עֶרְל וְטָמָא גְּבִי הֲדָדִי. כִּינֵן דְּאַמְרַת דְּלר"ע פְּסוּלוּ מִפְּנֵי שְׁהוּא כְּטָמָא.

אַלָּא וְנֹדַאי לָא לְכָל מִילֵי מְדַמֵּי לִיהּ לְטָמָא. וּמִש"ה קִשְׁיָא לִיהּ לְמַאי דְּמוֹקֵי לָהּ רַב יוֹסֵף וְלְבְרִייתָא דְּעֶרְל פְּסוּל כר"ע.

אַלָּא וְנֹדַאי הָאֵי בְּרִייתָא לַכ"ע פְּסִיל לִיהּ. וּפְרִיָּהּ מְעַרְל וְטָמָא דְּרִאָּה.

וּמִשְׁנֵי הֵתָם מְשׁוּם דְּמָאִיס וּלכ"ע פְּטוּר. וּלפ"ז לְרַבָּא אֵין פְּסוּל יוֹתֵר בְּעֶרְל לר"ע מְלַרְבְּנֵן. וְלְבְרִייתָא דְּפּוֹסֵל לַכ"ע פְּסוּל. וְלְבְרִייתָא דְּמַכְשָׁרֵי לַכ"ע כְּפֶשֶׁר וְלָא ס"ל לְשִׁינוּיָא דְּרַב יוֹסֵף.

אַבְל לְקַמֵּן בְּפִירְקִין מְסִיק הַש"ס כְּשִׁינוּיָא דְּרַב יוֹסֵף. וְכֵן בְּחֻגִיגָה מְסִיק סְתָמָא דְּהַש"ס דְּעֶרְל פְּטוּר מִן הֲרִאָּה הוּא כר"ע דְּמַרְבֵּי לְעֶרְל כְּטָמָא.

וּמ"מ פְּסִק הֲרַמְב"ם ו"ל לַעֲנִין רִאָּה כְּסַבְרֵי דְּרַבָּא דְּלַרְבֵּנֵן ג"כ פְּטוּר מְשׁוּם דְּמָאִיס. וְהַתּוֹס' ו"ל בַּד"ה מְשׁוּם דְּמָאִיס הִקְשׁוּ לָמָּה לִי קִרָּא לְטְוִמָטוּם כְּשִׁבְיָצִיו מִבְּחוּץ הָא עֶרְל הוּא.

וּתִי' כִּינֵן דְּלָא אֶפְשָׁר לְמוּל לָאוּ מָאִיס הוּא. וּלפ"ז לְשִׁיטַת ר"ת ו"ל דְּמַכְשָׁר בְּעֶרְל שְׁמַתוּ אֲחִיו מְחַמַּת מִילָּה לַעֲנִין קַדְוָשִׁים.

רִאָּה וְקַדְוָשִׁים סְבָרְתוּן הַפּוּכָה דְּלַעֲנִין קַדְוָשִׁים עֶרְל כְּפֶשֶׁר וְטְוִמָטוּם פְּסוּל אַע"ג דְּאִינוּ יָכוּל לְקַיֵּוּל. וְלַעֲנִין רִאָּה הוּי אִיפְכָּא דְּטְוִמָטוּם לָא מִיפְסִיל מְשׁוּם עֶרְל.

וְעֶרְל פְּסוּל אֶפְיִלוּ מִתּוּ אֲחִיו מְחַמַּת מִילָּה כִּינֵן דְּמָאִיס אוּ אֶפְשָׁר דְּלַעֲנִין רִאָּה ג"כ כְּפֶשֶׁר לְשִׁיטַת ר"ת כִּינֵן דְּאֵנוּס הוּא לָאוּ מָאִיס הוּא. וְיוֹתֵר גִּרְאָה דְּאַבְיֵי דְּמִשְׁנֵי הֵתָם כְּשִׁבְיָצִיו מִבְּחוּץ ס"ל כְּשִׁינוּיָא דְּרַב יוֹסֵף דְּבְרִייתָא דְּעֶרְל וְטָמָא ר"ע הִיא.

אַבְל לְרַבֵּנֵן עֶרְל חֲזִיב בְּרִאָּה. וְלְרַבָּא עֵינָר קִרָּא אֲתִי לְאַגְדְּרוּגְנוּס.

וּא"ש בְּזֵה מַה שְׁלָא בִּינָר הֲרַמְב"ם ו"ל בַּהֲל' חֲגִיגָה דִּין טְוִמָטוּם כְּשִׁבְיָצִיו מִבְּחוּץ מְשׁוּם דְּמִיפְסִיל מְטַעַם עֶרְל. וְעֵינֵן בַּלח"מ שָׁם: וְרִאִיתִי בְּתוֹס' בְּחֻגִיגָה שָׁם שְׁהִקְשׁוּ ג"כ לר"ע לָמָּה לִי כָּל עֶרְל דְּכַתִּיב גְּבִי פְּסַח.

וּתִי' דְּאִיצְטְרִיָּהּ לְעֶרְל שְׁמַתוּ אֲחִיו מְחַמַּת מִילָּה דְּלָא הוּי כְּטָמָא. וְדְבָרֵיהֶם ו"ל צ"ע דַּמְנ"ל הָא דְּלר"ע לָא אִיתְרַבִּי אֲלָּא עֶרְל מְזִיד וְלָא אָנוּס.

וְעוֹד דַּא"כ יֵשׁ חִילּוּק בֵּין תְּרוּמָה וְקַדְוָשִׁים דְּבַתְרוּמָה אִינוּ אָסוּר לר"ע אֲלָּא עֶרְל מְזִיד שְׁהוּא כְּטָמָא. וְלַעֲנִין קַדְוָשִׁים אָסוּר אִפִּי' עֶרְל אָנוּס.

וא"כ טןמטום אמאי אסור בתרומה הא ונדאי אנוס הוא ואינו יכול לימול. וכי בשביל שאפשר שיקרע יהיה פטמא.

וכן טןמטום שקידש אמאי קדושיו פסול ואף דלשיטת ר"ת ז"ל ערל שמתו אהיו מחמת מילה קיל מטןמטום. אבל לשיטת רש"י ז"ל ונדאי דלא מסתבר לחלק ואי לא מיקרי טמא אם אנוס הוא מחמת שמתו אהיו מחמת מילה ה"נ לא מיקרי טמא אם אינו יכול לימול מפני שהוא טןמטום ובעיני יפלא איך כתבו זאת בפשיטות כ"כ.

ולענ"ד נראה ברור דאין לחלק. ועיין תוס' שם בד"ה טמא משמע דס"ל דאין לחלק ע"ש: ומהתוס' ז"ל בד"ה התם משום דמאיס כתבו עוד לפרש דהא דקאמר הש"ס התם משום דמאיס הוא ג"כ לר"ע לחוד.

ומש"ה משני לערל פי טמא. ולפ"ז גם לרבא איכא איסורא לערל להראות בעזרה.

אבל אם נפרש דרבא לכ"ע אומר ולא משום דערל פי טמא אלא משום הכי פטור מן הראי' דמאיס. א"כ איסור לבא בעזרה לא שמענו דנהי דליכא חיובא גביה להראות משום דמאיס.

אבל איסור מניין לנו. ובפסחים (דף סב) איתא דערל וטמא משלחין קרבנותיהם.

וכתבו התוס' שם דזה אליבא דר"ע דמשני לערל פי טמא. אבל לרבנן הוא עצמו מביא קרבנותיו.

והרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' ביאת מקדש כתב ג"כ דערל משלח קרבנותיו משמע דס"ל דאסור לבא בעזרה וכינן דהוא ז"ל פסק פתכמים מנ"ל דאסור לבא בעזרה. וצ"ל פיון דפטור מן הראי' משום דמאיס ה"ה דאיסורא נמי איכא אלא דלא נתבאר במשנה דכלים שילוח ערל מהכא.

וכן בדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' ביאת מקדש לא נתבאר דין ערל: וראיתי במהרש"א ז"ל שכתב לרבא דמסיק דלכ"ע ערל אסור בפרה. ובגגייעה מותר.

ואמאי לא גילף בק"ו מטבול יום דמותר בפרה ואסור בגגייעה בתרומה וקדשים ערל שאסור בפרה אינו דין שאסור בגגייעה. ותל' דא"כ למה לי גזרה שוה דתושב ושכיר דערל אסור בתרומה גילף בק"ו מטבול יום.

ועוד דאיכא למימר מחוסר פפורים יוכיח דאסור בפרה ומותר בגגייעת תרומה. אבל גגייעת קדשים מסיק דלרבא ילפינן בק"ו מטבול יום דאסור.

ולא זכיתי להבין דבריו ז"ל דא"כ למה לי דכתב רחמנא בפסח דערל אסור גילף בק"ו מטבול יום. ועוד דאי לא כתב רחמנא גבי תרומה וקדשים דערל אסור.

גבי פרה ג"כ לא הוי פסלינן ליה. ועוד אי נימא ק"ו כי האי גוונא א"כ למה ליה למימר דפטור מן הראי' משום דמאיס תיפוק ליה דאסור להראות בעזרה מק"ו דטבול יום.

אלא ונדאי לא שינוי למילף ק"ו בזה לפוסלו בגגייעה פיון דלית ביה סרה טומאה. ועוד דהא דפסול בפרה לא פתיבא.

וע"כ מסבירא בעלמא הוא דפסלינן ליה וליכא למילף בק"ו מיניה. ואדרבה גילף איפכא וכדברי רבי אלעזר.

ועוד נראה דרבא לא פליג אדרב יוסף. וע"כ ברייתא דערל פסול לקדש כר"ע הוא דמשני ליה פי טמא.

אלא דרבא הוא דמקשי לא לישתמיט תנא כו'. אבל אין פאן קושיא כ"כ דאנן אהכי נוקי ונסמוך.

וכדאמרינן בפסחים בסוגיא דר"ח סגן הפהגים. ודו"ק היטיב: דף עג ע"ב תוס' ד"ה ואוכלין בטומאת עצמן תימא לר"י כו'.

ונראה לי שבמדכתב רחמנא גבי קדשים דאוכל בטומאת עצמן לוקה דלא איצטריו דהא מצינו למילף ממעשר כמו לאנינות בגז"ש דממנו. אלא לאשמעינן דדווקא בקדשים לוקה אבל בתרומה לא.

אבל בפסחים (דף כב) לא משמע פן ע"ש. ובלא"ה י"ל פיון דמיעט רחמנא ממנו אי אתה מבטיר אבל אתה מבטיר שמן של תרומה אלמא דלענין טומאה תרומה קיל ממעשר.

ותו לא מצינו למילף גם מהקישא דביכורים וע' תוס' לקמן בד"ה אסור מלבער בטומאה משא"כ בתרומה ועוד יבואר בזה לקמן: בד"ה ור"ש תרומה קרינהו רחמנא כו'. והשתא איסור אוגן גופא מ"ט לא ילפינן ממעשר משום דתרומה קרינהו רחמנא כו'.

יש לדקדק בדבריהם ז"ל דהא אילו לא נאמר ותרומת ידך קאמר ר"ש הוי ילפינן איסור חוץ לחומה בק"ו ממעשר. ועל זה פריה רבא מה למעשר שפן אסור לאוגן.

אבל ביכורים ליכא למילף ממעשר דהאיכא למימר תרומה תוכיח דאסור לזרים ומותר לאוגן. אבל לענין חוץ לחומה לא שייך למימר יוכיח מתרומה.

פיון דלית בהו חומה וק"ל: גמרא והיכן מוזהר על אכילתו. עיין תוס' בד"ה והיכן שיקשו דבפסחים משמע דמלא בערתי ממנו נפקא לן אזהרה במעשר.

ובפסחים כתב רש"י ז"ל דלא בערתי אינו אלא ונידוי דברים ואזהרה מלא תוכל לאכול בשעריך נפקא. אבל פאן פי' רש"י ז"ל דאיסור אכילה שמעינן מדלא הוצרך להתנודות על הטהור משום דהכי קאמר אפי' טמא שאינו ראוי לאכילה לא נמתיו להדלקה וש"מ דאסור לאכול בטומאה.

ולפ"ז מצינן למימר דלא ביערתי נמי אזהרה הוא. אלא דלא שמעינן מינה אזהרה לאכילה משום דאזהרה דביעור הוא אזהרה עלפילוי של מעשר בין בטהור בין בטמא.

ועיין מהרש"א ז"ל שכתב ג"כ קצת כמו שכתבתי אלא שכתב דמש"ה מיייתי התם בפסחים קרא דלא ביערתי משום דבעי למילף התם לאיסור הנאה לקודש. וכמו שכתבו התוס' ז"ל התם.

יש לדקדק בזה דהכי שמעינן מהקישא דמעשר איסור הנאה הא אינו מוזהר גבי מעשר אלא הנאה של פילוי. אבל שאר הנאה מותר במעשר.

וא"כ בקודש נמי מנ"ל דכל הנאות אסורות. אלא ונדאי הנאה דקודש ממילא ידעינן דאסור פנין שיהא בשריפה.

והא דאיצטריה למילף ממעשר. הוא פי היכי דלא נידרןש ממנו אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר בשמן קודש.

וכמו שביבאר עוד בזה לקמן בשמעתין: והנה מלשון המשנה משמע דליכא לאו בביעור בטומאה כדקתני ואסור לבער מהו בטומאה ואוכלן בטומאת עצמן לוקה משמע דבהבערה ליכא מלקות.

ונחלקו בזה הראשונים ז"ל ה"ה הרמב"ם ז"ל והרמב"ן ז"ל וה"ה דאכילה באנינות שייכא בהאי פלוגתא. וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל דאם אכל באנינות לוקה.

ובאמת משמע פן בפירקין לעיל דפריה ואימא לרבות אנינות ואי נמא דליכא מלקות באוכל מעשר באנינות. א"כ היכי מצינו למימר דגזרה שנה דתושב ושכיר אתי לאנינות ה"ה בפסח גופא ג"כ ליכא מלקות.

פנין דפסח גופא ממעשר גמר. וכי תימא דמתושב ושכיר שמעינן נמי דלוקה באוכל פסח באנינות.

דא"כ תו לאו מופנה הוא דאיצטריה לגופיה לרבות מלקות לאנינות. אלא ונדאי משמע דאיכא מלקות באנינות דמעשר.

וכשיטת הרמב"ן ודו"ק: תוספות בד"ה אסור לבער מהו בטומאה כו'. ואין לומר משום דתרומה איקרי קודש וילפינן לה מקדש כו'.

משמע מדבריו דבקודש פשיטא לן דאסור ליהנות בשעת שריפתה. וכבר דקדקתי לעיל בזה דאיסור הנאה דקודש לחוד ואיסור ביעור דמעשר לחוד ולא מטעם איסור הנאה הוא דהא מותר לסוכו אלא איסור ביעור בטומאה דמעשר הוא איסור בפ"ע.

וא"כ היכי מצינו למילף תרומה מקדשים לענין איסור הנאה דהא תרומה לאו מאיסורי הנאה הם. והתוס' ז"ל בשבת פ' במה מדליקין פתבו דקודש כמו שלמים שהיה מותר לכ"א אם נטמא ילפינן איסור הנאתו ממעשר בק"ו או בהקישא.

וכדאיתא בפסחים. וא"כ מנ"ל איסור הנאה בהני קדשים שמוותרים לכ"א.

ועי' בדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות מעשר שני: דף עד גמרא האי תנא דבי ר' עקיבא היא דמרבי לערל פי טמא. ופי' רש"י ז"ל דבפרה נמי אסור.

וכדאמרינן לעיל. והקשה מהרש"א ז"ל.

א"כ מנ"ל דאונן מותר בפרה דאי מק"ו דטבול יום שאסור בתרומה אפ"ה מותר בפרה אונן שמוותר בתרומה לכש"כ שמוותר בפרה. האיכא למימר ערל יוכיח שמוותר בגיעת תרומה ואסור בפרה.

ורש"י ז"ל פי' לעיל דלר"ע באמת ערל אסור בגיעה כטמא. אלא אפי' למש"כ לעיל דלגיעה ליכא למ"ד דמשוי ערל כטמא.

מ"מ נראָה דליכא למימר יוכיח מערל פּינן דבכלל טמא הוא פי היכי דלא עבדינן יוכיח
ממחוסר פּיפורים דמוּתָר בתְרוּמָה וְאָסוּר בְּפָרָה מִשּׁוּם דְּמַחְסוּר פּיפורים ג"כ בכלל טמא
הוא דע"כ לא שרי רחמנא טבול יום אלא דאותה פּרָשָׁה הִינּוּ דַּמַּת אָבֵל לֹא דְמַחְסוּר
בְּפָרָה.

וכדאיִתָּא בְּזָבָחִים. וְהַתּוֹסֵ' ז"ל פָּתְבוּ לְעִיל דַּמַּש"ה לֹא עֲבָדִינן יוכיח ממח"כ לְעִיל גְּבִי
עָרַל מִשּׁוּם דְּמַח"כ אָסוּר בְּנִגְיַעַת קִדְּשִׁים.

וְעֵינָן בַּתּוֹסִי"ט פ"י דְּנִדָּה שְׁפָתַב פְּדַעַת הֶרְמֵב"ם ז"ל דְּאָם טָבֵל מְנוּתָר בְּנִגְיַעַה אֲפִילוּ עַד
שְׁלֹא הִבִּיא קַרְבָּנוֹתָיו. וְא"כ שְׁפִיר מְצִינָן לְמִימַר מַח"כ יוכיח דְּאֲחַר שְׁטָבֵל מְנוּתָר בְּנִגְיַעַת
קִדְּשִׁים וְאָסוּר בְּפָרָה.

אָבֵל דְּבָרֵי הַתּוֹסִי"ט ז"ל צ"ע דְּהָא מְבֹאָר לְהִדְיָא בַּפ"י. מֵהַל' אָבוֹת הַטְּוִמָאָה דְּמַח"כ
וְטָבוֹל יוֹם תְּרַנּוּיָהּ וְאָסוּרִים בְּנִגְיַעַת קִדְּשִׁים מֵה"ת.

וּמָה שְׁהָאָרִיף שֵׁם הַתּוֹסִי"ט בְּסִתְרִית דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל מֵהַל' אָבוֹת הַטְּוִמָאָה פִּי"ב שֵׁם
דְּמִשְׁמַע דְּלִגְיַעַה אֵין צָרִיף טְבִילָה אַחֲרָת. וְאַחַר שְׁהִבִּיא קַרְבָּנוֹתָיו מְנוּתָר לִיגַע בְּקִדְּשִׁים
בְּלֹא טְבִילָה.

וּבְפָרָק ו' מֵהַל' מְטַמְּאֵי מִשְׁכָּב כְּתָב דְּטָבוֹלָת יוֹם אָרוּף צָרִיכָה טְבִילָה אַחֲרָת בְּסוּף לְנִגְיַעַת
קוֹדֶשׁ. וּמִשְׁמַע אֲפִילוּ אַחַר שְׁהִבִּיאָה קַרְבָּנוֹתָיָהּ לֹא הִבְנִיתִי תְּמִיחָתוֹ בְּזָה.

דְּהָרֵי מְבֹאָר בְּדְבָרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל שֵׁם בַּהַל' מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב טַעְמוֹ שֶׁל דְּבָר שְׁמִצְרִיף טְבִילָה
לְנִגְיַעַה הוּא מִשּׁוּם דְּקוֹדֶם לְכֹן טַמְאָה הִיא לְקוֹדֶשׁ. כְּמִבְּוֹא' בְּדְבָרֵי ז"ל שֵׁם וְדוֹנָקָא בְּשָׂאָר
טָבוֹל יוֹם וּמַח"כ דְּלֹא מְטַמְּא אֵלָא פּוֹסֵל וְאַהֲנִי לִיה טְבִילָה דְּמַעֲקָרָא.

מַש"ה א"צ טְבִילָה אַחֲרָת. אָבֵל זֹו שְׁטַמְּאָה הִיא לְקוֹדֶשׁ גַּם אַחַר טְבִילָה רֵאשׁוּנָה מַש"ה
צָרִיכָה טְבִילָה אַחֲרָת גַּם לְמַגַּע.

וְהַדְּבָרִים בְּרוּרִים אֵלָא דְּהִיא גּוֹפָא צ"ע מ"ש טָבוֹלָת יוֹם אָרוּף דְּטַמְּאָה הִיא לְקוֹדֶשׁ מִשְׁאָר
טָבוֹל יוֹם דְּאֵינוּ אֵלָא פּוֹסֵל. וְכִמוֹ שְׁהִקְשָׁה הַתּוֹסִי"ט ז"ל שֵׁם אֵלָא דְּהַדְּבָר גִּפְלָא מֵה
שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַתּוֹסֵ' חוֹלִין דְּמַתְּנִיתִין דְּנִדָּה אָבָא שְׁאוּל הוּא.

וְכֹן מְבֹאָר בְּתוֹסֵ' חוֹלִין שֵׁם וְהוּא ש"ס עָרוּף בְּנִדָּה שֵׁם דְּמַתְּנִיתִין אָבָא שְׁאוּל הוּא. וְלָמָּה
כְּתָבוּ כֹן מִדַּעַת עֲצָמוֹן.

וְהַנְּרָאָה דְּלֹא הָוִי גְּרָסִי הָכִי בַּש"ס הָא דְּמַתְּנִיתִין אָבָא שְׁאוּל הוּא. וְכֹן לְדְבָרֵי הֶרְמֵב"ם
ז"ל צ"ל דְּלֹא הָוִי גְּרָסִי הָכִי.

וְלָהִכִּי מְחַלֵּק בֵּין טָבוֹל יוֹם דְּעֵלְמָא לְטָבוֹלָת יוֹם אָרוּף וְאֵין כָּאֵן מְקוּמוֹ בְּזָה. עַכ"פ זָה
נִרְאָה בְּרוּר דְּנִגְיַעַת מַח"כ בְּקִדְּשִׁים עַד שְׁלֹא הִבִּיא קַרְבָּנוֹתָיו מֵה"ת אָסוּר.

וְע' בְּתוֹסֵ' זְבָחִים דָּף י"ז ע"ב בַּד"ה קָסְבָר רַבָּה. וְע' בְּתוֹסֵ' זְבָחִים שֵׁם בַּד"ה אֲוִנָן וְטָבוֹל
יוֹם שְׁפָתְבוּ דְּלֹאֲוִנָן לֹא מְצִינָן לְמִימַר יוכיח ממח"כ וּבַע"מ מִשּׁוּם דְּמָה לְהַנְּדָף שְׁכֹן לֹא
הוֹתָרוּ מְפָלְלָן תְּאֵמַר לֹאֲוִנָן שְׁהוֹתָר מְפָלְלוּ.

וממילא לא תיקששי נמי מה שדקדק מהרש"א ו"ל דנימא ערל יוכיח דערל נמי לא הותר מפללו: והמהרש"א ו"ל פתב דהא דאמרינו הקא תנא ד"ר עקיבא היא דמשוי לערל פי טמא. היינו לענן מעשר.

ומש"ה לא תני ערל בברייתא. אבל בפרה מותר גם לר"ע משום ק"ו מטבול יום. וכתב לבאר בזה דברי הרמב"ם ו"ל דלענן מעשר פסק דערל פטמא. ולענן פרה פתב דערל פשר.

והיינו משום דפסק פתנא דר"ע. ולא הבנתי דבריו ו"ל דהא הרמב"ם ו"ל פתב דערל בתרומה ילפינו מתושב ושכיר אלמא דלא ס"ל הא דר"ע דמשוי לערל פטמא.

ועוד דלר"ע דמשוי לערל פטמא ונדאי לא מציינו למילף ערל בק"ו מטבול יום פי היכי דלא ילפינו בק"ו מח"פ מטבול יום למ"ד מח"פ דזב פזב דמי משום דכטמא הוא. ומה שפתבו התוס' ו"ל בזבחים שם בד"ה שרפה אונו דמש"ה לא ילפינו מח"פ בק"ו מטבול יום משום דאיכא למימר מה לטבול יום שפותר לאכול בפסח הפא בטומאה לא הבנתי דהא אונו לגייעה קאמרינו ולענן נגייעה טבול יום חמיר: ומה שפי' דלענן מעשר קאמר א"כ אמאי לא משני לעיל האי ברייתא דתני דערל אסור במעשר דאתיא כר"ע דמרבי לערל פטמא אלא משמע דר"ע לא פליג במעשר.

וכמו שפכתתי לעיל דלא לגמרי מרבי ר"ע לערל פטמא: ובשמעתין משמע דערל פשר בפרה לכל מילי אפילו בעבודות דבעי פהונה כמו טבול יום. והא דנקט הש"ס לעיל ערל שיהנה היינו משום דיליף מטבול יום והתירא דטבול יום נאמר בהזאה.

והרמב"ם ו"ל לא פתב התירא דערל אלא גבי הזאה אבל גבי עבודות דבעי פהונה לא פתב דערל פשר. ובאמת קשה מ"ש דכל דיני פהונה בעינן גבי פרה וערל הוא דילפינו מטבול יום להתירא.

וכן הקשו התוס' ו"ל בזבחים אמאי לא אמרינו בע"מ יוכיח. וצ"ל דערל ג"כ פסול הוא משום סרף טומאה דמאוסה היא הערלה וכן אונו והני הוא דילפינו מטבול יום פיון דשמעינו דהתורה הקילה בטומאה לענן פרה אבל שאר מילי לא ילפינו מטבול יום.

ודו"ק: גמרא ואימא ליקח לו ארון כו'. פי' רש"י ו"ל דאתי לאשמעינו דמעשר שנטמא מותר לעשות בו צרכיו לקנות בו חלוק.

מבואר מדבריו ו"ל דבטהור ונדאי אסור לקנות בו חלוק ולא ניתן אלא לאכילה ושתיה. ולפי המסקנא דמירי בסיכה גם בטמא אסור לקנות בו חלוק.

ולפ"ז הא דתנן במעשר שני לא נתתי ממנו כו' ליקח לו ארון ותכריכין הוא לאו דווקא דהא לחי נמי אסור ליקח בו חלוק. והתוס' ו"ל פתבו דלענן ארון ותכריכים נמי דרשינו ליה אלא דפריד דילמא להא לחוד הוא דאתא.

אבל סיכה אסורה אפי' לחי בטמא משום שומבערו בטומאה. ולפ"ז קשה למה ליה להש"ס למימר חד לדריש לקיש ואמאי לא קאמר חד להא דתנן במע"ש לענן ארון ותכריכים ולאשמעינו דבטמא מותר ליקח חלוק.

ומש"ה איצטריף מַמְנוּ. אַלֵּא דֵהתוֹס' ז"ל כְּתָבוּ לְעִיל דְאַפִּי בְּטָהוֹר מוֹתֵר לִיקָח חֲלוּק
וְדִיִּיקִי לָהּ מָהָא דְתַנּוּ לִיקָח אַרוֹן וְתַכְרִיכִין מִשְׁמַע דְלַחֵי שְׂרִי וְלֵא גִיחָא לְהוּ לְחֶלֶק בֵּין
טָמָא לְטָהוֹר.

ולפ"ז נְמִי קָשָׁה מֵאֵי פְרִיף הַש"ס וְאֵימָא לִיקָח לֹו אַרוֹן כו'. א"כ מַמְנוּ לְמֵאֵי אִיצְטְרִיף
כִּינּוּן דְאִין חֲלוּק בְּזָה בֵּין טָמָא לְטָהוֹר.

וע"כ לְסִיכָה אֵתִי וְאִיצְטְרִיף מַמְנוּ לְאַשְׁמַעִינּוּ דְבְמַעְשָׁר טָמָא אִיִּירִי. וְעֵינּוּ בְּזָה בְּדַבְרֵי
הַתוֹס' ז"ל ב"מ פֶּרֶק הַזֶּהָב וּבַד' הַר"ש ז"ל דְמַע"ש וְלֵא מְצֵאתִי פְעֵת בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם
ז"ל לְהֵאֵי דִינָא דְסִיכַת מַע"ש שְׁנַטְמָא וְצ"ע בַּד' הַרְמַב"ן ז"ל עַל הַתּוֹרָה בְּזָה: ע"ב תוֹס'
ד"ה אֵימָא ה"מ דְלָאוּ בַר פְּפָרָה כו'.

אַבְל מַעְשָׁר כִּינּוּן דְסָגִי בְטָבִילָה ה"ה בְּמִידֵי דְבַר פְּפָרָה. וְכַבֵּר דְקֹדֵק מְהַרְשָׁ"א ז"ל דְהָא
אַשְׁכַּחְתּוּן תַּנָּא דְמַחְמִיר בַּמַּח"כ מְטָבוּל יוֹם לְעַנְגֵין פְּרָה.

וְהֵינּוּ לְמִ"ד מַח"כ דְזָב כְּזָב דְמִינְכְדָאִיתָא בְּזַבְחִים. וְמָה שְׁתִּי דְהֵתָם מוֹכְחֵי קִרְאֵי דְטוֹמְאָה
דְאוּתָהּ פְּרִשָׁה אַכְשֵׁר רַחְמָנָא.

לֹא הַבְנִיתִי מֵאֵי מוֹכַח הֵתָם יוֹתֵר מְהֵכָא. וְנִרְאָה דְדוֹנָקָא גְבִי פְרָה הוּא דְמַחְלִינּוּ בֵּין טָבוּל
יוֹם לְמַח"כ מְשׁוּם דְפְרָה קְדוּשִׁים הוּא וְחִידוּשׁ הוּא שְׁחִידוּשָׁה רַחְמָנָא לְהַכְשִׁיר טָבוּל יוֹם
ע"כ אִין לָהּ בּוּ אַלֵּא חִידוּשׁוֹ טָבוּל יוֹם דְאוּתָהּ פְּרִשָׁה.

אַבְל לְעַנְגֵין מַעְשָׁר דְלָאוּ חִידוּשׁ הוּא דְלֵא אֶסְרָה רַחְמָנָא גְבִי אַלֵּא קוֹדֵם טָבִילָה. א"כ
מְהִיכ' תִּיתִי לֹו לְמִיסַר מַח"כ וְלַחֲלֵק בֵּין טָבוּל יוֹם לְמַח"כ.

אַבְל אַתְרוּמָה פְּרִיף שְׁפִיר כִּינּוּן דְמַצִּינוּ דְמַח"כ נְמִי אִיקְרִי טָמָא אֵימָא עַד דְמִיִּיתִי פְּפָרָה.
וּמְשַׁנֵּי הַש"ס תְּרֵי קִרְאֵי כְּתִיבֵי בְּיֹולְדַת עַד מְלֵאת כו'.

וְכַפֵּר עָלֶיהָ הַפָּהוּ כו'. כָּאֵן לְתַרוּמָה כָּאֵן לְקַדְשִׁים.

וּפִי רַש"י ז"ל דְלְמַעְשָׁר לִיכָא לְמִימַר כִּינּוּן דְלֵא בְעֵי הַעֲרַב שְׁמֵשׁ מַה לִּי בַר פְּפָרָה מַה לִּי
לָאוּ בַר פְּפָרָה. וְהַתוֹס' ז"ל כְּתָבוּ לְקַמֵּן בַּד"ה הָאֵי מַעַד אֲשֶׁר יִטְהַר כו'.

דְאִי לֹא כְתַב רַחְמָנָא וּבָא הַשְׁמֵשׁ וְטָהַר ה"א דְעַד אֲשֶׁר יִטְהַר הוּא בְטָבִילָה לְחוּד בְּמִידֵי
דְלָאוּ בַר פְּפָרָה וְעַד מְלֵאת בְּמִידֵי דְבַר פְּפָרָה. וְהַקָּשָׁה מְהַרְשָׁ"א ז"ל כִּינּוּן דְאִיכָא לְחֶלֶק
בְּהִכִּי א"כ הַדְק"ל דִּילְמָא קִרְא דְעַד מְלֵאת אֵתִי לְמַעְשָׁר וּבְמִידֵי דְבַר פְּפָרָה.

וּי"ל דְגְבִי תַרוּמָה הוּא דְאַמְרִינּוּ הִכִּי כִּינּוּן דְלֵא הֵנִי כְּתִיב וּבָא הַשְׁמֵשׁ מִמִּילָא מִשְׁמַע
דְבְטָבִילָה לְחוּד סָגִי דְהָא כְּתִיב הֵתָם בְּהֵיא פְרִשְׁתָּא כ"א רַחֵץ בְּשָׂרוֹ בְּפִימִים. וע"כ הָא
בְּמִידֵי דְלָאוּ בַר פְּפָרָה וְעַד מְלֵאת בְּמִידֵי דְבַר פְּפָרָה וְאֵי הֵנִי גִימָא הִכִּי ה"ה דְה"א בְּמַעְשָׁר
דְהִכִּי הוּא דִינָא.

אַבְל הַשְׁתָּא דְמַצִּינוּ גְבִי תַרוּמָה דְתִלְיָא בְּהַעֲרַב שְׁמֵשׁ מְסַתְבַּר יוֹתֵר לְאוּקְמֵי נְמִי עַד מְלֵאת
בְּתַרוּמָה מְלַחֲלֵק בְּטָבוּל יוֹם בֵּין בְּמִידֵי דְלָאוּ בַר פְּפָרָה לְמִידֵי דְבַר פְּפָרָה וְדו"ק: דָּף עַח
גְּמָרָא שְׁכַבֵּר אַכְלָה לֹא אַמְרִינּוּ דְאִי לֹא תִימָא הִכִּי בַת יִשְׂרָאֵל כו'.

לפי מה שכתבו התוס' ו"ל דמשתמרת לביאה פסולה הוא מדרבנן. א"כ היכי מוכח מבת ישראל שגישאת לכהן ומת בעלה דמדאורייתא לא אכלה.

וכבר כתבתי בזה לעיל פ' הבא על יבמתו: אמר ר' ישמעאל בנו של ריב"ב כו'. כל שיש לו ביצה אחת אינו אלא סריס חמה וכשר.

התוס' ו"ל כתבו בזה דר"י מייירי בידי אדם דאי בידי שמים אפי' שניהם נמי כשר. וחילקו בין נטלה לחסרו דבנטלה עדיין הוא מוליד.

והיינו אי נימא דה"ק ור"י לא פליגי אבל אי נימא דפליגי אין צריך לחלק בין נטלה לחסרה. וכתב עוד דאפי' אי ר"י פליג את"ק הלכה כר' ישמעאל כיון ששמע מפי חכמים בפרם ביבנה והביאו ראיה מירושלמי דהלכה דכשר דאמר ר' זירא שמעתי שהלכה כר' ישמעאל ואמר ר' יודן בר חנינא ובלבד שלמים ופי' בזה דהיינו דווקא נטלה אחת וכמו שחילקו לעיל או שיש לפרש בשתי תיבות ובלבד של ימין דווקא אם נשארה של ימין ושל שמאל נטלה.

ומשמע ה"תם במסקנא דאייירי בידי אדם עכ"ל. ודבריהם ו"ל צ"ע חז"ל דהיכי מציינו למימר דהירושלמי מייירי בידי אדם.

כיון דלשיטת הירושל' אינו מוליד. א"כ אמאי לא הוי בכלל פצוע ומה לי נטלה מה לי נפצעה כיון דאינו מוליד.

ובשלמא לשיטת הש"ס דילן אפשר לומר דבנטלה אחת שפיר מוליד. אבל לשיטת הירושלמי דאינו מוליד לא מסתבר לחלק.

וכן להאי פירושא ובלבד של ימין ג"כ קשה כיון דאינו מוליד מה לי אם נשתייר של ימין או של שמאל: אבל הרא"ש ו"ל כתב דהירושלמי מייירי בידי שמים. וכמו שהעתיק שם דברי הירושלמי עיין שם.

וגם לפ"ז קשה א"כ מאי קאמר ר' יודן ובלבד של ימין כיון דמייירי בידי שמים מה לי של ימין או לאו: והרשב"א ו"ל והריטב"א ו"ל פי' גם לפי סוגית הש"ס דילן דר' ישמעאל מייירי בידי שמים שלא הנה לו מתחילתו אלא ביצה אחת ולדבריו דה"ה אם לא הנה לו קלל כיון דבידי שמים הוא.

וכן נראה מפ"י רש"י ו"ל בד"ה סריס חמה ס"ד דסריס חמה מתמת חולי הוא. והאי לאו חולי הוא.

משמע דפי' שתחילת בריתו הנה באחת. וכן נראה דאי פשיטת ר"ת דמייירי בידי אדם ומוליד.

א"כ מאי מדמי ליה לסריס חמה הא סריס חמה אינו מוליד וזה מוליד. אלא ונדאי משמע דזה נמי אינו מוליד ובגולד כף מייירי.

והיינו דמדמי ליה לסריס חמה אע"ג דבסריס חמה אין בו שום חסרון וזה נולד חסר אפ"ה כשר הוא. ואפ"ה איצטריוף שמואל לאשמעינן דפצוע בידי שמים כשר משום דלא דמי להא דר"י דנברא חסר ולא הנה לו מעולם.

אָבֵל הֵיכָא דִּישָׁנָן וּבְמַעֲי אַמּוֹ נִפְצָעוּ ה"א דְּהוּי בְּכֻלָּל פְּצוּעָה קַמ"ל דְּגַם זֶה כְּשֶׁר: וְרַש"י ז"ל פִּי לְקַמְן פְּצוּעָה בִּידֵי שְׁמַיִם. הֵינּוּ ע"י רַעְמִים וּבְכֻד מִשְׁמַע דַּע"י חוּלֵי הוּי כְּבִידֵי אָדָם.

וּכְמוֹ שְׁדַקְדָּק הָרָא"ש ז"ל מְדַבְּרֵי וְלֹא יִדְעֵנָא מֵהֵיכָא קִיָּם לִיהָ לְרַש"י ז"ל הָאֵי חִילּוּקָא דְמַלְיָשְׁנָא דְפְצוּעָה וְלֹא נֶאֱמַר הַפְּצוּעָה לֹא מְמַעְטִינָן אֲלָא פְּצוּעָה מְמַעֲי אַמּוֹ. אָבֵל כָּל שְׁהִיָּה לֹו שְׁעַת הַפְּנוּשָׁר בְּכֻלָּל פְּצוּעָה הוּא בֵּין בִּידֵי אָדָם בֵּין ע"י רַעְמִים אוֹ שְׁאָר חוּלֵי וְאֵי מִשּׁוּם דְּגַמְרָה לָהּ מְמַזְרֵר דְּדוֹנוּקָא בִּידֵי אָדָם הוּא.

א"כ אֶפִּילוּ ע"י חוּלֵי מִנ"ל דְּבְכֻלָּל פְּצוּעָה הוּא הָא לֹא נַעֲשֶׂה בִּידֵי אָדָם וּמָה לִי אִם נִפְצָע ע"י חוּלֵי אוֹ ע"י רַעְמִים וְאֶדְרַבָּא אִם נִפְצָע ע"י הַפְּצָת רַעַם אוֹ בְּרַד גְּרָאָה דְּהוּי יוֹתֵר בְּכֻלָּל פְּצוּעָה וְלֹא מִיקָרִי פְּצוּעָה בִּידֵי שְׁמַיִם.

אֲלָא אִם נִבְרָא כֵּן וּמְמַעֲי אַמּוֹ הוּא לְקוּי. וְצ"ל דְּמִשְׁמַע לִיהָ לְרַש"י ז"ל הֵכִי מַלְיָשְׁנָא דְּבִידֵי שְׁמַיִם דַּע"י חוּלֵי הוּא סִיבָּה דְּשְׂכִיחָא וְהוּי כְּבִידֵי אָדָם: וְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל דְּכָל שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה ע"י אָדָם אוֹ ע"י שְׁאָר בְּרִי' אוֹ ע"י קוּץ הַפֶּל חֲשׁוּב בִּידֵי שְׁמַיִם כְּמִבּוֹאָר בְּדַבְּרֵי ז"ל בְּפִי"ז מֵהַל' א"ב.

וְהָרָא"ש ז"ל הֵבִיא רְאִיָּה מֵהִירוּשָׁלַיִם דְּמַחֲמַת חוּלֵי חֲשִׁיבָא בִּידֵי אָדָם וְכִדֵי לְבָאָר הַדְּבָרִים אֶפְרַשׁ דְּבָרֵי הִירוּשָׁלַיִם לִפ"מ שְׁנַרְאָה לִי. וְהֵכִי אֵיתָא הֵתָם שְׁמוּאֵל אָמַר אִם יָבֵא לְפָנַי בַּעַל בֵּיצָה אַחַת אֲנִי מְכַשִּׁירוֹ רַבִּי הוּנָא אָמַר דּוּ סָבַר כַּר' יִשְׁמַעְעָל בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב דְּמְכַשִּׁיר בַּעַל בֵּיצָה אַחַת.

וּר"י לְפָלוּגֵי אַת"ק אֲתִי דְּפוֹסֵל אֶפִּי בְּנִפְצָע אַחַת מֵהֵן. וְקָאָמַר ר"י שְׁשִׁמַּע מִפְּרָם בְּיַבְנָה דְּאִם אֵין לֹו אֲלָא בֵּיצָה אַחַת כְּשֶׁר וְלֹא ס"ל לְחַלְקָא בֵּין בִּידֵי שְׁמַיִם וּבֵין בִּידֵי אָדָם.

וּבְכָל גְּוּוּנָא מְכַשִּׁיר בְּחֻסְרוֹן בֵּיצָה אַחַת אָמַר ר' יוֹדָא בַר חֲנָן וּבְלִבְדָּ שֶׁל יְמִין. וְת"ק ס"ל דִּישׁ חִילּוּקָא בֵּין בִּידֵי אָדָם וּבֵין בִּידֵי שְׁמַיִם וּבִידֵי אָדָם אֶפִּי בְּנַחֲסָרָה אַחַת מֵהֵן פְּסוּל.

וְהֵינּוּ דְּאֵיתָא בְּתוֹסְפֹתָא אַחַר דְּבָרֵי ר"י אָמַר ר' יוֹסִי מַעֲשֶׂה בֵּא' שְׁנַפֶּל מִן הַגַּג וְנִפְצָעָה בֵּיצָה אַחַת שְׁלוֹו כּו' וְאָמַר ר"י כֵּן נוֹרִי שְׁנַפְסָלָה מִן הַפְּהוּנָה וְאֲתִי לְאִיפְלוּגֵי עַל ר"י בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב דְּמְכַשִּׁיר אֶפִּילוּ בִּידֵי אָדָם.

וּמֵייתֵי תוֹ הֵתָם בְּרִייתוֹת דְּפִלִּיגֵי בְּפְצוּעָה בִּידֵי שְׁמַיִם. חַד מְכַשִּׁיר וְחַד פּוֹסֵל וְקָאָמַר דְּהוּנָן בַּעֲלֵי מִימָר מֵאֵן דְּמְכַשִּׁיר כְּרַבְּנָן דַּס"ל דְּבִידֵי שְׁמַיִם כְּשֶׁר.

וּמֵאֵן דְּפוֹסֵל כַּר"י בְּנוֹ שֶׁל רִיב"ב דַּס"ל דְּאֵין חִילּוּקָא בֵּין בִּידֵי אָדָם אוֹ בִּידֵי שְׁמַיִם כַּצ"ל וְאַלְיָבִי' אִם נְחָסְרוּ שְׁנִיָּהֶם אֶפִּי בִּידֵי שְׁמַיִם פְּסוּל. אָמַר רַב אַחִי בַר פֶּפְאָ קוּמִי ר' זְעִירָא כְּוָלָה כְּרַבְּנָן וְהָא דְּתַנְיָא דְּבִידֵי שְׁמַיִם פְּסוּל הָרִי שְׁעֵלְתָּ בּוֹ חֲטָטִין מִי מְחַכְּפָה בָּהּ אוֹ מְסִינֵת וְהָרִי הוּא בִּידֵי אָדָם כְּמִי שְׁהוּא בִּידֵי שְׁמַיִם וּפִי' בַּעַל ק"ע דַּע"י חֲכוּפָה גִּימוּס דְּהוּי בִּידֵי אָדָם וְאֶפ"ה קָרִי לָהּ בְּבִרְיָתָא בִּידֵי שְׁמַיִם כֵּינּוּן שְׁתַּחֲוּלְתוֹ ע"י חוּלֵי.

וּלִפ"ז מִשְׁמַע דַּע"י חוּלֵי בְּעֻלְמָא הוּי כְּבִידֵי שְׁמַיִם. אֲלָא דַּלְפ"ז פְּשִׁיטָא כֵּינּוּן דַּע"י אָדָם נְחָסְרוּ.

וְאַמַּאי קָרִי לָהּ בִּידֵי שְׁמַיִם. מַש"ה פִּי הָרָא"ש ז"ל דְּנַחֲסָר ע"י הַחוּלֵי.

אָבֵל אֵין הַדְּבָר מְנוֹכַח וְצ"ע גְּדוּל. וְכִבֵּר הָאֲרִיכוּ בְּזוֹהַ הֶרְאֵשׁוּנִים בְּתוֹשׁוּבָה: תּוֹסְפוֹת בַּד"ה
נִיקֵב לְמַטָּה כּו' עֵינֵן מְהַרְשָׁא חַז"ל: נְעִינֵן בְּמַרְדְּכֵי ז"ל כִּי שָׁם הַדְּבָרִים מְבֹאָרִין יוֹתֵר
עֵינֵן שָׁם: גְּמָרָא הֵהוּא גְבָרָא דְאִיסְתָּתִים כּו'.

וְכַתֵּב הָרָא"ש ז"ל דְּהֵינּוּ ע"י חוֹלֵי וְלִיקוּי. אָבֵל מְמִילָא לֹא דְהוּי בִּידֵי שְׁמַיִם.

וְלֹא הִבְנֵתִי מָה הוּא עֵנָן מְמִילָא הָא גַם זֶה חוֹלֵי הוּא וְאוּלַי פְּנוּנְתוֹ ע"י רַעַם וּבָרָד. וְכִבֵּר
פְּתַבְתִּי בְּזוֹהַ: דָּף עוֹ נִיקֵב פְּסוּל עֵינֵן בְּנִימָק"י שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הָרָא"ם וְהֵסְמָ"ג דְּבִנְיָו פְּסוּלִים.

אָבֵל הוּא עֲצָמוֹ כְּשֶׁר. כִּינֵן דִּישׁ לוֹ רְפוּאָה.

וְהֵבִיא רְאִיָּה מְסַפְרֵי דְאָמְרוּ הֵתֵם דְּפָצוּעַ דְּכָא אֵינּוּ חוֹזֵר וְלִפְנֵינוּ אֵיתָא בְּסַפְרֵי לְהִנְפֹּד
דְּפָצוּעַ דְּכָא חוֹזֵר עֵינֵן בְּיִלְקוּט פ' כִּי תִצָּא. וְכֵן אֵיתָא בִּירוּשְׁלַמֵי בְּפִיֶרְקִין.

וּבִש"ג הֵבִיא כֵן בְּשֵׁם הֵסְמָ"ג עֲצָמוֹ וְצ"ע בְּדְבָרֵי הֵסְמָ"ג וּמָהָא דְחֻשְׁבִּינֵן לְאִשְׁתַּ פְּצוּעַ
מְשַׁתְּמָרְת לְבִיָּאָה פְּסוּלָה מְשַׁמַּע דְּאֵין לוֹ רְפוּאָה דַּאל"כ לֹא הוּי' מְשַׁתְּמָרְת לְבִיָּאָה פְּסוּלָה
כִּינֵן דִּישׁ לוֹ רְפוּאָה וְדו"ק: בְּעוֹ מִינְיָה מְרַב שְׁשֵׁת פְּצוּעַ דְּכָא פֶהֵן מַהוּ בְּגִיּוּרְת בְּקַדְוִשְׁתִּיָּה
קָאֵי אֵי לֹא.

וּלְפִי הַמְסַקְנָא דְנִתְיָנָה אָסִירָא מְדַאוּרֵיָּיתָא מְשׁוּם לֹא תַתְּחַתֵּן בָּם אִיפְשִׁיטָא בְּעֵינֵי דִישְׁרָאֵל
לֹאוּ בְּקַדְוִשְׁתִּיָּה קָאֵי. וְלִהְכִי מוֹתֵר בְּנִתְיָנָה.

וְה"ה פֶּהֵן דְּלֹאוּ בְּקַדְוִשְׁתִּיָּה קָאֵי וּמוֹתֵר בְּגִיּוּרְת בְּיָמִים הַקְדָּמוֹנִים. וּלפ"ז פְּתַבוּ הֶרְאֵשׁוּנִים
ז"ל דְּמוֹתֵר נְמִי בְּמַמְזָרְת.

וְהַרְמַב"ם ז"ל פְּתַב דְּאָסוּר בְּמַמְזָרְת וְכֵהֵן מוֹתֵר בְּגִיּוּרְת בְּיָמֵי הַקְדָּמוֹנֵי וְכַתֵּב הַה"מ ז"ל
אֵע"ג דְּלִדְיָדִי לֹא אִיפְשִׁיטָא מְנִתְיָנָה דַּאֲלִיבֵי לִיכָּא אִיסוּרָא דְאוּרֵיָּיתָא בְּגִיּוּרֵת. אַפ"ה
פְּסַם דְּכֵהֵן לֹאוּ בְּקַדְוִשְׁתִּיָּה קָאֵי.

וְכַפְשִׁיטוּתִיָּה דְרַב שְׁשֵׁת. וְאַפִּילוּ הֵכִי יִשְׂרָאֵל בְּמַמְזָרְת אָסוּר דְּשֹׁאֲנֵי לֹאוּ דְגִיּוּרְת דְּלֹא
נְאָמַר בְּפִירוּשׁ אוֹ דְאֵינוּ שְׁנָה בְּכָל.

וְכַתֵּב הַח"מ דַּה"ה דְּמוֹתֵר בְּגִירוּשָׁה וְחֻלְלָה כִּינֵן דְּאֵינוּ שְׁנָה בְּכָל. וְהַב"ש ז"ל חֻלְק עֲלֵיו.
וְכ' דְדוּוּקָא בְּגִיּוּרְת בְּיָמִים הַקְדָּמוֹנִים מוֹתֵר מְשׁוּם דְּלֹא נְאָמְרָה בְּפִירוּשׁ. אָבֵל בְּגִירוּשָׁה
נְחֻלְלָה אָסוּר.

וְכִבֵּר פְּתַבְתִּי לְעֵיל בַּפ' הַבַּע"י דְּמְשַׁמַּעְהֶתֵם דְּלַר' הַהוּדָה דְאָמַר בַּת גֵּר בְּיָמִים הַקְדָּמוֹנִים
זָכַר כְּבַת חֻלְל זָכַר. אַפ"ה פ"ד מוֹתֵר בָּהּ.

וְלַר"י הוּי כְּחֻלְלָה מְשִׁשׁ כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' ז"ל לְעֵיל וְשַׁמְעִינוּ מִינְיָה דְּמוֹתֵר בְּחֻלְלָה ג"כ.
וְגַם מַה שְׁכַתְּבוּ דְגִיּוּרְת בְּיָמִים הַקְדָּמוֹנִים הִיא לֹאוּ שְׁאֵינוּ מְפֹרָשׁ וּמְבַתְּלוֹת מְזַרַע בֵּית
יִשְׂרָאֵל נְפָקָא לֹא הִבְנֵתִי דְגִיּוּרְת בְּיָמֵי הַקְדָּמוֹנֵי וּמְשַׁוְתְּרֵת נּוֹדָאֵי זוּנָה מְפֹרָשֵׁת הִיא
וְכַדְתָּנוּ לְעֵיל בְּפֶרֶק הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ.

וְאַפ"ה פֶּהֵן מוֹתֵר בָּהּ. וְעוֹד כִּינֵן דְּלִיכָּא פְּשִׁיטוּתָא מְבַרֵיָּיתָא.

וע"כ מסביר הוא דפסק הכי דלאו בקדושתיה קאי א"כ מנ"ל לחלק בלאוי דלהאי לאו בקדושתיה קאי ולהאי בקדושתיה קאי פנין דהפל מה"ת הוא. ועל דברי הרמב"ם ז"ל שכתב דישאל אסור במזנה ג"כ קשה ל' פנין דאפילו ישאל בקדושתיה קאי ואסור במזנה א"כ כש"כ פהו דבקדושתיה קאי ואסור באיסורי פהונה.

והכי משמע בירושלמי בפירקין דכהן חמור מישאל. דגבי פהו אמר ריב"ל ה"תם דאסור בגיורת בימים הקדמונים ובקדושתיה קאי וליכא מאן דפליג עליה ה"תם.

ובישאל במזנה פליגי ה"תם אמוראי ואמרינן ה"תם דמאן דאסור חילין מהדא דריב"ל כי היכי דכהן אסור בגיורת ה"ה דישאל אסור במזנה. משמע דמאן דשרי ישאל במזנה ס"ל דשאני פהו דקדושתיה חמיר: הן אמת דלפי מה שכתב הח"מ ז"ל דפ"ד פהו אין לו קדושת פהונה כלל אפי' לטמא למתים יש לומר דבכהן בטלה קדושת פהונה וכישאל הוא אבל קדושת ישאל א"א ליבטל.

אבל הוא דבר תמוה מהיכא תיתי למימר דכזר הוא לכל דבר. וכמו שכתב הוא עצמו ז"ל דאוכל בקדשים אלא ונדאי לא בטלה קדושתיה אלא לענין איסורי ביאה.

פנין דנאסר לבא בקהל אין בו שום קדושה לענין ביאות האסורות לכהונה. וא"כ ה"ה דבישאל איכא למימר הכי דאין בו קדושה לענין ביאות אסורות שנאסרו מבא בקהל כמו נתינה ומזנה.

וי"ל דמשמע מברייתא דמותר בנתינה. אבל ממזנה אסורה לו משום דקדושת ישאל לא בטלה מיני' וילענין פ"ד פהו כזר כתבתי לעיל בפ' הבע"י דהרמב"ם ז"ל מפרש כפי המורה שם ומוכח מינה דלאו בקדושתיה קאי: וענין בבעה"מ ז"ל שכתב ג"כ פדעת הרמב"ם ז"ל דנתינה אינה אלא מדרבנן.

ומש"ה פסק בפ"ד פהו לחומרא דבקדושתיה קאי. ולשיטת הרא"ש והרשב"א ז"ל דבענין איפשיטא מדישאל מותר בנתינה.

וכמסקנא דרבא דבגירייתן קאי לאו דלא תתחמתן. וא"כ אמאי נקט הש"ס לעיל פרק הבע"י להאי בעיא בספיקא.

אבל באמת גם למסקנא דרבא ליכא למיפשט מברייתא דמותר בנתינה משום דאפילו למסקנא דרבא ליכא איסורא דאורייתא אלא בראשונה שנתגיירה. אבל לא בדורות.

וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל במלקחיות. וא"כ כל משפחות הנתינים לית בהו אלא איסורא דרבנן מגזירת משה ויהושע פדאמרינן לקמן.

ותו לא מוכח מהא דמותר בנתינה דמותר בשאר איסורין של תורה ודו"ק: דף עו ה"ב תרגמו כל פבודה כו' במערבא אמרי ויאמרו אליו איה שרה אשתך כו'. נראה דמר אמר חזא ומר אמר חזא דבקר א נאמר תרתי על דבר אשר לא קידמו כו'.

ואשר שזכר עליה את בלעם. ובתרגומיהו אמרינן אין זרפה של אשה לקדם ואין זרפה של אשה לשפור.

כְּדַאיִתָּא בִּירוּשְׁלַמִי וְהִכָּא תַרְגְּמוּ עַל שְׂאִין דְּרַף אִשָּׁה לְקַדָּם וְלִצָּאת חוּצָה מִקְרָא דְּכָל כְּבוֹדָה כּו'. בְּמַעְרְבָא אֲמַרִי שְׂאִין דְּרַף אִשָּׁה לְשַׁכּוֹר פִּי דְּרַף הִצְנוּעוֹת לְמַעַט בְּדִיבּוֹר אִפִּי בְּבִיתָהּ.

וּלְזָה הִבִּיאוּ רַאֲיָה מִקְרָא דְּאִיָּה שְׂרָה אִשְׁתָּהּ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָּאֵהָל פִּי אִפִּי בְּבִיתָהּ צְנוּעָה הֵיטָה וְלֹא דִיבְרָה עִם הָאוֹרְחִים: בֵּת גַּר עֲמוּנִי פְּשִׁירָה לְפָהוֹנָה וּפְרִיָּה אִי כַר' יוֹסִי פְּשִׁיטָא כּו'. וְכ"ת בְּהִנְיָה דְּחִזּוּ לְקָהָל כּו'.

וּמְסִיק דְּבַעֲמוּנִי שְׁנַשְׂא בֵּת יִשְׂרָאֵל קמ"ל. וַיְלִיף לָהּ ר' יוֹחָנָן מִקְרָא דְּמַעֲמִיו.

וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק דְּלַר' יוֹסִי דְּאָמַר לְעִיל דְּגַר מְצָרִי שְׁנֵי אֵינּוּ פּוֹסֵל בְּבִיאָתוֹ לָמָּה לִי קָרָא לְהִכִּי הָא לִיכָּא לְמִילָף מַאלְמָנָה. דְּמָה לְאֵלְמָנָה שְׁפֹן הִיא עֲצָמָה מִתְחַלְלָת.

וּצ"ל דְּאֵלְיָכָא דַר' יוֹסִי עֲצָמוּ וְנוֹדָאי לֹא צָרִיף קָרָא לְבֵת מְצָרִי שְׁנֵי. וְלְרִשְׁבִּי"ג גַּם לְגַר עֲמוּנִי פִּינּוֹן דְּלֹא יָלְפִי לָהּ מַאלְמָנָה לְכַה"ג מְטַעַם דְּאִין זָרְעוּ פְּסוּל אוֹ אִין כָּל זָרְעוּ פְּסוּל וְכִי אֵיִצְטָרִיף קָרָא לַת"ק דַר"י דְּאָמַר דְּפּוֹסֵל בְּבִיאָתוֹ.

וּסד"א דְּנִילָף מַאלְמָנָה דְּבֵתוֹ פְּסוּלָה קמ"ל קָרָא. וְכַבֵּר הָאֲרַכְתִּי בְּזָה לְעִיל בַּפ"ק גְּבִי הָא דְּאֲמַרִינוּ הֵתָם דְּלִיכָּא לְמִילָף כָּל ח"ל מַאלְמָנָה מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמִיכְרָף מָה לְאֵלְמָנָה שְׁפֹן הִיא עֲצָמָה מִתְחַלְלָת בְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' וּבְדַבְּרֵי הַרַמְבַּ"ם ז"ל.

וְעֵינּוּ בְּזָה בְּדַבְּרֵי הִירוּשְׁלַמִי בְּפִינְקִין וּבְפִינְקִין אֵלְמָנָה דְּלַחַד, מ"ד פְּלוּגְתָּא דַר"י וְר"ל מִיְשָׁף שִׁינְיָה בְּפְלוּגְתָּא דַר' יוֹסִי וְת"ק דְּלְעִיל ע"ש. וּבְדַבְּרֵי הַתּוֹס' ז"ל בַּד"ה ר"ל אָמַר פְּסוּלָה.

וְעִי מְהַרְשֵׁ"א ז"ל מָה שְׁכַתְּבּוּ בְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' ז"ל אֵלוּ וּדְבָרֵי ז"ל מְגֻמְגָמִין וְצָרִיכִין תִּיקוּן פִּי יֵשׁ בְּהֵן ט"ס וְדו"ק: ע"ב תּוֹסְפוֹת בַּד"ה מְצָרִי שְׁנֵי כּו'. תִּימָא מְהִיכָא תִיִתִי.

וְתִי דְּאֵתִי מְחַלְל דְּחִיבִי עֲשֵׂה וְהִקְשָׁה מְהַרְשֵׁ"א ז"ל דְּכָל הִיכָּא דְּאִיכָּא לְמִדְרַשׁ לְקוּלָּא וְלַחֲוּמָרָא לְחֻמְרָא דְּרִשְׁיָנוּ. וְא"כ אִפְתִּי גִילָף מְחַלְל דַח"ע.

וְלֹא הִבְנִיתִי דְּבָרֵי דַע"כ לֹא אֲמַרִינוּ לְחֻמְרָא מְקַשְׁיָנוּ אֵלָּא גְּבִי הִקְשֵׁא. אָבֵל בַּק"ו וְנוֹדָאי אִיכָּא לְמִמַר יוֹכִיחַ מְדִינָא דְּלַקוּלָּא וְלֹא מְצִינּוּ לְמִילָף לְחֻמְרָא.

וּלְפִי דְּבָרֵי הַתּוֹס' ז"ל לְרַבְּנָן דְּרַב"י בֵּת מְצָרִי שְׁנֵי פְּשִׁירָה לַכ"ע. וּמָה שְׁלֹא הִקְשִׁי הַתּוֹס' ז"ל כֵּן לְעִיל בַּפ"ק אֵלְמָנָה גְּבִי הָא דְּתַנְיָא הֵתָם דְּמְצָרִי וְאֵדוּמִי פְּסִלִי בְּבִיאָתוֹ וְאֲמַרִינוּ הֵתָם דַת"ק יָלִיף מְכַה"ג בְּאֵלְמָנָה.

וְהִיכִי יָלִיף ח"ע מַח"ל. נ"ל מְשׁוּם דְּהֵתָם מִקְרָא דְּלֵאִישׁ זָר הוּא דְּיִלְפִינוּ וְהָא דְּיִלְפִינוּ מַאלְמָנָה גִילוּי מִילְתָּא בְּעֻלְמָא הוּא.

וּכְמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' ז"ל שֵׁם ע"ש. וְלַקְמָן יְבוֹאֵר עוֹד בְּזָה.

וְעֵינּוּ בְּזָה דְּבָרֵי הַרַשְׁבֵּ"א ז"ל: גְּמָרָא מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמִמַר עֲרִיּוֹת יוֹכִיחוּ. יֵשׁ לְדַקְדָּק אֲמַאי לֹא קָאֵמַר הַש"ס ז' עֲמָמִין יוֹכִיחוּ שְׂאִין אֲסוּרִין אֵלָּא דוֹר רַאשׁוֹן.

וְאִפ"ה בֵּין זְכָרִים וּבֵין נְקִיבוֹת אֲסוּרוֹת פְּדַכְתִּיב בְּתָהּ לֹא תִתֵּן כּו'. וַי"ל דַר"י ס"ל כַס"ד דְּרָבָא דְּלֹא תִתְחַסֵּן בָּם בְּגַבְרֻתוֹן מִיָּרִי.

והנימק"י פתב במתניתין דהם נמי אסורין בהם דורות כמו בממזר. ומסיק דיליף מחלל דח"ע ודקדק מהרש"א ו"ל א"כ למה ליה לר' יהודה לקמן בברייתא למילף מקרא דבנים אשר יולדו.

פיון דאיכא להשיב אק"ו. ולפי מה שפתבתי לעיל בפרק פיצד דלמ"ד אין קדושין תופסין בח"ל ולא יחלל ל"ד חילולין אלא ממזרות ע"כ לא קאי לא יחלל אבעולה לכה"ג דא"כ ממזר נמי ליהוי א"ש דתנא דברייתא קאי אליבא דהאי תנא דס"ל לר"י דאין קדושין תופסין בח"ל ולא הוי חלל מח"ע: והתוס' ו"ל בד"ה מחלל דח"ע הקשו אפתי ליפרה מה לחלל דח"ע שפכו לאו.

ותי' דשמא חללה הבאה מח"ע ליכא לאו אלא עשה. ומקא דאמרינו בפ' אלמנה דמצרי נאדומי הוי בכלל לאיש זר.

והיא בלאו על אכילת תרומה וכן לכהונה בק"ו מגרושה אלמא אע"ג דעיקר האיסור אינו אלא עשה מ"מ לכהונה הרי היא בלאו. וא"כ ה"ה חללה דח"ע קאי בלאו.

אבל בלא"ה אין פאן קושיא כ"כ דהא אנו ילפינו מח"ע דמצינו בהו דנקיבות נמי אסירי נאפילו בלאו קאי עליה א"כ ה"ה דח"ע דמצרי נאדומי גם נקיבות אסירי: והרמב"ם ו"ל בפ' המשנה פתב דאיכא למיפרה מה לעמון ומואב שנתפרש טעמן ע"ד אשר לא קודמו כו'.

ואין דרוך נשים לקדם. והוא נגד סוגית הש"ס דאמרי הקא תשובה אחריתי.

וי"ל דלקמן בברייתא דלר"ש גופי' לא הנה הק"ו ברור כדקאמר ועוד מקרא מסייעני ובמתניתין אמר לא פי דאין פאן תשובה. והיינו משום דתרי תשובות בדבר חדא הא דאמר ר' יוחנן עריות יוכיחו.

וע"ז קאמר ר"ש לא פי משום דלא ס"ל כראב"י והתשובה השנייה ממה שנתפרש טעמו לרבנו ליכא למיפרה דהא הם ילפי לעיל בברייתא מעמוני ולא עמונית ולא מטעם שאין דרכו של אשה לקדם: אלא דלשיטת ר"ש בעצמו דיליף מטעם שאין דרכו של אשה לקדם שפיר איכא למיפרה שאני עמון ומואב שנתפרש טעמן מש"ה קאמר ועוד מקרא מסייעני.

ונה שפתב הרמב"ם ו"ל בפ' המשנה תשובה לשיטת ר"ש בעצמו וק"ל: דף עח תוס' ד"ה מצרי שני במה יטהר כו'. וא"ת וישא נתינה והולד פשר לר' יוחנן כו'.

מדברי התוס' ו"ל נראה ג"כ פשיטת הנימק"י שבהבאתי לעיל דורות הנתינים ג"כ אסור. ומש"ה לא יטהר בנתינה.

פיון דבתרא דידה שדינו ליה. אבל לפי שיטת הרמב"ם ו"ל הדק"ל וישא נתינה אלא ש"מ דר' יוחנן ס"ל כס"ד דרבא דבגירותו אינו אלא מדרבנו.

ויתבאר עוד בזה לקמן בפירקין בס"ד: גמרא אמר רבה בב"ח אמר ר"י מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שלישי דבתר דידה שדינו ליה כו'. וכי אתא רב דימי אמר ר"י דבנה שני הוא דבתר דידה שדינו ליה.

ומשמע ליה להש"ס משום דעונבר ירף אמו הוא. ופריה עליה אביי מהפריש חטאת מעונברת דס"ל לר' יוחנן דעונבר לאו ירף אמו הוא.

ומשני משום דכתיב התם אשר יולדו בלידה תליא מילתא. אבל בעלמא בטר אבוה שדינו ליה.

ולפ"ז נראה במצרי ראשון שנשא מצרית שני' בנה שלישי כיון דהפתוב תלאו בלידה. וכ"כ הרב המגיד בשם הרמב"ן ז"ל.

אבל הרמב"ם ז"ל פתב דהבן הוי שני. ולחומרא בתרין שדינו ליה.

ולפ"ז קושית רב יוסף מהא דר' טרפון תיקשי גם לרב דימי כיון דמודה דלחומרא שדינו ליה בטר דידיה. והיה נראה לומר דזה תליא בהני תרי טעמי להאי טעמא דשדינו ליה בטר דידיה משום דעונבר ירף אמו.

א"כ לקולא נמי שדינו ליה בטר דידיה ואם היא שני' בנה שלישי הוא. אבל להאי טעמא דהפתוב תלה בלידה לא שמעינו אלא דגם בטר דידיה אנלינו אע"ג דבעלמא כל שאינעבירה הולכין אחר הזכר ה"א שדינו ליה בטר דידיה ואפתי שני הוא.

אבל אם הוא מצרי ראשון בטר דידיה נודאי שדינו ליה ושני הוא: והנה יש לדקדק בשמעתין הא דתל' הש"ס האי פלוגתא בעונבר ירף אמו או לאו. ומה ענין זה לזה הא פבר שמעינו ממתניתין דקדושין דכל היכא דליכא עבירה ה"א אחר הזכר והיכא דאיכא עבירה ה"א אחר הפגום שבשניהם אלמא דלא שיהי' בנה כלל דעונבר ירף אמו הוא או לא.

ע"כ נראה דדווקא ה"א הוא דתלינו ליה בפלוגתא דעונבר ירף אמו או לא משום דה"א עיקר הנ"מ הוא לענין מגן הדורות אי הוי שלישי או שני. ורבה בב"ח אמר דבטר דידיה שדינו ליה.

אבל החשבון מצד אמו לאו כלום הוא משום דעונבר לאו ירף אמו ותקפה פשוטא דהרי הוא נחשב לעצמו ע"ש אביו ולא ע"ש אמו. ורב דימי אמר דבטר דידיה ג"כ שדינו ליה משום דעונבר ירף אמו ושני הוא מצד אמו.

ואע"ג דבעלמא היכא דאין עבירה הולכין אחר הזכר היינו לענין פהונה ולויה וישאל. אבל לענין מספר הדורות מ"מ שני הוא מצד אמו.

ופריה עליה אביי מהפריש חטאת לאחריות דשמעינו לר' יוחנן דעונבר לאו ירף אמו הוא. ומשני ליה דהפתוב תלאו בלידה והתורה אמרה פאן דגם מצד האם יהיה שלישי.

אבל מצד האב נודאי לכ"ע בעינו שיהיה שלישי וכדברי הרמב"ם ז"ל: ובקדושין סוף פ' האומר משמע דהאי קרא דלו ה"א אחר פסולן דכתיב גבי ממזר מיירי אפילו היכא דאין עבירה.

ומש"ה ס"ל לר"א דהוי עבד ממזר. ורבנן הוא דלא מודו ליה משום דולד במעי שפחה פולד במעי בהמה דמי.

וא"כ ה"נ הכתיב להם הלך אחר פסולן. וא"כ למה ליה להש"ס למימר דהפתוב תלאו בלידה תיפזק ליה מלהם הלך אחר פסולן.

אבל לפי הנ"ל ניחא דלעגנן מספר הדורות לא ילפינן כלל מקרא דלהם. ועיין תוס' ו"ל בקדושין דף סז שכתבו דקרא דלהם לא נאמר אלא בב' עממין דווקא: ואי קשיא לי הא קשיא לי לשיטת הרמב"ם ו"ל דאם הוא מצרי ראשון בטר דידיה שדינן ליה גם לרב דימי א"כ אמאי לא.

אמרין דרישא אתי לאתויי אם הוא מצרי ראשון דהבן שני משום דהלך אחר הזכר. וי"ל דאדרבא משם ראיה לדברי הרמב"ם ו"ל.

דמשמע התם דמיעוטא דאיזו זו היינו דבהא דרב דימי הנלד הולך אחר הפגום דומיא דהא דרבין דממעטין נמי התם מאיזו זו והנלד הולך אחר הפגום: שוב מצאתי בדברי הירושלמי מפורש בדברי הרמב"ם ו"ל דאי תא התם בעובדא דמנימין דאמר לר"ע אני מצרי ראשון ונשאתי מצרית ראשונה אשיא לבני גיורת מצרית.

נמצא בן בני פשר לבא בקהל אמר לו ר"ע לא בני אלא אף אתה השיאו לבת גיורת מצרית כדי שיהיו ג' דורות מכאן וג' דורות מכאן הרי מפורש להדיא דבעינו שיהיה ג' דורות משני הצדדים.

והרמב"ן ו"ל בעצמו הביאו בחי' לעיל דף ע"ו ע"ב ע"ש. ועיין מה שכתבתי בזה בחי' בתמורה בשמעתא דעונבר ירד אמו ע"ש: ע"ב אמר רשב"ל ממזרת לאחר עשרה דורות מותרת ומסיק דס"ל פהאי תנא דאמר דון מינה ומינה ומתניתין אתיא כמ"ד דון מינה ואוקי באתרה ופסקו הרמב"ם והראשונים ו"ל כסתמא דמתניתין דדון מינה ואוקי באתרה.

וכן איפסיקא הילקתא בשבועות פרבנן דר"מ גבי שבועת העדות דס"ל נמי דון מינה ואוקי באתרה. ויש לזקוק דבמנחות דף ק"ז פסק הרמב"ם ו"ל כת"ק דרבי בהאומר הרי עלי שמן לא יפחות מלוג משום דס"ל דון מינה ומינה.

וא"כ סתרי הילקתא אהדדי. ובפ' העור והרוטב קי"ל ג"כ כר' יהושע דס"ל דון מינה ואוקי באתרה ונהי דמנחות לחוד הוא דיצא מן הפלל.

וראיתי בתוס' ט' במנחות שם שהקשה הא דשבועות ונהי דמנחות אהדדי: דף עט גמרא ישאל יש בהם ג' סימנים הללו כו'. עיין בירושלמי פ' עשרה יוחסין.

והדברים מבוארין שם יותר. עיי"ש: ונתינים דוד גזר עליהם.

משנה גזר עליהם דכתיב מחוטב עצים כו'. ופי' רש"י ו"ל מדלא כלל להו בכלל גרים וישאל ש"מ דבכלל עבדים הם.

וכיון דגזר עליהם עבדות ממילא פסולין הם. ומשני דמשה גזר להווא דרא.

אבל לא לדורות הבאים ודוד גזר עליהם לעולם. ופריה הש"ס ואפתי יהושע גזר עליהם שצאמר ויתגם יהושע ביום ההוא חוטבי עצים כו'.

וממילא פינון שנתנו לחוטבי עצים בכלל עבדים הם ופסולין לקהל. ומשני דדוד גזר אפילו בזמן שאין בית המקדש קיים אבל יהושע לא גזר אלא בזמן שביהמ"ק קיים כדכתיב לעדה ולמזבח בזמן שיש מזבח אבל לזמן שאין ביהמ"ק קיים לא גזר עליהם עבדות כלל והיו פשירים אי לאו דדוד גזר עליהם לעולם מטעם דאמרינו לעיל כל שיש בו ג' סימנים כו'.

וכן היה נראה לכאורה אלא דלפ"ז לא אתי שפיר הא דאמרינו בימי רבי בקשו להתיר גתנים. ולפי הג"ל דדוד לאו מטעם עבדות גזר עליהם היכי ס"ד להתירן.

וכן הקשו התוס' ז"ל אלא ונדאי משמע דאיסור הגתנים לעולם הוא מחמת עבדות. ודוד פי גזר עליהם הוא ג"כ מחמת העבדות שהיה עליהם בזמן שביהמ"ק קיים מחמת זה אסורים לעולם דעול העבדות לא נפסק מאתם אע"ג דמחמת גזירת יהושע לא נאסרו אלא בזמן המקדש.

משמע דלאחר החורבן פסק עול העבדו' מהם מ"מ דוד גזר שיהיו באיסור הזה לעולם. ובימי רבי בקשו להתיר הגתנים ואמר להם רבי חלק מזבח מי יתיר אע"ג דחלק מזבח נפסק בפשעת החורבן.

מ"מ מפני גזירת דוד עדיין באיסורו הוא. ועוד נראה דאזתן שבקשו להתיר הגתנים לא ס"ל דדוד גזר עליהם אלא יהושע לבד גזר עליהם.

ומש"ה קאמר רבי חלק מזבח מי יתיר דהא גזר יהושע לעולם ועכ"פ התרה בעי. ור' יוחנן ס"ל דיהושע לא גזר אלא בזמן שביהמ"ק קיים.

ומש"ה לאחר החורבן חלק מזבח מותר. אבל חלק העדה לעולם אסור משום דדוד גזר עליהם אפי' בזמן שאין ביהמ"ק קיים.

אלא דא"כ אכתי תיקשי חלק מזבח אמאי שרי פינון דדוד גזר עליהם אפי' בזמן שאין ביהמ"ק קיים. והוא לא חילק בין חלק העדה לחלק המזבח.

וע"כ צ"ל דדוד ג"כ לא גזר אלא מפני שם העבדות. וכיון שאין מזבח בטל העבדות. ועיין מה שפכתבו התוס' בזה. עכ"פ לפי שיטה זו אין בגתנים אלא איסור דרבנן.

ועוד לא שמענו אלא בגתנים שגזרו עליהם עבדות. אבל בשאר ז' אומות כמו גרגשי לא שמענו דיש בהם איסור.

ולעיל משמע דבכל ז' אומות יש בהן איסור בגירותן. ועוד דלמסקנא דרבא מה"ת אסורין בגירותן משום לא תתחטן בהם.

ע"כ פיר"ת ז"ל דלקהל ונדאי פסילי מה"ת. ומה שגזר דוד ויהושע הוא לענין שיעבוד לבד.

וגם שיטה זו קשה מאוד דא"כ היכי שנייה בזה לשון איסור והיתר. כוונן דלא מיירי אלא לענין שיעבוד.

ועוד דפשטיה דשמעתין משמע דאמתגיתין קאי ולענין יוחסין. וכמו שהקשה הרמב"ן ז"ל בחידושו בזה.

ע"כ פ"י הרמב"ן ז"ל דמה"ת אינו אסור אלא דור ראשון שנתגזיר לבד ועל הדורות
היושע ונדוד גזרו. ועפ"ז פ"י הא דאמרין משה גזר להווא דרא דאסירי מה"ת ולא נכיתי
להבין דהיכן מצינו שנתגזירו מז' עממין בימי משה.

ועוד דא"כ ביהושע נמי נימא הכי דלהווא דרא גזר משום דהגבועונים נתגזירו בגמיו
ולזה י"ל דהקתיב לא יפרת לה איש חוטב עצים הרי דגזר לדורות הבאים וכן סיפא
דקרא גופא משמע דלדורות גזר.

וכן הוא שיטת הרשב"א ז"ל. ולשיטתם ג"כ יש לדקדק פנ"ל.

א"כ בנתינים לבד הוא דנאסר דורות. אבל לא בשאר ז' אומות.

ולעיל משמע דכולהו אסירי ואיסורן הוא משום דבגירותן אדיקי בע"א. ומש"ה גזרו
עליהם גם בגירותן.

ועיין בב"ש סי' ד' דמשמע מדבריו דבאמת ל"ד דאין אסורין אלא מדרבנן אין איסור
זה נוהג אלא בנתינים ונוקא ולעיל לא משמע כן. וכן איתא בירושלמי דעיקר פסולן לאו
משום עבדות הוא אלא משום פסול משפחה וכל הז' עממין אדיקי בע"א היו ואין ראויין
להדבק בישראל.

והכי איתא בירושלמי בימי ר' אלעזר ביקשו להתיר הנתינים אמרו מי מטהר חלקו של
מזבח הדא אמרה יהושע ריחקו אפילו תימא יהושע ריחקו פלום ריחקו אלא פסולי
משפחה דאין תימר פסולי עבדות אמאי יש להם קנס.

ופ"י הרמב"ן הדא אמרה יהושע ריחקו ובזמן שאין בית נמי גזר דאי דוד ריחקו הא לא
גזר אלא בזמן הבית. כדכתיב ומן הנתינים אשר נתן דוד לעבודת הלויים ועבודת הלויים
בזמן הבית הוא.

והוא להיפך מדברי הש"ס דילן דיהושע לא גזר אלא בזמן הבית ונדוד גזר לעולם. ועיין
בדברי הרמב"ם ז"ל שכתב המקרא הזה דומן הנתינים כו'.

לראי' דדוד לא תלאן במקדש. ונראה לפרש הדא אמרה יהושע ריחקו.

ומש"ה ביקשו להתירן משום דתלה איסורן בעבודה. אבל למאי דאמרין לעיל
בירושלמי שם דיהושע לא ריחקו ולא קירבן ונדוד גזר עליהם וגזירת דוד לאו מחמת
עבדות היתה אלא מפני שאין ראויין להדבק בישראל.

ולפ"ז אין מקום להתירן אפילו שלא בזמן הבית. ומסיק דאפי' יהושע ריחקו פלום ריחקו
מחמת עבדות אלא משום פסול משפחה ולעולם אסורין: וראיתי בתוס' מגילה דף י"ד
ע"ב בד"ה דאיגזירא ונסבה יהושע שהקשו היכי נסבה יהושע הא כתיב לא תתחטן בם.

ותי' דרחב מאומה אחרת היתה. ולא משמע כן במדרש פמבואר בילקוט יהושע שהיתה
מעם שנאמר בו לא תחיה כל נשמה ונענשו עלי' פי בשביל שקירבוה יצא ממה ירמיה
שהוכיח את ישראל אלא מוכח מזה דלא תתחטן לא קאי בגירותן.

וכתבו עוד התוס' ז"ל שם ויש מפרשים דלא תתחטן לא הוזהרו אלא לאסר שפאולארץ.
והיינו משום שנאמר פי יביאך כו'.

לרשפתה משמע דלאחר ירנושה וישיבה הוא דהונוהרו. וכתבו ז"ל דז"א דאיתא במדרש דנתינים באו בימי משה.

ואפ"ה לא הותרו לבא בקהל אלא נתנו לחוטבי עצים ושואבי מים. ולא הבנתי דבריו ז"ל תדא אמאי לא הביאו מסוגין דאמרין דמשה גזר עליהם.

ועוד דכאן משמע דלאו משום לא תתחנן הוא דאסירי אלא גזירה בעלמא. ויש לישוב דבריו ז"ל ע"פ שיטת הרמב"ן ז"ל דמשה גזר לההוא דרא משום דמה"ת אסורין.

וכן לשיטת ר"ת ז"ל ג"כ תניינשו דבריו ז"ל דהם גזרו עליהם עבדות כדי שלא יטמעו בהם. אבל אסירי לקהל מה"ת.

ועיין בקרבן עדה בקדושין פרק עשרה יוחסין שפראה דאישתמיט ליה דברי התוס' דמגילה. ומדברי המדרש שהבאתי ג"כ משמע דהונוהרו עליהם מיד כמו לאו דלא תחיה ודו"ק: ע"ב גמרא מכדי שמעינן לר"ע כו'.

הא דלא משגי דר"ע מייירי בסריס אדם שע"י חולי דמותר לקהל לשיטת הרמב"ם ז"ל. משום דלשיטתו לא נקרא סריס אדם אלא דווקא מי שפא לו ע"י אדם או ע"י קוז כמבואר בדבריו בהל' א"ב.

ובאמת לשיטתו איכא נמי סריס חמה לר"ע דחולץ פגון שנעשה ע"י חולי. והיה לו שעת הפנשר ולר"א איכא נמי סריס אדם שחולץ כמו ניקב דלעיל דיש לו רפואה אלא סתם סריס אדם היה לו שעת הפנשר ואין לו רפואה וסתם סריס חמה לא היה לו שעת הפנשר ויש לו רפואה: ובירושלמי אמרין דאם הושיט ידו למעי אמו וסירסו חשיב לא היה לו שעת הפנשר ולא חולץ.

ויש לדקדק בזה דהא קטן נמי לאו בר הקמת שם הוא. כדפרכינן לקמן בפ' בית שמאי על יבם קטן אמאי תגדלנו קרי כאן להקים לאחיו שם.

והאי לאו בר הכי הוא. וא"כ אם נעשה סריס בקטנותו נימא נמי דחשיב לא היה לו שעת הפנשר אלא ונדאי כל שנעשה הסירוס ע"י מקרה חשיב היה לו שעת הפנשר.

א"כ אפשר לומר דאפי' סירסו אדם במעי אמו כיון שלא היה כף מתחילת בריאתו חשיב היה לו שעת הפנשר ויש לחלק: והנה לעיל פרק פיצד ילפינן לאשת סריס מלא ימחה שמו בישראל פרט לזה ששמו מחוי.

וסריס דאינו חולץ נראה דנפקא לן מלהקים לאחיו שם פרט לסריס דלאו בר הקמת שם הוא. ור"ע ור"א פליגי בהאי סברא ר"ע סבר דסריס חמה שמו מחוי יותר משום דלא היה לו שעת הפנשר.

וכן לא מיקרי בר הקמת שם יותר מסריס אדם. כיון דלא היה לו שעת הפנשר.

ור"א ס"ל דסריס אדם שמו מחוי יותר כיון דאין לו רפואה. ומש"ה מיייתי הש"ס ראיה מהא דאין לה אשה שכשינה ליבום כו'.

מאשת סריס לסריס משום דתרונויהו חד דינא להו. ובירושלמי אמר ר' יוחנן דזו דברי ר"ע ור"א.

אָבֵל חֲכָמִים אוֹמְרִים דְּבִין סְרִיס אָדָם בֵּין סְרִיס חֲמָה לֹא חוֹלֵץ כּו'. וּמוֹקֵי לְסִיפָא דְמִתְנִיתִין הֶסְרִיס.

לֹא חוֹלֵץ פְּחֲכָמִים. אָבֵל הַש"ס דִּילֵן לֹא ס"ל הָכִי: וְהָא דְתַנְיָא הֵכָא בְּבִרְיָתָא זָקֵן בְּהַדִּי פְּצוּעַ וְסְרִיס דְּאִין מִיָּבָמִים.

פְּתַב הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּמִיָּרִי בְּזָקֵן שְׁתַּשְׁשׁ פָּחוּ בְּיוֹתֵר. וְכֵן פְּתַב הַנִּימָק"י בִּפ' פִּיצַד וְלֹא הִבְנִיתִי דְּאִיזָה אִיסוּר יֵשׁ בְּזָה.

כִּינּוּן דְּהִיָּה לּוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר. וְכִי גָרַע מֵעַקְרָה וְזַקְיָנָה.

וּמָה שְׁפַתְב הַנִּימָק"י שֶׁם דְּעַקְרָה וְזַקְיָנָה יֵשׁ לָהֶם תַּקְנָה לְהַפְקֵד כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ כְּמָה עַקְרוֹת וְזַקְיָנוֹת שְׁנִפְקְדוּ ג"ז לֹא הִבְנִיתִי דְּפְקִידַת זַקְיָנָה מֵעֲשֵׂה נְסִים הוּא. וְהֶרְמֵב"ם ו"ל פְּתַב דְּעַקְרָה וְזַקְיָנָה הִיָּה לָהֶם שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר.

וּא"כ פְּשִׁטָא דְּקִשְׁיָא מ"ש זָקֵן דְּאִינוּ מִיָּבָם. וְעִי' בִּלְח"מ שֶׁם בִּפ"ו מֵהֵל' יָבוּם: וְהַב"ש ו"ל פְּתַב דְּאִיסוּר זָקֵן אִינוּ אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן וְזַקְיָנָה רְאוּיָה לְבִיָּאָה יוֹתֵר מְזָקֵן וְגַם אִיסוּר דְּרַבְּנָן לֹא יִדְעָנָא מִנ"ל דְּמִשׁוּם סְרִיס וְנִדְאִי לִיכָא לְמִיחַשׁ כִּינּוּן דְּנִעְשָׂה בִּיָּדֵי שְׂמִים וּמְחַמַּת תַּשׁוּת פַּח וְאֶפְשָׁר לִוְמֵר דְּלֹא מִשׁוּם אִיסוּר הוּא דְּלֹא מִיָּבָם.

אֶלָּא דְּבַכָּה"ג מְצָנָה בְּחִלְצָה יוֹתֵר. וּמִש"ה חוֹלֵץ לְכַתְחִילָה וְצ"ע: וּמִש"כ הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּעַקְרָה הִיָּה לָהּ שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר.

מִשְׁמַע דְּלַעֲנָן אִיילוֹנִית ג"כ פְּלִיגִי ר"א ור"ע. וְלִר"א עַקְרָה אִיסוּרָה לִיָּבָם זֶזוּ לֹא מְצִינוּ.

אָבֵל בְּאֵמַת נִרְאָה דְּכָל, שְׂאִין בְּהַ חֶסְרוֹן נִיכָר בְּגוֹף כְּמוֹ אִיילוֹנִית לֹא אִימְעִיטָא מְאִשְׁר תִּלְד כִּינּוּן שְׂיֵשׁ לָהּ פְּלִי הוֹלְדָה. וּמֵאִיזָה סִיבָה אַחֲרַת הוּא דְּלֹא יִלְדָה וְדו"ק: גְּמָרָא אִין לָךְ אִשָּׁה שְׁכַשְׁיָרָה לִיָּבוּם כּו' אַע"ג דְּלֹא דְּמִי דְּאִשָּׁה זֶזוּ בְּשְׁעַת נִישׁוּאִין רְאוּיָה הִיָּתָה לִיָּבוּם וְאִיכָא לְמ"ד נִישׁוּאִין מִפִּילִין מ"מ הָא לֹא קִי"ל הָכִי וְק"ל: דָּף פ' מְתִיב רַב מְרִי בּוֹדְקִין אוֹתוֹ ב' פְּעָמִים עֵינֵין רַש"י בְּכּוֹרוֹת שִׁפּוּי דְּדַרְכּוֹ שָׁל זָה לְהַתְרַפְּאוּ בְּזַמְנִים אֵלּוּ.

וּא"כ מֵאִי מוֹתִיב רַב מְרִי מֵהֶתֵם. וְעוֹד דְּבִלֵא"ה הֶתֵם לִיכָא חֲזָקָה וְלֹא דִּינְיָנֵן לִיהַ בְּמוּם קְבוּעַ עַד שְׂיֵשְׁהָא פ' יוֹם מִשׁוּם דְּדַרְךָ הוּא לְעַבְרוֹ.

וּמִש"ה חִיְיָשִׁינּוּ בְּאֶמְצַע הַזְּמַן שְׂמָא עָבַר אַע"פ שְׁפָדַק תַּחֲזִילָתוֹ וְסוּפּוֹ. אָבֵל הֵכָא לְמָה נְחוּשׁ שְׂמָא הִבְרִיא אִמָּאִי לֹא נוֹקִיָם אַחֲזָקָה.

וְהָא בְּנִגְעִים לֹא חִיְיָשִׁינּוּ שְׂמָא נִתְמַעֵט בְּתוֹף יָמֵי הַסְּגָר כְּדִאִיתָא בְּרִישׁ חֲזָלִין מִשׁוּם דְּמוֹקְמִינּוּ אַחֲזָקָה. וּי"ל דְּלִשְׁעָה אַחַת בְּכָל יָמֵי חַיָּיו הִיָּה לָנוּ לְחוּשׁ כְּמוֹ הֶתֵם בְּתוֹף הַפ' יוֹם אִי לָאוּ מִשׁוּם דְּלְכוּלִי גּוּפָא לֹא חִיְיָשִׁינּוּ וְדו"ק: תּוֹס' בַּד"ה נִעְשָׂה סְרִיס לְמַפְרַע.

עֵינֵין בְּמִשְׁנַל"מ ו"ל פ"ח מֵהֶלְכוֹת סְנֵהֲדֵרִין וְעֵינֵין בְּשַׁע"מ בִּפ"ב מֵהֵל' אִישׁוֹת מִש"כ בְּזָה. וְעֵינֵין בִּירוּשְׁלָמִי סוּף פ' הָאִשָּׁה רַבָּה וְדו"ק: בַּד"ה אִיילוֹנִית לִר"מ כּו'.

לְשִׁמוּאֵל נִיחָא כִּינּוּן שְׂמִי קְטַנוֹת נְמַשְׁכִּים עַד י"ח אִין כָּאן נְעֵרוֹת כּו'. מְדַבְּרִיו נִרְאָה דְּלִיכָא נְעֵרוֹת אֶלָּא סְמוּךְ לִי"ב חוֹדֵשׁ.

וא"כ ה"ה בלא נולדו סימני סריס וְהביאה שְׁעָרוֹת בְּשָׁנַת כ' ג"כ אין פָּאן נְעָרוֹת. אָבֵל
הֶרְמֵב"ם ו'ל פְּתַב דָּאָם הִבִּיֵּאָה שְׁעָרוֹת בְּשָׁנַת ד' הָרִי הִיא נְעָרָה.

וּלְבִסּוּף ו' חֲדָשִׁים הָיָה בּוֹגֶרֶת. וְכֵן מְסַתְּבֵר דְּהָא לֹא נִתְּנוּ חֲכָמִים שְׂיַעוֹר לְהִבְאֵת שְׁעָרוֹת
דְּנוֹקָא לְשָׁנַת י"ב וְאַפִּי הִבִּיֵּאָה אַח"כ ג"כ מִתְּחִיל הַנְּעָרוֹת.

וְאַחַר ו' חֲדָשִׁים הִיא בּוֹגֶרֶת וּמָה לִּי אִם נִשְׁתַּהוּי הַשְּׁעָרוֹת זְמַן מוּעָט אוֹ זְמַן מְרוּבָה בְּכָל
גְּוֹנָן פְּשֵׁה־בִיָּא שְׁעָרוֹת הִיא נְעָרָה וְאַחַר ו' חֲדָשִׁים הֵם יְמֵי בְּגָרוֹת. וּמ"מ א"ש הִקָּא
דְּלִשְׁמוּאֵל נִיחָא פִּינּוֹן דְּלָאוּ ע"י שְׁעָרוֹת הוּא שְׁנַעֲשִׂית גְּדוּלָּה אֲלֵא מַחְמַת סִימְנֵי אֵיילוֹנִית
לְדִידְנָה פְּשִׁיטָא לִיהֵ לְרַב יוֹסֵף דְּאִין פָּאן נְעָרוֹת.

פִּינּוֹן דְּגְדָלָה בְּשָׁנִים. אָבֵל לְרַב דְּאָמַר דְּהַגְדָּלוֹת בְּאָה בְּזַמְנָה וְנַעֲשִׂית אֵיילוֹנִית לְמַפְרַע.

ס"ד דְּרַב יוֹסֵף דִּישׁ בְּהַ נְעָרוֹת וּבְגָרוֹת מְשׁוּם דַּמְמ"נ לֹא מְסַתְּבֵר לּוֹמַר דְּמַקְטָנוּתָה יִצְתָּה
לְבָגֵר דְּאִי מִיָּד לְאַחַר י"ב הָרִי הִיא בּוֹגֶרֶת אִטּוּ מְפִי שֶׁהִיא אֵיילוֹנִית קְדָמוּ הַבְּגָרוֹת שְׁלָה
יוֹתֵר מְשָׁאֵר נְשִׁים וְאִי נִימָא דְּהַבְּגָרוֹת תְּתַחֵיל בְּשִׁשָּׁה חֲדָשִׁים אַחַר י"ב ג"כ קָשָׁה לְמָה
תְּאָחַרוּ יְמֵי הַגְּדָלוֹת מִש"ה ס"ד דִּישׁ בְּהַ נְעָרוֹת וּבְגָרוֹת.

וּמִסִּיק דְּלְרַב נְמִי מַקְטָנוּתָה יִצְתָּה לְבָגֵר וּמְפִשְׁטִי דְּשְׁמַעְתִּין מְשַׁמַּע דְּמַקְטָנוּתָה הֵינּוּ אַחַר
שְׁנַת י"ב מִיָּד יִתְּחִילוּ יְמֵי הַבְּגָרוֹת. אָבֵל הֶרְמֵב"ן ו'ל פְּתַב דְּהַקְטָנוֹת נְמִשְׁכִּים עַד י"ב
וּמְחַצָּה וְאִזּוּ הִיא בּוֹגֶרֶת.

וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא מְסַתְּבֵר לִיהֵ שְׂיַקְדּוּם בְּגָרוֹת דְּאֵיילוֹנִית מְשָׁאֵר הַנְּשִׁים. אָבֵל לְשִׁיטָתוֹ
ג"כ קָשָׁה מ"ש דְּבִסְרִיס נַעֲשֶׂה גְּדוּל לְאַחַר י"ג שָׁנָה.

וּמ"ש בְּאֵיילוֹנִית דְּלֹא נַעֲשִׂית גְּדוּלָּה אֲלֵא אַחַר י"ב וּמְחַצָּה: וּבְכַתְּוִבּוֹת פ' אֵלוּ נְעָרוֹת
מִיִּתִּי הַש"ס בְּרִייתָא דְּאֵיילוֹנִית יֵשׁ לָהּ קִנְס וְיֵשׁ לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים. וּמוֹקִי לָהּ כַּר"מ
דְּקַטְנָה יֵשׁ לָהּ קִנְס.

וְהַשְׁתָּא הָא דִּישׁ לָהּ קִנְס אֵימַת קְמִירִי אִי בְּקַטְנוּתָה מְשִׁשׁ פְּשִׁיטָא דִּישׁ לָהּ קִנְס דְּהָא לֹא
דְּעֵינּוּ דְּאֵיילוֹנִית הִיא בְּקַטְנוּתָה וְאִי לְאַחַר י"ב שָׁנָה וּקמ"ל דְּאַפְתִּי קַטְנָה הִיא וְלֹא בּוֹגֶרֶת.
א"כ תִּיקְשִׁי לְרַב דְּאָמַר דְּנַעֲשִׂית גְּדוּלָּה לְמַפְרַע אִמָּאִי יֵשׁ לָהּ קִנְס הָא כְּבָר בְּגָרָה.

וּלְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ן ו'ל נִיחָא קִצַּת דְּקמ"ל דְּבִהֲנֵי שְׁשִׁי חֲדָשִׁים אַפְתִּי קַטְנָה הִיא וְיֵשׁ לָהּ
קִנְס. אָבֵל לְהַגְּוֹ דַּס"ל דְּמַקְטָנוּתָה יִצְתָּה לְבָגֵר הֵינּוּ לְאַחַר י"ב מִיָּד.

א"כ תִּיקְשִׁי מִמ"נ בְּמָאִי קְמִירִי. וְכֵן לְעֵנִין טַעֲנַת בְּתוּלִים בַּפ"פ ע"כ לֹא מִיִּירִי בְּקַטְנוּתָה
דְּפִיתוּי קַטְנָה אֲוֹנָס הוּא.

וְלֹא מְפָסְדָא פְּתוּבָתָה. וְע"כ לְאַחַר י"ב מִיִּירִי.

וְתִיקְשִׁי ג"כ מִמ"נ אוֹ דְּקַטְנָה הִיא אוֹ בּוֹגֶרֶת וּבּוֹגֶרֶת. אִין לָהּ טַעֲנַת פ"פ.

וּי"ל דְּלְעֵנִין שְׂיִהֵיָה פְּתוּחָה פְּתוּחָה בְּאֵיילוֹנִית נְמִי לֹא הָיָה אֲלֵא לְאַחַר שְׁשִׁי חֲדָשִׁים וּקמ"ל
דְּבַתוּף הַשְּׁשִׁי חֲדָשִׁים יֵשׁ לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִים. אָבֵל לְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ן ו'ל הַדְּק"ל מִמ"נ אִי
קַטְנָה הִיא אִי בּוֹגֶרֶת.

וצ"ל דאפ"י קטנה היא מ"מ יש לה טענת בתולים משום דכנסה בכחזקת בתולה ונמצאת בעולה. אבל מקנס הקנשא במקומה עומדת אמאי יש לה קנס.

כיון דמקטנותה יצאתה לבגד ואין לומר דקודם ד' שנה בלידת סימני איילונית מחזקין לה בקטנה דא"כ אמאי לקי לרב על חלב שאכל הא אפילו התראת ספק לא הוי כיון דבכחזקת קטן הוא ואפ"י אי נימא דמיירי לענין קרבן חטאת.

מ"מ כיון דבכחזקת קטן הוא לא חשיב שוגג כלל כיון דמותר בחלב מה"ת. אלא נודאי כל שנולדו בה סימני איילונית חיישינן שפא לא תביא שערות עוד קודם ד'.

והדק"ל אמאי יש לה קנס. ובאבן העזר סי' קנ"ה פתב דקודם עשירים ולא הביאה שערות יכולה למאן אפ"י נולדו בה סימני איילונית.

ובנה ג"כ יקשה אמאי לא נחוש שלא תביא עוד שערות והיא גדולה למפרע. וכן הקשו הדרושה והב"ש ז"ל שם.

ועוד יש לדקדק מהא דאמרינן בפירק מי שמת בקטן אימתי יכול למפוך בנכסי אביו. .

חד אמר בן עשרים וחד אמר בן ח"י ופריה מהא דאחד שמכר בנכסי אביו וערערו עליו בני משפחה לומר קטן הנה. ובשלמא למ"ד בן ח"י שפיר בדקוהו דלא אייתי שתי שערות וקטן הוא.

אלא למ"ד בן כ' כי לא אייתי שתי שערות נמי גדול הוא כדתנן כו'. והשתא אפ"י למ"ד בן ח"י היכי מצו בני המשפחה לערער ולהוציא מיד הפחיק.

והא ספק גדול הוא דשפא לא יביא שתי שערות. התם נכסי ביד לוקח הוי כמו שפכתו התוס' ז"ל התם.

וכן הא דאנו לקמן סוף פרק האשה רבה אחד לי בן ט' ואחד בן עשרים שלא הביא שתי שערות דינו קטן. ולדברי רב הא ספק הוא גדול אי קטן.

ואין שניהם שוין דשפא לא יביא שערות עוד. ונהרי הוא סריס ונעשה גדול למפרע.

ע"כ נראה דע"כ לא קאמר רב דנעשה גדול למפרע אלא אם נולדו סימני סריס או סימני איילונית. אבל אם נעשה סריס ע"י שלא הביא שערות עד רוב שנותיו בנה לא קאמר רב דנעשה סריס למפרע.

וא"ש ההוא דסוף האשה רבה. וכן נמי הא דפ' מי שמת דלמאי דס"ד שם אם לא הביא שערות עד כ' שנה הרי הוא סריס אפ"י לא נולדו בו סימני סריס בנה ונאדי לא אמרינן דנעשה סריס למפרע.

ורב לא קאמר אלא למסקנא דבעינן נמי נולדו בו סימני סריס בנה קאמר רב דנעשה סריס למפרע. והוא דעת הראב"ד ז"ל דלא נעשה גדול למפרע אלא מעת שנולדו בו סימני סריס.

אבל לא משנת י"ב. כמבואר בדברי המשנ"ל ז"ל בפ"ד מהל' עבדים ע"ש באר"ך.

אָלאַ דאָין טעם מספיק דאטו סימני איילונית הם סימני גדלות. וע"כ הא דמחזקינו לה בגדולה למפרע הוא משום דמחזקינו דמה שלא הביאה שערות בזמן הוא משום דהיא איילונית ולא מחמת קטנות.

ואזלינו בזה בטר שנים לחוד. א"כ אמאי לא נחזיק אותה בגדולה מיד לאחר י"ב.

עכ"פ זה נראה ברור דדווקא ע"י סימני איילונית הוא דמחזקינו לה בגדול למפרע לרב. אבל למאי דס"ד דבלא הבאת שערות לחוד נעשה סריס או למסקנא דאם לא הביא שערות לרוב שנותיו נעשה סריס אפילו בלא סימנים בזה לא קאמר רב דנעשה סריס למפרע: וראיתי בירושלמי סוף פרק האשה רבה דמייתי התם פלוגתא דרב ושמואל באופן אחר פאשר אבאר.

דאיתא התם על מתניתין דאחד בן ט' ואחד בן עשרים כו'. פשיטא הדא מילתא פחות מבן עשרים שהביא שתי שערות למפרע הוא נעשה איש.

ויותר מבן עשרים שהביא שתי שערות מכאן ואילך הוא איש מה פליגיין בכו עשרים. ושמואל אמר למפרע הוא נעשה איש.

רב אמר מכאן ואילך הוא איש מתניתא פליגא בין על דין בין על דין הסריס אינו נעשה בן סורר ומורה שאין בו הקפת זקן. ויתרו בו שפא יביא ב' שערות בתוך ג' חדשים כמאן דמר אין מקבלין התרי' על הספק מתניתא פליגא על שמואל אחד בן ט' שנים ואחד בן עשרים שלא הביא שתי שערות כמה דתימר מבן ט' ועד י"ג שהביא ב' שערות מכאן ואילך נעשה איש ודכונתה בן עשרים שלא הביא ב' שערות מכאן והילך הוא נעשה איש ושמואל פתר לה סמוך לעשרים שנה ע"כ לשון הירושלמי.

ופי' הק"ע ע"פ הגנוסחא המבוארת דכשהביא שערות פחות מבן עשרים נעשה איש למפרע. ויותר מבן עשרים מכאן להבא הוא איש.

ובכו עשרים פליגי. והדבר תמוה מי איפא למ"ד דכשהביא שערות לאחר י"ג נעשה איש למפרע.

א"כ בדיקת סימנים למה לי הא אימתי שביא למפרע הוא איש. ועוד דא"כ שיטת הירושלמי הוי איפכא משיטת תלמודין דבש"ס דילן בסריס הוא דאמרין דנעשה גדול למפרע.

אבל לא כשהביא שערות לאחר זמן ושיטת הירושלמי הוי איפכא דאם הוא סריס הרי הוא איש מכאן ולהבא. וכשהביא שערות קודם ד' דלא נעשה סריס הוי איש למפרע.

ע"כ נראה דבירושלמי נמי איפכא גרסינן פחות מבן עשרים שהביא שערות מכאן ולהבא הוא איש. יותר מבן עשרים שהביא שערות למפרע הוא איש משום דסריס הוא.

פינו דעבר עליו עשרים ולא הביא שערות כי פליגי בכו עשרים שמואל אמר למפרע הוא איש משום דס"ל דסריס הוא פינון שלא הביא עד שנת העשרים. רב אמר מכאן ולהבא הוא איש דשנת העשרים פלפגי כ'.

וקאמר מתניתא פליגא על תרונניהו במה דאמרי דסריס למפרע נעשה איש. א"כ אמאי אינו נעשה בן סורר ומורה.

ויתרו בן שמא יביא שערות בתוך ג' חדשים. וזה אינו מוכן למה שפירשתי דלמה יתרו בו שמא יביא שערות ואמאי לא יתרו בו שמא יהיה סריס והוא גדול למפרע.

וי"ל דהסריס דתני בבבביתא היינו בן ד' שלא הביא שתי שערות. ומש"ה פריה ויתרו בו שמא יביא ב' שערות בתוך ג' חדשים ויהיה גדול למפרע.

וגם זה אינו דהא בלא שערות נמי הוי גדול למפרע. ופריה עוד לשמואל מהא דתנו אהד בן ט' ואהד בן עשרים שלא הביא שתי שערות דמשמע כמו דבן ט' הוא קטן ונדאי ה"נ בן עשרים שלא הביא ב' שערות הוא קטן ונדאי.

ומשני דשמואל פתר לה סמוך לעשרים שנה. פ"י היינו קודם עשרים.

ובזה ונדאי אפ"י הביא שערות מכאן ולהבא הוא איש. ונענין לא נתברר אצלי שיטת הירושלמי בזה.

ומדברי הרמב"ם ו"ל נראה דפסק כשמואל דקטן היה באותה שעה. ולא מצאתי פעת בדבריו ו"ל הא דתניא בבבביתא דאין הסריס נעשה בן סורר ומורה ואין איילונית נידונת פנערה המאורסה: גמרא אמר ר' אבהו סימני סריס ואיילונית וכן ח' אין עושין בהם מעשה עד שיהיו בן כ'.

ופ"י רש"י ו"ל בסימני סריס ואיילונית אין עושין בהם מעשה להחזיקן כגדולים על ידי הסימנים אלא עד שיהיו בן עשרים. אבל מ"ב ועד עשרים מצפים להם אם יביאו שערות הרי הם קטנים עד עכשיו ואם לא יביאו שערות הרי הם גדולים.

משמע דמפרש להא דר' אבהו כרב דאמר דגדול הוא למפרע דהכי משמע לישנא דאין עושין בהם מעשה אלא בספק הן עומדים. ועוד דהא דלא נעשו גדולים ע"י סימנים לחוד קודם עשרים לא איצטריך לר' אבהו לאשמענו דהא ממתניתין דנדה שמעינו לה כדתנו והוא הסריס.

אלא קמ"ל דבספק הם עומדין עד עשרים. ולענין בן ח' פ"י דאין סומכין על הסימנים.

היינו גמר שערות וצפרניו להחזיקו בן קנימא ונדאי אלא עד שיהיו בן ד' שנים אז יצא מתורת גפיל. ופריה הש"ס וכן ח' מי קחני.

והתניא בן ח' הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו אלמא דלא קחני. ומשני ה"כא במ"ע שגמרו שערות וצפרניו ויש לו סימנים דבן קנימא הוא.

וכרבי דאמר סימנים מוכיחים עליו דלאו בן ח' הוא אלא בן ז' ואישתיה עד החודש הח'. וקמ"ל ר' אבהו דלרבי נמי לא הוי בן קנימא עד שיהא בן ד'.

ופריה מהא דרבה תוספאה דאפשר עד תריסר ירחי שתא משום דאישתיה כמאן כרבי דלת"ק אפ"י גמרו שערות וצפרניו הרי הוא כאבן. משום דס"ל דאין הגולד משתהא יותר על זמנו.

וּמִשְׁנֵי כַּיּוֹן דְּרִשְׁבֵּי גַּם י"ל כְּרַבֵּי דְמִשְׁתַּהֲא וְכַדְאָמַר עֲלֵה דְהֵיִא דְכֹן ח' כֹּל שְׂשֻׁקָא ל' יוֹם אֵינּוּ נִפְל וְאֶפְּלוּ וְנִדְאֵי בֶן ח'. וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְאֶמְרִינּוּ דְאִישְׁתַּהֵי.

מִש"ה עֲבִיד רַבָּה תּוֹסְפָאָה כְּרַבֵּים וְאֵע"ג דְלְרַבֵּי הָא דְאִישְׁתַּהֵי לֹא שְׂכִיחָא. כַּיּוֹן דְלֹא חֲשִׁיב לֵיה בֶן קִימָא.

אַלָּא עַד ד' שְׁנָה. מ"מ כַּיּוֹן דְעֲבִיד דְמִשְׁתַּהֲא לְרַבֵּי ג"ל כְּרַבֵּים עֲבִיד.

וְהָא דְלֹא פְרִיף עַל ר' אַבְהוּ כְּמֵאן כְּרַבֵּי כְּבָר פְּתַב הֲרִשְׁבֵּי א ו"ל מִשׁוּם דְרַבָּה תּוֹסְפָאָה עֲבִיד עוֹבְדָא מִש"ה פְּרִיף עֲלֵיה כְּמֵאן כְּרַבֵּי אָבֵל ר"א יֵשׁ לּוֹמַר דְאַלְיָבָא דִר' קְאָמַר. וְהָא דְאִישְׁטְרִיף הִש"ס לְמִימַר דְכְרַבֵּים עֲבִיד וְלֹא קְאָמַר דְכְרַבֵּי ג"ג לְחֻדְנָי עֲבִיד דְהָא קו"ל כַּיּוֹנְתִי כְּדִאִיפְסִיקָא הִלְכָה בְשִׁבְתָּ פ' ר"א דְמִלְהָ.

הֵינּוּ מִשׁוּם דְרִשְׁבֵּי גַּם בְּתַרְתֵּי פְלִיג אַחַת לְקוֹלָא וְאַחַת לְחֻמְרָא בְּסַתְּם וְוָלְדוֹת הוּא לְחֻמְרָא דְחִיּוּשֵׁינּוּ שְׁמָא לֹא כְלוּ לוּ חֲדָשֵׁי עַד שְׁיָהָא בֶן ל'. וּבְכֹן ח' הוּא לְקוֹלָא דְבַל' יוֹם סְגִי.

וּבְסַתְּם וְוָלְדוֹת הוּא דְפְסִיקִינּוּ הִילְכְתָא כַּיּוֹנְתִיָּה. אָבֵל לֹא בְבֹן ח' וְדִאֵי.

וּמִש"ה קְאָמְרִינּוּ דְכְרַבֵּים עֲבִיד: וְהַתּוֹסְפוֹת ו"ל לֹא נִיחָא לְהוּ לְפָרֵשׁ דִר' אַבְהוּ אַלְיָבָא דְרַבֵּי קְאָמַר. א"כ אִמָּאֵי לֹא קְאָמַר הִש"ס כְּמֵאן כְּרַבֵּי.

וְעוֹד דֵא"כ רַבָּה תּוֹסְפָאָה לֹא אֲתִי כְרַבֵּי ע"כ פִּירְשׁוּ דִר' אַבְהוּ כְּרַבֵּינּוּ ס"ל דְלְרַבֵּינּוּ אֵינּוּ יִנְצָא מִתּוֹרַת נִפְל אֶלָּא עַד כ' שְׁנָה. וְהָא דְמוֹקְמִינּוּ לֵה בְשִׁגְמָרוּ הֵינּוּ כִי הֵיכִי דְאִשְׁכַּחַן לְרַבֵּי דְגָמַר סִימְנִים מְהֵנִי לְשׁוֹנֵי בֶר קִימָא לְאַחַר ל' יוֹם.

ה"ג לְרַבֵּינּוּ מְהֵנִי גָמַר סִימְנִים שְׁיָהָא בֶן קִימָא לְאַחַר ד' שְׁנָה. וּמִשְׁמַע מְדַבְרֵיהֶם ו"ל דְבַלָּא גָמְרוּ אִפִּי בֶן ד' לֹא יִצָּא מִתּוֹרַת נִפְל אֵע"ג דְחִיּוּ.

וּכֹן מִשְׁמַע מְדַבְרֵיהֶם שְׂכַתְּבוּ אָבֵל אֵינּוּ לְפָרֵשׁ דְלְרַבֵּינּוּ אֵינּוּ יִנְצָא מִתּוֹרַת נִפְל לְעוֹלָם כו'. מְבֹנָאָר מְדַבְרֵיהֶם דְלְרַבֵּינּוּ נְמִי הִדְבָּר בְּאֶפְשָׁרֵי שְׁיָחִי' אֶלָּא דְלֹא יִצָּא עַדִּין מִתּוֹרַת נִפְל.

וְהִדְבָּרִים מִתְמַיְהִים דְאַפִּי חִזָּה אֶלְף שְׁנָה עַדִּין נִפְל הוּא. וְעוֹד דֵא"כ לְמָה לֵיה לְאוֹקְמִי בְשִׁגְמָרוּ לִימָא דְבְכָל גְּוֹנָא מִיִּירֵי אֶפְּלוּ בְלֹא גָמְרוּ.

וּכַיּוֹן דְחִזָּה ד' שְׁנָה יִצָּא מִתּוֹרַת נִפְל. אֶלָּא ע"כ צְרִיף לְפָרֵשׁ דְלְרַבֵּינּוּ אֵינּוּ הִדְבָּר בְּאֶפְשָׁרֵי כְּלָל שְׁיָחִי' מִשׁוּם דְלֹא ס"ל שְׁיָשְׁתַּהֲא הַנּוֹלָד כְּלָל וְא"כ אִפִּי גָמְרוּ נְמִי: וְלִשְׁטַת רִש"י ו"ל ג"כ יֵשׁ לְדַקְדָּק כֹּן בְּהָא דְקְאָמַר סִימְנִין מוֹכִיחִין עֲלֵיו שְׁעָרוּ וְצַפְרָנְיוּ שְׁלֹא גָמְרוּ וְלִמָּא אֲהֵנִי סִימְנִין כַּיּוֹן דְאַפִּי גָמְרוּ סִימְנִים לֹא הֵוִי בֶן קִימָא אֶלָּא כְּשֵׁהוּא בֶן ד'.

א"כ אֶפְּלוּ לֹא גָמְרוּ נְמִי אִם אֵיבַרַע הִדְבָּר שְׁחִיָּה עַד ד' שְׁנָה הֵוִי בֶן קִימָא. וְע"כ צ"ל דָּאִם לֹא גָמְרוּ סִימְנִין אֵינּוּ הִדְבָּר בְּמַצִּיאוֹת שְׁיָחִיָּה מִשׁוּם דְוָנִדְאֵי לֹא אִישְׁתַּהֵי.

כַּיּוֹן דְעַדִּין לֹא גָמְרוּ סִימְנִין. וּכְמוֹ כֹן צ"ל לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל אֶלָּא דְלִשְׁוֹנָם ו"ל אֵינּוּ מְדוֹקְדָּק.

אָבֵל עֵיקַר שִׁיטַת רִש"י וְתוֹס' ו"ל צ"ע דְהֵיכֹן מְצִינּוּ שְׁוֹרֵשׁ לְזָה דְיָחִיָּה כְּמָה שְׁנִים. וְעַדִּין הוּא נִפְל וּכְבָר עֲמָדוּ הֲרֵאשׁוֹנֵי ו"ל עַל שִׁיטָּה זו הֲרַמְבַּ"ן וְהֲרִשְׁבֵּי א ו"ל: וְהֲרַבָּ"ד ו"ל

פ'י דלענגן סימני שערות קאמר דבן ח' אין מחזיקים אותו פגדול אפי' הביא שערות בשנת י"ג משום דשומא ניהו וע"ז ג"כ פבר הקשו הראשונים ז"ל.

א"כ יחוש לכל נלד דלא קים ליה בגוג' שפלו לו חדשיו דילמא קטן הוא. ועוד דעיקר הריעותא שיש בבן ח' לא ידענא.

פינן דבן קיימא הוא. ע"כ הוא בן ז' ואישתיה.

א"כ למה יגרע מבו ז' עצמו דנעשה גדול לזמנו. ואין לומר פינן דמשתתהא מסתמא חלוש הוא בטבעו.

ומש"ה אין סימניו ממחרין לבא. א"כ בבן ט' שנשתתהא נמי נימא הכי.

וכן יקשה לשיטת רש"י ז"ל אמאי חשבינו ליה לנפל עד ד' שנה. פינן דבר ז' הוא ואישתיה.

וע"כ צ"ל דבן ח' עצמו יכול לחיות עד ד' שנה. וא"כ אמאי הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו ועוד דאמאי גבי בהמה בבן ח' אין שחיטת אמו מטהרתו.

פינן דיכול לחיות יותר משמונה ימים דהא אדם ובהמה שוין הם לענגן עיבוריהו: ועוד קשה לשיטת הראב"ד ז"ל פינן דר' אבהו לא איירי בסימני נפל אלא בסימני גדלות. א"כ כי פריף הש"ס וכן ח' מי קא חיי.

ומשני דברייתא מיירי בלא גמרו ור"א בגמרו אמאי לא משני דר' אבהו מיירי כשחי ל' יום וכרשב"ג. וי"ל דס"ל דרשב"ג נמי מיירי בגמרו סימניו דווקא.

וכמו שכתבו התוס' ז"ל. ויבואר בזה לקמן: ובעה"מ ז"ל פ' עוד בע"א דסימני בן שמונה. היינו לא גמרו סימניו בשער וציפורן. הוה הו סימני סריס.

וכפריף וכן ח' מי חיי. ומשני הב"ע כשלא גמרו היינו דלא מיירי בבן ח' אלא בבן ט' שלא גמרו שערן וציפורניו.

והא דקאמר בן ח' היינו משום דהם סימני בן ח'. כדתניא בבב"ב י"א כו'.

ולתאי פירושא הא דאמרינן בש"ס טעמא שלא גמרו כו'. לא קאי אדר' אבהו אלא מילתא באנפי נפשא הוא.

למפרך ארבה תוספאה וגם שיטה זו רחוקה היא. כמו שכתב הרמב"ן ז"ל במלקמות: והנכון בזה הוא שיטת הרמב"ן ז"ל ע"פ שיטת הירושלמי בפ' נושאין על האנוסה.

אלא שנלע"ד לפרש קצת באופן אחר דהרמב"ן ז"ל פ' דר' אבהו קאמר דבג' אלו בסריס ואיילוניית וכן ח' אין לסמוך על סימניהם וכל חד פדינו ועד שיהו בן כ' קאי אסריס ואיילוניית לחוד וסימני בן ח' אין עושין בו מעשה להחזיקו בנודאי נפל אע"פ שלא גמרו שערן וציפורניו.

וכפריף וכן ח' מי חיי והתניא. דהרי הוא כאבן.

ומשני הב"ע כשלא גמרו פ' דלא מיירי בבן ח' ונדאי אלא בספק בן ח' ספק בן ט'. ולא גמרו סימניו.

וקמ"ל ר' אבהו דאין מתזיקין אותו בנפל בשביל שלא גמרו סימניו. אלא ספק הוא. וכדתניא בברייתא דסימנים מוכיחים בכוון ח' ונדאי להחזיקו בנפל. אבל בספק בן ח' אין מתזיקין אותו בנפל ונדאי.

ופריה טעמא דלא גמרו הא גמרו בן ז' הוא ואישתיה. אלא הא דעבד רבה תוספאה עובדא כמאן פרבי או כר' יוסי לגירסת הרמב"ן ז"ל בשלמא בלא מימרא דר' אבהו אפשר לפרש דרבי קאי אספק בן ח' דע"י סימנים שלא גמרו מוכיחים ונדאי נפל הוא < ולפ"ז אפ"ל דבגמרו סימנים ת"ק נמי מודה דספק נפל הוא אפי' ונדאי בן ח' משום דשמא אישתיה.

אבל לר' אבהו דאמר דספק בן ח' אין עושין בו מעשה נפל. ומסתמא גם לרבי קאמר. ורבי אבון ח' ונדאי קאי דדונקא בלא גמרו סימניו הוא דהוי נפל. וא"כ ת"ק ע"כ ס"ל דאפי' בגמרו שו"צ נפל הוא.

ולא אמרינן אישתיה. וא"כ רבה דאמר פרבי כו צריה לפרש דברי הרמב"ן ז"ל. ועיין במלחמות ובחידושי. ולשיטה זו ג"כ יש לדקדק חדא דמנ"ל דר"א לכ"ע קאמר דילמא כת"ק ס"ל.

ועוד דלישנא דבן ח' דקאמר ר' אבהו הוא דחוק. כיון דמיירי בספק. ועוד דלשיטתו סימני בן ח' דקאמר ר"א היינו סימני נפל שלא גמרו שערו וצפרניו. ובירושלמי פ' נושאין משמע איפכא דהא דאין עושין מעשה בסימני בן ח' היינו סימני בן קיימא ע"י גמר שערו וצפרניו.

והכי איתא התם ר' יאשי' בר יקום הוי ליה עובדא שאירעו חבל בולד שלא פלו לו חדשיו שאיל לר' ייסא א"ל לית צריה להתאבל א"ל והתנינן אונגין טמאין על הספק. ומשני סימנים הנה ניפריה הא דר' תימא מיירי שהיו סימנים ניפריהם.

וכן פ"ה הק"ע דגמרו שו"צ. ופריה לא כו אמרין חבריא בשם ר' יוחנן סימני בן ח' אין עושין בו מעשה להחזיקו בכוון קיימא.

ומשני סימן הי' לו שפירש ובעל אלמא דהא דאין עושין בו מעשה היינו להחזיקו בכוון קיימא. וכן הנה נראה לפרש הא דר"א דאמר דע"י סימני בן ח' היינו שגמרו שו"צ אין עושין בו מעשה להחזיקו בכוון קיימא.

ופריה מברייתא דבן ח' הרי הוא כאבון. ומשני כגון שגמרו וכגירסת רש"י ז"ל. ובזה קאמר ר' אבהו דספק הוי ואין עושין בו מעשה. והיינו משום דמספקא ליה כמאן הילקתא אי כת"ק או פרבי דלרבי ונדאי בן קיימא הוא.

ומש"ה קאמר דאין עושין בו מעשה. ובין למה שפי' ובין לפי הרמב"ן ז"ל קשה אמאי לא קאמר ר"א דהלקה פרשב"ג דס"ל הכי דספק הוא עד שישתהא ל' יום.

וּלְפָנֵי הַרְמֵב"ן ו"ל י"ל דקמ"ל דְּלֹא גָמְרוּ שְׁעָרוֹ וְצִפְרָנָיו כְּמוֹ לֹא מְחֻזְקִינָן לִיהַ בְּנִפְלֵ:
וְאַחַר הָעֵינָן נִרְאָה דְּשִׁיטַת הַירוּשָׁלַיִם יוֹתֵר נִכּוֹן לִפְנֵי פְּשִׁיטַת הַרְמֵב"ן ו"ל דְּלִפְנֵי הַק"ע
דְּקָאֵי אֲדָר' תִּיָּא דְּאָמַר אוֹנְנִין וּמְטַמְּאִין עַל הַסֶּפֶק.

א"כ מאי פְּרִיָּה מְהֵא דְּאִין עוֹשִׁין בּוֹ מַעֲשֵׂה אִפִּי סֶפֶק הוּא ג"כ אוֹנְנִין עָלָיו. וְעוֹד דְּלִישְׁנָא
דְּסִימְנִין הָיוּ נִיפְרִים.

וְכֹן הָא דְּמִסִּיק דְּסִימְנִין הָיָה לוֹ שְׁפִי וּבְעַל ג"כ דְּחֻוּק לִפְנֵי הַק"ע. אֲלֵא צְרִיָּה לְפָרֵשׁ דְּקָאֵי
אֲר' יֵאֲשִׁי דְּמַש"ה אָמַר לִיהַ שְׁלֵא יִתְאַבֵּל מִשׁוּם דְּסִימְנִים הָיוּ נִיפְרִים שְׁלֵא גָמְרוּ שְׁעָרוֹ
וְצִפְרָנָיו.

וּפְרִיָּה וְהָא אִין עוֹשִׁין בּוֹ מַעֲשֵׂה לְהַחְזִיקוֹ בְּנוֹדָאֵי נֶפֶל. וְאַפְתִּי סֶפֶק הוּא.

וּמִשְׁנֵי דְּסִימְנִין הָיָה לוֹ שְׁפִי וּבְעַל וְהָיָה נוֹדָאֵי בְּן ח'. נַעֲדִינָן אִין הַדְּבָרִים בְּרוּרִים וְהִלְכָה זֹ
עֲלוּמָה הִיא עַד יָבֵא נְיוּרָה צָדֵק: ע"ב תּוֹסְפוֹת בַּד"ה פִּינּוֹן דְּאִיפְּא רִשְׁבָּ"ג דְּאָמַר מְשִׁתְּהִי.

וְהַקְשׁוֹ דְּהָכָא מְשִׁמַּע דְּבָבָן ח' פְּלִיגִי וְרִשְׁבָּ"ג לְקוֹלָא דְּלִדְיָדִיָּה בְּן ח' נָמִי בְּן קִינְיָא הוּא אִם
שְׁהָא ל' יוֹם וְלִרְבָּנָן נֶפֶל הוּא. וּבַפ' ר"א דְּמִילָה מְשִׁמַּע דְּפְלִיגִי בְּסִתָּם וְנִלְדוֹת וְרִשְׁבָּ"ג
מְחֻמֵּר הוּא ע"ש מַה שְׁתִּי'.

וְהִנֵּה מַה דְּמְשִׁמַּע מַד' דְּבָבָן ח' לִרְבָּנָן לֹא הָיוּ בְּן קִינְיָא אֲפִילוּ אִי שְׁהָא ל' יוֹם לַעֲנ"ד ז"א
דְּנוֹדָאֵי רְבָנָן מוֹדוֹ בְּהָא דְּכָל שְׁשָׁה ל' יוֹם לֹא נֶפֶל הוּא. כְּדִמְשִׁמַּע בַּפ' ר"א דְּמִילָה
דְּבִפְתִּיָּה וּמַת לֹא פְּלִיגִי בְּהוּ רְבָנָן וְרִשְׁבָּ"ג וְלִרְבָּנָן נָמִי סָגִי בַל' יוֹם.

אֲלֵא דְּלִישְׁיַטְתָּם אֲזִילִי כַפִּי רִשְׁ"י ו"ל דְּעַד בְּן ר' מְסַפְקִינָן לִיהַ בְּנִפְלֵ. אֲבָל הָעֵינָן הוּא
דְּרְבָנָן נָמִי מוֹדוֹ בְּשִׁיעוּרָא דַל' יוֹם.

וְכַדְלִפְנֵינָן מְקָרָא דְּנוֹפְדוּיָו מִבְּן חוֹנְדֵּשׁ אֲלֵא דְּבָבָן ח' פְּלִיגִי רְבָנָן וּס"ל דְּאִין לוֹ חֵיּוֹת כְּלָל
וְרַבֵּי קְאָמַר דָּאִם יֵשׁ לוֹ שְׁעָרוֹ וְצִפְרָנָיו אֲפֻשְׁרָא שְׁיִשְׁתַּהֵא וּבַר ז' הוּא וְסֶפֶק הוּא עַד ל' יוֹם.
וְכַרְשָׁב"ג דְּמְפָרֵשׁ הוּא לְדְבָרֵי רַבֵּי.

וְלַעֲנִין קוֹשְׁיָתָם מַנ"ל דְּפְלִיגִי בְּתַרְתֵּי י"ל מְדְּפִלִיג רִשְׁבָּ"ג נָמִי בְּבִהְמָה וּבְעֵי שְׁמוֹנֵת יָמִים
ש"מ דְּבִסְתָּם וְנִלְדוֹת פְּלִיגִי דְּהָא בְּבִהְמָה אִיבְעִי לָן בְּנִדָּה אִי יוֹלְדֵת לְשִׁבְעָה אִי לֹא וְלֹא
אִיפְּשִׁיטָא.

וְא"כ לֹא שְׁיָיָה לְמִימַר בְּבִהְמָה דְּבָר ז' הוּא. וְלַעֲנִין מַאי קְאָמַר רִשְׁבָּ"ג דְּבְעֵינָן ל' יוֹם.

אֲלֵא נוֹדָאֵי מִיָּרִי נָמִי בְּסִתָּם וְנִלְדוֹת. וְקְאָמַר רִשְׁבָּ"ג אֲבָל סְפִיקוֹת כְּמוֹ בְּן ח' שְׁגָמְרוּ שְׁעָרוֹ
וְצִפְרָנָיו דְּסֶפֶק הוּא שְׁמָא בְּן ז' הוּא וְאִישְׁתַּהֵי אוֹ שְׁאָר וְנִלְדוֹת דִּישׁ לְהַסְתַּפֵּק אִי כְּלוּ חֻדְשֵׁי
אִי לֹא לֹא יֵצְאוּ מִכְּלָל סְפִיקוֹן עַד ל' יוֹם.

וְרְבָנָן פְּלִיגִי עֲלֵי בְּתַרְתֵּי בְּבָן ח' פְּלִיגִי וּס"ל דְּאִין הַדְּבָר בְּמִצִּיאוֹת שְׁיִשְׁתַּהֵא הַנוֹלָד וְנֶפֶל
גְּמוּר הוּא. מִשׁוּם דַּא"א לְחֵיּוֹת וּפְלוּגְתָא זֹ מְפֻרְשׁ הוּא בְּבִרְיָתָא.

וְלַעֲנִין סִתָּם וְנִלְדוֹת אִי בְּעֵינָן ל' יוֹם לֹא מְצִינָו מְפֻרְשׁ דְּפְלִיגִי בְּזָה רְבָנָן עֲלִיָּה דְּרִשְׁבָּ"ג
וְכַדְמִיבְעִי לָן בַּס' ר"א דְּמִילָה. אֲלֵא מְכֻלָּא שְׁמַעֲינָן מְדָמַר שְׁמוּאֵל הִלְכָה כְּרִשְׁבָּ"ג ש"מ

דְּפִלְגִי רַבֵּנוּ עֲלֵיהֶּ דְרִשְׁבֵּ"ג מְשׁוּם דְעֵיקָר מִלְתָּא דְרִשְׁבֵּ"ג קָאִי אֶסְתָּם וְנִלְדוּת דְאָדָם וּבִהֶמָּה וּבִשְׁנֵיהֶם פֶּסֶק וְשְׂמוּאֵל הִלְכָה כְּרִשְׁבֵּ"ג ש"מ דְּבִסְתָּם וְלִדוּת נְמִי פְּלִיגִי.

וּלפ"ז בְּן ח' שְׁלֵא גָמְרוּ שְׁעָרוֹ וְצִפְרָנְיוֹ לַכ"ע נֶפֶל גָּמֹר הוּא וּא"א שְׁיִחְיָה ל' יוֹם. וְהֵינְנוּ דְתַנְיָא בְּן ח' הָרִי הוּא פְּאָבָן וּבְגָמְרוּ שׁו"צ לַת"ק דְּהָאִי בְּרִינְתָא ג"כ וְנִדְאִי נֶפֶל הוּא וְרַבִּי קֶאָמֶר דְסָפֶק הוּא מְשׁוּם דְשְׂמָא בַר ז' הוּא וְאִישְׁתְּהִי וְאִם שְׁהָא ל' יוֹם בְּן קִינְמָא הוּא וְכְרִשְׁבֵּ"ג דְחִדָּא מִלְתָּא אָמְרוּ לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ז"ל.

וּי"ל עוֹד דְלְרַבִּי נִדְאִי בְּן קִינְמָא הוּא בְּגָמְרוּ שׁו"צ וְלְרִשְׁבֵּ"ג סְפִיקָא הָוִי דְלֵא עֲדִירָא מִסְתָּם וְלִדוּת דְבַעֲיָנָן ל' יוֹם. וְכִמּוֹ שְׁיִתְבָּאֵר לְפָנֵינוּ בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם ז"ל.

וּבִסְתָּם וְנִלְדוּת אֵין חִלּוּק פְּלִל בֵּין גָּמְרוּ שׁו"צ אִי לֹא לְרַבֵּנוּ אֲזִלְיָנוּ בְּתַר רַבָּא וְלְרִשְׁבֵּ"ג בְּעֵינָן ל' יוֹם. רַק לְפִי הַרְמַב"ן ז"ל מְשַׁמַּע דְבִלֵּא גָמְרוּ שׁו"צ אִפִּי בְּסְתָּם וְנִלְדוּת חִינְשִׁינָן לַכ"ע וְכָהָא דַר' אַבְהוֹ.

וְהַעוֹלָה לְהִלְכָה דְבָן ח' שְׁלֵא גָמְרוּ שׁו"צ וְנִדְאִי נֶפֶל הוּא וּבָן ח' שְׁגָמְרוּ שׁו"צ בְּעֵינָן ל' יוֹם וְאִפִּילוּ אִי רַבִּי ס"ל דְבָן קִינְמָא הוּא. מ"מ הָא קִי"ל כְּרִשְׁבֵּ"ג דְבַעֲיָנָן שְׁיִשְׁהָא ל' יוֹם.

וְע"כ אָגְמְרוּ שׁו"צ קָאִי. וּבְזֶה נִרְאָה דָּאִם אֲשֶׁת פְּהֵן נְמִי חוֹלְצַת דְּהָא לְרַבֵּנוּ נְמִי וְנִדְאִי נֶפֶל הוּא.

וּבִסְתָּם וְנִלְדוּת אִם אֲשֶׁת יִשְׂרָאֵל חוֹלְצַת אַבְלָא אֲשֶׁת פְּהֵן אֵינָה חוֹלְצַת מְשׁוּם דְסְמִכְיָנוּ אַרְבָּנָן דְלֵא בְּעוֹ ל' יוֹם. וְהֵינְנוּ בְּגָמְרוּ שׁו"צ אַבְלָא לֹא גָמְרוּ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק לְמֵאִי דְכְּתִיבָנָא דִישׁ לֹמֶר דְרַבֵּנוּ נְמִי מוֹדוּ בְּהָא דְבַעֲיָנָן ל' יוֹם: אַבְלָא הַרְמַב"ם ז"ל בַּהֲל' מִילָה פְּתַב דְבָן ח' שְׁגָמְרוּ שׁו"צ מְלִין אוֹתוֹ בְּשִׁבְתָּא וְאִם לֹא גָמְרוּ הָרִי הוּא נֶפֶל.

וּמ"מ אִם שְׁהָא ל' יוֹם הָרִי הוּא כְּשֶׁאֵר הַנּוֹלְדִים. מְבוֹאֵר מְדַבְּרִיו ז"ל דְמִפְרֵשׁ דְרַבִּי מְשׁוּי לִיהֵ וְנִדְאִי בְּן קִינְמָא ע"י גָמֶר שְׁעָרוֹ וְצִפְרָנְיוֹ וּפְסֶק כְּנוֹתְיָה.

וּבִלֵּא גָמְרוּ נְמִי פְּתַב אִם שְׁהָא ל' יוֹם הָרִי הוּא כְּשֶׁאֵר הַנּוֹלְדִים. וְהֵינְנוּ מְשׁוּם דְלְפִי שְׁיִטְתּוֹ שְׁפֶסֶק כְּרַבִּי דַע"י גָמֶר שׁו"צ לְחוּד הָוִי בְּן קִינְמָא.

א"כ הָא דְבַעֲיָ רִשְׁבֵּ"ג ל' יוֹם. הֵינְנוּ בִלֵּא גָמְרוּ דָּאִי בְּעֵי ל' יוֹם בְּגָמְרוּ ג"כ ע"כ הָא קִי"ל כְּרִשְׁבֵּ"ג דְבַעֲיָנָן ל' יוֹם.

וְכֵן פְּתַב הַרְשֵׁב"א ז"ל וְהַכ"מ ז"ל שֶׁם בַּהֲל' מִילָה וְקִשְׁיָא טוּבְאֵלְשִׁיטָה זוּ דַא"כ הָא דְפֶסְקִינוּ כְּרִשְׁבֵּ"ג בְּכָל דְּוִכְתִּי. הֵינְנוּ דְוּוֹקָא בִלֵּא גָמְרוּ שְׁעָרוֹ וְצִפְרָנְיוֹ וְלֹא מְשַׁמַּע כֵּן.

וּבִיּוֹתֵר קָשָׁה עַל דְבָרֵי הַב"י ז"ל בַּא"ח שְׁפָתַב דַּמְש"ה הַשְּׁמִיטוּ הָרַאשׁוֹנִים ז"ל קִנְשִׁיא דְרַב אֲדָא בְּסְתָּם וְנִלְדוּת מִקְהֵל הִיכִי מְהֵלִינוּ מְשׁוּם דְקִי"ל כְּרַבִּי דַּאֲפִי בְּן ח' שְׁגָמְרוּ שְׁעָרוֹ וְצִפְרָנְיוֹ בְּן קִינְמָא הוּא.

וּא"כ ע"כ לֹא מְצָרִיךְ רִשְׁבֵּ"ג ל' יוֹם אֶלָּא בִלֵּא גָמְרוּ. וּא"כ מֵאִי פְּרִיךְ בְּגִדָה אִמְתַּנְיָתִין דְבָן יוֹם א' כְּמֵאן דְלֵא כְּרִשְׁבֵּ"ג וּמֵאִי קוּשְׁיָא הָא מְסַתְּמָא מִיָּרִי בְּגָמְרוּ שׁו"צ כְּסְתָּם וְנִלְדוּת.

וכן משמע בשבת פ' הנ"ל דאפילו בגמרו שערן וצפרנן פליג רשב"ג גבי הא דצוידניקא בעית למיכל ועוד דאי נימא דרשב"ג בלא גמרו קאמר נאפ"ה הרי הוא פאבן ואסור לטלטלו כמו שפכת הרמב"ם ז"ל.

וע"כ צ"ל דאע"ג דהדבר במציאות שיהיה בן קנימא ובר ז הוא נאישתהי. מ"מ הוא מיעוטא דלא שכיחא.

ומש"ה אסור לטלטלו. וא"כ מאי קאמר הש"ס דרבה תוספאה פרבים ס"ל הא לרשב"ג לא שמעינן דאישתהי הוא מילתא דשכיחא.

ועוד דלפ"ז היכן מצינו דת"ק פליג עליה דרשב"ג בזה כיון דלרשב"ג נמי הרי הוא פאבן אע"ג דע"צ המיעוט ישנו במציאות שיתקיים. ועוד דבהל' יבום מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל דרשב"ג בכל גוונא פליג וס"ל דבעינן ל' יום אפי' בגמרו.

ופי' בן סוגיא דפ' החולץ דמייירי בנודאי לא פלו אלא שגמרו סימניו ומנו רבנן היינו רבי. ועיין בלח"מ שם שפכת הכרח לזה דלא מוקים לה בלא נודע אי פלו אי לא משום דאי גמרו שו"צ ליכא מאן דפליג נאי בלא גמרו הוי ספיקא דאורייתא כמו שפכת שם הה"מ בספק בן ח' ספק בן ז' שלא גמרו.

וע"כ לא מייירי פלו חדשיו וגמרו. ולא הבנתי דברים אלו דהא הרמב"ם ז"ל פתב בלא נודע ג"כ דבעינן ל' יום נאפ"ה גמרו שו"צ.

וא"כ מנ"ל דבלא פלו נמי אם אשת פהן היא אינה חולצת. ואין לומר דבסתם וולדות לא מצינו דפליגי רבנן עליה דרשב"ג ועיקר בן מחלקותו הוא רבי דהא בשבת מבואר דרבנן פליגי עליה בסתם וולדות.

ומה שפכת הלח"מ לפרש סוגיא דשבת ג"כ בנודאי לא פלו. הוא תמוה דהא פשטינן התם מבהמה ובבהמה נודאי מייירי שלא נודע אי פלו אי לא.

ומטעם רובא. ועוד דמאי דמדמי הלח"מ סתם לא נודע שלא פלו ולא גמרו שו"צ לספק בן ז' ספק בן ח' שלא גמרו נראה דלא דמי דבלא נודע סתם שפיר יש לומר דאזלינן בתר רובא דנולד של קנימא הוא.

אבל ספק בן ז' דבן ז' גופא ג"כ הוא מיעוטא שפיר הוי ספק של תורה. וע"כ צריכין אנו לומר כמו שפכת הגאון ר"א ז"ל בא"ח סי' שלא דלענין שבת לחוד הוא דפסק פרבי משום דאיכא ממ"נ והא דרבי נמי לא איתמר אלא לענין שבת.

ומ"ה קי"ל פרבי אלא דבשאר דוכתי הוקמיר פרשב"ג בכל גוונא בין גמרו בין לא גמרו. וי"ל דהכריחו לזה חז"ל הא דרבה תוספאה דס"ל פרבי.

ועוד מהא דפ' החולץ דאמרינן התם במת בתוך ל' אם אשת פהן היא אינה חולצת ובשבת אמרינן דלא פליגי רבנן אלא באכלו ארי. אבל בפניהק ומת מודו רבנן לרשב"ג ולא ס"ל לחלק בין חלה לפניהק ומת אלא ע"כ רבנן דהחולץ היינו רבי דס"ל דע"י גמר שו"צ לחוד סימן הוא דבן קנימא הוא.

ואב"י דפ' ר"א דמילה דאמר דרבנן מודו לרשב"ג בפניהק ומת היינו ת"ק דרב"י דלא
חשיב להו גמר שערין וצפרניו לסימן בן קנימא ולא חשיב להו בן קנימא בסתם וולדות.
אלא מחמת רבא ע"כ מודו בפניהק ומת דאיתיליד ביה ריעותא.

ועפ"ז א"ש הא דהשמיטו הרי"ף והרמב"ם ו"ל להא דפניהק ומת דרבנן מודו בהו. וי"ל
עוד דלאב"י לא מוכח כלל דטעמין דרב"י משום דבר ז הוא ואישתיהי אלא י"ל דרב"י ס"ל
דבן ח' נמי חי פדאמר אב"י בפ' ר"א דמילה דבן ח' אי חי לא תנאי היא.

וא"כ אליב"י ונדאי לא קיי"ל פנותיה דרב"י דהא קי"ל בכמה דוכתי דבן ח' נפל הוא
וכדתנן בבכורות בן ח' שיצא ראשו חי השני בכור לנחלה ועוד פמה דוכתי ומש"ה קאמר
דבפניהק ומת כ"ע מודו.

אבל לדידן דקי"ל כרב"י וטעמין משום דבר ז הוא ואישתיהי. א"כ ליכא לספוקי כלל בלא
כלו לו חדשיו אם נגמרו שערין וצפרניו אלא יא בר ז' הוא אי בן ט'.

ומש"ה אפילו בפניהק ומת פליגי רבנן ורשב"ג מדרבנן הוא דמחמיר למיבועי שישתיה
ל'. ועוד נראה דהרמב"ם ו"ל סמוך אהא דר' אבהו דאמר סימני בן ח' אין עושין בו מעשה
וכרב"י ס"ל אלא דאין עושין בו מעשה להחזיקו בבן קנימא ונדאי כמו שפי' תדע דהא
הרמב"ם ו"ל לא כתב בחיבורו להא דר' אבהו.

ודוחק לומר דמפרש כפי' רש"י ו"ל דלהחזיקו בנפל קאמר. ומש"ה פסק דלא פנותיה
משום דקי"ל כרב"י ג.

וכמו שכתב הרא"ש ו"ל. ואי הנה מפרש כפ' הר"ח והראב"ד ו"ל דלהחזיקו בגדול קאמר
פשיטא דהנה צריך לבאר זאת בחיבורו.

אלא ונדאי משמע דמפרש כפשוטו דאין עושין בו מעשה להחזיקו בבן קנימא ונדאי אלא
לענן שבת לחוד הוא דמקלינן משום ממ"נ. אבל בשאר דוכתי פסק כרב"י ג דבעי
שלשים יום: אף מה שהקשיתי לעיל לשיטתו מנ"ל דרב"י ג ס"ל האי סברא דאישתיהי
כיון דהרי הוא כאבן ואסור לטלטלו אלמא דמילתא דלא שכיחא היא.

ועוד מנ"ל דרבנן פליגי עליה דרב"י ג בהא. כיון דרב"י ג נמי אסור לטלטלו.

ואין לומר דלשיטתו באמת לא פליגי רבנן עליה דרב"י ג בהא. דא"כ יקשה מה שכתב
בהל' שמחות דבן ח' ונדאי אע"פ שישתיה ל' יום אין מתאבל עליו.

ואי נימא דרבנן לא פליגי בזה. א"כ הא דלא פמאן אלא ע"כ ס"ל דרבנן פליגי בזה
נהלכה דדברי המיקל באב"ל.

ומנ"ל הא דפליגי רבנן. וצריך לומר דמשמע ליה להרמב"ם ו"ל דרבנן פליגי בזה.

מהא דאמר שמואל בשבת הלכה כרב"י ג מפלל דפליגי רבנן ואף על גב דמייירי התם
בסתם וולדות מ"מ כול' חד טעמא דרבנן דס"ל דל' יום לא מהני. מש"ה לא מחמירי
בסתם וולדות וסמכי ארנבא ורוב וולדות בני קנימא הם.

ורשב"ג דס"ל דבל' יום יצא מתורת נפל מש"ה לא סמכינן ארנבא. כיון דאפשר לברר.

אָלאַ דְּכָבֵר פְּתַבְתִּי לְעִיל דְּבִשְׁבַת פ' ר"א מְשַׁמַּע דְּלֵא פְּלִיגִי רַבְּנָן אֲשִׁיעוּרָא דל' יוֹם מְהָא דְּאֲמַרִּין דְּפִיֶּהֱק וּמַת ד"ה מַת הוּא מְשַׁמַּע דְּרַבְּנָן מוֹדוּ בְּזֵה לְגַמְרִי לְרִשְׁבִּי"ג דָּאִם מַת לְאַחַר ל' יוֹם תְּשִׁיב קִינְמָא.

עכ"פ לפ"ז גיחא גמי הא דאמרין דרבה תוספאה פרשב"ג ס"ל. פיון דשמעיון ליה דאפילו ונדאי בן ח' יצא מתורת נפל ע"י ל' יום אע"ג דקודם ל' יום חשביון ליה לונדאי נפל היינו משום דחזינו דלא גמרו שערין וצפרניו מש"ה קודם ששקא ל' יום מחזקינו ליה בונדאי נפל.

וכיון ששקא אמרין דאישתהי. והיכא דליכא ריעותא הוי מילתא דשכיחא שישתהי אכל רבנן דס"ל דל' יום לא מהני בונדאי בן ח' ע"כ ס"ל דלא אמרין אישתהי.

ונראה עוד דע"כ לא פליגי רבנן דלא מהני ל' יום אלא בונדאי בן ח' משום דלא מסתבר לומר דפליגי במציאות דרבנן ס"ל דא"א שייחזי ל' יום ורשב"ג ס"ל דאפשר שייחזי. אלא רבנן ס"ל דבונדאי בן ח' אפילו תו' ל' יום נפל הוא פיון דלא אישתהי וכן ח' הוא א"א שייחזי.

אבל בסתם ונלדות מודו דשהיית ל' יום מוכיח דבן קיימא הוא משום דלא שכיח לבן ח' שייחזי עד ל' יום. ולפ"ז מודו רבנן דאפי' בספיק' דאוריית' פמו ספק בן ז' ספק בן ח' שלא גמרו שו"צ אפ"ה ע"י שהיית ל' יום אמרין דבן קיימא הוא.

וא"ש גמי הא דמודו רבנן בפיהק ומת דמהני ל' יום. אבל עדיין קשה דא"כ ל' יום דאדם וח' ימים דבהמה לרשב"ג אין דומים זל"ז דל' יום דאדם היינו משום דבר ז הוא.

אבל אי הוי בן ח' ונדאי לא הנה מתקנין ל' יום וכן ח' דבהמה משמע דכל שחי ח' ימים אינו נפל וכשר להקרבה. ואם הדבר במציאות שייחזי ח' ימים אפי' אם לא פלו חזקו ג"ז בכלל וכן ח' ימים ירצה ועוד דהא גופא מנ"ל דטעמ' דרשב"ג משום דאישתהי דילמא ס"ל פל ששקא ל' יום אפי' ונדאי בן ח' מיקרי חי וסגיב לפדותו.

אלא ע"כ נפל איננו במציאות פלל שייחזי ל' יום וצ"ע. ועי' באה"ע סי' קנ"ו שכתב הטור דאם לא גמרו שו"צ אפי' שקא ל' יום אינו פוטר ובטלה דעתי נגד דעת הראשונים ז"ל.

ועי' נימק"י בזה ניש שם ט"ס. וכן כתב הגר"א ז"ל בא"ה: וראיתי עוד לדקדק בזה דאמרין בנדה דף כ"ז מעשה ונשתהי הנלד אחר חבירו ל"ג יום.

ופרי' הגיחא למ"ד יולדת לט' יולדת למקוטעין משפחת לה אחד נגמרה צורתו לסוף ז' ואחד נגמרה צורתו בתחילת ט' אלא למ"ד יולדת לט' אינה יולדת למקוטעין מא"ל. והקשו התוס' ז"ל ה"ת אמאי לא משני דשניהם נגמרו פאחת אלא שנשתהי אחר חבירו ל"ג יום וכרבה תוספאה.

ותי' דרוב אמוראים לא ס"ל הא דרבה תוספאה והוא לשיטתם הכא דר' אבהו פליג עליה דרבה תוספאה. ואעפ"כ לא הבנתי הא רובא דאיתא קמן.

ואדרבא לכאורה קי"ל כרבה תוספאה. פיון דרשב"ג קאי פנותיה דאיפסיק הילקתא פנותי'.

וּכְמוֹ שֶׁפָּתַח הָרַא"שׁ ו"ל דְּלִיתָא לְהָא דַּר' אַבְהוּ מִקְמֵי הָא דְרַבָּה תּוֹסְפָאָה. וְעוֹד הָא לְשִׁיטָתָם גַּם לְרַבְּנָן בְּמַצִּיאוֹת הוּא שְׂיִשְׁתַּהּ.

אַלְא דְלָא שְׂכִיחָא מִיְלָתָא. וְא"כ אַפְתִּי אַמְאִי לָא מְשַׁנֵּי דְהִכִּי הוּי מַעֲשָׂה.

וּי"ל בְּזֶה דְנִשְׁתַּהּ הַנּוֹלָד מִשְׁמַע וְלָד בֶּן קִינְמָא. כְּמוֹ שֶׁפָּתַח רַש"י ו"ל הֵתָם.

לְשִׁיטַת הַתּוֹס' עֲדִינָן נֶפֶל הוּא עַד ד' שָׁנָה. וְלְדַבְרֵי ו"ל יֵשׁ לִישָׁב הָא דְקִשְׂיָא טוּבָא בְּהָא דְפָסְקוּ הָרַאשׁוּנִים ו"ל הֵתָם.

וּבש"ע שָׁם דְּאִין תּוֹלִין אֶת הַשְּׁלִיָּא בְּנוֹלָד אֶלְא עַד כ"ג וְהָא מְסַקִּינָן הֵתָם דְּאִיפּוּדֵי שְׁמַעְתָּא ל"ג לְשְׁלִיָּא כ"ג לְנוֹלָד. וּלְפִי דְבַרֵּי הַתּוֹס' ו"ל נִיחָא קֶצֶת דְּלִפִּי מְאִי דְקִי"ל כְּרַבָּה תּוֹסְפָאָה בְּהַנּוֹלָד מִשְׁתַּהּ לְאַחַר גְּמָרוֹ תּוֹ לָא צְרִיךְ לְאַפּוּכִי שְׁמַעְתָּא וְאַפְתִּי יֵשׁ לְדַקְדָּק מְהָא דְאַמְרִינָן הֵתָם מַעֲשָׂה וְנִשְׁתַּהּ הַנּוֹלָד אַחַר חֲבִירוֹ ג' חֲדָשִׁים וְהָרִי הֵם יוֹשְׁבִין לְפָנֵינוּ בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ וּמְנוּ יְהוּדָה וְחִזְקִיָּה.

וּמְסִיק אַבְיֵי דְטִיפָה אַחַת הֵיטָה כו'. וְאַחַד נִגְמַר צוּרְתוֹ בְּתַחֲלִילַת ז' וְאַחַד בְּסוּף ט'.

וּבְהָא נִוְדָאי תִּיקְשִׁי אַמְאִי לָא מוֹקִיָּם לָהּ שְׁנִשְׁתַּהּ אַחַר גְּמָרוֹ ג' חֲדָשִׁים. פִּינָן דְלכ"ע יֵשׁנוּ בְּמַצִּיאוֹת.

וּלְפִי מַה שֶׁכְּתַבְתִּי לְעִיל דְאַבְיֵי לָא ס"ל כָּלֵל הָאִי סְבָרָא דְהַנּוֹלָד מִשְׁתַּהּ א"ש. אַבְל בְּאַמַּת בְּלֵא"ה א"ש דְהָא אִין הַנּוֹלָד מִשְׁתַּהּ יוֹתֵר מִשְׁלִישׁ יָמֵי עֵיבוּרוֹ.

וּכְמוֹ שֶׁפָּתַח הָרַמְבַּ"ם ו"ל בְּפִט"ו מֵהַל' א"ב וְאִם נִגְמָרוּ פְּאַחַת לָא הוּי מִשְׁתַּהּ א"כ: וְלַעֲנִין קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' ו"ל אַמְאִי לָא מוֹקִי לָהּ כְּרַבָּה תּוֹסְפָאָה נִרְאָה דְבֵלֵא"ה אִין פְּאֵן קוֹשְׂיָא ב"כ. חֲדָא פִּינָן דְתַאֲוִמִי הֵיטָה וְאַחַד יֵצֵא הֵיטָה חֲבִירוֹ יוֹצֵא ג"כ אִם פְּכָר נִגְמָרָה צוּרְתוֹ.

וְעוֹד דַּא"כ לְמָה אָמַר דְּוּנְקָא ל"ג יוֹם. וּמִשְׁמַע דְּדוּנְקָא קְאָמַר מְדַאָמַר רַב יוֹסֵף עַד כ"ד אַמְרַת לָן וְאִי מִשׁוּם דְּמִשְׁתַּהּ הָא עכ"פ שְׁלִישׁ יָמֵי עֵיבוּרוֹ יָכוֹל לְהִשְׁתַּהּוֹת.

אַלְא ש"מ דְּלָאוּ מִשׁוּם שְׁנִשְׁתַּהּ הַנּוֹלָד אַחַר גְּמָרוֹ קְאָמַר אֶלְא דְגַמַּר צוּרְתוֹ נִתְאַחַר אַחַר חֲבִירוֹ. וּמִש"ה פְּרִיךְ הִיכִי מִשְׁפַּחַת לָהּ לְמ"ד דְּאִין יוֹלְדַת לְמַקְוֹטְעִי וְאַפְתִּי יֵשׁ לְדַקְדָּק לְמְאִי דְאַפְכִּינָן שְׁמַעְתָּא וְכ"ג לְנוֹלָד מ"ש דְּוּנְקָא כ"ג הָא בְּאַפְשָׁר גַּם קְרוּב לְכ"ח אוֹ כ"ז זֶה בְּתַחֲלִילַת ז' וְזֶה בְּסוּף ז'.

וְעוֹד דְּלְמְאִי דְקִי"ל דְּהַנּוֹלָד מִשְׁתַּהּ אֶפְשָׁר שְׂיִתְאַחַר עוֹד יוֹתֵר. וְנִרְאָה דְּמִטְעַם זֶה לָא נִיחָא לָהּ לְהִרְאִשׁוּנִים לְפָסְוִק כְּמֵאן דְּאַפְיָה שְׁמַעְתָּא פִּינָן דְּכָל שְׂיַעוּרִים אֵלּוּ שְׁל אִיחּוּר הַנּוֹלָד אַחַר חֲבִירוֹ הוּא דְלָא כְּהִילְכְתָא.

וּפָסְקוּ דְלְשְׁלִיָּא כ"ג וְכַדְאִיתְמַר קְמִיְתָא. וְיֵשׁ לְדַקְדָּק עוֹד לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל דְּלְרַבְּנָן ג"כ אֶפְשָׁר שְׂיִשְׁתַּהּ אֶלְא דְּלָאוּ מִיְלָתָא דְשְׂכִיחָא הוּא.

וּמִש"ה לָא אֶתְיָא דְרַבָּה תּוֹסְפָאָה כְּנוֹתִיָּהּ הָא בְּקַדְוִישִׁין פְּתַבּוּ בְּשֵׁם בַּה"ג ו"ל דְאַפִּי ע"י מִיְלָתָא דְלָא שְׂכִיחָא מְשַׁרְיָנָן לְנוֹלָד וְתַלְיָנָן שְׁמָא בָּא ע"י שָׁם ע"ש. וְלֹא רְצִיתִי לְהַאֲרִיךְ

עוד כי לא באתי אלא לפרש: ודרף אנב צריף עוד לבאר בשמעתין הא דאמר רשב"ג בסתם וולדות דבעינן ל' יום אי הוא מה"ת ויליף מקרא דנפדויו מן חודש כו'.

או אינו אלא מדרבנן. והנה בדברי הרמב"ם ז"ל מבואר הדבר דאין זה אלא מדברי סופרים וכל שגמרו שו"צ מחזקינן ליה בכו קנימא וכו' לשיטת הר"ח והראב"ד ז"ל דמפרשי לשמעתא דר' אבהו לענין סימני גדלות ונדאי מוכח דרשב"ג מדרבנן קאמר דא"כ רוב וולדות יהיה ספיקי קטנים אפי' אחר שהביאו שתי שערות שמה לא פלו קדשיהם.

וכן משמע מהא דלעיל פרק החולץ דסמכינן אדרבנן באשת פהו ואי רשב"ג מה"ת קאמר היכי סמכינן עליה דרבנן כיון דהלכה פרשב"ג ועוד דקי"ל בכל דוכתי דנפלים מיעוטא הוא נאפילו מאן דחייש למיעוטא אינו אלא מדרבנן ומקרא דנפדויו מן חודש לא יליף רשב"ג אלא דכל שחי ל' יום ונדאי לאו נפל הוא תדע דהא אפי' בכלו לו קדשיו אינו נפדה אלא לאחר ל' יום.

והיינו משום דאפילו פלו לו קדשיו אמרה תורה שלא יפדנו אלא לאחר שהוחזק בחיים ומ"מ לשאר מילי חשיב חי אפילו קודם ל'. ומנ"ל מקרא דניחוש למיעוטא דמפילות.

ועיין בפ"ג מהל' איסורי מזבח במשנ"ל ז"ל ודבר פשוט כמו שכתבתי. והנה לענין אדם נראה ונדאי דגמר שו"צ מוכיח דנולד בזמנו דהא מש"ה מותר לטלטלו אפי' כשהוא ונדאי בן ח' כמו שכתב בסתם וולדות דמה"ת לא חיישינן שמה הפילה כיון דנגמרה צורתו וש"צ לגמרי ורשב"ג מדרבנן הוא דחייש לה.

אלא אפילו בבמה נמי נראה דאזלינן בטר רובא דאין מפילות דתורה אחת היא לאדם ובמה בזה. והא דאמרינן בר"ה גבי בכור אפיי אמר משעה שנולד מי מצוי אכיל ליה ומשני דקים ליה שפלו לו קדשיו.

משמע דמה"ת לא מצוי אכיל ליה בתוך ח'. ומש"ה אין למנות לו משעה שנולד דאי רק מדרבנן הוא דחיישינן לה.

וכי בשביל זה לא נמנה לו משעה שנולד לענין שנה שלו וגם זה אינה מכרחת דאפילו אי מה"ת ספיקא הוא. אפתי תיקשי למה לא ימנה לו משעה שנולד כיון דאיגלאי מילתא דלאו נפל הוא.

ועוד היכי פריף סתמא דהש"ס מרשב"ג דילמא אפיי פרבנן ס"ל אלא ונדאי כל שאינו יכול לאכול אפי' מדרבנן לא חשבינן ל' בכלל השנה דרחמנא אמרה תאכלנו שנה בשנה וכמה ימים שלא היה יכול לאוכלו מוסיפין לו על שנתו.

ועיין בזה בס' בית אפרים להגאון מוהר"ז מבראד שהאריך בזה ואין דבריו ז"ל מוכרחים. וביותר מה שכתב שם דבן ח' חי נוחל ומנחיל והוא נגד תוספתא בשבת פ"ו.

וכן משמע מהא דאר"ש בנבחים דמח"ז בחוץ לוקה. ומשמע אפי' לא קים לן שפלו קדשיו ואי ספק נפל הוא מה"ת אמאי לוקה הא לא חזי לאחר זמן וי"ל עוד דלאפיי דאמר דבפיהק ומת גם רבנן מודו דחיישינן שמה נפל הוא אלמא דהיכא דאיכא קצת ריעותא מה"ת חיישינן ליה י"ל דרשב"ג נמי מה"ת קאמר.

ומש"ה פריד הש"ס לאבני מי מצי אכיל לה. אבל למאי דקי"ל דאפילו במת מאליו פליגי רבנן וסמכו ארנבא אפי' היכא דאיכא קצת ריעותא מהיכא תיתי לן למימר דרשב"ג אפי' בליכא ריעותא מחמיר דמה"ת ספיקא הוי.

ודו"ק בכל ה"ל: ע"ב תוס' בד"ה עד שיהיו בכולן אע"ג דאמרן לעיל דבעינו שיהא לקוי ממעי אמו. ובשלמא לר' יוחנן א"ש פיון דסגי ליה בסימן אחד וכיון שאינו עושה פיפה משעה שנולד א"כ אם לא יביא שערות בזמן אח"כ נתברר הדבר שהוא סריס משעה שנולד.

אבל לרב הונא אפילו אינו עושה פיפה לא נתברר עדיין שהוא סריס, ממעי אמו פיון דלא סגי בחד סימן. וכתב דגם לרב הונא א"ש דאמרין הוכיח סופו על תחילתו וכשפאין כ"א בזמנו נתברר שהוא סריס ממעי אמו.

אבל הא פשיטא דלענן חליצה בעינו סימן שאינו עושה פיפה דזה ניכר משעה שנולד. וכדאמרין לעיל אבל אם היה עושה פיפה משעה שנולד אפי' נולדו בו אח"כ סימני סריס ואפילו לר' יוחנן דבסימן אחד סגי כגון שלא הביא שערות בזמן מ"מ אינו אלא ספק סריס לענן חליצה דשמא נעשה אח"כ.

והיה צריך לחלוץ אם אין אח אלא הוא. ומש"ה ח"ש נמי לר' יוחנן הא דאמר ר' מאיר קטן לא יחלוץ שמא ימצא סריס אע"ג דמיירי בקטן העושה פיפה משום דשמא לא יביא שערות בזמן וספק סריס הוא ממעי אמו.

אבל לרב הונא נודאי תיקשי פיון דעושה פיפה הרי זה ונדאי אינו לקוי ממעי אמו פיון דלית ביה כל סימני סריס וא"כ אמאי לא יחלוץ וייבם אפי' אם נשתנה אח"כ ונולדו בו כל סימני סריס הא לא הוי לקוי ממעי אמו והיה לו שעת הכושר ותי' דלרב הונא ג"כ איכא למיחש שמא הוא סריס משעה שנולד אפי' אם אין בו סימני סריס כגון שלא הביא שתי שערות אפי' ברוב שנותיו דסריס הוא ואיכא למיחש שמא ממעי אמו הוא סריס.

והדברים פשוטים ולא הבנתי דברי מהרש"א ז"ל בזה והא דאמר רב לעיל נעשה סריס למפרע היינו משנת י"ב לבד מדלא הביאה ב' שערות מחזקינו לה באילונית או בסריס אבל בשעה שנולד נודאי ספיקא הוא.

אם לא ניכר בו איזה סימן. אלא דיש לדקדק לרב הונא אפי' אינו עושה פיפה מ"מ אמאי לא חיישינו שמא הבריא פיון דלא הוחזק עדיין בסריס בסימן אחד וצ"ל פיון דמ"מ לקוי הוא בתחילתו ובסופו לא חיישי' שמא הבריא: והנה מדברי הרמב"ם ז"ל נראה דאילונית בעינו ג"כ דווקא שתהיה אילונית ממעי אמה ובמה יודע זאת דלקוי היא מתחילתה.

וגם לא ראיתי שביאר הרמב"ם ז"ל דבעינו לענן חליצה ויבום דווקא שאינו עושה פיפה משעה שנולד. והיה נראה דר' יוחנן הוא דאמר לעיל כל שלא ראה שעה אחת בכשרות והוא דלטעמי' דנעשה סריס אפי' בסי' אחד.

ומש"ה קאמר דלענן חליצה ויבום בעינו סימן ניכר ממעי אמו. והיינו שאין עושה פיפה אבל ע"י סימן אחר שנראה אח"כ בזה לא נתברר שלא היה לו פשרות שעה אחת.

אָבֵל אַם נוֹלְדוּ בּוֹ כָּל הַסִּימָנִים בְּזֶה וְנִדְאֵי מַחְזְקִינּוּ לִיהּ לְסָרִיס מְמַעֵי אַמּוֹ. וּמַשׁ"ה
בְּאַיִלוֹנִית אַף דְּאִין בְּהּ סִימָן מְמַעֵי אַמָּה מ"מ אַם נוֹלְדוּ בְּהּ כָּל סִימָנֵי אַיִלוֹנִית אַיִלוֹנִית
הִיא מְמַעֵי אַמָּה וְלֹא הִיָּה לָהּ שְׁעָה בְּחִזְקַת כְּשָׁרוֹת.

וְעֵינֵן תּוֹס' נְדָה דָּף לֵב וְתוֹס' רִישׁ קְדוּשֵׁין ד"ה לֹא נִצְרָכָה אֱלָא לְעִיקָר זְבִינָא דְאַיִלוֹנִית
ע"ש. אָבֵל לִפ"ז קְשָׁה אַמָּאי קְאָמַר שְׁמוּאֵל לְעִיל דְקָטָן הִיָּה בְּאוֹתוֹ שְׁעָה פִּינּוּ דְפְשִׁיטָא לָן
דְסָרִיס הוּא מְמַעֵי אַמּוֹ לְמָה לֹא נִחְזִיק אוֹתוֹ בְּגִדוֹל מִי"ב שְׁנָה וְאֵילָּהּ כְּמוֹ סָרִיס אָדָם
דְּמַחְזְקִינּוּ לִיהּ בְּגִדוֹל מִי"ב שְׁנָה פִּינּוּ שְׁוֹנְדָאֵי לֹא יָבִיא שְׁעָרוֹת.

וְכִמוֹ שְׁפַתְבּ הֶרְמֵב"ם ז"ל. וְצ"ל דְסָרִיס חֲמָה פִּינּוּ דְאַפְשָׁר שְׁיֵישׁ לוֹ רְפוּאָה אִין הַחֲזָקָה
גְדוּלָּה כ"כ כְּמוֹ בְּסָרִיס אָדָם וְדו"ק.

וְעִי' ב"ש ס' קע"ב: גְּמָרָא כִּי פְּלִיגֵי בְּשִׁלְאֵי הִבִּיא וּפִי' הַתּוֹס' ז"ל דְסָגֵי בְּהֵאֵי לְחוּד שְׁלֵא
הִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת בְּזָקוֹ אָבֵל הֶרְמֵב"ם ז"ל כְּתִב דְּבַעֲיָנּוּ עוֹד סִימָן אַחַד. וְכַפְשָׁטִי' דְלִישְׁנָא
דְהַש"ס.

וּמִטַּעַם זֶה נִרְאָה דְכָסֶק דְבְּאַיִלוֹנִית בְּעֵינֵן כָּל הַסִּימָנִים מְשׁוּם דְדוֹנָקָא בְּסָרִיס דְאִיכָּא עוֹד
סִימָן מְוָבְהָק שְׁלֵא הִבִּיא שְׁעָרוֹת בְּזָקוֹ הוּא דְסָגֵי בְּסִי' אַחַד אַחַר. אָבֵל בְּאַיִלוֹנִית בְּעֵינֵן
כָּל הַסִּימָנִים מְשׁוּם דְכָל הַסִּימָנִים שְׁוִין.

וּלִפ"ז יֵישׁ לְדַקְדָּק עַל הֶרְמֵב"א ז"ל ס' קע"ב שְׁפַתְבּ כְּדַעַת הֶרְמֵב"ם ז"ל דְבָאִין לוֹ זָקוֹ
בְּעֵינֵן עוֹד סִימָן אַחַד. וְכְתִב ג"כ דְבְּאַיִלוֹנִית סָגֵי ג"כ בְּסִי' אַחַד וְזוֹ מְנִינּוּ פִּינּוּ דְבְּסָרִיס ג"כ
לֹא סָגֵי בְּסִי' אַחַד לְחוּד וְדו"ק.

וְעֵינֵן בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם וְהֶרְאָב"ד ז"ל וּבְדַבְרֵי הַה"מ: דָּף פֶּא אָמַר ר"ל מְאַכִּילָהּ בְּתְרוּמָה
וְאִין מְאַכִּילָהּ בְּחֻזָּה וְשׁוּק וּמִסִּיק דְבִזְמַן חֻזָּה וְשׁוּק וְאִיכָּא תְרוּמָה דְאִוְרֵייתָא גַם בְּתְרוּמָה
דְרַבְּנָן לֹא תֵאכַל גְזִירָה אִטּוּ תְרוּמָה דְאִוְרֵייתָא.

אָבֵל בְּזַמָּה ז' דְלִיכָּא תְרוּמָה דְאִוְרֵייתָא כָּלֵל תֵּאכַל. וּפִי' רִשׁ"י וְתוֹס' ז"ל דְס"ל לִר"ל
אֵלִיכָּא דִר"י דְאַנְדְרוּגִינּוֹס סְפִיקָא הוּא וְאוֹכְלַת בְּתְרוּמָה דְרַבְּנָן מְשׁוּם דְסְפִיקָא דְרַבְּנָן
לְקוּלָּא.

וְיֵישׁ לְדַקְדָּק הָא שְׁמַעֲיָנּוּ לִיהּ לִר' יוֹסֵי לְעִיל פ' אֶלְמָנָה דְאִם הִנִּיחָה מְעַנְבְּרַת לֹא יֵאכְלוּ
עֲבָדֵי בְתְרוּמָה אִפִּי' בְּמִקּוּם זְכָרִים וְחֵינֵישׁ אִפִּי' לְמִיעוּטָא אַע"ג דְאִיכָּא הֵתָם חֲזָקָה לְהִיתָר
דְהָא עֲבָדֵיהּ כְּבָר אֶכְלוּ בְּחֵי הַבַּעַל וְהָכָא מִיְקָל ר' יוֹסֵי בְּסַפְקָא אַע"ג דְאִיכָּא חֲזָקַת אִיסוּר
וְעִי' מִשְׁנַל"מ בִּפ"ז מֵהַל' תְרוּמוֹת.

וְעוֹד דְבַעֲרִיּוּבִין פ' בְּכַל מְעַרְבִין שְׁמַעֲיָנּוּ לִיהּ לִר' יוֹסֵי דְמַחְמִיר בְּסְפִיקָא דְרַבְּנָן הִיכָּא דִישׁ
לוֹ עִיקָר מֵה"ת. וְא"כ לְמָה לִיהּ לְהַש"ס לְמִימַר דַּמַּש"ה אֵינָה אוֹכְלַת בְּתְרוּמָה דְרַבְּנָן בְּזַמַּן
חֻזָּה וְשׁוּק מְשׁוּם דִּילְמָא אֲתִי לְמִיכַל בְּתְרוּמָה דְאִוְרֵייתָא תִּיפּוּק לִיהּ מְשׁוּם דִישׁ לָהּ עִיקָר
מֵה"ת.

וְעוֹד דְתְרוּמָה בְּזַה"ז גּוּפָא יֵישׁ לָהּ עִיקָר מֵה"ת. ע"כ נִרְאָה עִיקָר כְּפִי' הֶרְמֵב"ם ז"ל דְלִר'
יוֹסֵי לָאו סְפָק הוּא.

אַלָּא ברי' בפ"ע ומדרבנן הוא דַּיֵּשׁ לוֹ נִישׁוּאֵינן. ע"כ לא תאכל אֶלָּא בְּתְרוּמָה דְּרַבְּנָן וּבְזִמְנָן הִזָּה דְּלִיכָא לְמִיגְזֵר אִטּוּ דְּאוּרְיִיתָא.

ולפ"ז חרש נמי מאכיל בְּתְרוּמָה בזמה"ז פִּינֵן דְּלִיכָא לְמִיגְזֵר אִטּוּ תְרוּמָה דְּאוּרְיִיתָא. וּלְקַמֵּן פ' חרש משמע דְּלָא אֶכְלָה כָּלֵל.

וְהָא דְּפָרִיף הַש"ס לְקַמֵּן מְהָא דְּתַנּוּ אַנְדְּרוּגִינְס נּוּשָׂא יֵשׁ לְפָרֵשׁ ג"כ דְּמִשְׁמַע דַּיֵּשׁ לוֹ נִישׁוּאֵינן וְנִדְּאִין וְגַמּוּרִים כְּמוֹ שְׁפִי' הַתּוֹס' ו"ל שֵׁם אֶלָּא דְּצָרִיף לְהִבִּין אִפִּי' אִי ברי' בפ"ע הוּא כִּינֵן דַּיֵּשׁ בּוֹ צַד וְכָרוּת אִמְאִי לֹא יִהְיֶה לוֹ קַנְנֵן אִישׁוּת לְגַמְרִי.

וְאִפְשָׁר דְּמַמְעֻטִּינֵן לוֹ מְכִי יִקַּח אִישׁ דְּנוּקָא מִי שְׁהוּא אִישׁ וְנִדְּאִי הוּא דַּיֵּשׁ לוֹ קִיחָה: וְעוֹד נִרְאָה לְהִבִּיא רֵאִי דְּלָאוּ מִטַּעַם סְפִיקָא לְקַנְנֵן הוּא דְּשָׁרִי ר' יוֹסִי מְדַמְצִינוּ לְעַנְנֵן חִזְקִי שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ דְּלַעֲנֵן תְּחוּמִין סְמִכִּינֵן עַל חִזְקָה זֹו וְלַעֲנֵן תְּרוּמָה אִפִּי' בְּתְרוּמָה דְּרַבְּנָן לֹא סְמִכִּינֵן אַחֲזָקָה זֹו כְּדַמּוּכַח בְּעִירוּבִין פָּרָק בְּכָל מְעָרְבִין גְּבִי' הָא דְּלִקוּט לִי תְּאָנִים.

וְעִי' בְּתוֹס' שֵׁם וְלַעֲנֵן סְפִיקָא הָנִי אִיפְכָא דְּבַתְּחוּמִין מְחַמִּיר ר' יוֹסִי בְּסְפִיקָא. וְלַעֲנֵן תְּרוּמָה דְּרַבְּנָן מִיְקַל בְּסְפִיקָא וְהוּא תְּרִתִּי דְּסְתָרִי אֶלָּא וְנִדְּאִי לָאוּ מִטַּעַם סְפִיקָא הוּא דְּמַקְלִיל ר"י וְאִפְלִי לְפִי שִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל דְּאַנְדְּרוּגִינְס סְפִיקָא הוּא הִזָּה נִרְאָה דְּלָאוּ מְשׁוּם דְּסְפִיקָא דְּרַבְּנָן לְקַנְנֵן אֶלָּא כִּינֵן דַּיֵּשׁ לוֹ נִישׁוּאֵינן קֶצֶת לֹא גָרַע מִנִּישׁוּאֵי קַטְנָה דְּאוּכְלַת בְּתְרוּמָה דְּרַבְּנָן: אֶבֶל בְּזִמְנָן שְׁבִיחָה"ק לֹא אֲדַתְנִי כו' לִיפְלוֹג וְלִיתְנִי בְּדִידָה.

אִין לְשׁוֹן הַש"ס מְדַנּוּקְדָק דְּהָא מִימְרָא דר"ל הִיא. וּמֵאִי קָאֵמֵר אֲדַתְנִי כו'.

וּבִירוּשְׁלָמִי בְּשִׁמְעֵתִין מִיִּיתִי בְּרִיִּיתָא דְּתַנִּי הָכִי מְאָכִילָה בְּתְרוּמָה וְאִין מְאָכִילָה בְּחִזָּה וְשׁוּק וְאִילוּ בְּתַלְמוּדִין נְמִי אִיתָא הָכִי אָמֵר ר"ל תְּנִי מְאָכִילָה בְּתְרוּמָה. וְלֹא תִיקְשִׁי קוּשִׁית הַתּוֹס' ו"ל בְּד"ה וְאִין מְאָכִילָה כו'.

וּמִי דְּחָקוּ לר"ל וְאֵע"ג דְּבַנּוּסְחָא אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ גְּרִיס בִּירוּשְׁלָמִי תְּנִי מְאָכִילָה בְּחִזָּה וְשׁוּק. מ"מ הִזָּה נִרְאָה לְהַפְּדֵי הַגְּיָרָסָא כִּי הִיכִי דְּלָא לִיסְתָרִי אַהֲדָדִי ב' הַתְּלַמוּדִין בְּשִׁיטַת ר' יוֹחָנָן ע"ש: א"ל אִין שְׁאֲנִי שׁוֹנָה עֵיגוּל בְּעֵיגוּלִים עוֹלָה.

וְא"ל ר"י אֲנִי שׁוֹנָה חֲתִיכָה בְּחֲתִיכוֹת עוֹלָה. וְפִי' הַתּוֹס' ו"ל דְּאִלִּיכָא דר' יוֹסִי הוּא דְּפִלִּיגִי ר"ל ס"ל דְּלֵר' יוֹסִי כֹּל שְׁדַרְכוֹ לְמַנּוֹת אִינוּ עוֹלָה בְּדְאוּרְיִיתָא.

וְע"כ הָא דְּעֵיגוּל בְּעֵיגוּלִים הוּא מְשׁוּם דְּתְרוּמָה בּוּזְמָה"ז דְּרַבְּנָן. וְר"י ס"ל דְּלֵר' אֵת שְׁדַרְכוֹ לְמַנּוֹת מְקַדָּשׁ וְאִפִּי' חֲתִיכָה בְּחֲתִיכָה עוֹלָה.

וּקֶצֶת קֶשֶׁה לְפִי גְּיָרָסַת הַרְמָב"ם וְהֵרַע"ב ו"ל בְּפִי"ז דְּכֵלִים דְּגָרְסִי אָמֵר ר' יוֹסִי לֹא הִוְנָפְרוּ רִימּוּנֵי בְּאֶדָן וְחֲצִירֵי גָבַע אֶלָּא לְעַנְנֵן שְׁמַתְעָשְׂרִים בְּכ"מ. אֶבֶל לְעַנְנֵן קִידּוּשׁ כֹּל הַרִימּוּנֵים מְקַדָּשִׁין אֶלְמָא דְּס"ל לר"י כֹּל שְׁדַרְכוֹ לְמַנּוֹת דְּהָא לר"מ ע"כ שְׁאָר רִימּוּנֵים לֹא מְקַדָּשִׁי כָּלֵל וְלֹא הָנִי בְּכָלֵל כֹּל שְׁדַרְכוֹ וְלֹא בְּכָלֵל אֵת שְׁדַרְכוֹ.

וְלֵר' יוֹסִי מְקַדָּשִׁי אֶלְמָא דְּלֵר' יוֹסִי וְנִדְּאִי כֹּל שְׁדַרְכוֹ מְקַדָּשׁ. וִי"ל דְּר"י ור"מ פְּלִיגִי בְּהָא לְמַר כְּדָאִית לִיָּה וְלְמַר כְּדָאִית לִיָּה לר"ל ס"ל לר' יוֹסִי דְּשְׁאָר רִימּוּנֵים הָנִי כֹּל שְׁדַרְכוֹ.

ולר' יוחנן דליקא למ"ד כל שדרכו וע"כ ס"ל לר' יוסי דשאר רימונים הוי את שדרכו. אלא דאפתי קשה מנ"ל לר' יוחנן דברייתא דחתיכות ר' יוסי היא דילמא ר"מ היא דס"ל את שדרכו.

ומש"ה חתיכה בחתיכות עולה. אבל ר' יוסי ס"ל כר' יהודה דס"ל כל שדרכו.

ומש"ה אין חילוק בין שאר רימונים לרמוני באדן משום דשאר רימונים הוי כל שדרכו ור"מ מחלק בין רמוני באדן לשאר רימונים משום דס"ל דווקא את שדרכו ושפיר דניק ר"ל מעיגול בעיגולים.

ועוד בזבחים פ' התערובות משמע דר' יהודה נמי מודה בשאר רימונים דלא מקדשי בכ"ש אע"ג דלכ"ע אית ליה כל שדרכו לימנות כש"כ ר' יוסי דמחמיר בשאר רימונים דס"ל כל שדרכו לימנות.

אבל הר"ש ז"ל גריס התם ר' יהודה. וכתב לישיב הא דפ' התערובות ע"ש.

ועכ"ז הא נודאי תיקשי מנ"ל לר' יוחנן דת"ק דר' יהודה הוא ר' יוסי דילמא ר"מ היא דבעי דווקא את שדרכו אבל ר' יוסי כר' יהודה ס"ל דווקא עיגול בעיגולי עולה משום דמדרבנן הוא וכ"ז לשיטת התוס' ז"ל דר"י ור"ל אליבא דר"מ פליגי.

ועיין תוס' זבחים פ' התערובות בד"ה נתערבו באחרות שהעירו ג"כ בזה. אבל הרשב"א ז"ל כתב דר"י ור"ל אליבא דרבנן פליגי.

וג' גוונני דבר שבמנין הוי לר"מ כל שדרכו לימנות אפי' אם מיעוטו נמפר ע"י מנין ורובו שלא ע"י מנין מ"מ חשיב דבר שבמנין ור"י ור"ל אליבא דרבנן דאמרי אינו מקדש אלא ו' דברים בלבד וס"ל לר"ל דל"ד הני ו' דברים אלא כל שדרכו לימנות ע"פ רוב ג"כ מקדש לרבנן ור"י ס"ל דדווקא הני דברים משום דאת שדרכו לימנות תמיד ולשיטתו א"ש קושיות התוס' ז"ל.

ושפיר מוכיח ר"ל דתרומה דרבנן מהא דעיגול בעיגולים דלר"ל דאמר כל שדרכו לימנות לכ"ע מקדש. וע"כ משום דתרומה דרבנן היא ור"י א"ל אני שונה חתיכה בחתיכות עולה משום דבדאורייתא ג"כ אינו מקדש אלא את שדרכו לימנות.

ולשיטה זו ר"מ הוא דמחמיר יותר מכולהו תנאי ואפילו ר' יהודה דס"ל כל שדרכו היינו שרובו נמפר במנין. אבל אם המיעוט נמפר במנין מודה לרבנן דאינו מקדש.

ולפ"ז נודאי תיקשי משאר רימונים דר"מ ור' יהודה נחלקו בפלוגתא רחוקה בזה דלר"מ אינו נמפר כלל במנין אפי' מיעוטו. ומש"ה מודה בשאר רימונים דלא מקדשי ור' יהודה ס"ל דדרכו למפור רובו במנין.

ועוד קשה לשיטה זו מהא דריש ביצה דפליגי ר"מ ור"י בליטרא קציעות. ולר"מ בטילי אע"ג דרובו נמפר במנין והוי כל שדרכו וקא לר"מ לא בעינו שרובו נמפר במנין.

ונהי דלזה יש לומר דר"מ ס"ל דתרומה דרבנן בטיל אפי' דבר שדרכו לימנות ע"פ רובו. מ"מ הדרא קושית התוס' ז"ל לדוכתי' אמאי קאמר ר"מ דחבילי תלתן לא בטלי הא

חבילי תלתן קילא מעיגולים וכלאי הפך נמי דרבנן ועוד אמאי לא מוקי ברייתא דביצה כר"מ דס"ל דלא בעינו פל שדרכו ואפי' חבילי תלתן לא בטלי.

וכן יקשה עוד בכמה מקומות בחולין ובזבחים. וכבר נחלקו הראשונים ז"ל בהלכה זו וב' הדיעות מבוארים בטור וש"ע י"ד סי' ק"י ע"ש עכ"פ סוגיא דשמעתין א"ש טפי לשיטת הרשב"א ז"ל.

ועוד יתורץ בזה לקמן בשמעתין בעז"ה. ולפי שיטת הרשב"א ז"ל נודאי לא גרסי' במתניתין דכלים ר' יוסי דלר' יוחנן אליבא דר' יוסי אין מקדשין אלא ששה דברים בלבד.

ובירושלמי משמע כשיטת התוס' ז"ל דאליבא דר' מאיר פליגי רי ור"ל. וכמו שהובאו דבריו בתוס' פרק התערובות ע"ש: ע"ב אבל חזיקה של חטאת טהור' שנתערבה במאה חולין טהורו"ה לא תעלה.

פ"י רש"י ז"ל משום דבהפסד מועט ר"י נמי מודה דכל שדרכו לימנות נמי לא בטיל והא דעיגול בעיגולי עולה היינו משום דתרומת פירות דרבנן. ולא משמע פן לעיל.

דר"י השיב לר"ל דאין אתה יכול להוכיח מזה דתרומה בזה"ז דרבנן דאפי' חב"ח עולה משמע דאפי' הוי תרומה דאורייתא ג"כ עולה. וכן משמע מהא דפריה בירושלמי לישני הראוי לתרומה תרומה.

ולשיטת רש"י ז"ל בתרומה פיון דהפסד מועט הוא. רבנן ג"כ אפשר מודו דמקדשין. ולשיטת הרמב"ם ז"ל דתרומת פירות דאורייתא נודאי אין לפרש פן. ועיין כ"מ פ"ו מהל' פה"מ.

והתוס' בזבחים ג"כ לא נראה להו פ"י רש"י ז"ל ופירשו הם ז"ל משום דכשנתערבה בחולין אחר ביטול תהיה ראויה להתפכד משום דחזי לכל אדם. אבל בנתערבה בלחם הפנים אפי' אחר ביטול לא חשיבא ראויה להתפכד פיון דלא חזיא לכל אדם.

והיה נראה לומר דטהורה בחולין א"א לומר דתעלה משום דלאוכלה בעזרה א"א משום דהוי חולין בעזרה ע"כ תיקנו יותר לאכול פולם בקדושה ואגב חטאת ולחה"פ מותר לאכול פולם וגם זה אינו מספיק ויבואר עוד לקמן בשמעתין: דף פב גמרא ולר"ל מ"ש רישא כו'.

ומסיק דרישא בטומאה דרבנן וסיפא בטומאה דאורייתא. דאורייתא מ"מ לענן מין במינו לא גזרינו.

והדבר צ"ע מ"ש דלענן מין במינו דבדאורייתא מה"ת לא בטיל לא גזרינו דרבנן אטו דאורייתא מ"מ ולענן דבר דכל שדרכו לימנות דאין זה אלא מדרבנן גזרינו דרבנן אטו דאורייתא.

וע"כ צ"ל דלת"ק הא דמין במינו לא בטיל בדאורייתא ג"כ אינו אלא מדרבנן. וכן צ"ל לרבה דמחלק בין איסור לאו לאיסור פרת ואי מה"ת לא בטיל נודאי דאין לחלק בין איסור לאו לאיסור פרת.

ועיין רשפ"א ו"ל מש"כ על שיטת רש"י ו"ל. אבל הרמב"ן ו"ל פתב במלחמות לקינים
הגוססא דגרסינו ולר' יוחנן מ"ש רישא ומ"ש סיפא דבשלקמא לר"ל רישא בנימוחה
וסיפא בשלא נמוחה.

אבל לר' יוחנן דתרונייהו בשלקמה מ"ש רישא ומ"ש סיפא. ומשני רב רישא דרישא
בטומאה דרבנן וסיפא דאורייתא.

והיינו משום דחתיכה הוי את שדרכו לימנות משום דראויה להתפבד. והא דפריה ר"י
לר"ל מחתיכו דמעלה.

היינו למאי דקאמר ר"ל דדונקא היכא דליכא למיגזר משום טומאה דאורייתא הוא
דעולה. והיינו משום דתרומה בזה"ז דרבנן ע"ז השיב לו ר"י אני שונה חב"ח עולה.

והיינו בטומאה דרבנן. וכאוקימתא דרב רישא אלמא דאפי' את שדרכו לימנות עולה
בדרבנן אפי' היכא דאיכא למיגזר אטו דאורייתא.

וא"כ לא שמעינן מעיגול בעיגולים דתרומה בזה"ז דרבנן דאפילו הוי דאורייתא מ"מ
שפיר עולה כמו חב"ח. ולפי שיטה זו ר' יוחנן מיכל יותר בדבר שבמנן מר"ל דכל
בדרבנן אפילו דבר שבמנן בטל.

והשתא צ"ל לר"י דר"מ דחבילי תלתן ס"ל דלא בטלה קדושת הארץ וכלא'
דאורייתאאפי' בזה"ז דאל"ה אמאי לא בטיל. ובליתרא קציעות טעמ' דר"מ משום
דתרומת פירות דרבנן.

וא"ש לפ"ז הא דאמרינן בביצה ובזבחים דר"מ ור' יהודה פליגי בדרבנן בדבר שבמנן
אי בטיל אי לא. והיינו משום דתרונייהו ר"מ ור"י ס"ל דתרומה בזה"ז דאורייתא ובחד
דרבנן הוא דפליגי בתרומת פירות.

אבל לר"ל דס"ל דלא בטיל אלא היכא דליכא למיגזר אטו דאורייתא. א"כ מנ"ל דר"מ
ור"י פליגי בדרבנן דילמא ר' יהודה ס"ל דתרומה בזה"ז דאורייתא וליכא אלא חד דרבנן
מש"ה ס"ל דלא בטיל ור"מ ס"ל דתרומה בזמה"ז דרבנן וליכא למיגזר אטו תרומה
דאורייתא מש"ה קאמר דבטיל.

וכ"ת דר"מ ור"י בחדא שיטתא קיימי ותרונייהו ס"ל דתרומה דאורייתא כמו חלה.
וכדאמרינן בכתובות דא"כ דשמעינן ליה לר"מ דאפי' היכא דאיכא למיגזר אטו
דאורייתא בטיל מנ"ל דר' יוסי לא ס"ל הכי.

והיכי מוכח מעיגול בעיגולים דר"י ס"ל תרומה בזמה"ז דרבנן. אלא ע"כ ס"ל דליכא
מאן דמיקל היכא דאיכא למיגזר אטו דאורייתא.

וא"כ מנ"ל דר' יהודה פליג עליה היכא דליכא למיגזר דילמא ס"ל דתרומה בזמה"ז
דאורייתא. וביותר קשה לשיטת הרמב"ם ו"ל דתרומת פירות דאורייתא.

א"כ ע"כ הא דהוי מדרבנן הוא משום דתרומה בזמה"ז דרבנן. ומנ"ל דס"ל לר' יהודה
הכי ואין פאן מקומו להאריה בזה.

אָבֿל לר' יוֹחָנָן נִיחָא דְלֵא פְּלִיגִי אֵלֵא בְּתַדָּא דְרַבְּנָן בְּתַרּוּמַת פִּירוּת וּמְוֹכְרָחִים אָנוּ לוֹמַר לר"י דר"מ ס"ל תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְּאוּרְזִינְתָּא דְּאִי לָאו הֵכִי חֲבִילִי תַלְתָּן אַמַּאי לָא בְּטָלִי דְּהָא לר"י אפֿי אֵת שְׁדַרְכוּ לִקְמִנּוֹת בְּטָיל בְּדַרְבָּנָן.

וּלְפִי שְׁיטָה זֹו הִנֵּה נִרְאָה דְּהֵכִי קוִ"ל דְּדַבְּרָ שְׁבַמְנָן בְּטָיל בְּדַרְבָּנָן פִּינוּ דר' יוֹחָנָן אֵלֵיבָּא דר' יוֹסִי הֵכִי ס"ל. אָבֿל הֶרְמֵב"ן ו"ל פֶּתַב דְּלֵא קוִ"ל פְּנוּתִי דר' יוֹחָנָן בְּהָא מְשׁוּם דְּקוִ"ל פֶּתַבָּא דְּלִיטְרָא קַצִּיעוֹת דְּבַדְרַבְּנָן נְמִי לָא בְּטָיל.

וְלֵא הַבְּנֵתִי טַעְמוֹ שֶׁל דְּבַר פִּינוּ דְּלֵא קוִ"ל פֶּתַבָּא דְּלִיטְרָא קַצִּיעוֹת לַעֲנִין פֶּל שְׁדַרְכוּ לִקְמִנּוֹת. א"כ מֵהֵיכָא תִּיתִי לְמִיפְסַק פְּנוּתִי דְּלֵא בְּטָיל אפֿי בְּדַרְבָּנָן.

וּמָה שְׁפֶתַב הֶרְמֵב"ן ו"ל בַּחִי סוּף יְבָמוֹת סַעַד לְפַסַּק הִנֵּה מְדַבְּרִי הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּפַסַּק נְמִי דְּאֵפִי בְּדַרְבָּנָן לָא בְּטָיל אִין רֵאִי דְּהֶרְמֵב"ם ו"ל וְנֻדְּאִי לָא מְפָרֵשׁ לְשִׁמְעָתִין בְּשִׁיטַת הֶרְמֵב"ן ו"ל מְדַפְסַק בְּחִתִּיכַת חֲטָאֵת טַמְאָה דְּבַטְיָלָה.

אֵלֵא וְנֻדְּאִי מְפָרֵשׁ לָהּ כְּשִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת ו"ל. דְּלֵא הֵוִי חֲתִיכָה הַר"ל אֵלֵא פֶּל שְׁדַרְכוּ לִקְמִנּוֹת.

וּלְשִׁיטַת רַש"י ו"ל אֵלֵיבָּא דר' יוֹחָנָן לָא מְצִינוּ פֶּלֶל מִי שְׁמִיכַל בְּדַרְבָּנָן בְּדַבְּרָ שְׁבַמְנָן דר"מ דְּלִיטְרָא קַצִּיעוֹת אפֿי בְּדְאוּרְזִינְתָּא בְּטָיל מְשׁוּם דְּהֵוִי פֶּל שְׁדַרְכוּ אִם לָא לְפִי מָה שְׁפִי הֶרְשֵׁב"א ו"ל דר"י ור"ל אֵלֵיבָּא דְּרַבְּנָן פְּלִיגִי וְלִיטְרָא קַצִּיעוֹת עֲדִיף מְפֶל שְׁדַרְכוּ שֶׁל ר"מ מְוֹכְרָחִים אָנוּ לוֹמַר גַּם לר' יוֹחָנָן דְּהָא דְּמִיכַל ר"מ בְּלִיטְרָא קַצִּיעוֹת הוּא מְשׁוּם דְּהֵוִי דְּרַבְּנָן.

וְעִי בְּמִלְחָמוֹת מָה שְׁפִי בְּשִׁינוּיָא דְּרַבָּה וְרַב אֲשִׁי וְדו"ק הֵיטִיב. וְאִיף שְׁיִהֵנָּה מוֹכַח מְסוּגִיָּא דְּשִׁמְעָתִין דְּלִיכָּא מ"ד דְּדַבְּרָ שְׁבַמְנָן וְלֵא הֵוִי אִיסוּר הֶנְאָה דְּלִיבְטוּל.

דַּל"כ הֵיכִי מוֹכִיחַ ר"ל מְהָא דְּעֵיגוּל בְּעֵיגוּלִים דר"י ס"ל תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְּרַבְּנָן דִּילְמָא ס"ל דְּבַעֲיָנוּ דְּוֹקָא תְּרִיתִי דְּבַר שְׁבַמְנָן וְאִיסוּר הֶנְאָה וְכֵן הוּא שִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל בַּע"א שֶׁם: גְּמָרָא בְּשִׁלְמָא לר"ל קְסַבְר בְּדַרְבָּנָן בְּעִי נְמִי רִיבּוּיָא אֵלֵא לר"י קַשְׁיָא.

מְשַׁנֵּי הָא מְנִי רַבְּנָן הִיא דַּס"ל תְּרוּמָה בּוּזָה"ז דְּרַבְּנָן וְלֵא בְּעֵינָן רִיבּוּיָא. וּפְרִיף מְמַקְנָה דְּאָמַר ר"י דְּבַעֲיָ רִיבּוּיָא אַע"ג דְּלֵא הֵוִי אֵלֵא מְדַרְבָּנָן.

וּמְשַׁנֵּי דְּעַד רַבּוֹ הִינּוּ דְּלֵא נְשָׁקוּל רַבּוֹ. וְהֶאָרִיכוּ בּוּזָה הֶרְמֵב"ן וְהֶרְשֵׁב"א ו"ל בַּחִי בְּהָא דְּמְשַׁמַּע דְּבִין לר"י בִּין לר"ל בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן סְגִי בְּרַבּוּבָא.

וּבְחֻלִין אֲמַרִּינוּ לָא תּוֹלְזוּל בְּשִׁיעוּרִין דְּרַבְּנָן ע"ש שְׁהֶאָרִיכוּ בּוּזָה. וְל"ל דְּבָלָא רִיבּוּיָא לר"ל אוּ מַחְע"מ לר"י לָא אֲמַרִּינוּ שְׁאֲנִי אוֹמַר אֲפִילוּ בְּתַרּוּמָה דְּרַבְּנָן דְּלֵא בְּכָל סְפִיקָא דְּרַבְּנָן אָנוּ מְקִילִין וְהֵכָא הֵוִי כְּמוֹ אִימְחֻזַּק אִיסוּרָא ור"י ור"ל בְּהָא פְּלִיגִי אִי מַחְע"מ הֵוִי בְּכָלל סְפַק אִי לָא ר"ל ס"ל דְּבַדְרַבְּנָן נְמִי אַע"ג דְּסְפִיקוּ לְקוּלָּא מ"מ בְּעֵינָן רִיבּוּיָא דְּוֹקָא וְאִז מְקִילִין ע"י שְׁאֲנִי אוֹמַר אָבֿל בְּלֵא רִיבּוּיָא לָא מְקִילִין בְּשְׁאֲנִי אוֹמַר מְשׁוּם דְּמַע"מ לָא הֵוִי בְּכָלל סְפַק פֶּלֶל.

וְר' יוֹחָנָן ס"ל דְּמַע"מ ג"כ בְּכָלל סְפַק הוּא. וְגַם בּוּזָה תְּלִינוּ בְּשְׁאֲנִי אוֹמַר.

וּפְרִיָהּ מֵהָא דְמִקְוֵה דְאָמַר ר"י דְבַעֲיָנָן. רַבֵּן וְאִי מַע"מ ג"כ לְסַפֵּק הוּא אֲמַאי בְּעֵינָן רַבָּא דְהָא סַפֵּק מִיָּם שְׂאוּבִים כְּשֵׁר.

וּמַע"מ כְּסַפֵּק הוּא. וּמִשְׁנֵי דְעַד רַבּוּ הִיָּינוּ דְלֹא נִישְׁקוּל רַבּוּ.

וְהַתּוֹס' ו"ל הִקְשׁוּ מֵהָא דְתַנּוּ בְּמִקְוֵה דְמַע"מ פְּסוּל. וְאִפ"ל דַּר' יוֹחֲנָן ס"ל כַּר"ש דְתוֹסְפָתָא דְנִגְעִים גְּבִי צָמֵר וְצָמֵר גְּמֵלִים דְמַע"מ אֵינוּ מְטַמָּא בְּנִגְעִים פִּינּוּ דְקִי"ל סַפֵּק נִגְעִים טְהוֹר.

וְהִ"ה לְעֵנָן שְׂאוּבִים וְעוֹד קָאָמַר הַש"ס וְאִיב"א שְׂאֵנִי הֵתֵם דְאִיכָא לְמִימַר שְׂאֵנִי אוֹמַר. מַש"ה סְגִי לִיה בְּמַע"מ.

אָבֵל בְּכָל מְקוֹם בְּעֵינָן רַבָּא עַכ"פ מִשְׁמַע מְשַׁמְעֵתִין דַּר"י לֹא בְּעֵי רַבִּי אָבֵל מַע"מ בְּעֵי. וְא"כ יֵשׁ לְדַקְדָּק מֵהָא דְאָמְרִינָן בְּפִסְחִים שְׁנֵי בֵּתִים אֶחָד בְּדוּק וְאֶחָד שְׂאֵינוּ בְּדוּק וְנִטְלָ עַכְבָּר כְּפָר וְלֹא יְדַעֲיָנָן לְהֵי עַל הִיָּינוּ שְׁתֵּי קַנְפוֹת וְאָמְרִינָן שְׂאֵנִי אוֹמַר כו'.

וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' הֵתֵם דְלֹא אֲתִי כַר"ל דְבַעֲיָנָן רַבּוּי' ג"כ. וְלִפִּי הַנְּ"ל כַּר' יוֹחֲנָן ג"כ לֹא אֲתִיָּא דְהָא עַכ"פ בְּעֵי שְׂיִהְיֶה מַע"מ.

וְי"ל דְהֵתֵם נְמִי אִיכָא עוֹד סַפֵּק שְׂמָא אָכְלוּ עַכְבָּר. אֲלֹא דְהַתּוֹס' ו"ל כְּתָבוּ הֵתֵם דְמִיָּרִי בְּכַפָּר גְּדוּל.

וְעֵינָן מַשְׁנ"ל מ ו"ל בַּהֲל' חֲמִץ וּמִצָּה. וְלַעֲנָן קִנְשֵׁית הַתּוֹס' ו"ל מֵהָא דְמִקְוֵה דְמִקְוֵה יֵשׁ לוֹמַר עוֹד דְלֹא מִיָּקַל ר' יוֹחֲנָן הֵכָא בְּמַע"מ לְחוּד דְהָא בְּהַדְיָא אָמְרִי דְמִטְעַם שְׂאֵנִי אוֹמַר הוּא דְמִקְוֵה אֲלֹא דַס"ד דְהֵכָא נְמִי גְּבִי מִקְוֵה בְּנִתְן סָאָה וְנִטְלָ סָאָה יֵשׁ לְהַקֵּל עַד מְחַצָּה מְשׁוּם טַעְמָא דְרַאשׁוֹן רַאשׁוֹן בְּטוּל.

אָבֵל בְּמַע"מ לְחוּד מוֹזְדָּה ר"י דְפְסוּל. וְעֵינָן בְּזָה בְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א ו"ל בְּאַנְרָהּ וּבְטוֹר וַש"ע י"ד סִי קִי"א בְּדִינִים אֵלוּ.

וְעֵינָן בְּדַבְרֵי הַרְמָב"ם ו"ל פִּי"ג מַהֲל' תְּרוּמוֹת הֶלְכָה י"א וּבַכ"מ שָׁם וְדו"ק וְעֵינָן בְּדַבְרֵי הַר"ש ו"ל בַּפ"ז מַהֲל' תְּרוּמוֹת שְׂהַאֲרִיָּה ג"כ בְּעֵנָן זֶה: ע"ב תוֹס' בַּד"ה בְּרוּשָׁה רַאשׁוֹנָה כו' וְהִקְשׁוּ מֵהָא דְאָמַר ר' יוֹחֲנָן בְּמִדְרָשׁ דְּמַעֲשָׂרוֹת חִיָּיְבוּ עֲצָמָן מֵאֲלִיהֶן.

מִשְׁמַע דְאִפִּי בִימֵי עֲזָרָא הוּי דְרַבְּנָן. וְתִי דְקֵאֵי אֲמַעֲשֵׂר פִּירוֹת.

וְעוֹד תִּי דְלֹא הִיָּה חוֹבָה עֲלֵיהֶם לְקַדֵּשׁ וּמֵאֲלִיהֶם חִיָּיְבוּ עֲצָמָן לְקַדֵּשׁ. וְכִינּוּ שְׂקִינְדָּשׁוּ קִינְדָּשָׁה מַה"ת.

מִשְׁמַע מְדַבְרֵי ו"ל דְצָרִיף לְקַדֵּשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל ע"י אֵיזָה דְבָר וְלֹא יְדַעְנָא בְּמַאי דְלַחְמֵי תוֹזְדָה וְכָל אֵלוּ הַדְּבָרִים לֹא מְצִינוּ אֲלֹא בְּקַדְוִשְׁת יְרוּשָׁלַיִם וְהַבֵּית אָבֵל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קַדְוִשְׁתָּהּ הוּא ע"י כְּיָבוּשׁ.

וְכַדְמוּכָח בַּש"ס בְּהָא דְפְלִיגִי בְּכִיבוּשׁ יָחִיד אִי שְׂמִי כְּיָבוּשׁ אִי לֹא. וְעוֹד בִּירוּשָׁלַיִם פ' אֲלַמְנָה שְׂהַבֵּאתִי לְעֵיל בְּשַׁמְעֵתִין דְעוֹבֵר פּוֹסֵל מִשְׁמַע דְכָל מַעֲשָׂרוֹת דְרַבְּנָן ע"ש.

וְכֵן הוּא דַעַת הַרְמָב"ם דְלִמ"ד בְּזֵה"ז דְרַבְּנָן בִּימֵי עֲזָרָא ג"כ מְדַרְבְּנָן. אָבֵל שִׁטְתוֹ ו"ל צָרִיף בְּיָאוֹר רַחֵב כְּאֲשֶׁר אָבָאָר בַּעז"ה.

וְנִלְכַח בְּהַלְוֵת תְּרוּמוֹת פ"א: אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא אֲרָצוֹת שְׁפִיבָשׁוּ מִלֶּדֶד יִשְׂרָאֵל אוֹ נָבִיא מְדַעַת רֹבֵב יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הַנִּקְרָא כְּיָבוּשׁ רַבִּים אֲבָל יָחִיד אוֹ מְשַׁפְּחָה אוֹ שְׁכַט שְׁפִיבָשׁוּ מְקוֹם אִפִּי מִן הָאָרֶץ שְׁנִיתָנָה לְאַבְרָהָם אֵינוֹ נִקְרָא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁיִנְהֵגוּ בָּהּ כָּל הַמְצוֹת.

וּמִפְּנֵי זֶה חִלַּק יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאָרֶץ לְשִׁבְטִים קוֹדֵם הַכְּיָבוּשׁ כְּדִי שְׁיִהְיֶה ע"פ רֹבֵב יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה כְּיָבוּשׁ יָחִיד: הָאֲרָצוֹת שְׁכַבְשׁ דָּוִד הֵינּוּ סוּרְיָא פְּנֻלָּה אֵע"פ שְׁכַבְשׁ דָּוִד ע"פ ב"ד הַגְּדוֹל מ"מ אֵין קַדְוִשְׁתָּה כִּא"י מִפְּנֵי שְׁכַבְשָׁה קוֹדֵם כְּיָבוּשׁ כָּל א"י אֲלֵא נִשְׁאָר בָּהּ מִז' עֲמָמִים.

אֲבָל אִם כְּיָבָשׁוּ מְשַׁאָר אֲרָצוֹת אַחַר כְּיָבוּשׁ א"י נוֹהֵג שְׁמָה כָּל הַמְצוֹת. וְכֵן מְבֹנָאָר בְּסִפְרֵי פ' עֲקֵב.

וּלפ"ז אֵין מַעֲלָה לְאֶרֶץ שְׁנִיתָנָה לְאַבְרָהָם עַל שְׁאָר אֲרָצוֹת לְעַנְנֵי מְצוֹת הַתְּלוּיוֹת בְּאֶרֶץ וְעִיקָר תְּלוּי בְּכְיָבוּשׁ רַבִּים אֵינָה אֶרֶץ שְׁיִהְיֶה חִיבָתָה הִיא בְּמְצוֹת הַתְּלוּיוֹת בְּקַרְקַע וְעַל אֶרֶץ שְׁנִיתָנָה לְאַבְרָהָם נִצְטוֹנוּנוֹ לְכַפֹּן אוֹתָהּ וּבְשַׁאָר אֲרָצוֹת רְשׁוֹת.

וּלפ"ז אֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת שְׁנִישְׁאָרוּ שֵׁם הַז' עֲמָמִים דִּין ח"ל לְהֵם כֵּינֵן שְׁלֵא כְּבָשׁוּם עֲדִינֵן. וְהֵא דְאֶמְרִינֵן בְּגִיטִין וּבְמַסְכַּת ע"א דְסוּרְיָא הֵנִי כְּיָבוּשׁ יָחִיד צ"ע לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם ו"ל דְּהֵא טַעְמָא אַחְרֵינָא הוּא מְשׁוּם דְּלֵא נִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ עֲדִינֵן.

וּי"ל דְּהֵא בְּהֵא תְּלֵיא דמ"ד כְּיָבוּשׁ יָחִיד שְׁמִי כְּיָבוּשׁ וּכ"א כּוֹבֵשׁ לְעַצְמוֹ לְדִידֵי' וְנִדְאֵי לֵא מְעַבֵּב אֵי נִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ פְּנֻלָּה אֵי לֵא. וּמִש"ה כְּיָבוּשׁ סוּרְיָא שְׁמִי כְּיָבוּשׁ.

אֲבָל לִמ"ד דְּכְיָבוּשׁ יָחִיד לֵא שְׁמִי כְּיָבוּשׁ אֲלֵא דְוּנֻקָא ע"י מִלְּדֵד וְנָבִיא וְרֹבֵב יִשְׂרָאֵל וְהֵם וְנִדְאֵי מְצוּוִין תְּחִילָה לְכַפֹּן א"י פְּנֻלָּה וּכ"ז שְׁלֵא נִכְבְּשָׁה פְּנֻלָּה אֵין כְּיָבוּשׁ שְׁאָר הָאֲרָצוֹת כְּיָבוּשׁ.

וְכַדְלִיף מִקְרָא בְּסִפְרֵי וִירְשָׁתָם גּוֹזִים גְּדוּלִים וְעֲצוֹנוּמִים מִכֶּם וְאַח"כּ כָּל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כֶּף רַגְלְכֶם בּוֹ לְכֶם יִהְיֶה וּמַעֲיִן זֶה כְּתָבוּ הַתּוֹס' ו"ל בַּע"א דָּף דָּא: וּבְגִיטִין דָּף ח' בַּד"ה כְּיָבוּשׁ יָחִיד כְּתָבוּ דְלֵאחַר כְּיָבוּשׁ הָאָרֶץ אֲפִילוּ כְּיָבוּשׁ יָחִיד שְׁמִי כְּיָבוּשׁ.

וְהוּא דְּלֵא כְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל דְּמְבֹנָאָר בְּדַבְרֵי דְּלֵא חֲשִׁיב כְּיָבוּשׁ בֵּין בְּאֶרֶץ שְׁנִיתָנָה לְאַבְרָהָם בֵּין בְּשַׁאָר אֲרָצוֹת אֲלֵא ע"י מִלְּדֵד וְנָבִיא וְרֹבֵב יִשְׂרָאֵל. וְהַתּוֹס' לְטַעְמִינְהוּ שְׁפִי הֵא דְּכְיָבוּשׁ יָחִיד לֵא שְׁמִי כְּיָבוּשׁ.

הֵינּוּ בְּכְיָבוּשׁ שְׁלֵא בְּרְשׁוֹת כְּמְבֹנָאָר בְּדַבְרֵיה' ו"ל בַּע"א שֵׁם. וּמִש"ה אַחַר כְּיָבוּשׁ א"י פְּנֻלָּה אִפִּי כְּיָבוּשׁ יָחִיד שְׁמִי כְּיָבוּשׁ.

כֵּינֵן דְּבְרִישׁוֹת הוּא. אֲבָל לְשׁוֹן הַש"ס מְשַׁמַּע כְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל דְּבְכְיָבוּשׁ יָחִיד מְשַׁשׁ פְּלִיגִי.

וְכֵן מוֹכַח מִמַּתְנִיתִין דְּגִיטִין פ' הַשׁוֹלַח הַמּוֹכֵר שְׁדֵהוּ לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים וְחִזְר וּלְקַחְתָּה מִמֶּנּוּ מְבִיא בְּפוּרִים מִפְּנֵי תִיקוֹן הָעוֹלָם. וּפְרִיף הֵתָם לִמ"ד אֵין קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִים לְהַפְקִיעַ חִיבָתָה מִדְּאוּרֵייתָא וְאֵי גִימָא דְּכְיָבוּשׁ יָחִיד שְׁמִי כְּיָבוּשׁ הֵיכָא דְּהוּי בְּרְשׁוֹת א"כ אֲפִילוּ לִמ"ד יֵשׁ קִנְיָן מְחֻיב מִדְּאוּרֵייתָא כֵּינֵן דְּאַח"כּ לְקַחְתָּה מִמֶּנּוּ.

אֵלָא ש"מ דְּכִיבוּשׁ יְחִיד לָא שְׁמִי כִיבוּשׁ בְּכָל גְּוֹנָא. וּמִשׁ"ה אִי יֵשׁ קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים וְיִצְתָה מִקְדוּשָׁתָה ע"י קִנְיָן הָעוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים שׁוֹב אִין חָל עָלֶיהָ הַקְדוּשָׁה אִפִּי' אִם חֲזוֹר וּלְקַחָה הַיִּשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ וְכֹן מִבְּנֵי אֶרֶץ כְּנָעַן בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל שְׁם בִּפ' א' הִלְכָה י' ע"ש.

אֵלָא דִּישׁ לְדַקְדַּק לִפ"ז הָא דְאִמְרִינוּ בְּמִסְכַּת ע"א דְרַבִּי מְאִיר אוֹסֵר לְמַפְנֵי שְׂדוֹת־מִשׁוֹם דְּמַפְקַע לָהּ מִמְצוֹת וּס"ל דִּישׁ קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּי'. וְכִמּוֹ שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' ו"ל בְּגִיטִין שְׁם וְהָא ר"מ ס"ל דְּכִיבוּשׁ יְחִיד שְׁמִי כִיבוּשׁ.

א"כ לָא מַפְקַע לָהּ מִמְעַשְׂרֵי אִם חֲזוֹר וּלְקַחָה מִמֶּנּוּ. וּי"ל דְּמ"מ יִפְקַע לָהּ אִם קָנָה הַיִּשְׂרָאֵל הַפְּרִוֹת מִן הָעוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים.

וְעֵינֵי תוֹס' שְׁם וּבִירוּשָׁלַיִם פ"ה דְּדַמְאֵי אֵיתָא בְּהֵדְאָ דְר"מ ס"ל אִין קִנְיָן לְעוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים. וּמִשׁ"ה תוֹרְמִין מְשָׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל כּוֹתֵי.

וְעֵינֵי תוֹס' גִּיטִין שְׁם בִּפ' הַשּׁוֹלַח: וְלַעֲנֵן אִי יֵשׁ קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים בְּסוּרְיָא אִמְרִינוּ בְּגִמְרָא דִּישׁ לֹא קִנְיָן מִשׁוֹם דְּכִיבוּשׁ יְחִיד לָא שְׁמִי כִיבוּשׁ. וְלֹא בָּאוּ לְגַמְרֵי לְרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל.

וּמִשְׁמַע דְּלָמ"ד שְׁמִיָּה כִיבוּשׁ אִין קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים אִפִּילוּ בְּסוּרְיָא. וְלְכַאוּרָה טַעְמָא מֵאִי כִינּוֹן דִּילְפִינּוּ מִקְרָא דְכִי לִי הָאֶרֶץ וְזֶה לֹא נֹאמֵר אֵלָא בְּאֶרֶץ שְׁנִיתָנָה לְאַבְרָהָם.

וְכִמּוֹ שְׁפָתָבּוּ הַרְמַב"ם ו"ל בַּהֲל' שְׁמִיָּה וְיֹבֵל לַעֲנֵן פְּהִינִים וְלוֹיִם דְּאָסוּר לָהֶם לִישׁוּל חֵלֶק בְּאֶרֶץ. הֵינּוּ דְּוֹקָא בְּאֶרֶץ מְרִשׁוֹת אַבּוֹתֵינוּ אַבְל לֹא בְּשָׂאֵר אֶרְצוֹת שְׁכִבְשׁוּ.

וְכֹן מִשְׁמַע לְהֵדְאָ בְּסַפְרֵי פ' קִרְחָ. וְעֵינֵי בְּיִלְקוּט פְּרָשָׁה י"ח.

וְכֹן נִרְאָה קִצָּת מִלְשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל דְּלָאוּ דְלָא תִּימְכַר לְצַמִּיתוֹת אִינוּ נוֹהֵג אֵלָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַבּוֹתֵינוּ כִּמּוֹ שְׁפָתָבּוּ בִּפ"י מַהֲל' הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִתְחַלְקָה לְשִׁבְטִים לֹא תִּימְכַר לְצַמִּיתוֹת. וּי"ל דִּילְפִינּוּ מִלְכָּם יִהְיֶה דְלַגְמְרֵי הִיא שְׁלָהֶם כִּמּוֹ א"י עֲצָמָה וְהִיא נִרְאָה עוֹד טַעַם אַחַר דְּאִין קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים דְּכִינּוֹן דְּאִמְרֵי רַחֲמֵנָא לֹא תַעֲבִיד מִקְרָא דְלֹא תִתֵּן לָהֶם חֲנִיָּה בְּקִרְקַע אִי עֲבִיד לֹא מְהַי וצ"ע: וּבִירוּשָׁלַיִם דְּמֵאִי אִמְרוּ שְׁם עוֹד טַעַם אַחַר לָהּ דְּאִין קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים מִשׁוֹם דְּהַקְשָׁה נִחְלָה לְעַבְדִּים וְכִי הִיכִי דְּבַעֲבָדִים לֹא הֵם קוֹנִים מִכֶּם ה"נ אַחֲוָה וְנִחְלָה.

וּלִפ"ז אִין חֵילוּק בֵּין א"י לְשָׂאֵר אֶרְצוֹת וְכָל קִרְקַע שְׁהִיא בְּיַד יִשְׂרָאֵל אִין גּוֹף הַקִּרְקַע יוֹצֵאת מִיַּד יִשְׂרָאֵל עוֹד. אֵלָא דְא"כ אִמְאֵי יֵשׁ קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים בְּסוּרְיָא דְנִהֵי דְכִיבוּשׁ יְחִיד לָא שְׁמִיָּה כִיבוּשׁ.

הֵינּוּ לַעֲנֵן קִנְיָן הָאֶרֶץ לְמִצְוֹת. אַבְל וְדַאִי יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל קִנְיָן בְּגוֹף הַקִּרְקַע דְּהָא אִתָּם קוֹנִים מֵהֶם וְאִמְאֵי יֵשׁ קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים אַח"כ.

וּי"ל כִּינּוֹן דְּחִיּוּב הַמְעַשְׂרוֹת שְׁם מְדַבְרֵיהֶם הוּא הֵם אִמְרוּ דִּישׁ קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים בְּזֶה לְהַפְקִיעַ וּמְכַל הַנָּ"ל מִשְׁמַע דְּלָמ"ד כִיבוּשׁ יְחִיד שְׁמִיָּה כִיבוּשׁ אִם קָנָה יִשְׂרָאֵל קִרְקַע בַּח"ל יֵשׁ לָהּ מַה"ת קִנְיָן א"י לְמִצְוֹת הַתְּלוּיֹת בְּאֶרֶץ.

וא"כ תיקשמי מהא דחולין דר"מ אכל עלה של ירק בבית שאן משום דלא פבשום עולי
בבל והא לר"מ ס"ל דכפוש יחיד שמי' פכפוש. וכינן דהוי קרקע של ישראל א"כ יש לה
דין קרקע של ארץ ישראל: ונראה דע"י קננו לבד לכ"ע לא שמי' פכפוש.

והתורה אמרה כל מקום אשר תדרוך פה רגלכם. היינו ע"י פכפוש מלקחה אבל מלשון
הרמב"ם ז"ל דקרי לה דחור ולקחה ממנו פכפוש יחיד לא משמע כן.

ועוד י"ל איפכא דבח"ל כ"ע מודים דכפוש יחיד לא שמי' פכפוש ודווקא בסור' הוא
דפליגי משום דסמוך הוא לגבול ישראל וגם היא בגבול ישראל תחשב אבל באמצע ח"ל
אפשר דאפילו ע"י פכפוש אין בה קדושה.

ועוד ית' בזה לקמן בס"ד: וכתב עוד הרמב"ם ז"ל דלאחר שגלו בטלה קדושת הארץ
כינן דלא נתקדשה אלא ע"י פכפוש. וכשחזרו בימי עזרא קדושה לשעמה ולעתיד לבא.

הפך שם כתב דתרומה ומעשר בימי עזרא ג"כ מדבריהם שאין לה תרומה של תורה
אלא בא"י ובזמן שכל ישראל שם שנאמר כי תבאו ביאת כולכם פשהו בירושלה
ראשונה וכמו שהו עתידים לחזור בירושלה שלישית לא כמו שהיו בירושלה שני' בימי
עזרא שהיתה ביאת מקצתן ולישב מה שכתב דעזרא קדושה לשעמה ולעתיד לבא כתב
הכ"מ דהיינו לשביעית מה"ת ולתרומה מדברנו.

והיינו משום דיליף תרומה מחלה דכתיב בבואכם. ויש לדקדק לפי מה שהניח הרמב"ם
ז"ל הנחה זו בראש הפ' דלא חלה עליה קדושה אלא בכפוש מלה ורוב ישראל.

א"כ בלא"ה בימי עזרא לא חלה עליה קדושה ד"ת דהא לא הוה שם רוב ישראל דכתיב
כל הקהל כא' ארבעת רבוא. אבל באמת מקורן של דברים הוא מן הירושלמי שביעית
פ"ז דגרסינן התם על משנה דג' ארצות לשביעי' מעתה משגלו יהו פטורין (והוא לשון
שאלה אם בטלה קדושת הארץ בשעת גלות.

ועי' בקדושין רישלמי גוססא אחרנא ובפ"מ שם) ומייתי קרא דניעשו כל הקהל השבים
גו'. כי לא עשו מימי הושע בן נון מקיש ביאתן בימי עזרא לביאתן בימי הושע מה
ביאתן בימי הושע פטורין היו ונתחייבו אף ביאתן בימי עזרא פטורין היו ונתחייבו.

וכדאיתא בש"ס דילן בעירכין דילפינן מהאי קרא דקדושה ראשונה קדושה לשעמה ולא
קדושה לע"ל ממה נתחייבו אם מה"ת או מדברנו משום די"ל דליכא בהו חיובא
דאורייתא מכמה טעמי דלא חזרו רוב ישראל והיה עליהם עול פרוס ופליגי בזה ר"י בר'
חנינא ור"א וריב"ח אמר ד"ת נתחייבו דכתיב ונהביאף כו'.

אל הארץ אשר ירשו אבותיה וירשמה מקיש ירושתה לירושלה אבותיה מה ירושת
אבותיה ד"ת נתחייבו אף ירושתה ד"ת נתחייבו והרבה מאבותיה אבותיכם לא
היה עליהם עול אתם אע"פ שיש עליכם עול אבותיכם לא נתחייבו אלא לאחר י"ד שנה
של פכפוש וחילוק אתם כינן שננסתם נתחייבתם אבותיכם לא נתחייבו עד שעה שקנו
כולה אבל אתם ראשון ראשון קונה ומתחייב ואתיא הא דריב"ח כר' יוסי דשמעתין
דאמר ירושה ראשונה ושני' יש להם ושלישית אין להם משום דשני' קדושה לשעמה
ולעתיד לבא משום דילפינן מקרא דבכל גוונא חייבים אפילו אם יש עול ואפילו ראשון

ראשון קנה וכינן דקדושתה לאו משום פיבוש פל ישראל אין לה הפסק לעולם ואפי' בזה"ז ד"ת הוא ור"א אמר מאליהן קיבלו עליהן את המעשרות ולא ד"ת הוא מה מקנים ר"א מאבותיה לע"ל.

אבל שני' לא הוי בכלל ירושה. ולפ"ז משמע דאין שום חילוק בין המצות.

ולמ"ד ד"ת ודריש והרבה מאבותיה על ירושה שני' חייבין בכל המצות בין תרומה וסלה בין לשביעית דאע"ג דכתיב בבואכם דלא נתחייבו אלא בביאת פולקם היינו בירושה ראשונה.

אבל ירושה שניה עדיפא וראשון ראשון קנה ונתחייב. ולמ"ד מאליהם קיבלו אבל מה"ת פטורים מכל המצוה כיון דלא הוי בכלל ירושה.

ונה ברור דחילי' דהרמב"ם ז"ל הוא משום דפסק כר' אלעזר דאמר מאליהם קיבלו עליהם את המעשרות כמבואר בדבריו ז"ל בסוף פרק ראשון. ומנ"ל לחלק אליבין' בין המצות דלענין שביעית קדושתה ד"ת.

ולענין סלה ותרומה הוא מדבריהם. וממ"נ אי דריש לקרא דוירשתה לירושה שני' א"כ לסלה ותרומה נמי ד"ת היא כדדרשינן מוהרבה מאבותיה דאין צריה ביאת פולקם וראשון ראשון קנה ומתחייב ואי לא דריש קרא דוירשתה לירושה שניה אלא לעתיד לבא.

א"כ אין קדושתה ד"ת לכל המצות כיון דרוב ישראל לא חזרו: אלא דיש להביא ראיה דגם מה"ת יש לחלק במצות התלויות בארץ מהא דאמרין בכתובות ובגדה דאפי' מ"ד סלה בזמה"ז דרבנן היינו משום דכתיב בבואכם בביאת פולקם.

אבל תרומה דאורייתא. וכן איפכא דלמ"ד תרומה דרבנן סלה דאורייתא משום דנתחייבו בסלה מיד בכניסתו לארץ קודם פיבוש וחילוק.

הר' דמחלק הש"ס במצות הארץ ד"ת. אבל אין הכרח מנה לשיטת הירושלמי דמאן דס"ל בש"ס דילן תרומה בזמה"ז ד"ת י"ל דלאו היינו מאן דיליף מקרא דוירשתה אלא האי תנא הוא דס"ל קדושה ראשונה קידשה לשעמה וקידשה לע"ל ולא בטלה קדושת הארץ כלל ואפ"ה לענין סלה הוי דרבנן כיון דלא סליק פולהו.

וכן איפכא מ"ד סלה דאורייתא גם בזמה"ז משום דנתחייבו בסלה קודם פיבוש וחילוק וכיון דחייב סלה לא ע"י פיבוש הוא גם בזמה"ז ד"ת הוא. אבל תרומה דלא נתחייבו אלא לאחר פיבוש.

א"כ בזמה"ז דבטל הפיבוש אין חיובה ג"כ אלא מדרבנן. אבל לפי שיטת הירושלמי דאי לא קרא דאשר ירשו וירשתה לא נתחייבו כלל בירושה שניה משום דלא הוי פיבוש גמור וכמבואר לעיל.

וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל דבעינו דווקא ע"י רוב ישראל. אלא דיליף מוירשתה דעדיפי מאבותם.

א"כ ממילא נתחייבו בכל המצות. ולמאן דלא דריש קרא דוירשטה לירוששה שניה פטורין ד"ת מפל המצות בין משביעית בין מתרומה וסלה וא"כ צ"ע מה שכתב הרמב"ם ז"ל דבימי עזרא קדשוה לשעתה ולע"ל לענן מאי הוי הקידוש הזה.

והנה נראה לפרש דמדבריהם קאמר. וכר"א בירושלמי דאמר מאליהם קיבלו את המעשרות אבל ד"ת פטורין מפל המצות גם בימי עזרא: אבל קשה לפ"ז לשון הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' שמטין שכתב שם הלכה ט"ו וט"ז פ"ו ששעלה עזרא בביאה שניה נתקדשו כו'.

ערי חומה שהיו מוקפות באותו העת. מפני שביאתן בימי עזרא כביאתן בימי יהושע מה ביאתן בימי יהושע מנו שמטין ויובלו' וקיודשו ערי חומה אף ביאתן בימי עזרא מנו שמטין ויובלות וקיודשו ערי חומה ונתחייבו במעשר וכן לע"ל בביאה ג' בעת שיכנסו לארץ ותחילו למנות שמטין ויובלות ויקדשו ערי חומה ונתחייבו בכל מקום שיכבשוהו במעשר שפאמר ובהבאה כו'.

אשר ירשו אבותיה וירשטה מקיש ירושטה לירושת אבותיה. משמע מזה דמה"ת נתחייבו בביאה שניה בשמטין ובמעשר וכביאתן בימי יהושע.

וכדיליף מקרא דאשר ירשו וירשטה מקיש ירושטה לירושת אבותיה. והיינו פדעת ריב"ח בירושלמי שהבאתי לעיל.

אלא דא"כ תיקשי מה שכתב וכן לע"ל בביאה שלישית כו'. ולמה להו לקדש ערי חומה הא קדושה שניה ונדאי קידשה לשעתה וקידשה לע"ל.

אלא ע"כ עיקר קרא דאשר ירשו וירשטה אתי לע"ל. ובימי עזרא עשו הפל מאליהם.

ומשום הכי לע"ל יצטרכו לקדש מחדש ולחייב מה"ת בכל אלו: וכן כתב רש"י ז"ל בפ' השולח דהא דמנו שמטין לקדש יובלות בביאה שניה הוא מדרבנן. אלא דמטעם אחר כתב כן והיינואליבא דרבי דאמר בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים.

ובזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים. ובזמן בית שני לא שמטו קרקע משום שאין היובל נוהג וכדאמרין בירושלמי פ' השולח.

והביא רש"י ז"ל שם הא דת"כ דמשמע דאפי' בזמן שאין היובל נוהג משמט קרקע. וכתב רש"י ז"ל דמחלוקת היא.

אבל לשיטת הרמב"ם ז"ל א"ש כפשטא דהא דאמרין דשביעית בזמה"ז דרבנן היינו גם בימי בית שני. וכמו לענן תרומה ומעשרות.

וכן איתא להדיא בריש מ"ק דלרבי שביעית בכל עבודותיו בזמה"ז דרבנן. ומה שיקשו התוס' ז"ל שם בגיטין מערי חומה שנתקדשו בזמן בית שני ע"כ צ"ל לשיטת הרמב"ם ז"ל דמאליהם קבלו עליהם כל המצות התלויות בארץ אע"ג דלא היו מחוייבים ד"ת.

והיינו טעמא דמנו יובלות לקדש שמטין. ולא קבלו עליהם גם מצנות יובל משום דא"א לקרוא דרור לכל יושביה.

והא דאמר רב חסדא שְׁהִבְיָאוּ אֲשֶׁם שְׁפָחָה חְרוּפָה י"ל כְּמוֹ שֶׁפָּתְבוּ הַתּוֹס' ז"ל שֶׁם בְּעֶצְמָן.
וְרֵאִיתִי בִירוּשָׁלַיִם פָּרָק הַשּׁוֹלֵחַ הַדְּבָרִים מִבּוֹאֲרִים כְּמוֹ שֶׁפָּתְבִּיתִי וְתַחֲזִיקָה אֲמַרִּינָן הֵתָם
דְּהָא דְהִלֵּל בְּפָרוּזְבוּל אֲתִיָּא כַּמ"ד מְאַלְיָהֶם קִיבְלוּ הַמַּעֲשָׂרוֹת.

אָבֵל ד"ת פְּטוּרִין הָיוּ מִן הַמַּצּוֹת הַתְּלוּיּוֹת בְּאַרְצָא וְשָׁבִיעִית נָמִי דְרַבְּנָן. אָבֵל לְמ"ד ד"ת
הֵיאֵד יָכוֹל לַעֲקוּר ד"ת.

וּמִשְׁנֵי דְאַפִּי לְמ"ד דְּמַעֲשָׂרוֹת ד"ת שְׁבִיעִית דְרַבְּנָן מִשּׁוּם הָא דְרַבִּי דְאָמַר וְזֶה דְבַר
הַשְּׁמִיטָה שְׁמוּט בְּשִׁמְיִ שְׁמִיטוֹת הַכְּתוּב מְדַבֵּר אַחַת שְׁמִיטָה יוֹבֵל וְאַחַת שְׁמִיטָה קַרְקַע
בְּזִמְן שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג נוֹהֵג שְׁמִיטָה.

וּבְזִמְן שְׁאִין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג אִין שְׁמִיטָה נוֹהֵגָת. הָרִי הַדְּבָר מִבּוֹאֲרָא לְהִזְדָּק דְלְמ"ד מַעֲשָׂרוֹת
מְדַבְּרִיהֶם שְׁבִיעִית וְנֹדָא מְדַבְּרִיהֶם.

וְלְמ"ד תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר ד"ת אַפְּ"ה אֵיכָּא לְמ"ד דְּשְׁבִיעִית מְדַרְבְּנָן בְּזִמְן שְׁאִין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג.
אַלָּא דְלפ"ז קָשָׁה קָצַת הָא דְאֲמַרִּינָן הֵכָּא לְעִנְיַן תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת דְרַבְּנָן ס"ל בְּזִמְנָא
דְרַבְּנָן וְגַבִּי שְׁבִיעִית אֲמַרִּינָן כַּמ"ק וּבְגִיטִין דְרַבְּנָן ס"ל דְּשְׁבִיעִית בְּזִמְנָא דְאֲוֹרְיָתָא.

וְכַדְאָמַר רָבָא הֵתָם אַפִּי תִימָא רַבְּנָן. וְזֶה יֵשׁ לְדַקְדָּק גַּם לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ז"ל דְּמ"ד תְּרוּמָה
בְּזִמְנָא ז"ל דְרַבְּנָן הֵינּוּ מִשּׁוּם דְקַדְוִשָׁה שְׁנִי נָמִי קִינְדָּשָׁה לְשַׁעֲתָה וְלֹא קִינְדָּשָׁה לְע"ל מֵאִי
שְׁנָא דְלְעִנְיַן תְּרוּמָה קְאָמַר הַש"ס דְרַבְּנָן ס"ל דְּבִזְמַנָּא ז"ל דְרַבְּנָן וְלְעִנְיַן שְׁבִיעִית סְבָרִי רַבְּנָן
דְּבִזְמַנָּא ז"ל דְאֲוֹרְיָתָא.

וְאַחַר כָּל הַנֶּ"ל נִרְאָה בְּרוּר דְלִדְעַת הַרְמַב"ם ז"ל מְכַל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר בְּאַרְצָא לֹא נִתְחַיְיְבוּ
ד"ת אֲפִילוּ בְּבִיאָה שְׁנִיָּה. וְכַשִּׁיטַת הַיְרוּשָׁלַיִם לְדַעַת ר"א דְאָמַר מְאַלְיָהֶם קִיבְלוּ כו'.

וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְלֹא הָיָה כִּיבוּשׁ גָּמוּר. כִּינּוּן דְלֹא חֲזָרוּ רַוב יִשְׂרָאֵל וְהָיָה עֲלֵיהֶם עוֹל פָּרַס
עַד שְׁאִינוּ מוֹכֵן לְשׁוֹן הַרְמַב"ם ז"ל בְּמָה שֶׁכ' בְּסוּף פָּרַק רֵאשׁוֹן דְתְרוּמוֹת וְנִרְאָה לִי שֶׁה"ה
בְּמַעֲשָׂרוֹת לֹא נִתְחַיְיְבוּ אֲלָא מְדַבְּרִיהֶם.

וְלָמָּה פָּתַח כֵּן מְסַבְּרָא דְנִפְשִׁיָּה הָא בִירוּשָׁלַיִם מִבּוֹאֲרָא לְהַדְיָא דְמְאַלְיָהֶם קִיבְלוּ עֲלֵיהֶם אֵת
הַמַּעֲשָׂרוֹת: וְהָיָה לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ז"ל ע"כ צ"ל דְּמ"ד תְּרוּמָה בְּזִמְנָא ז"ל דְרַבְּנָן. הֵינּוּ מִשּׁוּם
דְקַדְוִשָׁה שְׁנִיָּה נָמִי קִינְדָּשָׁה לְשַׁעֲתָה וְלֹא קִינְדָּשָׁה לְע"ל וּבְאַמַּת בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי בְּש"ס לֹא
אֲמַרִּינָן.

אַלָּא קַדְוִשָׁה רֵאשׁוֹנָה קִינְדָּשָׁה לְשַׁעֲתָה וְלֹא קִינְדָּשָׁה לְעַתִּיד. אָבֵל קַדְוִשָׁה שְׁנִיָּה מִשְׁמַע
דְּלכ"ע קִינְדָּשָׁה לְעַתִּיד.

וְעוֹד דְּבַשְׁלָמָא קַדְוִשָׁה רֵאשׁוֹנָה שְׁהִיָּתָה ע"י כִּיבוּשׁ כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁפִיר י"ל מִשְׁגָּלוּ בְּטָלָה
הַקַּדְוִשָׁה. אָבֵל קַדְוִשָׁה שְׁנִיָּה דְאֲמַרִּינָן בִירוּשָׁלַיִם רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן קוֹנָה וּמִתְחַיְיָב וְלֹא בְּעִינָן
כִּיבוּשׁ רַבִּים.

א"כ לָמָּה יִפְקַע קַדְוִשָׁה זֹו אַפִּי לְאַחַר שְׁגָלוּ וְאַמַּאי לֹא יִתְחַיְיָב ד"ת כָּל מִי שְׁיֵשׁ לוֹ קִנְיָן
בְּאַרְצָא אַפִּי בְּזִמְנָא ז"ל. וְלִפִּי מָה שֶׁפָּתַח ר"ת ז"ל בְּגִיטִין פ' הַשּׁוֹלֵחַ דְּבִבִיאָה שְׁנִיָּה ג"כ הָיוּ
כָּל יוֹשְׁבֵי עֲלֵי מִשּׁוּם דְּעָלוּ כָּל הַשְּׁבֻטִים א"ש מִשּׁוּם דְקַדְוִשָׁה שְׁנִיָּה ג"כ מִחַמַּת כִּיבוּשׁ
הִיָּתָה.

אָבֵל א"כ מ"ט דר' יוסי דאָמר דקידושה לע"ל וכי עדיף פּיבוש שְׁנֵי מְפִיבוֹשׁ רֵאשׁוֹן. ואפ"ל דבְּהָא פְּלִיגֵי לר' יוסי קְדוּשָׁה שְׁנֵינָה לְאוּ מִשׁוּם פּיבוֹשׁ הֵיטָה אֵלָא מְקַרָּא דוֹירְשָׁתָה.

ומש"ה קידושה נְמִי לְעֵתִיד וְרַבְּנָן ס"ל דְּמִשׁוּם פּיבוֹשׁ הֵיטָה ומש"ה בְּזִמְנֵי הַזֶּה דְּרַבְּנָן וְלֹא קידושה לע"ל: וּבְעֵינֵיךָ טַעְמָא דמ"ד דְּלֹא קידושה לע"ל. צְרִיךְ לְדַקְדָּק אַמַּאי שׁ פִּינֵן דְּקוּ"ל דְּאִין קִנְיָן לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים בֵּא"י וּמְפָנֵי מַה יִצְאָתָה מְרֻשׁוֹת יִשְׂרָאֵל ע"י הַגְּלוּת.

וּלְטַעְמָא דְּאִמְרִינֵן בִּירוּשְׁלַמִי דְּהוֹקֵשׁ נִחְלָה לְעַבְדִּים יֵשׁ לְזִמְרָא דְּע"י פּיבוֹשׁ יֵשׁ לְהֵם קִנְיָן פְּדֻעַת יֵשׁ אוֹמְרִים דְּבְעַבְדִּים נְמִי הֵכִי. וּכְמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל בְּפָרְק הַחֹלֵץ.

אָבֵל לְמֵאן דְּיִלְיָף מְקַרָּא דְּכִי לִי הָאֶרֶץ אִין לְחִלְקָא בֵּין ע"י פּיבוֹשׁ אוּ שְׂאָר קִנְיָן. וּי"ל פִּינֵן דְּע"פ הַדְּיָבוּר גְּלוּ מִמֶּנָּה נְסַתְלָק רְשׁוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְאוּ נִחְלָתָה וְנֶאֱפִילוּ בְּכָלִי הַקְּדוּשָׁה יְלַפִּינֵן מְקַרָּא דְּוָבְאוּ בִּפ' וְחִלְלוּהָ דִּיצְאוּ מִקְדוּשָׁתָן.

ומ"ד דקידושה לע"ל מְצִי סְבַר אֶפִּילוּ כְּמ"ד יֵשׁ קִנְיָן דְּדוֹנוּקָא קִנְיָן הַנְּעֻשָׂה בְּרִצּוֹן הוּא דִּישׁ לוֹ אָבֵל לֹא ע"י גְּזִילָה: וְעַדִּין צְרִיךְ לְדַקְדָּק לְמ"ד פּיבוֹשׁ יָחִיד שְׁמִי' פּיבוֹשׁ. א"כ לְכַאוּרָה לְדִידִיָּה קְדוּשַׁת עֲזָרָא ד'ת היא וְכִינֵן דְּקְדוּשָׁה שְׁנִי' ג"כ ע"י פּיבוֹשׁ הֵיטָה א"כ לְאַחַר שְׁגָלוֹ בְּטָלָה הַקְּדוּשָׁה וְלִדִּידִי' ג"כ בּוּזָה"ז דְּרַבְּנָן אוּ אֶפְשָׁר לְמ"ד פּיבוֹשׁ יָחִיד שְׁמִי' פּיבוֹשׁ ה"ה קִנְיָן יָחִיד דְּהוּי פּיבוֹשׁ.

וְכַדְמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ז"ל וּבְכָל זִמְנֵי שְׁיֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל קִנְיָן בְּאֶרֶץ הָרִי היא בְּקְדוּשָׁתָה. וּכְבָר פְּתַבְתִּי לְעִיל בְּזָה: וְלַעֲנֵן קְדוּשַׁת הַבַּיִת פְּתַב הַרְמַב"ם ז"ל בִּפ'וֹ מַהֲל' בַּיִת הַבְּחִירָה דְּקְדוּשָׁה רֵאשׁוּנָה קידושה לע"ל.

וּכְמוֹ שְׁפַתּוֹב וְהַשִּׁמּוֹתִי אֵת מְקַדְשְׁכֶם אֶפִּילוּ בְּשַׁעַת שְׁמָמָה מְקַדְשׁ הוּא. וּבְעַרְכֵּין אִמְרִינֵן דְּמ"ד קְדוּשָׁה רֵאשׁוּנָה קידושה לע"ל לְבֵא.

הִינְנוּ כְּר"א בְּר"י גְּבִי עָרֵי חוּמָה דְּאָמַר אַע"פ שְׂאִין לוֹ עַכְשָׁיו וְהֵיָה לוֹ קוֹדֵם לְכּוֹן. וְהַרְמַב"ם ז"ל פָּסַק דְּקְדוּשָׁה רֵאשׁוּנָה לֹא קידושה לע"ל וְאַפ"ה פָּסַק גְּבִי עָרֵי חוּמָה אַע"פ שְׂאִין לוֹ עַכְשָׁיו דִּין עִיר חוּמָה יֵשׁ לָהּ.

וּכְבָר עָמַד הַרְאָב"ד ז"ל ע"ז דְּהֵם תְּרַתִּי דְּסַתְרִי. אָבֵל בְּאַמַּת אִין פֶּאֶן קוֹשִׁיא דְּהָא דְּעַרְכֵּין אֲזַלָּא לְפִי סוּגִית הַש"ס בְּמַגִּילָה וּשְׁבוּעוֹת דְּמַדְמִינֵן קְדוּשַׁת הַבַּיִת לְקְדוּשַׁת הָאֶרֶץ.

אָבֵל לְפִי מַה שְׁפָסַק הַרְמַב"ם ז"ל דְּקְדוּשַׁת הַבַּיִת שְׁהִיא קְדוּשַׁת מְחִיצוֹת לֹא בְּטָלָה. וּכְמוֹ שְׁהִבִּיא הַכ"מ ז"ל רְאִיוֹת לְזָה מִפְּמָה דְּוֹכְתִי.

וּבְקְדוּשַׁת הָאֶרֶץ פָּסַק דְּבְטָלָה תּוֹ לֹא שְׁיִיף הָא דְּאִין לוֹ חוּמָה עַכְשָׁיו לְקְדוּשַׁת הָאֶרֶץ וְאַפְּי' בְּטָלָה קְדוּשַׁת הָאֶרֶץ מ"מ קְדוּשַׁת מְחִיצוֹת עָרֵי חוּמָה לֹא בְּטָלָה וְאַפְּי' אִין לָהּ עַכְשָׁיו הָרִי היא בְּקְדוּשַׁתָּה כ"ז שְׁהָאֶרֶץ בְּקְדוּשַׁתָּה.

אָבֵל וְנֻדְאֵי בְּבִטּוּלָה קְדוּשַׁת הָאֶרֶץ גַּם קְדוּשַׁת עָרֵי חוּמָה בְּטָלוּ. וְעִי' תּוֹס' שְׁבוּעוֹת פ' דִּיעוֹת הַטְּוֹמָאָה וּבְבִיאוּרֵי הַג' ר"א ז"ל עַל י"ד בְּסִי' שֶׁל"א מַה שְׁפַתְבִּי שָׁם: וְעַתָּה אֲשׁוּבָה לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם ז"ל דְּבִימֵי עֲזָרָא ג"כ קְדוּשַׁת הָאֶרֶץ מְדַבְּרִינָהּ היא לְכָל הַמְּצוֹת.

כְּמוֹ שֶׁהָאֲרָכָתִי לְעִיל בְּטַעְמוֹ וְכַנְרָאָה נְמִי מְלִשׁוֹנוֹ ו"ל סוֹף פָּרָק ו' מֵהַל' בֵּית הַבְּחִירָה. וְנִשׁ לְדַקְדָּק טוֹבָא לְפִי שִׁיטָה זוֹ חֲדָא דְבִשְׁמַעְתִּין לְעִיל דְשָׁנִי ר"ל הָא דַתְנִן אִין מְאָכִילָה בְּחֻזָּה וְשׁוֹק.

הֵינְנו תְּרוּמָה בְּזִמְנָא חֻזָּה וְשׁוֹק מְשׁוּם דִּילְמָא אֲתִי לְמִיכְלָא בְּתֵרוּמָה דְאִוְרֵינְתָא. הָרִי מְבִנְאָר דְדוֹנוֹקָא לְאַסְרֵי הַחֻזְרָבָן הוּא דִס"ל לִר"ל דְתֵרוּמָה דְרַבְּנָן.

אַבְל בְּזִמְנָא חֻזָּה וְשׁוֹק. הֵינְנו בְּזִמְנָא הַבֵּית אִיפָא תְּרוּמָה דְאִוְרֵינְתָא.

וְלִשְׁיטַת הַרְמַב"ם ו"ל אִפִּי בְּזִמְנָא חֻזָּה וְשׁוֹק לִיפָא תְּרוּמָה דְאִוְרֵינְתָא וי"ל דִלִר"ל ס"ל כִּמ"ד בְּעֶרְכִין דְבִימִי יֵאשְׁיָהוּ חֻזְרוּ כָּל הַשְּׁבָטִים וְכֵן בִּימֵי עֲזָרָא עָלוּ כָּל הַשְּׁבָטִים וְהוּי קְדוּשַׁת עֲזָרָא ג"כ ע"י כִּיבוּשׁ וְקוֹדְשָׁה לְשַׁעְתָּה וְלֹא קוֹדְשָׁה לִע"ל.

וּבְזִמְנָא חֻזָּה וְשׁוֹק הוּי דְאִוְרֵינְתָא. וְעוֹד קִשְׁיָא לִי לְמ"ד חֲדָשׁ בַּח"ל לָאו דְאִוְרֵינְתָא מ"מ הָעוֹמֵר אִינוּ בָּא אֲלָא מִן הָאֲרָז דְכִתִּיב כִּי תִבְאוּ אֶל הָאֲרָז.

וְכִינּוּ דְבִטְלָה קְדוּשַׁת הָאֲרָז מֵהֵיכָן הִבִּיאוּ אֶת הָעוֹמֵר. וְכֵן שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אִינוּ בָּא אֲלָא מִן הָאֲרָז וְאִי קְדוּשַׁת הָאֲרָז ד"ת לֹא חֻזְרָה מֵאִין הִבִּיאוּ אֶת אֵלוֹ.

וְאִם חֲזִיבִים לְהִבִּיא מ"מ דְכִתִּיב לְדוֹרוֹתֵיכֶם א"כ מָה לִי א"י אוֹ חוּץ לְאֲרָז. וְלְמ"ד חֲדָשׁ בַּח"ל דְאִוְרֵינְתָא י"ל דְלַעֲגִין חֲדָשׁ לֹא בְּטָלָה קְדוּשָׁה פִּינּוּ דְנִתְחַיְיְבוּ מִיַּד קוֹדֶם כִּיבוּשׁ דְמוֹשְׁבוֹתֵיכֶם דְרִישׁ בְּכָל מְקוֹם שְׁאֲתֶם יוֹשְׁבִים וְאֵע"ג דְחֻלָּה נְמִי נִתְחַיְיְבוּ קוֹדֶם כִּיבוּשׁ וְאִפ"ה בְּזִמְנָא דְרַבְּנָן הֵינְנו מְשׁוּם דְכִתִּיב כְּבוֹאֲכֶם בְּבִיאַת פְּנוּלְכֶם.

אַבְל חֲדָשׁ לֹא בְּעִינּוּ בִיאַת פְּנוּלְכֶם אַבְל לְמ"ד חֲדָשׁ בַּח"ל לָאו דְאִוְרֵינְתָא וְלֹא נִתְחַיְיְבוּ אֲלָא לְאַסְרֵי כִיבוּשׁ וְנוֹדָא דְבִטְלָה קְדוּשָׁה גַם לַעֲגִין חֲדָשׁ וּמֵהֵיכָן הִבִּיאוּ הָעוֹמֵר וְלָמָּה הִבִּיאוּ עוֹמֵר כָּלל פִּינּוּ דְלֹא בָּא לְהִתִּיר.

וְעוֹד אִי נִימָא דְלְמ"ד חֲדָשׁ בַּח"ל דְאִוְרֵינְתָא לֹא בְּטָלָה קְדוּשָׁה רֵאשׁוֹנָה לַעֲגִין חֲדָשׁ. א"כ הָא דַתְנִן שׁוּמְרֵי סְפִיחִים בְּשָׁבִיעִית נוֹטְלִין שְׁכָרָן מִתְרוּמַת הַלְשָׁפָה וּפְרִיָּה הַש"ס בְּמִנְחֹת מְקָרָא דְלֹאכְלָה וְלֹא לְשָׁרִיפָה וְאִמָּאִי לֹא הִבִּיאוּ עוֹמֵר מֵאֵלוֹ הַמְקוּמוֹת שְׁלֹא הִתְחַזְקוּ בָּהוֹן עוֹלֵי כָּבֵל לַעֲגִין חֲדָשׁ מִיְקָרֵי מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם וּשְׁבִיעִית לֹא נִהְגָּא מֵה"ת.

וְעוֹד לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם ו"ל וְכִפִּי שְׁבִיִּאֲרֵתִי לְעִיל דְשְׁבִיעִית דְרַבְּנָן אִפִּי בְּזִמְנָא בֵּית שְׁנֵי מֵאֵי פְרִיָּה הַש"ס מְקָרָא דְלֹאכְלָה וְלֹא לְשָׁרִיפָה פִּינּוּ דְלִיפָא אִיסוּר דְאִוְרֵינְתָא וי"ל דְחֲדָא מְתַרְצָא בְּחִבְרָתָה דְהַש"ס פְּרִיָּה עַל מִשְׁנָה דְשׁוּמְרֵי סְפִיחִים דְמִשְׁמַע דְתַקְנָה קְדוּמָה הִיא מְעוֹלָם אִפִּי בְּשַׁעָה שְׁשִׁבִיעִית נוֹהֲגָת ד"ת וְהִכְתִּיב לְאֲכֹלָה וְלֹא לְשָׁרִיפָה.

אַבְל בְּזִמְנָא בֵּית שְׁנֵי כָּל הַמְקוּמוֹת שְׁבִיעִית מְדַרְבְּנָן וְאִין חִילּוּק בֵּין מְקוּמוֹת שְׁהִתְחַזְקוּ עוֹלֵי כָּבֵל. וּבֵין מְקוּמוֹת שְׁלֹא הִתְחַזְקוּ וְאִפִּי בְּמְקוּמוֹת שְׁלֹא הִתְחַזְקוּ.

וּבִירוּשְׁלָמִי בְּחֻלָּה אֵיתָא לְחַד מ"ד דְאִפִּי קָמָה יְבִשָׁה שְׁמַצָּאוּ בְּשַׁעַת כְּנִיסְתָּן לְאֲרָז נְאָסֵר לָהֶם מְשׁוּם חֲדָשׁ. וְהַתּוֹס' ו"ל בַּר"ה הִבִּיאוּ דְבָרֵי הַירוּשְׁלָמִי וְנִרְאָה מְשׁוּם דִס"ל דַּא"י מְחוֹזְקָת הִיא מִימּוֹת אַבּוּתִיָּה וְכַדְכָתִי לְזַרְעָה נִתְתִי כְּדַמְרִינּוּ הַתָּם לַעֲגִין חֻלָּה וְעִי' תּוֹס' ר"ה שָׁם.

אָבֵל מ"ד חֲדָשׁ בַּח"ל לָאוּ דְאוֹרְיִיתָא וְלֹא נֶאֱסַר לָהֶם חֲדָשׁ אֱלָא לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיִשְׁבִּיהָ
נִרְאָה בְּרוּר דְּלֹא מְצִי סֵבֵר כַּמ"ד מְאַלְיָהֶם קִיבְלוּ עֲלֵיהֶם הַמְצוֹת דַּא"כ גַּם בְּאַרְיָן מְדַבְּרֵיהֶם
הוּא וְעוֹנֵם לְמָה בָּא: וְעוֹד קוֹשְׁיָא לִי לְשִׁיטַת הַרְמְב"ם ו"ל הַיָּאָה הִבִּיאוּ בִּיכּוּרִים לְעֲזָרָה
בְּזִמְן בֵּית שְׁנִי.

פִּינּוּ דְבִטְלָה קְדוּשַׁת הָאָרְץ וּבִיכּוּרִים לֹא נִתְחַיְיְבוּ ג"כ אֱלָא לְאַחַר פִּיבּוּשׁ. וְאֵע"ג דְּאַשְׁפַּחַן
בִּיכּוּרִים דְּרַבְּנָן כְּמוֹ מְאַרְיָן סִיחּוֹן וְעוֹג וּמְסוּרִיָּא מ"מ מְשֻׁמַּע בְּמִשְׁנֵה בִּיכּוּרֵי דְאִיפָּא
בִּיכּוּרִים דְּאוֹרְיִיתָא ג"כ.

וְעוֹד דְּאִי נִימָא דְּבִיכּוּרִים בְּזִמְן בֵּית שְׁנִימְדְּרַבְּנָן. א"כ מֵאֵי פְּרִיף הַש"ס בְּגִיטִין מִמְתְּנִיתִין
דְּתַנּוּ הַמּוֹכֵר שְׂדֵהוּ לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים וְחִזּוּר וּלְקַחְזָה הֵימְנוּ מִבֵּיא בִּיכּוּרִים מִפְּנֵי תִיקוּן הָעוֹלָם
וְלָמ"ד אִין קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים בַּא"י יָבִיא מַה"ת וּמֵאֵי קוֹשְׁיָא פִּינּוּ דְאַפִּי' בְּזִמְן הַבֵּית
בִּיכּוּרִים דְּרַבְּנָן שְׁפִיר יֵשׁ לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים קִנְיָן.

כִּי הֵיכִי דִינֵשׁ לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים קִנְיָן בְּסוּרְיָא. וְכֵן פְּתַבּוּ הַרְאִשׁוֹנִים ו"ל דְּלָמ"ד תְּרוּמָה
בְּזִמְנָה"ז דְּרַבְּנָן יֵשׁ קִנְיָן לְעוֹבֵד פּוֹכְבִּים וְגַם אִין לוֹמַר דְּבִיכּוּרִים שְׁאֵנִי מְשׁוּם דְּמִצְוֹתָן
לְהַנִּיחַ אֶצֶל הַמְּזַבֵּחַ לֹא בְּטָלָה קְדוּשַׁת הָאָרְץ כ"ז שְׁהַבֵּית קִיָּים.

דַּא"כ אֶפְיִלוּ לָמ"ד יֵשׁ קִנְיָן יָבִיא ד"ת פִּינּוּ שְׁחִזּוּר וּלְקַחְזָה מִן הָעוֹבֵד פּוֹכְבִּים. וְכַגִּירְסַת
הַרְמְב"ם ו"ל.

וּמֵאֵי אִיכְפַת לָן אִי הָוִי פִּיבּוּשׁ יָחִיד. פִּינּוּ דְלֹא בְּעֵינּוּ לְגַבֵּי בִּיכּוּרִים פִּיבּוּשׁ חֲדָשׁ וּקְדוּשָׁה
רִאשׁוֹנָה קִיָּיִתָּה: וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק לְמֵאֵי דְקִי"ל דְּבִכּוּר וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה אִינוּ בָּא מַח"ל
מְשׁוּם דְּאִיִּתְקַשׁ לְמַעֲשֵׂר דְּגֵן מִמְקוֹם שְׁאֵתָה מִבֵּיא מַעֲשֵׂר דְּגֵן מְשֻׁם אֵתָה מִבֵּיא בְּכוֹר
וּמַעֲשֵׂר.

וְכַמוֹ שְׁפַסְק הַרְמְב"ם ו"ל בַּהֲל' בְּכוֹרוֹת. וְא"כ בְּזִמְן בֵּית שְׁנִי דְלֹא הִבִּיאוּ ד"ת מַעֲשֵׂר דְּגֵן
גַּם בַּא"י עֲצָמָה מִפְּנֵי מָה הִבִּיאוּ בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר דְּהָא לְגַמְרֵי אִיִּתְקַשׁוּ אֵהָדְדִי.

וְעֵינּוּ בְּזִבְחִים פ' פֶּרֶת חֲטָאֵת דְּגִלְיָה ר"ש הֵתֵם מְקַרָּא דְּוִיעֲשׂוּ אֵת הַפֶּסַח בְּגִלְגַל דְּלֹא קָרְבוּ
אֱלָא פֶּסַח וְחֻבוֹת הַקְּבוּעַ לָהֶם זְמַן. מְשֻׁמַּע דִּלְת"ק קָרְבוּ גַם חֻבוֹת שְׁאִין קְבוּעַ לָהֶם זְמַן.

וְחֻבוֹת שְׁאִין קְבוּעַ לָהֶם זְמַן הֵינּוּ בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה וְקָרְבוּ הֵם אֵע"ג דְּמַעֲשֵׂר דְּגֵן לֹא
הִבִּיאוּ עַד אַחַר פִּיבּוּשׁ וְחִילּוּק. וְעֵי' רִישׁ בְּכוֹרוֹת דְּפִלְיָגִי אִי קִידְשׁוּ בְּכוֹרִים בְּמִדְּבָר.

וְעֵי' שְׁם גְּמָרָא דְּף קִיט וְתוֹס' שְׁם בַד"ה בָּאוּ לְנוֹב וּגְבַעוֹן. וְעוֹד דְּבִבְכוֹרוֹת מְשֻׁמַּע דְּגַם
בְּזִמְנָה"ז רָאוּי מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה לְהַקְרִיבָה מִדְּאַמְרֵינּוּ הֵתֵם דְּאַסוּר לְעַשֵׂר בְּזִמְנָה"ז מְשׁוּם תְּקִלָּה.

וְכַתֵּב הַרְמְב"ם ו"ל בַּפ"י מֵהַלְכוֹת בְּכוֹרוֹת דִּילְמָא יֹאכַל תְּמִים וְעֵבֵר עַל קְדָשִׁים בַּחוּץ וְאִי
לֹא חֲזִי לְהַקְרִיבָה אִמְאֵי עוֹבֵר עָלָיו מְשׁוּם שְׁחוּטֵי חוּץ פִּינּוּ דְלֹא חֲזִי לְפָנִים. וְעוֹד מוֹכַח כֵּן
מֵהָא דְאַמַר רַב יְהוּדָה בְּתַמּוּרָה מְוֹתֵר לְהַטִּיל מוּם בְּבְכוֹר קוֹדֵם שְׁיִצָּא לְאוּרִי הָעוֹלָם.

וּפְרִיף פְּשִׁטָּא. וּמִשְׁנֵי מ"ד לִיחּוּשׁ דִּילְמָא יִטִּיל בּוּ מוּם לְאַחַר שְׁיִצָּא קַמ"ל וְאִי לֹא חֲזִי
לְהַקְרִיבָה הָא אִפִּי' לְאַחַר שְׁיִצָּא לִיפָּא אִיסוּרָא דְּאוֹרְיִיתָא לְהַטִּיל בּוּ מוּם וְכֵן מְשֻׁמַּע הֵתֵם
מֵהָא דְקָאֵמַר בְּכוֹר נִמְי מְהֵרָה יִכְנֶה בֵּיהֶמ"ק וּבְעֵינּוּ בְּהֵמָה לְהַקְרִיבָה וְלִיפָּא מְשֻׁמַּע דְּבָלָא
מוּמָא חֲזִי לְהַקְרִיבָה אֵע"פ שְׁנוּלַד קוֹדֵם בְּנִיָן וְכַנִּיסָה לְאַרְיָן.

וצ"ל דלענגן זעה לא הוקש למעשר דגן. ועיין תוס' זבחים שם בד"ה פאו לנוב וגבעון.
ולענגן מתנות וראשית הגז למאי דנהוג עלמא כר' אילעאי דאינו נוהג אלא בארץ ג"כ
יש להסתפק אי בזמה"ז בארץ נמי אינו אלא מדרבנן או אפשר פיון דלאו חובת קרקע
הם חייבו ד"ת בארץ אפי' בזמה"ז וצ"ע בזה בדברי הפוסקים: ועוד קשה דמהא דאמר
ר' יוחנן עשר נטיעות ערבה וניסוף המים הלכה למשה מסיני ויליף מינה בריש מ"ק
דתוספת שביעית לא נאסר אלא בזמן המקדש מדאיתמר הילכתא להני מילי פחדא וכמו
שפתי רש"י ז"ל שם.

ועיין רש"י בסופה שפתי דכל חד לחוד גמירי לה ור' יוחנן הוא דאמרן יחד והוא דלא
כמו שפתי בסוגיא דמ"ק וכו"ל. עכ"פ משמע דשביעית עצמה ד"ת אפי' בזמה"ז.

וכן מוכח ממשנה דקדושין מעשה בא' כו'. ושל שביעית היתה משמע דשביעית נוהגת
מה"ת.

ועוד משמע פן בכמה דוכתי: וכתב המשל"מ ז"ל בפ"י מהל' מאכא"ס דלשיטת הרמב"ם
ז"ל חדש וערלה וכלאים בזמה"ז בא"י ג"כ מדבריהם ובערלה ספיקא מותר. וכן פתבו
התוס' בשמעתין דלמ"ד תרומה בזמה"ז דרבנן פלאים נמי דרבנן.

וכבר פתבתי לעיל מה שגראה לי לענגן חדש. ולענגן ערלה וכלאים ג"כ נראה לי פיון
דאיסורן הנה קודם פיבוש וחילוק לא בטלה קדושת הארץ לענגן איסורין אלו.

דע"כ לא בטלה אלא קדושה שע"י פיבוש כמבאר בדברי הרמב"ם ז"ל. אבל אלו
שנתחייבו קודם פיבוש איסורן נוהג לעולם.

וכן משמע פשטי' דמשניות דכלאים ופשטי' דסוגית הש"ס בקדושין דבא"י ד"ת היא גם
בזמה"ז. אלא דיש לדקדק אי נימא דבאיסורין אלו לא בעינגן פיבוש גמור.

א"כ אמאי בסוריא קיל איסורייהו כמבאר לענגן ערלה נהי דהוי פיבוש יחיד הא לא
בעינגן גבייהו פיבוש גמור. וכינגן דברשות ישראל הם יהיה להם דין א"י כמו שנא' כל
המקום אשר תדרוהו כו'.

וצ"ל דמ"מ כ"ז שלא נכבשה א"י כולה בגבולותי פיבוש שאר ארצות לא חשיב פיבוש
לכל המצות. וכדאית' בספרי אלא דאפתי יש חילוק בין מצות שנתחייבו מיד למצות
שנתחייבו לאחר פיבוש במקומות שלא כבשום עולי מצרים ג"כ דלענגן המצות שלא
נתחייבו אלא לאחר רבושה וישיבה נראה דבאלו המקומות אינגן מחוייבים מה"ת אפי'
למ"ד אין קנין לעובד פוכבים פיון שלא נכבשו מעולם.

ובהני מצות שנתחייבו מיד ונדאי חייבים בכל המקומות. וי"ל פיון דכל המקומות נשארו
למס עובד גם הם חשיבי כלאחר פיבוש.

ועיין בזה בירושלמי ריש שביעית באורו ובמס' חלה שם: וכתב הרמב"ם ז"ל שם בפ"א
מהל' תרומות פירות א"י שיצאו לח"ל פטורים מן החלה ומעשרות ופירות ח"ל שנגנבו
לארץ חייבין בחלה שנאמר שמה שמה אתם חייבים בין בפירות הארץ בין בפירות ח"ל.

ואם נקבעו למעשר ביד ישראל אחר שנגנשו לארץ חייבין במעשר מדבריהם משמע דלעגנו מעשרות אינו אלא מדבריהם. וכבר דקדק על זה הכ"מ ז"ל מנ"ל.

ויש להביא ראיה לזה מהא דפליגי אי יש קננו לעובד כוכבים להפקיע מיד מעשר ואי נימא דפירות ח"ל שפאו לארץ חייבים ד"ת. א"כ נהי דיש קננו לעובד כוכבים מ"מ פיון שפאו ליד ישראל הרי הם כמו שנגנשו לארץ וליחייבו במעשר.

ובירושלמי חלה אמרינו התם לר' יהודה דר"א ור"ע פליגי בפירות ח"ל שנגנשו לארץ ור"א פוטר ונהשיב לו ר"ע מקמחים וסלתות שמצאו ישראל בשעת פניסתו לארץ דנתחייבו בחלה אע"ג דגדולי פטור הם: ושם במשנה חלה פליגי רבנו ור' יהודה בעפר הבא בספינה לארץ דרבנו מחייבי.

ור"י קאמר אימתי בזמן שהספינה גושששת. ומשמע בריש גיטין דטעמא דרבנו משום דספינה של חרס הוי פנקובה.

וכמו שכתבו התוס' ז"ל התם. ובירושלמי נראה דאמרו בה טעמא אחרניא ור"י ורבנו אזדי לטעמייהו דר' יהודה מהמדבר עד הלכנון אין בכלל אלא מה שבפרט ודווקא א"י הוא דקנושה.

אבל שאר ארצות אין לה קנושה כלל אפילו אם כבשוה ישראל. ומש"ה בעי דווקא ספינה גושששת.

אבל בלא"ה אע"ג דהעפר בא לארץ והוי דומיא דשאר ארצות שפכשוה ישראל מ"מ אינה חייבת במעשר ורבנו לטעמייהו דרשי כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם לשאר ארצות דגם עליהם חלה הקנושה למצות.

וה"ה עפר שפא לארץ דהוא עצמו חייב. ולפ"ז הוי ליה להרמב"ם ז"ל לפסוק פרבנו דר"י גבי ספינה אלא דסמוך אהא דאמרי בש"ס דילן דאימתי דר"י הוא לפרש.

והדברים עתיקים וצריכין עיון רב ויצאתי קצת חוץ לגדר הפשט פי לפרש באתי ועדיין לא נתבררו הדברים עד יבא המורה צדק. ודו"ק בכל הנ"ל: דף פג אמר רב ליתא למתניתין מקמי בריתא כו' אמרי בי רב משמיה דרב הלכה כר' יוסי באנדרוגינוס ובהרפכה.

ופי' רש"י ז"ל דאמרי בי רב פליגא אהא דרב דלעיל. ופסקו כר' יוסי דמתניתין דזכר ונדאי הוא.

והיינו דרב הונא אמר רב לקמן דאנדרוגינוס חייבין עליו משני מקומות דאמרי בי רב דהקא היינו רב הונא. וכדאמרינו בשמעתין.

וא"כ הילכתא כרב בהא דשמואל ור"י נמי פנותיה ס"ל דאנדרוגינוס זכר הוא. אבל הרי"ף ז"ל מפרש הוה דאמרי בי רב הלכה כר"י היינו נמי ר' יוסי דבריתא פי הוה דרב.

ויש להביא קצת ראיה לפי' ז"ל מהא דאמרינו באנדרוגינוס מה לי אמר שמואל וקאמר ת"ש מהא דאמר שמואל ליתא לבריתא מקמי מתני'. וא"כ היינו הוה דרב לפי' רש"י ז"ל.

ואמאי לא קאמר שמואל באנדרוגיגוס וקנשי וקידוש. אכל לפי הרי"ף ז"ל גיחא דכר' יוסי דמתניתין לא איצטריד ליה ליפסוק הלכה פמותו דלא מצינו מאן דפליג עלי' ור' אליעזר נמי פנותי' ס"ל.

ונהי דמצינו פמה משניות דס"ל דספק הוי מ"מ פאן במתניתין לא אשפחן פלוגתא וכן משמע קצת דאהגי תרתי דאמר רב הלכה כר' יוסי אמר ליה שמואל לרב עגן דלא ס"ל הכי. והיינו באנדרוגיגוס והרפכה.

אלא דקשה לשיטתו מהא דאמר רב הונא אמר רב לקמן חייבים עליו סקילה משגי מקומות אלמא דרב הונא משמי' דרב ס"ל דזכר הוא ואמרי בי רב דהכא היינו רב הונא וכדאמרינו בשמעתינו.

וראיתי בנימק"י שפתיב דאמרי בי רב דהכא היינו רב המנונא. ולא הבנתי דהא בהדיא אמרינו הכא דהיינו רב הונא.

אבל לגנוסחא דילן דגרסי' לקמן אמר רב יהודה אמר רב חייבין עליו כו' א"ש. ולפי שיטת הרי"ף ז"ל אין חייבין עליו סקילה כלל.

ולשיטת רש"י ותוס' והרא"ש ז"ל חייבין עליו בב' מקומות: והרמב"ם ז"ל כתב ג"כ בפ"י המשניות ובחייבורו דהלכה כר' יוסי דברייטא דספיקא הוי ואינו מאכיל בתרומה. אלא דלעגן סקילה פסק כר"א דמתניתין דחייבין עליו סקילה פזכר היינו במקום אחד לבד וכבר עמד עליו הרשב"א ז"ל דהא ר"א משמע דס"ל דזכר ונדאי הוא.

וכדאמרינו לעיל בין למר בין למר מיפשט פשיטא ליה. וכתב ליישב דברי הרמב"ם ז"ל מהא דאמר רב חסדא לא לפל אמר ר"א אנדרוגיגוס זכר מעליא הוא.

משמע דס"ל לרב חסדא דלר"א נמי לאו זכר ונדאי הוא. והא דמחייב עליו סקילה פזכר היינו מריבו' דנאת זכר.

ולפ"ז מציינן למימר דר' סימאי דאמר דחייבין עליו משגי מקומות ג"כ לא ס"ל דזכר ונדאי הוא אלא הפל מריבו'א דקרא דכתיב משכביאשה וא"ש השתא דלא תיקשי מהא דרב הונא אהא דאמרי בי רב וכולהו בחדא שיטתא קיימי ואתי נמי שפיר הא דאמרינו לקמן ארב הונא הוא דאמר כר' סימאי ולא קאמר הש"ס דאמר כר' יוסי ור"ש דמתניתין דס"ל נמי דחייב משגי מקומות פדאמרי' בשמעתינו וכן הקשה הרשב"א ז"ל ודברי הרמב"ם ז"ל גיחא פיון דאפילו אי לאו זכר ונדאי הוא חייבין עליו למר פדאית ליה ולמר פדאית ליה א"כ תו לא שמעינו מאי אמרי ר"י ור"ש לעגן חייב סקילה דהם אתו לאשמעינו דזכר ונדאי הוא.

אלא דלפי משמעות לשונו ז"ל בפ"י המשנה דספק גמור אי זכר אי נקיבה א"כ למה תחייב משגי מקומות שפא נקיבה היא ואפילו במקום זכרות אין לחייב אם נקיבה היא: אבל הרמב"ן ז"ל בחי' פתיב דלר' יוסי דברייטא לאו ספק אלא בריה בפ"ע הוא ולאו זכר גמור ולאו נקיבה גמורה.

ולפ"ז א"ש דמחייבין עליו למר פדאית ליה ולמר פדאית ליה. ולפי שיטה זו מציינן למימר דרב ושמואל ס"ל כר"ל דרבי יוסי דמתני' ס"ל דספק הוא ואפ"ה שפיר קאמרי' דמתני'

וּבְרִייתָא פְּלִיגֵי אֶהְדְּדֵי דְמַתְנִי ס"ל דְסַפְק הָוֵי וּבְרִייתָא ס"ל דְבְרִיָהּ הוּא: וְהָעוֹלָה לְהַלְכָה לְפִי שְׂטוֹת אֱלוֹ.

לְדַעַת רַש"י וְחוֹס' וְהָרָא"ש ז"ל קי"ל כר' יוֹסֵי דְמַתְנִי דְזָכַר וּנְדָאֵי הוּא וּמֵאָכִיל אֶת אֲשֶׁתוֹ בְּתֵרוּמָה וְחִיבִים עָלָיו בְּב' מְקוֹמוֹת. וּלְדַעַת הָרִי"ף ז"ל הָוֵי סַפְק וְאִין מֵאָכִיל אֶת אֲשֶׁתוֹ בְּתֵרוּמָה וְגַם אִין חִיבִים עָלָיו כָּלל פִּינּוּ דְסַפְק נְקִיבָה הוּא.

וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ן ז"ל אֵינּוּ מֵאָכִיל אֶת אֲשֶׁתוֹ בְּתֵרוּמָה מִשּׁוּם דְבְרִיָהּ בַּפ"ע הוּא אָבֵל חִיבִין עָלָיו מִשְׁנֵי מְקוֹמוֹת מְרִיבוּי' דְאֵת זָכַר. וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל ג"כ אֵינּוּ מֵאָכִיל אֶת נְשִׂיו מִשּׁוּם דְסַפְק הוּא וּפְסַק כר"א דְחִיבִין עָלָיו כְּזָכַר וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְאֶמְרִינּוּ לְמַן דְרַבְנּוּ הָכִי ס"ל ור' סִימַאי יַחֲדָאָה הוּא וּלְרַבֵּי נְמִי הָכִי ס"ל וְכֵן אֵייתָא בִּירוּשְׁלַמֵי דַר' יוֹחָנָן הָכִי ס"ל: וּלְעַנְנָן אִם נִבְעַל אֲנִדְרוּגִינוֹס לְפִסְנָל לֹא אִם נִפְסַל מִן הַתְּרוּמָה לְדַעַת רַש"י וְחוֹס' וְהָרָא"ש ז"ל נִרְאָה פְּשׁוּט דְלֹא נִפְסַל מִן הַתְּרוּמָה פִּינּוּ דְזָכַר וְנָדָאֵי הוּא וְאִין זָכַר נִפְסַל.

וְכֵן לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן ז"ל דְבְרִיָהּ הוּא ג"כ יֵשׁ לוֹמַר דְאֵינּוּ נִפְסַל לְתֵרוּמָה פִּינּוּ דְלֹא מְסַפְקִין לִיהָ בְּנְקִיבָה. אָבֵל לְדַעַת הָרִי"ף ז"ל וְהָרַמְבַּ"ם ז"ל נְדָאֵי נִפְסַל מִן הַתְּרוּמָה מְסַפְק שְׁמָא נְקִיבָה הוּא וּמְסַתְבְּרָא דְנִפְסַל מִב' מְקוֹמוֹת פִּי הֵיכִי דְבְכָל פְּסוּלֵי תְרוּמָה נִפְסַל מִב' מִשְׁכָּבוֹת וְאִם נִבְעַל לְמִינוֹ לְאֲנִדְרוּגִינוֹס הֵיךְ נִרְאָה דְאֵינּוּ נִפְסַל פּוֹסְלַת אָבֵל הָרַמְבַּ"ם ז"ל כְּתַב דְבְמִינוֹ נְמִי נִפְסַל אִם נִבְעַל גְּלַפְסָנָל בְּמְקוֹם נְקִיבוֹת.

וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דַּמ"מ נִבְעַלָה לְפִסְנָל לָהּ. פִּינּוּ דְבִיאָתוֹ בִּיאַת זְנוּת וְאֶפְּלוֹ אִם נְקִיבוֹת הֵם אֶפְשָׁר דְמוֹנְהָרוֹת זֶה עַל זֶה דְהָא בְּעִילַת זְנוּת הִיא אָבֵל בְּמְקוֹם זְכוּרוֹת אֵינּוּ נִפְסַל וְהֵינּוּ פִּינּוּ דְחִיבָה עָלָיו הַתּוֹרָה כְּזָכַר יֵשׁ לוֹ דִּין זָכַר וְאִין זָכַר פּוֹסַל אֶת הַזָּכַר וְעֵינּוּ בַכ"מ ז"ל בְּאוֹרָהּ.

אָבֵל הָרָאב"ד ז"ל כְּתַב דְמִפְּל הַמְקוֹמוֹת נִפְסַל וּמוֹצֵא הַדְּבָרִים הוּא מִן הִירוּשְׁלַמֵי בְּפִירְקִין דְאֵייתָא הֵתָם קִידָשׁ אִין חוֹשְׁשִׁין לְקִידָשׁוֹ נְתַקְדָּשׁ חוֹשְׁשִׁין לְקִידָשׁוֹ נִבְעַל נִפְסַל מִן הַתְּרוּמָה כְּנָשִׁים ר' נִיחָא ב"ר סְבָא ור' יוֹנָה בְּשֵׁם רַב הַמְנוּנָא אֶפְּלוֹ מִין בְּמִינוֹ בְּכָל שְׁהוּא וְקָשְׂיָא אִם זָכַר הוּא אִין זָכַר פּוֹסַל אֶת הַזָּכַר וְאִם נְקִיבָה הִיא אִין נְקִיבָה פּוֹסְלַת נְקִיבָה צַד זְכוּרוֹתוֹ שֶׁל זֶה פּוֹסְלַת צַד נְקִיבוֹתוֹ שֶׁל זֶה וּפִי' הַכ"מ ז"ל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל דְצַד נְקִיבוֹתוֹ הֵינּוּ מְקוֹם נְקִיבוֹת וְהַקְּוָשְׂיָא דָאִם זָכַר כו' קָאֵי אֵהָא דְאָמַר ר' יוֹנָה מִין בְּמִינוֹ בְּכָל שְׁהוּא הֵינּוּ בְּאֵיזָה מְקוֹם שְׂיֵהִיָהּ.

וּמִשְׁנֵי דְאֵינּוּ פּוֹסַל אֱלָא בְּצַד נְקִיבוֹת. אָבֵל אִין לְפָרֵשׁ דְמַצַּד נְקִיבוֹתוֹ פּוֹסַל בְּכָל עַנְנָן דְהָא לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל אִין כָּאֵן ב' צְדָדִים אֱלָא סַפְק זָכַר סַפְק נְקִיבָה.

וְאַחֲרֵי הָעֵינּוּן בְּדַעַת הִירוּשְׁלַמֵי א"א לְפָרֵשׁ כֵּן מְהָא דְאֶמְרִינּוּ הֵתָם מֵאָכִיל אֶת נְשִׂיו וְאֵינּוּ מֵאָכִיל אֶת עֶבְדָּיו מֵאָכִיל אֶת נְשִׂיו מִפְּחַ זְכוּרוֹתוֹ וְאֵינּוּ מֵאָכִיל אֶת עֶבְדָּיו מִפְּחַ זֶה וְזֶה נִתְחַלְלָל צַד נְקִיבָה שְׁבוּ.

הָרִי מְבוֹאֵר לְהַדְּיָא דְלִשְׁטַת הִירוּשְׁלַמֵי יֵשׁ בּוֹ ב' צְדָדִים זְכוּרוֹת וּנְקִיבוֹת וּמֵאָכִיל אֶת נְשִׂיו מִצַּד הַזְּכוּרוֹת וּקִידָשׁוֹ קִידָשׁוֹ וְאֵע"ג דְהוּא עֲצָמוֹ אֲסוּר לְאַכְנֹל בְּתֵרוּמָה מִצַּד נְקִיבוֹתוֹ שְׁנִתְחַלְלָל מ"מ אֲשֶׁתוֹ לֹא נִפְסַלָהּ בְּשִׁבִיל זֶה דְהָא צַד זְכוּרוֹת לֹא נִתְחַלְלָל וְהָוֵי כְּמוֹ עֶרְל וְכָל הַטְּמֵאִים דְמֵאָכִילִין אֶת נְשִׂיהֶם.

אָבֵל עֲבָדָיו אֵין אוֹכְלִין דְּהָא יֵשׁ קִנְיָן בְּהֵם גַּם לְצַד נְקִיבוֹ' וְעַבְדֵי חֲלָלָה אֵין אוֹכְלִין. וְאַפִּי לְמַ"ד דְּוֹדַי זָכָר הוּא מ"מ יֵשׁ לוֹ צַד נְקִיבוֹת לִיפְסֵל מִן הַתְּרוּמָה.

וּמִש"ה מִיפְסֵל נְמִי מְאַנְדְּרוּגִינוֹס מִיְנוּ. וּלפ"ז מְצִינּוּ בִירוּשְׁלָמִי שְׁחִילָק בֵּין מְקוֹם נְקִיבוֹת לְמְקוֹם זְכָרוֹת וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּבַתְּרוּנֵיהוּ נִפְסֵל וְגַם אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּאַפִּילוּ נִבְעַל לְזָכָר וְדַאי אֵינוּ נִפְסֵל אֲלָא בְּמְקוֹם נְקִיבוֹת דְּזָה הוּא צַד נְקִיבוֹת.

אָבֵל לְדִידֵן דְּקִי"ל דְּסַפֵּק הוּא לֹא שְׁמַעִינָן דְּמִיפְסֵל מִמִּינוּ. כִּינֵן דְּלִית בֵּיהּ ב' צְדָדִים אֲלָא אוֹ זָכָר וְדַאי אוֹ נְקִיבָה וְנִדְאִית וְאֵין זָכָר פּוֹסֵל כּו'.

וְאֵין נְקִיבָה פּוֹסֵלֵת כּו' וּמִדְּעַת הֶרְאָב"ד ז"ל נִרְאָה דְּמִפְרַשׁ דְּעַת הִירוּשְׁלָמִי כְּמוֹ שְׁפִי. אֲלָא דְּכַתֵּב דְּכֵן נִרְאָה עֵיקָר לְהַלְכָה דְּנִפְסֵל בְּכָל הַמְקוֹמוֹת וְאַפִּילוּ בְּמִינוּ וּלְדִידֵי צ"ע דְּמִשְׁיַטַּת הַש"ס דִּילֵן מְשַׁמַּע דְּלִיפָא מ"ד דב' הַצְּדָדִים יֵשׁ בּוֹ זָכָר וְנְקִיבָה כְּדִמְוֹכַח מְהָא דְּאַמְרִי (שְׁבַת קל"ז) דְּלֹא לְפָל אָמַר ר"י דְּאַנְדְּרוּגִינוֹס זָכָר הוּא מְדַפּוֹסֵל אֲשֶׁה וְאַנְדְּרוּגִינוֹס לְקַדְשׁ מִי חֲטָאת אֲלֵמָא דְּמִסְפָּקָא לִיהּ בְּאַשְׁה.

וְאֵי נִימָא דְּאִיפָא מ"ד דְּתַרְנוּיָהוּ אִית בֵּיהּ א"כ לֹא קִשְׁיָן אַהֲדָדֵי דְּלַעֲגָנָן מִיְלָה דּוֹחָה שְׁבַת מְצַד זְכָרוֹתוֹ וְלְקַדְשׁ פְּסוּל מְצַד נְקִיבוֹתוֹ וְלָמָּה לִיהּ לְמִימַר דְּאַתְיָא מְקַרָא דְּכָל זָכָר אֲלָא וְדַאי מְשַׁמַּע דְּמ"ד דְּזָכָר הוּא אֵין בּוֹ אֲלָא צַד אֶחָד.

וְלֹא מְצִינּוּ בַּש"ס דִּילֵן אֲלָא אוֹ זָכָר וְוֹדַאי אוֹ סַפֵּק אוֹ בְּרִיָה בַּפ"ע לֹא זָכָר וְלֹא נְקִיבָה. אָבֵל שְׁיֵהֲיָהּ בּוֹ ב' הַצְּדָדִים לִיפָא לְמַ"ד.

וּי"ל דְּהִירוּשְׁלָמִי נְמִי לֹא קְאָמַר אֲלָא לַעֲגָנָן בִּיאַת זְנוּת כִּינֵן דְּיֵשׁ לוֹ צַד נְקִיבוֹת אָבֵל לֹא לְשַׁאָר מִיְלֵי: וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק לְשִׁיטַת הֶרְאָב"ש ז"ל דְּפַסְק פְּרַבִּי יוֹסִי דְּמַתְנִי דְּזָכָר וְוֹדַאי הוּא א"כ תִּיקְשִׁי הָא דְּפַסְק בְּפָרְק ר"א דְּמִיְלָה דְּאַנְדְּרוּגִינוֹס אֵין מִילְתּוֹ דּוֹחָה שְׁבַת וְאַמַּאי כִּינֵן דְּזָכָר וְדַאי הוּא.

וּלְזָה יֵשׁ לוֹמַר דְּמְקַרָא דְּעַרְלָתוֹ מְמַעְטִינָן לִיהּ וְכַדְאִיתָא הֵתֵם בַּפ' ר"א דְּמִיְלָה וְאַפְתִי תִיקְשִׁי מְהָא דְּפַסְק לַעֲגָנָן שׁוֹפֵר דְּאַנְדְּרוּגִינוֹס אֵינוּ מוֹצִיא שְׁאֵינוּ מִיְנוּ וְאַמַּאי כִּינֵן דְּזָכָר גְּמוּר הוּא וּמְאַכִּיל אֶת אֲשֶׁתּוֹ בַּתְּרוּמָה מ"הת.

וְנִרְאִיתִי בְּדְעַת הֶרְאָב"ד ז"ל שֶׁם שְׂכ' דְּאַפִּי מִיְנוּ אֵינוּ מוֹצִיא מְשׁוּם צַד נְקִיבוֹת שְׁבוּ וְכַדְאִמְרִינָן גַּבִּי חֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֶן חוֹרִין. וְנִרְאָה דְּאַזְגִּיל לְשִׁיטְתָּיָהּ גַּבִּי נִבְעַל לְפָסוּל לוֹ שְׁהַבְּאִתִּי דְּבָרִיו ז"ל לְעֵיל דְּאַפִּי בְּמִינוּ נִפְסֵל בְּכָל מְקוֹם מְשׁוּם צַד זְכָרוֹת שֶׁל זָה וְצַד נְקִיבוֹת שֶׁל זָה.

אָבֵל כְּבָר כְּתַבְתִּי לְעֵיל דְּלֹא אֶמְרִינָן הֵכִי בִירוּשְׁלָמִי אֲלָא לַעֲגָנָן בִּיאַת זְנוּת אָבֵל לְשַׁאָר מִיְלֵי לֹא שְׁמַעֲנוּ לְשׁוּם מ"ד שְׁיֵהֲיָהּ לוֹ שְׁנֵי צְדָדִים וּבִירוּשְׁלָמִי אֶמְרוּ הֵתֵם דְּזָכָר הוּא לְכָל דְּבָר לְהַאֲכִיל אֶת אֲשֶׁתּוֹ וּמַעֲיֵד וּמִנְחָתוֹ כְּלִיל ע"ש עוֹד כְּפָמָה דְּבָרִים וְאַפ"ה נִבְעַל לְפָסוּל נִפְסֵל מְשׁוּם בִּיאַת זְנוּת אָבֵל שְׁיֵהֲיָ' חֲצִיו זָכָר וְחֲצִיו נְקִיבָה לִיפָא לְמַ"ד וְאַפִּי מ"ד דְּבָרִיָה בַּפ"ע הוּא הִינּוּ דְּבָרִיָה חֲדָשָׁה הוּא וְלֹא זָכָר וְלֹא נְקִיבָה.

וְהָא דְאָמְרִי בְּחִיגָה בְּשִׁלְמָא אַנְדְּרוּגִינוּס אִיצְטְרִיף סד"א הוֹאִיל וְאִית לִיה צד וְזָכוּת לְיִחְיִיב אֶלְמָא דִּיש לֹו ב' הַצְדָדִים הָא קְאָמַר הָתָם קמ"ל דְבְרִיָה בַפ"ע הוּא. וַאֲפ"ל דְהֶרָאָב"ד ו"ל מְפָרֵש הָא דְאָמְרִינוּ הָכָא לר' אֶלִיעֶזֶר דְלֵא לְפָל אָמַר דְזָכַר הוּא.

וְכֹן אָמַר רַב חֲסֵדָא לר' יְהוּדָה דְאָמַר דְמִילְתוּ דוּחָה שְׁבַת דְלֵא לְפָל אָמַר דְזָכַר הוּא מְשֻׁמַע דְהִנֵּי תַנְאִי ס"ל דִּיש בֹו ב' צְדָדִים חֲצִיֹו זָכַר כֹו' אָבָל אִין זֶה מְוֹכְרָח אֶלָּא ה"ק אַע"ג דְמַרְבֵּי מְקַרָא לְהִנֵּי מִילֵי דִיש לֹו דִין זָכַר אָבָל לֵא לְכָל מִילֵי.

וְדוּנְקָא בְּהִנֵּי מִילֵי הוּא דְרַבֵּי קְרָא. אָבָל לְעֵנִין פֶּל הַמְצוֹת שְׁנֵאָמַר בֹו דְחֲצִיֹו מְחֻיָּיב בְּכָל הַמְצוֹת וְחֲצִיֹו הַשְּׁנֵי פְטוּר זֹו לֵא שְׁמַעְנוּ.

וְעֵינִין בְּדַעַת הַה"מ בַּה"ל שׁוֹפֵר שְׁחִילְקָא שְׁם בֵּין חֲצִי עֶבֶד כֹו' לְאֶדְרוּגִינוּס מְשׁוּם דְזֶה בִּידֵי אָדָם וְזֶה בִּידֵי שְׁמַיִם וּלְפַמְש"כ אִין צְרִיף לְזֶה וְאֶפְשָׁר פְּנוּנַת הַה"מ ו"ל ג"כ הָכִי הוּא דְבִידֵי שְׁמַיִם לֵא שְׁרִיף לְחִלְקָא לְחֲצָאִין אֶלָּא בְרִיָה בַפ"ע הִיא.

וְכֹן בְּכוּי לִיכָא לְמ"ד שְׁיִתְחַלְקָא לְחֲצָאִין חֲצִיָה חִיָה וְחֲצִיָה בְּהֵמָה אֶלָּא אוּ סַפְקָא אוּ בְרִיָה בַפ"ע הִיא. וְהָא דְאִיצְטְרִיף גְּבִי מִילָה קְרָא דְעָרְלָתוּ לְמַעוּטֵי וְגְבִי עוֹלַת רְאִיָה קְרָא דְזָכוּרָה הֵינֵנו לְמ"ד דְבְרִיָה בַפ"ע הִיא וּסד"א פִּינֵן דִּיש לֹו זָכוּת מִיְחְיִיב בְּהוּ קמ"ל דְפְטוּר.

אוּ אֶפְיָלוּ לְמ"ד דְזָכַר וְדָאִי הוּא מ"מ בְּהִנֵּי גְזִירַת הַכְּתוּב הוּא דְפְטוּר. אָבָל לְכָל הַמְצוֹת לִית בִּיָה חִיּוּבָא אֶלָּא אוּ מְסַפְקָא אוּ לְמ"ד דְזָכַר וְדָאִי הוּא.

אָבָל לְמ"ד בְּרִיָה בַפ"ע הוּא לֵא מִיְחְיִיב מ"הת בְּמְצוֹת שְׁל אֲנָשִׁים כָּל הִיכָא דְלִיכָא רִיבּוּיָא. וְכֹן מְבֹאָר בְּדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל בַּה"ל גְּזִירוֹת גְּבִי הָאוּמַר הַרִינֵי נְזִיר שְׁזָה אִישׁ אוּ שְׁזָה אִשָּׁה אוּ לֵא אִישׁ וְאִשָּׁה דְהִנֵּי נְזִיר הֵינֵנו מְשׁוּם שְׁיֵש בֹו דִינִים שְׁזָה לְזָה וְלְזָה כֹו'.

אָבָל לֵא בְּטַבְעוּ וְתוֹלְדָתוּ ע"ש. עכ"פ עַל דַּעַת הָרָא"ש ו"ל הַקְּוִשְׁיָא בְּמִקוּמָה עוֹמְדַת פִּינֵן דְפַסְק הָכָא דְזָכַר וְדָאִי הוּא אֲמַאי לֵא יוֹצִיא גַם שְׁאִינוּ מִינּוּ.

שׁוּב רְאִיתִי בְּדַעַת הָרָא"ש ו"ל בְּבַכּוּרוֹת דְמְסַפְקָא לִיה לְעֵנִין הִלְכָה אִי פְּשִׁיטַת הַרִי"ף ו"ל דְהִלְכָה כַר' יוֹסִי דְבְרִיָּתָא אוּ פְּשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל דְהִלְכָה כַר' יוֹסִי דְמַתְנִי' דְזָכַר הוּא וְפַסְק הָתָם לְחוּמְרָא לְעֵנִין בְּכוּר.

דַּלר' יוֹסִי דְבְרִיָּתָא דְאָמַר בְּרִיָה הֵנִי לְעֵנִין בְּכוּר אִינוּ קְדוּשׁ כָּלֵל. וְכַחְכְּמִים דְהָתָם וּמְשׁוּם דְחָשׁ לְדַעַת הַתּוֹס' ו"ל דְזָכַר הוּא פַּסְק לְחוּמְרָא דְקְדוּשׁ וְאִינוּ נְאָכָל אֶלָּא בְּמוּמוּ וְאִזְנִיל הָתָם בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ן ו"ל דַּר' יוֹסִי דְבְרִיָּתָא בְּרִיָה בַפ"ע הוּא דְקָאָמַר וְדֵלָא פְּשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל שְׁפַתְב דַּלר' יוֹסִי סְפִיקָא הֵנִי: אָבָל הַרְמַב"ם נִרְאָה דְפַסְק דְסְפִיקָא הֵנִי וְכַמְבֹּאָר בְּדְבָרֵיו בַּה"ל אִישׁוֹת וְכֹן מְבֹאָר בְּמִשְׁנֵה בַפ"ב דְזָבְחִים דְטוּמְאַתָּן בְּלוֹבֵן אוּ בְּאֹנְדָם סַפְקָא הוּא.

וְכֹמוּ שְׁפַסְק הַרְמַב"ם ו"ל בַּה"ל מְטַמְאֵי מו"מ וְאֶפ"ה לְעֵנִין בְּכוּר פַּסְק פְּחַכְמִים דְאִינוּ בְּכוּר אֶלָּא נִגְזָז וְנִעְבָד וְעֵינִין תּוֹסִי"ט פ"ט מְבַכּוּרוֹת שְׁעָמַד ע"ז: וְנִרְאָה לִינִשְׁב ע"פ דְבָרֵיו ו"ל בַּפ"ג מַה"ל אִיסוּרֵי מְזִבַח שְׁפַתְב הַטּוּמְטוּם וְהָאֲנְדְּרוּגִינוּס אַע"פ שְׁאִין לָהּ מוּם גְּדוּל מַהֵם הַרִי הֵם פְּסוּלִין לְמַזְבֵּחַ מְדָרָה אַחַר פִּינֵן שְׁהֵם סַפְקָא זָכַר סַפְקָא נִקְבָּה הַרִי הֵם כְּמִין אַחַר.

ומש"ה פסול אפי' בעוף. משמע מדבריו ז"ל דמ"ד ברי' הוא לא דפשיטא ליה דבריה
אחריתי הוא אלא מפני שהיא ספק מחשיב ליה כברי' אחריתי לענין קרבנות דבעינו זכר
נדאי ונקיבה נדאית.

והיינו טעמא דתקמים דאמרי דאינו בכור משום דחשיב כברי' אחריתי וְלאו זכר הוא:
אלא דצ"ע מ"ש דלענין בכור חילק בין אנדרוגינוס לטומטום דאנדרוגינוס אינו קדוש
כָּלל וטומטום קדיש מספיקא פרב חסדא בבכורות.

ומ"ש לענין ערכין וקדשים לא חילק בין אנדרוגינוס לטומטום. וכי היכי דלענין קדשים
כתב דטומטום נמי פמין אחר הוא ה"נ לענין בכור אמאי קדוש מספיקא.

ועוד דבבכורות סוף פ' על אלו מומין קאמר הש"ס לרב חסדא דגם לענין ערכין וקדשים
סמי מפאן טומטום. וכבר האריך בזה הלח"מ ז"ל בפ"ב מהל' אישות ע"ש.

והנה מה שפסק לענין ערכין וקדשים דטומטום ואנדרוגינוס אינו בכלל נדאי לא תיקשי
דקא מצינו לר"ש דאמר דאנדרוגינוס אינו קדוש בבכורה אע"ג דס"ל הקא דזכר ונדאי
הוא. וכמו שפכתבו התוס' ז"ל שם בבכורות משום דמ"מ אימעט מקרא דהזכר.

א"כ כש"כ למ"ד דספק הוי דמצינו למעוטי וכן אנשחן לר"ש דממעט לטומטום
ואנדרוגינוס משום דגמר תחת תחת מקדשים אלמא דגם לענין קדשים אימעוט אע"ג
דזכר הוא וכן מוכח מהא דרבי יהודה ס"ל דטומטום ואנדרוגינוס אין נערכין אף על גב
דסבירא ליה דאנדרוגינוס ספק הוא פדאיתא לעיל בפירקין דף ע"ב וכמו שכ' התוס' ז"ל
בבכורות.

ומטעם זה קשיא לי הא דאמרינו בשבת פ' ר"א דמילה. ולקמן בסוף פירקין לא לפל
אמר ר"י אנדרוגינוס זכר הוא ולא לפל אמר ר"א כו' שאם אי אמה אומר פן במוקדשין
יקדש וקא ר"ש דאמר דזכר הוא מדמאכיל את אשתו בתרומה דאורייתא ואפ"ה
במוקדשין לא קדיש.

אלא די"ל דרב חסדא הוא דקאמר הכי. ולטעמיה אזיל דס"ל דמספיקא שפיר קדוש כמו
בטומטום.

ואפשר דס"ל כר"ל דר"י ור"ש מאכילה בתרומה דרבנן קאמרי. אבל לר' יוחנן דקי"ל
פנותיה דלר"ש מאכילה בתרומה דאורייתא.

ואפ"ה ממעטינו ליה מזכר דאינו קדוש בבכורה ובקדשים כ"שכ דלמ"ד ספיקא הוא
דממעטינו ליה: אבל מה שחילק גבי בכור בין טומטום לאנדרוגינוס צ"ע פיון דתרנוני'הו
הוי ספק ואי משום דמתמת ספיקו חשיבי פמין אחר.

וכמו שכ' בפ"ג מהל' איסורי מצבא. א"כ טומטום נמי לא ליקדש בבכורה.

וצ"ל דפסק כר' יוסי דאנדרוגינוס לחוד הוא דבריה הוי וכמבואר שם בתוספתא
דביכורים. אבל טומטום אינו פן כו'.

והיינו פיון דספיקו של אנדרוגינוס הוא ספק לעולם חשיב כברי' אחריתי. אבל טומטום
פיון דאפשר להתברר לא חשיב ברי'.

ואע"ג דלעגן עוף קדשים פתב דהוי תרנונייהו פמינא אחרניא. מ"מ לעגן בכור דקדושה
הבא מאליה היא קדוש מספיקא ועדיין צ"ע.

ואחר פל הנ"ל נתברר דלדעת הרמב"ם ז"ל ג"כ טומטום ואנדורוגינוס ספיקא הוי לעגן
פל מילי. והיגו טעמא דלא פתב לעגן מעשר בהמה דטומטום ואנדורוגינוס איגן נכנסין
לדיר להתעשר ואע"ג דגבי קדשים פתב דלא קדושים מ"מ ע"כ ת"ק שם לא גמר מעשר
מקדשים לעגן זה.

ועיין בלח"מ פ"א מהל' א"ב שהקשה על הרמב"ם ז"ל שכתב דנושא לכתחילה. דהא
פריה הש"ס ממתני' לר"ל, דאמר דספק הוא ע"ש.

וכן הקשה הרשב"א ז"ל אבל בתוספתא דביכורים תני נמי דנושא אבל לא נישא אע"ג
דבריימא זו ס"ל דספק הוי וכדקתני התם דמטמא באנדום פנשים. ופסול מן העדות
פנשים.

ובתוספתא זו שנדפסה סוף ספר זרעים יש הרבה דברים אשר צריכין ביאור. תדא הא
דמייתי התם וזרקק ליבום פאנשים לא קי"ל הכי משום דהוי סריס חמה.

ואפשר אפילו ר"א מודה בזה פיון דאין לו רפואה. ובמשנה ג' תני התם ואינו נבעל
בעבירה פנשים.

וגם זה אינו מוכן דהא פבר תני אבל לא נישא ואפי' במקום נקבות איסורא איכא ואפ"ל
דנתפנין לעגן לפסול מן התרומה. וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל במשנה ה' שם ואין חייבים
על מפתו כו' נראה דלא גרסינן לה.

והא דתני התם ואם אמר הריני נזיר שזה לא איש ולא אשה אינו נזיר ג"כ נראה דצ"ל
הרי זה נזיר. וכמבואר בדברי הרמב"ם ז"ל ועיין בזה בדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ח מהל'
זכיה ומתנה ובפ"ה מהל' נחלות.

ובדברי הה"מ ז"ל ובלח"מ ז"ל שם ועדיין צ"ע. וכן פסקי הטור ז"ל בזה צ"ע דבטור
א"ה ע"ס' מ"ד פתב בשם הרא"ש להלכה דזכר הוא.

וכבר פתבתי דברי הרא"ש ז"ל בבכורות דמספקא לי להלכה. וכדמוכח מפמה מקומות
מדבריו ז"ל.

וגבי נחלות פתב דבריה הוי. וכבר האריכו בזה הראשונים ז"ל.

ועיין בש"ג שפראה מדבריו דלמ"ד דזכר הוא מייבמים את אשתו וגם הוא מייבם. וכתב
שפן הוא דעת הרא"ש.

והרי הרא"ש ז"ל פתב בפ"ב דברי התוספתא שהביא הרי"ף ז"ל דאשת אנדרוגינוס לא
חולצת ולא מתייבמת וכ"ע מודים דסריס חמה הוא. ודו"ק בכל הנ"ל.

ועיין בא"ה ע"ב טור וב"י וש"ע ע"ס' קע"ב: שם תניא ר"י בר"י אומר טומטום לא יחלוץ
שפא יקרע וימצא סריס. ופסק הרא"ש ז"ל פנותייה לחומרא.

וְכַתְּבוּ הַטּוֹר וְהַשִּׁג ו"ל דְּאֶפִּילוּ אַחַר שְׂיִקְרַע סֶפֶק הוּא אִם הוּא סְרִיס חֲמָה אִי לֹא וַאֲ"א
לְהַתְּבַר ע"י סִימָנִים וְכֵן מִשְׁמַע לְשׁוֹן הַשִּׁ"ס וְאֶפִּי' נִמְצָא זָכַר שְׂמָא יִמְצָא סְרִיס וְכַתְּב
דְּרַבְּנָן פְּלִיגִי וּס"ל דְּנוֹדָאֵי לָאוּ סְרִיס הוּא וְחוֹלֵץ וּמִינֵיבָם אַפ"ה פֶּסֶק לְחוּמְרָא כַר"י בַר"י.

אַבְל בְּבִכּוּרוֹת סוּף פ' עַל אֱלוּ מוּמִים מִשְׁמַע דַּכ"ע ס"ל הוֹאִיל וְאִישְׁתַּנִּי אִישְׁתַּנִּי וּלכ"ע
תִּיּוֹשִׁינָן שְׂמָא יִמְצָא סְרִיס וַאֲר' יְהוּדָה דְּמִשְׁנֵי לִיהַּ וְנוֹדָאֵי סְרִיס הוּא דְּפְלִיגִי רַבְּנָן. אַבְל
לְסֶפֶק סְרִיס לַכ"ע תִּיּוֹשִׁינָן הוֹאִיל וְאִישְׁתַּנִּי.

וַאֲ"כ קָשָׁה עַל הַרְמַב"ם ו"ל שְׂפֶסֶק דְּאַחַר שְׂיִקְרַע חוֹלֵץ וּמִינֵיבָם עֵינָן בַּפ"ו מֵהַל' יְבוּם.
אַבְל בְּאַמַּת דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל מְוַכְרְחִים מֵהָא דְּאִיתָא פֶּרֶק יֵשׁ נוֹחֲלִין דָּף קכ"ו טַןְמְטוּם
שְׂנִקְרַע וְנִמְצָא זָכַר אֵינּוּ נַעֲשֶׂה בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה שְׂנִאָמַר פִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן עַד שְׂיִהְיֶה בֵּן
מִשְׁעַת הַנְּיָה וְאִי נִימָא דְּמַחְזְקִין בְּסֶפֶק סְרִיס אַפִּי' אַחַר שְׂנִקְרַע א"כ בְּלֹא"ה אֵינּוּ נַעֲשֶׂה
בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה דְּהָא סְרִיס אֵינּוּ נַעֲשֶׂה בֵּן ס"מ כְּדַתְּנִיא לְעִיל בְּבַרְיִיתָא.

אַלָּא וְנוֹדָאֵי ש"מ דְּאַחַר שְׂנִקְרַע נִיכָר הוּא אִם סְרִיס הוּא אוֹ לָאוּ. וְאִם אֵין בּוֹ סִימָנֵי סְרִיס
אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ.

וְאַדְרָבָּה לְדַבְּרֵי הָרַא"ש ו"ל יִקְשָׁה מֵהָא דִּישׁ נוֹחֲלִין דְּהִיא מִימְרָא דְּרַבִּי אֲמִי דְּלֹא מַחְזְקִין
לִיהַּ בְּסְרִיס וְלָמָּה נָחוּשׁ לְחוּמְרָא דְּלֹא כְּנוֹתִיָּה. וְאֵין לוֹמַר דְּהֵתָם מִיַּרְי שְׂהוֹחֲזוּק דְּלֹא
סְרִיס הוּא ע"י לִידַת בְּנִים דְּהָא כָּל יָמָיו שָׁל בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה אֵינּוּ אַלָּא ג' חֲדָשִׁים.

וַאֲ"כ בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה הַנְּיָה הַתְּרַאֲת סֶפֶק. וְעֵינָן בְּלַח"מ ו"ל הַל' מְמָרִים שְׂכַתְּב לְקַיִים גִּירְסַת
הַרְמַב"ם עַד שְׂיִהְיֶה בֵּן מִשְׁעַת הַתְּרַאֲה וַר' אַבָּא מִיַּרְי שְׂעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה קוֹדֵם שְׂיִקְרַע א"א
לוֹמַר כֵּן דְּלָמָּה לִי מִיַּעוּטָא דְּעַד שְׂיִהְיֶה בֵּן הָא בְּלֹא"ה הַתְּרַאֲת סֶפֶק הוּא.

עכ"פ מֵהָא דַּפ' יֵשׁ נוֹחֲלִין מוּכַח דְּאַפְשָׁר לְהַתְּבַר ע"י סִימָנִים אִם סְרִיס הוּא אִם לָאוּ.
וּבְאַמַּת אֵין זֶה מְוַכְרַח לוֹמַר דַּלְר"י בַר"י אַחַר שְׂנִקְרַע ג"כ הוּא בְּסֶפֶק סְרִיס.

אַלָּא תַּרְתִּי קָאָמַר שְׂמָא יִמְצָא נְקִיבָה וְאֶפִּילוּ יִמְצָא זָכַר שְׂמָא יִמְצָא סְרִיס. וְכַדָּאִיתָא
בְּבִכּוּרוֹת.

א"נ שְׂמָא יִמְצָא סְרִיס. אַבְל אַחַר שְׂנִקְרַע וְנוֹדָאֵי אַפְשָׁר לְהַתְּבַר ע"י סִימָנִים אִם סְרִיס
הוּא אוֹ לָאוּ וְדַבְּרֵי הַטּוֹר וְהַשִּׁג ו"ל צ"ע וְדו"ק.

וְעֵינָן בַּפִּי' הַמְשַׁנְיֹת שְׂכַתְּב וְכִינּוֹן דְּקוֹ"ל סְרִיס אָדָם חוֹלֵץ וְחוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ לִית הִילְכְּתָא
כַר' יְהוּדָה נִרְאָה דְּמִשְׁעָם דְּהַנְּיָה סְרִיס אָדָם פֶּסֶק דְּלֹא כַר' יְהוּדָה. וְכֵן מְבִנְיָר יוֹתֵר בְּדַעַת
הַרְע"ב ו"ל דְּאַחַר שְׂיִקְרַע הַנְּיָה סְרִיס אָדָם.

וְהַדְּבָר תְּמוּהַ דְּבִבְכּוּרוֹת שָׁם לְהַדְּיָא מְבִנְיָר דְּסְרִיס חֲמָה הוּא. וְעֵינָן בַּס' יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב
מִהָרֵב מִלְּבוֹב שְׂהִבִּיא בְּשֵׁם בַּה"ג ו"ל מְפִנְרֵשׁ כְּדַבְּרֵי ע"ש.

אַבְל מִדְּבָרֵי הָרַא"ש ו"ל נִרְאָה כְּמוֹ שְׂכַתְּב הַטּוֹר וְהַשִּׁג ו"ל: שְׂיִיף לַה"ר שְׂמוּאֵל
בְּזִלְקָאוּשְׁטֵיין מִבִּיִּיאֵלִיסְקָטָק הַדְּרוֹ עֲלֵה פֶּרֶק הָעֵרֵל פֶּרֶק יֵשׁ מוֹתְרוֹת גְּמָרָא מֵאִי אַר'
דְּתַנִּי אֶלְמָנָה לִיתְנִי בְּתוּלָה.

לכאורה הנה מצי לשנויי דמש"ה נקט אלמנה דינש בה איסור שאסורה ליבמה. אבל אם נשא בתולה גם ליבמה היתה מותרת ולא שייך למיתני מותרות לבעליהם דונקא.

וינש לומר דחלל שנשא פשרה גם פן לא היה עליו האיסור בשעת נישואין הראשונים ואע"ג דלא דמי אהדדי מפל מקום הש"ס לא ניתקא ליה לשנויי הכי: רש"י בד"ה וקא פולה פירקין כו' ומ"ט דקא נפקא לן בפ"ב מועלתה יבמתו כו' עיין רשב"א ז"ל שדקדק קא מסקינן לעיל דטעמא משום גזירה ביאה שניה אטו ביאה ראשונה וי"ל דמשמע ליה לרש"י ז"ל דסוגיא דשמעתין ס"ל דמה"ת הוא דחולצת ולא מתניבמת מהא דאמרין בשמעתין וכ"ת האי תנא סבר נישואין הראשונים מפילין נאי טעמא משום גזירה מאי נפקא מינה קא בבתולה ג"כ שייך למיגזר אטו ביאה שניה דקא גם בזה איכא ל"ת אבל אי מקרא ילפינן דאינו עולה ליבום שפיר ס"ד אמיןא היכא דבנישואין הראשונים היתה ראויה ליבום בזה לא אמרה תורה דאין עולה ליבום פיון דעשה דיבום קדמה לעשה ול"ת של האיסור ואפילו באלמנה לכ"ג דאיכא עשה ול"תה"א דכשרי' ליבומי דלא שייך בזה למימר מאי אןלמיה דהאי עשה כו'.

פיון דעשה דיבום קדמה. ובזה מיןשב קצת תמיהת התוס' ז"ל ע"ב בד"ה וכי תימא ע"ש: ע"ב גמרא ליתני נמי מצרי שני שנשא ראשונה ושניה כו'.

מכאן נמי משמע פדעת הרמב"ם ז"ל שהבאתי לעיל בפ' הערל דראשון שנשא שניה שני הוא. דאל"כ למה ליה מצרי שני אפילו מצרי ראשון שנשא ראשונה ושניה חד פשר וחד פסול.

אלא ודאי בעינן שיהיה שלישי משני הצדדים וק"ל: תוס' בד"ה אי נסיב כו'. וי"ל דבן הישראלית ממצרי שני אין חשוב ישראל לענן קהל.

עיין מ"שכ לעיל פ' הבע"י דף נ"ז ודו"ק: דף פ"ה גמרא לאו משום דרב יהודה אמר רב אלמא דהקישא דרב יהודה קאי אפילו אלאו שאינו שנה בכל. ומשני דלעולם הקישא, דרב יהודה לא מייירי אלא בשנה בכל.

והא דאיצטריך בטומאה בני אהרן פי היכי דלא ליגמר מלא יקחו דנשים מןהרות אפילו בלאו שאינו שנה בכל. ולאכא דאמרי הני איפכא דהקישא דרב יהודה מייירי בכל עונשין בין שוין בכל בין שאין שוין בכל.

והא דאיצטריך לא יקחו פי היכי דלא גילף מטומאה. וי"ל דהני תרי לישני פליגי בהני תרי לישני דריש תמורה דילפינן התם מקרא דאשה מןהרת על התמורה.

ולחז לישנא אצטריך משום דאינה שנה בכל בצניבור ובשנתפיו. נאי גימא דהקישא דרב יהודה מייירי בכל עונשים.

א"כ למה ליה קרא גבי תמורה דליכא למילף תמורה מטומאה דלאו דטומאה אינו שנה בכל יותר מלאו דתמורה משום דלאו דטומאה אינו אלא בפנהים. וכמו שפכתבו התוספות לעיל בריש מכילתין.

אלא ע"כ לא מצינן למילף מהקישא אלא לאו השנה בכל לגמרי. ומש"ה איצטריך ריבויא גבי תמורה.

וכן לא יקחו לקאוי פֿהונָה. וגבי טונמאָה אינצטרייך מינעוּטא דלא גילף מלא יקחו.

והיינו דאינצטרייך גבי תמונה ריבויא לנשים ולא ילפינו מלא יקחו משום דאיפא למימר גילף מטונמאָה לפטורא. אַבל להך לישנא דאמרינו הַתם דמש"ה אינצטרייך לרבנות גבי תמונה משום דהוי לאו שאין בו מעשה שפיר מצינו למימר דמהקישא שמעינו אפילו לאו שאינו שנה בכל.

והא דאינצטרייך לא יקחו משום דס"ד אמינא ליגמור מטונמאָה. ועיין מה שפכתתי בזה בחי' בתמורה שם: שנייה לבעל ולא שנייה ליבם מהו שיהא לה פתובה מיבם דמבעל ונדאי לית לה.

אַבל מיבם אפֿשר אית לה פי היכי דאי ל"ל מראשון תקינו ליה משני ופשיט דלית לה גם מיבם פֿינן דלית לה מבעל. ואי שנייה היא ליבם ולא לבעל פֿתבו הראשונים ו"ל דמבעל ונדאי אית לה פֿינן דמותרת היא לו ומיבם ונדאי לית לה פֿינן דשנייה היא לו והוי כמו שאר נושא שנייה.

ובירושלמי מיבעי להו בהכי פֿינן דכתובה על בעלה הראשון אפֿשר אית לה. ומסתברא דמיבעי ליה אם יש לה פתובה מיבם היכא דלית ליה נכסים מראשון.

פֿינן דחייב פתובה מראשון הוא אפֿשר דאפי' מיבם נמי אית לה. אַבל מנכסי בעלה הראשון ונדאי דאית לה.

וכן כתב הרמב"ן ו"ל בחי' דמיבם הוא דמיבעי להו. וכדאימתא להדיא בירושלמי.

אַבל מלשון הרשב"א ו"ל משמע דמבעל הוא דמיבעי להו. ואין זה מוכן.

ואפֿשר פֿוננתו היינו מנכסי הבעל ואע"פ שיבמה באיסור מ"מ פתובה על נכסי בעלה הראשון. אַבל מד' הרמב"ן ו"ל נראה דבירושלמי מיבעי להו אפילו מיבם ממש מנכסיו.

והנה נראה דבכה"ג שיבמה באיסור אפילו אם ח"ל אין לה פתובה מיבם דהא בח"ל נמי ליכא אלא איסורא דרבנן גזירה ביאה ראשונה כו'. ודברי סופרים צריכין חיזוק.

אֵלא דלטעמא שיהא מרגילתו נראה דבזה אינה מרגילתו. פֿינן דלא הותר אלא ביאה ראשונה ויבואר בזה לקמן בשמעתין: איפא דאמרי ליה תניא יש לה נהא בעמוד והוצא קאי.

נראה דלהאי לישנא נמי אלונתה ואכלה אמר ליה ר' יוחנן דתניא יש לה וללישנא קמא ר' יוחנן הוא דאמר אין לה משום דילמא תיעכב גביה נהא בעמוד והוצא קאי. ור"א מוטיב ליה מברייתא דתניא יש לה וללישנא בתרא ר"י פשיט ליה מברייתא דיש לה ור"א פרייך בעמוד והוצא קאי.

ודילמא תיעכב גביה. והרמב"ם ו"ל פסק פלישנא בתרא וכו' דאמר יש לה.

וכן מבואר בירושלמי דרבי יוחנן ור"א פליגי במזונות ח"ל דר"י אומר יש לה ור"א אומר אין לה. ואיפא למ"ד הַתם דבתנאי פתובה פליגי היינו לאחר מיתה ואיפא דאמרי דש"ס דילן ס"ל כמ"ד במזונות פליגי.

והיינו בלונתה ואכלה. ועיין בדעת הה"מ פ' כ"ד מהל' אישות.

ועינין מהרש"א ו"ל ועינין רשפ"א ו"ל ועינין חיי רמב"ן ו"ל מה שכתבו לאוקימתא דלאות"מ: ע"ב מאי איפא בין רבי לרשפ"א כו'. ומד' הרשפ"א ו"ל נראה דהוי גרס מאי בינייהו ופי' אהני תרי לישנא אליפא דרבי ומש"ה קשיא לי' אמאי לא קאמר הש"ס דחלוצה איפא בינייהו.

וכ' לתרץ דבעי לאשכוחי באיסור ד"ת היכא דלא מרגלא ליה וקמ"ל דלד"א אין חילוק בין ד"ת לד"ס עוד פתב דחליצה נמי כד"ת הניא ואינה צריכה חיזוק. וזה לא הבנתי דהא בדהניא אמרינו דרבי חלוצה קשיא ליה דד"ס היא.

אבל לגוססא דילן דבעי מאי איפא בין רבי לרשפ"א א"ש דלא קאמר חלוצה א"ב משום דבהא כ"ע מודו היכא דהיא או הולד נפסל דיש לה פתובה ואפי' בד"ס משום דבכה"ג אין צריק חיזוק דבלא"ה יש קטטה ביניהם וכמו שפי' רש"י ו"ל.

וגם לא מרגלא ליה וכי פליגי בד"ת וקא מרגלא ליה לרבי יש לה פתובה פיון דד"ת היא וא"צ חיזוק. ולרשפ"א אין לה פתובה פיון דאין היא וולדה נפסל.

ולפ"ז דעת הכ"מ ו"ל שכתב דחלוצה לית לה פתובה לדברי הרמב"ם צ"ע פיון דכולהו מודו בטעמא דלא מרגלא. ומדעת הרשפ"א ו"ל ה"א ובפ' האשה בד"ה לא זה ולא זה מטמאין לה משמע דלא הוי גריס ה"א דאמרינו לעיל חלוצה קשיא ליה ע"ש.

ולישנא דתלמודא מ"ד מפני שהוא מרגילה משמע כפי' הרשפ"א ו"ל דאתרי לישנא דרבי קאי דרשפ"א לא אמר האי מילתא דהוא מרגילה אם לא ללישנא קמא. דרשפ"א מה טעם קאמר.

והרי"ף והרא"ש ו"ל פתבו דחלוצה יש לה פתובה. ומטעם דהוא מרגילה פדקאמר הש"ס.

ואע"ג דלענין ממזרת ונתינה פסק כרבי דיש לה פתובה מטעם דד"ת היא ולא בעי חיזוק. היינו היכא דהיא מרגילתו דבעינן לקונסה.

ובהא קאמר רבי פיון דד"ת היא לא בעי חיזוק ולא קנסיון לה. אבל בחלוצה דהוא מרגילה אין פאן קנס פלל ויש לה פתובה.

והב"ש ו"ל בסי' קט"ז הקשה ה"א מדברי הש"ס משמע כל"ק דרבי לא קאמר טעמא דהוא מרגילה. לא מפעי לפי דעת הרשפ"א ו"ל לא משמע מידי פיון דבתרמי לישני דרבי קאמר.

א"כ קי"ל לחומרא. אלא אפילו לדברי הרא"ש ו"ל דמה בין רבי ורשפ"א מיבעי ליה מ"מ בחלוצה דהוא מרגילה רבי נמי מודה דיש לה פתובה והיכא דהיא מרגלא ליה בד"ת בהא הוא דפליגי.

אבל מה שהקשה מדברי הרא"ש ו"ל פ"ק אלמנה ניונית שהקשה בשם הראב"ד ו"ל באלמנה שלא הפיר בה אמאי לא ניקנס אותה לענין בלאות פשניה. פיון שהיא מרגילתו דהוא לא הפיר בה יפה הקשה פיון דהוא ו"ל מפרש דרבי לא קאמר אלא החילוק בין ד"ת לד"ס.

ובד"ת אפילו היכא דהיא מרגילתו לא קנסינו לה כמו שכתב לענין ממזרת ונתינה א"כ מאי קושיא. וי"ל דהראב"ד ז"ל יפרש דתרתוי לישגי רבי קאמר לה.

וכדעת הרשב"א ז"ל. ועוד יתבאר בזה לקמן בשמעתין: ממזרת ונתינה איכא בינייהו כו'.

ולר"א דאמר הרי זה עבד ממזר הא לא מרגלא משמע מפאן דבן נתינה נמי מותר בשפחה. ומש"ה מרגלא ליה דיכול ליהרר ע"י שפחה.

וא"כ ה"ה עמוני ומואבי דמותרין בשפחה. ובח"מ ובב"ש סי' ד' נסתפקו בזה.

ונאפתי למ"ד דנתינה אינה אסורה מה"ת. אלא דור ראשון שנתגייר לבד.

א"כ בנה אסור בשפח' לדעת התוס' ז"ל דשפחה אסורה מ"הת. ועיין לעיל בשמעתין דפצוה דפא מותר בנתינה ודו"ק: בעולה לכ"ג איכא בינייהו.

ולראב"י דא' יש חלל כו'. לפי שיטת הרמב"ם ז"ל שכתב דבחיבי עשה אפילו לא הפיר בה יש לה פתובה.

א"כ הנה מצי למימר דלא הפיר בה איכא בינייהו דלמ"ד ד"ת הא נמי דאורייתא. ולמ"ד מפני שהוא מרגילה אבל לא הפיר בה היא מרגלא ליה.

וכמו שהקשה הראב"ד ז"ל בפ' אלמנה ניוזנית. וכמו שהבאתי לעיל.

וע"כ צ"ל כמו שכתב הרא"ש ז"ל שם דמ"מ לא מרגלא ליה. פינן שזרעו נפסל ע"ש: תוס' ד"ה ולר"ע כו'.

וי"ל דלאו משום פתובה ומזונות פריף אלא משום פירות ובלאות שאין לה להפסיד כו'. וקשה דבתוספתא בפ"ב דמכילתין איתא העריות שאמרו אינן פאשותו לכל דבר אין לה לא פתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות.

אלמא דלענין פירות ובלאות נמי קנסינו לה. ע"כ נראה דלרונחא דמילתא הוא דקאמר הש"ס דלר"ע לא מרגלא ליה ולא מצינו לאשפוחי אליביה נ"מ דמח"ג.

אבל לפי האמת בלא"ה לר"ע בכל ח"ל אין לה פלל פינן דקדושין לא תפסי וכעריות דמי. ולפ"ז לא מצי למימר ממזרת ונתינה איכא בינייהו: ולראב"י דאמר יש חלל מח"ע כו'.

לדקדק דהא לר"ע קנימין הכא ואליביה לא יחלל לאו דווקא חלל הוא אלא אפי' ממזר הוי. וא"כ מנ"ל דבעולה לכ"ג הוי חללה.

דהא עיקר קרא דלא יחלל קאי אח"ל. וכינן דבעולה לכ"ג יצא מן הפלל וקדושין תפסי בה.

א"כ אפילו חלל נמי לא ליהוי. וכן פתבתי לעיל במכילתין.

וי"ל דלר"ע לא קאי לא יחלל אלא אבעולה. אבל לא אאלמנה וגרושה דהתם ממזרות נמי הוי וא"ש לפ"ז אלה לר"ע למה לי דהא לא איצטרף אליביה למעוטי נדה.

כִּינּוּן דְּבִנְיָה תַּפְסִי בַּה קְדוּשִׁין מְקַרָּא דוֹתְהי נְדָתָה עֲלִיו אֵלָּא אֵלָּא אֲתִי לְגִלוּנִי דְּבִהְנִי לָא תַּפְסִי קְדוּשִׁין. וּמִשׁ"ה פְּתַב רַחֲמָנָא אֶת אֵלָּה לֹא יִקַּח אֲבָל בְּעוֹלָה שְׁפִיר יֵשׁ לוֹ בַּה לִּיקוּחִין וְחָלָל הוּא דְּהוּי וּצ"ע: גְּמָרָא מְחִזֵּיר סָפֵק סוּטָתוֹ אִיכָּא בִּינְיָהוּ.

וְהִקְשׁוּ הַרְמְב"ן וְהַרְשֵׁב"א ו"ל אִי מִיִּירִי שְׁגִירְשָׁה וְהַחֲזִירָה. א"כ כְּבָר נִפְסְלָה בְּבַת יִשְׂרָאֵל מִן הַכְּהֻנָּה וּמִן הַתְּרוּמָה.

וּמֵאֵי פְּרִיף מַר' מַתְיָא בֶּן חֶרֶשׁ וְלֹא נִיחָא לֵהוּ בְּתִי הַתּוֹס' ו"ל. ע"כ פִּירֵשׁ"י דְּמְחִזֵּיר הִיָּינוּ שְׁהַחֲזִירָה לְבֵיתוֹ וְכַתֵּב לָהּ כְּתוּבָה אוֹ שְׂרָצְתָה לְשִׁתּוֹת וְהוּא לֹא רָצָה לְהַשְׁקוּתָה דִּישׁ לָהּ כְּתוּבָה.

וְלֹא הִבְנִיתִי דְּבְרִיהֶם ו"ל. א"כ לָמָּה תַּפְסִיד כְּתוּבָה כִּינּוּן דְּהוּא פְּתַב לָהּ אוֹ שְׁלֹא רָצָה לְהַשְׁקוּתָה וְאֵמַאי קָרִי לָהּ הִיא מְרַגְלָא לִיהָ הָא בָּא עֲלֶיהָ בְּעֵלָה אַח"כ הוּא מְהַנְּףָ דְּנוּטָלוֹת כְּתוּבָה וְגַם לֹא יִדְעָתִי אִי שְׁיָיָף בְּזָה הוּא מְרַגְלָה אוֹ הִיא מְרַגְלָתוֹ.

מָה שֶׁהוּא מְקַיְימָה בְּלֹא קְדוּשִׁין מְחַדָּשׁ. וְיֹתֵר נִרְאָה שְׁיִטַּת הַתּוֹס' ו"ל בְּזָה דְּנֻנוֹת גְּנָאֵי הוּא לָהּ וּמִיִּירִי בְּגִירְשָׁה וְהַחֲזִירָה.

אֲבָל בְּנִישׁוּאִין הִרְאִישׁוּנִים אִם פְּתַב לָהּ כְּתוּבָה אוֹ לֹא רָצָה לְהַשְׁקוּתָה לֹא אֲבָדָה כְּתוּבָתָה הִרְאִישׁוּנָה. וְכֵן סוּטָה וְנֻדָּאֵי נְמִי הִיָּינוּ נְמִי שְׁהַחֲזִירָה אַחַר גְּיִרוּשִׁין.

אֲבָל בְּנִישׁוּאִין הִרְאִישׁוּנִים אִם קִיְימָה אַח"כ וְכַתֵּב לָהּ כְּתוּבָה אֲפֻשֶׁר דְּצָרִיף לִיטֵן לָהּ דְּרָצָה לִיזוּק בְּנִכְסֵיוֹ בְּעֵלְמָא הוּא וְלִיכָּא עֲלֶיהָ דִּין כְּתוּבָה. וְכֵן כְּתָבוּ הַתּוֹס' ו"ל לְעֵיל סוּף פָּרָק הַחוֹלֵץ דְּמִיִּירִי הִכָּא בְּמְחִזֵּיר סוּטָתוֹ.

וּמִלְשׁוֹן רִשׁ"י ו"ל מִשְׁמַע קֶצֶת דְּבַתְּרוּנִיָּהוּ לֹא מִיִּירִי בְּגִירְשָׁה אֵלָּא בְּנִישׁוּאִין הִרְאִישׁוּנִים. וְע"כ צ"ל כֵּן לְמִשְׁמַעוֹת דְּבְרִיו ו"ל בַּפ' הַחוֹלֵץ דְּהָא דְּמוּדָה ר"ע בְּבָא עַל הַסוּטָה וְהַדְּנָשׁ הִיָּינוּ קוֹדֵם גְּיִרוּשִׁין: וּמ"ש רִשׁ"י ו"ל וְאִי קִשְׂיָא הָא נְמִי ח"ל לְרַבְּנָן דְּפְלִיגִי עַל רַבִּי יוֹסִי בֶּן כִּיפָר כו'.

קֶצֶת קִשְׂיָא אֲפִילוּ לְרִיב"כ דְּחִיבֵי עֲשֶׂה הוּא הָא קִיְימִינָן הַשְׁתָּא דְּלִר"ע אֲפִילוּ מַח"ע הָנִי מְמַזְר חוּץ מִבְּעוֹלָה לְכ"ג דְּאִינוּ שְׁנָה בְּכָל וְעֵינִין מ"ש לְעֵיל שָׁם בְּסוּף פ' הַחוֹלֵץ בְּתוֹס' שָׁם: וּמִשְׁמַע עוֹד מִשְׁמַעְתִּין דְּסָפֵק סוּטָה נְמִי כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא מְדַקְאֵמֵר הָא נְמִי דְּאוֹרִיָּתָא וְלֹא בְּעֵי חִיזוּק.

וְעֵינִין בְּסָפֵר חוֹסֵן יְשׁוּעוֹת מ"ש בְּזָה בַּפ"ק בְּמַחְלוּקַת הָרֵא"ש וְרַבִּינוּ יְרוּסָם ו"ל. וְאִין דְּבְרִיו נִרְאִין: דָּף פו וְרַבְּנָן מַה תְּרוּמָה טוּבְלַת אַף מַעֲשֶׂר רֵאשׁוֹן טוּבֵל.

וְכַדְתְּנִיָּא ר"י אוֹמֵר יְכוּל לֹא יְהִי חִיבֵי אֵלָּא עַל טְבֵל שְׁלֹא הוּרָם מְמַנּוּ כָּל עֵינְקָר כו'. וּמִסִּיק דְּמֵהָא דִּר' יוֹסִי לֹא שְׁמַעִינוּ אֵלָּא לָאו וְיִלְפִינוּ מִהַקִּישָׁא לְמִיתָה.

וְהַתּוֹס' ו"ל בַּד"ה אִי מִהֶתֶם נִסְתַּפְקוּ בְּטָבֵל לְמַעֲשֶׂר עָנִי אִם יֵשׁ בּוֹ מִיתָה מִשׁוּם דְּמַעֲשֶׂר עָנִי לֹא אִימְתַקֵּשׁ לְתְרוּמָה. וְהַרְמְב"ם ו"ל בַּפ"י מֵהַל' מֵאִכ"א סְפַת דְּלִיכָּא עוֹן מִיתָה אֵלָּא בְּטָבֵל לְתְרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֶׂר.

ובירוּשְׁלַיִם דְּמַאי פ"ד גְּבִי פְּלוּגְתָּא דר"א וְרַבְּנָן אִי צְרִיף לְקָרוֹת שָׁם לְמַעֲשֵׁר עֲנִי שָׁל דְּמַאי אֵיתָא בְּהֶדְיָא בְּשֵׁם רַב דְּטָבֵל מַעֲשֵׁר עֲנִי בְּמִיתָה. אֵלָּא דְּמַש"ס דִּילֵן בְּמַכּוֹת דָּף י"ז יֵשׁ קֶצֶת סִינְעֵתָא לְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּהֵתָם מִיִּתֵי הֵךְ מִימָרָא דְרַב לְעֲנִין מְלָקוֹת לְחוּד מִשְׁמַע דְּמִיתָה אִין בּוֹ אֵלָּא דְרַב יוֹסֵף דְּבַעֲי לְמִימַר דר"א דְאָמַר דְאִין צְרִיף לְקָרוֹת שָׁם לְמַעֲשֵׁר עֲנִי ס"ל דְּוֹדַי ג"כ אִינוּ טוֹבֵל וְלֹא דְרִישׁ קָרָא דְלֹא תוּכַל לְאַכּוֹל בְּשַׁעְרֵיף לְטָבֵל. א"כ מַעֲשֵׁר שְׁנֵי נְמִי אִין וְוֹדַי טוֹבֵל. וּא"כ לְמָה חֲזִיבּוֹ לְהַפְרִישׁ מַע"ש מְדַמַי פִּינּוֹ דְאִינוּ טוֹבֵל.

וְעוּד רַב גּוֹפָא אֲמַאי לֹא קַמ"ל נְמִי דְּטָבֵל שָׁל מַע"ש לּוֹקָה. וַע"כ מִשְׁמַע דְּבַמַּעֲשֵׁר עֲנִי לְחוּד הוּא דַס"ד אֲמִינָא דְּמְלָקוֹת אִין בּוֹ.

אֲבָל מַע"ש פְּשִׁיטָא דְטוֹבֵל. וְהִינּוּ מְשׁוּם דְגַם מַעֲשֵׁר שְׁנֵי בְּכָלֵל הֶקְיָשָׁא דְאֵת מַעֲשֵׁר בְּנִי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יְרִימוּ וְגַם בְּכָלֵל קְדָשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יְרִימוּ דִּילְפִינּוֹ מִינְיָה מִיתָה בְּטָבֵל.

וּא"כ מִהֵיכָא מִשְׁמַע לִיהּ לְהֶרְמֵב"ם ו"ל דְּמַעֲשֵׁר שְׁנֵי ג"כ אִינוּ טוֹבֵל לְמִיתָה. וְצ"ל דְּבַשְׁמַעְתִּין מִשְׁמַע דְּלֹא הִנְקֵשׁ לְתַרוּמָה אֵלָּא מַעֲשֵׁר רֵאשׁוֹן לְבַד דְּטוֹבֵל לְעֲנִין מִיתָה.

אֲבָל מַע"ש וּמַעֲשֵׁר עֲנִי לֹא שְׁמַעֲנִין: וְאֶכְתִּי לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ו"ל צ"ע מ"ש כְּדַעֲקָר חֲזִיבּוֹ מִיתָה הוּא קוֹדֵם שְׁיִפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תַרוּמָה וְתַרוּמַת מַעֲשֵׁר. אֲבָל הָאוֹכֵל מְדַבֵּר שְׁנִיטְלָה מִמֶּנּוּ תַרוּמָה גְּדוּלָה וְתַרוּמַת מַעֲשֵׁר.

וְעַדִּינּוּ לֹא הֶפְרִישׁ מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׁרוֹת וְאֶפְיָלוּ מַעֲשֵׁר עֲנִי ה"ז לּוֹקָה וְאִין בּוֹ מִיתָה שְׁאִין עוֹן מִיתָה אֵלָּא בְּתַרוּמָה וְתַרוּמַת מַעֲשֵׁר. מִשְׁמַע דְּבַשְׁבִּיל מַעֲשֵׁר רֵאשׁוֹן נְמִי לִיכָא מִיתָה וְהֵכָא יְלְפִינּוֹ בְּהֶקְיָשָׁא דְּמַעֲשֵׁר רֵאשׁוֹן ג"כ טוֹבֵל לְמִיתָה כְּמוֹ תַרוּמָה.

וְצ"ל דְּהָא דִּילְפִינּוֹ הֵכָא דְּמַעֲשֵׁר רֵאשׁוֹן טוֹבֵל הִינּוּ מְשׁוּם תַרוּמַת מַעֲשֵׁר שְׁבוֹ דְּגַבֵּי מִיתָה נְאָמַר וְלֹא יִחַלְלוּ אֵת קְדָשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּוֹקָא מִיִּדֵי דְאֵיקָרִי קוֹדֵשׁ וְאִי לֹאוּ הֶקְיָשָׁא ה"א מַחֲמַת תַרוּמַת מַעֲשֵׁר לִיכָא מִיתָה פִּינּוֹ דְּעַדִּינּוּ לֹא הִגִּיעַ זְמַן חֲזִיבּוֹ דְצְרִיף לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׁר תַחֲזִילָה קַמ"ל הֶקְיָשָׁא דְטוֹבֵל לְמִיתָה.

אֲבָל לֹא מִצַּד עֲצָמוֹ אֵלָּא מַחֲמַת תַרוּמַת מַעֲשֵׁר שְׁבוֹ. וּא"כ לְמַאי דְּמִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ו"ל בַּפ"ט מֵהַל" מַעֲשֵׁר הֶלְכָה ה' דְּרַק לְכַתְחִילָה הוּא דְאִין לְהַפְרִישׁ תַרוּמַת מַעֲשֵׁר קוֹדֵם הַמַּעֲשֵׁר.

אֲבָל בְּדִיעְבַד אִם הֶפְרִישׁ תַחֲזִילָה תַרוּמַת מַעֲשֵׁר תַרוּמַתוֹ תַרוּמָה וַאֲע"ג דְּהִנּוּ טָבֵל לְמַעֲשֵׁר רֵאשׁוֹן אִין בּוֹ חֲזִיבּוֹ מִיתָה. אֲבָל פְּשִׁטָא דְשְׁמַעְתִּין לֹא מִשְׁמַע כֵּן דְקָאָמַר אַף מַעֲשֵׁר רֵאשׁוֹן נְמִי טוֹבֵל.

וְכַדְתַּנְיָא ר' יוֹסֵי אוֹמַר כּו' וּמָה עֲנִין הָא דְרַבִּי יוֹסֵי לְכָאן פִּינּוֹ דְעֵיקָר הֶטְבֵּל הוּא מְשׁוּם תַרוּמַת מַעֲשֵׁר שְׁבוֹ. אֲבָל בּוֹ בְּעֲצָמוֹ אִין טוֹבֵל לְעֲנִין מִיתָה.

אֵלָּא וְוֹדַי מִיִּתֵי הָא דר' יוֹסֵי דְעוֹבֵר בְּלֹאוּ בְּטָבֵל לְמַעֲשֵׁר. מַש"ה מְקוֹשִׁינּוֹ נְמִי לְמִיתָה וְצ"ע.

ועיין בזה בדעת הר"ן ז"ל בנדורים פ' בתרא: והנה יש ליישב עוד דעת הרמב"ם ז"ל דלא תיקשי עלי' מהא דאמר רב בירושלמי דטבל מעשר עני במיתה. משום דרב לטעמיה דס"ל דזר שאכל תרומה באזנה ולא במיתה.

כדאיתא בפ' הגשרפין. וא"כ לא מציינו למימר דהא דטבל במיתה הוא משום תרומה המעורבת בו.

כיון דהיא עצמה אינה במיתה. אלא וואדי גז"ה הוא דטבל במיתה.

וא"כ אין חילוק בין טבל לתרומה או טבל לשאר מעשרות. ובכילהו איתרבי למיתה.

אלא דלפ"ז תיקשי איפכא מנ"ל לרב דטבל במיתה דהא עיקר מה דטבל ילפינו חילול חילול מתרומה וכיון דתרומה עצמה אינה במיתה טבל נמי אינו במיתה. ולפ"ז ליכא נמי סייעתא מהא דאמר רב במכות.

אכל טבל מעשר עני לוקה משום דלדידה ליכא מיתה דטבל כלל כמו בתרומה. אבל לדידן דתרומה במיתה כל טבל נמי במיתה.

ונראה ליישב דהרמב"ם ז"ל בפ"י מהל' מאכא"ס פתב דחייב מיתה בטבל ילפינו מקרא דלא יחללו כו' והשיאו אותם עון אשמה. ובפ' הגשרפין ילפינו חילול חילול מתרומה.

ומנ"ל דרשא אחריתי. אבל לפי הנ"ל ניחא דיצא לו פן מהא דאמר רב דטבל מעשר עני לוקה.

משמע דטבל תרומה במיתה ומנ"ל אלא ש"מ דיליף מנהשיאו אותם עון אשמה. והיינו טעמא דלא אמר רב בהגשרפין דהאזכיל טבל באזנה משום דבטבל מודה דבמיתה תדע דאטו רב כר"מ ס"ל דמעשר ראשון אסור לזרים דאי נימא דטבל נמי אינו במיתה.

א"כ לא איצטרף הקישא דמעשר לתרומה לענין טבל. כיון דליכא אלא לאו ולא שמעינו מלא תוכל לאכול בשעריך.

אלא ע"כ רב נמי מודה דטבל במיתה. ומקרא דהשיאו אותם עון אשמה.

וכן איתא בת"כ דילפינו מיתה בטבל מהאי קרא הובא בילקוט אמור ע"ש. אבל אפתי קשה דא"כ בתרומה נמי גילף מיתה מהאי קרא דהא בתרומה נמי משתעי האי קרא דלא יחללו.

כדדרשינו מינה בפ' בנות כותים לרבות הסף ומדעת הרמב"ם ז"ל נראה דלאו אסמכתא הוא. עיין בתוס' שם ורש"י פי' שם דלרבות את הסף בטומאה.

ואינו מוכן דקרא בזר איירי. ועוד דלא מסתבר לומר דתרומה עצמה אינה במיתה וטבל במיתה כיון דעיקר חומרו של טבל הוא מפני התרומה המעורבת בו ועדיין צ"ע: ע"ב בתוס' בד"ה מי שיכול לאוכלו כו'.

וי"ל אע"ג דאסור לזרים גז"ה דמותר בטומאת הגוף מואפלתם אותו בכל מקום עכ"ל. וקשה דהא לעיל פ' הערל מוקמינו לברייתא דערל אסור במעשר היינו במעשר ראשון ואלוהא דר"מ והשת' אי בטומאת הגוף מותר לאוכלו.

מנ"ל דערל אסור בו. ולא מיבעי לר"ע דמרבוי לערל פטמא פשיטא דאי טומאת הגוף
מותר בו דערלות נמי מותר בו אלא אפילו לר"א דיליף מתושב ושכיר.

מ"מ היכי מצינו למילף דערל אסור במעשר מתרומה. פינו דלענון טומאה לא איתקש.
ולכמה דברים מצינו דטומאה חמורה מערלות. ע"כ נראה יותר דר"מ לא ס"ל כר"ע
בהא דדונקא ללוי והא דקאמר מעשר ראשון ללוי אתי למעוטי דלישראל אסור.
וכמו שכתבו התוס' ז"ל דגרסינן הכי בדברי ר"מ. אבל ר"ע לא מצינו דס"ל הכא דאסור
לזרים.

וע"כ הא דקאמר מעשר ללוי אתי לאפוקי דלכהן לא ולא תיקשי נמי קושית התוס' בד"ה
מאי טעמא ודו"ק: וכתב הרשב"א ז"ל הא דלא מוקי למתני' דבת פהו ללוי לענון נתינה
דמעשר. וכמ"ד ללוי ולא לכהן היינו משום דאמרינן דכהן לא פסיל לה לענון זה פינו
דגם הוא מותר במעשר.

אבל בירושלמי בפירקין מוקי למתניתין כדברי האומר אין נותנין מעשר לכהונה ע"ש:
תוס' בד"ה מפני מה קנסו לויים כו'. עיין בירושלמי במעשר שני שדרשו התם אלו
הפסוקים.

ומתיר להו בין למ"ד נותנין מעשר לכהונה ובין למ"ד אין נותנין ע"ש. ומדעת הרמב"ם
ז"ל נראה דעזרא לא קניס אלא בזמנו עיין בפ"א מהל' מעשר.

ועיין בכ"מ שם ולא ביאר דבזמן הזה רשאי ליתנו גם לכהן. וכדמשמע בכמה דוכתי: דף
פז גמ' ואימא פרט להפרת נדרים.

נראה דאיצטריף להכי משום דכתיב ושבה אל בית אביה פנעוריה. וגבי נדרים כתיב
פנעוריה בית אביה.

וה"א פנעוריה אתי להפרת נדרים שחוזרת לבית אביה להכי איצטריף מלחם אביה תאכל
למעוטי דלענון זה לבד היא שבה אל בית אביה. אבל לא להפרת נדרים.

אלא דק"ק היכי ס"ד לרבות דחוזרת לבית אביה להפרת נדריה. הא קרא מיירי אפי'
אחר שבגרה.

והרי כבר יצתה מרשות אביה להפרת נדריה וצ"ל דאי לא כתיב מלחם כו' הוי מוקמינן
קרא להפרת נדריה וקודם שבגרה. אבל השתא דכתיב מלחם אביה תאכל היא חוזרת
פל ימיה לבית אביה וק"ל: תוס' בד"ה התם כתיבי מעוטי.

והקשו בשלמא להני אמוראי דדרשי מלחם א"ש דמעוטי גבי אביה כתיב. אבל למאן
דיליף מתרומת הקדשים מאי משמע דהיא בחוזרת לבית אביה מיירי.

ורש"י ז"ל כתב ג"כ ליישב זה דקאי אדסמיה ליה ובת פהו ולי קשיא איפקא דלמאן
דיליף מתרומת הקדשים משמע דאי לא כתב רחמנא מעוטי ה"א דמותרת גם בחזרה
ושוק והאי מעוטי לא נאמר אלא בבת פהו אבל לא באוכלת בשביל בנה.

אבל למאן דיליף מלחם אביה ולא פל לחם. א"כ לא הותר בחוזרת אלא תרומה אבל
חזה ושוק באיסורא קאי.

ומנ"ל להתיר בחונרת בשביל בנה פינון דזה לא הותר כלל. וי"ל פינון דשמענו מריבויא דנפת דכל שאין לה זרע מישראל חונרת להתירא מסתברא דחונרת להתירא הראשון כמו שאכלה בתחילה בשביל בנה.

כי היכי דמתחילה ישראלית היתה. ואפ"ה בשביל בנה אכלה גם בחנה ושוק בשביל זה שנישאת עוד לישראל לא יגרעה ובהיתרה הראשון עומדת ודווקא בבת פהו הוא דאקני נישואי ישראל לאוסרה בחנה ושוק פינון שהיתה שעה א' ברשות ישראל.

ועיין בירושלמי במתניתין. והא דרב נחמן דריש מלקחם ולא כל לחם.

ורב ספרא דריש מלקחם ולא בשר. נראה דרב נחמן לא ניחא למעוטי ולא בשר דא"כ משמע דמותרת בכל לחם היינו אפילו תרומת לחמי תודה.

ובאמת זה אינו דתרומת לחמי תודה דין חזק ושוק יש להם. ורב ספרא ס"ל פינון דממעטין בשר היינו חנה ושוק ממילא אימעיט נמי תרומת לחמי תודה.

ובירושלמי במתני' מיייתי בנה פלוגתא דרב ור' יוחנן. רב ס"ל דאינה אוכלת בחנה ושוק ותני רבי חייא לסייעי' לרב מלקחם ולא כל לחם ור' יוחנן אמר אוכלת בחנה ושוק ותני ר"ש בן יוחאי לסייעי' ליה מלקחם לרבנות חלות תודה ורקיקי נזיר היינו תרומתן.

ועיין בנה בפ"ה המשנה להרמב"ם ז"ל שיש שם איזה ט"ס ודו"ק: ובאותו ענין יש להעיר על דעת המשנל"מ ז"ל בפ"ט מהל' מע"הק במה שכתב הרמב"ם ז"ל דתרומת לחמי תודה ספק הם אם חייבין עליהם מיתה פתרומה וכדמיבעי לן בפ' התודה ודקדק הכ"מ דלא הנה לו לכתוב פטור ממיתה דקמי שמיא גליא וכתב המשנל"מ ז"ל שם דנ"מ לענין מלקוח ואי ילפינן מתרומה לוקין עליהן.

וד' ז"ל אינן מובנים דהא מלקוח נדאי איפא בנר האוכל תרומת לחמי תודה וכדכתיב היא בתרומו' הגדשי' לא תאכל במורם מן הגדשים לא תאכל ותרומת לחמי תודה בכלל. וכמו שכת' הרמב"ם ז"ל להאי לאו בכלל הלוקין בהל' סנהדרין ע"ש: ומה שהקשו התוס' ז"ל לרב ספרא דדריש לחם ולא בשר.

א"כ גבי בנה פתיב ויליד ביתו יאכלו בלחמו הוי לן למימר לחם ולא בשר ולא תאכל כלל בחנה ושוק בשביל בנה. יש לומר דהא כתיב נמי התם קנין כספו ויליד ביתו היינו אשתו ועבדיו וגבי דידהו א"א למיזרש לחם ולא בשר דהא נאכל לנשיהם ולעבדיהם פדתנן בזבחים אלא דהא גופא תיקשי מנלן דנשים ועבדיהם אוכלים בחנה ושוק דהא בניה ובנותיה פתיב.

וי"ל מדכתיב בתרני' דכהן פי יקנה נפש כו'. קרא דנפת פהו פי תהנה לאיש זר היא בתרומת הגדשים לא תאכל.

משמע דקנין כספו ויליד ביתו אוכלין גם בתרומת הגדשים ודו"ק: גמרא נהלא דין הוא מה במקום שלא עשה נלד מן הראשון כו'. מקום שעשה נלד מן הראשון כו' אינו דין שנעשה עובר כילוד.

משמע מכאן דתרומה ויבום שוין בזה. וכל היכא דזרע פוסל בזה פוסל בזה לבד במתים פחיים פוטר ביבום משום דרכיה דרכי נועם ונולד מן הראשון פוסל בתרומה משום דיש לה זרע.

אבל בשאר מילי דמי להדדי. וזה דלא כמו שכתב הנודע ביהודה בחאה"ע דאם לא נקלט הזרע עד אחר מיתה בת יבום היא.

וא"כ מציינו דפוסל בתרומה ואינו פוטר מיבום. ובלא"ה דינו תמוה דהיכן מציינו יבום שלא במקום נחלה.

ונהיבן יורשו ואחיו מיבום. ועוד דהא כל מ' יום לאו נלד הוא אלא מיא בעלמא ואפ"ה לאו בת חליצה ויבום היא.

ואע"ג דבתרומה מותרת כל מ' יום. כדאיתא לעיל סוף פ' אלמנה.

היינו משום דזה בכלל מתים פחיים דבתרומה בעינן שיהיה הנולד קנים ולא קנודם שנוצר ולא אחר שמת. אבל לענין יבום כל שיש שסופו להיות לו זרע או שהיה לו ואח"כ מת לאו בת יבום היא.

והפל משום דרכיה דרכי נועם ודו"ק: הדרן עלה פירק יש מותרות פירק האשה מתני' ולא זה וזה זכאין במציאתה ולא במעשה ידה. וכתבו הרשב"א והנימק"י דהראשון יורשה.

ע"ש באנרף. ובתוספתא פי"א מבואר דגם בירושא פליגי ר"א ורבנן דרבנן סבירא להו דשניהו אינו זכאין בירושתה ור"א סבירא ליה דהראשון זכאי בירושתה.

ויפלא בעיני מדוע לא הביאה הרשב"א ו"ל וצ"ע: תוס' בד"ה מפלל דרישא למאי דסלקא דעתה השתא כו'. אבל הרמב"ן והרשב"א ו"ל פתבו דהשתא גמי ס"ל דעד אחד באשה דרבנן.

אלא דבעי לאשכוחי עד אחד דמהימן מדאורייתא באיסורין. ומש"ה תקינו רבנן באשה דמהימן כיון דאשכחן עד אחד בעלמא דמהימן לענין איסורין.

והיינו דקאמר עלה דאחד אומר אכלת חלב כו' אלמא עד אחד מהימן מדאורייתא אבל ממתני' לא מוכח. ע"ש בדברייהם ו"ל: גמרא דתנא או הודע אליו ולא שיודעוהו אחרים כו'.

אלא לאו חד וכי לא מכחיש ליה מהימן ש"מ עד אחד נאמן אפילו היכא דאיתחזק איסורא פי הקא דמייתי כפרה ומקריבין אותו על גבי המזבח ודחי הש"ס ממאי משום דמהימן דילמא משום דשתיק ושתיקה כהודאה דמא.

ולכאורה למה לי קרא להכי אטו לא ידעינן בעלמא דשתיקה כהודאה היא ובשלמא לפי מה שכתבו התוס' לקמן דלאו כהודאה ממש היא אלא משום דנראה לו אמת ויודע רגלים לדבר שפיר איצטריך קרא דמחייב.

אבל למאי דמשמע מדברי הראשונים ו"ל דכהודאה ממש הוא. כמו שיתבאר לקמן.

א"כ למה לי קרא. וצ"ל דע"כ לא פשיטא לן דשתיקה כהודאה דמא אלא בדיני ממונות.

שְׁאֵחַד תּוֹבֵעַ לְחַבְרֵוֹ וְהִלָּה שׁוֹתֵק ש"מ דְּאוֹדוּיֵי אוֹדֵי לִי אֲבָל הֶכָּא גַבֵּי קַרְבָּן לָא פְּסִיקָא לָן לְמִימַר דְּשְׂתִיקָה כְּהוֹדָאָה הִיא אֵי לָאו קְרָא. וְקֹאֲמַר הַש"ס תַּדְע מְהָא דְּאֹמְרֵי רַבְּנָן דְּתַרֵּי גַמֵּי לָא מְחַיְיבֵי קַרְבָּן וְהַשְׁתָּא הִיכִי מְצִינָן לְמִימַר דְּחַד מְשׁוּם דְּמַהִימָן הוּא הָא תַּרֵּי וְדַאי אַע"ג דְּמַכְחִישׁ לְהוּ אִינְהוּ מְהִימָנִי.

וְאַפ"ה פְּטָרֵי רַבְּנָן אֲלָא ש"מ מְשׁוּם דְּשְׂתִיקָה כְּהוֹדָאָה. אֲבָל ע"פ עֲדִים אֵין מְחַיְיבֵין אוֹתוֹן קַרְבָּן.

וּלפ"ז הִי גֵרָאָה דְּבַתְרֵי גַמֵּי אֲפִילוּ אֲמַר אִינִי יוֹדַע פְּטָרֵי רַבְּנָן דְּאֵי מוֹדוּ רַבְּנָן בְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע בַּתְרֵי. א"כ מנ"ל דְּבַעַד אֲחַד הוּא מְטַעַם שְׂתִיקָה כְּהוֹדָאָה דִּילְמָא הָאֲמִינָה תוֹרָה לְעַד אֲחַד כְּמוֹ לְשַׁנֵּי עֲדִים.

אֲלָא דַּא"כ מנ"ל כְּלָל דְּקֹרָא מִיַּרְי בְּעַד אֲחַד דִּילְמָא דְּנֹקָא בְּב' עֲדִים וְאֲתִי לְאַשְׁמַעִינָן דְּהִיכָּא דְּמַכְחִישָׁן אֵין מְחַיְיבֵין אוֹתוֹ מָאוּ הוֹדַע וְלֹא שְׂיֹדִיעוּהוּ אֲחֵרִים. אֲבָל אִם אִינוּ מַכְחִישָׁן אֲלָא אוֹמַר אִינִי יוֹדַע מְחַיְיבֵין אוֹתוֹ אֲבָל עַד אֲחַד לָא מְהִימָן כְּלָל.

וְע"כ צ"ל דְּבַשְׁנֵי עֲדִים אֲפִילוּ בְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע קְרָא לְמָה לִי וְכִדְקֹאֲמַר הַש"ס הִיכִי דְּמִי אִילְיָמָא תַּרֵּי כו'. וְהִיא אֲפִילוּ דְּלַמְסַקְנָא לְרַבְּנָן מִיַּרְי קְרָא בְּאַמַּת בַּשְׁנֵי עֲדִים.

וְכִינּוּן דְּמִשְׁמַע לָן קְרָא וְלֹא שְׂיֹדִיעוּהוּ אֲחֵרִים דְּעֲדִים אֵין מְחַיְיבֵין אוֹתוֹ ה"א דְּבְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע גַּמֵּי אֵין מְחַיְיבֵין אוֹתוֹ קמ"ל אוּ הוֹדַע אֲלִיו מ"מ וְהָא דַּע"א מְהִימָן הוּא מְסַבְּרָא בְּעִלְמָא דְּשְׂתִיקָה כְּהוֹדָאָה וְהָא דְּקֹאֲמַר הַש"ס וּמְמַאי מְשׁוּם דְּמַהִימָן דִּילְמָא מְשׁוּם דְּשְׂתִיקָה לָא קָאֵי אַקְרָא אֲלָא אַמְתַּנְיִתִּין דְּעַד אוֹמַר אֲכַל דְּמִשְׁמַע דְּעַד אֲחַד מְהִימָן.

אֲבָל לֹא מְשַׁמַּע כֵּן דְּהָא קֹאֲמַר הַש"ס בַּתְרֵי וְלֹא מַכְחִישׁ לִיהָ לְמָה לִי קְרָא אֲפִילוּ לְכַתֵּר דְּכַתֵּב רַחֲמָנָא וְלֹא שְׂיֹדִיעוּהוּ אֲחֵרִים וְאַפִּילוּ לְרַבְּנָן לֹא צְרִיךְ קְרָא הִיכָּא דְּלֹא מַכְחִישׁ לְהוּ: וְהַרְמַב"ן ז"ל בַּחֲזִי כְּתֵב דְּהָא דְּקֹאֲמַר הַש"ס מְמַאי דְּמַהִימָן כו'.

לֹא קָאֵי אַמְתַּנְיִתִּין דְּמַמְתַּנְיִתִּין וְדַאי מְשַׁמַּע דְּאַפִּילוּ בְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע עַד אֲחַד מְהִימָן וְדְּנֹקָא אוֹמַר לֹא אֲכַלְתִּי הוּא דְּפָטוּ' אֲלָא אַקְרָא קָאֵי מנ"ל דְּקֹרָא מְרַבֵּי בְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע דִּילְמָא מְשׁוּם דְּשְׂתִיקָה וּמִיַּתִּי רֵאִי' דְּלְרַבְּנָן אֵין לְחַיְיבּוּ מְשׁוּם דְּמַהִימָן מְדַפְּטָרֵי בַּתְרֵי דְּמַהִימָנִי אֲפִילוּ מַכְחִישׁ לְהוּ אֲלָא וְדַאי מְשׁוּם דְּשְׂתִיקָה וּמְתַנְיִתִּין דְּמִשְׁמַע דְּבְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע גַּמֵּי עַד אֲחַד מְחַיְיבּוּ אֲתֵיָא כו"מ דְּבַתְרֵי חַיְיב אֲפִילוּ מַכְחִישׁ לְהוּ מְשׁוּם דְּמַהִימָנִי ה"ה בְּחַד וְאוֹמַר אִינִי יוֹדַע אֲבָל לְרַבְּנָן בְּחַד דְּנֹקָא הִיכָּא דְּשְׂתִיקָה וּבַתְרֵי אֲפִילוּ אֲמַר אִינִי יוֹדַע.

וּלפ"ז יְקוּשָׁה לר"מ ע"כ הָא דְּדַרְרִישׁ וְלֹא שְׂיֹדִיעוּהוּ אֲחֵרִים הִינּוּ בְּאוֹמַר לֹא אֲכַלְתִּי וְכִי מַכְחִישׁ לְעַד אֲחַד קְרָא לְמָה לִי הָא עַד אֲחַד בְּהַכְחָשָׁה לָאו כְּלוּם הוּא. וְכֵן קוּשָׁה לְמַאי דַּס"ד דְּגַם לְרַבְּנָן מִיַּרְי בְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע.

וְלֹא שְׂיֹדִיעוּהוּ אֲחֵרִים הִינּוּ בְּאוֹמַר לֹא אֲכַלְתִּי. א"כ קְרָא לְמָה לִי: וְרֵאִיתִי בְּתוֹסְפוֹת בְּכַרִּיתוֹת דַּף י"א שְׁכַתְּבוּ שֵׁם מְהִאי טַעְמָא דְּבַהַכְחָשָׁה לֹא בְּעֵי קְרָא דְּלֹא אֲכַלְתִּי דְּמַמְתַּנְיִתִּין הִינּוּ אוֹמַר אִינִי יוֹדַע אֲבָל אֲמַר לֹא אֲכַלְתִּי וְדַאי לֹא בְּעֵי קְרָא דְּעַד אֲחַד אִינוּ קָם רַק לְשַׁבּוּעָה.

וכל דברייהם שם הולכים על דרך הזה דהא דממעטינו ולא שיידיעוהו אחרים היינו אומר איני יודע. והדבר תמוה שלא הזכירו דבר מסוגין דבעינן לפרושי דעד אחד מהימן אפילו באומר איני יודע ולא מטעם שתיקה: והנה שם בריש פ' אמרו לו איפא תרי לישני לחד לישנא מפרשינן אמרו לו דרישא היינו תרי בהכחשה ודבר זה מחלוקת ר"מ ורבנן היא. ולפי מה שנתבאר לעיל דבתרי ואומר איני יודע לכ"ע חייב. א"כ אמאי לא מוקי לה ככ"ע.

ומיירי באומר איני יודע אבל חד לא מחייב אלא בשתיקה. ולד' הרמב"ן ז"ל ניחא דהא מהא דעד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי מוכח דבאיני יודע נמי חד מחייב.

וא"כ ע"כ אמרו לו דרישא היינו בתרי ומכחיש להו. והתוס' ז"ל שם בכריתות פתבו דבתרי ואומר איני יודע פשיטא דחייב דאיני יודע בתרי הוי כשתיקה.

וגם בזה אין דבריהם ז"ל מוכיחים דהא שתיקה דחד נמי קרא בעי. וא"כ מאי פשיטותא: והנה התוס' ז"ל בד"ה ומה אם ירצה לומר כו'.

פתבו דהוכחת הש"ס דלאו משום דמהימן אלא מטעם שתיקה הוא ללישנא דטעמא דרבנן הוא משום דמתרין דיבורי' לא אכלתי שוגג אלא מזיד נאפילו אמרי עדים בפרוש אכלת שוגג.

וא"כ אין לחייבו מטעם נאמנות העד דשמא מזיד הוא ועי' מהרש"א ז"ל. ואפשר לומר דלא ניחא להו לפרש ללישנא דאדם נאמן על עצמו משום דכיון דבאומר איני יודע שנים מחייבין אותו קרבן א"כ מצינו למימר דחד נמי מחייבו באומר איני יודע.

וע"כ מטעם שמא מזיד הי' הוא דבעינן למימר דשתיקה פהודאה. או אפשר דניחא להו לפרש לתרנוניהו לישנא.

ולפי שיטתם הוכרחו לפרש הא דא' אביי בקדושין אמר עד אחד אכלת חלב והלה שותק נאמן היינו משום דשתיקה פהודאה וכדמסיק הש"ס הכא ועוד הוכריחם לזה הא דמחלק אביי בגיטין באומר לו נטמאו טהרותיך בין ביזו או לאו.

ובקדושין אמר סתמא דנאמן. והיינו משום דבקדושין מיירי בשותק וכהודאה דמי.

ובכל גוונא מהימן אבל בגיטין מיירי באומר איני יודע. ומש"ה אינו נאמן אלא היכא דהוי ביזו.

ולפי שיטה זו ע"כ שתיקה לאו פהודאה ממש היא דא"כ אפילו אי גזלנא הוא אמאי לא מהימן. וכמו שפתבו התוס' התם בקדושין וכאן בשמעתיך: אבל הרמב"ן והרשב"א ז"ל לא ניחא להו לפרש הא דאביי בקדושין מטעם שתיקה פהודאה דא"כ אפילו גזלנא הוא אמאי לא מהימן.

ועוד דלשון נאמן משמע דאנאמנות העד קסמיה. וכמו שהאריך הר"ן ז"ל בזה בפ' האומר שם.

וּלְיִישׁב הָא דְמַסִּיק הַש"ס פֶּאן בְּהַכְרַח דְּהַטְעַם מְשׁוּם שְׁתִּיקָה פְּהוּדָאָה וּמַד' אַבְיֵי מְשַׁמַּע
דְּהַעַד נְאָמֵן אֶפִּילוּ בְּאוּמַר אִינִי יוֹדַע כ' הַרְשָׁב"א ו"ל דְּהִכָּא קְאִי הַש"ס לְהֵאִי לִישְׁנָא
דְּטַעְמָא דְּרַבְּנָן הוּא מְשׁוּם דְּאָדָם נְאָמֵן עַל עֲצָמוּ.

וּא"כ אִין לְחִיבּוּ מַחְמַת נְאָמְנוֹת הַעַד. אַבְל אַבְיֵי ס"ל פְּהֵאִי לִישְׁנָא דְּטַעְמָא דְּרַבְּנָן הוּא
מְשׁוּם אִם יִרְצָה לֹאמַר מְזִיד הֵייתִי.

וְהֵינּוּ פְּשָׁאוֹמַר לֹא אַכְלָתִי אַבְל אוּמַר אִינִי יוֹדַע וְהַעַד אוּמַר דְּשׁוּגְגָה הִיָּה נְאָמֵן. וְשִׁפְרִי
לְפִינָן מִינָה דְּעַד אַחַד נְאָמֵן אֶפִּילוּ הִיכָא דְּאִיתְחַזַּק אִיסוּרָא.

וְהָר"ן ו"ל פְּתַב עוֹד דְּסוּגְיָא דַּפ' הָאוּמַר אֲזֵלָא אֶלְיָבָא דַּר"מ דְּאֶלְיָבָא הַעַד נְאָמֵן אֶפִּילוּ
בְּלֹא שְׁתִּיקָה. פִּי הִיכִי דַּב' עֲדִים נְאָמְנִים אֶפִּילוּ בְּהַכְחָשָׁה.

וְהוּא פְּשִׁיטַת הַרְמַב"ן ו"ל שַׁכ' דִּיוקָא דְּמַתְנִיתִין דִּינִיק דְּאֶפִּי בְּאִינִי יוֹדַע חִיבּוּ. וְדוּקָא אוּמַר
לֹא אַכְלָתִי הוּא דְּפִטוּר וְאִיכָא כַּר"מ.

וּכְמוֹ שַׁכְת' הַרְמַב"ן ו"ל בַּחֲי' בְּשַׁמְעֵתִין. אֶלָּא דִּישׁ לְדַקְדָּק הָא לֹא קִי"ל כַּר"מ בְּהָא.

וּא"כ מֵאִי קְאָמַר אַבְיֵי וְתַנָּא תוּנָא בְּמַתְנִיתִין הָא מַתְנִיתִין אַתִּי כַּר"מ וְאֲנִי קִי"ל פְּרַבְּנָן.
וְגַם לְתִי הַרְשָׁב"א ו"ל קָשָׁה דְּהָא פְּסָקִינָן שְׁם בְּכַרִּיתוֹת פְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר אָדָם נְאָמֵן
עַל עֲצָמוּ.

וּא"כ הַדָּק"ל אֲמַאי נְאָמֵן הַעַד. וְעִי' בַּפִּי"א מֵהַל' שְׁגָגוֹת בַּד' הַרְמַב"ם וְהָרַבְּ"ד ו"ל וְהַכ"מ
ו"ל וְהַלַּח"מ וְע"פ ד' הַתּוֹס' שְׁם יֵשׁ לִישְׁב גַּם דְּבַרִּי הַרְשָׁב"א ו"ל ור' יְהוּדָה ג"כ מְטַעַם
מִיגוּ וַיִּבְנֶאֱרַע עוֹד לְקַמֵּן בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם ו"ל בְּיַתֵּר בִּיאוּר.

אַבְל מַש"כ הָר"ן דְּמַתְנִיתִין אֶתְיָא כַּר"מ צ"ע. וְהָא דְּגִיטִין דְּבַעֲי אַבְיֵי דוּקָא בְּיָדוּ הֵינּוּ
מְשׁוּם דְּפוּעַל שְׁאֵנִי ע"ש בְּר"ן ו"ל: וְלַכְּאוּרָה הֵנָּה מְצִי לְתַרוּצֵי דְּבַגִּיטִין מִיַּרְי בְּמַכְחִישׁ
אֶת הַעַד.

וּכְמוֹ שַׁכ' הַתּוֹס' ו"ל בְּגִיטִין. וְנִרְאָה דְּמְשַׁמַּע לְהוּ ו"ל דְּבַמְכַחִישׁוּ אֶפִּילוּ בְּיָדוּ לֹא מְהִימֵן.
וְכַדְמְשַׁמַּע הִכָּא בְּשַׁמְעֵתִין דְּבַעֲי לְמִילַף נְאָמְנוֹת הַעַד מְטַבֵּל וְהַקְדָּשׁ. וְהֵינּוּ הִיכָא דְּלֹא
מַכְחִישׁ לִיהָ.

וְלִזְנָה דְּחִי דִּילְמָא הֵתָם מְשׁוּם דְּבִידוּ מְשַׁמַּע דְּאֶפִּילוּ בְּיָדוּ ג"כ אִינוּ נְאָמֵן אֶלָּא הִיכָא דְּאִין
מַכְחִישׁוּ בְּפִירוּשׁ. וְהַתּוֹס' ו"ל אֶפְשָׁר דְּכּוֹנְנָתָם נְמִי לֹא לְהַכְחָשָׁה גְּמוּרָה אֶלָּא דְּאִינוּ שׁוֹתֵק
אוּ אֶפְשָׁר דַּס"ל פִּינָן דְּמְהִימֵן בְּאוּמַר אִינִי יוֹדַע ה"נ הִיכָא דְּמַכְחִישׁ לִיהָ לְגַמְרִי.

פִּינָן דְּבִידוּ נְאָמֵן. וְהַשְׁתָּא הַעוּלָה מְנָה לְהַלְכָה לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל לֹא מְהִימֵן עַד אַחַד אֶלָּא
וְהִיכָא דְּשׁוֹתֵק.

וְגַם דוּקָא הִיכָא דְּאֶפְשָׁר לוּ לִידַע מְנָה. אַבְל אִם אוּמַר אִינִי יוֹדַע אוּ אֶפִּילוּ שׁוֹתֵק וְלֹא הֵנָּה
לִיהָ לְמִידַע אִין שְׁתִּיקָתוּ פְּהוּדָאָה וְאִין הַעַד נְאָמֵן.

וְהִיכָא דְּהוּא בְּיָדוּ נְאָמֵן בְּכָל גְּוּנָא וְאֶפִּי בְּהַכְחָשָׁה לְפִי פְּשָׁטוֹת לְשׁוֹן הַתּוֹס' ו"ל שְׁם
בְּקִדּוּשִׁין: וְלְשִׁיטַת הַרְמַב"ן וְהַרְשָׁב"א ו"ל הַעַד נְאָמֵן בְּכָל גְּוּנָא אֶפִּי בְּאוּמַר אִינִי יוֹדַע.
וְאִין חִילּוּק אִי הוּי בְּיָדוּ אִי לֹא דְּבַהַכְחָשָׁה גְּמוּרָה אֶפִּי הוּי בְּיָדוּ אִינוּ נְאָמֵן.

וְהָא דְמַחְלִיקֵינוּ בֵּין בְּיָדוֹ אִי לֹא. הֵינְנוּ בְּפוֹעֵל דְנוֹקָא: וְהָרִ"ן וְ"ל דַּעְתוֹ נוֹטָה לְדַעַת הַתּוֹס' וְ"ל דְבֹאֹמֵר אֵינִי יוֹדַע אֵין הָעֵד נְאָמָן.

אַלָּא הֵיכָא דְהוּא שׁוֹתֵק אִפִּי בְּדָבָר דְלֹא שְׁיָיָהּ בּוּ הוֹדָאָה. גְּזֵירַת הַכ' הוּא דְנְאָמָן הָעֵד. וְלִשְׁיטְתוֹ וְאֵדִי בֵּינוֹן דְגוֹ"ה הֵכ הוּא. א"כ מנ"ל דְקָרָא מִיָּגְרִי בְשׁוֹתֵק דִּילְמָא אָפִילוּ אָמַר אֵינִי יוֹדַע נְאָמָן הָעֵד וְאִי מְשׁוּם דְתָרִי לָא מְהֵימְנִי הֵיכָא דְמַכְחִישׁ הָא הַשְׁתָּא נְמִי כְּשֵׁהוּא שׁוֹתֵק הוּא מְעַצְמוֹ אֵין לוֹ שׁוּם יְדִיעָה בְּזָה.

וְאִפִּי"ה סְיִיבִיָּה רַחֲמֵנָא ה"נ כְּשֵׁאָמַר אֵינִי יוֹדַע. וְכַתְּבוּ עוֹד הַתּוֹס' וְ"ל שֵׁם בְּקִידוּשֵׁין דְהָא דְאָמְרִינוּ בְּעֵלְמָא עַד אַחַד נְאָמָן בְּאִסּוּרִין.

הֵינְנוּ לְהַתִּיר דְנוֹקָא כְּמִין בְּשֵׁר זֶה מְגֻנָּקֵר אוֹ חֲתִיכָה זֶה שֶׁל שׁוֹמֵן. אַבְל לְאַסְוֹר אֵינוֹ נְאָמָן. וְדְבָרֵיהֶם וְ"ל צ"ע בְּזָה. דְהָא בְּעֵינֵינוּ לְמִילָף הֵכָא מְטַבֵּל וְהַקְדָּשׁ דְלִהַתִּיר הוּא. וּמְסִיק דְלֹא מְהֵימֵן אַלָּא מְשׁוּם דְבִיָּדוֹ. אַבְל הֵיכָא דְלֹא בְּיָדוֹ הוּא אֵינוֹ נְאָמָן. הֵיכָא דְאִיִּתְחַזַּק אִסּוּרָא. וּמנ"ל לְחַלֵּק בֵּין לְהַתִּיר אוֹ לְאַסְוֹר.

דְהָא דְאֵינוֹ נְאָמָן לְאַסְוֹר הוּא ג"כ מְשׁוּם דְאִיִּתְחַזַּק הַתִּירָא כְּמוֹ בְּטְהָרוֹת. וְצ"ל דְמְשַׁמַּע לְהוּ לְהַתּוֹס' וְ"ל דְלִהַתִּיר נְאָמָן אִפִּי אִיִּתְחַזַּק אִסּוּרָא מְקָרָא דְנוֹסְפָרָה לָהּ.

וְסוּגְיָא זֶה שְׁאֵלוֹת בְּעֵלְמָא נִינְהוּ. וּכְמוֹ שְׁכַתְּבֵי הַרְשָׁב"א וְ"ל בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים. אַבְל לְפִי הָאָמַת יֵשׁ חִילּוּק בֵּין לְהַתִּיר דְנְאָמָן אִפִּי אִיִּתְחַזַּק אִסּוּרָא וּבֵין לְאַסְוֹר דְאֵינוֹ נְאָמָן אַלָּא ע"י שְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה. וְכֵן כְּתִבֵּי הָרָא"ש וְ"ל לְהַדְיָא בַּפ' אֵלוֹ מְגַלְחִין.

וְעֵינֵינוּ בַּש"ע י"ד ס' קכ"ז וּבַש"ף שָׁם. וְהֵכָא בְּשִׁמְעֵתִין יֵשׁ לְדַקְדָּק הָא דְאָמְרִי מִיָּדִי דְהוּי אַחֲתִיכָה סָפֵק חֵלֵב סָפֵק שׁוֹמֵן וְאִתָּא עַד אַחַד וְאָמַר בְּרִי לִי דְשׁוֹמֵן הוּא דְמְהֵימֵן.

וְאִמְרֵי לָא קָאָמַר אִיִּפְכָּא אִם אָמַר בְּרִי לִי דְחֵלֵב הוּא דְמְהֵימֵן לְחִיבּוֹ חֲטָאת אִם אַכְלוּ אַח"כ. וְ"ל דְלַעֲגֵנָן חֵיבוֹב חֲטָאת הָא גּוּפָא מְסַפְקָא לָן אִי עַד אַחַד מְהֵימֵן לַעֲגֵנָן חֲטָאת אַע"ג דְעֵיקָר עֲדוּתוֹ לָאו לַעֲגֵנָן חֲטָאת הוּא אַלָּא עַל הַחֵלֵב.

וּכְמוֹ שְׁיִבְנָאֵר לְקַמֵּן בְּדְבָרֵי הַרְמַב"ם וְ"ל: וּמָה דְכַתִּיבָנָא לְעֵיל לְשִׁיטַת הַרְשָׁב"א וְ"ל דְהֵיכָא דְהוּי בְּיָדוֹ אֵינוֹ נְאָמָן בְּמַכְחִישׁוֹ מְדָלָא מוּקִי לְהָא דְגִיטִין בְּמַכְחִישׁוֹ י"ל דְאֵין רָאָהּ מְזָה.

וּכְמוֹ שְׁכַתְּבֵי הַמְרָדְכִי בְּקִידוּשֵׁין דְלִיכָּא לְאוּקְמִי הָא דְקִידוּשֵׁין בְּמַכְחִישׁוֹ מְהָא דְזִבְחִים נִתְפָּגְלוּ ע"ש. אַבְל לְדִינָא אָפְשֵׁר דְמוֹדוֹ דְהֵיכָא דְבִיָּדוֹ הוּא אָפִילוּ מַכְחִישׁוֹ נְאָמָן: וְהִנֵּה עֵיקָר מַחְלֻקְתָּ הַרְאִשׁוֹנִים וְ"ל הוֹלְכֵת עַל נְקוּדָה לְחַלֵּק בֵּין שׁוֹתֵק לְאוּמֵר אֵינִי יוֹדַע.

וְלֹא מְצָאתִי לְחִילּוּק זֶה מְקוּר בַּש"ס וְאִי לָאו דְמְסַתְפִּינָא הֵייתִי אוּמֵר דְגַם בְּאוּמֵר אֵינִי יוֹדַע הוּי כְּשׁוֹתֵק. וְכָל שְׁאֵינוֹ מַכְחִישׁוֹ הוּי כְּהוֹדָאָה.

וְהֵיכִי שְׁיָיָהּ בְּזָה לְאוּמֵר דְאֵינוֹ יוֹדַע גְּרַע מְשׁוֹתֵק. דְממ"נ אִם בְּאָמַת אֵינִי יוֹדַע כָּלָל אִם אַכְל הוּי לִיָּה לְמִימֵר לָא אַכְלֵתִי.

בֵּינוֹן דְאֵין לוֹ שׁוּם יְדִיעָה. אַלָּא ע"כ הוּא כְּמְסַתְפֵּק ע"י הַעֲדָאת הָעֵד.

א"כ הוֹדָאָה היא זו. וְכֵן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל בפ"ט מהל' נְזִירוֹת דָּאָם אָמַר לוֹ אָחָד שְׁנֻטְמָא.

וְהוּא שׁוֹתֵק אוֹ כְּמִסְתַּפֵּק הָרִי זֶה מְבִיא קְרָבָן אִפִּי ע"פ עַד אָחָד. הָרִי מְבִנְיָא דְבְּאוּמַר אִינִי יוֹדַע נְמִי הָעֵד נְאֻמָּן: הֵן אָמַת דְּמַדְבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל אִין רְאִיָּה דְנִרְאָה דְהוּא ו"ל ס"ל כְּשִׁיטַת הַרְשָׁב"א ו"ל דְהָעֵד עֲצָמוּ נְאֻמָּן וְלֹאוּ מִטַּעַם שְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה מְדִלָּא הַזְפִּיר בְּשׁוּם מְקוֹם הָאִי טַעְמָא.

כְּמִבְנְיָא דְבְּדְבָרֵי ו"ל בְּפִי"א מֵהֵל' מַעֲשֵׂר. וּבְסוּפָּה ה' פְּסוּלֵי הַמְּוִקְדָּשִׁין.

וּבְפ"ג מֵהֵל' שְׁגָגוֹת וּבִהֵל' מְשַׁכָּב וּמוֹשָׁב. מ"מ מֵה שְׁחִילְקוּ הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל לְשִׁטָּה זוֹ דְמִשׁוּם שְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה הִיא.

בֵּין שׁוֹתֵק לְאוּמַר אִינִי יוֹדַע. לֹא מְצִאתִי הֶכְרַח לְזֶה.

וּבִהָא מוֹדִינָא דְלְשִׁיטָּה זוֹ בְּעִינֵן שְׁיִהְיֶה דְבָר שְׁאֲפָשֵׁר לְבַע"ד לִידַע. דֹּאל"ה וְנִרְדָּאֵי לֹא שְׁיִינְךָ לְמִימַר שְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה: וְנִרְאָה לְהַבִּיא רְאִיָּה עוֹד דְדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל דְהָעֵד עֲצָמוּ נְאֻמָּן וְלֹא מִחַמַּת שְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה מִמ"ש כְּבֵהל' שְׁגָגוֹת וּבְפ"ז מֵהֵל' סְנֵהֲדָרִין דָּאָם אָמַר הָעֵד עַל חֲתִיכָה שְׁחֵלְב הוּא וְהוּא אִינִי מְכַחִישׁוּ וְאַח"כ אָכְלוּ חֲיִיב מְלָקוֹת בְּמִזִּיד וְחֲטָאת בְּשׁוּגָג. וְהַשְׁתָּא אִי נִימָא דְשְׁתִּיקָתוּ כְּהוֹדָאָה הִיא. א"כ הָרִי הוּא בְּחֻזְקַת חֵלְב מְצַד הוֹדָאָתוּ וְלָמָּה יִלְקָה.

אֵלָא דְהִיא גּוּפָא צ"ע אִם הוּא עֲצָמוּ אָמַר שְׁחֵלְב הוּא וְשׁוּנְיָה אֲנַפְשִׁיָּה חַד"א אִי לֹוִקִין עָלֵיו אַח"כ כְּשִׁאֲכָלוּ. וּמ"מ בְּלֹא"ה לֹא שְׁיִינְךָ לֹוִמַר בְּזֶה שְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה מֵה שְׁאֲמַר שְׁחֵלְב הוּא דְסַתְמָא מִיִּירֵי אֲפִילוּ בְּחֵלְב שְׁל אַחַר דְלֹא הִנָּה לִי לִידַע.

וְכֵן כְּלֵאִי הַפְּרָם הֵם פִּירוֹת אֵלוּ. אִשָּׁה זוֹ גְרוּשָׁה אוֹ זֹנָה.

וְכַמְבִּנְיָא בְּהִדְיָא בְּדְבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל דְאִינִי נְפֻטָר אֵלָא אִם הַכְּחִישׁוּ וְאָמַר זֶה אִינִי חֵלְב וְזוֹ אִינִי גְרוּשָׁה. אָבֵל כָּל שְׁלֹא הַכְּחִישׁוּ נְאֻמָּן הָעֵד אֲפִילוּ אִם לֹא ה"ל לִידַע ע"ש בֵּהֵל' סְנֵהֲדָרִין.

וְדְבָרֵי הַכ"מ ו"ל אִינִי מְבִנְיָא שָׁם. וְכִמּוֹ שְׁכַתְּבַת הַמִּשְׁנָה לִמ ו"ל: וְאַחֲרֵי הָעִיּוֹן מְצִאתִי בְּקִדְוִשִׁין פְּרָק הָאוּמַר דַּע"י הַחֻזְקַת אִיסוּר ע"י הוֹדָאָת עֲצָמוּ אִין מְחִיבִין אוֹתוֹ מְלָקוֹת.

מֵהָא דְאֲמַרִי הָתָם דַּר' אֲמִי דַס"ל דְהָאָב נְאֻמָּן אֲפִילוּ לְסָקִילָה מוֹדָה אִם הִיא עֲצָמָה אֲמַרָה שְׁנַתְּקִידְשָׁה שְׁאִינָה נְסָקֶלֶת. אֵלָמָא אַע"ג דְהַחֲזִיקָה אֶת עֲצָמָה בֵּא"א מ"מ אִינִי נְסָקֶלֶת עִי"ז דְאִינִי נִידוּנִית לְמַכּוֹת וְלַעוֹנָשִׁין ע"י הוֹדָאָת פִּיָּה וְה"נ גַּבִּי חֵלְב אִם הוּא עֲצָמוּ הַחֲזִיק הַחֲתִיכָה בְּחֵלְב וְאַח"כ אָכְלוּ אִינִי לֹוִקָה.

וְשִׁפִּיר מוּכַח מִינָּה דְהָעֵד בְּעֲצָמוּ נְאֻמָּן וְדְבָרִים אֵלוּ נוֹבְעִים מִדְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּנִזִיר וּבְסוּטָה. וְא"כ מוּכַח דְשִׁיטַת הִירוּשְׁלָמִי הִיא ג"כ דְהָעֵד בְּעֲצָמוּ נְאֻמָּן וְלֹאוּ מִטַּעַם שְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה.

וְדָרָה אַגַּב אֲנִי מִסְתַּפֵּק בְּהֵאֵי דִינָא שְׂפָתַב הָרַמְבַּ"ם ז"ל דְּלוֹקָה ע"י הַחֲזָקָה עַד אֶחָד בְּחֻלְבּ.
דְּלִכְאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה דְּשִׁיטַת הִירוּשָׁלַיִם אֲזֵלָא בְּשִׁיטַת רַבֵּי אַמֵּי דְש"ס דִּילֵן בְּדַבְרֵי הָאוּמֵר
דַּס"ל דְּהָאָב נָמִי נֶאֱמָן לְמַכּוֹת וְלַעֲוֹנָשִׁים.

כִּינּוּן דְּהֶאֱמִינְתּוּ תוֹרָה לְאִיסוּרָא מִמִּילָא הַחֲזָקָה גַּם לַעֲנִין עוֹנָשִׁין. אַבְל לְדִידֵן דְּקִי"ל כָּרַב
דְּאֵע"ג דְּהָאָב נֶאֱמָן.

הִינּוּ לַעֲנִין אִיסוּר אַבְל לֹא לְמַכּוֹת וְלַעֲוֹנָשִׁין. כִּינּוּן דְּעֵיקַר הַחֲזָקָה הוּא ע"י הָאָב וְלֹא
הֶאֱמִינְתּוּ הַתּוֹרָה לְמַכּוֹת וְלַעֲוֹנָשִׁים.

א"כ ה"נ בְּעַד אֶחָד אֵע"ג דְּהַתּוֹרָה הֶאֱמִינְתּוּ בְּאִיסוּרָא. מ"מ לַעֲנִין מַכּוֹת וְעוֹנָשִׁין אֵינוּ
נֶאֱמָן.

וְהִינּוּ טַעְמָא דְּנֶאֱמָן הָאָב לְקַרְבּוֹן וְלַחֲרָמִים וְהַקְדָּשׁוֹת מְשׁוּם דְּמִילְתָא דְּאִיסוּרָא. וְכִי הִכִּי
דְּעַד א' מְהֵימֵן ה"נ הָאָב מְהֵימֵן.

וּמִכָּאֵן יֵשׁ לְדַקְדָּק לַמ"ש כְּר"ן ז"ל בַּפ' הָאוּמֵר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן ז"ל עַל הָא דְּאֶמְרִינּוּ
בְּסִנְהֶדְרִין דְּאֵינוּ נֶאֱמָן לֹאמַר שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי הֵם מְשׁוּם דְּהוּי אַפּוּקֵי מִמוֹנָא מְרִשׁוֹת הַדְּיוּט
לְרִשׁוֹת הַקְדָּשׁ. דַּא"כ אִמְאֵי נֶאֱמָן הָאָב לַחֲרָמִים וְהַקְדָּשׁוֹת.

הָא אַפּוּקֵי מִמוֹנָא הוּא וְאַפּוּקֵי מִמוֹנָא הוּי כְּמַכּוֹת וְעוֹנָשִׁין דְּאֵינוּ נֶאֱמָן אֲלֵא נְדָאֵי מְשַׁמַּע
דְּמִילְתָא דְּאִיסוּרָא הוּא: וּבְאַמְתַּת יֵשׁ לְדַקְדָּק מֵאֵי אַרְיָא אָב דְּמְהֵימֵן בְּזוּה. הָא עַד אֶחָד
דְּעַלְמָא נָמִי נֶאֱמָן בְּזוּה כְּמוֹ בְּכָל הָאִיסוּרִין.

וְהַתּוֹס' שֶׁם בְּקַדּוּשִׁין כְּתוּבוֹ דְּעַד אֶחָד אֵינוּ נֶאֱמָן מְשׁוּם דְּלֹא בְּיָדוֹ הוּא דְּעַד אֶחָד אֵינוּ
נֶאֱמָן אֲלֵא הִיכָא דְּהוּא בְּיָדוֹ. וְהִינּוּ לְשִׁיטַתְּם ז"ל וְכַמְבֹּרָאָר לַעֲיִל.

אַבְל לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל וְשִׁאָרֵי הָרֵאשׁוֹנֵי דְּעַד א' נֶאֱמָן אַפִּי הִיכָא דְּלֹא בְּיָדוֹ וְכַמוֹ
שְׂפָתַבְתִּי. א"כ הַדָּק"ל מֵאֵי אִירָי' אָב אֲפִילוֹ אַחַר נָמִי נֶאֱמָן: וְהִנֵּה נִרְאָה לֹאמַר דְּתוֹסְפָתָא
זוֹ דְּמִיָּתִי מִיָּנָה סִינְעֵתָא לְרַב חֲסֵדָא בְּטְהָרוֹת הוּא שְׁטִי אַחַר דְּבַרֵּי חֲכָמִים דְּאֶמְרֵי הַתָּם
דְּאָדָם נֶאֱמָן עַל עַצְמוֹ אַפִּי נֶגְדַּ שְׁנַיִם שְׁאֶמְרוּ לוֹ נְטַמְאָת.

וְהוּא אוּמֵר טְהוֹר אֲנִי. וְלֹא מְשׁוּם דְּמִתְרַץ דְּיַבּוּרְיָה וְכַמ"ש הַר"ש ז"ל שֶׁם וַא"כ עַד אֶחָד
לֹא מְהֵימֵן בַּכָּה"ג וְרַב חֲסֵדָא דְּאֶמְרֵי נֶאֱמָן הָאָב כו' י"ל דְּקֶאֱמֵר הִכִּי לְאַשְׁמְעִינּוּ רַבּוּתָא
דְּאִפִּילוֹ הָאָב אֵינוּ נֶאֱמָן לְמַכּוֹת וְעוֹנָשִׁין.

אַבְל לְדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל קִשְׂה מֵאֵי אַרִי' דְּאָב נֶאֱמָן הָא אַפִּי עַד אֶחָד דְּעַלְמָא נֶאֱמָן. וְעוֹד
דְּאִמְאֵי אֵינוּ נֶאֱמָן לְמַכּוֹת וְלַעֲוֹנָשִׁין כִּינּוּן דְּעֵיקַר עֲדוּתוֹ לֹא לְמִיתָה וְלְמַלְקוֹת אֲתִי אֲלֵא
לְכָל מִילֵי וּמִמִּילָא כִּינּוּן דְּהַחֲזָקָה בְּגְדוּל וּמ"ש מַעַד שְׁאֶמְרֵי דְּחֻלְבּ הוּא.

וְעוֹד קִשְׂיָא לִי בְּדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל בַּה' סִנְהֶדְרִין שְׂפָתַב דָּאָם עַד אֶחָד אֶמְרֵי דְּזוֹנָה אוֹ
גְּרוּשָׁה הִיא כִּי בָּא עָלֶיהָ פְּהֵן אַח"כ לֹקָה וְהָא זוֹנָה וְגְרוּשָׁה הוּי דְּבַר שְׂבַעְרָנָה וְעַד אֶחָד
אֵינוּ נֶאֱמָן כְּמוֹ בְּאַשְׁתָּהּ זִינְתָה דְּאֶמְרֵי רַבָּא דְּהוּי דְּבַר שְׂבַעְרָנָה.

וּבְהֶדְיָא אֶמְרֵי שֶׁם בְּקַדּוּשִׁין דְּבִן גְּרוּשָׁה פְּסוּלוֹ בְּשְׁנַיִם. וְנִהֵי דְּלַעֲנִין זוֹנָה יֵשׁ לֹאמַר דְּמִיָּרֵי
אַחַר סְתִירָה דְּעַד אֶחָד מְהֵימֵן.

וכדאיתא בירושלמי סוטה ונזיר. אבל לעגנן גרושה עד אַחַד לָאו כְּלוּם הוּא.

ומהא דאשתה זינתה לא תיקשי דזה נדאי דבר שבערנה ואין אַחַד נֶאֱמָן להעיד על הזנות. אבל היכא דעד אַחַד מעיד שְׁכָבַר נְעֻשִׁית זוּנָה ע"י ב' עדים זה הני כְּשֶׁאָר מִלְתָּא דְאִסּוּרָא ומה לי אם אַמַר דְחָלַב היא החתיכה או דאִשָּׁה זו אִסּוּרָה.

אבל מהא דבן גרושה נדאי קשיא: שוב ראיתי בפני יהושע בקדושין שם פ' האומר שיהרגיש בכל הנ"ל שם בחיבורו ובק"א. אבל ישב בדוחק ע"ש.

ול"נ כמו שכתבתי דדע' הרמב"ם ו"ל לחלק בין עדות הזנות או הגירושין בזה נדאי בעינן ב' עדים. אבל אם עד אַחַד אומר שהיא גרושה או זונה הרי זה כְּכָל הָאִסּוּרִים.

ומהימן לומר שְׁכָבַר נְעֻשִׁית זוּנָה או נְתַגְרָשָׁה ע"פ עדים. והא דבן גרושה נמי יש ליישב בזה דנהי דעד אַחַד נֶאֱמָן לְפָנֶסְלוּ אם אַמַר עָלָיו שְׁהוּא חָלָל.

היינו ג"כ כה"ג שאומר שְׁכָבַר נְתַחֲלָל ע"פ שנים. וא"כ עיקר עדותו ע"פ שנים הוא: והי' נראה ליישב בזה גם מה שהקשיתי מהא דאב אינו נֶאֱמָן לְמַכּוֹת וּלְעוֹנָשִׁין.

ובעד שאַמַר דְחָלַב הוא לוקין על ידו. היינו משום דהאמינה התורה עד אַחַד בְּאִסּוּרִין הרי הוא כְּשָׁנִים ונדאי חלב הוא.

וכן כְּכָל הָאִסּוּרִין. אבל מה שהאמינה תורה לָאָב בְּנִישׁוּאֵי בֵּיתוֹ חִידוּשׁ הוּא דְהָא לְקַדוּשִׁין בְּעֵינָן שְׁנֵי עֲדִים דְוָוָקָא.

וכי הימני' תורה לָאָב לעגנן איסור. אבל לא לְמַכּוֹת וּלְעוֹנָשִׁין.

אלא דהא גופא קשיא אמאי לא מהימן האב מן הדין לומר שנתקדש' לזה פדין ע"פ ב' עדים. וכן משמע מדברי הרמב"ם ו"ל דעד אַחַד שְׁאָמַר מְקַדְשׁ' היא זו והיא אינה מכחישתו נֶאֱמָן.

עיין בפ"ט מהל' אישות. ועוד דהא לעגנן שנים ונדאי הרי זה כְּכָל הָאִסּוּרִין וְאִמַּאי לָא מהימן גם לְמַכּוֹת וּלְעוֹנָשִׁין.

וגם החילוק הזה אשר כתבתי בין אם אַמַר עד שזינתה ובין אַמַר שְׁכָבַר זוּנָה היא ע"פ עדים צ"ע. דא"כ אמאי לא יהיה עד אַחַד מהימן בְּמִיתַת בְּעָלָהּ.

אי נימא דעיקר מה שהצריכו ב' עדים בְּדָבָר שְׁבַעְרָנָה היינו שיהיה ב' עדים על הקדושין או על הגירושין. היינו בשעת קדושין וגירושין.

וכן בזנות. אבל אם עד אַחַד אַמַר שְׁכָבַר נְתַקְדְּשָׁה ע"פ עדים או נְתַגְרָשָׁה ע"פ עדים או שְׁנַעֲשִׂית זוּנָה ע"פ מהימן.

א"כ בְּמַת בַּעַל' נמי יהי' נֶאֱמָן. אלא ע"כ להתיר אשה לבעל' או לְאִוָּסְרָא אינה נִתְּרַת וְאִינָה נֶאֱסְרַת אלא בב' עדים באיזה אופן שיהיה והדק"ל אמאי מהימן עד אַחַד לומר זונה או גרושה היא.

וְנִרְאָה לומר עוד דְּדוֹנוּקָא לְהַתִּירָה לְבַעֲלָהּ אוּ לְעֵלְמָא אוּ לְאַוֶּסְרָה עַל בְּעֵלָהּ בְּזֵה יִלְפִינוּ דְּבַר דְּבַר מִמָּמוֹן דְּבַעֲיָנוּ דְּוִנוּקָא ב' עֵדִים. אָבֵל לְאַסְוֶר זֹנָה אוּ גְרוּשָׁה לְכֹהֵן אֵין זֶה בְּכָלֵל דְּבַר שְׂבָעָרָה.

אֵלָא בְּכָלֵל שְׂאָר אִיסוּרִין וצ"ע בְּזֵה בְּדַבְרֵי הֶרָאשׁוּנִים ו"ל. כִּי עֲנָנָן עֲמוֹק הוּא: וְאַחַר כָּל הַגֵּ'ל עכ"פ שְׂפִיר מוֹכַח דְּמִלְקִין ע"י עַד אֶחָד.

וּש"מ דְּהַעֲד נְאָמָן מִצַּד עֲצָמוּ וְלֹא מִחֲמַת הוֹדָאת בע"ד. וְכִמוּ בְּאוֹמְרַת מְקוֹדֶשֶׁת אֲנִי דְאֵין עוֹנֵשִׁין אוֹתָהּ ע"י עֲצָמָה.

וְעִי' בַּפ"כ מֵהַל' אִיסוּרֵי בִיאָה שְׂפֵתָב הֶרָמְב"ם ו"ל בְּאַחַד שְׂאָמֶר עַל עֲצָמוּ כֹהֵן אֲנִי אִם בָּא אַח"כ עַל הַזֹּנָה אוּ שְׂאָר פְּסוּלֵי פְהוֹנָה הוּא לֹוְקָה וְהִיא אֵינָה לֹוְקָה. אֵלְמָא דַע"י עֲצָמוּ אִם הֶחֱזִיק בְּאִיסוּר ג"כ לֹוְקָה אַח"כ.

וְעִי' בַּמִּשְׁנָה לִמ' ו"ל שֵׁם שְׂבִיָּאָר דְּמִיָּרֵי בְּהוֹחֲזֵק ל' יוֹם דְּכֹהֵן הוּא. וְהַקְּשָׁה הוּא ו"ל שֵׁם בְּעֲצָמוּ מְדַבְרֵי הַה"מ דְּזָרְעוּ סִפְקָ חֲלָל.

וְלִדְיָדֵי קִשְׁיָא גַם מְדִידָה אִמְאֵי לֹא תִהְיֶה נוֹדָאי חֲלָלָה. פִּינוּ דְּהוֹחֲזֵק בְּכֹהֵן.

וְכִי הִכִּי דְהוּא לֹוְקָה ע"י חֲזָקָה הִיא ג"כ תִּלְקָה וְתִהְיֶה נוֹדָאי חֲלָלָה. וְעוֹד פִּינוּ דְּחֻזְקָתוֹ לֹא מְהַיָּ לְשׁוּם קְדוּשָׁת פְּהוֹנָה וְאִפִּילוּ לְקַדְשֵׁי הַגְּבוּל הֵינְנוּ תְרוּמָה דְּרַבְּנָן אֵינוּ אוֹכֵל א"כ אִמְאֵי הוּא לֹוְקָה.

וְע"כ הוּא לֹוְקָה מִשׁוּם הוֹדָאת פִּיו. וְכִמוּ שְׂפֵתָב שֵׁם דְּהוּא יָכוֹל לְאַסְוֶר עֲצָמוּ בְּנִשְׁמִים הַאִסוּרוֹת לוֹ.

וְא"כ מ"ש בְּאוֹמְרַת נְתַקְדָּשְׁתִּי לְפָלוּנִי דְאֵינָה נִסְקָלָת ע"י עֲצָמָה: וְהִנֵּה לְפִי מַה שְׁנִתְבָּאָר בְּדַעַת הֶרָמְב"ם דְּעַד אֶחָד בְּלֹא הַכְּחָשָׁה מְהִימָן. א"כ צָרִיךְ לִישֵׁב לְשִׁיטָתוֹ הָא דְגִיטִין דְּמִשְׁמַע דְּוִנוּקָא הִיכָא דְבִידוּ מְהִימָן.

אָבֵל בְּלֹא הִכִּי לֹא מְהִימָן. וְרֵאִיתִי בְּסוּף הַלְכוֹת מְטָמְאֵי מְשַׁכָּב וּמוֹשָׁב שֶׁכ' הִי' עוֹשָׂה עוֹשָׂה עֲמוּ בְּטְהוּרָו' וּבִזְבָּחֵי' וְאַחַר זְמַן מְצָאוּ וְאָמַר לוֹ בְּשַׁעָה שְׂפָגַע בּוֹ טְהוּרוֹת שְׂעֵשִׁיתִי עִמָּךְ נְטָמְאוּ וּזְבָחִים נְתַפְגְּלוּ נְאָמָן.

אָבֵל אִם פָּגַע בּוֹ וְלֹא אָמַר לוֹ כְּלוּם וְאַח"כ פָּגַע בּוֹ פַּעַם שְׁנֵי אֵינוּ נְאָמָן. וְכִאוּקִימָתָא דְרַבָּא.

וּבְסוּף הַל' פְּסוּלֵי הַמְּוִקְדָּשִׁין כְּתִב הִנֵּה מְקַרִּיב עֲמוּ בְּזְבָחִים וְעוֹשָׂה עֲמוּ בְּטְהוּרוֹת וְאָמַר לוֹ נְתַפְגְּלוּ אוּ נְטָמְאוּ נְאָמָן. אָבֵל אִם אָמַר לוֹ זְבָחִים שְׂהַקְרַבְתִּי לָךְ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם נְתַפְגְּלוּ אִם הִנֵּה נְאָמָן לוֹ סוּמָךְ עַל דְּבָרֵיךְ וְאִם לֹא שׁוֹרֵת הַדִּין שְׂאֵינוּ נְאָמָן.

וְהַרְוָצָה לְהַחְמִיר הָרִי זֶה מְשׁוּבָח. וְלְכֹאוּרָה דְּבָרֵיךְ ו"ל סוֹתֵרִים זֹא"ז דְּבַהֲל' מְטָמְאֵי מו"מ כְּתִב דָּאִם מְצָאוּ לְאַחַר זְמַן וְאָמַר לוֹ בְּשַׁעָה שְׂפָגַע בּוֹ רֵאשׁוּנָה נְאָמָן אַע"ג דְּלֹא בִידוּ הוּא. וְדַבְרֵי הַכ"מ ו"ל הֵתָם אֵינָן מוֹבָנִים. וְנִרְאָה דְּהוּא ו"ל פְּסַק כְּרַבָּא דְאִפִּילוּ אֵינוּ בִידוּ נְאָמָן.

אָבֵל דְּוִנוּקָא הִיכָא דְאָמַר לוֹ בְּפַעַם רֵאשׁוֹן שְׂרָאָהוּ. וּבַהֲל' מְטָמְאֵי מְשַׁכָּב כְּתִב סוּגִית הַגְּמָרָא דְּהַבַּע"ד לֹא הִנֵּה עֲמוּ בְּשַׁעַת עֲשִׁיתוֹ בְּטְהוּרוֹת.

ומש"ה נאמן פשאמ'לו בפעם ראשון. אבל בפסולי המוקדשין מיירי שהבע"ד היה עמו בשעת עשייתו בזבחים ובטהרות ומש"ה אינו נאמן אם אמר לו זבחים שהקרבתי באותו יום נתפגלו.

ומהאי טעמא גופא דאמאי לא אמר תיכף בשעת מעשה פשראה אותו. והן דברי התוספתא שהביא בפ' י"ב מהל' מעשר המוכר בשר לחבירו ואמר לו את"כ בשר שפכרתי לה בשר בכור הוא אינו נאמן משורת הדין והוא ג"כ מהאי טעמא פנין שיצא מת"י בתזקת פשרות שוב אינו נאמן.

אבל בלא"ה העד נאמן אפילו היכא דלאו בידו. ובהכי מיירי כל הני עובדא דגיטין דשאלו ס"ת ביז מי היינו משום דכינן דבשעת מסירת הס"ת לא אמר לא היה נאמן לומר את"כ אם לא מתוך שנאמן להפסיד שפרו.

אלא דצריף לדקדק אמאי לא מהימן נמי אם אמר בשר בכור הוא. מתוך שנאמן להפסיד דמיו דצריף להחזיר לו דמיו ואין פאן מקומו.

ואב"י דמצריף דנוקא היכא דהוא בידו יש לומר דאב"י ס"ל דמטעם שתיקה פהודאה העד נאמן. ומש"ה אמר נמי באשתא זינתה דנאמן אפי' בדבר שבערנה.

אבל העד עצמו אינו נאמן אלא היכא דהוא בידו. ור"ב ס"ל דבכל גוונא העד עצמו נאמן. פללו של דבר הך פלוגתא דרבנן ותא תליא בהני תרי לישנא דאמרינן בכריתות אליבא דרבנן. ולהך לישנא דאדם נאמן על עצמו מוכרחים אנו לומר דהא דעד נאמן לומר אכלת חלב.

היינו מחמת שתיקה פהודא'. אבל להך לישנא דאם ירצה לומר מזיד הייתי אבל בלא"ה עדים נאמנים.

עד אחד נמי מהימן אפי' בלא שתיקה פהודאה. אלא כל שאינו מכחישו בפירוש ה"ז נאמן בין לאסור בין להתיר אפי' נגד חזקה.

ונראה להביא ראיה לשיטה זו דעד אחד מצד עצמו נאמן מהא דאיתא בתמורה ריש פרק כל האיסורין דר"ש גליף ק"ו דרובע ונרבע פסול מבע"מ מה בעל מום שאינו נהרג פסול למזבח. ופריף אשכחן בשני עדים בעד אחד מנין.

ומשני מה בע"מ דאין העדאת ב' עדים מחייבין אותו מיתה העדאת עד א' פוסלו להקרבה רובע ונרבע דב' עדים מחייבין אותו מיתה אינו דין דעד אחד פוסלו להקרבה. ופי' רש"י ז"ל בע"מ פוסלו עד אחד היינו מןמחה.

אלמא דכי היכי דעד דבע"מ פוסלו מחמת נאמנותו. ה"נ עד אחד דרובע דפוסלו מצד נאמנות העד.

אלא דא"כ דהתרת מןמחה הוי בעד אחד. א"כ אמאי לא גלפינן מינה בעלמא דעד אחד נאמן.

אפי' נגד חזקה. ועוד היכי מוכח מהא דחכם נאמן במומין דעד אחד מהימן הא אפי' בדיני ממונות איכא מ"ד דיתיד מןמחה פשר.

וע"כ הוראה שאני דלאו תורת עדות היא זו. אבל לא ידענא מי הכריחו לרש"י ז"ל לפרש דעד אחד היינו החכם ולמה לא נפרש כפשוטו דעד אחד ממש נאמן בבע"מ כמו בכל האיסורין וילפינו מינה ק"ו לרובע ונרבע דמיפסיל ע"י עד אחד.

ולא ילפינו דעד אחד מהימן ברובע ונרבע. דלזה לא איצטריך ק"ו דונדאי נאמן ע"א באיסורין.

אלא דעיקר ילפותא הוא דנרבע פסול למנבח דס"ד דונקא ע"י ב' עדים הוא דפסול משום דחייב מיתה. אבל ע"י ע"א לא מיפסיל כלל.

ולפ"ז לא מוכח מהתם דהעד עצמו נאמן: עוד נראה קצת ראיה מהא דתנן בב"ק בהגוזל גזל חמץ כו'. בהמה ונעבדה בה עבירה ופירש"י ז"ל היינו רובע ונרבע ע"פ ע"א.

והתם לא שייכא שתיקה כהודאה. דהא אצל גזלן הוא.

וכן מהא דאיתא פ' שור שנגח ר"א אומר נקי מחצי כנפר. וה"ד כגון ע"פ ע"א או ע"פ עצמו ופריך לגירסת הראב"ד ז"ל שהביא השיטה מקובצת כנפרא ממונא ואעד אחד פריך למה לי קרא בתם אפילו במועד לא מחייב.

ומשני כנפרא כפרה ויכול עד אחד לחייבו כמו חטאת. ודחוק לומר דמירי כגון דאמר העד שבפניו המית: וכן משמע מהא דאמרין ביוצא דופן דאחר הקדושה נמי נפסלת ברובע ונרבע.

ובקדשים לא שייך שתיקה כהודאה. כיון דלאו דידיה.

ומהא דאמרין בירושלמי פרק שני גזירים דאחד שאמר לשנים ראיתי אחד מכם שנטמא או אחד מכם גזר דהוי ספק גזירים. והביאו הרמב"ם ז"ל בהקדוה ודקא נמי לא שייך שתיקה כהודאה.

כיון דחד מינייהו נודאי לא נטמא ולא גזר. ואפ"ה העד נאמן.

ש"מ דהעד עצמו נאמן. ועיין תוס' ריש פ' שני גזירים: והנה הרמ"א ז"ל בי"ד סי' קכ"ז הביא ב' דעות בעד אחד בהקדושה י"א דהראשון נאמן.

וי"א דהשני נאמן והראשון בהקדושה לאו כלום הוא. וכבר האריך הש"ך ז"ל שם התם בזה.

וכתב דלשיטה זו דהטעם משום שתיקה כהודאה. א"כ ה"א בב' עדים לא שייך שתיקה כהודאה דלא ידעינו למאן קא מודי.

וכן לשיטה זו דלאו משום שתיקה כהודאה כתב שם. די"ל דע"א בהקדושת חבירו לאו כלום היא.

והא דתנן במתניתין דכריתות אחד אומר אכל אחד אומר לא אכל מביא א"ת. היינו משום דא"ת שאני דאפילו לבו נוקפו מביא א"ת.

ולא הבנתי דהא לענין טהרות נמי תנן הכי אחד אחד אומר נטמא נאחד אומר לא נטמא ברה"י ספיקו טמא. וברה"ר ספיקו טהור.

אלמא דספק גמור הוא. וע"כ צ"ל דבזה נמי שינה שתיקה פהודאה.

וכן לא אמרינן בזה דעד אחד בהכחשה לאו פלום הוא: והתוס' ז"ל בנזיר דף כ' גבי הא דכת אחת אומרת נזר שמים ואחת אומרת נזר חמש. כתבו דמייירי במכחישן או באיני יודע או אפילו בשותק.

וכגון שפאו בבת אחת. דבזה לא אמרינן שתיקה פהודאה.

כיון דהעדים עצמן מכחישין זא"ז. ולמ"ד אליבא דרבנן דאדם נאמן על עצמו.

ע"כ צריה לאוקמי באומר איני יודע או בשותק דאי מכחישן פטור הוא מנזירות. אלא דלפ"ז קשה הא דאמר התם ר"י בשם ריב"ב דלא נחלקו ב"ש וב"ה בב' פיתי עדים דהוי נזיר שמים ולא נחלקו אלא בכת אחת אחד אומר שמים ואחד אומר חמש.

והשפתא אי מייירי באומר איני יודע. א"כ אמאי פליגי ב"ש בכת אחת.

כיון דלא איצטריה לצרפינהו אלא כל חד מהימן והוי דומיא דב' פיתי עדים. וצ"ל דר"י ס"ל כר"מ.

דאפי' מכחיש העדים נאמנים ומייירי בהכחשה וא"כ בכת אחת איצטריה לצרופינהו. ומש"ה קאמר דבזה נחלקו כדאיתא נמי בסנהדרין לענין עדות ממון.

אבל למאי דקי"ל כרבנן דעדים אין מחייבין אותו בהכחשה או משום דאדם נאמן על עצמו או משום דיכול לומר נשאלתי על נזרי א"ל ע"כ מייירי באומר איני יודע או שהוא שותק ותו ליכא שום חילוק בין כת אחת לב' פיתי עדים.

ויש ליישב בזה מה שדקדק הלח"מ שם על הרמב"ם ז"ל אמאי לא כתב רבונא דכת אחת עיי"ש. דבלא הכחשה ליכא רבונא פלל בכת אחת יותר מב' פיתי עדים.

עכ"פ מדברי התוס' ז"ל מוכח דלא אמרינן שתיקה פהודאה היכא דעדים מכחשי אהדדי. וא"כ קשה לשיטתם הא דאחד אומר אכל ואחד אומר נטמא דספיקא הוי וא"ל דמייירי שפאו העדי' זא"ז דא"כ חטאת נמי ליחייב דהא שמתק לראשון ושתיקה פהודאה כדמוכח מדברי התוס' בנזיר שם.

והתוס' ז"ל בריש פרייתות כתבו מטעם אחר דע"כ מייירי בבת אחת. דאי בזה אחר זה א"כ הראשון שנתקבל עדותו הוי כשנים.

ויש לדקדק בדבריהם ז"ל דלשיטתם דלא תליא בנאמנות העד. אלא העיקר משום דשתיקה פהודאה.

א"כ אין לזה שייכות להאי פלגא דכל מקום שהאמינה משום שתיקת הבע"ד. וצ"ל לדברי התוס' ז"ל בכריתונת דס"ל דאפילו בבת אחת שינה שתיקה.

דדהא לא הודאה ממש אמרינן אלא קצת רגלים לדבר ושפיר מיייתי אשם תלוי. וכמו שכ' השף ז"ל.

וגם לענין טומאה הוי ספק. והדבר מוכרח דשני עדים המכחישים זא"ז באיסור ספיקא הוי ולא אמרינו דעד א' בהקחשה לאו כלום הוא: וכן לשיטה זו דהעד עצמו נאמן ג"כ ע"כ צ"ל כן דספיקא הוי וכנ"ל ממתניתין דטהרות.

דאין לומר דמירי בזא"ז. דא"כ הראשון נאמן דהוי פשנים.

וכמו שכתבו התוס' ז"ל. אלא דהנימק"י בשם הריטב"א ז"ל פתב דבאיסורין לא אמרינו האי פללא דכל מקום כו'.

משום דלא האמינה תורה פשנים הקא. דבאיסורין בחד נמי סגי.

וכבר דקדק הש"ך ז"ל ע"ז מהא דאמרינו הקא גבי סוטה ועגלה ערופה להא דעולא פל מקום שהאמינה תורה כו'. ונהי דסוטה הוי דבר שבפערונה ומן הדין הנה צריה שנים ולאחד האמינתו התורה פשנים.

אבל לענין עגלה ערופה מנ"ל דהאמינתו התורה פשנים דמהיכא תיתי נימא דבעינו שנים. ואפ"ה איתמר התם הא דעולא.

ותי' דהתם קרא פתיב דעד אחד נאמן. ומש"ה חשיב פשנים.

אבל באיסורין סברא בעלמא היא. ואני לא אבין דהא באיסורין נמי אי לא קרא דאי הודע אליו מ"מ.

ה"א דחד לא מהימן גם באיסורין והוי ממש דומיא דעגלה ערופה דגלי קרא דעד אחד מהימן. וי"ל דע"ע שאני דידיעת ההורג הוי דומיא דדיני נפשות דבעינו דווקא ב' עדים אבל התור' האמינה לא פשנים.

מש"ה הרי הוא פשנים. אבל גבי איסורין לא מצינו דבעינו שנים פלל.

ולא האמינתו התורה פשנים. ושפיר מצינו לאוקמי הא דאחד אומר אכל כו'.

ואחד אומר נטמא בנה אחר זה. אלא דאפתי תיקשי לאב"י דאמר גבי אשתך זינתה דנמי מהימן עד אחד אם אינו מכחישו.

א"כ גם באיסורין נאמן הוא פשנים אפי' בדבר שבפערונה. ואלב"ל לא מצינו לאוקמי בזא"ז.

וי"ל דהא דאמר אב"י דבאשתך זינתה מהימן הוא מדרבנן בעלמא. וכמו שכתב הרשב"א ז"ל.

ולא מצינו שהתורה האמינתו פשנים. אלא דהניחא לשיטת הריטב"א דנאמנות ע"א באשה הוא מה"ת שפיר מצינו למימר הכי דעד אחד באיסורין פיון דאינו נאמן פשנים אלא מדרבנן לא אמרינו ביה האי פללא דכל מקום כו'.

אבל לפי שיטת רוב הראשונים דע"א באשה ג"כ מדרבנן בנן הוא. ואפ"ה אמרינו בי' פל מקום כו'.

א"כ באיסורין נמי פיון דמדרבנן נאמן פשני' אפילו בדבר שבפערונה אמאי לא נימא גבי' פל מקום שהאמינה תורה כו': ולפמ"ש לעיל דאב"י ס"ל דטעמא דעד אחד הוא משום

דְּשִׁיקָה פְּהוּדָאָה א"ש וְלֹא שְׁיִיף גַּבֵּי אִיסוּרִין הָאֵי פְּלֵלָא דְּכָל מְקוּם כּו' פִּינּוּ דְּהַעֲיָקָר
לְאוּ מִשּׁוּם נְאֻמָּנוּת הָעֵד הוּא אֱלָא בְּצִירוּף הוּדָאָתוּ.

וּכְבָר פְּתַבְתִּי דְּלִשְׁיטָה זֹו ע"כ צְרִיף לְאוּקְמִי הָא דְּאָחַד אוֹמֵר אָכַל כּו' אוּ אָחַד אוֹמֵר נְטָמָא
שְׂבָאוּ דְּוּוּקָא בְּבַת אַחַת. דְּבִזָּה אַחַר זֶה לֹא מְצִינּוּ לְאוּקְמִי.

דא"כ פְּבָר הוּדָה לְרֵאשׁוֹן. וּכְמִשְׁמַעוֹת הַתּוֹס' ו"ל בְּנִזִּיר שָׁם: אָבֵל מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' בְּכַרִּיתוֹת
מִשְׁמַע דְּגַם לְפִי שְׁיִטְתָּם דְּמִשּׁוּם שְׁתִּיקָה פְּהוּדָאָה הָעֵד נְאֻמָּן מ"מ שְׁיִיכָא בִּיהָ הָא דְּעוֹלָא
פֶּל מְקוּם שְׁהֶאֱמִינָה תוֹרָה כּו'.

וְהִינּוּ כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל דְּלֹאוּ הוּדָאָה מִמָּשׁ קְאָמְרִינּוּ אֱלָא קֶצֶת רְגָלִים לְדַבְּר. אָבֵל
הַעֲיָקָר אֲנַאֲמָנוּת הָעֵד הוּא דְּקִסְמִיף.

וּלפ"ז שְׁיִיף שְׁפִיר שְׁתִּיקָה פְּהוּדָאָה אִפִּי בְּבַת אַחַת. וְכֵן בּוּזָח"ז פְּלֵלָא דְּכָל מְקוּם כּו':
וּבְסוּטָה פְּרָק מִי שְׁקִינָא הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' ו"ל דְּלֵר' יִצְחָק וּלְעוֹלָא דְּאָמְרֵי תְּנִי לֹא הִיָּתָה שׁוֹתָה.

וְהִינּוּ מִשּׁוּם דִּס"ל דְּאָפִי בְּבַת אַחַת אָמְרִינּוּ פֶּל מְקוּם כּו'. א"כ הִיכִי מוּקְמִי מִתְּנִיתִין
דְּכַרִּיתוֹת דְּאָחַד אוֹמֵר אָכַל.

וְלֹא הִבְנִתִּי קוֹנְשִׁיתָם ו"ל דְּלִשְׁיטְתָם דִּס"ל דְּמִטְעַם שְׁתִּיקָה פְּהוּדָאָה הוּא דְּעֵד נְאֻמָּן. א"כ
פְּשִׁיטָא דְּבַת אַחַת לֹא שְׁיִיף לְמִימֵר פֶּל מְקוּם שְׁהֶאֱמִינָה תוֹרָה כּו'.

פִּינּוּ דְּלֹא יְדַעִינּוּ לְמָאן קְמוּדָה: וּלְפִי מִשְׁמַעוֹת דְּבַרִּי הַתּוֹס' בְּסוּטָה דְּעוֹלָא אִפִּי בְּבַת אַחַת
אָמֵר לְכָלֵּלָא דְּכָל מְקוּם כּו'. וְכֵן מְסַפְקָא לְהוּ לְהַתּוֹס' ו"ל לְקַמָּן בִּפ' הָאִשָּׁה בְּתָרָא.

ע"כ צ"ל לְדִידִיָּה דְּגַבֵּי אִיסוּרִין לֹא נְאָמֵר הָאֵי פְּלֵלָא. דֹּאל"כ תִּיקְשִׁי מִמִּתְּנִיתִין דְּכַרִּיתוֹת
אֲמַאי לֹא יָבִיא חֲטָאָת.

וּמִמִּתְּנִיתִין דְּטְהָרוֹת אֲמַאי לֹא יְהִיָּה וְדֹאֵי טְמֵא. אֱלָא לֵר' חִיָּיא דְּמַחְלָק בֵּין בִּב"א לְזֹאח"ז
הוּא דִּינֵשׁ מְקוּם לְוֵמֵר בְּאִיסוּרִין ג"כ הִכִּי וּלְאוּקְמִי הָא דְּכַרִּיתוֹת וְטְהָרוֹת בְּבַת אַחַת.

וּמָה הוּא עֲנִין זֹאח"ז אִם קְבֵלַת עֵדוּתוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן בְּפִנֵּי ב"ד אוּ אֲמִירְתוֹ בְּלִבְד. יְתַבָּאָר
עוֹד לְקַמָּן בְּמַכִּילִתִין בִּס"ד פִּי עֲנִין עֲמוֹק הוּא.

הַש"יִת יְהִיָּה בְּעֲזָרִי. וְעוֹד כְּפָה עֵיקָרִים גְּדוּלִים מְהֻלְכָה זֹו אֲשֶׁר יְתַבָּאָרוּ לְקַמָּן בְּעוֹז"ה:
וְהִנְנִי חוֹזֵר אֶל רֵאשִׁית דְּבָר מַה שְׁהַכְרִיחוּ הַתּוֹס' ו"ל.

דע"כ מִשּׁוּם שְׁתִּיקָה פְּהוּדָאָה הוּא וּמִיְעוּטָא דְּלֹא שְׁיִוְדִיעוּהוּ אַחֲרִים הוּא בְּאִינוּ יוֹדַע דְּאֵי
בְּהַכְחָשָׁה לְמָה לִי קָרָא הַפְּתִיב לֹא יָקוּם עַד אָחַד כּו'. וּלְכָל חֲטָאָת.

צ"ל דְּלֹא שְׁיִוְדִיעוּהוּ אַחֲרִים קָאֵי אֲשָׁנִים וּקמ"ל קָרָא דִּיכּוּל לְתַרְזֵן דְּכַרִּיו וְנְאֻמָּן בְּזָה עַל
עֲצָמוּ. אֱלָא דְּלְדַבְּרֵי הַתּוֹס' ו"ל דְּלְכָל חֲטָאָת קָאֵי אֲקַרְבָּנוּת.

וְכֵן דְּרִשְׁינּוּ בְּאֲמַת בְּסַפְרֵי עֵינִין בְּיִלְקוּט פְּרָשָׁה פִּי תַצֵּא. א"כ קָשָׁה מִנ"ל לְחַלְקֵי, בֵּין דְּבָר
שְׁבַעְרוּהָ אוּ דִּינֵי מְמוֹנוֹת לְשֶׁאָר אִיסוּרִין.

פִּינּוּ דְּבֹאכִילַת חֻלָּב לְעֲנִין חֲטָאָת נְמִי כְּתִב רַחֲמָנָא לֹא יָקוּם עַד אָחַד בְּאִישׁ כּו'. ע"פ שְׁנִימ
עֵדִים כּו'.

ואפ"ה איִתְרַבִּי מֵאוּ הוֹדַע דָּאָם אֵינוֹ מִכְחִישׁוֹ עַד אֶחָד נֶאֱמָן ה"נ נִימָא כֵּן בְּדָבָר שֶׁבְּעֶרְוָה אוֹ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת דְּעַד אֶחָד בְּלֹא הַכְחָשָׁה נֶאֱמָן. וְאַמַּי פְּלִיג רַבָּא עֲלֵיהּ דְּאַבְיֵי בְּאַשְׁתּוֹ זִינְתָהּ וְעוֹד דְּלִמָּה לִי גו"ש דְּדָבָר דְּבָר לְמִילָף עֶרְוָה מְמוֹן דְּבַעֲיָנָן ב' עֲדִים מְהִיכָא תִּיתִי נִימָא דְסָגִי בְּעַד אֶחָד כִּינּוֹן דְּלַעֲנָן אִיסוּר וְחֻטְאָת נְמִי בְּעֵינָן שְׁנַיִם.

ולענ"ד נִרְאֶה דְּאַסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא הָא דְּדָרְשֵׁינָן קַרְבָּנוֹת מְלַכְל חֻטְאָת. וְכֵן הָא דְּמַרְבֵּי הַתָּם לְהַעֲלוֹתוֹ לְכַהֲנָה וְלַמִּזְבֵּחַ וְלְהוֹרִידוֹ דְּבַעֲי ב' עֲדִים ג"כ אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא.

וְהַשְׁתָּא א"ש דְּהָא דְּאִין עַד אֶחָד נֶאֱמָן אִם הִבְע"ד מִכְחִישׁוֹ מֵאוּ הוֹדַע וְלֹא שְׂוִידֵיעוּוּהוּ אַחֲרִים נִפְקָא לָן. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁבְּעֶרְוָה עַד אֶחָד לֹא פְלוּם הוּא אֶפְיִלוּ בְּלֹא הַכְחָשָׁה.

וְאַבְיֵי דְאָמַר בְּאַשְׁתָּהּ זִינְתָהּ דְּנֶאֱמָן הוּא מְדַרְבְּנָן כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל. וְכִנְיָה נִרְאֶה לְפָרֵשׁ הָא דְּמוֹכַח הַש"ס הֵכָא לְרַבְּנָן דְּאַמְרֵי דְּשְׁנַיִם אֵין מְסַיְיבִין אוֹתוֹ קַרְבָּן דְּחַד בְּאַיְנֵי יוֹדַע נְמִי לֹא מְהִימָן.

מִשׁוּם דְּיִלְפִינָן בְּקַל וְחֹמֶר מְמוֹן דְּמָה מְמוֹן דְּשְׁנַיִם מְסַיְיבִין אוֹתוֹ מְמוֹן אֵין עַד אֶחָד מְסַיְיבו מְמוֹן אֶפְיִלוּ בְּלֹא הַכְחָשָׁה קַרְבָּן דְּאִין שְׁנַיִם מְסַיְיבִין אוֹתוֹ כַּש"כ דְּאִין אֶחָד מְסַיְיבו אֶפְיִלוּ בְּלֹא הַכְחָשָׁה.

אֲלֵא ע"כ מִשׁוּם דְּשְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה. וְלַעֲנָן מְמוֹן י"ל דְּלֹא שְׂוִיָּה שְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה מִשׁוּם דִּי"ל מִשְׁטָה אֲנִי בָּהּ.

אֲלֵא דְלֵהֲאִי לִישְׁנָא הַדְּק"ל א"כ מָה בֵּין אִיסוּר לְדָבָר שֶׁבְּמְמוֹן. כִּינּוֹן דְּכֹוֹלֵהוּ בְּעֵינָן דְּוּוּקָא ב' עֲדִים.

דְּהָא בְּכָל הָאִיסוּרֵין אֲמַרֵי רַבְּנָן דְּאָדָם נֶאֱמָן עַל עֲצָמוֹ. וְהַדְּבָרִים אַרְוָכִים וְרַחֲבִים מִנֵּי יָם וְעוֹד צ"ע וְדו"ק: דָּף פַּח תּוֹס' בַּד"ה הֵכָא עֲלֵיהּ בְּאַשְׁמֵם תְּלוּי קָאִי.

וְהַקְּשׁוֹ הָא מְסַקִּינָן בַּפ' ד"א דְּתַרֵי וְתַרֵי סְפִיקָא דְּרַבְּנָן הוּא. וּמוֹקְמִינָן לָהּ אַחְזָקָה.

א"כ בְּחֻטְאָת קָאִי. וְעוֹד מֵאִי קְמַשְׁנֵי בְּנִיסַת לְאַחַד מְעִידֵיהּ הִיכִי שְׁבָקִינָן לִיהּ הָא מְסַיְיב מִיתָה.

וְתִי דְּמָה שְׁדִיִּיקָא וּמִינְסָבָא מְרַע לָהּ לְחֻזְקָה. וְהַמְהַרְש"א א"ל כְּתִב דְּלֹא הוֹצֵרְכוּ לָזָה.

דְּהָא דְּמוֹקְמִינָן לָהּ אַחְזָקָה. הִינּוּ לְמִי שְׁמֻסּוֹפֶק בְּדָבָר.

אֲבָל לֹא לֵאלוֹ שְׂאוּמְרִים בְּרִי לִי. וְכֵן כְּתִב הַפְּנִי יְהוֹשֻׁעַ ו"ל בְּכַתְּוִבוֹת פ"ב בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א ו"ל בְּאַוּרָהּ.

דְּהָא דְּמַלְקִין עַל הַחֻזְקוֹת הִינּוּ לְמִי שְׁמֻסּוֹפֶק בְּדָבָר אֲבָל לֹא לְמִי שְׁטוּעָן בְּרִי נֶגְדַּח חֻזְקָה אוֹ רֹב. וְהַגָּה לַעֲנָן א"ת וְחֻטְאָת נוֹדָאִי נִרְאִין הַדְּבָרִים כֵּן.

מִשׁוּם דְּאָדָם נֶאֱמָן עַל עֲצָמוֹ אֶפְי' נֶגְדַּח ב' עֲדִים. וְכַמְבֹּאֵר בְּדָבָרֵי הַתּוֹס' ו"ל בַּב"מ וּבְכַרִיתוֹת דְּלָמ"ד אָדָם נֶאֱמָן עַל עֲצָמוֹ הוּא נֶאֱמָן נֶגְדַּח עֲדִים בֵּין לְקוּלָא הִינּוּ דְּשׁוּמָן הוּא וְלְהַפְטֵר מִחֻטְאָת אוֹ לְחוּמְרָא לְהַתְחַיֵּיב חֻטְאָת.

כְּגוֹן אִם ב' עֲדִים אוֹמְרֵי דְּשׁוּמָן הוּא. וְהוּא עֲצָמוֹ אוֹמֵר דְּחֻלְבַּ הוּא.

דחייב חטאת ונאפילו למאי דקי"ל פהאי ליחשנא דמתרץ דיבורי' ולא משום דנאמן על עצמו. וא"כ אינו נאמן בין לקולא בין לחומרא נגד עדים.

מ"מ נגד חזקה נראה דנאמן ואין לחייבו קרבן. ואע"ג דמ"שכ התוס' דפיו אינו מחייבו קרבן.

בהכחשת עדים צ"ע. פיון דהוא יודע בבירור שאכל חלב אמאי לא יביא חטאת.

והא דעדים מחייבין אותו חטאת היכא דאינו יכול לתרץ דיבורו. אע"ג דהוא אומר ברי שלא אכל או שונמן אכל.

היינו משום דלא מהימנין ליה וממשפנין אותו לאתויי חטאת. אבל איפכא אמאי לא יביא חטאת אפי' אם עדים מכחישין אותו.

וצריך לומר דבזה נמי לא מקבלין ממנו חטאת שיביא על אכילה זו דעדים מהימני דלאו חלב הוא. ועיין בש"ע י"ד סי' א' שכתב שם בטבח שהכחיש העדים ואמר לא שחטתיה דאסור לדידיה משום דשניה אנפשיה ח"דא.

ועיין בפ"ט מהל' אישות במשנל"מ ז"ל מ"שכ בזה. ולענ"ד דבר זה תליא בהני תרי לישני אליבא דרבנן דאי טעמא משום דמתרץ דיבורו.

אבל אינו נאמן נגד עדים. והיכא דעדים מכחישין אותו מחזקינן ליה כמשקר.

הוא עצמו ג"כ מותר בה. ובגוונא דלא שייכא חד"א מטעם נדר.

אבל לטעמא דאדם נאמן על עצמו פי היכי דמהימן לקולא ה"נ מהימן לחומרא. עכ"פ היכא דליכא אלא חזקה לכ"ע נראה דנאמן על עצמו אם אומר ברי לי ואינו מחזקיב להביא חטאת או אשם תלוי.

ולענן מיתה נמי נראה דאין לחייבו. פיון דלא התיר עצמו למיתה.

אלא אומר ברי לי דהיתר הוא. אבל לענן לא תצא צ"ע דלענן זה לא מהני אמירתו דאינו נאמנים ע"ז.

פיון דלדין ספיקא הוא. ועוד דאיכא לאוקמ' אחזקה היכי שבקינן לה תוהיה ולא מפקינן לה מנניה.

והרשב"א ז"ל כתב פיון דהם אומרים ברי אין לנו פח להוציאה מתחת ידו. אע"ג דלדין מספקא לו אבל בגי' הנה נראה דספק ממזרים הם.

והדבר תימה להניח אותו לפסול זרעו. ולסברת הר"י בר ברוך ז"ל בכתובות דע"י עדים הראשונים הרי היא בחזקת היתר א"ש קצת משום דמוקמינן לה בחזקת היתר.

אלא דאליביה נמי ע"כ ספק הוא. מדפריך הבא עליה באשם תלוי קאי.

ועיין בירושלמי בפירקין דיש קצת סמך לסברת הר"י בר ברוך ז"ל. אבל לסברת הרשב"א ז"ל ודאי תיקשי היא יושבת תחת בעלה ובג' ממזרין ונדאין לעלמא דמוקמינן לה בחזקת אשת איש.

וע"כ צ"ל דברי דידהו מהני גם לעלמא להכשיר הבנים. והיגו משום חזקה דדוקא ומינסבא.

וכמו שכתבו התוס' ז"ל. וכן פתב הרמב"ם ז"ל דהיכא דשניהם יודעים שהיא מותרת גם הבנים פשרים משום דחזקה היא שאין מקלקלין עצמן.

אבל אם אחד מהן אינו יודע הנלד ספק ממזר. ובעיקר סברת הרשב"א ז"ל יש לדקדק מהא דאיתא בפרייתות ריש המביא כו' אשם תלוי שהוזמו עדיו מודו רבנן לר"מ דיצא וירעה בעדר משום דאין לבו נוקפו דהוא יודע שלא אכל אלא אעדים סמך וסבר מייתינא סהדי ומזמי ליה פן פ"י רש"י ז"ל שם.

והשתא למה לי הוזמו עדיו אפי' הנוכחשו ג"כ יצא וירעה בעדר פנין דהוא אומר פרי לי. אלא דמ"ש רש"י ז"ל דהוא יודע בבירור שלא אכל צ"ע דא"כ לכ"ע מהני פרי שלו.

וכדאמרינן ה"א בגיטות לאחד מעידיה דהא ליכא חזקה ה"ת. ועוד היכי מצי מיירי ה"ת דהוא מכחישן א"כ לרבנן בלא"ה פטור מא"ת.

וכן העיר בדברי רש"י ז"ל הנ"ת בפרייתות שם. אלא ע"כ מיירי דהוא אינו יודע.

וכן צ"ל בהא דמותיב רבא ה"ת מהא דתנן שור הנסקל אינו פן אם עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר והיכי דמי אי דאמרי תרי הרג ותרי לא הרג, מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני. ופירשו התוס' ז"ל דמסיפא דתנן משנסקל מותר בהנאה פריף אמאי מותר סמוך אהני דאמרי הרג נאי מיירי דהוא יודע שלא הרג אמאי לא יותר לו בהנאה אם לא שצאמר דלכתחילה אסור להנות מדבר אסור כה"ג אפילו מי שפרי לו שמוך הוא.

וה"א דווקא אם ניסת לא תצא. אבל לכתחילה לא תנשא ועיין בתוס' שם בד"ה מאי חזית שכתבו דמ"ש"ה מוכח ה"ש"ס ה"כ ו"ל מייתי בקיצור מדשור הנסקל מיירי בעדים ה"נ ה"א דא"ת מיירי בעדים משום דהוי מוקים לה בהכחשה ע"ש.

ולא הבנתי דבריהם ז"ל דאי בהכחשה א"כ אמאי לר"מ יצא וירעה בעדר ה"א באשם תלוי קאי דמאי חזית כו'. פנין דע"כ מיירי שהוא אינו יודע.

וכמשמעות לשון המשנה נודע לו שלא חטא היגו שאח"כ נודע לו ע"י הזמת העדים. אבל בהכחשה עדיין לא נודע לו שלא חטא.

דאינו יורשה משום דלא חשיבה נשואה. ה"נ לב"ש אע"ג דס"ל דנשואה אינה ממאנת מ"מ לענין לירשה וליטמא לה לא עבדו רבנן תקנתא עד שתעמוד בקומתה תדע דאי ב"ש לדבריה דב"ה קאמרי.

א"כ מאי פריף מהא דאמר ר"א אין מעשה קטנה פלום. גימא נמי דר"א לדבריהם דב"ה קאמר דאמרי משתכנס לחופה.

וקאמר ר"א דע"י פניסה לחופה עדיין לא תקינו רבנן לירשה אלא עד שתתבעל פי היכי דקי"ל בשאר ירושת אשתו דירשה ע"י מסירה לשלוחי הבעל ובקטנה אמרי ב"ה דווקא משתכנס לחופה וה"נ קאמר ר"א לדברי ב"ה דאינו יורשה עד אחר שתתבעל.

אָלאַ וַנְדָאֵי כָּל חַד לְדַעְתֵּי דְנַפְשֵׁי קְאָמַר. וְלֹא מַצְאֵתִי כְּעַת מְבוֹאָר בְּדַבְרֵי הָרֵאשׁוּנִים וְ"ל
דְּלֹא מְהֵנִי מְסִירָה לְשְׁלוּחֵי הַבַּעַל בְּקַטְנָה.

וּלְפִי דְבָרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי דְלַב"ש ג"כ בְּנִשְׁוֹאָה אַם עֲבָרָה וּמִיֵּאָנָה הָוִי מִיֵּאוּן בְּלֹא"ה א"ש
וְדו"ק: תּוֹס' בְּד"ה מִשְׁתַּגְדִּיל וְתִיבְעַל. וְהַקְשׁוּ הִיכִי מְהֵנָּא חֲנוּפָה שְׁהֵימָה בְּקַטְנוֹת.

וְתִי פִינָן שְׁהֵיִא בְּבֵיתוֹ שֶׁל בַּעַל הָוִי כְּמְסִירָה לְחֲנוּפָה. וּלְפ"ז לר"א מְדַאֲרֵימָא אֲכֻלָּה
הַיּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ.

וְא"כ מֵאֵי קַמ"ל ר"א פִינָן דְנִשְׁוֹאָה גְמוּרָה הִיא. וְעוֹד דְמָה שְׁכַתְב דְּבוּעַל בְּגַדְלוֹת לְשֵׁם
קְדוּשֵׁין לֹא מִקְלָתָא דְפְּשִׁיטָא הוּא דְפְּלִיגִי בֵּה רַב וְשְׁמוּאֵל לְקַמְן בְּפ' ב"ש.

וְלֹא יִדְעָנָא לְמָה הַנּוֹצְרָכוֹ לְזָה וְאֵמַאי לֹא נִימָא אֲפִי אַם לֹא חָלִין עֲדִינָן נִישְׁוֹאִין מֵה"ת מ"מ
יּוֹרֵשָׁה מְחַמֵּת נִישְׁוֹאִין דְרַבְּנָן. דַּע"כ לֹא קְאָמַר ר"א אִין מַעֲשָׂה קַטְנָה כְּלוּם אֲלֹא
בְּקַטְנוּתָהּ.

אָבֵל לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל וְתִיבְעַל ר"א נְמִי מוֹדָה דִּיּוֹרֵשָׁה וְאֲכֻלָּה בְּתְרוּמָה דְרַבְּנָן פִינָן דְאִין
כְּכוּלָּה לְמֵאֵן עוֹד: וְכַתְב עוֹד אִי נְמִי פִינָן דְאָרוּסָה ד"ת אוֹכְלַת בְּתְרוּמָה אֲפִי חֲנוּפָה שֶׁל
קַטְנוֹת מְהֵנִי לְאַכִּילַת תְּרוּמָה דְתוֹ לִיכָא לְמִיחָשׁ לְסַמְפוֹן.

וְטַעֲמָא דִּיּוֹרֵשָׁה מְשׁוּם הַפְּקָר. וְלַעֲנָן תְּרוּמָה לֹא נִיחָא לְהוּ לְפָרֵשׁ דְאוֹכְלַת מְדַרְבָּנָן.

וְע"כ צ"ל דְסִבְרָא לִיה דְלר"א דְאָמַר אִין מַעֲשָׂה קַטְנָה כְּלוּם וְלֹא מְהֵנִי אֲפִי לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל
אִי לִיכָא קְדוּשֵׁין דְאָרוּרֵימָת' וְאֲפִילוּ לַעֲנָן תְּרוּמָה דְרַבְּנָן לֹא מְהֵנִי נִישְׁוֹאִי קַטְנוֹת. וְלַעֲנָן
יְרוּשָׁה הוּא דְנִיחָא לְהוּ דִּיּוֹרֵשָׁה מְדַרְבָּנָן מְשׁוּם הַפְּקָר.

וְגַם בְּזָה לֹא הִבְנֵתִי דְבְרֵיהֶם וְ"ל דַּמ"ש לַעֲנָן יְרוּשָׁה דְנִיחָא לְהוּ דְבַעַל יְרִית לְהַ מְדַרְבָּנָן.
וְלַעֲנָן תְּרוּמָה לֹא נִיחָא לְהוּ הָא ר"א לְכָל מִילֵי קְאָמַר אִין מַעֲשָׂה קַטְנָה כְּלוּם.

וְאִי מְהֵנִי גְדְלוֹת וּבַעֲיָלָה לַעֲנָן יְרוּשָׁה מְדַרְבָּנָן מִנ"ל דְלֹא מְהֵנִי נְמִי לַעֲנָן תְּרוּמָה דְרַבְּנָן.
וְעִי' מְהֵרָשׁ"א וְ"ל שְׁכַתְב דְלַרְב חֲסָדָא דְלֹא סָלִיק אֲדַעְתֵּי'.

הָא דְהַפְּקָר. אֲלֹא דִישׁ כַּח בְּיַד חֲכָמִים לַעֲקוֹר דְבָר מֵה"ת.

צ"ל דְהָא דְאָמַר ר"א אִין מַעֲשָׂה קַטְנָה כְּלוּם. הֵינָנו לַעֲנָן תְּרוּמָה לְחוּד.

אָבֵל לֹא לַעֲנָן יְרוּשָׁה. וְגַם דְבָרֵי וְ"ל לֹא זְכִיתִי לְהִבִּין וְכִי הִיכִי דְנִיחָא לְהוּ לְמַסְקָנָא
דְמַטְעֵם הַפְּקָר הוּא דִּיּוֹרֵשָׁה וְאֲפִי' לר"א דְאָמַר אִין מַעֲשָׂה קַטְנָה כְּלוּם.

הֵינָנו קוֹדֵם שְׁתַּגְדִּיל וְתִיבְעַל. אָבֵל לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל וְתִיבְעַל יְרִית לְהַ מְדַרְבָּנָן ה"נ לְרַב
חֲסָדָא אַע"ג דְאָמַר ר"א אִין מַעֲשָׂה קַטְנָה כְּלוּם.

וְלֹא תִקְנוּ בְּזָה רַבְּנָן הֵינָנו קוֹדֵם גְדְלוֹת. אָבֵל לְאַחַר שְׁתַּגְדִּיל וְתִיבְעַל עֲבָדוּ רַבְּנָן תִּקְנָהּ.

וְהֵינָה כַּח בְּיַדִּם לַעֲקוֹר דְבָר מ"הת וַיּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ. וּמֵאֵי נ"מ אִי תִקְנַת חֲכָמִים הֵימָה מְטַעֵם
הַפְּקָר אִי מְשׁוּם דְהֵינָה כַּח בְּיַדִּם לַעֲקוֹר דְבָר מ"הת.

וְלַעֲנָן דְ נִרְאָה כְּמוֹ שְׁכַתְבְּתִי דְבִין לַעֲנָן תְּרוּמָה בִּין לַעֲנָן יְרוּשָׁה הַכֹּל מְדַרְבָּנָן הוּא גַם
לר"א: דָּף צ' בְּד"ה אֲזִיל כְּהֵן וּמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה. וְא"ת לְמָה אִינוּ מְדַקְדָּק כו'.

ולפי מאי דמשמע מדברי הרמב"ם ז"ל דאם אכל במזיד נמי חייב לשלם חולין מתוקנים. וא"כ ברייתא זו מירי בין שאכל בשוגג בין שאכל במזיד.

מש"ה לא מוכח הש"ס מהא דהדרא לחולין. משום די"ל דברייתא מירי באכילה במזיד דאינו נעשה התשלומים קודש.

והיינו דדניק מהא דאזיל פהו ומקדש אשה תפסי לה קידושי ואמר רבנן אין תשלומין תשלומין וקשרינן אשת איש לעלמא. וכבר הקשו התוס' ז"ל על האי דיוקא הא כו'.

ותירצו התוספות ז"ל דהכא אין שנייה לומר כן דמה פשע הפהו להפקיר ממונו. ולענ"ד אינו מושב דהא לא הפקירו ממונו הכא דמשלם לו אחרים חולין טהורים ומה איכפת ליה לכהו בזה.

ועוד דהיאך שנייה לקרות הא דשרינן אשת איש לעלמא עקירת דבר מ"הת. הא ממילא מיפקר.

כיון דהמזון אינו של פהו. והוי ליה להש"ס למידק מהא גופא דאין מוציאין ממונו של פהו.

ועוד דאשכחן כה"ג במקדש באיסורי הנאה דרבנן דאין חוששין לקידושי פיון דמדרבנן לאו ממונו ולא הוי בכלל עקירת דבר. ונהי דיש לחלק דאיסורי הנאה שאני פיון דלא שוי' פלום לאו מזון מ"מ הא מציינו כה"ג גם בשאר ענייני מזון דרבנן הוציאוהו מזה ונתנו לזה כמו בקבני מעות.

דד"ת מעות קונות ורבנן תיקנו דמשיכה דוקא קונה. והשתא אם קידש המוכר אשה בהוי מעות שקיבל אטו הוי קידושין פיון דמ"הת שלו הם.

אלא ונדאי במזון הי' פח ביד חכמים בא"י לתקן כפי ראות עיניהם. ועיין בדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ט מהל' תרומות שכתב דאם מכר פהו פרה לישראל ולקח הדמים הרי זו לא תאכל בכרשיני תרומה אע"פ שלא משך הישראלי.

ומסוגיא דשמעתין מסתייעים דבריו ז"ל דהא מ"הת הפרה של ישראל ואיך יעקרו דבר מ"הת להאכילה בתרומה. וכבר כתבנו בזה בחי' למס' מעילה בשמעתא דנתנה לבלן ע"ש.

ומסתימת לשון רש"י ז"ל נראה דלא הוי גריס לה להא דאי מקדש בהו פהו אשה כו'. אלא מהא דהדרא לחולין הוא דמוכח: גמרא סוף סוף מיתעקרא אכילת בשור כו'.

ועיין ברשב"א ז"ל שהביא גירסת ר"ח ז"ל. וכיון דלא מיתאכיל בשור בעלים היאך מתפרי והכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם.

וכתב הרשב"א ז"ל דלדעתו אם הבשור קיים ואינו נאכל אין הבעלים מתפפרים. ומשני שב ואל תעשה שאני דרבנן תיקנו שלא יאכל הבעלים ותפפרו.

ולא הבנתי גירסא זו דא"כ מאי פריה ברישא ואמרו רבנן לא הורצה וקמעניל חולין לעזרה. ואמאי הוי חולין בעזרה כיון דלא נתפפרו הבעלים מפני שלא נאכל הבעור הא מן הדין צריה להביא קרבן אחר.

ואין זה עקירת דבר דמה שאין הפשר נאכל הוא שב ואל תעשה. וממילא לא נתפפרו
הבעלים.

וצריך להביא קרבן אחר מ"הת. ולמה ליה לר"י ב"ר חנינא למימר דבעלים נתפפרו וגם
בעיקר הדין שפכת לדברי הר"ח ז"ל דאם הבש' ראוי לאכול ואינו נאכל לא נתפפרו
הבעלי'.

בעיני יפלא ובהדיא אמרו בזבחים על קרא דאם האכל נאכל מזבח השלמים ביום
השלישי דבמחשב נאמר דאי בנאכל ליום השלישי וכי מאחר שהוכשר יחזור ויפסל
אלמא דאכילת בשר לא מעכבא כלל.

וידעתי שיש לדחות. ומ"מ העיקר פגירסת רש"י ז"ל: ע"ב תוס' בד"ה פולחו נמי שב
ואל תעשה הוא.

וא"ת סדין בציצית היכי הוי שב ואל תעשה דכי מכסה בטלית שאין בו ציצית הרי עובר
בידים. ומתיר דעיקר החיוב הוא לאחר שנתעטר ע"ש שחקלקו בין ציצית לכלאים.

ול"נ דאין צריך לזה אלא אפילו אם חיוב הציצית הוא בשעת עטיפה. מ"מ חשיב שב
ואל תעשה דהא לא נאמר בתורה שלא ילבש פסות בלא ציצית.

אלא מצות עשה אמרה תורה גדילים תעשה לה כו'. וביד חכמים לפוטרו ממצנה זו.

ואינו מחוייב לעשות ציצית בפסדיו ומותר לקבשו בלא ציצית. פינן דחכמים פטרוהו
מציצית.

אבל גבי כלאים אמרה תורה שלא ילבש כלאים כל שעה שהוא מהלך בכלאים עובר
בל"ת. ולא שייך בזה שב ואל תעשה ודו"ק: גמ' אפילו אומר לה עבור כו'.

שאני התם דכתיב אליו תשמעון וליגמר מיניה מיגדר מילתא שאני ופי' הרמב"ן ז"ל
אלא מיגדר מילתא שאני דבאמת גמרנו מיניה דב"ד הנה פח בידם בא"י לעקור דבר
מ"הת לצורך מגדר מילתא כמו מפות ועונשין שלא מן הדין אלא שהשעה צריכה לקב.

וכתבו הראשונים ז"ל דג' חלוקים הי' בתקנת ב"ד בד"ת בשב ואל תעשה הי' פח בידם
לתמן תקנת עולם להפטר כמו שופר ולולב. ולצורך מגדר מילתא לפי שעה הנה פח
בידם לעקור דבר מ"הת ויליף לה מאליו תשמעון.

וכמו שכתבו התוס' ז"ל דע"כ נתנה תורה רשות לשנות דבר מ"הת לצורך שעה דאל"ה
לא הנה הנביא רשאי לחדש דבר כמו שאין הנביא רשאי לבטל ח"ו איז' מצנה. אלא נדאי
פינן שפצינו עקירת דבר לפי שעה לצורך קיום התורה ע"פ נביא ה"נ שהנה רשות
לחכמי' שפכל דור ודור בא"י לעקור דבר לקיום התורה ולמגדר מילתא.

ובדיני ממון הנה פח בידי הסנהדרין בא"י לעשות תקנה לדורות. וילפינן לה מקרא
דעזרא פל אשר לא יבא לג' הימים יחרם כל רכושו.

ויש לדקדק מנ"ל לחלק בין דיני ממון למכות ועונשין דמכות ועונשין לא הי' רשות לב"ד
בא"י אלא לצורך שעה. ובדיני ממונות הנה רשות להם לתמן תקנות עולם.

דְּהָא מְקַרְא דְעִזְרָא ג"כ לָא שְׁמַעִינָן אֶלְא לְצוֹרְךָ שְׁעָה וּלְמַגְדָר מִילְתָא כְּמוֹ שְׁנֵאמַר פֿל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא כו'. שְׁהוּא בְּדִרְךָ קִנְס לְמִי שְׁעוֹבֵר עַל דְּבָרֵי נְשִׂיאֵי בֵּא"י וְכַדְכָּתֵב נְמִי דְהֶרְשׁוֹת הִנֵּה בְּיַד ב"ד בֵּא"י לְהַכּוֹת וּלְתַלּוֹת שְׁעַר לְמִי שְׁמַפְקִיר נְגֻדָם.

וְכַדְאֵי בִּמ"ק. אֲבָל לְתַמְנָן תְּקִנָּה שְׁלֵא בְּדִרְךָ קִנְס כְּמוֹ יְרוּשָׁת הַבְּעַל.

וְעוֹד פְּמָה דְּבָרֵי בְּעֶסְקֵי מְמוֹן שְׁתִּיקְנוּ נְשִׂיאֵי בֵּא"י מִנ"ל דְּהֵי רִשׁוּ בִיד' וְנִרְאָה דְלֵהֲכִי גְלִיף ר"א מְקַרְא דְאֵלֶּה הַנְּחֻלָּתוֹת אֲשֶׁר נְחֻלוּ דְשְׁמַעִינָן מִינָּה דְהֶרְשׁוֹת הֵי בְּיַדָּם לְתַמְנָן תְּקִנּוֹת כְּפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם כְּמוֹ הָאֲבוֹת שְׁמַנְחִילִין אֶת בְּנֵיהֶם כְּרָצוֹנָם.

וְהַתּוֹס' ז"ל כְּתִבּוּ עוֹד חִילוּק רְבִיעֵי דְבְּדָבָר שְׁיֵישׁ בּוֹ קֶצֶת סְמָךְ יֵישׁ כַּח בְּיַד חֲכָמִים לְעַקּוֹר דְּבָר מ"ה תְּ אֶפִּילוּ שְׁלֵא לְצוֹרְךָ מִיְגְדָר מִילְתָא כְּמוֹ עַד אֶחָד בְּאִשָּׁה דְיֵישׁ קֶצֶת טַעַם לְהַאֲמִינוּ מְשׁוּם דְאִשָּׁה דִּיקָא וּמְנַסְבָּא.

וְכוּ טוֹנְמַאת פֿהוּ לְאִשְׁתּוֹ קְטִנָּה מְשׁוּם דְקָרוּבָה הִיא לְמַת מְצָנָה. וְכְמוֹ שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' ז"ל לְעֵיל.

אֶלְא דְיֵישׁ לְדַקְדָּק מִנ"ל הָא. דְּהָא מְקַרְא לָא שְׁמַעִינָן אֶלְא מִיְגְדָר מִלְתָּא: אֲבָל נִימוּק"י כְּתִבּ בְּשֵׁם הָרֵא"ה ז"ל דְעַד אֶחָד בְּאִשָּׁה.

וְכוּ הִיא עֲצָמָה נְאֻמְנִין מ"ה ת דְבְּדָבָר מְפִנְרָס כִּי הֵי עֲדוּתָן עֲדוּת בְּרוּרָה הִיא. וְלַעֲנִין טוֹנְמַתָּה לְאִשְׁתּוֹ קְטִנָּה כְּתִבּוּ ג"כ דְהֵי מַת מְצָנָה גְמוּר.

וְכְמוֹ שְׁפָתְבוּ הָרֵשָׁב"א ז"ל בְּרִישׁ פִּירְקִין וּבְשִׁמְעֵתִין. וְכוּ כְּתִבּ הָרַמְבַּ"ם ז"ל בְּסוֹף הַל' גִּירוּשִׁין דְטַעֲמָא דְעַד אֶחָד בְּאִשָּׁה מְשׁוּם דְלֹא הִקְפִידָה תוֹרָה בְּעֲדוּת גְמוּרָה אֶלְא בְּמִילְתָּא דְלֹא עֲבִידָא לְאִיגְלוּיֵי אֲבָל בְּמִילְתָּא דְעֲבִידָא לְאִיגְלוּיֵי לֹא הִקְפִידָה תוֹרָה.

וְיִתְבָּאר עוֹד בְּזֵה לְקַמָּן בְּמַכִּילִתִין בַּעז"ה: כֹּל דְמַקְדֵּשׁ אֲדַעְתָּא דְרַבְּנָן מְקַדֵּשׁ. וְאֶפְקַעֲיָנָהוּ רַבְּנָן לְקִידּוּשִׁין מִינָּה.

וּפִי' רִש"י ז"ל דְשׁוּינָהוּ לְמַעוֹת קִידּוּשִׁין מִתְּנָה לְמַפְרַע וְיֵישׁ לְדַקְדָּק א"כ לְעֲנִין מֵאֵי קְאָמַר הַש"ס כֹּל דְמַקְדֵּשׁ אֲדַעְתָּא דְרַבְּנָן מְקַדֵּשׁ אֶפִּילוּ אִינוּ מְקַדֵּשׁ אֲדַעְתָּא דְרַבְּנָן בְּלֹא הֲכִי הִנֵּה כַּח בְּיַד חֲכָמִים לְשׁוּיָה הַמַּעוֹת מִתְּנָה וּלְבַטֵּל הַקִּידּוּשִׁין.

וְעוֹד הֵיכָן מְצִינוּ הַפְּקָר פְּזָה לְחוּל לְמַפְרַע. וְכִבֵּר גְתֵאֲפְלוּ הַמַּעוֹת.

וְהֵי נִרְאָה דְאִין אָנוּ צְרִיכִין הֲכָא לְהַפְּקָר אֶלְא כִּינּוּ דְתַלְהָ בְּדַעַת חֲכָמִים וְהֵם אָמְרוּ שְׁלֵא גְחֻלוּ הַקִּידּוּשִׁין בְּכַה"ג וּמִמִּילָא הַמַּעוֹת מִתְּנָה. וּפְרִיף תִּינּוּחַ דְקַדִּישׁ בְּכֶסֶפָא אֲבָל קַדִּישׁ בְּבִיאָה מֵא"ל דַּע"י אִינָּה אֶנְפִין יְבַטְלוּ הַקִּידּוּשִׁין.

וּמִשְׁנֵי שׁוּיָה רַבְּנָן כו'. וְרֵאִיתִי לְהַתּוֹס' בְּכַתְּוִבוֹת דְרַף ג' שְׁפָתְבוּ הֵתָם דְהָא דְפְרִיף קַדִּישׁ בְּבִיאָה מֵא"ל הֵינּוּ אֶפִּילוּ לְמ"ד דִּיכּוֹלֵת בְּיַד חֲכָמִים לְעַקּוֹר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה.

דְדוּקָא הֵיכָא דְלִיכָא עֲבִירָה כְּמוֹ בְתֵרוּמָה דְהֶדְרָא לְטִיבְלָה. אֲבָל הֵכָא דְאִיכָא עֲבִירָה לְכ"ע אִין כַּח לְעַקּוֹר.

ועיין שם בַּמְהֻרָשׁ"ל וּמְהֻרָשׁ"א ו"ל מה שְּׁפָתָבוּ. וְהַדְּבָרִים נִפְלְאִים הֵמָּה דְּכָל דְּבָרֵיהֶם
ו"ל הוא נִגְד סוּגְיָא דְשִׁמְעֵתִין דְּרַב חֲסֵדָא מִיֵּיתִי מְהָא דְאִינוּ מְבוֹטְלִי סִינְעֵתָא לְדְבָרֵי
דִּיכּוֹלִין לְעֻקּוֹר אִפִּי' לְעֻבְרָא עַל דְּבָרֵי תוֹרָה.

וְדְבָרֵי מְהֻרָשׁ"א ו"ל שְּׁפָתָב דְּגַבֵּי תְרוּמָה שְׂיִינְדָּה ג"כ הֶפְקֵר הוּא תְמוּהָ. וְכַמְבּוֹאֵר בְּסוּגְיָא
דְשִׁמְעֵתִין: וּבְעֻקּוֹר הֶפְקֵעַת קְדוּשִׁין פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּגִיטִין פְּרָק הַשּׁוֹלַח דְּהֵיכָא דְהֶפְקִיעוּ
קְדוּשִׁין לָאו אִשְׁתַּיִשׁ הִיא לְמַפְרָע.

וְאִין סִינְיָבִין עֲלֵיהֶּ מִיתָה. וְא"כ נִרְאֶה דְכֹהֵן לֹא לְקִי עֲלֵהּ מִשּׁוּם גְּרוּשָׁה.

כִּינּוּן דְהַקְדוּשִׁין בְּטָלוּ לְמַפְרָע. וְרָשׁ"י ו"ל כְּתַב בְּרִישׁ פְּתוּבוֹת דְּכָל דְּמַקְדֵּשׁ אֲדַעְתָּא דְּרַבְּנּוּ
מְקַדֵּשׁ.

הֵינּוּ שְׁהַקְדוּשִׁין יְחוּלוּ ע"פ דַּעַת חֲכָמִים וַיְבָטְלוּ ג"כ ע"י גֵּט שְׁתִּיקָנוּ חֲכָמִים. וְכִינּוּ
דְהַתִּירָא הוּא ע"י הַגֵּט י"ל דְכֹהֵן סִינְיָב עֲלֵיהֶּ מִשּׁוּם גְּרוּשָׁה.

אָבֵל ז"א דְכִינּוּ דְעֻקּוֹר הַהִיתֵר הוּא מִשּׁוּם דְּבַגְט פְּזָה עֻקְרוּ חֲכָמִים הַקְדוּשִׁין לְמַפְרָע. א"כ
לָאו גְרוּשָׁה גְמוּרָה הִיא: וְרֵאִיתִי בִירוּשְׁלָמִי בְּגִיטִין פְּרָק הַשּׁוֹלַח דְּמַפְרֵשׁ טַעְמָא דְרַבֵּי
מִשּׁוּם דְאִין ב"ד עוֹקְרִין דְבָר מַה"ת.

וּפְרִיף עֲלֵהּ ר' אוֹשְׁעִיָא מְהָא דְתַנּוּ בְתְרוּמוֹת אִין תּוֹרְמִין זִיתִים עַל הַשְּׁמֶן וְלֹא עֲנָבִי הֵינּוּ
וְאִם תְּרָמוּ אִין תְּרוּמָתוֹן תְּרוּמָה'. לְדְבָרֵי ב"ה.

וְהָא דְהַת' ד"ת תְּרוּמָה הִיא וְרַבְּנָן אָמְרוּ דְאִין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וְנִשְׂאָר בְּקוֹשְׁיָא. וְכוּ מְבוֹאֵר
בְּדְבָרֵי הַרְמְב"ם ו"ל דְמִשּׁוּם גְזִירָה הוּא דְאִין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.

וְא"כ קוֹשְׁיָא טוֹבָא הָא קו"ל כְּרַבָּה דְאִין ב"ד עוֹקְרִין דְבָר מַה"ת. וְאִמָּאי אִין תְּרוּמָתוֹ
תְּרוּמָה.

וְעוֹד אִמָּאי לֹא הֵבִיא רַב חֲסֵדָא רְאָיָה מְהָא מִתְנִיתִין דִּישׁ פַּח בְּיַד חֲכָמִים לְעֻקּוֹר דְבָר
מַה"ת. וְנֶאֱפִי' אִם נִחְלַק בֵּין תְּרוּמָה לְשִׁאָרֵי דְבָרִים שְׁל תוֹרָה.

וְכַמוֹ שְּׁפָתָבוּ הַתּוֹס' ו"ל בְּכַתְּנוּבוֹת מ"מ אִמָּאי לֹא הִשִּׁיב רַב חֲסֵדָא לְרַבָּה מִמְשָׁנָה דְאִין
תּוֹרְמִין זִיתִים כו'. הָאֱמָרִי ב"ה דְאִין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה מִשּׁוּם גְזִירָה דְרַבְּנָן וְגַזְלֵי הַשְּׁבֵט.

וְעִינּוּ בְפִירוּשׁ הַמְשָׁנִיּוֹת לְהַרְמְב"ם ו"ל בְּתְרוּמוֹת וּבְעֵדוּת. וּבְדְבָרֵי הַר"ש ו"ל בְּתְרוּמוֹת.

וּבְדְבָרֵי הַרְאָב"ד ו"ל בְּעֵדוּת. אָבֵל מְדְבָרֵי הַרְמְב"ם ו"ל בַּפ"ז מֵהַל' תְּרוּמוֹת נִרְאֶה דְאִין
תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה לְגַמְרֵי וְהִדְרָא לְטִיבְלָה.

וְא"כ קוֹשְׁיָה וְכִי ב"ד מִתְנִין לְעֻקּוֹר דְבָר מַה"ת וצ"ע. וּמְדְבָרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי הַנִּזְ' לְנִרְאֶה דְלֹא
ס"ל הֵאִי סְבָרָא דְרַבְּנָן מְפַקְעֵי קְדוּשִׁין.

וּבְאֲמַת צ"ע מנ"ל הֵאִי מִיִּלְתָּא דְכָל דְּמַקְדֵּשׁ אֲדַעְתָּא דְרַבְּנָן מְקַדֵּשׁ דְמָה שְׂאוּמְרִין פְּדַת
מִשָּׁה וַיִּשְׂרָאֵל. גַּם זֶה מְנַהֵג הוּא וְאִינוּ מְפָרֵשׁ בְּגַמְרָא.

וּמ"ש קִנְיָן אִשָּׁה מִשְׂאָר קִנְיָנִים דְעוֹשָׂה אוֹתוֹן לְדַעַת עֲצָמוּ וְקִנְיָן אִשָּׁה עוֹשָׂה לְדַעַת חֲכָמִים
אִם לֹא שְׂנֵאמֵר דְתַקְנָה קְדוּמָה הִיתָה אֲמִירָה זוּ פְּדַת מִשָּׁה וַיִּשְׂרָאֵל וְתִיקְנוּ פֶן מְפָנִי שְׂאִין

הכל בקיאות בדיני קדושין: וראיתי להתוס' ו"ל בבבא בתרא דף מ"ח שדקדקו בהא דהתם ולקמן פ"ק בית שמאי לא קאמר הש"ס הא דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש.

וכתבו דהתם ליכא למימר הכי דהא חזינו דלא קידש אדעתא דרבנן ועשה שלא פהוגו. אלא ס"ל למר בר ר"א התם ולרב אשי בפ"ק ב"ש דיש פ"ח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת.

וכתבו שם ג"כ כמו שכתבו בכתובות. דהא דפריה קדוש בביאה מא"ל היינו אפי' למ"ד גבי תרומה דיש פ"ח ביד חכמים לעקור דבר מה"ת היינו משום דהתם ליכא עבירה.

וכבר כתבתי לעיל שאין דבריהם ו"ל מובנים לי בהא נעדיפא מינה הוי מצי לפרושי דהש"ס דקאמר תינח דקדוש בכספא קדוש בביאה מא"ל ס"ל דאין ב"ד מתנין לעקור דבר מה"ת. ותינח קדוש בכספא יש לומר דאפקעינהו רבנן לקדושין מטעם דעבדי למעות קדושין מתנה.

אלא קדוש בביאה מא"ל. ומשני שויוה רבנן לבעילתו בעילת זנות.

ובית דין הוי מתנין לעקור דבר מה"ת: אבל בהא נראין דבריהם ו"ל דלא שייך התם כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש. פ"ן דהוא עשה שלא פהוגו ולא קידש אדעתא דרבנן.

וא"כ קשיא הילקתא אהילכתא דהכא קי"ל פ"ר דאין ב"ד מתנין לעקור דבר מה"ת. והתם גבי תלויה וקדוש קי"ל פ"ר בר ר"א דלא הוי קדושין.

והיינו משום דאפקעינהו רבנן לקדושין מינה וב"ד הוי מתנין לעקור דבר מה"ת ולקמן בפ"ק ב"ש כתבו התוספות ו"ל דמספקא ליה לר"י ו"ל אי גם התם הוא מטעם דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש.

וע"כ צ"ל דגם היכא דעשה שלא פהוגו שייך למימר דמקדש אדעתא דרבנן כי היכי דלא תיקשי הילקתא אהילכתא. וכן משמע מהא דאמרינן שויוה לבעילתו בעילת זנות.

ואי מטעם דב"ד מתנין לעקור דבר מה"ת. בלא"ה יש פ"ח בידם להתיר ולא איצטריוה לאפקעתא דקדושין מעיקרא.

אבל עדיין צ"ע היכי שייך למימר דמקדש אדעתא דרבנן. פ"ן שהוא עומד וצ"ח דלדעת עצמו מקדש.

ומנ"ל הא דבקדושין אפילו בע"כ מיתלי תלי בדעת חכמים. ואפ"ל עוד דבהא דפ' חזקת ובהא דפ"ק ב"ש פ"ן שעשה שלא פהוגו הוי פ"עין מגדר מילתא.

ובנה הנה פ"ח ביד חכמים בכל גוונא לעקור ולהפקיע הקדושין. ודברים אלו צ"ע בד' הראשונים ו"ל: ואשוב עוד לדקדק בד' התוס' ו"ל בגיטין.

שכתבו בפשיטות דהני דאפקעינהו רבנן לקדושין מינה למפרע לאו אשת איש היא ויכול בנה לחפות על בת אחותו. וא"כ אם קידשה אחיו חלין קדושין למפרע.

והוא פלאי וכ"כ לעיל דכהן אין לוקה עליו משום גרושה וכ"ז קידוש הוא. ומה שכתבו התוס' ו"ל התם דאם מתפנין לחפות על בת אחותו לא תקינו רבנן ולא אפקעינהו לקדושין ולא הוי גיטא.

וגם זה דחוק הוא לחלק בתקנת חכמים. ועוד דא"כ היכי משפחת לה מיתה בתמותו. הא בידו ליתן גט פי האי לאשתו ופקעו קדושין ולא תמותו היא. וזה ונדאי התראת ספק היא.

ואין לומר נמי דבהכי לא תקינו רבנן ולא הוי גיטא וכי אם הוא חטא היא מה חטאה דלטובת האשה תקינו רבנן דליהוי גיטא. ע"כ נראה דבכל כה"ג אע"ג דאפקעינהו רבנן לקדושין מינן'.

מ"מ קודם הגט דינה פאשת איש לכל דבריו ולא מיבעי לאביי בנדריים שפכת הר"ן ז"ל אליביה דאפשר דהיכא דאמר היום את אשתי ולמחר אין את אשתי דמהני ונדאי מצינו למימר דרבנן נמי בהכי אפקעינהו לקדושין מזמן הגט ואילך פיון דקידוש אדעתא דרבנן ולא איצטריך למימר לפ"ז דשויהו רבנן לבעילתו בעילת זנות.

אלא אפילו למאי דמסיק התם דלכ"ע באשה לא אמר פלום. וקנין הגוף לא פקעא בכדי. מ"מ להקל עליה לא תקינו רבנן וכל ימי קודם גירושין דינה כא"א גמורה ואין חלין למפרע קידושי אחר בה. וכיון דאין עליה קדושין לאחר הרי היא אשת איש לכל דברי' ויש פח ביד חכמים לעשות זאת.

כיון דקדושין תולה בדעת חכמים. ובזה יש לומר הא דבג' מקומות אלו שיוצאת בגט. כמו בריש פתובות. והא דשמעתין ובגיטין פרק מי שפחזו מסיק הש"ס הא דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש משום דחידוש הוא דאע"ג דאפקעינהו רבנן לקדושין מינן'. מ"מ קודם הגט דינה כא"א. והיינו משום דקדושין בדעת חכמים תלוי וקודם הגט אין לה קדושין על אחרים.

אבל בהא דחזקת הבתים. ולקמן בפרק ב"ש דיוצאת בלא גט לא קאמר הש"ס הא דכל דמקדש כו' משום דקדושין בטלו לגמרי.

ועדיין צ"ע. ועיין תוס' בב"ב שם בד"ה תינח קדיש בכספא מ"ש בסוף דבריהם ז"ל. ונראה דלא פליגי כו' דלכאורה אין דבריהם ז"ל מובנים ויש לכוננם למה שפכתתי ודו"ק: ולענין מה שהקשיתי מהא דגבי תורם זיתים על שמן וענבים על יין דאין תרומתו תרומה. ע"כ צריך לחלק בין תרומה לשאר עקירה.

ורב חסדא הוא דהשיב לשיטת רבה דקרי לה עקירת דבר מה"ת. והביא רב חסדא פל הני דמצינו דב"ד מתנין.

ורבה דחי לה. וגם רב חסדא הודה לו בזה דאין ב"ד מתנין לעקור דבר מה"ת.

אלא דס"ל דהא דתרומה הדרא לטיבולה לאו עקירת דבר תורה הוא. והא דלא מיייתי רב חסדא ראי' מהא דשמן על זיתים משום דיש לדחות אין תרומתו תרומה היינו ג"כ דנחזור וייתרום.

ולא מצאתי פעת מי שהעיר בזה בדברי הרמב"ם ז"ל: גמרא ולא מיפר נדריה טעמא מאי כו'. יש לדקדק אמאילא דנייק מפאן דב"ד מתנין כו'.

דמשמע דאין הפרתו פלום ואם נדרה בנזיר מביאה קרבנותי. אע"ג דהוי חולין בעזרה דמה"ת הפרה מעליא הוא.

וראיתי בלח"מ פי"א מהל' נדרים שרצה לומר דבדיעבד הפרה מעליתא היא מכש"כ מחייבי לאוין שפתב הרמב"ם ז"ל דנדריה מופרים אבל ז"א דהא בשניות תניא בתוספתא ג"כ דאין מיפר נדריה.

והיינו משום דכל היכא דאין לו שום זכות בה לשאר דברים שהבעל זכאי באשתו גם לעגנו הפרת נדריה אין לו זכות. אבל ח"ל וחיובי עשה דיש לו כל זכות שיש לבעל באשתו גם לעגנו הפרת נדריה יש לו זכות.

וכן פתבו התוס' ז"ל לעיל בד"ה פינון דלא ירתי לה דיש לחלק בין אשה שהלה בעלה לחייבי לאוין דבחיובי לאוין לא קנסוה. ועיין במשנ"ל ז"ל שם שהביא בשם חכמי אשכנז דכל שפן שניות דמיפר נדריה.

וכבר תמה הוא ז"ל עליהם מדברי התוספתא. והדבר פשוט דכל היכא דקנסוה לכל מיילי הוא הדין דקנסוה להפרת נדרים ואינו זכאי בהפרת נדריה אפילו דיעבד.

ואם פן ש"מ דבית דין מתנין כו' ויש לומר דגבי נזירות אפשר דבדיעבד הוי הפרה ועוד יש לומר דמה שביטלו חכמים הפרתו אין זה עקירה. פינון דאין להם שום זכות זה בזה אינה נודרת על דעתו כלל ואין הפרתו פלום ולא מיקרניא נשואה כלל ודו"ק.

וכן פתב הרשב"א ז"ל ע"ש: דף צא תוס' בד"ה אמר רב ששית קנסא כו'. ועיין בדברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' מעשר ובמשנ"ל ז"ל שם: רש"י בד"ה ולא מנייבם מדרבנן דרבנן קנסוה.

עיין מהרש"א ז"ל מ"שכ על הא דאחיו של שני אינו מנייבם. והדבר פשוט דהטעם הוא פינון דאסירה לשני אסורה נמי לאחיו דהוי כמו אחיו של בועל דאינו מנייבם.

וכדאי' בירושלמי בפירקין: ע"ב בד"ה חוץ מאשת איש כו'. וכינון דבעינו גיטא אלמא מילתא היא ומיתסר אקמא.

עיין מהרש"א ז"ל מ"שכ בזה. והוא נגד מ"שכ בעצמו לעיל בד"ה אי הכי סיפא דכל היכא דצריכה גט משני אסורה לראשון.

וכן הוא בפשיטות: רב פפא סבר למיעבד עובדא במאי הני ליה למיעבד אמר לי' רב הווא בריה דרב יהושע אנון אשינויא ניקום וניסמוה. אלא שמעינו מפל הני מתניתין דלא אמרינו מאי הני לה למיעבד.

וא"כ כל הני מתניתין דגיטין אתנין דלא פר"ש דאמר דבנישאת שלא ברשות דמוותרת לחזור לו משום דמאי הני לה למיעבד. אלא אפ"י היכא דהניא אנוסה גמורה מ"מ כל הדרכים האלו בה והרמ"א ז"ל בסי' י"ג הביא בשם הרשב"א ז"ל דהיכא דנישאת ע"פ אונס שר או ע"פ הוראת ב"ד הניא פאנוסה ומותרת לחזור לראשון.

וכתב פן מהא דמיכל בת שאול שחזרה לדוד. והיינו משום דאנוסה הנות או ע"פ שאול או ע"פ הוראת בית דין במלנה ופרוטה.

והקשה הט"ז ו"ל שם דהא קי"ל דאפילו נישאת ע"פ ב' עדים אסורה ולא אמרינן מאי הוי לה למיעבד. והיינו משום דעביד רבנן תקנתא דכל דרף נישואין לאחר בעבירה אסורה לשניהם וכל הדרכים האלו בה ואין לחלק בין היכא דנישאת לאחר ע"פ טעות של גרושין או מיתה ובין טעות של קידושין דסברא דלא הוי קידושין לראשון כלל דהא הלכו הצרות ונישאו ושהיו ג"כ בתוקת היתר לשוק.

ואפ"ה כל הדרכים האלו בה: ויש לדקדק למאי דמשמע משמעתינ דע"י עדים אנוסה גמורה היא ומאי הוי לה למיעבד א"כ אמאי חייבת בקרבן הא אנוסה היא. וכמו שפיתבו התוס' ו"ל בריש פ' החולץ לעגנו אם נתניבמה אחר ג' חדשים ולא הנפר ענברה דפטורה מן הקרבן דומיא דבא על הגדה שלא בסמוך לוסתה דאנוס הוא פדאמרינן בשבועות.

וכבר הרגיש בזה בעל ק"ע בריש פ' החולץ. אלא מ"ש שם דלר"ש דאמר דמותרת לחזור לו פטורה נמי מן הקרבן הוא תמוה דכהדיא תניא איפקא לר"ש ע"פ עדים פשגגת איש באשה וחיבת בקרבן.

וצריך לומר דלא פטרינן מטעם אנוס אלא דוקא היכא דטעה בדבר מצנה. וכמבואר בדברי הרמב"ם ו"ל בהל' שגגות.

וכבר דברנו בזה במקום אחר. עכ"פ לדברי הרשב"א ו"ל דהוראת ב"ד אנוסה היא יותר מפל הני.

א"כ מ"ט דמ"ד דחייב קרבן אם עשה בהוראת ב"ד. כיון דאנוס גמור הוא מה שאין פמותו.

וצ"ל דמשום אנוס אינו נפטר מן הקרבן. אלא דוקא היכא דעשה מצנה.

ועיין רש"י במתניתין שכתב דניסת שלא ע"פ ב"ד חייבת בקרבן דשוגגת היא ולא אנוסה דאיבעי לה לאמתוני ולא הבנתי דהא בעדים אין כאן פשיעה כלל ומאי הוי לה למיעבד פדאמרי' בגמרא.

ומ"מ דברי הרשב"א ו"ל צ"ע. וממיכל בת שאול אין ראיה כ"כ דהא פלטי בן ליש נהג בה איסור ולא נישואין גמורין היו.

אלא למלאות רצון שאול. וכמו שדרשו ו"ל שבכה על מצנה דאזיל מיניה.

ובאמת יש לי לדקדק באותו ענין מאי דעתיה דשאול המלך ע"ה נהי דדעתיה אמלנה מ"מ הא כבר היתה נשואה לדוד. ונהי דבביאה י"ל ע"ד קידושין הראשונים הוי אכל חופה קונה לרב הונא.

ואין כאן מקומו להאריך בזה: גמ' אמר רב אשי ולקלא לא חיישינן הי קלא אלימא דביתר נישואין כו'. ודקדק הריטב"א ו"ל א"כ איך דרב אשי למה לי ע"ש.

ולא ידענא מאי קשיא לי דמהכא לא שמעינן אלא דקול אינו סותר עדות ברורה. אכל קלא דביתר נישואין דאיך דרב אשי אין הקול סותר הנישואין.

כמו שפי' רש"י ו"ל דיצא עליה קול דגרושה או זונה הוא דליכא עדות ברורה להכחיש את הקול. ואיצטריך לאשמעינן דאפ"ה לא חיישינן לקלא ולדידי קשיא מאי ארי' קלא

דבֿתר נִישׁוואין אָפֿילו אם יצא הקול קוֹדֶם הַנִּישׁוואין אַמאי נִיחויש ליה פֿינן דַּעַד מַעיד
שְׁמַת וכי עָדִיף קול מַעַד אָחַד וְאָפֿילו אם אָחַד אוֹמֵר לא מַת לא תִּצָּא מִהִתְרַה הַרְאשׁוֹן
בְּהִתְרוּהָ לְהִנְשֵׂא לְחוּד.

וְהַרִיף וְהָרֵא"ש ו"ל הַשְּׁמִיטוּ הָא דְרַב אֲשֵׁי. וְהַרְמִ"א ו"ל הַבִּיאוּ בְּסִי' י"ז בְּשֵׁם רַבִּינוּ
יְרוּחִים.

וְעוֹד דְּהָא קוּל. הִינְנו שְׁנָה שְׁמַע מִפְּלוּנֵי וְנָה מִפְּלוּנֵי.

וְהִינְנו עַד מִפִּי עַד וְאִמַּאי קָרִי לָהּ קָלָא. דְּהָא בְּעֵדוֹת אִשָּׁה מִיְקָרְיָא עֵדוֹת.

וְעֵינֵן בְּכַתְּבוֹת גַּבִּי הָא דְּמוֹחֶזֶק לֹן בְּאַבוּהָ דְּכֹהֵן הוּא וְנִפְקָא קָלָא דְּבֹן גְּרוּשָׁה הוּא. וּבְתוֹס'
שָׁם: דָּף צב גִּיסַת ע"פ ב"ד תִּצָּא וּפְטוּרָה מִן הַקְּרָבֹן.

שְׁלֵא ע"פ ב"ד תִּצָּא וְחִיבָת בְּקָרְבֹן. וּפְיִרְשׁ רַשִׁי' ו"ל בְּמַתְּנִיתִין דְּשְׁלֵא ע"פ ב"ד הִינְנו
בְּעֵדִים.

מִשְׁמַע דַּע"י עַד אָחַד אֵינָה רַשָּׁאָה לְהִנְשֵׂא שְׁלֵא ע"פ ב"ד וּמְזִידָה הִיא וְאֵין בָּהּ קָרְבֹן.
וְעֵינֵן בְּזָה בַש"ע סִי' י"ז וּבַח"מ וּבַב"ש שָׁם.

אֵינָה ב"ד הוּא דְּבַעֲיִנֵן הַכָּא. וְהַח"מ ו"ל דְּקִדְקִ מִלְּשׁוֹן בְּרִשׁוֹת ב"ד דָּאֵין צָרִיף ב"ד.

אַבְל מִסִּיפָא דְּגִיסַת ע"פ ב"ד מִשְׁמַע דְּבַעֲיִנֵן ב"ד. וְהִינְנו ע"פ עַד אָחַד אֲלֵא דַּהַח"מ ו"ל
כְּתַב שָׁם דְּגִיסַת ע"פ ב"ד הִינְנו דְּוִקָא ב"ד הַגְּדוֹל דְּהוּא אָחַד מִן הַתְּנָאִים שְׁהִיחִידִים
פְּטוּרִים.

וְלַעֲנֵד צ"ע פֿינן דְּהוֹרָאָה זוּ פְּשׁוּטָה הִיא בְּיִשְׂרָאֵל נִרְאָה דְּאַפֿילו שְׁלֵא ע"פ ב"ד הַגְּדוֹל
פְּטוּר. וּכְבָר כְּתַבְתִּי בְּזָה בְּאוֹרְף בְּרִישׁ הוֹרִיּוֹת.

וְגַם עֵיקַר הַדְּבָר לֹא יִדְעָתִי מִנ"ל דְּבַעֲיִנֵן דְּוִקָא הוֹרָאָת ב"ד הַגְּדוֹל לְפִטוּר אֶת הִיחִיד דְּהָא
מִבְּעִשְׂוֹתָה נִפְקָא לֹן וְכַל הוֹרָאָת ב"ד בְּכָלֵל. וּמִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל אֵין רְאִיָּה דְּהוּא ו"ל
כְּתַב לְפִטוּר אֶת הִיחִידִים הַרְבִּים וְלַחֲסִיב אֶת הַב"ד בְּזָה הוּא דְּבַעֲיִנֵן דְּוִקָא ב"ד הַגְּדוֹל
דְּכַתִּיב וְנִעְלַם דְּבָר מַעֲיָנֵי הַקְּהָל.

וְגַם בְּזָה כְּתַבְתִּי בַח'י הוֹרִיּוֹת. וְעַל הַח"מ יִפְלֵא שְׁלֵא הַבִּיא דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּרִישׁ הוֹרִיּוֹת
שְׁכַתְּבוּ בְּהַדְּיָא דְּהוֹרָאָת ב"ד דְּהַכָּא לָאו דְּוִקָא ב"ד הַגְּדוֹל אֲלֵא ע"י כָּל ב"ד פְּטוּרָה ע"ש:
אִמֵר זַעֲרִי לִיתָא לְמַתְּנִיתִין מִדְּתַנִּי דְּבִי מִדְּרַשָּׁא כו'.

וְעֵינֵן רִיטְב"א ו"ל שְׁכַתְּבֵי דְּלֶהֱכִי עֲדִיפָא לִיָּה בְּרִייתָא מִשׁוּם דְּבָבֵי מִדְּרַשָּׁא תָּנִן לָהּ וּמִיָּמָא
לֹן דְּהִילְכְּתָא הִיא. וְנ"ל דִּי"ל דְּהָאֵי נָמִי סִיּוּמָא דְּמִילְתָא דַּר"ש דְּמַתְּנִי' הִיא.

וּכְדַתְּנֵיָא בְּבְרִייתָא אֵלִיבָיָה דַּר"ש עֲשׂוּ ב"ד הוֹרָאָתֵן כְּזוֹדוֹן אִישׁ בְּאַשָּׁה. וּמַש"ה קָאִמֵר
זַעֲרִי דְּלֵא קִי"ל כַּר"ש בְּהָא דְּפּוּטֵר גַּם בְּטַעוֹת כָּל שְׁהוּרוּ ב"ד לַעֲשׂוֹת.

אַלֵא קִי"ל כְּהָא דְּתַנִּי בִי מִדְּרַשָּׁא דְּבְטַעוֹת לֹא מִיְקָרִי הוֹרָאָה כָּלֵל. וְעֵינֵן בְּרִישׁ הוֹרִיּוֹת
שְׁהַאֲרַכְתִּי שָׁם לְקֵיִים פִּי' רַשִׁי' ו"ל אֵלִיבָא דַּר"ש דַּס"ל יַחֲיד שְׁעֲשֵׂה בְּהוֹרָאָת ב"ד חֲסִיב
כְּמוֹ שְׁפִי בְּשַׁבַּת פ' הַמְּצַנִיעַ ע"ש.

ובשמימין מוכח דר"ש ס"ל יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור. ואי נימא פוליה סיומא דמילתא דר"ש היא י"ל דהיגו טעמא דר"ש פוטר אפי' בטעות משום דלר"ש לאו מקרא לפינון הא דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור דלית ליה יתורא דקרא לזה.

וכמו שפכתתי שם אלא משום דאנוס הוא הואיל וברשות עשה וה"נ אפי' בטעות אנוס הוא פינון דהורו לו ב"ד לעשות. אבל למאן דיליף פטורא דהוראת ב"ד מחד מהני תלתא מיעוטי א"כ לא יליף אלא בהוראה דומיא, דהוראת ציבור.

ושם הארכתי יותר בזה. והשתא אי נימא דר"ש פוטר נמי בהוראה בטעות.

א"כ הא דאמר לעיל בבבביתא ע"פ עדים פשגגת איש באשה. היגו משום דאם יש ב' עדים אינה צריכה להוראת ב"ד.

אבל אם עשתה ע"פ הוראת ב"ד אפילו בשני עדים הרי היא פטורה ושמעינו מינה דבעד אחד צריכה להוראת ב"ד. דאל"ה אין חילוק בין ע"פ עדים או ע"פ עד אחד.

אלא דאפשר לפרש דהכי קאמר עשו ב"ד בהוראה בין ע"פ עד אחד בין ע"פ ב' עדים פטורה ע"פ עדים היגו שנישאת שלא בהוראת ב"ד ג"כ בין ע"פ עדים בין ע"פ עד אחד חייבת. ובהכי ניחא הא דלא מוקמי אמוראי לעיל לדברי ר"ש דבבביתא לענון קרבן פריבא אע"ג דהכי משמע בתוספתא דאקרבן קאי משום דמשמע להו לישנא דע"פ עדים דיש חילוק בין עדים לע"א ולענון קרבן אין חילוק.

אבל לרב נחמן דאמר דמתניתין נמי סברה דבעינו דווקא הוראה ולא טעות. והכא הוראה היא משום דבעלמאעד אחד לא מהימן והכא מהימן והוא ע"פ הוראת ב"ד ולא ע"פ העד.

א"כ שפיר נפקא מינה בין ע"פ עד אחד לב' עדים. והיכא דנישאת ע"פ ב' עדים אפי' בהוראת ב"ד טעות הוא וחיבת בקרבן: ומהא דאמר רב נחמן דהוראה היא.

מדעד בעלמא לא מהימן והכא מהימן לכאורה משמע דלא כמו שכתב הנימק"י ז"ל בשם הרשב"א ז"ל דהכא במילתא דעבידא לאיגלוני מה"ת עד אחד מהימן דא"כ לאו הוראה היא פינון דעד אחד מהימן מה"ת בכה"ג ועל העד סמכינו.

אלא דגם לשיטת התוס' ז"ל שכתבו הטעם דב"ד מתנין לעקור דבר מה"ת בדבר שיש בו סמך. ג"כ קשה אמאי חייבת בקרבן אפי' למ"ד יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב פינון דאנון נמי מחזקינן לה באשת איש אלא משום תקנת עגונות עקרו חכמים והתירוה לעלמא.

א"כ אפילו פי בא בעלה אח"כ אמאי חייבת בקרבן. אבל באמת לא מכרעא הא דשמעתין לא להכא ולא להכא דלדברי התוספות ז"ל דחכמים עקרו דבר מה"ת.

מ"מ לאו עקירה היא. פינון דאעד סמכו ונחשיבא הוראה ולא עקירה.

ולדברי הנימק"י נמי אע"ג דמה"ת מהימן בכה"ג מ"מ ע"י הוראת חכמים הימנהו לעד אחד. וכמו שכתב הנימק"י ז"ל דהדבר מסור לחכמים: גמרא דאילו הורו ב"ד בחלב ודם כו'.

נראה לפרש דה"ק אילו בהוראה כה"ג דחזו תחילה טעמא להיתרא ואח"כ חזו טעמא לאיסורא ודחו טעם היתר הראשון ולא מצוי לחזור ולהורות בטעמו של היתר הראשון כיון דכבר נדחה.

ואילו הכא אע"פ דנדחה ההיתר של העד הראשון ע"י שני עדים כי הדר אתי עד אחד ואמר עכשיו מת שרינו לה אע"ג דזה דומה לטעם הראשון וכבר נדחה אפ"ה הדרינו ושרינו לה. והיינו משום דלאו הוראה היא אלא טעות.

ועיין רש"ב"א ז"ל שהביא פירוש אחר בשם הר"מ בר"י ופי' רש"י ז"ל הוא ע"ד שפי': ואף ר' אליעזר סבר דטעות הוא כו'. כבר כתבתי בהוראות דהכא גרסינו ר' אליעזר.

ולקמן בברייתא הלכה וקלקלה גרסינו ר' אליעזר דהוא ס"ל בעלמא דחייב על שני זיתי חלב בהעלם אחד. ועי' מה שכתבתי שם בזה: מאי קלקלה כו'.

עי' מה שכתב גם בזה בחי' במס' הוריות ובדברי הרמב"ם ז"ל בזה ע"ש. ועיין בירושלמי בשמעתין דפריה ולא עקירת כל הגוף היא.

ומשני כשהורו עד חמש שנים אסורה. מכאן ואילך מותרת.

ופי' הק"ע דאמתניתין פריה דהוי עקירת כל הגוף שהורו להתיר אשת איש. וכבר הקשה בעצמו ע"ז הא לא הורו פאן להתיר א"א אלא התירו ע"פ עד אחד שהעיד שמת בעלה.

ומה שכתב דהירושלמי סובר דעד אחד נאמן מה"ת. לא הבנתי דפשיטא דלאו עקירת הגוף היא אלא אדרבה נראה דכשיטת התוס' ז"ל ס"ל דב"ד התנו לעקור דבר מה"ת וא"כ הוי פעקירת הגוף ועכ"ז אין לשון הירושלמי מוכן אצלי פעת: תוס' בד"ה ואמרו לה כו'.

ומיבם לא הוי ממזר מדאורייתא אפי' לר"ע כו'. דאפי' אשת איש לא מיתסרא מדאורייתא ע"י טעות עכ"ל משמע מד' דאי הוי מיתסרא ע"י טעות הוי ממזר לר"ע וז"א דאפילו במזיד לא הוי ממזר מה"ת מסוטה אפילו לר"ע כדאיתא לעיל פ"ק החולץ ע"ש: אבל חכמים אומרים אין ממזר מיבמה כו'.

והקשו מהא דגטיין פ"ק הזורק דמוקמינו התם מתניתין דכל עריות כו'. דתנו תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה אפילו ברבנן מתרי טעמי או משום דס"ל כרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה ונישאו וה"ה זינו או דווקא נישאו משום דמחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים והתם תנו וכל הדרכים האלו בה וממזר נמי הוי.

וע"כ ברבנן אתיא דלר"ע כ"ע מודים דאסורה ליבמה. וא"כ אמאי מוקי מתניתין דהכא דווקא כר"ע ות' דע"כ ממזר דהכא הוא ממזר דאורייתא מדקתני בסיפא האחרון אינו ממזר ומדרבנן הוי ממזר משני אפי' לאחר שמת הראשון כי היכי דהוי ממזר מראשון משום קנסא.

ומשמע מדבריו ז"ל דמראשון נמי הוי ממזר לעולם אפי' לאחר גרושי שני. דאל"ה אין הדבר מוכרח דמשני הוי ממזר לעולם.

וּכְבֹּר הַשִּׁיג הַרְמַב"ן ו"ל על זה דְּבִירוּשְׁלָמִי אָמְרִי לְהִדְיָא דְמֵרֵאשׁוֹן נְמִי לָא הוּי מְמֹר
אֶלְא קוֹדֵם גְּיָרוּשֵׁי שְׁנִי. וְה"ה דְּמִשְׁנֵי לָא הוּי מְמֹר אַחַר שְׁמַת אוֹ גְּיָרֵשׁ רֵאשׁוֹן.

וְכַדְתַּנְיָא בְּתוֹסְפָתָא קִיָּים הָיָה וּמַת כָּל הַוְלָדוֹת שְׁיִלְדָה בְּחַיֵּי בַעֲלָה הָרִי אֵלּוּ מְמֹרִין לְאַחַר
מִיתַת בַּעֲלָה הָרִי אֵלּוּ פְּשִׁירִים. וְכֵן מִשְׁמַע לְעִיל בְּגַמְרָא דְאַמְרִין בְּשִׁלְמָא מִשְׁנֵי הוּי מְמֹר
אֶלְמָא דְנִיחָא לִיה בְּהָא דְהוּי מְמֹר מְשׁוּם דְהוּי מְמֹר מַה"ת.

וְאִי מִשְׁנֵי נְמִי הוּי מְמֹר לְעוֹלָם תִּיקְשִׁי לִי נְמִי מִשְׁנֵי אַמְאֵי הוּי מְמֹר. וְכֵן מִשְׁמַע מְהָא
דְּפָלִיג ר"ש בְּמַתְנִיתִין וְאָמַר דְּאִין הוֹלֵד מִן הָרֵאשׁוֹן מְמֹר.

אֶבֶל בְּשִׁנֵּי לָא פְּלִיג מְשׁוּם דַּלְת"ק נְמִי לִיכָא בְּשִׁנֵּי אֶלְא מְמֹר מַה"ת. וְעֵינִין בְּזָה בְּטוֹר
וּש"ע בְּסִי' ד' וּבְסִי' י"ז וּבְד' הַח"מ וְהַב"ש ו"ל שָׁם.

וְכִינּוּן שְׁפָן הוּא דְהֶאֱחָרוֹן לָא הוּי מְמֹר אִפִּי' מְדַרְבְּנָן הַדְּק"ל אַמְאֵי לָא מוֹקְלִי לְמַתְנִיתִין
כְּרַבְּנָן דְּמִיבְמָה הוּי מְמֹר מְדַרְבְּנָן. וְכִסּוּגִיא דְגִיטִין.

וְכַתְּבוּ הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א ו"ל דְּלַרְבָּנָן וּנְדָאֵי לָא הוּי מְמֹר כְּלָל מִיבְמָה. וְהָא דְאַמְרִין
בְּגִיטִין נִישְׂאוּ אִין זִינְוּ לָא דְמִשְׁמַע דְּבְנִישְׂאוּ אִפִּי' לְרַבְּנָן הוּי מְמֹר.

כְּתַב הַרְשֵׁב"א ו"ל לְתַרְזֵן דְּסוּגִיא דְגִיטִין אִתִּי' כְּאִידָךְ תַּנָּא דַּר"ע דְּמַח"ל דְּלָאוּ דְשִׂאָר לָא
הוּי מְמֹר. וּמַש"ה קְאָמַר נִישְׂאוּ אִין זִינְוּ לָא.

וְלֹא הִבְנִיתִי תִי' זֶה דַּא"כ ה"ה לְרַבְּנָן דְהוּי מְמֹר מְדַרְבְּנָן מְשׁוּם דְּמַחְלָפָא כו'. כְּמוֹ לַר"ע
פִּינּוּן דְּלַר"ע דְּהֶתֵּם ג"כ לָא הוּי מְמֹר מַה"ת: וְהַעֲיָקָר נִרְאָה כְּתִי' הַרְמַב"ן ו"ל דְּבְגִיטִין
לָא דִּיִּיקִינּוּ אֶלְא אֶהָא דְתַנּוּ הֶתֵּם תַּצָּא מְזָה וּמְזָה דְמַתְנִיתִין דְּהֶתֵּם הָא עֵיָקָר אִתִּי
לְאַשְׁמַעִינּוּ.

וּמַש"ה דִּיִּיקִינּוּ אִין זִינְוּ לָא לִימָא תִיָּהוּי תִיּוּבְתָא דְרַב הַמְנוּנָא דְאָמַר שׁוּמְרַת יָבָם
שְׁזִינְתָה אֲסוּרָה לִיבְמָה. וְא"כ בְּזִנּוֹת נְמִי תַצָּא מְזָה וּמְזָה וּמְסִיק דְנִישְׂאוּ וְה"ה לְזִינְוּ וְכַדְרַב
הַמְנוּנָא וְאִיבְעִית אִימָא דְנוּקָא נִישְׂאוּ הוּא דְתַצָּא מְזָה וּמְזָה מְשׁוּם דְּמַחְלָפָא בְּאִשָּׁה שְׁהִלְךְ
בַּעֲלָה לְמַדִּינַת הַיָּם.

וְא"ש לַפ"ז הָא דְהֶכָא לָא דִּיִּיקִינּוּ נִישְׂאוּ אִין זִינְוּ לָא כְּמוֹ שְׁדַקְדָּקוּ הַתּוֹס' ו"ל הֶתֵּם בְּגִיטִין
מְשׁוּם דְּהֶכָא אִתִּי לְאַשְׁמַעִינּוּ כָּל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ דְלָא שְׁיִיכָא אֶלְא בְּנִישְׂאוּ אִין. אֶבֶל הֶתֵּם
עֵיָקָר אִתִּי לְאַשְׁמַעִינּוּ דְתַצָּא.

וְא"כ ה"ה לְזִינְוּ לְהִכִּי קְאָמְרִין הֶתֵּם דְלַרְב הַמְנוּנָא ה"ה לְזִינְוּ אוֹ דְנוּקָא נִישְׂאוּ מְשׁוּם
דְּמַחְלָפָא כו'. אֶבֶל זִינְוּ לָא תַצָּא וּמ"מ שְׁפִיר קְאָמְרִין בְּתוֹסְפָתָא וּבִירוּשְׁלָמִי דְמַתְנִיתִין
דְּהֶתֵּם אֶתְיָא כַּר"ע דְהָא מ"מ תְּנִי וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בְּה דְהוּי מְמֹר.

וְזָה דְנוּקָא כַּר"ע וְתַרִי לִישְׂנָא דְגִיטִין הֵן הֵן תַּרִי לִישְׂנָא דְרַב גִּידֵל לְקַמֵּן דְלַחַד לִישְׂנָא
נִישְׂאוּ אִין יֵשׁ בְּה. הִיָּינוּ מְשׁוּם דְרַב הַמְנוּנָא וְלַחַד לִישְׂנָא מְשׁוּם דְּמַחְלָפָא כו'.

וְהַפֵּל לְעַנְנֵן דְתַצָּא מְזָה וּמְזָה. אֶבֶל לָא דְלִיָּהוּי מְמֹר: וּבְאַמַּת לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל קֶשֶׁה
הִכִּי ס"ד לְמִימַר.

דה"ה לזינו דלקהוי ממזר הא אפילו לרב המנונא לא הוי ממזר לרבנו בזנות. כדמוכח בכמה דוכתי.

ואפלי לרב דאמר אין קדושין תופסין מ"מ ממזר לא הוי. ועי' בש"ג שפתב בזה דהנולד הוי ספק ממזר.

משמע מדבריו דלפי מאי דקי"ל כשמואל דהוי ספק אי תפסי בה קדושין ושמה לא תפסי בה קדושין. ומש"ה הוי ספק ממזר.

וכן כתב שם דנאסרה ליבם אם זינתה מהאי ספיקא ולא כן הוא דעת כל הראשונים אלא אפילו לרב דאמר דנודאי אין קדושין תופסין בה מ"מ לא הוי ממזר וגם אינה נאסרת על יבמה בזנות.

וכן מוכח בשמעתין בהא דרב גידל אמר רב ע"ש. וא"כ מאיזה טעם נימא דה"ה בזינו הוי ממזר לרב המנונא.

אבל לפי דברי הרי"ף והרמב"ן ז"ל ניחא דהש"ס לא קאמר אלא לענין להוציאה מזה ומזה: והתוס' ז"ל כתבו דהירושלמי בגיטין פליג עם סוגית תלמודין בגיטין דהירושלמי ס"ל פלישנא קמא דרב גידל דנישואין נמי אין בה וסוגיא דילן בגיטין ס"ל כל"ב דרב גידל.

והם ז"ל בעצמם כתבו דל"ק נמי תצא. וכדאי תא להדיא בירושלמי דלרבנו נמי תצא. וא"כ היכי קאמר ל"ק קידושין ונישואין אין בה הא נישואין יש בה ותצא אלא ע"כ ל"ק דרב גידל לגמרי נישואין אין בה כמו קידושין. והיאך כתבו דהירושלמי ולישנא קמא דרב גידל בתרא שיטתא קיימא.

אבל לשיטת הרי"ף ז"ל ניחא דהני אמוראי בירושלמי דפליגי אי זה חולץ וזה מקיים או תצא. הנינו כתרי לישנא דרב גידל.

מ"ד זה חולץ וזה מקיים ס"ל כל"ק דנישואין נמי אין בה ומ"ד תצא הנינו כל"ב דרב גידל דנישואין יש בה משום דמחלפא כו': ולענין אם נתקדשה לאחר קודם חליצה כתבו התוספות ז"ל מחלוקת בזה הה"ג עם ר"ת ז"ל וכולם כתבו לסיועי' לר"ת ז"ל מהא דבאשת איש ג"כ אם נתקדשה מותרת אפי' למקדש.

אבל נראה דדעת הה"ג דהכא קנסוהו משום דעביד איסורא דקידוש ח"ל ואהני מעשיו דקידושין חלין מש"ה קנסוהו שלא יחזור אותה. אבל בא"א לא שייך כלל לקונסו בנתקדשה כיון דאין קדושיו פלוס עד שיפלא בעיני על הגוף דס"ל דבא"א איסורה למקדש אפי' בנתקדש' כמבואר בדברי הריטב"א ז"ל.

ומאיזה טעם נאסרה למקדש. כיון דמעשיו לא אהנו פלוס.

נהרי הוא פאלו לא קידשה מעולם. ועיקר סברת ה"ג הוא מהא דא"כ מצינו חוטא נשפך.

והנינו היכא דהקדושין חלין שפיר מיקרי חוטא. אבל בקידוש א"א לא מיקרי חוטא.

כיון דהוא צריך למקדשה שנית. ועיין מהרש"א ז"ל.

ובב"ש סי' קיט. והיינו דרב גידל אמר רב קידושין אין בה.

ומשמע דאין בה פלל לא לאוסרה על היבם ולא על המקדש. והוא משום דרב אזיל לטעמיה דאמר אין קידושין תופסין ביבמה לשוק ואין הקידושין פלום ודו"ק: ע"ב רש"י ואם הנה יבמה פהו וזו נישאת לשוק בעד אחד או בשני עדים.

ולקמן בד"ה נישואין יש בה פתב דרב אשי לית לי דרב המנונא. ולשיטתו ס"ל לרב אשי דביבמה לא גזרו פלל ומותרת לזה ולזה.

וכבר הקשה עליו הריטב"א ז"ל מהא דאמרינו בגיטין דמצא. ותי' הריטב"א ז"ל דרב אשי מוקי לה למתני' דגיטין נישאו וה"ה לזינו וכדבר המנונא.

אבל למאן דלית ליה דרב המנונא מותרת לשניהם. ולא הבנתי דא"כ דמתניתין דגיטין ס"ל הא דרב המנונא מאן פליג עלה דהא לא מצינו בזה פלוגתא דתנאי: אלא צ"ל דרב אשי ס"ל דמתני' דגיטין כולה כר"ע אתיא.

וכמ"ד בירושלמי זה חולץ וזה מקיים לרבנו. ונראה בזה שיטת ר"ת דרב אשי מירי בקידושין לחוד.

ובאמת הנה עוד מקום לומר דהא דאמרי' בגמרא הך גזירה דמחלפא באשה שהלך בעלה. זה אינו אלא לרב דאמר אין קידושין תופסין ביבמה.

וא"כ יאמרו חלץ זה ונשא זה. ונהי דלא שייך הך גזירה בזה.

וכמו שכתבו התוס' ז"ל פאן ובגיטין אלא עיקר הטע' משום דמחלפא בא"א היינו אי קידושי אחר לא תפסי בה. ונמא לאשת איש.

אבל לשמואל דתפסי בה קידושין לא מחלפא באשת איש פלל. אבל פל הראשונים ז"ל לא כתבו כן.

ועיין במאור ומלחמות באנרף בזה: וכתבו הריטב"א ונימק"י ז"ל דמהא דאמרינו נישואין יש בה משום דמחלפא בא"א שמעינו דס"ל לרב דעד אחד נאמן ביבמה. דאי מירי בנישאת במזיד אין זה נישואין אלא זנות ולית לן דרב המנונא.

ואי בשני עדים הא ס"ל לרב דבאשה נמי כה"ג מותרת לחזור לו. ולכאורה אין זה מוכרח דמצינו למימר דאירי בגוונא דמתני' דגיטין שנמצא איילונית ונישואין יש בה ותצא מזה ומזה משום דמחלפא בא"א.

אלא דלפמ"שכ לעיל דר"ש פליג אכל הני משניות דגיטין ולא קנסינו לה כמו בנישאת שלא ברשות. א"כ לא מצינו לאוקמי אלא בעד אחד.

ויתבאר עוד בזה לקמן בשמעתין: גמרא לאחר שיחלוץ לה יבמיה אינה מקודשת. והרמב"ם ז"ל בפ"ז מהל' אישות כתב דמקודשת למאי דקי"ל כשמואל דצריכה גט.

וא"כ בידו לקדשה. וכתב הה"מ שם דספק קידושין הוא.

פי היכי דאם קידשה עתה לא הוי אלא ספק קידושין. והכ"מ שם פתב דהוי קידושין ודאי.

וכן נראה מלשון הרמב"ם ז"ל שפכת סתמא הרי זו מקודשת. אלא דכבר תמהו על הכ"מ ז"ל.

כיון דספק הוא שמה אין קידושין תופסין בה. וא"כ הוי דבר שלא בא לעולם. וי"ל דהא דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. היינו משום סמוך דעתיה לא של הקונה ולא של המוכר.

כדאי ב"בא מציעא פ"ק. ומש"ה במידי דסמכא דעתיה יכול להקנות. וא"כ ה"א דיש בה קצת קידושין גם עכשיו סמכא דעתיה שפיר ולאחר שיחלוץ הוי קידושין גמורים: דף צג תוס' בד"ה אלא לאו כה"ג כו'. וקשה לר"י מה לי שבתות נימים טובים משאר נימים.

ע"כ פ"י לתרום שלא מן המנקה. אבל הרמב"ן ז"ל כתב כיון דעיקר חלות המעשה הוא בפשיבואו הפירות.

ואז הוי שפיר מן המנקה. ולכאורה לפ"ז אמאי אין דבריו קיימים אפילו ל"ד אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

דהא מודה בשמיט ואכיל דלא מפקינן מיניה. והיינו משום דכל שלא בא ליד המקבל יכול לחזור בו אפילו משבאו לעולם.

אבל לאחר שבאו לידו המקח קיים ואינו יכול להוציא מידו. וא"כ ה"א בתרומה אמאי לא יחול התרומה לכ"ע לאחר שביבואו הפירות דתרומה כמו הקדש הוא וכל הי"א דאיתא ברשות הקדש הוא ותו לא יכול לחזור בו.

וכן לענין הקדש שנתלקו הראשונים ז"ל אי חל על דבר שלא בא לעולם מטעם כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בפכ"ה מהל' מכירה ובהלכו' ערכין ואמאי לא יחול לכ"ע דהקדש כמאן דתפיס נמי וכל הי"א דאיתא ב"י גזא דרחמנא איתא.

ואין לומר דלא מודה ר"נ אלא הי"א דשמיט ואכיל דאין בעין דלא משמע כן בדברי הראשונים ז"ל. וצ"ל דגבי הקדש נמי בעינן תפיסה דוקא.

וכ"ז שהיא ברשותו לא חל ההקדש. ומ"מ צ"ע ה"א אי מיירי דאמר שיהיו מעשה לכשיבואו ברשותו.

א"כ הרי הוא מעשה בשבת. והיכי עביד ר' ינאי הכי וכי מותר לעשר ע"ש בכה"ג שיחול המעשה בשבת.

וי"ל דבכה"ג דוקא מותר משום דא"א בע"א: ולענין קושית התוס' ז"ל וכי איצטרך למילף מקרא פתב הריטב"א ז"ל דמצנה להפריש על דבר שבא לעולם וקמ"ל קרא דמשום עונג שבת מפריש גם על דבר שלא ב"לע: והאי קושיא שהקשו התוס' ז"ל למה לי קרא להכי תיקשי נמי לרבי דדריש לא תסגיר עבד אל אדוניו בלוקח עבד ע"מ לשחררו.

וכדמפרש רב נחמן בר יצחק דכתב ליה לכשאקח הרי עצמך קנוי לה מעכשיו וזה הוא שטר שחרור שלו. א"כ למה לי קרא דלא תסגור כיון דמן הדין יצא לחירות.

ועיין בפני יהושע בקידושין שהאריך בזה: בד"ה מאי חזית דסמכת אהני כו'. עיין
במהרש"א ו"ל שהקשה דברייהם אהדדי ממ"שכ לעיל דלא מהני ברי לי אלא משום
חזקה דדייקא ומינסבא.

ולפי מה שכתבו בכתובות ובב"ב סברא דדייקא ומינסבא בשם ר"ת ניקח. והריטב"א
ו"ל לא ניקח ליה בהא דמנ"ל לאקשוני דילקא לא מיירי מתני' באומר ברי לי.

ותי' הוא ו"ל דפריד מכל הי"ג דברים דאמתניתי דלעיל קאי. ולא הבנתי דבריו ו"ל
דקא רב ששת ס"ל לעיל דלכ"ע נישאת שלא ברשות מותר' לחזור לו ולא קנסינו לה
פלל דמאי הני לה למיעבד ומאי עגנו י"ג דברים לקאן.

ולתני' התוס' ו"ל קשה מאי קאמר ספק ממזר הוא הא נדאי ממזר הוא. פינן דאיכא חזקה.

וכן לקמן דפריד באידך בבא ספק ממזר הוא ואי אזלינן בתי חזקה לא הוי אפילו ספק
ממזר דקא בחזקת היתר לשוק קיימא. ולפי דברי בעהמ"א ו"ל שפי' דרישא איירי אפילו
באומר בן ניתן לי במדינת הים דהוי בחזקת איסור לשוק תיקשי ג"כ דנדאי ממזר הוא.

ע"כ הנה נראה דרב ששת דאמר תניתוהו ס"ל דתרי ותרי הוי ספיקא דאורייתא. וכבר
האריכו בדברים אלו הפוסקים ראשונים ואחרונים ו"ל.

והתוספות ו"ל בכמה מקומות: גמ' ואיכא דאמרי הא לא תיבעי לה דאפי' איהי נמי
מהימנא כו'. וס"ל להאי לישא דעד אחד עדיף מדידה ואע"ג דלמאן דס"ל אין משיאין
ע"פ עד אחד ועל פיה מוד' דמשיאין היינו משום דס"ל דלא תיקנו פלל להשיא ע"פ עד
אחד.

אבל השתא דקי"ל דמשיאין ע"פ ע"א משום דאיהי דייקא ומיבעי לן ביבמ' דשמא לא
דייקא משום דרחמא ליה בזה שפיר קאמרינו פינן דאיהי מהימנא ולא חיישינו דמרחמא
ליה כל שפן עד אחד דמהימן.

וכתבו התוס' ו"ל לחד תירוץא דבמת בגו ואח"כ בעלף ג"כ פשיטא ליה דעד אחד נאמן
פינן דנאמנת לומר מת בעלי להתיבם. ומה שאינה נאמנת לומר מת בני תחילה היינו
משום דע"ז לא האמינוה רבנן לאפוקה מחזקת איסור ליבום וכי תיבעי לה יבמה לעלמא.

ופי' רש"י היינו מת יבמיה או מת בעליף ואח"כ מת בגו. והקשו התוס' ו"ל וכל
הראשונים ו"ל דקא היא נמי נאמנת במת בעלי ואח"כ בני ופשיטא דעד אחד מהימן.

ותי' דהיא נאמנת משום דיש לה מיגו. אבל אין לומר דלא מיבעי ליה אלא במת יבמיה
לחוד משום דא"כ דבמת בעליף ואח"כ בגו פשיטא ליה דעד נאמן.

א"כ ה"ה במת יבמיה דהעד נאמן. וכמו שכתבו התוס' ו"ל לעיל לעגנן מת בגו ואח"כ
בעליף דנאמן אע"ג דהיא אינה נאמנת פינן דנאמנת לומר דמת בעלי ותתיבם ולא
חיישינו דמרחמא ליה ה"נ קא פינן דנאמנת לומר מת בעלי ואח"כ בני ולא חיישינו
דסגי' ליה ה"ה דעד אחד נאמן אפילו היכא דהיא לא מהימנא כמו במת יבמיה אע"ג
דאיהי לא מהימנא כ"כ הרא"ש ו"ל אלא על פרחף צריף לומר דהיא נאמנת משום מיגו
ולא מוכח מינה לעד אחד.

אָבֵל מֵהַ שְׂפָתַי הָרֵא"שׁ ז"ל דְּפָשִׁיטָא לִיה דַּע"א אֵינוֹ נֶאֱמָן בְּמַת בְּעֵלְיָהּ וְאַח"כּ בְּנֶהְלֵךְ לֹא הִבְנִיתִי מִי הַכְרִיחוּ לָזֶה. וְאַמַּאי לֹא נִימָא דְתַרְנוּנְיָהּוּ מִיבְעֵי לִיה.

וְעוֹד דְּהָא רַב שְׁשִׁיט מִמַּתְנִיתִין דְּעַד אַחַד נֶאֱמָן נְמִי בְּהָא. אֲלָמָא דְקַמְיבְעֵי לִיה בְּהָא נְמִי: אָבֵל הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א ז"ל כְּתָבוּ כְּתִיב קָמָא שְׁל הַתּוֹס' ז"ל דְּבָמַת בְּנֶהְלֵךְ וְאַח"כּ בְּעֵלְיָהּ ג"כ מִיבְעֵי לִיה פִּינּוֹן דְּהָיָא לֹא מְהִימְנָא וְכִי דְחִינּוֹן בְּעֵינֵי הַזְּמָה לְתַרְנוּנְיָהּוּ בְּבִי דְמַתְנִיתִין דְּחִינּוֹן הָכִי.

וּלְפִי שְׁיטָה זֹו אִם נְחִזִיר כְּדַבְרֵי הָרֵא"שׁ ז"ל. וְכֹהָא דְדְחִי הָאִי מְרַבְּנּוּ לְהָא דְרַבָּא. א"כ לֹא מְהִימָן ע"א אֲלָא בְּמַת הַבְּעַל לְהַתְנִיבָם. אָבֵל בְּכָל אִינְהָ ע"א לֹא מְהִימָן אִפִּי בְּמַת בְּנֶהְלֵךְ וְאַח"כּ מַת בְּעֵלְיָהּ וְלְהַתְנִיבָהּ לִיבָם.

אָבֵל פִּינּוֹן דְּלִיפָא מֵאֵן דַּס"ל הָכִי דְהַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א ז"ל שְׁפִי פִּן ס"ל דְּהִלְכָה פְּרַבָּא דַּע"א נֶאֱמָן בְּכָל גְּוֹנָא בִּין לְהַתְנִיבָהּ לִיבָם בִּין לְעֵלְמָא וְהָרֵא"שׁ ז"ל דְּמַחְמִיר בְּזֶה ס"ל בְּמַת בְּנֶהְלֵךְ וְאַח"כּ בְּעֵלְיָהּ ג"כ נֶאֱמָן דְּכָבֵר אִיפְשִׁיטָא דְלְמִיּוֹשְׁרָא לִיבָם לֹא מִיבְעֵי לִיה.

וּמַש"ה לֹא מִיּוֹשְׁרָא בְּש"ע פְּלוּגְתָא בְּזֶה ע"ש בַּסִּי קַנ"ת. וְכֵן מְשַׁמַּע מְהָא דְאַמְרַר רַבָּא ק"ו לְאִיסוּר פְּרַת הַתְרַת לְאִיסוּר לָאו לֹא כָּל שְׁפִי.

מְשַׁמַּע דְּלֹא מִיבְעֵי לָן אֲלָא בְּאִיסוּר לָאו הִינּוּ לְמִיּוֹשְׁרֵי לְעֵלְמָא. וְכֵן מְהָא דְאַמְרַר הַהוּא מְרַבְּנּוּ ע"א נְמִי זִימְנִין דְּסַנְיָא לִיה כּו' מְשַׁמַּע דְּלֹא פְּלִיגִי אֲלָא בִּיבְבָהּ לְשׁוּק וּמַשׁוּם דְּסַנְיָא לִיה.

אָבֵל בִּיבְבָהּ לִיבָם לֹא פְּלִיגִי כָּלָל. וּלכ"ע נֶאֱמָן.

וְעִי' בַּט"ז ס' הַנ"ל שְׁהֶאֱרִיף בְּדַבְרֵי הָרֵא"שׁ ז"ל בְּזֶה. וּבְדַבְרֵי הַמַּגִּי' שָׁם ע"ש בְּאִנְרֵי וּבִירוּשְׁלָמִי בְּמַתְנִיתִין אֲמַרִּינּוּ בְּמַאי קְיָיִמִין אִי בְּעַד אַחַד ש"מ ע"א נֶאֱמָן בִּיבְבָהּ וְאִי בַב' עֲדִים הֵנִי פְּלִיגָא עַל רַב דְּאַמְרַר רַב נִישְׂאָת ע"פ שְׁנֵי עֲדִים אִפִּי דְהוּא אֲתִי אֲמַרִּינּוּ לִיה לִית אֲתִי מַשׁוּם דְּבִירוּשְׁלָמִי מוֹקְמִינּוּ לְמִילְתָא דְרַב כַּדַּס"ד מְעִיקְרָא בַד' פ"ט לְעֵיל אַע"ג דְּמַחְכּוֹ עֲלָה בְּמַעְרַבָּא מ"מ בִּירוּשְׁלָמִי מְשַׁמַּע דַּס"ל הָכִי דְנֶגְדַּד שְׁנִים אִפִּי בָּא הַבְּעַל אִין שׁוּמְעִין לו'.

כְּמִבְּנֵי שָׁם דְּף נ"ד. וְמָה שְׁפִי הַק"ע דְּמַתְנִיתִין דְּאַמְרוּ לָהּ מַת בְּעֵלְיָהּ וְאַח"כּ בְּנֶהְלֵךְ פְּלִיגָא עַל רַב אֵינוֹ נֶרְאָה דְּהָא לֹא קְאָמַר רַב אֲלָא דְבִיאַת הַבְּעַל אֵינוֹ מְכַחֵישׁ הָעֲדִים.

אָבֵל הָכָא דְלֹא מְכַחֵישׁ אֲהַדְדִּי אֲלָא בְּקַדִּימַת מִיתַת הַבְּעַל עַל הַבֵּן אוֹ אִיפְכָּא זֶה וְנִדְאִי לֹא שְׁיִיכָא לְהָא דְרַב כָּלָל. אֲלָא צ"ל דְּקָאִי עַל סִיפָא דְמַתְנִיתִין אִם נִתְקַדְּשָׁה לְאַחַר וְאַחַר כְּףָּ בָּא בְּעֵלָה דְּמִתְרַת לְחִזּוֹר לו'.

וְאִי בְּשְׁנֵי עֲדִים פְּלִיגָא עַל רַב. וּמִירוּשְׁלָמִי הִזָּה מַשְׁמִ' דְּמַסְפָּקָא לְהוּ ג"כ בַּע"א אִי נֶאֱמָן אִפִּי לְהַתְנִיבָהּ לִיבָם ע"ש: דְּף צד ע"ב גַּמ' וְאַע"ג דְּאֲזִיל אֲשַׁתּוֹ וְגִיסוֹ דְּאַהֲנִי הֵנִי נִישׁוּאִין לְמִיסַר אֲשַׁת גִּיסוֹ אַגִּיסוֹ אַפ"ה אֲשַׁתּוֹ שְׁרִיא וְאַשַׁת גִּיסוֹ אַסִּירָא.

וּפִי' הַתּוֹס' ז"ל דְּאַשַׁת גִּיסוֹ אַסִּירָא מַשׁוּם קְנָסָא כְּכָל אֲשֶׁה שְׁהֵלָה בְּעֵלָה לְמַדִּינַת הַיָּם אַע"ג דְּלֹא שְׁיִיף שְׁמָא יֵאמְרוּ גִירֵשׁ זֶה כּו'. אָבֵל גַּט לֹא בְּעֵינָא מְזָה שְׁנִישְׂאָה.

ומש"ה אשתו שרָיָא דְלָאו אַחוּת גְרוּשָׁתוּ הִיא וְסִיפָא דָאָם מִתָּה רֵאשׁוּנָה מְוֹתֵר בְּשָׁנֵי לָא מֵיָרִי בְּאִזְלֵי אִשְׁתּוֹ וְגִיסוֹ דְכִינּוֹן דְאַסוּרָה אֲגִיסוֹ אַסוּרָה נְמִי לְדִידְנִי וְאֵע"ג דְהֶנְיָ אַסִּירָה לְדִידְנִי בְלֵא"ה מְשׁוּם אַחוּת אִשָּׁה מ"מ חָל עֲלֵיהָ אִסוּרָא לְבוּעֵל כְּמוֹ בְּכָל הַנְּשִׂים דְאַסִּירָה הִיא עֲלֵיו מְשׁוּם א"א וְלֵאחֵר שְׁתַּתְּגַרְשׁ אַסוּרָה לּוֹ מְשׁוּם דְנֶאֱסְרָה לְבוּעֵל לְעוֹלָם.

ה"נ בְּכָל אִסוּרֵין שְׁיֵשׁ לָהֶם הֵיִתֵר אִפִּי לְמ"ד אֵין אַחֵע"א אִסוּר לְבוּעֵל מִיתְּלָא תְּלֵי וְקֵאֵי וְלֵאחֵר הֵתִירָה אַסוּרָה לּוֹ מְשׁוּם סוּטָה לְבוּעֵל וְהַדְּבָר פְּשוּט: וְקֵאֲמַר הַש"ס מִתְּנִיתִין דְלָא כּר"ע דְמוֹסִיף אִשְׁת אַח וְאַחוּת אִשָּׁה דְבַעֲי גִיטָא וְכִינּוֹן דְבַעֲי גִיטָא ה"ל אַחוּת גְרוּשָׁתוֹ וְאִשְׁתּוֹ נְמִי אַסִּירָא.

וְכִתְבוּ הַתּוֹס' ו"ל דר"ע נְמִי לָא מֵיָרִי אֵלָא הִיכָא דְאִיכָא קְנָסָא כְּמוֹ בְּאִשְׁתּוֹ וְגִיסוֹ בְּהָא קֵאֲמַר ר"ע דְבַעֲי גִיטָא. אֲבָל בְּפִנּוּי מוֹדָה ר"ע דְלָא בַעֲי גִיטָא וּמְסִיק לָאו אֵיִתְמַר עֲלֵהָ אֲמַר רב גִּידֵל כּו'.

פְּגוֹן שְׁקִינְדֵשׁ כּו'. דְאֲמַרִי אִינְשֵׁי הָךְ קַמֵּיִתָא תְּנַאָה הֵנִי לָהּ בְּקִדּוּשִׁין.

אֲבָל בְּנִשְׁוֹאָה ר"ע נְמִי מוֹדָה דְאִשְׁת גִּיסוֹ לָא בַעֲי גִיטָא אַע"ג דְאַסִּירָה לִיהָ. וּמִש"ה אִשְׁתּוֹ מְוֹתֵר.

וּלפ"ז יֵשׁ לּוֹמַר דְלר"ע אֲפִילוּ אַחוּתָהּ פְּנּוּיָא נְמִי בַעֲי גִיטָא אַע"ג דְלָא שְׁיִיף בְּהָ קְנָסָא פִּינּוֹן דְאֲמַרִי אִינְשֵׁי תְּנַאָה הֵנִי לָהּ כּו'. וּר' יוֹסִי פְּלִיג עֲלֵיהָ דַת"ק וְאֲמַר כָּל שְׁפוֹסֵל ע"י אַחֲרִים פּוֹסֵל ע"י עֲצָמוֹ וְכָל נְשִׂאֵינוּ פּוֹסֵל כּו' וּפְלִיגֵי לְקַמְּן ר"א וּר' יִצְחָק נִפְחָא בְּדַבְרֵי ר"י ר' אֲמִי מְפָרֵשׁ דְר"י קֵאֵי אֲרִישָׁא דְנִישָׂאֵת ע"י עֲדִים מְוֹתֵר לְחִזּוֹר לּוֹ וְת"ק בְּתַרְנוּיָהּ קֵאֲמַר דְאִשְׁתּוֹ מְוֹתֵר בֵּין ע"י עֲדִים דְאִשְׁת גִּיסוֹ נְמִי מְוֹתֵר בֵּין ע"י ע"א דְאִשְׁת גִּיסוֹ אַסִּירָא אַפ"ה אִשְׁתּוֹ מְוֹתֵר מְשׁוּם דְאִשְׁת גִּיסוֹ לָא בַעֲיָא גִיטָא וְקֵאֲמַר ר"י דַע"י עַד אֲחָד דְפוֹסֵל ע"י אַחֲרִים וְאִשְׁת גִּיסוֹ אַסִּירָא אִשְׁתּוֹ נְמִי אַסִּירָא.

וּי"ל דְלר' יוֹסִי נְמִי אִשְׁת גִּיסוֹ לָא בַעֲיָא גִיטָא. דְהָא אִפִּי ר"ע דְמוֹסִיף אִשְׁת אַח וְאַחוּת אִשָּׁה דְבַעֲי גִט לָא קֵאֲמַר אֵלָא בְּאַרוֹסָתוֹ אֲבָל בְּאִשְׁתּוֹ ר"ע נְמִי מוֹדָה דְאַחוּתָהּ לָא בַעֲיָא גִט.

וּמ"מ פִּינּוֹן דְאַהֲנֵי מַעֲשִׂיו לְמִיסַר אִשְׁת גִּיסוֹ עַל גִּיסוֹ אִשְׁתּוֹ אַסוּרָה עֲלֵיו ג"כ. וְכֵן מְשַׁמַּע לִישְׁנָא דְהַש"ס דַס"ד לְמִיסַר אִשְׁתּוֹ עֲלֵיו מְטַעַם מִתּוֹךְ שְׁנַאֲסְרָה אִשְׁת גִּיסוֹ אֲגִיסוֹ וְאֵי נִימָא דְבַעֲי גִיטָא.

א"כ מִמֵּילָא אַסוּרָה אִשְׁתּוֹ עֲלֵיו מְשׁוּם אַחוּת גְרוּשָׁתוֹ. אֲבָל הֵרֵאשׁוּנִים ו"ל כְּתְבוּ דְלר' יוֹסִי אִשְׁת גִּיסוֹ בַעֲיָא גִט מְמַנּוּ וּמִש"ה פּוֹסֵל ע"י עֲצָמוֹ דְהֶנְיָ אַחוּת גְרוּשָׁתוֹ.

וּבְתַרְתֵּי פְּלִיג עֲלֵי דַת"ק דְבִאִשְׁת גִּיסוֹ ת"ק לָא מְצָרִיף גִט. וּר"י ס"ל דְבַעֲיָא גִט: וּר' יִצְחָק נִפְחָא מְפָרֵשׁ לָהָא דְר' יוֹסִי אִיפְכָא דַת"ק סְתָמָא קֵאֲמַר דְאִשְׁתּוֹ שְׂרִי וְאִשְׁת גִּיסוֹ אַסוּרָה בֵּין דְאִזְלֵי אִשְׁתּוֹ וְגִיסוֹ בֵּין דְאִזְלֵי אַרוֹסָתוֹ וְגִיסוֹ וְאִתִּי ר' יוֹסִי לְמִימַר כָּל שְׁפוֹסֵל ע"י אַחֲרִים הֵינּוּ אַרוֹסָתוֹ וְגִיסוֹ דְאִשְׁת גִּיסוֹ אַסִּירָא עַל גִּיסוֹ מְשׁוּם דְאִיכָא לְמִימַר תְּנַאָה הֵנִי לִיהָ בְּקִדּוּשִׁין וְהֶנְיָ גְרוּשָׁה אִשְׁתּוֹ נְמִי אַסִּירָא אֲבָל אִשְׁתּוֹ וְגִיסוֹ דְאִינּוּ פּוֹסֵל ע"י אַחֲרִים

דאָשט גיסו שָׂרְיָא פֿינן דִּלְיָכָא לְמִיחָשׁ לְמִינְדִי דְהַכֵּל יוֹדְעִין דְּקִדּוּשֵׁי טְעוֹת הָוֵי לִיה אִשְׁתּוּ
נְמִי שָׂרְיָא.

ולפ"ז ר' יוסי מִיְקַל בְּחֻדָּא בְּאִשְׁתּוּ וְגִיסוּ וּמְחַמֵּיר בְּחֻדָּא בְּאַרוּסְתּוּ וְגִיסוּ. וּלְפִי אוּקִימְתָּא
דְר"י נִפְתָּא ע"כ ס"ל לַת"ק דְּמִתְנִיתִין דְּלֹא כַר"ע דְּמוֹסִיף אִשְׁתּוּ אַחַּ נְאֻחֹת אִשָּׁה.

פֿינן דְּאַפִּילוּ בְּאַרוּסְתּוּ וְגִיסוּ קְאָמַר דְּאִשְׁתּוּ שְׂרִי אֶלְמָא דְּאַחֻתָּהּ לָא בְּעֵי גִיטָא אִפִּי אַחַר
קִדּוּשֵׁי אַחֻתָּהּ וְלֹא חִיָּיִשִּׁינָן לְתַנְאָה וְר"י ס"ל כַר"ע דְּחִיָּיִשִּׁינָן לְתַנְאָה. אַבְּל לְאוּקִימְתָּא
דְר' אַמִּי ת"ק נְמִי ס"ל דְּבְאַרוּסְתּוּ וְגִיסוּ אִשְׁתּוּ נְמִי אַסּוּרָה וְכַר"ע.

וכ"כ הַתּוֹסֵף ז"ל ור' יוסי עָדִיף מִדְר"ע דְּאַפִּילוּ בְּאִשְׁתּוּ וְגִיסוּ מִצְרִיף גִּט לְאִשְׁתּוּ גִיסוּ מִשּׁוּם
קְנָסָא. וְכַמוֹ שֶׁפְתָבוּ הָרַאשׁוֹנִים ז"ל: וְרַב יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל פָּסַק הֶלְכָה כְּרַבֵּי יוֹסִי וְס"ד
דְּפָסַק כְּרַבֵּי יוֹסִי אֶלְיָבָא דְר' יִצְחָק נִפְתָּא דְּחִיָּיִשׁ לְתַנְאָה וּמִצְרִיף גִּט בְּאַרוּסְתּוּ וְגִיסוּ.

וּפְרִיף מְהָא דְּאָמַר שְׂמוּאֵל יְבָמָה אֵינָה פְּאִשְׁתּוּ אִישׁ וּמוּקִי לָהּ רַב הוּנָא כְּגוֹן שֶׁקִּינְדֵּשׁ אַחִיו
אִשָּׁה וְהֵלֵךְ לְמַדִּינַת הַיָּם וְשָׁמַע שְׁמַת וְנָשָׂא אֶת אִשְׁתּוּ וְאָמַר שְׂמוּאֵל דְּשָׂרְיָא לְרַאשׁוֹן וְלֹא
חִיָּיִשִּׁינָן לְתַנְאָה וְאָמַר לִיה אַבְּי דִּילְמָא שְׂמוּאֵל אֲדַר' אַמִּי קָאֵי דְר' יוֹסִי אוּסַר אִפִּי בְּאִשְׁתּוּ
וְגִיסוּ.

וּבְהָא הוּא דְּפָסַק שְׂמוּאֵל כְּנֻתִיָּהּ. וְאִי תִּיקְשִׁי הָא כַּש"כ דְּקִשָּׁה דְּשְׂמוּאֵל אֶהְדְּדִי דְּגַבֵּי יְבָמָה
אִפִּי בְּקִינְדֵּשׁ לֹא חִיָּיִשׁ וְהָא בְּאִשְׁתּוּ וְגִיסוּ אֶפִּילוּ בְּגִישׁוּאִין פָּסַק דְּבַעֲיָנָן גִּט וְתַרְנוּיָהּ
אַסִּירָן.

תִּי רַש"י ז"ל דְּלֹא דְמִי אַחֻת אִשָּׁה לְאִשְׁתּוּ אַחַּ נְאֻחֹת אִשָּׁה אִי קָדִים וְאִתִּי גִיסוּ כו'. וּלְפ"ז
בְּאַחֻת אִשָּׁה מְחַמֵּיר שְׂמוּאֵל אֶפִּילוּ בְּאִשְׁתּוּ וְאִת"כּ נָשָׂא אַחֻתָּהּ וּבְאִשְׁתּוּ אַחַ מִיְקַל אֶפִּילוּ
בְּקִינְדֵּשׁ לְחוּד.

ולפ"ז קי"ל כְּשְׂמוּאֵל בְּהָא. וּבְאִשְׁתּוּ וְגִיסוּ תַרְנוּיָהּ אַסִּירָן כַר' יוֹסִי בֵּין אִשְׁתּוּ וְגִיסוּ בֵּין
אַרוּסְתּוּ וְגִיסוּ דְּלֹא אִשְׁפָּחֵן מֵאֵן דְּפִלִּיג עֲלֶיהָ דְּשְׂמוּאֵל בְּהָא וְאִת"ג דְּרַב מוּקִי לָהּ לְהָא
דְּמוֹסִיף ר"ע אִשְׁתּוּ אַחַ נְאֻחֹת אִשָּׁה דְּוָקָא בְּקִינְדֵּשׁ אַבְּל בְּגִישׁוּאִין לֹא קְאָמַר ר"ע דְּבַעֲיָנָא
גִּט מ"מ לְהֶלְכָה אֶפְשָׁר דַּס"ל כַר' יוֹסִי דְּמִתְנִי' דְּאוּסַר אִפִּי בְּאִשְׁתּוּ וְגִיסוּ מִשּׁוּם דְּאִי קָדִים
נְאֻתִי גִיסוּ כו'.

אוּ י"ל דְּלֶהֱכִי מוּקִי לָהּ הֵתָם בְּקִינְדֵּשׁ מִשּׁוּם דְר"ע מִיָּרִי אֶפִּילוּ בְּפִנוּיָהּ לְפִי הַמְּסַקְנָא. וְכַמוֹ
שֶׁפְתָבְתִּי לְעִיל.

וּלְפִי מ"ש כְּלֶעִיל דְּלֹר' יוֹסִי נְמִי לֹא בְּעֵיָא אִשְׁתּוּ גִיסוּ גִט. וְהָא דְּאָסַר אִשְׁתּוּ עֲלִיו הִיָּיְנוּ מִשּׁוּם
דְּאֶהְיִי מַעֲשִׂיו מִתּוֹךְ שְׂנְאָסְרָךְ אִשְׁתּוּ גִיסוּ עַל גִּיסוּ נְאָסְרָה נְמִי אִשְׁתּוּ עֲלִיו א"ש טְפִי דְּמַש"ה
לֹא תִיקְשִׁי דְּשְׂמוּאֵל אֲדַשְׂמוּאֵל: וְקָאָמַר עוֹד הַש"ס אִי נְמִי אֲדַר"י נִפְתָּא מִמַּאי דְּאֶפּוֹסֵל
דִּילְמָא אֲאִינּוּ פּוֹסֵל וְאֶפִּילוּ אִשְׁתּוּ גִיסוּ שָׂרְיָא לְשְׂמוּאֵל.

ולפ"ז לִיכָא אִסּוּרָא לְשְׂמוּאֵל כְּלָל לֹא בְּאַרוּסְתּוּ וְגִיסוּ וְלֹא בְּאִשְׁתּוּ וְגִיסוּ. פֿינן דְּלֹא חִיָּיִשׁ
לְתַנְאָה.

וְכַתְּבוּ הַתּוֹסֵס דְשִׁמוּאֵל סֵבֶר כְּרַבְּנָן בְּחֻדָּא דְבִתְנָאָה לָא תְּלוּ אִינְשֵׁי וְכַר' יוֹסִי בְּחֻדָּא דְלֵא
מִיִּתְסָרָא מִשׁוּם קְנָסָא. וְלִפ"ז קו"ל לְהִלְכָה דְאִשְׁתּוּ גִיסוּ שְׂרָיָא כְּשִׁמוּאֵל דְּפָסֶק פְּנוּתָיָהּ
דַּר"י וּבְאֶרֶוֹסְתוֹ גִּיסוּ קו"ל כְּרַב דְּתַלְיָנָן בְּתַנְאָה וְאִשְׁתּוּ גַּמִּי אֶסוּרָה עָלָיו.

וְזֶה שֶׁכָּתַב הָאֲלָפְסִי ז"ל דְּבִאִשְׁתּוּ גִיסוּ מְסַפְקָא לְהַש"ס אִי פָּסֶק שִׁמוּאֵל דְּשְׂרָיָא אוֹ אֶסִירָא
וְה"ה דְּאִשְׁתּוּ גַּמִּי אֶסִירָא. בְּאִשְׁתּוּ גִיסוּ מְסַפְקָא דִּילְמָא פָּסֶק שִׁמוּאֵל כְּרַבִּי אִמִּי אֶלְיָבָא
דַּר' יוֹסִי.

אָבֵל בְּאֶרֶוֹסְתוֹ גִּיסוּ וְדַאי אֶסוּרָה כְּרַב דְּחִינִישׁ לְתַנְאָה. וְזֶה שֶׁכָּתְבוּ הָרַמְבַּ"ם ז"ל בְּפִי
הַמְּשֻׁנָה דְּהִלְכָה כַּר' יוֹסִי בְּהָא דְאֶרֶוֹסְתוֹ גִּיסוּ לְבַד.

וְהִינְנוּ מִשׁוּם דְּרַב ס"ל הָכִי. אָבֵל בְּאִשְׁתּוּ גִיסוּ לָא קו"ל כַּר' יוֹסִי פִּינּוּ דְלֵא יְדַעִינוּ
הִילְכָתָא דְשִׁמוּאֵל אֶהֱיָא קְאִי: אָבֵל הָרַא"ש ז"ל פָּסֶק לְחוּמְרָא בְּכָל גְּוֹנָא בֵּין בְּאִשְׁתּוּ
גִּיסוּ בֵּין בְּאֶרֶוֹסְתוֹ גִּיסוּ דְתַרְנוּיָהּ אֶסִירָן אִשְׁתּוּ גִיסוּ וְאִשְׁתּוּ וְכַר' יוֹסִי אֶלְיָבָא דַּר' אִמִּי
בֵּין בְּעַד אֶחָד בֵּין בְּשְׁנֵי עֲדִים דְאֵנּוּ קו"ל כְּרַבְּנָן דַּע"פ עֲדִים קְנָסִינוּ לָהּ דְּוָמְיָא דַּע"פ ע"א
וְע"פ עֲדִים גַּמִּי תַרְנוּיָהּ אֶסִירָן.

וְהָרַאב"ד ז"ל חֵלֶק ע"ז וְכָתַב פִּינּוּ דַּע"פ עֲדִים לְתַרְנוּיָהּ שְׂרָיָא בֵּין לַר' אִמִּי בֵּין לַר' יִצְחָק
נִפְחָא מִנ"ל לְאֶסוּרָה. אָבֵל דְּכַרִּי הָרַמְבַּ"ן ז"ל נִרְאִין בְּזָה פִּינּוּ דְאֵנּוּ לָא קו"ל בְּהָא כְּרַבִּי
יוֹסִי דְמִיָּקֵל ע"פ עֲדִים לְדִידָן ע"פ עֲדִים דְמִיָּא לַע"פ ע"א.

וְכִינּוּ דַּבַּע"א קו"ל דְתַרְנוּיָהּ אֶסִירָן ה"ה ע"פ עֲדִים. וְלֹא הִבְנִיתִי דְכַרִּי הָרַשְׁבַּ"א ז"ל מַה
שֶׁתָּמָה עַל הָרַמְבַּ"ן ז"ל בְּזָה.

וְגַם דְּכַרִּי הַנִּימ"י ז"ל אֵינּוּ מוּכַנְיָם וַיֵּשׁ שֵׁם קִצָּת חֶסְרוֹן בְּדְכַרְיָו. וּמ"ש כְּיִרְשׁוּהָ
לְת"ק פְּנוּתָהּ לְדְכַרִּי הָרַמְבַּ"ם ז"ל בְּפִי הַמְּשֻׁנָה דְלִת"ק אִשְׁתּוּ גִיסוּ צְרִיכָה גַּט וְאִפ"ה
אִשְׁתּוּ שְׂרָיָא עִי"ש בְּדְכַרִּי הָרַשְׁבַּ"א ז"ל: וְעֵינָן בַּעֲהַמ"א ז"ל שֶׁהֶאֱרִיף לְפָסֶק הִלְכָה דַּע"פ
עֲדִים קו"ל דְּמִתְרַת.

וְעֵינָן בְּמִלְחָמוֹת ז"ל בְּאֶרְוֶה בְּזָה: וְרִאִיתִי בְּרִיטְב"א ז"ל שֶׁפִּי דְהָא דְקָאֵמֵר ר' יוֹסִי אֶלְיָבָא
דַּר"י נִפְחָא אִשְׁתּוּ גִיסוּ דְאֵינּוּ פּוֹסֵל ע"י אַחֲרִים לָא כְּמוֹ שֶׁפִּי רַש"י ז"ל דְּשְׂרָיָא לִיָּה
לְגַמְרֵי אֶלָּא דְאֵינּוּ פּוֹסֵלָה ע"י אַחֲרִים לְאֶפּוֹקָה בְּגַט.

וְלֹא הִבְנִיתִי דְכַרְיָו ז"ל דַּא"כ מֵאִי קָאֵמֵר הַש"ס דִּילְמָא הָא דְפָסֶק שִׁמוּאֵל הִלְכָה כַּר"י קְאִי
אֵאִינּוּ פּוֹסֵל. וְלִשְׁיטַת הָרִיטְב"א ז"ל הָא ת"ק גַּמִּי הָכִי ס"ל דְאֵינּוּ פּוֹסֵלָה לְאֶצְרוּכָה גַּט
וְלֹא פְּלִיג פְּלָל ר"י וְת"ק בְּהָא: וְלַעֲנָנָן הָא דְמוֹקִי ר' אִמִּי לַר' יוֹסִי בְּשִׁיטַת ר"ש דַּע"פ
עֲדִים מְוַתֵּרַת לְחֻזְרָא לּוּ.

יֵשׁ לְזוּמֵר דְאֵינּוּ רְאִיָּה מְזָה לְהִלְכָה דַּר' יוֹסִי לְטַעֲמִיָּה דְמִיָּקֵל בְּאִשְׁתּוּ שְׂהֶלֶף בַּעֲלָה. וְכַדָּאֵמֵר
ר' יוֹחָנָן לַעֲיִל דְקָמְאִי מוֹדוֹ לְבַתְרָאִי.

וְה"ה דְמִיָּקֵל בְּנִישְׂאֵת ע"פ עֲדִים. אָבֵל אֵנּוּ דְלֵא קו"ל כַּר' יוֹסִי בְּהָא דְמִיָּקֵל בְּאִשְׁתּוּ שְׂהֶלֶף
בַּעֲלָה ה"ה דְלֵא קו"ל כְּנִתְיָהּ בְּנִישְׂאֵת ע"פ עֲדִים.

אַלָּא דְלִפִּי מַה דְאָמְרִינָן לְעִיל דְלִר"ש לָא בְעֵי גַט כָּלָל בְּאִשָּׁה שְׁהֵלְךָ בְעֵלָּהּ. א"כ ע"כ ר' יוֹסִי לָא ס"ל פְּנוּתִיהָ בְּהָא מְהָא דְקָאָמַר דְפּוֹסֵל ע"י עֲצָמוֹ מְשׁוּם אַחוּת גְרוּשָׁתוֹ אֶלְמָא דְאִשָּׁה שְׁהֵלְךָ בְעֵלָּהּ בְּעֵינָא גַט.

וּלְפַמ"ש כְּדִטְעָמָא דְר' יוֹסִי אֶלְיָבָא דְר' אַמִּי לָאו מְשׁוּם גִּיטָא הוּא. אַלָּא מְשׁוּם דְאֶהְנוּ מְעַשְׂוֵי לְמִיסַר אֲשֵׁת גִּיסוֹ אַגִּיסוֹ שְׁפִיר י"ל דְר' יוֹסִי ס"ל לְגַמְרֵי כְר"ש וְאִפ"ל דְבְּהָא פְּלִיגֵי ר"א וְר"י נִפְחָא דְלָא נִיחָא לִיה לְר"י נִפְחָא בְּהָא סְבָרָא.

וְכִינּוּן דְלִר' יוֹסִי כָּל אִשָּׁה שְׁהֵלְךָ בְעֵלָּהּ לָא בְּעֵינָא גַט לָא מְסַתְבָּר לְאַסְוֹר אֲשֵׁתוֹ עָלָיו. מִש"ה מְפָרֵשׁ דְר' יוֹסִי מִתִּיר אֲשֵׁת־גִּיסוֹ ג"כ פִּינּוּן דְקִיל לְגַבְיָא אִיסוֹר אִשָּׁה שְׁהֵלְךָ בְעֵלָּהּ.

אַבָּל אַרוּסְתוֹ וְגִיסוֹ דְאִיכָּא לְמִיחָשׁ לְתַנְאָה בְּהָא הוּא דְבְּעֵינָא גִיטָא אֶלָּא דְז"א פִּינּוּן דְאִשָּׁה דְעֵלְמָא שְׁהֵלְךָ בְעֵלָּהּ לָא בְּעֵינָא גִיטָא א"כ מֵאִי אִיכַפֵּת לָן אִם אֶזְלָה אַרוּסְתוֹ עִם גִּיסוֹ: אַבָּל אֶפְשָׁר לְקַיָּים עַפ"ז הַנְּנוֹסְחָא שְׁהֵבִיא ר"ש י"ל הָא דְנִסְיָב אֲשֵׁת גִּיסוֹ.

וְהָא דְנִסְיָב אַרוּסְתָא גִיסוֹ דְבְּאַרוּסְתָא גִיסוֹ מוֹדָה ר"י דְבְּעֵי גַט מְשׁוּם דְאָמְרֵי אֵינְשֵׁי תַנְאָה הָנִי לִיה. וּלְפ"ז ה"ה דְע"פ עֵדִים נְמִי אִי נְסִיב אַרוּסְתָא חֲבִירוֹ בְּעֵינָא גַט וְלָא תִיקְשֵׁי לְרַב שְׁשֵׁת מְהָא דְאָמַר ר"ע דְאַחוּת אִשָּׁה בְּעֵינָא גַט אֶלְמָא דְאֶפִּילוּ בְּב' עֵדִים ס"ל דְקִנְסִינָן וְאַמֵּי קָאָמַר ר"ש דְלִיכָּא מֵאֵן דְפְּלִיג בְּהָא.

וְעֵינּוּן בְּמִלְחָמוֹת ז"ל. וְלִפִּי הַנְּ"ל נִיחָא דְבְּקִדּוּשֵׁין לְחוּד כ"ע מוֹדִים דְבְּעֵינָא גַט אֶפִּילוּ בְּב' עֵדִים.

פִּינּוּן דְאִיכָּא לְמִיחָשׁ לְתַנְאָה. וּמִש"ה לָא מֵיִתִּי הַש"ס נְמִי לְמִיכְפֵּשׁט לְעִיל דְבִיבְמָה ע"א נְאָמֵן מְהָא דְאָמַר רַב יְבָמָה הָרִי הִיא כָּא"א.

וְאִי בְּב' עֵדִים הָא רַב כְּר"ש ס"ל. וְכִמוֹ שְׁפַתְבַּ"א ז"ל.

וְלִפִּי הַנְּ"ל נִיחָא דְבְּקִדּוּשֵׁין לְחוּד אֵין חֲזִילוּק בֵּין ע"א לְב' עֵדִים. אַלָּא דְלָא מְצָאֵתִי לְהִרְאֻשׁוֹנִים ז"ל שְׁהֵבִיא וְנוֹסְחָא זו.

וּבִירוּשְׁלָמִי מוֹקְמִינָן לְמִילְתֵּיהָ דְר' יוֹסִי כָּל שְׁאִינוּ פּוֹסֵל בְּאַחוּתָהּ פְּנוּיָהּ. וְכִמוֹ שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסִ' ז"ל לְקַמְן דְּרַף צ"ה ע"ב בְּד"ה כָּל שְׁאִין פּוֹסֵל וְדו"ק: וְרֵאִיתִי בְּתוֹסְפֹתָא בְּמִכְלִתִּין דְאִיתָא הֵתָם אָמְרוּ לָהּ מֵת בְּעֵלְיָךְ וְנִישְׂאָתָא וְאַח"כ אָמְרוּ לָהּ קַיָּים הִנֵּה וּמֵת הָרִי זו יוֹצֵאתָ בְּגַט כָּל וְוָלְדוֹ שְׂיִלְדָה בְּחַיֵּי בְעֵלָּהּ הָרִי הֵן מְמַזְרִים לְאַחַר מֵיתָת בְּעֵלָּהּ כְּשִׁנְרִים אָמְרוּ לָהּ מֵת בְּעֵלְיָךְ וְנִתְקַדְּשָׁה וְאַח"כ אָמְרוּ לָהּ קַיָּים הִנֵּה וּמֵת הָרִי זו יוֹצֵאתָ בְּגַט וְחִלְצָהּ.

וְנִרְאָה דְט"ס יֵשׁ כָּאֵן. וְצ"ל אָמְרוּ לָהּ מֵת בְּעֵלְיָךְ וְנִתְנִיבְמָה וְאַח"כ אָמְרוּ לָהּ קַיָּים הִנֵּה וּמֵת הָרִי זו יוֹצֵאתָ בְּגַט וְחִלְצָהּ אָמְרוּ לָהּ מֵת יְבָמִיךָ וְנִישְׂאָתָא וְאַח"כ אָמְרוּ לָהּ קַיָּים הִנֵּה וּמֵת הָרִי זו יוֹצֵאתָ בְּגַט.

וְא"כ אַמֵּי לָא פְּשִׁיט רַב שְׁשֵׁת מְהָא דְע"א נְאָמֵן בִּיבְמָה אֶפִּילוּ לְהַתִּירָהּ לְעֵלְמָא דְאִי מְיִירֵי בְּב' עֵדִים א"כ אַמֵּי תַצָּא פִּינּוּן דְהַעֲדִים אַחֲרוֹנִים נְמִי אָמְרֵי דְכָבֵר מֵת וְקִנְסָא לָא שְׁיִיף הָכָא. פִּינּוּן דְנִישְׂאָתָא ע"י עֵדִים.

וְדוֹחֵק לֹאמַר דְּלִשְׁנֵי אֲסוּרָה אֶפְיָלוּ אִם נִישְׂאָת ע"פ עֵדִים. וְעֵינָן תּוֹס' לְעֵיל דְּף צ"ב בּד"ה אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים כּו'.

וְאִי מִיָּרֵי בְּנִישְׂאָת בְּעֵדִים כּו'. מִשְׁמַע דְּנִיחָא לְהוּ דְּסִיפָא מִיָּרֵי בּב' עֵדִים וְאִפ"ה תִּצְאָא אַע"ג דְּהֶאֱחָרוּנִים נְמִי אֲמָרֵי דְכָבֵר מֵת.

וְעֵינָן רִש"י לְעֵיל דְּף פ"ח ע"ב בּד"ה אֶלָּא לָאו כּה"ג כּו'. וְאִינוּ רוּצָה לְהוֹצִיא מִשּׁוּם זוּנָה מִשְׁמַע דְּיִשְׂרָאֵל אִינוּ צְרִיךְ לְהוֹצִיא פִּינּוֹן דְּעַכְשָׁיו מֵת וְנִישְׂאָת בְּעֵדִים וּצ"ע: עוֹד תִּנְיָא הֵתָם בְּתוֹסְפָתָא הָאִשָּׁה שְׁהִלְכָה הִיא וּבְעֵלָה לְמַדִּינַת הַיָּם בָּאת וְאֲמָרָה מֵת בְּעֵלֵי נִישְׂאָת ע"פ עֲצָמָה חֲזָרָה וְהִלְכָה לְמַד"הִי וְאֲמָרָה מֵת בְּעֵלֵי נִישְׂאָת ע"פ עֲצָמָה.

וְהָרֵי פּוֹלָן מִמִּשְׁמָשׁוֹ וּבְאִינוּ מוֹתֵרַת לְרֵאשׁוֹן וְתִצְאָ מִפּוֹלָן. וְלָמָּה הִיא מוֹתֵרַת לְרֵאשׁוֹן דְּהָא וְדָאִי כָּל חוֹמֵר שְׁנִתְּנוּ עֲלֵי אִם נִשְׂאָת ע"פ עֵדִים.

ה"ה אִם נִשְׂאָת ע"פ עֲצָמָה: גּמ' אֲמַר לִיה נְהִי דְּמִיעֵטִי קָרָא מְשַׁרְיָפָה מְאִיסוּרָא מִי מִיעֵטִי קָרָא. וּפִי' הַתּוֹס' ז"ל דְּמִלְאוּ וְכִרְתָּ לָא מִיעֵטִי קָרָא.

וְעֵינָן רִשְׁב"א וְרִיטְב"א ז"ל שְׁכַתְּבוּ דְּלִיכָא אֶלָּא אִיסוּרָא בְּעֵלְמָא. דְּאָרוּר שׁוֹכֵב עִם חוֹתְנָתוֹ.

וְכַתֵּב עוֹד דְּבִבְת בְּתָה אִפִּי' לְאַחַר מֵיטָה אִיכָא מֵיטָה. וְאַע"ג דְּיִלְפִינּוּ בְּת בְּתָה מִחְמוֹתוֹ לְשַׁרְיָפָה מִשּׁוּם דְּקִי"ל דּוֹן מִינָה וְאוֹקִי בְּאַתְרָא.

וְכִי הִיכִי דְּכִרְתָּ דְּכִתִּיב בְּבֵת בְּנָה אִפִּי' לְאַחַר מֵיטָה ה"נ שְׁרִיפָה. וּבְחִמּוֹתוֹ לִיכָא אִפִּי' כִּרְתָּ לְאַחַר מֵיטָה ג"כ מֵהָאִי טַעְמָא אַע"ג דְּיִלְפִינּוּ כִּרְתָּ בְּחִמּוֹתוֹ מִבֵּת בְּנָה דּוֹן מִינָה וְאוֹקִי בְּאַתְרָה מַה שְׁרִיפָה אִינָה אֶלָּא מִחֲזִיִּים כִּרְתָּ נְמִי לִיכָא אֶלָּא מִחֲזִיִּים.

וְהֶרְמְב"ם ז"ל כ' דְּאִיכָא כִּרְתָּ בְּחִמּוֹתוֹ לְאַחַר מֵיטָה וְגַם בְּבֵת בְּנָה לִיכָא לְאַחַר מֵיטָה אֶלָּא כִּרְתָּ מִשּׁוּם דְּדוֹן מִינָה וּמִינָה וְכִי הִיכִי דְּבִבְת בְּנָה אִיכָא כִּרְתָּ אִפִּי' לְאַחַר מֵיטָה ה"נ בְּחִמּוֹתוֹ וְכִי הִיכִי דְּבְחִמּוֹתוֹ לִיכָא שְׁרִיפָה אֶלָּא מִחֲזִיִּים ה"נ בְּבֵת בְּנָה.

וּכְבֵּר הַקְּשִׁיתִי לְעֵיל פֶּרֶק הָעֶרֶל דְּהֶרְמְב"ם ז"ל ג"כ פֶּסֶק בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי דּוֹן מִינָה וְאוֹקִי בְּאַתְרָא. וְא"כ הִיכִי יִלְפִינּוּ כִּרְתָּ בְּחִמּוֹתוֹ לְאַחַר מֵיטָה וְגַם שְׁרִיפָה בְּבֵת בְּנָה דְּאִינוּ אֶלָּא מִחֲזִיִּים וְאַמְאִי לָא נִימָא אוֹקִי בְּאַתְרָה.

וְעוֹד דָּא"כ מְצִינּוּ לְמִימַר לְקַמְּן בּפ' נוֹשְׂאִין דְּתַרְתִּי בְּרִייתָא אֲתִיָּא אֲלִיכָא דר"ע וְחֻדָּא כּמ"ד דּוֹן מִינָה וּמִינָה וְחֻדָּא כּמ"ד דּוֹן מִינָה וְאוֹקִי בְּאַתְרָה. אֲבָל בְּאַמְתָּ אִין זֶה מוֹכֵרַח דְּתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא דְּדוֹן מִינָה כּו'.

דְּאִטּוּ לְהִדְיָא כְּתִיב בְּבֵת בְּנָה כִּרְתָּ אֶפְיָלוּ לְאַחַר מֵיטָה אֶלָּא קָרָא סְתָמָא כְּתִיב. וְכִינּוּן דְּגִלִי לָן קָרָא דְּמֵיטָה לִיכָא בְּחִמּוֹתָה לְאַחַר מֵיטָה.

ה"ה דְּכִרְתָּ נְמִי לִיכָא דְּמַנ"ל לְחֶלֶק. וְכִינּוּן דְּלִפִּי דַעַת הֶרְמְב"ן וְהֶרְשִׁב"א ז"ל חִמּוֹתוֹ אִימְעִיט נְמִי מִכְּרְתָּ.

א"כ מנ"ל דבבת בנה איפא פרת לאחר מיתה דהא מסתבר יותר למילף בת בנה מתמותו דדמין אהדדי מדגילף משאר עריות דאייתרבו לאחר מיתה. ועי' תוס' לעיל דף נ"ה בד"ה דיש לו בנים לאחר מיתה מנ"ל מה שפתיבתי שם.

והא ונדאי ליפא למימר דבכולהו ליפא אלא איסורא דארור שוכב כו' דמנ"ל דבבת בנה איפא איסורא דהא ארור שוכב עם חותנתו פתיב. ועוד דא"כ למה לי קרא באחות אשה עליה בחיי' תיפוק ליה מאשה ואמה אשה ובתה דפטורין לאחר מיתה ולמעוטי מאיסורא דארור לא מצינו למילף מעלני' דכתיב גבי לאו דלא תקח אלא ע"כ צ"ל דבכולהו לא אימעט אלא משריפה דגבני' פתיב קרא דאתהו.

אבל מפרת לא אימעט כלל וילפינו משאר עריות כמו אשת אח. ואינה דיש בהו פרת גם לאחר מיתה.

וכדברי הרמב"ם ז"ל דכל הני עריות שוין הם. ועוד יש לדקדק לשיטת הרמב"ן והרשב"א ז"ל דתמותו ובתה חלוקין בדינו בתמותו ליפא פרת אלא בחיי אשתו ובבתה אפי' לאחר מיתה.

א"כ הא דאמרין בריש פריות והאיפא בת אשתו כו'. אלא שם אשה ובתה חדא היא. וילדברי הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל הא לא דמין להדדי דתמותו דווקא מחיים יש בה חטאת ובת אשתו אפילו לאחר מיתה. ויתבאר עוד בזה לקמן: דף צה תוס' בד"ה זה הדין לשוגג למזיד מנין.

ע"ש שהקשו למה ליה לר' יוסי האי דינא לענין שוגג ומהיכא תיתי לן לאיסורא דמשום ק"ו מאשת איש לא שמעינו אלא מזיד. ועי' מהרש"א ז"ל.

והנה נראה דלב"ש איצטריך האי ק"ו דס"ל בתמותו דפוסל את אשתו מקרא דאותו ואתהו וא"כ י"ל דאין חילוק בין שוגג למזיד. כיון דלא מצינו היתר לשוגג בפירושו.

וא"כ ס"ד למילף אחות אשה מתמותו למיסר אפי' בשוגג להכי קאמר ר' יוסי ק"ו לשוגג. ובלא קרא דאותה שמעינו דבשוגג אינה פוסלת אחותה.

אלא דהאי ק"ו שנייה בתמותו ג"כ ע"כ נראה דאתרנוייהו קאי אחמותו ואחות אשה ויליף בק"ו דשוגג אינה פוסלת. למזיד מנין הנינו נמי לב"ש דס"ל דתמותו פוסלת.

א"כ גילף אחות אשה מתמותו ת"ל אותה כו'. אבל ק"ו דר' יהודה לית ליה פלל משום דאיפא למיפרי דהתם הוא דנאסרת במותר לה משום שאסרה על כל העולם.

אבל לב"ה לא איצטריך קרא דאותה כיון דבתמותו ג"כ סבירא ליה דאינה פוסלת. וקל וחומר לאיסורא לית ליה: אלא דא"כ קשה ר' יהודה למה לי קרא לאיסורא אמאי לא קאמר דאיצטריך קרא באחות אשה פי היכי דלא גילף מתמותו דהא לדידי' כ"ע מודו דתמותו פוסלת.

ונראה דת"ק דברייתא ס"ל דבתרנוייהו נחלקו בין בתמותו בין באחות אשה וטעמין דב"ש משום דילפינו בק"ו מא"א דהוי איסור קל וב"ה ילפי מאותה דאין שכיבת אחותה אוסרה וה"ה לתמותו.

ולר' יהודה לא איצטריו ק"ו פלל פנין דבתמותו לכ"ע פוסלת איצטריו קרא באחות
אשה דאינה פוסלת ור' יוסי קאמר ק"ו להתיירא בשוגג בין בתמותו בין באשת איש
ולב"ש איצטריו. ואפשר לומר עוד דגם לב"ה איצטריו ולאפוקי מדרשא דאותו ואתהו:
ויש לדקדק עוד בשמעתין לר' יהודה דאמר דהפל מודים בתמותו דפוסלת ודרשי אתהו
לאיסורא א"כ ר"ע ור"י דדרשי אתהו לדרשא אחריתי אטו פליגי אב"ש וב"ה דדרשי
לה לפסול את אשתו.

וי"ל דתיתי ש"מ דפשוטי דקרא קאי אתהו אשה ואמה. ומינה שמעינן לאיסורא.
וכיין דגבי שריפה פתיבא דרשינן נמי לדר"ע ור"י. ומצאתי בירושלמי בשמעתין
דאמרינן עלה עד פדון כר"ע כר' ישמעאל כו' דאמר אותו ואת שניהם ואין זה מוכן.
ק"ע שם מה שפיל. ועוד אמרינן התם דב"ש אמרו האי ק"ו לאיסור וב"ה אמרו התם ק"ו
דר' יוסי לקולא ע"ש.

ויש להסתפק עוד לב"ש דאמרי דאחות אשה פוסלת אחותה מק"ו מא"א אם היא עצמה
נאסרת לעולם גם לאחר מיתת אשתו דבא"א נאסרה לבועל ה"נ האחות אסורה לו
לעולם. אבל לענין תמותו ליכא נ"מ דבלא"ה לכ"ע איסורא איכא אפ"ל לאחר מיתה ואי
לענין מלקות דמקרא דארור שוכב עם חנותתו ליכא מלקות ונילף מאשת איש למלקות.
ז"א דאין מזהירין מה"ד. ועוד דבא"א גופא ליכא מלקות לבועל.

וכבר פתבתי לעיל דנראה עיקר פדברי הרמב"ם ז"ל דלא אימעט לאחר מיתה אלא
משריפה אבל לא מכרת. ובאמת צ"ע היכי שמעינן מקרא דארור שוכב כו' לאחר מיתה
דילמא לא קאי בארור אלא בעיקר איסורא דתמותו פי היכי דכתב רחמנא ארור שוכב
עם אשת אביו או אחותו מאביו: גמרא מאי איסור קל אמר ר"ח מחזיר גרושתו בא עלי
האי אסרה עליה דהאי בא עליה אינך אסרה עליה דהאי צ"ל דאתיא כר"י בן פיפר
דליכא איסור במח"ג אלא מן הנישואין והיינו דאיצטריו דווקא בא עליה.

אבל לרבנן דמסוייבי מח"ג אפילו מן האירוסין. א"כ מאי ארי' בא עלי' אפ"ל קידשה נמי.
וכן איתא בירושלמי בפירקין אלא דאפתי יש לדקדק דהא לא פטר רי"ב אלא מן
האירוסין אבל מן הנישואין אפ"ל נכנסה לחופה ולא נבעלה נאסרה לראשון. א"כ לאו
ביאה הוא דאסרה לה.

וי"ל דלרי"ב בכ בעינן דווקא נבעלה פדכתיב אחרי אשר הוטמאה. ומ"מ קשה וכי בשביל
שעשה הראשון איסור הוא דאסרה על השני האעיקר האיסור הוא משום דנישאת לאחר.
ולגירסת התוס' ז"ל היינו הא דפרכינן עלה שפן איסורא ברובו אפילו נישאת לאחר דרף
היתר: תוס' בד"ה עבד בה מאמר כו'. השתא נקט כו'.

כמ"ד מאמר קונה מדאורייתא עכ"ל. ולפי מה שכתבתי לעיל בשם הירושלמי דב"ש
קאמרי לה להאי ק"ו אתי שפיר דב"ש ס"ל מאמר קונה קנין גמור.

אלא דא"כ היינו אשת איש ועוד מאי קאמר אפ"ל נתן גט או חלץ פנין דלב"ש קונה קנין
גמור. וי"ל דמסקינן לעיל דלב"ש נמי אינו קונה אלא לדחות בצרה בלבד.

ועי' לעיל פֿרק ד' אחין שְׁהֶאֱרָכְתִּי בְּנֵה. וְהָא דְפָרִיךְ הַש"ס הֵכָא אָפִילוּ עֶבֶד בְּהָ מֵאָמֶר
קִצְתָּ קִשָּׁה דְהָא מְהַנִּי אִם נָתַן הַשְּׁנִי גֵט לְמֵאָמְרוּ וְעַיִן לְעֵיל בְּתוֹס' רִישׁ פֿרָק ר"ג וְדו"ק:
דף צו גְמָרָא וּבְדָרְב הַמְנוּנָא קְמִיפְלָגִי כו'.

אי נָמִי בְּקִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בִּיבְמָ' קְמִפְלָגִי. מִפְּאֵן נָמִי מִשְׁמ' דְלָאוּ הָא בְּהָא תְּלִיָא וְאָפִי' לְמ"ד
קִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בִּיבְמָה אִיכָא לְמִימֶר פְּדָרְב הַמְנוּנָא.

וְכֵן אִפִּי' אִין קִדּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בִּיבְמָה מ"מ לֹא נֶאֱסָרָה בְּזִנּוּת דְאִי הָא בְּהָא תְּלִי' א"כ הִיָּינוּ
הָד. וּכְבָר הִבְאִתִּי לְעֵיל דְבָרֵי הַש"ג בְּפִירְקִין שְׁנַרְאָה מְדְבָרֵיו דְפִסּוּל זְנוּת תְּלִיָא בְּתַפְיִסַּת
קִדּוּשֵׁין: תּוֹס' בּד"ה ר"מ אֹמֶר עֲשׂוּ חֲלִיצַת בֶּן ט' כו'.

מִסְקִנַּת דְבָרֵיהֶם ו"ל דְלֶר"מ חֲלִיצָה וּבִיָּאָה שְׁוִין הֵם בְּקִטָּן וּפּוֹסְלִין תְּחִילָה וְסוּף מְדַאָמֶר
פְּגִט בְּגָדוּל. וּלפ"ז מִתְנִי' וּבְרִייתָא דְהוּא פּוֹסֵל בְּדְבָר אֶחָד וְהֵם בּד' דְבָרִים לֹא מְצִי אֲתִיָא
כּר"מ דְלִדְיָדִין בְּחֲלִיצָה נָמִי פִּסִּיל אָפִילוּ בְּסוּף.

אַלָּא פְּרַבְנָן אֲתִיָא דְלִדְיָדִהוּ לִית לִיהָ לְקִטָּן פְּלָל. גֵּט וְחֲלִיצָה.

אַבְל מֵאָמֶר ע"כ אִית לִיהָ. וְכַמ"ש כְּרָא"ש ו"ל דְמִתְנִי' אֲתִיָא פְּרַבְנָן וְתַנּוּ דְהוּא פּוֹסֵל
תְּחִילָה.

וְהִיָּינוּ בְּמֵאָמֶ' דְבִבְיָא' גַם לְרַבְנָן פּוֹסֵל תְּחִילָה וְסוּף. וְא"כ הָא דְמִתְנִיָא בְּבִרְיָי' הוּא פּוֹסֵל
בְּדְבָר אֶחָד אַבְל בְּשָׂאָר ג' דְבָרִים לֹא פִּסִּיל לָאוּ בְּחַד גְּוֹנָא הוּא דָּגַט וְחֲלִיצָה לֹא פִּסִּיל
פְּלָל אָפִילוּ בְּתְחִילָה וּמֵאָמֶר בְּתְחִילָה פּוֹסֵל וּלְבִסּוּף אִינוּ פּוֹסֵל.

וְעוּד דְלפ"ז מֵאִי קְאָמֶר אִיְתָמֶר נָמִי אָמֶר רַב יְהוּדָה אָמֶר שְׁמוּאֵל יֵשׁ לוֹ גֵּט. מִשְׁמַע דְבַעֲי
לְאוּקְמִי בְּרִייתָא כּר"מ וְכַר"מ לֹא מְצִי אֲתִי' דַּא"כ תִּיקְשִׁי מְחֲלִיצָה דְפּוֹסְלַת גַם בְּסוּף.

וְלְכַאוּרָה אִין דְבָרֵיהֶם ו"ל מְוַכְרְחִים דְהָא דְקָאָמֶר ר"מ עֲשׂוּ חֲלִיצַת בֶּן ט' פְּגִט בְּגָדוּל הָא
מְפָרֵשׁ הַש"ס לְמֵאִי נ"מ אַבְל מוּדָה לר"מ דְבִסּוּף אִינָה פּוֹסְלַת. וּלפ"ז אֲתִיָא מִתְנִי'
וּבְרִייתָא כּר"מ.

אַבְל לְרַבְנָן חוּץ מְבִיָּאָה לִית לִיהָ לְקִטָּן פְּלָל. וְהִיָּינוּ דְקָאָמֶר ר"מ יֵשׁ לוֹ גֵּט וְיֵשׁ לוֹ מֵאָמֶר.

אַבְל לְרַבְנָן גַם מֵאָמֶר לִית לִיהָ. וְהָרָא"ש ו"ל הִכְרִיחַ עוּד דְלְרַבְנָן אִית לִיהָ מֵאָמֶר לְקִטָּן
לְפִי גִירְסַתוֹ דְרַב יְהוּדָה וְרַב תְּחִילָפָא תְּרַנְיָיָהוּ מִשְׁמִיָּה דְשְׁמוּאֵל קְאָמְרִי דִיֵּשׁ לוֹ גֵּט וּמֵאָמֶר.
וְכִינּוּ דְאָמֶר שְׁמוּאֵל דִיֵּשׁ לוֹ גֵּט. א"כ כַּש"כ מֵאָמֶר.

אַלָּא ע"כ חֲדָא אֲלִיבָא דר"מ וְאָפִילוּ גֵט יֵשׁ לוֹ וְחֲדָא אֲלִיבָא דְרַבְנָן דִיֵּשׁ לוֹ מֵאָמֶר אַבְל
לֹא גֵט. אַבְל לְפִי הַגְּוֹסְחָא אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ רַב תְּחִילָפָא מְשַׁמֵּי' דְנִפְשִׁיָּה קְאָמֶר וְאִיכָא לְמִימֶר
דְמִתְרַנְיָיָהוּ אֲלִיבָא דר"מ קְאָמֶר.

אַבְל לְרַבְנָן גַם מֵאָמֶר אִין לוֹ וּבִירוּשְׁלַמִי בְּפִירְקִין אָמְרִינוּ בְּטַעְמָא דְרַבְנָן דַּס"ל דְחֲלִיצַת
קִטָּן לָאוּ פְלוּם הוּא. הִיָּינוּ מְשׁוּם דְבִיָּאָה קוּנָה שְׁלֵא לְדַעַת מַש"ה בְּקִטָּן נָמִי עֲשָׂאוּהוּ
פְּמֵאָמֶר בְּגָדוּל.

אָבֵל חֲלִיצָה דְבַעֲיֵנוּ דַעַת בְּקָטָן לְאוּ פְלוּם הוּא. וְא"כּ יֵשׁ לוֹמֵר דְּמַאָּמֵר בְּקָטָן נְמִי תִּלְיָא בְּפִלּוּגְמָא דְרַבֵּי וְרַבְּנָן לְרַבְּנָן דְּאִמְרֵי דְּמַאָּמֵר בְּגָדוּל אֵינוּ קוֹנְהוּ אֲלָא לְדַעַת א"כּ בְּקָטָן לִיפָא מַאָּמֵר פְּלִל.

אָבֵל לְרַבֵּי דְאִמֵּר קוֹנְהוּ שְׁלֵא לְדַעַת קָטָן נְמִי יֵשׁ לוֹ מַאָּמֵר. וּבִירוּשְׁלָמִי לְעֵיל פ' ר"ג בְּעֵי לָהּ הֵתָם אֲלִיפָא דְרַבֵּי.

וּמִשְׁמַע דְּפִשִׁיט הֵתָם דְּגַם לְרַבֵּי אֵין לוֹמֵר מַאָּמֵר לְקָטָן. וְעֵינָן בְּפִי הַמְּשַׁנְיִוֹת לְהַר"מ וְז"ל מִשְׁמַע דְּמִפְּרִישׁ לְמַתְנִי' כַּר"מ דִּישׁ לוֹ גֵּט וּמַאָּמֵר אָבֵל בְּחִיבּוּרֵי פָּסֵק כְּרַבְּנָן וּכְשִׁיטת הָרִי"ף וְהַר"א ש"ז לְדְּמַאָּמֵר לְחוּד הוּא דְאִית לָיָהּ לְקָטָן ע"ש.

וּבְתוֹסְפָתָא פִּי"א תַּנְיָא בְּן ט' שָׁנִים פּוֹסֵל ע"י אַחִין בְּדָבָר אֶחָד וְהָאִחִין פּוֹסְלִין ע"י בְּד' דְּבָרִים. וְכָשֵׁם שְׁהוּא אֵינוּ פּוֹסֵל ע"י אַחִין בְּמַאָּמֵר וְגֵט וְחֲלִיצָה כְּפִי אַחִין לֹא יִפְסְלוּ זַע"ז בְּגֵט וּמַאָּמֵר וְחֲלִיצָה.

כִּי צַד ב' אַחִים בְּנֵי ט' שָׁנִים בָּא זֶה וְעָשָׂה מַאָּמֵר וּבָא זֶה וְעָשָׂה מַאָּמֵר בָּא זֶה וְנָתַן גֵּט וּבָא זֶה וְנָתַן גֵּט. בָּא זֶה וְחָלַץ בָּא זֶה וְחָלַץ לֹא עָשָׂה פְלוּם.

מִשְׁמַע מְזַה דְּלְרַבְּנָן גַּם מַאָּמֵר לִית לָיָהּ בְּקָטָן דַּא"כּ אִמְאִי לֹא פָּסֵל זַע"ז אִם שְׁנֵינְהֶם עָשׂוּ מַאָּמֵר. אֲלָא דְּמִסְיָיִם שָׁם בְּתוֹסְפָתָא ר"מ אוֹמֵר חוֹלְצֵת מִן הַקָּטָן וּפְסֻלָּהּ מְזַה וּמְזַה מִשְׁמַע דְּמוֹדָה ר"מ בְּגֵט וּמַאָּמֵר דְּאֵין פּוֹסְלִין זַע"ז.

וּבְגִמְרָא אֶמְרִינָן דְּלַר"מ יֵשׁ לוֹ גֵּט וּמַאָּמֵר וּפּוֹסְלִין זַע"ז. וְע"כּ הַתּוֹסְפָתָא אֲזֵלָא כְּשִׁיטת הִירוּשְׁלָמִי דַּר"מ וְרַבְּנָן לֹא פְּלִיגִי אֲלָא בְּחֲלִיצָה לְחוּד אָבֵל גֵּט וּמַאָּמֵר לְתַרְנֻיָּהּ לִית בְּיָהּ בְּקָטָן.

אָבֵל לְשִׁיטת תַּלְמוּדִין דַּר"מ ס"ל דִּישׁ גֵּט לְקָטָן וּבְקָטָן אַחַר קָטָן יֵשׁ גֵּט אַחַר גֵּט ה"ב מַאָּמֵר לְרַבְּנָן יֵשׁ מַאָּמֵר אַחַר מַאָּמֵר בְּקָטָנִים וְעֵינָן בְּטוֹר וּש"ע ס' ק"ע. וְעֵינָן בְּחִי הַרְמְבִּין וְז"ל בְּשִׁמְעֵתִין שְׁצִידָד לוֹמֵר דְּבִיאַת קָטָן קוֹנְהוּ לְגִמְרֵי אֲלָא דְּרַבְּנָן עָשְׂאוּהָ כְּמַאָּמֵר וְסִינְיָעֵתִי מִדְּבָרֵי הַתּוֹסְפָתָא דְּכָל שְׂאִין צָרִיף דַּעַת בִּיאַת חֲרַשׁ בִּיאָה וְה"ה לְקָטָן וְיֵשׁ לְחַלֵּק דְּקָטָן שְׂאֵנִי דְּלֹא בַר הַקָּמַת שָׁם הוּא.

וְע"כּ צ"ל דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין קָטָן לְחֲרַשׁ אֲלִיפָא דַּר"ש דְּבְקָטָן מְסַפְקָא לִי וּבְחֲרַשׁ פְּשִׁיטָא לִיָּהּ. וּכְבָר פְּתַבְתִּי בְּזֶה לְעֵיל פ' ר"ג בְּאִנְרֵף ע"ש: ע"ב גְּמָרָא אָמַר רַב לֹא עָשׂוּ בִיאַת בְּן ט' כְּמַאָּמֵר בְּגָדוּל.

מְכָאן קָשָׁה לְדְבָרֵי הָאוֹמֵר דְּבִיאַת קָטָן יֵשׁ לוֹ קֶצֶת קִנְיָן מ"ה ת אָבֵל לֹא קִנְיָן גְּמוּר לְפִנְטָרָה בְּגֵט. דַּא"כּ מֵאֵי טַעְמָא לֹא עָשׂוּ בִיאַת בְּן ט' כְּמַאָּמֵר.

וְאִדְרַבָּה זֹו יֵשׁ עָלֶיהָ זִיקַת ב' יְבָמִים מ"ה ת. וְי"ל בֵּינוּ דִּישׁ לְקָטָן קֶצֶת קִנְיָן מ"ה ת כְּפָר פְּקַע זִיקַת הָרֵאשׁוֹן וְאֵין עָלֶיהָ אֲלָא זִיקַת הַשְּׁנִי כִּי הֵיכִי דְּלָמ"ד זִיקָה כְּכִנּוּסָה בְּעֵי הַש"ס לְמִימֵר לְעֵיל בַּפ' כִּי צַד דְּפְקַע זִיקַת הָרֵאשׁוֹן וְכַש"כּ הָא דְּבִאָּמַת קְנוּיָה הִיא לְשְׁנֵי וְדו"ק: הַדְּרוּ עָלֶיהָ פָּרֵק הָאֲשָׁה רַבָּה פָּרֵק נוֹשְׂאִין גְּמָרָא וְכַל הֵיכָא דְּאִיפָא אִיסוּרָא דְּרַבְּנָן תְּנִי נוֹשְׂאִין.

עֵינַן תּוֹס' שְׁפָתָבו דה"מ לְמִפְרָךְ מְבַרְיִתָא ע"ש. וי"ל דְּמְבַרְיִתָא יָדַע הַמְקַשֵּׁן דְּמַצִּינָן לְאוּקְמָא לְאַחַר מִיתָה מְשׁוּם דְּתַרְתִּי בְּבֵא מְצִי אִיגְרִי לְאַחַר מִיתָה הָא דְנִשְׂא אִשָּׁה אָסוּר לִישָׂא בְּתָה דְאִסוּרָא לִכ"ע אִיפָא גַם לְאַחַר מִיתָה אֲבָל מִתְּנִיתִין תְּנִן הָאוּנְס וְהַמְפָּתָה עַל הַנְּשׂוּאָה חֲיִיב.

דע"כ מִיגְרִי מְחִיִּים דְּאִי לְאַחַר מִיתָה לִיפָא חֲיִיבָא לְאַחַר מִיתָה לר"ע. וא"כ מְסַתְבָּרָא דְרִישָׂא נְמִי אִיגְרִי מְחִיִּים אֲלָא דו"א דממ"נ לְשִׁיטַת הַרְמְב"ם ז"ל הָא בְּכוּלְהוּ אִיפָא פְּרַת לְאַחַר מִיתָה וְשִׁינְךָ לְמִתְּנִי חֲיִיבָא אִפִּי לְאַחַר מִיתָה.

וּלְשִׁיטַת הַרְמְב"ן ז"ל דְּבַחְמוֹתוֹ לְאַחַר מִיתָה לִיפָא אֲלָא אִסוּרָא הָא פְּתַב דְּבַתָּה לְאַחַר מִיתָה נְמִי חֲיִיב וּלפ"ז שִׁינְךָ ג"כ לְמִתְּנִי חֲיִיבָא לְאַחַר מִיתָה. וְקֹאֵי אַבְתָּה פְּדִקְתְּנִי בְּבַרְיִתָא וי"ל עוֹד דְּלִישְׂנָא דְעַל הָאָנוּסָה הֵוִי מְשֻׁמַּע לִיהַ דְּמִיגְרִי מְחִיִּים.

וְעֵינַן בִּירוּשְׁלַמִּי רִישׁ פִּירְקִין דְּאָמְרִינָן הֵתָם פְּיָנִי מִתְּנִי נִשְׂאִין אַחַר הָאָנוּסָה. וּפִי' הַק"ע דְּמְפָרֵשׁ דְּמִתְּנִיתִין מִיגְרִי לְאַחַר מִיתָה.

וְכֹן מְפָרֵשׁ הֵתָם סִיפָא הָאוּנְס וְהַמְפָּתָה אַחַר הַנְּשׂוּאָה. וּפִי' הַנ"ל דְּקמ"ל דְּאֲפִילוּ לְאַחַר מִיתָה חֲיִיב וּא"כ הוּא דְלָא כר"ע ע"ש: רְבָא אָמַר אָנֹס אִשָּׁה מִן תַּר לִישָׂא בְּתָה מְהֵכָא.

וְכַתֵּב מְהַרְש"א ז"ל דְּרְבָא לָא אָתִי לְאִיפְלוּגִי אֲדַרְשָׂא דְּבַרְיִתָא דִּילִיף מְקִיחָה אֲלָא דְקִשְׂיָא לִיהַ דִּילְמָא כש"כ בְּאָנוּסִין וְכִמוֹ שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' ז"ל. לְזָה קֹאֵמַר רְבָא דְמְהֵכָא יִלְפִינָן דְּאָנוּס שְׂרִי.

וְכֵינָן דְּשֻׁמְעִינָן בְּבַת בְּנָה וּבַת בְּתָה דְּבָאנוּס שְׂרָיָא ה"ה שְׂאָר עֲרִיּוֹת דְּכְתִיב בְּהֵן קִיחָה הוּא דְּנָקָא ע"י קִיחָה. וְהָא דְפָרִיף וְאִימָא אִיפּוּף דְּבָאנוּס אָסוּר הֵינּוּ אַע"ג דְּדַרְךָ לִיקוּחִין אָסְרָה תוֹרָה הֵינּוּ הָרֵאשׁוֹנ' בְּאָנוּסִין וְהַשְּׂנִיָּה בְּנִשְׂוִיָּאִין.

וְלֹא הַבְּנִתִי דְּבָרִיו דְּכָר פְּתַב רש"י ז"ל דְּבַשְׂנִיָּה לֹא שִׁינְךָ לִיקוּחִין דְּאִין קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ. וּא"כ פִּי הֵוִי רֵאשׁוֹנָה בְּאָנוּס הִיכִי שִׁינְךָ לִיקוּחִין בְּשֻׁנְיָא.

וְע"כ לִישְׂנָא דְקִיחָה לֹא שִׁינְךָ אֲלָא בְּרֵאשׁוֹנָה אֲלָא נִרְאָה דְּבַרְיִתָא וְרְבָא לָאוּ יִתּוּרָא דְקָרָא קְדָרְשִׁי. אֲלָא מְשֻׁמְעוֹת' וּבְרֵיָתָא קֹאֵמַר' דְּבְכוּלְהוּ יִלְפִינָן מְלִישְׂנָא דְקִיחָה וְרְבָא אָמַר דְּבִאִשָּׁה וּבְתָה שְׁמַעִינָן נְמִי מְקָרָא דְעֲרוֹת אִשָּׁה וּבְתָה וְאִין פְּאֵן פְּלוּגְתָא פְּלָל.

וְעֵינַן רִיטְב"א ז"ל. וְהָא דְלָא מִיִּתִּי הַש"ס רֵאָה דְאַחַר הָאוּנְס שְׂרִי מְהָא דְדָרְשִׁינָן לְעִיל בְּפ' הָאִשָּׁה רְבָה דְאִין שְׂכִיבַת אַחוּתָה אוֹסְרָתָה.

וְאִי גִימָא דְאַחַר הָאוּנְס אָסוּר לִישָׂא אַחוּתָה. א"כ הֵרִי נְאָסְרָה אַחוּתָה עָלְיוּ י"ל דְּנִיחָא לִיהַ לְאַתְוִי מְשֻׁמְעוֹתִי דְקָרָא וּק"ל וְעֵינַן נִימְק"י ז"ל מַה שְׁפָתָב בְּזָה: תּוֹס' בַּד"ה עֲרִיּוֹת שְׂאָר כְּתִיב בְּהוּ וּא"ת כו'.

אֲבָל נְכַנְסָה לְחַנּוּפָה וְלֹא נְבַעְלָה מִן תַּר לְגִלוֹת עֲרוֹת הָאֲחֵרַת. כְּכָר כְּתַבְתִּי לְעִיל בְּרִישׁ מְכִילְתִּין דְּאִין לְשׁוֹן הַתּוֹס' ז"ל מְדוּקְדָק דְּמְשֻׁמַּע מְדַבְּרִיו דְּדוּקָא נְכַנְסָה לְחַנּוּפָה הוּא דְחֲיִיב עַל בְּתָה אֲבָל לֹא בְּקִדּוּשִׁין לְחוּד.

וזה"ה דבְּקִדּוּשֵׁי לַחֹדֶשׁ חַיִּיב עַל בֵּתָהּ. וְכִמוֹ שֶׁפִּתְבָּתִּי לְעֵיל דְּקִדּוּשֵׁי נְמִי מִקְרִי קִיחָה.

וְהַמְהִירָשׁ א"ל כְּתִב דְּהַתּוֹס' ו"ל לֹא מְקָשׁוּ אֵלָּא אֲאִשָּׁה וּבֵתָהּ אַבְל בֵּת בְּנָה וּבֵת בֵּתָה דְּכְתִיב לֹא תִגְלֶה עֲרוֹתָהּ דְּחָדָא לֹא קָשְׂיָא לְהוּ וְגַם בְּזָה לֹא הִבְנִיתִי דְּכָרִיו ו"ל דְּהִיכִי מְצִינֵן לְמִימַר דְּאַבְת בֵּתָה חַיִּיב אֶפְּלוּ ע"י נִישׁוּאִין לַחֹדֶשׁ וּבֵתָהּ אִינוּ חַיִּיב אֵלָּא הִיכָא דְּגַלִּי עֲרוֹת שְׁתִּיחָן.

וְלֹא יִדְעָתִי מִי הִכְרִיחוּ לְזָה דְּכָל אִיסוּרֵי קְרוּבֵי אֲשֵׁתוֹ דְּמִינֵן לְהִדְדִי. וְיִלְפִינֵן חָדָא מִחֲבָרְתָּהּ. וְהַתּוֹסְפוֹת ו"ל מְקָשׁוּ לְכוּלְהוּ וק"ל: גְּמָרָא בְּנֵי יוֹדֵן אֲמַתָּא כו'. עֵינֵן בְּדַבְרֵי הַרְמְב"ן וְהַרְשֵׁב"א וְהָרִיטְב"א ו"ל שֶׁהָאֲרִיכוּ בְּסוּגָיָא דְּשִׁמְעָתִין: וְעֵינֵן בִּירוּשְׁלַמִּי בְּפִירְקִין וּבַק"ע שָׁם.

וְעֵינֵן בְּש"ף ס' רמ"ט ב"ד שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּהוֹרְתוֹ שְׁלֵא בְּקִדּוּשָׁה וְלִידְתוֹ בְּקִדּוּשָׁה אִם חַיִּיב הָיָה מִשּׁוּם אֲשֵׁת אַח שֶׁל אַחֵיו שֶׁהִיטָה הוֹרְתוֹ וְלִידְתוֹ בְּקִדּוּשָׁה. וְכָל הָרֵאשׁוּנִים ו"ל כְּתִבוּ כָּאֵן דְּחַיִּיב.

וּכ"כ רש"י ו"ל בְּשִׁמְעָתִין וְגַם לֹא יִדְעָתִי לְחַלֵּק בֵּין תְּאוּמִים אוֹ לֹא הָא זְרַעִי דְּאַב אֶפְקָרְנִי רַחֲמֵנָא וְע"כ הָאֲחִנָּה הוּא מְצַד אִמּוֹ וּמָה לִי אִם נוֹלְדוּ תְּאוּמִים אוֹ שְׁנוּלְדַּד הַשְּׁנִי אַח"כ. וְעֵינֵן לְעֵיל פֶּרֶק הָעֶרְל מָה שֶׁפִּתְבָּתִּי גַּבִּי הָא דְּגִיּוֹרְת שְׁנַתְּגִיּוֹרָה בְּנָה אִין צָרִיף טְבִילָה ע"ש: דָּף צט אִישׁ וְאִשָּׁה פְּעָמִים כו'.

הַטְּבִילָן לְשֵׁם עֲבָדוֹת בְּיָמִים הַקְּדָמוֹנִי וְנִזְקָקוּ זֶה לְזֶה הָרִי כָּאֵן גַּר וְכוּתִי וְעָבַד מִשְׁמַע דְּלֹא הָיָה עָבַד אֵלָּא אִם הַטְּבִיל שְׁתִּיחָה לְשֵׁם עֲבָדוֹת. אַבְל אִם הוּא לֹא טָבַל עֲדִינֵן לְשֵׁם עֲבָדוֹת אַע"פ שֶׁהִיא שְׁפָחָה אִין הוֹלְדַּד עָבַד.

וְא"כ אֲמַאי לֹא קָאָמַר דְּהָא נְמִי קמ"ל דְּעוֹבַד כּוֹכְבֵי שְׁפָא עַל הַשְּׁפָחָה אִין הוֹלְדַּד עָבַד. וְנִרְאָה דְּלֹא דוֹנָקָא קְתָנִי הָכִי וְה"ה אִם שִׁחְרַר אֶת הַשְּׁפָחָה לְבַדָּה הוֹלְדַּד עָבַד.

וְעֵי בִירוּשְׁלַמִּי סוּף פֶּרֶק הָאוֹמֵר: יֵשׁ מוֹכֵר אֶת אָבִיו כו'. כִּיצַד לְקַח עָבַד וְשְׁפָחָה וְלָהֶם בֵּן כו'.

וְכ' כָּל נְכָסָיו לְבָנָהּ. וּלפ"ז בְּנָה עֲדִינֵן עוֹבַד כּוֹכְבֵי הוּא.

וְא"כ לֹא שְׁיִיף גַּבִּיָּה הִיא תִּקְנָה דְּמִתְנָה הָרִי הוּא כְּמִכָּר לְעֵינֵן מִשְׁעָבַד כִּינֵן דְּשֵׁלֵא כְּדִין נָתַן לוֹ. וְעֵי מָה שֶׁכְּתִבוּ הַתּוֹסְפוֹת ו"ל בְּזָה.

אַבְל בְּתוֹסְפָתָא קִדּוּשֵׁי אִיתָא לְקַח עָבַד וְשְׁפָחָה וְיִלְדוּ בֵּן מִשְׁמַע דְּבִרְשׁוּתוֹ נוֹלְדַּד הָרִי הוּא עָבַד. וְכִי כְּתִב לוֹ כָּל נְכָסָיו יֵצֵא לְחִירוֹת וּמִשְׁחָרַר הוּא ע"ש: ע"ב תוּס' בַּד"ה וְאִינֵן מְטָמְאִין לְמַתִּים תִּמָּא לר"י כו'.

וְהַקְּשָׁה מְהִירָשׁ א"ל הָא קְתָנִי סִיפָא הַגְּדִילוּ הַתְּעָרוּבוֹת. מִשְׁמַע דְּרִישָׁא אִיָּרִי בְּקִטְנִים וְלֹא שְׁיִיף בְּהוּ מְלָקוֹת וְאִין כָּאֵן קוֹשְׂיָא דְּהָא קְתָנִי נוֹתְנִין לָהֶם חֵלֶק אַחַד בְּגוֹרָן וְאִי מִיָּרִי בְּקִטְנִים הָא אִין חוֹלְקִין לְקָטָן.

ועי' תוס' לקמן בד"ה ואלו הן. ועוד דלא שניקף למיתני בקטן דאינו מטמא למת דהא בעיני הוא לקמן אי ב"ד מצווין להפרישו.

והוא ונדאי אינו מוזהר. ולמאי דמפרש הש"ס לקמן דכופין ומשחררין זא"ז א"ש דתני הגדילו התעורבות היינו עד זמן החיוב היינו בשנת י"ח וכמבואר בש"ע אה"ע סי' א' דמצוה זו אין חיובה מתחיל תיקף אחר שנת י"ג פכל המצות: בד"ה ואם אכלו אין משלמין מ"מ צריכין להפריש משום פפרה.

ודבריהם מבוארים יותר בכתובות דף ל' דצריף להפריש והן שלו. וקשה הא התשלומין נעשין תרומה.

וא"כ ע"כ צריף ליתן לכהן אלא דמוכרן לכהן והדמים שלקהם ולא משמע פן ליטנא דמתניתין. ועוד פתבו התוס' ו"ל שם דהפפרה אינה אלא ההפפשה אבל לאחר הפפשה הפהן יכול למחול ומחילה זו דלאחר הפפשה ג"כ לא הבנתי פיון דזו תרומה היא.

א"כ ממילא מחוייב הוא ליתנה לכהן כשאר תרומה. והר"ש ו"ל בפ"י מתרומות הביא פלוגתא דתנאי אימת נעשין התשלומין תרומה אי מיד לאחר הפפשה או לאחר שנתנו לפהן.

ולמ"ד דאינו נעשה תרומה אלא לאחר נתינה לכהן ונדאי ליכא למימר דכפרה נגמרה בהפפשה. פיון דעדיין חולין הוא.

וא"כ לדידן' הדק"ל אמאי אינו חייב לשלם קרן וחומש משום ספק פפרה. אבל הר"ש ו"ל פתב שם דלאו משום פפרה הוא דאינו יכול למחול ע"ש.

וא"ש דאינו צריף לשלם מספק ודו"ק: משנה ואין נותנין להם קדשים ואין מוציאין שלקהם מידיהם. ופי' רש"י ו"ל תרתי ליטנא חדא דאין נותנים להם קדשים להקריב ואין מוציאין שלקהם אם יש להם חטאת או אשם ועולה אין כופין אותן לתתן לאנשי משמר ולהיות עבודתם ועורם לאנשי משמר משום דכל חד אמר אנא פהן וכהן מקריב קרבנותיו בכל עת שירצה והעבודה והעור שלו ותעורבות הללו נמי הואיל והאח פהן אין ב"ד יכולין להוציא מהם בע"כ לתתן לאנשי משמר אלא יקריבו קרבנותיהם ויחזירו להם הבשר והעור ויתנו לכל מי שירצו או הללו יעשו שליח כל פהן שירצו להקריב את קרבנם.

והקשה ע"ז הא לא מצי עביד שליח היכא דהוא לא מצי עביד ע"כ פי' דקאי אבכור נתרמים. ובתמורה דף ח' פריף הש"ס לרב נחמן דאמר בכור בזמן הבית לאו ממונא דכהן הוא.

ממתניתין דבכורו' ירעה עד שישתאב. ולפי' רש"י ו"ל אמאי לא פריף מרישא דאין מוציאין שלקהם מידיהם וזה מייירי בזמן הבית דומיא דאין חולקין בקדשי המקדש.

ועוד דהיכי דחי הש"ס ה"ם דמייירי בזמן הגז' וקמ"ל דאינו נותן לכהן ומאי קמ"ל הא שמענין לה מרישא. ועוד דלפמש"כ התוס' ו"ל גפי' חרמים דנותנין זל"ז והתנו ביניהם א"כ מאי פריף בתמורה מבכור דילמא מייירי נמי בהתנו ביניהם ונתנו זה לזה.

ע"כ נראה כפי' קמא. והירושלמי מסייע ליה: דף ק' גמ' האי נפיש אונסין' כו'.

מפאן נמי משמע דלא פשיטת ר"ת דמתו אחיו מחמת מילה חשיב ערלה שלא בזמנה. וכמו שהבאתי לעיל ריש פרק הערל והכא משמע דאסור בתרומה אפילו היכא דנפיש אונסין וק"ל: שיקרוורו אי פעי אין כו'.

ואמאי לישא שפחה אינו יכול מפאן יש לדקדק לדברי הרשב"א ז"ל שפכת לתרין קושיות התוס' ז"ל שהקשו היאך אומרין לרב תטא לשחררו דעובר בעשה בשביל שינפה חבירו. וכתב הרשב"א ז"ל בריש שבת דבבב"ח ליכא עשה דלעולם בהם תעבדו מצד חירות שבו.

והכא אומרין דכופין אותן לשחרר זא"ז אע"ג דאחד נואדי עובר בעשה. וי"ל דהכא שאני דכ"א עושה בשביל עצמו דתרנוניהו פסולי מספק.

ודברי הרשב"א ז"ל בלא"ה צ"ע מהא דגיטין פרק השולח גבי חצי שפחה וספ"א בת התם דאמרין התם דאיכא איסורא לשחרר. ובירושלמי בשמעתין אומרין להדיא דאפי' למ"ד דאסור לשחרר עבד הכא משום תיקון הולד מותר: ודרף אגב ראיתי בירושלמי בשמעתין דמיבעי ליה בנתערב וולדה עם ולד שפחה מהו שיעידו ויחשב לעד אחד.

ומסיק דלא הוי עדות משום דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה. ויתבאר בזה לקמן במקילתין גבי עד אומר מת ועד אומר נהרג ושם יבואר באורף אם יעזרני ה': ע"ב מתני' הוא אונן עליהם והם אוננין עליו.

עיין ברא"ש ז"ל במועד קטן שהוכיח ממתניתין דמתאבלין על הספיקות. ואין זה מוכח דאדרבא מדלא תנו במתניתין דמתאבלין.

משמע דדווקא לענין אנינות דמה"ת הוא דמחמרינן מספק אבל לא לענין אבילות אלא דבגמרא אומרין דאנינות דליקוט עצמו ג"כ מחמרינן בספק אע"ג דאינו אלא מדרבנן כדמשמע בנבחים: גמרא הכי קאמר ליה רחמנא לא תנסוב כותית ושפחה עיין מהרש"א ז"ל בח"א שפכת דשמעינן מהכא דאברהם אבינו נצטוה על השפחה.

וכתב ליישב נישואי הגר ע"ש. וצ"ע דעובדת פוכבים מאי איכא למימר.

והיכן מצינו שנצטוה בזה. וכבר האריכו מפרשי התורה בזה גם בנישואי פל השבטים.

ועוד דע"כ הא דאמרין דלא ליזיל זרעה בתרה היינו אי נסיב עובדת פוכבים שלא נכנסה לדתו של אברהם אבינו. וא"כ מאי פריף הש"ס בסנהדרין פ' ד' מיתות אלא מעתה בני ישמעאל ליחייבו במילה.

ויליף מקרא ביצחק כו'. ולמה לי קרא הא נסבי עובדת פוכבים ולא מיקרי זרעה.

וצ"ע בזה במפרשי התורה: בד"ה רש"י אלא לאו בזנות ששניהם באו עליה בזנות. עיין מהרש"א ז"ל.

ועיין בב"ש סי' ו'. ועיין מ"שכ לעיל סוף פ' אלמנה גבי פלוגתא דרב ושמואל בארוס' שעיקרה.

ולדברי הראשונים ז"ל דס"ל דפילגש מותר בהדיוט הוי מצי הש"ס לאוקמי בפילגש דלא הוי דרף זנות ושריא לתרנוניהו. ובירושלמי מוקי לה בשאנס הראשון.

וְכַתֵּב הַק"ע דְּבִאֲנָס דְּלֵא שְׂכִיחַ לָא גְזָרִינָן דְּהוֹלֵד שְׁתוּקִי. וְלֵא מִשְׁמַע פֶּן בִּש"ס דִּילָן
מְדָלֵא מוֹקְמִי הֶכִי בִּש"ס דִּילָן.

וְכֵן מִשְׁמַע בְּכַתְּנֻבוֹת דְּאִין חִילּוּק: דָּף קֵא גְמָרָא מ"ט דְּמֵאן דְּפִטְר אָמַר ר' חֲנִינָא כּו' מֵה
לְמַעְלָה שְׁאִין בְּהַ שְׁוֹתְפוֹת כּו'. וְהִי נִרְאָה דְּלֵא מְמַעְטִינָן אֶלְא בְּכֵה"ג דְּאִינוּ מִתְחַיֵּיב עַל
אֶחָד לְבַדּוֹ מִשּׁוּם דְּלֵא יְדַעִינָן מְנוּ אָבִיו.

אֶלְא דּוֹקֵא אִם הִפָּה אוֹ קִילֵל שְׁנִיָּהֶם בְּב"א וּמְמַעְטִינָן לָהּ דְּאִינוּ חַיֵּיב ע"י שְׁוֹתְפוֹת. אֲבָל
אִם הִפָּה אָבִיו וְדֵאִי עִם אַחַר בְּיַחַד פְּשִׁיטָא דְּחַיֵּיב דְּזֵה לָא מִיקְרִי שְׁוֹתְפוֹת.

אֲבָל מְלִשׁוֹן הַתּוֹסְפֹתָא נִרְאָה דְּס"ל לר' יְהוּדָה דְּאִם הִפָּה אָבִיו וְאַחַר נְמִי פִטּוֹר. וְהֶכִי אִיתָא
הֵתָם בְּפִי"ב ר' יְהוּדָה אוֹמַר הַמָּפָה אֶת אָבִיו וְאֶת אַחַר פְּאָחַת פִּטּוֹר הַמְקַלֵּל אָבִיו וְאַחַר
פְּאָחַת חַיֵּיב.

וְנִרְאָה דְּצ"ל אִיפְכָא בְּמַפָּה גְרָסִינָן חַיֵּיב וּבְמַקְלֵל פִּטּוֹר מִשּׁוּם דְּבִרְכָה הוּא דִּילְפִינָן
מְלַמְעָלָה. וְס"ל לְהַתּוֹסְפֹתָא אֶלִיבָא דְּרַבִּי יְהוּדָה דְּלֵא מְקַשְׁינָן הַפָּאָה לְקַלְלָה אוֹ אֶפְשָׁר
דְּבִהַפָּאָה הוּא דְּפִטּוֹר בְּאָבִיו וְאַחַר פְּאָחַת מִשּׁוּם דִּיכּוֹל לִזְמַר לְאַחַר גְּתַפְנוּנְתִּי.

אֲבָל בְּקַלְלָה שְׁהַזְכִּיר אֶת שְׁנֵיָּהֶם לִיכָא לְמִימַר הֶכִי. אֲבָל בְּשְׁמַעְתִּין לֵא מִשְׁמַע פֶּן.

וּמִסְתַּבְּרָא דְּלֵא אִימְעִיט אֶלְא בְּכֵה"ג דְּלֵא יְדַעִינָן אִיזְהוּ אָבִיו. וּבִירוּשְׁלַמִי קָאָמַר דְּטַעְמִין
דְּר' יְהוּדָה מִשּׁוּם דִּילִיף מְקַרָא אָבִיו וְדֵאִי וְאִמּוֹ וְדֵאִי.

אֲבָל בְּכָל הָאִיסוּרִין מוֹדָה. וְהִינּוּ דְּאָמַר בְּגִיד הַנְּשָׂה דְּאִם אֲכַל אֶת שְׁנֵיָּהֶם שֶׁל יָמִין וְשֶׁל
שְׂמָאל לּוֹקֵה אַרְבַּעִים עִי"ש: הַדְּרָן עַלֶּה פֶּרֶק נוֹשְׂאִין פֶּרֶק מְצֻנֹת חֲלִיצָה גַּמ' וְר"י הִדְיוּטוֹת
מִנ"ל נִפְק' לְמַלְעִינִי לְמַעוּטִי סוּמִין ש"מ דְּאֶפִּילוּ הִדְיוּטוֹת דְּאִי סְנֵהֲדֵרִין לְמָה לִי לְמַעוּטִי
סוּמִין מְדַתְּנִי רַב יוֹסֵף נִפְקָא.

וְכַתֵּב הַנִּימְק"י בְּפ' אֶחָד ד"מ לְהוֹכִיחַ מְפָאן פְּדַעַת הֶרִי"ף ז"ל דְּסוּמָא בְּב' עֵינָיו פְּסוּל
לְד"מ דְּאִי פֶּשֶׁר לְד"מ א"כ מִנ"ל דְּסִגִּי בְּהִדְיוּטוֹת דִּילְמָא בְּעֵינָן מְוַמְחִין פְּמוֹ בְּד"מ. וְאִפְ"ה
אִיזְטְרִיף לְמַעוּטִי סוּמָא דְּלֵא נִימָא דְּכָשֶׁר פְּמוֹ בְּד"מ.

אֶלְא וְדֵאִי בְּד"מ נְמִי פְּסוּל ע"ש. וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק לְפִי מ"ש הַסַּמ"ע ז"ל בְּסִי' ה' דְּטַעְמָא דְּסוּמָא
פְּסוּל מִשּׁוּם דְּהוּי פְּלִילָה וְא"כ לָא מִיפְסִיל סוּמָא אֶלְא בְּתַחֲלִילַת דִּין.

אֲבָל אִם נִסְתַּמָּא קוֹדָם גְּמַר דִּין פֶּשֶׁר לְגַמַר דִּין. וְכֵן פְּתַב הָאוּרוֹת בְּסִי' הַנ"ל.

וְא"כ הַדְּק"ל מִנ"ל דְּלֵא בְּעֵינָן מְוַמְחִין. וּמְדַאזְטְרִיף לְמַעוּטִי סוּמָא לִיכָא לְהוֹכִיחַ מִשּׁוּם
דְּה"א דְּבַחֲלִיצָה פֶּשֶׁר אֶפִּילוּ סוּמִין.

פִּי הִיכִי דְּכְשִׁירָה בְּלִילָה מִשּׁוּם דְּהוּי כְּגַמַר דִּין. וְכֵן דְּאָמַרִינָן לְקַמָּן לְהִכִּי אִיזְטְרִיף לְעֵינֵי.

אֲבָל מְוַמְחִין בְּעֵינָן. פְּמוֹ בְּד"מ וְע"כ צ"ל דְּפְסוּל סוּמָא לָאוּ מִשּׁוּם דְּהוּי כְּגַמַר דִּין.

מִשּׁוּם דְּלַעֲנִין סוּמָא בְּב' עֵינָיו לְכ"ע מְקַשְׁינָן רִיבִים לְגַגְעִים. וְכֵמוֹ שְׁפַתְבַּהּ הַלַּח מ"ז ל"ג כ
בְּפ"ג מֵהַל' סְנֵהֲדֵרִין וְא"כ אִפִּי' בְּגַמ"ד פְּסוּל.

ואי נִימָא דְחִלְצָה שְׁנָה לְד"מ לְעַנְנָן מְוַמְחִין ה"נ דְשָׁנָה לְד"מ לְעַנְנָן סוּמָא וְלֹא הָוֵי אִינְצִטְרִיָּה קָרָא דְלַעֲיָנִי לְמַעוּטֵי אֲלָא ש"מ דְסָגִי בְהִדְיוּטוֹת. וְהָא דְלֹא מְקַשְׁיָנָן נְמִי לְסוּמָא בְּאַחַת מְעֵינָיו מְשׁוּם דְסוּמָא מְאַחַת מְעֵינָיו לֹא גָרַע מְגַמֵּר דִּין דְכָשֵׁר בְּלִילָה וְלֹא אִיתְקַשׁ לְנִגְעִים ה"נ סוּמָא בְּאַחַת מְעֵינָיו: אֲלָא דְלֹא מְשַׁמַּע פֶּן בּוֹמ"ק דְאִמְרִינָן הֵתֵם הָא דְאִין רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים בְּלִילָה מְלָכְל מְרָאָה עֵינֵי הַפְּהֵן נְפָקָא.

וּפְרִיָּה הָא אִינְצִטְרִיָּה לְסוּמָא בְּאַחַת מְעֵינָיו. אֲלָמָא דְס"ד לְמִימֵר דֹּא ע"ג דְבְּלִילָה כְּשֵׁר לְרֵאוּת מ"מ סוּמָא פְּסוּל.

וּא"כ ה"נ בד"מ אִי מְקַשְׁיָנָן לְנִגְעִים לְסוּמָא בְּב' עֵינָיו נְקִישׁ נְמִי לְסוּמָא בְּאַחַת מְעֵינָיו וְלֹא דְמִי לְלִילָה. וּאִפ"ל דְלַעֲנָן נְגָעִים דְחִלְצָה בְּרֵאָה מְסַתְּבֵר טְפִי לְמַעוּטֵי סוּמָא בְּאַחַת מְעֵינָיו מְלִילָה אֲבָל בְּד"מ פִּינָן דְגַמ"ד כְּשֵׁר בְּלִילָה כ"ש סוּמָא בְּאַחַת מְעֵינָיו אֲפִילוּ לְתַחֲלִילָת דִּין: וְאַכְתִּי קָשָׁה דִּילְמָא בְּעֵינָן מְוַמְחִין כְּד"מ.

וְהָא דְאִינְצִטְרִיָּה לְעֵינֵי לְמַעוּטֵי סוּמָא בְּאַחַת מְעֵינָיו דְכָשֵׁר בְּד"מ. וְעוֹד מְאִי קְאָמֵר הַש"ס מְדַרְב יוֹסֵף נְפָקָא דְמִיָּרִי בְּד"מ וְאַמְאִי לֹא קְאָמֵר דְמַד"מ נְפָקָא.

וְרֵאִיתִי בְּרִיטְב"א ז"ל שְׁהַקְשָׁה פֶּן וְכַתְּב דְמַלְעֵינִי לֹא מְצִינָן לְמַעוּטֵי סוּמָא בְּאַחַת מְעֵינָיו ע"ש. וְהָא דְנִקְטָה הָא דְרַב יוֹסֵף הוּא לְרַוְוָחָא דְמִילְתָא.

וְלַעֲנָן דְנִרְאָה דְאִין רֵאָה מְפָאן לְד"מ פְּלָל. וְאַפִּי' אִי סוּמָא בְּב' עֵינָיו כְּשֵׁר לְד"מ שְׁפִיר קְאָמֵר הַש"ס הֵכָא דְמְדִאִינְצִטְרִיָּה לְעֵינֵי ש"מ דְסָגִי בְהִדְיוּטוֹת מְשׁוּם דְהֵכָא פְּתַב רַחֲמָנָא וְעַלְתָּהּ יְבֻמָתוֹ הַשְׁעָרָה אֶל הַזְקָנִים מְהֵכָא ה"א דְבְּעֵינָן זַקְנֵי סְנֵהֲדָרִין.

וְכַמוֹ שְׁפַתְבוֹ הַתּוֹס' ז"ל בְּד"מ מִיָּבְעֵי לִיהֵ. וְלֵהֲכִי אִינְצִטְרִיָּה לְרַבְּנָן זַקְנֵי לְרַבּוֹת הַדְּיוּטוֹת וְלֹא מִיָּרִי קָרָא בְּזַקְנֵי סְנֵהֲדָרִין.

וְרַבִּי יְהוּדָה נִפְקָל מְלַעֲיָנִי מְדִאִינְצִטְרִיָּה לְמַעוּטֵי סוּמָא ש"מ דְלֹא מִיָּרִי קָרָא בְּזַקְנֵי סְנֵהֲדָרִין. דֹּא ל"כ מְדַרְב יוֹסֵף פּוֹק נְפָקָא דְזַקְנִים שְׁבַשְׁעֵר סוּמָא פְּסוּלִין בּוֹ אֲלָא וְדֹאֵי קָרָא לֹא מִיָּרִי בְּזַקְנִים שְׁבַשְׁעֵר.

וּמְמִילָא דְכָשֵׁר אֲפִילוּ הַדְּיוּטוֹת דְמַנ"ל דְבְּעֵינָן מְוַמְחִים דְגַבִּי ד"מ הוּא דְכַתִּיב אֱלֹהִים שְׁמַעֲנֵנוּ מִיָּנָה דְבְּעֵינָן מְוַמְחִין. אֲבָל הֵכָא פִּינָן דְזַקְנִים לֹא זַקְנֵי סְנֵהֲדָרִין מְשַׁמַּע.

א"כ אֲפִילוּ זַקְנֵי הַשּׁוּק כְּשִׁירִים וְגַם מְוַמְחִין לֹא בְּעֵינָן. וְהַמְהַרְש"א ז"ל הַקְשָׁה לְקַמָּן בְּגַמְרָא בְּהָא דְאִמְרִינָן בְּיִשְׂרָאֵל מִיָּבְעֵי לִיהֵ בְּב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלֹא ב"ד כו'.

וְאַמְאִי לֹא קְאָמֵר דְשְׁמַעֲנֵנוּ מִיָּנָה דְסָגִי בְהִדְיוּטוֹת. דֹּא ל"ה מְהֵתִיצְבוּ שָׁם עִמָּהּ נְפָקָא בְּדוּמִין לָהּ.

וְלְכַאוּרָה אִין פָּאן קוֹשְׁיָא דְאַכְתִּי דִּילְמָא בְּעֵינָן מְוַמְחִים כְּד"מ וְאִינְצִטְרִיָּה לְמַעוּטֵי גָרִים דְכָשֵׁר לְד"מ לְשִׁיטַת רַש"י גַּר גְּמוּר. וְלְשִׁיטַת הַתּוֹס' ז"ל גַּר שְׂאֵמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל.

וְקַמ"ל קָרָא דְלַעֲנָן חִלְצָה בְּעֵינָן שְׁיִהְיֶה אָבִיו וְאַמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל אֲבָל לְפִי הַנ"ל שְׁפִיר הַקְשָׁה מְהַרְש"א ז"ל דְאִי זַקְנִים דְקָרָא הֵם זַקְנֵי סְנֵהֲדָרִין שְׁפִיר שְׁמַעֲנֵנוּ מִיָּנָה דְגָרִים פְּסוּלִים מְוַמְחִינְנוּ שָׁם עִמָּהּ.

וניתבאר עוד בזה לקמן בפירקין במתניתין דחלצה בלילה בס"ד. והוי מצי הש"ס למימר
הקא אי ס"ד סנהדרין בעינן מאי ארי' למעוטי סומין הא כל בע"מ אימעיט מכולף יפה
רעיתי.

ועי' ק"ע בזה במשנה דחלצה בלילה בירושלמי: ע"ב תוס' בד"ה וקראו לו ולא שלוחן
תימא כו'. ול"ל דשליחות זו לא שייכא לשליחות דעלמא ואפילו אי בעלמא שלוחו של
אדם פמותו הקא מידי דצריד ב"ד הקפידה דהב"ד עצמו יקראו אותו.

וכן גבי מדידה דעגלה ערופה וכן איפכא אפי' אי בעלמא לא הוי שלוחו של אדם פמותו
הקא אי לאו קרא ה"א דע"י שלוחן נמי יכולין לדבר עמו או למדוד בע"ע: בגמרא
לאיצטרופי בי חמשה פי היכי דליפרסמא מילתא.

וכתב הרמב"ם ז"ל דהשנים הנוספי' פשירים אפי' עמי הארץ שאין יודעין להקרות.
נדקדק הריטב"א ז"ל והנימק"י מזה דפסולין לא.

וכדמשמע מעונבדא דרב שמואל בר יהודה דאמר אנא גר אנא וכתב לחלק בין אם בררו
יחד כל החמשה או הג' לחוד והשנים לחוד דאז אפי' פסולין פשר לשנים הנוספים.
ההלח"מ ז"ל פתב פן מסבא דנפשי'.

והדברים מבוארים בריטב"א ז"ל וברא"ש ז"ל גריס בעונבדא דרב שמואל ג"כ שהשיב
לו רב יהודה לפרסומי מילתא וא"כ הנה פשר גר בכל גוונא. אבל גם ברי"ף ז"ל לא
גרסינן הקא ע"ש ועיין ב"ש סי' קס"ט: תוס' בד"ה ואנא גר אנא כו'.

למה לו להביא הברייתא כו' לדיני ממונות נמי פסול עכ"ל. ולפ"מ שפכתתי לעיל לא
תיקשי דאי לאו קרא דלא ב"ד של גרים ה"א דחליצה קילא מד"מ וגר נמי הי' פשר בה
פמו לענין מומחין דבד"מ בעינן מומחים ובחליצה סגי בהדיוטות.

ועיין בירושלמי בפירקין דמיימי פלוגתא בזה אי חליצה בגרים הית' פשרה ע"ש דמשמע
התם בפירוש רש"י ז"ל: דגר הנה פשר. לדון דיני ממונות.

ועי' ק"ע שם: ומ"ש א"נ גר הנה פשר לדון בלא כפי' לא ידעתי פוננתם אי משום
דלחליצה ג"כ פשר הנה אי לאו קרא דבישראל משום דחליצה אין פאן כפי'. ובזה יש
לישב דברי הירושלמי לשיטתם אבל אין זה נראה דד"מ בלא כפי' שאני דיכולים לקבל
עליהם מי שיהיה לדון ביניהם.

אבל חליצה פיון דמיקרי דין אפי' בלא כפי' ונדאי פסולה בגרים. ועי' בדברי הרא"ש
ז"ל דכפי' וקפל' תרי מילי ניהו: דף קב בד"ה לענין חליצה עד שיהא אביו ואמו
מישראל כו'.

הקשה ר"י כו' דהורטה ולידתה בקדושה ישראלית מעליא הית'. וכוונתם מבואר
לפמש"כ לעיל דקרא איצטריד לחליצת גרים וא"כ מנ"ל דבעינן אביו ואמו מישראל
דילמא קמ"ל קרא דלחליצת גרים נמי בעינן הורטה ולידתה בקדושה לאפוקי גר גמור
במים הקדמונים.

אבל מנ"ל דבעינן אביו ואמו מישראל. ועי' מהרש"ל ומהרש"א ז"ל.

ול"נ דברש"ל ו"ל נמי תיבת דלא סגי בהורתו ולידתו בקדושה הוא ט"ס וצ"ל דסגי בהורתו ולידתו בקדושה. וכמבואר בדברי התוס' ז"ל.

ותי' דחליצת גרים בימים הקדמונים נמי לא אשכחן אלא בהורתה ולידתה בקדושה וישראלית מעליא הית'. א"כ בלא קרא לא גרע מד"מ ופשיטא דבעינו הורתו ולידתו בקדושה ולא סגי בהא לחוד אלא בעינו אמו מישראל.

וע"כ אחי קרא לאשמעינו שיהיה ישראל גם מצד אביו. ולדבריהם ז"ל דהורתו ולידתו בקדושה מקרי עליה.

וא"כ מנ"ל דבעינו בד"מ דנוקא אמו מישראל ואמאי לא סגי בהורתו ולידתו בקדושה. ועיין ק"ע שפכת דהורתו ולידתו בקדושה פשר לד"מ.

וז"א כמבואר בדברי הרמב"ם ז"ל ובש"ע. והעיקר נראה דמקרב אחיה לא מיקרי אלא אם יש צד אחד מישראל ואפי' אמו מישראל.

ובישראל דכתיב גבי חליצה משמע שיהא ישראל מכל צדדים כמו שפכת רש"י ז"ל ואע"ג דגבי פי עשיתה נבלה בישראל אמרי' דהורתה ולידתה בקדושה מיקרי בישראל מ"מ ה"א גבי זקנים משמע שיהי' אביו ואמו מישראל.

וממילא דה"ה לחליצ' גרים ביה"ק בעינו אביו ואמו מישראל. פיו דגבי ישראל ג"כ לא בכלל דין הוא מדכשר בהדיוטות ואפי' הכי בעינו אביו ואמו מישראל.

ה"ה לחליצת גרים. ולפ"ז גר בימים הקדמונים פשר לדון חבירו גר אפילו הורתו ולידתו בקדושה וצ"ע בדברי הפוסקים ז"ל ועיין בדברי הנימק"י ז"ל: רש"י בד"ה ה"ג אמר לו וכי חולצין במנעל כו' צ"ל אמר לי וכי חולצין במנעל ועי' בחי' הרמב"ם ז"ל שפכת דר' ס"ל דאפי' דיעבד חליצה במנעל פסולה ע"ש שיהביאג' גוססאות בברייתא זו בש"ס דילן ובתוספתא ובירושלמי ע"ש ובדברי הרא"ש ז"ל מה שפכת לענין מקום שאין סנדל מצוי אי חולצין לכתחילה במנעל: ע"ב גמרא טעמא דלא חזינו הא חזינו חיישינו והתניא בין שנתכונן הוא כו' חליצתה פסולה.

והקשו הראשונים ז"ל מאי פריה. הא כל מקום דתני חליצה פסולה פוסלת ומש"ה היכא דחזינו חיישינו ואסורה לאחין.

ותי' הרשב"א ז"ל דהאי לישנא לא ס"ל להאי פלגא דחליצה פסולה פוסלת. ולאידך לישנא מסיק דחליצה פסולה פוסלת.

וכי חזינו חיישינו משום דמיפסלא גם בלא פנונה פלל. והיינו דקאמר ודקתני בעי פנונה ה"מ לאישתרוני לעלמא אבל לאחין מיפסלא בלא פנונה.

אבל מדברי התוס' ז"ל נראה דהיכא דידענו שלא נתכוננו שניהם גם לאחין לא מיפסלא והא דחיישינו היכא דחזינו דחליצה לאחד מהן הוא משום דחיישינו שמה פנונו. וכבר כתב הרמב"ן ז"ל דלקמן גבי חליצה מוטעת לא משמע פן בהא דאמרינו התם השתא מינה איפסילא דהא התם ידענו ונדאי שלא נתכונן ואפ"ה מיפסלא ליה.

אָבֿל מִלְשׁוֹן הַרִי"ף ו"ל נִרְאֶה דָּלָא מִיפְסָלָא לְאַחִין אֱלָא הֵיכָא דְאִיפָא לְמִיחַשׁ שְׁנַתְפוּיָן אַחַד מֵהֶן. וְכֵן מְבֹאָר בַּש"ע ס' קס"ט.

וְעֵינֵין רִשְׁבִּי"א ו"ל. וּבְעֵיקָר טַעמָא דְבַעֲיָנֵן כְּוֹנָה בְחִלְיָצָה יתְבָאָר לְקַמֵּן בְּפִירְקִין בַּעֲזו"ה: לְמִימְרָא דְאַנְפִּלְיָא לָאו מְנַעַל הוּא וְרַמְיָהּ כו'.

וְאַנְפִּלְיָא לָא יִטְיִיל בְּהֶן בִּיּוּה"כ אֱלִמָא דְמִיקָרִי מְנַעַל וּבַעֲי אַבְיִי לְמִימְרָא דְהֵיכָא דְאִיפָא תַעֲנוּג אָסוּר אֲפִילוּ בְּלֹא מְנַעַל. וּפְרִיף עֲלֵהָ רְבָא בְּתַעֲנוּג בְּלֹא מְנַעַל מִי אָסוּר אֱלָא הָא דְלָא יִטְיִיל בְּהֶם הוּא בְּאַנְפִּלְיָא שְׁל עוּר.

וְהָא דְלָא אִיקָרִי מְנַעַל הֵינּוּ בְּאַנְפִּלְיָא שְׁל בְּגָד. וּמֵייתֵי ת"כ דְרַבָּא דְמַחְלַק בְּהֵדְיָא לְעַנְוֵן חִלְיָצָה בֵּין אַנְפִּלְיָא שְׁל עוּר לְשְׁל בְּגָד.

וּפְרִיף תּוּ רִישָׁא דְקַב הַקִּיטַע ר"מ דס"ל דְהוּי מְנַעַל לְעַנְוֵן שַׁבַּת. וְסִיפָא אַנְפִּלְיָא שְׁל בְּגָד אַתָּאן לְרַבְנֵן דְלָאו מְנַעַל הוּא אֱלָא שְׁל עוּר דְוּוּקָא דְוּמִיָא דְתַחַשׁ.

וּמִסִּיק אַבְיִי דְרִישָׁא נְמִי רַבְנֵן וּמֵיירִי בְּמַחְזָפָה עוּר. אָבֿל לר"מ אַנְפִּלְיָא שְׁל בְּגָד ג"כ חֲשִׁיב מְנַעַל.

וְרַבָּא אָמַר דְכּוֹלָה ר"מ וְאַנְפִּלְיָא שְׁל בְּגָד לר"מ נְמִי לָאו מְנַעַל הוּא. כִּינֵן דְאִינּוּ מַגִּין וּלְפִי שִׁטָּה זו לר' יוֹסִי כֹּל שְׁאִינּוּ שְׁל עוּר לָא מִיקָרִי מְנַעַל.

וּלר"מ לָא בַעֲיָנֵן דְוּוּקָא שְׁל עוּר. וּמַש"ה שְׁל שַׁעַם וְשְׁל גְמִי וְקַב הַקִּיטַע חִלְיָצָה כְּשִׁירָה הִיא וְאַנְפִּלְיָא שְׁל בְּגָד לְאַבְיִי אֱלִיבָא דר"מ ג"כ מִיקָרִי מְנַעַל.

וּלְרַבָּא לר"מ נְמִי לָאו מְנַעַל הוּא כִּינֵן דְאִין מַגִּין. וּלְאַבְיִי ע"כ צְרִיף לְאוּקְמָא הָא דְמַכְשִׁיר בְּמַתְנִי לְקַמֵּן חִלְיָצָה בְּסַנְדָּל שְׁל עֵץ הֵינּוּ בְּמַחְזָפָה עוּר כִּינֵן דְרִישָׁא דְמַתְנִי פְּסָלָה חִלְיָצָת אַנְפִּלְיָא.

וּלְרַבָּא מְצִי אַתִּי כר"מ דְכָל דְמַגִּין הוּי סַנְדָּל. וְהָא דְמַכְשִׁיר בְּבְרִייתָא סַנְדָּל שְׁל שַׁעַם וְשְׁל סִיב לְחִלְיָצָה לְאַבְיִי צְרִיף לְאוּקְמָא ג"כ בְּמַחְזָפָה עוּר.

וּלְרַבָּא צ"ל דְשְׁל שַׁעַם ג"כ מַגִּין הוּא. כְּמוֹ שְׁל עֵץ.

אֱלָא דְקַשָּׁה לַפ"ז הָא דְרִיבִּי"ל שְׁיַצָּא בְּסַנְדָּל שְׁל שַׁעַם בִּיּוּה"כ. וּפְרִיף עֲלֵהָ בְּיּוּמָא מְהָא דְקַב הַקִּיטַע דר"מ ור"י מוֹדִים דְבִיּוּה"כ אָסוּר לְצַאֲת בּוּ אֱלִמָא דַּע"ג דְלָאו מְנַעַל הוּא לר' יוֹסִי אַפ"ה אָסוּר לְצַאֲת בּוּ בִיּוּה"כ.

וְה"ה שְׁל שַׁעַם. וּמְשַׁנֵּי רְבָא דְקַב הַקִּיטַע ר"י נְמִי ס"ל דְהוּי מְנַעַל.

וְהָא דַּאס' לְצַאֲת בּוּ בַשֶּׁב' הוּא מְשׁו' גְזִירָה דִּילְמָא נְפִיל נְאֲתִי לְאַתּוּי ד' אַמּוֹת בְּרַה"ר. וּמַש"ה לר"י נְמִי אָסוּר לְצַאֲת בּוּ בִיּוּה"כ אָבֿל שְׁל שַׁעַם לָאו מְנַעַל הוּא לַכ"ע וּמִתְרַר לְצַאֲת בּוּ בִיּוּה"כ.

וּא"כ הָא דְתַנִּיָא הֵכָא דְחוּלְצִין בְּסַנְדָּל שְׁל שַׁעַם דְלָא כְּמֵאן דְהָא לַכ"ע לָאו מְנַעַל הוּא. וְכֵן הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' ו"ל בַּד"ה בְּאַנְפִּלְיָא שְׁל בְּגָד.

ועוד דלפי סוגיא דיומא דר' יוסי נמי ס"ל דלא בעינו דווקא מנעל של עור. וא"כ הא דאמרינו לעיל סנדל התפור בפשתן אין חולצין בו משום דכתיב ואנעלה תחש דווקא הוא דלא כמאן: וראיתי להרא"ש ו"ל שכתב דדרשא דתחש הוא אסמכתא בעלמא ולכתחילה הוא דאין חולצין בסנדל התפור בפשתן אבל דיעבד ש"ד.

והיינו פסוגיא דיומא דלכולי עלמא של עץ נמי הוי מנעל. והא דלר' יוסי קב הקיטע פסול לחליצה הוא משום דלא הוי נעלו הראוי לו.

וכמו שכתבו התוס' ו"ל שם ביומא. ולפ"ז מצינו למימר דבשל שעם כ"ע מודים דכשר לחליצה משום דלא מצינו בו אסור לצאת בשבת וחשיב נעלו הראוי לו.

והדק"ל מהא דריב"ל יצא בשל שעם: שוב ראיתי בדברי הרשב"א ו"ל סוף פירק במה אשה שהאריה בזה וכתב דהא דריב"ל אתיא כר' יוחנן בן נורי התם דפליג בסנדל של סיידין וס"ל דלאו מנעל הוא.

ורביב"נ הוא דס"ל דלא הוי מנעל אלא מן העור. וכן כתב הרמב"ן ו"ל הכא בשמעתין. ולפ"ז אין חילוק בין של עץ לשל שעם. לר"מ ור"י אסור לצאת בו בי"ה כפינו דמנעל הוא ומגין.

ולריב"נ מותר לצאת בו. וראיתי בדברי הרמב"ם ו"ל בהל' שביתות עשור שכתב דבשל שעם מותר לצאת בו מפני שקנשי הארץ מגיע לרגליו וניכר שהוא יחף.

ועיין בלח"מ שם שהאריה בדברי הרמב"ם ו"ל וכתב שם דה"ה דבשל עץ מותר לצאת ודברי הר"ן ו"ל ביומא וכן מוכרח. וכמו שכתבתי דע"כ אין חילוק בין של שעם לשל עץ מהא דתני הכא דחולצין בשל שעם.

והיינו משום דמגין הוא וע"כ הא דמותר לצאת בו הוא משום דלא מיקרי מנעל אלא של עור. וא"כ ה"ה דבשל עץ מותר לצאת.

וא"כ קשה מ"שכ הרמב"ם ו"ל. טעמו של דבר מפני שקנשי הארץ מגיע לרגליו ובשל עץ ודאי אין קנשי הארץ מגיע לרגליו דמגין הוא.

כדאימא בשמעתין. וצ"ל דמ"מ אינו מגין כמו עור.

וכדלפינו מקרא דנאנעלה תחש דלא מיקרי מנעל להגין על הרגל אלא של עור: ועיין תוס' בד"ה הקיטע מני כו'. דחשיב מנעל ממה שאין רגילין לעשות באנפליא של בגד אלא לרבנו דלא חשיב מנעל מבגד פינו דאין רגילין לעשות פן וה"ה אנפליא.

ונראה דצ"ל דלא חשיב מנעל מעץ דבגד לא איירי ר"מ ור"י. ומשמע מדבריו ו"ל דלא מפרשי כמו שפי' רש"י ו"ל דבדרשא דתחש פליגי אלא בדבר שאין רגילין לעשותו מנעל פליגי וא"ש דמדמי הש"ס להדדי חליצה וציאתו בו בשבת דלר"מ דמתיר לצאת בו אע"ג דלאו דבל הרגיל הוא מ"מ חשיב מלבוש ה"ה דלעגון חליצה מיקרי מנעל.

ולר"י דאוסר לצאת בו משום דאין זה דבר הרגיל לא מיקרי מלבוש ה"ה לעגון חליצה. וכן משמע קצת בתוספתא דברגילות הדבר תלוי דאימא התם אמר ר' יהודה אילו ראה ר"א סנדל של עץ עכשיו הנה אומר הרי הוא פסודל לכל דבר ע"ש: וכתב הרמב"ם ו"ל

דחליצת אנפליא אינו פוסלת וסנדל של שעם הוי חליצה פסולה ופוסלת ועיין בדברי הה"מ ז"ל.

ונראה דפסק כר"א דאמר בגיטין ריש פ' כל הגט דקטן ואנפליא פסולות ואינה פוסלות ומדנקט אנפליא לחוד ולא שארי מנעלים שאינן של עור משום דהנהו פוסלות פיון דמגני כמנעל גמור.

וקצת תימה על הה"מ והרשב"א ז"ל שתמהו על הרמב"ם ז"ל ולא הביאו הא דר"א. וכן תמה הב"ש ז"ל בסי' קס"ט: ולעגנון מה שכתב הרא"ש ז"ל גבי מנעל התפור בפשתן דלכתחיל' הוא דאין חולצין בו.

אבל דיעבד שפיר דמי משום דרשא דתחש הוא אסמכתא בעלמא הוא. וא"כ צריך לומר דהא דאין חולצין בשל שעם ועץ ואפילו דיעבד חליצתה פסולה היינו משום דלר' יוסי לאו נעלו הראוי לו הוא.

וכמו שכתבו התוס' ז"ל ביומא. ולפ"ז קשה למה מותר לצאת ביו"ה ככל הגי.

ע"כ נראה דלעגנון מנעל התפור בפשתן לחוד הוא דכתב כן דאסמכתא בעלמא הוא דזה לא נאמר שיהיה דוקא כולו מן תחש. ואפילו חוט התפירה ודו"ק ככל הג"ל.

ועיין במלקחמות ובבע"המ ז"ל. ביומא ובשבת.

ועיין ב"ש מ"ש כדברי הרא"ש ז"ל ובדברי התוס' ז"ל באנרף: דף קג גמרא אמר אממר האי מאן דחליץ צריך למדחסי' לכרעי'. אמר ליה רב אשי והתניא בין עומד כו'. בין מוטה אימא ולעולם דדחיים לכרעי'. ואמר אממר האי מאן דמסגי על לוחתא דכרעי' לא חליץ.

וכתבו הראשונים ז"ל דמימרא קמא דאממר דבעי למדחסי' לכרעי' היינו אפילו בדיעבד דאי לכתחילה קאמר א"כ מאי פריף מהא דבין מוטה חליצתה פשרה קתני בדיעבד. אבל הראב"ד ז"ל פתב דדחיסא על ארעא אינה אלא לכתחילה.

והא דפריף מהא דבין מוטה י"ל דמשמע דהא דלכתחילה לא היינו משום דלא הוי בעמידה. אבל דחיסא בקרקע לא בעינן אפילו לכתחילה.

וכן הוא דעת הרא"ש ז"ל ע"ש שכתב בטעמו של דבר כי היכא שתהא חליצה הנזכרת. ואידך דאממר פי' רש"י ז"ל משום דלאו רגל הוא ולא מיקרי מעל רגלו ולא דמי לנחתך מן הארפובה ולמטה פיון שהיה לו רגל שפיר מיקרי מעל רגלו אפילו לאחר שזנחתה.

אבל היכא דרגלו עקומה לא מיקרי מעל רגלו: ובשם ר"ח ז"ל פתבו התוס' דאידך דאממר סד טעמא הוא מהא דאממר קמא דבעי למידחסי' לכרעי' וזה אינו יכול למידחסי' לכולא כרעי' אארעא מפני שעקומה היא.

אבל קיטע דחיס שפיר כולא שוקי' אארעא: אבל הר"י ז"ל פתב דקיטע נמי פסול והא דמן הארפובה ולמטה פשר. היינו קשירת הרצועה למטה מן הארפובה.

וכדמוקי לה בירושלמי. וצ"ל לשיטת ר"י ז"ל דהא דלא חליץ מאן דמסגי על לוחתא הוא לאו משום דבעי למידחסי' על ארעא.

דא"כ קניטע אמאי פסול דהא דחיס לשוקי' על ארעא אלא טעמא משום דלא מיקרי מעל רגלו פינן שאין לו רגל. וכן אם מסגי על לוחתא.

אבל הרי"ף ו"ל פתב דטעמא דאמימר בתרא הוא. משום דחיסה בקרקע ואפ"ה פוסל גם בקניטע וכשיטת ר"י ו"ל.

וע"כ ס"ל דקניטע ג"כ אינו יכול לדחוס. ולשיטה זו דטעמא דאמימר בתרא הוא משום דחיסה צ"ל דדחיסה מעכב אפילו בדיעבד דאל"ה אמאי פסול חליצת קניטע או מאן דמסגי על לוחתא.

אבל מדברי הרא"ש ו"ל בשיטת ר"ח ו"ל נראה דדחיסא על ארעא לא מעכבא בדיעבד אלא דמאן דמסגי על לוחתא אינו יכול לדחוס והוי בכלל אינו ראוי לבילה דבילה מעכבת בו. אבל קניטע חשיב ראוי לבילה אם לא נחתכה רגלו ואין בילה מעכבת בו.

ונה דלא כמו שפיתבו התוס' ו"ל בשיטת ר"ח ו"ל דקניטע יכול לדחוס שפיר. ולפ"ז מצינו למימר דהרי"ף ו"ל ג"כ ס"ל דדחיסה לא מעכבא.

אבל קניטע ומאן דמסגי על לוחתא הוי אינו ראוי לבילה. אלא דצ"ע אי הא דצריף למידחס' הוא מ"הת.

א"כ אמאי לא מעכבא אפילו אם ראוי לבילה פינן דעיקר חליצה כף הוא מ"הת. ע"כ נראה יותר דלשיטת הרי"ף ו"ל דחיסה בקרקע מעכבא.

וכן משמע לשון הרמב"ם ו"ל. והא דאיצטריף דאמימר בתרא היינו משום דסד"א דסגי בדחיסה פל דהו קמ"ל דבעינו דחיסה כולה פרעא: ולכל הני שיטתא הא דאמימר בתרא אפילו בדיעבד לא הוי חליצה.

אבל מדברי הה"מ ו"ל בפ"ד מהל' יבום נראה דלדברי הראב"ד ו"ל הא דאמימר בתרא ג"כ אינו אלא לכתחילה לפי האי טעמא דמשום דחיסה הוא. וכינן דלא מעכבא אפילו אינו יכול לדחוס הוי חליצה בדיעבד.

וכתב דמן ההלכות ודברי הגאונים ו"ל לא משמ' כן שא"כ לא היו צריכין לחלק בין משנתינו דמן הארפוכה ולמטה להא דאמימר דהא מתניתין בדיעבד קאמר ודברי הה"מ צ"ע דהדבר פשוט דכוננת הראב"ד ו"ל לדחויי טעמו של הרמב"ם ו"ל בהא דאמימר בתרא דהוי משום געיצה בקרקע.

וע"ז כ' דלא שמענו דגעיצה מעכבת. וכמבואר להדיא בדברי הראב"ד ו"ל.

שהביא הרא"ש ו"ל. ועיין בלח"מ שם: ע"ב גמ' אי הכי סנדל שאינו שלו גמי דיעבד לכתחילה מי אמר.

עיין בחי' הרשב"א ו"ל בפ' במה אשה שהקשה שם על הא דאמרינן התם דר"מ מודה לר"ע בסנדל של סיידין דאשה חולצת בו לכתחילה והא במתניתין דיעבד תנו. ותי' בשם התוס' ו"ל דה"ה לכתחילה ואידי דתני באנפליא חליצה פסולה תני ברישא פשירה.

וא"כ מנ"ל להש"ס דסנדל שאינו שלו ושל שמאל דאינו אלא דיעבד פינן דבחד כבא תני להו בשל עץ. וי"ל דונקא בסנדל של עץ הוא דתני לה אנב אנפליא דדמי לה.

אָבֵל אֵינָהּ מְשַׁמַּע דְּדוֹקָא דִּיעֵבֵד קַתְנֵי לְהוּ. וּאפ"ל דְּמַהֲאֵי טַעְמָא מוּקֵי אַבְוֵה דְּשְׁמוּאֵל בְּמַחְנֻפָּה עוֹר וּד"ה מְשׁוּם דְּלִר"מ אֶפְיֵלוּ לְכַתְחִילָה חוֹלְצִין בְּשַׁל עֵץ וּמִתְנִיתִין דִּיעֵבֵד קַתְנֵי: גַּמ' סַנְדֵּל הַמְּוֹסָגֵר לֹא תַחְלוּץ בּוֹ וְאִם תַּחְלָצָה תַּחְלִיצְתָּהּ כְּשִׁירָה.

עֵינֵי רַש"י ז"ל וּמָה נִשְׁכַּח מִהַרְש"א ז"ל ע"ד. וּבְאַמַּת לֹא יִדְעָתִי לָמָּה הִנְצִירָה רַש"י ז"ל לְזֶה פִּינּוּ דְּמוֹסָגֵר וּמְוֹחֵלֵט תַּרְנוּנֵיהּ אִיסוּרֵי הַנְּאָה נִינְהוּ מִמִּילָא אָסוּר לַעֲשׂוֹת בְּהֵן שׁוּם מַצְוָה לְכַתְחִילָה.

וְכַדְאִיתָא בְּר"ה וְסוֹפָה. וְעֵינֵי רַש"י ז"ל בְּשִׁמְעָתִין: רַש"י בְּד"ה מֵאֵי לָאוּ מְוֹחֵלֵט וּאפ"ה אָמַרְתָּ שְׂדֵי מִיעוּטָא בְּתַר רַבָּא וְאֵי כְּמֵאן דְּמִיכַתַּת דְּמִי זֵיל בְּתַר מֵאֵי דְּעֵינֵיל כּו'.

עֵינֵי מִהַרְש"א ז"ל שְׂדֵי דְּקִדְקֵי לָמָּה לֹא פִּירַשׁ ז"ל כְּפִשׁוּטוֹ דְּאֵי כְּמֵאן דְּמִיכַתַּת דְּמִי א"כ לִיכָּא שְׂעִירוֹא דְּגַע"ג ע"ש מָה שְׂכַתְב לִישָׁב בְּדוֹחֵק. וְלַעֲנֵי דְּלִשׁוֹן רַש"י ז"ל צ"ע דְּזֶה פִּשׁוּט דְּלֹא אָמְרִינּוּ כְּמֵאן דְּמִיכַתַּת וְשִׁלָּא תִּיטְמָא כָּלֵל דְּהָא אִיתְקִישׁ בְּגַד לְבִית.

וְכִי הֵיכָא דְּבִית מְטַמָּא בְּבִיאַה ה"נ בְּגַד הַמְּוֹנָע. וְכֵמוּ שְׂכַתְב הַרְמַב"ם ז"ל.

וְהַרְע"ב בְּפִי"ג מְוֹנָעִים וְהֵינּוּ בְּשְׂעִירוֹ כְּזִית כְּמַת. וְכִי פִּירִיךְ הֵכָא הוּא מְהָא דְּמְטַמָּא בְּשְׂעִירוֹ בְּגַד אֶפְיֵלוּ אֵין בּוֹ כְּזִית.

וְע"ז פִּירִיךְ שְׂפִיר פִּינּוּ דְּמִיכַתַּת שְׂעִירוֹא אֵין כָּאן בְּגַד וְכְזִית נְמִי לִית בְּהֵי וְאִמֵּי יִטְמָא. וְאִתִּי לֹא יִדְעָנָא מִי הַכְּרִיחוּ לְפָרֵשׁ דְּמַהֲא דְּשְׂדֵינּוּ מִיעוּטָא בְּתַר רַבָּא פִּירִיךְ.

וְעוֹד אֵי נִימָא דְּלִכ"ע מְטַמָּאֵינּוּ בְּשְׂעִירוֹ בְּגַד. א"כ מֵאֵי מְשַׁנֵּי בְּמוֹסָגֵר הָא גַּם בְּמוֹחֵלֵט אִיכָּא שְׂעִירוֹ בְּגַד.

וְלֹא אָמְרִינּוּ דְּמִיכַתַּת שְׂעִירוֹא. וְא"כ ה"ה לְחִלְצָה דְּכָשֵׁר דְּנַעַל הוּא.

אֵלָא וּנְדָאֵי מְשַׁמַּע דְּאֵי אָמְרִינּוּ מִיכַתַּת שְׂעִירוֹא לֹא שְׂיִיךְ בִּי שְׂעִירוֹא דְּבְגַד וְה"נ לָאוּ נַעַל הוּא. וְעֵינֵי רַש"י ז"ל בְּמִסְקָנָא דְּפִי דְּמַש"ה חִלְצָה כְּשִׁירָה מְשׁוּם דְּיִלְפִינּוּ אִיסוּר מְטוּמָא.

וְהֵכָא מְשַׁמַּע דְּבִסְבָּרָא בְּעֵלְמָא פְּלִיגִי. וְרַב פָּפָא ס"ל דְּלֹא אָמְרִינּוּ כְּתוּמֵי מִיכַתַּת שְׂעִירוֹא. וְהֵינּוּ דַע"כ לֹא אָמְרִינּוּ כְּתוּמֵי מִיכַתַּת שְׂעִירוֹא. אֵלָא הֵיכָא דְּאִיכָּא שְׂעִירוֹ בְּדָבָר כְּמוֹ לוּלֵב וְשׁוֹפָר אָבֵל הֵכָא מ"מ הֵי בְּגַד אוֹ נַעַל.

וּבְכַה"ג לֹא אָמְרִינּוּ כְּתוּמֵי מִיכַתַּת שְׂעִירוֹא. אֵלָא דַא"כ שֶׁל תַּקְרוּבַת עֲבוּד' כּוֹכְבִים וְעִיר הַנִּינְדַחַת אִמֵּי הֵי חִלְצָה פְּסוּלָה אֵי נִימָא דְּבַכָּה"ג לֹא אָמְרִינּוּ מִיכַתַּת שְׂעִירוֹא.

וְעֵינֵי עִירוּבִין פֶּרֶק חֲלוֹן דְּפְלִיגִי ר"י וְר"ל בְּקוּרָה שֶׁל אֲשֶׁרָה וּבְחֻלִין סוּף פֶּרֶק פְּסוּי הַדָּם: וּבְפְסוּל דְּסַנְדֵּל תַּקְרוּבַת עֲבוּד' כּוֹכְבִים וְעִיר הַנִּינְדַחַת הֵי נִרְאָה דְּהוּא מְשׁוּם דְּלָאוּ לְהִילוּכָא עֲבִידָא.

פִּינּוּ דְּאִיסוּר הַנְּאָה הוּא. וְהֵי כְּמוֹ זְקוּן שְׂעִשְׂה לְכַבוּדוֹ.

וְכָל שָׁפֵן לְפִי מֵהַ שְׁפִירֵשׁ הַרְשָׁבָא ז"ל תְּקַרְבּוּת עֲבוּדַת פּוֹכְבִים הֵינּוּ שְׁעֵשָׂה סְנַדְל
מְעוֹר שֶׁל תְּקַרְבַּת עֲבוּד' פּוֹכְבִים דְּמַעוּלָם לֹא נַעֲשֶׂה לְהִלּוּף. אֲלֵא דֵא"כ סְנַדְל הַמְּוַחֲלֵט
אֲמַאי קָשֶׁר.

וּלְפִי גִירְסַת הַרְאִשׁוֹנִים ז"ל דְּלֵא הָוִי גְרָסִי שֶׁל עִיר הַנִּיחַת א"ש דִּי"ל דְּסְנַדְל הַמְּוַחֲלֵט
דְּמַתְחִילָתוֹ נַעֲשֶׂה לְהִלּוּף. וְכֵן שֶׁל עֲבוּדַת פּוֹכְבִים שְׁהִיּוּ נוֹעֲלִין אוֹתוֹ מִקְרִי שְׁפִיר נַעַל.

אָבֵל שֶׁל תְּקַרְבּוּת עֲבוּדַת פּוֹכְבִים דְּמַעוּלָם לֹא נַעֲשֶׂה לְהִלּוּף לָאוּ נַעַל הוּא פְּלִל: גְּמָרָא
אֲלֵא אִי אֲמַרְתָּ מְוַחֲלֵט אֲמַאי אֵיתְקַשׁ לְמַת. מִשְׁמַע דְּבַמְּוַחֲלֵט לִיכָא שְׁעֵוְרָא דְכֻזִּית'.

וְעֵינֵן בְּדַבְרֵי הַרְמְב"ם ז"ל פִּי"ב מֵהַל' טְוִמְאָת צְרַעַת דְּמִשְׁמַע שֶׁם דְּמְוַחֲלֵט נְמִי מְטַמָּא
בְּכֻזִּית. וְעֵינֵן מִשְׁנַל"מ ז"ל שֶׁם שְׁתַּמָּה עָלָיו מְסוּגָי' דְּשְׁמַעְתִּין.

וְאִם נִפְרָשׁ הָא דְפָרִיף מְסִיפָא דְהִיּוּ בּוּ כְּמָה זִיתִים הֵינּוּ לְאוֹכּוּחֵי דְלֵא אֲמַרִּין מִקְתַּת
שְׁעֵוְרָא מִדְּמְטַמָּא בְּכֻזִּית. פָּרִיף שְׁפִיר אִי אֲמַרְתָּ בַּמְּוַחֲלֵט אָבֵל מְוַחֲלֵט לֹא מְטַמָּא בְּכֻזִּית
אֲמַאי אֵיתְקַשׁ לְמַת דְּהַעֲיָקָר הַקְּשִׁיא לְמַת הוּא בְּמְוַחֲלֵט.

וְכֵינֵן דְּבַמְּוַחֲלֵט לִית בִּי שְׁעֵוְרָא דְכֻזִּית א"כ מִנ"ל בַּמְּוַחֲלֵט אֲלֵא ש"מ דְּאֵיִרִי בְּמְוַחֲלֵט.
וְשְׁפִיר יִלְפִינֵן מִמַּת.

וּבִתְרֵי הֵי יִלְפִינֵן מְוַחֲלֵט דְגַם הוּא מְטַמָּא בְּכֻזִּית וּכְדַתְּנֵן אִין בֵּין מְצוֹרַע מְוַחֲלֵט
לְמְוַחֲלֵט. אֲלֵא פְרִיעָה וּפְרִיעָה.

אָבֵל כְּבָר פְּתַבְתִּי לְעִיל דֵּא"א לְפָרֵשׁ כֵּן. וְעֵינֵן בְּדַבְרֵי הַרְמְב"ם ז"ל שְׁפַתְב דְּרַש"י נְמִי מְפָרֵשׁ
תְּקַרְבּוּת עֲבוּד' פּוֹכְבִים הֵינּוּ שְׁנַעֲשֶׂה מְעוֹר תְּקַרְבּוּת עֲבוּד' פּוֹכְבִים.

וְהָרִי רַש"י ז"ל לֹא פִירֵשׁ כֵּן אֲלֵא שְׁמִסְרוּהוּ לְשֵׁם דּוֹרוֹן. וְעֵינֵן רַשְׁבָּ"א וְרַמְבָּ"ן ז"ל
שְׁתַּמָּהוּ עָלָיו דְּבַעֲיָנֵן זְרִיקָה הַמְּשַׁתְּבֵּרַת כְּעֵין פְּנִים.

וְעֵינֵן ב"ש שְׁרָצָה לִישָׁב דְּבָרֵי רַש"י ז"ל ג"כ כְּפִי הַרְמְב"ם ז"ל. וְעַ' בִּירוּשְׁלַמִי דְגִרְסִין
הָתָם הַכֹּל מוֹדִים בְּסְנַדְל שֶׁל עִיר הַנִּיחַת דְּחוֹלְצִין בּוּ דְכַתִּי חֲלוּץ הַנַּעַל מ"מ וְעֵינֵי' בְּדַבְרֵי
הַמְּגִיָּה שֶׁם בְּדַבְרֵי הַרְמְב"ם ז"ל וְאִין כָּאֵן קוֹשְׁיָא דְשִׁיטַת הִירוּשְׁלַמִי שִׁיטָתָא אַחֲרִיתִי הִיא
וּמְכַשִּׁיר נְמִי שׁוֹפֵר שֶׁל עֲבוּדַת פּוֹכְבִים.

אָבֵל לֹא יֵצֵא לְחֵלֶק בֵּין עֲבוּדַת פּוֹכְבִים לְעִיר הַנִּיחַת. וְכֵן פְּתַב בַּק"ע שֶׁם: דָּף קַד גַּמ'
לִימָא בְּהָא קְמִיפְלָגִי דְמָר סָבַר מְקַשְׁיָן רִיבִים לְנִגְעִים כּו' לֹא דַכ"ע לֹא מְקַשְׁיָן כּו'.

מִשְׁמַע בְּשְׁמַעְתִּין דַּלְכ"ע חֲלִיצָה דּוּמָה לְדִין אֲלֵא דְפְלִיגִי אִי פְתַחְלֵט דִּין אוּ כְּגַמְר דִּין
דְּמִי. וְא"כ יֵשׁ לְזַקְדָּק מְהָא דְהִדְיוּטוֹת כְּשִׁירִים לְחִלְצָה וּבַד"מ בְּעֵינֵן מְוַחֲחִים ד"ת.

אֲלֵמָא דְלֹא דְמִי לְדִין. וּבִשְׁלֵמָא לְמָאֵן דְּמִקִּישׁ רִיבִים לְנִגְעִים א"ש דְּחִלְצָה ג"כ בְּכִלְל רִיב
הוּא וְאֵיתְקִישׁ לְנִגְעִים לְעַנְיָן לִילָה.

אָבֵל מְוַחֲחִים לֹא בְעֵינֵן. אָבֵל לְמַאי דְמְסִיק דְמְסַבְרָא הָוִי חֲלִיצָה פְּדִין א"כ אֲמַאי לֹא הָוִי
לְגַמְרִי פְּדִין גַּם לְעַנְיָן מְוַחֲחִין.

ומה שפכת רש"י ו"ל דמש"ה הוי חליצה פדין משום דגובה פתובה לא הבנתי דא"כ גט נמי ליהוי פדין ובגט ליפא למ"ד דבעינן גבי' משפטי הדין אלא ונדאי חליצה עצמה הויא פדין מדהצריכה התורה לעלות אל הזקנים.

וע"כ לא מקשינן לה לדין אלא לענין לילה. אבל לענין מןמחין לא מקשינן לה משום דד"מ שאני שהיא משפט והוראה לחייב את הזכאי ולזכות את החייב מש"ה בעינן מןמחין: והרשב"א ו"ל הקשה על הא דאמרין בגמרא דאי מקשינן ריבין לנגעים אפי' גמ"ד בלילה לא.

ומאי קושיא דילמא ר"א כר"מ ס"ל דאמר דאפי' גמ"ד אין גומרין בלילה וכולהו ס"ל דחליצה כגמ"ד דמי. וי"ל דהא מסקינן לקמן דמאן דמכשר בלילה יחידאה הוא ואי ר"א כר"מ ס"ל א"כ לאו יחידאה הוא.

דהא סתמא דמתניתין דסנהדרין ג"כ ס"ל דגומרין בלילה אלא ונדאי ר"א דפוסל בחליצה פוסל אפילו לרבנן דר"מ והיינו משום דס"ל דהוי כתחילת דין. ועי' מהרש"א ו"ל בגמרא שפכת דהא דמסקינן דמוק ולילה יחידאה הוא היינו בהא דמכשיר אפי' לכתחילה אבל בדיעבד קי"ל כת"ק דבלילה חליצתה פשרה וכן במוק.

וא"כ שפיר הוי מצי לאוקמי הא דר"א דפוסל כר"מ בגמ"ד. אבל הרי"ף ו"ל פתב דלגמרי יחידאה היא אפי' הכשר דיעבד.

ועוד נראה דהא דנקט ת"ק לשון דיעבד הוא לאו דווקא אלא אידי דנקט ר"א לישנא דפסולה תני ת"ק פשרה. וכן פתב הרשב"א ו"ל לענין מוק דמאן דמכשיר אפילו לכתחילה מכשיר.

וליפא אלא תרי תנאי. ועיין בדברי הטור והאחרונים ו"ל שפכתו דמוק פשר בדיעבד.

וע"כ מפרשי דהא דעביד פייחידאה היינו לענין לכתחילה. וא"כ לילה נמי פשר בדיעבד.

ונה לא מצינו אלא כל הראשונים ו"ל פתבו דכולן בדיעבד נמי חליצה פסולה היא: ויש לדקדק מכאן לשיטת הרמב"ן ו"ל לעיל דלר"מ ור' יוסי לא בעינן מנעל של עור דווקא א"כ אמאי קרי לחליצת מוק יחידאה הא ר"מ ור"י ג"כ הכי ס"ל וריב"נ לחוד הוא דפליג עלייהו.

וצ"ל דמ"מ איפא רבנן דפליגי עלייהו וס"ל כריב"נ. ועיין ב"ש ו"ל מה שפכת בזה.

ול"נ עוד דאפילו לל"ק דיחידאי קשיא ליה מ"מ לדין להלכה קי"ל דמוק פסול פיון דקי"ל כר"י לענין שבת דאין יוצאין בו. וכל הגי רבנן נפקי ביוה"כ בשל שעם.

והש"ס הכי קאמר דמאי דקפיד שמואל לא קפיד אלא ביחידאי. ועיין באו"ת שפכת לתרין דבריהרשב"ם ו"ל שפכת בדיעבד דין שדנו בלילה הוי דין מהא דאמרין דחליצה פסולה ונה משום דכתב גבי חליצה פכה לעיפובא ואינו נראה שלא יהא טפל חמור מן העיקר פדאימא בזבחים.

וכן לפי רש"י ז"ל דהא דחליצה הוי דין משום פתובה ונדאי לא חמור מדין: מ"ט דרבנן
לפי רגל רגל ממצורע. עיין בחי הרמב"ן ז"ל שהביא מחלוקת הראשונים ז"ל באטר
ברגל אי חליץ בימין של כל אדם או בימינו או בשתיים לא יחלוץ.

והביא ראיה מהא דתנא בבכורות אטר פסול לעבודה. ופי' רש"י ז"ל משום דאין לו
ימין ובעבודה ימין בעינן.

וא"כ ה"נ בחליצה לא יחלוץ פניו דאין לו ימין. ול"נ פהיש מפרשים דמשום מום הוא
דפסול דאי משום דאין לו ימין א"כ יהיה עבודתו מחולקת כמו העובד בשמאל ותנא תני
לה בהדי מומי אדם שאינם מחולקין עבודה אלא ונדאי טעמא משום דגם הוא אינו שנה
בזרעו של אהרן פניו דמשונה הוא מפל אדם.

וכן באטר רגל פי' רש"י ז"ל הטעם משום דכתיב לעמוד לשרת בדרך עמידה. וא"כ
תהיה עבודתו מחולקת כמו ישיבה דמחלי עבודה.

אלא גם אטר ברגל הוא דפסול משום שאינו שנה בזרעו של אהרן הוא. וכן הרמב"ם
ז"ל חשיב להו בהדי מומי אדם דלא מחללי עבודה.

משמע דמשום מום הוא דפסול ליה וצ"ע: אבל לא קראה פשרה. עיין בתוס' סוטה
שפתבו דלר' יהודה דיליף מכפה דבלה"ק קריאה נמי מעכבא.

ולא משמע פן דא"כ אמאי לא מייתי פלוגתא דר' יהודה הקא במקומה. ונראה דגם לר"י
לא דרשינן עיכובא אלא לדבר שהוא מעשה פניו דסמיה פכה ליעשה ומדסמיה פכה
לוענתה ואמרה דריש נמי ל"הק אבל לא לעיכובא והיכא דאינה יכולה לדבר בל"הק
נראה דלכ"ע מעכבא דהוי כמו אינו ראוי לבילה: ע"ב אמר ר' ינאי לפי שאינו באמר
ואמרה.

פבר הקשו התוס' ז"ל וכל הראשונים ז"ל אמאי לא קאמר ר' ינאי משום דלאו בני דיצה
גינהו ולחליצה בעי פנונה. וראיתי מי שפכת דמ"הת סגי בכוננת אחד מהם.

ולא משמע פן בכוליה שמעתין. וכדתנא לעיל עד שיתפוננו שניהם.

ועוד דע"כ הא דבעינן פנונה בחליצה הוא מדלא גלי לן קרא דבע"כ נמי מהני כמו בביאה
דיבמה או בגט אשה מפילא בעינן שיהיה מדעת שניהם אבל לא בע"כ. וחליצת חרש
וחרשת הוי כמו בע"כ.

וגם זה אין לומר דרבי ינאי ס"ל כר"ל לקמן דלא בעי פנונה. דבע"כ נראה דר"ל נמי
מודה דלאו חליצה היא פי היכא דשוטה אין חליצתו פלום.

ומ"שכ התוס' ז"ל דיש להם פנונה. ע"י פן דעת שעומדים ע"ג ג"ז צ"ע דנהי דחשיבא
פנונה מ"מ נראה דחרש ע"י חליצתו אינו יכול להפקיע זיקת אחיו כמו בגיטו דכונס
ואינו מוציא לעולם משום דאין לו פח להפקיע קנינו של אחיו.

והנכון בזה מ"שכ הרמב"ן ז"ל בחי דמשמע ליה לר' ינאי דמתניתין מיירי אפילו בחרש
המדבר ואינו שומע מדלא תני שוטה בהדיהו וכדאיתא בירושלמי. ולהכי קאמר טעמא
משום שאינו באמר ואמרה.

אָבֿל חָרֶשׁ גָּמוּר וְחֲרָשֶׁת גָּמוּרָה בְּלֹא ״ה לָאוּ בְּנֵי חֲלִיצָה הֵם. וְכֵן פֶּתַח הָרִיטְבָּ״ א ״ל. וּעַפִּ״ז יֵשׁ לִינִישׁב דְּבָרֵי הַרְמַבִּ״ם ״ל דְּחֲלִיצַת חֲרָשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן לָאוּ חֲלִיצָה הוּא כָּלֵל. וְהִקְשׁוּ עָלָיו הַמְּפָרְשִׁים דְּמִשְׁמַעְתִּין מִשְׁמַע דְּטַעְמָא מִשׁוּם שְׂאִינוּ בְּאָמַר וְאָמְרָה.

וְעוֹד דְּרַב יְהוּדָה לְקַמְן לֹא אָמַר אֱלֹא דְּחֲלִיצַת קָטָן לָאוּ כְּלוּם הִיא לְרַבְּנָן. מִשְׁמַע דְּחֲלִיצַת חֲרָשׁ וְחֲרָשֶׁת לְרַבְּנָן נִמְי חֲלִיצָתוֹ פְּסוּלָה וְלִפִּי הַבְּנִ״ל נִיחָא דְּמִתְּנִיתִין מִיָּרִי בְּחֲרָשׁ הַמְּדַבֵּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵי וְזֶה הוּא חֲלִיצָה פְּסוּלָה.

כִּינּוּן דְּבַר דִּיעָה הוּא. אָבֿל חָרֶשׁ גָּמוּר לֹא עֲדִיף מִשׁוֹטָה וְקָטָן וְחֲלִיצָתוֹ לָאוּ כְּלוּם הִיא. וְכַדְאִיתָא בְּתוֹסְפָתָא דְּחֲשׁ״ו שְׁחֲלִצוּ תַצֵּא וְכָל הַדְּרָכִים הָאֵלוּ בָּהּ. אֵלְמָא דְּדַמְיִין לְהִדְדִי וְכַמוֹ שֶׁהִבִּיא הַה״מ רָאָה זֶה אַע״ג דְּאִין רָאָה זֶה מִן־כְּרַחַת דְּהָא ר״מ הוּא דְּקָאֵמַר הַכִּי בְּתוֹסְפָתָא וְר״מ אִית לְהוּ בְּכוּלְהוּ חֲלִיצָה פְּסוּלָה.

וְאִפְתִּי לֹא שְׁמַעִינוּ מִינְהּ דְּלְרַבְּנָן נִמְי דְּדַמְיִין לְהִדְדִי דְּלָאוּ חֲלִיצָה הוּא כָּלֵל. מ״מ מְדַכְּיִיל לְהוּ בְּהִדְדִי עִם שׁוֹטָה מִשְׁמַע דְּכוּלְהוּ טַעְמָא מִשׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי דִיעָה הוּא.

אֱלֹא דְּאִפְתִּי יֵשׁ לְדַקְדָּק הָא וְדָאִי לֹא דְּמִי חָרָשׁ לְקָטָן דְּקָטָן לַכ״ע מ״ה ת לָאוּ בַר חֲלִיצָה הוּא דְּאִישׁ כְּתִיב בְּפָרָשָׁה. וְכִי פְּלִיגֵי ר״מ וְרַבְּנָן בְּדַרְבְּנָן הוּא דְּפְּלִיגֵי אִי תַקִּינוּ חֲלִיצָה בְּקָטָן אִי לֹא.

אָבֿל חָרָשׁ נֶה׳ דְּלָאוּ בַר דִּיעָה הוּא וְלָאוּ בַר כְּוֹנָה הוּא. מ״מ הָא בְּלֹא כְּוֹנָה ג״כ חֲלִיצָה פְּסוּלָה הוּא.

כְּדָאִיתָא לְעִיל גְּבִי יְבָמָה שְׁגָדְלָה בֵּין הָאֲחִים. וְצ״ל דְּהָא דְּחֲלִיצָה פּוֹסְלַת בְּלֹא כְּוֹנָה הוּא מְדַרְבְּנָן.

וְהִינּוּ בְּגַבְרָא דְּבַר כְּוֹנָה הוּא. אָבֿל בְּחֲרָשׁ וְשׁוֹטָה דְּלָאוּ בְּנֵי כְּוֹנָה הֵם לֹא תַקִּינוּ כָּלֵל אֲפִילוּ לְפִסּוּל.

וְעוֹד נִרְאֶה דְּבְּחֲרָשׁ גָּמוּר לַכ״ע לֹא הוּא חֲלִיצָה כָּלֵל אֲפִילוּ לַר״מ דְּאָמַר גְּבִי קָטָן דְּחֲלִיצָה פְּסוּלָה הוּא. הִינּוּ מִשׁוּם דְּקָטָן אֲתִי לְכָלֵל דַּעַת.

אָבֿל בְּחֲרָשׁ וְשׁוֹטָה מוֹדָה דְּלֹא תַקִּינוּ בְּהוּ חֲלִיצָה כָּלֵל. וְהָא דְּתַנּוּן בְּמִתְּנִיתִין דְּהוּא חֲלִיצָה פְּסוּלָה הִינּוּ בְּחֲרָשׁ הַמְּדַבֵּר וְאִינוּ שׁוֹמְעֵי.

וְלֹא מְצִאתִי כְּעַת מְבוֹנָר דִּין חֲרָשׁ שְׁנַתָּן גִּט לִיבָמָה אִי פְּסוּלָה מִן הָאֲחִין. וְהִנֵּה נִרְאֶה כִּינּוּן דְּחֲלִיצָה לֹא שְׁיִיף בִּינָה ה״ה דְּגִיטָא לִית בִּינָה כְּמוֹ בְּקָטָן: וְהִנֵּה נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי הַתּוֹסְפָתָא דְּאָמַר ר״מ דְּבְּחֲרָשׁ שְׁנַחֲלִץ הַנּוֹלָד מִמְּזֹר אִם נִישְׂאָתָּ לְשׁוּק.

שׁ״מ דְּהַטְעַם הוּא מִשׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי דִיעָה הוּא. דְּאִי מִשׁוּם שְׂאִינוּ בְּאָמַר וְאָמְרָה.

א״כ נֶהֱי דְּקָרִיאָה מְעַכְבָּא בְּכַה״ג מ״מ מְחַמַּת חֲחֲלִיצָה קְלִשְׂא זִיקָה מ״ה ת דְּהָא ק״ל דְּשִׁנֵּי דְּבָרִים הַמְּתִירִים מְעַלִּים זְבַל״ז וְאִמְאֵי הוּא הַנּוֹלָד מִמְּזֹר. אֱלֹא דְּטַעְמָא מִשׁוּם דְּלָאוּ בְּנֵי דִיעָה הוּא.

אַלָּא דו"א דע"כ לא אַמרינון שְׁנֵי דְבָרִים הַמְתִּירִים מְעָלִים זב"ל. אַלָּא הֵיכָא דְחִזְיָא לְתַרְנוּנֵיהוּ.

אַבְל חֲרַשׁ אוּ אַלָּם דְּלֵא חֲזִי לְקַרְיָאָה לְאוּ בַר חֲלִיצָה הוּא פְּלִל. וְהָא דְקָרִי לָהּ חֲלִיצָה פְּסוּלָה הוּא רַק מְדַרְבְּנָו.

וְעֵינָן ק"ע מ"שכ בְּפִירְקִין. וְהַעֲיָקֹר נִרְאָה כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי: וְע"פ הַנְּ"ל א"ש נְמִי פְּלוּגְתָּא דְשְׂמוּאֵל וּר"א בְּרִישׁ פֶּרֶק כָּל הַגֵּט דְשְׂמוּאֵל ס"ל דְּכָל הֵיכָא דְתַנִּי חֲלִיצָה פְּסוּלָה פּוֹסְלָת וּר"א אָמַר שְׂמַאֵל וְלִילָהּ פּוֹסְלָת.

קָטָן וְאַנְפְּלִיאַי אֵינָהּ פּוֹסְלָת. וְלִדְבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל יְקוּשָׁה אַמַּאי לָא קָאָמַר ר"א נְמִי דְחֲרַשׁ אֵינּוּ פּוֹסֵל בְּחִלְצָה.

וְעוֹד הֵיכִי קָאָמַר שְׂמוּאֵל דְּכָל חֲלִיצָה פְּסוּלָה פּוֹסְלָת הָא חֲלִיצַת חֲרַשׁ וְחֲרֻשְׁתָּא לַכ"ע אֵינָהּ פּוֹסְלָת דְּהָא לָא מְצִינוּ לַר"מ וְרַבְּנָן דְּפִלְגִי בְּחֲלִיצַת חֲרַשׁ וְחֲרֻשְׁתָּא. אַבְל לְפִי הַנְּ"ל א"ש דְחֲרַשׁ וְחֲרֻשְׁתָּא דְמַתְנִיתִין שְׁפִיר הֵוִי חֲלִיצָה פְּסוּלָה.

וּמִיָּרִי בְּחֲרַשׁ הַמְדַבֵּר וְאֵינּוּ שׁוֹמֵעַ. וּר"א לָא חָשִׁיב לְחֲרַשׁ בְּהַדֵּי קָטָן.

כִּינּוּן דְּאֵיכָא תְּרִי גּוֹנְנֵי חֲרַשׁ חַד פּוֹסְלָת וְחַד אֵינָהּ פּוֹסְלָת. מִש"ה לָא פְּסִיקָא לִיהָ לְמִיחְשָׁבָא בְּהַדֵּי אֵינָהּ.

וְהָא דְלֵא חָשִׁיב הֵתָם אֵין לֹו עֵקֵב וְחֲלִיצָה מִן הָאֲרַבְּנָה וְלִמְעָלָה דְתַנִּי גְּבִיָּהּ נְמִי חֲלִיצָה פְּסוּלָה מְשׁוּם דְּהֵתָם לָא הֵוִי רְבוּתָא כ"כ דְּפּוֹסְלָת כִּינּוּן דְּחֲלִיצָה גְּמוּרָה הִיא אַלָּא דְאֵין לֹו עֵקֵב אוּ שְׁקֻשָׁר הֶרְצוּעוֹת לְמַעְלָה מִן הָאֲרַבְּנָה לְפִי הַרִ"ף וְהַרְמַב"ם ו"ל.

אַלָּא דְלִשְׁיטָת שְׁאָר הָרַאשׁוֹנִים ו"ל דְּמִן הָאֲרַבְּנָה וְלִמְעָלָה הֵינּוּ בְּנַחְתְּכָה הַרְגֵל צ"ע קִצָּת אַמַּאי הֵוִי חֲלִיצָה פְּסוּלָה לְפִסּוּל: וְלְפִי הַנְּ"ל חֲרַשׁ הַמְדַבֵּר וְאֵינּוּ שׁוֹמֵעַ ג"כ חֲלִיצָתוֹ פְּסוּלָה. וְא"כ יְקוּשָׁה אַמַּאי לָא בִּיאַר הַרְמַב"ם ו"ל לְהָא דִּינָא דְמְדַבֵּר וְאֵינּוּ שׁוֹמֵעַ חֲלִיצָתוֹ פְּסוּלָה.

וְכֵן לָא נִתְבָּאָר דִּין זֶה בְּדְבָרֵי הַש"ע. וְלֹא יִדְעָתִי לְמָה כִּינּוּן דְּהַרְמַב"ן וְהַרִיטְב"א ו"ל הֵכִי ס"ל דְּבִאֵינוּ שׁוֹמֵעַ לְחֹוד חֲלִיצָתוֹ פְּסוּלָה לְמָה לָא נִיחֻוּשׁ לְדַעְתָּם ו"ל.

וְגַם הִירוּשְׁלָמִי מְסִייעַ לְהוּ וצ"ע. וְעֵינָן לְקַמְן פ' ב"ש גְּבִי הָא דְאָמַר רַבָּה דְחֲרֻשְׁתָּא מְעִיקְרָא חוֹלְצָת ע"ש: גְּמָרָא וְכָל שְׂאֵינוּ רְאוּי לְבִילָהּ בִּילָהּ מְעַכְבָּת בּוּ.

עֵינָן בְּדְבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל שְׁפַתְבְּתִי דְסוּמָא אֵינּוּ חוֹלֵץ לְכַתְחִילָהּ מְקַרָא דְוִירְקָה בְּפִנְיוּ. וְכַתְבַּהּ הַה"מ ו"ל דְּהָא דְכָשֶׁר בְּדִיעֵבַד הוּא מְשׁוּם דְרַקִּיקָה לָא מְעַכְבָּא וְהַקְשָׁה עָלָיו הַמְשַׁנ"ל מ ו"ל דְּהָא הֵוִי אֵינוּ רְאוּי לְבִילָהּ.

וְאֵין זֶה מְוַכְרַח דְּהָא אִם לָא רַקִּיקָה פְּלִל הֵוִי ג"כ אֵינוּ רְאוּי לְבִילָהּ דְּהָא אֵין לֹו מַה לְרִאוּת וְאִפ"ה לָא מְעַכְבָּא. ה"ה אִם הוּא סוּמָא וְאֵינוּ יְכוֹל לְרִאוּת דְּלָא מְעַכְבָּא.

אַלָּא דְבִלֵּא"ה יֵשׁ לְדַקְדַּק דַּא"כ לַר"א דְאָמַר רַקִּיקָה מְעַכְבָּא ה"ה דְּסוּמָא פְּסוּל לְחֲלִיצָה. וְלָא מְשַׁמַּע כֵּן אַלָּא וְנִדְאֵי קָרָא אֶסְמְכָתָא בְּעִלְמָא הוּא.

ועיין ב"ש ו"ל: והתוס' ו"ל בד"ה דאמר ר"ז הקשו מנ"ל לר"ז הא דמעכב אם אינו ראוי
לבילה. ותי' דכתיב בלילה כמה פעמים.

ולחכי אהני לעכב היכא דאינו ראוי לבילה. ולפ"ז קשה מנ"ל הכא גבי חליצה דמעכבא
באינו ראוי דילמא דווקא התם דכתיב בלילה ואין לומר דמהתם ילפינו לעלמא הא איכא
למילף איכא מנקטע יד העדים דלא מעכבא.

וכן מטמא דמשלח קרבנותיו אע"ג דאין ראוי לסמיכה. וכן מציינו באין לו פנים גבי
תנופה דאיל נזיר דאינו מעכב אע"ג דאין ראוי לבילה.

ע"כ נראה דסברא הוא דבכל מצות שאין מעפבות מ"מ בעינו שיהיה ראוי לקיימן. ודוקא
היכא דגלי קרא דלא מעכבי.

אבל בשאר דוכתי קיימינו אסברא דר' זירא. והא דאיצטריך קרא גבי חרש דאינו מיפר.
פינו דאינו ראוי לבילה שאני התם דשמיעה לאו מצוה היא פלל בבעל דבר שמיעה ויכול
להפר בלא שמיעה. וכמו שכתבו התוס' ו"ל.

ועיין בדברי הר"ן ו"ל שם. והתוס' ו"ל האריכו בהא דר' זירא בכמה מקומות ע"ש: גמ'
שלחו ליה לאבוא דשמואל יבמה שרקקה תחלוץ.

ומסיק הש"ס בתרי לישני. לחד לישנא אתי כר"א דאמר רקיקה מעכבא וב' דברים
המתירים מעלים זב"ל ו' ואיפסילא לאחים מדאורייתא.

ולאידך לישנא אפילו לר"ע רקיקה פוסלת משום גזירה. והכי פניא בברייתא.

והא דלא מייתי ראיה מהא דתנו במתניתין קראה ורקקה אבל לא חלצה חליצתה פסולה.
ומשמע דכ"ע מודים בזה אפי' ר"ע אלמא דלר"ע נמי רקיקה פוסלת מדרבנן משום די"ל
דשאני התם דעבדה תרתי קריאה ורקיקה בזה לכ"ע גזרינו לפסול.

ולפי מה שכתבו התוס' ו"ל דהוכחת הש"ס מברייתא הואאליכא דמ"ד כ"מ שישנו חליצה
פסולה אינה פוסלת בלא"ה א"ש דאין להוכיח ממתניתין: ולאכא דאמרי שלחו ליה
יבמה שרקקה תחלוץ ואינ' צריכה לרוק פעם אחרת משום גזירה.

והסדר אינו מעכב. ולכאורה משמע דלהאי לישנא אבנה דשמואל כר' אליעזר ס"ל
דרקיקה מעפבת דאל"ה מאי קמ"ל דאין צריכה לרוק פשיטא פינו דלא מעכבא.

ועוד דתיקשי איכא למה לא תרוק פעם אחרת. ואי משום גזירה דיאמרו רקיקה קמייתא
לית ביה מששא ואתי למישרי חלוצה לאחין הא היא גופא גזירה הא דרקיקה פסלא
ונגזור גזירה לגזירה.

ועוד מהא דפריף והבעינו פסדרן. ומשני פסדרן לא מעכבא נמי משמע דכר"א אתיא
דלר"ע הא רקיקה לא מעכבא כלל.

ואין לומר דלענין מצוה קאמר דלא מעכבא היינו דאינו צריך לרוק אחר חליצה לקנים
מצות רקיקה דיצא ברקיקה ראשונה דא"כ מאי פריף ותירוק ומה בכך פינו דאין צריך
לרוק שנית.

אָלאַ נונדאי כר"א אַתָּא. וכינן דאבונה דשמואל ס"ל כר"א א"כ אמאי לָא פסקינן היילכתא כר"א.

וי"ל דהש"ס הוא דמפרש הכי לאסוקי הא דאבונה דשמואל גם לר"א. אָבל אבונה דשמואל גופא אַתי גם לר"ע וקמ"ל דאין צריכה לרוך שנית אחר חליצה גם למצוה.

אָלא דלפ"ז יש לדקדק בָּמה שכתב הרמב"ם ו"ל ג"כ דהא דאינה חוזרת ורוקמת משום גזירה דיאמרו רקיקה לבדה לאו פלום הוא ולמה לי' האי טעמא פנין דפסק כר"ע דרקיקה לא מעפבא פָּלל א"כ הא דאין הסדר מעפב היינו אפי' למצוה.

וא"כ בלא"ה אינה צריכה לרוך שנית. ועוד דהא פתב התם אם קראת תחילה ואח"כ רקיקה אינה צריכה לחזור ולקרות.

וע"כ היינו משום דיצא ידי המצוה אפילו שלא על הסדר דמשום גזירה לא שנייה בקריאה כדאימא בש"ס וא"כ ברקיקה נמי לא איצטרף לטעמא דגזירה. והרי"ף והרא"ש ו"ל לא פתבו אלא סתמא דאין צריכה לרוך שנית משום פסדן לא מעפבא.

והיינו כר"ע דאפילו משום מצוה אינה צריכה לרוך אחר חליצה אם רקיקה קודם חליצה. וכדמשמע בסוף פירקין.

וכדמוכח בסנהדרין ריש פרק ד' מיתות דלר"ע ג"כ אין הסדר מעפב. ויש להביא ראיה דאין הלכה כר"א ברקיקה מהא דאמר ר' אלעזר בגיטין קטן ואנפליא פסולה ואינה פוסלת.

והקשה המרדכי ו"ל והא רקיקה לחוד פוסלת ומסתמא רקיקה בפניו ג"כ. ותי' דרקיקה שאחר חליצת אנפליא לא פסלה.

והיינו לר"ע דהא דרקיקה פוסלת הוא רק משום גזירה וי"ל דאחר חליצת אנפליא לא גזרו. אָבל לר"א דרקיקה פוסלת מדאורייתא וכו' דאמר ב' דברים המתירי מעלין זה בלא זה א"כ אפילו אחר חליצת אנפליא אמאי לא תיפסל על ידי הרקיקה אלא נונדאי ס"ל לר"א כר"ע.

ואע"ג דמר' אלעזר אין ראיה דאיהו ס"ל בנדה דאין הלכה כר"א בכולי' הש"ס אלא בד' מקומות מ"מ פנין דלא אשכחן מאן דפליג עליה דר"א בהא נונדאי היילכתא פנומין. ועיין בריטב"א ו"ל שכתב דב' דברים המתירים בכבשי עצרת הוא תנופה והשחיטה.

והוא פלאי כמו שכתב רש"י ו"ל וכדאימא בש"ס פרק התכלת: ועיין בלשון הרמב"ם ו"ל שם בפ"ב הלכה י"ד שגראה מדבריו ו"ל דרקיקה פוסלת מה"ת וקרא דככה יעשה לאיש דבר שהוא מעשה מכשיר ופוסלת.

וכבר תמה עליו הה"מ ו"ל דהא לר"ע דפסק פנומיה מדרבנן הוא דפוסלת. וגם לא דרשינן אלא דבר שהוא מעשה באיש.

ובאמת דבריו ו"ל צ"ע ואפש' לומר דמהא דקאמ' הש"ס באידך לישנא דאבונה דשמואל דמש"ה לא תרוך גזירה שמה דיאמרו רקיקה קמיימא לית בי' מששא ואמי למישרי חלוצה לאחין משמע ליה לכ"ע אסורה לאחין ברקיקה לחוד.

ונהי דממיעוטא דלאיש ילפינן דרקיקה אינו מעפכת מ"מ מועלת לפסול לאחיו. פינו דמעשה היא.

ולא מצאתי פעת ישוב נכון לדבריו ו"ל. פינו דאמרינו בגמרא להדיא דמדברנו הוא דפוסלת.

ואפ"ל עוד דל"ק ס"ד דכסדרן מעפב. וא"כ ע"כ הא דרקיקה פוסלת הוא מדברנו.

אבל לאידך לישנא דכסדרן לא מעפב י"ל דפוסלת מדאורייתא. ובירושלמי בפירקין מיימי פלוגתא בהא דלר"א נפסלה לאחין בתדא או בתליצה לחוד או ברקיקה לחוד ולדברי חכמים אינה נפסלת עד שתתלוץ ותרוק ע"ש: והנה מצינו לאשכוחי כה"ג גם אליבא דהילכתא לדין דבתליצה עצמה איפא תרי מילי התרת הרצועה ושמיטה מן הרגל וכדאמר ר' ינאי לעיל דבתדא הוי' תליצה פסולה וא"כ יש מקום לומר דהני' תליצה פסולה מה"ת.

פינו דעבדא תדא או דילמא פינו דהפל בכלל תליצה היא כל שלא גמרה לכולה לא מיקרי תליצה כלל ומדברנו הוא דמיפסלא וכו' נראה: והקשה הרא"ש ו"ל בשמעתין לפי מאי אמרינו דרקיקה לחוד פסלה.

א"כ לקמן בהני אמוראי שביקשו להטעותו אמאי לא אמרו לה שתרוק לפניו. ותיפסל לו ותי' פינו דינדעינו התם דלא מכניין לא מהני דע"כ לא חיישינו לעיל ביבמה שגדלה בין האחין אלא משום שפא פונו.

אבל היכא דינדעינו שלא פונו לא מהני אפילו בתליצה וכל שפן ברקיקה והוא דלא פמשמעות לשון הרי"ף ו"ל דבכוננת אחד מהם סגי לפוסלה. וכמו שהעתיק הרא"ש ו"ל בעצמו לשון הרי"ף ו"ל שם.

ואני פתבתי לעיל דאפילו בלא פונונת שניהם מיפסלא לאחיו. ונראה כמו שפתבתי לעיל דבע"כ לכ"ע לא מיפסלא ולא דמי לעושה שלא בכוננה.

ועוד י"ל דכינו דעיקר טעמא דרקיקה פסלה הוא משום גזירה דיאמרו שפבר נחלצה בזה לא גזרו אלא בכוננת שניהם. ועיין בדברי הב"ש ס"ק מ"ד מה שפכת בזה ודו"ק: גמרא דף קה לא קשיא פאן במוצצת פאן בשותת.

והקשה הרא"ש ו"ל הא אמרינו לעיל מי כתי' וירקה רוק משמע דאפילו רקקה דם שפיר דמי. ותי' דהכא לענין לפוסלה ברקיקה שלא במקום תליצה בעינן דנקא צחצוח רוק.

אבל רקקה דם לא גזרינו. ואין זה מוכן פינו דלענין דינא ליכא נ"מ בין רקקה דם או רוק.

א"כ לענין לפוסלה נמי אין חילוק וכי היכא דגזרינו ברוק ה"נ נגזור בדם. ועוד דבירושלמי איתא בהדיא בהד' עובדא דלוי שהשיב להם דהוי רקיקה לפי שא"א בלא צחצוחי רוק משמע דדם לחוד לא הוי רקיקה.

והרא"ש ז"ל הביא מהא דאיצטריף קרא דזובו טמא למעוטי דם היוצא מן הפה משמע דאי לא קרא ה"א דדם נמי טמא אע"ג דכתיב וכי ירוק אלמא דמיקרי רקיק'. וא"כ ה"נ דכתיב וירקה לחוד מנ"ל למעוטי דם.

וי"ל דהתם גבי זב לא מצינו למעוטי מפי ירוק לאפוקי דם משום דהתם רקיקה לאו דווקא דהא מרבינו נמי פיהו וניעו ומי האף. אבל הכא שפיר אימעי' דם מנירקה דדם לא מיקרי רקיקה אלא מחמת מפה הוא בא.

תדע דלקמן אימעיט אכלה שום והרוק זב מאליו מנירקה מעצמה. ולא מצינו גבי זב לטהר בכה"ג.

והיינו משום דמ"מ מעין הזב הוא. אבל הכא בעינו רוק דווקא דסתם רקיקה לא הוי אלא ברוק אבל כל שיש בו צחצוחי רוק בכלל וירקה הוא.

דמי פתיב וירקה רוק שיהיה נראה שהוא רוק. ולפ"ז הכא גבי יבמה לא איצטריף למימר בשותת דאין בו צחצוחי רוק דאפילו אם היה בו צחצוחי רוק מ"מ לאו כלום הוא דלא מיקרי רקיקה כיון דשותת מעצמו.

אלא לענין זב הוא דאיצטריף למימר דאין בו צחצוחי רוק. ומטעם זה קשה לי על הרא"ש ז"ל שפכת דבמקום חליצה אפי' שותת הוי רקיקה ואמאי הא זה דמיא לאכלה שום והרוק שותת.

דלא קרינו ביה וירקה מעצמה. הן אמת דהרא"ש ז"ל פתב לקמן גבי הא דאכלה שום דהטעם נמי משום דאין בו צחצוחי רוק.

אבל לא הבנתי דבריו ז"ל לפי שיטתו פאן דבמקום חליצה אפי' שותת דם הוי רקיקה. א"כ אכלה שום נמי ומה לי אם שותת דם או הרוק זב מחמת אכילת שום.

אלא ע"כ הטעם משום דלא קרינו ביה וירקה כל שזב מאיליו. וא"כ בדם שותת נמי לאו כלום הוא.

אלא דלפי הנוסחא בדברי הרמב"ם ז"ל רקקה או שהיה הדם שותת פסול ברקיקה לחוד הוא דאפשר לומר כסברת הרא"ש ז"ל דרקיקת דם נמי הוי רקיקה. אבל איכא נוסחא בדברי הרמב"ם ז"ל אם היתה שותת.

ולפ"ז ליכא אלא תרי גוונני או מוצצת או שותת. ובשותת ממילא פסול דלא קרינו בה וירקה מעצמה וצ"ע.

ועיין בדברי הב"ש ז"ל שם: ע"ב המתפלל צריף שיתן עיניו למטה שצאמר והיו עיניו ולבי שם כל הימים וח"א עיניו למעלה שצאמ' נשא לבבינו כו'. ור' יוסי אמר עיניו למטה ולבו למעלה.

ויתקיימו ב' המקראות הנה שורש ענין תפלה מודעת פי תכלית כוונתה הוא לדבק כל פחות נפשו אל מקורו כ"א לפי מדרגתה ויתאחדו כולם יחד אל הקדושה העליונה. ועי"ז נעשה יחוד בכל העולמות להמשיך שפע מרום המעלות.

למען יתעלו במעלת הקדושה גם מדרגות התחונות וכח העין והלב ג"כ ידוע כי פח העין הוא ראש לכחות הנפש פי פח המחשבה היא ומקורה הוא בקדושה עליונה. ע"כ אמרו ז"ל המתפלל צריך שיפתן עיניו למטה שיכונו להוריד השפע ממעלה למטה למען תתקדש גם הלב בתכלית הקדושה.

ועי"ז תתעלה גם הלב וכל פחותיו אל המדרגה העליונה ותתפשט מכל לבושי המחשבות הגרות מדרגות הקטנים והפחותים וזהו כוונת מאמר השני צריך שיכונו עיניו למעלה פי תכלית הפנונה הוא למען העלות הכל מעלה מעלה.

ובא ר' יוסי והכריע לקנים ב' המקראות צריך שיפתן עיניו למטה ולבו למעלה פי על ידי הורדת השפע ממקור העין למטה יעלה לבו מעלה מעלה ויחדיו יהיו תמים ביחוד שלם והבן: זו דברי ר"מ דאמר איש פתיב בפרישה ומקשינו אשה לאיש.

אבל חכמים אומרים אשה בין גדולה בין קטנה עיניו בדברי הרי"ף ז"ל דגרסינו במתניתין תחלוץ משתגדיל ואם לא תלצה תליצתה פשירה. וכתבו הראשונים ז"ל דהא דאמרין דר"מ הוא דמקשינו אשה לאיש הוא מדרבנן לכתחילה.

אבל בדיעבד תליצתה פשירה. ומטעם זה מספקא להו להילכתא דילמא הא דמסיק הש"ס והילכתא עד שתביא ב' שערות הוא רק לכתחילה.

וקשה לי חדא דלישנא דמקשינו אשה לאיש לא משמע פן (פיון) דגזירה דרבנן הוא קטנה אטו קטן ובמשמעות המקרא לא פליגי כלל ועוד אי מדרבנן בעלמא הוא ולכתחילה למה לי טעמי' דהקישא תיפוק ליה משום דחייש למיעוטא ושמא איילוניית היא ולאו בת תליצה היא.

ומש"ה אינה חולצת לכתחילה. וכן איתא בירושלמי להדיא האי טעמא לר"מ ובתוספתא פירק י"א נמי משמע פגירסת הירושלמי והרי"ף ז"ל מהא דתני התם חרש שגחלץ וחרשת שחלצה וחולצת מן השוטה ושוטה שחלצה וחולצת לקטן כל הדרכים האלו בה. ואילו קטנה שחלצה שבהק מה שמע דבנה תליצתה פשירה ס"ל. אבל בתלמודין לא משמע פן.

והרמב"ם ז"ל כתב דחליצת קטנה פסולה. ומשמע לכאורה דס"ל דהקיש גמור הוא מה"ת.

וכמבואר בדבריו ז"ל בפ"א מהל' יבום. וא"כ יקשה אמאי קרי לה תליצה פסולה לפוסלה מן האחים פיון דדמי' לקטן פי היכא דחליצת קטן לאו פלום הוא. ה"נ תליצת קטנה. וכן הקשה הלח"מ ז"ל.

ותי' דהרמב"ם ז"ל ג"כ ס"ל דהקיש מדרבנן הוא לפסול תליצתה. אבל לאחין מיפסלא. ואין דבריו ז"ל מןושבים אצלי דמ"מנ אי גריס הרמב"ם ז"ל במתניתין ואם לא תלצה תליצתה פסולה א"כ מנ"ל דחליצה פסולה מדרבנן הוא דילמא הקיש גמור מה"ת הוא. ולר"מ תליצה פסולה היא כמו בקטן דלר"מ הוי תליצה פסולה.

ואי גריס במתניתין תליצתה פשירה. א"כ ע"כ הא דפסק דחליצה פסולה היא.

היינו כר' אליעזר דמייתי הש"ס לעיל בפ' הבא על יבמתו. ומסיים בדבריו בתוספתא אם חלצה חליצתה פסולה ג"כ קשה פנ"ל.

כיון דמקשינו אשה לאיש לא ליהוי חליצה פלל. ועוד דמנ"ל למיפסק כר"א.

כיון דר"מ ור"י פליגי עלי דמהא דמסקינו והילכתא עד שתביא ב' שערות אין ראיה דבדיעבד חליצה פסולה היא דאפשר לכתחילה קאמר. וי"ל דע"כ לאו לכתחילה קאמר מדבצי שתביא ב' שערות.

ואי מדרבנן ולכתחילה אמאי לא נסמוך אחזקה דרבא דהביאה סימנים דחזקה גמורה היא אלא ונדאי אפי' בדיעבד חליצה פסולה היא וכו"א. וכן משמע לקמן דרב נמי ס"ל דחליצת קטנה פסולה היא לקמן בפ' בית שמאי דף ק"ו דאמר רב חסדא אמר רב כיצד תקנתו כו' וקטנה תחלוץ משתגדיל.

והיינו דקאמר הש"ס הכא מאן חכמים ר' יוסי אבל איכא חכמים דס"ל דחליצה פסולה הוי. והיינו ר' אליעזר.

אלא דא"כ קשה אמאי לא קאמר רב זו דברי ר"מ דחליצתה פשרה. אבל חכמים אומרים דחליצתה פסולה כיון דהכי ס"ל להילכתא.

ועי' ק"ע שם בפ' ב"ש שכתב בתחילת דבריו דרב כר' יוסי ס"ל ולר' יוסי נמי לכתחילה לא תחלוץ וכן כתב הלח"מ וז"א דר' יוסי לכתחילה נמי מכשיר. וכדאמר ליה ריב"ז לרבי כף אמר אבא כו'.

אבל עדיין קושיא קמיית' במקומה עומדת. כיון דס"ל להרמב"ם ז"ל דחליצה פסולה היא מנ"ל דלא מקשינו אשה לאיש לגמרי מה"ת ולא תיהוי חליצה פלל כמו קטן.

וי"ל דמשמע ליה הכי מהא דאמר ר"א תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה משמע דר"א נמי ס"ל דחליצת קטנה פוסלת ולא מצינו לר"א דס"ל בקטן נמי כר"מ דחליצתו פוסלת ש"מ דבקטנה כ"ע מודו דחליצתה פוסלת לאחין וטעמא רבא איכא לחלק בין קטן לקטנה.

דגט נראה דלכ"ע פוסלת בקטנה כיון דבת קבולי גיטא היא. וא"כ ה"ה דחליצתה פוסלת. אלא דא"כ חרשת נמי נימא הכי הואיל וגיטתה פוסלת דבת קבולי גיטא היא ה"ה דחליצתה. אלא ע"כ כיון דחליצה אין בה.

גט נמי אין בה דגט יבמה משום חליצה הוא. א"כ ה"ה קטנה.

ויותר מזה מצאתי בירושלמי פ' ר"ג דגט יבמה אינו מועיל אלא לדעת אבל לא בע"כ משום דפסול הגט מחמת חליצה הוא. וחליצה אינה פוסלת אלא לדעת.

ואע"ג דבש"ס דילן לא משמע פן מהא דאיתא פ"ק ר"ג פל גט שפוסל בכהונה פוסל ביבמה מ"מ לענין קטנה מסתברא כיון דחליצה לא מהני בה. גט נמי לא מהני בה.

ולא מצאתי פעת דין גט יבמה קטנה אי פוסל בדברי הפוסקים. ועי' ב"ש ז"ל שתמה על הה"מ שכתב בדברי הר"י ז"ל וכתב דלמסקנא דמסיק והילכתא עד שתביא ב' שערות הוא אפילו בדיעבד.

דא"כ היא דלא כמאן. ולפי מה שפכתתי אין פאן קושיא דהאיכא ר"א דס"ל הכא דחליצה פסולה היא.

וכן פתב הנימק"י ו"ל: ויש לדקדק עוד לפי שיטה זו דהקישא דאשה לאיש הוא מה"ת. א"כ אמאי לא מקשינן נמי אשה לאיש לעגנו ביאה דביאת קטן לא קני וביאת קטנה קונה אותה לגמרי.

כדאימא בגדה פ' יוצא דופן. וי"ל דלא מקשינן אשה לאיש אלא לדברים הפתובים בפ"רשה.

אבל ביאה דמקרא דאיש אשר ינאף הוא דממעטין לקטן להא לא איתקש. וכיון דביאה קונה אפילו בע"כ קטנה נמי נקנית לגמרי.

ועיין בפ"א מהל' יבום שכתב הרמב"ם ו"ל דיבמה קטנה אינה חולצת עד שתגדיל ותידבק ואפילו נבעלה לאחר י"ב שנה אינה חולצת עד שתידבק ותביא סימנים. ולא הבנתי לשונו ו"ל מאי ואפילו נבעלה אחר י"ב ואי קמ"ל דלא סגי בשנים לחוד אלא בעינן ב' שערות דווקא.

א"כ מאי ארי' נבעלה אחר י"ב אדרבא אם נבעלה קודם י"ב הוי רבותרא טפי דאפילו אם לא הוי אלא נישואין דרבנן לא תחלוץ עד שתידבק. כדאימא לקמן בפ"ק בית שמאי ועיין בדברי הה"מ ובדברי הלח"מ ו"ל בפ"ה שם.

וצ"ע: גמרא רבא אמר עד שתגיע לעונת נדרים. והילכתא עד שתביא ב' שערות.

ופי' רש"י ו"ל עונת נדרים היינו שנה קודם גדלות. אליבא דר' יוסי קאמר דאליבין ג"כ בעינן שתגיע לכלל דעת.

ואע"ג דאשה בין גדולה בין קטנה מ"מ כל שאין לה דעת אינה חולצת כמו חרשת. ולפ"ז הוי מני לאוקמי מתניתין כר"י ובקטנה גמורה.

וי"ל דקטנה משמע ליה כל ימי קטנותה. וא"כ י"ל דקודם שתגיע לעונת נדרים לכ"ע אינה חולצת מדאורייתא דאין לה דעת כמו חרש ושוטה.

והא דאמר ר"י אשה בין גדולה בין קטנה היינו משתגיע לעונת נדרים. וכן משמע מעובדא דרבי דאמר לאבדן זיל בדקה דכבר הגיעה לכלל שנותיה.

אלמא דצריף לבדקה אם הביאה סימנים. וע"ז אמר ר"י דאין צריף לבדקה פיון דהגיעה לכלל דעת היינו עונת נדרים.

וכי היכא דלר' אמי קודם שתגיע לעונת הפעוטות ונדאי אינה חולצת מדאורייתא דהא אין לה דעת ה"נ לרבא קודם שתגיע לעונת נדרים אלא דיש לדקדק לר' אמי דאמר דחולצת בפעוטות.

והא דעת דפעוטות אין זה אלא תקנת חכמים ואמאי לעגנו חליצה יש לה דעת מדינא דאורייתא. וי"ל דלעגנו מקח וממכר הוא דבעינן דעת שלימה שיהיה לו פח להקנות מרשות לרשות.

אבל לעגנו חליצה בדעת כל דהו סגי. והתוס' ו"ל פתבו לעיל דמזירי בגדול עומד ע"ג.

והיינו הב"ד שְׁמַלְמְדִין אוֹתָהּ. וְהֵינּוּ נָמִי דְוָוְקָא אַחַר שְׁתַּגִּיעַ לְעוֹנַת הַפְּעוּטוֹת לר' אַמִּי אוֹ לְעוֹנַת נְדָרִים לְרַבָּא.

ואע"ג דגבי גט לא מצינו. דפליגי בזה לקבוע זמן לקטן י"ל דחליצה מילתא נתיירתא היא.

וכמו שפיתבו התוס' ז"ל לעיל. ועיין בתולין פ"ק גבי הא דכולן ששחטו ובתוס' שם. ועיין בדברי הרשב"א ז"ל שפי' לדברי הר"ף ז"ל דהא דרבא לאו אליבא דר"י קאמר. אלא לת"ק וְעוֹנוֹת נְדָרִים הֵינּוּ זְמַן גְּדֻלוֹת ע"ש: גמ' בינו לבינה מי ידענא.

ועיין נימק"י ז"ל שפיתב דאפילו שניהם מודים לא מהני משום דהוי דבר שבפירושה. ויש להוכיח מפאן דבביאת יבמה ג"כ בעינו עדים דווקא.

ואי משום דביאת יבמה יצא מן הפלל. וקונה אפילו שוגג ה"ה דלענין עדים יצא מפלל דבר שבפירושה וקספיקו של המשנל"מ ז"ל דהא לר"ל לקמן בחליצה ג"כ פשר אפי' מוטעת.

ואפ"ה בעינו דווקא פונה קצת. וכבר פתבתי בזה לעיל במכילתין.

וע' בד' ז"ל שפירא מלשוננו ז"ל דחליצה פסולה הוי ואפי' בינו לבינה. ועיין לח"מ שם ומסייע ליה הא דיבמה שגדלה בין האחין ודו"ק: דף קו גמ' חליצה מוטעת פשרה.

ופליגי ר"ל ור"י איזו הוא חליצה מוטעת ר"ל אמר חלוץ לה ובכף אתה פוסק משום דס"ל דלא בעינו פנונה להתירה לשוק. וכבר פתבתי לעיל דמודה ר"ל דבע"כ לא הוי חליצה אלא צריך שישחלוץ לה מדעתו באיזה פנונה שיהיה.

והיינו דתנא לקמן חליצה מעושית פסולה. ולא פריה מינה לר"ל.

ועיין גירסת השאלות לקמן ור"י אמר ליה אני שונה פינו שנתפנון כו'. אלמא דבעינו שיתפנון להתיר' אלא כל שאומר לו חלוץ לה ע"מ שתתן לה מאתים וזו.

ופי' רש"י ז"ל דהוי חליצה אע"ג דלא יתבא ליה משום דהוי דבר שא"א לקיימו ע"י שליח ולא מהני ביה תנאי. והכי אמרינו בפרק המדיר ובירושל' בשמעתי איתא בגונן' אחרתא דר"ל אמר דחליצה מוטעת הוא שאומרין לו חלוץ לה והיא ניתרת לה לאסר זמן.

וביאר הרמב"ם ז"ל שאומרין לו תחלוץ לשם מצוה בעלמא. אבל לא תעקר זיקתך ממנה אלא לאחר זמן תוכל ליבמה ופליג עלי' ר"י דהא בעינו פנונה אלא אומרין לו חלוץ לה והיא תתן לה מנה.

אמר ר' מנא אם אמר ע"מ נותנת לו משמע דר' יוחנן מייירי דלא אמר ע"מ אלא שמעטין אותו ואומרין שתתן לו מנה אבל לא בתורת תנאי. אבל אם אמר שחולץ לה ע"מ שתתן צריכה ליתן לו.

ולפ"ז אין אנו צריכין להאי סברא דאין מועיל תנאי בדבר שא"א לעשות ע"י שליח. אלא פרייתא מייירי דלא אמרו לו בתורת תנאי אלא הבטיחו לו לבד וכדי להטעותו.

וְהָא דְלֹא מוֹקְמִינן הָכִי בְּשׁוֹ"ס דִּילְנן נִרְאָה מְשׁוּם דְּמִקְלֵתָא דְּפִשְׁיטָא וְלֹא אִיזְצִטְרִיף לְאַשְׁמְעִינן כִּינן דְּלֹאוּ בְּתוֹרַת תְּנַאי אָמְרוּ לוֹ כּוֹן. וְעוֹד דַּא"כ גֵּט נִמְי פֶּשֶׁר בְּכַה"ג וְאַלְמָה תְּנַאי גֵּט מְוִטְעָה פְּסוּל אֵלָּא ע"כ מִיִּנְי שְׁאָמְרוּ לוֹ בְּדִרְךָ תְּנַאי וּבְחִלְצָה לֹא מְהַי תְּנַאי כִּינן שַׁא"א לְעֵשׂוֹת ע"י שְׁלִיחַ.

אָבֵל בְּגֵט מְהַי תְּנַאי. וּבְפֶרֶק הַמְדִיר דָּף ע"ד בְּעִינן לְמִימַר הֵתָם טַעְמָא אַחְרִיתָא דַּמְש"ה חִלְצָה מְוִטְעַת כְּשֶׁרָה מְשׁוּם דְּכִינן דְּעֵבִיד מַעֲשֵׂה אַחֻלִי אַחֻלִיָּה לְתַנְאִיהָ.

וּלפ"ז ג"כ יִקְשָׁה גֵּט מְוִטְעָה אִמְאִי פְּסוּל בְּגֵט נִמְי נִימָא דְּאַחֻלִי לְתַנְאִיהָ וְעִי' תוּס' שָׁם. וְצ"ל דְּבְעִינן דְּוִוְקָא מַעֲשֵׂה גְדוֹל כְּמוֹ חִלְצָה שְׁנַאֲסָרָה עֲלֵיו לְעוֹלָם אוֹ בִּיאָה דְּאִין דְּרָף לְעֵשׂוֹת בִּיאַת זְנוּת בְּזַה אָמְרִינן דְּאַחֻלִי לְתַנְאִיהָ אָבֵל בְּגֵט לֹא אָמְרִי' דְּאַחֻלִי לְתַנְאִיהָ וְכּוֹן בְּשֶׁאֲרִי דְּבָרִים כְּמוֹ מְכִירָה וְקִנְיָן: וּמִיִּנְי תוֹ הֵתָם בִּירוּשְׁלָמִי עֲבָדָא דַּר' חִיָּיא בַר וִוְהָ דְּאָמַר לוֹ חֲלוּץ לָהּ וְעַקְוֹר זִיקְתָּהּ הִימְנָה וְהִיא נִישְׂאָת לָהּ לְאַחַר זְמַן דְּרָף נִישְׁוֹאִין.

וְכַתְּבוּ הָרַאשׁוֹנִים ז"ל דַּר"י נִמְי מוֹדָה בְּזַה כִּינן שְׁהוּא מְתַכּוֹנִין לְעַקְוֹר הַזִּיקָה אֵלָּא שְׁמַטְעָהּוּ מְצַד אַחַר וְהָא דְּלֹא מוֹקִי לָהּ ר"י בְּהָכִי הוּא ג"כ מְשׁוּם דְּמִקְלֵתָא דְּפִשְׁיטָא הִיא וְנֹאפִי' תְּנַאִיהָ לֹא שְׁיִיף בְּזַה אִם חֲלוּץ לָהּ ע"מ שְׁתִּינְשָׂא לוֹ לְאַחַר זְמַן דְּהִי מְתַנָּה ע"מ שְׁפַתְבַּת בְּתוֹרָה.

וְעוֹד הַטְעָמָה כְּזוֹ לֹא שְׁיִיכָא בְּגֵט. וְהַה"מ ז"ל צִיָּדָד לֹאמַר דְּהַרְמְב"ם ז"ל מְדַמֵּי לָהּ לָהּ אַחַר דַּר"י.

וְלַעֲנַ"ד הַדְּבָר פְּשׁוּט דְּבָהָא כ"ע מוֹדִים דְּכָל שְׁהוּא מְתַכּוֹנִין לְעַקְוֹר זִיקְתוֹ חִלְצָה כְּשֶׁרָה הִיא. וְלָרֹב פְּשִׁיטוֹתוֹ לֹא הִנְצִרְךָ הַרְמְב"ם ז"ל לְכֹתְבוּ לָהּ דִּינָא: וּבָהָא דְּאָמַר ר' מְנַא אִם אָמַר ע"מ נוֹתְמַת לוֹ נִרְאָה דַּש"ס דִּילְנן פְּלִיג בְּהָא כִּינן דְּתַנַּאי לֹא שְׁיִיף בְּזַה אֵלָּא מְתוֹרַת שְׁכִירוֹת וְכְמוֹ שְׁפִי רַש"י ז"ל.

וְהַרִי זֶה דוֹמָה לְמַעֲבֹרַת דְּמְצִי לְמִימַר מְשֻׁטָּה אֲנִי בָּהּ. אָבֵל הִירוּשְׁלָמִי ז"ל דְּמַטְעֵם תְּנַאִיהָ צְרִיכָה לִיתְּמֵן לוֹ כְּדִי שְׁתַּתְּקִינָם הַחִלְצָה מְשׁוּם דִּישׁ תְּנַאי בְּחִלְצָה אָבֵל הַבְּרִירָה בִּינְדָה שְׁלֹא לִיתְּמֵן וּלְבַטֵּל הַחִלְצָה.

וְעִינן בְּדְבָרֵי הָרַא"ש ז"ל וּבְדְבָרֵי הַרְשֵׁב"א ז"ל בְּאַרְיִכוֹת בְּזַה: וְהַגָּה הַרְמְב"ם ז"ל בַּפ"ד מֵהִלְכוֹת יְבוּם כְּתִב סְתָמָא דְּאַפִּילוּ בַּע"מ שְׁתַּתְּמֵן לִי מְאִתִּים זִוּז הַחִלְצָה כְּשֶׁרָה אַע"פ שְׁלֹא נִתְּנָה כִּינן שְׁנַתְּכּוֹנִין לְחֲלוּץ וְלֹא בִּיאַר טַעְמוֹ שֶׁל דְּבָר אִי מְשׁוּם דְּהִי דְּבָר שַׁא"א לְעֵשׂוֹתוֹ ע"י שְׁלִיחַ אוֹ מְשׁוּם דְּאַחֻלִי לְתַנְאִי'.

וּבַפ"ו מֵהַל' אִישׁוֹת לֹא כְּתִב הַרְמְב"ם ז"ל בְּדִינֵי תְּנַאי הָא דַּא"א לְעֵשׂוֹתוֹ ע"י שְׁלִיחַ. וְכַתְּבַת הַכ"מ ז"ל שֶׁם דְּהַרְמְב"ם ז"ל ס"ל דְּטַעְמָא דְּחִלְצָה מְוִטְעַת הוּא מְשׁוּם דְּאַחֻלִי' אַחֻלִי' לְתַנְאִיהָ וְהִבִּיא רְאִיָּה לְזַה מְהָא דְּפֶסֶק בְּהַמְקַדְּשׁ ע"ת וּבְעַל דְּצְרִיכָה הִימְנוּ גֵּט.

וּכְבָר הַקְּשָׁה הַלַּח"מ ז"ל עַל דְּבָרֵיו שֶׁם דְּהָא מְסַפֵּק הוּא דְּצְרִיכָה גֵּט וְאַמְאִי הִי הָכָא חִלְצָה כְּשֶׁרָה. וְהַה"מ ז"ל כְּתִב דְּהַטְעֵם הוּא מְשׁוּם דַּא"א לְעֵשׂוֹת ע"י שְׁלִיחַ וְכַמְסַקְנַת הַש"ס בְּפֶרֶק הַמְדִיר.

אֵלָּא דִּישׁ לְהַקְשׁוֹת לְפִי שִׁיטַת הַרְמְב"ם ז"ל דְּבַע"מ לֹא בְּעִינן כָּל מְשֻׁטֵי הַתְּנַאִים. א"כ אִפִּי דְּבָר שַׁא"א לְעֵשׂוֹת ע"י שְׁלִיחַ לִיהִי תְּנַאִי וְתַנְאִי.

וכן הקשה הר"ן ו"ל פ"ק מי שצחזו. אבל נראה דאין פ"ק קוש"א ואדרבה ק"ו הוא משאר תנאי דהמעשה אינה מתחלת מיד אלא לאחר קיום התנאי.

ואפ"ה אם המעשה א"א לעשות ע"י שליח לא מהני התנאי לבטל המעשה כל שכן בתנאי דע"מ דהמעשה מתחלת מיד דאין התנאי יכול לבטל המעשה היכא דא"א להעשות ע"י שליח. וכ"ת דילפינן מב"ג וב"ר לענן אפ"ש להעשות ע"י שליח גם בע"מ א"כ לענן שאר משפטי התנאים נמי לילף דהא פ"ק פ"ב הר"ן ו"ל שם דילפותא דב"ג וב"ר אינה אלא אסמכתא בעלמא: והנה לעיל פ"ק ר"ג מוקי רב אשי לפלוגתא דרבי ורבנן בי"ש תנאי בחליצה ורבינא קאמר דכ"ע יש תנאי בחליצה אלא פליגי בתנאי כפול.

ולד' הרמב"ם ו"ל דבע"מ לא בעינן ת"כ א"כ יקשה דהא תנאי בחליצה ע"כ ע"מ הוא והיינו מעכשיו דאל"כ אין החליצה פ"ק דאינה חלה אלא לאחר קיום התנאי ותו ליכא חליצה. והוי דומיא דמשנה פ"ה זו ולא תקנה אלא לאחר ל' יום דלא קנה.

ולשיטת הרמב"ם ו"ל מ"ט דמ"ד דבעינן ת"כ אם לא שפ"ק דב"ק פליגי אי בעינן ת"כ בע"מ אי לא. והיינו דפליגי גבי חליצה ולא פליגי בעלמא.

והתוס' ו"ל הקשו לעיל שם אדמפלגי לענן קידושי זיקת יבמים ליפליגי לענן להתיירא לשוק. ולפי מה שכתבתי דתנאי בחליצה ע"ע הוא.

א"כ לכ"ע מותרת לשוק מיד אחר החליצה לדעת הרמב"ם ו"ל בפ"ח מהל' גירושין ע"ש והתוס' ו"ל פירשו ה"ם דלענן שישאר עליה זיקת יבמים הוא דקאמר יש תנאי. ואין דבריהם ו"ל מוכנים פ"ק דקי"ל דאין תנאי מועיל בדבר שא"א לעשותו ע"י שליח.

א"כ מהיכא תיתי נימא דעדיין יש עלי' זיקת יבמים וצ"ל דמדרבנן בעלמא הוא דאמרין דיש עליה קצת זיקת יבמים. אבל אפתי תיקשי הא דרבינא דאמר דכ"ע יש תנאי בחליצה והיינו נמי לענן שיהא עלי' זיקה ואמאי פשיטא ליה לרבינא הכי ולא ניחא ליה לאוקמא פלוגתא בהכי פ"ק דבאמת לא מהני תנאי ואפילו לכתחילה עבדינן הכי כדאי"תא בשמעתי.

ועוד דמאי קאמר בת"כ פליגי ולמאן דבעי ת"כ אין פ"ק זיקה פ"ק. פ"ק דלא כפ"ק לתנאיה ואמאי בעיקר תנאה דאין תנאי בחליצה אפ"ה חיישינן קצת לזיקתה פ"ק דאתני ואי לא כפ"ק לתנאה לא חיישינן פ"ק הא תרנוניהו מחד מקום גמרינן דלא הוי תנאי מב"ג וב"ר ואי לא חיישינן אי לא ה"נ לא ניחוש לתנאי בדבר שא"א לעשות ע"י שליח.

ע"כ נראה יותר לפרש כפ"ק דלגמרי פליגי אי יש תנאי. ומה שיקשו מבריתא בחליצה מוטעת ו"ל דס"ל לרבינא פשיטת הירושלמי דלאו בתנאה מירי אלא בהטעאה בעלמא וכמ"ש לעיל: ועיין תוס' בנזיר דף י"א שיקשו על הא דאי"תא ה"ם האומר הריני נזיר על מנת שאטמא למתים הוי נזיר לכל משום דהוי מתנה על מה שכתוב בתורה.

ותפוק ליה דהוי דבר שא"א לעשותו ע"י שליח ורבינא הוא דקאמר ה"ם הכי. ולפי ה"ל אין פ"ק קוש"א דרבינא ס"ל דלכ"ע יש תנאי בחליצה.

וי"ל דבברייתא ה"מ דתני מפני שמתנה ע"מ שפ"תוב בתורה הוא דקש"א להו. ועוד דלשיטתם רבינא נמי מודה דלעיקר הדין אין תנאי בחליצה והשע"המ האריף בזה והקשה שם לדעת מהרימ"ט דאין אדם יכול להקדיש דבר ע"י שליח מהא דתנן נטיעות האלו הקדש אם אינן נקצצות ולא נקצצו יש להם פדיון.

והא אפילו נקצצו ליקדשו ולא ליהני בזה תנאה פ"נ דא"א להקדיש ע"י שליח ול"נ דגדר והקדש שאני דהוי גדר ופתחו עמו פי היכי דמצינו בכמה מקומות כה"ג בסוף מנחות הרי עלי עולה ע"מ שלא אתחייב באחריותה.

ועוד בכמה דוכתין לענין גדרים וא"ש בזה קושית התוס' בגזיר ג"כ. ועוד הא באיסורא גם ר"מ מודה דאמרינן מפלל לאו אתה שומע.

הן כדאיתא בשבועות סוף פרק שבועות העדות. דלא גמרינן מבני גד וב"ר.

אלא ממונא או איסורא דאית ביה ממונא וא"כ באיסורא ה"ה דמהני תנאי אפי' אם א"א לעשות ע"י שליח. ועיין תוס' בשבועות שם ובגדרים דף י"ג.

אלא דע"כ לא דמי משפט דבר שא"א לעשות ע"י שליח לשאר משפטי התנאים דשאר משפטי התנאים מסב"א ה"א דמהני בלא ת"כ אלא מפלל הן אתה שומע לאו וי"לפינן מב"ג וב"ר דלא אמרינן מפלל הן אתה שומע לאו ולא ילפינן אלא לדבר שיש בו ממון אבל באיסורא גרידא אמרינן מפלל הן כו'.

ובהא דתנן בפרועי ראש דבמיתה עיין שם בשבועות. אבל דבר שא"א לעשות ע"י שליח ע"כ צ"ל דמסב"א לא מהני ביה תנאה ומב"ג וב"ר לא מצינו למילף וכיון דמסב"א לא מהני בי' תנאה ה"ה דבאיסורא גרידא לא מהני ביה תנאה.

והרא"ש ז"ל בשמעתין כתב דאין פח בשום תנאי לבטל המעשה מן הדין אלא דילפינן מב"ג וב"ר דתנאי מהני. ומהא דאמרינן באיסורא מפלל הן כו'.

משמע דאדרבא מן הדין ה"ה מהני בלא משפטי התנאים. והדברים ארוכים ורחבים בזה ספר האריכו בהן הראשונים ז"ל ואין פאן מקומו להאריף בזה.

ואחר פל הג"ל זה נראה ברור דאין המשפט הזה דבעינן זנוקא דבר שאפשר לעשות ע"י שליח כ"כ פשוט ופליגי בזה אמוראי דלעיל פרק ר"ג. וכן נראה מסתימת לשון הרמב"ם ז"ל דלא כתב למשפט הזה בין שאר משפטי התנאים.

אלא דא"כ עדיין צ"ע מ"ט בחליצה מוטעת כשירה. והשעה"מ ז"ל שם כתב דלר"י נמי מה"ת כשרה בלא פנונה ומש"ה ע"י תנאי כשרה לגמרי והביא ראיה לזה מדקרי לה בחליצה פסולה ומבואר בדברי הרמב"ם ז"ל דכל היכא דהוי חליצה פסולה אינה אלא מדרבנן.

והדבר תמוה דאדרבה איפכא הוא דאינה פוסלת אלא מדרבנן. אבל מה"ת לאו חליצה היא פלל וכל הני דתנן בפירקין חליצה פסולה מדרבנן בעלמא הוא דמפסלא לאחיז.

אבל מה"ת לאו חליצה היא פלל לבד בחליצת קטנה לשיטת הלח"מ ז"ל. ע"כ נראה יותר לומר בזה דכי היכי דלר"ל נעקר זיקתה ע"י מעשה החליצה לחוד בלא שום פנונה

והחליצה לבד הוא שעוקרת הזיקה ה"נ לר"י כינו שנתפונן לחלוץ לה ולעקור זיקתה
אע"ג דעל תנאי עשה לא מהני תנאה בזה והחליצה עצמה פועלת פעולתה לעקור הזיקה
אפי' לא נתקנים התנאי וזה שכתבו שהרי נתפונן לחלוץ לה.

וא"ש בזה הא דפליגי לעיל בגיש תנאי בחליצה ואי תימא דפליגי בדבר שא"א לעשות
ע"י שליח. א"כ מאי ארי' דפליגי בחליצה הא מצי לאיפלוגי בשאר מילי כה"ג.

אבל לפי הג"ל ונוקא בחליצה הוא דפליגי ועדיין צ"ע בזה: ודרך אנב אבאר הלכה א'
בדברי הרמב"ם ז"ל ואיפסיקא בש"ע דהיכא דנחלצה בחליצה פסולה ונישאת בחליצה
זו חולצת שנית חליצה פשרה ולא תצא מבעלה.

וכבר הניח הה"מ ז"ל בצ"ע מנ"ל הא דבחליצה פסולה מה"ת דלא תצא. ולדידי קשיא
לי מדברי התוספתא החרש שנוחלץ כו'.

והחולצת מן הקטן תצא וי"ג דרכים בה דברי ר"מ שאמר משום ר"ע וזה ר"מ ס"ל
דחולצת מן הקטן חליצתה פסולה ואפ"ה אמר דתצא. ועיין בדברי הגר"א בש"ע אה"ע
סי' קס"ט ודו"ק: תוס' בד"ה ורבא דידיה כו'.

בסוף דבריהם הקשו מדברי התוספתא דתני חולצין לאשה אע"פ שאין מפירין. ותי'
דהתם מיירי מדאורייתא.

ולא הבנתי דהא תני התם נמי ממאנין אע"פ שאין מפירין. והתם ליכא למימר
דמדאורייתא קאמר וצ"ע: ע"ב גמרא מודה רבא בלא אבה יבמי וכדר' זירא דאמרפל
הראוי לבילה כו'.

כן הוא גירסת הרי"ף ז"ל. ומשמע מדבריו ז"ל דאם אינה יכולה לקרות בגשימה אחת
מעפכת החליצה ג"כ.

וכבר הקשה הרשב"א ז"ל ע"ז הא ליכא מצוה כלל לקרות פאחת דאפסוקי מילתא לית
לו בה ולמה יעפכ. והרמב"ם ז"ל פתב ג"כ פגירסת הרי"ף ז"ל.

אבל אינו מבואר בדבריו ז"ל דמעפכת החליצה בזה. ובירושלמי בפירקין איתא אמר ר'
מנא אע"ג דאמר רב שמואל קרייה לא מעפכא מודה שהוא אומרן על הסדר אבל לא
למפרע או שאר שינוי.

וגם בזה אין הכרח לומר דאם אמר שלא על הסדר מעפכת החליצה אלא דלא יצא ידי
קריאה קאמר. ועיין בש"ע שם ובב"ש: צריכי דיני למיחזי רוקא פי נפיק מפומי' דיבמה
דכתיב לעיני הזקנים וירקה.

וכתב הרמב"ם ז"ל דאין זה אלא לכתחילה אבל אם לא ראו ג"כ פשרה. ואין צריכה
לרוק פ"א.

ויש לדקדק דהא משמע לעיל בריש פירקין דדרשא גמורה היא ועיקר קרא דלעיני להכי
כתב רחמנא ונהי דאין החליצה פסולה בזה מ"מ תרוק פ"א. וכן הקשה בק"ע ויפה השיג
שם על הב"ש.

וי"ל דעיקר קרא דלעיני הזקנים קאי אנוחלצה נעלו. ודרשא דרבא אסמכתא היא.

והא דמיייתי הש"ס לעיל הא דרבא היינו דמינה שמעינו דחליצה דצריכה להיות לעיני הזקנים. אלא דלזה לא צריה קרא דלעיני דאפילו אי כתב רחמנא ונגשה אל הזקנים וחקצה הנה שמעינו דהחליצה צריכה להיות בפני הדיינים אבל ריקה ה"א דאין צריה להיות בפני הזקנים אלא בפני היבם פדכתי וירקה בפניו להכי איצטריה לעיני דריקה נמי צריה להיות לעיני הזקנים.

והכי משמע בילקוט בשם הספרי וירקה בפניו יכול בפניו ת"ל לעיני הזקנים רוק הנראה לדיינים עיי"ש: הדרן עלה פרק מצות חליצה פרק בית שמאי דק"ז ע"א אין ממאנין אלא ארוסות.

ע' בחי' הרמב"ן והרשב"א ז"ל שדיקדקו מלישנא דמתני' דלב"ש נמי בנשוא' בדיעבד מיאונה מיאון. והביאו ראי' לזה מירושלמי גבי עובדא דפישון הגמל.

ובירושלמי בריש פירקין איתא דלב"ש אין מיאון נשואה מיאון אפי' עברה ומיאנה והיינו למאן דמפרש טעמא דב"ש משום דס"ל כר"א דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה ואם תמאן יהיה בעילת זנות.

והא דאמרינן התם גבי הא דפישון הגמל דאם עברה ומיאנה מיאונה מיאון היינו לאינדא טעמי דאמרינן בגמרא. וכן כתב הק"ע שם.

אלא דבירושלמי לא מצינו טעמא אחרנא אלא מחמת בעילת זנות. ואי לא דמסתפינא הייתי אומר דצ"ל בירושלמי בהא דפישון הגמל דאם עברה ומיאנה שלא בפניו הוי מיאון דע"כ לא דמיין כולהו בבי דמתניתין אהדדי.

דחא ביבם ושלא בב"ד לב"ש ודאי אין מיאונה מיאון. כדמשמע בגמרא.

אלא דהתם נשואה נמי הויא פדאיתא לקמן: ב"ש אומרים בפעל ולא ביבם. למ"ד בגמרא דלכ"ע אינה ממאנת בזיקתו אלא במאמר.

א"כ אמאי לא פשטינן מהכא דמאמר לב"ש אירוסין עושה דאי נישואין א"כ תיפוק ליה דהויא נשואה. וי"ל דמאמר דארוסה לכ"ע אינו עושה אלא אירוסין וק"ל: מסר האב לשלוחי הבעל.

פ"י רש"י ז"ל דהיינו מסרו האחים לשלוחי הבעל. ודייקו הראשונים ז"ל מדבריו דס"ל דיתומה בתי האב לא תקינו לה רבנן נישואין.

ומש"ה ליכא לאשפוחי מסירת האב גבי מיאון. אבל בירושלמי בפירקין איתא קטנה, ששהיאיה אביה ונתגרשה והלכה היא והשיאה א"ע חוזרת וממאנת.

אלמא ביתומה בתי האב ג"כ צריכה מיאון. ועיין בחי' הרמב"ן ז"ל שחילק בארוסה בין קידשה עצמה או קידשוה אמה ואחיה לדעת הגאון ע"ש.

וה"נ אפ"ל דבקידשה עצמה יש לה קידושין דרבנן אפי' יתומה בתי האב. אבל לאביה ואמה אין להם רשות בה עוד אפילו מדרבנן.

ומש"ה לא אנשפחן מסירת האב לשלוחין ביתומה בתי האב. אבל לקמן בפירקין גבי הא דתנן ומודים חכמים לר"א ביתומה בתי האב כו'.

נדאי משמע מלשון רש"י ז"ל שם דאין לה קידושין כלל. וכמו שכתב הריטב"א ז"ל.
אבל מסוגיא דשמעתין שם משמע דיש לה נישואין דרבנן דאל"כ מאי קמ"ל בהא דמודים
תקמים לר"א. ועוד דרב אשי מפרש התם טעמא דר"א גזירה משום יתומה בתיי האב
ואי לית בה נישואין כלל לא שיניד גזירה בזה.

וביותר קשה דהא במתני' דריש מכילתין בהא דתנן כל שיכולה למאן ולא מיאנה פתב
רש"י ז"ל בפ"י דיתומה בתיי האב יש לה נישואין דרבנן וצריכה מיאון. וכן פתב רש"י
ז"ל לקמן ע"ב וצ"ע.

וכן מבואר להדיא לעיל דף י"ב בש"ס ולקמן ע"ב: ע"ב אמר שמואל עד שתגדיל ותאמר
רוצה אני במיאונים ראשוני. ועולא אמר תרתי קתני כו'.

נראה דפליגי בטעמ' דב"ש שמואל ס"ל דטעמא דב"ש הוא משום דאין בנות ישראל
הפקר ליארס או לינשא שנית אחר המיאון משום דשמא חזרה בו מן המיאון הראשון
ואע"ג דאינו יכולה לבטל המיאון בחזרתה מ"מ נראין בנות ישראל כהפקר.

ועולא ס"ל דטעמא דב"ש הוא שלא להרבות במיאונים משום דבזה נראית כהפקר.
ומש"ה אינה אסורה אלא ליארס אחר המיאון שמא תמאן גם בזה.

אבל לינשא מותרת גם בקטנותה דתו לא תמאן דנשואה אינה ממאנת. וי"ל דשמואל
ועולא פליגי בהא.

דשמואל ס"ל דבנשואה נמי אם עברה ומיאנה הוי מיאון. ומש"ה לא ניחא ליה לתרוצי
מתניתין דאו תמאן ותנשא קתני פיון דגם בנשואה יכולה למאן ולעולא ס"ל דנשואה
אינה ממאנת אפילו בדיעבד שפיר מתרץ דאו תמאן ותנשא קתני.

ועיין בזה בירושלמי ובק"ע ודו"ק: אמר רב יהודה ואמרי לה במתניתא תנא בראשונה
היו פותבין גט מיאון לא רעינא כו'. פיון דחזו דנפיש כו'.

משמע דכל היכא דתני בראשונה אבל עכשיו חזרו ותקנו לכתוב בלשון אחר. וא"כ הא
תנא בתוספתא גבי גט חליצה נמי הכי בראשונה היו פותבין שטרי חליצה קרבת
לקדמנא ושרת סיני מעל רגלי' וכל הגנוסח כמו שכותבין עתה והא משמע דהשתא לא
פתבינו הכי פיון דקתני בראשונה.

וי"ל דאמוראי לעיל אמרי הכי פתבינו וש"מ דלא היה בזה תקנה אחריתי: דף קח אמר
רב יהודה כו' הלכה כר"ח בן אנטיגנוס. עיין מהרש"א ז"ל שהביא פ"י המשנה להרמב"ם
ז"ל שכתב ענין אמרו שאין צריכה למאן.

היינו שאין צריכה למאן בפני ב' אלא תלף ותנשא ותעשה רצונה. וכתב דמשמע ליה
הכי מדמייתי עלה להא דר"י ב"ב.

וכתב עוד דריב"ב נמי בקטנה פי האי מיירי שאינ' יודעת לשמור קידושיה. ואין דבריו
ז"ל מוכנים.

דא"כ אמאי פליגי רבנן עלי'. ועוד דאמאי לא מיבעי ליה נמי אי פליגי רבנן אר"ח בן
אנטיגנוס פיון דר"ח וריב"ב אמרו דבר אחר.

ועוד דְהַרְמַב"ם ז"ל פָּתַב פֿון אַרְיִשָׁא דְהַשְׂיִאוּהָ שְׁלֵא לְדַעְתָּהּ אֵינָה צְרִיכָה לְמֵאן. ע"כ
נִרְאֶה לִי דְהַרְמַב"ם ז"ל נָמִי ס"ל דְּאֵינָה צְרִיכָה פְּלוּם.

נִהְרִי הִיא כְּפִנוּיָהּ. אֲלֵא דְלַעֲנֵן מֵאִי קֵאָמַר אֵינָה צְרִיכָה לְמֵאן דְּהֵא מְסַתְמָא מִיָּאנָה בּוּ פִינּוּ
דְּאֵינָה רוּצָה בּוּ לְהַכִּי פְּתַב דְּאִין צְרִיכָה לְמֵאן פְּדִין מִיָּאון בְּפִנֵי ב'.

אֲלֵא הִיא בְּרִשׁוֹת עֲצָמָה לַעֲשׂוֹת פְּרִצוּנָה וְכִמוּ שְׁפַתְבּ בְּחִיבּוּרוֹ בְּפִי"א מֵהַל' גִּיטִין. וְכֵן
מִשְׁמַע מְהָא.

דְּכַתְבּ דְּלֵא בְּעֵינֵן מִיָּאון בְּפִנֵי שְׁנַיִם. וְאִי נִימָא דְנִיְשׁוּאָיָהּ הֵן מִיָּאוּנִיָּהּ הָא הֵנִי לָהּ מִיָּאון
בְּפִנֵי ב'.

וְכֵן פִּי' ר"ח ז"ל דְּכְפִנוּיָהּ הִיא אִפִּי' אִם גְּדֻלָּה תַּחֲתִיָּהּ וְלֹא בְּעַל. אֲלֵא דְהַרְשֵׁב"א ז"ל פְּתַב
דִּי"ל דְּאֵינָה צְרִיכָה מִיָּאון הִינְנוּ דְּאֵינָה פְּאֻשְׁתּוֹ לְכָל דְּבָר אַבְּל צְרִיכָה מִיָּאון פְּמוֹ לר"א
דְּאָמַר אִין מַעֲשֵׂה קִטְנָה פְּלוּם לְכָל דְּבָר אֲלֵא שְׁצְרִיכָה מִיָּאון.

וְלֹא אַדְעָ מִי הִכְרִיחוּ לָזֶה פִּינּוּ דְבַדְר"א תְּנִי אֲלֵא שְׁצְרִיכָה מִיָּאון וְהֵכָא תְּנִין אֵינָה צְרִיכָה
לְמֵאן. מִשְׁמַע דְּנִפְקָא בְּכַדִּי וְלִקְמֵן יִתְבָּאָר עוֹד בְּזֶה: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל חוֹזְרֵנִי
כו'.

וְעוֹמְדַת מַחֲקוֹ וְטוֹבְלַת וְאוֹכְלַת בְּתְרוּמָהּ. מִשְׁמַע מְזֶה דְלר"א אִין לְבַעֲלָהּ עַלִּי שׁוּם קִנְיָן
אִישׁוֹת פִּינּוּ דְּאוֹכְלַת בְּתְרוּמָהּ אִם בַּת פֶּהֵן הִיא.

וּא"כ לְמֵאִי נִפ"מ מַה שֶּׁהִיא צְרִיכָה מִיָּאון דְּאִי לַעֲנֵן שְׁאַסוּרָה לְהִינְשָׂא לְאַחַר אֲלֵא ע"י
מִיָּאון ז"א דְּהֵא נִיְשׁוּאָיָהּ הֵן מִיָּאוּנִיָּהּ. וִי"ל דְנ"מ לַעֲנֵן יְבוּם אִם מַת בַּעֲלָהּ זְקוּקָה הִיא
לִיָּבָם.

וְכַד מִשְׁמַע לְקִמְן בְּהָא דְגִזְר ר"א אִטּוּ יְתוּמָה בְּחַיִּי הָאָב אֲלֵמָא דְלר"א נָמִי קִטְנָה בַּת חֲלִיצָה
וְיְבוּם הִיא. אֲלֵא דְהֵא גּוֹפָא צ"ע אִמָּאִי הִיא פְּאֻשְׁתּוֹ לַעֲנֵן חֲלִיצָה וְיְבוּם טְפִי מִשְׁאָר מְקִלִי
דְּאִישׁוֹת.

וּמֵהָא דְלִקְמֵן אִין רֵאִי דְהֵתָם ר' אֲלַעֲזָר הִיא וְהֵכָא ר' אֲלִיעֶזֶר. וִי"ל דְנ"מ לַעֲנֵן אִם גְּדֻלָּה
אַצְלוֹ וְלֹא מִיָּאנָה בּוּ דְתוּ אֵינּוּ יְכוּלָה לְמֵאן.

וְכִמוּ שְׁפַתְבּ הַרְשֵׁב"א ז"ל לַעֲנֵן הַשְׂיִאוּהָ שְׁלֵא לְדַעְתָּהּ אוּ שְׂאֵינָה יוֹדַעַת לְשִׁמּוֹר קִדּוּשֵׁי'.
וּמֵהָא דְקֵאָמַר הַש"ס לר"א נָמִי חֲלַק דְּאִי לָאו אֻשְׁתּוֹ מִיָּאון נָמִי לֹא תִיבְעֵי.

מִשְׁמַע דְּלֹא פְּמוֹ שְׁפַתְבּ הַרְשֵׁב"א ז"ל בְּהַשְׂיִאוּהָ שְׁלֵא לְדַעְתָּהּ דֵּא"כ לְרַבְּנָן נָמִי תִיִּקְשִׁי
הַכִּי אִי לָאו אֻשְׁתּוֹ הִיא מִיָּאון נָמִי לֹא תִיבְעֵי וְדו"ק. וּמ"מ לְקִמְן מוּכַח מִמַּתְנִיתִין דְּקִטְנָה
בַּת יְבוּם הִיא לר"א דְּאָמַר מְלַמְדִין אֶת הַקִּטְנָה שְׁתַּמָּאן בּוּ.

וְשֵׁם יִתְבָּאָר: גַּמ' אָמַר ר"י אָמַר שְׁמוּאֵל תְּבַעוּהָ לִינְשָׂא וְאָמְרָה מַחֲמַת פְּלוּנִי בְּעַלִּי זֹו הִיא
עַפְכָּה שֶׁהוּא מִן הָאִישׁ מַחֲמַת בְּנִי אָדָם שְׂאֵינָם מְהוֹנְגִינָם זֹו הִיא עַפְכָּה שֶׁהוּא מִן הָאִישׁ עֵינִין
רַש"י ז"ל וְנִרְאֶה שֶׁהוּא ז"ל ג"כ מְפָרֵשׁ כִּפִּי הַתּוֹס' ז"ל דְּקֵאִי אֻשְׁלֵא לְדַעְתָּהּ דְּקֵאָמַר ת"ק
דְּאִין צְרִיכָה מִיָּאון.

וע"ז קאָמער ראב"י דאָס תּבִעוּה לַיְנֻשָׁא וְלֹא רְצֻתָהּ מִחַמַּת פְּלוּנֵי בְעָלֵי הָוֵי לְדַעְתָּהּ וְצָרִיכָה מִיָּאוֹן. אַלָּא דִּישׁ לְדַקְדֵּק לְפִי זֶה אַפְתִּי אַמְאֵי צָרִיכָה מִיָּאוֹן פִּינּוֹן דְּהַקְדוּשִׁין הָוֵי שְׁלֹא לְדַעְתָּהּ.

וצ"ל דמ"מ כל שהוא לדעתה אח"כ ויושבת תחתיו ברצונה. הרי היא פאשטו.

והרשב"א ז"ל פ"א דראב"י ג"כ על שיטתו אשר כתבתי לעיל דאם העפכה הוא מחמת פלוני בעלי הרי היא פאשטו וזוהי בה בכל הדברים. אבל אם העפכה הוא מחמת בני אדם שאינם מהונגנים אינה פאשטו לכל הדברים אבל צריכה מיוון.

וראב"י מקריע הוא בין ר"א לר"י דלר"א בכל גוונא אינה פאשטו ולר"י יהושע בכל גוונא הרי היא פאשטו ולראב"י אם העפכה מחמת האיש הרי היא פאשטו לכל דבר ואם שלא מחמת האיש אינה פאשטו וסדורא דמתני' א"ש לפי שיטתו דלשיטת התוס' ז"ל הנה צריף לשנות דברי ראב"י קודם דברי ר"א פיון דקאי אהשיאונה שלא לדעתה.

וכבר כתבתי לעיל דלענ"ד אין שיטתו מוכרחת ולישנא דמתני' לא משמע כן. ומה שנסתייע לפירושו מד' הירושלמי פבר תמה עליו הק"ע והדבר פשוט דהירושלמי מפרש לד' ראב"י כאפ"י בר אבין: ע"ב ורמינהו הממאנת כו' אלמא לא אתי מיוון דחבריה ומבטל גיטא דידיה.

וע' תוס' ז"ל שהקשו אמאי לא דייק מגופא דסיפא. ועי' מהרש"א ז"ל.

ולפי מאי דגרסי' במתני' ב' מיוונים וב' גירושין לכאורה לא מוכח ממתני' דאסורה לחזור לו אחר מיוון דחבריה והראשון שגירשה אסורה לחזור לו משום גירושין השני. אבל לגירסת הרי"ף ז"ל דגרס מיוון שלישי ע"כ אתי לאשמעינן דהשני שגירשה ג"כ אסור להחזיר גם אחר מיוון דחבריה ובריירושלמי נראה דס"ל דמיוון דחבריה מבטל גיטא דידיה.

ואמר התם והוא שיהא הגט בסוף אבל המיוון בסוף משמע דמותר להחזיר. והיינו כפי הנוסחא אשר לפנינו.

ומסקנת הש"ס דמיוון דחבריה לא מבטל גיטא דידיה משום דאזיל ומשבש לה. וכדאי תנא דבזו אסר ר"ע וריב"ב.

וכתב הש"ג דלענ"ג איסור פהונה מיוון דחבריה מבטל גיטא ומותרת לכהן. ולענ"ד צריף עיון פיון דאיכא עלה שם גרושה ליאסר בקרוביו נראה דאסורה לכהונה.

ועוד דלכהונה חמיר איסורא דאפ"י ריח הגט פוסל בה: מאן תנא כו'. עיין בתוספתא דתני התם פלוגתא במיוון דידיה או אי מבטל גיטא.

והיינו דקאמר שמואל לעיל תברא והכא לא ניחא לי' למימר דהני תנאי היא פיון דבמתני' פליגי במיוון דחבריה. ומש"ה מיייתי הש"ס.

תנחי דפליגי בהא: שם גמרא ברם כף שאלו הרי שהיתה אשת אחי אמו שהיא שניה לו ונשאה אחיו מאביו ומת מהו שתמאן כו'. ותתשבם צרתה יש מיוון לאחר מיתה במקום מצוה.

ומהרש"ל ז"ל כתב דלא גרסינו צרתה אלא היא גופא מיבעי ליה אי תתניבם ע"י מיאון שפתמאן באחי אמו למפרע. וכמבואר בל' רש"י ז"ל אבל מהרש"א ז"ל כתב לקנין דאצרה מיבעי ליה והמיאון הוא באחי מאביו.

וכבר כתבתי לעיל במכילתין דאין איסור בצרת שניה כלל. ובד' הנימק"י ז"ל מבואר להדיא דמיאון באחי אמו מיבעי ליה בהא דכתב בד' הרי"ף ז"ל דהטעם משום דבשעת נפילה נראית כאשת אחי אמו.

וכן מבואר בדברי הרשב"א ז"ל שכתב לתרין הא דעולא ס"ל דממאנת לזיקתו והכא מסקינן דאין מיאון לאחר מיתה. והיינו משום דהכא ליכא עלה שום זיקה צא זיקת אישות ולא זיקת יבום והיינו במיאון דאחי אמו.

וע"י בד' הה"מ ז"ל בפ"א מהל' גירושין שכ' להני תרי טעמי בחדא הא דבשעת נפילה נראית כאשת אחי אמו. וגם האי טעמ' דאין עליה זיקה ובאמת הם תרי טעמי כמבואר בד' הרשב"א ז"ל לעיל בפירקין ולד' הרמב"ם ז"ל שכ' דמותרת בשאר קרובים ע"כ צ"ל האי טעמא לחוד משום דאין עליה זיקה.

וכמו שכ' הרשב"א ז"ל. ועיין לח"מ שם: ד"קט א"ה חליצה נמי לא תיבעי.

וכ"ת ה"נ והתנ"י ר"א אמרו חולצת והיינו ברי"י דמייתי הש"ס לקמן דרבנן אמרו בהחזיר' כשהיא גדולה או שגדלה אצלו דמתניבמת ועלה אמר ר"א דחולצת. והשתא אי נימא דלר"א אסורה מה"ת אמאי בעי חליצה והרשב"א ז"ל כתב לקמן בשמעתינ דהא דגור ר"א משום יתומה בחיי האב היינו משום דס"ל דאפי' גדלה אצלו אין חזרתה חזרה גמורה משום דעל דעת קידושין הראשונים בעל דאין אדם יודע שאין קידושי קטנה כלום.

וא"כ לר"א בעיא חליצה אפי' היכא דאסירא מה"ת. וא"כ מאי פריף לעיפא חליצה נמי לא תיבעי.

וי"ל דביתומה בחיי האב שפיר הוא דבעיא חליצה אע"ג דאסורה מה"ת משום דאי הוי קידושין גמורים היתה צריכה יבום. השתא דאית בה קידושין דרבנן בכדי לא תיפוק וצריכה חליצה אבל לעיפא דטעמא דר"א משום שעמדה עליו שעה אחת באיסור בכל גוונא ערוה גמורה היא עליו וחליצה נמי לא תיבעי.

ולד' הרשב"א ז"ל מוכח מהא דאמר ר"א חולצת דה"ה לרבנן ביתומה בחיי האב חולצת וכגירסת התוספתא. והרא"ש ז"ל כתב בטעמא דבעי ביתומה בחיי האב חליצה משום דאין הפל יודעין בגירושין.

ויפה הקשה מהרש"א ז"ל בזה דא"כ מאי פריף לעיפא דלמא מש"ה בעי חליצה לר"א משום דאין הפל יודעין בגירושין. אבל למש"כ ניחא ומ"מ לא ידענא מנ"ל להרשב"א ז"ל הא דלר"א בגדלה אצלו נמי הוי יתומה בחיי האב דהא ר"א בהחזירה כשהיא גדולה נמי אמר דחולצת ולא מתניבמת.

וכי הכי דהתם מדרבנן הוא ה"נ בגדלה אצלו. וכן משמע בתוספתא דמס"י ר"א דאמר חולצת ולא מתניבמת משום שעמדה עליו שעה אחת באיסור משמע דתרונייהו חד טעמא.

וכן משמע מהא דתניא ומודים ביתומה כו' דליכא פלוגתא בזה. וכן משמע מהא דדניק
מתני' דלהכי קתני קטנה שהשיאה אביה כו'.

לאשמעינו דטעמא דר"א משום הכי הוא. ומתני' ע"כ מייירי דלא גדלה אצלו אלמא
דעיקר גזירה משום תומה כי האי ודלא כמו שכ' הרשב"א ז"ל דלא מסתבר לגזור גדולה
אטו קטנה.

והרשב"א ז"ל פתב דבכתובות האריף בזה ואיננו ת"י פעת לעיניו בו: בעא מיניה רבא
מרב נחמן צרתה מהו אמר ליה היא גופא גזירה כו'. משמע דלא מיבעי ליה אלא צרת
גדולה אבל צרת תומה בחיי האב צרתה נמי אסורה.

והרי"ף ז"ל פתב דה"ה לרבנן צרת תומה בחיי האב מותרת ליבם. ולפי שיטת הרשב"א
ז"ל לעיל יש לישב ד' הרי"ף ז"ל דלבתר דפשיט רב נחמן דצרת גדולה מתניבמת ע"כ
מוכח מהא דאמר ר"א היא חולצת צרתה מתניבמת.

היינו אפי' ביתומה בחיי האב דהא ר"א מייירי ביתומה בחיי האב בגדלה אצלו ג"כ. וכיון
דע"כ צריף לתרץ צרתה מתניבמת בהחזירה כשהיא גדולה ממילא דה"ה בגדלה אצלו.

ושפיר מוכח דבכל גוונא צרתה מותרת: והרשב"א ז"ל כ' לתרץ ד' הרי"ף ז"ל בשם
הרמב"ן ז"ל דדונקא לר"א הוא דצרה אסורה ביתומה בחיי האב משום דלר"א אין אדם
יודע שאין קודושי קטנה פלום ואיכא למיגזר צרה משום דידיה.

אבל לרבנן ליכא למיגזר צרה משום היא גופא פיון דאדם יודע שאין קודושי קטנה פלום
ואי גדלה אצלו היא גופא שריא. ואין דברים אלו מוכרחים דאפתי מנ"ל להרי"ף ז"ל
הא פיון דלא פשיט רב נחמן אלא צרת גדולה משום דהוי גזירה לגזירה ועי' במלחמות
באורף בזה.

והרא"ש ז"ל פתב ג"כ לחלק בהא דתנו בתמני' דריש מכילתין דערוה קטנה צרתה
חולצת ולא מתניבמת והכא שרינו ליבומי הצרה משום דהכא יש לערוה גופא היתר אם
גדלה אצלו.

ויקצת קשה אמאי לא פתב סברת הירושלמי דמצד הקנוי בה צרתה מותרת ומצד שאינו
קנוי בה צרתה אסורה וכל דמי לצרת ערוה קטנה. ודו"ק: תוס' ד"ה היא גופא גזירה
כו' וכל דלאו דוקא קאמר גזירה אלא איסורא דרבנן משום דאין הפל יודעין בחזרה.

ולפ"ז ליכא למימר כסברתו של הרשב"א ז"ל והרמב"ן במלחמות דהא דמשמע דצרת
תומה בחיי האב אסורה ליבם אינו אלא לר"א. אבל לרבנן מותרת דלרבא אין שום
סברא לחלק בין ר"א לרבנן פיון דרבא לא ס"ל טעמא דגזירה משום תומה בחיי האב
וא"כ הדק"ל מנ"ל להרי"ף ז"ל דלרב אשי צרת תומה מותר' אבל למש"כ הדברים
מיושבים דלשיטתו דרבא לא מצינו למיפשט מהא דאמרו משום ר"א היא חולצת וצרתה
או חולצת או מתניבמת וקאי נמי אגדלה אצלו דאפי' צרת תומה בחיי האב מותרת משום
דלרבא אין הקרח לומר דר"א בגדלה אצלו מדינא קאמר דאינה מתניבמת פיון דלא ס"ל
גזירה אטו תומה כו'.

אָבֿל לְרַב אֲשֵׁי דַס"ל טַעֲמָא מְשׁוּם גְזִינְרָה אֲטוּ יְתוּמָה בְּחַיֵּי הָאָב. א"כ ע"כ ס"ל לר"א
בְּגִדְלָה אֲצִלוּ מְדִינָא אֲסוּרָה לִיבָם דַּאל"ה לִיפָא לְמִיגְזֵר גְּדוּלָה אֲטוּ קַטְנָה.

וְאַפ"ה קְאָמַר דְּהַצְרָה מְתִיבָמַת וּמוּכַח כַּד' הָרִי"ף ו'ל. וְעַי' בַּפ' הַמְדִיר דְּלַחַד גִּירְסָא הָתָם
פְּלִיגֵי ר"א וְרַבְּנָן בְּהָא וּלְר"א סְפוּקֵי מְסַפְקָא לִיהָ אִי בְּעַל לְשָׁם קַדוּשִׁין אִי לֹא.

וּלפ"ז א"ש מַה שְׁהַקְשָׁה הַש"ס לְעֵיפָא וְהָא מְשׁוּם דַּר"א אָמְרוּ חוֹלְצָת. אֲלָא דְלַפְנֵי רִש"י
צ"ל שָׁם דַּר"א דְּבַרְיָתָא לָאו ר"א דְּמַתְנִי.

א"כ לָא הָוֵי פְּרִיף מִיַּדֵי לְעֵינָפָה. וְדו"ק: ע"ב גַּמ' מ"ט דַּר"ג מְשׁוּם דְּקַסְבֵּר קַדוּשֵׁי קַטְנָה
מִיְתְּלֵי תְּלֵי וְקֹאֵי וְכִי גְּדֻלָּה גְּדֻלֵי בְּהֵדָה וּפִי' רִש"י ו'ל דְּכִי גְּדֻלֵי תְּפָסִי קַדוּשִׁין מְעִיקְרָא
וְאִיגְלִי מִיְלֻתָא לְמַפְרַע דְּזִיקָה דְּהָדָּ לָאו פְּלוּם הִיא וְדְּבַרְיָו ו'ל צ"ע מְהִיכָא תִּימִי נִימָא
דְּקַדוּשֵׁי חֲלִין לְמַפְרַע פִּינּוּ דְּקַטְנָה הִיְתָה וְלָאו בַת קַנְנָו הִיא.

וּי"ל דְּהָא דְּקַטְנָה לָאו בַת קַנְנָו הִיא מְשׁוּם דְּאִין לָהּ דַּעַת וִיכּוּלָה הִיא לְמֵאָן בּוּ. אָבֿל כְּשֵׁהִיא
עוֹמֶדֶת בְּדַעְתָּהּ וְנִתְּגַדְלָה בְּנִישׁוּאִין.

אִלוּ אִיגְלֵי מִיְלֻתָא לְמַפְרַע דְּהַקְדוּשִׁין ג"כ מְדַעַת שְׁלִימָה הָיוּ וְחֲלִין לְמַפְרַע אֲלָא דַּלפ"ז
מֵאִי פְּרִיף רְבָא לְעֵיל בַּפ' הַבַּע"י עַל רַב אַדָּא בַר אֶהֱבָה דְּמוּקֵי הָא דְּאָמַר ר' אֲלֵיעֶזֶר פְּהוּ
לֹא יִשָּׂא אֶת הַקַּטְנָה בַּכָּה"ג אִי דְּקַדְשָׁה נְפֻשָׁה הָא ר"א הִיא וְלֹא רַבְּנָו.

וּמֵאִי קוּשְׂיָא אַה"נ דְּרַבְּנָן הִינּוּ ר"ג פְּלִיג עַלֵי דַּר"א וְס"ל דְּקַדוּשִׁין גְּדֻלֵי בְּהֵדָה וְלְמַפְרַע
חֲלִין הַקְדוּשִׁין וְא"כ לְאוּבְעוּלָה הִיא. וּבְאַמַּת סוּגְיָא דְּשְׁמַעְתִּין א"ש לְפַרְש"י ו'ל דַּלפ"ז
לֹא אִיֶּצְטְרִיף לְמִימַר לַר"ג הַמְקַדְּשׁ אַחֻת יְבָמָה נְפֻטְרָה יְבָמָה פִּינּוּ דְּלְמַפְרַע חֲלִין הַקְדוּשִׁין
וְכִן מְשַׁמַּע מְהָא דְּתַנְיָא דְּקַדוּשֵׁי קַטְנָה תְּלוּיָו מְשַׁמַּע דְּסַפְקָא הוּא אִי גְּדֻלָּה תַּחְתִּיו חֲלִין
הַקְדוּשִׁין מְעִיקְרָא וְאִם מִיֶּאֱנָה בּוּ בְּטָלוּ הַקְדוּשִׁין.

אָבֿל מַד' הַתּוֹס' ו'ל נִרְאָה דְּהַקְדוּשִׁין לֹא חֲלִין אֲלָא לְאַחַר גְּדֻלוֹת אָבֿל לֹא לְמַפְרַע. וּמַש"ה
הַנּוֹצְרָכוּ לְחֻלְקָא בֵּין הַמְקַדְּשׁ אַחֻת יְבָמָה לְהָא דְּהִכָּא מְשׁוּם דְּהָא הַקְדוּשִׁין בָּאִין מִמֵּילָא.

וְהִנֵּה אִם הָא דְּלְרַבְּנָן לֹא נְפֻטְרָה הַיְבָמָה אִם קִידָשׁ אַחֻתָּהּ הוּא מַה"ת אִין טַעַם לְחֻלְקָא בֵּין
קַדוּשִׁין הַבָּאִים מֵאַלְיָהֶם אִו אִם קִידָשׁ עֵתָהּ פִּינּוּ דְּכַבֵּר נִזְקָקָה הַיְבָמָה לִיבּוּם אִו לְחֻלְצָה
אִין לָהּ לְהַפְטֵר בְּלֹא כְּלוּם אָבֿל אִם אִין זֶה רַק מְדַרְבְּנָן שְׁפִיר יֵשׁ לְחֻלְקָא דְּבְּקַדוּשִׁין הַבָּאִים
מֵאַלְיָהֶם נְפֻטְרָה בְּלֹא כְּלוּם.

וּבְטַעֲמָא דְּחֲלִין הַקְדוּשִׁין מִמֵּילָא לְאַחַר שְׁגָדְלָה פְּתַב הָרִשְׁבָּ"א ו'ל דְּהָוֵי כְּאוּמַר הָרִי אֶת
מְקוֹדְשֵׁי לִי לְאַחַר שְׁתַּגְדֵּל וְלִכִּי גְּדֻלָּה חֲלִין הַקְדוּשִׁין. וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי בְּזֶה לְעֵיל פ' ד"א
דְּנִחְלָקוּ בְּזֶה רִש"י וְתוֹס' ו'ל בְּקַטְנָו שְׁקִידָשׁ לְאַחַר שְׁיַגְדֵּל דְּלְרִש"י ו'ל חֲלִין הַקְדוּשִׁין
לְאַחַר שְׁיַגְדֵּל.

וְהַתּוֹ' ו'ל כְּתַבוּ הָתָם דְּאִין מְעַשָּׂה קְטָן כְּלוּם וְאִין יְכוּל לְקַדְּשׁ עַד שְׁיַגְדֵּל וְהִכָּא בְּקַטְנָה
פְּתַב הָרִשְׁבָּ"א ו'ל דְּחֲלִין הַקְדוּשִׁין לְאַחַר שְׁגָדְלָה מִפְּנֵי שְׁנִישְׁתַּעְבְּדָה לוֹ ע"י נִישׁוּאִין
דְּרַבְּנָן וְהָוֵי כְּמוֹ מְקַדְּשׁ לְאַחַר ל' יוֹם דַּאֲע"פ שְׁנִישְׁתַּעְבְּלוּ הַמְּעוֹת הָרִי הִיא מְקוֹדְשֵׁי מְשׁוּם
שְׁעַבּוּד הַדִּינָר וְאֲע"ג דְּמְקַדְּשׁ לְאַחַר ל' יוֹם בְּיָדוֹ לְקַדְּשָׁה מִיָּד וְהִכָּא אִין יְכוּל לְקַדְּשָׁה

בְּקִטְנוּתָהּ לְרַב שְׁפִיר קָמִיבְעִי לִיהָ דְאִית לִיהָ בְּכּוֹרוֹת דְּבָנוּ פְּדוּי אַפִּי נְתַעְפְּלוּ הַמְעוֹת
בְּתוֹף שְׁלִשִׁים אַע"ג דְּאִין בְּיָדוּ לְפָדוּתוֹ בְּתוֹף ל'.

וּלפ"ז כִּי בְעֵי הַש"ס לְמִימַר דְּרַב וּשְׁמוּאֵל בְּקִטְנָה שְׁלֵא מִיָּאָנָה כּו' פְּלִיגִי בְּלֵא בְּעַל תִּיקְשִׁי
וְהָא אִיפְלִיגִי חֲדָא זִימְנָא גַבִּי פְּדִיוֹן הַבֵּן דְּשְׁמוּאֵל ס"ל הוּאִיל וְאִין בְּיָדוּ לְפָדוּתוֹ בְּתוֹף ל'
גַּם לְאַחַר ל' אִין בְּנוּ פְּדוּי אִם נְתַעְפְּלוּ הַמְעוֹת.

וּכְבֵּר הָאָרִיף בְּזָה הַמְשַׁנְל"מ ז"ל בַּפ"ד מֵהַל' אִישׁוֹת אִי זָה בְּכָלֵל דְּבָר שְׁלֵא בַל"ע הוּא אִו
כִּינּוּ דְמַחְסוֹר זְמַן לָאו כְּמַחְסוֹר מַעֲשֵׂה דְמִי ע"ש בְּאִנְרָף. וּמִש"כ שָׁם אִם פְּתַב שְׁחִירוֹר
לְשַׁפְּתוֹ לְאַחַר זְמַן יְכוּל אַחַר לְקַדְשָׁה לְאַחַר הַזְמַן כִּינּוּ דְלָאו מְחַסְרָא מַעֲשֵׂה הִיא לֵא
הַבְּנֵי דְהָא הַשְׁתָּא בְּהֵמָה כּו' וְכִדְאִי בְּקִדּוּשֵׁין פְּרָק הָאוּמַר.

וּלְעַנ"ד הִנֵּה נִרְאָה בְּטַעְמוֹ שֶׁל דְּבָר דְּגָדְלִי קִדּוּשֵׁין בְּהֵדָה דְּכִינּוּ דִיש לִו קִצַּת קִנְיָן בָּהּ
בְּקִטְנוּתָהּ אֵלָא דְאִין לָה פֶּחַ לְהַקְנוֹת עֲצָמָה לִו מֵה"ת בְּקִטְנוּתָהּ מ"מ לְכִי גְדֻלָּה נִגְמַר הַקְנָן
לְגַמְרִי וְלֵא מִיבְעִי הִיכָא דְנִישְׁאֵת בְּקִטְנוּתָהּ וְנִדְאִי יֵיש לִוּמַר לְכִי גְדֻלָּה נִגְמַר קִנְיָנָה כִּינּוּ
שְׁהִיא בְּבִיתוֹ וְהוּי כְּמִסִּירָה לְחֻפָּה.

כְּמוֹ שֶׁכ' הַתּוֹס' ז"ל לְעֵיל בַּפ' הָאֲשָׁה. אֵלָא אַפִּי נְתַקְדְּשָׁה ג"כ נִגְמַר הַקְנָן.

וְיֵיש לְדַמּוֹת לְהָא דְחֻצִיף מְקוֹדְשֵׁת לִי דְפִשְׁטִי קִדּוּשֵׁין בְּכּוֹלָה אִי לָאו דְדַעַת אַחֲרַת מְקַנָּה
וְהָכָא אִין דַּעַתָּה מְעַכְב כִּינּוּ דְרַצוֹנָה לְהַתְקַדֵּשׁ לִו. וְעַדִּין צַע"ל בְּזָה.

וְעִי לְעֵיל פ' הָאֲשָׁה גַבִּי הָא דְבֵן ט' שְׁבָא עַל יְבִמְתּוֹ אִם לֵא יְדַעַה מְשִׁהֲגִדִיל וְדו"ק: דָּף
ק"י תוֹס' בַּד"ה קְסָבֵר שְׁמוּאֵל כּו' וְא"ת לְשְׁמוּאֵל מ"ט דַּר"ג כּו' וְלֵא הַבְּנֵי קִישִׁיתָם
דְּלְשְׁמוּאֵל נְמִי מְצִינּוּ לְמִימַר דְּטַעְמָא דַּר"ג הוּא מְשׁוּם דְּגָדְלִי קִדּוּשֵׁין בְּהֵדָה אֵלָא דְאִיהוּ
לֵא ס"ל כַּר"ג אֵלָא כַּר"א.

וְכִדְאִמְרִינּוּ לְקַמּוֹן בַּגְמ'. וְכֵן לֵא הַבְּנֵי מְטַעַם זָה ד' הָרִי"ף ז"ל שֶׁכ' דְאִשְׁוִינְיָא לֵא סְמִכִּינּוּ
וְחִינְיָשִׁינּוּ לְהָא סְבָרָא דְגָדְלִי קִדּוּשֵׁין בְּהֵדָה וְלָמָּה נְחוּש לְזָה כִּינּוּ דְאִלִּיבָא דַּר"ג הוּא
דְאִמְרִינּוּ הִכִּי וְאִין קו"ל כַּר"א דְמַתְנִי' אֵלָא דְבַעֲיָקֵר ד' הָרִי"ף כְּבָר עֲמַד עֲלֵיהֶם הָרַב"ד
ז"ל דְלִמְאִי נ"מ נְחוּש לְהָא דְגָדְלִי קִדּוּשֵׁין בְּהֵדָה.

דְאִי לְעַנְיָן דְאִין יְכוּלָה לְמַאן אַחַר שְׁגָדְלָה הָא בַלֵּא"ה קו"ל דְאִין יְכוּלָה לְמַאן לְאַחַר
שְׁגָדְלָה. וְיֵמָה שֶׁכ' הָרַשְׁבָּ"א ז"ל דְאִתִּי לְאַפּוּקִי מְמ"ד דִּיּוֹצֵאת בְּמִיָּאָן גַּם אַחַר שְׁגָדְלָה אִם
לֵא בְּעַל מ"מ עַדִּין לֵא נְתִיבִישְׁבוּ ד' הָרִי"ף ז"ל דְאִכְתִּי אַמְאִי קָרִי לָה נִישְׁוִאִין דְרַבְּנָן וְאִין
בְּהוּ מְזוֹר כִּינּוּ דְחִינְיָשִׁי לְהָא סְבָרָא דְגָדְלִי קִדּוּשֵׁין בְּהֵדָה.

א"כ סְפֵק מְזוֹר הוּא. וְע"י בַּש"ג שֶׁכ' ג"כ דְלֵאחַר י"ג הוּי סְפֵק קִדּוּשֵׁין וְהִינּוּ מְשׁוּם
דְחִינְיָשִׁינּוּ לְהָא סְבָרָא דְגָדְלִי קִדּוּשֵׁין בְּהֵדָה וְאַמְאִי כְּתַב עוֹד דְאִם בָּא לְהוֹצִיאָה צְרִיכָה גִט
מְדַרְבְּנָן וְהָא צְרִיכָה גִט מְדִאוּרִייתָא מְסַפֵּק.

וְעוֹד מְהָא דְרַב זְבִיד בַּפ' יוֹצֵא דוֹפֵן דְאִמַר דְלֵא חִינְיָשִׁינּוּ שְׁמָא נְשָׂרוּ אֵלָא הִיכָא דְבַעַל
לְאַחַר י"ב. אֲבָל אִם לֵא בְּעַל לֵא חִינְיָשִׁינּוּ שְׁמָא נְשָׂרוּ מְהָא גּוּפָא מוּכַח דְלֵא ס"ל הִיא
סְבָרָא דְגָדְלִי קִדּוּשֵׁין בְּהֵדָה.

דא"כ אפי' לא בעל איכא ספיקא דאורייתא דאם הביאה סימנים גמרו הקדושין וא"א גמורה היא. שוב ראיתי בב"ש ז"ל סי' קנ"ה שכ' דמהא דרב זביד מוכח דלא תיזישין להאי דגדלי קדושין בהדה מה"ת.

וא"כ הדק"ל אמאי קרינן לה ספק קדושין פיון דר"ז לא ס"ל הא דר"ג. ועי' בד' הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהל' אישות שגוראה מדבריו ז"ל דס"ל הו' סברא דגדלי קדושין בהדה.

וכבר האריך שם בכ"מ בשם הרד"ך ז"ל לקנים סברא זו אפי' בפעל דלאו דבעילה זו הוי קדושין אלא אם נגמרו קדושין הראשונים. וכבר דקדק ע"ז הלח"מ ז"ל מסוגיא דשמעתין ועוד דא"כ מאי פריה הש"ס וקא איפליגי חזא זימנא.

בקידושה על תנאי דהא לד' הרד"ך ז"ל לא שייכין פלוגתייהו אהדדי כלל דבקטנה שהגדילה פליגי אי גמרו הקדושין הראשונים ובקידושה ע"ת פליגי אי בעיל לשם קדושין. ובאמת לשון הרמב"ם ז"ל צ"ע ומהא דמדמי התם קדושי חצי שפחה לקדושי קטנה נראה דס"ל כמו שכ' לעיל בטעמא דגמרו קדושי קטנה ודו"ק היטיב: גמ' הלכה כר' אליעזר דאמר מלמדין את הקטנה שתמאן בו.

יש לדקדק דילמא ר"א לטעמיה אגיל דאמר אין מעשה קטנה פלום. ומש"ה מלמדין אותה שתמאן.

אבל לר' יהושע דקי"ל פנותיה במעשה קטנה מש"ה אין מלמדין אותה שתמאן וי"ל דר' אלעזר לקמן קאי פנותיה. וכדאיפסיק הילכתא לקמן ובמתני' נראה דגרסי' ר' אליעזר בר פלוגתא דר"ג.

וכדאי' בנדה ד' ח' ודלא כמו שגדפס על הגליון ר' אלעזר וכ"כ התו"ט ז"ל: רש"י בד"ה פונס שאינה בת חליצה כו'. שפשמ שגכנסה ברמיזה פך תצא ברמיזה עכ"ל.

ולא הכנתי לשונו ז"ל בזה הא הכניסה לאו ברמיזה הוא דהא פיקח הוא וקנאה לגמרי. אלא ד יכול להוציאה בלא"ה וכדתנן לקמן נתקדשה תצא משום דמתגרשת בע"כ וק"ל: ע"ב גמ'.

ומדהו חרשין מעיקרא אינהו נמי חרשת מעיקרא כו' רש"י ז"ל כ' דלא גרסינן לה דמחרשין גופא מצינו למיזק דלא פרבה מדתני יפנסו ולא תני דחולצין. וכי היכי דעל הכי נפיק פיון דהם חרשין מעיקרא: ויש לישב גירסא אשר לפנינו דאי לאו האי דיוקא ה"א דאינהו פקחת ואח"כ נתקדשה ומש"ה נקט יפנסו אין חולץ לא.

להכי דייק דכולהו חרשין וחרשות מעיקרא. ואפ"ה תנן פונס אין חולץ לא: גמ' אמר רב נחמן אשפחתיה כו' נאמרי הא דתנן קטנה וחרשת אין ביאת אחת מהם פוטרת צרתה ה"מ כו' דלא דניחא ליה קנינה יותר חזק מהשנייה דלא ניחא דיה אע"ג דתרונייהו קנוין לו במקצת מ"מ זו דניחא ליה נראית יותר אשתו האחרת ומש"ה תקינו רבנן דלא ליפטר חזא לחברתה.

ומש"ה בנפלה ליה מאחיו חרש החרשת נראית כאשתו וביאתה פוטרת הקטנה ור"ב אמר להו דמאחיו חרש נמי מספקא ליה. משמע דלר"ב נמי טעמא דמתני' משום האי ספיקא הוא דלא ידעינן בהי ניחא ליה.

וּלְפִי סִבְרָא זוֹ ע"כ גְּרָסִינוּ בְּמִתְנֵי לְקַמְן בְּא יָבָם עַל הַחֲרֻשֶׁת פָּסֵל אֶת הַקְּטָנָה וְרַב חֲסִידָא מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּמִתְנֵי אֲלִיבָא דְּרַב דְּקִטְנָה קְנוּיָה וְאִינְיָה קְנוּיָה וְחֲרֻשֶׁת קְנוּיָה וּמְשׁוּנְיָתָה וּפְיָ רִש"י ו"ל קְטָנָה סָפֵק קְנוּיָה לְגַמְרֵי אוֹ אִינְיָה קְנוּיָה כָּלֵל.

וְכַדְמִשְׁמַע בַּגְּמ'. וְצָרִיךְ לְדַקְדֵּק בְּזֶה הֵיכֵן מְצִינוּ דְּקִדּוּשֵׁי קְטָנָה סָפֵק הֵן פִּינוּ דְּרַבְּנָן תַּקִּינוּ גִּישׁוּאִין לְקְטָנָה מֵהֵיכָא תִּיתֵי גִּימָא דְּתַקְנָתָן סָפֵק הוּא.

וְעוֹד דְּהָאִי צַד דְּסָפֵק קְנוּיָה לְגַמְרֵי הִיא ג"כ קְשָׁה מְאִיזָה טַעַם יִהְיֶה קְנִינָה יוֹתֵר חִזְקָא מִחֲרֻשֶׁת פִּינוּ דְּתַרְנוּנֵיהוּ מְדַרְבְּנָן הֵם וְעוֹד הֵיכֵי אֲכַלְהּ קְטָנָה בְּתַרוּמָה וְכָל דִּינֵי אִישׁוֹת פִּינוּ דְּסָפֵק גִּישׁוּאָה הִיא.

וּלְפִי שְׂטִיטַת רִש"י ו"ל לְעֵיל בְּהָא דְּקִדּוּשֵׁין גְּדֻלֵי בְּהֵדָה דְּהַקְּדוּשֵׁין חֲלִין לְמַפְרַע א"ש לִישְׁנָא דְּקְנוּיָה וְאִינְיָה קְנוּיָה דְּאִי גְּדֻלָּה תַּחֲתֵי הָרִי הִיא קְנוּיָה לְגַמְרֵי לְמַפְרַע אֲלָא דְּרַב לָא ס"ל הֵכִי לְעֵיל דְּאָמַר דַּר"ג מִיָּרִי דְּוָנָא קְשָׁבְעַל ע"כ גְּרָאָה דְּמֵהָא טַעְמָא קְטָנָה קְנוּיָה וְאִינְיָה קְנוּיָה מִשׁוּם דִּיכּוּלָּה לְמָאן וּלְבַטֵּל הַקְּדוּשֵׁין וְאִינְיָה קְנוּיָה כָּלֵל אֲבָל אִי לָאו מְמַאֲנָתָה קְנִינָה קְנִינָה גְּמוּר וְעַדִּיפָא מְקַנְיָן חֲרֻשֶׁת פִּינוּ דְּרֵאוּיָה לְאַחַר זְמַן.

וְכֵן מְבִנְיָר בַּל' הַרְמַב"ם ו"ל בְּפ"ה מֵהַל' יְבוּם הֶלְכָה כ"ג קְטָנָה שְׂיִכּוּלָה לְמָאן וְהַחֲרֻשֶׁת אַע"פ שְׂקִדּוּשֵׁי שְׁתִּיבָה מַד"ס מ"מ ב' מִינֵי קִדּוּשֵׁין הֵם קְטָנָה תִּיקְנוּ לָהּ קִדּוּשֵׁין שְׁלֵא יִנְהַגוּ בָּהּ מִנְהַג הַפְּקָר וְקִדּוּשֵׁיהָ תְלוּיָן עַד שְׁתַּגְדִּיל וְחֲרֻשֶׁת תִּיקְנוּ לָהּ קִדּוּשֵׁין שְׁלֵא תִשְׁאָר פְּנוּיָה לְעוֹלָם וְעַיִן בַּלח"מ שֵׁם שְׂדֵדְקָה עָלֶיהָ אֲמַאי לָא כָּתַב טַעְמָא דַּגְמ' דְּקְנוּיָה וְאִינְיָה קְנוּיָה אֲבָל לְפִי הַג"ל גִּיחָא דְּהִינּוּ שְׁכַת' וְקִדּוּשֵׁיהָ תְלוּיָן עַד שְׁתַּגְדִּיל וּמִש"ה הִנְיָא קְנוּיָה וְאִינְיָה קְנוּיָה וְזֶהוּ שְׁכ' ג"כ שֵׁם הֶלְכָה כ"ז דְּבִבִיאַת הַחֲרֻשֶׁת לָא פָּסֵל אֶת הַקְּטָנָה מִשׁוּם שְׂבִיאַת הַקְּטָנָה מְעוֹלָה מְבִיאַת הַחֲרֻשֶׁת שְׂרֵאוּיָה לְאַחַר זְמַן.

וּמִצַּד זֶה קְנוּיָה הִיא לְגַמְרֵי וְכ"כ הַש"ג ו"ל. וְעַיִן רִשְׁב"א ו"ל: דָּף קִיא בְּא יָבָם עַל הַקְּטָנָה וְחִזּוּר וּבָא עַל הַחֲרֻשֶׁת גְּאָסְרוּ שְׁתִּיבָה.

כְּפָר הַקְּשׁוּ מְפָאן עַל הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם ו"ל דְּגָרְסִי לְקַמְן בְּמִתְנֵי לָא פָּסֵל אֶת הַקְּטָנָה. וּבִבְרֵייתָא תַנִּי דְּגְאָסְרוּ שְׁתִּיבָה וְכ' דַּס"ל לְהַרִי"ף ו"ל דְּבְרֵייתָא פְּלִיג' אֲמַתְנֵי.

עִי' בַד' הַרְשָׁב"א ו"ל וּבְרֵייתָא זוֹ מַד' הַתּוֹסְפֵתָא הוּא וּמְבִנְיָר שֵׁם דְּפְלִיגָא אֲמַתְנֵי גְמִי בְּהָא דְּתַנּוּ בְּשִׁתֵי יְתוּמוֹת קְטָנוֹת דְּאֵם בָּא עַל הַשְּׁנִיָּה לָא פָּסֵל אֶת הַרְאִשׁוֹנָה וּבַתּוֹסְפֵתָא תַנִּי דְּגְאָסְרוּ שְׁנִיָּהֶם ע"ש אֲלָא דְּתַנִּי הֵתֵם גְמִי בְּפִיקְחַת וְחֲרֻשֶׁת וּגְדוּלָה וּקְטָנָה דְּאֵם חִזּוּר וּבָא עַל הַחֲרֻשֶׁת אוֹ עַל הַקְּטָנָה גְאָסְרוּ עָלֵי הַפְּקִחַת וְהַגְדוּלָה.

וְזֶה דְּלָא כְּמָאן וְהַרְמַב"ם ו"ל כָּתַב בְּשְׁתִּיבָה קְטָנוֹת דְּמִלְמָדִין אֶת הַשְּׁנִי' שְׁתַּמָּאן וְכֵן בְּחִזּוּר וּבָא עַל הַקְּטָנָה כָּתַב דְּמִלְמָדִין אֶת הַקְּטָנָה שְׁתַּמָּאן. וְא"כ הִינּוּ כַר"א דְּאָמַר מְלָמְדִין אֶת הַקְּטָנָה שְׁתַּמָּאן.

אֲבָל לְרַבְּנָן בְּשְׁתִּיבָה קְטָנוֹת אוֹ בְּחִזּוּר וּבָא עַל הַקְּטָנָה גְאָסְרוּ שְׁתִּיבָה פִּינוּ דְּהַשְּׁנִיָּה צְרִיכָה גֵט אֲלֵאדָּזָה צ"ע דְּהָא בְּמִתְנֵי תַנּוּ דְּלָא פָּסֵל אֶת הַרְאִשׁוֹנָה בְּשְׁתִּיבָה קְטָנוֹת. וְכֵן בְּחִזּוּר וּבָא עַל הַקְּטָנָה.

וכן כ' הוא ז"ל בפקחת וחרשית אם חזר ויבא על החרשית החרשית צריכה גט ואפ"ה פקחת מותרת. וה"נ בגדולה וקטנה אם בא על הגדולה וחזר ויבא על הקטנה למה לן ללמדנה שתמאן תצא בגט וגדולה מותרת כמו בפקחת וחרשית.

וי"ל דהוא ז"ל מפרש דר"א דאמר בכולן מלמדין את הקטנה שתמאן אפוליהו בכי קאי ולחומרא אפי' בשתיקה קטנות או אם בא על הגדולה וחזר ויבא על הקטנה דלת"ק הראשונה והגדולה מותרין והשניה יוצאת בגט ומחמיר בזה ר"א ואמר מלמדין אות' למאן והכי עדיף' מלהוציאה בגט.

אבל בפקחת וחרשית דא"א באופן אחר חרשית יוצאת בגט ופיקחת מותרת ולפי שיטתו דאם בא על החרשית באחרונה דלא נפסלה הקטנה והחרשית יוצאת בגט. וכן ב' קטנות לא נפסלה הראשונה היינו אחר המיאון של שניה.

א"כ היכא דבא על הקטנה באחרונה ונפסלה החרשית. היינו אפי' אחר מיאון דקטנה דהא בהאי גוונא דתנן בב' יתומות קטנות דלא פסל את הראשונה כה"ג הא דפסל את החרשית היינו אפי' אחר המיאון ואפ"ה מלמדין את הקטנה שתמאן משתצא בגט.

ויקללא דמילתא דר"א קאי אפוליהו בכי דקטנה ובב' יתומות קטנות מחמיר ר"א ואמר מלמדין הקטנה למאן היינו השניה כדי שלא יצטרף להוציאה בגט. ובחרשית וקטנה ויבא על החרשית וחזר ויבא על הקטנה אע"ג דהחרשית נפסלה ויוצאת בגט אפ"ה מלמדין את הקטנה למאן והכי עדיף' ג"כ מלהוציאה בגט.

ובזה לא תיקשי מהא דתתרחק מן המיאונים כיון דהקטנה אסורה בלא"ה. ובגדולה וקטנה ויבא על הקטנה וחזר ויבא על הגדולה דלת"ק נפסלה הקטנה וגם הגדולה אסורה בהא מיקל ר"א ואמר דמלמדין את הקטנה שתמאן והגדולה מותרת.

והרמב"ן והרשב"א ז"ל תמהו על הרמב"ם ז"ל שכ' דחרשית יוצאת בגט אפי' אחר מיאון הקטנה ואמאי תצא בגט כיון דהקטנה מיאנה ופקעה הזיקה. ולפמש"כ הכי משמע ממתיני' כיון דהא דתנן לא פסל את הראשונה בב' קטנות היינו אחר מיאון השניה א"כ הא דתנן דפסל את החרשית היינו אפי' אחר מיאון של הקטנה וצדיקין צ"ע בזה.

ועיין בלח"מ ז"ל: אמר קרא יבמה יבא עליה כל דהוא הדבר פשוט כמו שכ' מהרש"א ז"ל דקרא אתי לגלויי דליכא איסורא בביאת קטן. וע"כ קרא אתי לביאת בן ט' ואפ"ה לאו בר הקמת שם הוא להכי איצטרף קרא דיבמה יבא עליה מ"מ.

אבל פחות מכן ט' לכאורה לא צריך קרא דהא אין ביאתו ביאה לכל העריות וא"כ יקשה מכאן לשיטת הפוסקים דביאת בן ט' קני לה מדאורייתא מדאיצטרף למעוטי אשר ינאף את אשת איש פרט לאשת קטן היינו יבם קטן.

וכמו שהבאתי לעיל פ' אלמנה דלפ"ז למה לי קרא דיבמה יבא עליה הא שמעינן לה מאשר ינאף את אשת איש דמה"ת יש קנין ליבם קטן ביבמה. וע"כ התירא הוא ונראה דלביאת פחות מכן ט' נמי איצטרף קרא דעכ"פ איסורא דאורייתא איכא דבכלל קורבה של גילוי עריות הוא דאיכא איסורא דאורייתא בקריבה בעלמא כמו שכ' הרמב"ם ז"ל מדע דאי ניא דביאת פחות מכן ט' ליכא איסורא פלל א"כ היכי דניק רבא מקרא דכי

ישבו אחים יחדיו דאפ"ל בן יום אחד דשריא ליה בקטנותו דילמא בן יום אחד שאני דה"ל
במה שהותרה דהא קודם ט' מותרת לו ונאסרה לאחר ט' וחסרה והותרה לאחר גדלות
בהא הוא דשרי רחמנא אבל היכא דנפלה לפניו כשהוא בן ט' דנאסרה עליו בשעת נפילה
אימא דאסורה עולמית.

אלא נדאי קודם ט' נמי איסורא איכא אלא די"ל דלא שינה למיקרי בכמה שהותרה כמה
שנפלה לפניו קודם ט' פינו דלאו בר ביאה הוא אדרבה אין אני קורא בו בכמה יבא עליה
ונהי דמפני זה אין לקרותה בכמה שנאסרה בשעת נפילה פינו דלאו מחמת איסור הוא
דאינו יכול לבא עליה מ"מ גם בכמה שהותרה אין לקרותה ונפיר דניק מינה דלאחר ט'
נמי שריא: מדרשא אב"י דיב"מ יבא עליה פל דהוא מצינו למידק דאזלי בתר רובא
מה"ת מדלא חיישינו שמא ימצא סריס ושמעינו דאפילו היכא דאפשר אזלינו בתר רובא
ועוד משמע מכאן דל"מ נמי הא דחייש למיעוטא הוא מדרבנן דאי מה"ת חייש למיעוטא
א"כ ע"כ לא סבירא ליה דרשא זו דיבמה יבא עליה כ"ד.

וא"כ מאי קאמר ר"מ שמא ימצא סריס תפוק ליה דלא קרינו ביה להקים לאחיו שם.
אבל למאי דקאמר רבא בלא"ה כו' מצינו למימר דר"מ חייש למיעוטא מה"ת ואפ"ה לא
תיקשי מי איכא מידי כו'.

פינו דמחמת ספק שמא ימצא סריס הוא דמיתסרא ובשלא נמצא סריס איגלאי מילתא
למפרע שהיתה ראויה לו בשעת נפילה. אבל מחמת הקמת שם שפיר שמעינו דליכא,
איסורא דאי לא הכי תיקשי מי איכא מידי כו'.

ועיין מש"כ הרשב"א ז"ל בשם ר"ח ז"ל. ודו"ק: תו' ד"ה נסתרה כו'.

ופירש פלוגתא דר"מ ור"י בראינה שנסתרה דל"מ עד ל' יום מוקים אנפשיה ור"י
אומר נסתרה לאלתר ובלא נסתרה היינו דלא ידעינו שנסתרה פליגי נמי ולר"מ לא
מוקים אלא עד ל' יום ולר"י אפ"ה אחר כמה שנים.

ועיין מהרש"א ז"ל מש"כ בזה וד' מהרש"ל נראין דקודם פניסה לחופה נודאי לא שייכא
פלוגתיהו פלל. וכ' עוד אי נמי לא נסתרה שאנו יודעין בנודאי שלא נסתרה.

ולפ"ז לא מצינו לר"י מאי אמר בסתמא דלא ידעינו אם נסתרה ואפשר מודה בהא לר"מ
דעד ל' יום מוקים אנפשיה. אלא דא"כ הוי מצי לאוקמי מתני' נמי כר' יוסי ובסתמא
ולפמש"כ הש"ג ז"ל דבעינן עידי יחוד בביאת יבמה א"ש דע"כ מייירי דאיכא עידי יחוד
דאל"ה אפ"ה בעל לאו פלוגתא הוא.

ומש"ה מוקי לה דווקא כר"מ דאפ"ה בנסתרה אמר דמוקי אנפשיה תלתין יומין ומכאן
נמי יש להוכיח קצת דחופה לאו היינו יחוד מהא דאמר ר' יוסי לא נסתרה אף לאחר
כמה שנים אלמא דנשואה היא גם בלא סתירה ויחוד.

ועיין בזה בדברי הר"ן ז"ל בריש פתובות: דף קי"ב גמ' עד שפופין כו'. אמר רב בשגיטה
יוצא מתחת ידה.

ופי' רש"י ז"ל גט לביאתו וסיפא במבקשים ג"כ מייירי בכה"ג. וכ' הנימק"י הא דמבקשין
אותו ולמה לא נכופר פינו דלדבריו פבר נפטר ממוצו היינו משום דיכול לומר דאינו רוצה

לאַנסרָה עָלֵיו דאַחר הגט יכול להחזירה ואחר החליצה תיאסר עליו לעולם וז"א אלא לר' אמי דלמסקנא נמי מיירי בגט לביאתו.

אבל לרב אשי דאמר דנתן תחלה גט לזיקתו הרי כבר נאסרה עליו לעולם. והתוס' ז"ל לעיל בד"ה מבקשים פתבו טעמא אחרת ופי' בהלכה זו בד' הרמב"ן והרשב"א ז"ל.

ויש לדקדק לר' אמי דאמר דהגט לביאתו הוא. א"כ בברייתא דתני בין שהיא אומר בעלתי בין שהיא אומר לא בעלתי כופין אותו שיחלוץ וכי גם הוא מודה שלא בעל אמי לא נכופף אותו לניבם דהא לא שינוי דהא גט פיון דגם הוא מודה שלא בעל.

ועיין מהרש"א ז"ל שהקשה מסיפא דמתני' ובזמן ששניהם מודים ג"כ פנ"ל. וכן יש לדקדק בד' הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' יבום: תוס' ד"ה היא אומרת נבעלתי ע"ש שכ' ב' שיטות.

והרמב"ם ז"ל ג"כ פתב פשיטה הב' דהיא אומרת נבעלתי נאמנת אפי' בתוך ל' משום דבחזקת בעולה היא. וע"ש שכתב דאינו נאמן לאסרה על כל אדם אחר שפנסה.

ודבריו ז"ל צריך ביאור דאינה איסור הוא מוסף עליה דהא לפי דבריו נמי אסורה לכל אדם. וי"ל דקאי אהיכא דגיטתה יוצא מתחת ידה דהיא נאמנת ואינה צריכה פלום.

ומטעם זה נראה דהשמיט דין הצרה דמהא דהיא אומרת נבעלתי שמעינו גם דין הצרה דשריא פיון דבחזקת בעולה היא אפי' בתוך ל' וליכא נ"מ בין תוך ל' או לאחר ל'. אלא לענין כפי' ובקשה.

ועיין בירושלמי בזה ודו"ק: ועיין בנימק"י בשמעתין שכ' דבאיסורא לא אמרינו מגו אפילו במקום חזקה אע"ג דלענין ממונא מיבעי לן. וע' בכריתות לענין מגו במקום עדים פתבו התוס' ה"תם איפכא דבממונא לכ"ע לא אמרי' מגו ולענין לפוטרו מקרבן אמרי' מגו ע"ש ואין כאן מקומו: רש"י ד"ה או לא אסקא אדעתה ולא נדרה זו.

אלא על מי שמוותרת לו ע"י גירושי בעלה ולהפיס דעתו כו'. עכ"ל.

נראה מדבריו ז"ל דלא מיבעי ליה אלא איבם משו' דהוא אסור גם לאחר גירושין. ונזה לא נתפוננה דלא נדרה אלא מאלו שינתרו לה ע"י גירושין שלו וכולן בכלל אפי' בעל אחותה פיון דאינו אסור לה מחמת בעלה.

ולא הבנתי מה שהקשה המלחמות ז"ל בזה ליפלגי בבעל אחותה או בנטול אני מקל הנשי' וגם מה שהקשה שם משבועה שלא אוכל ואכל שקצים ע"ש. ולפמש"כ ניחא דדוקא בנטולה אני מן היהודים פליגי משום דלא נתפוננה אלא להפיס דעתו.

אבל בנטול אני מן הנשים או בשבועה שלא אוכל ונדאי חל על הפל בכלל. גם מה שהקשו התוס' ז"ל מאי קאמר ש"מ כופין פרב והא הותרה לו לא תיקשי לפי הנ"ל דהיכא דנדרה מיבמה ונדאי נאסרה בכל הנאות אפי' בביאת מצנה ואי לא מסקא אדעתה דמיית בעל לא נתפוננה לפטור עצמה מיבם.

ומש"ה כופין אָבֵל לְשִׁמוּאֵל דְּאָמַר דְּאֶסְקָא אֲדַעְתָּהּ א"כ גַּתְּפוּנָה לְפִטוּר עֲצָמָה מִיָּבֵם
וּמִבְּקָשִׁין מִיָּבְעֵי לִיהּ. וְעִי' בְּדַבְרֵי הַרְשָׁבָ"א ז"ל: הֲדָרוּ עֲלֵהּ פֶּרֶק בֵּית שְׁמַאי פֶּרֶק חֲרָשׁ
חֲרָשׁ כּו' עֵינֵן בְּרִשְׁבָ"א וְנִימַק"י ז"ל שֶׁהֵבִיאוּ דְבָרֵי הַיְרוּשָׁלַּמִּי מִתְּנִי' בְּשִׁקְדֻשָּׁה בַּפְּסָרָה.

אָבֵל קוֹדֶשֶׁה בְּבִיאַה קוֹדֶשֶׁה וְגִירוּשָׁיו מֵעֲשָׂה וְגִירוּשָׁיו אֵינוֹ מֵעֲשָׂה. וְכ' הַב"י ז"ל דְּלֹא רָאָה
לְהַפּוֹסְקִים דַּס"ל הָכִי.

וְכֵן הַש"ג כ' בְּהִדְיָא דְאֵין חִילוּק. וְכִבְרַ עֲמַד ע"ז בְּמִשְׁנַל"מ ז"ל בַּפ"ב מֵהַל' גִּירוּשָׁין
מִמִּתְנִי' דָּאֵם הָיוּ נְכָרִיּוֹת יִכְנָסוּ וְאֵם רְצוּ לְהוֹצִיָא יוֹצִיָאוּ אֶלְמָא דְגַם בִּיבְמָה דְקִנְיָנָה בְּבִיאַה
אֶפ"ה יָכוֹל לְהוֹצִיָא.

וְעֵינֵן בְּפָנֵי מִשָּׁה וּבַק"ע מַש"כ בְּזָה וּמַש"ס דִּילֵן וְנִדְאֵי לָא מִשְׁמַע כֵּן מְהָא דְפָרִיף הַש"ס
לְקַמֵּן מ"ש חֲרָשׁ דְּתַקִּינוּ לִיהּ רַבְּנָן נִישׁוּאִין וּמ"ש שׁוֹטָה וְקָטָן דְּלֹא תַקִּינוּ וְאֵם אֵיתָא
דְּאֶשְׁפָּחֵן בְּחֲרָשׁ קוֹדֶשֶׁה בִּיאַה מַה"ת לָא הָיוּ פָּרִיף מִיַּדֵּי דַמַש"ה תַקִּינוּ בִּי' נְמִי קוֹדֶשֶׁה
פְּסָרָה.

וְכֵן מִשְׁמַע מְהָא דְקָאָמַר דָּאֵם תְּמָאן מִמְנַעֵי וְלֹא נָסְבִי לֵהּ וְהָא יָכוֹל לְקַדְשָׁה בְּבִיאַה. וִי"ל
דְּלִשְׁיַטַּת הַיְרוּשָׁלַּמִּי ג"כ קוֹדֶשֶׁה בִּיאַה בְּחֲרָשׁ לָאוּ ד"ת הוּא אֶלְא מְדַרְבְּנָן פִּינֵן דְאֵין קִנְיָנָו
קִנְיָן אֶלְא דַמ"מ לָא אֶמְרִינָן בְּזָה פָּשֵׁם שְׁפָנָס בְּרַמִּינָה פָּה הוּא מוֹצִיָא בְּרַמִּינָה פִּינֵן
דְּהַקְדוּשָׁין הָיוּ ע"י מֵעֲשָׂה וְגִירוּשָׁיו אֵינוֹ מֵעֲשָׂה וְצ"ע: דָּרַף קו"ג תוּס' בַּד"ה דְלִמָּא אֲתִי
לְמִיכְלָא בְּתֵרוּמָה כּו'.

אָבֵל בְּקִטְנָה לֹא גָזְרוּ. וְכ' מְהַרְשָׁ"א ז"ל דְּהֵינָנוּ לְמ"ד קָטָן אוֹכֵל גְּבִילוֹת ב"ד מְצוּנִין
לְהַפְרִישׁוּ.

אָבֵל לְמ"ד דְאֵין מְצוּנִין לִיכָּא לְמַגְזֵר אִטּוּ תְרוּמָה דְאוֹרְיִיתָא. וְכֵן פְּתָבוּ הַתוֹס' ז"ל לְעֵיל
פ' הָאֶשָׁה רַבָּה.

וְכ' עוֹד דְהָא דְאֶמְרִינָן הָכָא גְזִירָה שְׁמָא יֵאכִיל חֲרָשׁ בְּפַקְחַת הֵינָנוּ לְמ"ד דְאֵין מְצוּנִין
לְהַפְרִישׁוּ. אָבֵל לְמ"ד מְצוּנִין בְּלֹא"ה א"ש גְזִירָה שְׁמָא יֵאכִיל בְּתֵרוּמָה דְאוֹרְיִיתָא.

וְעַפ"ז הִנֵּה נִרְאָה לְתַרְצֵי ד' הַרְמָב"ם ז"ל בַּפ"ז מְהִלְכוֹת תְרוּמוֹת שְׁלֹא פְתַב אֶלְא גְזִירָה
דְשְׁמָא יֵאכִיל חֲרָשׁ בְּחֲרָשֶׁת וְהוּא דְלֹא פְמַסְקַנַּת הַש"ס הָכָא. וְכִמוֹ שְׁדַקְדָּק הַכ"מ ז"ל.

אָבֵל לְפִי הַנ"ל נִיחָא דְלְמ"ד מְצוּנִין סְגִי בְהַף גְזִירָה לְחוּד אֶלְא דְהַרְמָב"ם ז"ל פְּסַק דְאֵין
ב"ד מְצוּנִין לְהַפְרִישׁוּ. וְא"כ אֶפְתִּי לָא סְגִי בְהַף גְזִירָה לְחוּד דְהָא קָטָן אוֹכֵל גְּבִילוֹת הוּא.

אָבֵל הוּא ז"ל דְקָדַק שָׁם בְּלִשׁוֹנוֹ שְׁמָא יֵשָׂא חֲרָשׁ פְּהֵן חֲרָשֶׁת וְיֵאכִילָנָה. מִשְׁמַע דְגְזִירָנָן
שְׁמָא יֵאכִילָנָה בְּיָדֵים וּמ"מ בְּש"ס לָא מִשְׁמַע הָכִי: וְהִנֵּה לָא מְצִאתִי כַּעַת דִּין קִטְנָה בַּת
יִשְׂרָאֵל שְׁנִישְׂאָת לְכַהֵן שְׁאוּכְלַת בְּתֵרוּמָה דְרַבְּנָן בַּד' הַרְמָב"ם ז"ל וּמִתְנִי' דְעֵדוּת נִרְאָה
שְׁמִפְרָשׁ הַכֹּל בְּהַשִּׂיאָה אָבִיָּה שְׁכֵן פְּתַב גַּם בְּחֲרָשֶׁת דְאַפִּי' הַשִּׂיאָה אָבִיָּה לָא אֶכְלָה דְלֹא
כַּפִּי רָש"י ז"ל.

וְסוּגָיָא דְשְׁמַעְתִּין מְסִייע לִיהּ דְמַשְׁנֵי הַש"ס גְזִירָה שְׁמָא יֵאכִיל חֲרָשׁ בְּחֲרָשֶׁת דְכ' רַש"י
ז"ל דְלֹאוּ שְׁנוּיָא מְעַלְיָא הִיא דְמָה לִי פְקַח בְּחֲרָשֶׁת וּמָה לִי חֲרָשׁ בְּחֲרָשֶׁת. וְלִשְׁיַטַּת

הַרְמַב"ם ז"ל נִיחָא דְאַפִּי בְּחַרְשֵׁת שְׁהַשִּׁיאָה אַבִּיהָ לֹא אָכְלָה אַע"ג דְּמִן הַדִּין הָוֵי אָכְלָה וְהִינּוּ מִשּׁוּם גְּזִירָה דְּחַרְשֵׁת בְּחַרְשֵׁת.

אַלָּא דַּלְפ"ז שׁוּטָה שְׁהַשִּׁיאָה אַבִּיהָ אוֹכְלַת בְּתַרוּמָה דְּהָא לֹא שִׁינְיָהּ לְמִיגְזֹר גְּבַה שְׁמָא יֵאָכֵל שׁוּטָה בְּשׁוּטָה פִּינּוּן דְּלִית בָּהּ קוּדוּשִׁין כָּלֵל. וְהַדְּבָר תְּמוּהָ דְּלֹא אֲשַׁכְּחִין בְּשׁוּם דְּוָכְתָא דְּשׁוּטָה עָדִיף מְחַרְשֵׁת.

וְהַרְמַב"ם ז"ל שָׁם כָּתַב דְּשׁוּטָה נְמִי לֹא אָכְלָה אַפִּי הַשִּׁיאָה אַבִּיהָ. וְלֹא אַבִּין טַעְמוֹ שֶׁל דְּבָר הָא לֹא שִׁינְיָא גְּבַה שׁוּם גְּזִירָה וְאֶפְשָׁר דְּמְסַרְף אִיסוּרָא דְּחַרְשֵׁת נְאָסְרָה נְמִי שׁוּטָה דְּגָרִיעָא מִינָהּ.

אַלָּא דַּמְנ"ל לְהַרְמַב"ם ז"ל הָא. וְגַם יִפְלֵא בְּעֵינֵי עַל נוֹשְׂאֵי כְּלִיו ז"ל שֶׁלֹּא עָמְדוּ ע"ז.

וּבְתוּי"ט פ' הַגְּזֵקִין מְצֵאתִי שְׁתַּמָּה ג"כ עַל הַשְּׁמֵטַת הַרְמַב"ם ז"ל דִּין קַטְנָה שְׁאוּכְלַת בְּתַרוּמָה דְּרַבְּנָן וּלְפַמְש"כ דְּמַפְרֵשׁ לְמַתְנֵי בְּקַטְנָה שְׁהַשִּׁיאָה אַבִּיהָ י"ל דַּס"ל דְּהָא דְּהָא שְׁהַשִּׁיאָה רַבָּה אֵינְדְּחִיהָ מֵהַלְכְּתָא מְסוּגֵיָא דְּשִׁמְעֵתִין דְּגִזְרִין בְּחַרְשֵׁת וּפְקַחַת שְׁמָא יֵאָכֵלְנָה בְּתַרוּמָה דְּאוּרִייתָא.

וּא"כ בְּקַטְנָה שְׁהַשִּׁיאָה אִמָּה וְאִחִיהָ נְמִי אֵיבָא לְמִיגְזֹר אִטּוּ תַּרוּמָה דְּאוּרִייתָא וְאֵינָה אוֹכְלַת אַפִּי תַּרוּמָה דְּרַבְּנָן וְעֵינֵין בִּירוּשְׁלַמִּי פ' הַגְּזֵקִין. וּבַק"ע שָׁם וְדו"ק: גַּמ' הוּא דְּאָמַר כַּר' אֶלְעָזָר דַּס"ל דְּחַרְשֵׁת סָפֵק בֶּן דַּעַת הוּא.

וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק מִכָּאן לְגִירְסַת הַרִי"ף ז"ל לְעֵיל בַּפ' ב"ש דַּר' אֶלְעָזָר אוֹמֵר בְּכּוֹלָן מְלַמְּדִין אֶת הַקַּטְנָה שְׁתַּמָּאן וְקֵאֵי נְמִי אֶקְטַנָּה וְחַרְשֵׁת וּכְאֵ עַל הַקַּטְנָה דְּמְלַמְּדִין אֶת הַקַּטְנָה לְמָאן וְהַחַרְשֵׁת תִּשְׁאָר אֶצְלוּ.

וּלְפִי מַאי דַּס"ל לַר' אֶלְעָזָר דְּחַרְשֵׁת סָפֵק הוּא. א"כ הָרִי הִיא קְנוּיָה וְאֵינָה קְנוּיָה וְלֹא נִפְסְלָה הַחַרְשֵׁת כָּלֵל בְּבִיאַת הַקַּטְנָה וְחַרְשֵׁת תִּיטִיב גְּבִיָּה מִמ"נ.

וְכַדָּאִי לְעֵיל פ' ב"ש. וַי"ל דַּר' יִצְחָק אָמַר מִשּׁוּם ר"א הֵכִי.

אַבְל תַּנָּא דְּמַתְנֵי לְעֵיל אֶלִיבָא דַּר"א לֹא ס"ל הֵכִי. וְשִׁמּוּאֵל דְּפָסֵק הֵלְכָה כַּר"א לְעֵיל לֹא קֵאֵי אֶלָּא אַגְדוּלָה וְקַטְנָה.

אַבְל בְּקַטְנָה וְחַרְשֵׁת לֹא פָּסֵק הֵלְכָה כַּר"א דְּהָא ס"ל כַּר' אֶלְעָזָר דְּהֵכָא דְּאָמַר דְּחַרְשֵׁת סָפֵק הוּא וְנִיחָא בְּזָה צְרִיכוּתָא דְּהַש"ס לְעֵיל דְּלֹא הוֹנָכַר הָא דְּקַטְנָה וְחַרְשֵׁת. וְכִמּוֹ שְׁדַקְדָּקוּ הַמְּפָרְשִׁים עַל הַרִי"ף ז"ל וְלְפִי הַנ"ל נִיחָא דְּלִשְׁמוּאֵל הוּא דְּעֵבִיד הַש"ס צְרִיכוּתָא לְעֵיל.

וְהוּא לֹא פָּסֵק כַּר"א אֶלָּא בְּגְדוּלָה וְקַטְנָה. וְדו"ק: וְלַעֲנֵן הֵלְכָה נוֹדָאִי לֹא קו"ל בְּהָא דְּשִׁמּוּאֵל דְּפָסֵק כַּר"א בְּחַרְשֵׁת.

כְּדַמוּכַח בְּכַמָּה דְּוָכְתִי דְּהָא דַּר"א יְחִידָאָה הִיא וּבְחֻצָּם תַּמָּה הַק"ע בְּזָה. וְעֵינֵין תּוֹס' בְּשַׁבַּת פ' מִי שְׁהַחֲשִׁיף.

וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּזָה לְמַאי דַּס"ל לְשִׁמּוּאֵל דְּחַרְשֵׁת סָפֵק בַּר דַּעַת הוּא. א"כ מַאי פְּרִיף הַש"ס לְעֵיל פ' הַבַּע"י לְשִׁמּוּאֵל דְּאָמַר דְּבִיאַת שׁוֹגֵג לֹא קָנָה אֶלָּא לְדַבְרִים הָאֲמוּרִים בְּפָרְשָׁה

מָהָא דְתַנְיָא אַם נִפְלָה לְפָנֵי יָבָם חֲרַשׁ אוֹכְלַת בְּתֵרוּמָה וּלְל"ב דְּאָמַר הֵתָם דְּאָפִי מִן הַנְּיֻשׁוֹאִין לָא אָכְלָה ע"י בִּיאַת שׁוֹגְגָא.

א"כ אַמְאֵי אוֹכְלַת בְּנִפְלָה לְפָנֵי יָבָם חֲרַשׁ. וּלְפִי הַנְּ"ל מְאִי קוּשְׁיָא שְׁאֵנִי חֲרַשׁ דְּסַפְקָא בְּן דַּעַת הוּא.

וְכִינּוּן דְּאָכְלָה מְעִיקְרָא לָא אָסְרִינוּן לָהּ מִסְפִּיקָא וְאוֹכְלַת גַּם לְפָנֵי הַיָּבָם חֲרַשׁ. וַי"ל דְּלָא נִיחָא לְשַׁנְיָי הָכִי דַּמ"מ פִּינוּן דְּהַשְׁתָּא סַפְקָא הוּא אֲזֵלִינוּן לְחוּמְרָא נְאֻסְרָה לְאַכְוֹל.

וְדו"ק: ע"ב תוּס' יִצְתָה זֹו שְׁאֵין לָהּ יָד. אוֹמַר ר"ת דְּהֵינּוּ בְּוֹנָא בְּאִין לָהּ אָב וּדְלָא כְפִי רַש"י ו"ל בְּגִיטִין וּבְקִדּוּשִׁין וְנִרְאָה דְּד' ר"ת ו"ל לָא נְאָמְרוּ אֱלָא בְּקִטְנָה אַרוּסָה דַּא"ע ג' דְּאִין לָהּ יָד יֵשׁ יָד לְאָבִיהָ וְכֵן לְדַרְשָׁא דְּמִשְׁלַחָה וְאִינָה חוּזְרַת בְּקִטְנָה דְּבִרְשׁוֹת אָבִיהָ הִיא אָבִיהָ מְשַׁמְרָה.

אַבְל בְּשׁוּטָה גְדוּלָה אוּ נְשׁוּאָה וְנִדְאֵי לָא מְהֵנִי הָא דֵּינֵשׁ לָהּ אָב פִּינוּן דְּאִין לוּ יָד לְקַבֵּל גִּיטָה וְגַם אִינוּ יָכוֹל לְשׁוּמְרָה. וְא"כ צ"ע מַה שְׁהִבִּיאוּ רַאֲיָה מִירוּשְׁלָמִי דְּפִירְקִין דְּאָמְרִינוּ לְמ"ד מְשׁוּם דְּאִין יָכוֹלָה לְשַׁמְרָה גִּיטָה יֵשׁ לָהּ אָב יָכוֹל לְשַׁמְרָה אֵת גִּיטָה הָא מְתַנִּי בְּנְשׁוּאָה מִיִּירֵי כְּדִתְנִין פְּקֻם שְׁנֻשָׁא פְּקֻחַת וְנִשְׁתַּטִּית לָא יוֹצִיא.

וּמְאִי אֶהְיֵי בְּזָה אַם יֵשׁ לָהּ אָב פִּינוּן שְׁיִצְתָה מִרְשׁוֹתוֹ וְאִין לוּ עוֹד יָד בָּהּ. וְאִין לוֹמַר דְּהִירוּשְׁלָמִי נָמִי מִיִּירֵי בְּקִטְנָה אַרוּסָה וְלָאוּ אִמְתַּנִּי קָאֵי אֱלָא נַפ"מ בְּעֵלְמָא קְאָמַר בֵּין טַעְמָא דְּגִרְיָה לְטַעְמָא דְּמְשׁוּם שְׁאִינָה יָכוֹלָה לְשַׁמְרָה אֵת גִּיטָה דְּהָא בְּקִטְנָה לָא שְׁיִיכָא נָמִי טַעְמָא דְּגִרְיָה דְּהֵינּוּ שְׁלָא יִנְהַגּוּ בָּהּ מְנַהֵג הַפְּקָר פִּינוּן דְּקִטְנָה אִין הַפֵּל לְהוֹטִים אַחֲרֵיהּ.

וְכֵן לָא הִבְנִיתִי מִש"כ בְּסוּף דְּבִרְיָה דְּהֵנִי מְצִי לְאוּקְמִי הָכָא בְּיֵשׁ לָהּ אָב וְכִי יֵשׁ לָהּ אָב מְאִי הֵנִי פִּינוּן דְּנְשׁוּאָה הִיא וְגַם סְתָמָא מִיִּירֵי בְּגְדוּלָה. וְכֵן מְבַנְיָר בְּד' הָרָא"ש ו"ל דַּר"ת לָא אָמַר אֱלָא בְּקִטְנָה אַרוּסָה אָבְל לָא בְּנְשׁוּאָה אוּ שׁוּט' גְדוּלָה.

אַבְל מַל' הַנִּימְק"י נ' דְּאָפִי בְּגְדוּלָה מְהֵנִי הָא דֵּינֵשׁ לָהּ אָב וְיָכוֹל לְשַׁמְרָה אֵת גִּיטָה. אֱלָא דְּכַתְבֵּי הֵתָם דְּזָה אִינוּ אֱלָא לְמַאן דְּלִיף מוֹנְתָן בִּינְדָה מְשׁוּם דְּאִינָה יָכוֹלָה לְשַׁמְרָה אֵת גִּיטָה בְּזָה הוּא דְּדַמְיִין לְהַדְדֵי קִטְנָה וְגְדוּלָה שׁוּטָה דְּבִתְרֻנְיָהּ יָכוֹל הָאָב לְשַׁמְרָה אֵת גִּיטָה.

אַבְל לְמ"ד מְשׁוּם מְשַׁלְחָה וְחוּזְרַת בְּזָה לָא מְהֵנִי בְּשׁוּטָה אַם יֵשׁ לָהּ אָב דַּמ"מ מְשַׁלְחָה וְחוּזְרַת הִיא. אָבְל קִטְנָה לָא מִיְקָרֵי מְשַׁלְחָה וְחוּזְרַת דְּבִיד אָבִיהָ לְהַשִּׁיאָה לְאַחַר.

וְנִרְאָה שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ כְּפִי הִי"מ שְׁהִבִּיאוּ הַתוּס' ו"ל. אָבְל דְּבִרְיֵי צ"ל צ"ע דְּאִינָה זְכוּת יֵשׁ לְאָב בְּבִתּוֹ גְדוּלָה יוֹתֵר מְאַחַר.

וּבִירוּשְׁלָמִי גְרָסִינוּן יֵשׁ לָהּ בֶּן וְאָב וְאָח אִיכָא בִּינְיָיָהּ. מְשַׁמַּע דַּל"ד אָב וּמְטַעַם יָד הָאָב אֱלָא כָּל שְׁיֵשׁ לָהּ קְרוּב לְשַׁמְרָה אֵת גִּיטָה.

וְהַדְבָר תְּמוּעָה דְּמָה לִי קְרוּב אוּ אַחַר. וְעִי' בַּק"ע שְׁהִאָרִיף בְּזָה וְהִאָרִיף גַּם לִישֵׁב ד' הַרְמְב"ם ו"ל שְׁלָא כָּתַב בְּשׁוּטָה דְּאִם אִינָה יוֹדַעַת לְשַׁמְרָה גִּיטָה אִינָה מְתַגְרָשֶׁת מְדְאוּרִינְתָא וְחִזְקָא שָׁם בֵּין קִטְנָה לְשׁוּטָה.

ואין דבריו מוכנים שם דשוטה נמי קידושיה מה"ת דנתקדשה פשהיא פקחת וכבר
האריכו בזה הראשונים ז"ל בתשובותיהם: גמ' איבעיא להו ריב"נ כו'. ואשה קמיבעי
ליה.

או דלמא איש קמיבעי ליה. יש לדקדק היכי ס"ד דאיש קמיבעי ליה דפשיטא פיון דלאו
בר דעת הוא דאין גיטו גט כמו דאין קידושיו קדושין דבאיש אין חילוק בין קידושין
לגירושין ובתרוניהו בעינן דעתו וי"ל דס"ד דס"ל פרשב"ג דפ' מי שאחזו דיכול לגרש
מתוך הכתב בפקח ונתחרש.

ולמסקנא דמסיק דס"ל לריב"נ דאשה נמי לא מתגרשת צריף לומר דהיינו טעמא דאע"ג
דמתגרשת שלא לדעתה עכ"פ בעינן שתדע שמקבלת גיטה אלא שלא ברצונה הוא
לאפוקי חרשת דאין לה דעת בקבלת גיטה.

והיינו דדייק רבא לקמן מעדותו של ר"י בן גונדא דאם אמר לה פנסי שט"ח זה נמי
מגורשת. והתוס' ז"ל לעיל במתני' בד"ה העיד כתבו דטעמא דריב"נ הוא משום דבשעת
נתינה משלקח וחונרת היא.

ויש לכונן דבריהם ז"ל כמו שכו'. ובירושלמי בפירקין איכא מ"ד דווקא פיקחת דיוצאת
לדעת הוא דיוצאת נמי שלא לדעת אבל חרשת לא.

וכן איתא כה"ג בירוש' ריש פ' הבע"י לענין ביאת יבמה אבל לא קאי התם הכי במסקנא
ע"ש: דף קי"ד אלמא קסבר קטן אוכל גבילות אין ב"ד מצווין להפרישו. ומסיק הש"ס
דלר"י ספוקי מספקא ליה.

והנה נראה דלמ"ד דב"ד מצווין להפרישו האיסור חל גם על הקטן אלא דהתורה פטרתו
מצונשין מפני קטנותו. אבל הב"ד מצווין להפרישו מאיסורא ולמ"ד אין ב"ד מצווין
להפרישו ליכא איסור על הקטן כלל.

אלא דהגדולים מוזהרים שלא להאכילו בידים. ולפ"ז הא דאמרין לעיל בפ' ד"א דאיסור
בת אחת היינו היכא דאיתי ב' שערות בשבת דזרות ושבת בהדי הדדי קאמי ע"כ אלא
למ"ד דאין ב"ד מצווין להפרישו דאי למ"ד מצווין הרי חל איסור זרות קודם איסור
שבת פיון דבקטנותו ג"כ איכא איסורא עליו.

אלא די"ל פיון דמ"מ הקטן עצמו אינו מוזהר שפיר מיקרי איסור בת אחת. ועוד י"ל
דהא דמצווין להפרישו לאו מחמת איסורא בקטנותו אלא פי היכי דלא לייתי למיסורא
באיסורא גם לכשיגדל.

וא"כ היינו דווקא בקטנותא לכולל גדלות. אבל חרש ושוטה דלא אמי לכלל דעת אין
ב"ד מצווין להפרישו.

ולא משמע כן לקמן בגמ' מפל הני פירכי דפריף ממתני'. ויש לדקדק בשמעתינ מהא
דאיתא בנזיר דרב הונא אמר לחובה אשתו לגלח את בניו וכן איתא בב"מ איש דאמר
לאשה אקפי לי קטן דאשה השלים לאו בר חיובא היא ואמאי שרי להקריף את הקטן הא
ניקף נמי במשמע והיכי ספינו ליה איסור' בידים.

ולפמש"כ דטעמא הוא משום דאיתי למיסרה י"ל דבמידה דהוא לא עביד מעשה ליפא
חששא דאיתי למיסרה או י"ל דאשה פניו דאינה בהנהרה דהקפה אינה מונהרת באיסור
זה לקטן ג"כ וע' תוס' ז"ל שם בב"מ ובגנזיר.

ונש לדקדק עוד הא דילפינו שלא יושיט פוס יין לנזיר מקרא דלפני עור תפוח ליה
מהא דאפי' לקטן אסור להאכילו בינדים וכש"כ לגדול. אלא די"ל איפכא דדוקא לקטן
דלאו בר דעת הוא.

הוא דהנהירה התורה להאכילו אבל גדול דבר דעת הוא אינו מונהר עליו אלא דבילקוט
פ' קדושים איתא אם שאל לו חבירו ערוה זו אסורה או מותרת אל יטענו משום לפני
עור. וכה"ג ונדאי דמונהר על הגדול מכש"כ דקטנים ולמה לי קרא דלפני עור.

והנה נראה דלקטן אינו מונהר אלא להאכילו בינדים דווקא אבל סיוע בעלמא אינו
באונהרה וכדמשמע בנדה פ' יוצא דופן בהא דבעלה מיפר לה אלא דמהא דאמר ר' יוחנן
בעושה על דעת אביו לא משמע כן.

וכמו שכ' הרשב"א ז"ל: והרשב"א ז"ל האריה בשמעתין וכ' דלמסקנא דבאיסור
דאורייתא אין ב"ד מצווין להפרישו ובאיסור דרבנן ספינו ליה בינדים. אבל הרמב"ם ז"ל
כתב דאפי' איסור דרבנן לא ספינו ליה בינדים.

וכן נראה מהא דבן חבר שרגיל לילה אצל אבי אמו ע"ה ומצא בידו פירות אין זקוק לו
משמע דאין צריף להפרישו דווקא. אבל להאכילו בינדים אסור והתם בדמאי עסקינו.

וכן כתב הרשב"א ז"ל בעצמו בברייתא דלעיל לא יאמר אדם לתינוק הבא לי כו'. אלא
מניחו תולש כו' דלהכי תני הכא הבא לי.

ובסיפא תולש או זורק דקמ"ל דלא יאמר לו לכתחילה אפי' הבא לי אע"ג דאין ברור
שיעבור איסור דאורייתא אבל מניחו תולש אע"ג דעבר באיסור דאורייתא. ועי' משנל"מ
ז"ל בפ"ז מהל' מאכ"א שכ' להוכיח מהא דמיקבעי לן לעיל בפ' הערל קטן ערל מהו
לסוכו בשמן של תרומה אע"ג דאיכא מ"ד דסיכה לאו דאורייתא ע"ש.

ואין זה מוכרח דהתם בלא"ה איסורא איכא לכלות את התרומה בהנאה של פילוי פי
הכי דאסור להאכיל לבהמת ישראל. אבל מהא דבן חבר הדבר מוכרח דאפי' באיסור
דרבנן לא ספינו ליה בינדים.

ומה שבהיא ראיה מהא דאין מערבין בטבל דרבנן. ואי ספינו ליה בינדים לקטן הא חזי
לקטנים ג"כ ראיה גדולה היא אע"ג דדחי לה הרשב"א ז"ל.

וכן מוכח מהא דאמרינו לעיל בפ' האשה רבה אוכלת בגינו תרומה דרבנן משמע דווקא
בגינו אוכלת אבל להאכילה איסור דרבנן בלא"ה ונדאי אסור. וע' תוס' שם: וכתב עוד
הרמב"ם ז"ל דנהי דאין ב"ד מצווין להפרישו אבל אביו צריף לחנכו ולגער בו.

וכ' הרשב"א ז"ל דלא משמע כן מהא דבן חבר ע"ש. ולדברי הרמב"ם ז"ל צ"ל דהני
שינויי דמשני בדמאי הקילו והא דבן חבר פהו דמוקי לה בתרומה דרבנן קאי גם לפי
המסקנא משום דנהי דאין ב"ד מצווין להפרישו אבל אביו חייב לחנכו.

וע"כ מייגרי באיסור דרבנן ובאיסור דרבנן אפ"י אביו אינו מחוייב למחות בידו. וכמו שפ"ת הרמב"ם ז"ל בפ' כ"ד מהל' שבת.

וע' כ"מ שם. אלא דקשה לפ"ז למה ליה לר' יוחנן לאוקמי הא דקטן שפ"א לכבות בעושה על דעת אביו הא אפ"י עושה מדעת עצמו אביו מחוייב לגעור בו.

וכ"ת דהיינו דמשני ר"י בעושה ע"ד אביו ואביו קאי גביה מש"ה אין שומעין לו ואביו מצווה להפרישו אבל ב"ד אין מצווין להפרישו. אפתי תיקשי למה ליה להש"ס למימר דר"י ספוקי מספקא ליה דלמא בב"ד פשיטא ליה דאין מצווין להפרישו וקא דאמר ר"י ה"מ בדמאי דווקא הקילו משום דה"מ באביו מייגרי ודווקא בדמאי הוא דאין זקוק לו.

אבל בנודאי אביו צריף למחות בידו משום חינוף. וי"ל דסנגיא דנדה דאמרין אליבא דר"י בפשיטות דאין ב"ד מצווין להפרישו מסייע ליה להרמב"ם ז"ל.

וקא דאמר ר' יוחנן דווקא בדמאי הקילו היינו משום אביו. ועי' ב"י סי' שמ"ג בא"ח שכ' דאביו מחוייב למחות בידו אפ"י באיסור דרבנן אלא דב"ד אין מוחין בידו אם לא גער בו.

ומהא דמצא בידו פירות אין זקוק לו משמע דהאב עצמו אין זקוק לו: וצריף לדקדק עוד בשמעתין הא דלהאכילו בידים אסור למסקנא דאין ב"ד מצווין להפרישו. וכן למ"ד דאזנהרה באה גם להפרישו אי דאורייתא היא או אסמכתא בעלמא הוי.

והנה לא מצאתי בדברי הרמב"ם ז"ל שכ' לחד מהני קראי דדרשינן לאזנהרת גדולים על הקטנים. ועוד אי דרשא גמורה היא לילקי עליה גדול אם האכיל דבר איסור לקטן.

ונה לא מצינו. ועוד אי אזנהרה גמורה היא א"כ הא דאמר ליה ר"ע לר"א בכריתות סוף פרק אמרו לו הבא על הקטנה יוכיח דהוא מנוזהר והיא אינה מנוזהרת הא מנוזהר הוא גם באיסורה של הקטנה.

אבל בשבת ליכא אלא חדא אזנהרה. אבל מפשטא דשמעתין ומל' הפוסקים משמע דדרשא גמורה היא ומה"ת הנוזהרו על הקטנים: גמ' ת"ש קטן שפ"א לכבות אין שומעין לו.

ומשני ר"י בעושה ע"ד אביו. ויש לדקדק מאי פריף מאיסורי שבת הא דרשי' מקרא דלא תעשה כל מלאכה אתה ובנה ובתך דבקטנים הכתוב מדבר.

כדאי' בילקוט פ' יתרו וקרא למה לי הא מצינו למילף מהני קראי דדם ושרצים אלא אתי לאשמעין דבשבת אסור להניחו לעשות מלאכה. וצ"ל דלא ניחא ליה להש"ס לחלק בין האיסורים אלא פל האיסורין שוין לעגון זה.

ונראה מפאן דלא כדעת הטור ז"ל שכ' דלעגון טומאת קרובים ב"ד מצווין להפרישו משום דכהנים שאני דריפה בהן הכתוב מצות יתירות. א"כ בשבת נמי נימא הכי דשבת חמיר דאיסור סקילה היא אלא אין לחלק בזה בין האיסורים אע"ג דלעגון שבת מסתבר יותר לומר דמצווין אפ"י להפרישו כפי שיהיה גם הוא בכלל מנוחה פי היכי דמצווין גם על שבימת בהמה מ"מ פינון דקטן לאו בכלל אזנהרה הוא אין הגדולים מנוזהרין עליו גם

כּן להפּרִישׁוּ מִמֶּה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כְּדַרְכּוֹ דְרָף שְׁחֹק דְזָה הוּא מְנוּחָתוֹ וּכְמוֹ שֶׁדָּרָשׁוּ ז"ל לְעַנְּנוּ בְּהִמָּה תֵּן לָהּ נִיּוּחַ.

וְהִינּוּ דְקַתְנֵי בְּבְרִייתָא אַבְל מְנִיחוּ תּוֹלֵשׁ אוֹ זוֹרֵק דְזָה הוּא דְרָף שְׁחֹק הַתִּיבּוֹת: וְלְעַנְּנוּ חִינּוּף הָאֵב הוּא דְאֶפְשָׁר לְחַלֵּק בֵּין טוֹמְאָת כְּהַנִּים לְשַׁאֵר אִיסוּרֵין לְמֵאֵי דְכְּתַב הַרְשָׁבָא ז"ל לְחַלֵּק בֵּין עֲשֵׂה לל"ת דְּבַעֲשֵׂה הוּא דְצָרִיף הָאֵב לְחַנּוּכוֹ.

אַבְל לֹא בל"ת. וּבְטוֹמְאָה אֵיכָא נְמִי עֲשֵׂה דְקְדוּשִׁים תְּהִיּוּ.

אַלָּא דא"כ בְּשַׁבַּת נְמִי הָאֵיכָא עֲשֵׂה דְזָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וְעוֹד דְעֲשֵׂה דְשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה וְנֹדְאֵי לֹא עֲדִיפָא מל"ת גְּמוּר. וְע' בִּי"ד סִי' שֵׁע"ג שֵׁכ' לְעַנְּנוּ אֲשֶׁה עוֹבְרָה מִכֶּהֵן שְׁמוֹתָרַת לְהִיּוֹת בְּאִתְּהֵל הַמַּת מְשׁוּם דס"ס הוּא ס' נְקֵבָה ס' נָפֵל.

מְשַׁמַּע דְעַל זָכַר מְצוּוִין עֲלֵיו בְּבָטָן אִמּוֹ. וְלֹא יִדְעָתִי מנ"ל הָא וְכָל שְׁלֵא יֵצֵא לְאוּרֵי הָעוֹלָם לֹא בָּא לְכָלֵל מְצוֹת כָּלֵל.

וְדו"ק בְּכָל הַנ"ל: הַדְרֹן עֲלֵיהּ פָּרֵק חֲרֵשׁ פָּרֵק הָאֲשֶׁה שְׁלוּם מְשַׁנָּה שְׁלוּם בְּעוֹלָם מַת בְּעַלֵי תַנְשֵׂא. וְכ' רש"י ז"ל בַּגְמ' דְּמִינֵי דְקֶאֱמָרָה מַת בְּעַלֵי סְתָם וְאִפ"ה אִם מְלַחְמָה בְּעוֹלָם אֵינָה נְאֻמְנָת דְּמַסְתְּמָא מַת בְּמְלַחְמָה קֶאֱמָרָה.

וְיֵשׁ לְדַקְדָּק בל' הַגְמ' דְאָמַר רַבָּא רַעְבוֹן גְּרוּעַ מְמַלְחָמָה דְאֵילּוּ מְלַחְמָה כִּי אֶמְרָה מַת בְּעַלֵי בְּמַלְחָמָה הוּא דְלֹא מְהִימְנָא הָא מַת עַל מִיטְתוֹ מְהִימְנָא מְשַׁמַּע דְּוִנְקָא בְּמַת בְּמַלְחָמָה הוּא דְלֹא מְהִימְנָא.

אַלָּא דְמִהָא דְמַת עַל מִיטְתוֹ מְהִימְנָא יֵשׁ לְדַיֵּיק אֵיפְכָא דְוִנְקָא עַל מִיטְתוֹ הוּא דְמְהִימְנָא. אַבְל מַת סְתְמָא לֹא מְהִימְנָא.

ע"כ הִיָּה נִרְאָה דְאֶפִי' לְמ"ד דְעֵדוֹת אֲשֶׁה לֹא בְּעֵי דו"ח מ"מ בְּכַה"ג לְכ"ע דוֹרְשֵׁין ע"י מַה מַת וּבְאִיזָה סִיבָה וְלִיכָא סְתְמָא כָּלֵל הִיכָא דְאֵיכָא מְלַחְמָה בְּעוֹלָם. אַבְל הִיכָא דְשְׁלוּם בְּעוֹלָם אֵין צָרִיף לְדְרוּשׁ ע"ז דְּמַסְתְּמָא מַת עַל מִיטְתוֹ קֶאֱמָרָה כִּינּוּ דְלֹא נִשְׁמַע מְלַחְמָה כָּלֵל.

וְכִי קְמִיבְעֵי לִיהִי הִיכָא דְהֶחְזִיקָה הִיא מְלַחְמָה וְאֶמְרָה דְּבְמַלְחָמָה מַת. וְע' בלח"מ ז"ל בְּפִי"ג שְׁדַקְדָּק כּן בל' הַרְמְב"ם ז"ל.

וְהָרִי לְשׁוֹן הַרְמְב"ם ז"ל הוּא כַל' הַגְמ': וּבַגְמָרָא אֶמְרִינּוּ דְתַנָּא שְׁלוּם בְּעוֹלָם מְשׁוּם דְּבְעֵי לְמִיתְנָא מְלַחְמָה בְּעוֹלָם וְהוּי מְצִי לְמִימַר דְּקמ"ל בְּשְׁלוּם בְּעוֹלָם אֶפִי' אֶמְרָה מַת בְּמַלְחָמָה נְאֻמְנָת. אַלָּא דְלֹא בְּעֵי לְמִימַר הִכִּי כִינּוּ דְהוּי בְּעֵי דְלֹא אֵיפְשִׁיטָא וְעֵינּוּ ב"ש ס"ק קמ"ה: תוּס' בד"ה מִי אֶמְרִי' מַה לָּהּ לְשַׁקֵּר תִּמְאָה לר"י כו' ע"ש בְּתִירוּצָם דְּוִנְקָא בְּהֶחְזִיקָה הִיא מְלַחְמָה דְּדִיִּיקָא כּוֹלֵי הָאֵי הוּא דְנְאֻמְנָת ע"י מִיגוֹ דְאֵי בְּעֵי אֶמְרָה שְׁלוּם בְּעוֹלָם.

אַבְל כִּי לֹא הֶחְזִיקָה דְלֹא דִיִּיקָא כ"כ אֵינָה נְאֻמְנָת בְּמִיגוֹ דְּמַת עַל מִיטְתוֹ דִּירְאָה לֹאמַר כּוֹד כִּינּוּ שְׁיִדוּעַ שֶׁהִיא מְלַחְמָה. וְלְכַאוּרָה תְּרַתֵּי קֶאֱמָרִי וּבְחֻדָּא הוּי סְגִי לְהוּ אֵי מְשׁוּם דְּהִכָּא דִיִּיקָא וְהִכָּא לֹא דִיִּיקָא אוֹ מְשׁוּם דְּבְהֶחְזִיקָה הִיא מְלַחְמָה הַמִּיגוֹ טוֹב הוּא דְאֵי בְּעֵי אֶמְרָה שְׁלוּם בְּעוֹלָם וּבְמַלְחָמָה בְּעוֹלָם אֵין לָהּ מִיגוֹ טוֹב.

וי"ל דלרנוחא דמילתא פתבו פן דהכא איפא תרתי למעליותא חדא דדייקא ועוד דהמיגו טוב ובמלחמה בעולם איפא תרתי לגריעותא חדא דלא דייקא. ועוד דאין המיגו טוב.

ויותר נראה ונודאי קאמרי דמש"ה חשיבא בהחזיקה היא מלחמה דייקא טפי משום דקאמרי הכי אע"ג דיגש לה טענה טובה יותר לומר שלום בעולם אלמא דדייקא ולא אמרה בדדמיתיקשי מפני מה לא חשיב לה משום דהוי בכלל חמותה אבל לשיטת הש"ס דילן משמע דיבמתה הטעם משום צרה הבאה לאחר מפאן ולפ"ז תו ליפא למיבועי בחמותה הבאה לאחר מפאן דא"כ ליחשיב נמי הא בחדא פמו דחשיב צרתה ויבמתה בתרתי ומש"ה השמיט הרי"ף ו"ל לבעיא זו.

אבל לשיטת הרמב"ם ו"ל א"א לומר פן דהא הוא ו"ל פסק פשיטת הירושלמי דיבמתה אפי' היא אחותה. וא"כ למה השמיט הוא ו"ל ג"כ להא דחמותה הבאה לאחר מפאן.

והכ"מ ו"ל פתב דהוי חששא דרבנן וספיקא לקולא. ולדידי צ"ע דאדרב' מה"ד פל הנשים אינן נאמנות ורבנן הוא דתקיננו להאמין לנשים והיכא דאיתקין איתקין.

אבל אלו הנשים שאינן נאמנות אוקמוה אדאורייתא והוי ספיקא דאורייתא שפא גם היא בכלל אלו הנשים שאין עדותן עדות: והמשל"מ ו"ל נסתפק שם בפ' הג"ל אי עדות אלו הנשים לא הוי עדות כלל והרי היא א"א אי חיישינן לעדותן לחומר' ומסיק התם דזה תליא בהא דפליגי לקמן ר"ע ור"ט בצרה אי אוכלת בתרומה אי לא.

ולפענ"ד נראה דע"כ לא פליג ר"ע ואמר דחוששין לדבריה אלא באשה וצרתה דמאמינים לה לגבי דינדה ולגבי צרתה לא אין זו הדרך מוציאתה מידי עבירה וכן מת בעלי ואחר כך חמי ג"כ חדא בחברתה תליא אי מהימנא לגבי בעלה.

א"כ לגבי חמי נמי צריך להאמינה אלא ע"כ הא דאינה נאמנת לגבי חמיה הוא משום דאמרי' לא בעלה מיית ולא חמיה מיית ואפ"ה נאמנת לגבי דינדה ולא לגבי חמותה והדרך הזה ג"כ אינו מוציאה מידי עבירה.

ומש"ה קאמר ר"ע דאין זו הדרך כו'. ואינה אוכלת בתרומה.

אבל בעלמ' ונודאי דאינה נאמנת כלל. וכן משמע לקמן דדייק הש"ס בהא דאחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת זו שאומרת לא מת לא תנשא טעמ' דאמרה לא מת הא שתקא תינשא והא אין צרה כו' ומאי קושיא דילמא קמ"ל דהיכ' דאמרה לא מת הרי היא כא"א גמורה אבל אי שתקה הרי היא ספק א"א אלא ש"מ דכי שתקה נמי א"א ונודאי היא.

אלא דמהא דמייתי הש"ס לקמן אף אנו נמי תנינא דסתמ' כר"ט מהא דתנו וחוששין לדבריה הא לדברי צרה לא וע' תוס' ו"ל שם. ובירושל' שם אית' דר"ע נמי מודה בהא דליכ' עבירה לפי מה שפירשו המפרשי' דברי הירושלמי שם ושם יבואר פי' אחר לענ"ד וממה שכ' הרמב"ם ו"ל בקל הני בעיא דלעיל בע"א אם נישאת לא תצא משמע נמי דס"ל דעדות ע"א עדות גמורה היא מן הדין.

ומה שחוששין לבטל עדותו הוא מדרבנן בעלמ'. ומש"ה אם נישאת לא תצא ולפי מה שביארו הראשונים קצתם בדעת הרמב"ם ו"ל דמה"ת הוא דנאמן ככל מילתא דעבידא לגלויי א"ש.

אָבֵל כָּבֵד כְּתִבְתִּי בְּזֶה לְעִיל בְּכִמָּה דְּוֹכְתִי דְּלָאוּ ד"ת הוּא אֵלָא תְּקִנְתּוּ חֲכָמִים: וְלַעֲגוּן צָרָה אֲמָרִינוּ בִּירוּשָׁלַיִם דְּאָפִי נְשׂוּאָה לְאַחַר אֵינָה מְעִידָה. וְכֵן פֶּתַח הַרְמַב"ם ז"ל וְכָתַב הַה"מ ז"ל דְּהָכִי מִשְׁמַע מְהָא דְּאֲמָרִי לְקַמְן דְּחֻשְׁיָדָא לְקַלְקַל נְפִשָׁא בְּהָדִי צָרְתָהּ וְע' כ"מ שָׁם שְׁפַתְב לְחִלְק בְּזֶה.

אָבֵל בְּאַמְת מוֹכַח הָכִי מְהָא דְּפָרְכִינוּ לְקַמְן וְלִיחֻוּשׁ דְּיִלְמָא בְּגִיטָא אֲתַמֵּי וְלְקַלְקֵלָא צָרְתָהּ הוּא דְּקַאֲמָרָה אֲלִמָּא דְּחֻשְׁיָדָא אֲפִי אִם כָּבֵד אֵין צָרוּת זֹו לְזֹו מִפְּנֵי שְׁנָאָה יְשָׁנָה. וְי"ל דְּמַש"ה מְפָרֵשׁ לָהּ הָכִי צָרְתָהּ דְּמַתְנִי בְּנְשׂוּאָה לְאַחַר מִשׁוּם דְּמִשְׁמַע בְּמַתְנִי דְּאֵין נְאֻמְנָת כָּלֵל.

וְהֵינּוּ בְּצָרָה הַנְּשׂוּאָה לְאַחַר. אָבֵל צָרְתָהּ מִמֶּשׁ לר"ע אֵין זֹו הַדְּרָךְ מִיְצִיאָתָהּ אֲתָהּ מִיַּד עֲבִירָה וְכִי הִכִּי דְּמַהֲיָמְנָא לְדִידָהּ ה"נ מְהִימְנָא לְחוּמְרָא לְגַבֵּי תְּבַרְתָּהּ וְכִינוּן דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּצָרָה אֵינָה מְעִידָה אֲפִילוּ לְאַחַר שְׁנִפְרְדוּ זֶה מִזֶּה א"כ כַּש"כ דְּלָא מְהִימְנָא לִיבְמַתָּה מִטַּעַם דְּמַסְקָא אֲדַעְתָּי שְׁמָא יַעֲשׂוּ צָרוּת זֹו לְזֹו דְּהָא גַבֵּי תְּמוּתָהּ מַחֲמַת שְׁנָאָה יְשָׁנָה פְּשִׁיט' לֹן דְּלָא חִיִּישִׁינוּ וּמְעִידָה וְכִדְּאֲמָרִינוּ בְּגַמ' דְּלָא בְּעָלָה מְיִית כו' וְאִפ"ה מִיְבַעֲעִי לֹן מִי מַסְקָא אֲדַעְתָּא.

אֲלֵמ' דְּחִיִּישִׁינוּ יוֹתֵר לְשְׁנָאָה הָעֵתִידָה מִשְׁנָאָה יְשָׁנָה וְכִינוּן דְּבְצָרָה חִיִּישִׁינוּ אֲפִי לְשְׁנָאָה יְשָׁנָה כַּש"כ דְּחִיִּישִׁינוּ לְשְׁנָאָה הָעֵתִידָה. וְלָמָּה לִיָּה לְאַשְׁמוּעֵינוּ בְּמַתְנִי יְבַמְתָּה אֵלָא ש"מ דְּאָפִי הִיא אַחוּתָהּ ג"כ אֵינָה מְעִידָה: וּבְמַש"ל מ"ז ז"ל שָׁם גַּסְתַּפְּק לְמָאֵי דְּמִשְׁנֵי הַש"ס שְׁאֵנִי הָתָם דְּרַגְשׁ לִיָּה צַעֲרָא אֵי בְּחַמוּתָהּ נְמִי אֵינָה מְעִידָה מִשׁוּם שְׁנָאָה יְשָׁנָה לְחוּד מִפְּנֵי שְׁפָכֵר הַרְגִישָׁה בְּצַעֲרָה.

וּלְפַמֶּשׁ כ"ע לְמָאֵי דַס"ד מְסַתְּבֵר יוֹתֵר לְמִימֵר דְּהַשְׁנָאָה מִפְּנֵי הָעֵתִיד לְבָא יוֹתֵר גְּדוּלָּה מִשְׁנָאָה הָעֵבֶרָה דְּהָא בְּשְׁנָאָה הָעֵבֶרָה פְּשִׁיטָא לִי בְּכָלָה וְחַמוּתָהּ דְּנְאֻמְנָת וְכִדְּאֲמַר לָא בְּעָלָה מְיִית כו'. וְאִפ"ה מִיְבַעֲעִי בְּשְׁנָאָה הָעֵתִיד לְבָא.

וְאִם כֵּן הִכִּי מְצִינוּ לְמִימֵר דְּלְמַסְקָנָא הָנִי אֵיפְכָא דְּלְשְׁנָאָה הָעֵבֶרָה חִיִּישִׁינוּ. וְלְשְׁנָאָה הָעֵתִידָה לְבָא לָא חִיִּישִׁינוּ.

אֵלָא נוֹדָאֵי הָעֵיקָר דְּמִפְּנֵי שְׁפָכֵר הַרְגִישָׁה בְּצַעֲר. מַש"ה מַסְקָא אֲדַעְתָּא לְעֵתִיד לְבָא ג"כ. וְכֵן מוֹכַח ג"כ מִמַּתְנִיתִין דְּאֲמַר ר"ע אֵין זֹו הַדְּרָךְ מוֹצִיאָה מִיַּד עֲבִירָה. וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְּהָנִי כְּתָרְתִי דְּסִתְרִי אֲהֲדָדִי.

וְאֵי נִימָא דְּמַחֲמַת שְׁנָאָה יְשָׁנָה לְחוּד אֵינָה יְכוּלָּה לְהַעֲיֵד לָאוּ תְּרַתֵּי דְּסִתְרִי הוּא הָא דְּמַהֲמַנִּינוּ לָהּ לְבַעֲלָהּ וְלֹא לְחַמֵּי: עוֹד רְאִיתִי שָׁם בְּמַשְׁנַל"מ ז"ל שְׁפַתְב דְּהָא דְּפִשִׁיט הַש"ס מְהָא דְּמַת בְּעָלִי וְאִח"כ מַת חַמֵּי דְּמַסְקָא אֲדַעְתָּה אֲלֵאחַר זְמַן הֵינּוּ לר' יְהוּדָה דְּאֲמַר דְּכָלָה אֵינָה מְעִידָה לְחַמוּתָהּ מִשׁוּם דְּמַגְלָה לְבָנָה כָּל דְּעַבְדָּה.

וְזֶה לֹא שְׁיָיָךְ עֵתָה פְּשָׁאֵינוּ בְּבֵיתוֹ. אָבֵל לְרַבְּנָן דְּהַטַּעַם הוּא מִשׁוּם כְּפָמִים פֶּא"פ אִם כֵּן לֹא נְפָסְקָה הַשְׁנָאָה כָּלֵל.

וְל"נ דְּלִכ"ע הָנִי שְׁנָאָה הָעֵתִידָה פִּינוּן שְׁבָאֵת עֵתָה מִמְּדִינַת הַיָּם אֵין לָהֶם שְׁנָאָה זַע"ז. אֵלָא מִשׁוּם דְּמַסְקָא אֲדַעְתָּא דְּלְבַתֵּר שְׁעֵתָא תְּצַטְעָרָן וְצ"ע.

עוד נסתפק שם בַּיֵּשׁ לַשְּׂנֵיהֶם בָּנִים אִם הַיְבָמוֹת פְּסוּלוֹת מִשׁוּם אֲסוּקֵי אֲדַעְתָּא שְׁמָא יְמוּתוּ הַבָּנִים ג"כ. וְלַעֲיִל סוּף פ' ב"ש מִשְׁמַע דְּבַיֵּשׁ לָהּ בָּנִים פְּלוּלֵי הָאֵי לֹא מִסְקָא אֲדַעְתָּה ע"ש: וּמָהָא דְתַנּוּ בְּסוּטָה דְּאֵלוּ הַנְּשִׂים אֵינּוּ נְאֻמָּנוֹת לְהַפְסִידָה פְּתוּבָתָה.

מִשְׁמַע קֶצֶת דְּמַחְזִיקִים אוֹתָן בְּנוֹדָאֵי מְשַׁקְרוֹת דְּאֵי סַפְקָא הוּא אֲמַאי אֵינָהּ מִפְּסֻדַת פְּתוּבָתָה ג"כ. פִּינּוּ דְנֻאָסְרָה עַל בַּעֲלָהּ.

וַיֵּשׁ לְדַחוּת. וְלִקְמָן בְּפִירְקֵינּוּ יִתְבָּאָר עוֹד בְּזָה בַס"ד: ע"ב גְּמָרָא לָאוּ מִשׁוּם דְּאֲמַרִּינוּ לֹא בַעֲלָה מִיַּת כּו.

עֵינּוּ מְהַרְשָׁא ז"ל מַה שְׁהַקְשָׁה בְּזָה. וְלִמְש"כ לַעֲיִל לֹא תִיקְשִׁי דְעַל פְּרָחָה רַבִּי עֲקִיבָא לֹא קָאָמַר אֲלֵא הֵיכָא דְהוּי תַרְתִּי דְסַתְרִי.

וּק"ל: תוּס' בַד"ה הָא לֹא נִישְׂאֵת כּו'. ור"י אוֹמַר דְפִרְיָה כּו'.

עֵינּוּ מְהַרְשָׁא ז"ל שְׁכ' דְדַבְרֵי ר"י אֵלוּ שְׁלֵא בְמַקוֹמָן הֵם. אֲלֵא שְׁיָיָהּ בְּסוּף דְּבַרְיָהּ וְלַהּוֹכִיחַ דְעוֹלָא גַם בְּעַדוֹת אִשָּׁה דְלֹא הֵימְנוּהָ אֲלֵא מְדַרְבְּנָן קָאָמַר דְאֲחַד נְאֻמָּן כְּשָׁנִים.

דָּאִם לֹא פִן אֲמַאי לֹא תְנִי בְּסִיפָא בְּעַד אֲחַד אוֹמַר מֵת וְשָׁנִים אוֹמְרִים לֹא מֵת תַּצָּא וְלֹא תְנִי דְהוּלַד מְמֹר. אֲלֵא וְנוֹדָאֵי מִשׁוּם דְהֵאָמִינוּהוּ כְּשָׁנִים וְלֹא הוּי הוּלַד מְמֹר.

וְלֹא זְכִיתִי לְהַבִּין דְּבַרְיוֹ ז"ל דְּנִגְדַּד שְׁנִים וְנוֹדָאֵי דְלֹא הֵאָמִינוּ לְעַד אֲחַד פְּתַנּוּ בְּסוּטָה לְעַנּוּ סוּטָה וְע"ע וּפְשִׁיטָא דְהוּלַד מְמֹר נְמִי הוּי וְיִתֵּר דְּבַרְיוֹ ז"ל שָׁם ג"כ אֵינּוּ מוּבָנִים לְמַעֲיָנּוּ. וְנִרְאָה דְדַבְרֵי הַתוּס' מִתְפָּרְשִׁין כְּפִשְׁוֹטָן דְּמַתְנִיתִין ע"כ מִיְיָרִי מְדִינָא דְאֹרְיָיִ דְּאֵי מְדַרְבְּנָן אִם פִּן הָוָה לִיָּה לְמִיתְנִי בְּסִיפָא וְהוּלַד מְמֹר.

פִּי הֵיכִי דְלֹא נִיטְעֵי דְסִיפָא נְמִי תַצָּא מְדַרְבְּנָן קָאָמַר. וְאֵינּוּ הוּלַד מְמֹר.

וּבְאֻמָּת זֶה אֵינּוּ דְבְּסִיפָא וְנוֹדָאֵי הוּלַד מְמֹר. אֲלֵא ש"מ דְּכּוֹלָא מַתְנִיתִין בְּדְאֹרְיָיִתָא מִיְיָרִי.

וּמִש"ה תְנִי בְּסִיפָא דְדוֹקָא בְּבַת אַחַת הוּא דְלֹא תַנְשָׂא הֵינּוּ מְדְאֹרְיָיִתָא. אֲבָל מְדַרְבְּנָן אֲפִילוּ בְּזָה אַחַר זֶה לֹא תַנְשָׂא: וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק בְּשִׁמְעֵתִין לְמָה לִיָּה לְאֲתוּיָי הָא דְעוֹלָא הָא מְמַתְנִי גּוּפָא שְׁמַעֲיָנּוּ דְהֵאָמִינוּהוּ כְּשָׁנִים דַּל"ה א"כ אֲפִילוּ נִישְׂאֵת תַּצָּא כְּמוֹ בַב' אוֹמְרִים מֵת וּב' אוֹמְרִים לֹא מֵת דְאֲפִילוּ נִישְׂאֵת תַּצָּא מִשׁוּם דְהָבָא עַלִי בְּאִשְׁמֵ תְלוּי קָאֵי.

וּכ"ת דְּמַתְנִיתִין לֹא שְׁמַעֲיָנּוּ אֲלֵא דִיעֵבַד אִם נִישְׂאֵת. דָּאִם פִּן דִּילְמָא עוֹלָא נְמִי לֹא קָאָמַר אֲלֵא דִיעֵבַד לְחוּד.

וּבְשִׁלְמָא לְשִׁיטַת הַרְמְב"ם ז"ל דַּס"ל בְּנִישְׂאֵת לְאוֹתוֹ הָעַד גַּם בְּחַד בְּחַד לֹא תַצָּא הֵיָהּ אֲפִשְׁר לְאוֹקְמֵי מַתְנִיתִין בְּנִישְׂאֵת לְאוֹתוֹ הָעַד וּכְרַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסֵי דְדוֹנְקָא אִם נִישְׂאֵת וְאַחַר כֵּךְ בָּא הָעַד הוּא דְלֹא תַצָּא.

אֲבָל לְשִׁיטַת הַרְמְב"ן ז"ל דְּבַחַד בְּחַד בְּכָל גְּוֹנָא תַצָּא. א"כ תִּיקְשִׁי לִיָּה מְגוּפָא דְּמַתְנִיתִין.

וּי"ל דְּה"א דְהֵכִי תִיקְנּוּ חֲכָמִים אִם כְּבָר נִישְׂאֵת בְּהִתֵּר ע"י ע"א תו לֹא מְפָקִינוּ לָהּ ע"פ עַד אֲחַד הָאוֹמַר לֹא מֵת דְּכָל עַדוֹת אִשָּׁה תַקְנַת חֲכָמִים הוּא. אֲבָל הֵיכָא דְבָאוּ בַב"א לְפִי הַמְּסַקְנָא וְנוֹדָאֵי דְעַד אֲחַד בְּהַכְחָשָׁה לָאוּ פְלוּם הוּא.

וי"ל עוד דאחר שנישאת בהיתר והחזיקוה בנזקת השני מן הדין אין פת לעד אחד להוציאה מתחת בעלה. ונ"מ לענגן אשה וכשר דלדעת הרמב"ם ו"ל אין האשה נאמנת כשנים ולא מהני בזה התירוה לינשא.

אבל אם נישאת ואחר כך בא העד ואמר לא מת לא תצא ודין זה צ"ע בדברי הפוסקים. ובירושלמי בשמעתין מוקי למתניתין כרבי מנחם ברבי יוסי הביאוהו הרשב"א והרמב"ן ז"ל.

ועוד יתבאר בזה בשמעתין בס"ד: גמרא פשיטא דאין דבריו של אחד במקום שנים. ומשני דכולה מתניתין מייירי בפסולי עדות.

ופירש רש"י ז"ל דקמ"ל דאפילו התירוה לינשא על פי אחד כי באו שנים אחר כך ואמרו לא מת תצא. ואיכא תרי לינשני בהא ל"ק אין חילוק בין איש לאשה.

ובכולהו אולינו בתר רוב דיעות בין לקולא בין לחומרא ואם כן ה"ה דבחד בחד נמי דינו שונה ואפילו התירוה לינשא על פי פסול לא תצא מהתירה גם אם כשר אומר לא מת. וילשנ' בתרא א' כשר וכמה פסולי' כפלגא ופלג' וכי אולינו בתר רוב דיעות בשניהם שויו או כולן פשירים או כולן פסולים.

אבל אחד כשר וכמה פסולים כפלגא ופלגא דמי. ופירש"י ז"ל דנ"מ בזה בהתירוה לינשא כמו בחד בחד.

ובין התירוה ע"י העד הכשר תחילה ובין התירוה ע"י שנים הפסולים אולינו בתר ראשון ולא תצא מהתירה הראשון. אבל לדעת הרמב"ם לפי מה שפי' הרמב"ן ז"ל דבריו הוי כפלגא ופלגא בכל גוונא בין בבת אחת בין בזה אחר זה והיינו פיון דבכל חד איכא צד מעליותא האחד הוא כשר והשנים הם רוב דיעות ע"כ יכולין לבטל דברי הראשון אפילו אחר שהתירוה ע"פ הראשון.

ולפ"ז פשיטא מילתא דאשה ועד כשר ונדאי אולינו בתר כשר בין לקולא בין לחומרא: אבל הה"מ ז"ל כתב דווקא היכא דבאו ב' נשים אחר ההיתר ע"פ עד כשר הוא דאולינו בתרייהו ואסרינו לה.

אבל אם באו תחילה ב' נשים והתירוה ע"פ לא מפקינן לה ע"פ עד אחד כשר ודייק הכי ממה שכתב הרמב"ם ז"ל דאשה אומרת מת וכשר אומר לא מת הרי זו תצא משמע דאם ב' נשים אומרים מת אפילו כשר אומר לא מת לא תצא.

אלא דקשה מנ"ל לחלק בזה פיון דכפלגא ופלגא הם ולמה רוב דיעות פסולים יש פת ביזם להפקיע מהיתר הראשון ועד אחד כשר אין לו פת להפקיע היתר של רוב דיעות פסולין: והנה בירושלמי אמרינו דאשה מכחשת איש ומייתי התם עוד דהא דרבי נחמיה דהולכין אחר רוב דיעות אינו אלא בכולן פסולין.

אבל מאה נשים ואיש אחד כעד ועד דמי. ולכאורה הוי תרתי מילי דסתרי אהדדי פיון דס"ל להירושלמי דאחד כשר עדיף בתרי מן הפסולין.

אם כן אמאי לא אולינו בכשר ופסול חד בחד בתר הכשר. וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל.

וי"ל דלשיטת הירושלמי ניקח דס"ל דנגד אַחַד כְּשֶׁר אֶפִּילוּ מֵאָה נְשִׁים כְּחַד דְּמִינֵן וְחַד נְמִי מְצִי מְכַחֵשׁ לִיה לְכֶשֶׁר כִּינֵן דְּלֹא נְחִית הֵתֵם לְהָא דְעוֹלָא וְהָאֵמִין הֵרֵאשׁוֹן כְּשִׁנִּים אֱלָא בֵּין בְּב"א בֵּין בּוֹזָח"ז כֹּל שְׁהוּא חַד בְּחַד לֹא תִינְשָׂא.

אַבְל לְשִׁיטַת הַש"ס דִּילֵן דְּבַחַד בְּחַד. יֵשׁ חִילּוּק בֵּין בְּב"א לּוֹזָח"ז.

וְהִיכָא דְהוּי רֹב דְּעוֹת פְּסוּלִין הוּי כְּפִלְגָא וּפְלִגָא אֶפִּילוּ בְּזָה אַחַר זָה הֵרֵי דְאִיפָא מְעַלְיוּתָא בְּרֹב דְּעוֹת. א"כ ע"כ עַד אַחַד כְּשֶׁר עֲדִיף מְאִשָּׁה אַחַת.

וּא"ש בְּזָה דְבָרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל שְׁכַתֵּב דְּלֹא כְּהִירוּשְׁלָמִי. וְכַתְּבוּ הֵה"מ ז"ל מִשׁוּם דְּסֻמָּה אֱלִישָׁנָ' בְּתָרָא.

וְהֵרֵי הִירוּשְׁל' ג"כ אָמְרוּ פְּלִשְׁנָ' בְּתָרָא. וְאִפ"ה ס"ל דְּאִשָּׁה מְכַחֵשֶׁת אִישׁ.

וּלְפִי הַנ"ל נִיחָא. אַבְל מִש"כ הֵה"מ לְחַלְק בֵּין כְּשֶׁר מְעִיקְרָא וְאַחַר כֶּה"ב פְּסוּלִים דְּמַבְטְלִין דְּבָרֵי הַכְּשֶׁר אֶפִּילוּ בְּזָה אַחַר זָה וּבִין פְּסוּלִין מְעִיקְרָא וְאַחַר כֶּה"ב כְּשֶׁר דְּאִין הַכְּשֶׁר מְבַטֵּל דְּבָרֵי הַפְּסוּלִים בְּזָה אַחַר זָה וְנִדְאִי קִשְׁיָה דְּזוּ מִנִּין לְנוּ.

וְעוֹד דְּלִפ"ז רִישָׁא דְּעַד אוֹמֵר מֵת וּשְׁנִים אוֹמְרִים לֹא מֵת לֹא צָרִיף לְאוּקְמָא דְּכּוֹלֵן פְּסוּלִי עֲדוּת אֱלָא אֶפִּילוּ הֵרֵאשׁוֹן כְּשֶׁר תִּצָא וְסִיפָא דְּשְׁנִים אוֹמְרִים מֵת וְאַחַד אוֹמֵר לֹא מֵת דְּתִינְשָׂא ע"כ מִיִּירֵי דְּהָאֶחָד גַּם כֵּן פְּסוּל עֲדוּת הוּא דְּאִי הָאֶחָד כְּשֶׁר לֹא תִינְשָׂא.

וְאִם כֵּן מֵאִי פְּרִיף בְּסִיפָא הִינְנוּ הֵה"ה. וְלְשִׁיטַת רַש"י ז"ל נִיחָא דְּרִישָׁא נְמִי מִיִּירֵי דְּוּוּקָא בְּכּוֹלֵן פְּסוּלִי עֲדוּת דְּאַחַד כְּשֶׁר וּב' פְּסוּלִין הוּי כְּחַד בְּחַד לְגַמְרֵי וְאִם הִתִּירוּהָ לִינְשָׂא עַל פִּי הֵרֵאשׁוֹן לֹא תִצָא מֵהִתִּירָה הֵרֵאשׁוֹן: וּבְסוּטָה פֶּרֶק מִי שְׁקִינָא תְּנֵן נְמִי כֵה"ג עַד אוֹמֵר נְטֻמָּאת וְאַחַד אוֹמֵר לֹא נְטֻמָּאת הִיתָה שׁוֹתָה וּמוֹקִי לָהּ ר' חֲזִינָא דְּהִינְנוּ בְּבַת אַחַת אַבְל בְּזָה אַחַר זָה לֹא הִיתָה שׁוֹתָה דְּהֵרֵאשׁוֹן הוּא כְּשִׁנִּים.

וְתוּ תְּנֵן עַד אוֹמֵר נְטֻמָּאת וּשְׁנִים אוֹמְרִים לֹא נְטֻמָּאת הִיתָה שׁוֹתָה וְדִיִּיק מִינָה טַעְמָא דְּשְׁנִים הָא אַחַד אוֹמֵר לֹא נְטֻמָּאת לֹא הִיתָה שׁוֹתָה וְקִשְׁיָא לְרַבִּי חֲזִינָא. וּמִשְׁנֵי דוּק מְסִיפָא אִיפְכָא שְׁנִים אוֹמְרִים נְטֻמָּאת וְאַחַד אוֹמֵר לֹא נְטֻמָּאת לֹא הִיתָה שׁוֹתָה הָא חַד בְּחַד הִיתָה שׁוֹתָה אֱלָא כְּוָלָה מִתְּנִיתִין בְּפְסוּלִי עֲדוּת.

וּכְבָר הַקְּשׁוּ רַש"י וְתוֹס' ז"ל שֶׁם אִמְאִי לֹא מִשְׁנֵי דִיּוּקָא אֶהְדְּדִי דְּדִיּוּקָא דְּרִישָׁא דְּדִיִּיקִין הָא חַד בְּחַד לֹא הִיתָה שׁוֹתָה הִינְנוּ בְּבַת אַחַת. וְדִיּוּקָא דְּסִיפָא דְּדִיִּיקִין הָא חַד בְּחַד הִיתָה שׁוֹתָה הִינְנוּ בְּזָה אַחַר זָה.

וְתִירֵץ רַש"י ז"ל דְּמִשְׁמַע לִיה דְּמִתְּנִיתִין מִיִּירֵי כְּוָלָה בְּבַת אַחַת. וּלְפ"ז אַפְתִּי תִיקְשִׁי מֵאִי אֲרִי שְׁנִים אוֹמְרִים נְטֻמָּאת דְּהִיתָה שׁוֹתָה הָא אֶפִּילוּ חַד בְּחַד נְמִי הִיתָה שׁוֹתָה אִם בָּאוּ בְּבַת אַחַת.

וְרַש"י ז"ל כְּתֵב שֶׁם דְּהִיא גּוּפָא אֲתִי לְאִשְׁמַעֲיָן וְלָאוּ לְדִיּוּקָא אֲתִי ע"ש. אַבְל לְשִׁיטַת הֶרְמֵב"ם ז"ל יֵשׁ לְפָרֵשׁ מְצִיעֵתָא דְּהָאֶחָד כְּשֶׁר הִיָּה וְאִפ"ה כִּי בָאוּ שְׁנִים פְּסוּלִים וְאַמְרֵי לֹא נְטֻמָּאת הִיתָה שׁוֹתָה בֵּין בְּבַת אַחַת בֵּין בְּזָה אַחַר זָה.

אָבֵל אַם חַד פֿסוּל אָמַר לֹא נִטְמָאת לֹא הִיְתָה שׁוֹתֵה וְסִיפָא דְשָׁנִים אוּמְרִים נִטְמָאת וְאָחַד אוּמַר לֹא נִטְמָאת לֹא הִיְתָה שׁוֹתֵה מִיְיָרִי נְמִי בְשָׁנִים פֿסוּלִים וְאָחַד פֿאַר וּבְזֵה אַחַר זֶה דְהַשָּׁנִים גְּאָמְנִים אָבֵל חַד בְּחַד וְהִרְאִשׁוּן פֿסוּל הִיְתָה שׁוֹתֵה.

וְאִם כֵּן הִתְם נְמִי מֵאֵי פְרִיָה הִיְנוּ הֵךְ הָא טוּבָא קִמְשָׁמַע לֵן בְּסִיפָא. וּבכ"מ ז"ל בְּהִלְכוֹת סוּטָה פֿתַב דְּהָא דכ' הֶרְמֵב"ם ז"ל דָּאָם פֿאַר אַן אָמַר נִטְמָאת וּב' פֿסוּלִים אוּמְרִים לֹא נִטְמָאת דְשׁוֹתֵה.

הִיְנוּ דְוִןקָא בב"א וּכְשִׁיטַת רַש"י ז"ל. אָבֵל מִדְּבַרִי הֶרְמֵב"ם ז"ל בְּהִלְכוֹת גְּיִרוּשִׁין נִרְאָה כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ הֶרְמֵב"ן ז"ל דְּבַרְיוֹ.

וּכְמוֹ שְׁהֶאַרְכְּתִי בְּזֵה לְעִיל רִישׁ פֶּרֶק הָאֲשֶׁה רַבָּה. וּבְהִנֵּי תַרְתִּי לֹא נִתְבָּאַר בְּדְבַרִי הֶרְמֵב"ם ז"ל דִּין זֶה אִם בְּתַחֲלִילָה בָּאוּ ב' פֿסוּלִין וְאַחַר כֵּךְ בָּא עַד פֿאַר וּמִדְּבַרְיוֹ ז"ל בְּהִלְכוֹת גְּיִרוּשִׁין מְשָׁמַע דִּישׁ חִילּוּק בְּזֵה.

וּכְמוֹ שְׁפִתְבְּתִי לְעִיל בְּשֵׁם הַה"מ ז"ל. אָבֵל בְּהִלְכוֹת רוּצַח לְעִנֵּן עֲגָלָה עֲרוּפָה בִּיָּאָר הַדְּבָרִים יוֹתֵר אֶלָּא שְׁפִתַב שָׁם כְּמָה דְּבָרִים נִפְלְאִים.

וְז"ל שָׁם בַּפ"י ה"י"ד. בָּאוּ שָׁנִים אַחַר שְׁהַעִיד הָאָחַד שְׁרָאָה הַהוֹרֵג וְאָמְרוּ לֹא רְאִיתָ הָיוּ עוֹרְפִים דְּהָרִי הֵן כַּב' עֲדִיוֹת הַמְּכַחֲשׁוֹת זֶה אֶת זֶה.

וּלְשׁוֹנוֹ ז"ל צ"ע דְּמְשָׁמַע דְּגַם נֶגְד שָׁנִים חֲשָׁבִינוּ לְרִאשׁוֹן כְּשָׁנִים. וּבְשָׁמְעֵתִין לֹא מְשָׁמַע כֵּן דְּפֶרְכִינוּ פֿשִׁיטָא דָּאִין דְּבַרְיוֹ שֶׁל אָחַד בְּמִקּוּם שָׁנִים וְעִינֵן מְהַרְשָׁ"א ז"ל בְּדְבַרִי הַתּוֹס' בַּד"ה הָא לֹא נִישְׂאָת.

וּי"ל דְּמְשָׁמַע לִיהָ הֵכִי מִדְּלָא פְרִיָה פֿשִׁיטָא בְּסוּטָה וְע"ע וּכְמוֹ שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' וְע"כ הִיְנוּ מְשׁוּם דְּדוּקָא הַכ' דְּנֶאֱמָנוֹת הַעַד מִדְּרַבְּנֵן הוּא מַש"ה פֿשִׁיטָא דָּאִין דְּבַרְיוֹ שֶׁל אָחַד בְּמִקּוּם שָׁנִים. אָבֵל בְּסוּטָה וְע"ע דְּאָחַד נֶאֱמָן מַה"ת גַּם נֶגְד שָׁנִים הָרִי הוּא כְתָרִי וּכְמ"ש הַתּוֹס' ז"ל בַּד"ה לֹא צָרִיקָא.

אֶלָּא דְלֹא הַבְּנֵתִי מַש"כ דָּאִי תַרִי וְתַרִי מְכַחֲשִׁי אֶהְדְּדִי לֹא הִיְתָה שׁוֹתֵה וְאִמְאִי כִינֵן דְּמְכַחֲשִׁי אֶהְדְּדִי אִמְאִי לֹא תִשְׁתָּה. וּמ"מ מִצַּד הַסְּבָרָא דְּבַר זֶה צ"ע דְּבַקְל דְּוִכְתִּי פֿשִׁיטָא לֵן דָּאִין דְּבַרְיוֹ שֶׁל אָחַד בְּמִקּוּם שָׁנִים.

וְעוֹד דְּאִמְאִי לֹא לְזִיל בְּזֵה עַכ"פ בְּתֵר רֹב דְּיַעֲוֹת: וְכַתֵּב עוֹד אֲשֶׁה אוּמְרַת רְאִיתִי וְאֲשֶׁה אוּמְרַת לֹא רְאִיתָ הַהוֹרֵג הָיוּ עוֹרְפִין וְאֶפְּלוּ בְּזֵה אַחַר זֶה. וּכְבָר הַשִּׁיג הַרְאָב"ד ז"ל ע"ז דְּבַגְמָרָא מְשָׁמַע דְּבְּפִסוּלִי עֲדוֹת נְמִי נַפ"מ בֵּין בַּת אַחַת לְזֵה אַחַר זֶה.

וְצ"ל לְשִׁטְתוֹ דְּהָא דְּאָמַר כ"מ שְׁהֶאַמִּינָה תוֹרָה לְעַד אָחַד הָרִי כָּאן שָׁנִים הוּא דְּוִקָא בְּכָשָׁר אָבֵל בְּפִסוּלִין דְּאֶזְלִינוּ בְּתֵר רֹב דְּיַעֲוֹת לֹא אָמְרִינוּ בְּזֵה דְּהִרְאִשׁוֹן נֶאֱמָן כְּשָׁנִים. וּמַש"ה גַּבִּי שָׁנִים כְּשִׁרִים שְׁבָאוּ אַחַר עֲדוֹת פֿאַר פֿתַב דְּהוּי כַּב' כִּינֵתִי עֲדִים הַמְּכַחֲשִׁים זֶה אֶת זֶה אָבֵל בְּפִסוּלִין אֶזְלִינוּ בְּתֵר רֹב דְּיַעֲוֹת.

אֶלָּא דָּאָם כֵּן קָשָׁה הָא דְּמִסְקִינוּ לְרַבִּי נַחֲמִיָה דְּעָשׂוּ שְׁתֵּי נָשִׁים בְּאֲשֶׁה אַחַת כְּשִׁתִּי אֲנָשִׁים בְּאִישׁ אָחַד. וּלְפִי שִׁיטַת הֶרְמֵב"ם ז"ל לֹא דְמִינֵן לְהַדְּדִי דְשְׁתֵּי נָשִׁים בְּאֲשֶׁה אַחַת בְּטִילִין דְּבַרִי הָאֲחַת לְגַמְרִי דְּאֶזְלִינוּ בְּתֵר רֹב דְּיַעֲוֹת.

וב' אנשים באיש אחד הוי כב' פיתי עדים המכחישים זה את זה. ועוד דהא תנו בחד בכה עד אומר נטמאת ואחד אומר לא נטמאת אשה אומרת כו'.

ואמר עולא תני לא היתה שותה משום דהראשון נאמן פשנים והיכי קאמר תני לא היתה שותה באשה ואשה מא"ל הא בפסולין אין הראשון נאמן פשנים. וי"ל דלעולא דסבירא ליה דאפילו בבת אחת הראשון נאמן כב' אף על גב דהכחישו מיד ולא נתקבלו דבריו אליביה אין לחלק בין פשירים לפסולים אלא סבירא בעלמא היא דלענין טומאה עד אחד נאמן ולהיפך אין עד אחד נאמן.

אבל לרבי חייא דמחלק בין בזה אחר זה לבת אחת. ע"כ טעמ' הוא משום דהראשון חשיב פשנים אחר שנתקבל עדותו ז"א אלא בפשירים אבל בפסולין לא שייך למימר דחשיב פשנים פיון דשנים נמי לאו עדות היא ואין לנו בפסולין אלא למיזל בטר רוב דיעות: וכתב עוד שם הלכה ט"ו בד"א פשהו שלשתן פשירים או פסולין.

אבל אם אמר אחד פשר ראיתי ההורג וב' נשים או פסולים אומרים לא ראית לא היו עורפין. וגם זה תמוה דהא אומרינו בגמרא דמאה נשים פפלגא ופלגא דמי ואמאי לא היו עורפין.

וכמו שהשיג עליו הראב"ד ז"ל. ובהלכה ט"ז כתב ב' נשים או ב' פסולין אומרים ראינו ההורג ועד אחד מכחישן ואומר לא ראיתם היו עורפין.

וגם זה תמוה דהא לשיטת הה"מ ז"ל בהלכות גירושין הוי איפכא דב' נשים מכחישין אחד פשר אפילו בזה אחר זה ואחד פשר אינו יכול להכחיש ב' פסולים אחר שהתירוהו ע"פ הב' פסולין וכאן כתב הרמב"ם ז"ל דעד פשר מכחיש את ב' הנשים או את הפסולין עורפין ואפילו למה שכתב הכ"מ בהלכות סוטה דבזה אחר זה הראשון הפשר נאמן פשנים.

אבל לא שמענו שום חילוק בין אם הראשון הוא הפשר או הראשונים הם הפסולים. והראב"ד ז"ל השיב גם בזה וכתב דהיכא דבאו ב' פסולין מעיקרא הולכין אחר רוב דיעות אפילו אם בא פשר לבסוף ושיטתו עדיפא משיטת הה"מ ז"ל דלשיטת הה"מ ז"ל דווקא בהתירוהו לינשא ע"פ הב' הפסולין אין פשר מוציא מהתירה משום דשוין הם כחד בחד והראשונים פשנים הם אבל בבת אחת תצא.

ולשיטת הראב"ד ז"ל אפילו בבת אחת הולכין אחר רוב דיעות. וגם זה ראה חידוש הוא. ולא ידעתי מנ"ל להראב"ד ז"ל הא. ואי משום לישנא דהש"ס פל היכא דאתא עד פשר מעיקרא אין זה מוכרח דאבבא דעד אומר נטמאת וראיתי ההורג קאי.

ועוד דלפ"ז ונדאי תיקשי מאי פריה הש"ס אסיפא היינו הך הא טובא קמשמע לן דאזלינן בטר רוב דיעות אפי' אם בא פשר אחר פך. ולדברי הרמב"ם ז"ל צ"ל דהולך לשיטתו דבפסולי עדות לא שייך בהו נאמנות פשנים דמאה נשים כחד דמין.

ומש"ה אם הכשר אומר ראיתי ההורג הוא נאמן פשנים ואין דברי הפסולים פלום ומש"ה לא היו עורפין אבל אחד הכשר יכול להכחיש ב' פסולים פיון דכחד דמין ומש"ה היו עורפין. וכ"ת א"כ סתרי אהדדי עם מש"כ לענין עדות אשה איפכא לשיטת הה"מ ז"ל

י"ל פיון דנאמנות העד בעדות אשה תקנת חכמים היא יש מעלה קצת לרוב דיעות אפילו פסולים ושם הדין הוי איפקא.

ואפתי צ"ע מהא דכתב גבי סוטה דאם פשר אומר נטמאת וב' פסולין אוקרים לא נטמאת היתה שותה ואם נאמר דהתם מיירי שפאו פאחד וכמבואר התם והא מיירי בזה אחר זה א"כ אמאי לא פתב הכי גם פן בכה"ג דהיו עורפין.

והתם נמי אמאי לא פתב דבזה אחר זה לא היתה שותה: וראיתי בלח"מ ז"ל בפ"ג מהלכות גירושין שעמד בזה על דברייהא עצמה נאמנת. וע' בדברי הרא"ש ז"ל שכ' דלא קיי"ל כר"א דמוקי לסתמ' כר"מ דלר"א הילקת' כר"מ וסתמא דמתני' פנותיה.

וי"ל דאפי' לר"א לית הילקת' כר"מ דע"כ ר"מ כר"ע ס"ל דאמר לקמן דחוששין לדברי צרה. אבל לר"ט דאין חוששין לדברי צרה פלל אין דברי צרה פלום בין לאיסור בין להיתר ודו"ק: אומר רב יהודה אומר שמואל הלכה כר"ט.

וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ט מה' תרומות והראב"ד ז"ל השיג עליו וכ' דהלכה כר"ע. וע"כ צ"ל כמו שכתב הכ"מ ז"ל התם דלא הוי גרס בגמ' הא דרב יהודה.

וכבר פתבתי לעיל דאפי' ר"ע לא פליג אלא בכה"ג דהוי תרתי דסתרי. אבל בלא"ה גם ר"ע מודה דאינה נאמנת פלל ואוכלת בתרומה.

והראב"ד ז"ל ג"כ לא השיג אלא אצרה אבל לא אשאר נשים. וע' בפ"א מה' סוטה בדברי המג"י במשנל"מ ז"ל שכתב דלפי מה שכ' המשנל"מ ז"ל לדעת הרמב"ם ז"ל דחמש נשים אינן נאמנות פלל משום דבחזקת נודאי משקרי הם.

א"כ אמאי נאמנות התם בסוטה לאנסרה על בעלה. ולד' הראב"ד ז"ל פתב דע"פ חמש נשים לא הויא אלא ספק סוטה ואינו לוקה עליה.

ואין דבריו מוכנים דלאנסרה על בעלה נאמנים שפיר דכל היכא דלא מקלקלא לה כ"כ לא חיישינן דמשקרי והא דבלא"ה מקלקלא וצריכה לשתות אי לאו דיודעים בבירור שנטמאת לא הוי משקרי.

וכן מוכח בירושלמי שם בסוטה דמיבעי ליה אם תמותה אמרה נטמאת דאינה שותה ואח"כ בא ע"א ואומר נטמאת דאינו בא אלא להפסיד פתובתה אי נאמן לענן ממון ואי נימא דמתמת עדות תמותה אינה אלא ספק סוטה.

א"כ מהני עדות העד גם לענן טומאה ולשנייה נודאי סוטה אלא דמיבעי להו התם בירושלמי גם בשמע מן עוף הפורח שנטמאה דאינה שותה ואח"כ בא ע"א ואמר נטמאה אי מהני עדותו לענן ממון לחוד.

ובשמע מעוף הפורח ונדאי נראה דאינו לוקה עליה פסוטה ונדאית. ואפ"ה מיבעי ליה בעד אחד ואפ"ל דהיינו האי דפשיט התם מהא דר' יוסי אומר דאם אומר אחד חלב הוא והתרו בו שנים דלוקה אלמ' דמתמת ע"א מחזקינן גם למלקות.

וא"כ ה"נ מהני עדות העד להחזיקה פסוטה ונדאי גם לעגנן מלקות. וע' ק"ע שם מה שפירש בזה: ולפי מה שכתבתי דר"ע נמי מודה בשאר הנשים דאין נאמנות כלל ונדוןקא קא משום דאין זו הדרך מוציאה מידי עבירה והני תרתי דסתרין.

יש לדקדק מהא דאמר אביי אף אנו נמי תנינא כו'. וחוששין לדברה הא לדברי צרה אין חוששין.

וכתבו התוס' ו"ל דמיתורא שמעינו. ולפי הנ"ל דילמ' אתי לאשמועי דאין חוששין לדברי שאר נשים מאלו שאין מעידין.

וע"כ צ"ל דבזה ליכא שום רבותא דפשיט' דאין נאמנות כלל. ובירושלמי אהא דחוששין לדבריה משני הכי דגם ר"ע מודה בהא אלא דלא הוזכר שם בירושלמי האי דיוקא דלדברי צרה אין חוששין.

ואי לאו דמסתפינא הנה נראה לי להפך הגירסא שם דהא דקאמר חוששין לדבריה אתיא דלא כר"ט דאמר דהיכ' דחיישינו לשנאה אין חוששין לדבריה כלל כמו בצרה נה ה"נ שם ביבמה עצמה דאיכ' למיחש דסניא ליה ה"נ אין חוששין לדברי' כלל ומסיק דר"ט נמי מודה התם דספק הוא אי סניא ליה וכדמסקינו לקמן סוף פירקין.

ויש ליישב בזה מה שדקדקו התוס' ו"ל על הא דלא מיייתי רישא דמתני' לקמן דדוןק' קא הוא דשייך למיזק הא לדברי צרה אין חוששין משום דתרנונייהו עד טעמ' להו מחשש שנאה.

אבל ברישא טעמ' אחרני' הוא משום דרחמא ליה ולא שייך למיזק מינה לדברי צרה ודו"ק: תוס' ד"ה בת ישראל לכהן כו' מספקא לר"י כו' מיהו איכ' קא דעביד איסור' ממ"נ עכ"ל. לכאורה לא מספק' ליה לר"י אלא בבבא דרישא דחזא עבדה איסור' ממ"נ דאי מת.

זו שאוכלת בתרומה עבדא איסור'. ואי לא מת זו שתנשא עבד' איסור'.

אבל בסיפא אין כאן ממ"נ דהא אפשר דהבעל מת ורחמיה לא מת ואוכלת אפי' תרומה. וא"כ לא הוי איצטריף הש"ס למיעבד צריכות' בגמ' בהני תרי בבא פינו דלא דמינו להדדי אלא שמשמע דבתרנונייהו אוכלת אפי' בתרומ' דאוריין'.

ומ"מ הוי מצי למיעבד הש"ס צריכות' איפכ' דאי אתמר קמיינת' ה"א בהא הוא דאמר ר"ע משום דחד' מינייהו עבדא איסור' ממ"נ אבל בסיפא מודה לר"ט. אבל באמת נראה דמהאי טעמ' דחזא עבדא איסור' ממ"נ אין להאמינה כמו לר"ע קודם שהחזקו להיות משיאין ע"פ אשה והיא לעצמה נאמנת אטו אם באת אחת ואמרה מת בעלה נאסר צרתה מלאכול בתרומה זה נודאי אינו פינו דלא מהימנ' כלל לגבי צרתה הויא כמי שאינה ומהיכ' תיתי תיאסר הצרה בתרומה וה"נ לאחר שהחזקו להשיא ע"פ אשה צרה אוקמוה אקמיינת' דאינה נאמנת ולא מהני עדות שלה כלל לגבי חברתה.

וע"כ טעמ' דר"ע משום דהשנאה ג"כ אינה חלוטה כ"ע ולהכי חיישי' לעדותה היכא דאיכ' דרך עבירה ודו"ק: ע"ב גמרא קודש קתני בעל לא קתני כו'. למאי דס"ד דבקידוש וגזל הוא דפליגי.

אָבֿל בֿלֿקח מוֹדֿה ר"ע דֿמַנֿיח דְּמִי מִקַּח וּבֿבֿעֿל מוֹדֿה ר"ט דְּנוֹתָן פֿתְּנֿוּבֿה לֿכ"א וְנוֹדֿאי תִּיקָשִׁי מ"ש דְּבֿקִידֿש פֿלִיג ר"ע וּבֿלֿקח מוֹדֿה. וְכֵן ר"ט מ"ש דְּבֿגְזֿל דְּעֿבִיד אִיסוּר' דְּאוֹרִיית' פֿלִיג וּבֿבֿעֿל מוֹדֿה לר"ע.

וְכֵן הִקְשָׁה מְהֿרֿש"א ו"ל וְכ' דִּלְגָה נִתְּפֿוֹן רִש"י ו"ל מֵה שִׁכְת' פֿיִּנּוּן שְׁעֵשָׁה בֿהּ מַעֲשֵׂה וּגְיָנָה אוֹתָהּ. וּמִש"ה גֵּרַע מְגִזְזִילָה.

אָבֿל אֶפְתִּי קִשָּׁה מִקִּידֿש וְלִקַּח לר"ע דְּבֿלֿקח מוֹדֿה לר"ט וּבֿקִידֿש פֿלִיג וּכְמוֹ שְׁהִקְשָׁה הוּא ו"ל וְלוֹלִי פ' רִש"י ו"ל הִי נִרְאָה לְפָרֿש דִּס"ד דְּבֿכּוֹלָהּ פֿלִיגִי וְקִתְּנִי קִידֿש לְהוֹדִיעָהּ פֿחוֹ דר"ע וְקִתְּנִי גִזֿל לְהוֹדִיעָהּ פֿחוֹ דר"ט וְלֹא אֶתְּנָא מִתְּנִי לֹא פֿרִשְׁבֿ"א וְלֹא כִת"ק דְּלִרְשָׁב"א לֹא פֿלִיגִי אֶלֶּא בְּבֿעֿל וְגִזֿל וְלִת"ק לֹא פֿלִיגִי אֶלֶּא בְּקִידֿש וְלִקַּח פֿיִּנּוּן דְּלֹא נִקְיִט פֿלִּגְמִינָהּ אֶלֶּא בְּהִכִּי בְּקִידֿש וְלִקַּח ש"מ דְּבֿבֿעֿל וְגִזֿל ר"ט נְמִי מוֹדֿה.

וְעֵינִן בִּתְּוִסְפֿתָּא וּמִשְׁנֵי דְּקִידֿש דְּמִתְּנִיתִין הֵינּוּ בְּעֵל וְאַפ"ה קמ"ל רְבוּתָא בְּבֿעֿל לר"ע וּבֿגְזֿל לר"ט. וְלִשְׁיטֿת רִש"י ו"ל יֵשׁ לֹמֵר דִּלְר"ע קִידֿש חִמִּיר מִלִּקַּח מְשׁוּם דְּכִתְּנֿוּבֿה מַעֲשֵׂה ב"ד הִיא.

וּמִש"ה ס"ל לר"ע דְּצָרִיף לְסִלֵּק לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֶלֶּא דְּלִמ"ד אַרוּסָה אֵין לָהּ פֿתְּנֿוּבֿה וּמִיָּרִי הָכָא בְּדִכְתֵּב לָהּ א"א לֹמֵר פֿוֹ. וְעֵינִן בְּזֵה בִב"מ פֿרִק הַמִּפְקִיד וּבִב"ק פֿרִק הַגְּזִזֿל: אָמַר לִיָּה תְּנִינָא וְחוֹשְׁשִׁין לְדְּבָרִיהָ.

וּפִירִש"י ו"ל דְּמִתְּרִתִּי בְּבָא דְּמִתְּנִיתִין פֿשִׁיט לִיָּה מְרִישָׁא דְּלֹא אֶמְרִינּוּ דְּמִרְחֻמָּא לִיָּה וּמְסִיפָא דְּלֹא אֶמְרִינּוּ דְּנוֹדֿאי סְנִיָּא לִיָּה. וּמִדְּבָרִי הַתּוֹס' ו"ל נִרְאָה דְּלֹא פֿשִׁיט לִיָּה אֶלֶּא מְסִיפָא דְּלֹא אֶמְרִינּוּ וְנוֹדֿאי סְנִיָּא לִיָּה.

וְהֵינּוּ מְשׁוּם דִּלְהָא לֹא אִיצְטְרִיף לְהִבִּיא רֵאזָה דְּלֹא רְחֻמָּא לִיָּה דְּמְסִבְרָא פֿשִׁיטָא לִן הִכִּי. פֿדֹאֶמְרִינּוּ פֿיִּנּוּ דְּסְנִיָּא לִיָּה כו'.

אוּ דִּילְמָא זְמַנִּין דְּרְחֻמָּא לִיָּה. אָבֿל ע"פ הָרוּב סְנִיָּא לִיָּה וּמִיָּבְעִי לִיָּה אֵי חֵיִישִׁינּוּ לְהָא דְּזִימְנִין רְחֻמָּא לִיָּה.

וְקִפְשִׁיט לִיָּה מְסִיפָא דְּחוֹשְׁשִׁין לְדְּבָרִיהָ וְלֹא אֶמְרִינּוּ דְּנוֹדֿאי מְשִׁקְרָא מְשׁוּם דְּסְנִיָּא לִיָּה אֶלֶּא חוֹשְׁשִׁין לְדְּבָרִיהָ מְשׁוּם דְּזְמַנִּין דְּרְחֻמָּא לִיָּה וְאִינָה חֲשׂוּדָה לְשִׁקֵּר כ"כ. וְעֵינִן מְהֿרֿש"א ו"ל.

וְכִתֵּב רִש"י ו"ל דִּלְפִי מְסִקְנָא הָוִי סִפְק מְגִנְרִשִׁת בְּמִזְפָּה גִט בְּמִקוּם יָבָם מְשׁוּם דְּהָוִי סִפְק אֵי סְנִיָּא לִיָּה אוּ רְחֻמָּא לִיָּה. וְכֵן פֿתֵב הַרְמַב"ם ו"ל וְכָל הָרֵאשׁוּנִים ו"ל.

וּבְעֵנִיּוּתִי לֹא יִדְעִיתִי הִכְרַח לָזֵה דְּהָא רְבָא פֿי מִיָּבְעִי לִיָּה א"ד פֿיִּנּוּ דְּזְמַנִּין רְחֻמָּא לִיָּה חוּב הוּא לָהּ וְאֵין חִבִּין כו'. מְשִׁמַּע דִּלְהָא צַד לֹא הָוִי גִט פֿלִל פֿיִּנּוּ שְׁיֵשׁ בֿהּ עֵתִים דְּסְנִיָּא לִיָּה וְעֵתִים דְּרְחֻמָּא לִיָּה וְלֹא מִיָּבְעִי לִיָּה אֶלֶּא מְשׁוּם דְּשִׁמָּא גִלְף אַחַר הָרוּב דְּסְנִיָּא לִיָּה וְזִכּוּת הוּא.

וְכֵינּוּ דְּפֿשִׁיט לִיָּה רַב נַחְמֵן חֵיִישִׁינּוּ לְהָא דְּזְמַנִּין רְחֻמָּא לִיָּה מְמִילָא חוּב הוּא לָהּ וְלֹא הָוִי גִט פֿלִל אִף בְּטָלוּ דְּבָרִי נֶגֶד דְּבָרִי הָרֵאשׁוּנִים ו"ל: וּבִפ"ג מֵהִלְכוּת יָבוּם פֿתֵב הַרְמַב"ם ו"ל בְּטַעֲמָא דְּאֵין אִשָּׁה נֶאֱמַנָת לֹמֵר מֵת יָבָמִי מְשׁוּם דְּאִיסוּר קַל הוּא וְנֶקַל בְּעֵינֵינוּ לְזַלְזֵל

בו ולפ"ז לא שְׁמַעִינוּ כָּל־בְּשׁוּם דְּנוֹכְתָא הָאֵי סְבָרָא דְסָנְיָא לִיה אֵלָא מְסַבְרָא בְּעֵלְמָא הוּא דְמִיבְעֵי לִיה לְרַבָּא הַכִּי.

אֵלָא דְלַעִיל רִישׁ פְּרָק הָאִשָּׁה רַבָּה קְאָמַר הֵהוּא מְרַבְּנָן לְרַבָּא דְטַעְמָא דְאִינָה נְאֻמְנַת בְּמַת יְבָמֵי מִשׁוּם דְסָנְיָא לִיה. וְהַרְמַב"ם ז"ל לְטַעְמֵי דְפָסִיק הֵתֵם פְּרַבָּא דְיִלְיָף קַל וְחֹמֶר אִיסוּר לְאוּ מְאִיסוּר פְּרַת וְלֹא תִיקָשִׁי מֵהִיא עֲצָמָה דְלַעְצָמָה וְנִדְאֵי גֵרַע אִיסוּר לְאוּ מִשׁוּם דְקַל בְּעִינָיה: הִדְרֹן עֲלֵה פְּרָק הָאִשָּׁה שְׁלוֹם פְּרָק הָאִשָּׁה בְּתָרָא דְף קי"ט תוס' בד"ה אַמְאֵי הִלְף אַחַר רֹבַב נְשִׁים כו'.

וְהַקְשׁוּ מֵהָא דְנִיחַתָּן לִי בְּוּ מַת בְּעֵלֵי וְאַחַר כֹּף בְּנֵי אִינָה נְאֻמְנַת וְאַמְאֵי הָא יֵשׁ לָהּ מִיגוּ דְאַמְרָה עֲדִינָן בְּנֵי קִינִים. וְתִי דְאִיכָּא עֲדִים שְׁשֻׁנִיָּהֶם מִתּוּ דְלִית לָהּ מִיגוּ.

וְהַקְשָׁה מֵהַרְש"א ז"ל דְאָם כֹּן הִוְחֻזְקָה עַל פִּי עֲדִים שְׁהִיָּה לָהּ בֶּן מֵאֵי הַפָּה שְׁאָסַר כו' יֵשׁ לָהּ וְלָמָּה נְאֻמְנַת טְפֵי בְּמַת בְּנֵי וְאַחַר כֹּף בְּעֵלֵי יוֹתֵר מִבְּעֵלֵי וְאַחַר כֹּף בְּנֵי. וְהַרְש"א ז"ל לַעִיל בְּפְרָק הָאִשָּׁה שְׁלוֹם הַקְשָׁה גַם כֹּן לְקוֹשְׁתָּהּ הַתּוֹס' לָמָּה הִיא בְּחֻזְקַת הַיִּתֵר לִיבּוּם הָא רֹבַב נְשִׁים מִתְּעַבְרוֹת וְיוֹלְדוֹת.

וְתִי כִינּוּן שְׁהִלְכָה בְּלֹא בְּנִים וְחֻזְרָה בְּלֹא בְּנֵי לֹא אִיחְרַע חֻזְקָתָהּ הִרְאִשׁוּנָה וְה"נ מְצִינָן לְמִימַר אֶפִּילוּ הִיכָּא דִישׁ עֲדִים שְׁהִיָּה לָהּ בֶּן וּמִתּוּ שְׁנִיָּהֶם כִּינּוּן שְׁאִין יוֹדְעִין מִי מָה רִאשׁוֹן מוֹקְמִינָן לָהּ אַחְזָקָה קְמִייתָא בְּחֻזְקַת הַיִּתֵר לִיבּוּם וְלֹא בְּטֻלָה חֻזְקָתָהּ עַל פִּי עֲדוּתָן שְׁל אֵלוּ שְׁאָמְרוּ שְׁהִיָּה לָהּ בֶּן כִּינּוּן שְׁאִין יוֹדְעִין מִי מַת רִאשׁוֹן וּבְחֻזְקַת מִי הִיא הַשְּׁתָּא.

וְכִי הִיכִי דְהָרֹב לְאַמְרַע הַחֻזְקָה הַכִּי נְמִי עֲדוּתָן שְׁל אֵלוּ לֹא מְרַע הַחֻזְקָה. וְדו"ק: גַּמ' רִישׁא דְאִיחְזִיק לִיבּוּם תַּתִּיבָּם.

מִכָּאן מְשַׁמַּע דְר"מ דְחִינֵישׁ לְמִיעוּט הוּא מַה"ת. דַּע"כ לֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא מַה"ת אֵלָא בְּרַבָּא דְאִיתָא קָמָן.

אַבְל רַבָּא דְלִיתָא קָמָן לֹא אֲזַלִּינָן בְּתַרִּיהּ. וְאִם כֹּן הוּי כְּסָפֵק הַשְּׁקוּל.

וּלְפ"ז פְּרִיף שְׁפִיר רִישׁא דְאִיחְזִיק לִיבּוּם תַּתִּיבָּם כִּינּוּן דְלִיכָּא מְעַלְיוּתָא לְרַבָּא עַל מִיעוּטָא וְסָפֵק גְּמוּר הוּא גַם בְּזָה הִיָּה לָן לְמִיזֵל בְּתַר חֻזְקָה כְּמוֹ בְּכָל סָפֵק דְאֲזַלִּינָן בְּתַר חֻזְקָה. אַבְל אִי נִימָא דְהָא דְחִינֵישׁ ר"מ לְמִיעוּטָא הוּא מְדַרְבְּנָן בְּעֵלְמָא קָשָׁה מֵאֵי סְלִקָּא דַּעְתָּהּ דְהַמְקָשָׁה רִישׁא דְאִיחְזִיק לִיבּוּם תַּתִּיבָּם כִּינּוּן דְמַה"ת בְּתַר רַבָּא אֲזַלִּינָן נְהִי דְנִימָא סְמוּךְ מִיעוּטָא לְחֻזְקָה אַפְתִּי לֹא הוּי אֵלָא פְּלַגָּא וּפְלַגָּא וְאַמְאֵי תַּתִּיבָּם.

וְרַבָּא מְשַׁנֵּי דְאֶפִּילוּ לְר"מ נְהִי דְלֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא מ"מ חֻזְקָה לֹא עֲדִיף בְּרַבָּא. וּבְרִישׁא לֹא הוּי אֵלָא כְּפֻלְגָּא וּפְלַגָּא וְאִף עַל גַּב דְבְּתַר חֻזְקָה ע"כ מוֹדָה ר"מ דְאֲזַלִּינָן וּבְתַר רַבָּא לֹא אֲזַלִּינָן מ"מ לְעִנְיָן זֶה לֹא עֲדִיף בְּרַבָּא שְׁתַּכְרִיעַ חֻזְקָה בֵּין רַבָּא וּבֵין מִיעוּטָא. וְלְמִיזֵל בְּתַר חֻזְקָה זֶה לֹא אֲמַרִּינָן. וְע"כ לֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר חֻזְקָה אֵלָא בְּסָפֵק הַשְּׁקוּל.

אַבְל בְּרַבָּא וּמִיעוּטָא יֵשׁ כַּח לְרַבָּא לְדַחוּת הַכְּרַעַת חֻזְקָה וְלֹא הוּי אֵלָא כְּפֻלְגָּא וּפְלַגָּא. אֵלָא דַּע"כ לָמָּה הָאֲרִיף הַש"ס וְאִינִי מִיעוּטָא דְמִפִּילוֹת סְמוּךְ לְחֻזְקָה כו'.

ואמאי לא קאמר בקיצור דחזקה לא מכרעת בין רובא ומיעוטא לדחות את הרוב ונשארו ספק לחוד פאילו אין פאן חזקה פלל. ועיין תוס' בד"ה וחזקה כו'.

ומלשון רש"י ז"ל נראה דלא הוי גריס להאי נאיתי מיעוטא דמפילות כו'. ע"ש.

ועוד יש לדקדק בסיפא דקאמר והוי ליה זכרים מיעוטא ומיעוטא דמיעוטא לא חניש ר"מ ולמה ליה הא. הא אפילו לא הוי זכרים מיעוטא מ"מ אולינון שפיר בתר חזקה.

פי היכי דאולינון בכל ספיקות בתר חזקה אפילו לר"מ. וצ"ל דאף על גב דאולינון בתר חזקה בעלמא מ"מ מדרבנן חיישינו לחומרא.

להכי קאמר דזכרים הוי מיעוטא דמיעוטא ואפילו מדרבנן לא חיישינו. ומהא דתינוק שנומצא בצד העיסה דמטהר ר"מ מחמת סמוך מיעוטא לחזקה נמי משמע דמה"ת חניש למיעוטא דאי מדרבנן בעלמא א"כ אמאי אולינון ר"מ לקולא ומטהר ואין לומר דבכה"ג דאיכא למימר סמוך מיעוטא לחזקה ס"ל לר"מ דמה"ת לא אולינון בתר רובא דהכי שפעינו לר"מ ורבנן דפליגי בהא פינו דעיקר פלוגתיהו הוא בקטן וקטנה וקטנה בדרבנן פליגי.

והתוס' ז"ל האריכו בזה בכמה דוכתי ומעין גדול הוא. ואין פאן מקומו להאריף בזה.

ולפי שיטת רש"י ז"ל אינדחיא מתניתין מהלכה דאיתא כר"מ. ואנן קי"ל פרבנן דלא חיישינו למיעוטא: אבל הרי"ף והרמב"ם ז"ל פתבו לדינא דמתניתין משמע דס"ל דרבנן נמי איתא.

וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל דלרבנן נמי אמרינו סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא. וכבר האריף לדקדק בזה הרשב"א והרא"ש ז"ל דמוכח בכמה דוכתי דאולינון בתר רובא אפילו היכא דאיכא חזקה פנגדו.

אבל לענין חומרא דרבנן נודאי שפיר מציינו למימר דאחמיר רבנן בהא דלא ניזיל בתר רובא פינו דהיתה בחזקת איסור לשוק. פי היכי דאשפחו דהחמירו במים שאין להם סוף.

אע"ג דרוב אינו חיים פינו שהיתה בחזקת א"א ואיכא דס"ל דאפילו נישאת תצא ודוןקא פעובדא דחפא הוא דלא מפקינו מיניה. והא דקאמר הש"ס דהוי ליה פלגא ופלגא לאו דוקא אלא מדרבנן הוא דאמרינו הכא דלא תנשא.

ועיין רשב"א ז"ל שכתב דמדברי רש"י ז"ל נמי משמע דרבא מוקי לה אפילו פרבנן ולא דענא היכי משמע ליה הכי ואדרבא מלשון רש"י ז"ל בד"ה רישא חזקה כו'. משמע להדיא איפכא.

ומדברי הרא"ש ז"ל נראה דס"ל ג"כ דלית ח הילכתא פמתניתין דאיתא כר"מ. אבל בקיצור פסקיו מבואר דהלכה פמתניתין.

ואין זה מבואר בפסקיו. ע"ש: ויש לדקדק לשיטת הרי"ף ז"ל מהא דאיתא לעיל פ' החולץ הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת הרי זו לא תינשא צרתה שפא לא יאה הנולד פן קיימא.

וא"ת הלה אחר רוב נשים ורוב נשים נלד מעליא ילדן שפא יהא הולד בן קנימא ואין הולד פוטר עד שיצא לאויר העולם. משמע דהיתה מותרת לינשא מחמת הא דרוב נשים נלד מעליא ילדן ולא חיישינן למיעוט מפילות אף על גב דהיתה בחזקת איסור לשוק.

וי"ל דנמצאת מעוברת שאני דאיתרע חזקה בזה וכדתנן בסיפא דמתניתין גבי חמותה יצתה מליאה חוששת אע"ג דהיתה בחזקת היתר לשוק משום דכיון דיצתה מליאה איתרע חזקה.

וכמו שכתבו התוס' ז"ל. ולפ"ז אם הלה בעלה וצרתה מעוברת למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליה מותרת לינשא לאחר ימי הלידה והולכין אחר רוב נשים דילדן נלד מעליא.

והרשב"א ז"ל כתב לתרץ הא דחוששת בחמות אם יצתה מליאה ולא סמכינן אהזקת היתר לשוק מחמת מחצה נקיבות ומיעוט מפילות משום דלא חיישינן לשפא הפילה כבר דומיא דשפא מת לא חיישינן.

ולדבריו תיקשי מהא דפ' החולץ דמשמע דהוי סמכינן ארובא להנשא לשוק ולא חיישינן שפא תפיל והוא ז"ל כתב דלשפא תפיל חיישינן וצ"ע. ועיין מש"כ לעיל פ' החולץ ובדברי מהרש"א ז"ל שם.

ויש מקום ליישב דברי הרשב"א לדברי מהרש"א ז"ל ע"ש: ולפמ"ש התוס' ז"ל בד"ה ר"מ דסוגיא דהקא אתיא למ"ד דאין חילוק בין רובא דלא תלי במעשה כו'. הנה אפשר ליישב דברי הרי"ף ז"ל דמש"ה לא אזלינן בטר רובא משום דהוי רובא דתלי במעשה וכרבינא בבכורות דקיי"ל כפונתיה ה"מ גבי בכור.

וכן מצאתי בחידושי הרמב"ן ז"ל. אלא דבאמת נראין דברי תי' הב' של התוס' ז"ל לחלק בין אדם לבהמה.

ועיין תוס' שם בכריתות שכ' דהתם איפא חזקה דלא ילדה. ואם כן יש לזקוק לשיטת הרי"ף ז"ל מ"ש דהקא מוקי רבא למתניתין אפילו כרבנן מטעם סמוך מיעוטא לחזקה.

והתם קאמר דמחנורתא דר"י כר"מ ס"ל דחייש למיעוטא. אלא דהרשב"א ז"ל כתב דמיעוטא דהקא עדיף דמיעוט מפילות אתי מפח הרוב דמתעברות ע"ש.

ועי' בזה בתוס' בכורות ובדברי הרא"ש ז"ל באנרף: ובירושלמי מפרש טעמא דרבנן ביצאה מליאה דחוששת משום דספק אהד הוא ספק זכר ספק נקיבה ומד"ת להחמיר ור' יהושע ס"ל דאיפא ס"ס ספק זכר או נקיבה ספק נפל או בן קנימא ורבנן לא חשיבי לספק נפל משום דלא שכיח.

ומשמע מדברי הירושלמי דס"ס גם כן מטעם רובא הוא והיינו הך דאמרינן בתלמודין דבחוששין למיעוט פליגי. וכן איתא לעיל פ'ק אלמנה לענין אשת פהו שהניחה מעוברת דבש"ס דילן קרי לה מיעוטא.

ובירושלמי קרי לה ספק ספיקא. וכבר נתבאר דבר זה בדברי הראשונים ז"ל באנרף: רש"י בד"ה מה לי איסור לאו כו'.

משמע דלענגן תקנתא דרבנן יש לחלק בין איסור פרת לאיסור לאו. ועיין לעיל ברש"י פ"ק הע"רל וצ"ע קצת: ע"ב גמ' תנן גיטין לי בן כו'.

ולחיוב דילמא אתו עדים ואמרי פדאמרה. והקשה המשנל"מ ז"ל בפ"ג מהלכות יבום אמאי לא דייק מרישא הלכה היא ובעלה ובנה למדינת הים ואמרה מת בני ואחר כ"ף בעלי אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת וליחוש דילמא אתו עדים ומקחשי לה ונמצא אתה מצריכה פרוז לכהונה.

ותי' פיון דשניא אנפשה חד"א אינה צריכה פרוז דלעולם צריכה חליצה אפילו אם יכחישוה עדים. וכן פתב הב"ש ז"ל.

ובלאו הכי י"ל דאין לנו לחוש לעדים שישתרו דבריה ולא חיישינן אלא לעדים שיקיימו דבריה פיון דהיא נמי אמרה הכי. אבל מש"כ מטעם חד"א יש לפקפק בזה דהא התוס' ז"ל פתבו לעיל דמתניתין מייירי אפילו בנותנת אמתלא לדבריה.

ועי' מש"כ עוד המשנל"מ ז"ל שם. ואין דבריו ז"ל מוכנים.

ע"ש: באומרת אני והוא נחבינו במערה. ופירש רש"י ז"ל ואין איש עמנו לבא ולהעיד.

קצת משמע מכאן דעד אחד נמי נאמן להעיד דמת הבעל ואחר כ"ף הבן וילקמן ותבאר מחלוקת הראשונים ז"ל בזה. ועיין בלשון הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהלכות יבום שפתב במתניתין האשה שהלכה בעלה וצרתה למדינת הים וכו' שנים ואמרו לה מת בעליך.

ולא הבנתי למה הצריך שנים הא עד אחד נמי נאמן. וכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ג שם דעד אחד נאמן לומר גיטין לה בן במדינת הים.

והראב"ד ז"ל השיג עליו דדווקא במיתה נאמן משום דעבידא לאיגלוני אבל לא בפיון לה בן. ולעיל בריש האשה רבה מוכח דעד אחד נאמן לומר מת בעליך ואחר כ"ף הבן והא נמי לא עבידא לאיגלוני.

אלא דהראב"ד ז"ל פתב עוד טעם אחר דלא מהימן בנוולד לה בן. ולהרא"ש ז"ל דפסק דעד אחד אינו נאמן ביבמה לשוק ונדאי לא מהימן נמי בהני גוונא.

ועי' ב"ש סימן קנ"ו ס"ק י"ד שפתב לחלק דבנימן לה בן לכ"ע עד אחד מהימן משום דסמכינן על רוב נשים מתעברות. ודבריו צ"ע פיון דלא תקינו רבנן לעד אחד דמהימן ביבמה לשוק משום דהיא לא דייקא.

לא הוי דברי העד פלום בכל גוונא אף על גב דבהא לא שייך לא דייקא דהא היא יודעת האמת מ"מ מנ"ל לחלק בזה וצ"ע. ועוד דלדברי הרא"ש ז"ל בפסקיו היא עצמה נמי נאמנת לומר גיטין לי בן פיון דיימא לו פרבנן דלא חיישי למיעוטא.

ועיין שם בדברי הב"ש ז"ל בס"ק ט"ז וי"ז. ודו"ק: משנה שני' במות זו אומרת כו'.

זו אסורה מפני בעלה של זו כו'. ר"א אומר הואיל והותרו ליבם הותרו לכל אדם.

ובעני רבא בגמרא מ"ט דר"א אי משום דס"ל צרה מעידה לתברתה אי משום דהיא לא מקלקלא נפשא. יש לדקדק הא מיבעי לן לעיל פ"ק האשה רבה עד אחד ביבמה לשוק אי מהימן.

ואם כן אפתי מ"ט דר"א פיון דעז אַחַד בַּיבְמָה לָא מְהִימַן אַם כּוּן אַפִּילוּ אִי לָא מְקַלְקֵלָא
נְפִשָׁא מ"מ לָא מְהַנִּי עֲדוּתָהּ לַגְבִּי חֲבַרְתָּהּ. פִּינּוּ דְלָא הִימְנוּהוּ רַבָּנּוּן לַעַד אַחַד בַּכּה"ג.

וכ"ת פיון דְמְהַנִּי עֲדוּתָהּ לַגְבִּי דִיזְדָה מְהַנִּי נְמִי לַגְבִּי חֲבַרְתָּהּ. דָּאִם כּוּן קוּנְדָם תַּקְנָה דְעַד
אַחַד מְהִימַן אִטּוּ נְמִי נִימָא דַע"י נְאַמְנוּתָהּ עַל עַצְמָהּ נְאַמְנַת נְמִי לַגְבִּי חֲבַרְתָּהּ זֶה וְנִדְאִי
אִינוּ נְרָאָה.

וּכְמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לַעֲלִיל וְה"נ הֵכָא פִּינּוּ דְבִיבְמָה לְשׁוּק לָא תַקִּינוּ דְעַד אַחַד נְאַמְנַן אַם כּוּן אַפִּילוּ
נְאַמְנַת עַל עַצְמָהּ לַגְבִּי חֲבַרְתָּהּ אִינְהָ נְאַמְנַת. וְעוּד דְלָמָּה לִיָּה לְהַש"ס לְמִימַר דְטַעֲמָא
דְרַבָּנּוּן הוּא מְשׁוּם דְתַמּוּת נְפִשָׁה עִם פְּלִשְׁתִּים קַעֲבָדָה דִּילְמָא טַעֲמָא דְרַבָּנּוּן דְלַגְבִּי חֲבַרְתָּהּ
בְּלָאוּ הֵכִי אִינְהָ נְאַמְנַת דְלָא תַקִּינוּ רַבָּנּוּן בַּכּה"ג לְהַאֲמִין לַעַד אַחַד.

וי"ל דְסוּגִין אֲזֵלָא אֲלִיבָא דְרַבָּא וְרַבָּא ס"ל לַעֲלִיל דְעַד אַחַד נְאַמְנַן בַּיבְמָה מַק"ו וְלִמָּא
דַא"ל הֵהוּא מְרַבָּנּוּן דְעַד אַחַד לָא מְהִימַן י"ל בְּאַמְת דְטַעֲמָא דְרַבָּנּוּן מַש"ה הִיא וְחֲבַרְתָּהּ
אַסוּרָה מְשׁוּם דְעַד אַחַד לָא מְהִימַן לַגְבִּי וְר"א ס"ל פִּינּוּ דְהִמְנוּהָ לַעַצְמָהּ מְהִימְנָא נְמִי
לַגְבִּי חֲבַרְתָּהּ.

אַלָּא דָּאִם כּוּן מָאִי אַרְיָא דְפְּלִיגִי בְּצָרוּת אַמָּאִי לָא פְּלִיגִי בְּעַד אַחַד לְזוּ עַד וְלְזוּ עַד זֶה
אַסוּרָה מְפַנִּי בַעֲלָה שְׁל זֶה וְזוּ אַסוּרָה מְפַנִּי בַעֲלָה שְׁל זֶה וְר"א אֹמֵר הוּאִיל וְהוּתְרוּ לִיבְמִים
הוּתְרוּ לְכָל אַדָּם.

וְרֵאִיתִי בַב"ש סִימָן קַנ"ח ס"ק ד' שְׁהַקְשָׁה כּוּן לְשִׁיטַת הָרֵא"ש ו"ל דָּאִין עַד אַחַד נְאַמְנַן
בַּיבְמָה. אַם כּוּן מָאִי אַרְיָא צָרָה אַפִּילוּ עַד אַחַד נְמִי.

וְתִרְצֵן כַּנ"ל הוּאִיל וְנְאַמְנַת עַל עַצְמָהּ נְאַמְנַת עַל חֲבַרְתָּהּ וְדוּוּקָא בְּצָרָה הוּא דְחִיּוּשִׁין
דִּילְמָא מְשַׁקְרָא. אַבְּל בְּעַד דְעַלְמָא כָּל שְׁהוּא נְאַמְנַן לְחַדָּא בְּמִיתַת בַּעֲלָה מְהִימַן נְמִי לַגְבִּי
אַחֲרִיתָא לְהַתִּירָה לְשׁוּק.

וְלִדִּידִי צ"ע וְכִי מְשׁוּם דְמַתְּנִין לָהּ לַגְבִּי עַצְמָהּ נְאַמְנַן לָהּ לַגְבִּי חֲבַרְתָּהּ דָּאִין עֲדוּת אַחַד
כְּלוּם. וְכּוּן קוּנְדָם תַּקְנָה דְעַד אַחַד.

וְכַנ"ל: תוּס' ד"ה מ"ט דר"א כו'. עֵינּוּן מְהַרְשָׁ"א ו"ל שְׁדַקְדַק אַמָּאִי לָא הִקְשׁוּ הַתּוּס' ו"ל
דְלִפְלוּג ר"א בְּרִישָׁא בְּהַלְכָה הִיא וּבַעֲלָה דְהִיא תַנְשָׂא וְצָרְתָהּ אַסוּרָה.

וְתִרְצֵן דְמִיירִי בְּנִשְׂאָת לְיִשְׂרָאֵל. וּמְצִינּוּן לְמִימַר בְּגִיטָא אַתָּאִי וּבְלָאוּ הֵכִי נִיחָא פִּינּוּ דְפְּלִיג
בְּבִרְיָתָא לָא קִשְׁיָא לְהוּ לְהַתּוּס' ו"ל לִפְלוּג בְּמַתְנִיתִין אַבְּל בְּמַת חַמִּי שְׁפִיר קִשְׁיָא לְהוּ
אַמָּאִי לָא פְּלִיג ר"א.

וְתִרְצֵן הַתּוּס' ו"ל פִּינּוּ דְבָאֵת לְהַעֲיֵד עַל חֲמוּתָהּ גַּם ר"א מוּזְדָה דְלָא מְהִימְנָא. וְכִי פְּלִיג
הִיכָא דְמַתְּנִין לְהַעֲיֵד עַל עַצְמָהּ.

וְל"נ דְוּוּדָאִי פְּלִיג ר"א גַּם בְּמַת חַמִּי דְהָא כְּתַבוּ הַתּוּס' לַעֲלִיל דְלַרְבָּנּוּן נְמִי הִנְהָ מִן הַדִּין
לְהַתִּיר חֲמוּתָהּ אַחַר שְׁנִשְׂאָת הַכְּלָה דְתוּ לִיכָא לְמִיחַש לְמִידי אַלָּא מְשׁוּם גְּזִירָה דִּילְמָא
תִּינְשָׂא חֲמוּתָהּ תַחֲקִלָּה.

וכיון דר"א לא גזר בקא ומתיר להצרה שתנשא אחר נישואי הצרה חכרחה ה"ה דהתם
לא גזר ודו"ק. ועי' תוס' לעיל שכתבו מיהו איכא בחדא איסורא ממ"נ והיכא דאינסיב
לישראל ליכא איסורא ממ"נ דילמא בגיטא אמתאי: דף קב אין מעידין.

עיינ תוספות ז"ל שקהבאו פאן דברי ר"ת ז"ל בזה וקראשונים חלקו עליו. ובירושלמי
נמי משמע קצת דלא כר"ת ז"ל ע"ש ועיינ הג"הת מרדכי ז"ל: למימרא דסימנים לאו
דאורייתא.

ורמינהי כו'. ומסיק הש"ס דרבא מספקא ליה אי סימנין דאורייתא או דרבנן.

אבל סימן מובהק ביותר לכ"ע דאורייתא וסי' שאין מובהק כלל כמו בגוף ארוך וגוין
ובכלים חנוורי וסומקי לכ"ע לאו פלום הוא אפילו מדרבנן. ולהאי לישנא דסימנין דרבנן
אתיא מתניתין שפיר.

אבל מתניתין דגיטין קשיא ותיקצו התוס' ז"ל לחד תירוץא דמייירי שמשאאו בעצמו ואית
ליה מיגו. וללישנא דסימנין דאורייתא פריה הש"ס ממתניתין.

ומשני בכלים חיישינן לשאלה. ופריה ממתניתין דגיטין.

ולדברי התוס' ז"ל ה"נ הני מצי לשנויי שמשאאו בעצמו. ומסיק איבעית אימא לשאלה לא
חיישינן ומייירי בחנוורי וסומקי ופסקו הרי"ף והרא"ש ז"ל פאיכא דאמרי דרבא דסימנין
דרבנן.

נדברי הנימק"י ז"ל בשמעתין אינן מובנים שכ' דאפילו אי סימנין דרבנן בסימן מובהק
סמכינן אפילו באיסור דאורייתא כדאמרינן גבי גט מצא גט קשור בפ"ס. והא משמע
בגמרא דזה לאו סימן מובהק גמור הוא.

ונהי דס"ל כמו שכתבו התוס' לחד תירוץא דזה סימן מובהק הוא אכתי אינו מוכן מש"כ
דמתניתין מייירי בחנוורי וסומקי דהא למ"ד סימנין דרבנן לא איצטריף לאוקמי הכי דהא
מצי מייירי אפילו בסתם סימנים.

ובפ' אלו מציאות משמע דמסקנת דברי רבא הוא דסימנים דאורייתא אע"ג דספוקי
מספקא ליה מ"מ דעתו נוטה דסימנים דאורייתא. ובחולין פרק גיד הנשה נמי משמע
דס"ל לרבא דסימנין דאורייתא גבי הני עובדי דבשר שנתעלם מן העין ששאלו להם אם
יש להם סימנים ואמרו לא ואהדרינהו ע"י ט"ע ועלה קאמר רבא מריש ה"א סימנא
עדפא מט"ע דמהדרינן אבידה ע"י סימנא ולא מהדרינן ע"י ט"ע.

והקשו התוס' ז"ל שם הא לצורבא מרבנן מהדרינן בט"ע. ותיירז דהכא מייירי בט"ע
שאינו גמור ובכי האי לא מהדרינן אבידה.

ולא הכנתי דבריהם ז"ל דאם כן למסקנא אפילו ט"ע שאינו גמור עדיר מסימנא אפילו
לענן מיתה. ומ"ש דלענן אבידה ט"ע פי האי לאו פלום הוא ואפי' לצורבא מרבנן לא
מהדרינן ונהי דמהא דמהני התם טביעת עין כ"ד לענן איסורא דבשר שנתעלם לא
תיקשי דהתם איסורא דרבנן הוא: אבל הא דמיייתי התם מקטלא דקטלינן ע"י ט"ע גמור
קאמר ונהי מיייתי מניה ראיה לט"ע פל דהו.

וצ"ל לדבריהם ו"ל דהכי קאמר פיון דשמענא להני שמענתא דמקלינו באיסורא ע"י ט"ע
פל דהוא ש"מ דטביעת עין עדיפא דע"י סימן שאינו מובהק כלל לא הוי שרינו איסורא
ולהכי קאמר דאלת"ה סומא היאך מותר באשתו אלא ע"י טביעת עינא דקלא דהינונו נמי
טב"ע כ"ד ואפ"ה סמכינו עליה.

וכן פל היכא דהאיסור קל סמכינו על טב"ע כ"ד. אבל בט"ע גמור לא מייירי רבא אלא
מיייתי ראיה דט"ע כ"ד עדיף מסימנים גרועים ורב יצחק בריה דרב משרשיא מיייתי
ראיה מט"ע גמור וסימנים גמורים ומובהקים דחזינו דט"ע עדיפא דע"י סימנים לא
קטלינו וע"י טביעות עין קטלינו.

וכן מיייתי רב אשי התם דע"י סימנים ספק ידע ליה. וע"י טביעת עין נודאי ידע ליה
אלמא דט"ע עדיפא מסימנים.

עכ"פ משמע דכולהו ס"ל דסימנים דאורייתא דאל"ה למה להו פל הני ראיה ויהי ס"ד
דרבא דסימנא עדיף פיון דכל עיקר סימנים אינו אלא מדרבנו. אלא דרב אשי נמי מספקא
ליה בגיטין אי סימנים דאורייתא או דרבנו ואפ"ה איצטריף לאתויי ראיה דט"ע עדיף.

וצ"ל דבאמת איכא סימנים מובהקים דלכ"ע דאורייתא ורבא מייירי בסימנים גרועים וט"ע
שאינו גמור ורב יצחק ורב אשי מייירי בסימנים מובהקים ובט"ע גמור ומיייתי ראיה
דט"ע גמור עדיף מסימנים גמורים אפילו מובהקים.

ורב יצחק מיייתי ראיה מקטלא דלא קטלינו ע"י סימנים וע"י ט"ע קטלינו ליה. ולענו
קטלא לא מהני סימנים כלל אפי' מובהקים ביותר: והתוס' ו"ל התם הקשו מהא דמשאין
את האשה ע"י סימנים ואם זינתה אחר כך קטלינו לה ומסקי התם בצמה דבאמת לא
קטלינו לה בכה"ג.

וכן אם נישאת ע"פ עד אחד או ע"פ עצמה לא קטלינו לה אם זינתה פי היכי דאין האחים
יורדים לנחלה על פי עד אחד וע"פ עצמה: וע"פ ע"א יש לומר פדבריהם ו"ל אע"ג
דכבר פתבתי לעיל בפרק האשה רבה דכל היכא דהוחזק איסור על פי עד אחד מלקין
אותו אחר כך עליו הכא שאני פיון דנאמנות עד אחד אינו אלא פקנתא דרבנו אין לחייב
אותה מיתה אם זינתה.

וכן ע"פ עצמה ג"כ מסתבר פדבריהם ו"ל דהא ע"פ חזקתה עצמה נודאי לא קטלינו לה
פדאימתא בקדושין. אבל ע"י סימנים פיון דמותרת להנשא מדאורייתא ונודאי נראה
דקטלינו לה על זנות שאחר כך פיון דחזקת גישואין מה"ת היא לשני הרי היא כא"א
גמורה ולא דמי להא דלא קטלינו ע"י סימנים דכל היכא דתחילת הדין למיתה נודאי לא
קטלינו ליה פיון דספק ידע ליה.

אבל הכא דמתחילה הוחזקה בא"א לשני מה"ת קטלינו לה אם זינתה אחר כך. ולפי דברי
היש אומרים דטעמא דעדות אשה הוא משום דאפקעינהו רבנו לקדושין מיניה בלאו
הכי א"ש.

אבל הך סברא יחידאה היא ולא משמע וכן בש"ס. והתוס' פתבו התם דממונא נמי לא
מפקינו על ידי סימנים.

ועיין לעיל בַּעֲבוּרָא דְשׁוּמְשָׁמִי וּבְתוֹס' שָׁם. וּבְמַרְדְּכִי שָׁם: וְהִנֵּה צָרִיף לְדַקְדָּק מֵהֵיכָא פְּשִׁיטָא לֵן הֵכִי דְלַעֲנִין קְטָלָא לָא קְטָלִין ע"י סִימָנִים אֲפִילוּ אִי סִימָנִים דְּאוּרִייתָא וְאֲפִילוּ עַל יְדֵי סִימָנִים מְוַבְהָקִים.

וצ"ל פִּינּוּ דְעֵיקָר סִימָנִים מְאַבְיָדָה לְפִינּוּ. אִם פֵּן לָא שְׁמַעֲינּוּ אֱלָא דְוַמְיָא דְאַבְיָדָה דְמַחְזִיקִינוּ לָהּ בְּמִי שְׁנוּתָן בְּהַ הַסִּימָן פִּינּוּ דְסַפֵּק הוּא לָנוּ.

אָבָל אִין לָנוּ לְדוּן לְמִיתָה עַל יְדֵי סִימָנִים דְּאִין זֶה דְבָר בְּרוּר כ"כ. וְכֵן פְּתַבוּ הַתּוֹס' ו"ל שָׁם בְּחֻלְיִן.

ולפ"ז יש לומר בְּדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל שְׁהַשְׁמִיט גְּבִי לְהַשִּׂיא אֶת הָאִשָּׁה דִּין סִימָנִים מְוַבְהָקִים גְּמוּרִים. וְכַתֵּב הַכ"מ דְּסַמָּה אַמְש"כ לְעַנְיָן גִּט דְּמַחְזִירִין לְמִי שְׁאַמַּר נָקֵב יֵשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוּנִי וְהוּא דְחֻק.

וּלְפִי הַג"ל יֵשׁ לוֹמַר דְּסַמָּה אֲשַׁמְעָתָא דְחֻלְיִן דְּמַשְׁמַע דְעַל יְדֵי סִימָנִים אִין לְהוֹצִיא מִחֻזָּקָה בְּרוּרָה. וְה"נ פִּינּוּ שֶׁהוּא בְּחֻזָּקַת חַי אִין לְסִימָנִים פֶּחַ לְהַחְזִיקוֹ כִּי זֶה הוּא הַמַּת וְלָא דְמִי לְגַט מְשׁוּם דְּהַתָּם דּוּמָה לְאַבְיָדָה מִמָּשׁ פִּינּוּ דִּידְעֵינּוּ דְאַבְד גִּיטוֹ כִּי נָתַן בּוֹ סִימָן מִחֻזְקִינוּ לִיָּה בְּשָׁלוֹ.

אָבָל הֵכָא אִין שׁוּם רִיעוּתָא לְהַחְזִיק וְלוֹמַר שְׁבַעֲלָה הוּא הַמַּת: אָבָל מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם ו"ל בַּפ"ז מֵהַלְכוֹת נְחֻלוֹת מַשְׁמַע דְּהָא דְאִין מְשִׂיאִין אֶת הָאִשָּׁה עַל יְדֵי סִימָנִים הוּא מְדַרְבְּנָן בְּעֻלְמָא מְשׁוּם חֻמְרָא אִיסוּר פְּרַת.

אָבָל הַיּוֹרְשִׁין יוֹרְדִין לְנַחֲלָה עַל פִּי סִימָנִי הַגּוֹף בְּסִימָנִים מְוַבְהָקִים. וּמַעֲתָה תַרְאָה דְדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל הוּא דְלָא כְּמוֹ שְׁכַתֵּב הַכ"מ דְּבַה' נְחֻלוֹת מִיְיָרֵי בְּסִימָנִים אֲמָצְעִים.

אָבָל בְּסִימָנִים מְוַבְהָקִים אִשָּׁה נְשֹׂאת ע"פ. דַּא"כ לָמָּה כָּתַב דְּמְשׁוּם אִיסוּר פְּרַת הַחֻמְרִי הָא בְּלֹא"ה אִסִּימָנִים בִּינוּנִים לָא סְמַכִּינוּ פִּינּוּ דְאִין אֱלָא מְדַרְבְּנָן וְדוּוּקָא גְּבִי אַבְיָדָה.

וְעוֹד אַמַּאי יוֹרְדִין הַיּוֹרְשִׁין לְנַחֲלָה עַל פִּי סִימָנִים. אֱלָא וְדַאי מִיְיָרֵי בְּסִימָנִים גְּמוּרִים אוֹ ס"ל דְּכָל הַסִּימָנִים דְּאוּרִייתָא.

וְכַדְמַשְׁמַע מְלִשׁוֹנוֹ ו"ל בַּפ"ו מֵהַלְכוֹת גְּזִילָה וְאַבְיָדָה. וְאַפ"ה לְעַנְיָן עֵדוּת אִשָּׁה אַחֲמִירוֹ בְּהַ רַבָּנָן מְשׁוּם חֻמְרָא אִיסוּר פְּרַת וְכְמוֹ בְּמִים שְׁאִין לְהֵם סוּף אוֹ מְגֻנֵד וְצְלוּב וְהַחֲזִיָּה אוֹכְלַת בּוֹ דְּכָל אֵלוּ רַבָּן לְמִיתָה וְהַאֲחִין יוֹרְדִין לְנַחֲלָה.

אָבָל אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה לְהַנְשֵׂא מְשׁוּם חֻמְרָא אִיסוּר פְּרַת: אַךְ לַפ"ז קָשָׁה מִנ"ל לְהַרְמַב"ם ו"ל הָא דְבַעֲדוֹת אִשָּׁה מִחֻמְרֵי רַבָּנָן בְּכָל הַסִּימָנִים דְּהָא בְּשַׁמְעָתִין מַשְׁמַע דְּאִין חִילּוּק בֵּין עֵדוּת אִשָּׁה לְגִט.

וּלכ"ע בְּסִימָן מְוַבְהָקָה מְעִידִין עָלָיו. וְלַמ"ד סִימָנִים דְּאוּרִיָּי' בְּכָל הַסִּימָנִים מְעִידִין עָלָיו לְהַשִּׂיא אֶת אִשְׁתּוֹ.

וְלִיכָּא לְמִימַר דְּאַשְׁמַעְתָּ דְחֻלְיִן סְמָה דְּהָא מֵהַתָּם לָא שְׁמַעֲינּוּ אֱלָא לְעַנְיָן מִיתָה דְלָא קְטָלִינוּ לִיָּה ע"פ סִימָנִים. וְע"כ צ"ל דְּדוּוּקָא לְעַנְיָן קְטָלָא הוּא דְלָא קְטָלִינוּ לִיָּה ע"י סִימָנִים מְשׁוּם דְּאַכְתִּי אִינוּ בְּרוּר כ"כ אִם זֶה הוּא.

אָבֿל לַעֲנִין קִטְלָא קִטְלִינוּ לִיה פֿי הִיכִי דִלְעֲנִין מִמוֹן הַיּוֹרְשִׁין יוֹרְדִין לְנַחֲלָה. וְע' בִּפ' בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה פְּלוּגָת' דְּאַמוֹרָאִי אִי הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב לַעֲנִין מִיְתָה.

וּבְאַמַּת יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּמִי שֶׁהַשְּׁלִיף חֲבִירוֹ לֵיָם אִי קִטְלִינוּ לִיה אוֹ אֲמָרִי שְׁמָא יָצָא בְּמַקּוֹם אַחֵר. וְהַדְּבָרִים אַרְנָפִים וּכְבָר הָאֲרִיכוּ בָהֶם הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאֲחֵרוֹנִים ו"ל בְּתַשׁוּבוֹתֵיהֶם וְכַעַת לֹא עֲמַדְתִּי עַל בִּירוֹר דַּעַת הָרַמְבַּ"ם ו"ל בְּזָה.

אִךְ זֶה נִרְאֶה פְּשוּט דְלִשְׁיטְתוֹ לֹא מְהִי שׁוּם סִמָּן לְהַתִּיר אִשָּׁה לַעֲלֹמָא אִפִּי סִמָּן מְוָבְהָק גָּמוּר. וְע' בְּרִישׁ חֻלּוּן דִּילְפִינוּ דְאַזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא מִמַּפָּה אָבִיו וְאִמּוֹ אֶלְמָא דְאַזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא גַם לַעֲנִין מִיְתָה.

וְיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הֵהִיא וּבֵין הֵהִיא דִּפ' בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה וְדַעַת לְנַבּוֹן נָקֵל: וְהַה"מ ו"ל הֵבִיא רְאִיָּה דְסִי' מְוָבְהָק מְהִי בְּעֵדוּת דְאִית' לְקָמָן בֵּא' שְׁנַפֵּל לֵיָם וְהָעֵלוּ אֶת רַגְלוֹ מִן הָאֲרַפּוּבָה וְלַמַּעֲלָה תַנְשֵׂא.

וְע"כ צ"ל דְהִיָּה בְּרַגְלֵי סִי' מְוָבְהָק דֵּאל"ה דִּילְמָ' שֶׁל אַחֵר הוּא. וְכִמוֹ שֶׁכ' הַנִּימַק"י בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם ו"ל מִדִּיּוֹרָא דִּילְשָׁנָא דְהָעֵלוּ אֲבָר אַח' מִמֶּנּוּ.

לַעֲנִין ד' אִין רְאִיָּה זֶה מְכַרְחַת חֲדָא דִּי"ל דַּע"י טְבִיעַת עֵין הַפִּירוֹ אוֹתָהּ דְבְּכָל דְבָר יֵשׁ טְבִיעַת עֵין ג"כ. וְעוֹד דִּילְמָ' הֵתֵם בְּמִים שְׁאִין לָהֶם סוּף דְבִלֵּא"ה אִינָה אֶלָּא חֲשֵׁנָא דְרַבָּנָן הוּא דְמְהִי סִי' מְוָבְהָק.

אָבֿל לְהַתִּירָה ע"י סִימָנִים וְנִדְאִי אִין לְנוּ. וְעוֹד נִרְאֶה לֹמֵר דְבִלֵּא סִימָן נְמִי תְלִינוּ דְמַהִיא גְבָרָא הוּא פִינוּ דְחִיָּקָף שְׁנַפֵּל לֵיָם הַשְּׁלִיכוּ מְצוּדָה אַחֲרֵיו תְלִינוּ דְזָה הוּא שְׁנַפֵּל וְדוּוּק' בְּעוֹבְדָא דְגְבָרָא חֲרוּקָא הוּא דְחִיָּשִׁי דִּילְמָ' אַחֲרֵינָא הוּא מִשׁוּם דְתְלִינוּ דְמַחְמַת פִּיְסוּפָא עֵרַק לַעֲלֹמָ'.

אָבֿל בְּכַה"ג מְסַתֵּמ' זֶה שְׁנַפֵּל הוּא שְׁנַמְצָא רַגְלוֹ וְהָא דְבְּעִינוּ נְחִזִּינָהוּ לְאַתֵּר גְּבִי ב' תְלִמִּידי חֲכָמִים י"ל דְהִיָּנוּ דוּוּקָא הִיכ' דְלֹא מְצִאוּם בְּמַקּוֹם טְבִיעַתָם. אָבֿל הִיכָא שְׁנַמְצָא בְּמַקּוֹם הַטְבִיעָה י"ל דְזָה שְׁנַפֵּל הוּא שְׁנַמְצָא וְגְדוּלָה מְזוּ הֵבִיאוּ הָאֲחֵרוֹנִי ו"ל בְּשֵׁם תַשׁוּבַת מְבִי"ט ו"ל דָּאֵם הֵלֶף אַח' בְּדַרְךָ וְלֹא שָׁב לְבֵיתוֹ וְאַח"כּ נִמְצָא הָרוּג אַח' בְּדַרְךָ תְלִינוּ דְזָה הוּא שְׁהֵלֶף בְּזָה הַדַּרְךָ וְהוּי כְּמִים שְׁאִין לָהֶם סוּף דְמַה"ת שְׁרִיָּא לַעֲלֹמָא.

וּבְתַשׁוּבַת שָׁב יַעֲקֹב עָשָׂה סְמוּכִין לְדַבְרֵי הַמְבִי"ט מְפִלּוּגָת' דְרַבִּי וְרַשְׁבַּ"ג בְּקָבֵר שְׁאָבֵד דְרַבִּי ס"ל דְאַמְרִי קָבֵר שְׁאָבֵד הוּא קָבֵר שְׁנַמְצָא. וְהִכָּא נְמִי אֲמָרִי זֶה שְׁאָבֵד הוּא שְׁנַמְצָא. וְנָהִי דְאִין מְכָאן רְאִיָּה לְדַבְרֵי הַמְבִי"ט ו"ל. וְכִמוֹ שְׁמַאֲרִיף בְּזָה הָרַב הַגְּדוֹל מוֹהַר"ז ו"ל בְּס' מֵרֵאוּה"צ שְׁלוּ.

אָבֿל לַעֲנִין הֵאִי דִינָא דְהָעֵלוּ אֶת רַגְלוֹ מִן הָאֲרַפּוּבָה וְלַמַּעֲלָה וְנִדְאִי דִיֵּשׁ לְדַמּוּת לָהֵא דְרַבִּי וְרַשְׁבַּ"ג. וְלְכַאוּרָה קִי"ל כְּרַבִּי דְקָבֵר שְׁאָבֵד הוּא קָבֵר שְׁנַמְצָא וְכַש"כ לְמַה שְׁפַתְבַּ הַטּוֹר ו"ל לַעֲנִין חֲמִץ דְגַם רַשְׁבַּ"ג מוֹזֵה בְּדַרְבָּנָן.

א"כ מִים שְׁאִין לָהֶם סוּף מְדַרְבָּנָן בְּעֵלְמָ' הוּא וְשִׁפִּיר תְלִינוּ דְזָה שְׁאָבֵד הוּא שְׁנַמְצָא. וּבְכַכּוּרוֹת דָּף כ"ה מְשַׁמַּע קִצַּת דְהִלְכָה פְּרַשְׁבַּ"ג בְּקָבֵר שְׁאָבֵד לְמֵאִי דְמוּקִי הֵתֵם פְּלוּגָת'.

דבע"מ שְׁנֹתָעָרְב דְּפִלְיָגִי הֵתָם ת"ק ור' יוסי בְּבָדֵק וּמְצָא וּמוֹקִי לַת"ק פְּרָשָׁב"ג מִשְׁמַע דְּהִלְכָה פְּרָשָׁב"ג וְע' תוּס' פְּסָחִים דָּף י' ע"ב בד"ה הַנִּיחַ בְּזוּיָת זֹו כו'.

ובס' מראה"צ הִבִּיא רְאִיָה מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' ז"ל שֵׁם בְּפִסְחִים בד"ה הַנִּיחַ עֶשְׂרַ כו' דְּרָשָׁב"ג מוֹדָה בְּבִדְיָקָת חֲמִיץ דְּרַבְּנָן. אֲבָל דְּבָרֵי הַתּוֹס' ז"ל הֵתָם אֵינָן מוּבָנִים לִי וְלֹא מִיבְעֵי לְמַה שֶּׁפְּתָבוּ שֵׁם דְּמִינֵי בְּקִשׁוּרִים זֹו לְזוֹ דְּלִיפ' לְמִיחַשׁ אֲלֵא מִשׁוּם קִטְנִים פְּשִׁיט' דְּגַם רָשָׁב"ג מוֹדָה דְּלֹא חִינְשִׁינָן שְׁמָא הִבִּיא חֲמִיץ אַחַר לְכָאן כִּינָן דְּהַבִּית בְּחִזְקָת בְּדוּק אִם לֹא מִטַּעַם פְּלוּגָת' דְּרַבֵּי וְרַבְּנָן גְּבִי הַנִּיחַ מֵאֲתִים כו' אֲלֵא אִפִּי' אִי מִינֵי בְּאֵינָן קִשׁוּרִים ג"כ לֹא דְּמִיָא לְהָא דְּרָשָׁב"ג דְּהֵתָם הוּא דְּחִינְשׁ דִּילְמָ' קְבוּרָה בְּהָ אֵינִישׁ אַחֲרֵינָ' ג"כ.

אֲבָל הֵכָא דְּהַבִּית בְּחִזְקָת בְּדוּק גַּם רָשָׁב"ג מוֹדָה דְּלֹא חִינְשִׁינָן בְּאֵלוּ שְׁנִמְצָאִים לְפָנֵינוּ שְׁמָא אַחַר הוּא אִם לֹא מְפָנִי שְׁנַחֲסַר אַח' מִן הַמְּנִינָן וְכַה"ג מְחַלֵּק הַש"ס בְּבִכּוּרוֹת הֵתָם. וְעוֹד קָשָׁה לִי לְדְבָרֵי הַטּוֹר ז"ל דְּהָא פְּלוּגָת' דְּרַבֵּי וְרָשָׁב"ג בְּשִׁדָּה שְׁאֲבַד בְּהָ קָבַר הוּא ג"כ בְּדְרַבְּנָן דְּטַנְמָאָת שְׁדָה זֹו אֵינָה אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן.

וְכַמְבּוּנָאָר בְּדְבָרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּפ"ט מַה' טַנְמָאָת מַת. וְכֹן יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּמַה שֶׁכ' רָש"י ז"ל הֵתָם לְעֵנָן בְּדִק וְלֹא אֲשַׁכַּח דַּר"מ מוֹדָה בְּבִדְיָקָת חֲמִיץ דְּרַבְּנָן.

וְהָרִי בְּנִדָה דָּף ס"א מִשְׁמַע דַּר"מ בְּדְרַבְּנָן נְמִי פְּלִיג מִדְּהַבִּיא רְאִיָה לְדְבָרֵי מַה' דַּג' נְשִׁים אִם בְּדָקוּ וּמְצָאוּ טְהוּרוֹת כְּוָלָן טְמֵאוֹת וְטַנְמָאָת כְּתֻמִּים אֵינָן אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן וְטַנְמָאָת גְּלִים אֵלוּ גּוֹפִיָהוּ נְמִי אֵין טַנְמָאָתוֹן אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן אֲבָל מִדְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּפ"ב מַה' חֲמִיץ נִרְאָה דְּפִסְק פְּרַבֵּי דְּקָבַר שְׁאֲבַד הוּא קָבַר שְׁנִמְצָא.

וְכַמְבּוּנָאָר שֵׁם בְּמִפְרָשֵׁי דְּבָרֵי ז"ל וְשִׁפִּיר מְצִינָן לְמִימַר דְּבִהֲעֵלוּ אֶת רִגְלוֹ מִן הָאֲרָפוֹהָ וְלִמְעֵלָה אֵין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא אַחַר הוּא אֲלֵא תְּלִינָן דְּזָה הוּא שְׁנַפְּל. וְכַבְּרַ גַּתְּבָאָרוּ דְּבָרִים אֵלוּ בְּרוּב הַתְּשׁוּבוֹת.

ע"כ לֹא אֲאָרִיף בְּזָה וְגַם בַּס' מִרְאָה"צ הַנִּי"ל הָאָרִיף בְּזָה בְּתַכְלִית הָאָרִיכוֹת. וּמַה שֶּׁהַקְּשָׁה שֵׁם עַל הָא דְּמוֹקִים הַש"ס בְּבִכּוּרוֹת ר' יוסי דְּאָמַר יְבָדֵק פְּרַבְּנָן דַּר"מ דְּאָמַרִי בּוֹדֵק עַד שְׁמַגִּיעַ לְקַרְקַע בְּתוּלָה וְהָא בְּנִדָה שֵׁם מִשְׁמַע דַּר' יוסי ס"ל כַּר"מ מִמְעַשָּׂה דְּמַעְרָה שֶׁל שִׁיחִין ע"ש מַה שֶּׁתִּירֵץ בְּזָה.

וַיֵּשׁ לֹאמַר דְּבָהָא דַּג' גְּלִים ר"מ מְחַמִּיר מִתְּגֵרִי טַעְמֵי חֲדָא דְּלֹא תְּלִינָן בְּמִינֵי דְּלֹא שְׁכִיחַ דְּבָא עוֹרֵב וּנְטָלָה. וְהִינָנוּ דְּמַדְמִי לָהּ לַג' נְשִׁים וְעוֹד אֵיפָא טַעַמ' דְּשְׁמָא לֹא בְּדָקוּ יָפָה וְכַהֲנִי עוֹבְדֵי וְהָא דַּר' יוסי מְחַמִּיר גְּבִי טַנְמָאָה הוּא מִטַּעַם דְּאֵימַר לֹא בְּדִק יָפָה אֲבָל גְּבִי בַע"מ דְּמַצִּינָן לְמִיבְדָּקָא ס"ל פְּרַבְּנָן בְּהָא דְּתְּלִינָן אִפִּי' בְּמִילָת' דְּלֹא שְׁכִיחַ' דְּבָא עוֹרֵב וּנְטָלָה.

וְה"נ גְּבִי בַע"מ שְׁמָא מוּם עוֹבֵר הִיָה וְנִתְרַפָּא. וְאֵין כָּאן מְקוּמוֹ לְהָאָרִיף בְּזָה.

וְלֹא מְצָאֵתִי כְּעַת בְּדְבָרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּה' טַנְמָאָת מַת לְהָאֵי פִּיֶסְקָא דְּפְלוּגָת' דְּרַבֵּי וְרַבְּנָן: ע"ב תוּס' בד"ה פְּלוּ דְּחִינְשִׁינָן לְשִׁאָלָה. וְהַקְּשׁוּ מִמְצָא פִּירוֹת בְּכָלִי.

וְתִי' דְּלַעֲנָן מְמוֹן רַבְּנָן תִּיקְנוּ דְּלֹא נִיחּוּשׁ לְשִׁאָלָה. וְקִצַּת מִשְׁמַע הֵתָם בַּב"מ דְּמַהֲאֵי טַעַמ' הוּא דְּמִסִּיק רְבָא דְּסִימָנִים דְּאוּרִיָת' מִשׁוּם דְּלֹא נִיחָא לִיהָ דְּלִיתְקֵנוּ רַבְּנָן בְּהָא וְלְדְבָרֵי

ז"ל ע"כ צ"ל דתקיננו רבנן גבי מציאה דלא נחוש לשאלה משא"כ לענן איסור ויש לישב.

וכ' התוס' ז"ל דלמסקנא לא חיישינן לשאלה. וכן לשיטת הרי"ף ז"ל דפסק דסימנים דרבנן ג"כ אין אנו צריכים למימר דחיישינן לשאלה.

וא"כ היכא דאיכ' בכליו סי' מובהק מעידין עליו. וכתב הב"ש ז"ל בפ"ש הגאון מהר"ל מפראג דהיכא דאיכ' סימן אמצעי בגוף וסי' מובהק בכליו שרי' ממ"נ דאי סימנים דאוריין' שריא ע"י סימן הגוף ואי סימנים דרבנן שריא ע"י סימן מובהק שפכליו.

והב"ש ז"ל פתב דהא דחוששין לשאלה שייכי נמי בהא דלמ"ד סימנים דרבנן ולא סמכינן אסימן אמצעי אלא בעינו דווקא' סי' מובהק ממילא חיישינן לשאלה דכיון דיש לחוש לשאלה אין זה סי' מובהק ובב"מ לא משמע פדבריו ז"ל.

דא"כ מאי משני התם למ"ד סימנים דרבנן דהא דילפינן מקרא דמתזירין חמור בסימני אונסא דיינו בעידי אונסא ומאי מהני בזה עידי אונסא אפתי נחוש לשאלה שמה שאל זה את האונסא לבעל החמור.

וכדפריה הש"ס בתר הכי למ"ד חיישינן לשאלה. אלא נודאי למ"ד סימנים דרבנן לא חיישי' לשאלה כלל.

וע' רש"י ז"ל בד"ה לא שייכי אינשי כו'. אונסא ש'ל זה לתבירו נראה דט"ס הוא וצ"ל לתמורו.

וע"כ הא דאיצטריה חמור דאבידה לאשמועי' דמתזירין החמור בסימני אונסא קמ"ל בזה דלא חיישינן לשאלה. דאל"ה משמלה נפקא ומה לי סימני הגוף ומה לי סימני הפלים ואע"ג דלמ"ד חיישינן לשאלה אם לא שנגמר דדווקא בסי' מובהק הוא דמצרפין חוששא דשאלה ולא הוי סי' מובהק.

אבל לענן עדים לא חיישינן לשאלה וא"ש בזה הא דמוקמינן למ"ד סימנים דרבנן בעידי אונסא ואמאי לא מוקמינן בסי' מובהק דלכ"ע דאוריין'. אבל לפי הנ"ל ניחא דבכלים ליכא סי' מובהק כלל.

פינן דאיכ' חוששא דשאלה ג"כ. ומ"מ אין דברי הב"ש ז"ל מוכרחים דע"כ עיקר האי מילת' דאיבעי לן סימנים דאורייתא או דרבנן בסברא בעלמ' הוא דמסקנא לן דמקרא ליכא למילף דהא ליכא שום יתורא לזה דשמלה איצטריה לתובעים ותמור לעידי אונסא וזה ג"כ איצטריה לדרשא אחרית' וכדאית' התם בב"מ.

אלא מסבר' בעלמא הוא דמיבעי לן אי חשיבי סימנים אמצעים למיסמיה עלייהו באיסור' ולא חיישינן לאחר שנגמא בו ג"כ הסימנים האלו דזה לא שכיח. או דילמא מדאוריין' לא סמכינן עלייהו דאין זו תזקה ברורה פינן דסימנים פאלו שכיחי קצת גם באחרני.

ומש"ה בסי' מובהק גמור לכ"ע סמכינן עליו מה"ת דתזקה גמורה היא ומהיכא תיתי נימא דלמ"ד סימנים דרבנן חוששין לשאלה יותר מלמ"ד סימנים דאוריין'. פינן דעיקר טעמא דמ"ד סימנים דרבנן הוא משום דסימנים אלו שכיחים הם אבל בסי' מובהק גם הוא מודה דלשאלה לא חיישינן.

וְנִדְעָתִי שְׁיֵשׁ לְפַקְפֶּק בְּזֶה מ"מ נִרְאִין דְּבָרֵי מְהֵרָ"ל ו"ל בְּזֶה. וְעַ' ב"ש ו"ל שְׁהֵבִיא רְאִינִית הַגָּאוֹן מְהֵרָ"ל ו"ל דְּלִמָּ"ד סִימָנִים דְּרַבְנָן לֹא תִיּוּשִׁינוּ לְשִׂאלָה מְהֵא דְתַנּוּן בְּמַתְנֵי אַע"פ שְׁיֵשׁ סִימָנִים בְּגוּפוֹ וּבְכִלְיוֹ.

וְאִי חוֹשְׁשִׁין לְשִׂאלָה מֵאֵי אַרְיָא דְאַסִּימְנֵי כְּלִים לֹא סְמְכִינוּ הָא אַפִּי' אַט"ע נְמִי לֹא סְמְכִינוּ כִּינוּ דְחִיּוּשִׁינוּ לְשִׂאלָה. וְאִין זֶה מְוַכְרַח דִּישׁ לְפָרֵשׁ אַע"פ שְׁיֵשׁ סִימָנִים עַל הַנְּמָצָא קֵאֵי דְסִימְנֵי הֵם בְּגוּפוֹ אוֹ בְּכִלְיוֹ וְהַפְּרַת הַכְּלִים אַפִּי' ע"י ט"ע לֹא מְהַנִּי מִשּׁוּם חֲשָׁשׁ דְּשִׂאלָה. וְעַ' ב"מ גְּבִי הָא דְפָרִיף מִחֲמוּר בְּסִימְנֵי אֲנָפֶף וְדו"ק: גְּמָרָא לְמִימָרָא דְמַגְנִיד חִי וְרַמְיָהוּ כו'. טְמוּיִי הוּא דְלֹא מְטַמֵּא הָא מְחִיָּא לֹא חִי.

וּמִשְׁנֵי אַבְיֵי דְמַתְנֵי רִשְׁבִּי"א הוּא דְפְּלִיג וְס"ל דְּאִין מְעִידִין עַל הַמַּגְנִיד מְפָנִי שְׁיִכּוּל לְכוּת וּלְחִיּוֹת. וְפָרִיף מְהֵא דְתַנּוּן לְקַמֵּן אִם מִן הָאֲרַבְנָבָה וּלְמַעְלָה תַּנְשֵׂא וּפִי' רִשְׁבִּי"א ו"ל אֶלְמָא מַגְנִיד לֹא חִי מְדַבְּרִיו מִשְׁמַע דְּמַגְנִיד דְּמַתְנֵי מִיּוּרֵי אַפִּי' בְּמַקּוּם שְׁעוּשָׂה טְרִיפָה וְאַפ"ה ס"ל לְרִשְׁבִּי"א דְּאִין מְעִידִין מְפָנִי שְׁיִכּוּל לְכוּת וּלְחִיּוֹת.

וְא"כ מִשְׁמַע דְּבַכְל מִינֵי טְרִיפָה מְהַנִּי כו' לְרִשְׁבִּי"א. וְא"כ אַמְאֵי לֹא פְּלִיג רִשְׁבִּי"א בְּפָרֶק אֵלוֹ טְרִיפּוֹת אֶלָּא בְּרַגְלֵי מִן הָאֲרַבְנָבָה וּלְמַעְלָה לְחוּד.

וְעוּד דְּהָא מוֹכַח הֵתָם דְּטַעַמֵּי דְּרִשְׁבִּי"א בְּמִן הָאֲרַבְנָבָה וּלְמַעְלָה לֹא מִשּׁוּם דִּיכּוּל לְכוּת וּלְחִיּוֹת. אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלֹא ס"ל הֵף טְרִיפּוֹת כָּלָל.

וּכְמוֹ שְׁפַתְבַּת הַרִשְׁבִּי"א ו"ל בְּשִׁמְעָתִין. וְא"כ בְּלֹא"ה פָּרִיף שְׁפִיר מְסִיפָא לְרִשְׁבִּי"א.

וְכֵן פִּי' הַרִשְׁבִּי"א ו"ל. וְא"כ שְׁפִיר מְצִינוּ לְמִימַר דְּבִשְׂאָר טְרִיפּוֹת מוּדָה רִשְׁבִּי"א דַּאֲע"ג דִּיכּוּל לְכוּת וּלְחִיּוֹת מ"מ הֵנִי טְרִיפֵי' וְהֵכָא בְּמַגְנִיד הוּא דְּאִין מְעִידִין כִּינוּ דִּיכּוּל לְחִיּוֹת.

וּבְחֻלִּין שֵׁם מִשְׁמַע דְּלֹא שְׁיִיף לְמִימַר דְּהֵנִי טְרִיפָה אַע"ג דִּיכּוּל לְכוּת וּלְחִיּוֹת אֶלָּא לְמָ"ד טְרִיפָה חִי אֶבֶל לְמָ"ד טְרִיפָה אֵינָה חִי אִין שׁוּם תְּרוּפָה לְטְרִיפָה שְׁיִחְזִיָּה. וְא"כ לְמֵאֵי דְקִי"ל דְּטְרִיפֵי' אֵינָה חִי ע"כ לֹא ס"ל הָא דִּיכּוּלָּה לְכוּת וּלְחִיּוֹת וְאַמְאֵי פְּסָקוּ ו"ל דְּאִין מְעִידִין עַל הַמַּגְנִיד לְחִיּוֹשׁ לְדַבְּרֵי רִשְׁבִּי"א כִּינוּ דְּלֹא קִי"ל כְּנוֹתִיָּה.

אֶבֶל לְפַמְש"כ הֵרֵאשׁוּנֵי ו"ל בְּדַבְּרֵי הַרִי"ף ו"ל דְּהָא דְשִׁמוּאֵל דְּאָמַר לְקַמֵּן ל"ש אֶלָּא מְמַקּוּם שְׁאִין נִפְשׁוּ יוֹצֵאָה קֵאֵי נְמִי אַמְגְּוִיד אֲתִי שְׁפִיר דַּת"ק וְרִשְׁבִּי"א בְּמַגְנִיד פִּי הָאֵי פְּלִיגֵי שְׁהַפָּה בְּמַכּוֹת וּפְצָעִים אֶבֶל לֹא נַעֲשֶׂה טְרִיפָה דַּת"ק ס"ל דְּאַפ"ה מְעִידִין עָלָיו דַּע"י הַמַּכּוֹת עֲצָמֵן וְנֹדַאי יָמוֹת וְרִשְׁבִּי"א ס"ל דִּיכּוּל לְכוּת וּלְחִיּוֹת.

אֶבֶל בְּמַקּוּם שְׁנַעֲשֶׂה טְרִיפָה וְנֹדַאי מְעִידִין עָלָיו לַכ"ע. וְא"ש לַפ"ז הָא דְרַבָּא מְסִיק בְּסַפִּין מְלֻבְּנָת וּד"ה.

וּבְחֻלִּין מִשְׁמַע דְּלִמָּ"ד טְרִיפָה אֵינָה חִי אִין לָה שׁוּם תְּרוּפָה וְסַתְמָ' קַתְנֵי הֵתָם נִקְבַּב אַח' מְהֵאִיבָרִים טְרִיפָה בֵּין בְּשִׁפּוּד מְלֻבְּנָת אוֹ בְּשִׂאָר דְּבָר. וּלְפִי הַנְּ"ל נִיח' דְּהֵכָא אֵינּוּ נַעֲשֶׂה טְרִיפָה אֶלָּא מְרוּב מַכּוֹת וּפְצָעִים סוּפוֹ לְמוֹת וּבְזֶה ס"ל לְרַבָּא דְּבַסְפִּין מְלֻבְּנָת לַד"ה יְכוּל לְהַתְרַפְּאוֹת: וְהַב"ש ו"ל וְהַח"מ ו"ל חֲלָקוּ עַל הַב"ח ו"ל שְׁכ' דְּבְמַקּוּם שְׁנַעֲשֶׂה טְרִיפָה תַּנְשֵׂא לְאַחַר י"ב חוֹדֶשׁ וְלֹא מְהַנִּי כו' אוֹ סַפִּין מְלֻבְּנָת וְהֵם ו"ל כְּתִבּוּ דְּדוֹקָא בְּמַקּוּם שְׁנַפְשׁוּ יוֹצֵאת נְמַת מִיָּד הוּא דְּלֹא מְהַנִּי סַפִּין מְלֻבְּנָת.

אָבֵל בַּמָּקוֹם טְרִיפָה מְהֵי סָפִין מְלֻבָּן בְּכָל מִינֵי טְרִיפָה בְּנִקִּיבַת הַמוֹחַ אוֹ הַלֵּב וְשָׂאֵר אֲבָרִים. וְהַנִּמְקָ"י ז"ל כֵּת' פְּדֻבְרֵי הַב"ח ז"ל ע"ש.

וְעוֹד דֵּהֲדִק"ל א"כ לִיפְלוֹג רִשְׁבֵּ"א בְּכָל הַטְּרִיפּוֹת. וְעוֹד פְּכָר הַקָּשׁוּי הַפּוֹסְקִים ז"ל מְהֵא דְלִיבָן סָפִין וְשַׁחַט בָּהּ וְתִיקְשִׁי לַכ"ע דְּהֵא מוֹדוּ רַבָּנָן בְּסָפִין מְלֻבָּנַת.

וְעוֹד דַּע"כ צ"ל פְּדֻבְרֵי הַרִשְׁבֵּ"א ז"ל דְּהֵא דְמִכְשִׁיר רִשְׁבֵּ"א בְּמִן הָאֲרַבְנָה וְלִמְעֵלָה הוּא מְשׁוּם דַּס"ל דְּטְרִיפָה זֶה לֹא נִתְקַבְּלָה מְסִינֵי דְאֵי מְשׁוּם שְׂיִכּוּל לְכוּת וְלַחֲיוֹת א"כ הַטְּרִיפָה הוּא מִחֲמַת הַמֶּכֶה וְלֹא מִחֲמַת חֲסָרוֹן הָאֲבָר וּבְסָפִין מְלֻבָּנַת לְרַבָּנָן נְמִי פְּשָׂרָה.

א"כ אֲמָאֵי חֲשְׁבִינָן לְרַגְלֵי מִן הָאֲרַבְנָה וְלִמְעֵלָה דְבָר שֶׁהַנְּשִׂמָה תְלוּיָהּ בָּהּ לְעֵנִין עֲרֻכִין הָא אֲפָשָׁר לְחַתְנוּךְ אוֹתָהּ בְּסָפִין מְלֻבָּנַת לְרַבָּנָן וְיַחְזִי'. וְעוֹד אֲמָאֵי חֲשְׁבִינָן לִיה גּוּף אֲטוּס אִם נִבְרָא חֲסָר רַגְלֵי מִן הָאֲרַבְנָה וְלִמְעֵלָה פִּינוּ דְנִבְרָא פֶּה לֹא גָרַע מֵאִם חֲתֻכָּה בְּסָפִין מְלֻבָּנַת.

וְכֵן אִם נִבְרָא יִתֵּר בְּרַגְלוֹ. וְכִדְאִית' בְּכַוּרוֹת וְלִרְבָּא גּוּפ' י"ל דְּרַבָּא לְטַעְמִיָּה שְׁם בְּנִדָּה דַּס"ל טְרִיפָה חֲזָה.

ע' תוּס' סְנֵהֲדֵרִין גַּבֵּי הוֹרֵג אֵת הַטְּרִיפָה. אָבֵל לְדִינָן דְקִי"ל דְּטְרִיפָה אֵינָה חֵי' וְיִנְדָּאֵי מְשַׁמַּע דְּלֹא מְהֵי לָהּ שׁוּם רְפוּאָה וְכִמוּ שֵׁכ'.

וּמ"מ דְּבָרֵי הַרִשְׁבֵּ"א ז"ל שֶׁפֶתֶב דְּטַעְמִיָּה דְרִשְׁבֵּ"א בְּרַגְלֵי מִן הָאֲרַבְנָה לֹא מְשׁוּם דִּיכּוּל לְכוּת וְלַחֲיוֹת הוּא צ"ע דְּהֵא אֲמָרִינָן הֵתֵם ר"י ס"ל פְּרִשְׁבֵּ"א דְאָמַר שְׂיִכּוּל לְכוּת וְלַחֲיוֹת אֲלֵמָא דְתַלְמוּדִין נְמִי ס"ל דְּטַעְמֵי דְרִשְׁבֵּ"א מִש"ה הוּא: וְכִתְבוּ הָרַאשׁוֹנִים ז"ל דְּהֵא דְאָמְרֵי מִן הָאֲרַבְנָה וְלִמְעֵלָה תַנְשֵׂא הֵינּוּ לְאַחַר י"ב חוֹדֵשׁ וְהִבִּיאוּ רֵאזָה לְזָה מִן הִירוּשָׁלַיִם אָבֵל מִסְתִּימִוֹת לְשׁוֹן הַרְמֵב"ם ז"ל לֹא מְשַׁמַּע פֶּן וְנִרְאָה לּוֹמַר בְּדַעְתּוֹ דְמִיָּא מְרִזוּ מִכָּה וְיָמוֹת מִיָּד פִּי הֵיכִי דְלִרְשֵׁבֵ"א דַּס"ל דְּמִן הָאֲרַבְנָה וְלִמְעֵלָה לֹא הוּי טְרִיפָה וְאִפ"ה בְּמִים תִּינְשֵׂא מְשׁוּם דְּמְרִזוּ מִכָּה וְכֵן מְשַׁמַּע הֵתֵם בְּדֻבְרֵי ז"ל דְּכָל עֵדוֹת שְׁמַעֲדִין הֵינּוּ שְׁמַת מִיָּד וְהֵא דְהַעוּף אוֹכֵל בְּמוֹתוֹ אוֹ בְּלִבּוֹ אוֹ בְּבִנְיָ מַעֲיוֹ הֵינּוּ נְמִי דְבִנְטִילַת אֵלוֹ הָאֲבָרִים יָמוֹת מִיָּד.

וְהֵינּוּ דְאָמַר שְׁמוּאֵל שְׁחַט שְׁנַיִם אוֹ רֹב שְׁנַיִם מְעִידִין עָלָיו. אָבֵל בֵּא' אֵין מְעִידִין עָלָיו מְשׁוּם דְּנִיָּדוֹן פְּטָרִיפ' וְאֲפָשָׁר שְׁלֵא יָמוֹת מִיָּד.

וּלפ"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּפִלְגֻתִּיָּהוּ דַּת"ק וְרִשְׁבֵּ"א אִפִּי' בְּמַגְוִיד שְׁנַעֲשֵׂה טְרִיפָה וְלֹא לְעֵנִין שְׂיִחְזִי' לְגַמְרֵי אֲלֵא ת"ק סָבַר דְּמַת הוּא מִיָּד וְרִשְׁבֵּ"א ס"ל דִּיכּוּל לְכוּת וְלַחֲיוֹת וְלֹא יָמוֹת מִיָּד. וּמִש"ה אֵין מְעִידִין עָלָיו וְא"ש לַפ"ז הָא דְפָרִיף מִהֵוּא טִיָּעָא דְגִיָּדִי לְגַמְלִי' וְלֹא אִיפְסִיק לְנַעֲרוּתִיָּהּ וְכִינּוּן שְׁמַת מִיָּד מִסְתַּמ' אֵין לוֹ רְפוּאָה וְכַת"ק וּמְשַׁנֵּי הֵוּא פְּחִישָׁא הוּי אָבֵל בְּרִיא לֹא יָמוֹת מִיָּד וְעֵדוֹת זֶה דְלֵאחַר י"ב חוֹדֵשׁ מְסַפְקָא לִי לְפִי מַה שְׁנִרְאָה מְלִשׁוֹן הַרְמֵב"ם ז"ל בַּפ"ב מַה' רוֹצֵחַ דְּטְרִיפּוֹת אָדָם יֵשׁ לוֹ רְפוּאָה שֵׁכ' דְהוֹרֵג אֵת הַטְּרִיפָה לֹא יְפָטֵר אֲלֵא אִם יֵאמְרוּ הַרופָאֵי שְׁמַכָּה זֶה אֵין לָהּ רְפוּאָה.

וְא"כ אֲפָשָׁר לֹא סְמִינָן עַל הָאֵי שְׂיַעוּרָא דִּי"ב חוֹדֵשׁ לְעֵנִין עֵדוֹת אִשָּׁה דְשָׂמָא נִמְצָא רְפוּאָה לְמַפְתּוֹ. וְע' בְּדֻבְרֵי הַמ"מ וּבְדֻבְרֵי הַכ"מ ז"ל אִם יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אָדָם לְבִהֵמָה לְעֵנִין זֶה.

וגם זה מבואר בדברי הפוסקים ז"ל באורח. וע' בחידושי הרמב"ן והרשב"א ז"ל
בשמעתין.

וע' בלשון הב"ש ז"ל שכתב דלאבני חיישינו שמא ספין מלונן הנה ואין זה מדוקדק
דרכא הוא דחייש לספין מלוננת. וע' בש"ג שכתב בשם הרמב"ם ז"ל דהא דאין מעידין
על המגיד ונקא שראוהו מגיד בספין מלונן וה"ה בספין שאין מלונן ונכנה אח"כ.

אבל אם נצרכו גידי שוקיו ולא נכנה מעידין עליו פרבנו דפליגי עליה דרשב"א ואין
נראה פן מדברי הרא"ש ז"ל עכ"ל. ולא הבנתי דבריו ז"ל חדא דדברי הרמב"ם ז"ל
לא נמצא דין מגיד וספין מלונן פלל ואולי צ"ל הרמב"ן אבל עיקר דבריו לא הבנתי
דמשמע דפליגי רבנו ורשב"א היכא דלא נכנה דלרבנו אינו חי.

אבל אם נכנה מודה ת"ק דרשב"א דחיי ורשב"א ס"ל אע"ג דאינו נכנה חי הוא. וא"כ
אמאי מעידין לרבנו שמא יכנה ויתרפא.

ועוד דרשב"א הוא דקאמר מפני שיכול לכוות. אבל רבנו ס"ל דלית ליה רפואה פלל.

וכדמשמע בחולין כמש"כ לעיל גם מש"כ ואין נראה פן מדברי הרא"ש ז"ל לא ידעתי
מהיכן משמע ליה הכי דהא פשיט' דקיי"ל פרבנו בנצרכו גידי שוקיו. וכמבואר בחולין
בכמה מקומות דנחתכו רגליו מן הארפובה ולמעלה או שניטלו צומת הגידין טריפה וכבר
כתבתי מה שנ"ל בסוגי' דשמעתין ודו"ק: דף קכא נפל למים שיש להם סוף אשתו
אסורה דברי ר"מ.

ופי' רש"י ז"ל דס"ל לר"מ אדם יכול לחיות במים יום או יומים. ולכאורה ממעשה דבור
הגדול משמע דאפי' ג' ימים מתקיים ורבנו השיבו לר"מ דע"כ מעשה נסים הנה מפני
השינה.

אבל מצד שהייתו במים ס"ל לר"מ דלאו מעשה נסים הוא משום שיכול לשהות אפי' ג'
ימים. וראיתי שכתב הרשב"א ז"ל דר"מ לא פליג אלא בשיעור עד שתצא נפשו והתם
בבור ע"כ הנה עתים שלא הנה משוקע פלו במים.

ומ"מ נשתהא בתוך המים יותר מכדי שתצא נפשו. ולפ"ז לא נתבאר לר"מ כמה ישאה
ונחוש שמא יצא חי.

וגם צריך לדקדק כמה היא שיעור שתצא נפשו לרבנו. ולקמן גבי מעשה של בת נחוניא
חופר שיחין משמע דיותר מב' שעות אי אפשר שתתקיים.

וכמו שכ' רש"י ז"ל שם. ומפשטא דמתני' נראה דלר"מ אין חילוק בין מים שיש להם
סוף לאין להם סוף וכל שלא מצאו אותו ביבשה אשתו אסורה פיון דאין שיעור לכדי
שתצא נפשו אפי' אם ראו המים מארבע רוחות כמה ימים ולא ראו שיצא מ"מ גזרו רבנו
בכל גוונא פיון דליכא שיעור ברור בזה: גמרא אמר רבי מעשה בב' בני אדם כו' ונכנס
אח' למחילה של דגים.

ומסיק דבמים שיש להם סוף מחילה של דגים לא שכיח' מדברי רבי נראה דטעמ' דמים
שאין להם סוף הוא מפני מחילה של דגים ואפשר נכנס לשם. ולקמן מעובד' דר"ג ור"ע
משמע דטעמ' הוא משום דגלים העלוהו מרחוק ונפ"מ בין ב' טעמים אלו דלטעם דמחילה

שֶׁל דְּגִים אֵין חִילוּק בֵּין צוּרְפָא מְרַבְּנֵן לְאִינִישׁ דְּעֵלְמָא וְלֹא מְהַנִּי בְּזֵה שְׁהִיָּה עַד שְׁתַּצָּא
נִפְשׁוֹ דְּשָׂמָא נִכְנֵס בְּמַחֲלָה שֶׁל דְּגִים.

אַבְל לְטַעַמ' דר"ג ור"ע דְּגָלִים הֶעֱלוּהוּ בְּזֵה הוּא דְּשִׁינָּה לְחֶלֶק בֵּין צוּרְפָא מְרַבְּנֵן דְּקָלָא
אֵית לֵיה לְאִינִישׁ דְּעֵלְמָא. וי"ל דְּמַהֲאֵי טַעַמָא הוּא דְּמַסִּיק הַש"ס.

וְלֹא הִיא ל"ש אִינִישׁ דְּעֵלְמָא וּל"ש צוּרְפָא מְרַבְּנֵן לְכַתְּחִילָה לֹא מְשׁוּם דְּאִיפ' לְמִיחַשׁ
לְמַחֲלָה שֶׁל דְּגִים וצ"ע בְּזֵה בְּדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים ז"ל: תוֹס' בּוֹד"ה וְלֹא הִיא כו' אַע"ג
דְּרַבֵּינְהוּ כו' כְּמוֹ גּוֹסְסִין דְּאִין מְעִידִין עֲלֵיהֶם אַע"פ שְׁרַוְבֵן לְמִיתָה עכ"ל.

נִרְאֶה דְּלֹא לְגַמְרֵי מְדַמֵּי לְהוּ אַהֲדָדִי דְּכַמִּים שְׂאִין לְהֵם סוּף לְכַתְּחִילָה הוּא דְּלֹא תַנְשֵׂא
וּבְגוֹסְס אִפִּי דִיעֵבַד לֹא פִינֵן דְּתַנֵּן אִין מְעִידִין עַל הַגּוֹסְס. וְכְמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' ז"ל לְעֵיל
וַע"כ פְּנוּנְתָם לְהָא דְּתַנֵּן אִין מְעִידִין אֲלֵא עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ וְהוּי דְּוּמִיָּא דְּמַגְנִיָּד וְצָלוּב וְחִי'
אוֹכְלֵת בּוֹ דְּאֶפִּילוּ נִישְׂאָת תַּצָּא.

וְכֵן מְשַׁמַּע בְּגִיטִין פ' כָּל הַגֵּט דְּאִצְטְרִיף רַבָּא לְאֶשְׁמַעִינוּ דְּבְגוֹסְס אִין נוֹתֵן לָהּ בְּחֻזְקָתָא
שְׁהוּא קִיָּם מְשׁוּם דְּרוּב גּוֹסְסִין לְמִיתָה מְשַׁמַּע דַּע"כ פ' סְפִיק' דְּרַבְּנֵן הוּי. וּבְאֶמַת אִין
לְדַמּוֹת גְּזִירוֹת חֲכָמִים לְהַדְּדִי וצ"ע בְּאַבְל רַבְתִּי לְעִנֵּן אַבְיָלוֹת.

וְגַם זֶה כְּבָר מְבוֹאָר בְּדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים ז"ל: ע"ב בּוֹד"ה אִין מְזַפְרִין מַעֲשֵׂה נְסִים תִּימָא
לר"י כו'. וּמִיָּהוּ יֵשׁ בִּירוּשָׁלַיִם נֶפֶל לְגוּב אַרְיֹת אִין מְעִידִין עֲלֵיו שְׂמָא נַעֲשֵׂה לוֹ גַּם
כְּדִנְיָאֵל נֶפֶל לְתוֹף כְּבָשׁן הָאֵשׁ אִין מְעִידִין שְׂמָא נַעֲשֵׂה לוֹ גַּם כְּחֻזְנִיָּה מִשְׂאֵל וְעִזְרִיָּה.

וְהַגִּיָּה מְהַרְשָׁא ז"ל בְּדַבְּרֵי ור"מ חוֹלֵק עַל בְּרִיית' דְּלַעֲיֵל ע"ש פִּירוּשׁוֹ. וְהוּא דְּחוּק.

וְעוֹד דַּע"כ לֹא דְמַיָּין מַעֲשֵׂה נְסִים לְהַדְּדִי דְּהָא בִּירוּשָׁלַיִם סְתָמָא תַנְיָא לְהָא דְּלַעֲיֵל לְתוֹף
כְּבָשׁן הָאֵשׁ אִין מְעִידִין עֲלֵיו שְׂמָא נַעֲשֵׂה לוֹ גַּם וְכ"ע מוֹדִים בָּהּ וְאִפִּי מִיָּתִי הֵתֵם הָא
דְּאָמְרוּ לוֹ רַבְּנֵן לר"מ אִין מְזַפְרִים מַעֲשֵׂה נְסִים אֲלֵא וְנִדְאֵי גַם לְדַבְּרֵי הִירוּשָׁלַיִם לֹא
חִיָּישִׁינֵן אֲלֵא לְגַם שְׁנַעֲשֵׂה כְּבָר וּמִיָּדִי דְּתַלִּי בְּזִכּוּתָא כְּמוֹ גְּוֹב אַרְיֹת דְּאִין חִי' שׁוֹלְטָת בְּמִי
שְׁהוּא שְׁלֵם בְּמַעֲשָׂיו וְכֵן הָאֵשׁ כְּדִאֲשְׁכַחֵן גְּבִיר ר' זִירָא דְּהוּי בְּדַק נִפְשִׁיָּה.

אַבְל לְחִיּוֹת בְּמִים הוּא דְּבָר שְׁהוּא נֶגֶד טְבַע הַבְּרִיאָה בְּכַה"ג לְכ"ע לֹא סְמַכִּינֵן אֲנִיָּסָא
וּלְבוּר מְלֵא נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים נִרְאֶה דְּגַרְסִינֵן בִּירוּשָׁלַיִם ג"כ דְּמְעִידִין עֲלֵיו. וְכְמוֹ שְׁכַתְּבַת
הַק"ע שָׁם וצ"ע אִמָּאֵי לֹא חִיָּישִׁינֵן שְׂמָא נַעֲשֵׂה לוֹ גַּם כְּיוֹסֵף שְׁנִיָּצוּל מְבוּר מְלֵא נְחָשִׁים
וְעַקְרָבִים.

וְגַם זֶה אִינוֹ נֶגֶד הַטְּבַע כִּי אִם יִשְׁוֹף הַנְּחָשׁ בְּלֹא לְחַשׁ וּמְצִינוּ כְּפָה דְּבָרֵי זְכוּת דְּמַגְנִי . גַּם
מְנַחֲשִׁים וְעַקְרָבִים וצ"ע: אֶפִּילוּ שְׁמַע מִן הַנְּשִׁים אוֹמְרוֹת מֵת פְּלוּנִי דִּי.

פִּירֵשׁ רַש"י ז"ל אֶפִּילוּ שְׁמַע שְׁלֹא הָיוּ מְתַפְּנוֹנוֹת לְהַעֲיֵד וּמְסִיחוֹת לִפ"ת: וְרַבִּי יְהוּדָה
מוֹסִיף אֶפִּילוּ שְׁמַע מִן הַתִּינוּקוֹת כו'. וְצָרִיף לְדַקְדָּק בְּלִישְׁנָא דְּאֶפִּילוּ דְּמַשְׁמַע דְּקַמְשַׁמַּע
לֵן אֶפִּילוּ לֹא שְׁמַע מֵהֶם אֲלֵא בְּמַסִּיחַ לִפ"ת יְכוֹל לְהַעֲיֵד לְהַשִּׂיא אֶת אִשְׁתּוֹ.

מְשַׁמַּע מְזֵה דְּמַסִּיחַ לִפ"ת גְּרַע מְדַרְךָ עֲדוּת. וּמָאֵי קַמְשַׁמַּע לֵן תּוֹ בֵּין שְׁהוּא מְתַפְּנוּן וּבֵין
שְׂאִינוֹ מְתַפְּנוּן הָא מְרִישָׂא שְׁמַעִינוּ לָהּ.

ורייב"ב קאָמער בייַשְׂרָאָל אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִתְפֹּנֵן מִשְׁמַע דְּלִדְיָהּ מִסְתַּבֵּר יוֹתֵר לְהַאַמִּין שְׂלֵא בְּמִתְפֹּנֵן אֲלֵא בְּמִסִּית לִפ"ת. וְקִמְשַׁמַּע לֵן דְּלִישְׂרָאָל הַיִּמְנוּהוּ אֲפִילוּ בְּמִתְפֹּנֵן וּבְרִישָׁא דְּמִתְנִיתִין מִשְׁמַע אֵיפְכָא דְּבִדְרָה עֲדוֹת עֲדִיף יוֹתֵר וְצ"ל דְּאֵיפָא רְבוּתָא בְּתַרְנוּנֵיהּ דְּבַתּוֹרַת עֲדוֹת אֵיפָא חֲשֵׁשָׁא דִּילְמָא מְשַׁקֵּר וּמְסִיחַ לִפ"ת וְנִדְאֵי קוּשְׁטָא קֶאָמֵר.

וּמ"מ לְעַנְנֵן עֲדוֹת דְּעִלְמָא וְנִדְאֵי עֲדִיף בְּתוֹרַת עֲדוֹת מְסִיחַ לִפ"ת וְלֵא מְהֵי מְסִיחַ לִפ"ת בְּכָל עֲדוֹת שְׁבַתּוֹרָה אֲפִילוּ בִּישְׂרָאָל. וּבְעֵינֵן דְּוּנְקָא שְׂיֵאמֵר בְּתוֹרַת עֲדוֹת וּמִש"ה תְּנִי בְּרִישָׁא אֲפִילוּ שְׁמַע מִן הַנְּשִׁים וּקִמ"ל דְּאַפְּלוּ בְּמִסִּית לִפ"ת גַּם כֵּן יָכוֹל לְהַעֲיֵד בְּעֲדוֹת אֲשֶׁה.

ורייב"ב קאָמער בייַשְׂרָאָל אַע"פ שֶׁהוּא מִתְפֹּנֵן וְגַם כֵּן רְבוּתָא קִמ"ל דְּאַף עַל גַּב דְּלִיפָא הָכָא עֲדוֹת גְּמוּרָה אֲלֵא ע"א אוֹ אֲשֶׁה וְהָיָה אֲפֹשֶׁר לֹאמֵר דְּלֵא לִיהִמְנִי אֲלֵא בְּמִסִּית לִפִּי תַנּוּמוֹ קִמ"ל דְּנֶאֱמָנִים אִפִּי בְּמִתְפֹּנֵן תַּדַּע דְּהָא ר"ע ס"ל לְקַמֵּן בְּמִתְנִיתִין דְּאַשְׁה וְעֶבֶד אֵין נֶאֱמָנִים בְּתוֹרַת עֲדוֹת וּמְסִיחַ לִפִּי תַנּוּמוֹ נֶאֱמָן אִפִּי ב"ב כְּעֹבְדָא דְּסוּף מְכִילִתִין בְּפִנְדְּקִית וְאַפְתִּי יֵשׁ לְדַקְדַּק בְּהָא דְּמִשְׁמַע דְּרִיב"ב פְּלִיג אֶת"ק.

וּבְמֵאֵי פְּלִיגֵי אֵי בִּישְׂרָאָל הָא ת"ק נְמִי קֶאָמֵר דְּבִין מִתְפֹּנֵן בֵּין שְׂאִין מִתְפֹּנֵן. וְאֵי ב"ב אֲטוּ ס"ל לִת"ק דְּב"ב בְּמִתְפֹּנֵן נְמִי מְהִימֵן.

וְע"כ צ"ל לְשִׁיטַת הַש"ס דִּילֵן דְּלֵא פְּלִיג רִיב"ב אֲלֵא מְפָרֵשׁ הוּא דְּבָרֵי ת"ק. אֲבָל בִּירוּשְׁלַמֵי גְּרָסִינֵן בְּד' רִי"ב בִּישְׂרָאָל עַד שְׂיָהָא מִתְפֹּנֵן מִשְׁמַע דְּבִישְׂרָאָל פְּלִיג וְס"ל דִּישְׂרָאָל אֵינוֹ נֶאֱמָן אֲלֵא בְּמִתְפֹּנֵן וְטַעְמָהּ מִשׁוּם דְּס"ל דְּבְעֵינֵן בְּעִידי מִיתָה דְּו"ח מִש"ה אֵינוֹ נֶאֱמָן אֲלֵא בְּתוֹרַת עֲדוֹת.

וּמִש"ה אָמְרִי הֵתֵם דְּאֵין הִלְכָה כְּרִיב"ב בִּישְׂרָאָל מִשׁוּם דְּקִי"ל דְּלֵא בְּעֵינֵן דְּו"ח וּמ"מ לְרִיב"ב קֶשֶׁה קֶצֶת דְּב"ב נֶאֱמָן בְּמִסִּית לִפ"ת וַיִּשְׂרָאָל לֵא מְהִימֵן. וַי"ל כִּי הֵיכִי דְּלִר"ע אֲשֶׁה וְעֶבֶד לֵא מְהִימְנִי וּב"ב מְסִיחַ לִפ"ת נֶאֱמָן.

וְהֵינּוּ מִשׁוּם תַּקְנַת עֲגוּנוֹ דְּב"ב שְׂכִיחֵי רוּצְחִין לְהִכֵּי תִיקְנוּ לְהַאַמִּין בְּמִסִּית לִפ"ת. ה"ב לְרִיב"ב ב"ב תִּיקְנוּ מְסִיחַ לִפ"ת.

אֲבָל בִּישְׂרָאָל לֵא תִיקְנוּ וּבְעֵינֵן דְּוּנְקָא בְּתוֹרַת עֲדוֹת כְּכָל עֲדוֹת. אֲלֵא דְּז"א אֲלֵא לִר' יוֹחָנָן דְּאֶמֵר דְּמִתְפֹּנֵן לְהַעֲיֵד נְמִי מִתְפֹּנֵן קָרִי לִיהָ.

אֲבָל לְשִׁמוּאֵל דְּאֶמֵר מִתְפֹּנֵן לְהַעֲיֵד מִיקְרֵי אֵין מִתְפֹּנֵן. א"כ לִישְׂרָאָל בְּמִתְפֹּנֵן לְהַעֲיֵד אֲמֵי לֵא מְהִימֵן דְּהָא עֲדוֹת גְּמוּרָה הִיא וְאַפְּשֶׁר בְּדו"ח.

אֲלֵא דְּבִירוּשְׁלַמֵי מִיִּתֵי הֵתֵם פְּלוּגְתִי דְּר"י וְר"ל בְּגוּנֵי אַחֲרֵינִי ע"ש. וּבְמֶרְדֵּכִי בְּפִירְקִין.

אֲבָל לְשִׁיטַת הַש"ס דִּילֵן וְנִדְאֵי צ"ל דְּרִיב"ב לֵא לְחַלּוֹק אֲתִי אֲלֵא לְפָרֵשׁ. וְעוֹד דְּאַפִּי בְּמִסִּית לִפ"ת אֲפֹשֶׁר לְקַיֵּים דְּרִישָׁה נְחִקִּירָה דְּהָא אֲס"כ מוֹתֵר לְשׁוֹאֵלוֹ כְּכָל הַצְּנֻרָה.

וְכַדְמִשְׁמַע לְקַמֵּן גַּבֵּי פִּנְדְּקִית: וְלְעַנְנֵן גְּזִלֵן דְּאוֹרֵינִי דְּעַת הָרִי"ף ז"ל דְּהוּא ג"כ נֶאֱמָן בְּמִסִּית לִפ"ת. וְהַש"ג הֵבִיא דְּבָרֵי הַחֹלְקִין דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן גַּם בְּמִסִּית לִפ"ת.

והיה נראה דזה תליא בפלוגת דאמרי בגמ' דלשמואל בב"ב נאמן אפי' מתפונן להעיד.
ור' יוחנן אמר דבעינו דווקא מסיח לפ"ת.

ולשמואל נראה דפסול דאוריית' גרע מבב"ב ואינו נאמן במתפונן להעיד דרב מנשה סתמ'
קאמר גזלן דאוריית' פסול לעדות אשה. וכדדייק לה ממשנה דר"ה פל העדות שהאשה
פשיעה לה אף הם היינו פסולי דרבנן פשרים לה.

אבל פסול דאוריית' אינו פשר לעדות אשה. משמע דבכל גוונא פסול להעיד בין מתפונן
להתיר בין מתפונן להעיד.

והרשב"א ז"ל הקשה לעיל סוף פרק פיצד גבי הרגתיו דקאמר ת"ק דלאחר תינשא
ופריף הש"ס עלה מהא דרב מנשה ואמאי לא משני דמייירי במסיח לפ"ת. וכו' הא דמיייתי
ת"ק התם ראיה מלסטים אחד שאמר לכו ואמרו לה לאשת שמעון בן פהן אני הרגתי
את בעלה ודילמ' מייירי במסיח לפ"ת.

ותירצו דמשמע דמתפונן היה להעיד עכ"פ דומיא דגט ואי נימא דמתפונן להעיד נמי
נאמן הדק"ל. ועוד ר' יהודה היכי קאמר התם סתמ' הרגתיו לא תנשא אשתו.

פינו דנאמן אם מתפונן להעיד וקושית הרשב"א ז"ל לא הבנתי דהיכי מצי מוקי לה
במסיח לפ"ת דא"כ מ"ט דר' יהודה דאמר לא תנשא אשתו. ולשיטתם לא גרע גזלן
דאוריית' מבב"ב וליכא מאן דפליג דנאמן במסיח לפ"ת.

עכ"פ נרא' דלישראל פסול דאוריית' אינו נאמן במתפונן להעיד וגרע מבב"ב. וא"כ י"ל
דאפי' במסיח לפ"ת ג"כ אינו נאמן אלא דבאמת לא מסתבר לומר דפסול דאוריית' גרע
מבב"ב אם לא מטעם שפכתתי לעיל דמשום תקנת עגונות תיקנו פן דרוך רוזחיים
מינייהו הם.

ובעיקר טעמ' דשמואל דאמר דבב"ב נאמן במתפונן להעיד יש לדקדק היכן מצינו עדות
לבב"ב נהי דאין לחוש שמה שפכה אותו פינו דלא קאמר השיאו את אשתו מ"מ בלא"ה
לאו בר עדות הוא.

ועוד אטו הני תנאי דפליגי לקמן אי משאיין ע"פ אשה ועבד לא פליגי אלא דווקא
במתפונן להתיר פינו דמתפונן להעיד אפי' נאמן. והיכי מיייתי רבנן לר"ע מהא
דפונדקית הא לא קאמרי התם אלא מת וקברתיו.

ולא נתפוננה אלא להעיד. ועוד דמאי פריף לקמן מר"ע דאמר דחמש נשים אינו נאמן
אבל אשה בעלמא מהימנא אפילו במתפונן להעיד מייירי דצרה ודאי לא מהימנא אפילו
במתפונן להעיד פינו דחשודה לקלקלה ואפשר לומר דע"כ לא קאמר שמואל אליכא
דריב"ב דמתפונן להעיד נאמן.

אלא למ"ד דאשה ועבד נאמנים לגמרי בכל גוונא ואליבייהו הוא דאמר שמואל דתקיננו
רבנן דבב"ב נמי נאמן במתפונן להעיד. אבל למ"ד דאין אשה ועבד נאמנים גם בב"ב לא
מהימן אלא במסיח לפ"ת ממש.

וקצת ראה נראה להביא דפסול דאורייתא אינו נאמן גם במתפונן להעיד מהא דכתב הרמב"ם ז"ל לענין עגלה ערופה דפסול דאורייתא אינו נאמן בראיית ההורג. והתם לא שינה אלא מתפונן להעיד.

אבל ז"א דונדאי עיקר נאמנות הבב"ב תקנת' דרבנן היא. ובעדות אשה לבד משום תקנת עגונות ומשום דהיא גופ' דייקא כו' אבל בעלמ' ונדאי בב"ב לא מהימן אפי' במסיח לפ"ת וה"ה פסול דאורייתא אפי' אי לא גרע מבב"ב היינו דנוק' לעדות אשה אבל בעדות אחרת שהאשה פשרה לה ונדאי פסול דאורייתא לא מהימן.

וכן נראה אפי' לרב יוסף דס"ל לעיל אליבא דת"ק דגזלן דאורייתא פשר לעדות אשה היינו דנוק' לעדות אשה לבד. אבל לא לכל עדות שהאשה פשרה לה.

ולפ"ז לא תיקשי עליו מדיוקא דמתני' דר"ה דדייקינו התם דדנוק' פסולי דרבנן פשרים לעדות שהאשה פשרה לה. אבל לא פסולי דאורייתא ולרב יוסף הא גם פסול דאורייתא פשר לעדו' אשה.

ולפי הנ"ל ניקח דמתני' מיירי בכל עדות שהאשה פשרה לה. ובשאר עדיות לבר מעדות אשה לכ"ע פסול דאורייתא לא מהימן.

וכבר נחלקו הראשונים ז"ל לענין איסורים דרבנן אי נאמן בב"ב במסיח לפ"ת או אינו נאמן אלא בעדות אשה לבד אבל למ"ד דנאמן אפי' מתפונן להעיד ונדאי נראה דלא הימנוהו אלא בעדות אשה לבד.

ומשום תקנתא דרבנן כנ"ל וצ"ע בד' הפוסקים ז"ל בזה: ומה דתנינן במתני' סתמא בין שהוא מתפונן כו'. משמע קצת דקאי אפוליה בבי דמתני' גם אם שמע מן התינוקות.

ויחד גוססא בדברי הטור ז"ל דקטן נאמן להעיד בעדות אשה. אבל דעת זו יחידאה היא. ולא מצינו מפני' פן בשום מקום דיש עדות לקטן ופחה תנו אבל קטן לא תנו דומיא דכל עדות ע"א כמו סוטה וע"ע ואיסורים דאין עדות לקטן בכל הני. הו' אמת דעפ"ז קשיא לי קצת הא דאית' בב"ב דילפינו דעבד פסול לעדות במה הצד מגזלן וחד מהנהו אשה וקטן.

והיכי מצינו למילף מגזלן וקטן מה להצד השנה שבהו שפן פסולין לעדות סוטה וע"ע. וכבר פתבתי לעיל דיש מי שאומר דאשה ועבד ג"כ אינו נאמן בכל הני דלעיל מה"ת אלא מדרבנן.

והארכתי בזה לעיל כר' האשה רבה מ"מ קטן ונדאי גרע מאשה ועבד ופחה. ובאמת יש לדקדק בעדותן של אלו מ"ש דלענין סוטה וע"ע פסול דאורייתא לא מהימן ולענין איסור פסול נמי מהימן ודנוק' הקשוד על אותו דבר לאדנו ולא מעידו ואין כאן מקומו בזה.

עכ"פ לא מצינו עדות לקטן בשום מקום אם לא בשבויה לה' בריית' דתינוק ותינוקת פשרים בשבויה. והרמב"ם ז"ל כ' בשבויה ג"כ אין תינוק ותינוקת נאמן אלא במסיח לפ"ת.

וּכְבֵּר הָאֲרִיכוֹ הַפּוֹסְקִים ו"ל בְּזֶה: דָּף קַכּב מַעֲשֵׂה בֵּאֵחַ שְׁעֵמֵד עַל רֹאשׁ הַהָר וְאָמַר אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי כו'. וּבְסִפָּא דְעוֹבְדָא דְצַלְמוֹן לֹא הוֹזְפֵר מְקוֹם.

וְעַל בְּזֵה בְּדִבְרֵי הַלַּח"מ ו"ל וְהִיא אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּבַמַּעֲשֵׂה דְנִלְמוֹן הִשְׂיֵאוּ אֶת אֲשֶׁתוֹ מִשּׁוּם דְּהִפִּיר אוֹתוֹ בְּקוּלוֹ. וְכֵן מִשְׁמַע קִצָּת בִּירוּשְׁלַיִם סוּף מְכִילְתִּין בְּהָא דְפְרִיף מִמַּסִּית ע"ש בְּדִבְרֵי הַק"ע.

אֲבָל מְהֵא דְפְרִיף וְדִילְמָ' צָרָה הֵנְאִי לֹא מִשְׁמַע פֶּן. וְצ"ל דְּאֵטְבִיעוֹת עֵינָא דְקָלָא אִין לְסַמְךָ וְאֵע"ג דְּבַחְוִלִין אָמְרִי דְהָא דְסוּמָא מוֹתֵר בְּאֲשֶׁתוֹ הוּא מִשּׁוּם טְבִיעוֹת עֵינָא דְקָלָא דְוּוּקָא הֵתָם הוּא דְמַהֲנֵי מִשּׁוּם דְחֻשְׁשָׁא בְעַלְמָ' הוּא.

וְעוֹד דָּאִי טַעַמָ' דְמַעֲשֵׂה בְצַלְמוֹן הוּא מִשּׁוּם טְבִיעוֹת עֵינָ' דְקָלָא. א"כ לְמָה לִי דְקָאֵמַר פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי.

אֲלָא וְנִדְאִי בְּפְלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי לְחוּד סְגִי בְּלֹא טְבִיעוֹת עֵינָא דְקָלָא. וְכֵן אִית' בִּירוּשְׁלַיִם בְּסוּף מְכִילְתִּין דְבְעֵי לְמִימַר בְּטַעַמָ' דְגַט לְזַמַּן מְרוּבָה פְּסוּל הוּא מִשּׁוּם דְשָׂמָא אַחַר הִיא שָׁם וְשָׁמוֹ כְּשָׁמוֹ.

וּפְרִיף הֵגַט עֲצָמָה שְׁבִדְקוֹ כָּל אוֹתוֹ מְקוֹם וְלֹא נִמְצָא אִישׁ כְּשָׁמוֹ. וּמִשְׁנֵי מ"מ חוֹנְמַר הוּא בְעֵרְיוֹת.

וּפְרִיף מִמַּתְנֵי דְהִלְכוּ וְלֹא מִצָּאוּ שָׁם אָדָם וְהִשְׂיֵאוּ אֶת אֲשֶׁתוֹ וְלֹא חִיִּישִׁינוּ שְׂמָא אַחַר הִיא. וּמִשְׁנֵי דְבִגְט טַעַמָ' אַחֲרֵינָא הוּא.

מִשְׁמַע לְמַסְקָנָא דְלֹא חִיִּישִׁינוּ כָּלֵל לְשַׁנֵּי יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן. וְעַל לְעֵיל בְּפְלוֹגְתָ' דְאַבְיֵי וְרַבָּא גְבִי יִצְחָק מְקוּרְטָבָא.

וּבְדִבְרֵי הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם ו"ל וּבְדִבְרֵי מְפָרְשֵי דְבְרֵי ו"ל. וְאִין לְהֵאָרִיף בְּזֶה: וְסָבַר ר"ע ע"פ אֲשֶׁה לֹא וְהִתְנָא כו'.

וּק"ק אֲמַאי לֹא פְרִיף מִמַּתְנֵי דְלְעֵיל דְאָמַר ר"ע דְצָרְתָה אִין זֹו הַדְרָף מוֹצִיאָתָה מִיַּדִּי עֲבִירָה אֲלָמָא דְמַהֲיִמְנָא לְגַבִּי צָרָה. וְצ"ל כְּמוֹ שְׁפַתְב לְעֵיל דְבַכָּה"ג מוֹדָה ר"ע פִּינּוֹן דְמַהֲיִמְנִינוּ לָהּ לְגַבִּי דִידָה חִיִּישִׁינוּ נְמִי לְגַבִּי חֲבַרְתָּה אֲלָא דְלֹא מִשְׁמַע פֶּן בְּהָא דְעַבִּיד הַש"ס הֵתָם צְרִיכוֹת' בְּתַרְתֵּי בְבִי דְמַתְנֵי הֵתָם ע"ש וּכְבֵּר הָאֲרִיכוֹ בְּזֶה לְעֵיל: וְלֹא תְהֵא כְּפִנְתָּ פְּוֹנְדְקִית אָמַר לְהוֹ לְכַשְׁתָּהּ פְּוֹנְדְקִית נְאֻמְנָת.

וְרַש"י ו"ל כְּתַב ב' גְּוֹסְתָאוֹת בְּזֶה לְחַד גְּוֹסְתָא גְּרַסִּינוּ לְכַשְׁתָּהּ הַפְּוֹנְדְקִית נְאֻמְנָת דְפְּוֹנְדְקִית לֹא עָלִיָה סְמָכוֹ אֲלָא לַפ"ת הַסִּיחָה. וְלַפ"ז פְּלִיגֵי בְּזֶה רַבִּנּוּ וְר"ע דְלַרְבִּנּוּ מְסִיחַ לַפ"ת דְבַב"ב גָּרַע מַעֲדוֹת אֲשֶׁה וְשַׁפְחָה וּמַש"ה קָאֵמְרִי וְלֹא תְהֵא כְּפִנְתָּ כו' וְר"ע ס"ל דְמְסִיחַ לַפ"ת עָדִיף.

וְלֹאִיִּדְף גְּוֹסְתָא לְכַשְׁתָּהּ פְּוֹנְדְקִית נְאֻמְנָת דְכַהֲנַת נְמִי בְּאוֹתוֹ עֲנִין נְאֻמְנָת שְׁהוֹצִיאָה לְהֵם מְקוּלוֹ וְתַרְמִילוֹ. וְעַל הַסִּימְנִים סְמָכוֹ עַכ"ל רַש"י ו"ל.

וְלֹא נִיחָא לִיהֵ לְפָרֵשׁ לֹאִיִּדְף גְּוֹסְתָא ג"כ פְּשָׁתָהּ הַפְּוֹנְדְקִית נְאֻמְנָת הִיִּינוּ בְּמַסִּיחַ לַפ"ת. וִי"ל דְלַר"ע יִשְׂרָאֵלִית מְסִיחַ לַפ"ת נְמִי לֹא מְהִימְנָא.

ויכמו שכת' לעיל בְּשִׁיטת הַירוּשָׁלַיִם לְרִיב"ב דס"ל דְּבַעֲיָנוּ דו"ח. ור"ע נְמִי ס"ל דְּבַעֲיָנוּ דו"ח לְגִירְסַת הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל לְקַמֵּן כְּמוֹ שְׂיִתְבָּאָר לְקַמֵּן.

ומ"מ מש"כ ו"ל דְּעַל הַסִּימָנִים סְמָכוּ צ"ע דְּהָא מְסַפְקָא לִיהוּ לְהַש"ס לְעִיל אִי סְמָכִינוּ אִסְמִינִים. וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ו"ל אִפִּי אִסְמִינִים מְוַבְהָקִים לֹא סְמָכִינוּ לְהַשְׂיָא אֶת הָאֲשָׁה.

וּלְפִי קַמָּא ע' בַּתוֹס' ע"ב ד"ה פְּוֹנְדָקִית שְׁהַקְשׁוּ מֵאִי מִיִּתִי רַבָּנָן רְאִיָּה מִן הַפְּוֹנְדָקִית דְּמְסִיחָה לַפ"ת הֵיטָהּ וְתִי הֵיטָהּ מִמֶּשׁ מְסִיחָה לַפ"ת ור"ע אָמַר לֵהוּ דְהֵיטָהּ מְסִיחָה לַפ"ת מִמֶּשׁ. וּלְדַבְרֵיהֶם ו"ל יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּאַמְתָּ לְמָה הָאֲמִינוּהָ רַבָּנָן פִּינוּ דְלֹא הֵיטָהּ מְסִיחָה לַפ"ת מִמֶּשׁ וצ"ל דְּרַבָּנָן הֵכִי קְאָמְרִי לר"ע פִּינוּ דְהָאֲמִינוּ לְפְוֹנְדָקִית בְּמְסִיחָה לַפ"ת אַע"ג דְלֹא הֵיטָהּ מְסִיחָה לַפ"ת מִמֶּשׁ לֹא תִהְיֶה כְּפְוֹנְדָקִית לְהָאֲמִין אִפִּי בְּתוֹרַת עֲדוּת.

וְנָה שְׂפִיטָמוּ בְּסוּף דְּבַרְיָהֶם דְלֹא גָרַע מֵעַד אַח' וְכַוֵּנְתָם דְּמְסִיחָה לַפ"ת כְּזוֹ לֹא עֲדִיף מֵע"א. ור"ע ס"ל דְּהֵנָּא מְסִיחָה לַפ"ת מִמֶּשׁ.

וְע' יְרוּשָׁלַיִם דְּקָאָמַר הֵתָם לר"ע טַעַמ' אַחְרֵינָא מִשׁוּם דְּעֵשׂוּ אוֹתָהּ כַּחֲלִי עַל אֶתְרַ ע"ש. וּלַפ"ז יֵשׁ לוֹמַר דְּכוּלְהוּ מוֹדוּ דְלֹא עֲדִיף מְסִיחָה לַפ"ת דַּבְב"ב מְעַדוֹת אֲשָׁה וְשִׁפְחָה וְהָכֵא שְׂאֵנִי דְעֵשׂוּ אוֹתָהּ כַּחֲלִי עַל אֶתְרַ.

וּי"ל עוֹד דְלַר"ע מְהֵנִי הַסִּיפּוֹר דְּבַרְיָם מִמְקַלּוֹ וְתַרְמִילוֹ וְהַקְבָּר כִּי הֵיכִי דְמִשְׂאִינִי ע"פ תִּינוּקוֹת בְּסִיפּוֹר דְּבַרְיָם וְע' רִי"ף ו"ל: ע"ב תַּנְאִי הֵיא דְתַנְאִי אִין בּוֹדְקִין כּו' דְבַרְיָ ר"ע ר"ט אוֹמַר בּוֹדְקִין. עֵינִן מְהַרְשָׁא ו"ל שְׁכַתְּבִי לְקַיִים הַגְּוֹסְקָא ר"ע ור"ט אוֹמְרִים בּוֹדְקִין דְכֵן מִשְׁמַע בְּשִׁמְעֵתִין וּמְדַבְרֵי הַתּוֹסְפֹת' פְּוֹנְתוֹ ו"ל.

דְּלִפִּי גְוֹסְקָא דִּידָן לֹא יִתְיַשֵּׁב הָא דְקָאָמַר תַּנְאִי הֵיא. וּמִיִּתִי דְפְלִיגִי ר"ע ור"ט. ור"ט ס"ל דְּבוֹדְקִין. וְהֵינּוּ כְּפַרְיִיתָא דְלַעִיל.

אַבְל אִי גְרַסִּינוּ דְבַרְיָ ת"ק דְאִין בּוֹדְקִין בְּסַתְמָא י"ל דְּדַבְרֵי ת"ק אֲלִיבָא דְר"ט קָאָמַר. וְגַם זֶה דְחֻק.

וְעֵינִן בַּלַח"מ פִּי"ג מֵהַל' גְּיִרוּשִׁין. וְהַק"ע פְּתַב דְּגְרַסִּינוּ תַנְאִי וְהוּא מִקְלָתָא בַּפ"ע.

וְעֵינִן ב"י ח"מ סִימָן ל' דְּגְרַס דְר"ט אָמַר דְאִין בּוֹדְקִין וַא"ש. וּמְסִיךְ דְפְלִיגִי בְּדַרְבֵּי תַנְאִי דְאָמַר ד"ת כּו'.

מָר סָבַר פִּינוּ דְאִיכָּא מְמוּנָא לְמִשְׁקַל כַּד"מ דְּמִי וּמ"ס פִּינוּ דְשָׁרִינוּ א"א לְעַלְמָא פְּדִינִי נְפִשׁוֹת דְּמִיָּא. וּפִי רַש"י ו"ל דְּהַבָּא עַל אֲשֶׁת אִישׁ בְּחֻקָּא וְהַקְשׁוּ הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל פִּינוּ דְּכַדִּינִי נְפִשׁוֹת דְּמִי.

אִם כֵּן הֵיאָף הַקְּלוּ דְלֹא בְּעִי דְרִישָׁה וְחֻקִּירָה. וְתִרְצוּ דְדִינִי נְפִשׁוֹת לִיכָּא בְּזָמַן הַזֶּה עֵינִן בְּנִימָק"י.

וּלַפ"ז בְּזָמַן הַבֵּית לַכ"ע בְּעֵינִן דְרִישָׁה וְחֻקִּירָה. וְאִם כֵּן הֵיאָף מִשְׂאִינִי עַל פִּי בֵּית קוֹל לְבֵית הַלֵּל הָא א"א בְּדְרִישָׁה וְחֻקִּירָה וּבֵית הַלֵּל הֵיָהּ בְּזָמַן הַבֵּית טוֹבָא.

ע"כ נראה דהא דפליגי אי כד"נ דמי אי כד"מ לאו בד"ת פליגי דמד"ת ונדאי לא דמי לד"נ ולא איכפת לו במה שייבא אח"כ לד"נ. פיון דהשתא קבלת העדות לאו לדיני נפשות הוא.

וכי פליגי בתקנתא דרבנן פליגי אי הוי בכלל דיני ממונות. ובזה גם תיקנו דלא בעינו דרישה וחקירה.

או לד"נ דמי ולא תיקנו בכה"ג דלא ליבעי דרישה וחקירה. והיינו דקאמר הש"ס דפליגי בדרבי חנינא.

והעיקר הדין לחלק בין ד"מ לד"נ הוא בריותא מפונשת. ואמאי לא קאמר בקצרה מר מדמי לה לד"מ ומר מדתי לה לד"נ.

אלא ונדאי אי מד"ת הי' חילוק בין ד"מ לד"נ לענין דרישה וחקירה פשיטא דכד"מ דמי אלא פיון דמה"ת תרנוייהו בעי דרישה וחקירה. ומתקנתא דרבנן הוא דלא בעינו דרישה וחקירה בד"מ בזה שפיר פליגי אי גם זה לד"מ דמי ובכלל תקנתא דרבנן גבי ד"מ הוא ומ"ס דלא הוי בכלל תקנתא דד"מ אלא לד"נ דמי פיון דשרינן א"א לעלמא.

ועפ"ז יש ליישב שיטת התוס' בחולין פרק גיד הנשה שכת' דאם נישאת ע"פ עד אחד אין חייבין עליה מיתה ואם פן אין כאן סרף ד"נ ואי משום דשריותא דא"א חשיבא ד"נ פיון דהבא עליה בחנק וכמשמעות לשון רש"י ז"ל גם זה קשה לדמות לד"נ דחומרא דד"נ הוא לחייבו מיתה ולא לפוטרו ולידי חיוב מיתה א"א לבא לשיטת התוס' ז"ל בחולין.

אבל לפי הג"ל ניחא דלאו לענין ד"ת קאמר אלא לענין תקנתא דרבנן וס"ל דבשריותא דא"א מחמירין כמו בד"נ. תדע דהא מקילין טובא בעדות אשה להתיר על פי עבד ושפחה ועל פ"ע ולא מדמינן לה לד"נ.

והיינו משום דבכל אלו ראו חכמים לתקן משום תקנת עגונות. אבל דרישה וחקירה דהוא דבר שאפשר לקיימו ואם עדותן אמת ונדאי יכונו עדותן לא שייך בזה כ"כ תקנת עגונות.

מש"ה פליגי בזה אי בעי דרישה וחקירה. והרשב"א ז"ל הביא יש מפרשים דפלוגתא דדרישה וחקירה אינו אלא קודם שהוחזקו להשיא מפי עבד ושפחה.

וכן הביאו בשם הרא"ש ז"ל ולא משמע פן מירושלמי שהבאתי לעיל דר"י בן בבא ס"ל דבעינו דרישה וחקירה והוא מיכל בעדות אשה להשיא ע"פ עד אחד פדתנן הכא במתניתין: ומדברי התוס' ז"ל במכות גבי נמצא א' מהם קרוב או פסול נראה דס"ל דשריותא דא"א הוי כד"נ מה"ת דמהאי טעמא פתבו לבטל עידי קדושין וגירושין אם נמצא אחד מהן קרוב או פסול.

ולענ"ד נראה כמו שכתבו תדע דהא עיקר האי מילתא דבעינו שנים בעדות אישות הוא משום דילפינן דבר ממזון ואי לאו קרא הנה אמינ' דבחד סגי כמו כל איסורין שבתורה ש"מ דעכ"פ לא חמירי עדותן של אלו מעדות ממזון.

ובאמת מספקא לי טובא בכל דיני עדות אישות כמו עידי קידושין וגירושין. וכן עדות זו דמכילתין מנ"ל דבעו דרישה וחקירה מה"ת הא לא שמעינן דד"מ בדרישה וחקירה אלא מהקישא דמשפט אחד יהיה לכם והיננו דווקא דיניי ממונות דאיכרי משפט ובעינן ב"ד. אבל עדות אישות דבכלל הוראה היא ולא בעינן ב"ד של שלשה מנ"ל דבעינן בהו דרישה וחקירה. וי"ל פיו דילפינו דבר דבר מממון לכלי מילתא ילפינו.

ועיין בסימן י"ז בח"מ ס"ק ע"ב. שיקאריף בתשובה שם.

וס"ל דהיתר אשה לעלמא אין צריף ב"ד. והב"ש ו"ל שם תביא ראיה משמעתי דבעינן ב"ד של ג'.

דעכ"פ דמי או לד"מ או לד"נ. ולענ"ד אין זו מוכרח דא"כ כל עידי גירושין וקדושין ליבעי ב"ד של ג' דהאיכא פתובה.

וזו לא שמענו. ועיין מש"כ לעיל לענין חליצה וגט בלילה.

והרמב"ן ז"ל כתב בחי' בשמעתי דלר"ט דאמר דבעינן דרישה וחקירה בעינן נמי מןמחין והא דמעשין אגטין בזמן הזה הוא משום דקימא לן כר"ע דלא בעינן דרישה וחקירה. והנימק"י ז"ל כתב דדוקא לעינן דרישה וחקירה הוא דפליגי משום דאפשר ע"ש עכ"פ מדבריהם ז"ל משמע דבעינן ב"ד גמור בעדות גטין או קדושין ע"כ צ"ל דמיירי בדיני גטין וקדושין כמו לעשות אגטין וכה"ג בקדושין היכא דאיכא הכחשה ביניהם.

אבל בעיקר עדות גטין וקדושין מה שצריכין להיות בשעת הקדושין והגט ונדאי נראה דלא בעינן ב"ד ובפני עדים לבד הוי גט גמור וקדושין גמורים כמבואר בש"ס וכן בעידי מיתה פיו דאין פאן הכחשה אין צריף ב"ד.

וכן כתב הב"ש ז"ל בסימן מ"ב לענין דרישה וחקירה בשם הראשונים ז"ל דבלא הכחשה לא בעינן דרישה וחקירה והיכא דאיכא הכחשה בעינן דרישה וחקירה. ולפ"ז יש לומר דר"ט נמי דס"ל דבעינן בעידי מיתה דרישה וחקירה לא מד"ת הוא פיו דליכא הכחשה אלא מדרבנן לחומרא בעלמא והיכ' דאפשר.

תדע דהא עד מפי עד פשר אע"ג דהראשון לא נחקר בב"ד. ועיין ב"ש סימן י"ז ס"ק קכ"ד: ואחרי כל הנ"ל עדיין אין הדברים ברורין אצלי.

ומנ"ל דבעינן ב"ד של שלשה היכא דעיקר טענתם הוא ע"ד איסור כמו היתר אשה לעלמא והיתר ואיסור אשה לבעלה. דלא מצינו ב"ד של ג' אלא בד"מ פדילפינו בריש סנהדרין מקראי.

והא דמשמע בגיטין דאין מעשין אגטין אלא על פי ב"ד. וכדילפינו וכו'.

אבל סתם הוראתן של אלו מנ"ל דבעינן ג' דמגז"ש דדבר דבר לא ילפינו אלא לענין עדות דבעינן שנים. אבל לא לדיינים.

אבל לענין דרישה וחקירה היכא דאיכא הכחשה י"ל דמה"ת הוא בכל הני פיו דילפינו דבר דבר מממון. ועוד דלר' אחא דאמר דמה"ת חד נמי פשר בד"מ ונדאי דאין לחלק בין

ד"מ לעדות אישות כיון דמתרונניהו משפט אחד להם ואפילו למ"ד דבד"מ בעינן ב"ד של שלשה מ"מ נראה דגם אלו בכלל לענין דרישה וחקירה.

ומשנה מפנרשת שנינו בריש מכות מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה וכן חלוצה לוקה אלמא דגם בכה"ג בעינן דרישה וחקירה. ועפ"ז לא הבנתי מה שנסתפקו התוס' ז"ל בסנהדרין דף ח' בעדים שאמרו אשתך זינתה אי בעינן דרישה וחקירה.

ומ"ש מן גרושה וכן חלוצה דמבאר במתניתין דמכות דבעינן דרישה וחקירה. וכן אמרינן גבי סוטה שהוזמו עדיה אלמא דשייכא הזמה בכל הני.

ונראין הדברים דכל היכא דמעידין לחייב דבר או ממון או לפסלו בן גרושה ולהוציא מחזקת פשוטו אע"ג דאין הבע"ד מכחישו. בפירוש צריכין העדים דו"ח ואין מוציאין דבר מחזקתו בלי דו"ח וכן לאסור אשה על בעלה ע"י זנות אבל סתם עדות קדושין וגירושין היכא דשניהם מודים דאין הדבר בתורת חיוב לא בעינן דרישה וחקירה: ומהא דאמרינן הזמה גבי עידי טומאה דסוטה יש לדקדק לשיטת הרא"ם ז"ל שכתב דפלוגמא דר"ט ור"ע הוא קודם שהתחזקו להשיא עד מפי עד אבל לאחר שהתחזקו לכ"ע לא בעינן דרישה וחקירה דהא עד הראשון לא נחקר.

דא"כ בעידי טומאה דסוטה אמאי שייכא בהו הזמה. דהא עד מפי עד נמי כשר בעד טומאה ואם כן לא בעינן דרישה וחקירה.

וצ"ל דמיידי דאיתרמי ואמרי אותו יום ואותו שעה. וכבר כתבתי לעיל פרק האשה רבה בזה לענין אשם תלוי שהוזמו עדי.

ועדיין צריך לדקדק לענין עידי איסור אי בעינן בהו דרישה וחקירה. והיכא דעד אחד נאמן היינו בלא הכחשת בע"ד פשיטא דלא בעינן דרישה וחקירה דהא עד מפי עד נמי כשר.

וכמ"ד דכל עדות שהאשה כשירה לה עמפ"ע כשר פדאיתא בבכורות. אבל היכא דבע"ד מכחישו דגבי איסורין נמי בעינן תרי מי בעינן נמי דרישה וחקירה.

ולכאורה מהיכי יליף ר"מ דב' עדים נאמנים לחייבו קרבן אפילו מכחישן מק"ו ממיתה. וא"כ כי היכי דבמיתה בעינן דרישה וחקירה ה"נ לענין חיוב קרבן.

וענין בתנאים סימן ל' שכתב בפשיטות לענין עדות נזירות דבעינן בהו דרישה וחקירה. כיון דאיכא מלקות בנזירות.

וכבר כתבתי דאין זו מכרעת דלענין ד"ת מה שהוא בא לכלל מיתה ומלקות לא מהני ואפילו על ידי עד אחד לוקין לשיטת הרמב"ם ז"ל. וכמו שכתבתי לעיל באנרף כיון דלא על מלקות בא להעיד.

והנה נראה דמ"מ לא תמירי אלו מד"מ ועכ"פ מתקנתא דרבנן לא בעו דרישה וחקירה היכא דמעידין ע"ד איסור. אבל מד"ת יש לומר דכל היכא דשנים מחייבין איזה דבר בעינן דרישה וחקירה.

וכן משמע קצת מהא דאמרינו בכריתות גבי או הודע אליו מ"מ תרי ולא מכחיש ליה קרא בעי ואי לא בעינו דרישה וחקירה, אם כן איצטריה קרא לחייבו קרבן אפילו בלא דרישה וחקירה.

אלא ש"מ דכל בי תרי בעינו נמי דרישה וחקירה. ואפילו בלא הכחשה מפונשת כל שמשחיבין אותו אינה דבר.

ויש להביא ראיה דכל היכא דצריה עדות שנים בעינו עדות גמורה וככל דיני ממונות פרק מהא דאיתא בכתובות פרק האשה שנתארמלה לענין עדות דכהן הוא דפליגי תנאי בפלוגתא דר"נ ורבנן גבי דיני ממונות אי מצטרפין לעדות אלמא דכל עדות שנים לא גריעי מעדות דיני ממונות.

אלא דיש לומר דדווקא עדות יוחסין דצריכה ב"ד הוא דבעינו ג"כ כל דיני עדות. אבל עדות איסור כמו אכילת חלב ונזירות דלא מציינו גבניהו דצריה ב"ד אפשר גם כל דיני עדות לא בעינו.

וצ"ע בדברי הפוסקים ז"ל. ועיין באה"ע סימן י"א ובב"ש וז"ל שם: סיומא וי"ט לרבנן אמר רבי אליעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבין שלום בעולם שנאמר וכל בניו לימודי ה' רב שלום בניו ובבכרות מסיים א"ת בניו אלא בוניו.

והנה עזרני ה' ברחמי לסיים מסכתא זו בפושרות בעת סיום פולא הש"ס בלימוד הסברא המקום יהנה בעזרני להתחיל ולסיים בלב טהור ורוח נכון במנוחה והשקט. ע"כ אכתוב מעט בדברי אגדה ולתת טעם בסיום מימרא זו במכילתין ובהתחלת הש"ס במשנה מאימתי קורין את שמע בערבית משעה שהפגנים כו'.

וסימו בדברי תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא שנאמר הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות. ונקדים לזה דברי אגדה בחגיגה מעשה בריב"ב ור"א חסמא שהלכו להקביל פני ר' יהושע בפקיעין ושאל אותן במה היתה הגדה היום אמרו לו בפרשת הקהל את העם האנשים והנשים והטף אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באים כדי ליתן שכר למביאייהם.

ועוד דרש את ה' האמרת כו'. אתם עציתוני חטיבה אחת בעולם אף אני אעשה אתכם שנאמר ומי כעמך וגו'.

ואף הוא פתח ודרש דברי חכמים פדרבונות וכמסמרות נטועים בעלי אסופות למה נמשלו ד"ת לדרבון לומר לה מה דרבן זה מכונן את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם אף ד"ת מכוננין את לומדיהם מדרכי מיתה לדרכי חיים אי מה דרבן זה מטלטל אף ד"ת מטלטלין ת"ל מסמרות אי מה מסמר חסר ולא יתיר אף ד"ת חסרים ולא יתירים ת"ל נטועים מה נטועים פו"ר אף ד"ת פו"ר בעלי אסופות אלו ת"ח שישוּבין אסופות אסופות ועוסקים בתורה הללו מטמאין והללו מטהרין הללו אוסרין כו' שפא יאמר אדם איך אני למד תורה מעתה ת"ל כולם ניתנו מרועה אחד אל אחד נתנו פרנס אחד אמרו מפי אדון כל המעשים ב"ה.

ואף אִתָּה עֲשֵׂה אֲנִי כַּאֲפֻרְכֶם וְקִנְיֵה לִבִּי לְשִׁמּוֹעַ אֶת דְּבָרֵי הַמְטַמְּאִין וְאֶת דְּבָרֵי הַמְטַהֲרִין כו'. כְּלִשׁוֹן הַזֶּה אָמַר לָהֶם אֵין דּוֹר יְתוֹם שְׂרָאב"ע שְׂרׁוּי בְּתוֹכוֹ.

וְנִרְאָה בְּפִשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים כִּי בָּא הַתַּנָּא הַקְדוּשׁ רַאב"ע לְהוֹדִיעַ לָנוּ מַעֲלַת הַתּוֹרָה וְתַכְלִיתָהּ הַטּוֹב אֲשֶׁר הִיא מְבִיאָה אוֹתָנוּ וְהַתְּחִיל בְּפִרְשַׁת הַקֵּהֶל כִּי הִיא מְצַוָּה גְלוּיָהּ וּמְפֹרְסָמַת בְּלִימּוּד הַתּוֹרָה פְּאֻמּוֹר וְצִוָּה עָלֵינוּ לְהַקְהִיל אֶת כָּל הַקֵּהֶל לְמַגְדוֹל וְעַד קֶטֶן אֶל מְקוֹם הַקְּוֹדֶשׁ לְשִׁמּוֹעַ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה וְלָזֶה שָׂאֵל אֲנָשִׁים בָּאִים לְלַמּוֹד נָשִׁים לְשִׁמּוֹעַ טַף לְמָה בָּאִים הֲלֹא עֲדִינָן לֹא הִגִּיעוּ לְמַעֲלַת הַלִּימּוּד וְהַשְׁמִיעָה.

וּלְצִוּוֹתָ מַה יּוֹבֵאוּ שְׂמָה וְאָמַר כְּדִי לִיתָן שְׂכָר לְמְבִיאֵיהֶם. כִּי הָאֵמַת שְׁהַטַּף מִצַּד עֲצָמָן לֹא יִשְׁפִּילוּ בְּלֵב לְלַמּוֹד וּלְשִׁמּוֹעַ.

עכ"ז מְצַוָּה עַל הַגְּדוֹלִים לְהִבְיֵא אוֹתָם לְמְקוֹם הַקְּוֹדֶשׁ. וְלְהַטּוֹתָם הַדְּרָה, וְיִתְקַרְבוּ בְּנִלְמָה אֶל מְקוֹר חַיּוּתָם וְאִזּוּ יוֹפִיעַ עָלֵיהֶם אוֹר הַתּוֹרָה וְאוֹר קְדוּשָׁה הַעֲלִיּוּנָה לְטַהֲרָם וּלְקַדְּשָׁם וְיִהְיֶה בְּנִלְמָה דְּבוּקִים בַּה' חַיִּים וְקִיּוּמִים אֲשֶׁר זֶה הַשְׂכָּר א"א לְהַנְתֵּן אִם לֹא בַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלֵנוּ לְהַתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרַּךְ מְקַטָּן וְעַד גְּדוֹל וְלֹא יִשְׂאָר שׁוּם נֶדַח וְנִפְרָד וְאִזּוּ יִנְכַּשְׁרוּ לְקַבֵּל בְּרָכָה שְׂכָר הַנְּ"ל הַמְעַוְלָה וְהַגְּדוֹל מְכָל.

אָבֵל אִם לֹא יִתְקַבְּצוּ בְּנִלְמָה בְּאַחֲדוּת אֶחָד לְהַתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרַּךְ וְנִמְצָא אָנוּ פְּזוּרִים וְנִגְדָּחִים לֹא נוֹכַל לְקַבֵּל הַשְׂכָּר הַשְּׁלֵם הַזֶּה מִפְּנֵי חֲסָרוֹן עֲנָף אֶחָד מֵעֲנָפֵי עֵץ הַחַיִּים אֲשֶׁר נִפְרָד. וְזֶה שְׂאֻמַּר כְּדִי לִיתָן שְׂכָר לְמְבִיאֵיהֶם כִּי אִם לֹא יּוֹבֵאוּ הַטַּף גַּם כֵּן אֶל הַקְּדוּשׁ פְּנִימָה גַּם הַגְּדוֹלִים לֹא יִנְכַּשְׁרוּ לְקַבֵּל שְׂכָרָם מִשְּׁלֵם וְכנ"ל.

וְזֶה אֲשֶׁר דָּרַשׁ עוֹד אֶת ה' הָאֵמַרְתָּ כו' אִתָּם עֲשִׂיתוּנִי חֲטִיבָה אַחַת וְשִׁנְאַמַּר שְׁמַע גו' וְזוֹ הַמְצִוָּה הָעִקְרִית מִמְּצוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה לֹאמַר פְּרִשַׁת שְׁמַע פְּעֻמִּים בְּכָל יוֹם אֲשֶׁר זֶה הוּא תַּכְלִית הַהִשְׁפָּלָה מִלִּימּוּד הַתּוֹרָה לְהַתְקַרֵּב אֶל אַחֲדוּתוֹ ית'.

וְהוּא לְבַדּוֹ הוּא בְּשָׂמִים וּבְאֶרֶץ וּבְרוּחוֹת הָעוֹלָם כְּאֵמַרְם ז"ל. וּבְכָלֵל זֶה הוּא כְּלָלוֹת כָּל הַבְּרוּאִים בְּנִלְמָה נִפְעָלוּ לְמַעַנּוֹ וְלְכַבּוּדוֹ עֵיקַר קִיּוּמָם וְהַוּוּיָתָם הוּא בְּשִׁפְעַ הַטּוֹב אֲשֶׁר יוֹשְׁפַע עָלֵיהֶם כְּמוֹ שְׁפָתוֹב וְאִתָּה מְחִיָּה אֶת בְּנִלְמָה וְאֵין שׁוּם בְּרִיָּה בְּגִדָר הַמְצִיאוֹת כ"א בְּהַשְׁלֵמַת חֻקּוֹ כְּפִי רְצוֹן הַבּוֹרָא ית'.

וּבְהַשְׁפָּלָה הַנִּפְלְאָה הַזֹּאת יַעֲבֹרוּ כָּל הַמְסַפִּים הַמְבַדִּילִין הֵן מִסְכֵּי הַגּוֹף וְכוּחֹתָיו הַגְּשָׁמִים אֲשֶׁר הֵמָּה מְבַדִּילִין מִהַבֵּיט אֶל כְּבוֹדוֹ ית' מִצַּד אֲשֶׁר מַעַת הַנּוֹלָד הָאֵדָם נִתְקַשֵּׁר בָּם וְנִחְשָׁבִים הֵמָּה לוֹ לְאִיזָה יֵשׁ וּמְצִיאוֹת.

ע"כ מְבַדִּילִין הֵמָּה בִּינֵינוּ לְבֵין אֱלֹקֵינוּ יִתְבַּרַּךְ. וְכוּנוּנוּ ז"ל בְּמֵאֵמַרְם אֵין הַתּוֹרָה מְתַקֵּימָת אֵלָא בְּמִי שְׁמִמִּית עֲצָמוֹ עָלֶיהָ שְׁנֵאֵמַר אָדָם כו'.

כְּוֹנְנָתָם ז"ל כִּי אֵין קִיּוּם לְאוֹר הַתּוֹרָה לְשִׁכּוֹן בְּתוֹכוֹ אֵלָא כְּאֲשֶׁר יָמוּת וּיִבְטַל כָּל פְּחוֹת הַגְּשָׁמִים כִּי זוּלַת זֹאת לֹא יִתְקַיֵּם אוֹר בְּתוֹכוֹ כ"ז שְׁהֵם בְּמְצִיאוֹת. וְכַמְשֵׁאז"ל אִם רְצוֹנָהּ שְׁתַּחֲזֶה מוֹת עֲצָמָה כִּי חַיּוֹת הַזְּמַנִּי מְדַבְּרִים הַגְּשָׁמִים לֹא תִקְרָא חַיִּים בְּעַצְמָם כ"א בְּשֵׁם הַמְּוֹשָׁאֵל וְעֵיקַר הַחַיִּים הוּא בְּאוֹר הַתּוֹרָה לְהִבִּין וְלְהַשְׁפִּיל חֻדּוֹ וְאַחֲדוּתוֹ יִתְבַּרַּךְ.

וכן אמרו ו"ל לא תמצא בארץ החיים לא תמצא במי שמחיה עצמו עלי'. וכן יעבור מאתו ע"י השפלת התורה מסכים וסדר הטבע אשר המה החשיכו עינים בדורות הראשונים.

וכמש"נ ופן תשא עיניך השמימה. וע"י אור התורה יאירו עיניו ויראה פי הכל נברא לכבודו ית' וכולם ישרתו ויודו לשמו ית'.

ועוד יוסיף חכמה ודעת בראותו את כל הברואים תלויים במאמרו והכל בחכמה עשה. וכמש"נ וידעת היום והשבנות אל לבבך כו'.

כי מסדר הזמן והנהגתו ביום ובלילה והילוף השמש והירח וכל צבאהשמים בעל דעה ישיב אל לבו כי האלהים בשמים ממעל כו'. וכן אמר דוד המלך ע"ה כי אראה שמיך כו'.

ועפ"ז בארתי דבריו ו"ל זקני ת"ח כ"ז שמזקנים דעתם מיתוספת עליהם וזקני ע"ה כ"ז שמזקנים דעתן מיטפשת. כי זקני ע"ה אחרי אשר אין בהם תבונה ביחודו ואחדותו ית'.

כל עוד שיאריך ימים ויראה בעתים שונים אשר יעבורו עליו יתבלבל דעתו יותר וימות בלא חכמה אבל זקני ת"ח כל עוד שמאריכין ימים יוסיפו דעת מיום אל יום וישפילו הנהגתו הישרה בכל עת ובכל רגע.

כללו של דבר תכלית השפלת התורה הוא לעשותו ית' חטיבה אחת וחפץ אחד לבד להדבק בו ולעשות רצונו ית' ובשכר זאת גם הוא יעשה אותנו חטיבה אחת שגאמר ומי פעמה כו' כי גם לו ית' אין חפץ בתכלית הבריאה כ"א בישרים אשר הוא מתפאר בהם לעין כל ברואי.

וכמש"כ כי תהיו ארץ חפץ: ואחרי אשר ביאר הקדוש את תכלית לימוד התורה בא לפתח פתח גדול ולדרוש המקרא הזה דברי חכמים כו' לישוב את הדבר הקשה מה שיש לבעל דין לחלוק ולומר אחר שתכלית לימוד התורה הוא לעשותו ית' חטיבה אחת ולהדבק באחדותו ית' וכנ"ל א"כ מה זאת אשר לימוד התורה הוא ע"י מחלוקת.

זה אומר טמא וזה אומר טהור. הלא זה נגד תכליתה הוא לזה בא הקדוש לפתוח פתח ולבאר פי מי שאין לו לב לשמוע אומר כן.

אבל באמת זו היא תכליתה כאשר יבואר. והנה נודע אמרם ו"ל קודשא בריך הוא כו' כולו חסד וכינונו כי לא ישלם האחדות בשלימות אלא בהתאחד הקשר הנ"ל יחד והענין כי התגלות כבודו ית' בעולמו בעת הבריאה היתה מעילה לעלול מרום המעלות עד סוף המדרגות הוא העוה"ז עולם המעשה עד שכבודו ית' הוא בהסתר והתלבשות לעיני הברואים וכ"ז גזרה חכמתו ית' לעשות מקום למבחר הברואים הנות האדם להיות בתוכו בחירה ורצון למען יהיה עבודתו תמה ושלמה וכמו כן ניתן באדם החלק הטוב בתכלית ההסתר והתלבשו עד שבראשית יצירתו פח השכל נסתר בתוכו והוא הולך בדרכי מות ויבקש לתאוה.

ע"כ קודם אשר הופיע אור התורה היתה העולם חשוך ושני התנהו זולת אבותינו הקדושים אשר עליהם הופיע אור התורה ע"י מלאך אשר נגלה למו כמשאז"ל. אבל לא הוכשר

עדיין העת להורידה למטה מפני חשכת העולם ע"י מעשה הרשעים וכאשר בא העת
הכשר ע"י האמנה אשר קבלו עליהם בצאת ישראל ממצרים.

ובראשם יעבור הרוצה הנאמן משה רבינו ע"ה אז הגיע עת דודים להוריד אור התורה
למטה לארץ והיא גם היא מפני שאורה הוא אור העליון ברתה לארץ נתלבש בכמה
לבושים עד שבעוה"ז נתונה היא ברמ"ח מצות עשה ושס"ה ל"ת.

וכמו שהפריאה ממונגת בד' יסודות מתנגדים ארמ"ע. ובהתאחדות פולם הוא פריאה
ופעולה שלמה והכל ממקור האחדות כן התורה הקדושה בלולה היא בכמה פנים טהור
טמא אסור מותר פסול פשר פי היא היתה אצלו אמן אל תקרא אמן אלא אמן.

ע"כ בלולה היא מאלו הפנים ג"כ ומקורה הוא אור הגנוז בתורה ממקור האחדות. וכן
ניתנה התורה להגות בה ויקראו בשם עולם קטן ובלולים המה מכל מדרגות הפריאה
כמש"כ אחור וקדם צרתני.

ובהתלבשות החומר נפרדו כל הפחות. וזה מושף אילף וזה מושף אילף.

ובראשם היצה"ר אשר לתאנה יבקש נפרד. ע"כ ברא ית' תכלין ונתן לנו את תורתו
להגות בה לשמה.

היינו לתכלית המכוון בלימודה לעלות מעלה מעלה עד שתופיע על לימודיה אורה הגנוז.
ואז ירב השלום בכל פחות האדם וכל הפרואים המתנגדים יושלמו ויתאחדו פולם כמש"נ
בפתובים לע"ל בעת שתרכה הדעת.

נהלא תראה מה שדרשו ז"ל ע"פ שמעו ותחי נפשיכם פי בטבע רפואות הגשמית מה
שיפעל לזה הוא מקלקל לזה אבל התורה שמעו ותחי נפשיכם פי רפואת תעלה היא לכל
פחות הנפש המתנגדים.

והיינו מפני אשר בלולה היא ג"כ באופןי האיסור וההיתר ואלו ואלו דברי אלהים חיים
הם ממקור האחדות ע"כ תשלח רפואתה לכל הפחות יחד לדבקם ולקשרם פולם יחד
לאהבה את שמו הגדול בכל לב ונפש ומאוד וזה אשר פתח ודרש דברי חכמים פדרבנות
מה דרבן זה מכנין את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם אף דברי תורה מכנין את
לומדיהם מדרכי מיתה לדרכי חיים פי ראשית הלימוד הוא לסור ממקושי מנת ולהלך
בדרך החיים במצות מעשיות בעשה ול"ת אי מה דרבן זה מטלטל אף ד"ת מטלטלין פי
פן ואולי יעלה על לב לומר פי ע"פ עיוני התורה בפני' ואפני' יטולטל רעיון ההוגה בה
ויפול אל הספיקות ת"ל מסמרות פי אור התורה יופיע עלי' ויתקענו יחד במקום נאמן
כאשר ילמוד אותה לשמה ויבין וישפיל פי הכל הולך אל מקום אח' להגיע אל מקור
החיים אי מה מסמר חסר ולא יתיר כף ד"ת חסירים ולא יתירים ת"ל גטועים מה גטיעה
פרה ורבה אף ד"ת פרים ורבים.

פן יאמר ההוגה בה. הן אמת אשר אהגה בה בקביעות בלי שום טלטול ונדנדוד כמסמר
הזה.

אבל קביעות המסמר אינו בתכלית המעלה כי תבאוהו חוסר וזה מצד אשר אין במסמר התקוע בארץ חיבור עצמי עם המקום אשר תקוע בו ע"כ יתרון נודאי אין בו אלא עוד חסר וביאנו ועולה בו רקבון.

ופן יעלה על הלב ח"ו כי ד"ת כ"כ הם והלימוד וההגיון בה הוא בלי התחברות עצמות אלא במסמר הזה כי החומר הגס והעב מבדיל בין אור התורה לאור הנשמה והשכל וקרובה היא אל החסרון ולא אל היתרון כי פחות הגוף יחסרו ואור השכל לא יתעלה ביתרון ת"ל נטועים מה נטיעה כו'.

כי באמת כאשר יהיה בה באמת ינדבף חומר ולא יהיה עוד למבדיל ותתחבר עוד אור שכלה עם אור התורה פדוגמת הנטיעה הזו אשר יש לה חיבור עצמי עם המקום אשר נטועה בה ולא יעלה עליה שום חסרון ורקבון ועוד תגדל ומעשה פרי כ"כ הוגי התורה ולומדיה יתאחדו במקום הנאמן הזה ולא תבא שום חסרון כי תדשנה עצמות הוגי ומרחיק מהם כל נזק כמש"נ רפאות תהי נשריף כו'.

ובכל עת ורגעיה יהיה לה יתרון ויתגדלה השלכתה ומעשה פרי למעלה ושרש למטה וג' מעלות אלו אמר דוד המלך בראשית תהלותיו אשרי האיש אשר לא הלה ולא עמד כו' ולא ישב כו'.

כ"א בתורת ה' חפצו ובתורתו יהיה יומם וליילה והיה פעץ שתול על פלגי מים כו' כי לעומת ג' מעלות אלו בדרכי חיים לעומתן יסיתהו יצרו ויעמוד בדרך חטאים ויבלה ימיו עד שיבא למדרגה התחתונה שבשאויל כי ישב במושב לצים כי ישלח שרשיון שרש נחש ופריו שרף מעופף כי ירבה בדברי לצון ולא יוכל להפרד עוד להשיג אורחות חיים לזאת אשרו של איש אשר לא יתחיל להלך בעצת הרשעים כ"א בתורת ה' חפא כי כוון א"ע לדרכי חיים אח"פ יעלה במעלה ובתורתו יהיה יומם וליילה ולא יטלטל ויגוד מדרך הנעימים.

ועוד יעלה מעלה והיה פעץ שתול כו' אשר פריו יתן בעתו כי יהיה פנטיעה הזו שפרה ורבה כן יפרה וירבה דעתו והשפלתו ויצליח בכל אשר יעשה כי כל מעשיו יהיה לשם שמים.

בעלי אסנופות אלו ת"ח שיושבין אסנופות אסנופות ועוסקים בתורה הללו מטמאין והללו מטמאין כו'. בא לבאר יותר כי עי"מ יבאו לומדי התורה למעלות הגדולות האלו למ"א.

בעלי אסנופות שיושבים אסנופות אסנופות כפל הדברים להורות על שתי האסנופות האחת אסיפה גשמית והב' אסיפה רוחניות כי יתאחדו בנפשם יחד לכונן הכל אל מקור אח' אל דרכי היחוד ותכלית הלימוד לשמה כנ"ל.

וכאשר יושבים בכוננה זו והללו מטמאין והללו מטמאין יתרבה היחוד והאהבה מכל הקצוות אם ישפון עליהם אור התורה נתגלה להם מצפוננו ויהיו פנטיעין מגודלים וזה הוא שאמר את זה בסופה אהבה בסופה כי תכלית מחלוקת זו היא להוסיף אהבה ויחוד.

ולזה מפרש ואומר שפא יאמר אדם איך אני למד תורה מעתה כי בלי השכל אל דבר בתכלית המכונן נראה קצת פעין פירוט מחלוקת ואיך יתקיימו שניהם ת"ל כולם ניתנו

מרוצה אח' אל אח' נתנו פרנס אח' אמרן מפי אדון כל המעשים ב"ה יכוון לדברינו הנ"ל
כי מקורן אח' הוא ואל אחד נתנו כו' מפי אדון כל המעשים ב"ה.

וכמו שתכלית הבריאה גם שנבראה בקצתה מתנגדים. הלא הם נבראו להשיג יחודו
ואחדותו ית"ש פי הוא אחד ושמו אח' פן התורה השלימה ע"י התנופחות החכמים יתרבה
אורה וישכילו אמיתתה פי תורה אחת שלימה ונאמנה היא וזש"א ו"ל כל מחלוקת שהיא
לשם שמים סופה להתקיים פי תכליתה היא תכלית הקיום והאחדות: והנה התחלת
מחלוקתין היא במחלוקת גדולה בין ב"ש לב"ה בצרות לאחיו.

ותנו התם אעפ"כ לא נמנעו מלישא נשים כו' לקיים האמת והשלוש אהבו פי תכלית
מחלוקת להוסיף אהבה ושלוש ביחוד כל הקצוות. ולכוננה הזאת נסתיים בדברי ר"א
ת"ח מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניה לימודי ה' נרב שלום בניה אל תיקרי בניה
אלא בניה והוא מבואר ע"פ דברינו.

כי אע"פ שהמחלוקת מצויה בין החכמים עכ"ז הוא תכלית השלוש. והוא נוגמת בונה
בנו אשר בוניו יפרדו זה מזה זה לצפון וזה לדרום ולמזרח ולמערב והמה מרוחקים
זמ"ז בקצוות מתחלפות עכ"ז ע"י יבנה בנו שלם מפני אשר יכונו אל תכלית אח'
לעשות הבנו שלם ולחבר את האהל להיות אח' כמו כן החכמים במחלוקתו יכונו אל
מקור אח' ולומדין תורה לשמה להשיג יחודו ואחדותו ית"ש ע"ז מתרבה השלוש והאחדות
וזש"נ וכל בניה לימודי ה' א"ת בניה אלא בניה פי פאשר יכונו הבונים בלימודי ה'
הינו לימוד תורה לשמה נרב שלום בניה תכלית דברינו אלה פי עיקר לימוד התורה
והחכמה צריכה שתהיה לכוננה המכוננת לעשותו ית' חטיבה אחת ולא יחפץ שום חפץ
כ"א להתקרב אל יחודו ואחדותו ית' ואז היא תנחה אותו ויעלה מעלה פאמור.

אף יש עוד מקום לפתות היצר מה נעשה אם נסתר דרכינו מ"ה מפני הזמן ועסקי
העולם כ"א מוכרח לרדוף אחרי מחסותו הגוף ושאר עתי הזמן אשר יעבורו ויחלפו.
ונה אשר יתמיד בעדינו מלהביט אל מרכז האמת ותכלית המכונן.

וד"ת צריכין הגיון יום וליל ולהיות קבוע בה כמסמר. אבל גם זה פיתוי היצר הוא
כמשא"ז נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה ודקדקו הספרים והאמרי' חחילת דינו
של אדם על ד"ת.

אבל לפי האמת הכל אח'. וכמשא"זל הראשונים היו עושין מלאכתן עראי ותורתן קבע
זו וזו.

נתקיימה בידם פי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו וניתן רשות זמן מה לעסוק במחנת
ביתו והרבה עשו פרשב"י ולא עלתה בידם. אבל באופן שישא ויתן באמונה.

הינו שלא יבלה זמן הרבה ע"ז כי יאמין אשר יזמין לו ה' בשעה מועטת זו את צרכיו.
ועיקר קביעות דעת יהיה בתורה וכדרך הראשונים ו"ל וזו וזו יתקיים בידם פי גם זה
הזמן אשר יעסוק בד"א דרך החיים הוא אחרי שכל מגמתו הוא בשביל עסק התורה.

אבל מי שְׁהוּא מְחַסֵּר אֶמְנָה וְרוֹב הַגִּיוֹנוֹ הוּא בְּעֶסְקֵי הַזְמַן וְהַבְּלִיּוֹ זֶה וְזוֹ לֹא נִתְקַיְמָה בְּיָדָם אַחֲרֵי שְׁרֹב פְּסִיעֵתוֹ הַפְּסִיל בְּחֻשָׁה הוֹלָה וְאִיךָ יִפְקָחוּ עֵינָיו בְּרַגְעַ קֶטָן אֲשֶׁר הוּא יוֹשֵׁב עַל הַסֵּפֶר וְרַחֲוִקִים הֵמָּה זֶה מִזֶּה כִּרְחוֹק מִזְרַח מִמְעַרֵב וְזוֹ לֹא יִתְקַיְמִים בְּיָדָם.

אִךְ הַעֲצָה הַנְּאֻמָּה הוּא פְּאֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם שְׁמַתְרַגְּשִׁים עָלָיו סִיבַת הַזְמַן וְתַחבּוּלוֹתָיו עוֹד יִרְבֶּה בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה בְּרוֹב יְגִיעָה לְהַאִיר לוֹ מִתּוֹךְ חֻשְׁכַת הַזְמַן כְּמוֹ שְׁאָמַר בְּכַוֵּנָת דְּבַרְיָה ז"ל בְּמַחְשָׁכִים הוֹשִׁיבֵנִי זֶה תִּלְמוּד בְּבִלִי וְהַעֲנֵן כִּי תִלְמוּד בְּבִלִי הַלְכוּתִיָּה מְרֻבּוֹת יוֹתֵר מִתִּלְמוּד א"י וְזֶה לְסִיבַת חֻשְׁכַת הַגְּלוּת וְסִיבּוֹת מִתְּהַפְּכוֹת אֲשֶׁר שָׁמָּה וְאִין רְפוּאוֹת תַּעֲלֶה לְהַפְּשִׁיטָן מֵעָלָיו אִם לֹא ע"י לִימוּד הַלְכוּת וְהַיּוֹת דְּאֲבֵי וְרָבָא.

וּבְדַרְכֵי הַרְפוּאָה שְׂאֵם יִגְבֵר אֵיזָה חוֹלִי ח"ו יִגְבִּיר בְּרְפוּאוֹתוֹ מִיַּי סָמִים מִתְנַגְּדִין לְמַעַן יִמְזַגּוּ אֶת טַבְעוֹ. וְכ"כ רְפוּאוֹת הַנְּפֹשׁ ע"י רְפוּאָה הַקְּדוּמָה תְּבִלִי הַתּוֹרָה כִּי כָל עוֹד שְׁיִתְרַבֶּה עָלָיו הַתְּרַגְּשׁוֹת הַזְמַן בְּסִיבּוֹתָיו וְיִפְסִידוּ פְּחוֹת נִפְשׁוֹ יַעֲשֶׂה בְּחֻקָּהּ וְיִרְבֶּה בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה בְּהַלְכוּת קְבוּעוֹת וּגְדוּלוֹת בְּכַוֵּנָה יִשְׁרָה אֹר הַתּוֹרָה יַעֲבִיר מֵעָלָיו עֵינֵי הַזְמַן וְחֻשְׁכָּתוֹ וְעֵינָיו יֵאָרִו וְיֵצֵא מִכָּל עֵינֵי הַזְמַן וְיִתְעַנֵּג נִפְשׁוֹ בַּתּוֹרָה וּמַע"ט מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם זֶה הוּא הַתְּחִלַת הַש"ס מְאִימָתִי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּעַרְבִית בְּאֵיזָה אֲנֹכִי הוּא דָרָךְ לִימוּד הָאָמֶת לְקַבֵּל יְחִידוֹ ית' עָלָיו בְּעַרְבִית בְּעַת אֲשֶׁר יִגְמַר חֻשְׁכַת הַזְמַן עָלָיו פְּאֲשֶׁר מְכוֹנָה הוּא בְּשֵׁם עַרְבֵי בְּכַתוּבִים וּמְשִׁיב מִשְׁעָה שְׁהַפְּהִינִים נִכְנָסִין לְאֲכוּל בְּתַרְוּמָתָן פְּאֲשֶׁר יִסְתַּפֵּק בְּמוֹעֵט וְלֹא יִבְלֶה זְמַנוֹ בְּעֶסְקֵי הָעוֹלָם כ"א מַעֲט הַכְּרַחֲחִית כְּדָרָךְ הַפְּהִינִים מְשַׁרְתִּי ה' אֲשֶׁר אִין לְהֵם חֻלָּק וְנִחְלָה בְּעֵינֵי הַזְמַן כְּדִי שְׁיַעֲסִקוּ בַּתּוֹרָה אֲזִי יִקַּבֵּל עָלָיו עוֹל מַלְכוּת שְׁמַיִם שְׁלִימָה פְּאֲשֶׁר זֶה הוּא תְּכִלִּית וּמְרַכְז הַמְּכַוֵּן בְּלִימוּדוֹ וְיִרְבֶּה בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה בְּכָל עַת וְזְמַן וְלֹא יִבְטֵל מִשׁוּם סִיבּוֹת הַמִּתְהַפְּכוֹת.

וְכְמוֹ שְׁיִשְׁאַלּוּ בְּדִין קְבוּעַת עֵתִים לְתוֹרָה שְׁתַּעֲשֶׂה לִימוּדָךְ קְבֹעַ וּמְנוּבָטָח הוּא שְׁיֵצֵא מִכָּל עֵינֵי הַזְמַן וּבְזֶה סֵיָּם תְּנָא דְבֵי אֱלִיָּהוּ כָּל הַשּׁוֹנֶה הַלְכוּת בְּכָל יוֹם יְכוּוִן כִּי לֹא יִבְטֵל מִשׁוּם עֵינֵי זְמַנוֹ כִּי חִפְצוֹ בַּתּוֹרָה ה' יִמְשׁוּל עַל כָּל מְנוּבָטָח לוֹ שְׁהוּא בֶן הָעוֹלָם וְלִמְעַלָּה מִן הַזְמַן וְעוֹלָם זֶה וְעוֹלָמוֹ עוֹלָם ב' יִרְאֶה בְּחַיָּו וְנִפְשׁוֹ תִתְעַנֵּג בְּה' תְּשִׁישׁ בִּישׁוּעָתוֹ אָמֵן כִּי"ר: וְע"פ דְּבַרְיָנוּ אֵלָּה יִתְבָּאֲרוּ דְּבַרֵי רַאב"ע בַּפ"ג מְאָבוֹת וְיַחֲדָיו יִהְיוּ תְּמִיִם דְּבַרְיוֹ בְּתַגִּיגָה עִם דְּבַרְיוֹ בְּאָבוֹת.

כִּי כְּבָר בִּינָר שַׁע"פ הַתּוֹרָה עוֹלָה מֵעֵלָּה בַּג' מְדַרְגוֹת הַא' לְכוּוִן דְּרָכָיו לִילָךְ בְּדָרָךְ הַחַיִּים. הַב' לְהַשְׁאֵר קְבוּעַ וְעוֹמֵד שָׁם לְבַל יִגוֹד עוֹד.

הַג' לְהִיּוֹת פְּרָה וְרַבָּה וְלַעֲשׂוֹת פְּרִי בְּחֻקָּתוֹ פְּרִי עֵץ חַיִּים. וְכֵן יֹאמַר הָאָדָם כִּי בְּעֲשׂוֹת פְּרִי בְּהַתְּפַשְׁטוֹת עֲנֵפֵי חֻקָּתוֹ אוֹלֵי יִתְרַחֵק ח"ו בְּזֶה מִן הַשְּׁרָשׁ.

לִז"א וְאִף אֶתָּה עֲשֶׂה אֲזַנְיָךְ פְּאֶפְרָכְסָת וּקְנֶה לָךְ לֵב לְשִׁמּוֹעַ שְׁהַפֵּל עֲצָם אַח' וְאֵל אֶחָד נִתְּנָן וְהֵן הַדְּבָרִים שְׁאָמַר רַאב"ע בַּפ"ג מְאָבוֹת מְשַׁנָּה י"ז אִם אִין תּוֹרָה אִין ד"א וְאִם אִין ד"א אִין תּוֹרָה. אִם אִין חֻקָּה אִין יִרְאֶה וְאִם אִין יִרְאֶה אִין חֻקָּה.

אִם אִין בִּינָה אִין דַּעַת וְאִם אִין דַּעַת אִין בִּינָה. אִם אִין קְמַח אִין תוֹר'.

וְאִם אִין תּוֹרָה אִין קְמַח. וְכִפּוֹ הַדְּקוּקִים בְּדְבַרְיוֹ הַקְּדוּשִׁים אִין צְנוּרָה לְהַאֲרִיךְ.

ועוד מה זה שפייס אחר כל המעלות הגדולות אם אין קמח כו'. ולמה שנה בלשון קמח. וע' תוי"ט. אבל לפי הנ"ל דבריו מבוארין כמן חומר כי התחיל במדרגה הראשונה להתפונן אל דרכי חיים וזש"א אם אין תורה אין דרך ארץ ודרך ארץ הם דרכי המוסר ומדות הטובות כמבואר במס' ד"א אשר המה באמת דרכי חיים ואם אין תורה לא יוכל לכונן דבריו ואם אין דרך ארץ אין תורה כי אם הולך ח"ו בדרכי מנות ובמדות הרעות אין תורתו תורה ושניהם כא' טובים ויחדיו יהיו תמים אם אין חקמה אין יראה ואם אין יראה אין חקמה היא מול המדרגה הב' לעשות לו מעמד ומצב בדרכי השלמות ולא לנווד לשום צד.

ועיקר המעמד ומצב הוא ע"י יראה. וכמו שכת' הרע"ב ז"ל על משנה ויהי מורא שמים עליכם ועי"מ יבא האדם אל המעמד הטוב הזה על ידי חקמה כי בהשפיל רוממותו ית' תהיה יראתו ית' על פניו לז"א אם אין חקמה אין יראה ואם אין יראה כי לא תפעל בו חקמתו להלביש אותו במעשה היראה השלימה כאשר רבים באלה נמצאים המה בעו"ה אין חקמה כי חקמת מה לו אם אין בינה אין דעת ואם אין דעת אין בינה זה יתכן על המדרגה העליונה להיות נטע נאמן במקום הקודש ולעשות פרי בחקמתו ופרי החקמה היא הבינה להבין דבר מתוך דבר ולבאר את החקמה בהתגלות מפורטות יותר ותכליתה לבא לכלל דעת ליחד את כל פרטי וענפי החקמה אל שרשו ומקורו.

וזש"א אם אין בינה אין דעת כי לא תוכל לבא אל תכלית הדעת כי אם ע"י הבינה כי אחרי הבנת פרטי וענפי החקמה תוכל בדעת לחברם אל שרשם והכל אחד הם. וכמש"א אל אחד נתנו ואם אין דעת אין בינה כי הבינה לבד בלי התחברות הדעת ג"כ אינה בשלימות.

והבן הדברים אם אין קמח כו'. הן דבריו האחרונים בתגיגה שפא יאמר אדם איה אני למד תורה כי מי אשר יזכה במעלה הגדולה הזאת להגדיל פרי וענפי החקמה וליחד כולם אל שרשם ומקורם לזה אמר ואף אתה עשה אזניך כאפרכסת.

והיא דוגמת הרחיים אשר גומן בתוכו דברים נפרדים. וע"י תחבולות הטחינה הם נעשים עצם אחד כן אתה קנה לה לב לשמוע את דברי כולם ותבין כי הכל אחד נאלו ואלו כו'. ודעת לנבון נקל בפירוש יתר דברי קדוש כל שחקמתו מרובה ממעשיו למה הוא דומה כו'. ודבריו מבוארים על פי דברינו הנ"ל.

והנה סידר הקדוש ג' מדרגות אשר הם שנים שנים ביחוד תורה וחקמה ובינה. וביחוד עצם ד"א ויראה ודעת.

וכנגדן אמר דוד המלך ע"ה שלשה פסוקי בשבח התור' תורת ה' תמימה משיבת כו' עדות כו'. מחכימת פתי פקודי ה' ישרים משמחי לב הם נגד תורה וחקמה כמש"נ מחכימת פתי פקודי כו'.

משמחי לב הוא נגד הבינה כי הלב מבין והשלשה השנים הם נגד הג' ד"א ויראה ודעת תכליתן של הראשונות מצות כו' מאירת עינים כי ע"י התורה נפקחו עינים עזרות לכונן את דרכיו בדרכי חיים ובד"א המה המדות הישרות יראת ה' כו' עומדת לעד כי היא

הַמְקַיֵּמֶת אֶת לִוְמֵי הַתּוֹרָה עַל מַעֲמָדָן וּמִצְבֵּן מִשְׁפָּטֵי ה' אֵמֶת צְדָקוֹ יִחְדְּיוּ הוּא נֹגֵד מַעֲלַת
הַדַּעַת וְכָל אֱלֹהֵי הַמַּדּוֹת נְעוּצִים סוֹפֵן בְּתַחֲלִילָתוֹ וְתַחֲלִילָתָם בְּסוֹפָן.

וּכְמוֹ שֶׁבְּלִי מַעֲלַת הַתּוֹרָה לֹא יָבֵא לְכָל אֱלֹהֵי כֹּהֵן בְּחֻסְרוֹן הַדַּעַת לֹא יִתְקַיֵּמוּ בְּיָדוֹ כָּל אֱלֹהֵי
כִּי יִלְוֶה הַלֹּוֹה וְחֻסּוֹר. וּזש"א דַּעַת קְנִיָּת: הַדָּרָן עֲלֶה מִסְכַּת יְבָמוֹת